

300079

LC
1009

IMPERII PERSICI
 Typus,
 ex mente XENOPHONTIS

Xenophon
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

3384
BIBLIA OKTΩ. 880 X 2

XENOPHONTIS

DE

CYRI INSTITUTIONE

LIBRI OCTO,

Græca recognovit, cum Codice MS^o OXONIENSI et omnibus ferè libris Editis contulit, plurimis in locis emendavit, Versionem Latinam reformavit, Observationibus suis: Tabulâque Geographicâ auxit et illustravit: Notas quoque H. STEPHANI, LEUNCLAVII, Æ. PORTI et MURETI recensitas et castigatas, Variantium Lectionum delectum, Indicesque necessarios adjunxit.

THOMAS HUTCHINSON, A. M.
1698-1767

EDITIO UNDECIMA.

Revised by George Bulthuis D.D. B.R.

LONDINI:

TYPIS G. WOODFALL, PATERNOSTER-ROW;

Impensis W. GINGER, ad insignia Collegii Westmonasteriensis juxta Scholam Regiam; LONGMAN, HURST, REES, & ORME; R. BALDWIN; J. WALKER; F. C. & J. RIVINGTON; J. RICHARDSON; G. WILKIE & J. ROBINSON; J. MAWMAN; CADELL & DAVIES; & C. LAW.

1808.

PA4494

.C5

1808

Exchange
Univ. of Mich.
AUG 8 - 1933

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α΄.

* **ΕΝΝΟΙΑ** ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βελομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατία· ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνήρηνται ἤδη ὑπὸ δῆμων· καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, κἂν ὅποσον ἔν χρόνον ἄρχοντες διαγέωνται, θανατίζονται ὡς σοφοί τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγεννημένοι. Πολλὰς δ' ἔδοκῆμεν καταμεμαθηκέναι, καὶ ἐν ἰδίῳ οἴκοις τὰς μὲν, ἔχοντας καὶ πλείονας οἰκέτας, τὰς δὲ, καὶ πάνυ ὀλίγας, καὶ ὅμως ἐδὲ τοῖς ὀλίγοις, τέτοις πάντῃ δυναμένους χρῆσθαι πειδομένοις τὰς δεσπότας. † Ἐτι δὲ πρὸς τέτοις ἐνενοῆμεν, ὅτι ἄρχοντες μὲν εἰσι καὶ οἱ βεκόλοι τῶν βοῶν, καὶ οἱ ἵπποφορβοὶ τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλέμενοι νομεῖς ἂν ἐπιστάτῳσι ζῶων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τούτων νομίζοντο· πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἔδοκῆμεν ὁρᾶν μᾶλλον ἐδελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν, ἢ τὰς ἀνδράπους τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονται τε γὰρ αἱ ἀγέλαι οἱ ἂν αὐτὰς εὐδύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμοντάι τε χαρῖα ἐφ' ὅποια ἂν αὐτὰς ἐφιῶσιν, ἀπέχονται τε ἂν ἂν αὐτὰς ἀπέργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν, τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν, ἕως τὰς νομέας χρῆσθαι ἔτως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βέλωνται. Ἐτι τοίνυν οὐδεμίαν πάποτε ἀγέλην ἤσδομεθα συσταῆσαν ἐπὶ τὰς νομέας, ἔτε ὡς μὴ πείθεσθαι, ἔτε ὡς μὴ

* *Ennoia poth', &c.*] Eo consilio proœmium hoc adornavit Xenophon, ut Cyrum virtute, tam bellicâ quàm civili, instructissimum exhiberet. Imperandi artem esse quiddam longè difficillimum, alia atque alia Civitatum Græcarum fata multiplici docerent exemplo. Erat ergo Cyri propria quædam laus, quòd eam penitus intellexit, et feliciter exercuit: dum quanto major operi accesserit difficultas, tanto uberior illi consisterit gloria.

† *Ἐτι δὲ πρὸς, &c.*] Ab imperatorio ad pactorale munus apta fatis transitio, Homero Scriptoribusque Orientalibus perquam familiaris. Quæ quidem et simplicitati dictionis, quam in Xenophonte nulli non deamârunt, et verbis, quibus Cyrum l. 8. p. 292. usum facit, adprimè est consentanea, παραπλήσια ἔργα εἶναι νομῆας ἀγαθοῦ καὶ βασιλείας ἀγαθοῦ.

ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσι αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχουσί τε αὐτῶν, καὶ ὠφελεμένοις ὑπ' αὐτῶν· ἄνθρωποι δὲ ἐπ' εὐνάς μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τέτεις, ἕς ἂν αἰσθάνωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειρῆστας. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμέμεθα, ἕως ἐγινώσκομεν περὶ αὐτῶν, * ὡς ἀνθρώπων πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ζῶων εἴη ῥᾶον ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κύρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλας μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειδομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τέτεις δὴ ἠναγκαζόμεθα † μετανοεῖν, μὴ ἕτε τῶν ἀδυνάτων, ἕτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἢν τις ἐπισταμένως τέτο πράττη. Κύρῳ γὰρ ἴσμεν ἐδελησαντας πείθεσθαι, τὲς μὲν, ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τὲς δὲ, καὶ μηνῶν, τὲς δὲ, ἐδ' ἐωρακότας πάποτε αὐτὸν, τὲς δὲ, καὶ εὖ εἰδότας ὅτι ἐδ' ἂν ἴδοιεν· καὶ ὅμως ἤδελον αὐτῷ ὑπακῆν. Καὶ γὰρ τοι τοσῆτον δῖνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίεσ ἀρχὰς παρειληφότεν, καὶ τῶν δὲ ἐαυτῶν κτησαμένων, ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλες μὲν ἐθενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνες ἐπάρξαι, ἀγαπήν δ' ἂν εἰ τῆ ἐαυτῆ ἔθνες ἄρχων διαγένοιτο· καὶ ὁ Θραξ Ἰσθρακῶν, καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν· καὶ τᾶλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκρόμεν· τὰ γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν εὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λελύσθαι ἀπ' ἀλλήλων· Κύρος δὲ παραλαβὼν ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη εὐτόνομα ὄντα, ὀρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, § ἐκόντων μὲν ἠγήσατο Μήδων, ἐκόντων δὲ Υρκαίων· κατεστρέψατο δὲ Σύρας, Ασ-

* Ως ἀνθρώπων πεφυκότι] Eam sc. esse humanæ naturæ conditionem—ut Stephanus hanc phrasin interpretatus est: sive, Hominem ita esse à naturâ comparatum, ut facilius, &c.

† Μετανοεῖν] Propriè est, Sententiam mutare, aliter, quàm antea, judicare; adeoque, eîta μετάνοια ipsa nihil aliud sonet quàm mutatio sententiæ, observare libet Anglicanos interpretet Apostoli verba, Heb. 12. 17. οὐχ εὖσε τόπον μετανόιας, minùs rectè reddidisse. Ibi enim vox μετάνοια non penitentiam, quasi Esavi denegatam, sed Isaaci retractationem frustra quaesitam, denotat: ut hic sit loci sensus, Esavi neque precibus neque lacrymis Isaacum permoveri potuisse, ut quæ modò Jacobo promiserat, ea jam beneficia in ipsum transferenda revocaret.

§ Ἐκόντων μὲν ἠγήσατο Μήδων, ἐκόντων δὲ Υρκαίων] Partic. δὲ, præcedente μὲν, sapè solam copulandi vim habet, atque ita in pluribus ejusdem periodi membris adhiberi solet. Exemplorum tanta est in uno Xenophonte copia, ut, omnia proferre, hominis esset otio suo et lectoris patientiâ intemperanter abutentis. Hoc igitur semel monuisse sit fatis. Confimilis harum particularum occurrit usus. Jud. 8.—σάρκα μὲν μαινύουσι, κυριότητα δὲ, &c. Notandum etiam est, Xenophontem hic copiosè enarrare regni illius amplitudinem, quod Cyro dedisse Deum traditam est, 2 Chron. 36. 23. Esd. 1. 2.

συρίαις, Αραβας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρως, Λυδῆς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίαις· ἤρξε δὲ καὶ Βακτριῶν καὶ Ἰνδῶν, καὶ Κιλικῶν ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγῶν, καὶ *Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἔθνων, ἃν ἔδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Επῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοίνυν τέτων τῶν ἔθνων ἤρξεν ἔθ' ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, ἕτε ἀλλήλοις· καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τσαύτην γῆν τῷ † ἀφ' ἑαυτῆς φόβῳ, ὥστε καταπληῆξαι πάντα, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ· ἔδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τσαύτην τῆ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι, ὥστε αἰετὴ τῇ αὐτῆ γνώμῃ ἀξιῶν κυβερνεῖσθαι. Ἀνηρτήσατο δὲ τσαυτὰ φύλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστίν, ὅποι ἂν † ἀρξήται τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἢν τε πρὸς ἑῷ, ἢν τε πρὸς ἐσπέραν, ἢν τε πρὸς ἄρκτον, ἢν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν δὲ, ὡς ἀξίον ὄντα θαυμάζεσθαι τέτον τὸν ἄνδρα, ἐσκεψάμεθα τίς ποτε ἂν γενεᾶν, καὶ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποία τινὶ παιδείᾳ παιδευθεὶς, τοςῆτον δῖνηγενεὶς εἰς τὸ ἀρχεῖν ἀνθρώπων. Οσα ἔν καὶ ἐπυθόμεθα καὶ || ἡσθῆσθαι δοκῶμεν περὶ αὐτῆ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

* Μαριανδυνῶν] Libet Populum hunc, diu nimis exulantem, suam tandem in sedem reducere. Quod feci, jure factum ostendunt, Ptolom. p. 134. Edit. Bert. Strab. p. 816 et 996. Ed. Wolf. Dionys. perieg. v. 788. Scylax in Periopl. p. 34. Anonym. in descript. Pont. Eux. p. 10. Ed. Oxon. Mela p. 23. Ed. Gron. Qui Mariandynos, non verò Megadinos vel Megadidos, inter gentes hic loci à Xenophonte memoratas, recensere solent. Et, quod omnem dubitationem tollat, Philelphus, vetere usus exemplari, *Mariandynis* in suâ versione exhibet.

† Τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ φόβῳ] Editi quidam libri habent τῷ ἑαυτοῦ. Stephanus etiam ait se malle præpositionem illam hinc abesse. Quam tamen, cum librorum mellioris notæ auctoritate, tum usitato Scriptorum Atticorum stilo fretus, omnino retinendam censeo. Hi quippe præpositionis, ante genitivum eleganter redundantis, non pauca suppeditant exempla.

† Ἀρξήται τις πορεύεσθαι] Πλεονάζειν hic videtur ἀρξήται, ut sæpè in libris Evangelicis; ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν, pro ἔδον ἰποιῦν, Marc. 2. 23. Et, ἤρξαντο αὐτοὺς ἀποστέλλειν. Marc. 6. 7.

|| ἠσθῆσθαι δοκῶμεν] Nè quis hujus loquendi formis, ἔδοκῶμεν καταμεμαθημένοι, ἠσθῆσθαι δοκῶμεν, &c. hujus historie fidem elevatam putet, notandum est, verba δοκῶν φαίνεσθαι, νομίζεσθαι, ita à Græcis adhiberi solere, ut per ea significet (non dubii quidpiam aut ambigui, non quod videtur, sed) quod reverà est. Sic enim Ulp. ad Olynth. 1 Dem. p. 2. τὸ δὲ νομίζεσθαι, καὶ τὸ δοκῆν, καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ πάντως ἐπὶ ἀμφιβόλου πάπτουσι οἱ παλαιοὶ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀληθεύειν. Cujus rei testimonium perhibent, Ifozæ ad Dem. p. 6. Ed. Wolf. τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νωστῶν ἦθος ubi, δοκεῖ κρατεῖσθαι ponitur pro κρατεῖται et Appian. de Bell. Hisp. Edit. Steph. p. 256. οἵτινεις ὁ αὐτὴν οἰκῆσαι πρῶτον νομίζονται, quæ rectè vertit interpres, Qui primi eam (Hispaniam) incoluerint. Nec aliter apud Sacros Auctores verba ista solent intelligi; Mat. 3. 9. μὴ δόχετε λέγειν. Luc. 8. 18. ὃ δοκεῖ ἔχειν. Act. 16. 13. οὗ ἰνομίζετο προσεχῆ εἶναι, pro οὗ ἦν.

ΠΑΤΡΟΣ μὲν δὴ λέγεται ὁ Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· (ὁ δὲ Καμβύσης ἔτος τῷ Περσειδῶν γένεσι ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κληίζονται) μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Αστυάγης ἦν θυγάτηρ, τῷ Μήδων γενομένῃ βασιλέως. Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται, καὶ ἄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, καὶ φιλομαδέστατος, καὶ φιλοτιμώτατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλήναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομείναι τῷ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχον διαμνημονεύεται· ἐκπαιδευθὴ γεμῆν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκῶσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τῷ κοινῷ ἀγαθῷ ἐπιμελέμενοι· ἔχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλείσται πόλεις ἀφῆσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐδέλοι τῶς ἑαυτῷ παιδας, καὶ αὐτὸς τῶς πρεσβυτέρους ὅπως ἐδέλξει διάγειν, ἐπιτάττεισιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἀρπάζειν, μὴ βία εἰς οἰκίαν παρῆναι, μὴ παίειν ὄν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἦν δὲ τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίας αὐτοῖς ἐπέδρασαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες, ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηρῶς τινος ἔργα ἢ αἰσχρῶς ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε· Ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρῃ ἀγορὰ καλεσμένη, ἔνθα τὰ τε βασιλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποιήται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ἄνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τέτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλῖαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τέτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμῖα. Διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη· τέτων δ' ἔστιν ἐν μὲν παισίν, ἐν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο *τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυ-

* Τελείοις ἀνδράσιν] Quæ uno verbo reddere, cum Gabriello, fatiùs duxi, quàm periphrasi minùs propriâ uti. Eum autem τέλειον ἄνδρα dicere solent Græci, qui ad ἀκμὴν αἰατῆς viriumque vigorem pervenit. Sensu quidem tralatitio is Apostolo, Ephes. 4. 13. dicitur τέλειος ἄνθρωπος qui quod ad interiorem hominem attinet, eoufque profecerit, ut mysterium fidei probè teneat, et (ut Hebr. 5. 14.) sensus habeat ad discernendum bonum à malo exexcitatos.

τῶν χώρας ἕκαστοι τέτων πάρεσιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἕκαστῳ προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτὸς παρεῖναι. Οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν ταῖς γυμνικοῖς ὄπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων· ἔτοι δὲ ἔτε ἐπιζητῶνται, ἢ μὴ προῤῥηθῆ παρεῖναι· ἔτε πολ- λάκις ἀπεῖναι καλόν. Ἀρχοντες δ' ἐφ' ἕκαστῳ τέτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν, οἱ ἂν δοκῶσι τὰς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνῶναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβους, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἱ ἂν αὐτὸς τὰς ἐφήβους βελ- τίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἱ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτὸς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιῶντας, καὶ τὰ παραγγελόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶδὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ἡρημένοι, οἱ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. Ἀ δὲ ἕκαστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ἢ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγασσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγασιν ὅτι * ἐπὶ τῷτο ἔρχον- ται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελῶσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίνεται γὰρ δὲ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλή- λους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα, καὶ κλοπῆς, καὶ ἀρπα- γῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, † καὶ ἄλ- λων οἶων εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τέτων τί ἀδικῶντας, τιμω- ρῶνται. Κολάζουσι δὲ καὶ εἴε ἂν ἀδίκως ἐγκαλῶντας εὐρίσ- κωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος εἴ ἕνεκα ἄνθρωποι μι- σῶσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, ‡ δικάζονται δὲ ἥκιστα,

* Ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται] Nimirum, ad discendam justitiam, ἐπὶ τῷ ἔρχεσθαι scilicet apud Xenoph. alioque significat, alicujus rei consequenda aut peragenda causâ venire. Eâdem loquendi formulâ usus est S. Mat. c. 3. v. 7. ubi, ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα——valet, —— ἕνεκα τοῦ βαπτισθῆναι.

† Καὶ ἄλλων οἶων εἰκός] —— Et de aliis minus honestis, quæ nonnunquam fieri verisimile est, quæque ad magistratum deferri et solent et debent.

‡ Δικάζονται δὲ ἥκιστα] Vulgares Editiones habent οὐχ ἥκιστα; sensû planè contrario, et (ut levissimè dicam) incommoda. Mureto monente, delemus part. οὐχ· quod et Stephanus probat, et hujus loci postulat sententia. Dicit enim Xenoph. Id Persis fuisse peculiare, quòd non tantùm (ut reliquî homines) odio haberent, sed in judicium insuper ducerent, ἀχα- ριστίας crimen.

* ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γινῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζεσι καὶ τῆτον ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τὲς ἀχαρίστες, καὶ περὶ θεῶς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα, καὶ φίλους. Ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχυρὰ ἡγεμών. Διδάσκουσι δὲ τὲς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφροεῖν αὐτὲς, ὅτι καὶ τὲς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ αὐτὲς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τῆτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τὲς πρεσβυτέρους καὶ παιδουμένους τοῖς ἄρχουσι ἰσχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστροῦ καὶ ποτῆ· μέγα δὲ καὶ εἰς τῆτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τὲς πρεσβυτέρους ἔ πρόσθεν ἀπίοντας γαστροῦ ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι ἔ παρὰ μητρὶ σιτῆνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, † κάρδαμον· πεινὴν δὲ, ἣν τις διψῇ, ‡ κώδινα, ὡς ἀπὸ τῆ ποταμῆ ἀρύσασθαι. Πρὸς δὲ τέτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττεσιν· ἐκ τέττα δὲ || εἰς τὲς ἐφηβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δ' αὖ οἱ ἐφηβοὶ διάγουσιν ὧδε.

Δέκα ἔτη, ἀφ' ἧ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προεῖρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς

* *Αχαριστίας*] Quod de Persis tradit Xenoph. id Macedonibus folis tribuisse videtur Seneca, l. 3. Benef. c. 6. *Excepta Maced. gente, non est*, &c. Sed, merito suspecta est hujus loci communis lectio; in quo Medorum, loco Macedonum, reponi debere contendunt Steph. et Muretus.

† *Κάρδαμον*] *Plante species, quæ (ut Phavorinus) apud Persas reperiri solet. Varias ejus virtutes enumerant, Cassianus Bassus Geoponic. l. 12. c. 27. Ed Cant. Dioscorid. l. 2. c. 185. Plin. Hist. Nat. l. 20. c. 13. Unam tamen non attigerunt, quæ hic præcipue venit notanda, quæque à Suidâ in his verbis memorata est; Επισχιτικὰ ὄρων τὰ κάρδαμα καὶ πτόσματος. Καὶ διὰ τοῦτό φασι Πέρσας χρῆσθαι φυλάττονται γὰρ πολλὰ πτυνι, καὶ ὄρειν, καὶ ἀπομύσσειν. Hanc fuscandi vim ei quoque tribuit Phavorinus.*

‡ *Κώδινα*] *Poculum fictile, propriè Laconicum et militare; cujus formam referebat id, quo utebantur Persæ; ideóque apud Xenophontem eodem, quo Laconicum illud, venit nomine. Quoad formam verò (quantum quidem ex Plutarch. Tom. I. p. 45. Ed. Par. Jul. Poll. l. 6. c. 16. Athen. διειν. l. XI. c. 10. Phavor. et Hesych. colligere licet) altior paulò erat, unam ansam habens et ἀμβωνας id est, cujus non rectâ affurgunt latera, fed protuberant.*

|| *Εἰς τοὺς ἐφηβους ἐξέρχονται*] *Sc. ἐκ τῶν παίδων. Eadem ellipsi utitur Apost. 2 Cor. 2. 13. ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν, pro ἐξῆλθον ἐκ Τρωάδος καὶ ἀπῆλθον εἰς Μακεδονίαν, ut Joh. 4. 43. ἐξῆλθον ἐκίθεν, καὶ ἀπῆλθον εἰς τήν, &c.*

πόλεως καὶ σωφροσύνης· (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτὸς μάλιστα τοῖς ἀρχαῖσι χρῆσθαι, ἢν τι δέωνται ὑπὲρ τῆ κοινῆ· καὶ ὅταν μὲν δέη, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίη βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τῆτο πολλάκις τῆ μηνός. Ἐχειν δὲ δεῖ τὸς ἐξιόντας τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν πολεμῶ * κοπίδα ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφίεναι, τῷ δ', ἂν δέη, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ τῆτο δὲ δημοσία τῆ θηρῶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμῶν αὐτοῖς ἐστί, καὶ αὐτός τε θηρῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶεν, ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ † μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ γὰρ πρῶτ' ἀνίστασθαι ἐδίξει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὀδοιπορίαις καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντῖσαι ὅπως ἂν παραπίπτῃ. Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρῳ, ὅταν τὶ τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνδιστῆται· παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον ὥστε ἐ' ῥάδιον εὐρεῖν τὶ ἐν τῇ θήρῳ ἀπεστί τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἀριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἶκος, τῶν παίδων, τ' ἄλλα δὲ ὅμοιον. Καὶ θηρῶντες μὲν, ἐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἢν δὲ τε δέη θηρίον ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως βεληδῶσι διατρίψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἀριστον τῆτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν αὐθιρῶσι μέχρι δείπνου· καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. Τῆτο δὲ ποιεῖσι τῆ ἐδίξασθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἑάν τι ἐν πολέμῳ δεήσει, δύνωνται τῆτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τῆτο ἔχουσιν οἱ τηλικῶτοι ὅ, τί ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. Εἰ δὲ τις αὐτὸς οἶεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν,

* Κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ] De his omnibus vide indicem vocabulorum militarium.

† Η μελέτη] Vox μελίτη eas omnes, sive animi sive corporis, exercitationes designare solet, quibus, quasi prælusionibus, idēd artium studiosi incubuere, ut cum res postulare, egregium se in suā quisque arte præstare possent. Timotheo itidem suam μελίτην commendans Apostolus, 1 Tim. 4. 15. verbum μελιτών à consuetudine sive agonistarum sive rhetorum, ad earum rerum curam, quæ ad animæ salutem pertinent, eleganter transfert.

ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. Αἱ δ' αὖ μένουςαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετᾶσαι τὰ τε ἄλλα, ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελέσειν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τέτων ἀγῶνες, καὶ ἄλλα προτίθεται· ἐν ἧ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλείστοι ὥσι δαημώτεστοι καὶ ἀνδρικότατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινέσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν ἐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτὸς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἢν τι ἢ φρεθῆσαι δεήσῃ, ἢ κακέρως ἐρευῆσαι, ἢ ληστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅσα ἰσχύος ἢ τάχως ἔργα ἐστί. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττεσιν. Ἐπειδὴν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τὲς τελείας ἀνδρας.

Ἀφ' ἧ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνος ἐκ τῶν ἐφήβων, οὔτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουν ὧδε· Πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσι ἑαυτὲς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἢν τι δὴ περὶ τῆ κοινῆ, ὅσα φρονέωντων τε ἢ δὴ ἔργα ἐστί καὶ ἐτι δυναμένων. Ἦν δὲ πε δεήσῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ ἔτω πεκαυδευμένοι ἐκέτι ἔχοντες ἐδὲ καλτὰ, στρατεύονται· τὰ δ' ἀγχέμαχα ὄπλα καλεόμενα, δάρακά τε περὶ τοῖς στέροισι, καὶ γέρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷον περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τέτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι. Ἐπειδὴν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἶσαν μὲν ἂν ἔτοι * πλείον τι ἢ πενήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τὲς γεραιτέρως ὄντας τε καὶ καλεμένους. Οἱ δ' αὖ γεραιτέροι ἔτοι στρατεύονται μὲν ἐκέτι ἔξω † τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τὰ τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. Καὶ δανάτω δὲ ἔτοι κρίνεσι, καὶ τὰς ἀρχὰς ἔτοι πάσας αἰρῶνται· καὶ ἢν τις, ἢ ἐν ἐφήβοις, ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν, ἐλλίπη τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἀλλων ὁ βελόμε-

* Πλείον τι ἢ πενήκοντα ἔτη γεγονότες, &c.] Ex hac phrasi constare videtur malè, vel in optimis cæteroque editionibus, verba ista Paulina interpuncta esse 1 Tim. 5. 9. μὴ ἔλαττον ἐστὶν ἐξήκοντα γεγονυῖα, Schmidio quippe assentior, qui comma post γεγονυῖα, non ἐξήκοντα, ponendum esse statuit: quòd aliàs ἔλαττων legi oporteret. Hic autem a dverbium ἔλαττων ad γεγονυῖα, ut πλείον in exemplo Xenophontéo ad γεγονότες, referendum esse nil dubitio.

† Ἐξω τῆς ἑαυτῶν] Supple χώρας. Nec aliud supplementum desideratur Act. 12. 20.— ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

νοσ. Οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκέσαντες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκρίθεις, ἀτίμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἰνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθῆι, διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τέτων δ' ἐδείς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἐξεστὶ πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τὰς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τὰς παῖδας ἀργῶντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, ἔπέμπουσιν. Οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἐξεστὶν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν ἕτως ἐκ ἐξεστὶν. Οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιῶντες, ἐξεστὶ τέτοις εἰς τὰς τελείους ἀναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, ἐκ εἰσέρχονται εἰς τὰς τελείους· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οἱ τῶν γεραιτέρων γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι καὶ πάντων τῶν καλῶν ἑλληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣ οἴονται χράμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι. Καὶ νῦν δὲ ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τῆ ἐκπονεῖσθαι, τὴν διαίταν. Αἰσχυρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστὶ Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστὰς φαίνεσθαι· αἰσχυρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα πε φανερόν γενέσθαι ἢ τῆ ἐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλῃ τινὸς τοιάτης. Ταῦτα δὲ ἐκ ἂν ἐδύναντο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονεῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλῃ ποι ἀποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὲ * κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· ἔδὲ ἕνεκα ὁ λόγος ἀρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρας πράξεις, ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

Κῦρος μὲν γὰρ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγα πλεῖον, ταύτη τῇ παιδεῖα ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλικίων διαφέρων † ἐφαίγετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἅ δέοι, καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τέττα τῆ χρόνος μετεπέμψατο

* Κατὰ πάντων Περσῶν] Eandem vim habet graecof. κατὰ 1 Cor. 15. 15. ὅτι ἡ μαρτυρησάμεν κατὰ Θεοῦ—de Deo.

† Διαφέρων ἐφαίγετο] Vide quae suprà annotavimus de verbis φαίνεσθαι, &c. p. 6.

Αστυάγης τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα, καὶ τὸν * παῖδα αὐτῆς·
 ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκεε καλὸν κάγαθὸν αὐτὸν εἶναι.
 Ἐρχεται δ' αὐτῇ τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὸν Κύ-
 ρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα, καὶ ἔγνω ὁ
 Κύρος τὸν Αστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθύς, οἷα δὴ
 παῖς φιλόστοργος ἂν φύσει, ἠσπάζετό τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴ-
 τις πάλαι συντετραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο, καὶ
 ὄρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ † ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, καὶ
 χρώματος ἐντρίψει, καὶ κόμαις προσδέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν
 ἐν Μήδοις, (ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικὰ ἐστὶ, καὶ οἱ πορφυροῖ
 χιτῶνες, καὶ οἱ ‡ κἀνόυες, καὶ οἱ στρεπτοὶ περὶ τῆς δέξης, καὶ
 τὰ φέλλια περὶ ταῖν χεροῖν· ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ
 νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι, καὶ δίαται εὐτελέσ-
 τεραι) ὄρῶν δὴ τὸν κόσμον τῆς πάππης, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλε-
 γεν, ὦ μήτηρ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος. Ἐρωτώσης δὲ τῆς
 μητρὸς αὐτὸν, πότερος δοκεῖ καλλίων αὐτῷ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ
 ἕτος· ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κύρος, ὦ μήτηρ, Περσῶν μὲν πολὺ
 κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατήρ· Μήδων μὲντοι, ὅσαν εἰράκα ἐγὼ
 καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ § θύραις, πολὺ ἕτος ὁ ἐμὸς πάππος
 κάλλιστος. Ἀντασπαζόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Αστυάγης, καὶ
 || στολὴν καλὴν ἐνέδουσε, καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελλίοις ἐτίμα καὶ
 ἐκόσμευ· καὶ εἰ πρὸς ἐξέλαινοι, ἐφ' ἵππων χρυσοχαλίνης περιῆ-
 γεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κύρος, ἄτε
 παῖς ἂν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἤθετο τῇ στολῇ· καὶ

* Καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς] Quem hic paeda, eundem mox uia, vocat. Atque idem prorsus sonat ista vox. Act. 3. 13. ἰσάζεσι τὸν παῖδα αὐτοῦ.

† Καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, &c.] Ambitiosam hanc ornatum rationem Gentes Orientales, in luxum effusiores, excogitarunt. Ità olim Jezobelem, ut regiam pra se ferret gravitatem, oculos fucò ornasse legimus, 2 Reg. 9. 30. Ad quem locum LXXII, habent ἐσθιμίματα τοῖς ὀφθαλμοῖς, i. e. subio depinxit. Hoc enim lapide ideò in pingendis oculis homines, decoris nimium studiosi, utebantur, quòd eos non nigravit tantum, sed etiam dilatavit; ut Plin. H. N. T. 5. l. 33. p. 52. Medos verò imprimis hujusmodi se cultu ornasse, testatur etiam Plutarch, T. 1. p. 557. Ed. Par. ubi de Surena hac habet, ἀλλὰ Μηδικώτερον ἐσθιμισμένον ἐντρίμασι προσώπου, καὶ κόμης διακρίσει.

‡ Καὶ κἀνόυες] Caudys, Persarum vestis; quam Medis acceptam referunt. Ab his enim (teste Strabone, T. 2. p. 797. Edit. Wolt.) ad illos vestitus, omnisque aded vite, ratio manavit.

§ Ἐπὶ θύραις] Sc. regiz. Qualem locum Mardochæum aliquando, moro Persico, occupasse Sacra docet Historia, Eith. 2. 19. Ad januam enim aulici homines obambulare solebunt, ut praestò semper essent, si quâ in re rex eorum operâ uti vellet.

|| Καὶ στολὴν, &c.] Hinc abundè Liquet, vocem στολὴν vestem virilem, non apud Hellenistas duntaxat, significare (uti Grotius, ad Marc. 12. 38. existimasse videtur) sed apud ipsum Xenophontem, sermonis Græci, sive elegantiam spectes sive puritatem, cultorem longè felicissimum.

ἰππεύειν μανθάνων, ὑπερέχειρεν· ἐν Πέρσαις γάρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἰππεύειν, ἐν ὀρεινῇ ἔσθῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον πᾶν σπάνιον ἦν. Δειπνῶν δὲ ὁ Αστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βεβλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἤσσον τὰ οἴκαδε ποδοίη, προσήγαγεν αὐτῷ καὶ * παροψίδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάσματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κύρον ἔφασαν λέγειν, ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δεῖπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸν Αστυάγην, Οὐ γὰρ πολὺ σοι δοκεῖ κάλλιον τὸδε τὸ δεῖπνεν εἶναι τῷ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κύρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται, Οὐχί, ὦ πάππε· ἀλλὰ πολὺ ἀπλεστέρα καὶ εὐδυτέρα παρ ἡμῖν ἢ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι, ἢ παρ ὑμῖν. Ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς τῆστο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλὰς δὲ τινὰς ἐλιγμῆς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἤκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Αστυάγην, ἐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δ', ἔφη, καὶ σὺ γνώσῃ ὅτι ἡδέα ταῦτά ἐστιν. Ἀλλὰ καὶ σε, φάναι τὸν Κύρον, ὦ πάππε, μυσαστόμενον ταῦτα τὰ βρώματα ὄρω. Καὶ τὸν Αστυάγην ἐπερέσθαι· Καί τινι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, ταῦτα λέγεις; Ὅτι σε, φάναι, ὄρω, ὅταν μὲν † τῷ ἄρτου ἄψῃ, εἰς ἔδην τὴν χεῖρα ἀποφάμενον ὅταν ὁ δὲ τῆστον τινὸς δίγῃς, εὐδὺς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πᾶν ἀχθόμενος ὅτι ‡ καταπλῆα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγενετο. Πρὸς ταῦτα

* Παροψίδας] *Paropsidas* nomen tam de quodam cibi genere, quam de vase escario dici solet. Latinos id pro vase p̄cūisse testantur, *Juv. Sat. 3. v. 142.*—quàm multā, magnāque *paropside* cenat. et *Sueton. l. 7. p. 603.* Ed. *Casaub.*—*paropsidem* leguminis, το sedulitate, &c. Apud Græcos, contrā, sæpius significationem illam alteram postulare videtur: itā enim *Phrynich. p. 28.* *Παροψίς τὸ ὄψον, οὐχὶ δὲ τὸ ἀγγεῖον ὡς τινίς.* Et *Jul. Pol. l. T. 1. p. 598.* ad vocem *παροψίδα*, ait, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ζωμοῦ εἶδός τι, ἢ ὡς τινίς, μάζης, ἢ τίς παρεινήκη ὄψου, ὃ οἱ νῦν ἀν' εἴποιεν παροψημάτιον. *Athen. l. 9. p. 368.* Ed. *Casaub.* vult *παροψίδας* hic poni ἀμφιβόλως, aded ut denotet, et patinas et cibos diverſi generis admovisse *Cyro Astyagem.* Ego quidem *Hæschelii* potiùs sententiæ accedo, qui, in not. ad *Phrynich.* obſonium hic intelligi debere affirmat.

† Τῷ ἄρτου ἄψῃ] Rectè olim à *Beza*, ad *Colof. 2. 21.* fuit observatum, verbum ἄπτεισθαι, quod propriè de manûs prehensione dicitur, ad ipsum eibi, manu prehensi, esum eo loco referri. Sed, quod apud interpretem illum frustra quaesiverit lector, istiusmodi ejus verbi notationis exemplum hic insigne quidem suppeditat *Xenophon.*

‡ Καταπλῆα] *Stephano* monente, accentui novam sedem assignavi, quò adjectivum illud antecedentis

ταῦτα δὴ τὸν Αστυάγην εἶπειν· εἰ τοίνυν ἔτω γιγνώσκεις, ᾧ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχῆ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. Ἀμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν, καὶ δῆρεια καὶ τῶν ἡμέρων. Καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἶπειν· Ἡ καὶ δίδως, φάναι, μοι, ᾧ πάγγε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα, ὅ, τι ἂν βέλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νῆ Δία, φάναι, ἐγώ σοι, ᾧ παῖ. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν, διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς ἐπιλέγοντα ἐκάστω· Σοὶ μὲν τῆτο, ὅτι προθύμως με ἰππεύειν διδάσκεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μοι καλτὸν ἔδωκας· (τῆτο γὰρ νῦν ἔχω) Σοὶ δὲ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις· Σοὶ δὲ, ὅτι με τὴν μητέρα τιμᾶς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διεδίδε πάντα ἂ ἔλαβε κρέα. Σάκα δὲ, φάναι τὸν Αστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν * ἐγώ μάλιστα τιμῶ, ἐδὲν δίδως; Ο δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ἂν ἐτύγχανε, καὶ † τιμὴν ἔχων προσάγειν τὲς δεομένους Αστυάγης, καὶ ἀποκαλύειν ἕς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπα ὑποπτήσων, Διὰ τί, ᾧ πάππε, τῆτον ἔτω τιμᾶς; Καὶ τὸν Αστυάγην σκώψαντα εἶπειν, Οὐχ ὄρας, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχορεῖ καὶ εὐσχημόνας; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τέτνων οἰνοχοοὶ κομφῶς τε οἰνοχοῶσι, καὶ καθαρῶς ἐγχεῖσι, καὶ διδόασι ‡ τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχῆντες τὴν φιάλην, καὶ προσφῆρσι ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευσον δὴ, φάναι, ᾧ πάππε, τῷ Σάκα καὶ ἐμοὶ ὄθνηαι τὸ ἔκπωμα, ἵνα

antecedentis χρεία genus induat. Interpretes quidem Latini, parum sibi constantes, it̄ hunc locum reddiderunt, quā eodem quo nos, legissent modo: cum tamen libri ab ipsis editi κατάπλασιν exhibeant. Quod si cui levis hæc accentus loci mutatio minus ardeat, alia latine vertendi via tentanda est; ut neutrum κατάπλασιν, substantivè sumptum, satietatem denotet; seu, ea quæ, præ nimia eorum copîa, satietatem afferant.

* Ὁν ἐγώ μάλιστα τιμῶ] Nec mirum, tanti apud Astyagem fuisse quenquam è pocillatorum grege. Nam, ἄνωχον, teste Athen. l. 10. p. 424. παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἱ εὐγενέστατοι παῖδες, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱός. Οἰνοχοεῖ δ' υἱὸς Μενελάου κυδαλίμιο. Odyss. ὁ v. 141.

† Καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν] Vox προσάγειν (ut ex hoc loco constat) præter vim ejus vulgò notam, κατ' ἔραχην etiam usurpatur de accessu ad reges et principes, qui alicui datur per interpretes eorum, seu per eos qui sunt à consiliis; ad quam vocis hujus notionem respiciendū videatur Aposl. Pet. 1. Ep. c. 3. v. 18. ubi Christus dicitur ἡμᾶς προσάγειν τῷ Θεῷ. ἵνα ἡμᾶς προσπαγγῆ τῷ Θεῷ. Et Paulus in Epist. ad Ephes. c. 2. v. 18. Ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχρησιν τὴν προσπαγγῆν τοῖς τὸν πατέρα.

‡ Τοῖς τρισὶ δακτύλοις, &c.] Hoc ferè modo pocula sustinere solebat elegantior quisvis pincerna. Itā enim Philostr. Ep. 23. *Mulieri cæyonatrici*, Ed. Olear. Πάντα μὲ αἴρει τὰ σά· καὶ ὁ λινοῦς χιτῶν—καὶ τῶν σζιῶν δακτύλων αἱ συνθήσεις, ἐφ' ᾧν ὀχεῖται τὸ ποτήριον. Et Heliodor. Æthiop. l. 7. Edit. Paris. p. 357. de Theagene poculum Arsace tradituro, καὶ ἅμα προσέειπε τῇ Ἀρσάκῃ προσκνής κινεσάμενος· εὐευθμόν τέ τι, καὶ ἄκροισ τοῖς δακτύλοις ἰσχυρῶν τὴν φιάλην.

καὶ γὰρ καλῶς σοι πειῖν ἐγγέας, ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύναμαι. Καὶ τὸν κελεῦσαι δέναι. Λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον, ἔτω μὲν εὔ κλύσαι τὸ ἔκπαμα, ὡσπερ τὸν Σάκαν ἐώρα· ἔτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον, σπεδαιως καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδέναι τὴν φιάλην τῷ πᾶππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Αστυάγῃ πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πᾶππον, καὶ φιλεῖντα ἄμα εἰπεῖν, Ω Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σὲ κάλλιον οἰνοχοήσω, καὶ ἐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. Οἱ γὰρ τῶν βασιλείων οἰνοχόοι, ἐπειδὴν ἐνδιδῶσι τὴν φιάλην, * ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάδῳ, εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγγεάμενοι † καταρρόφῃσι τῆ δὲ, εἰ φάρμακα ἐγγέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Ἐκ τέττε δὴ ὁ Αστυάγης ἐπισκώπτων ἔφη, Καὶ τί δὴ, ὦ Κῦρε, τὰ ἄλλα μιμέμενος τὸν Σάκαν, ἐκ ἀπερρόφῃσας τῆ οἴνῃ; Ὅτι νῆ Δί, ἔφη, ἐδεδόικειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἶη. Καὶ γὰρ ὅτε εἰστίας σὺ τῆς φίλης ‡ ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγγεάντα. Καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ, ὦ παῖ, τῆτο κατέγνως; Ὅτι νῆ Δί, ἔφη, ὑμᾶς ἐώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἂ ἐκ ἐᾶτε ἡμᾶς τῆς παιδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοῖ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ ἄμα ἐκεκράγετε, § ἐμανθάνετε δὲ ἐδὲ ἐν ἀλλήλων· ἤδετε δὲ καὶ μάλα γελοίως· ἐκ ἀκροώμενοι δὲ τῆ ἀδοντος, ἀμνύετε ἄδειν ἄριστα. Λέγων δὲ

* Ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάδῳ] Quædam edit, legunt ἐπ' αὐτῆς male. Κυάθος autem erat trulla ænea, quæ vinum de cratera hauriebant: adeoque, à usu tali, ἀρυστήρ appellatur, à Poll. T. I. p. 575; et T. 2. p. 1239 et 1301.

† Καταρροφῶσι] Reges quippe lucuosi majorum quorundam exitus à venenis sibi metuere monuerunt. Atque Perſas primos instituisse, ut ministri cibos prægustarent, Suidas tradit ad Ἐδέατρος, quod (inquit is) est ὄνομα Ἑλληνικόν· ἢ δὲ χρεία, Περσική· ἦν δὲ προγεύσσης τὸ πρῶτον, καὶ προήσθην τοῦ βασιλέως εἰς ἀσφάλειαν.

‡ Ἐν τοῖς γενεθλίοις] Natalem fanè diem, præ cæteris, lætum fastumque transigebant Perſæ. Testes sint, Herodot. in Clio, p. 55. Ed. Gronov. Ἡμέρην δὲ ἀπασῶν μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἰγένετο. Ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαίτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι προτίθεισθαι. Zosim. T. 3. Hist. Rom. script. Græc. min. p. 684. de Hormisdâ——τοῦ πατρὸς αὐτῷ Περσῶν βασιλευόντος, καὶ τὴν γενέθλιον ἐπιτελοῦντος, κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἡμέραν—— et Plat. in Alcib. I. p. 121. Ed. Steph. βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύσι καὶ ἐωρτάζει ἡ Ἀσία.

§ Ἄμα ἐκεκράγετε, ἐμανθάνετε δὲ, &c.] Calices, nimirum, fecundiores eos nimium quantum difertos fecerant. Notandum hic est, latius aliquantò patere Græcorum μανθάνειν, quàm Latinorum discere. Λέγομεν γὰρ, ait Aristot. Ethic. I. 6. p. 267. Edit. Oxon. τὸ μανθάνειν, συνίναι πολλάκις. Eodem ferè sensu Apost. I Cor. 14. 31. sermonis etiam ἀταξίαν reprehendens, hoc verbo utitur; ἵνα πάντες μανθάνωσιν, ut omnes discant, i. e. loquentis cujusque orationem perscrībiant, atque intelligant.

ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτῆ ῥάμην, ἐπεὶ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' ἐδ' ὀρθεῖσθαι, ἐδύνασθε. Ἐπιλέλησθε δὲ παντάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἳ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέρμαδον, ὅτι τῆτ' ἄρα ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε ἐδέποτε γῆν ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Ἀστυάγης εἶπεν, Ο δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων ε̄ μεθύσκειται; Οἷ μὰ Δί', εἶφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; * Διψῶν παύεται ἄλλο δὲ κακὸν ἐδὲν πάσχει ε̄ γὰρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν. Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τῷ Σάκα πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Ὅτι, νῆ Δία, φάναι, μισῶ αὐτὸν· πολλάκις γὰρ με, πρὸς τὸν πάππον ἐπιδυμῶντα προσδραμεῖν, οὗτος ὁ μιαιώτατος ἀποκαλύει. Ἀλλὰ ἰνετεῦω, φάναι: ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτῆ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἀν' ἄρξαις αὐτῆ; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Στάς ἂν, ὥσπερ οὗτος, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὀπότε βέλοιο εἰσιέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι οὐπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν σπεδάζει γὰρ πρὸς τινος. Εἶδ' ὀπότεν ἤκη ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι λῆται. Εἰ δὲ πάνυ σπεδάζω φαγεῖν, εἴποιμ' ἂν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἐστίν· ἕως § παρατείναιμι τῆτον, ὥσπερ ἔτος ἐμὲ παρατείνει, ἀπὸ σῆ καλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐδυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δεῖπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τις αἰσδοίτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τῆτο ποιήσαντα· ὃ, τι γὰρ δύναίτο ὁ Κῦρος, ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιῆσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βέλοιο μὲν ἂν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παιδα χαλεπὸν νομί-

* Διψῶν παύεται] Phrasis huic planè gemina, in quâ participium eleganter loco infinitivi ponitur, occurrit, Luc. 5. 4. Ως δὲ ἐπαύσατο καλύων.

† Δός μοι] Hoc mihi beneficium concede, Fac mihi hanc potestatem. Atque ita filii Zebedæi Christum supplices compellârunt, Marc. 10. 37. Δός ἡμῖν, &c. Eâdem notione dare Latinis quoque usurpatur.

§ ἕως παρατείναιμι] Eam hujus verbi interpretationem amplector, quam Casaubonus (animad. in Athen. p. 285.) affert: propriè enim (ut is) *extensionem* significat; quoniam autem tormentis corpora extenduntur, παρατείνειν solet accipi simpliciter pro *torquere*, aut quoque modo *cruciare*.

ζειν εἶναι καταλιπεῖν. Ἐνθα δὴ ὁ Ἀστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον, Ω παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοί, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμέ, εἰσόδα σοὶ ἔ Σάκας ἀρξέει, ἀλλ' ὀπόταν βέλη εἰσιέναι ὡς ἐμέ ἐπὶ σοὶ ἔσται καὶ χάριν σοὶ, ἔφη, μᾶλλον εἶσομαι, ὅσω ἂν πλεονάκεις εἰσῆς ὡς ἐμέ. Ἐπειτα δὲ, ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρῆση, καὶ ἄλλοις ὀπόσοις ἂν βέλη· καὶ ὅταν ἀπίης, ἔχων ἄπει ἔς ἂν αὐτὸς ἐδέλης. Ἐπειτα δὲ, ἐν τῷ δείπνῳ, ἐπὶ τὸ μετρίως σοὶ δοκῆν ἔχειν, ὁποῖαν βέλει ὁδὸν πορεύση. * Ἐπειτα, τά τε νῦν † ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα πάντοδα πὰ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὴν τάχιστα ἵππεύειν μάθης, διώξῃ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς, ὡσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες. Καὶ παῖδας δὲ σοὶ ἐγὼ συμπαιίντορας παρέξω· καὶ ἄλλα ὅσα ἂν βέλη, λέγων πρὸς ἐμέ, ἔκ ἀτυχήσεις. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερα βέλοιο μένειν, ἢ ἀπιέναι. Ο δὲ ἔκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν, ὅτι μένειν βέλοιο. Ἐπερωτηθεῖς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τί εἶπεῖν λέγεται, Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μῆτερ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων· ἐνταῦθα δὲ εὔ οἶδα ὅτι ἵππεύων ἦττων εἰμὶ τῶν ἡλίκων· καὶ τῆτο, εὔ ἴσθι, ἔφη, ὦ μῆτερ, ὅτι ἐμέ πάνυ ἀνιῶ. Ἦν δὲ με καταλίπης ἐνθάδε, καὶ μάθω ἵππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἷμαί σοι ἐκείνους τὲς ἀγαθὲς τὰ πεζικὰ ραδίως νικήσειν· ὅταν δὲ εἰς Μήδους ἔλθω ἐνθάδε, πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἵππεων κράτιστος ἂν ἵππεὺς, συμμαχεῖν † αὐτῷ. Τὴν δὲ μητέρα εἶπεῖν, Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε, ἐκεῖ

* Ἐπειτα τά τε] Vulgò legitur, Ἐπεὶ τά τε, perperam. Facile quidem ultima prioris vocis syllaba excidere potuit, ob similem proximè sequentem. Series autem orationis, quæ ea continet illicia, quibus puerilem animum capi posse sperabat Astyages, ἔπειτα omnino postulat.

† Ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία] Feras paradisis inclusas alere, voluptatifque simul et corporis exercendi causâ agitare, consueverunt Persarum reges. Ità Xen. Anab. l. i. p. 146. Edit. Steph. de Celenis. Ἐνταῦθα Κύρου βασιλεία ἦν, καὶ παραδείσος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης· ἃ ἐκεῖνος ἐθήρην ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιοτο, &c. Philostrat. de vit. Apollon. p. 46. c. 38. Μέλων δὲ ποτε πρὸς θήραν γίνεσθαι τῶν ἐν τοῖς παραδείσις χωρίων (verius fortassè, θηρίων) ἐς οὗς λέοντες ἀπόκεινται, &c. Et Q. Curt. pro suâ, quæ huiusmodi datâ occasione semper ferè elucet, elegantia, l. 8. p. 565. et 566. Edit. Snakenb. *Barbara opulencia in illis locis haud ulla sunt maiora indicia, quàm magnis nemoribus saltibusque nobilium ferarum greges clausi. Spatiosas ad hoc eligunt silvas, crebris perennium aquarum fontibus amenas, &c.*

‡ Ἀντιῶ] Redundat hîc, ut mox post ἐκδύτας, pronomen ἀντιῶς. Immeritò igitur Pasor Gram. N. T. p. 271. hoc more Hebræorum in N. T. fieri censet. Mat. 4. 16. καὶ σοὶς καθήμενός ἐν χώρᾳ καὶ σιῶθι θανάτου, φῶς ἀντίτιλιν αὐτοῖς. Mat. 8. 1. Marc. 7. 25. atque alibi passim.

όντων σοὶ τῶν διδασκάλων; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Ἀλλ', ὦ μῆτερ, ἀκριβῶς ταύτην γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα, εἰπεῖν τὴν Μανδάνην; Οτι, φάναι, ὁ διδάσκαλος μὲ, ὡς ἤδη ἀκριβῆντα τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις καθίστη δικάζειν. Καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτὲ δίκη πληγὰς ἔλαβον, ὡς ἐκ ὀρθῶς δικάσας. Ἦν δὲ ἡ δίκη τοιάδε· Παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν, τὸν μὲν ἑαυτῷ ἐκείνῳ ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνῳ αὐτὸς ἐνέδου. Ἐγὼ γὰρ τέτοις δικάζων, ἔγνω βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἀρμόζοντα ἐκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν δὲ τῷ τῷ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέγων ὅτι ὅποτε μὲν κατασταθεῖν τῷ ἀρμόττοντος κριτῆς, ἔτω δέοι ποιεῖν ὅποτε δὲ κρίναι δέοι ὁποτέρῃ ὁ χιτῶν εἴη, τῷτ' ἔφη σκεπτότερον εἶναι, τίς κτῆσις δικαία ἐστὶ πότερα τὸν βία ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τὸν ποιησάμενον, ἢ πριάμενον κεκτησθῆναι. Ἐπειτα δὲ ἔφη τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον εἶναι τὸ δὲ ἀνομον, βίαιον. Σὺν τῷ νόμῳ ἔν ἐκέλευε δεῖν τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. Οὕτως ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ μῆτερ, τάγε δίκαια παντάπασιν οἶδα ἀκριβῶς· ἦν δὲ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος μὲ, ἔφη, ἕτος ἐπιδιδάξει. Ἀλλ' ἐ ταυτὰ, ἔφη, ὦ παῖ, παρὰ τε τῷ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρσαις ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μῆδοις πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. Καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τεταγμένα μὲν ποιεῖ, ἀ ποιεῖ τῇ πόλει· τεταγμένα δὲ λαμβάνει μέτρον δὲ αὐτῷ ἔχῃ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. * Ὅπως ἔν μὴ ἀπολῆ μαστιγόμενος, ἐπειδὴν οἴκοι εἴης, ἀν παρὰ τέσσα μαδάν ἡκῆς † ἀντὶ τῷ βασιλικῷ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πλεον οἶεσθαι χρῆναι ἀπάντων ἔχειν. Ἀλλ' ὄγε σὸς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μείον ἢ πλείον

* Ὅπως οὖν μὴ, &c.] Ὅπως μὴ, ἑλλειπτικῶς, sive præcipiendo, sive vetando. dici solet, subaud. ὄρα, φυλάττου, aut alio his simili verbo. Eandem ferè Atticam ellipsin Apostoli concisa illa præ se fert oratio, Ephes. 5. 33. ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. Sc.— id præset, seu, videto ut, &c. Et, 1 Tim. 1. 3.— ἵνα παραγγέλῃς τισὶ μὴ, &c. subintel. οὕτως ποιήσον, aut alià quapiam idem significante phrasi, ita facito, vide.

† Ἀντὶ τοῦ βασιλικῷ τὸ τυραννικόν] Rectè quidem Mandane filium sibi cavere monet, nè, Medorum imbutus disciplinâ, Tyrannum potius quàm Regem se tandem præstaret. Prioris enim est, contrà quam pateretur reipublicæ apud Persas administrandæ ratio, jura sibi nata negare; et, ut Aristot. in Ethic. Nicom. p. 365. Ed. Oxon. τὸ ἐαυτῷ συμφέρον σκοπεῖν ejusque imperium idem appellat. l. 3. Polit. p. 346. T. 2. Ed. Par. παρέκβασις τῆς βασιλείας.

ἔχειν. Ἡ ἔχ ὄρᾱς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντες δεδίδαχεν ἑαυτῷ μείον ἔχειν; Ὡστε θάρσει, ὡς ὁ σὸς γε πατήρ ἔτε ἄλλον ἐδένα, ἔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαδόντα ἀποπέμφεται.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δὲ, ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δὲ κατέμενε, καὶ αὐτῷ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέρρατο, ὥστε οἰκείως διακείσθαι· ταχὺ δὲ τῆς πατέρας αὐτῶν ἀνήρητο προσίων, καὶ ἐνδηλος ὦν ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τῆς υἱεῖς· ὥστε καὶ εἴ τι τῷ βασιλείῳ δέοντο, τῆς παιδᾶς ἐκέλευον Κῦρου δεῖσθαι διαπράξασθαι σφίσιν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅ, τι δέοντο αὐτῷ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο διαπράτεσθαι. Καὶ ὁ Αστυάγης δὲ, ὅ, τι δέοιτο αὐτῷ ὁ Κῦρος, ἐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ ἔχαρίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἀσθενήσαντος αὐτῷ, ἐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον, ἐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο· δῆλός τε ἦν πᾶσιν ὅτι ὑπερεφοβεῖτο, μὴ * οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τις δέοιτο Αστυάγης, πρῶτος ἠσθάνετο Κῦρος, καὶ πάντων ἀκνότηα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅ, τι οἶοιτο χαριεῖσθαι· ὥστε παντάπασιν ἀνεκτέησατο τὸν Αστυάγην.

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν δε εϠ/ παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τῷ διδασκάλῳ καὶ διδόναι λόγον ὦν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, † ὅποτε δικάζοι· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰεὶ τῆς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι· καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτᾶτο, διὰ τὸ ἀγχίνεος εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο· ὥστε ἐκ πάντων τέτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ' ὡσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεδος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεται τὶ αὐτοῖς νεαρὸν, ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοεσίαν· ἔτω καὶ Κῦρος ἐκ τῆς πολυλογίας ἔθρᾶσος διεφαινετο, ἀλλ' ἀπλότης καὶ φιλοστοργία· ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν ἔτι πλείω

* Μὴ οἱ ὁ πάππος, &c.] Ornatui, hoc loco, foli infervit pronom. enclit. οἱ, ut et alibi solent particulae, quas ut reddamus, Latinae Linguae ratio non patitur. Et iis sanè in interpretandâ quavis periodo omiſſis, sic factis conſtat ſententia, conſtat et conſtructio. Id verò ſi inter legendum fiat, Graia mox perit venuſtas; et aures ſermoni Attico aduſeta graiam orationis haud parum imminutam ſentient.

† Ὅποτε δικάζοι.] Haecſentis in plerisque editis, & δικάζοι. Alteram tamen illam lectionem haud cunctanter recepi, praeterſtim cum omnium ſerè emendatiorum librorum margines, et Codex etiam Bodl. eam agnoſcant. Atque eâ quidem admiſſâ, expedita magis ſit ſententia, et iis, quae de Cyro iudicium exercente, praecceſſerant, conſentanea.

ἀπείν αὐτῷ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι. Ως δὲ προῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν τῷ μεγέθει, εἰς ἄραν τῆ πρόσηβον γενέσθαι, ἐν τῷ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυτέροις ἐχρήτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρα· αἰδῆς δὲ ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυσθραίνεσθαι, ὅποτε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυτέροις· καὶ τὸ σκυλακῶδες, * τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτειν, ἐκείτι ὁμοίως προπετῶς εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχαιτέρος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπίχαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἡλικίαι πρὸς ἀλλήλας, † ἐχ' ἃ κρείσσων ἦδει ὢν, ταῦτα πρὸς ἀλλήλους συνόντας, ἀλλ' ἄπερ εὔηδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα ταῦτα ἐξῆρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσειν. Καὶ κατῆρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τὰς ἵππους ἢ διακοντιέμενος, ἢ διατοξευσόμενος ἀπὸ τῶν ἵππων, ἔπω πάνυ ἔποχος ὢν ἠττώμενος δὲ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ μάλιστα ἐγέλα. Ως δ' ἐκ ἀπεδίδρασκεν, ἐκ τῷ ἠττώσθαι, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἠττώτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειραῖσθαι αὐτὸς βέλιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἵππικῇ τοῖς ἡλικιωταῖς· ταχὺ δὲ παρέει, διὰ τὸ ἐρᾶν τῷ ἐργῷ· ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει, διώκει καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων ὥστε ὁ Αστυάγης ἐκείτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ Κύρος αἰσθόμενος ὅτι βελόμενος ἔδυναιτο οἱ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, Ω πάππε, τί σε δεῖ θηρία ζητῆντα πράγματα ἔχειν; Ἀλλ' ἦν ἐμὲ ἐκπέμπης ἐπὶ θήραν σὺν τῷ Δεῖῳ, νομιῶ, ὅσα ἀν' ἴδω θηρία, σέ μοι ταῦτα τρέφεικ. Ἐπιδυμῶν δὲ σφόδρα ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν, ἐκεδ' ὁμοίως λιπαρεῖν ἐδύνατο, ὥστε παῖς ὢν, ἀλλ' ὀκνηρότερον προσ' εἰ. Καὶ ἃ πρόσθεν τῷ Σάκκῳ ἐμέμφετο, ὅτι ἔπαρτε αὐτὸν πρὸς τὸν πάγκον, αὐτὸς ἤδη Σάκκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· ἔ γὰρ προσήει, εἰ μὴ προῖδοι, εἰ καιρῶς

* Τὸ πᾶσιν, &c.] Sic, vel optimis repugnantibus libris, emendari locum hunc debere censeo. Τῷ enim illud, quod antea legebatur, ad τὸ σκυλακῶδες neutiquam referri potest; cura tamen id postulet loci sententia. Monendus etiam est lector, in quibusdam editis vocem ὁμοίως proximè sequentem omitti; eā forsā de causā, quod eadem mox iterum occurrit. Sed, nec adeò incondita est repetitio, ut ad eam vitandam delenda sit altera ὁμοίως; nec quidem absque sensus detrimento utravis abesse videtur.

† Οὐχ' ἃ κρείσσων ἦδει ὢν] Ex Cyro exemplum sibi sumant adolescentes; iis, in exercendiς et colendiςque sive corporis sive animi facultatibus, quod foret utilissimum. Ea quippe sese gerendi ratio, generosiorē spirat indolem, animumque indicat non ostentare vires, sed promoverē, ultrāque prodire, cupientem. Atque itā ferè Pompeius auctore Sallust. Histor. Fragment. l. 6. p. 88. Ed. Cant. cum alas tribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis &c. &c. corabat.

εἴη· καὶ τῷ Σάκα ἐδεῖτο πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὅποτε * ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι, καὶ ὅποτε ἐκ ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκας ἤδη ὑπερεφίλει αὐτὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Ἐπεὶ δ' ἔν ἔγνω ὁ Αστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμῶντα τῆς ἕξω θήρας, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ, καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν αὐτὸν, καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τί φανείη θηρίων. Ὁ ἔν Κυρος τῶν ἐπομένων προθύμως ἐπυθάνετο, ὁποίοις ἔχρηθ' ἰσχυρίοις πελάζειν, καὶ ὁποῖα χρῆθ' ἀρρῶντα διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλὰς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν, καὶ λέοντες καὶ κάπροι καὶ παραδάλεις· αἱ δὲ ἔλαφοι, καὶ δορκάδες, καὶ ἀγριοὶ οἴεις, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἀγριοὶ, ἀσινεῖς εἰσιν. Ἐλεγον δὲ καὶ τῷτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δεοὶ φυλάττεσθαι ἐδὲν ἦττον ἢ τὰ θηρία· πολλὰς γὰρ ἤδη † αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κύρος ταῦτα πάντα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἦκεν, ἐδίωκεν, ἐδὲν ἄλλο ὄρῳν, ἢ ὅποι' ἔφευγε. Καὶ πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικρῶν ἀκείνον † ἐξετραχίλισεν· ἔ μὴν ἄλλ' ἐπέμενε ὁ Κύρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανάστη. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, § καλὸν τι χρῆμα καὶ μέγα. Ὁ μὲν δὲ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες, ἐλοιδῶρον αὐτὸν, καὶ ἔλεγον εἰς οἶον κίνδυνον ἔλθοι· καὶ ἔφασαν κατερεῖν αὐτῷ τῷ πάπῳ. Ὁ ἔν Κυρος εἰστήκει, καταβεβηκῶς, καὶ ἀκῶν ταῦτα ἠνιάτο. Ὡς δ' ἤσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥσπερ ἐνδεισιῶν· καὶ ὡς

* Ὅποτε ἐν καιρῷ] Phrasin ipsam eodem sensu habet, Luc. 20. 10. Καὶ ἐν καιρῷ ἀπίστους, &c. tempore, sc. colligendis fructibus opportuno.

† Ἦδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις] Hic loci præpos. σὺν ellipsis patitur: quæ deest etiam, eodem plane modo, Apocal. 8. 4. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων.

‡ Ἐξετραχίλισεν] Ad hunc locum multa concessit Stephanus, quem sic tandem reddit, et parum absuit quin ei excusso collum, vel cervicem, fregerit. Lexicogr. autem ita ἐκτραχίλιζω, et ἐξετραχίλισθαι interpretantur, ut nunc excutiendi, nunc collum frangendi notionem, iis tribuant; non verò, ut vult Stephanus, utramque simul. Mihi quidem videtur Xenoph. id solum voluisse, equum, nempe, in genua lapsum de cervice sua tantum non præcipitasse Cyrum. Aded ut locus intelligi debeat, non tam de frangendi colli, quam de cadendi periculo. Nam mox sequitur, οὐ μὴν ἄλλ' ἐπέμενε ὁ Κύρος μόλις πως, &c.

§ Καλὸν τι χρῆμα] Vox χρῆμα, quæ in rebus tractandis locum habere solet, ad res animatas venuste migrat. Pari modo eandem adhibet Euripid. Phœnis. v. 206. Ed. Cant. φιλόλογον χάρις χρῆμα θηλείων ἔφω. Nec aliter Herod. l. 1. p. 14. ἐν τῷ Μυσίῳ ὑλὸν ἀπὸ τοῦ χρῆμα γίνεται κίβη.

εἶδεν ἐκ τῆ ἑναντίας κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει καὶ διατεινόμενος εὐστόχως, βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ χατέσχε τὸν κάπρον. Ἐνταῦθα μὲν τοι ἦδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν δρασύτητα ὄρων. Ο δὲ, αὐτῆ λοιδορεμένος, ὅμως ἰδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἑᾶσαι αὐτὸν δεῖναι εἰσκομίσαντα τῷ πάπῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασίν, Ἄλλ' ἦν αἰσθηταὶ ὅτι ἐδίωκες, εἰ σοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔμοι λοιδορήσεται, ὅτι σε εἶων. Καὶ βέληται, φάναι αὐτὸν, μαστιγασάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σύ γε εἰ βέλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμαρησάμενος ὁ, τι βέλει, τῆτο ὅμως χαρισαί μοι. Καὶ ὁ Κυζάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε, Ποίει ὅπως βέλει σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν εἰσικας βασιλεὺς εἶναι. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἐδίδδε τε τῷ πάπῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι κούτος ταῦτα θηράσειεν ἐκεῖνα. Καὶ τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν εἰ, κατέδηκε δὲ ἡματωμένα, ὅπε ἤετο τὸν πάπρον ὄψεσθαι. Ο δὲ Αστυάγης ἄρα εἶπεν, Ἄλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως, ὅσα μοι δίδως· εἰ μέντοι δέομαί γε τέτων ἐδενός, ὥστε σὲ κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κύρος ἔφη, Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέη, ἰκετεύω, ὦ πάππε, ἔμοι δὸς αὐτὰ, ὅπως ἐγὼ διαδῶ τοῖς ἡλικιώταις. Ἄλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Αστυάγης, καὶ ταῦτα λαβῶν διαδίδδε ὅτῳ σὺ βέλει, καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἐδέλεις. Καὶ ὁ Κύρος λαβῶν, ἐδίδδε τε ἄρα τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν·

Ὡ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαρεῖμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν· ὅμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἷον περ εἰ τις δεδεμένα ζῶα θηρῶῃ. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν· ἔπειτα καὶ μικρὰ καὶ φαραλέα· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, χαλὸν ἦν· τὸ δὲ, κολοβόν. Τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λιμῶσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι, ὥσπερ πτηναί, ἤλλοντο πρὸς τὸν ἔβρον· οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τὲς ἄνδρας φασὶ τὲς ἄνδρείες, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος ἐδὲ ἀμαρτεῖν οἰόντε ἦν αὐτῶν· καλλίω, δὲ ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιοκοδομημένα. Ἀλλὰ ἄρα ἂν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ τὴν θήραν; Καὶ ραδίως γ' ἂν, ἔφασαν, εἰ Αστυάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε,

Τίς ἂν ἐν ὑμῶν πρὸς Αστυάγην μνησθεῖη; Τίς γὰρ ἂν, ἔφασαν, σὲ γε ἰκανότερος πείσαι; * Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν ἐκ οἷδ' ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι ἐδὲ γὰρ λέγειν οἷός τ' εἰμί, ἐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον † ἐκ τῆ ἴσ' ἔτι δύναμαι. Ἦν δὲ τοσῶτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάξ τις καὶ ἡλίδιος γένομαι. Παιδάριον δὲ ἂν, δεινότατον λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μὴδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἂν τι δέη, δυνήσῃ πρᾶττειν, ἀλλ' ἄλλῃ τινὸς ἡμᾶς τὸ ἐπὶ σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ἀκέσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐδήχθη· καὶ σιγῇ ἀπελθῶν, ‡ διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν, εἰσῆλθεν, ἐπιβελεύσας ὅπως ἂν ἀλυπότατα εἴποι πρὸς τὸν πάππον, καὶ διαπράξειν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο. Ἠρξάτο οὖν ὧδε.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀποδράση τῶν οἰκετῶν καὶ λάβῃς αὐτὸν, τί αὐτῷ χρέση; Τί δὴ ἄλλο, ἔφη, ἢ δῆσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἦν δὲ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί δὲ, ἔφη, ἢ μαστιγῶσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὔδῃς τοῦτο ποιῆ, ἔπειτα ἐξαρχῆς πάλιν αὐτῷ χρῆσομαι; Ὡρα ἔν, ἔφη ὁ Κῦρος, παρασκευάζεσθαί σοι εἴη ὅτα μαστιγῶσεις με, ὡς βελεύομένον γε ὅπως ἀποδρῶ, λαβὼν τοὺς ἐμούςς ἡλικιώτας ἐπὶ θῆραν. Καὶ ὁ Αστυάγης, § Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπῶν· ἔνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι. Χαρίεν γὰρ, ἔφη, εἰ ἔνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιμι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦ-

* Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία] Antea μὰ τὴν Ἡραν. Sed hæc jurandi formula huic loco parum conveniat, sive Perfarum sive Græcorum more loqui intelligatur Xenophon. Persis enim nullum erat numen, quod Junoni, quam Græci coluere, respondeat. Apud hos autem mulieres solæ, et de maribus quotquot mulieres imitari vellent, per Deas jurare solebant. Ità ferè Phavor. ad particulam Νή. Hæc insuper nostra lectio auctoritate MS. Bodl. firmatâ eamque omnes optimæ notæ impressi in orâ exhibent.

† Ἐκ τοῦ ἴσου] Interpret. hujus locutionis vim haud affecuti esse videntur. Sensus, uti opinor, est: Cyrum tandem ὑποπτήσσειν incipere, et revereri avum, quem non jam amplius, ut æqualis æqualem, adire atque alloqui sustinuit.

‡ Διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν] Stilo ferè Poëtico, ea omnia, quæ de venatione campestri modò præcesserant, descripsit et animavit Auctor. Hic quoque ludit ejus ingenium; et puerum, non fecus ac Herœa quemvis Homerus, animum hortatu proprio excitantem inducit. Sic enim Poëta solet:

Στῆθος δὲ πλήξας, κρεαδὴν ἠνίσταπε μύθω.

Τέτλαβι δὲ, κρεαδίη· &c. Odyf. ὁ. v. 17. &c.

§ Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπῶν] Græci eleganter eum καλῶς ποιῆσαι dicunt, cujus facta probant laudantque. Eandem præ se ferunt elegantiam Evangel. verba, Act. x. 33.—
ὡς τε καλῶς ἐποίησας παραγεγόμενος.

ρος, ἐπεΐθετο μὲν καὶ ἔμενον ἀνακτὸς δὲ καὶ * σκυθῶπὸς ἄν, σιωπῇ διῆγεν. Ο μέντοι Αστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ Θῆραν. Καὶ περὶ πολλοὺς καὶ ἰππείας συναλίσας, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἰππάσιμα χωρία τὰ Θηρία, ἐποίησε μεγάλην Θῆραν. Καὶ βασιλικῶς δὴ αὐτὸς παρὰν, ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, † πρὶν Κύρος ἐμπλησθεῖν βάλλων. Ο δὲ Κύρος οὐκ εἶα κωλύειν. Ἀλλ' εἰ βούλει, ἔφη, ᾧ πάππε, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες πάντας τοὺς κατ' ἐρεὶ διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἕκαστος τὰ κράτιστα δύναιτό. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Αστυάγης ἀφίησι καὶ στάς ἐδεῖατο τοὺς ἀμιλλωμένους ἐπὶ τὰ Θηρία, καὶ φιλονεικοῦντας, καὶ διώκοντας, καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ τῷ Κύρῳ ἦδετο, οὐ δυναμένῳ σιγαῖν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ', ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ, ἀνακλάζοντι, ὅποτε πλησιάζοι Θηρία, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστί ἕκαστον. Καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὄρῶν εὐφραίνεται, τὸν δὲ τινα καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ἡσθάνετο οὐδ' ὀπωστιοῦν φθονερῶς. Τέλος δ' οὖν, πολλὰ Θηρία ἔχων ὁ Αστυάγης ἀπήει. Καὶ τολοῖπὸν οὕτως ἡσθη τῇ τότε Θῆρᾳ, ὥστε αἰεὶ, ὅποτε οἶόν τε εἴη, συνεξήει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε, καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἕνεκα. Τὸν μὲν δὴ πλείστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κύρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ἄν, κακοῦ δὲ οὐδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκαταίδεκα ἔτη αὐτοῦ γενομένων, † ὁ

* Καὶ σκυθῶπὸς ἄν] Errasse ex hoc loco constat Dan. Heinsium; cum, ad Lyc. xxiv. 17. Exercit. Sacr. p. 204 Hellenistarum esse afferit, hanc vocem σκυθῶπὸς de tristia usurpare.

† Πρὶν Κύρος ἐμπλησθεῖν βάλλων] Nepotem suum, modò marentem, beneficio Astyages insigni mulcere atque demereri studet; ideoque regium illi quendam honorem comites præstare voluit. Regibus quippe suis Perfas tantum tribuisse accepimus, ut in venatione nemini, priusquam rex telum emiserit, bestiam ferire liceret. Et vitam penè amisisse Megabyzum, quòd hunc Artaxerxi honorem temerè præripuerit, in Persic. tradit Ctesias, p. 646.—μεταῶρου δὲ φερμένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζοι καὶ ἀναίρει· καὶ ὀργίζεται Αστυάγης, ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχη, Μεγάβυζος ἔβαλε καὶ προστάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀπομαρθεῖναι. Hujus autem observantiae gratiam Artaxerxem illum Longimanum primum subditis suis fecisse, testatur Plutarch. in Apophth. T. ii. p. 173. Πρῶτος δὲ πρωτοβολεῖν ἐχίλιους τῶν συγκυνοῦντων τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.

‡ Ο υἱὸς τοῦ πᾶν Ἀσσυρίων βασιλείῳ] Nempe, Evilmerodachus, Nebuchadnesaris filius, cujus in ditone tunc temporis erant, Chaldaea, Assyria, Arabia, Syria, Palæstina. De venatione hæc et prælio, cujus extiterat causa, Usserius ad annum M. 3421. Juliae Periodi 4131. ante æram Christianam 583.

νιός τῶ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, γαρμῆν μέλλον, ἐπεθύμησεν αὐτὸς θηράσαι * εἰς τῷτον τὸν χρόνον. Ακούων οὖν ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὐτῶν καὶ τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία εἶναι, ἅτε ἀθήρευτα ὄντα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελεθεῖν. Ὅπως οὖν ἀσφαλῶς θηρήη, ἵππεας τε προσέλαβε πολλοὺς καὶ πελταστὰς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῶν λασίων τὰ θηρία ἐξελεῖν εἰς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὐήλατα. Αφικόμενος δὲ ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ ἡ φυλακὴ, ἐνταῦθα ἐδειπνοποιεῖτο, ὡς πρῶτῃ τῇ ὑστεραίᾳ θηράσων. Ἡδὴ δὲ ἐσπέρας γενομένης, ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ ἔρχεται ἐκ πόλεως, καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεῖς. Ἐδοξεν ἔν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι, δύο μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ οὔσαι, πολλοὶ δὲ, οὓς αὐτὸς ἔχων ἤκεν ἵππεας καὶ πεζοὺς. † Εβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς· καὶ λαμπρότερον τε αὖν φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, ‡ καὶ ἱερείων πολλὴν ἀφρονίαν ἐνόμιζε γενήσεσθαι. Οὕτω δὲ πρῶτῷ ἀναστὰς, ἤγε τὸν στρατὸν καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς καταλείπει ἀδρόους ἐν τοῖς μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις προσελάσας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φρούρια, τὲς μὲν βελτίστους καὶ πλείστους ἔχων μετ'

* Εἰς τοῦτον τὸν χρόνον] Similis locutio, Luc. i. 20. — οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν, quæ implebuntur in tempore suo.

† Εβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι] Populi quidem Orientales rei venatoriæ maturè vacârunt: Nimrodusque in primis potens audit venator, Gen. x. 9. Populabundi etiam per finitimorum agros vagati, atque indè pecorum armentorumque prædam agere, eorum fortissimi quique solebant. Sic Chaldæi olim in Jobi camelos irruerant, eosque vi abducebant, Job i. 17. Ad alias demùm Gentes prædandi eadem manavit libido, atque adeò gravissima nonnunquam belli fuscipiendi extiterat causa. Nec fanè aliò Achillæa illa spectabat oratio. Il. ε. v. 152, et seq.

Ὁ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ' ἤλυθον αἰχμητῶν
Δεῦρο μαχησάμενος· ἐπεὶ οὔτι μοι αἵτιοί εἰσιν.

Ὁ γὰρ πάποτ' ἐμᾶς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππους,

‡ Καὶ ἱερείων πολλὴν, &c.] Interpret. Evilmérodachum sacrificiorum curam animo volutâsse putârunt; ideòque ἱερείων verterunt *victimatum*. Mihi quidem rectè observâsse videtur Casaub. Animadv. in Athen. p. 35. Græcos, nempe, scriptores ἱερεῖα appellare non solum victimas, quæ verè ἱερεύονται; verùm etiam omnia, quæcunque ad comedendum jugulantur, animalia. Cùm enim nullum animal in proprios usus macerent, quin aliquam ejus partem Deo adolendam consecrarent, hinc factum est, ut, quodcunque animal in cibum caderent, ἱερεῖον vocarent. Ità Xen. ipse Κύρου Ἀγαθ. lib. iv. p. 193. Ed. Steph. ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτηδία ἅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους, &c. et lib. 5. p. 214. — ὅθεν κατιόντις τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπάλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα ὧν εἶχον. Item Polyb. l. ii. p. 103. Ed. Par. Πλείεστων γὰρ ὑπὸν ἱερείων κοπτομένων ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τε τὰς εἰς τοὺς ἰδίους βίους, καὶ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραβίσεις. — Et Galen. l. 2. c. 2, περὶ κράσιων. p. 54. Edit. Charter. Καὶ εἰ νῖον ἱερεῖον εἶπ' ἐσθίειν ἐθίλοις, εἶπ' &c. et mox. Ἐμασάλιν δὲ ταῖς νῖοις ἱερεῖαις, τὰ γιγνησκότα &c. His in locis, aliisque compluribus, ἱερεῖα sunt animantes, quarum vescimur carnibus. Atque ità commodè fatiς vox ea hîc accipi potest; ubi de illo loquitur Xenophon, qui ad prædam agenda omni studio incubuit, ut quàm lautissimo regiòque plane apparatu nuptias celebraret.

ἑαυτῷ, ἐνταῦθα κατέμεινε, ὡς μὴ βοηθῶεν οἱ Φρουροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τὰς καταδέοντας· τὰς δ' ἐπιτηδείας ἀφῆκε κατὰ φυλάς ἄλλους ἄλλοσε καταδεῖν καὶ ἐκέλευε περιβαλλομένους ὅτω τις ἐντυγχάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

Σημανθέντων δὲ τῷ Αστυάγει, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρα, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὄρια σὺν ταῖς περὶ αὐτὸν καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὠσαύτως σὺν τοῖς παρατυχεῶσιν ἰππόταις· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον * πολλὰς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων συντεταγμένους, καὶ τὰς ἰππείας ἡσυχίαν ἄγοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κύρος ὄρων ἐκβοηθῶντας καὶ τὰς ἄλλους πιασσοδεῖ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς, πρῶτον τότε ὄπλα ἐνδύς † ἔποτε οἰόμενος· ἕτως ἐπεδύμει αὐτοῖς ἐξοπλισασθαι. Καὶ γὰρ μάλα καλὰ ἦν, καὶ εὐ ἀρμόττονται αὐτῷ, ἃ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕτω δὴ ἐξοπλισάμενος, προσήλασε τῷ ἴππῳ. Καὶ ὁ Αστυάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν τίνος κελεύσαντος ἦκοι· ὅμως δ' εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτῷ. Ὁ δὲ Κύρος, ὡς εἶδε πολλὰς ἰππείας ἀντίες, ‡ ἤρετο, Ἡ ἔτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἱ ἐφροστήκασιν τοῖς ἵπποις ἡρέμα; Πολέμιοι μὲν τοι, ἔφη. Ἡ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκεῖνοι μέντοι. Νῆ τὸν Δί, ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' ἔν πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἰπταρίων, ἄγεσιν ἡμῶν τὰ χρέματα· οὐκ ἔν χρεῖ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτέες. Ἀλλ' ἐχ ὄρας, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στίφος τῶν ἰππέων ἔστηκε συντεταγμένον; οἶ, ἦν ἐπ' ἐκεῖνες ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμνῆνται πάλιν ἡμᾶς ἐκεῖνοι· ἡμῖν δὲ ἔπω ἰσχυρὸς πάρεστιν. Ἀλλ' ἦν σὺ μένης, ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἀναλαμβάνης τὰς προσβοηθῶντας, φοβήσονται ἔτοι,

* Πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων &c.] Stephanus se mirari ait, quid hic agat vox ἀνθρώπων. An timendum fuit, pergit ille, nē cum πολλοὺς alios quān ἀνθρώπων intelligeremus? Mihi quidem πλεονάζειν omnino videtur, ut apud alios passim solet scriptores. Itā apud Arrian. Exped. l. 2. p. 70. Ed. Gronov. ἄλλως τε καὶ δούλοις ἀνθρώποις ἐλευθέρους ἐς χεῖρας ἤξειν Et Luc. ii. 15.—καὶ οἱ ἀνθρώποι οἱ ποιμένες.

† Οὐποτε οἰόμενος] Frustrā Canterus aliique hunc sollicitarunt locum, cujus nimirum eos latuerat sententia; quam, cum Mureto, hanc esse opinor: Tum primūm Cyrum induisse arma, quod tempus ipse nunquam venturum putaverat, ardentē ad eā inducere cupiebat. Id enim naturā fere omnibus infitum esse constat, ut quodcunque summā quis cupiditate expectaverit, ejus ei omnis expectatio longa esse videatur.

‡ Ἡστο, Ἡ οὔτοι, ἔφη] Παρέλκει hic ἔφη, ut φάναι paulō supra p. 27. Redundantiā huic indulgere solent Attici, verba ubi sunt ultrō citroque habita.

καὶ ἐκινῆσονται· οἱ δ' ἄγοντες ἀφήσασιν εὐδύς τὴν λείαν, ἐπειδὴν ἴδωσι τινὰς ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξε τι λέγειν τῷ Αστυάγει. Καὶ ἅμα δαυμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν λαβόντα τάξιν ἵππιων ἐλάσαι ἐπὶ τῆς ἀγοντας τὴν λείαν. Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ἐπὶ τῆσδε, ἣν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νῆν. Οὕτω δὴ ὁ Κυαζάρης, λαβὼν * τῶν ἐρρωμένων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, προσελαύνει. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἶδεν ὀρρωμένους, συνεζορμαῖ εὐδύς· καὶ αὐτὸς πρῶτος ἠγείτο ταχέως, καὶ ὁ Κυαζάρης μέντοι ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτὲς πελάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐδύς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφυγον. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπετέμνοντο, καὶ ἔς μὲν κατελάμβανον εὐδύς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος· ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν, κατόπιν τούτους ἐδίωκον, καὶ ἐκ ἀνίσταν, ἀλλ' ἤρην τινὰς αὐτῶν. Ὡσπερ δὲ κύων γενναῖος, ἀπείρους, ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, ἔτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὀρῶν τὸ παίειν τὸν ἀλισκόμενον, ἄλλο δ' ἐδὲν προνοῶν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἐώρων πονῆντας τοὺς σφετέρους, πρὸς κίνησαν τὸ στίφος, ὡς παυσομένους τῆ διωγμῆ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προσορμήσαντας. Ὁ δὲ Κῦρος ἐδὲν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θείον, ἐδίωκε· καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολέμοις ἐποίει, κατέχων. Καὶ ὁ Κυαζάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως μὲν καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἶποντο, προθυμότεροι ὄντες, ἐν τῷ τοιάτῳ, εἰς τὸ διώκειν, καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τῆς ἐναντίας ἀλκιμοὶ ὄντες. Ὁ δὲ Αστυάγης, ὡς ἐώρα τῆς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τῆς δὲ πολεμίας ἀδρόους τε καὶ τεταγμένους ἀπαντῶντας, δείσας περὶ τε τῆ υἱοῦ καὶ Κύρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάδοιέν τι, ἠγείτο εὐδύς πρὸς τῆς πολεμίας. Οἱ δ' αὖ πολέμιοι, ὡς εἶδον τῆς Μήδης προκινήθεντας, διατεινόμενοι οἱ μὲν τὰ παλτά, οἱ δὲ τὰ τόξα, ἔστησαν, ὡς ἂν ἐπειδὴ εἰς τόξουμά γε ἀφίκοντο στησομένους, ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώ-

* Τῶν ἐρρωμένων ἵππων &c.] Haestenus, in omnibus ferè libris, ἵππιων. Quid? inquit Stephanus, ἵππεις non sunt ἄνδρες ipsi quoque? Si et ipsi sunt ἄνδρες, Cur Xenoph. ἵππιων τε καὶ ἀνδρῶν dixisset? Itaque res ipsa & Philelphi versio, quae praefert equis virisque, ἵππων reponendum esse docent; nè mirum sanè Stephaui & Leuclavii de hac revocandâ voce censuram memorem.

Βασί ποιῆν. Μέχρι γὰρ τοσούτου, ὅποτε ἐγγύτατα γίγνουντο, προσήλανον ἀλλήλοις, καὶ ἠκραβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἐσπέρας. Ἐπεὶ δὲ ἑώρων τὲς μὲν σφετέρως φυγῇ εἰς αὐτὰς φερομένους, τὲς δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμοῦ ἐπ' αὐτὰς ἐπομένους, τὸν δὲ Αστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἦδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν. Οἱ δὲ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ἤρουν πολλὰς ἀνακράτους· καὶ τὲς μὲν ἀλλοκομένους ἔπαιον, καὶ ἵππους καὶ ἀνδρας, τὲς δὲ πίπτοντας κατέκαινον καὶ ἐπρόσθεν ἔστησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ασσυρίων ἐγένοντο. Ἐνταῦθα μὲν τοὶ δεισάντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπέει, ἐπέσχον. Ἐκ τούτου δὴ ἀνήγαγεν ὁ Αστυάγης, μάλα χαίρων τῇ ἵπποκρατίᾳ· καὶ τὸν Κῦρον ἐκ ἔχων ὅτι χρῆ λέγειν· αἴτιον μὲν εἰδὼς ὄντα τῷ ἔργῳ, * μαινόμενον δὲ γιγνώσκων τῇ τολμῇ. Καὶ γὰρ τότε ἀπίοντων οἴκαδε τῶν ἄλλων, μόνος ἐκεῖνος ἐδὲν ἄλλο ἢ τὲς πεπτωκότας περιελαύνων ἐδεῖατο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες, προσήγαγον τῷ Αστυάγῃ, μάλα ἐπίπροσθεν ποικόμενον τὲς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τι πρόσωπον τῷ πάππῳ ἠγχιωμένον ἐπὶ τῇ θείᾳ τῇ αὐτῷ. Ἐν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγένετο· καὶ οἱ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον καὶ ἐν λόγῳ, καὶ ἐν ᾠδαῖς· ὃ τε Αστυάγης, καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν, τότε ὑπερεξέπλεγκτο ἐπ' αὐτῷ.

Καρβύσης δὲ, ὁ τῷ Κῦρι πατήρ, ἦδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ἀνδρὸς ἦδη ἔργα διαπραττόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἀποτελοίη. Καὶ τὸν Κῦρον δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπίναί βούλοιο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιο, καὶ ἡ πόλις μέμφοιο. Τῷ ἔν Αστυάγῃ ἐδόκει ἀναγκαῖον εἶναι ἀποπέμπειν αὐτόν. † Ἐνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ ὄξες, οὗς αὐτὸς ἐπεδύμει λαβεῖν, καὶ

* Μαινόμενον δὲ γιγνώσκων &c.] Hoc quoque loquendi genus (ut rectè monet Stephanus) iis annumerandum esse videtur, quæ ab Homero mutuatus est Noster. Ità enim ille:

Οὐχ' ὄγ' ἀνέθε θεοῦ τάδε μαινέσθαι, ἀλλὰ τις ἄγχι

Ἐστὴν' ἀθανάτων—ll. ε'. v. 185. Et ll. θ. v. 355.

—ὃ δὲ μαινέσθαι ὀνέτ' ἀνεκτῶς.

Ἐκτωρ Πριάμῃδης—Ad quem locum hæc Eustath. p. 716. Μαινέσθαι δὲ καὶ ἐνταῦθα τὰ Ἰνδοσιανῶν ἔφη πρὸς μάχην, ὅπερ ἐπίτασις ἐστὶ τοῦ μαμῶν καὶ τοῦ ὀμῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

† Ἐνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ ὄξες &c.] Pro benigno utique eo liberalique Orientalium more, quo donis quidem ampliffimis, luculentis amici animi indicibus, alii alios cumulare solebant. Sic Jacobus, quo fratris Eflavi gratiam sibi conciliaret, munera ei præmiffit magna, Gen. xxxii. 13. Idemque monet, Josepho Ægypti præfecto, munus esse deferendum, ex iis quæ in

καὶ ἄλλα συσκευάσας παντοδαπὰ, ἀπέπεμπε, καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῷ, ἄνδρα ἕσσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλος ὠφελεῖν, καὶ ἐχθρὸς ἀνιᾶν. Ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον πρῆπεμπον ἅπαντες, καὶ παῖδες, καὶ ἡλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ἀστυάγης αὐτὸς· καὶ ἔδνεα ἔφασαν ὄντιν' εἰ δακρύοντ' ἀπροστρέφεσθαι. Καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν σὺν πολλοῖς δακρύοις λέγεται ἀποχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα διαδῆναι αὐτὸν φασὶ τοῖς ἡλικιώταις, ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδάκει· τέλος δὲ, καὶ ἦν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δῆναί τι, δηλῶν ὅτι τῆτον μάλιστα ἠσπάζετο. Τὸς μέντοι λαβόντας καὶ δεξάμενους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν. Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον Κῦρος ἀποπέμψαι· * τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μῆδους καὶ εἰπεῖν, Ω πάππε, εἰ βέλει με καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυρόμενον, ἔα ἔχειν εἰ τῷ τί ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκῆσαντα ποιῆσαι, ὥσπερ ὁ Κῦρος ἐπέστειλεν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ † παιδικῆ λόγος μνησθῆναι, λέγεται, ὅτι Κῦρος ἀπῆει, καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ' ἀλλήλων, ‡ τὸς συγγενεῖς φιλεῖντας τὸν Κῦρον τῷ στόματι, ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν, νόμῳ Περσικῷ· (καὶ γὰρ νῦν ἔτι τῆτο ποιῶσι Πέρσαι) ἄνδρα δὴ τινὰ τῶν Μῆδων, μάλα καλὸν κάγαθὸν ὄντα, ἐκπεπληχθεῖ πολὺν δὴ χρόνον ἐπὶ τῷ κάλλει τῆ Κῦρος· ἠνίκα δὲ εἶρα τὸς συγγενεῖς φιλεῖντας αὐτὸν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελθεῖν τῷ Κῦρῳ· καὶ εἰπεῖν, Εμὲ μόνον εἰ γινώσκεις, ὦ Κῦρε, τῶν συγγενῶν; Τί δὲ, εἶπειν τὸν Κῦρον;

Chananæâ pretiosissima habebantur, et ab Ægyptiis maximi fiebant, Gen. xliiii. 10. Josephus vicissim ipse largè quidem et effusè multa fratribus donavit, multa patri deferenda curavit, Gen. xiv. 22. Aftyages Cyro donat equos, Media quibus abundabat: hinc nempè pratum illud erat *Hippoboton*, equis alendis inclutum. Sic enim de Mediâ Strabo, T. ii. p. 796. Ἰππόβοτος δὲ καὶ αὐτὴ ἴσφι διαφερόντως, καὶ ἡ Ἀρημημία· καλεῖται δὲ τις καὶ λειμὸν Ἰππόβοτος &c.

* Τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μῆδους καὶ εἰπεῖν] Similis locutio est ea, quâ utitur Mat. xi. 2, 3. ————— πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ &c.

† Παιδικῷ λόγῳ] Eos sequi interpretes, qui amatorium hinc slexerunt sermonem, non mihi magis quàm Stephano placet. Is enim, quæ mox narrare pergit Xenophon, nil nisi jucunda quædam inerat simplicitas, cum blandis, ut puerorum est ingenium, honesti amoris indicia conjuncta.

‡ Τοῦς συγγενεῖς φιλοῦντας σὸν &c.] Erat nimirum hoc olim in more positum, ut inter familiares et sanguine vel affinitate conjunctos oscula dividerentur, salutandi et valedicendi causâ. Ità Jacobus Rachelem, Laban Jacobum, osculatus est, Gen. xxix. 11, 13. Plura adferre exempla non opus est.

* Η καὶ σὺ συγγενῆς εἶ; Μάλιστα, φάναι. † Ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν τὸν Κῦρον, καὶ ἐνεώρας μοι· πολλάκις γὰρ δοκῶ σε γιγνώσκειν τῆτο ποιῶντα. Προσελθεῖν γὰρ σοι αἰεὶ βεβλόμενος, ἔφη, νῆ τῆς θεᾶς, ἡσχυρόμην. Ἀλλ' ἐκ ἔδει, φάναι τὸν Κῦρον, συγγενῆ γε ὄντα· ἅμα δὲ προσελθόντα φιλήσαι αὐτόν. Καὶ τὸν Μῆδον φιληθέντα, ἔρυσθαι, Η καὶ ἐν Πέρσαις νόμος ἐστὶν ἕτος συγγενεῖς φιλεῖν; Μάλιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους ‡ διὰ χρόνος, ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ὡρα ἂν εἴη σοὶ ἔφη ὁ Μῆδος, πάλιν φιλεῖν ἐμὲ· ἀπέρχομαι γὰρ, ὡς ὄρα, ἤδη. Οὗτο καὶ τὸν Κῦρον πάλιν φιλήσαντα, ἀποπέμπειν, καὶ ἀπιέναι. Καὶ ὁδὸν τε ἔπω πολλὴν διεληλύσθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν Μῆδον ἤκειν πάλιν ἰδρῆντι τῷ ἴππῳ. Καὶ τὸν Κῦρον ἰδόντα, Ἀλλ' ἦ φάσαι, ἐπελάθε τί ἂν ἐβέλες εἰπεῖν; Οὐ μὰ Δία, φάναι· ἀλλ' ἤκω διὰ χρόνος. Καὶ τὸν Κῦρον εἰπεῖν, Νῆ Δί, ὦ σύγγενες, δι' ὀλίγος γε. Ποιὸς ὀλίγος, εἰπεῖν τὸν Μῆδον; Οὐκ οἶσθα, φάναι, ὦ Κύρε, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύττω χρόνον, πάνυ πολὺς μοὶ δοκεῖ εἶναι, ὅτι ἐχ' ὄρα σε τότε τοιῶτον ὄντα; Ἐνταῦθα δὲ τὸν Κῦρον γελάσαι τε ἐκ τῶν πρόσθεν θαυμάτων, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ ἀπίοντα θαρρῆναι, ὅτι παρέσται αὐτοῖς ὀλίγος χρόνος· § ὥστε ὄρα σοι ἐξέσται, καὶ βέλη, ἀσκαρδαμυκτεῖ.

Ο μὲν δὲ Κῦρος ἕτως ἀπελθὼν εἰς Πέρσας, ἐν αὐτὸν μὲν λέγεται ἔτι ἐν τοῖς παισὶ γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἶ

* Η καὶ σὺ συγγενῆς εἶ;] Non eos solum, qui regi aut affinitate aliqua aut propinquitate conjuncti erant, cognatos ejus appellârunt Persæ; sed alios etiam, quibuscum regi nulla necessitudo intercesserat, eo, honoris causâ, titulo cumulârunt. Id quod abundè docet victoriæ illud præmium à Dario propositum, καὶ συγγενῆς Δαρείου κληθήσεται. I Esd. iii. 7. Quocum re verbis que ferè concinit Josephus καὶ συγγενῆς μου κληθήσεται, Antiq. Jud. lib. xi. vol. I. p. 472. Ed. Ox. Illos autem, qui id quicquid erat honoris consecuti sunt, ad oris osculum fuisse admisso auctor est Arrianus, lib. 7. Exped. p. 287. καὶ ὅσους συγγενεῖς ἀπέφηνε, ταῦτοις δὲ νόμιμον ἐποίησε φιλεῖν αὐτὸν μόνους.

† Ταῦτ' ἄρα &c.] Pro διὰ ταῦτα. Eadem videtur ἔλλειψις τῆς διὰ. 2 Pet. i. 5. Καὶ αὐτὸ σοῦτο δὲ &c. Nisi quis huc derivare velit vim præpositionis εἰς, quæ inest in verbo πάρεσις· ἐγκαντες mox sequenti.

‡ Διὰ χρόνον] Greci absolute solent dicere, διὰ χρόνον, quod non subinde fiat, sed interjecto temporis intervallo recurat. Ità ferè Chemnitius ad Evangel. verba, δι' ἡμερῶν, Marc. ii. 1. que significant, Multos vel saltem aliquot dies interjectos fuisse, cùm à susceptâ Galilææ peragratione Capernaum rediret Jesus.

§ Ὡστε ὄρα σοι ἐξέσται &c.] Transitio est ab obliquâ oratione ad rectam; cujus etiam exempla in Sacris Scripturis sunt notanda, ut Luc. v. 14. Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδὲν εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ Ἰσραῖ. Et Act. i. 4.—παρήγγειλεν αὐτοῖς ἐπὶ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠρώσαστέ μου.

παῖδες ἔσκωπον αὐτὸν, ὡς ἠδύπαθεῖν μεμαθηκῶς ἐν Μήδοις ἦκοι. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐσθίοντα αὐτὸν εἴρων, ὥσπερ αὐτοὶ, ἠδέως, καὶ πίνοντα, καὶ εἴ ποτ' ἐν ἑορτῇ εὐωχία προσγένειτο, ἐπιθι-
δόντα μᾶλλον αὐτὸν τῷ ἑαυτῆ μέρεος ἠσθάνοντο, ἢ προσδέο-
μενον· καὶ πρὸς τέτοις δὲ, καὶ τᾶλλα κρατιστεύοντα αὐτὸν
εἴρων περὶ ἅπαντα ἑαυτῶν, ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπτησσαν οἱ
ἡλικες αὐτῶ. Ἐπεὶ δὲ, διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην, ἤδη
εἰσῆλθεν εἰς τὰς ἐφήβους, ἐν τέτοις αὐτὸν εἰδοκεὶ κρατιστεύειν,
καὶ μελετῶν ἅ χρῆ, καὶ καρτερῶν ἅ ἔδει, καὶ αἰδέμενος τὰς
πρεσβυτέρους, καὶ πειδόμενος τοῖς ἀρχεσι.

Προϊόντος δὲ τῷ χρόνῳ, ὁ μὲν Αστυάγης ἐν τοῖς Μήδοις
ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυαζάρης ὁ τῷ Αστυάγῃ παῖς, τῆς δὲ
Κύρης μητρός ἀδελφός, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῶν Μήδων. Ὁ δὲ
τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, καταστρεφάμενος μὲν πάντας Σύ-
ρους, Φύλον ἔ μικρὸν, ὑπήκοον δὲ πεποιημένος τὸν Αραβίων βα-
σιλεία, ὑπήκοος δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ἰερικανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ
Βακτρίους, ἐνόμιζεν, εἰ τὰς Μήδας ἀσθενεῖς ποιήσεις, πάντων
γε ἂν τῶν περίξ ῥαδίως ἀρξείην· ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγύς
φύλων τῷτο εἰδοκεὶ εἶναι. Οὕτω δὴ διαπέμπεται πρὸς τὰς
ὑφ' ἑαυτὸν πάντας, καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλεία,
καὶ πρὸς τὸν Καππαδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ
πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγόνους, καὶ Ἰνδοὺς δὲ, καὶ πρὸς Κί-
λικας, τὰ μὲν καὶ διαβάλλον πρὸς αὐτὰς Μήδας καὶ Πέρ-
σας, λέγων ὡς μεγάλα τε εἴη ταῦτα ἔδνη καὶ ἰσχυρὰ, καὶ
συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι
εἶεν, καὶ * συνεστήκοιεν εἰς ἓν, καὶ κινδυνεύοιεν, εἰ μὴ τις
αὐτὰς

* Καὶ συνεστήκοιεν εἰς ἓν.] Vix dum legeramus συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, cum mira fanè,
nec fuavis aded, verborum idem ferè sonantium occurrit iteratio. Stephanus locum mendos
laborare putat; medicas verò manus inaniter adhibuisse videtur. Is enim cum adjunctione
Ità legi vult. καὶ δὴ καὶ πρὸς πολέμον συνεστήκοιεν εἰς ἓν, Editi omnes et MS. Bodl. (nec quif-
quam aliter usquam inveniri ait) ad tuendam lectionem receptam conspirant: quam quidem,
tantà præfertim cum nitatur auctoritate, temerè nemo, uti opinor, improbat, modò ei hanc
et illam mox legenti φράσιν distinctæ suborianatur ideæ. Quidni igitur, inter legendum hæc
Assyriorum regis verba, hujusmodi quædam animo concipiamus! Eas nimirum gentes, quas
in crimen is voluit et invidiam vocare, societate primò inītā, inter se communia dudum agi-
tâsse consilia, conjunctiique viribus esse ad ea exsequenda paratas: hanc deinδὲ societatem sta-
biliori connubiorum vinculo firmâsse aded, ut cum jam tandem sese mutuo propiore affinitatis
amicitiæque gradu contigerint, unum impensius studerent ambæ, vellent idem, idem nollent,
et fidei hinc inde datæ forent servantissima. Hæc si minus placeat interpretatio, dicendum
forfan erit, Regem illum ideò hæc ingeminâsse verba, ut quantum tum sibi tum eis, quas per
auntios compellavit, gentibus à Medis Persisque in eas conspirantibus timendum esset, expri-
meret fortius et vehementius urgeret, easdemque aded facilius in suas partes traheret, et ad

αὐτὰς φθάσας ἀσθενάσει, ἐπὶ ἑν ἑκάστον τῶν ἐδνῶν * ἴοντες καταστρέψασθαι. Οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τέτοις πειθόμενοι, συμμαχίαν αὐτῷ ποιῶνται· οἱ δὲ, καὶ δάροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ ταῦτα ἦν αὐτῷ. Κυαζάρης δὲ ὁ τῷ Αστυάγῳ παῖς, ἐπεὶ ἠσθάνετο τὴν τ' ἐπιβουλήν καὶ τὴν παρασκευὴν † αὐτῶν συνισταμένην ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτὸς τε εὐδέως ὅσα ἐδύνατο παρεσκευάζετο, καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἔπεμπε πρὸς τε τὸ κοινόν, καὶ πρὸς Καμβύσην ‡ τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα, καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρσαις. Ἐπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐτῷ πειραῖσθαι ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἴ τινας πέμποι στρατιώτας τὸ Περσῶν κοινόν. Ἡδὴ γὰρ καὶ ὁ Κῦρος, διατετελεκῶς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν. Οὕτω δὴ δεξαμένους τῷ Κῦρι, οἱ βελεύοντες γεραίτεροι αἰρῶνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους στρατείας. Ἐδοσαν δὲ αὐτῷ διακοσίους § τῶν ὁμοτίμων προσελέσθαι· τῶν δ' αὖ διακοσίῳν ἑκάστῳ, τέτταρας ἀνδρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι· γίνονται μὲν δὴ ἔτσι χίλιοι τῶν δ' αὖ χιλίων τέτων ἔδοσαν προσελέσθαι ἑκάστῳ ἐκ τῷ δήμῳ τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελταστάς, δέκα δὲ σφενδοήτας, δέκα δὲ τοξότας. Καὶ ἔτας ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασταί, μύριοι δὲ σφενδοήται· χωρὶς δὲ τέτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. Τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ Κῦρι ἐδόθη. Ἐπειὸν δὲ ἤρθε τάχιστα, ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν καλλιερησάμενος δὲ, τότε προσηρέϊτο τὴν διακοσίους. Ἐπεὶ δὲ

arma citius pro communi salute capiendo concitaret. Coniungi autem solent ἐν καὶ ταυτῷ, de iis cum fiat oratio, qui inter se maxime consentiunt; ita Polybius (ut exempla omittam aliunde petenda) l. 5. p. 441. δεῖν μάλιστα μὲν μηδέποτε πολεμῶν τοὺς Ἕλληνας ἀλλήλοις, ἀλλὰ μεγάλῃ χάριν ἔχειν πᾶσι θείοις, εἰ λέγοντες ἐν καὶ ταυτῷ πάντες &c. Atque eodem fere modo Evangel. de iis qui ἀποθυμαδὸν ad occidendum Jesum erant coacti—καὶ οἱ ἀρχόντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ &c. Act. iv. 26.

* Ἰόντες] Editi omnes mendosè, uti videtur, ἴοντας exhibent. Stephanus et Muretus auctores mihi fuere, ut ἴοντες reponerem; quod quidem et ipsa Syntaxeos ratio postulat, cum hic, ut rectè monet Stephanus, nominandi casu opus sit, qui cum Ἰουδωνίοις jungatur.

† Αὐτῶν συνισταμένην &c.] Tentavit hunc locum Stephanus, quippe cui visum esset συνίστασθαι meliùs de personâ, quàm de re dici; ideoque legi etiam monet, τῶν συνισταμένων ἐφ' ἑαυτὸν. Sed verbum illud bis eadem Polybii (alios nè adducerem auctores) paginâ, 124. de bello usurpatur. Quamvis minimè aspernanda est lectio quam Stephanus laudat, quamque aded MS. Bodl. clarè repræsentat.

‡ Τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα.] Nempe in matrimonio. Quod loquendi genus reperitur etiam Mat. xiv. 4. Οὐκ ἔστι σοι ἔχειν ἀδελφὴν.

§ Τῶν ὁμοτίμων] Hi fuere principes quidem viri, sic dicti, quòd honore erant et dignitate pares; qui, ut proceres fere alii omnes, ad fores regie morari consuevère: uti Noster lib. 7. sub finem, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσι, &c.

προεΐλοντο καὶ ἔτοι δὴ τὲς τέσσαρας ἕκαστοι, συνέλεξεν αὐ-
 τες, καὶ ἔλεξεν ὁ Κύριος ἐν αὐτοῖς τότε πρῶτον ταῦδε.

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, ἐ νῦν πρῶτον
 “ δοκιμάσατε, ἀλλ’ ἐκ παίδων ὄσων ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἢ πό-
 “ λις νομίζει, προθύμως αὐτὰ ἐκπονῶντας· ἃ δὲ αἰσχροῦ
 “ ἡγεῖται εἶναι, παντελῶς τῶν ἀπεχομένους. Ὡν δὲ ἕνεκα
 “ αὐτὸς τε ἐκ ἄκων εἰς τόδε τέλος κατέστην, καὶ ὑμᾶς παρε-
 “ καλεσα, δηλῶσαι ὑμῖν βέλομαι. Ἐγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι
 “ οἱ πρόγονοι ἐδὲν χεῖρας ὑμῶν ἐγένοντο· ἀσκῆντες γὰρ κακῶ-
 “ νοι διετέλεσαν, ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζεται. Ὅτι μὲντοι
 “ προσεκτήσαντο τοιῆτοι ὄντες ἢ τῶ τῶν Περσῶν κοινῶ ἀγαθόν,
 “ ἢ αὐτοῖς, τῆτο ἐκέτι δύναμαι κατιδεῖν. Κάϊτοι ἔγωγε
 “ οἰμαι ἐδέξιαν ἀρετὴν ἀσκῆσθαι ὑπ’ ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν
 “ πλεον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ’ οἱ τε
 “ * τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, ἐχ, ἵνα μηδέποτε
 “ εὐφρανθῶσι, τῆτο πράττεσιν, ἀλλ’ ὅπως διὰ ταύτην τῆ
 “ ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνων-
 “ ται, ἔτω παρασκευάζονται· οἱ τε λέγειν προθυμύμενοι
 “ δεινοὶ γενέσθαι, ἐχ, ἵνα εὐ λέγοντες μηδέποτε παύσονται,
 “ τῆτο μελετῶσιν, ἀλλ’ ἐλπίζοντες τῶ λέγειν εὐ πείδοντες
 “ πολλὰς ἀνθρώπους, πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπρά-
 “ ξεῖσθαι· οἱ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκῆντες, ἐκ, ὡς μαχο-
 “ μένοι μηδέποτε παύσονται, τῆτ’ ἐκπονῶσιν, ἀλλὰ νομίζον-
 “ τες καὶ ἔτοι, τὰ πολεμικὰ ἀγαθὰ γενόμενοι, πολὺν μὲν
 “ ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ αὐ-
 “ τοῖς καὶ τῆ πόλει περιάψειν. Εἰ δὲ τινες ταῦτα ἐκπονή-
 “ σαντες, πρὶν τινα καρπὸν ἀπ’ αὐτῶν κομίσασθαι, περιεῖδον
 “ αὐτῆς γῆρας ἀδυνατῆς γενομένης, ὅμοιον ἔμοιγε δοκῆσι πε-
 “ πονθῆναι, οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι
 “ καὶ εὐ σπείρων, καὶ εὐ φυτεύων, ὅποτε αὐτὸν καρπῆσθαι

* Τῶν παραυτίκα ἡδονῶν &c.] Vult sc̄s ἐν τῶ παρόντι ἡδονῆς, quibus mox opponitur εὐ
 εἰ τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνεσθαι. Quācum locutione Apostolicam illam conferre libet, 2
 Cor. iv. 17. Το γὰρ παραυτίκα ἡδονῶν τῆς θλίψεως ἡμῶν.—Quae idem valent quae
 ejusdem Apostoli verba, Rom. viii. 18. τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ.—Tempus autem
 hoc cum vix monumenti rationem habeat, si vitam aeternam posthac producendam animo
 reputemus, recte, patet, ab interpretibus τῶν παραυτίκα θλίψιν convertitum esse, temporis
 riam vel momentaneam afflictionem. Atque ita Latini etiam adverbium nonnunquam loco
 nominis adjectivi adhibent,

—neque enim ignari sumus ante malorum.—Aeneid l. I. v. 202. et passim alibi.

“ ταῦτα δέοι, ἐάη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πά-
 “ λιν καταρρέειν. Καὶ εἴ τις ἀδελφὴς πολλὰ πονήσας, καὶ
 “ ἀξιόνομος γενόμενος, ἀναγόνιστος διατελέσειεν, ἐδ’ ἂν ἔτος
 “ ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνάιτιος εἶναι ἀφροσύνης. Ἀλλ’ ἡμεῖς,
 “ ὦ ἄνδρες, μὴ πάδαμεν ταῦτα· ἀλλ’ ἐπεὶ περ συνίσμεν ἡμῖν
 “ αὐτοῖς ἀπὸ παιδῶν ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν καλῶν κα-
 “ γαδῶν ἔργων, ἴαμεν ἐπὶ τὰς πολεμίας, ἕς ἐγὼ σαφῶς ἐπίστα-
 “ μαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώτας ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι.
 “ Οὐ γὰρ πῶ ἔτοι ἱκανοὶ εἰσὶν ἀγωνισταὶ, οἳ ἂν τοξεύωσιν,
 “ ἢ ἀκοντίζωσιν, ἢ ἰππεύωσιν ἐπιστημόνας, ἦν δέ περ πονῆσαι
 “ δεῖ, τέτρω λείπωνται· ἀλλ’ ἔτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὰς πό-
 “ νες· ἐδὲ γε οἵτινες, ἀγρυπνήσαι δεόν, ἠτῶνται τέτρε· ἀλλὰ
 “ καὶ ἔτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· ἐδὲ γε οἳ ταῦτα μὲν
 “ ἱκανοὶ, ἀπαιδευτοὶ δὲ ὡς χρῆ καὶ συμμάχοις καὶ πολε-
 “ μίοις χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ ἔτοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παι-
 “ δευμάτων ἀπέριως ἔχουσιν. Ὑμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δῆπερ,
 “ ὅσα περ οἳ ἄλλοι ἡμέρα, δύνασθε χρῆσθαι· * πόνος δὲ τῷ ζῆν
 “ ἠδωσέ ἡγεμόνας νομίζετε· λιμῶν δὲ ὅσα περ ὄψω διαχρῆσθε·
 “ ὑδροποσίαν δὲ ῥᾶον τῶν λέοντων φέρετε· κάλλιστον δὲ πάν-
 “ των καὶ πολεμικώτατον κτῆμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισ-
 “ θε· ἐπαινέμενοι γὰρ μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χαίρετε.
 “ Τὰς δ’ ἐπαίνας ἐραστάς ἀνάγκη ἐπὶ τέτρω πάντα μὲν πόνον,
 “ πάντα δὲ κίνδυνον ἠδῶς ὑποδύεσθαι. Εἰ δὲ ταῦτα ἐγὼ
 “ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν ἐξαπατῶ·
 “ ὅτι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ’ ὑμῶν, εἰς ἐμὲ τὸ
 “ ἐλλεῖπον ἤξει. Ἀλλὰ πιστεύω τοι τῇ πείρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν
 “ εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με
 “ ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. † Ἀλλὰ θαρρῶντες ὀρ-
 “ μώμεθα, ἐπειδὴ καὶ ἐκποδὸν ἡμῖν γεγένηται τὸ δοῖαι τῶν
 “ ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἳ
 “ πολέμιοι, ἄρχοντες ἀδίκων χειρῶν· καλῆσι δὲ ἡμᾶς οἳ

* Πόνος δὲ τοῦ ζῆν ἠδῶς, &c.] Longinum audi, p. 94. Edit. nuperæ Londin. Ἀντὶ τοῦ
 πόνου θέλειτε, “ πόνον ἡγεμόνα τοῦ ζῆν ἠδῶς ποιῆσθε,” εἰπὼν, καὶ τέλλ’ ὁμοίως ἐπεκτείνας,
 μεγάλην τινὰ ἔνοιαν τῷ ἔπαινῳ προσπεριερίσαστο. Idem feré de labore Livius in eâ, quâ Ap.
 Claudium ufum facit, oratione, l. 5. T. I. p. 334. Edit. Amstel. Labor voluptasque, diffi-
 milima naturâ, societate inter se naturali sunt juncta.

† Ἀλλὰ θαρρῶντες, &c.] Ἀλλὰ hoc loco, itaque, quia; quam notionem obtinet, Act. 10.
 20. Ἀλλὰ ἀνωστὰς κατὰ βῆθη, —————

“ φίλοι ἐπικέρεις· Τί ἔν ἐστιν ἢ τῷ ἀλέξασθαι δικαιοτέρον,
 “ ἢ τῷ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον; Ἀλλὰ μὴν διὰ τῆτο
 “ ὑμᾶς ἐχ ἡκίστα οἶμαι θαρρύνειν, τὸ μὴ παρημεληκότα με
 “ τῶν θεῶν τὴν ἔξοδον ποιῆσθαι. Πολλὰ πάρ μοι συνόντες,
 “ ἐπίστασθε ἔ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πει-
 “ ρώμενον, ἀπὸ θεῶν ὀρμᾶσθαι αἰεὶ. Τέλος, ἔφη, Τί δεῖ
 “ λέγειν ἔτι; Ἀλλ’ ὑμεῖς μὲν τῶς ἀνδρας ἐλόμενοι καὶ ἀνα-
 “ λαβόντες, καὶ τᾶλλα παρασκευασάμενοι, ἴτε εἰς Μήδους·
 “ ἐγὼ δ’ ἐπανελθὼν πρὸς τὸν πατέρα, πρόειμι δὴ, ὅπως τὰ
 “ τῶν πολεμίων ὡς τάχιστα μαδῶν οἶά ἐστι, παρασκευάσω
 “ ὑμῖν ὅ,τι ἂν δύναμαι, ὅπως ὡς κάλλιστα, σὺν θεῷ, ἀγα-
 “ νιζώμεθα.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ προσευξάμενός Ἐστία πα-
 τρῶα, καὶ Διὶ πατρῶα, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὠρμᾶτο ἐπὶ
 τὴν στρατείαν· συμπρῆπερπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ
 δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐγένοντο, λέγονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ
 αὐτῷ αἴσιοι γενέσθαι. Τέτων δὲ φανέντων, ἐδὲν ἔτι ἄλλα
 οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς ἐδέναν ἂν λήσαντα τὰ τῷ μεγίστῳ
 θεῷ σημεῖα.

Προϊόντι δὲ τῷ Κύρῳ ὁ πατήρ ἤρχετο λόγῳ τοιῶδες· Οτι
 μὲν, ὦ παῖ, θεοὶ ἴλεώ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπεις σε, καὶ ἐν
 ἱεροῖς δῆλον καὶ ἐν ἔρανοις σημεῖοις· γινώσκεις δὲ καὶ αὐτός.
 Ἐγὼ γάρ σε ταῦτα ἐπίτηδες ἐδιδασκᾶμην, ὅπως μὴ δι’ ἄλλων
 ἔρμηνέων τὰς τῶν θεῶν συμβελάς συνείης, ἀλλὰ αὐτός, καὶ
 ὄρων τὰ ὄρατὰ, καὶ ἀκῶν τὰ ἀκῶτὰ, γινώσκεις, καὶ μὴ
 ἐπὶ μάντεσιν εἴης, οἱ, εἰ βέλαιντό, σε ἔξαπατῶεν, ἕτερα λέ-
 γοντες ἢ τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαίνόμενα· μὴδ’ αὖ, εἰ ποτε
 ἄρα ἄνευ μάντεως γένοιο, ἀποροῖς θείοις σημεῖοις ὅ,τι χρῶσο·
 ἀλλὰ διὰ τῆς μαντικῆς γινώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβε-
 λευόμενα, τέτοις πείδοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ
 Κῦρος, ὅπως γ’ ἂν ἴλεω οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβελεύειν ἐθέ-
 λωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελέ-
 μενος. Μέμνημαι γὰρ * ἀκῶσας ποτὲ σε, ὅ,τι εἰκότως ἂν

* Ακούσας ποτὲ σου] Knatchbullus, ad Aët. i. 4. in miram quandam interpunctionem, atque adeo interpretationem, istorum verborum, τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἐν ἀκούσασε μου, delapsus est: quippe qui ἠκούσασε μου, pro παρὰ μού, violentam combustionem esse iudicasset. Ei scilicet in mentem non venerat, verba audiendi, praeter accusativam obiecti (ut loquuntur) auditū, genitivum etiam subiecti à quo quid auditur, usitate regere. Conlatio hæc est Nestro perquam familiaris.

καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἶη, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνδρῶπων, ὅστις μὴ, ὅποτε ἐν ἀπόροις εἶη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε ἄριστα κρᾶττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνηῶτο καὶ τῶν φίλων δὲ ἐφιστά χρῆναι ὡσαύτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκ ἔν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, διὰ γε ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἡδιον μὲν ἔρχη πρὸς τὰς θεὰς δεησόμενος· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ἢ ἂν δέη, ὅτι συνειδέναι σαυτῶ δοκεῖς ἢ πάποτ' ἀμελήσας αὐτῶν. Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλους μοι τὰς θεοὺς ὄντας ἔτω διάκειμαι. Τί γὰρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκείνα, ἃ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; * ὡς, ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοί, μαδόντας ἀνδρώπες βέλτιον πράξουσιν, ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύττειν, ἢ ἀργῆντας, καὶ ἐπιμελεζόμενους ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν, ἢ ἀφυλακτῆντας τέτων παρέχοντας ἔν ἑαυτὰς οἷος δεῖ, ἔτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κύρος, μέμνημαι μὲν τοι ταῦτα † ἀκέσας σε· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τέτῳ. Καὶ γὰρ οἶδά σε λέγοντα αἰεὶ, ὡς ἐδὲ δέμις εἶη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν ἔτε, ἰππεύειν μὴ μαδόντας, ἰππομαχῆντας νικᾶν ἔτε, μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν ἔτε, μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν, σώζειν εὐχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· ἐδὲ, μὴ σπείροντάς γε σῖτον, εὐχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι· ἐδὲ, μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τὰς τῶν θεῶν δεσμὰς πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τὰς δὲ ἀδέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἐφιστά εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνδρῶπων ἀπρακτεῖν τὰς παράνομα δεομένους. Εκείνων δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπελάθω,

* Ὡς ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοί, &c. | Stephanus multum sibi negotii verba hæc, ὡς ἅπερ, accessisse ait: tandem ὅσαπερ rescribendum statuit: quæ de scripturâ exstat etiam Mureti adtulpulatio. Ego verò nihil mutandum puto; cùm lectio recepta sensum satis idoneum dare videatur. Non enim rarò, apud probatissimos quosque auctores, particulam ὡς præmissam reperimus, cùm ad orationem, prius habitam, denuò referendam se accingunt. Cambyses igitur hic, meâ quidem sententiâ, repetendo jam percurrit monita, quæ antea Cyro, ea omnia comprobanti, tradiderat; quæque huc ferè recidere videntur, Earum, scilicet, artium, quibus acquirendis idoneas Numen vires nobis condonavit, illos sese peritissimos longè præstare, indèque maxima comparare commoda, qui iis tum discendis tum colendis assiduum operam dederunt; eosque aded credulam nimis fovere spem, qui ignavis freti precibus, læta sibi omnia polliceri audent. Hujusmodi sunt sagittandi, equitandi, aliaque, paulò post memorata, artes, quas idè Xenophon inter ea recenset ἃ οἱ θεοὶ δέδώκασιν, quòd copiam hominibus eas, si velint, discendi fecère. Reliqua, quæ ad hunc locum annotavit Stephanus, ad calcem operis inter variantes lectiones discutienda rejecimus.

† Ἀκούσας σου] Vide quæ paulò antè de hæc constructione sunt dicta.

ἂ ποτε * ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα ; ὡς ἱκανὸν εἶη καὶ καλὸν
 ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναίτο ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν αὐτός τε
 καλὸς καὶ γαδὸς δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ὅπως αὐ-
 τός τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκανῶς ἔχοιεν. Τὸ δὲ, τέτε μεγάλη
 ἔργα ἔτος † ὄντος, ἐπίστασθαι ἀνθρώπων ἄλλων προστατεύ-
 ει, ὅπως ἔξωσιν ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια εκπλεῶ, καὶ ὅπως ἔσονται
 πάντες οἷς δεῖ, τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἐφαίνετο ἡμῖν εἶναι.
 Ναὶ μὰ Δί, ἔφη, ὦ πάτερ, μέμνημαι καὶ τέτό σε λέγον-
 τος· συνεδόκει ἔν καὶ ἐμοὶ, ὑπερμέγεθες εἶναι ἔργον, τὸ κα-
 λῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γ' ἔφη, ταυτά μοι δοκεῖ ταῦτα, ὅταν
 πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχεῖν σκοπῶν λογίζομαι. Όταν μέντοι γε
 πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, οἷόι τε ὄντες διαγίγ-
 νονται ἄρχοντες, καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνισταὶ ἡμῶν ἔσονται,
 πάνυ μοι δοκεῖ αἰσχυρὸν εἶναι, τὸ τοιάτῃς αὐτῆς ὄντας ὑποπ-
 τῆσαι, καὶ μὴ ἐδέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνισμένους· ἔς, ἔφη,
 ἐγὼ αἰσθάνομαι, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τέτων,
 ἡγεμένους, δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ καὶ
 πολυτελέστερον δειπνεῖν, καὶ πλεονῆδον ἔχειν χρυσίον, καὶ
 πλείονα χρόνον καθεύδειν, καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχο-
 μένων διάγειν. Εγὼ δὲ οἶμαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα ἐ τῷ ῥα-
 διεργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν τε
 καὶ φιλοπονεῖν προθυμύμενον. Ἀλλὰ τοι ἔφη, ὦ παῖ, ἐνία
 ἐστίν, ἂ ἐ πρὸς ἀνθρώπους ἀγωνιστέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ τὰ
 πράγματα, ἂν ἐ ῥάδιον εὐπόρως περιγενέσθαι. Αὐτίκα
 δῆπρ οἶσθα, ἔφη, ὅτι εἰ μὴ ἔξει ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια, κα-
 ταλύσεταιί σε εὐθὺς ἡ ἀρχή. Οὐκ ἔν ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ
 πάτερ, Κυμαζάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν πᾶσιν ἰᾶσιν,
 ὁπόσοι ἂν ᾶσι. Τέτοις δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ πιστεύων ἔρχη
 τοῖς παρὰ Κυμαζάρη χρήμασιν; Εγωγε, ἔφη ὁ Κύρος. Τί
 δέ; ἔφη, οἶσθα ὁπόσα αὐτῷ ἐστι, Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κύ-
 ρος, ἐ μὲν δή. Ὁμως δὲ τούτοις, ἔφη, πιστεύεις τοῖς αἰδή-

* Εγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα] Huic verbo tribuenda est hic loci potestas τοῦ συλλογίζομαι,
 quæ ei itidem competit Roman. 3. 28. Λογίζομαι ὄν, πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον, &c.
 Ubi, non in opinionem tantum incertam se adduci ait Apostolus, sed persuasissimum habere,
 non aliter quam fide iustitiam alicui posse contingere.

† ὄντος, ἐπίστασθαι] Vulgo ὄντος ὑπίστασθαι. Distinctio verò post ὄντος est ponenda, et
 pro ὑπίστασθαι substituendunt ἐπίστασθαι; id quod alii conjecturâ perspexere, et tum res
 ipsa, tum MS Bodl. ratum faciunt.

λοις; Οτι δὲ πολλῶν μὲν σοι δέησει, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν, ἐκεῖνο οὐ γινώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κύριος. Ἐὰν ἔν, ἔφη, ἐπιλίπη αὐτὸν ἢ δαπάνη, ἢ καὶ ἐκὼν ψεύσεται, πῶς σοι ἔξει τὰ τῆς στρατιᾶς; Δῆλον ὅτι ἔκαστῶς. Ἀτὰρ, ὦ πάτερ, ἔφη, σὺ εἰ ἐνορᾷς τινα πόρον καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἂν προσγενόμενον, ἕως ἔτι ἐν φιλίᾳ ἐσμέν, λέγε. Ἐρωτᾶς, ἔφη, τῆτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένετο; Ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκός ἐστι πόρον προσγενέσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος; Σὺ δὲ περὶ μὲν δύναμιν ἔχων ἐνδένδε ἔρχη, ἀνδ' ἧς, εὖ οἶδ' ὅτι, πολλαπλασίαν ἄλλην ἐκ ἂν δέξαιο· ἰππικὸν δὲ σοι, ὅπερ κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσται. Ποῖον ἔν ἔδνος τῶν πέριξ ἔδοκεῖ σοι καὶ χαρίζεσθαι βουλούμενον * ὑμῖν ὑπηρετήσῃν, καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; Ἄ χρεῖ σε κοινῇ σὺν Κυραζάρῃ σκοπεῖσθαι, μήποτε ἐπιλίπη τι ὑμᾶς ὦν δεῖ ὑπάρχειν· † καὶ ἔδους δὲ ἕνεκα μηχανᾶσθαι προσόδου πόρον. Τόδε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησό μοι, μηδέποτε ἀναμένειν τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἕς τ' ἂν ἡ χρεῖα σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορῆς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύξῃ μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέη, μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ ἔτι ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· ‡ ἐκ τέττε δὲ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ· καὶ ἢν τινος βούλη τῇ δυνάμει εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον, ἕως ἂν ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ στρατιῶται, ὑπηρετήσασί σοι· καὶ § πειστικώτερες, σάφ' ἴσθι, λόγους δαθήσῃ τότε λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι

* Ὑμῖν ὑπηρετήσῃν] *Il hic, qui commeatum aliasque res necessarias exercitui præbent, ὑπηρετεῖν dicuntur. Unde liquet, verbum hoc non ea tantum complecti officia, quæ præfentis operam et laborem requirunt (quod ferè est, in Nov. Testam. διακονεῖν) sed etiam quæ liberalitate constant suppeditandisque facultatibus, etsi nullum accedat ministrandi servitium. Atque adeo optimè sic exponitur, Act. 24. 23.—καὶ μηδένα κολύει τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῶν.*

† Καὶ ἔδους] *Editiones quædam dant ἔδους, nullo planè sensu. MS. Bodl. habet ἔδους, quod lubens sum amplexus: ut, Stephano interprete, hic sit sensus, Etiam si putatis nos in præsentia nihil opus eo habituros, tamen, in omnem eventum, illud in consuetudinem est accipiendum.*

‡ Ἐκ τούτων δὲ, &c.] *Phrasis hæc tempus alibi sæpius, hic causam, denotat. Nec incommodè forsan duplicem hanc ei tribuamus vim, Joh. 6. 66. Εκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον, &c. ut utrumque eo loco intelligendum sit, et quando et quare multi discipuli à Christo desciverint.*

§ Καὶ πειστικώτερες] *Edicti quidem alii πιστοτέρους alii πειστικώτερες, exhibent. Sed lectiorem, quam reposuimus, non immeritò laudasse videtur Stephanus, cum manifestum sit Auctorem verba ad persuadendum accommodatiora significare velle; ideòque optimè huic loco quadrat vocabulum à πείθειν derivatum. Leunclavius quidem in margina legi: πιστοτέρους. Nostra tamen lectio propius MS. Bodl. accedit, qui dat πειστικώτερες.*

μάλιστα δύνῃ καὶ εὖ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ κακῶς. Ἀλλ', ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι καλῶς δοκεῖς ταῦτα λέγειν πάντα, καὶ ὅτι ἂ μὲν αὖ νῦν λήφονται οἱ στρατιῶται, εἰδείς αὐτῶν ἐμοὶ τέτων χάριν εἴσεται (ἴσασι γὰρ ἐφ' οἷς αὐτὰς Κυραζάρης ἀγεται συμμάχως) ὅ,τι δ' ἂν πρὸς τοῖς εἰρημένοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομιῶσι, καὶ χάριν τέτων πλείστην εἰκὸς εἶδέναι τῷ διδόντι. Τὸ δ' ἔχοντα δύναιμι, ἢ ἔστι μὲν φίλος εὖ ποιῶντα ἀνταφειλεῖσθαι, ἔστι δὲ ἐχθρὸς ἔχοντα πειρᾶσθαι τί κτᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἀμελεῖν τῷ προσίξειν, οἷε τί, ἔφη, ἦσσαν τῷτο εἶναι αἰσχροῦ, ἢ εἴ τις ἔχων μὲν ἀγρὸς, ἔχων δὲ ἐργάτας οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἔπειτα ἐρή τὴν γῆν ἀργῆσαν ἀνωφελήτων εἶναι; Ὡς ἔν ἐμοῦ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσοντος τῷ τὰ ἐπιτηδεῖα τοῖς στρατιώταις συμμηχανᾶσθαι, μήτ' ἐν φιλίᾳ, μήτ' ἐν πολεμίᾳ, ἔτως ἔχει τὴν γνώμην.

Τί γὰρ, ἔφη, τῶν ἄλλων, ὦ παῖ, ὢν ἐδόκει ποδ' ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι μὴ παραμελεῖν, μέμνησαι; * Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι; ὅτε ἐγὼ μὲν πρὸς σε ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, ὅπως ἀποδοίην τῷ φάσκοντί με στρατηγεῖν πεπαιδευκένας· σὺ δὲ ἅμα διδὲς μοι, ἐπηρώτας ὦδέ πως, Ἀρά γε, εἶπες, ὦ παῖ, ἐν τοῖς στρατηγικοῖς ἔργοις καὶ οἰκονομίᾳ, τί σοὶ ἐπεμνήσθη ὁ ἀνὴρ, ὃ τὸν μισθὸν φέρεις; εἰδὲν μέντοι οἱ στρατιῶται ἦττον τῶν ἐπιτηδεῶν δέονται, ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰκέται. Ἐπεὶ δ' ἐγὼ σοι, λέγων τάληθῆ, εἶπον ὅτι εἰδ' ὅτι ἐν περὶ τέττε ἐπεμνήσθη, ἐπήρξεν με πάλιν, εἴ τι υγιείας μοι πέρι ἐλέξε καὶ ῥώμης· † ὡς δεῖσον καὶ τέτων, ὥσπερ, καὶ ὑπὲρ τῆς στρατηγίας, τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς δὲ καὶ ταῖτα ἀπέφησα, ἐπήρξεν με αὖ πάλιν, εἴ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με, ὡς ἂν ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων κρᾶτιστοι ἂν σύμμαχοι γέ-

* Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι] Pro οὐ γὰρ, Budæi iudicio, καὶ γὰρ reponendum fuerit. Vulgata tamen fana omnino videtur lectio, quæ interrogationibus cum emphaticâ quâdam asseveratione prolatis alibi etiam infervire solet. Testem do unicum, at plurium instar, Aristophanem;

Πεισθετ'· Εἰσὶν γὰρ ἕτεροι βάρβαροι θεοὶ τινες
 Ἀνωθὲν ὑμῶν· Προμ. Οὐ γὰρ εἰσι βάρβαροι,
 Ὅθεν ὁ πατρῴος· ἔστιν Ἐξηκιστίωνος; Ὀρνιδ.

v. 1524. et seq. Edit. Kuster. Amstelod.

† Ὡς δεῖσον] Vulgò, δεῖσαι. Sed rectè Stephanus δεῖσον scribendum censet; ut sit ὡς δεῖσον pro δεῖσοντος, quo modo etiam δέον usurpatur, sicut ἐξὸν, ἐνὸν, &c. Hanc porro scripturam offert MS. Bodl.

νοιτο. Αποφήσαντος δὲ με καὶ τῆτο, ἀνέκριναι αὐτὸν καὶ τότε, εἴ τι μὲ ἐπαίδευσεν ὡς ἂν δυναίμην στρατιᾷ προδυμίαν ἐμβαλεῖν λέγων, ὅτι τὸ πᾶν διαφέρει ἐν παντὶ ἔργῳ προδυμία ἀδυμίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆτο ἀνένευον, ἤλεγχε αὐτὸν σὺ, εἴ τινα λόγον ποιήσαιτο διδάσκων περὶ τῆς πείδεσθαι τὴν στρατιάν, ὡς ἂν τις μάλιστα μηχανῶτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆτο παντάπασιν ἄρρητον ἐφαίνετο, τέλος δὴ με ἐπήρα, ὅτι ποτε διδάσκων, στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Καὶ γὰρ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διήλθες μοι, παρατιθεῖς ἕκαστον, * ὅτι ἔδδεν ὄφελος εἶη στρατιᾷ τακτικῶν, ἀνευ τῶν ἐπιτηδείων. Τί δ' ἀνευ τῆς ὑγιαίνειν; Τί δ' ἀνευ τῆς ἐπίστασθαι τὰς εὐρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἀνευ τῆς πείδεσθαι; Ὡς δὲ μοι καταφανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρὸν τι μέρος εἶη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπερομένε με, εἴ τι τέτων σὺ με διδάξαι ἱκανὸς εἶης, ἀπίοντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις εἶναι διαλέγεσθαι, καὶ πυνθάνεσθαι πῆ ἕκαστα τέτων γίνεσθαι. Ἐκ τῆτος δὴ συνὴν τέτοις ἐγὼ, ἕς μάλιστα φρονίμους περὶ τέτων ἤκον εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τροφῆς, ἐπέισθην ἱκανὸν εἶναι ὑπάρχον, ὅτι Κυαζάρης ἐμελλε παρέξειν ἡμῖν περὶ δὲ ὑγείας, ἀκῶν τε καὶ ὀσῶν ὅτι καὶ πόλεις αἱ χρῆζεσαι ὑγιαίνειν ἰατρὸς αἰροῦνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρατιωτῶν ἔνεκεν ἰατρὸς ἐξάγεσθαι, ἔτω καὶ ἐγὼ, ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τέτῳ ἐγενόμην, εὐδὺς τέτῳ ἐπεμελήθην· καὶ οἶμαι, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανὸς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔχειν ἄνδρας μετ' ἑμαυτοῦ. Πρὸς τῆτο δὴ ὁ πατήρ εἶπεν, Ἀλλ' ὦ παῖ, ἔφη, ἔτσι μὲν, ὅς λέγεις, * ὥσπερ ἱματίων ραγέντων εἰσὶ τινες ἀπεσταί,

* Ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἶη στρατιᾷ, &c.] Stephanus et Leuncl. στρατηγία melius huic loco quam στρατιᾷ convenire putarunt. Et huic quidem lectio in hunc modum redintegranda videbatur, τί εἶη ὄφελος στρατηγία τακτικῶν, ἀνευ τῶν ἐπιτηδείων; Ludit uterque, ut opinor, operam; dum loco minimè laboranti medicinam adferre parant. Antiqua mihi placet scriptura, apud omnes melioris notæ libros recepta, reique aded ipsi fati consentanea. Στρατιᾷ ἐν primis τῷ στρατηγίᾳ præferendam puto. Id enim egerat, referentē Cyro, Cambyfes, ut, inter cætera imperatoris officia, multiplicem exercitūs curam primum ferè locum teneje doceret; et nè minimum quidem peritiām Tactices militibus profuturam, nisi rerum etiam necessarium iis suppeteret copia. Imò vero, (ut percontando pergebat ille) Quid comodi ex memoratâ istâ peritiâ percepturi sunt ii, ni eorum saluti prospexerit imperator? Ni, &c. Confer quæ tradit noster lib. 3. ἀπομν. p. 444. — 5. Ed. Steph.

† Ὅς λέγεις, ὥσπερ ἱματίων ραγέντων, &c.] Ab hâc medicorum imagine, haud multùm abh'nd' ea, quam tradit Galenus ipse, περὶ συστάσεως ἰατρικῆς p. 172. Tit. 2. Ἐναι μὲν γὰρ τῶν τεχνῶν αὐτὰ τὰ πρᾶγματα ὁμοιοτροῦσιν, ὥσπερ αἱ κατὰ τὴν ὕφαντικὴν καὶ στυπτικὴν

ἀκεσταί, ἔτω καὶ ἰατροί, ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τέττες· σοὶ δὲ τέττε μεγαλοπρεπεστέρα ἔσται ἢ τῆς ὑγείας ἐπιμέλεια· τῆ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ κάμνειν τὸ στρατεύμα, τέττε σοὶ δεῖ μέλειν. * Καὶ τίνα δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰῶν, τέττε πράττειν ἰκανὸς ἔσομαι; Ἀν μὲν δήπε χρόνον τινὰ μέλλης ἐν τῷ αὐτῷ μένειν, ὑγιεινῶ δεῖ πρῶτον στρατοπέδω μὴ ἀμελεῖσθαι τέττε δὲ ἐκ ἂν ἀμάρτοις, ἐάν περ μέλη σοι. Καὶ γὰρ λέγοντες ἐδὲν παύονται οἱ ἄνθρωποι περὶ τε τῶν νοσηρῶν χωρίων καὶ τῶν ὑγιεινῶν· μάρτυρες δὲ σαφεῖς ἑκατέροις αὐτῶν παρίστανται τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. Ἐπειτα δὲ, ἐπὶ τὰ χωρία μόνον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι πῶς πειρᾶ σὺ ἐπιμελεῖσθαι σεαυτῶ, ὅπως ὑγιαίνης. Καὶ Κύρος εἶπε, Πρῶτον μὲν πειρῶμαι, νῆ Δία, μηδέποτε ὑπερεμπίπλασθαι· δύσφορον γὰρ· ἔπειτα δὲ ἐκπονῶ † τὰ εἰσιόντα· ἔτω γὰρ μοι δοκεῖ ἢ τε ὑγεία μᾶλλον παραμένειν, καὶ ἰσχυρὸς προσγίνεσθαι. Οὕτω τοίνυν δεῖ, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Ἡ καὶ σχολή, ἔφη, ἔσται, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώταις; Οὐ μὰ Δί, ἔφη ὁ πατήρ, ἐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Δεῖ γὰρ δήπε στρατιᾶν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δεόντα, μηδέποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολέμοις καταπορσύνεσαν κακὰ, ἢ ἑαυτῇ ἀγαθὰ. Ως καλεπὸν μὲν καὶ ἓνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον· πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιᾶν ἀργὸν τρέφειν. ‡ Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα ἐν στρατιᾷ,

καὶ

μίαν. Ἐνταῦθα δὲ ἐπανορθοῦνται τὰ πονήσαντα, καθάπερ αἱ τε τὰ διεργαγόμενα τῶν ἱματίων, καὶ τὰ διεσπασμένα τῶν ὑπόδημάτων συρράπτουσαι.

* Καὶ τίνα δὴ] Evangelista immeritò sanè à Grotio, ad Marc. 10. 26. Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Hebraïsinis gaudere dicitur, quòd nimirùm καὶ interrogativè positam exhibeat. Sic enim et Noster et οἱ ἕξω alii loqui sæpè solent.

† Τὰ εἰσιόντα] Cibis et Potus exprimuntur verbo huic affini, Marc. 7. 18.—τὸ ἔλαθον ἐστὶ πορευόμενον

‡ Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα, &c.] Longa est injuria, quam huic fecère loco interpretes; longæ ambages, quibus ad eum explicandum, dicam? an obscurandum usi sunt. Ne te per eas fatigatum teneam, interpretationem tibi do, quam Mureto partim, partim Stephano acceptam refero, Πλεῖστα τὰ ἐσθίοντα, &c non enim militibus tantùm cibo opus est, sed et caculis, calonibus, lixis, tum etiam equis, non iis modò quibus vehuntur equites, sed et iis qui sarcinas et impedimenta gestant; quæ omnia nisi alantur, certam pestem exercitui adferunt. Ideòque bonum imperatorem de comætu et pabulo vel in primis sollicitum esse oportet. Hucusque Muretus, ut videtur, rectè. Pergit: Sed fateor me non videre, quod statim sequitur, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα. Nec sanè quisquam alius facile pariter poterit, quid ista sibi velit verba, si versiones solas consuluerit. Sed Stephanum audi: qui ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώσθαι, dici hoc loco arbitratur eos, qui bellum aggrediuntur, rebus necessariis, et dominatum comætu, minimùm instructi. Pergit δὲ ac si diceret Auctor, Quamvis

μαρτυ

καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὀρμῶμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαφιλέστατα
 χράμενα· ὥστε ἐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις
 σύ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ ἐδὲ γεωργῶ ἀργῶ
 ἐδὲν ὄφελος, ἔτως ἐδὲ στρατηγῶ ἀργῶ ἐδὲν ὄφελος εἶναι.
 Τὸν δὲ γε ἐργάτην στρατηγὸν ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἢ μὴ
 τις θεὸς βλάβη) ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντας
 τὲς στρατιώτας ἀποδείξειν, καὶ τὰ σώματα ἀριστα ἔχοντας
 παρασκευάσει. Ἀλλὰ μέντοι τό γε μελετᾶσθαι, ἔφη,
 ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἀγῶνας ἂν τινὰς μοι δοκεῖ, ὦ
 πάτερ, προσιπῶν ἕκαστοις, καὶ ἄδλα προτιθεῖς, μάλιστα
 ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε, ὅποτε δέριτο, ἔχειν ἂν
 παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ἔφη, ὦ παῖ·
 τῆτο γὰρ ποιήσας, σαφ' ἴσθι, ὥσπερ χορῆς, τὰς τάξεις αἰεὶ
 εὖ προσήκοντα μελετῶσας θεῶσθαι. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Κῦ-
 ρος, εἰς τε τὸ προδυμίαν ἐμβαλεῖν στρατιώταις ἐδὲν μοι δο-
 κεῖ ἰκανώτερον εἶναι, ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμ-
 ποιεῖν ἀνδράποισι. Ἀλλ' ἔφη, ὦ παῖ, τῆτο γε τοιῶτόν ἐστιν,
 οἷόν περ εἴ τις κύναν ἐν δήρῳ ἀνακαλοῖτο αἰεὶ τῇ κλήσει,
 οἷα περ ἔταν τὸ θηρίον ὄρεα. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προδύμας,
 εὖ οἶδ', ὅτι ἔχει ὑπακκοῦσας· ἦν δὲ πολλάκις ψεύδεται αὐτάς,
 τελευτᾶσαι, ἐδ' ὅποταν ἀληθῶς ὄρων καλῆ, πείδονται αὐτῶ.
 Οὕτω καὶ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἦν πολλάκις προσδοκίας
 ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδεται τις, τελευτῶν, ἐδ' ὅποταν ἀλη-
 θεῖς ἐλπίδας λέγῃ ὁ τοιῶτος, πείδειν δύναται. Ἀλλὰ τῆ
 μὲν αὐτὸν λέγειν, ἢ μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ·
 ἄλλοι δ' ἐνίοτε λέγοντες ταυτὸ διαπράττειν ἂν τὴν δὲ αὐτῆ
 παρόρμησιν εἰς τὲς μεγίστας κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν
 πίστει διασώζειν. Ἀλλὰ, ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ
 πάτερ, καὶ καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, καὶ ἐμοὶ ἔτως ἦδιον.
 Τῆ γε μὴν πειθαρχομένης παρέχεσθαι τὲς στρατιώτας ἐκ ἀπεί-
 ρως μοι δοκᾷ ἔχειν, ὦ πάτερ. Σύ τε γὰρ με εὐθύς τῆτο ἐκ
 παιδῆ ἐπαίδευες, σαυτῶ πείθεσθαι ἀναγκάζων· ἔπειτα τοῖς

magna pars bellum aggrediatur rebus ad vitam necessariis minimum instructa, tamen cum in eas incidit, et in potestate habet, cum nullâ parsimoniâ utitur, sed potius eas prodigit. Sic autem dictum erit ἀπ' ἐλαχίστων ὀρμῶμενος, ut ὀρμῶμενος ἀπ' ἐλασσάνων, et οὐκ ἀπὸ τοσσάνδων ὀρμῶμενος. Idè ferè Flutarchus verbo ὀρμῶμαι cum hâc præpos. utitur; Ὡν Περσίννας ὁ κορυφαίουτατος ἐπιχρίσθαι ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ ποιεῖν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν μὲν ὀρμῶμενος δυνάμειον καὶ παρασκευῶν. T. I. p. 628.

διδασκάλους παρέδωκας, καὶ ἐκεῖνοι αὖ ταυτὸ τέτο ἔπραττον. * Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἐφήβοις ἤμεν, ὁ ἀρχὸν ἡμῶν αὐτῆ τέττε ἰσχυρῶς ἐπεμελείτο † καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ πολλοὶ δοκῆσί μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἀρχεῖν τε καὶ ἀρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τέτων, ἐν ἅπασιν ὄρῶν μοι δοκῶ τὸ προτρέπον πείθεσθαι μάλιστα ὄν, τὸ τὸν μὲν παιδόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθεῖντα ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μὲν γε τὸ ἀνάγκη πείθεσθαι, ἔφη, αὐτῆ, ᾧ παῖ, ἡ ὁδὸς ἐστίν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖττον τέττε, τὸ ἐκόντας πείθεσθαι, ἄλλη συντομωτέρα ὁδὸς ἐστίν. Οὐ γὰρ ἂν ἠγήσωνται περὶ τῆ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τέττω οἱ ἄνθρωποι ὑπερηθῆως πείθονται. Γνώϊς δ' ἂν ὅτι τῆδ' οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνυσι, ὡς προθύμως τῆς ἐπιτάξοντος ὅτι χρῆ ποιεῖν καλῆσι καὶ ἐν θαλάττῃ δὲ, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται· καὶ ἔς γ' ἂν νομίζωσί τινες βέλτιον ἑαυτῶν ὁδὸς εἶδέναι, ‡ ὡς ἰσχυρῶς τέτων ἐδ' ἀπολείπεσθαι θέλυσιν· ὁπότε δὲ οἴονται παιδόμενοι κακόν τι λήψεσθαι, ἔτε ζημίαις πάνυ τι θελυσιν εἴκειν, ἔτε δώροις ἐπαίρεσθαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ἐπὶ τῶ ἑαυτῆ κακῶ ἐκῶν ἐδεῖς λαμβάνει. Λεγεις σὺ, ἔφη, ᾧ πάτερ, εἰς τὸ παιδομένουσ ἔχειν ἐδὲν εἶναι ἀνυσιμώτερον τῆ φρονιμώτερον δοκεῖν εἶναι τῶν ἀρχομένων. Λέγω γὰρ ἐν, ἔφη. Καὶ πῶς δὴ τις, ᾧ πάτερ, τοιαύτην ὁξῶν περὶ αὐτῆ τάχιστα παρασχέσθαι ἂν δύναίτο; Οὐκ ἔστιν, ἔφη; ᾧ παῖ, συντομωτέρα ὁδὸς περὶ ᾧν ἂν βελη δοκεῖν φρόνιμος εἶναι, ἢ τὸ γενέσθαι περὶ τούτων φρόνιμον. Καθ' ἐν δὲ ἕκαστον περὶ τέτων σκο-

* Ἐπεὶ δὲ, ὡς, &c.] Vir Cl. Lambertus Bos, in Observ. Miscel. legendum putat ἐπὶ δὲ, i. e. Deinde, praterea. Conjectura hæc mihi non adeo arridet, ut propterea lectionem, quam libri teneant omnes, mutem; præsertim cum alibi etiam ἐπὶ δὲ pro ἔπειτα poni videatur; ut apud Plutarch. T. I. p. 621. Ἐπεὶ δὲ, πρὸς Κίρραν εἰς τὸ στρατόπεδον πορευθεῖς, ἐξ αἰτίας τινὸς καὶ διαβολῆς ἔδειξας—————Ubi, ἐπεὶ vertendum est, Deinde; non, ut Interpret, Postquam. Et apud Herodotum, Ἐπεὶ ἂν τὰς κερίας ἀποσιμωμένους ὑπὸ τῶν ἡλίκαν, ὕδατι τε καὶ σιτίσει εἰς ἐξηρημένους ἵναι, &c. lib. 2. p. 100.

† Καὶ οἱ νόμοι δὲ, &c.] Particulam δὲ orationi, à καὶ incipienti, sic ferè inserunt elegantiores Græci. Id quod tum præcipuè usu venit, cum aliquid iis, quæ modò præcesserant, quod plus sit majusve, aducere parant. Atque ita loqui solent Scriptores Sacri; Act. 5. 32. καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἄγιον——et 2 Tim. 3. 12. Καὶ πάντες δὲ οἱ ἔλλοντες——Ubi, καὶ δὲ verti potest, Quin etiam.

‡ Ὡς ἰσχυρῶς τούτων, &c.] Verbum aliquod hæc Stephano deesse visum est; isque adeo locum sic supplendum putavit, ὡς ἰσχυρῶς τούτων ἔχονται, οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσι. Conjectura vehementer placet; eamque libens in textum reciperem, nisi codices reclamarent omnes.

πάν, γιάση ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Ἦν γὰρ βέλη, μὴ ἂν ἀγαθὸς γεωργός, δοκεῖν εἶναι ἀγαθός, ἢ ἵππεύς, ἢ ἰατρός, ἢ αὐλητής, ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν, ἐννόει, πόσα γε ἂν δέοι σε μηχανᾶσθαι, τῷ δοκεῖν ἕνεκα. Καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλὰς, ὅπως δόξαν λάβης, καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἐκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκῶς εἴης ἂν, καὶ ὀλίγω ὕστερον, ὅπου ἂν πείραν δόξης, ἐξεληλεγμένος τ' ἂν εἴης, καὶ προσέτι ἀλαζῶν φαίνοιο. Φρόνιμος δὲ περὶ τῷ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἂν τις τῷ ὄντι γένοιτο; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μὲν ἐστὶ μαδόντα εἰδέναί, μαδῶν ἂν, ὅσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαδες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις ἔτε μαθητὰ, ἔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος, φρονιμώτερος ἄλλαν ἂν εἴης· ὅτι δὲ γνώης βέλτιον ὄν πρᾶχθῆναι, ἐπιμελούμενος ἂν τέτε ὡς ἂν πρᾶχθεῖη. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τέτε, ἔ ἂν δὴ, φρονιμώτερος ἀνδρὸς, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων (ὅπερ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι) δηλονότι ἢ αὐτῇ ὁδῷ, ἢ περ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ γὰρ οἶμαι δεῖν ποιῆντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τέτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν, τὸ αἰεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν, ἔς ἂν τις ἐδέλη· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἢν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς * συμβαίη, καὶ συναχθόμενον, ἢν τι κακόν, καὶ συνεπικουθεῖν προθυμούμενον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβέμενον μὴ τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειράμενον ὡς μὴ σφάλλονται, ἐπὶ ταῦτά πως δεῖ μᾶλλον συμπαραμαρτεῖν. Καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων δὲ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἀρχοντα δεῖ τῷ ἡλίεσ πλεονεκτεῖντα φανερὸν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τῷ ψύχες· ἢν δὲ δὴ μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτεράτερον δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἀρχοντα τῶν ἀρχομένων εἶναι. Λέγω γὰρ εἶναι, ἔφη. Θάρρει μέντοι, ἔφη, ὦ παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι τέτο, † ὅτι τῶν ὁμοίων σαρμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι ἐχ' ὁμοίως ἀπονται, ἀρχοντός

* Συμβαίη] Hanc scripturam exhibent, Editiones Argentor. Ingolst. et Stebans; quam cum ceteris non voluit illi συνβαίη praefereendam duxi.

† ὅτι τῶν ὁμοίων, &c.] Sententiam hanc Cicero in lib. 2. Disput. Tusc. hac verba praefatus translatit, "Itaque semper Africanus Socraticum Xenophontem in manibus habebat; cujus

ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτε· ἀλλ' ἐπιμαρτυρεῖ τὴν τιμὴν
 τῶν πόνων τῶν ἀρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι ἔλαυνε, ὅτι
 ἂν ποιοίη. Οπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ
 ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοίεν τε, πονεῖν δὲ δύναιντο,
 τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἡσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δ' ἔχοιεν
 πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἶη
 τῆ ἀπειθεῖν, ἔκ ἂν ἤδη τῆνικαῦτα σωφρονεῖν ἂν τις σοὶ δοκοίη
 διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τῶν πολεμίων ὡς τάχιστα;
 Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεῖον ἔξειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ'
 ἂν ὅσα οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ τῶν ἐπομένων
 βελτίους ἔχειν, τόσῳ δ' ἂν μᾶλλον φυλακτοίμην ὥσπερ καὶ
 τὰ ἄλλα, ἃ ἂν οἰώμεθα τλείσθαι ἡμῖν ἄξια εἶναι, ταῦτα
 πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιῆσθαι. Πλεόν δ' ἔχειν, ὦ
 πάτερ, πολεμίων πῶς ἂν τις δύναιτο μάλιστα; Οὐ μὰ Δί',
 ἔφη, ἐκέτι τῆτο φαῦλον, ὦ παῖ, ἐδ' ἀπλῶν ἔργων ἐρωτᾷς·
 ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τῆτο ποιήσῃν, καὶ ἐπι-
 βελον εἶναι, καὶ κρυφίνεν, καὶ δολερὸν, καὶ ἀπατεῶνα, καὶ
 κλέπτην, καὶ ἄρπαγα, * καὶ ἐν παντὶ πλεονεκτῆν τῶν πολ-
 μίων. Καὶ ὁ Κύρος ἐπιγελάσας εἶπεν, ὦ Ηράκλειε, οἷον σὺ-
 λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι. Οἷος ἂν, ἔφη, ὦ
 παῖ, δικαιοτάτος τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴης. Πῶς μὲν,
 ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς καὶ ἐφήβους τάναντία τῆτων ἐδιδάσ-
 κετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε, πρὸς τῶν φίλων τε καὶ
 πρὸς τῶν πολιτῶν ὅπως δὲ γε τῶν πολεμίων δύναισθε κακῶς
 ποιεῖν, ἔκ οἷσθα μαιδάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας;
 Οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ πάτερ. Τίνος μὲν, ἔφη, ἕνεκα ἐμαν-
 θάνετε τοξεύειν; Τίνος δ' ἕνεκα, ἀκοντίζειν; Τίνος δ' ἕνεκα,
 † δολῶν ὅς ἀγρίους πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι; Τί δὲ, ἐλάφους

in primis laudabat illud, quod diceret, *eoslem labores non aequè graves esse imperatori et militi: quod ipse bonos laborem leviores faceret imperatori.* p. 160. Ed. Cantab.

* Καὶ ἐν παντὶ πλεονεκτῆν] Antea, πλεονεκτεῖν. Sed aptius Stephani et Mureti iudicio, scribitur πλεονέκτην, continuatâ et hîc orationis formâ. Horum iudicium confirmat MS. Bodleian. necnon, Leunclavio teste, libet Budensis, quo Camerarium usum dicit.

† Δολῶν] Rectè hoc verbum pro δουλῶν, quod hæcenus obtinuit, substituendum arbitratur est Stephanus. Nam pro hæc emendatione facit, primùm, res ipsa; cùm is, qui apud retibus et foveis capit, dolo adversus illos utatur, non vi apertâ, qe quâ potius, quàm de dolo dicendum esset τὸ δουλῶν· deindè, quòd et præcedit δολερὸν et sequitur δολώσεις. Et læsionem sanè quàm Stephanus, his rationibus adductus, reponendam censuit, MS. Bodl. clarè repræsentat. Huic etiam suffragium suum dedit Cl. Lamb. Bos; qui similem planè locum ex Plutarchi protulit amatorio, p. 757. T. 2. Ευχονται δ' Ἀριστοῦ δολῶντες ὀρύγμασι καὶ βερίχοις λύκοις καὶ ἄρκτοις. Ubi habemus δολῶν ὀρύγμασι καὶ βερίχοις, ut hîc δολῶν πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι.

ποδάγραϊς καὶ ἀρπεδόναϊς; Τί δὲ λέεσι καὶ ἄρκτοις καὶ παρδάλεσιν ἐκ εἰς τὸ ἴσον καθιστάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας τινὸς αἰεὶ ἐπειρᾶσθε ἀγωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; Ἡ δὲ γινώσκεις ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινές, καὶ ἀπάται, καὶ δολώσεις, καὶ πλεονεξίαι; Ναὶ μὰ Δί, ἔφη ὁ Κῦρος, θηρίων γε ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαιμι βέλεσθαι ἕξαπατῆσαι τινὰ, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνων. Οὐδὲ γὰρ τοξέειν, οἶμαι, ἔφη, ἐδ' ἀκοντίζειν ἀνδρῶν ἐπιτρέπομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν ἐδιδάσκομεν ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργήτε τὰς φίλους, εἰ δὲ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύναισθε καὶ ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. Καὶ ἕξαπατῶν δὲ καὶ πλεονεκτεῖν ἐκ ἐν ἀνθρώποις ἐπαιδεύομεν ὑμᾶς, ἀλλ' ἐν θηρίοις, ἵνα μὴδ' ἐν τέτοις τὰς φίλους βλάπτωτε· εἰ δὲ ποτε πόλεμος γένοιτο, μὴδὲ τέτων ἀγύμναστοι εἴητε. Οὐκὲν, ἔφη, ὦ πάτερ, εἴπερ χρήσιμά ἐστιν ἀμφοτέρ' ἐπίστασθαι, εὖ τε ποιεῖν καὶ κακῶς ἀνθρώπους, καὶ διδάσκειν ἀμφοτέρα ταῦτα ἔδει ἐν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ λέγεται, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων γενέσθαι ποτὲ ἀνὴρ διδάσκαλος τῶν παίδων, ὃς ἐδίδασκεν ἄρα τὰς παῖδας * τὴν τε δικαιοσύνην, ὥσπερ καὶ σὺ κελεύεις, καὶ ἀδικίαν μὴ ψεύδεσθαι, καὶ ψεύδεσθαι καὶ μὴ ἕξαπατᾶν, καὶ ἕξαπατᾶν καὶ μὴ διαβάλλειν, καὶ διαβάλλειν καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διώριζε δὲ τέτων ἅ τε τε πρὸς τὰς φίλους ποιητέον ἦν, καὶ ἅ πρὸς τὰς ἐχθρὰς· καὶ ἔτι δὲ προβάς ταῦτα ἐδίδασκεν, ὡς τὰς φίλους δίκαιον εἶη ἕξαπατᾶν, ἐπὶ γε ἀγαθῷ· καὶ κλέπτειν τὰ τῶν φίλων, ἐπὶ γε ἀγαθῷ. Καὶ ταῦτα διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἦν πρὸς ἀλλήλους τὰς παῖδας ταῦτα ποιεῖν ὥσπερ καὶ ἐν πάλη φασὶ τὰς Ἑλλήνας διδάσκειν ἕξαπατᾶν, καὶ γυμνάζειν δὲ τὰς παῖδας πρὸς ἀλλήλους τῆτο δύνασθαι ποιεῖν. Γενόμενοι ἔν τινες ἕτως εὐφρεῖς καὶ πρὸς τὸ εὖ ἕξαπατᾶν, καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν ἐκ ἀφροῦς ὄντες, ἐκ ἀπείχοντο ἐδ' ἀπο τῶν φίλων, τὸ μὴ ἐχθὶ πλεονεκτεῖν αὐτῶν

* Τὴν τε δικαιοσύνην] In vulgatis, voces καὶ ἀδικίαν non leguntur. Sed particula copulativa τε ante δικαιοσύνην, ad aliquid ducere videtur, quod iustitiae mox opponendum sit; sicut et cetera inter se pugnant huius periodi membra. Igitur Leunclavii conjecturam, quae Stephano etiam valde arrisit, secutus, voces καὶ ἀδικίαν suo loco inferendas curavi; orationi enim complectendae vel hae vel similes omnino deesse videntur.

πειρᾶσθαι. Ἐγένετο ἔν ἐκ τῆς * ῥήτρα, ἣ καὶ νῦν χρώ-
 μεδα ἔτι, ἀπλῶς διδάσκειν τὰς παῖδας, ὥσπερ τὰς οἰκέτας
 πρὸς ἡμᾶς αὐτὰς διδάσκομεν ἀληθεύειν, καὶ μὴ ἔξαπατᾶν,
 μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν,
 κολάζειν ὅπως σὺν τοιάτῳ ἔδει ἐδιδάσκοντες, πρῶτοτεροι πο-
 λιται γένοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἔχοιεν τὴν ἡλικίαν, ἤντερ σὺ νῦν
 ἔχεις ἤδη, καὶ τὰ πρὸς τὰς πολεμίους νόμιμα ἐδόκει ἀσφαλὲς
 εἶναι διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ἐξενεχθῆναι δοκεῖτε πρὸς
 τὸ ἄγριοι πολῖται γενέσθαι, ἐν τῷ αἰδεῖσθαι ἀλλήλους συν-
 τετραμμένοι· ὥσπερ γέ καὶ περὶ ἀφροδισίων ἐ διαλεγόμεθα
 πρὸς τὰς ἀγανέους, ἵνα μὴ πρὸς τῇ ἰσχυρᾷ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῖς
 ῥαδιουργίας προσγενομένης, ἀμέτρως αὐτῇ χρῶντο οἱ νέοι. Νῆ
 Δ΄. ἔφη· ὡς τοίνυν ὄψιμαδῆ με ὄντα τέτων τῶν πλεονεξιῶν,
 ὦ πάτερ, μὴ φείδῃς, εἰ τι ἔχεις, διδάσκειν † ὅπως πλεονε-
 κτήσω ἐγὼ τῶν πολεμιῶν. Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὁπόση ἐστὶ
 δύναμις, τεταγμένοις τοῖς σαυτῶ ἀτάκτως λαμβάνειν τὰς
 πολεμίους· καὶ ὀπλισμένοις, ἀόπλους· καὶ ἐγρηγορόσι, κη-
 δεύδοντας· καὶ φανεροῦς σοι ὄντας, ἀφανῆς ἂν αὐτοῖς ἐκείνοις·
 καὶ ἐν δυσχωρίαις αὐτὰς γιγνομένους, ἐν ἐρυμνῷ αὐτοῖς ἂν,
 ὑποδέξῃ. Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, τίς τοιαῦτα, ὦ πάτερ, ἀμαρ-
 τάνοντας δύναίτο ἂν τὰς πολεμίους λαμβάνειν; Ὅτι, ἔφη, ὦ
 παῖ, πολλὰ μὲν τέτων ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τὰς πολε-
 μίους πάσχειν. ‡ Σιτοποιεῖσθαι τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους,
 κοιμᾶσθαι τε ἀμφοτέρους, καὶ ἑωθεῖν ἐπὶ τὰ ἀνάγκαῖα σχε-
 δὺν ἅμα πάντας ἀποχωρεῖν δεῖσθαι· καὶ ταῖς ὁδοῖς, ὅποιαί
 ἂν ᾖσι, τοιαύταις ἀνάγκη χρῆσθαι· ἃ χρῆ σε πάντα κατα-
 νοῶντα, ἐν ᾗ μὲν ἂν ὑμᾶς γνώσκῃς ἀσθενεστάτους γιγνομέ-
 νους, ἐν τῷ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾗ δ' ἂν τὰς πολε-

* Ῥήτρα] In omnibus ferè editis, *φρήτρα* hic perperam legitur. Nos, re quidem ipsâ duce, Stephanum, Leunclavium, et Miuretum sequendos omnino putavimus, qui primi ῥήτραν haud dubiè recipiendam animadvertère. Hanc porò vocem in margine MS. Bodl. laudatum invenimus. Græci autem, teste Plutarcho, T. 1. p. 43. et 47. et T. 2. p. 213. Leges à Lycurgo latas ῥήτρας dixere.

† Ὅπως πλεονεκτήσω, &c.] Ut τοῦ πλεονεκτεῖν et πλεονεξίας (quibus crebrò usus est Xenophon) innotescat vis, eam haud abs re forsan constare notandum est, in dolis intendendis, in insidiis locandis, in consiliis occultandis, omnique adeò præcipiendâ occasione, quâ quis alium fallere, anteire, et superare queat.

‡ Σιτοποιεῖσθαι] Interpretes alii alio modo verbum hoc exponunt: Philephus *fragmentatione* ire, Leunclavius, *videlicet rationem expedire*, reddidit. Suidam ego sequentiam dixi, qui id hic accipi scribit pro *τροπῶν λαμβάνειν, cibum sumere*. Sentius hoc modo explicat: tum hunc loco consentaneus, tum is que Noiter lib. hujus *Historiæ* 7. tradit, *νεμπερῆ, εὐθραπὴ ἀδράστια: εὐχρηματούργος εἶναι, ἢ ἐν σίτοις καὶ σποταῖς, &c.*

μίς αἰσθάνη * εὐχειρωτοτάτες γιγνομένους, ἐν τέτῳ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι. Πότερον δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ἐν τέτοις μόνον ἐστὶ πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τισί; Καὶ πολὺ γε μᾶλλον, ἔφη, ὦ παῖ· ἐν τέτοις μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες ἰσχυρὰς φυλακὰς ποιοῦνται, εἰδότες ὅτι δέονται. Οἱ δ' ἐξαπατῶντες τὰς πολεμίας δύνανται, καὶ θαρσῆσαι ποιήσαντες, ἀφυλάκτους λαμβάνειν καὶ διῶξαι † παραδόντες ἑαυτοὺς, ἀτάκτους ποιῆσαι καὶ ἐς δυσχωρίαν φυγῆ ὑπαγαχόντες, ἐνταῦθα ἐπιτίθεσθαι. Δεῖ δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, φιλομαθῆ σε τέτων πάντων ὄντα, ἔχ, εἰς ἂν μάθοις, τέτοις μόνους χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῶν πρὸς τὰς πολεμίας μηχανημάτων ὥσπερ καὶ οἱ μωσικοὶ ἔχ, οἷς ἂν μάθασι, τέτοις μόνον χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη πειρῶνται ποιεῖν. Καὶ σφόδρα μὲν ‡ καὶ ἐν τοῖς μωσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνδρῶν εὐδοκίμει, πολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκίμει· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατῶν δύνανται τὰς πολεμίας. Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο μετενέγκοις ἐπ' ἀνδρώπεις, ἢ τὰς μηχανάς, ὡς καὶ πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις ἐμχανῶ, ἐκ οἷοι ἂν, ἔφη, πρόσω πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς τὰς πολεμίας πλεονεξίας; Σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰς ὄρνιδας ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ χειμῶνι ἀνισταμενος, ἐπορεύς νυκτός· καὶ πρὶν κινῆσθαι τὰς ὄρνιδας ἐπιποίηντό σοι ἐπὶ τέτῳ αἰ πάγαι αὐταῖς, καὶ τὸ κεινημένον χαρῖον ἐξείκαστο τῷ ἀκινήτῳ ὄρνιδες δὲ ἐπεπαίδευντό σοι, ὥστε σοὶ μὲν τὰ συμφέροντα ὑπηρετεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλους ὄρ-

* Εὐχειρωτοτάτους] Omnino placet hæc lectio, quam Stephanus et Leunclavius ex conjecturâ restituendam pronuntiârunt. Vulgati habent εὐχειρωτάτους. Sed εὐχείρωτος fere, non item εὐχειρος, dici solet qui faciliè subjugari, seu capi potest. Atque ita Xenophontem ipsum hæc usum esse voce ex iis constat, quæ modo ex eo ad εἰσοποιῆσθαι attulimus. Et, ut ex hæc voce, ita ex illâ καρτερώτερον, p. 85, syllabam excidisse, iidem docti viri putârunt: cum Xenophon alibi eum καρτερικόν dicere solet, quem loco citato καρτερόν appellat. Ut, ἀπομν. lib. I. p. 414.—πρὸς χειμῶνα καὶ βίβος καὶ πάντας πόνους καρτερικωτάτος.

† Παραδόντες] Legitur etiam παριδόντες. Ut verò illud huic præponam auctores mihi sunt Muretus, Stephanus et Leunclavius. Utroque autem modo legas, loci sensus satis constabit, Sapienter scilicet facturum imperatorem, qui hostibus se suisque insequendi occasionem nonnunquam præbet; illi enim, dum incautè sequuntur eos qui fugam simulant, ordines solent deferere.

‡ Καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς, &c.] Priorem hujus sententiæ partem ab Homero Xenophon accepisse videtur: sic enim ille;

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἀνθρώποι,

Ἥτις ἀκούοντες· ἰνωτάτη ἀμφιπέληται. Οἴδου. ἀ. v. 351.—Nec aliter Pindarus:

Ἄλιν δὲ παλαιὸν

Μὲν αἶνον, ἄνεθα δ' ὕμνων

Νεωτέρων. Ολυμπ. β'. v. 73. et seq.

νιδας ἔξαπατᾶν· αὐτὸς δὲ ἐνῆδρευες, ὥστε ὄρᾶν μὲν αὐτάς, μὲ ὄρᾶσθαι δὲ ὑπ' αὐτῶν· εἴχες δ' ἐπιμέλειαν τῷ φθάσειν ἔλκων τὰ πετεινὰ πρὸ τῷ φυγεῖν. Πρὸς δ' αὖ τὸν λαγὼν, ὅτι μὲν ἐν σκότει νέμεται, τὴν δ' ἡμέραν ἀποδιδράσκει, κύνιας ἔτρεφες, αἱ τῇ ὄσμῃ αὐτὸν ἀνεύρισκον. Οἱ δὲ ταχὺ ἔφευγεν, ἐπεὶ εὐρεθείη, ἄλλιας κύνιας εἴχες ἐπιτετηθευμένας πρὸς τὸ καταπόδας αἰρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγοιεν, τὰς πόρτας αὐτῶν ἐκμανθάνων, καὶ πρὸς οἷα χωρία φεύγειν αἰροῦνται οἱ λαγῶν, ἐν τέτοις τὰ δίκτυα δυσόρατα ἐνεπετάκνυες, * ἵνα ἐν τῷ σφύδρα φεύγειν, αὐτὸς ἑαυτὸν, ἐμπίπτων, ἐνέδου. Τῷ δὲ μὴδ' ἐντεῦθεν διαφεύγειν, σκοπὸς τῷ γιγνομένῃ κατὰ δίστης, οἱ ἐγγύθεν ταχὺ ἐμελλον ἐπιγενήσεσθαι· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὅπισθεν κραυγῇ ἐδὲν ὑστεριζέσθαι τῷ λαγῷ βοῶν, ἐξέπληκτες αὐτὸν, ὥστε ἀφρόνως ἀλίσκεσθαι· τὰς δὲ ἐμπροσθεν σιγαῖν διδάξας ἐνεδρεύοντας, λαυθάνειν ἐποίεις. Ὡσπερ ἔν προεῖπον, εἰ τοιαῦτα ἐδελέσθαι καὶ ἐπὶ τὰς ἀνδρώπας μηχανᾶσθαι, ἐκ οἷδ' ἐγῶγε εἴ τινα λίποις ἂν τῶν πολεμίων. Ἦν δὲ ποτε ἄρα ἀνάγκη γένηται † καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ ἐκ τῷ ἐμφανῶς, καὶ ὀπλισμένῳ ἀμφοτέρῳ μάχην συνάπτειν, ἐν τῷ τοῖστῳ δὲ, ὧ παῖ, αἱ ἐκ πολλῶν παρεσκευασμένοι πλεονεξίαι μέγα ὀνάνται. Ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ὅταν τῶν στρατιωτῶν εὖ μὲν τὰ σώματα ἡσκημένα ἦ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ τεθηγμένα, εὖ δὲ αἱ πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημένα ὣσιν. Εὖ δὲ χρὴ καὶ τῷτο εἰδέναι, ὅτι ὁπόσῳ ἂν ἀξιοῖς σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀξιώσῃ σε πρὸ ἑαυτῶν βελεέσθαι. Μηδέποτε ἔν ἀφροντίστῳ ἔχε, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς προσκόπει τί σοι ποιήσῃσιν οἱ ἀρχόμενοι, ἐπειδὴν ἡμέρα γένηται· τῆς δὲ ἡμέρας, ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιστα ἔξει. Ὅπως δὲ χρὴ τάσσειν εἰς μάχην στρατιάν, ἢ ὅπως ἀγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ στενὰς ἢ πλατείας ὁδὸς, ἢ ὄρεινὰς ἢ πεδινὰς· ἢ ὅπως στρατοπέθευεσθαι, ἢ ὅπως φυλακὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερινὰς καθιστάναι, ἢ ὅπως πρὸς πολέμους προσάγειν, ἢ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἢ ὅπως παρὰ

* Ἴνα ἐν τῷ—ἐνέδου] Sic etiam ἵνα cum indicativo construitur I Cor. 4. 6.—ἵνα μὴ εἴς ὑπὲρ τοῦ ἴνου ρυσιῦσθε—pro φυσικῶσθε, uti videtur; sicut et ἐνέδου hic ponitur pro ἐνδύσαιτα.

† Καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ, &c.] In vulgatis, ἐν τῷ ἰσοπέδῳ ἐκ τοῦ ἐμφανῶσ ἀπλισμένους καὶ ἀμφοτέρους, &c. praetermissâ scilicet priori καὶ, alterâ verò à suo loco in alienum translata. Bodleiani MS. lectionem nos admittimus, cui ferè nomen suum dedit olim Muretus.

πόλιν πολεμίαν ἄγειν, ἢ ὅπως πρὸς τείχος ἄγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως νάπας ἢ ποταμὸς διαβαίνειν, ἢ ὅπως ἵππικὸν φυλάττεισθαι, ἢ ὅπως ἀκοντιστὰς ἢ τοξότας· καὶ εἴ γε δὴ σοὶ κατὰ κέρας ἄγοντι οἱ πολέμιοι ἐπιφανεῖν, πῶς χρὴ ἀντικαθιστάναι· καὶ εἴ σοι ἐπὶ φάλαγγος ἄγοντι ἄλλοθεν ποδεν οἱ πολέμιοι φανεῖν, ἢ κατὰ πρόσωπον, ὅπως χρὴ ἀντιπαράγειν· ἢ ὅπως τὰ τῶν πολεμίῳν ἂν τις μάλιστα αἰσθάνοιτο, ἢ ὅπως τὰ σὰ ἤμιστα οἱ πολέμιοι εἰδέειν ταῦτα δὲ πάντα τί ἂν ἐγὼ λέγοιμί σοι; Οσα τε γὰρ ἐγὼ ἤδειν, πολλάκις ἀκήκοας· ἄλλως τε εἴ τις ἐδόκει τὶ τέτων ἐπίστασθαι, ἐδενὸς αὐτῶν ἡμέληκας, ἐδ' ἀδαῆς γεγένησαι. Δεῖ ἔν πρὸς τὰ συμβαίοντα, οἶμαι, τέτοις χρῆσθαι, ὁποίοις ἂν σοὶ αἰεὶ συμφέρειν τέτων δοκῇ. Μάθε δὲ με, ὦ παῖ, καὶ τάδε, ἔφη, τὰ μέγιστα· παρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ οἰωνὸς μὴτ' ἐν σαυτῶ μὴδέποτε, μὴδ' * ἐν τῇ στρατιᾷ, κινδυνεύσης· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν αἰρούνται πράξεις εἰκάζοντες, εἰδότες δὲ ἐδὲν ἀπὸ ποίας ἔσται αὐτοῖς τὰγαθόν. Γνοίης δ' ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν γιγνομένων. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη † πόλεις ἔπεισαν, καὶ ταῦτα οἱ δοκῆντες σοφώτατοι εἶναι, πόλεμον ἄρασθαι πρὸς τέττας, ὑφ' ὧν οἱ πεισθέντες ἐπίδεδδα· ἀπώλοντο. Πολλοὶ δὲ πολλὰς ἠύξησαν ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις, ὑφ' ὧν αὐξήθέντων τὰ μέγιστα κακὰ ἔπαδον. Πολλοὶ δὲ, οἷς ἐξῆν φίλοις χρῆσθαι, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν, τέτοις δέλοις μᾶλλον βεληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὑπ' αὐτῶν τέτων δίκην ἔδοσαν. Πολλοῖς δ' ἐκ ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ μέρος ἔχουσι ζῆν ἠδέως, ἐπιθυμήσαντες δὲ πάντων κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ἂν εἶχον ἀπέτυχον πολλοὶ δὲ τὸν πολυεύεκτον χρυσὸν κτησάμενοι, διὰ τῆτον ἀπώλοντο. ‡ Οὕτως ἢ γε ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ ἐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἰρεῖσθαι, ἢ εἰ κληρέμενος, ὅτι

* Ἐν τῇ στρατιᾷ] *En hic potestatem habet τῶ μετὰ, perinde atque Luc. 14. 31.*
 εἰ δυνατός ἐστιν ἐν ὅκω χιλιάδων ἀπαντῆσαι

† Πόλεις ἔπεισαν] *Suspectum nonnullis est illud πόλεις, pro quo in quibusdam editis πολλοὺς ad marginem notatum est. Leuoclavius Xenophontem πλείστους sciipfisse putat. Nulla tamen satis idonea videtur antiquae lectionis rejiciendae ratio*

‡ Οὕτως ἢ γε ἀνθρωπίνῃ, &c.] *Nihil scholâ illâ dignius, ex qua quasi sancto quodam augurâque fonte non hæc tantum divina planè conclusio, sed et præcedens omnis, quatenus ad mores spectat pietatemque, manavit oratio. Jam verò nec inusitatum est, nec fædè, ut opritor, agrè ferendum, Historicis rerum gestarum expositiōni salubria quedam subinde admissere monita, præceptisque amicis adeo legentium pectora formanda curare. Patris certe erat talia docere filium in aleam belli jam jam profecturum. Sed de pietate eâ, omnique hæc dicendâ elegantia, quæ in Scriptis Xenophonticis ubique ferè elucet, aliam jam statim differendi locum.*

ἢ τι λάχοι, τῆτό τις πράττοι. Θεοὶ δὲ, ὧ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα
ἴσασι, τὰ γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ,τι ἕξ ἐκάστω αὐ-
τῶν ἀποβήσεται καὶ τῶν συμβελεομένων ἀνθρώπων οἷς ἂν
ἴλωι ὧσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χρῆ ποιεῖν, καὶ ἅ ἔ χρῆ. Εἰ
δὲ μὴ πᾶσιν ἐδέλωσι συμβελεύειν, ἔδὲν δαυμαστον· ἔ γὰρ
ἀνάγκη αὐτοῖς ἐστίν, ὧν ἂν μὴ δέλωσιν, ἐπιμελεῖσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β΄.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὄρειαν τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀετὸς δεξιὸς Φανείς προηγέιτο, προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἤρωσι, τοῖς Περσίδα γῆν κατέχουσιν, ἴλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, ἔτω δῖέβαιον τὰ ὄρια. Ἐπειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὐδῖς θεοῖς, τοῖς Μηδῶν γῆν κατέχουσιν, ἴλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτές. Ταῦτα δὲ ποιησάντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπήει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαζάρην ἐπορεύετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαζάρην, πρῶτον μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἠσπάσαντο ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν Κῦρον ὁ Κυαζάρης, πόσον τι ἄγοιτο στράτευμα. Ὁ δ' ἔφη, τρισμυρίας μὲν, οἳ καὶ πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ἐδεπώποτε ἐξελεθόντων προσέρχονται τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι τινές εἰς ἔφη ὁ Κυαζάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμὸς σε, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκέσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐνόησον, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οὗτοι οἱ ὁμοτίμοι καλέμενοι πολλῶν ὄντων τῶν ἄλλων Περσῶν ῥαδίως ἄρχουσιν. Ἀτὰρ, ἔφη, δεῖ τι αὐτῶν; ἢ μάτην ἐφοβήθης, οἳ δὲ πολέμιοι ἐκέρχονται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τῆτο σαφές; Ὅτι, ἔφη, πολλοὶ ἦκοντες αὐτόθεν, ἄλλος ἄλλον τρόπον, πάντες ταυτὰ λέγουσιν. Ἀγωνιστέον ἄρα ἡμῖν πρὸς τὸς ἀνδρας. Ἀνάγκη γάρ, ἔφη. Τί ἔν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι, εἰ οἶσθαι πόση τις ἢ προσῖθσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρας, πρὸς ταῦτα βελευώμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζόμεθα. Ἀνεκε δὲ, ἔφη ὁ Κυαζάρης.

Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἀγείν λέγεται μυρίας μὲν ἰππέας, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρίας. Ἀρτά-
μαν

μαν δὲ, τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἄρχοντα, λέγεσιν ἰππέας μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους ἀγεῖν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασταῖς ἔμεις τετρακισμυρίων. Ἀρίβαιον δὲ, τὸν τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα, ἰππέας μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, τοξότας δὲ καὶ πελταστάς ἔμεις τρισμυρίων. τὸν Ἀράβιον δὲ Μάραγον ἰππέας τε εἰς μυρίας, καὶ ἄρματα εἰς ἑκατὸν, καὶ σφενδονητῶν ἀμύπολύ τι χρῆμα. * Τὴς μέντοι Ἑλλήνας, τὴς ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦντας, ἔδεν πῶ σαφές λέγεται εἰ ἔπονται· τὴς δὲ ἀπὸ Φρυγίας, τῆς παρ' Ἑλλησπόντον, συμβαλεῖν φασὶ Γαβαῖον, ἔχοντα εἰς Καύστρα πεδίον ἑξακισχιλίους μὲν ἰππεῖς, πελταστάς δὲ εἰς μυρίας. Κάρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας παρακληθέντας ἔφασιν ἔπεσθαι. † Ὁ δὲ Ἀσσυρίος, ὁ Βαβυλωνῆς τε ἔχων καὶ τὴν ἄλλην Ἀσσυρίαν ἐγὼ μὲν οἶμαι ἰππέας μὲν ἄξειν ἔμειον δισμυρίων ἄρματα δ', εὔ οἶδ', ἔπλειω διακοσίων· πεζὺς δὲ, οἶμαι, ἀμύπολλους· εἰώθει γοῦν, ὅποτε δεῦρ' ἐμβάλλει. Σὺ, ἔφη ὁ Κύρος, πολεμίας λέγεις, ἰππέας μὲν εἰς ἑξακισμυρίας εἶναι, πελταστάς δὲ καὶ τοξότας πλεονὴν ἢ εἴκοσι μυριάδας. Ἀγε δὴ, τῆς σῆς δυνάμεως τί πλῆθος φῆς εἶναι; Εἰσὶν, ἔφη, Μήδων ἰππεῖς μὲν πλείους τῶν μυρίων· πελτασταῖ δὲ καὶ τοξόται γένοιντ' ἂν ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἑξακισμυριοί. Ἀρμενίων δ',

* Τὸς μέντοι Ἑλλήνας, &c.] Hoc periodi membrum, quod à quarto quoque casu, præcedentium more, incipit, currente oratione, exit ἀνακαλούθως. Cum enim posset, Ὁ Ἑλληνας οἰκοῦντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἢ λέγεται, &c. maluit, Τὸς μέντοι Ἑλλήνας, &c. Subaudiatur igitur hic necesse est ἀμφί, vel διὰ, ut sit accusativus absolutus. Hujus structuræ non desunt exempla; unum adfero, quod suppeditat egregius ille atticisimorum artifex Aristophanes;

Δεινὸν γε τὸν κήρυκα, τὸν παρὰ τοὺς βροτοὺς

Οἰχόμενον, εἰ μηδέποτε νοστήσει πάλιν. — Ορειβ. v. 1269. et seq.

† Ὁ δὲ Ἀσσυρίος, &c.] Recta orationis structura, ut ἄξει legamus, postulat. Et hanc sanè lectionem exhibet MS. Bodieianus: quam tamen adeò non recipiendam puto, ut non possim non suspicari eam ab officiosâ nimis librarii alicujus sedulitate profectam, quò nimirum ab omni ἀνακολουθίᾳ et solacii periculo Xenophontem tutum præstaret. Sed tali non eget is auxilio. Melior adest defensor, Lucianus; quem vide rectum quarti loco casus adhibentem, in Dialogo Nept. et Nereid. p. 107. Νηρ. Ἀλλὰ κακίεινι σῶσαι δέησι, χαρισάμενος τῷ Διούσω, pro δέησι εἰ σῶσαι χαρισάμενον, &c. Ecce autem alterum, Ælianum scilicet in Histor. Anim. lib. 4, cap. 36. p. 82. Edit. Tigur. Ἡ τῶν Ἰδῶν γῆ φασιν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς πολυφάρμακον εἶναι, καὶ τῶν, &c. Illud etiam Stephanus considerandum esse monet, scilicet ἀνακολουθίαν hujusmodi apud Xenophontem reperiri. Nulla tamen protulit exempla; bina igitur dabo luculenta: Οὗτος δὲ, ὃν αἴτεο πιστοὶ οἱ εἶναι, ταχὺ αὐτὸν εὖρε Κύρω φιλαίτερον ἢ ἑαυτῶν. Αναβ. lib. 1. p. 159. Alterum extat Oecon. p. 478. Οἱ δὲ φίλοι, ἢν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φησομεν αὐτοὺς εἶναι; Simili modo Nominativum absolutum apud Evang. reperimus; Joh. 6. 39. — ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς, &c. Malè ergò Grotius aliique hujusmodi locutiones Hebraicis annumerandas esse statuerunt. Huc referri debent similes loquendi formulæ, apud Matt. 12. 36. Luc. 21. 6. Joh. 7. 38. Act. 7. 40. atque alia passim apud N. T. loca, in quibus nominativus extat absolutus.

ἔφη, τῶν ὁμόρων ἡμῖν, παρέσονται ἵππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δὲ δισμύριοι. Λέγεις σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἵππείας μὲν ἡμῖν εἶναι μείον ἢ τρίτον μέρος τῶν πολεμίων ἵππικῶν, πεζῶν δὲ σχεδὸν ἀμφὶ τὴν ἡμίσειν. Τί ἔν; ἔφη ὁ Κυαζάρης, * ὀλίγας νομίζεις Περσῶν εἶναι, ἔς σὺ φῆς ἄγειν; Ἀλλ' εἰ μὲν ἀνδρῶν προσδεῖ ἡμῖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴτε καὶ μὴ, αὐτῶν βελευσόμεθα· τὴν δὲ μάχην μοι, ἔφε, λέξον ἐκαστῶν, ἣτις ἐστί. Σπεδὸν, ἔφη ὁ Κυαζάρης, πάντων ἢ αὐτῆ. Τοξόται γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισταὶ οἱ τ' ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστί, τοιῶτων γε τῶν ὄπλων ὄντων. Ἀνάγκη γάρ ἔν, ἔφη ὁ Κυαζάρης. Οὐκ ἔν ἐν τῷ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, τῶν πλείονων ἢ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν δᾶττον οἱ ὀλίγοι ὑπὸ τῶν πολλῶν τιτρωσόμενοι ἀναλαθείησαν, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλίγων οἱ πολλοί. Εἰ ἔστι ἔτις ἔχει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τί ἂν ἄλλο τις κρείττον εὔροι, ἢ πέμπειν εἰς Πέρσας, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐτὰς ὅτι εἰ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς Πέρσας τὸ θεινὸν ἤξει, ἅμα δὲ αἰτεῖν πλεῖον στρατεύμα; Ἀλλὰ τῷ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι, ὅτι ἐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε ἐκ ἂν ὑπερβαλοίμεθα τὰς πολεμίους. Τί μὲν ἄλλο ἐνορᾶς ἄμεινον τῆς; Ἐγὼ μὲν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, † εἰ σὺ εἶην, ὡς τάχιστα ὄπλα ἐποικίμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιῶσιν, οἷάπερ ἔρχονται ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν, οἱ τῶν ὁμοτίμων καλέμενοι. Ταῦτα δ' ἐστὶ δῶραξ μὲν περὶ τὰ στέρνα, γέρον δὲ εἰς τὴν ἀριστεράν,

* Ὀλίγους νομίζεις, &c.] In editis quibusdam exemplaribus legitur ὡς ante ὀλίγους, quam, Stephano et Leunclavio Praeuntibus, omisi. Hic autem loci sententiam sic interpretatur: Miratur utique, ait, Cyaxares, Cyrum ad Medorum Armeniorumque copias, non etiam Persicas adjicere. Quapropter subjicit interrogando: Quid ergo Cyre? Tunc tam exigua arbitraris esse copias Persicas, quas ipse te aiebas adducere; ut ille nostrarum numerum non adaugeant?

† Εἰ σὺ εἶην.] In diversa hic, et solent errantes, editores interpretésq; abeunt. In Flor. edit. legitur εἰ ἔχομαι. In Ald. εἰ σὺ εἶην, ἔχομαι. Leunclavius receptam sanè lectionem in suâ interpretatione sequutus est; at margini has etiam, εἰ ἔχομαι, εἰ οἰσύν ἔχομαι, ascripsit. Stephano vulgata scriptura idèd ferè displicet, quòd hujus loquendi generis vix aliud exemplum extare putaret; undè se malle ait, cum doctis quibusdam viris, legere, εἰ οἰσύν ἔχομαι, vel potius οἰσύν, nam ὄπλα οἰσύν, ut pergit is, apud Xenophontem, Hell. lib. 2. legimus. De loci hujus depravatione et nugatoris conjecturis haecenus; nunc ad tuendam quam retinimus lectionem veniamus. Accipe igitur locutionis hujus exempla. à Stephano desiderata: Παρμενίων δὲ πρῶτος εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ἂν Ἀλέξανδρος, ἔλαβον ἂν τὰ δίδόμενα. — Ο δ' Ἀλέξανδρος ὑπολαβὼν εἶπε, Κἀγὼ, εἰ Παρμενίων ἦν ἔλαβον ἂν. Diodor. Sic. Bibl. Hist. l. 17. p. 531. Edit. Rhodom. Simili modo Arrianus: Ἀλέξανδρον δὲ Παρμενίον ἀποκρίνασθαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν, ἵππερ Παρμενίων ἦν οὕτως, &c. lib. 2. de exped. Alex. p. 101. Edit. Gronov. Nec aliter Plutarchus de Parmenionis consilio, et regiâ illâ Alexandri responstone; Ἐλαβον ἂν, εἰ Ἀλέξανδρος ἦμην. Κἀγὼ νῆ Διᾶ, εἶπεν, εἰ Παρμενίων ἦμην. T. 2. p. 180.

κοπίς δὲ ἢ σάγαρις εἰς τὴν δεξιάν· καὶ ταῦτα παρασκευάσης, ἡμῖν μὲν ποιήσεις τὸ ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἰέναι ἀσφαλέστατον, τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ φεύγειν, ἢ τὸ μένειν, αἰρετώτερον. Τάττομεν δὲ, ἔφη, ἡμᾶς μὲν αὐτὰς ἐπὶ τὰς μένοντας· οἴγε μὲν τ' ἂν αὐτῶν φεύγῃσι, τέτρες ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις νέμομεν, ὡς μὴ σχολάζωσι μήτε φεύγειν, μήτ' ἀναστρέφεισθαι. Κῦρος μὲν ἔτως ἔλεξε· τῷ δὲ Κυαζάρῃ ἔδοξέ τε εὖ λέγειν, καὶ τῆ μὲν πλείους μεταπέμπεσθαι ἐκείτι ἐμέμνητο, παρασκευάζετο δὲ ὄπλα τὰ προειρημένα· Καὶ σχεδὸν τε ἔτοιμα ἦν, καὶ τῶν Περσῶν οἱ ὁμότιμοι παρῆσαν, ἔχοντες τὸ ἀπὸ Περσῶν στράτευμα. Ἐνθα δὴ εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, συναγαγὼν αὐτὰς, τάδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὄρῶν, αὐτὰς μὲν καθωπλισμένους ἔτω, καὶ ταῖς ψυχαῖς παρασκευασμένους, ὡς εἰς χεῖρας συμμίζοντας τοῖς πολεμίοις, τὰς δὲ ἐπομένους ὑμῖν Πέρσας γινώσκων ὅτι ἔτως ὀπλισμένοι εἰσὶν, ὡς ὅτι προσάτάτω ταχθέντες μάχεσθαι, ἔδιστα μὴ, ὀλίγοι στάντες, καὶ ἔρημοι συμμάχων συμπύπτοντες πολεμίοις πολλοῖς, πάθοιτέ τι. Νῦν ἔν, ἔφη, σώματα μὲν ἔχοντες ἀνδρῶν ἤκετε ἔ μερπτά· ὄπλα δὲ ἔσται αὐτοῖς * ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τὰς γεμὴν ψυχὰς αὐτῶν δῆγειν, ἡμέτερον τὸ ἔργον. Ἀρχοντος γάρ ἐστιν ἐκ αὐτὸν μόνον ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται.” Ο μὲν ἔτως εἶπεν· οἱ δ' ἠσθησαν μὲν πάντες, νομίζοντες μετὰ πλειόνων ἀγωνιεῖσθαι· εἰς δὲ αὐτῶν καὶ ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἀλλὰ θαυμαστά μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κῦρος συμβελεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὄπλα λαμβάνωσιν οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι. † Ἀλλὰ γινώσκω

* Ὁμοια τοῖς ἡμετέροις] Stephanus legit ἡμέτερον, et mox etiam ἡμέτερον, pro ἡμέτερον τὸ ἔργον. Et cum eo facit MS. Eton. At ex præcedentibus illis verbis, ὡς τάχιστα ὄπλα ἐπιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, οἷάπερ ἔρχονται ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν, &c. rectè Amilius Portus ἡμετέροις legendum colligit. Hoc ipsum et ex sequentibus apparet; sic enim ipse Cyrus infra, ad Persias verba faciens, dicit, Εἴστι δ' ὑμῖν λαβοῦσιν ὄπλα, οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν &c. ἡμέτερον autem ἔργον, non ἡμέτερον, legendum, tum omnium ferè librorum consentus, tum res ipsa abundè docet: nam statim sequitur; Ἀρχοντος γὰρ ἐστιν, &c.

† Ἀλλὰ γινώσκω γὰρ, &c.] In eandem ferè sententiam apud Euripidem Hecuba, his verbis, quos ut insignes illustrè que laudat A. Gellius lib. II. c. 4.

Τὸ δ' ἀξιωμα, καὶ κακῶς λέγη, τὸ δὲ

Πῆσαι, “ λόγος γὰρ ἐκ τ' ἀδοξούντων ἴδων,

“ Ἐκ τῶν δεκαῖτων, αὐτοὶ οὐ ταυτὸν εἰσὶν — Hec. v. 203. et seq.

“ γὰρ, ἔφη, ὅτι οἱ τῶν ἰκανωτάτων καὶ εὐ καὶ κακῶς τοιεῖν
 “ λόγοι, ἔτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκε-
 “ ὄντων· καὶ δῶρα ἦν διδῶσιν οἱ τοῖεῖτοι, κἂν μείω τυγχάνῃ
 “ ὄντα, ἢ τὰ παρὰ τῶν ὁμοίων, ὅμως μείζονος αὐτὰ τιμῶν-
 “ ται οἱ λαμβάνοντες. Καὶ νῦν, ἔφη, οἱ Πέρσαι παρακλη-
 “ θέντες ὑπὸ Κύρου πολὺ μᾶλλον ἠσθῆσονται, ἢ ὑφ’ ἡμῶν
 “ παρακαλέμενοι· εἰς τε τὴς ὁμοτίμους καθιστάμενοι, βε-
 “ βαιοτέρως σφίσιν ἠγήσονται ἔχειν τῆτο, ὑπὸ βασιλέως τε
 “ παιδὸς καὶ ὑπὸ στρατηγῶ γιγνόμενον, ἢ εἰ ὑφ’ ἡμῶν εἰς
 “ τὸ αὐτὸ τῆτο ἄγοντο. Απειῖναι μέντοι ἐδὲ τὰ ἡμέτερα
 “ χρεῖ· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ δεῖ τῶν ἀνδρῶν δῆγειν πάντως τὸ
 “ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσται τῆτο χρῆσιμον, ὅτι ἂν ἔται
 “ βελτίονες γένωνται.” Οὕτω δὴ ὁ Κύρος καταθεῖς τὰ ὄπλα
 εἰς τὸ μέσον, καὶ συγκαλέσας πάντως τὴς Περσῶν στρατιώτας,
 ἔλεξε τοιαύδε.

“ * Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἔφουτε ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν χώ-
 “ ρα, καὶ ἐτρέφητε· καὶ τὰ σώματά γε ἡμῶν ἐδὲν χεῖρανα
 “ ἔχετε, ψυχὰς τε ἐδὲν κακίονας ὑμῖν προσήκει ἡμῶν ἔχειν.
 “ Τοῖεῖτοι δ’ ὄντες, ἐν μὲν τῇ πατρίδι ἔ μετείχετε τῶν ἴσων
 “ ἡμῖν, ἔχ ὑφ’ ἡμῶν ἀπελαθέντες, ἀλλ’ ὑπὸ τῆ τὰ ἐπιτή-
 “ δεια ἀνάγκη ὑμῖν εἶναι πορίζεσθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν
 “ ταῦτα ἔξετε, ἐμοὶ μελήσει, σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεστι δ’
 “ ὑμῖν, εἰ βέλεσθε, λαβῆσιν ὄπλα οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν,
 “ καὶ εἴ τι χεῖρονες ἡμῶν ἔστέ, εἰς τὸν αὐτὸν ἡμῖν κίνδυνον
 “ ἐμβαίνειν· κἂν τι ἐκ τῶτων καλὸν κἀγαθὸν γίγνηται, τῶν
 “ ὁμοίων ἡμῖν ἀξιῶσθαι. Τὸν μὲν ἐν πρόσθεν χρόνον, ὑμεῖς
 “ τε τοξόται καὶ ἀκοντισταὶ ἦτε, καὶ ἡμεῖς· καὶ εἴ τι χεί-
 “ ρος ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε, ἐδὲν δαυμαστόν· ἔ γὰρ ἦν ὑμῖν
 “ σχολή, ὥσπερ ἡμῖν, τῶτων ἐπιμελεῖσθαι. Ἐν δὲ τῆδε τῇ
 “ ὀπλίσει, ἐδὲν ἡμεῖς ὑμῶν προέξομεν. Θάραξ μὲν γὰρ
 “ περὶ τὰ στέρνα ἀρμόζον ἐκάστω ἔσται, γέρον δὲ ἐν τῇ
 “ ἀριστερᾷ, ὃ πάντες εἰδίμεθα φορεῖν, μάχαιρα δὲ ἢ
 “ σάγαρις ἐν τῇ δεξιᾷ, ἢ δὴ παίειν τὴς ἐν ἀντίς δεήσει,

* Ἄνδρες Πέρσαι, &c.] Huiusmodi pleonasticā compellandi formulā, Græcis, orationem
 habituris, perquā familiari, usus est Scriptor Evangelicus, Act. I. II. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι,
 &c.

“ ἔδὲν φυλαττομενες μή τι παίσαντες ἐξαμάρτωμεν. Τί ἔν
 “ ἂν ἐν τέτοις ἕτερος ἕτερος ἡμῶν διαφέρει, πλὴν ἐν τόλμῃ;
 “ ἢν ἔδὲν ὑμῖν προσήκει ἥττονα ἡμῶν παρέχεσθαι. Νίκης τε
 “ γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἢ τὰ καλὰ πάντα καὶ τὰ ἀγαθὰ κτᾶται
 “ καὶ σώζει, τί μᾶλλον ἡμῖν ἢ ὑμῖν προσήκει; Κράτης τε,
 “ ὃ πάντα τὰ τῶν ἥττόνων τοῖς κρείττοσι δωρεῖται, τί εἰκὸς
 “ ἡμᾶς μᾶλλον ἢ καὶ ὑμᾶς τέτε δεῖσθαι; Τέλος εἶπεν,
 “ Ακηκόατε πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὄπλα πάντα· ὁ μὲν χρῆζων,
 “ λαμβανέτω ταῦτα, καὶ ἀπογραφέσθω πρὸς τὸν ταξίαρ-
 “ χον εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτω δ’ ἀρκεῖ ἐν μισθοφόρῃ
 “ χώρα εἶναι, καταμενέτω ἐν τοῖς ὑπηρετικοῖς ὅπλοις.” Ὁ
 μὲν οὕτως εἶπεν· Ἀκῆσαντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐνόμισαν, εἰ παρα-
 καλέμενοι ὥστε τὰ ὅμοια πονῆντες τῶν αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ
 θελήσῃσι ταῦτα ποιεῖν, δικαίως ἂν διὰ παντὸς τῆ αἰῶνος ἀμη-
 χανῆντες βιοτεύειν· καὶ ἔτω δὴ ἀπογράφονται πάντες, ἀνέ-
 λαβόν τε τὰ ὄπλα πάντες.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσίεναι, παρῆσαν δὲ ἔ-
 δέπω, ἐν τέτῳ ἐπειρᾶτο ὁ Κύρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν
 μετ’ αὐτοῦ πρὸς ἰσχὺν, διδάσκειν δὲ τὰ τακτικά, θήγειν δὲ
 τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πολεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβὼν παρὰ
 Κυαζάρῃ ὑπέρτατος, προσέταξεν ἐκάστοις τῶν στρατιωτῶν ἰκα-
 νῶς, ἃν ἐδέοντο, πάντα πεπονημένα παρασχεῖν· τέτο δὲ πα-
 ρασκευάσας, ἔδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπει, ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ
 τὸν πόλεμον· ἐκεῖνο δοκῶν καταμεμαθηκέναι, ὅτι ἔτοι κρά-
 τιστοὶ ἕκαστα γίνονται, οἳ ἂν ἀφέμενοι τῆ πολλοῖς προσέ-
 χειν τὸν νῆν, ἐπὶ ἐν ἔργον τρέπονται. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πο-
 λεμικῶν περιελὼν καὶ τὸ τόξον μελετᾶν καὶ ἀκοντίον, κατέ-
 λιπε τέτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σὺν μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ δώ-
 ρακι μάχεσθαι. Ὡστε εὐθύς αὐτῶν παρεσκευάσε τὰς γνώ-
 μας, ὡς ὁμοσε ἰτέον εἶη τοῖς πολεμίοις, ἢ ὁμολογητέον μηδενὸς
 ἀξιους εἶναι συμμαχοῦς· τέτο δὲ χαλεπὸν ὁμολογήσαι, οἳ τι-
 νες ἂν εἰδῶσιν ὅτι ἔδὲ δι’ ἐν ἄλλο τρέφονται, ἢ ὅπως μάχων-
 ται ὑπὲρ τῶν τρέφοντων. Ἐτι δὲ πρὸς τέτοις ἐννοήσας ὅτι
 περὶ ὀπόσων ἂν γένωνται ἀνδρώποισι φιλονεικίαι, πολὺ μᾶλλον
 ἐδέλῃσι ταῦτα ἀσκεῖν, ἀγῶνάς τε αὐτοῖς προεῖπεν ἀπάντων,
 ὀπόσα ἐγίνωσκεν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Α

δὲ προεῖπε, τάδε ἦν· * ἰδιώτῃ μὲν, ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ τοῖς ἄρχουσι, καὶ ἐδελόπονον, καὶ φιλοκίνδυνον μετ' εὐταξίας, καὶ ἐπιστήμονα τῶν στρατιωτικῶν, καὶ φιλόκαλον περὶ ὄπλα, καὶ φιλότιμον ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· πενταδάρχω δ' αὐτὸν ὄντα οἶόντες τὸν ἀγαθὸν ἰδιώτην, καὶ τὴν πεντάδα, εἰς τὸ δυνατόν, τοιαύτην παρέχειν· δεκαδάρχω δὲ, τὴν δεκάδα ὡσαύτως δὲ λοχαγῶ, τὸν λόχον· ὡς δ' αὐτὸς ταξίαρχω ὡς δ' αὐτὸς ἐκάστῳ τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ἀνεπίκλητον, αὐτὸν ὄντα ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ' αὐτῷ ἀρχόντων, ὅπως ἐκείνοι αὐτῶν ἀν' ἀρχῶσι παρέξῃσι τὰ δέοντα ποιούντας· Ἀθλα δὲ πρῶθηνε, τοῖς μὲν ταξίαρχαις, οἱ κρατίστας δόξαιεν τὰς τάξεις παρασκευάσαι, χιλίαρχεσσθαι· τῶν δὲ λοχαγῶν, οἱ κρατίστας δόξαιεν τὰς λόχους ἀποδεικνύσαι, εἰς τὰς τῶν ταξιαρχῶν χώρας ἐπαναβῆσθαι· τῶν δ' αὐτῶν δεκαδάρχων τὰς κρατίστας, εἰς τὰς τῶν λοχαγῶν χώρας καταστήσθαι· τῶν δ' αὐτῶν πενταδάρχων, ὡσαύτως εἰς τὰς τῶν δεκαρχῶν· τῶν γεμνη ἰδιωτῶν τὰς κρατιστεύοντας, εἰς τὰς τῶν πενταδάρχων· Ὑπῆρχε δὲ πᾶσι τέτοις τοῖς ἀρχεσσι, πρῶτον μὲν δερατεύσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι τιμαῖ, αἱ πρέπεσαι ἐνάστοις, συμπαρέπιοντο· Ἐπανέτεινε δὲ καὶ μείζονας ἐλπίδας τοῖς ἀξίοις ἐπαίνει, εἴ τι ἐν τῷ ἐπίοντι χρόνῳ ἀγαθὸν μείζον φαίνοιτο· Προεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξεσι, καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις· καὶ ταῖς δεκάσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς πεμπάσιν, ἐὰν φαίνωνται † εὐπιστόταται τοῖς ἀρχεσιν

* Ἰδιώτῃ μὲν, ἑαυτὸν, &c.] Vulgò, ἰδιώτῃ μὲν ἀγαθὸν ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ, &c. Pessinè: nam si ἀγαθὸν sit retinenda, distinctio ante eam, et post παρέχειν, erit ponenda: quin et, Stephano consente, copulativam particulam καὶ, ante εὐπειθῆ, necesse fuerit addere. Sed cùm vox ἀγαθὸν Stephano et Leunclavio sit suspēcta, à Philclpho non reddatur, in Argentor. Ingolst. editionibus, et MS. Bodl. non legatur, haud temerè est, quòd ei locum in textu designandum statuimus.

† Εὐπιστόταται.] Stephanus et Leunclavius de hac scripturâ digladiantur. Inter eos quidem convenit, aptiorem esse huic loco obedientiæ, quàm fidei, mentionem. At hic voci εὐπιστότατος obedientiæ notionem minime competere posse contendit. Stephanus, contra, ἀπιστος pro ἀπειθῆς, et ἀπιστιν pro ἀπειθῆν inveniri ait. Instat ille acriter, et vitii damnatæ scripturam per ἰῶτα simplex, ubi de obedientiâ sermo fiat: atque addeò, ut hic εὐπιστόταται in εὐπιστόταται, ita p. 14. edit. nostræ, εὐπιστότατοι in εὐπιστότατοι, et ἀναβ. lib. 2. p. 292. edit. suæ, ἀπισσιν et ἀπιστιν, simili denique modo in aliis ejusmodi locis lectionem mutari debere asserit. Nodus hinc incidit, ad quem solvendum Lexicographi parum juvabunt. Cùm autem vindice minime indignus videatur, haud abs re fore visum est, nonnulla verborum cognatæ originis exempla proferre, quæ lectorem per loca memorata, aliaque apud Nostrum similia, hærentem forsan expédiant. Primum igitur, quod ad vocem εὐπιστότατος attingit,

ἀρχεσθαι ἔσαι, καὶ προθυμότατα ἀσκῆσαι τὰ προειρημένα. Ἦν δὲ ταύταις τὰ νικητήρια, οἷα δὲ εἰς πλήθος πρέπει. Ταῦτα μὲν δὴ προείρητό τε, καὶ ἤσκητο ὑπὸ τῆς στρατιᾶς. Σκῆνὰς δὲ αὐτοῖς κατεσκευάσεν, πλήθος μὲν, ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν μέγεθος δὲ, ὥστε ἰκανὰς εἶναι τῇ τάξει ἑκάστη· ἡ δὲ τάξις ἦν ἑκατὸν ἄνδρες. Ἐσκήνουν μὲν δὴ ἔτω κατὰ τάξεις. Ἐν δὲ τῷ ὁμοσκηνῆν ἔδοκεν μὲν αὐτῷ ὠφελῆσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα ἀγῶνα τὸτο, ὅτι ἐώρων ἀλλήλους ὁμοίως τρεφομένους· καὶ ἐκ ἐνῆν πρόφασις μειονεξίας, ὥστε ὑφίεσθαι τε τινὰ, κακίῳ τε ἕτερον ἕτερον εἶναι πρὸς τὰς πολεμίους. Ὁφελῆσθαι δὲ ἔδοκον αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ γινώσκεισθαι ἀλλήλοις ὁμοσκηνοῦντες. Ἐν γὰρ τῷ γινώσκεισθαι, καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι πᾶσιν ἔδοκει μᾶλλον ἐγγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνοῆμενοι ῥαδιουργεῖν πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει ὄντες. Ἐδοκον δὲ αὐτῷ καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκριβοῦν μέγα ὠφελῆσθαι διὰ τὴν ὁμοσκηνίαν. Εἶχον γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις * κεκοσμημένας, ὥσπερ ὅποτε εἰς ἓνα πο-
ρεύοιτο

p. 14. de *fide* eam non incommode intelligi posse putamus; cum ii, qui aliis in disciplinam traduntur, eorumque adeo imperio subijciuntur, non *fidei* minus, quam *obedientia*, nomine laudari soleant. Fatendum tamen est, *obedientia* Nostrum sæpissimè mentionem facere; idèoque si quis de eà vocem illam ibi interpretari malit, me adversarium non habebit. At verò quin hoc sensu illa hïc accipi debeat, non est cur quis dubitet. Hoc solum restat, ut scripturam, quam libri omnes, tam typis quam manu descripti, tuentur, satis sanam esse (licet longè fecus existimet Leunclavius) ostendamus. En igitur exempla scripturæ per simplex ἰῶτα, quæ unus suppeditavit Sophocles, ubi de *obedientia*, vel præstandâ vel rejiciendâ, loquutus est auctor:

Κρ. Τὸ μὴ πικχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε. Quem versum Scholiastes sic exponit, τὸ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ συχωρεῖν, τοῖς ἀπειθοῦσιν, his statim additis, Ἐλεγον δὲ καὶ τὴν πειθῶ, πίστις Antig. v. 225, et ejusdem Fabule v. 666—7.

Ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν ἐμφανῶς ἐγὼ

Πόλλους ἀπιστήσαντες ἐκ πάσης μόνην.

Idem in Trachin. v. 1198.

Ἰλ. Ως πρὸς τὴν πίστιν τίνδε ἄγαν ἐπιστρέφεις;

Ubi *πίστις*, secundum observationem Schol. ad. v. 225. Antig. valet, *πειθῶ*, et verti debet *obedientia*, (non ut interpres) *fides*: id quod ea quæ præcedunt et mox sequuntur attentius legenti satis constabit. Respondit enim Hercules:

Οὐ βάσσαν οἴσεις, μηδ' ἀπιστήσεις ἐμοί; v. 1199.

Idem Hercules, v. 1240.

—μηδ' ἀπιστήσης πατρί.

et paucis interjectis,

Πείθου. Τὸ γὰρ τοι μεγάλα πιστεύσαντ' ἐμοί,

Σμικροῖς ἀπιστεῖν, τὴν πάρος συγχεῖχθάρην.

Ex his abundè liquet, omnino frustra fuisse Leunclavium, cum lectionem vulgatam necessario mutandam esse statueret: eosque adeo satis commode ἐπιστόταται dici posse, quorum summa est obedientia.

* *Κεκοσμημένας*] Vulgò, *κοιμημένας*. nullo sensu commodo, ut mihi cum Stephano videtur. Lectionem. quam damus, Leunclavius et Camerarius in versionibus suis servati sunt; eamque Philæphi librum exhibuisse constat; in ejus interpretatione, *ordine ornato*, mala sit licet, usus est in firmandâ emendatione nostrâ non levis. Porro, verbum *κοσμοῦμαι* familiare

ρεύοιτο ἡ τάξις· οἱ δὲ λοχαγοὶ, τὰς λόχους ὡσαύτως οἱ δεκάδαρχοι, τὰς δεκάδας· καὶ οἱ πεμπάδαρχοι, τὰς πεμπάδας· Τὸ δὲ ἀκριβῆν τὰς τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῶ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς τὸ μὴ ταράττεσθαι, καὶ εἰς τὸ, εἰ ταραχθεῖεν, θᾶττον καταστῆναι· ὥσπερ γε καὶ λίθων καὶ ξύλων ἂν ἂν δὲ συναρμολογῆσαι, ἔστι, καὶ ὅπως καταβεβλημένα τύχη, συναρμολογῆσαι ταῦτα εὐπετῶς, ἢ ἔχη γνώρισμα, ὥστε εὐδὴλον εἶναι, ἐξ ὁποίας χώρας ἕκαστον αὐτῶν ἐστίν. * Ἐδόκειν δὲ ὠφελεῖσθαι αὐτῶ ὁμῶς τρεφόμενοι καὶ πρὸς τὸ ἦττον ἀλλήλους ἂν ἐθέλειν ἀπολείπειν· ὅτι ἰώρα καὶ τὰ θηρία, τὰ ὁμῶς τρεφόμενα, δεινὸν ἔχοντα πόδον, ἢν τις αὐτὰ διασπᾶ ἀπ' ἀλλήλων.

Ἐπεμέλετο δὲ καὶ τῶδε ὁ Κῦρος, ὅπως μήποτε ἀνιδρωτοὶ γινόμενοι ἐπὶ τὸ ἀριστον καὶ τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Ἡ γὰρ ἐπὶ θήραν αὐτὸς ἐξάγων, ἰδρῶτα αὐτοῖς παρέιχεν, ἢ παιδίας τοιαύτας ἐξεύρισκεν, αἱ ἰδρῶτα ἔμελλον παρέχειν· ἢ καὶ † πρᾶξαι εἴ τι δεόμενος τυχοί, ἔτως ἐξηγεῖτο τῆς πράξεως, ὡς μὴ ἐπανόοιεν ἀνιδρωτί. Τῷτο γὰρ ἠγεῖτο καὶ πρὸς τὸ ἠδέως ἐσθίειν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι τι πονεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις δὲ πραότερος εἶναι ἀγαθὸν ἠγεῖτο τὰς πόνας εἶναι, ὅτι καὶ οἱ ἵπποι συμπονῆντες ἀλλήλοις, πραότεροι συνεστήκασιν. Πρὸς γεμῆν τὰς πολεμίας μεγαλοφρονέστεροι γίνονται, οἱ ἂν ζυνειδῶσιν ἑαυτοῖς εὐήσκηκότες.

Κῦρος δὲ αὐτῶ σκηνὴν μὲν κατασκευάσατο, ὥστε ἰκανὴν

miliare est Auctoribus, cum militum describunt ordines. Hujus rei locuples testis est Homerus :

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἄρ' ἠγεμόνεσσιν ἕκαστοι,

H. γ' v. i. Et,

—διὰ δὲ στήθα κοσμηθέντες

βάλλομεν—Odyss. l. 157—8.

Sic passim Poëta. Nec aliter locuti sunt soluta orationis Scriptores. Ità enim Dionys. Halic.—ἐκοσμήτο δ' ἐν ταῖς ἀγωσὶ μετὰ τοὺς προμάχους. T. I p. 212. Edit. Oxon. Et de Valerio contule Æquos et Volscos adgressuro—ταῦτον εἶναι νομίσαι τὸν καιρὸν ἐπιτηδῆσιον, ἐξῆγε κεικοσμημένην τὴν στρατιάν κ' οἱ, &c. Tomi ejusdem p. 691.

* Ἐδόκειν δὲ, &c.] Similem locum apud Plutarchum observavit Cl. Lambertus Bos, quem dignum, ut hic apponatur, existimavit. Ἡ συντροφία ὡσπερ ἐπιστόνιον ἐστὶ τῆς εὐνίας, καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντρεφόμενων ἀποσπόμενα, ταῦτα ποδοῦντα φαίνεται, De educ. puer. p. 3. T. 2. Atque ità Noster ipse, Mem. l. 2. p. 433. ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόδος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρεφῶν.

† Πρᾶξαι] Sic legendum, non, ut in vulgatis, πρᾶξας, rectè monet Leunclavius; quocum facere videtur Philelphus, qui vertit; agere cum si quid oporteret, Hanc emendationem Stephanum etiam, in secundâ suâ editione, secutum esse invenio.

ἔχειν ἕς καλοίη ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Ἐκάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιαρχῶν ἕς καιρὸς αὐτῶ δοκοίη εἶναι· ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκάρχων τινὰς καὶ πεμπαδάρχων ἐκάλει· ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν πεμπάδα ὅλην, * καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ λόχον ὅλον, καὶ τάξι- μιν ὅλην. Ἐκάλει δὲ καὶ ἐτίμα, ὅτε τινὰς ἴδοι τοιῆτό τι ποιήσαντας, ὃ πάντα ἐβέλετο ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ μὲν παρατιθέμενα αἰεὶ ἴσα αὐτῶ τε καὶ τοῖς καλεμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τὲς ἀμφὶ τὸ στράτευμα δὲ ὑπηρετάς ἰσομοίρους αἰεὶ πάντων ἐποίει· ἐδὲν γὰρ ἦττον τιμῶν ἄξιον ἐδόκει αὐτῶ εἶναι τὲς ἀμφὶ τὰ στρατιωτικὰ ὑπηρετάς ἕτε κηρύκων, ἕτε πρέσβεων. Καὶ γὰρ πιστὲς ἠγάετο δεῖν εἶναι τέτρες, καὶ ἐπιστήμονας τῶν στρατιωτικῶν, καὶ συνετὲς, προσέτι δὲ σφοδρὲς, καὶ ταχεῖς, καὶ ἀόκνες, καὶ ἀταράχης. Πρὸς δὲ τέτοις, καὶ ὅσα οἱ βέλτιστοι νομιζόμενοι ἔχουσιν, ἐγίνωσκεν ὁ Κύρος δεῖν τὲς ὑπηρετάς ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀσκεῖν, ὡς μηδὲν ἀναίσιοντο ἔργον, ἀλλὰ πάντα νομίζοιεν πρέπειν αὐτοῖς πράσσειν, ὅσα ἂν ὁ ἀρχὼν προστάττοι.

Αἰεὶ μὲν ἔν ἐπεμέλετο ὁ Κύρος, ὅποτε συσκηνοῖεν, † ὅπως εὐχαριστότατοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ παρορμῶντες εἰς τὰ γαδόν. Αφίκετο δ' ἔν καὶ εἰς τόνδε ποτὲ τὸν λόγον· Ἀγὰ γε, ἔφη, ὦ αἰδρες, ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν διὰ τῆτο φαίνονται εἶναι ‡ οἱ ἕτεροι, ὅτι ἐ πεπαίδευνται τὸν αὐ-
τὸν

* Καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ, &c.] Leunclavius hæc verba, καὶ δεκάδα ὅλην, ab aliis omiſſa, in contextum merito recepit: partim, ut ipſe ait, quòd hæcenus à Xenophonte hic ordo ſit obſervatus; partim, quòd ea Philelphus etiam, ſuis in libris Græcis reperta, ſit interpretatus. Camerarius, auctore Stephano, hanc quoque lectionem in veteri libro ſe reperiſſe teſtatur. His adjici poteſt MS. Bodl. auctoritas; in quo, ut in eo etiam quo Camerarius uſus eſt, extat ἐκάλει poſt πεμπάδα ὅλην, quod minimè neceſſarium cenſes Stephanus, cùm ex præcedentibus nullo negotio ſubaudire poſſit; et ejus, hæc in re, judicio læctorem facilè adſenſurum puto.

† Εὐχαριστότατοι] Hæc ſcriptura, quam præſtant libri omnes, immeritò, ut mihi videtur quidem, eſt in dubium ab iis revocata, qui εὐχαριτώτατοι legi debere putârunt; eamque adeò margini adſcripſerunt. Leguntur alibi fanè apud Noſtrum εὐχάρτος et ἀχάριτος. At apud eundem legitur etiam ἀχάριſτον de eo quod ingratum eſt, aut injucundum. Apud Homerum hoc certè modo ſcribitur:

Ξῖν, ἐπεὶ οὐκ ἀχάριſτα μὲν ἡμῖν ταῦτ' ἀγορεύεις.—Odyſſ. θ'. v. 236. Idem,

Δόρπου δ' οὐκ ἂν πως ἄχαραſτερον ἄλλο γένοιτο.—Odyſſ. ὕ. v. 392.

Quidni igitur rectè legatur etiam εὐχαριſτότατον, de eo quod eſt jucundiſſimum? Fatetur quidem Stephanus hujusmodi vocabulorum, quæ nempè voci χάρις originem ſuam acceptam referunt, ſe duplicem alibi ſcripturam animadvertiſſe. Sed, hæc de re qui plura velit, Grammaticos adeat inter ſe certantes. Nos eorum nil moramur lites, cùm Auctorum uſum et fidem librorum incorruptam oppugnent.

‡ Οἱ ἕτεροι] Mureto reſcribendum videtur ἐπαῖροι. Eos enim hic dicit Cyrus, qui tum primum

τὸν τρόπον ἡμῖν; ἢ ἔδεν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, ἔτε ἐν ταῖς συνουσίαις, ἔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τὰς πολεμίας δέη; Καὶ ὁ Ὑστάσπης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλ' ὁποῖοι μὲν τινες ἔσονται εἰς τὰς πολεμίας, ἔπω ἔγωγε ἐπίσταμαι ἐν μέντοι τῇ συνουσία δύσκολοι, ναὶ μὰ τὰς θεάς, ἔνιοι αὐτῶν ἤδη φαίνονται. Πρῶν μὲν γε, εἶφη, Κυαζάρης ἐπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἐκάστην * ἱερεῖα, καὶ ἐγένετο ἐκάστῳ ἡμῶν τρία κρέα, ἢ καὶ πλείω, τὰ περιφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν δὴ ἀπ' ἐμῆ ὁ μάγειρος, τὴν πρώτην περίοδον περιφέρειν· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσῆει περιόισων, ἐκέλευσα ἐγὼ ἀπὸ τῶν τελευταίων ἀρχεσθαι, καὶ ἀνάπαλιν περιφέρειν. Ανακραγῶν ἔν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύκλον κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί', εἶφη, τῶν δὲ μὲν ἔδεν ἴσον ἐστίν, εἴγε ἀφ' ἡμῶν τῶν ἐν μέσῳ ἔδειξ ἔδέποτε ἀρξεται. Καὶ, ἐγὼ ἀκέσας ἠχθέσθην τε εἴ τι μείον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐδὺς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ὁ δὲ μάλα τῆτό γε εὐτάκτως ὑπήκασεν. Ὡς δὲ τὰ περιφερόμενα ἤκε πρὸς ἡμᾶς, ἄτε, οἶμαι, ὑστάτους λαμβάνοντας, τὰ σμικρότατα λελειμμένα ἦν ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνιδεῖς δῆλος ἐγένετο, καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν, Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἀλλὰ μὴ φροντίζει· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἀρξεται, καὶ σὺ πρῶτος λήψη τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τούτῳ περιέφερε τὸ τρίτον, ὅπερ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς περιφορᾶς· καὶ ἐκεῖνος ἔλαβε μετ' ἐμὲ δεύτερος. Ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε, καὶ ἔδοξεν αὐτὸν μείζον ἑαυτῷ λαβεῖν, καταβάλλει ὃ ἔλαβεν, ὡς ἕτερον ληψόμενος. Καὶ ὁ μάγειρος οἴομενος αὐτὸν ἔδεν τι δεῖσθαι ὄψα, ᾗχετο † παραφ

φέρων

primūm adsciti erant in ordinem πᾶν ἑμοστίμων, quōsque adscō in sequentibus vocat ἱερεῖων. Stephanus etiam hanc lectionem margini adscribendam curavit. Mihi fanē haud aspernanda videtur: judicet lector.

* ἱερεῖα] Vide quae ad hanc vocem jam annotavimus, p. 35.

† Παραφίρων] Participium hoc, pro περιφίρων, Stephanus primūm huc per errorem irrepsisse putavit: deinde, veterem scripturam retinere, alio tamen sensu, nempe pro *ultra, sive ultrius ferens*, accipere, maluit. Ego Budaeum laudo, quem fatetur quidem Stephanus utrumque, παραφίρων, nimirum, et περιφίρων, eodem significato dici putasse; sed falsō eum assent ex hoc tantūm Xenophontis loco suam opinionem confirmasse. Audi Athenaeum, quem citat Budaeus: Ἐδοξ' ὅν πᾶσιν, διὰ τὸν σπλικόντι ὄγκον, μὴ βιάζισθαι τὸν ἀνέρωπον· ἐπ' ἄλλο δὲ τι τῶν παραφίρων τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν. Καὶ ὁ Οἰλισιάνος εἶφη, — οἰδῆς τινος γινύσεται, πρὶν λεχθῆναι, ποῦ κίται τὸ παραφίρων — Καὶ ὁ Μένιος εἶφη, Ἀριστοφάνης ἐν Περσέωνι.

Τί οὐκ ἐκίλισας παραφίρων τὰ ποτήρια

— Ἀλιζῆς ἐν Παμφίλῳ

φέρων πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον. Ἐνταῦθα δὴ ἔτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος, ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὁ εἰλήφει ὄψον, ὃ δὲ ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τῷ ἐμβάπτεσθαι, τῷτό πως, ὑπὸ τῷ ἐκπεπληχθῆναι τε καὶ ὀργίζεσθαι τῇ τύχῃ, δυσφορέμενος ἀνετρεψεν. Ὁ μὲν δὴ λοχαγός, ὁ ἐγγύτατα ἡμῶν, ἰδὼν, συνεκρότησέ τε τὰ χεῖρε, καὶ τῷ γέλωτι ἠυφραίνετο. Ἐγὼ μέντοι, ἔφη, προσεποίεμην βήττειν· ἐδὲ γὰρ αὐτὸς ἠδυνάμην κατέχειν τὸν γέλωτα. Τοῖστον μὲν δὴ σοι, ὦ Κύρε, ἕνα τῶν ἑταίρων ἐπιδεικνύω, ἔφη. Ἐπὶ μὲν δὴ τῷ, ὥσπερ εἰκός, ἐγέλασαν. Ἄλλος δὲ τις ἔλεξε τῶν ταξιαρχῶν,

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κύρε, ὡς εἰοικεν, ἔτω δυσκόλῳ * ἐνέτυχεν. Ἐγὼ δὲ, ὡς σὺ διδάξας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν τὴν ἑαυτῷ ἕκαστον τάξιν, ἃ παρὰ σὲ ἐμάθομεν, ἔτω δὴ καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίην, ἔλθὼν ἐδίδασκον ἕνα λόχον. Καὶ στήσας τὸν λοχαγὸν πρῶτον, καὶ τάξας δῆτα ἐπ' αὐτῷ ἄνδρα νεανίαν, καὶ τὰς ἄλλας, ἧ ἄμην δεῖν, ἔπειτα στὰς ἐκ τῷ ἔμπροσθεν, βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἠνίκα μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι, † προΐεναι ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνὴρ σοι ὁ νεανίας ἐκεῖνος προελθὼν τῷ λοχαγῷ ἔμπροσθεν, πρότερος ἐπορεύετο. Καὶ γὰρ εἶπον, ὦ ἄνδραπε, τί ποιεῖς; Καὶ ὃς ἔφη, Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις. Καὶ γὰρ εἶπον, Ἄλλ' ἐγὼ εἰ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, προΐεναι. Καὶ ὃς ἀπέσας τῷτο, μεταστραφείς πρὸς τὰς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκέει, ἔφη, προστάττοντος προΐεναι πάντας; Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρελθόντες τὸν λοχαγὸν ἤεσαν πρὸς ἐμέ. Ἐπεὶ δὲ ὁ λοχαγὸς αὐτὰς ἀνεχώριζεν, ἐδυσφόρου τε, καὶ ἔλεγον, Ποτέρῳ χρὴ πείσασθαι;

Παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἴτα παραφέρειν.

Λγαθῶν ἀμάξας——Athen. lib. 9. p. 380. Idem, l. II. p. 464.

Καὶ τραγήματα παραφέρειτο, &c.

Plura si velis, confulas licet Budæum. Ego quidem his fretus, vulgatum lectionem, a qua sicut libri omnes, minimè deferendam puto.

* *Δυσκόλῳ ἐνέτυχεν*] Sic edidit Stephanus, veteris cujusdam exemplaris fide nixus; et sic in margine scripsit Leunclavius. Vulgò quidem, fatis ineptè, *δυσκόλως ἐπέτυχεν*, vel, quod sane ferri potest, *δυσκόλῳ ἐπέτυχεν*.

† *Προΐεναι*] Vulgò, *προσΐεναι*, perperam. Lectionem quam damus, MS. Bodl. repræsentat, eamque nos merito amplexos esse, quæ mox sequuntur verba, luculenter fati ostendunt: Ἄλλὰ ἐγὼ οὐ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, προΐεναι. Et, Οὐκ ἀκέει, ἔφη, προστάττοντος προΐεναι πάντας; Quin etiam, Leunclavium nobiscum facere invenio; à quo tamen, ut etiam ab omnibus aliis editoribus, paulò post, *προελθὼν*, pro *προελθόν*, mendosè scribitur. Hanc vocem reponendam vidit Stephanus, eamque exhibet MS. Bodl. et loci ratio postulat: nam, paucis interjectis, legimus, Καὶ ὃς ἔφη, Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις.

νῦν γὰρ ὁ μὲν κελεύει προϊέναι, ὁ δ' ἐκ ἐᾶ. Ἐγὼ μέντοι ἐνεγκῶν ταῦτα πράως, ἐξαρχῆς αὖ καταχαρῖσας, εἶπον, μηδέναι τῶν ὀπισθεν κινεῖσθαι, πρὶν ἂν ὁ πρόσθεν ἠγῆται· ἀλλὰ τῆτο μόνον ὄραν πάντας, τῶ πρόσθεν ἐπεσθαι. Ὡς δ' εἰς Πέρσας τις ἀπιὼν ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιστολὴν δέναι, ἣν ἔγραψα οἴκαδε, καὶ γὰρ (ὁ γὰρ λοχαγὸς ἦδει ὅπερ ἔκειτο ἢ ἐπιστολὴ) ἐκέλευσα αὐτὸν δραμόντα ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιστολὴν· ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν· ὁ δὲ νεανίας ἐκεῖνος εἶπετο τῶ λοχαγῶ, σὺν αὐτῶ τῶ θώρακι καὶ τῇ κοπίδι· καὶ ὁ ἄλλος δὲ πᾶς λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον, συνέτρεχε· καὶ ἦκον οἱ ἄνδρες φέροντες πῆν ἐπιστολὴν. Οὕτως, ἔφη, ὄγε ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ παρὰ σῆ. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ὡς εἶκος, ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ὡ Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, οἷός ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἐταίρους· οἱ γὰρ εὐδερᾶπευτοὶ μὲν ἔσως εἰσὶν, ὥστε εἶναι αὐτῶν καὶ μικρῶ ὄψω παμπόλλες φίλους ἀνακτῆσασθαι· πιδανὸ δ' ἔσως εἰσὶ τινες, ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προστατόμενον, πρότερον πείθονται. Ἐγὼ μὲν ἐκ οἶδα ποῖός τιςα χρὴ μᾶλλον εὐξασθαι, ἢ τοιάυτας στρατιώτας ἔχειν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν, ἔσως ἐνήνεσε τὰς στρατιώτας.

Ἐν δὲ τῇ σκηπῇ ἐτύγγανέ τις ἂν τῶν ταξιαρχῶν, Ἀγλαϊτάδας ὄνομα· ἀνὴρ, τὸν τρόπον, τῶν * στρυφνοτέρων ἀνδρώπων· ἔστος ᾧδὲ πως εἶπεν· Ἡ γὰρ οἶει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τέτεις ἀληθῆ λέγειν ταῦτα; Ἀλλὰ τί μὴν βεβλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται; Τί δ' ἄλλο γε, ἔφη, εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες; ὑπὲρ ἧ λέγασσι τε ταῦτα, καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει, ἔφη· μὴ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τέτεις. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιεμένοις καὶ πλεσιωτέροις εἶναι, ἢ εἰσι, καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιῆσειν ἂ μὴ ἱκανοὶ εἰσιν ὑπισχνεμένοις· καὶ ταῦτα, φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τῆ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιῶσιν. Οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνῆσι, μήτε ἐπὶ τῶ ἑαυτῶν κέρδει, μήτ' ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκόντων, μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾶ, πῶς ἔχ ἔτοι ἄσπεῖοι ἂν καὶ * εὐχάριτες δικαιοτέρον

* Στρυφνοτέρων] Vukgo, στρυφνοτέρων. At melior videtur lectio, quam, MS to Bodl. finitum, ex margine in textum recepitimus. Eadem vox, sensu confimili, ab Aristophane et usurpata, Σφκκ. v. 872.

Μαῖσόν σ' αὐτοῦ ταυτὶ τὸ λίαν στρυφνὸν καὶ πρίνιν ἦδες.

ὀνομάζονται μᾶλλον ἢ ἀλαζόνες; Ὁ μὲν δὴ Κύρος ἔτως ἀπε-
 λογήσατο περὶ τῶν τὸν γέλωτα παρασχόντων. Αὐτοῖς δὲ ὁ
 λοχαγὸς, ὁ τὴν τῆ λόχε χαριτίαν διηγησάμενος, ἔφη, Ἡ πα-
 ἄν, ὦ Αἰγλαϊτάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν, σφό-
 δρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφε· (ὥσπερ ἔνιοι καὶ ἐν ὠδαῖς καὶ ἐν λόγοις
 οἰκτρὰ ἅττα λογοποιῶντες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν) ὅποτε
 γε νῦν καὶ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μὲν τι σε βελόμεθα,
 βλάπτειν δ' ἐδὲν, ὅμως ἔτως ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις.
 Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Αἰγλαϊτάδας, καὶ δικαίως γε· ἐπεὶ καὶ
 αὐτῆ ἄ τῆ κλαίειν καθίζοντος τὸς φίλους, πολλαχῆ ἔμοιγε
 δοκεῖ ἐλάττωτος ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλωτα αὐτοῖς μη-
 χανώμενος. Εὐρήσεις δὲ καὶ σὺ ἢν ὀρθῶς λογίζη, ἐμὲ ἀλη-
 θῆ λέγοντα. Κλαύμασι μὲν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφρο-
 σύνην μηχανῶνται, καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθήματα
 καὶ νόμοι γε πολίτας διὰ τῆ κλαίοντας καθίζειν, εἰς δικαιο-
 σύνην προτρέπονται· τὸς δὲ γέλωτα μηχανωμένους ἔχοις ἂν εἰ-
 πεῖν ἢ σώματα ὠφελῶντες, ἢ ψυχὰς οἰκονομητικώτερας ποι-
 ῶντας ἢ πολιτικώτερας; Ἐκ τῆς οὖτο Ὁ Ὑστάσπης ὠδὲ πως εἶπε·
 Σὺ, ἔφη, ὦ Αἰγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείδη, εἰς μὲν τὸς πολε-
 μίους θάρρων δαπανήσεις τῆτο τὸ πολλῆ ἄξιον, καὶ κλαίοντας
 ἐκείνους πειράση καθίζειν· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη, ἄ καὶ τοῖσδε
 τοῖς φίλοις τῆς τῆ ὀλίγη ἄξις γέλωτος ἐπιδαψιλεύση. Καὶ
 γὰρ οἷδ' ὅτι πολὺς σοὶ ἐστὶν ἀποκείμενος· ἔτε γὰρ αὐτὸς χρω-
 μένος ἀνήλωκας αὐτὸν, ἐδὲ μὴν φίλοις γε, ἐδὲ ξένοις ἐκὼν εἶναι
 γέλωτα παρέχεις· ὥστε ἐδεμίᾳ σοὶ πρόφασίς ἐστιν, ὡς ἔ παρεκ-
 τέον σοὶ ἡμῖν γέλωτα. Καὶ ὁ Αἰγλαϊτάδας εἶπε, Καὶ σὺ δ' αὖ, ὦ
 Ὑστάσπης, γέλωτα πειρᾶ ποιεῖν ἐξ ἐμῆ; Καὶ ὁ λοχαγὸς
 εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἀνόητος ἄρα ἐστίν· ἐπεὶ ἔκ γε σῆ πῦρ, οἶ-
 μαι, ῥᾶον ἂν τις ἐκτρίψειεν, ἢ γέλωτα ἐξαγάγοι. Ἐπὶ

* Εὐχάριτες] Vulgati quidam, et Stobæus εὐχάριτοι. At folet hic crebrè, in transcribendis Auctoribus, errare. Nos meliores duces, Stephanum, Leunclavium, et MS. Bodl. secuti fumus.

† Τοῦ κλαίειν καθίζοντος] Duo paulò post sequentes loci, in quibus κλαίοντας καθίζειν legitur, Stephano locum hunc meritò suscectum reddere videbantur. Eadem hæc phrasi utitur etiam Noster, Symp. pag. 513.—πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν. Brodæus ceniet ἐνεκα hæc ante κλαίειν intelligi debere. Sed cum Stephano libet ἐπέχειν, propter raritatem hujus loquendi generis.

‡ Καὶ τοῖσδε σοῖς, &c.] In editis quibusdam legitur, ἐν τοῖς δὲ σοῖς, &c. in aliis, ἐν σοῖς, &c. Stephanus dicit paucos ex multis codices scriptam non habere præpositionem ἐν, eamque, ut supervacaneam, expungendam putat. Lectionem, quam damus, exhibet MS. Bodl. Edit. Eton. Elzev. aliæque.

τέτω μὲν δὴ οἳ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν τρόπον εἰδότες αὐτῶ, καὶ αὐτὸς ὁ Αὔλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ ὁ Κύρος ἰδὼν αὐτὸν φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγέ, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν σπερδαϊότατον διαφθείρεις, γελᾶν ἀναπέιδων, καὶ ταῦτ', ἔφη, ἔτω πολέμιον ὄντα τῷ γέλατι. Ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθ' ἔλεξεν. Ἐκ δὲ τέττε Χρυσάντας ὥδε ἔλεξεν.

Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐνοῶ ὅτι ἐξεληλύθασιν μὲν σὺν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονος, οἱ δὲ καὶ μείονος ἄξιοι ἦν δέ τι γένηται ἀγαθόν, ἀξιώσασθαι πάντες ἔτοι ἰσομοιρεῖν. * Καὶ τοι ἐγώ γε ἐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνδράποικς εἶναι, τῶ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξίεσθαι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε πρὸς τέττο, Ἀρ' εἶν, πρὸς τῶν θεῶν, κράτιστον ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν περὶ τέττε βελήν εἰς τὸν στρατὸν, πότερα δοκεῖ, ἦν τι ἐκ τῶν πόνων δᾶ ὁ θεὸς ἀγαθόν, ἰσομοίρες πάντας ποιεῖν, ἢ σκοπέντας τὰ ἔργα ἐκάστω, πρὸς ταῦτα καὶ τὰς τιμὰς ἐκάστω προτιδέναι; Καὶ τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμβαλεῖν λόγον περὶ τέττε, ἀλλ' ἐχὶ προειπεῖν ὅτι ἔτω ποιήσεις; Ἡ εἰ σὺ καὶ τὲς ἀγῶνας, ἔφη, προῖπας καὶ τὰ ἄθλα; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, ἐχ' ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. Ἀ μὲν γὰρ ἂν στρατευόμενοι κτήσωνται, κοινὰ, οἶμαι, ἑαυτοῖς ἠγήσονται εἶναι τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς στρατείας ἐμὴν ἴσως ἔτι οἴκοθεν νομίζεσθαι εἶναι ὅστω διατάττοντα ἐμὲ τὲς ἐπιστάτας ἐδὲν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζεσθαι. Ἡ καὶ οἶμαι, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσασθαι ἂν τὸ πλῆθος συνελθόν, ὥστε μὴ ἴσων ἕκαστον τυγχάνειν, ἀλλὰ τὲς κρατίστες καὶ τιμαῖς καὶ δόξοις πλεονεκτεῖν; Ἐγώ, ἔφη ὁ Κύρος, οἶμαι, ἅμα μὲν ὑμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ αἰσχροῦ ὄν † ἀντιλέγειν, μὴ ἐχὶ τὸν πλεῖστα καὶ πο-

* Καὶ τοι ἐγώ γε, &c.] Hoc olim questus est Achilles, nihilo uberiora esse virtutis, quam ignaviae, praemia.

Ἐπει οὐκ ἄρα τις χάρις ἦν

Μαρνασθαι ὅπῃσι μὲν ἄνδρασι καλεμῖς ἀεί.

Ἴση μῆτρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολυμύζου.

Ἐν δὲ ἰή τιμῇ ἡμῖν κενός, ἠδὲ καὶ ἰσθλός.—II. i. v. 316. et seq.

Atque haec praemia largiendi ratio, exempto omni accipientium discrimine, Euripidi est civitatum petitis:

Ἐν πᾶσι γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,

Ὅταν τις ἰσθλὸς καὶ πλούσιος ἦν ἀνῆρ,

Μῆδιν φίσσεται τῶν κακίωναν πλείον.—Hec. v. 306. et seq.

† Ἀντιλέγειν μὴ, &c.] Simili modo locutus est Evangelista; οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ ἴσων, Luc. 20. 27.

ἔντα, καὶ ἄφελῆντα τὸ κοινόν, τῆτον καὶ μεγίστων ἀξίῃσ-
 Δαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ τοῖς κακίστοις σύμφορον φανεῖσ-
 Δαι τῆς ἀγαθῆς πλεονεκτεῖν. Ο δὲ Κύρος ἐβέλετο καὶ αὐ-
 τῶν ἕνεκα τῶν ὁμοτίμων γενέσθαι τῆτο τὸ ψήφισμα. Βελ-
 τίς γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς ἠγεῖτο εἶναι, εἰ εἶδεῖεν ὅτι ἐκ τῶν ἔρ-
 γων καὶ αὐτοὶ κρινόμενοι, τῶν ἀξίων τεύξοιντο. Καίρος ἔν
 αὐτῷ ἐδόκει εἶναι νῦν ἐμβαλεῖν περὶ τῆτος ψήφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ
 ὁμότιμοι ἄκων τὴν τῆ ὄχλα ἰσομοιρίαν. Οὕτω δὲ συνεδόκει
 τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἐμβαλέσθαι περὶ τῆτος λόγον, καὶ συναγο-
 ρεύειν ταῦτα ἔφασαν χρῆναι, ὅστις περ ἄνῃς οἴοιτο εἶναι.

Ἐπιγελάσας δὲ τῶν ταξιαρχῶν τις εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη,
 ἄνδρα καὶ τῆ δῆμῳ οἶδα, ὃς συνερεῖ, ὥστε μὴ εἰκῆ ἔτως ἰσο-
 μοιρίαν εἶναι. Ἄλλος δ' ἀντήρητο τῆτον, τίνα λέγοι. Ο δ' ἀπε-
 κρινατο, Ἔστι, νῆ Δί, ἄνῃς σύσκηνος ἐμὸς, ὃς ἐν παντί μάλιστα εἶ
 πλέον ἔχειν. Ἄλλος δ' αὖ ἐπήρητο αὐτὸν, Ἡ καὶ τῶν πόνων;
 Μὰ Δί, ἔφη, ἐ μὲν δῆ· ἀλλὰ τῆτό γε ψευδόμενος ἐάλακα.
 Καὶ γὰρ πόνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πάνυ πρῶτος αἰεὶ
 ἐᾷ τὸν βεβλόμενον πλέον ἔχειν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κύρος,
 ᾧ ἄνδρες, γινώσκω τῆς τοιούτης ἀνδραπέως, οἷον καὶ νῦν ὁδε
 λέγει, εἶπερ δεῖ ἐνεργὸν καὶ παιδόμενον ἔχειν τὸ στράτευμα,
 * ἐξαιρητέος εἶναι ἐκ τῆς στρατιᾶς. Δοκεῖ γὰρ μοι τὸ μὲν
 πολὺ τῶν στρατιωτῶν εἶναι, οἷον ἔπεσθαι, ἢ ἂν τις ἠγῆται·
 ἄγειν δ', οἶμαι, ἐπιχειρῆσιν, οἱ μὲν καλοὶ καγαθοὶ, ἐπὶ τὰ
 καλὰ καγαθὰ, οἱ δὲ πονηροὶ, ἐπὶ τὰ πονηρὰ. Καὶ πολλάκις
 τοίνυν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι, ἢ οἱ σπε-
 δαῖοι. † Ἡ γὰρ πονηρία διὰ τῶν παραυτίκα ἠδόνων πορευομένη,
 ταύτας ἔχει συμπειδέσας πολλὰς αὐτῇ ὁμογνωμονεῖν· ἢ δ'
 ἀρετὴ πρὸς ὄρεδιον ἀγασθὰ, ἐ πάνυ δεινὴ ἐστὶν ἐν τῷ παραυ-

* Ἐξαιρητέος] Itā scripti de conjecturā consiliōque Stephani, Mureti et Leuclavii. Et fanē scripturam hanc res ipsa flagitare videtur: nam, ἐξαιρέτους, quod haecenus dedere libri, sonat, *selektos, eximios, exemptos*; non, ut hujus loci ratio postulat, *eximendos, ejciendos*. Si qui enim Lexicographi hanc etiam τῷ ἐξαιρέτῳ tribuere vim, hunc ipsum ἢ locum respexere; cujus tamen vitiosam scripturam agnoverunt. Constantinus quidem cautius; qui ad ἐξαιρέτους habet, *id est, ἐξαιρητέους*. Stephanus autem, cum ἐξαιρέτῳ mox dicat Xenophon, se non dubitare ait, quin et hic ἐξαιρητέους itidem legendum sit. Florentina fanē editio exhibet, ut hic ἐξαιρέτους, itā in posteriore loco, ἐξαιρέτοι. Laudo sibi constantem, errantem non sequor:

† Ἡ γὰρ πονηρία] Eandem sententiam his versibus expressit Hesiodus, quos ex eo Plato pro- tulit, de Republic. lib. 2. T. 2. p. 364.

Τὴν μὲν τοι κακοτητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν εἰσεῖλαι
 Πρὸς τῶν· ὀλίγη μὲν ἔδος, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
 Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωτὰ θεοὶ προσήροισεν ἔθηκάν
 Ἀθάτατοι· μακρὸς δὲ καὶ ἄθλιος οἶμος ἐπὶ αὐτῆν

τίκα εἰκῆ συνεπιπᾶσθαι ἄλλως τε καὶ ἢ ἄλλοι ὄσιν, ἐπὶ τὸ πρᾶνές καὶ τὸ μαλακὸν ἀντιπαρακαλῶντες. Καὶ τοῖνον ἦν μὲν τιτες βλακεία * καὶ ἀπονία μόνον κακοὶ ὄσι, τέττες ἐγὼ νορίζω, ὡς περ κηφῆνας, δαπάνη μόνον ζημιῶν τῆς κοινῶνς· οἱ δ' αὖ τῶν μὲν πόνων κακοὶ ὄσι κοινῶνοί, πρὸς δὲ τὸ πλεονεκτεῖν σφοδροὶ καὶ ἀνάισκυντοι, ἔτοι καὶ ἡγεμονικοὶ εἰσι πρὸς τὰ πονηρὰ· πολλάκις γὰρ δύνανται τὴν πονηρίαν πλεονεκτῆσαν ὑποδεικνύουσι ὡς τε παντάπασιν ἐξαιρετέοι οἱ τοῖστοι ἡμῖν εἰσι. Καὶ μηδὲ μέντοι σκοπῆτε, ὅπως ἐκ τῶν πολιτῶν ἀντιπληρώσετε τὰς τάξεις· ἀλλ' ὡς περ ἵππους, οἱ ἂν ἄριστοι ὄσιν, ἔχ' οἱ ἂν πατριῶται, τέττες ζητεῖτε, ἔτω καὶ ἀνδρώπας ἐκ πάντων, οἱ ἂν † ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι συνισχυρεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν, τέττες λαμβάνετε. Μαρτυρεῖ δὲ μοι καὶ τὸδε πρὸς τὸ ἀγαθόν· ἔτε γὰρ ἄρμα δήπε ταχὺ γένοιτ' ἂν, βραδεῶν ἵππων ἐνόησαν, ‡ ἔτε δίκαιον, ἀδίκων συνεζευγμένων· ἐδὲ γε οἶκος δύναται εὖ οἰκεῖσθαι, πονηροῖς οἰκέταις χρώμενος· ἀλλὰ καὶ ἐνδεόμενος οἰκετῶν, ἤττον σφάλλεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων ταραττόμενος. Εὖ δὲ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ἔφη, φίλοι, ὅτι ἐδὲ τῆστο μόνον ἀφελήσασιν οἱ κακοὶ ἀφαιρεθέντες, ὅτι κακοὶ ἀπέσσονται, ἀλλὰ καὶ τῶν καταμενόντων ὅσοι μὲν ἀνεπίμπλαντο ἤδη κακίας, § ἀποκαθαρεῖνται πάλιν αὐτῆν· οἱ

* Καὶ ἀπονία] Vulgò, ἀπονία vitiosè. Interpretes ferè omnes eam, quam damus, lectionem merito secuti sunt. De vitio enim hìc loquitur Xenophon, quo laborant ii, quibus iurandissimum est ἀπονίας βιωτεῖν, quique [ad eò] sua vel omninò detrectant officia, vel κακοὶ εἰσι τῶν σόνων κοινῶνοί. Hujusmodi Noster homines fucis mox, ignavo peccori, assimilat: ad ἡγεμονίαν autem designandam accommodatior haud dubiè ἀπονία est, quam ἀπονία.

† Οἱ ἂν ὑμῖν] Editi ferè omnes exhibent ἡμῖν. Stephanus rectè ὑμῖν rescribendum curavit. Hec enim lectio omninò necessaria est ad commodum loci sensum, eamque MS. Bodl. repræsentat.

‡ Οὐδὲ δίκαιον] Non dubitat Leunclavius quin desit vocabulum aliquod ante δίκαιον. Quid est enim, inquit, ἄρμα δίκαιον, currus justus? Quis hoc modo loquutus est unquam? Dormitat necpè vir bonus, et parum diligenter ea pensitat verba, quibus consilium suum, de voce στρατεύματα ante δίκαιον inferendâ, confirmare nititur. Verba autem sunt Xenophontis, in lib. 4. Memor. Edit. Leunc. p. 104. φασὶ δὲ τίνες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῶ βουλομένῳ δίκαιους συνεζευγῆσαι. — De quibus sic Leunclavius: "Et quid στρατεύματα δίκαιον, exercitum justum, dicere miremur? cum Xenophon etiam Bovem et Equum dicat aliquos polliceri se δίκαιους ποιήσοντας, justos effecturos, nimirum, ad operas suas idoneos." Hæc ille. At nonne pari ratione et ἄρμα δίκαιον dici possit? Imò verò δίκαιον id omne dici potest, cui nihil ad nomen summa vitandam deest, quod ad usum debitum aptum est, et spem de eo conceptam minimè fallit. Sic, apud librum hujus Historiæ octavum, γῆδιν δικάϊστατον dicitur; apud Virgilium, justissima tellus. Sic et Mem. lib. 4. equi dicuntur δίκαιοι. et cur non ἄρμα, equorum ratione, δίκαιον, ἀφ' ἧς ac ταχὺ, eorundem ratione appelletur? Quin et participium illud συνεζευγμένων, ad οὐτωκα δίκαιον, ad equos ἀδίκων, referri debere luculentissimè, opinor, indicat.

§ Αποκαθαροῦνται] In vulgatis legitur ἀνακαθαροῦνται. Quod quidem ferri potest, nec à me repudiatur, nisi quòd non modo Stephanus aliique illam alteram lectionem præferendam putaver, sed et eam exhibeat MS. Bodl.

δὲ ἀγαθοὶ τὰς κακὰς ἰδόντες ἀτιμασθέντας, πολὺ εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνδέχονται. Ο μὲν ἔτιωσ εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπασι συνέδοξε ταῦτα, καὶ ἔτιωσ ἐποίουν.

Ἐκ δὲ τότε πάλιν αὖ καὶ σκάρματος ἦρχεν ὁ Κύρος. Κατανοήσας γὰρ τινα τῶν λοχαγῶν σύνδειπνον ἀγόμενον, καὶ παρακλίτην πεποιημένον, ἄνδρα ὑπερδασύν τε καὶ ὑπέραισχυρον, ἀνακαλέσας τὸν λοχαγὸν ὀνομαστί, εἶπεν ὧδὲ· ὦ Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ' ἢ καὶ σὺ, κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον, ὅτι καλὸν ἐστὶ, περιάγεις τὸτο τὸ μειράκιον, τὸ παρακατακείμενόν σοι; Νῆ τὸν Δί', ἔφη ὁ Σαμβαύλας, ἦδομαι καὶ συνῶν τέτρω, καὶ θεώμενος αὐτόν. Ἀκέσαντες δὲ ταῦτα οἱ σύσκηνοι, προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον τῆ ἀνδρὸς ὑπερβάλλον αἰσχει, ἐγέλασαν πάντες. Καί τις εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποῖω ποτέ σε ἔργῳ ἀνήρ ἔτιωσ ἐ * ἀνήρηται; Καὶ ὅς εἶπεν, Ἐγὼ ὑμῖν, νῆ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ. Ὅποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, εἴτε νυκτὸς, εἴτε ἡμέρας, ἐ πάποτε μοι ἔτ' ἀσχολίαν προῦφασίσαστο, ἔτε βάδην ὑπήκασει, ἀλλ' αἰεὶ τρέχων· ὅποσάκις τε πρῶξαι τι αὐτῷ προσέταξα, ἐδὲν ἀνδρωτὶ πάποτε εἶδον αὐτὸν ποιῆντα. Πεποίηκε δὲ καὶ τὰς δάδεκα ἅπαντας τοιάτρω, ἐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνύς, οἷος δεῖ εἶναι. Καί τις εἶπε, Κᾶπειτα τοιάτων ὄντα ἐ φιλεῖς αὐτόν, ὡσπερ τὰς συγγενεῖς; Καὶ ὁ αἰσχυρὸς ἐκεῖνος πρὸς τῆτο εἶπε, Μὰ Δία, ἔφη· ἐ γὰρ φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ ἦρκει ἀν αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἐθελε φιλεῖν τῆτο ἀντὶ πάντων τῶν γυμνασίῳν. Τοιαῦτα μὲν δῆ, καὶ γελοῖα καὶ σπεδαῖα, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐπράττετο ἐν τῆ σκηνῆ. Τέλος δὲ, τὰς τρίτας σπονδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τὰ ἀγαθὰ, τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλθον. Τῆ δ' ὑστεραῖα ὁ Κύρος συνέλεξε τὰς στρατιώτας πάντας, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. † Τὰ δ' ἄθλα τῆς νίκης, ἦν μὲν ἡμεῖς νικῶ-
“ μὲν

* Ἀνήρηται] Vulgò, ἀνήρηται. Hunc locum inauspicatò tentavit Stephanus, nec rependum vidit ἀνήρηται, ut commodus constaret sensus. Hoc autem verbo, eodem planè modo, suprâ usus est Xenophon; ἀνήρησαστο δὲ τοσαῦτα φύλα, &c. p. 5. et, ταχὺ δὲ τοὺς πατέρωσ αὐτῶν ἀνήρησαστο, &c. p. 33. Et sic legendum olim rectè conjecerunt Leunclavius et Muretus.

† Τὰ δ' ἄθλα τῆς, &c.] Stephanus alisque hæc ita distinguunt verba, τὰ δ' ἄθλα, τῆς νίκης. Haud, opinor, commodè. Is autem in suis annotationibus verba illa proferens, notis parentheseos inclusa, τούτο γὰρ αἰεὶ, &c. suspectum se hunc habere locum ait; atque aded lectoretta

“ μὲν, δῆλον ὅτι οἷ τε πολέμιοι ἂν ἡμέτεροι, καὶ τῶν πολεμίων
 “ ἀγαθὰ πάντα· ἦν δὲ ἡμεῖς αὐτὸ νικῶμεθα (τῆτο γὰρ αἰεὶ
 “ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν δεῖ) καὶ ἔτω τὰ τῶν ἡττομένων ἀγαθὰ
 “ πάντα τοῖς νικῶσιν αἰεὶ ἄλλα πρόκειται. Οὕτω δὴ, ἔφη,
 “ δεῖ ὑμᾶς γινώσκειν, ὡς, ὅταν μὲν ἄνθρωποι κοινοὶ πολέ-
 “ μῳ γενόμενοι, ἐν ἑαυτοῖς ἔχασιν ἕκαστοι, ὡς, εἰ μὴ αὐτὸς
 “ τις προδυμηθήσεται, ἔδεν ἐσόμενον τῶν δεόντων, ταχὺ
 “ πολλὰ τε καὶ καλὰ διαπράττονται· ἔδεν γὰρ αὐτοῖς ἀρ-
 “ γεῖται τῶν πρᾶττεσθαι δεομένων· ὅποταν δὲ ἕκαστος διανοη-
 “ θῆ ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πρᾶσσαν καὶ ὁ μαχόμενος, καὶ αὐ-
 “ τὸς μαλακίζηται, τοῖς τοιούτοις, ἔφη, εὖ ἴστε, ὅτι πᾶσιν
 “ ἅμα πάντα ἕξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Καὶ ὁ θεὸς ἔτω
 “ πῶς ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς προστάττειν ἐκπονεῖν
 “ τὰγαθὰ, ἄλλως αὐτοῖς ἐπιτακτῆρας δίδωσι. Νῦν ἔν, ἔφη,
 “ λεγέτω τις, ἐνθάδε ἀναστάς, περὶ αὐτῶ τέττε, ποτέρως ἂν
 “ τὴν ἀρετὴν οἶεται ἀσκεῖσθαι μᾶλλον παρ’ ἡμῖν, εἰ μὲλλοι
 “ ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐδέλων πλείστης καὶ
 “ τιμῆς τεύξεσθαι, ἢ ἂν εἰδῶμεν ὅτι * ἔδεν διαφέρει κακὸν
 “ εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάντες τῶν ἴσων τευξόμεθα.” Ἐνταῦθα
 “ δὴ ἀναστάς ὁ Χρυσάντας, εἰς τῶν ὁμοτίμων, ἀνὴρ ἔτε μέγας,
 “ ἔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρονήσει δὲ διαφέρειν, ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἀλλ’ οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κύριε, ἔδὲ διανοόμενόν σε ὡς
 “ δεῖ ἴσον τῶς κακῆς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τῆτον τὸν
 “ λόγον, ἀλλ’ ἀποπειρώμενον εἴ τις ἄρα ἔσται ἀνὴρ, ὅστις
 “ ἐδέλησει ἐπιδείξαι ἑαυτὸν, ὡς διανοεῖται, μηδὲν καλὸν κα-
 “ γαθὸν ποιῶν, ἢ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ καταπράξωσι, τέτων
 “ ἰσομορεῖν. Ἐγὼ δὲ, ἔφη, εἰμὶ μὲν ἔτε ποσὶ ταχύς, ἔτε

lectorem ad Latinum suae editionis Xenophontem remittit. Monenti tamen si quis paruerit, eum promissio minime satisfecisse, sed locum silentio transiisse, inveniet. Muretus etiam totum hujus orationis principium à librariis pessime acceptum esse putat, ideoque partim, ut ipse ait, veteribus libris, partim conjecturâ fretus, id hoc modo proponit et legendum censet: Ἀνδρες φίλοι, τὸ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἰγγύς προσίσχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. Τὰ δὲ ἄλλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἦν δὲ ἡμεῖς αὐτὸ νικῶμεθα, (καὶ τοῦτο γὰρ λέγειν δεῖ) δῆλον ὅτι τῶν πολεμίων τὰ ἡμίτερα. Καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττομένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν αἰεὶ ἄλλα πρόκειται. Ego conjecturam non improbo. Sed lectionem, quam damus, praestant libri omnes; nisi quòd Leunclavius καὶ ποιεῖν in marginem rejecerit. Quod factum nollem; cum satis forsitan commodè sumi possit pro τινῶν, et exponi, fingere animo, ob oculos ponere. Ut verborum sensus sit, “ Nè verò casus cujusque gravius securi sitis, et spolia referendū
 “ ampla spe nimis inflati, hoc etiam vobis fatendum animoque cogitandum erit, μάχης εἶναι
 “ ἰσομορεῖν. * Ἐπὶ δὲ διαφέρει, &c. Muretus legendum censet, οὐδὲν διαφέρει κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι. At libri omnes conjecturam respuunt: neque ejus ope locus hic videtur indigere. Quem enim alium nisi ἀγαθόν, voluit his verbis Auctor, ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐδέλων?

“ χερσὶν ἰσχυρός· γινώσκω δὲ ὅτι ἐξ ἂν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώ-
 “ ματι ποιήσω, ἐκ ἂν κριθεῖν ἔτε πρῶτος, ἔτε δεύτερος,
 “ οἶομαι δὲ ἐδὲ χιλιοστός, ἴσως δὲ ἐδὲ μυριοστός. Ἀλλὰ
 “ καὶ ἐκεῖνο σαφῶς ἐπίσταμαι, ὅτι εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐρρωμέ-
 “ νως ἀντιλήφονται τῶν πραγμάτων, ἀγαθῶ τινός μοι * με-
 “ τέσται τοσῆτον μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ἦ· εἰ δ’ οἱ μὲν κα-
 “ κοὶ μηδὲν ποιήσασιν, οἱ δ’ ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀδύμως
 “ ἔξωσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλε τινός μᾶλλον, ἢ τῷ ἀγα-
 “ θῷ, μεδέξω πλέον μέρος, ἢ ἐγὼ βέλομαι.” Χρυσάντας
 μὲν δὴ ἔτως εἶπεν. Ἀνέστη δ’ ἐπ’ αὐτῷ Φεραύλας, Πέρσης,
 τῶν δημοτῶν, Κύρω πως ἔτι οἴκοθεν συνήδης καὶ ἀρεστὸς ἀνὴρ,
 καὶ τὸ σῶμα ἐκ ἀφυῆς, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ ἀγενεῖ ἀνδρὶ εἰ-
 κῶς, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἐγὼ, ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι,
 “ ἠγῶμαι μὲν ἡμᾶς ἐκ τῷ ἴσῃ νῦν ὀρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ
 “ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ὁρῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ
 “ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα ἀσκούντας, ὁμοίᾳ δὲ συνσίᾳ πάν-
 “ τας ἀξισμένους, τὰ δὲ αὐτὰ καλὰ πᾶσιν ἡμῖν προκείμενα.
 “ Τό, τε γὰρ τοῖς ἀρχαῖσι πείθεσθαι, ἐν κοινῷ κείται· καὶ
 “ ὅς ἂν φανῇ τῆτο ἀπροφασίστως ποιῶν, τῆτον ὀρῶ παρὰ Κύ-
 “ ρε τιμῆς τυγχάνοντα· τό, τ’ αὖ πρὸς τὰς πολεμίας ἀλκι-
 “ μον εἶναι, ἐ τῷ μὲν προσῆκον, τῷ δ’ ἔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ
 “ τῆτο προκέκριται κάλλιστον εἶναι. † Νῦν δὲ, ἔφη, ἡμῖν
 “ καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὀρῶ πάντας ἀνδρώπες φύσει
 “ ἐπισταμένους, ὥσπερ γε καὶ τᾶλλα ζῶα ἐπίσταται τινὰ
 “ † μάχην ἕκαστα, ἐδὲ παρ’ ἐνός ἄλλε μαδόντα, ἢ παρὰ τῆς
 “ φύσεως· ‡ οἶον, ὃ βῆς, κέρατι παίειν· ὃ ἵππος, ὀπλῆ· ὃ
 “ κύων, στοματι· ὃ κάπρος, ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δὲ,

* Μετίσται τοσούτων] A plerisque editis abest vox τοσούτων, quam tamen minimè rejicien-
 dam puto, cum ferè soleat illam alteram, ὅσον, in oratione præcedere. Stephanum eam retinuisse video; et MS. Bodl. eandem exhibet.

† Νῦν δὲ, ἔφη, &c.] Libri nonnulli repræsentant, νῦν δὲ, φημι, &c. Muretus illud φημι delendum putat: Stephanus etiam se malle ait codices eos sequi, in quibus ea, quam damus, reperitur scriptura. Et fanè passim illud ἔφη sic adhibitum videmus.

‡ Οἶον ὃ βούς, &c.] Libet hîc apponere, quod de variis itidem naturæ donis suavissimè Iustit Anacreon, Od. 2.

Φύσις κέρατα Ταύροις,
 Οπλὰς δ’ ἔδωκεν Ἴπποις,
 Ποδοκίνη Λαγωαῖς,
 Λίουςι χάσμι ὀδόντων,
 Τῶς, &c.

“ ἔφη, ἐπίσταται ταῦτα πάντα ἀφ’ ὧν μάλιστα δεῖ· καὶ
 “ ταῦτα, * εἰς ἑδενὸς διδασκάλου πώποτε φοιτήσαντα. Καὶ
 “ ἐγὼ ἐκ παιδῶν εὐδύς μὲν προβάλλεσθαι ἠπιστάμην πρὸ
 “ τέττε, ὅτῳ ἄμην πληγήσεσθαι· καὶ εἰ μὴ ἄλλο μῆδεν
 “ ἔχοιμι, τῷ χεῖρει προέχον, ἐνεπόδιζον, ὅτι ἠδυνάμην, τὸν
 “ παῖοντα καὶ τέττο ἐποίειν ἔ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ’
 “ αὐτῷ τέττω παιόμενος, εἰ προβαλλοίμην. Μάχαιραν γε-
 “ μὴν εὐδύς παιδίον ἂν ἤρπαζον, ὅπερ ἴδοιμι, ἔδὲ παρ’ ἐνὸς
 “ ἔδὲ τέττο μαδῶν, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἀλλε, ἢ παρὰ
 “ τῆς φύσεως, ὡς ἐγὼ φημι. Εποιοῦν γέν καὶ τέττο κωλυό-
 “ μενος, ἔ διδασκόμενος· ὥσπερ καὶ ἄλλα ἐστὶν ἄ, εἰργό-
 “ μενος καὶ ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ μητρὸς, ὑπὸ τῆς φύσεως
 “ πράττειν ἠναγκαζόμεν. Καί, ναὶ μὰ Δία, ἔπαιόν γε τῆ
 “ μαχαίρα πᾶν ὅτι δυναίμην λανθάνειν. Οὐ γὰρ μόνου
 “ φύσει ἦν, ὥσπερ τὸ βαδίζειν καὶ τρέχειν, ἀλλὰ καὶ ἠδύ,
 “ πρὸς τῷ πεφυκέναι, τέττο ποιεῖν ἐδόκει μοι εἶναι. Ἐπεὶ ἔν,
 “ ἔφη, αὕτη ἡ μάχη καταλείπεται, ἐν ἣ προθυμίας μᾶλ-
 “ λον ἢ τέχνης ἔργον ἐστί, πᾶς ἡμῖν ἐχ’ ἠδέως † πρὸς τέσδε
 “ τὲς ὁμοτίμους ἀγανιστέον; ὅπερ γε τὰ μὲν ἄδλα τῆς ἀρε-
 “ τῆς ἴσα πρόκειται, ‡ παραβαλλόμενοι δὲ ἐκ ἴσα εἰς τὸν
 “ κίνδυνον ἴσμεν, ἀλλ’ ἔτοι μὲν ἐντιμον βίον, ὅς δ βίων
 ἠδίστος,

* Εἰς οὐδενὸς, &c.] *Ελληνισίς* huic planè similis ea est, quâ utitur Evangelista, Act. 2. 27. *Οτι οὐκ ἠγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου.* Et hoc, scilicet, et illo loco, subaudiamus necesse est *οἶκον* vel *οἰκίαν*.

† Πρὸς τοὺς ὁμοτίμους, &c.] Plerique libri non habent *τούσδε*, sed eo sublato, simpliciter, *πρὸς τοὺς ὁμοτίμους*. Illud tamen in exemplaribus, quibus usi sunt Camerarius et Philadelphus, extitisse, utriusque hujus loci interpretatio indicare videtur. Ille enim vertit, *cum istis comparantibus*; hic, *adversus hostes homotimos*. Quin et MS. Bodl. idem representant, et optime huc quadrare videtur. Nam Pheraulas ille plebeius digito quasi demonstrat *ὁμοτίμους*, tanquam homines distincti à se suisque ordinis. Atque eandem loquendi rationem bis ante finitam orationem usurpat: *εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τοὺς*—*et πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους τούσδε*.

‡ Παραβαλλόμενοι δὲ, &c.] Legitur etiam *προβαλλόμενοι*, pro *παραβαλλόμενοι*, et ἴμεν pro ἴσμεν. Sed, qui lectionem receptam movendam putârunt, loci sententiam haud, opinor, adsecuti sunt. Qualis autem ea sit, versio nostra ostendit. Et minimè insolens esse hoc loquendi genus, *παραβάλλεσθαι* τι εἰς τὸν κίνδυνον, satis ea probant exempla Thucydidea, à Stephano ad hunc locum adlata: unum, *πολιταὶ ὄντες καὶ πλείω παραβαλλόμενοι*. Ubi, simpliciter et sine adjectione dicit *πλείω παραβαλλόμενοι*, pro eo quod, imitando hanc Xenophontis locum, diceretur, *πλείω παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον*: alterum, *οἱ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύσωσιν*. Ubi, variatâ tantum orationis formâ, *παραβαλλόμενοι κινδυνεύσωσιν*, idem sonat, quod *παραβαλλόμενοι εἰς τὸν κίνδυνον*. Nec aliter Homerus: *Il. l. v. 322.*

Αἰεὶ ἡμῶν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζειν.

Ubi notat Stephanus, Homerum accusativo post *παραβαλλόμενος* non contentum, infinitivum addidisse, *πολεμίζειν* ponentem pro ὥσπερ *πολεμίζειν* quod commodè resolvi posse videtur in *παραβαλλόμενος εἰς πόλεμον*, eodem modo quo Xenophon dicit *παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον*.

§ Βίων ἠδίστος, ἔς, &c.] *Δuas* has voces, *ἔς* μόνος, nullam idoneam sententiam efficere censet

ἥδιτος, ὃς μόνος· ἡμεῖς δὲ ἐπίπονον μὲν ἄτιμον δὲ, ὅσπερ,
 οἶμαι, χαλεπάτατος. Μάλιστα δὲ, ὦ ἄνδρες, τῆτό με
 εὐθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τέσδε παρορμαῖ, ὅτι Κυ-
 ρος ἔσται ὁ κρίνων, ὃς ἐφθόνη κρίνει· ἀλλὰ σὺν θεῶν ὄρκῳ
 λέγω, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κύρος, ἔς τινος ἂν ὄρῳ ἀγαθῶς
 φιλεῖν ἐδέν ἦττον ἑαυτῆ· τέτοις γοῦν ὄρῳ αὐτὸν ὅτι ἂν
 ἔχοι ἥδιον διδόντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχοντα. Καί τοι,
 ἔφη, οἶδα ὅτι ἔτοι μέγα φρονῶσιν ὅτι πεπαιδευταὶ δὴ καὶ
 πρὸς λιμὸν, καὶ πρὸς δίψος, καὶ πρὸς ρίγος καρτερεῖν·
 κακῶς εἰδότες ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονος οἰδασ-
 κάλας πεπαιδευόμεθα, ἢ ἔτοι. Οὐ γάρ ἐστιν διδάσκαλος
 τέτων ἐδείς κρείττων τῆς ἀνάγκης, ἢ ἡμᾶς καὶ λίαν ἀκρι-
 βῶν ταῦτα ἐδίδαξε. Καὶ πονεῖν μὲν ἔτοι δὴ τὰ ὄπλα φέ-
 ροντες ἐμελέτων, ἃ ἔστι πασιν ἀνθρώποις εὐρημένα, ὡς ἂν
 εὐφορώτατα εἴη· ἡμεῖς δὲ γε, ἔφη, ἐν μεγάλοις φορτίοις
 καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν ἠναγκαζόμεθα· ὥστε νῦν ἐμοὶ
 δοκεῖν τὰ τῶν ὄπλων φορήματα πτεροῖς μᾶλλον εἶσι-
 κέναι ἢ φορτίοις. Ὡς ἔν ἐμῆ γε καὶ ἀγωνισμένε, καὶ,
 ὁποῖός τις ἂν ὦ, κατὰ τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἀξιώσοντος,
 ἔτως, ἔφη, ὦ Κύρε γίγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δὲ, ὦ ἄνδρες
 δημόται, παραινῶ ὀρμαῖσθαι εἰς ἔριν ταύτης τῆς μάχης
 πρὸς τέσ πεπαιδευμένε τούσδε· νῦν γάρ, ἔφη, ἄνδρες εἰ-
 λημένοι εἰσὶν ἐν δημοτικῇ ἀγωνίᾳ.” Φεραύλας μὲν δὴ
 ἔτως εἶπεν· ἀνίσταντο δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἑκατέροις συνα-
 γορεύοντες. Ἐδοξε δ’ ἔν κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκαστον τιμᾶσ-
 θαι, Κύρου δὲ τὸν κρίνοντα εἶναι. Ταῦτα μὲν δὲ ἔτω πρὸς
 μεχωρήκεσαν.

Ἐκάλεσε δ’ ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κύρος καὶ ὄλην ποτὲ τάξιν σὺν
 τῷ ταξίαρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τέσ μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς
 τάξεως ἀντιτάξαντα ἑκατέρωθεν εἰς ἐμβολήν, Δώρακας μὲν
 δὲ ἀμφοτέρεσ ἔχοντας καὶ γέρρα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς· εἰς δὲ
 τὰς δεξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε, τοῖς δ’ ἐτέ-
 ροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν δεήσοι ἀναιρεμένεσ ταῖς βάλοις. Ἐπεὶ

censet Muretus: quique adeo libenter, ut ipse ait, pro eis reposuerit, καὶ ἄπονον, ut opponat
 Pheraulas ἐντιμον καὶ ἄπονον βίον τῷ ἐπιτόνῳ καὶ ἀτίμῳ. Sed renitentur libri omnes; qui
 cum vulgatam lectionem fervent, intacta per me licet maneat. Adnotandum tamen est, MS.
 Bodl. aliam lectionem exhibere, nempe ὃς μόνος πρὸς ἥδιστος βίον, quam margini adscribendam
 curarunt Stephanus et Leunclavius,

δὲ παρεσκευασμένοι ἕτως ἕστησαν, ἐσήμαιναν αὐτοῖς μάχεσθαι. Ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἔβαλλον ταῖς βάλαις, * καὶ ἔστιν οἱ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέρεων, οἱ δὲ καὶ μηρῶ καὶ κνημῖδος. Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς ἐγένοντο, οἱ τὸς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηρῶς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας· τῶν δὲ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βάλαις ἔπαιον τὸς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος δὲ τρεψαμένοι ἐδίωκον οἱ νάρθηκοφόροι, πάιοντες σὺν πολλῶ γέλωτι καὶ παιδιᾷ. Ἐν μέρει γεμῆν οἱ ἕτεροι πάλιν λαβόντες τὸς νάρθηκας, ταυτὰ ἐποίησαν τὸς ταῖς βάλαις βάλλοντας. Ταῦτα δ' ἀγασθεῖς ὁ Κῦρος, τῶ μὲν ταξιάρχῳ τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν παιδιᾷ, ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δὲ εὐθυμῆντο, ἅμα δὲ ἐνίκων οἱ εἰκασθέντες τῇ τῶν Περσῶν ὀπλίσει· τέτοις δ' ἡσθεῖς ἐκάλεσέ τε ἐπὶ δεῖπνον αὐτῶς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδὼν τινὰς αὐτῶν ἐπιδηδεμένους, τὸν μὲν τινὰ ἀγκιμήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἠρώτα τί πάθοιεν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι πληγεῖεν ταῖς βάλαις. Ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον ἐπεὶ ὁμῶς ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτε πρόσω ἦσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς ἐγένοντο, παιδιᾷν ἔφασαν εἶναι καλλίστην οἱ νάρθηκοφόροι· οἱ δ' αὖ συγκεκομμένοι τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον, ὅτι ἐ σφίσι γε δοκοῖη παιδιᾷν εἶναι τὸ ὁμόθεν παῖεσθαι· ἅμα δὲ ἐπεδείκνυσαν τῶν νάρθηκοφόρων τὰς πληγὰς καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις, ἐνοιὶ δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. Τῇ δ' ὑστεραία μεστὸν ἦν τὸ † πεδίον πᾶν τῶν τῶν μιμνεμένων καὶ αἰεὶ, ὅποτε μὴ ἄλλο τι σπευδαιότερον πράττοιεν, ταυτὴ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Ἄλλον δὲ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα τὴν τάξιν ἀπὸ τῆς ποταμοῦ † ἐπὶ τὸ ἄριστον ἐφ' ἐνὸς, καὶ ὅποτε δοκοῖη αὐτῶ
καιρὸς

* Καὶ ἔστιν οἱ] Sic rectè dedit Leunclavius. Vulgò legitur, ἔστιν οἱ· nullo, ut videtur, sensu commodo. At formæ loquendi istæ, ἔστιν οἱς, pro aliquis, ἔστιν οἱ, aliqui et sic per ceteros casus, Græcis sunt elegantioribus familiares.

† Πεδίον πᾶν τῶν] Vulgò legunt, πιδίον πάντων, &c. Ultrò tamen Stephano accedo, qui πᾶν τῶν reponendum censuit. Leunclavius etiam aliofque Interpretes à nobis stare invenia. Verba his Xenophonteis omninò similia conjunxit Homerus:

Τῶν δ' ἅπαν ἐπλήσθη πιδίον. II. ὕ ν. 156.

† Ἐπὶ τὸ ἄριστον] In vulgatis ferè omnibus legitur Ἐπὶ τὸ ἄριστόν. Quam qui primi lectionem admisserunt, intelligi forsan hoc voluere loco παραγωγὴν illam, quæ ἐν εὐνώμῳ seu εὐνώμῳ apud Tacticos appellatur. At rectè observavit Leunclavius non solere dici ἐπὶ τὸ ἄριστόν, sed ἐπ' ἄριστερά, sicut ἐπὶ δεξιᾷ, ἐπὶ θάτερα. MS. Bodl. exhibet τὸ ἄριστον, quod in ἄριστόν tandem male mutatum fuisse arbitror, propter verba illa mox sequentia, κατέκλιον ἐπὶ τὸ δεξιόν. Quid enim? dici potuit: num eos jam ἐπὶ τὸ ἄριστον ducit cohortis præfectus

καιρὸς εἶναι, * παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον παράγειν, καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μετώπῳ οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν εἰς δύο ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τῆς δὲ παρῆγον οἱ δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον· ὅποτε δὲ αὐτῷ ἐδόκει αὐτῶ καιρὸς εἶναι, παρήγγειλεν † εἰς τέτταρας ἄγειν τὸν λόχον· ἔτω δὲ οἱ πεμπάδαρχοι αὐτῷ παρῆγον, ὡς εἰς τέσσαρας ἴοι ὁ λόχος· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐγένοντο, ‡ παραγγείλας αὐτῷ εἰς ἓνα ἵεναι, ἔτως εἰσήγε τὸν πρῶτον λόχον, καὶ τὸν δεύτερον τῆς κατ' ἔραν ἔπεσθαι ἐκέλευε· καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον ὡσαύτως παραγγείλας, ἠγείτο εἰσὼ· ἔτω δὲ εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ὡς περ εἰσεπορεύοντο· τῆτον ὁ Κύρος ἀγασθεῖς τῆς τε πρᾶότητος, καὶ τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ ταύτην τὴν τάξιν ἐπὶ τὸ δεῖπνον σὺν τῷ ταξίαρχῳ. Παρῶν δὲ τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον κεκλημένος ἄλλος ταξίαρχος· Τὴν δ' ἐμὴν, ἔφη, ὦ Κύρε, τάξιν ἐ καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν

fectus, quos jubet paulò post ἐπὶ τὸ δεῖπνον discumbere? At nulla est ab his verbis posterioribus lectiōni nostræ difficultas: nam apud Auctores ἄριστον το δεῖπνον aquam fere potestatem obtinent; id quod testatum reliquerunt Eustathius et Athenæus; quorum hic, paucis de temporibus cibi fumendi prolatis, ita demum loquitur: Μήποτε δὲ συνανμῆι τὸ ἄριστον τῷ δεῖπνῳ. ἐπὶ γὰρ τῆς πρῶτης σου τροφῆς ἔφη.

Οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἔλονται, ἀπὸ δ' αὐτοῦ θωρήσσονται. lib. I. p. II.

Ubi Interpres Athenæi (quod obiter notandum est) haud accuratè reddit μήποτε aliquando: addubitantis enim et rem quasi discutiendam proponentis vox est, quâ uti solent Scholiastæ veteres, et ii qui locum Auctoris alicujus exponunt, vertique debet, videndum verò nò fortè subaudito sc. ἔρα. Eustathius autem ad II. c. p. 1833. de vocibus ἄριστον, δεῖπνον et δόρυον, quæ apud Æschylum simul occurrunt, hæc habet; εἰ δὲ μέμνηται ἄριστου καὶ δεῖπνον καὶ δόρυον, ἀλλ' αὐτὰ δύο εἰσὶν, οἷα συνανμῶντων τοῦ δεῖπνον καὶ τοῦ ἄριστου, καὶ τοῦ αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἄριστου, ποτὲ δὲ δεῖπνον ὀνομαζομένου.

* Παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον, &c.] Rectè notat Cl. Bos in *Observat. miscel.* Interpretem locum hunc parum intellexisse qui παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον, &c. sic reddidit, *posteriorem manipulum, præterito tertio et quarto, in frontem procedere jubet.* Hæc enim non est mens Auctoris, quòd Centurio ille juberet posteriorem tantùm manipulum in frontem procedere, sed omnes quatuor: nam alioqui fieri non posset, ut οἱ λοχαγοὶ ἐν μετώπῳ essent, quatuor scilicet, ut mox sequitur. Quare τὸ παράγειν hic non est præterire, vel præteritis aliis procedere, sed *promovere ab altitudine in longitudinem*, quod fit ad porrigendam frontem, ut docent Tacitici: et ὕστερος hic est qui priorum sequitur, idem quod δεύτερος nam ut hic λόχον ὕστερον, τρίτον, τέταρτον, ita mox δεύτερον τούτου, τρίτον, τέταρτον habet. Stephanus etiam δεύτερον, pro ὕστερον, laudat in margine: sed mutatione istâ non opus est.

† Εἰς τέτταρας ἄγειν] Deest in plerisque libris illud ἄγειν: quod tamen, à Stephano et Leunclavio admiffum, omninò recipiendum putamus.

‡ Παραγγείλας αὐτῷ, &c.] Libri alii dant παράγγειλας δύο εἰς ἓνα ἴοντων, εἰσήγε, &c. alii, — δύο εἰς ἓνα ἵεναι τούτων, εἰσήγε, &c. Placet Stephano, Leunclavio et Brodæo, pro ἴοντων reponere ἵεναι. Stephanus etiam οὕτως, potius quàm τούτων, ante εἰσήγε locum posse habere existimat: et, tum eo, tum Leunclavio teste. Camerarius αὐτῷ, non δύο, post παραγγείλας, in manu exaratis reperit. Locus omninò turbatus est; nec ulla ex his omnibus, quæ circumferuntur, lectiōnibus sensum exhibet idoneum. Iis itaque inter se collatis. et conjecturis Stephani et Leunclavii in auxilium vocatis, aliam scripturam, ex prioribus illis concinnatam, damus; quæ ut sensum haud incommodum præstat, ita huic loco satis convenire videatur, in quo plus vice simplici has ipsas particulas, αὐτῷ et οὕτω, consimili modo adhibuit Auctor.

γε παρῆ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλος ἡ σκηνὴ ἔχη, ἐξάγει μὲν ὁ ἔραγός τῃ τελευταίῃ λόχῃ τὸν λόχον, ὑστάτους ἔχων τὰς πρώτους εἰς μάχην τεταγμένους· ἔπειτα δὲ ὁ ἔραγός τῃ ἑτέρῃ λόχῃ ἐπὶ τέτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως· ὅπως καὶ ὅταν δὴ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἐπίστανται ὡς δεῖ ἀπιέναι. Ἐπειδὴν δὲ καταστῶμεν εἰς τὸν δρόμον, ἔνθα περιπατῶμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἑᾶ ἴωμεν, ἐγὼ ἡγῶμαι, καὶ ὁ πρῶτος λόχος, πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ * τῶν λόχων δεκάδες καὶ πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγὼ· ὅταν δ', ἔφη, πρὸς ἐσπέραν ἴωμεν, ὁ ἔραγός τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι ἀφηγούνται. Ἐμοὶ μέντοι ὅμως πείθονται ὑστέρω ἰόντι, ἵνα ἐδίξονται καὶ ἔπεισθαι, καὶ ἀφηγεῖσθαι, ὁμοίως πειδόμενοι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ἡ καὶ αἰεὶ τῆτο ποιεῖτε; Οποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιέμεθα, κὴ Δία. Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε καὶ προσιόντες καὶ ἀπιόντες, ἅμα δὲ ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἅμα δὲ ὅτι τὰ τε σώματα περιπατῶντες ἀσκεῖτε, καὶ τὰς ψυχὰς † ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Ἐπεὶ ἔν πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῆν ὑμῖν δίκαιον καὶ τὴν εὐωχίαν παρέχειν. Μὰ Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοιγε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ διπλᾶς τὰς γαστέρας ἡμῖν παρέξεις. Καὶ τότε μὲν δὴ ἔτω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ἐποιήσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσε ταύτην τὴν τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. Λίσσανόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτον πάντες αὐτὸς ἐμιμῶντο.

Ἐξέτασιν δὲ ποτὲ τῃ Κῦρος πάντων ποιημένων ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σύνταξιν, ἦλθε παρὰ Κυαζάρης ἄγγελος, λέγων ὅτι Ἰνδῶν παρεῖη πρεσβεία· Κελεύει ἔν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα, Φέρω δὲ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαζάρης· βέλεται γὰρ σε ὡς εὐκοσμότατα καὶ λαμπρότατα προσελθεῖν, ὡς ὀφισμένων τῶν Ἰνδῶν ὅπως ἂν προσίης. Ἀκέσας ταῦτα ὁ Κῦρος παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ τα-

[Τῶν λόχων] Pro λοχαγῶν, quod libri quidam pessimè repræsentant, Stephanus et Leunclavius λοχῶν rectè posuere, re ipsâ duce, assentientisque etiam MS.to Bodliano.

[† ὠφελεῖσι] Stephanus prius verbum hoc à margine ad proprium suum locum revocavit: quam emendationem præcedentium verborum, περισσοτέρους ἀσκεῖς, structura postulat, firmatque MS.ti Bodl. auctoritas. Alii autem libri dant ὠφελῶν.

Ξίαρχω εἰς μέτωπον στήναι ἐφ' ἑνὸς ἄγοντα τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτὸν καὶ τῷ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταυτὰ τῆτον παραγγεῖλαι, καὶ διὰ πάντων ἕτω παραδιδόναι ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ πειδόμενοι ταχὺ μέντοι παρήγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἐγενετο τὸ μὲν μέτωπον * ἐπὶ διακοσίῳ, (τοσῆτοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθος ἐφ' ἑκατόν. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν, ἐπεσθαι ἐκέλευσεν ὡς ἂν αὐτὸς ἡγήται· καὶ εὐδὺς τροχάζων ἡγείτο. Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν ἀγυῖαν, τὴν πρὸς τὸ βασιλείον φέρεσαν, στενοτέραν ἔσαν, ἢ ὡς ἐπὶ μετώπῃ πάντας ἵεναι, † παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἐπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ' ἕραν ταύτης ἀκολοθεῖν, καὶ διαπαντὸς ἕτως, αὐτὸς μὲν ἡγείτο ἕκ ἀναπαυόμενος, αἱ δὲ ἄλλαι χιλιοστυεὶς κατ' ἕραν ἐκάστη τοῖς ἔμπροσθεν εἶποντο. Ἐπεμψε δὲ καὶ ὑπηρετάς δύο ἐπὶ στόμα τῆς ἀγυῖας, ὅπως εἴ τις ἀγνοοίη, σημαίνοιεν τὸ δέον ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Κυαζάριας θύρας, παρήγγειλε τῷ πρώτῳ ταξίαρχῳ τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν βάθος, τὴν δὲ δωδεκάρχαον ἐν μετώπῳ καθιστάναι περὶ τὸ βασιλείον καὶ τῷ δευτέρῳ ταυτὰ ἐκέλευσε παραγγεῖλαι, καὶ διαπαντὸς ἕτως. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίησαν· ὁ δ' εἰσῆγε πρὸς τὸν Κζαζάρην ἐν τῇ Περσικῇ στολῇ ‡ ἕδεν τι ὑβρισμένην.

* Ἐπὶ διακοσίῳ] Hanc scripturam omnes libri tuentur; pro eâ tamen *τριακοσίῳ* reponi debere contendit Leunclavius. Cum enim, inquit, xxxcix Persarum in exercitu Cyri fuerint, et hos omnes tunc lustratos instructôque fuisse pauld ante memoretur; necesse erit hic, pro ἐπὶ διακοσίῳ, scribi, ἐπὶ τριακοσίῳ: cum centies ducenti sint xxxcix duntaxat, centies vero trecenti, xxxcix, qui numerus integer hujus exercitus erat. Sic ille. At nihil forsan impedit, quo minus statuamus, Cyri hanc phalangem ex xxxcix constituissè, reliqua autem xcix alarum locum obtinuisse.

† Παραγγείλας τὴν, &c.] Sic rescripsi Gabrielium, et Camerarium secutus: Vulgò erat, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἐπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δευτέραν κατ' ἕραν ταύτης ἀκολοθεῖν ἕταξε, καὶ διαπαντὸς οὕτως αὐτὸς μὲν, &c. Ego verò illud ἕταξε, à librariis additum, delendum, et notam distinctionis post οὕτως ponendam puto: sic demum facilis loci sensus exoritur, qui antea omnino erat impeditus. Stephanus quidem valgatam lectionem depravatam esse vidit; ideoque particulam δὲ inter τὴν et δευτέραν inferendam curavit, et ad illud ἕταξε positâ suspectâ lectionis notâ, in margine scribit aliam dari hujus loci lectionem, quæ non agnoscit ἕταξε nec καὶ ante διαπαντὸς.

‡ Οὐδὲν τι ὑβρισμένη] Rectè notavit Cl. Lambertus Bos in *Observ. miscel. ὑβρισμένην* elegantèr dici id quòd *ambitiosum est, et insolenter ornatum*. Sic apud Eurip. *Phœniss.* v. 1118, et seq.

οὐ σημειῖ ἔχων
ὑβρισμένην, ἀλλὰ σῶφρονως ἄσημ' ὄπλα.

Ubi Scholiastes hæc: Οὐκ ἔχων————σημεῖα ὑπερήφανα καὶ μετ' ἀλαζονείας. *Ælian.* item *Var. Hist.* lib. 1. c. 31. ubi agit de lege Persarum, quando Rex in Perside equitat, omnes, inquit, ei munera offerunt, agricolæ et opifices, sed οὐδὲ τῶν ὑβρισμένων, οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελεῶν, i. e. *nihil eorum quæ ambitiosa, aut valdè pretiosa sunt*. Et à Xenophonte quidem ipso mox exponitur στολὴ οὐδὲν τι ὑβρισμένη per στολὴν φαύλην, *vilem stolaem, sive, per φαύλαττα τῆς στολῆς.*

Ἰδῶν δὲ αὐτὸν ὁ Κυαζάρης, τῷ μὲν τάχει ἦσθη, τῇ δὲ φαν-
 λότῃ τῆς στολῆς ἠχθέσθη, καὶ εἶπε, Τί τουτο, ᾧ Κῦρε ;
 οἷον πεποίηκας, ἔτω φανείς τοῖς Ἰνδοῖς ; Ἐγὼ δ', ἔφη, ἐβελό-
 μῃ σε ὡς λαμπρότατον Φανῆναι· καὶ γὰρ ἐμοὶ κόσμος ἂν ἦν
 τέτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱόν, ὀτιμεγαλοπρεπέστατον φαίνεσ-
 θαι. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Καὶ ποτέρως ἂν, ᾧ Κυα-
 ζάρη, μᾶλλον σε ἐκόσμεν, εἴπερ πορφυρίδα ἐνδύς, καὶ ψέλλια
 λαβῶν, καὶ στρεπτόν περιδέμενος, σχολῇ κελεύοντι ὑπήκόν
 σοι, ἢ νῦν ὅτε σὺν τσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ δυνάμει ἔτως ὀξέως
 σοι ὑπακέω, διὰ τὸ σὲ τιμᾶν, ἰδρῶτι καὶ σπερδῇ καὶ αὐτὸς
 κεκοσμημένος, καὶ σὲ κοσμῶν, καὶ τῆς ἄλλης ἐπιδεικνύς σοι
 ἔτω πειδομένους ; Κῦρος μὲν ἔν ταῦτα εἶπεν. ὁ δὲ Κυαζάρης
 νομίσας αὐτὸν ὀρθως λέγειν, ἐκέλευσεν ἄγειν τῆς Ἰνδῆς. Οἱ
 δ' Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασι-
 λεύς, καὶ κελεύσειεν ἐρωτᾶν, ἐξ ὅτῃ ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε
 καὶ τῷ Ἀσσυρίῳ· ἐπεὶ δὲ σε ἀκῆσαιμεν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐλθόν-
 τας πρὸς τὸν Ἀσσύριον καὶ ἐκείνῃς τὰ αὐτὰ ταῦτα πυνθέσθαι·
 τέλος δ' αὐτὸ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰπεῖν ὅτι ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς, τὸ
 δίκαιον σκεψάμενος, φαίη μετὰ τῆ ἀδικεμένης ἕσσεσθαι. Πρὸς
 ταῦτα ὁ Κυαζάρης εἶπεν, Ἐμῆ τοίνυν ἀκῆετε, ὅτι ἐκ ἀδικῶμεν
 τὸν Ἀσσύριον ἔδεν· ἐκείνῃς δ' ἐλθόντες πυνθάνεσθε ὅ,τι λέγει.
 Παρῶν δὲ ὁ Κῦρος ἤρθετο τὸν Κυαζάρην, Ἡ καὶ ἐγὼ, ἔφη, εἶπα
 ὅ,τι γιγνώσκω ; Καὶ ὁ Κυαζάρης ἐκέλευσεν. Ὑμεῖς μὲν τοί-
 νυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ τάδε, (εἰ μὴ τι
 ἄλλο δοκεῖ Κυαζάρει) ὅτι φαρὲν ἡμεῖς, εἴ τι φησὶν ὑφ' ἡμῶν
 ἀδικεῖσθαι ὁ Ἀσσύριος, αἰρέμεθα αὐτὸν τὸν τῶν Ἰνδῶν βα-
 σιλέα δικαστῆν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτά ἀκῆσαντες ἄχοντο. Ἐπειδὴ
 δὲ οἱ Ἰνδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κῦρος, πρὸς τὸν Κυαζάρην ἤρθετο λόγῃ
 τοιῶδε·

Ω Κυαζάρη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον ἔδεν τοι πολλὰ ἔχων ἴδια
 χρήματα οἴκοθεν· ὅποσα δ' ἦν, τέτων πάνυ ὀλίγα λοιπὰ ἔχω·
 ἀνήλωκα δὲ, ἔφη, εἰς τῆς στρατιώτας· καὶ τέτο ἴσως θαυ-
 μάζεις σὺ, πῶς ἀνήλωκα ἐγὼ, σὲ αὐτῆς τρέφοντος. Εὐ ἴσθι,
 ἔφη, ὅτι ἔδεν ἄλλο ποιῶν, ἢ τιμῶν καὶ χαριζόμενος, ὅταν
 τινὰ ἀγαθῶ τῶν στρατιωτῶν. Δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, πάντας
 μὲν, ἔς ἂν τις βέληται ἀγαθὸς συνεργὸς ποιεῖσθαι ὅποι-
 στινοσῆν πράγματος, ἥδιον εἶναι εὐ τε λέγοντα καὶ εὐ

ποιούντα παρορμῶν, μᾶλλον ἢ λυπῶντα καὶ ἀναγκάζοντα· ἔς δὲ δὴ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων ποιήσασθαι τις βέλτοιο συνεργὸς προθύμης, τέτλης παντάπασιν ἔμοι γε δοκεῖ ἀγαθοῖς θηρατέον εἶναι καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλους γὰρ, ἔκ ἐχθρῶν, δεῖ εἶναι τῶν μέλλοντας ἀπροφασίστους συμμάχους ἔσεσθαι, καὶ μῆτε ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶ ἀρχοντος φθονήσοντας μῆτε ἐν τοῖς κακοῖς προδώσοντας. Ταῦτ' ἔν ἐγὼ ἔτω προγινώσκων, χρημάτων δοκῶ προσδεῖσθαι. Πρὸς μὲν ἔν σὲ πάντα ὄρῶν, ὃν αἰσθάνομαι δαπανῶντα πολλὰ, ἀτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι· σκοπεῖν δ' ἀξιώ κοινῇ καὶ σὲ καὶ ἐμέ, ὅπως σὲ μὴ ἐπιλείψῃ χρήματα. Ἦν γὰρ σὺ ἀφθονα ἔχῃς, οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν ὅποτε δεοίμην, ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοῖστίον τι λαμβάνοιμι, * ὃ μέλλει καὶ σοὶ δαπανηδὲν βέλτιον εἶναι. Ἐναγχος ἔν ποτέ σε μέμνημαι ἀπέσας, † ὡς ὁ Ἀρμένιος καταφρονοῖ σε νῦν, ὅτι ἀκείει τῶν πολεμίους προσιόντας ἐφ' ἡμᾶς· καὶ ἔτε στρατεύμα πέμποι, ἔτε τὸν δασμὸν, ὃν ἔδει, ἀπάγοι. Ποιεῖ γὰρ ταυτα, ἔφη, ὧ Κῦρε, ἐκεῖνος· ὥστε ἐγὼ· τε ἀπορῶ, πότερόν μοι κρεῖττον στρατεύεσθαι καὶ πειρᾶσθαι ἀνάγκην αὐτῶ προσδεῖναι, ἢ λυσιτελεῖ ἑάσαι ἐν τῶ παρόντι, μὴ καὶ τῆτον πολέμιόν πρὸς τοῖς ἄλλοις προσδάμεδα. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο, ‡ Αἰ δ' οἰκήσεις αὐτῶ πότερον

ἐν

* Ο μίλλει καὶ, &c.] Sub his verbis mendum delitescere suspicatur Stephanus, et vel legendum εἰς δ, vel δ in ὄ, ubi, mutandum, putat. At leniori forsitan ellipsis ope locum factum tectum praestare licet. Apud Auctores certè non defunt exempla praepositionis εἰς simili ferè modo ante suum casum subaudiendæ. Sic apud Thucyd. καὶ τῆ πρῆν, τῆ νῦν μὲν, τῶν τυράννων οὕτω σκηνασάντων, Ἐνιακροῦν καλουμένη, τὸ δὲ πάλαι, φανερῶν τῶν πηγῶν οἰσάν, Καλλιρρόθ ἀνομασίμην, ἐκείνη τε ἐγγυς οὔση, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, lib. 2. p. 94. edit. Oxon. Schol. ad hæc verba, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, inquit, λίπει εἰς· ἔν τῆ, εἰς τὰ πλείστου, &c.

† Ὡς ὁ Ἀρμένιος, &c.] Armenius nempe, cùm audisset Assyriorum regem tot gentes (pag. 45. suprâ memoratas) ad arma contra Cyaxarem capiendâ concitâsse, ratus se jam felicem recuperandæ libertatis occasionem natum esse, neque auxilium illi misit, neque tributum solvit; contra pacta conventa quæ, ab Astyage bello superatus, cum Medis hæc de re inierat. Accidit hæc Armeniæ defectio, ex Ufferii sententiâ, anno M. 3447. Julianæ periodî, 4157. ante æram Christianam, 557, tertio autem regnantis Neriglistaris anno, qui Evlmerodacho in Assyriorum imperio successerat.

‡ Αἰ δ' οἰκήσεις αὐτῶ, &c.] Vulgò, αὐτῶν. Quæ utcunq; ferri possit lectio, ei tamen hæc, quam damus, à Stephano meritò prælatam arbitror. Nam quæ præcedunt et mox sequuntur verba, ad ipsum Armeniæ Regem, non populum ejus imperio subiectum, potissimum spectant. Interpretes quoque veteres, Gabriellum volo et Philelphum, hæc nostram lectiōnem secutos video. Armeniæ autem, apud Auctores, plures nominantur montes; et de his Paryadres, qui dicitur, propter aquas, silvas, et præruptos vertices, tutissimum erat receptaculum. Et toti quidem regioni huic montes nomen dedisse videantur: Græcisque aded fides haud habenda est, qui id eam ab Armeno quodam, Jasonis comite, traxisse finxerunt. Borchartum audio libentius, qui, in Ptolemy. lib. 1. c. 3. putat Ἰνῶ-ῤῥη, quasi montem Minni primogenium nomen esse; in quâ opinione firmatum se dicit, Jonathanis Chaldæi et Symmachij interpretationibus ejusdem loci, Amos 4. 3. הַגְּבֹרֹת הַגְּבֹרֹת quem Jonathan ita exponit

ἐν ἐχυροῖς χωρίοις εἰσὶν, ἢ ἐν εὐεφόδοις; Καὶ ὁ Κρυζάρης εἶπεν, Αἱ μὲν οἰκήσεις ἐ πάνυ ἐν ἐχυροῖς· ἐγὼ γὰρ τέττε ἐκ ἡμέλουν ὄρη μέντοι ἐστὶν, ἔνθα δύναται ἂν ἀπελθῶν, ἐν τῷ παραχρηῆμα ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι, τὲ μὴτ' αὐτός γε ὑποχείριος γενέσθαι, μηδὲ ὅσα ἐνταῦθα δύναίτο ὑπεκκομίσασθαι, εἰ μή τις πολιορκίῃ προσκαδήμενος, ὥσπερ ὁ ἐμὸς πατήρ ποτὲ ἐποίησεν. Ἐκ τέττε δὲ ὁ Κῦρος λέγει τάδε, Ἀλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἰπέας μοι προσδεῖς, ὅποσοι δοκῶσιν ἱκανοὶ εἶναι, οἶμαι ἂν, σὺν ταῖς θεοῖς, ποιῆσαι αὐτὸν καὶ τὸ στρατεύμα πέμπειν, καὶ ἀποδεῖναι τὸν δασμόν σοι· ἔτι δὲ ἐλπίζω καὶ φίλον αὐτὸν μᾶλλον ἡμῖν ἔσεσθαι ἢ νῦν ἐστι. Καὶ ὁ Κρυζάρης εἶπε, Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω ἐκείνης ἐλθεῖν πρὸς σε μᾶλλον ἢ πρὸς ἡμᾶς. Ἀκέω γὰρ καὶ συνθηρευτάς τινὰς τῶν παίδων αὐτῆ σοι γενέσθαι, ὥστε ἴσως ἂν καὶ πάλιν, ἔλθοιεν πρὸς σε ὑποχειρίων δὲ γενομένων τινῶν αὐτῶν, πάντ' ἂνπραχθεῖη, ἢ ἡμεῖς βελόμεθα. Οὐκὲν δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, σύμφορον εἶναι, τὸ λεληθέναι ἡμᾶς ταῦτα βελεύοντας; Μᾶλλον γ' ἂν ἔν, ἔφη ὁ Κρυζάρης, καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ εἰ τις ὄρμητο ἐπ' αὐτὰς, ἀπαρασκευαστότεροι ἂν λαμβάνοντο. Ἄκε τοίνυν, ἔφε ὁ Κῦρος, ἢν τι σοὶ δόξω λέγειν. Ἐγὼ πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμῆ Πέρσαις τεθήρακα ἀμφὶ τὰ ὄρια τῆς σῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἰπέας δὲ ἤδη τινὰς προσλαβὼν, τῶν ἐνδένδε ἐταίρων ἀφικόμεν. Τὰ μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ Κρυζάρης, ἐκ ἂν ὑποπτεύσῃ· εἰ δὲ πολὺ πλείων ἢ δύναμις φαίνοιτο ἢς εἰώδεις ἔχων θηρᾶν, τέττο ἤδη ὑποπτον ἂν γίγνοιτο. Ἀλλ' ἐστὶν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ πρόφασιν κατασκευάσαι καὶ ἐνθάδε ἐκ ἀπίθανον· καὶ ἢν τις ἐκεῖσε ἐξαγγεῖλη ὡς ἐγὼ βελοῖμην μεγάλην θήραν ποιῆσαι, καὶ ἰπέας, ἔφη, αἰτιοῖν ἂν σε ἐκ τῆ φανερῆ. Κάλλιστ', ἔφη, λέγεις, ὁ Κρυζάρης· ἐγὼ δὲ σοι ἐκ ἐδελήσω διδόναι πλὴν μετρήεις τινὰς, ὡς βελόμενος πρὸς τὰ φερέρια ἐλθεῖν τὰ πρὸς τῇ Ἀσσυρίᾳ. Καὶ γὰρ τῷ ὄντι, ἔφη, βέλομαι ἐλθὼν κατασκευάσαι αὐτὰ ὡς ἐχυρώτατα. Ὅποτε δὲ σὺ

exponit 'ג'מרה 'ריון יד ultra montes Harmini, id est, Armenia: de Symmacho autem Theodoretus: ὁ δὲ Σύμμαχος τὸ Ἀρμανὰ Ἀρμενίαν ἠρμήνευσεν, Symmachus vocem ARMANA Armeniam interpretatus est. Hieronymus in locum:—et transferri in Armon, montes Armenia, qui Adidis Persique confines sunt.

προεληλυθόσης σὺν ἧ ἔχεις δυνάμει, καὶ θηρόης καὶ δὴ δύο ἡμέρας, πέμφαιμι ἄν σοι ἰκανὸς ἰππέας καὶ πεζῶς τῶν παρ' ἐμοὶ ἡθροισμένων, ἕς σὺ λαβῶν, εὐδὺς ἀνίοις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχων τὴν ἄλλην δυνάμιν πειρώμεν μὴ πρόσω ὑμῶν εἶναι, ἵνα, εἶπε καίρος εἴη, ἐπιφανείην.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαζάρης εὐδέως πρὸς τὰ Φρέγια ἡθροίζεν ἰππέας τε καὶ πεζῶς, καὶ ἀμάξας δὲ σίτε προέπεμπε τὴν ἐπὶ τὰ Φρέγια ὁδόν. Ο δὲ Κῦρος εὐδέως ἐδύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ ἅμα * πέμπων ἤτει τὸν Κυαζάρην τῶν νεωτέρων ἰππέων. Ο δὲ, πάνυ πολλῶν βελομένων ἐπισθαι, ἐ πολλὰς ἔδωκεν αὐτῷ. Προεληλυθότος δ' ἤδη τῷ Κυαζάρης σὺν δυνάμει καὶ πεζικῇ καὶ ἰππικῇ τὴν πρὸς τὰ Φρέγια ὁδόν, γίγνεται· τῷ Κῦρῳ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον ἵναί καλά· καὶ ἔτος ἐξάγει δὴ ὡς εἰς Σήραν παρεσκευασμένος. Πορευομένων δὲ αὐτῷ εὐδὺς ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπανίσταται λαγῶς· † αἰετὸς δ' ἐπιπτάμενος αἰσίος ὡς κατεῖδε τὸν λαγῶ φεύγοντα, ἐπιφερόμενος ἐπαισέ τε αὐτὸν, καὶ συναρπάσας ἐξῆρε, καὶ ἀπενεγκὼν ἐπὶ λόφον τινὰ ἐ πρόσω, ἐχερῆτο τῇ ἄγρᾳ ὅτι ἦθελεν. Ἰδὼν

* Πέμπων ἤτει, &c.] Libri nonnulli exhibent——ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἰππέων. In Aldinâ verò, Florent. et Stephani editionibus non occurrit ista præpositio. Muretus eam ante τὸν Κυαζάρην ponendam putat: atque hunc sanè locum obtinet in MSto Bodleiano. Mihi autem præpositio ad tuendam loci integritatem minimè necessaria videtur: quippe qui ellipticam exhibeat loquendi rationem, ad auctoribus subindè usurpatam. De usu verbi πέμπω, pro πέμπω πρόσβον, πρόσβρις vel aliquo simili simpliciter positi, lis nulla moveri potest. Unum tantum hujusmodi exemplum proferam, in quo ἤτει, perindè atque in hoc loco, participium, à πέμπω formatum, statim subsequitur: πέμψας γὰρ ἤτει παρ' αὐτῶν νεανίας χιλίους. Plutar. Amator. narrat. p. 722. T. 2. Porro, τινὰς, ante τῶν νεωτέρων ἰππέων, per elliptin deesse puto; adeò ut plenè in hunc modum diceretur,——ἤτει τὸν Κυαζάρην τινὰς τῶν νεωτέρων ἰππέων. Hanc loquendi formam jam paulò ante, et alibi sæpè, usurpavit Xenophon: καὶ ἰππίας δὲ ἦσαν τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθίνδ' ἰταίων——et lib. 5. Cyro et Gobryâ inter se colloquentibus,——ἵνα σὲ τούτων τινὰ αἰτήσωμαι—— Apud Auctores autem τὸς pati solet ellipsis:

Οὕτω μὲν κάλλιστος Τίλλας μακάρων ἀριθμῆται.

Theocrit. Idyl. 17. v. 72. id est, τὸς vel εἰς μακάρων. Et Hunc Hellenismum imitatum esse Horatium observant Interpretes:

Fies nobilium tu quoque sentium,

Me dicente, &c. Od. 13. lib. 3.

Hæc duo loca ab Hor. Vitringa in Animadv. ad Commentar. Joannis Vossii de Hebraïsmis. N. T. adlata video. Hic enim, Philolog. Sacra p. 137. in decimâ nonâ Hebraïsinorum classe temerè repofuit locutionem istam:——καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε, &c. Mat. 23. 34. similisque alias, Luc. 11. 49. et, 21. 16. Johan. 6. 39. Rev. 2. 10. quas tamen omnes τινὰς solummodò subauditum postulare, atque adeò benè Græcas esse, constat.

† Αἰετός δ', &c.] Aquilam sanè veteres præfagam prosperi successûs alitem existimabant. Exempla plura collegit Alex. ab Alex. *Dier. Genial.* lib. 5. Tom. 2. p. 131. Undè Seneca, *Nat. Quæst.* lib. 2. 32. "Cur ergo, inquit, Aquilæ hic "honus datus est, ut magnarum rerum faceret auspicia?" Et ab Homero τελειότατος πτερινῶν appellatur:

Αὐτίκα δ' αἰετὸν ἦκε, τελειότατον πτερινῶν,

Νεβροὺς ἔχουσι' ἐνύχισσι, &c. II. θ'. v. 247.

ἔν ὁ Κύρος τὸ σημεῖον, ἥσθη τε καὶ προσεκύνησε Δία βασι-
λέα, καὶ εἶπε πρὸς τὸς παρόντας, Ἡ μὲν θήρα καλὴ ἔσται,
ὦ ἄνδρες, ἦν θεὸς θέλη. Ὡς δὲ πρὸς τοῖς ὄρειοις ἐγένοντο,
εὐδύς, ὥσπερ εἰώδει, ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πεζῶν
καὶ τῶν ἰπέων * ὤγμευον αὐτῶ, ὡς ἐπίοντες τὰ θηρία
ἐξανισταῖεν· οἱ δὲ ἄριστοι καὶ πεζοὶ καὶ ἰππεῖς διέστησαν,
καὶ τὰ ἀνιστάμενα ὑπεδέχοντο καὶ ἐδίωκον, καὶ ἤρουν πολ-
λοὺς καὶ σῦς, καὶ ἐλάφους, καὶ δορκάδας, καὶ ὄνους ἀγρίους·
πολλοὶ γὰρ ἐν τέτοις τοῖς τόποις ὄνοι καὶ νῦν ἔτι γίγνονται.
Ἐπεὶ δ' ἐλήξαν τῆς θήρας, πρόσμιζας πρὸς τὰ ὄρια τῶν Ἀρ-
μενίων ἐδειπνοποίησατο· καὶ τῇ ὑστεραία αὐδὶς ἐθήρα, προ-
σελθὼν πρὸς τὰ ὄρη, ἦν ὠρέγετο. Ἐπεὶ δ' αὖ ἐλήξεν, ἐδειπ-
νοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυαζάρους στρατεύμα ὡς ἥσθητο προ-
σιόν, ὑποπέμψας πρὸς αὐτὸς, εἶπεν ἀπέχοντας αὐτῷ δειπνο-
ποιεῖσθαι ὡς δύο † παρασάγγας· τὸτο προῖδὼν ὡς συμβα-
λεῖται

* Ὀγμευον αὐτῶ] Huius verbi locum spurium aliud, ὠγμειν, in editis ferè omnibus in-
fedit. Lessclavius tandem dedit ὠγμενον αὐτῶ, quam lectionem ex Libro Budensi Camera-
rium adferre ait. Et Æmilii Portus pro ὠγμενον illo, nihili planè verbo, scribendum ὠγ-
μεινον vidit: quo factò in pristinam tandem integritatem restitutus videtur hic locus. Dicitur
autem ὠγμεύω propriè de messoribus, qui longà ferie, ordine procedentes, in arvis segetibúf-
que metunt. Hoc disertissimis verbis, hunc ipsum locum respiciens, testatur Suidas: Ὀγ-
μεινον, inquit, Ξενοφῶν ἐν Β'. ἀντὶ τοῦ, ἐπορεύοντο, παρὰ τὸν ὄγγμον, τὸν σημαίνοντα τὴν κατὰ
τάξιν ὁδὸν τῶν βριζόντων. Et Hesychius, Ὀγμος, ἢ ἐφεξῆς φυτεία· μεταφορικῶς δὲ, καὶ ὅταν
πορεύονται ἐφ' ἑνα τιταγαμένοι κατὰ στίχον, ὄγγμον λέγουσι· ὃ δὲ τῶν βριζόντων στίχος, ὠγμειν
λέγονται. Ità Phavorinus et Etymol. M. Eustathius verò, Ὀγμος, ὃ ἀροτριασθεῖς τόπος, καὶ
ἀνοιγείς ἰλλουσμῶ ἀρότρου, &c. ad Il. λ'. p. 831. et, σ'. p. 1161. Et Schol. in Theocr. Idyl. 1.
v. 2. Ὀγμος, ἢ ἐπ' εὐθὺ τοῦ ἀρότρου τομῆ. Sed et ipsum verbum ὠγμύω eodem. quo Noster,
sensu adhibuit Sophocles, Philoct. v. 164—5.

Νεο. Δῆλον ἔμοιγ', ὡς φορβῆς χρεῖα

Σπίβον ὠγμύω τόνδε, πύλας ποῦ.

Ubi Schol. Ὀγμος, ἢ ἐπὶ στίχον φυτεία, καὶ ἡ ταξίς· νῦν δὲ, ἀντὶ τοῦ, ἐφεξῆς πορεύεται. Agit
hic Sophocles quoque de venatione *Philocetis*; quod ex iis liquet versibus, quos prioribus illis
subjicit Tragicus:

Ταύτην γὰρ ἔχριν βιοτῆς αὐτῶν

Λόγος ἐστὶ φύσει, θηρεβολοῦντα

Πτηνοῖς τοῖς, &c.

Prolixè huic commentationi, quam Porto in primis acceptam referimus, adjiçendus tandem
est J. Pollucis locus, T. 1. p. 518. in quo de cervis capiendis agit; Ἀλίσκονται δὲ δικτύοις μὲν,
ἢ τὸς ὠγμύσας αὐτὰς συνιλάσιαι. Ubi Jungermannus, ad ὠγμύσας, statuit illud esse verbum
Xenophonéum, atque eà adeò gratià hunc ipsum Nostri locum adducit, — καὶ τῶν ἰσ-
πίων ὠγμεινον αὐτῶ, ὡς, &c. Denique, ὠρμησιν illud, quod hæcenus obtinuit, in oris primò
codicum vetustiorum librariorum quosdam adnotasse puto, ut alterum illud, ὠρμεινον, utpote dif-
ficillius, explicarent: quo factum, ut eliminatà prisca lectione, cujus significatio fugerat im-
peritos, in ejus locum glossèma tandem subivit.

† Παρασάγγας] Notissimum ferè est vocabulum hoc, apud Persas, mensuram vitè signifi-
care. Herodot. lib. 2. c. 6. Δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια. Nec aliter, lib.
5. c. 53. Strabo lib. 11. T. 2. p. 788. Τὸν δὲ παρασάγγην τὸν Περσικόν, οἱ μὲν ἐξήκοντα στα-
δίων φασίν, οἱ δὲ, τριάκοντα ἢ τιταράκοντα. Auctor Etymologicì: Παρασάγγαι, τριάκοντα
στάδια παρὰ Πέρσαις, παρ' Αἰγυπτίοις δ' ἐξήκοντα. His adjiciendis est insignis quidam Aga-
thiæ locus, Histor. lib. 2. p. 59. edit. Bon. Vulcanii, Ἔστι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡε-
δέτη δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια, ὡς δὲ νῦν βιβλῆς καὶ Πέρσαις φατίν, ἐν ἰνὸ μόνῳ τῶν
ἰκιστῶν

λείται πρὸς τὸ λανθάνειν· ἐπεὶ δὲ δειπνήσειεν, * εἶπε τῷ ἄρχοντι αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτόν. Μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ τὸς ταξίαρχος ἐκάλει· ἐπεὶ δὲ παρήσαν, ἔλεξεν ᾧδε:

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ Ἀρμένιος πρόσθεν μὲν καὶ σύμμαχος ἦν καὶ ὑπήκοος Κυαζάρει· νῦν δ', ὡς ἤσθετο τοὺς πολεμίας ἐπιόντας, καταφρονεῖ, καὶ ἔτε στρατεύμα πέμπει ἡμῖν, ἔτε τὸν δασμὸν ἀποδίδωσι· νῦν ἔν τῷτον δεῖ θηράσαι, ἢν δυνάμεθα. Ὡδέ μοι ἔν δοκεῖ, ἔφη, ποιεῖν. Σὺ μὲν, ὦ Χρυσάντα, ἐπειδὰν ἀποκοιμηθῆς ὅσον μέτριον, † λαβὼν τὸς ἡμίσεις Περσῶν τῶν σὺν ἡμῖν, ἴδι τὴν ὄρεινὴν καὶ κατάλαβε τὰ ὄρη, εἰς ἃ φασιν αὐτόν, ὅταν τινὰ φοβηθῆ, καταφεύγειν. Ηγεμόνας δέ σοι ἐγὼ δώσω. Φασὶ μὲν ἔν καὶ δασέα ταῦτα τὰ ὄρη εἶναι, ὡς ἔλπις ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι· ὄμως δὲ εἰ προτέμποις πρὸ τῆ στρατεύματος εὐζώνος ἄνδρας, λησταῖς εἰκότας καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς στολὰς, ἔτοι ἂν σοι, εἴ τισιν ἐντυγχάνοιεν τῶν Ἀρμενίων, ἔς μὲν ἂν συλλαμβάνοντες αὐτῶν κωλύοιεν τῶν ἐξαγγελιῶν, ἔς δὲ μὴ δύναιντο λαμβάνειν, ἀποσοβῆντες ἂν ἐμποδῶν γίγνοιτο τῆ μὴ ὄρεῶν αὐτῶς τὸ ὄλον στρατεύμα, ἀλλ' ὡς περὶ κλοπῶν Βελευσδαί. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, οὕτω ποίει· ἐγὼ δὲ ὅμα τῆ ἡμέρα τὸς ἡμίσεις μὲν τῶν περὶ ἔχων, ἅπαντας δὲ τὸς ἰππίας, πορεύσομαι διὰ τῆ πεδίε εὐθύς πρὸς τὰ βασιλεία. Καὶ ἦν μὲν ἀνδίστηται, δῆλον ὅτι μάχεσθαι δεήσει· ἦν δ' ἂν ὑποχωρῆ τῆ πεδίε, δῆλον ὅτι † μεταθεῖν δεήσει· ἦν δ' εἰς τὰ ὄρη φεύγη, ἐνταῦθα δὴ, ἔφη, σὸν ἔργον μηδένα ἀφίναί τῶν πρὸς σε ἀφικνεμένων. Νόμιζε δ' ὡσπερ ἐν

ἴκοσι πλείονα. Hodie, auctore Relando, Parasanga apud Persas continet tria millia, unumquodque milliare ter mille cubitos, quilibet cubitus triginta digitos, quilibet digitus latitudinem sex granorum hordei.

* Εἶπε] Camero in *Myroth. Evang.* ad Matt. 4. 3. ——— εἶπε ἵνα οἱ λίθοι, &c. putat, Hebraicâ phrasi, εἶπῶν poni pro *jubere, præcipere*. Gatakerus etiam, de *Stylo N. Inst.* cap. 28. censet ab Hebræis potiùs, quàm à Græcis, verbum hoc in *jubendi* sive *imperandi* significatu adhibitum, sumpsisse Evangelistas; à quibus sæpissimè ità usurpatum est, Marc. 5. 43. Luc. 19. 15. &c. At satis constat causam non fuisse, cur ità statuerent. Nam sæpè alibi, non hoc tantum loco, apud Nostrum, aliòque purissimos scriptores Græcos, verbum illud *jubendi* seu *præcipiendi* vim obtinet.

† Λαβῶν] Vulgò, λάβε. Stephanus scribit λαβών, alioquì, inquit, ante ἡ, opus esset particulâ καί. Atque hanc emendationem comprobat MS. Bodl. nec non Muretus ad locum.

‡ Μεταθεῖν δεήσει] Locutio metaphorica, à re venaticâ desumpta. Paulò suprâ de *venando* Armenio, hic de eodem *insequendo* loquitur. Frequentissimè usús est hoc verbum apud Scriptores *Cynæget.* Nostrum in primis, et Arrianum: idque aded inter ea, quæ rei venaticæ sunt propria, recenset J. Pollux lib. 5. cap. 1.

“ ἤρα ἡμᾶς μὲν τὲς ἐπιζητῶντας ἔσεσθαι, * σὲ δὲ τὸν
 “ ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι. Μέννησο ἐν ἐκείνῳ, ὅτι φθάνειν δεῖ πε-
 “ φραγμένους τὲς πόρως πρὶν κινεῖσθαι † τὰ Θηρία. Καὶ λε-
 “ ληθέναι δὲ δεῖ τὲς ἐπὶ τέτοις τεταγμένους, εἰ μέλλουσι μὴ
 “ ἀποστρέφειν τὰ προσφερόμενα. Μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ Χρυ-
 “ σάντα, ἔτως αὖ ποίει, ὥσπερ ἐνίστε διὰ τὴν φιλοθηρίαν·
 “ πολλάκις γὰρ ὅλην τὴν νύκτα ἄϋπνος πραγματεύῃ· ἀλλὰ
 “ νῦν ἑάσαι χρεὶ τὲς ἀνδρας τὸ μέτριον ἀποκοιμηθῆναι, ὡς ἂν
 “ δύνωνται ‡ ὑπνομαχεῖν. Μηδέ γε σὺ, ὅτι ἐχ ἡγεμόνας
 “ ἔχων ἀνδρώπες πλανᾷ ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ’ ὅπη ἂν τὰ θηρία
 “ ὑψηλῆται, ταύτη μεταδεῖς, μήτοι καὶ νῦν ἔτω τὰ δύσ-
 “ βατα πορεύς, ἀλλὰ κέλευε σὺ τὲς ἡγεμόνας, εἰάν μὴ πάνυ
 “ πολὺ ἐλάσσων ἡ ὁδὸς ἦ, τὴν ῥάστην ἡγεῖσθαι. Στρατιᾷ
 “ γὰρ ἡ ῥάστη ταχίστη. Μηδέ γε, ὅτι σὺ εἶδισαι τρέχειν
 “ ἀνὰ τὰ ὄρη, μήτοι δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ’ ὡς ἂν δύνηται σοι
 “ ὁ στρατὸς ἔπεσθαι, τῷ μέσῳ τῆς σπεδῆς ἡγῆ. Αγαθὸν δὲ
 “ καὶ τῶν δυνατωτάτων καὶ προδύμων ὑπομένοντας τινὰς ἐνίστε
 “ παρακελεύεσθαι· ἐπειδὴν δὲ παρέλθῃ τὸ κέρασ, παροξυντι-
 “ κὸν εἰς τὸ σπεύδειν, πάντας παρὰ τὲς βαδίζοντας τρέχον-
 “ τας ὀρεῖσθαι.”

Χρυσάντας μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσας, καὶ ἐπιγυρωθεὶς τῇ ἐν-
 τολῇ Κύρου, λαβὼν τὲς ἡγεμόνας, ἀπελθὼν, καὶ παραγγείλας
 αὐτῷ εἶδει ταῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι, ἀνεπαύετο. Ἐπεὶ
 δὲ ἀπεκοιμήθησαν ὅσον ἐδόκει μέτριον εἶναι, ἐπορεύετο ἐπὶ τὰ

* Σὲ δὲ τὸν] Sic legendum videtur, non, ut vulgò, σὲ δὲ τῶν ἐπι, &c. nisi quis ellipticam locutionem esse statuerit, per τινὰ suppleendam. Eam quàm recipimus lectionem, in loci interpretatione, scutus est Leonclavius, et repræsentat etiam MS. Bodl. Noster autem per τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι vult eum, quem in Κυνηγεῖ; ἀρκύρων appellat.

† τὰ θηρία] In vulgato legitur, τὴν θήραν. Quod Editorum Interpretumque neminem probasse video. Hi verò cum lectionem aliam, τὸν θῆρας, in margine invenerint, ad eam versionem quique suas conformarunt. Mihi quidem neque hæc neque illa placet lectio; ideoque aliam ex conjecturâ reposui, cui et res ipsa, et sequentia statim ista, — μή ἀποστρέφειν τὰ προσφερόμενα, et, — ὅπη ἂν τὰ θηρία ὑψηλῆται, omnino favere videantur.

‡ ὑπνομαχεῖν] Rejiciendum hoc verbum, et in ejus locum ὕπνου ταχεῖν vel ὑπνομαχεῖν substituendum quidam autumnarunt. MS. item Bodl. (nè quid dissimulem) repræsentat, ὕπνου ταχεῖν, receptâ lectione, ὑπνομαχεῖν, in margine laudatâ. Editi ferè omnes dant ὑπνομαχεῖν, Sed, Leonclavius, parum sibi constans, versionem suam lectioni marginis, ὕπνου ταχεῖν, adcommodavit: vertit enim, ut somni sint expertes. Vulgatæ verò lectioni sua non deest auctoritas. Phavorinus, ad ὑπνομαχεῖν, Auctores adducit Xenophontem et Synesium: his additis, σὺ δὲ ἀνίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγει ἢ ὕπνου κρατεῖν. Suidas eisdem citat Auctores, et Synesii etiam verba profert; ἐγὼ δὲ ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος, ὑπνομαχῶ. Extant autem epist. 130. p. 464. edit. Morel. Nec aliter Thomas Magister, ὑπνομαχεῖν, Ξενοφῶν καὶ Συνεσίῳς ἐν ἐπιστολῇ· ὑπὸ μεσοπύργιον τεταγμένος ὑπνομαχῶν (lege, ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος, &c.) σὺ δὲ ἀνίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγει ἢ ὕπνου κρατεῖν.

ἔρη. Κύρος δὲ, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἄγγελον προέπεμπε πρὸς τὸν Ἀρμένιον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὧδε· Κύρος, ὦ Ἀρμένιε, κελεύει ἔτω ποιεῖν σε, ὅπως ὡς τάχιστα * ἔχων ἀπίης καὶ τὸν δασμὸν καὶ τὸ στράτευμα. Ἦν δ' ἐρωτᾷ ὅπως εἰμί, λεγε τάληθῆ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ὄριοις. Ἦν δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κἀνταῦθα τάληθῆ, ὅτι ἐκ οἴσθα. Ἦν δὲ ὀπόσοι ἐσμὲν πυνδάνηται, συμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. Τὸν μὲν δὴ ἄγγελον, ἐπιστείλας ταῦτα, ἔπεψε νομίζων φιλικώτερον εἶναι ἔτως, ἢ μὴ προειπόντα πορευέσθαι. Αὐτὸς δὲ συνταξάμενος ἢ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορευέτο. Προεῖπε δὲ τοῖς στρατιώταις μηδένα ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῷ ἐντυγχάνοι, θάρρειν τε παραγγέλλειν, † καὶ ἀγορὰν τὸν βελόμενον ἄγειν, ὅπως ἂν ὧσιν, εἴ τις σιτία ἢ ποτὰ τυγχάνοι πωλεῖν βελόμενος.

* Ἐχων ἀπίης] Legitur etiam, notante Leuncluvio, in libro Budensii, ἔχων οἴσης τὸν δασμὸν. Nempe paulò infra hæc locutio occurrit, — συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν. Hinc, opinor, illa Budensii Libri Lectio. Vulgata autem fatis sana, et minimè loco movenda videtur.

† Καὶ ἀγορὰν, &c.] Est nimirum boni Imperatoris omni cogitatione curâque in comœtatum undique advehendum incumbere. Inter cætera adedò imperatoria officia hoc meritò recenset Onofander, extremo cap. 6. p. 15. Φροντίζετω δὲ περὶ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τῆς τῶν ἐμπόρων, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, παραπομπῆς· ἵνα ἀκινδύνου τῆς παρουσίας σφίσιν οὕτως ἀόκνως παρακομίζουσι τὸν εἰς τὰ ἐπιτηδεῖα φόρον. Lege, σφίσιν οὔσης, ἀόκνως παρακομίζουσι τὸν, &c. Et rei tam necessariæ incuriam J. Cæsari vitio vertit Alexander M. referente Juliano, p. 323. ed. Ezech. Spanh. Καὶ γὰρ ἐν Ἰνδία γίγονας τῶν ἐπιτηδεῶν, (ἰστί δὲ οὐ μικρὸν, ὡς οἶδα, τοῦτο ἀμάτημα, στρατηγῶν) καὶ μάχη συμβαλὼν ἠττήθη.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ'.

Ο Μὲν δὴ Κῦρος ἐν τέτοις ἦν * ὁ δὲ Ἀρμένιος, ὡς ἤκουσε τῆ ἀγγέλου τὰ παρὰ τῆ Κῦρος, ἐξεπλάγη, ἐνόησας ὅτι ἀδικοίη καὶ τὸν δασμὸν λείπων, καὶ τὸ στράτευμα ἐπέμπων. Καὶ τὸ μέγιστον ἐφοβεῖτο, ὅτι ὀφθῆσεσθαι ἔμελλε τὰ βασιλεια οἰκοδομεῖν ἀρχόμενος, ὡς ἀνὶκανὰ ἀπομάχεσθαι εἶη. Διὰ πάντα δὴ ταῦτα ὄντων, ἅμα μὲν διέπεμπεν ἀθροίζων τὴν αὐτῆ δύναμιν, ἅμα δ' ἐπέμπεν εἰς τὰ ὄρη τὸν νεώτερον υἱὸν Σάβαριν, καὶ τὰς γυναῖκας, τὴν τε ἑαυτῆ καὶ τὴν τῆ υἱῶ, καὶ τὰς θυγατέρας· καὶ κόσμον δὲ καὶ κατασκευὴν τὴν πλείστα ἀξίαν συναπέπεμπε, προπομπὰς δὲς αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν κατασκευομένους ἐπέμπε τί πράττοι Κῦρος, ἅμα δὲ συνέταττε τὰς παραγινομένους τῶν Ἀρμενίων· καὶ ταχὺ παρῆσαν ἄλλοι, λέγοντες ὅτι καὶ † δὴ αὐτὸς ἔτος ὁμῶ· ἐνταῦθα δὴ ἐκέτι ἔτλη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀλλ' ὑπεχάρει. Ὡς δὲ τῆτο εἶδον αὐτὸν ποιήσαντα οἱ Ἀρμένιοι, διεδίδρασκόν ἤδη ἕκαστος ἐπὶ τὰ ἑαυτῆ, βελόμενοι τὰ ὄντα ἐκποδὰν ποιῆσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἑώρα διαφερόντων καὶ ἐλαυνόντων τὸ πεδίου μεστὸν, ὑποπέμπων ἔλεγεν ὅτι ἐδενὶ πολέμιος εἶη τῶν μενόντων· εἰ δὲ τινα φεύγοντα λήψοιτο, προηγόρευσεν ὅτι ὡς πολεμίῳ χρῆσοιτο. Οὕτω δὴ οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον, ἦσαν δὲ οἱ ὑπεχάρει σὺν τῷ βασιλεῖ. Ἐπεὶ δὲ οἱ σὺν ταῖς γυναῖξιν προΐόντες ἐνέπεσον εἰς τὰς ἐν τῷ ὄρει, κραυγὴν τε εὐθύς ἐποίησαν, καὶ φεύγοντες ἠλίσκοντο πολλοὶ αὐτῶν. Τέλος δὲ καὶ ὁ παῖς, καὶ

* Ὁ δὲ Ἀρμένιος, &c.] Zonaras, Scriptor ætate suâ clarus, ea omnia, quæ de Cyro hîc Xenophôque sunt memorata, iisdem penè verbis, quibus Noster usus est, exposuit: Ὡς δ' ἤκουσα ταῦτα ὁ Ἀρμένιος, ἐξεπλάγη· καὶ ἐπέμπε μὲν ἀθροίζων τὴν αὐτοῦ στρατὴν ἔτιμπε δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, τὸν τε νεώτερον υἱὸν, καὶ τὰ, &c. Annal. T. I. lib. 3. p. 149. et seq. edit. Paris.

† Ὅτι καὶ δὴ] Pro καὶ δὴ, Muretus reponendum censet ἤδη. Nec temerè, opinor. Idem notat ὁμοίῳ ἥτις poni ἀντι τοῦ ἰγγύς. Omnino rectè.

αἱ γυναῖκες, καὶ αἱ θυγατέρες ἐάλωσαν, καὶ τὰ χρήματα ὅσα σὺν αὐτοῖς ἀγόμενα ἐτύγχανεν. Ο δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὡς ἤσθετο τὰ γιγνόμενα, ἀπορῶν ποῖ τράποιτο, ἐπὶ λόφον τινὰ καταφεύγει. Ο δὲ αὖ Κῦρος ταῦτα ἰδὼν, περιῖσταται τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάνταν πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τῷ ὄρει καταλιπόντα ἕκειν. Τὸ μὲν δὴ στράτευμα ἠδρούριζοτο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Ἀρμένιον κήρυκα, ἤρξτο ἄδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πό- τερα βέλει αὐτῷ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῇ δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβάς ἡμῖν διαμάχεσθαι; Απεκρίνατο ὁ Ἀρμένιος ὅτι ἐδετέροις βέλοιο μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κῦρος πέμψας ἤρῳα, Τί ἐν κἀδησαι αὐτόθι, καὶ ἐ καταβαίνεις; Απορῶν, ἔφη, ὅτι χρὴ ποιεῖν. Ἀλλ' ἐδὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπορεῖν σε δεῖ· ἔξεστι γάρ σοι ἐπὶ δίκην καταβαίνειν. Τίς δ', ἔφη, ὁ δικάσων; Δηλονότι ὦ ὁ Θεὸς ἔδωκε καὶ ἄνευ δίκης σοι χρήσασθαι ὅτι καὶ βέλοιο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀρμένιος, γιγνώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει καὶ ὁ Κῦρος λαβὰν εἰς τὸ μέσον κἀκείον καὶ τὰ ἄλλα πάντα, περιστρατοπεδεύ- σατο, * ὁμοῦ ἤδη πᾶσαν ἔχων τὴν δύναμιν.

Ἐν τέτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ πρεσβύτατος παῖς τῷ Ἀρμένιῳ, Τιγράνης, ἐξ ἀποδημίας τινὸς προσήει, ὅς καὶ σύνδηρος ποτὲ ἐγεγένητο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, εὐδὺς πο- ρεύεται πρὸς τὸν Κῦρον, ἧπερ εἶχεν. Ὡς δὲ εἶδε πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ † ἀδελφάς, καὶ τὴν ἑαυτῷ γυναῖκα αἰχμαλώ- τες γεγενημένους, ἐδάκρυσεν, ὥσπερ εἰκός. Ο δὲ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλο μὲν ἐδὲν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε δ' ὅτι, Εἰς καιρὸν ἤκεις, ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκέρως παρὰ τῆς ἀμφὶ τῷ πατρός. Καὶ εὐδὺς συνεκάλει τὰς ἡγεμόνας τὰς τε τῶν Περ- σῶν καὶ τὰς τῶν Μήδων· παρεκάλει δὲ καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῶν ἐντίμων παρῆν· καὶ τὰς γυναῖκας, ‡ ἐν ταῖς ἀρμαμάξαις παρῆσας,

* Ὁμοῦ ἤδη] Sic emendandum curavimus, MStum Bodl. secuti. Vulgò erat, ὁμοῦ δὴ. Sed, hoc in genere sæpe à librariis peccatum est: ideòque probabilior Mureti conjectura, modò memorata, videtur. Hanc nostram emendationem à Stephano quoque comprobata invenio.

† Καὶ ἀδελφάς] Editi, quos vidì, omnes exhibent ἀδελφούς. Contra quàm loci ratio postulat. Nam de uno tantùm filio, quem, absente Tigraçe, apud se retinuerat Armenius, antea locutus est Noster. Philadelphus autem et Gabriellus nostram hanc lectionem in iis, qui- bus usi sunt, libris invenerunt. Vertit enim uterque, *sorores*. Eandem MS. Bodl. et Zo- naras, loco suprâ dicto, confirmat: de Tigraçe peregrè redeunte loquitur, ——— καὶ ἰδὼν τὸν τε πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰς ἀδελφάς, καὶ τὴν, &c.

‡ Ἐν ταῖς ἀρμαμάξαις] Lexicon Græco-lat. vetus, Ἀρμαμάξα, *Carpentum*, Q. Curtius ipsum

παρέσας, ἐκ ἀπήλασεν, ἀλλ' εἶα ἀκείν. Ὅποτε δὲ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο τῷ λόγῳ· καὶ, ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, πρῶτον μὲν σοὶ συμβελεύω, ἐν τῇ δίκῃ τάληδῆ λέγειν, ἵνα σοὶ ἐν γὰρ ἀπῆ τὸ εὐμισητότατον· τὸ γὰρ ψευδόμενον φαίνεσθαι, εὖ ἴσθι ὅτι καὶ τῷ συγγνώμῃς τινὸς τυγχάνειν ἐμποδῶν μάλιστα ἀνδράποισ γίγνεται. Ἐπειτα δὲ, ἔφη, συνίσασί μὲν σοὶ καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὐταὶ πάντα ὅσα ἐπραξας, καὶ Ἀρμενίαν οἱ παρόντες· ἦν δὲ αἰσδάνωνταί σε ἄλλα ἢ τὰ γιγνόμενα λέγοντα, νομιῶσί σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτῷ πάντα τὰ ἔσχατα παθεῖν, ἦν ἐγὼ τάληδῆ πύθωμαι. Ἀλλ' ἐρώτα, ἔφη, ὦ Κύρε, ὅτι βέλει, ὡς τάληδῆ ἐρέντος· τῆτε ἕνεκα καὶ γενέσθω ὅτι βέλεται, Λέγε δὴ μοι, ἔφη, ἐπολέμησας ποτὲ Ἀστυάγει τῷ τῆς ἐμῆς μητρὸς πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μηδοῖς; Ἐγὼ γ' ἔφη. Κρατηδεῖς δ' ὑπ' αὐτῷ, συνομολόγησας δασμὸν οἴσειν, καὶ συστρατεύεσθαι ὅπως ἐπαγγέλλοι, καὶ ἐρύματα μὴ ἔξειν; Ἦν ταῦτα. Νῦν ἔν διὰ τί ἔτε * τὸν δασμὸν ἀπήγαγες, ἔτε στράτευμα ἐπεμφας, ἐτείχιζες τε τὰ ἐρύματα; Καὶ ὅς ἔφη, Ἐλευθερίας ἐπεθύμην· καλὸν γὰρ μοι δοκεῖ εἶναι καὶ αὐτὸν ἐλεύθερον εἶναι, καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν. Καὶ γὰρ ἐστίν, ἔφη ὁ Κύρος, καλὸν μάχεσθαι, ὅπως μὴ ποτὲ τις δῆλος μέλλοι γενήσεσθαι· ἦν· δὲ δὴ ἢ πολέμῳ κρατηδεῖς, ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον δεσποδεῖς, ἐπιχειρῶν τις φαίνεται τὸς δεσπότης ἀποστερεῖν ἑαυτῷ, τῆτον σὺ, πρῶτος εἶπε, πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλὰ πράττοντα τιμᾶς, ἢ ὡς ἀδικῆντα, ἦν λάβης, κολάζεις; Κολάζω, ἔφη· ἐ γὰρ εἴς σὺ ψεύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κύρος, ὥδε καθ' ἐν ἑκάστον· Ἦν ἄρχων τις τύχη, καὶ ἀμάρτη, πότερον εἴς ἄρχειν, ἢ ἄλλον καθίστης ἀντ' αὐτῷ; Ἄλλον καθίστημι, ἔφη. Τί δὲ, ἦν χρήματα πολλὰ ἔχη, εἴς πλε-

ipsum nomen retinet, l. 3. c. 3. "Quindecim indè, quas, *armataxas* appellant, sequantur." Mollis autem et ferè muliebris vehiculi genus fuisse constat; nam ubi, apud Nostrum, *bartataxarum*, ibi et mulierum mentio fieri solet; Persis eas præcipuè in usu fuisse testatur Max. Tyr. dissert. 34. non longè ab initio: Ἐὰν δὲ Σπαρτιάτης εἶναι λέγων καὶ Ἕλληνας καὶ Δωριεὺς καὶ Ἡοικλιδῆς, θαναμάζης τιάραν Μηδικὴν καὶ ἄρματαξαν Περσικὴν, Περσῆς, &c. De *bartataxá* plura si velis, vide sis Schefferum de re vehiculari, lib. 2. c. 17. p. 217.

* Τὸν δασμὸν] Quæ non ubique anxie quaerenda est articuli præpositivi emphasis, ea hoc, loco minime forsan importunè notanda est. De eo enim speciatim tributo sermo hic est quod ab Armenio ad Cyaxarem ex pacto adlatum oportuit. Haud alia est hujus articuli emphasis apud Matt. 8. 4. *σαυτὸν διῆξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσίνεκε τὸ δῶρον* ὁ, &c. Ubi rectè Beza, *illud donum*: quippe Christus sanatum modo hominem jubet *illud speciatim* (non *aliquid*) donum Sacerdoti, offerre, quod ei lepræ purgati ex legis præscriptio, Levit. 14. 4. offerebant.

τεῖν, ἢ πένητα ποιεῖς; Αφαιρῆμαι, ἔφη, ἃ ἂν ἔχων τυγχάνῃ. Ἦν δὲ καὶ πρὸς πολεμίς αὐτὸν γιγνώσκης ἀφιστάμενον, τί ποιεῖς; Κατακαίνω, ἔφη· τί γὰρ δεῖ, ἐλεγχθέντα ὅτι ψεύδομαι, ἀποθανεῖν, μᾶλλον ἢ τάληδῆ λέγοντα; Ἐνταῦθα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτῷ ὡς ἤκασε ταῦτα, * περιεσπάσατο τὴν τῆραν, καὶ τὰς πέπλους κατέρρήξατο· αἱ δὲ γυναῖκες ἀναβοήσασαι ἐδρύπτοντο, ὡς οἰχομένους τῷ πατρὸς, καὶ ἀπολωλότων πάντων σφῶν ἦδη. Καὶ ὁ Κύρος σιωπῆσαι κελεύσας, πάλιν εἶπεν, Εἶεν τὰ μὲν δὴ σὰ δίκαια, ταῦτα, ᾧ Ἀρμένιε· ἡμῖν δὲ τί συμβλεύεις ἐκ τῶν ποιεῖν; Ὁ μὲν δὴ Ἀρμένιος ἐσιώπα, ἀπορῶν πότερα συμβλεύοι τῷ Κύρῳ κατακαίνειν ἑαυτὸν, ἢ τὰναντία διδάσκει ᾧ αὐτὸς ἔφη ποιεῖν· Ὁ δὲ παῖς αὐτῷ Τιγράνης ἐπήρετο τὸν Κύρον, Εἰπέ μοι, ᾧ Κύρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἀπορῶντι ἔοικεν, ἢ συμβλεύσω περὶ αὐτῷ ἢ οἰμαί σοι βέλτιστα εἶναι; Καὶ ὁ Κύρος, ἠσθημένος, ὅτε συνεδήρα αὐτῷ ὁ Τιγράνης, † σοφιστὴν τινα αὐτῷ συνόντα καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ τῷ Τιγράνη, πάνυ ἐπεθύμει αὐτῷ ἀκῆσαι, ὅτι ποτὲ ἐροίη· καὶ προθύμως ἐκέλευε λέγειν, ὅτι γινώσκοι·

Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τῷ πατρὸς ἢ ὅσα βεβλέυται, ἢ ὅσα ‡ πέπραχε, πάνυ σοι συμβλεύω τῶν μιμῆσθαι· εἰ δὲ τοι σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκῆναι, συμ-

* Περιεσπάσατο τὴν, &c.] Orientis nimirum gentes, tristius cūm quid accideret, acriores, in huic ferē modum, doloris animo concepti morsus indicare solebant. Moses, Nadabo et Abihuo morte repentīnā peremptis, tum ipsum Aharonem, tum filios ejus superstitēs monet, nē tiaras abjicerent, lucūs caupis, néve vestes lacerarent: Levit. 10. 6. Adjici possint, Gen. 37. 29, 34. Num. 14. 6. Job. 2. 12. atque alia passim V. T. loca. Idem de Peris s̄apē alibi tradit Xenophon. Nec aliter Herodotus: Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατερίκον τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθῶν διεχρῶντο. lib. 3. c. 66. Et Q. Curtius de Captivis Persicis: "Ingens circa eam nobilium faminarum turba coustiterat, laceratis crinibus abscisāque veste, pristini, &c." lib. 3. c. 11.

† Σοφιστὴν τινα] Plurium sanē Auctorum testimonio constat, honorificum antiquis temporibus dignationisq̄ue plenum fuisse *Sophista* nomen: quo non ii tantūm potiti sunt, qui eximii in dicendo erant, sed etiam ex Philosophis, qui facuadē anitai sensa exprimerent. Laërtius, pag. 9. οἱ δὲ σοφοί, inquit καὶ σοφισταὶ ἰκαλοῦντο. Et Plutarchus, Tom. 2. p. 385. λέγουσι γὰρ ἐκείνους τοὺς σοφοὺς, ὑπ' ἐνίων δὲ σοφιστὰς προσαγορευθέντας, αὐτοὺς μὲν εἶναι πέντε, Χίλωνα καὶ Θαλήν, καὶ Σόλωνα, &c. Quarum prior appellatio, ex Casauboni sententiā, sapientia habitum inhaerentem notat: posterior, munus docendi, quod olim functi sunt plerique Sapientum. Imō, vox σοφιστῆς primō itā latē patebat, ut omnibus alicujus artis peritis tribueretur; teste Suidā, qui eam exponit, πᾶς τεχνίτης. Sed aliō tandem translata est ad eos homines significandos, qui, auctore Cicerone, *Academ.* lib. 2. p. 134. edit. *Cantab.* aut ostentationis aut quaestūs causā philosophati sunt. Ceterū de variā Σοφιστῶν notatione consulas Ger. Vossium de *Rhetor. naturā et consist.* Oper. Tom. 3. pag. 316. et seq. Philostrati de *Vitiis Sophistarum*: et *Præfationem*, quam Aeliani Var. Hist. à se editis, dedit Perizonius.

‡ Πέπραχε, πάνυ] Sic optime MS. Bodl. et Muretus. Vulgo—πέπραχε τῶν πάνυ, &c. ubi τῶν illud omnino importunum videtur. In quibusdam libris legitur etiam—τίπραχε τῷ δοκεῖν πάντα ἡμαρτηκῆναι, πάνυ σοι—ex pessimā eorum, ut ἔριπτο, depravatione, quæ mox sequuntur: εἰ δὲ τοι σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκῆναι, συμβλεύω, &c.

βελεύω σοι αὐτὸν μὴ μιμεῖσθαι. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δίκαια ποιῶν, ἥκιστ' ἂν τὸν ἀμαρτάνοντα μιμοίμην. Ἔστιν, ἔφη, ταῦτα. Κολαστέον ἄρ' ἂν εἴη, κατὰ γε τὸν σὸν λόγον, τὸν πατέρα, εἶπερ τὸν ἀδικῆντα δίκαιον κολάζειν. Πότερα δ' ἠγῆ, ὦ Κῦρε, ἀμεινον εἶναι σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας ποιεῖσθαι, ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Ἐμαυτὸν ἄρα, ἔφη, ἔτω γ' ἂν τιμωροίμην. Ἀλλὰ σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγρᾶνης, μεγάλα γ' ἂν ζημιόιο, εἰ τὲς σεαυτῆ κατακαίνοις τότε, ὅποτε σοι πλείστε ἀξιοί εἶεν κεκτῆσθαι. Πῶς δ' ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείστε ἀξιοί γίνοντο ἄνθρωποι, ὅποτε ἀδικῆντες ἀλίσκοινο; Εἰ τότε, οἶμαι, σάφρονες γίνοντο. Δοκεῖ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, ἔτως ἔχειν, ἀνευ μὲν σωφροσύνης ἐδ' ἄλλης ἀρετῆς ἐδὲν ὄφελος εἶναι (τί γὰρ ἂν, ἔφη, χρήσαιτ' ἂν τις ἰσχυρῶ ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σάφρονι, ἢ ἰππικῶ; τί δέ, πλουσιῳ; τί δέ, δυνάστη ἐν πόλει;) σὺν δὲ σωφροσύνῃ καὶ φίλος πᾶς, χρησίμος, καὶ θεράπων πᾶς, ἀγαθός. Τῆτο ἔν, ἔφη, λέγεις, ὡς καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἀφρονος σάφρων γενήται. Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Πάδημα ἄρα σὺ λέγεις τῆς ψυχῆς εἶναι τὴν σωφροσύνην, ὥσπερ λύπην, ἐ μάδημα· ἐ γὰρ ἂν δῆπε, εἶγε φρόνιμον δεῖ γενέσθαι τὸν μέλλοντα σάφρονα ἴσεσθαι, παραχρῆμα ἐξ ἀφρονος σάφρων ἂν τις γένοιτο. Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔπω ἦσθε καὶ ἓνα ἄνδρα δι' ἀφροσύνης μὲν ἐπιχειροῦντα κρείττον ἑαυτῆ μάχεσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἠττηδῆ εὐδύς πεπαυμένον τῆς πρὸς τῆτον ἀφροσύνης; Πάλιν δ', ἔφη, ἔπω ἐώρακας πόλιν ἀντιταττομένην πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἥτις ἐπειδὴν ἠττηδῆ, παραχρῆμα ταύτη, ἀντὶ τῆ μάχεσθαι, πείδεσθαι θέλει; Ποίαν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ σὺ τῆ πατρὸς ἦτταν λέγων, ἔτως ἰσχυρίζη σεσαφρονίσθαι αὐτόν: Ἐν ἧ, νῆ Δί, ἑαυτῷ σύνοιδεν ἐλευθερίας μὲν ἐπιθυμήσας, δῆλος δ' ὡς ἐδεκάποτε γεόμενος· ἂ δὲ ὡήθη χρῆναι λαθεῖν, ἢ * φθάσαι, ἢ ἀποβιάσασθαι, ἐδὲν τέτων ἰανός γεόμενος διαπράξασθαι. Σὲ δὲ οἶδεν, ἂ μὲν ἐβελήδης ἐξαπατήσθαι αὐτόν, ἔτως ἐξαπατήσαντα, ὥσπερ ἂν τις τυφλὸς ἢ καφῆς καὶ μὴδ' οἰεῖν φρονῆντας ἐξαπατήσειεν· ἂ δὲ ὡήδης λαθεῖν χρῆναι, ἔτω σὲ

* φθάσαι, ἢ, &c.] Sic rescripti, Philadelphum, Gabriellum et MStum Bodl. secutus. Alii libri dant φασάσαι, ἢ ἐπιβιάσασθαι, quam lectionem veram ratus Leunclavius, ita locum reddit, *vel furium agere, vel, &c.* At φασῆν, non furium agere, sed furium indagare, depredare, scrutari, &c. significat.

οἶδε λαθόντα, ὥστε ἂ ἐνόμιζεν ἑαυτῷ ἐχυρὰ χωρὶά ἀποκαῖσθαι, ταῦτα εἰρκτὰς αὐτῷ ἔλαβες προκατασκευάσας· τάχει δὲ τοσῶτον περιεγένου αὐτῆ, ὥστε * πρόσωθεν ἔφθασας ἑλθῶν σὺν πολλῷ στόλῳ, πρὶν τῆτον τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν ἀδρῶσασθαι. Ἐπειτα δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἡ τοιαύτη ἦττα σωφρονίζειν ἱκανὴ εἶναι ἀνδρώπης, † τὸ γνῶναι ἄλλης ἑαυτῶν βελτίονας ὄντας; Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη ὁ Τιγρᾶνης, ἢ ὅταν μάχῃ τις ἦττηθῆ. Ο μὲν γὰρ ἰσχυροὶ κρατηθεῖς ἔστιν ὅτε ᾧήδη τὸ σῶμα ἀσκήσας ἀναμαχεῖσθαι καὶ πόλεις γε ἀλῆσαι, συμμάχους προσλαβῆσαι, οἴονται ἀναμαχεῖσθαι ἂν· ἔς δ' ἂν βελτίους τινὲς ἑαυτῶν ἠγήσωνται, τῆτοις πολλάκις καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐδέλσσι πείθεσθαι. Σὺ, ἔφη, εἰκας ἐκ οἴεσθαι τῆς ὑβριστὰς γιγνώσκειν τῆς ἑαυτῶν σωφρονεστέρους· ἐδὲ τῆς κλέπτου, τῆς μὴ κλέπτοντας· ἐδὲ τῆς ψευδομένους, τῆς ἀληθῆ λέγοντας· ἐδὲ τῆς ἀδικῶντας, τῆς τὰ δίκαια ποιῶντας· ἐκ οἴσθαι, ἔφη, ὅτι καὶ νῦν ὁ σὸς πατήρ ἐψεύσατο, καὶ ἐκ ἐξημπέδε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς ἐδ' ὅτινῃ, ὧν Ἀστυάγης συνέδετο, παραβαίνομεν; Ἀλλ' ἐδ' ἐγὼ τῆτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τῆς βελτίονας, σωφρονίζει, ἄνευ τῆ δίκην διδόναι ὑπὸ τῶν βελτιόνων, ὡσπερ ὁ ἐμὸς νῦν πατήρ διδάσκειν. Ἀλλ' ἔφη ὁ Κύρος, ὅ γε σὸς πατήρ πέποιθε μὲν ἐδ' ὅτινῃ ἔπω κακόν· φοβεῖται μὲν τοι, εἰ οἶδ', ὅτι μὴ πάντα τὰ ἔσχατα πάδη. ‡ Οἶει ἔν τι, ἔφη ὁ Τιγρᾶνης, μᾶλλον καταδελῶσθαι ἀνδρώπης τῆ ἰσχυρῆ φόβος; Οὐκ οἶσθαι ὅτι οἱ μὲν, τῷ ἰσχυροτάτῳ κολάσματι νομιζομένῳ, σιδήρῳ παιόμενοι, ὅμως ἐδέλσσι, καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς; ἔς δ' ἂν

* Πρόσωθεν] Cum πρόσθεν illud, quod vulgò legitur, ferri nequaquam poterat, Stephanus et Leunclavius πρόσθεν reponendum monuerunt. Sed faciliò est proniòque ea, quam MSto Bodl. repræsentatam exhibemus, emendatio: nec enim mirum est, si festinanti librario una litera nonnunquam excidat.

† Τὸ γνῶναι] Locus hic à librariis interpretibusque pessimè, ut opinor, acceptus est. In editis omnibus legitur τοῦ γνῶναι, &c. quæ Cyri verba sic reddit Leunclavius. At verò tibine videtur, inquit Cyrus, hominis ita videri clades sufficere ad efficiendum ut frugi sit, atque alios se potiores agnoscat? Eodem ferè recidunt aliorum versiones, à loci utique sententiâ pariter alienæ. Nos igitur, conjecturâ freti, reposuimus τὸ γνῶναι, quâ tandem ratione tum structura constat, tum idoneus ille, quem in versione damus, sensus exoritur. Hanc nostram emendationem atque interpretationem firmant satis tuenturque verba ista Tigranis suam, paulò post, sententiam explicantis; Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ τοῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τοὺς βελτιόνας, σωφρονίζει, ἄνευ, &c.

‡ Οἶει οὖν τι, &c.] Leunclavius, pro οἶει οὖν—μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους, rectius scribi arbitratur, οἶει οὖν τι μᾶλλον καταδουλοῦσθαι, &c. Nam verbum, inquit, καταδουλοῦσθαι hic παθητικὸν est procul dubio. Sed, omni planè vitio locum vacare puto: nam alibi sæpè καταδουλοῦμαι vim habet activam; Plutarch. in Demetr. p. 902. Τότε μίντοι καὶ σημεῖα μηχανῆ κατεδουλοῦτο τὴν γνώμην αὐτῶν. Plura exempla suppeditabit Budaus.

σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τέτοις ἐδὲ παραμυθεμένοις, ἀντιβλέπειν δύναται; Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς ὁ φόβος τῆ ἔργῳ κακῆσθαι μᾶλλον κολάζει τὰς ἀνθρώπους; Καὶ σὺ γε, ἔφη, οἶσθα ὅτι ἀληθῆ λέγω· ἐπίστασαι γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβῶμενοι μὴ φύγωσι πατρίδα, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, δεδιότες μὴ ἠττηθῶσιν, ἀδύμως διάγωσι· καὶ οἱ πλείοντες, μὴ ναυαγήσωσι, καὶ οἱ δελείαν καὶ δεσμόν φοβέμενοι, ἕτοι μὲν ἔτε σίτες, ἔθ' ὕπνε δύναται τυγχάνειν διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη δ' ἠττημένοι, ἤδη δὲ δελεύοντες, ἔστιν ὅτε δύναται μᾶλλον τῶν εὐδαιμόνων ἐσθίειν τε καὶ καθεύδειν. Ἐτι δὲ φανερώτερον καὶ ἐν τοῖσδε, οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἔνιοι γὰρ φοβέμενοι μὴ ληφθέντες ἀποδάνωσι, προαποδηήσασιν ὑπὸ τῆ φόβῃ· οἱ μὲν, ριπτῆντες ἑαυτῆς· οἱ δὲ, ἀπαγχόμενοι· οἱ δὲ, ἀποσφαττόμενοι· * ἔτω πάντων τῶν δειῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἐμὸν πατέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖς διακεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ὡς εἰ μόνον περὶ ἑαυτῆ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐμῆ, καὶ περὶ γυναικὸς, καὶ περὶ πάντων τῶν τέκνων δελείας φοβεῖται; Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἀλλὰ νῦν μὲν ἔμοιγε ἐδὲν ἄπιστον, ἔτω τῆτον διακεῖσθαι· δοκεῖ μέντοι μοι τῆ αὐτῆ ἀνδρὸς εἶναι, καὶ εὐτυχῆντα ἐξυβρίσαι, καὶ πταίσαντα ταχὺ πτῆξαι· καὶ ἀνεδέντα, πάλιν αὐ μέγα φρονῆσαι, καὶ πάλιν αὐ πράγματα παρασχεῖν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί, ἔφη, ὦ Κύρε, ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα, ὥστε ἀπιστεῖν ἡμῖν· ἔξεστι δέ σοι καὶ φρένια ἐντειχίζειν, καὶ τὰ ἐχυρὰ κατέχειν, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βέλῃ πιστὸν λαμβάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἔξεις ἐδὲν τι τέτοις μέγα λυπημένους· μεμνησόμεθα γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἰτιοί ἐσμεν. Εἰ δὲ τιμι τῶν ἀναμαρτήτων παραδίδῃς τὴν ἀρχὴν, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσης, καὶ ἅμα εἰ φίλον νομίσωσί σε. Εἰ δ' αὖ φυλαττόμενος τὸ ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἐπιδηῆς αὐτοῖς ζυγὰ τῆ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνης αὐ δέησῃ σε σωφρονίζειν ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμᾶς νῦν ἐδέησεν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὰς θεάς, ἔφη, τοιάτοις μὲν ἔγωγε ὑπηρεταίς, εἰς εἰδείην ἀνάγκη ὑπηρετῆντας, ἀηδῶς ἂν μοι δοκῶ χρεῖσθαι· εἰς δὲ γιγ-

* Ὅτω πάντων, &c.] Vim timoris ingentem ἰμφατικότητι Pindarus expreflit epitheto;

οὐδὲ μὴν
Ποτε φόβος ἀνδραγαθίας

Ἐπανεῖν ἀλκῶν φρονῶν. — Nem. γ' v. 66, et seq.

νώσκειν δοκοίην ὅτι εὐνοία καὶ Φιλία τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τέττερς ἂν μοι δοκῶ καὶ ἀμαρτάνοντας ῥᾶον φέρειν, ἢ τῆς μισθῶντας μὲν, ἐκπλεῶ δὲ πάντα ἀνάγκη διαπονεμένους. Καὶ ὁ Τιγράνης πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ', ἔφη, παρὰ τίνων ἂν ποτε λάβοις τοσαύτην, ὅσην σοι παρ' ἡμῶν ἔξεστι κτήσασθαι νῦν; Παρ' ἐκείνων οἴομαι, ἔφη, παρὰ τῶν μηδεπώποτε ἔτω πολέμιων γεγενημένων· εἰ ἐδέλοίμι εὐεργετῆν αὐτῆς, ὡσπερ σὺ κελεύεις με νῦν εὐεργετῆν ὑμᾶς. Ἡ καὶ δύναιο ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ παρόντι εὐρεῖν νῦν ὅτῳ ἂν χαρίσαιο ὅσαπερ τῷ ἐμῷ πατρί; Αὐτίκα, ἔφη, ἢν τίνα ἕως ζῆν τῶν σέ μηδὲν ἠδικηκότων, τίνα σοι τέττε χάριν οἶε αὐτὸν εἶσεσθαι; τί δέ; ἂν αὐτῆ τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῆ, τίς σε τέττε ἔνεκα φιλήσει, μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων προσήκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι; τὴν δ' Ἀρμενίων βασιλείαν εἰ μὴ ἔξει, οἷσθ' αἴ τίνα λυπέμενον μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; ἐκὲν καὶ * τέττο, ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ μάλιστα λυπέμενος εἰ μὴ βασιλεὺς εἶη, ἔτος καὶ λαβῶν τὴν ἀρχὴν, μεγίστην ἂν σοι χάριν εἰδέη. Εἰ δέ τι σοι, ἔφη, μέλει καὶ τῆ ὡς ἤκιστα τετραγαγμένα τάδε καταλιπεῖν ὅταν ἀπίης, σκόπει, ἔφη, πότερον ἂν οἶε ἡρεμεστέρας ἔχειν τὰ ἐνθάδε, καινῆς γενομένης ἀρχῆς, ἢ τῆς εἰωθυίας καταμενέσης; εἰ δέ τι σοι μέλει καὶ τῆ ὡς πλείστην στρατιὰν ἐξάγειν, τίνα ἂν οἶε μᾶλλον ἐξετάσαι ταυτην ὀρθῶς τῆ πολλάκις αὐτῇ κεχρημένους; εἰ δέ καὶ χρημάτων δεήσῃ, τίνας ἂν ταῦτα νομίζεις ἐκπορίσαι κρεῖττον τῆ καὶ εἰδότος καὶ ἔχοντος πάντα τὰ ὄντα; Ὡ γὰρ δέ, ἔφη, Κῦρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν, σαυτὸν ζημιώσης πλεία ἢ ὁ πατήρ ἐδυνήθη σε βλάψαι. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν.

Ὁ δὲ Κῦρος ἀκῶν ὑπερήδετο, ὅτι ἐνόμιζε περαίνεσθαι πάντα αὐτῷ, ὅσαπερ ὑπέσχετο Κυαζάρει πράξειν· ἐμέμνητο γὰρ εἰπῶν ὅτι καὶ φίλον οἶοιτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ πρόσθεν ποιῆσειν. Ἐκ τέττε δὴ τὸν Ἀρμένιον ἐρωτᾷ, Ἡν δὲ δὴ ταῦτα πείθωμαι ὑμῖν, λέγε μοι σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πόσην μοι

* Καὶ τοῦτο, &c.] Ex emendatione Stephani, veteris libri auctoritate munitâ, omninô sic legendum arbitrer. Vulgò, erat, — καὶ τούτου, ἔφη, δλωνότι, &c. quam lectionem aperte mendosam Leunclavius ut emendaret, in margine præpositionem ἐκ huic genitivo præfixit; simul etiam δλον ὅτι scribens.

στρατιὰν συμπέμψεις, πόσα δὲ χρήματα συμβαλῆ εἰς τὸν πόλεμον; Πρὸς ταῦτα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος, Οὐδὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχω ἀπλῆστερον εἰπεῖν, ἐδὲ δικαιοτέρον, ἢ δεῖξαι μὲν ἐμὲ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆν ἔσσαν, σὲ δὲ ἰδόντα, ὅσην μὲν ἂν σοι δοκῆ στρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν, τῆς χώρας Φυλακὴν. Ὡσαύτως δὲ περὶ χρημάτων, δηλῶσαι μὲν ἐμὲ δίκαιόν σοι πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τῶν αὐτῶν γιόντα ὅποσα, τε ἂν βέλη φέρεσθαι, καὶ ὅποσα ἂν βέλη καταλιπεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἰδι, δεῖξόν μοι ὁπόση σοι δύναμις ἐστί, λέξον δὲ καὶ πόσα χρήματα. Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος, Ἰππεῖς μὲν τοίνυν τῶν Ἀρμενίων εἰσιν εἰς ὀκτακισχιλίους, πεζοὶ δὲ εἰς τέτταρας μυριάδας· χρήματα δ', ἔφη, σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἐστίν, εἰς ἀργύριον λογισθέντα, τάλαντα πλείω τῶν τρισχιλίων. Καὶ ὁ Κῦρος * ἐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ' εἶπε, Τῆς μὲν τοίνυν στρατιᾶς, ἐπεὶ σοι, ἔφη, οἱ ὄμοροι Χαλδαῖοι πολεμῶσι, τὲς ἡμίσεις μοι σύμπεμπε τῶν δὲ χρημάτων, ἀντὶ μὲν τῶν πεντήκοντα τάλαντων, ἃν ἔφερες δασμῶν, διπλασίονα Κυαζᾶρει ἀπόδος, ὅτι ἔλιπες τὴν φορὰν· ἐμοὶ δ', ἔφη, ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον· ἐγὼ δὲ σοι ὑπισχνῶμαι, ἂν Θεὸς εὖ διδῶ· ἂνδ' ἂν ἐμοὶ δανείσης, ἢ ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετήσῃς, ἢ τὰ χρήματα ἀπαριθμήσῃς, ἢν δύναμαι ἢν δὲ μὴ δύναμαι, ἀδύνατος ἂν φανοίμην, οἶμαι, ἀδικος δ' ἐκ ἂν δικαίως κρινοίμην. Καὶ ὁ Ἀρμένιος, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ ἔτω λέγε· εἰ δὲ μὴ, ἔθαρρουντά με ἔξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη, ἂ ἂν καταλίπης, μηδὲν ἦττον σὰ εἶναι ἂν ἔχων ἀπίης. Εἶεν, ἔφη ὁ Κῦρος· ὥστε δὲ τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν, πόσα ἂν μοι χρήματα δῆς; Ὅποσα ἂν δυναίμην, ἔφη. Τί δὲ ὥστε τὲς παῖδας; Καὶ † ἀντὶ τῶν, ἔφη, ὅποσα ἂν δυναίμην. Οὐκῆν, ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλασία τῶν ὄντων. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Τιγρᾶνη, λέξον μοι ὅποσος ἂν πρίαίαι, ὥστε τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν. (Ὁ δὲ ἐτύγχανε νεόγαμος τε ἂν, καὶ ὑπερφιλῶν τὴν γυναῖκα.) Ἐγὼ μὲν, ἔφη,

* Οὐκ ἐμέλλησεν] Vulgò, ἐμίλησεν, ineptè. Stephanus et Leunclavius de reponendo ἐμέλλησεν consentiunt; quibus tum res ipsa, tum MS. Bodl. aditipulatur.

† Καὶ ἀντὶ τούτων] Ante vocem τούτων in vulgatis ferè omnibus deest præpositio. Stephanus et Leunclavius vel ὑπὲρ vel ἀντὶ addendum putant. Eorum conjecturas secutus, ἀντὶ in textum recepi: quæ emendatio sententiæ necessaria videtur; nisi quis ellipsis præpositiois hoc loco statueret malit, ut concisior sit promptiorque loquendi ratio.

ὦ Κύρε, κἄν τῆς ψυχῆς πριαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγχε τὴν σὴν· ἐδὲ γὰρ εἰ-
 λῆφθαι ἔγωγε αἰχμάλωτον ταύτην νομίζω, αἶ γε μὴ πάποτε
 φυγόντος ἡμᾶς. Καὶ σὺ δὲ, ὦ Ἀρμένιε, ἀπάγχε τὴν τε γυ-
 ναῖκα καὶ τὰς παῖδας, * μηδὲν αὐτῶν καταφείς· ἵνα εἰδῶσιν
 ὅτι ἐλεύθεροι πρὸς σε ἀπέρχονται. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, δειπνεῖτε
 παρ' ἡμῖν· δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε ὅπερ ὑμῖν θυμός. Οὕτω
 δὴ κατεμειναν.

Διασκηνοῦντων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπήρετο ὁ Κύρος, Εἰπέ
 μοι, ἔφη, ὦ Τιγρᾶνη, πᾶ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα
 ἡμῖν· καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ γὰρ,
 ἔφη, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἔτοσί ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν ἀδι-
 κούντα; Διαφθεῖρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. Καίτοι, ὦ Κύρε, ἔτω
 καλὸς κἀγαθὸς ἦν ἐκεῖνος, ὡς καὶ ὅτε ἀποθνήσκειν ἐμελλε,
 προσκαλέσας με εἶπε, Μή τι σὺ, ὦ Τιγρᾶνη, ἔφη, ὅτι
 ἀποκτενεῖ με, χαλεπήνης τῷ πατρί· ἔ γὰρ κακονοία τινὲ
 τῆτο ποιεῖ ἀλλ' ἀγνοία· ὅποσα δὲ ἀγνοία ἀνδραποὶ ἐξαμαρ-
 τάνουσι, πάντα ἀκέρσια ταῦτ' ἔγωγε νομίζω. Ο μὲν δὴ Κύ-
 ρος ἐπὶ τῆτοις εἶπε, Φεῦ τῆ ἀνδρός. Ο δὲ Ἀρμένιος ἔλεξεν
 ἔτως, ὦ Κύρε, ἐδ' οἱ ταῖς ἑαυτῶν γυναῖξιν λαμβάνοντες συ-
 νόντας ἀλλοτρίους ἀνδρας, ἔ τῆτο αἰτιώμενοι αὐτὰς κατακ-
 τείνουσι ὡς † ἀφρονεστέρους ποιεῖντας τὰς γυναῖκας· ἀλλὰ νο-
 μίζοντες

* Μηδὲν αὐτῶν, &c.] Stephanus et Leunclavius de præfigendâ huic genitivo præpositione
 aliquâ, ἀντὶ scilicet vel ὑπὲρ, consentiunt: sicut et paulò suprâ, ἀντὶ genitivo τούτων iidem
 præponendam monuerunt. Sed vulgatum lectonem tueri potest ellipsis præpositionis, At-
 ticus familiaris. Demosthenes eodem genitivo cum eodem verbo usus est, *Ἐν τῷ κατὰ Νισίρας*
 —κατατίθειν αὐτῆς τὰς εἰσοὶ μὴς τῷ τε Εὐκράτη καὶ τῷ Τιμαροδίῃ ἐκ' ἐλευθερίας, p.
 865. edit. Wolf. Francf. Alia exempla huic similia è Budæo prolata videas.

† Αφρονεστέρους, &c.] Non uno modo legi exponique solent hæc verba. Leunclavius veram
 hanc esse scripturam, ὡς σωφρονεστέρους ποιεῖντας τὰς γυναῖκας, et germanam hanc senten-
 tiam, quod magis intelligentes reddant uxores suas, existimat. Ego verò Stephano et Porto li-
 bentiùs adsentior, qui Xenophontem scripsisse putant ἀφρονεστέρους, id est, interprete Porto,
 demetiores, ac proinde immodestiores, et in *Venerem*, legitimis maritis contemptis, procliviores.
 Hanc suam conjecturam Portus Euripidis auctoritate confirmat, qui τὴν Αφροδίτην, ἀπὸ τῆς
 ἀφροσύνης, i. e. à dementiâ, nomen deductum habuisse canit. Sic enim ille, ἐν *Τρώασι*, v. 989.
 et seq.

Τὰ μῦθα γὰρ πάντ' ἐστὶν Αφροδίτη βροτοῖς·

Καὶ τοῦνομ' ὁρθῶς ἀφροσύνης ἀρχὴ θεῶς.

Quam vocis ἀφροδίτη notationem respiciens Phurnutus — ἢ ὡς Εὐριπίδης, inquit, ὑπο-
 νοεῖ, διὰ τὸ τοὺς ἡττημένους αὐτῆς ἄφρονας εἶναι. p. 197. edit. Amstel. Propter imprudentiam
 autem, et propter maguam vocum affinitatem, quæ inter ὡς σωφρονεστέρους, et ὡς ἀφρονεστέρους
 intercedit, typographus hîc videtur errâsse. Quod autem Venus ad immodestum vite genus,
 ad demetiam, ac insaniam homines adigat, cum alii multi pluribus hoc testantur, tum et
 Sophocles

μίζοντες ἀφαιρεῖσθαι αὐτὰς τὴν πρὸς ἑαυτὰς φιλίαν, διὰ τῆτο ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρωῶνται. Καὶ ἐγὼ * ἐκεῖνα, ἔφη, ἐφθόνησα, ὅτι μοι ἐδόκει τὸν ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον θανατῶν ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὰς θεὰς, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἀνδρώπινά μοι δόκεῖς ἀμαρτεῖν· καὶ σὺ, ὦ Τιγρᾶνη, συγγίνωσκε τῷ πατρί. Τότε μὲν δὴ τοιαῦτα διαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὥσπερ εἶκος, ἐκ συναλλαγῆς, ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἀρμαμάξας σὺν ταῖς γυναῖξιν, ἀπηλαυνον εὐφραινόμενοι.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἴκαδε, ἔλεγον τῷ Κύρῳ ὁ μὲν τις τὴν σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πρᾶοτητα, ὁ δὲ τις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ἐνθα δὴ ὁ Τιγρᾶνης ἐπήρξεν τὴν γυναῖκα, καὶ σοι, ἔφη, ὦ Ἀρμενία, καλὸς ἐδόκει ὁ Κῦρος εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί, ἔφη, ἐκ ἐκεῖνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα μὴν; ἔφη ὁ Τιγρᾶνης. Τὸν εἰπόντα, καὶ Δία, ὡς τῆς ψυχῆς ἀνπρίαιτο, ὥστε μὴ με δελεύειν. Τότε μὲν δὴ, ὥσπερ εἶκος, ἐκ τοῖκτων ἀνεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις.

Τῇ δ' ὑστεραία ὁ Ἀρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ πάση ξένια ἔπεμπε· προεῖπε δὲ τοῖς ἑαυτῶ, ἕς δεήσοι στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χρήματα ἃν εἶπεν ὁ Κῦρος διπλάσια ἀπηρίθμησεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἄλλα ἔπεμψεν· ἤρξεν δὲ πρότερος ἔσται ὁ τὸ στρατεύμα ἄγων, ὁ παῖς, ἢ αὐτός. Εἰπέτην δὲ ἅμα, ὁ μὲν πατὴρ ἔτως, Ὁπότερον ἂν σὺ κελεύῃς· ὁ δὲ παῖς ἔτως, Ἐγὼ μὲν ἐκ ἀπολείψο-

Sophocles in *Antigone*, p. 96. edit. Oxon. ubi de invictâ Amoris vi Chorum verba facientem introducit, et inter cætera, hæc quoque dicit:

—ὁ δὲ ἔχων (τὸν ἔρωτα) μέμνην.

Σὺ καὶ δικαίον ἀδικούς

Φρενας παρασσας ἐπὶ λάβρα.

Scholia, ad locum: Οἱ γὰρ σάφρονες καὶ δίκαιοι, οἱ μὲν ὑπὸ κάλλους γυναικῶν, οἱ δὲ ὑπὸ κτημάτων ἐπιθυμίας, τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἠνέησαντο.

—ἅμαχος γὰρ ἐμπαίζει θεὸς Ἀφροδίτα. v. 801, et seq.

Sensus autem horum Xenophontis verborum, ex mente Porti, hic erit: "Quemadmodum qui viros alios cum suis uxoribus intra domesticos parietes nimium familiariter agentes, et colloquentes deprehendunt, eos interficiunt, non quod eos adulteros esse putent, neque quod suas uxores ab illis jam corruptas, et contumpratas arbitrentur, aut ad amorem veneremur incitatas; quod in mulieres pudicas, et sanâ mente præditas minimè cadit; sed quod hæc nimia consuetudinis et colloquiorum familiaritate debitum legitimis maritis amorem minui, et ab illis ad alios transferri suspicentur, illos pro hostibus habent: si etiam ego, qui animadvertendam filium meum, istius hominis disciplinâ, præceptisque sic affectum, ut suum præceptorem, magis quàm me parentem, suspiceret, ac admiraretur, invidiæ stimulis actus, justoque dolore percitus, hunc interfeci."

* Εκείνη] In libris vulgatis, ἐκείνη. Sed, omninò anteferenda videtur hæc nostra lectio; quam MS. Bodl. representat, et interpretes omnes sequuntur.

μαίσε, ὦ Κύρε, ἐδ' ἂν σκευοφόρον με δέη σοι συνακολαθεῖν. Καὶ ὁ Κύρος ἐπιγελάσας εἶπε, Καὶ ἐπὶ πόσῳ ἂν ἐδέλοις, ἔφη, τὴν γυναῖκά σε ἀκῆσαι, ὅτι σκευοφορεῖς; Ἀλλ' ἐδὲν, ἔφη, ἀκῆειν δεήσει αὐτήν· ἄζω γάρ· ὥστε ὄρᾳν ἐξέσται αὐτῇ ὅ,τι ἂν ἐγὼ πράττω. Ὡρα ἂν, ἔφη, συσκευάζεσθαι ὑμῖν εἴη· * Νόμιζε, ἔφη, συσκευασμένους παρέσεσθαι ὅ,τι ἂν ὁ πατήρ δῃ. Τότε μὲν δὴ ξενισθέντες οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραία λαβῶν ὁ Κύρος τὸν Τιγράνην, καὶ τῶν Μήδων ἰππέων τὸς κρατίστους, καὶ τῶν ἑαυτῆ φίλων ὀπόσας καιρὸς ἐδόκει εἶναι, περιελαύνων τὴν χώραν κατεδεῖατο, σκοπῶν ἔ τειχισθεῖν φρέριον. Καὶ ἐπ' ἄκρον τι ἐλθὼν, ἐπηρώτα τὸν Τιγράνην, ποῖα ἂν εἴη τῶν ὀρέων ὀπόθεν † οἱ Χαλδαῖοι καταδέοντες λήζονται. Καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Ο δὲ πάλιν ἤρετο, Νῦν δὲ ταῦτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστίν; Οὐ μὰ Δί, ἔφη, ἀλλ' αἰεὶ σκοποί εἰσιν ἐκείνων, οἱ σημαίνουσι τοῖς ἄλλοις ὅ,τι ἂν ὄρωσι. Τί ἔν, ἔφη, ποιῶσιν, ἐπὰν αἰσθωνται; Βοηθῶσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὡς ἂν ἕκαστος δύνηται. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κύρος ἠκηκόει· σκοπῶν δὲ κατενόει πολλὴν τῆς χώρας τοῖς Ἀρμενίοις ἔρημον καὶ ἀργὸν ἔσαν διὰ τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραία αὐτός τε ὁ Τιγράνης παρῆν συσκευασμένος· καὶ εἰς τετρακισχιλίους ἰππεῖς συνελέγοντο αὐτῷ, καὶ τοξόται εἰς τὸς μυριάς, καὶ πελτασταὶ ἄλλοι το-

* Νόμιζε] Vulgò, νομίζω. Sed, eam, quam damus, lectionem præstat MS. Bodl. et in textum meritò recepit Stephanus.

† Οἱ Χαλδαῖοι] Qui vulgares de situ Populorum Orientalium opiniones sequuntur, Chaldeorum, sedes non nisi in Babyloniâ quæerunt. Atque adeò mirum non est, si gravissimi erroris insimulandum putent Xenophontem, qui eos Armeniis finitimos statuerit. Is verò minimè lapsus est; sed istius hîc Populi situm accuratè describit, qui et *Chalybum* nomine antiquitè venire solebat. Hujus rei testis fide dignissimus est Strabo: qui patriâ Amafenus erat, et proinde horum locorum sitûs nominatimque apprimè gnarus: Τῆς δὲ Τραπεζοῦντες ὑπερκεῖνται, καὶ τῆς Φαργακίας, Τιβαρηνῶ τε καὶ Χαλδαίων καὶ Σάνου—καὶ ἡ μικρὰ Ἀρμενία. p. 825. T. 2. et paginâ seſequentē. Οἱ δὲ νῦν Χαλδαῖοι Κάλυβες τὸ παλαιὸν ἀνομάζοντο—Καὶ γὰρ, eodem Auctore, ὁ χρόνος ῥῆαν εἴωθεν τὰς τῶν ἐθνῶν κλήσεις μετασχηματίζειν. Huic omnino iuffragatur Eustathius ad Dionys. v. 768.—ὡςπερ αὐ παλιν οἱ τοιοῦτοι Κάλυβες ἐκ τῆς κλήσεως, φασι, ταύτης εἰς Χαλδαίους μετέπεσαν, κατὰ τινὰ λέξις παραφθορὰν, ἢ παραποίησην ἀφ' ἧν καὶ τόπος Χαλδία ἐλέγιστο· χώρα δὲ Ἀρμενίας ἢ Χαλδία, ἧς μέχρις ἡ Ποντικὴ βασιλεία, τοῦς δὲ ἐκίπτε Κάλυβος· λέγισθαι ἐπιγραφῆς ἢ συνήθια διςυλλάβως, οὐ Χαλδαίους. Χαλδαῖοι γὰρ τρισυλλάβως, οἱ ποτε μὲν Κηφῆνης—Χαλδαῖοι κληθέντες ἀπὸ τινος Χαλδαίου—καὶ τοῦς συναχθέντας καλεῖσαι ἀφ' ἑαυτοῦ Χαλδαίους· λέγονται μῆτοι παρα τίνων καὶ οἱ περὶ Χαλκίδα (legendum, forte, Κολχίδα) Κάλυβοι, Χαλδαῖοι, τρισυλλάβως, κατὰ Δικαίωρχον. Et Constantinus Porphyrogen, τὸ δὲ καλούμενον ἕνα Χαλδία, καὶ ἡ μετρόπολις λεγομένη Τραπεζοῦς, Ἐλληνῶν εἰσὶν ἀποικίας.—ἔλαβε δὲ τὴν προσωνομίαν τοῦ καλεῖσθαι Χαλδία, ἐκ τῆς τῶν Περσῶν προσηγορίας, καὶ τῆς αὐτῶν ἀρχαιογόνου πατρίδος Χαλδίας, ὅθεν καὶ Χαλδαῖοι προσηγομάζονται. De Themat. lib. i. p. 12. edit. Par. Consulul etiam Stephanum Byzant. ad vocem Χαλδαῖοι, et Holstenii notas in locum.

σᾶτοι. Ο δὲ Κύρος, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ ἱερὰ αὐτῷ, συνεκάλεσε τὸς τε τῶν Περσῶν ἡγεμόνας, καὶ τὸς τῶν Μήδων· Ἐπεὶ δὲ ὁμᾶ ἦσαν, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα, ἃ ὀρῶμεν, Χαλ-
 “ δαίων· εἰ δὲ ταῦτα καταλάβοιμεν, καὶ ἐπ’ ἄκρον γένοιτο τὸ
 “ ἡμέτερον φρέριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν εἴη πρὸς ἡμᾶς καὶ
 “ ἀμφοτέροις, τοῖς τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Τὰ
 “ μὲν ἔν ἱερὰ καλὰ ἡμῖν· ἀνδραπίνη δὲ προδυμία εἰς τὸ
 “ πρᾶχθῆναι ταῦτα ἐδὲν ἔτω μέγα σύμμαχον ἂν γένοιτο ὡς
 “ τάχος. Ἦν γὰρ φθάσωμεν πρὶν τὸς πολεμίας συλλεγῆναι
 “ ἀναβάντες, ἢ παντάπασιν ἀμαχεὶ λάβοιμεν ἂν τὸ ἄκρον,
 “ ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀσθενέσι χρῆσαιμεθα ἂν πολεμίοις. Τῶν
 “ ἔν πόνων ἐδεῖς ῥάων, ἐδὲ ἀκινδυνώτερος, ἔφη, ἐστὶ τῶ νῦν
 “ καρτερῆσαι σπεύδοντας. Ἰτε ἔν ἐπὶ τὰ ὄπλα. Καὶ ὑμεῖς
 “ μὲν, ὧ Μῆδοι, ἐν ἀριστερᾷ ἡμῶν πορεύεσθε· ὑμεῖς δὲ, ὧ
 “ Ἀρμένιοι, οἱ μὲν ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ, οἱ δὲ ἡμίσεις ἔμπροσ-
 “ θεν ἡμῶν ἡγεῖσθε. ὑμεῖς δὲ, ὧ ἰππεῖς, ὀπισθεν ἔπεσθε,
 “ διακελευόμενοι καὶ ἀποθῦντες ἄνω ἡμᾶς· ἦν δὲ τις μαλακύν-
 “ ηται, μὴ ἐπιτρέπετε.” Ταῦτ’ εἰπὼν ὁ Κύρος ἡγεῖτο,
 “ ὀρδίς ποιησάμενος τὸς λόχους. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι, ὡς ἔγ-
 “ νωσαν τὴν ὀρμὴν ἄνω ἔσαν, εὐθύς ἐσήμαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν,
 “ καὶ συνεβόαν ἀλλήλοις, καὶ συνηθροίζοντο. Ο δὲ Κύρος πα-
 “ ρηγγύα, Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνεσι σπεύδειν. Ἦν γὰρ
 “ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι, ἐδὲν τὰ τῶν πολεμίων δυνήσεται.

Εἶχον δὲ οἱ Χαλδαῖοι γέρρα τε καὶ παλτὰ δύο· καὶ πολε-
 μικώτατοι δὲ λέγονται ἔτοι τῶν περὶ ἐκείνην τὴν χώραν εἶναι·
 καὶ μισθῶ στρατεύονται ὅποταν τίς αὐτῶν δέηται, διὰ τὸ πο-
 λεμικώτατοι καὶ πένητες εἶναι· καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὀρεινὴ
 τέ ἐστι καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χρήματα ἔχουσα. Ὡς δὲ μᾶλλον
 ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν Κύρον τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης σὺν τῷ
 Κύρῳ πορευόμενος εἶπεν, ὦ Κύρε, ἄρ’ οἷσθ’, ἔφη, ὅτι αὐτὸς
 ἡμᾶς αὐτίκα μᾶλα δεήσει μάχεσθαι; ὡς οἱ γε Ἀρμένιοι ἔ

* Ὀρθίους, &c. | De agmine recto audiendus est Ælianus: καθόλου δὲ παράμυθις λέγεται πρᾶγμα (lege, τάγμα, Arcerio licet illa magis arrideat lectio) ὃ ἂν τὸ μήκος ἔχει πλείον τοῦ βάρους· ὀρθίον δὲ, ὃ ἂν τοῦ μήκους τὸ βάθος. Taclic. c. 29. p. 51. edit. Arcer. necnon Arrianus: ὄλλως τε παράμυθις μὴν τάγμα ὀνομάζεται, ὅτι πρὸ ἂν τὸ μήκος ἔχει ἰσικλείον τοῦ βα-
 θους· ὀρθία δὲ, ὅτι πρὸ ἂν τὸ βάθος τοῦ μήκους. Tacit. p. 63. edit. Schreff.

μη δέζονται τὰς πολεμίους. Καὶ ὁ Κύρος * εἰπὼν ὅτι εἰδείη τῆτο, παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρεσκευάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεῆσον ἐπιδιώκειν, ἐπειδὴν ὑπάγησι τὰς πολεμίους ὑποφεύγοντες οἱ Ἀρμένιοι, ὥστ' ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. Οὕτω δὲ ἡγοῦντο μὲν οἱ Ἀρμένιοι τῶν δὲ Χαλδαίων οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίον οἱ Ἀρμένιοι, ταχὺ † ἀλαλάζαντες ἔθειον, ὥσπερ εἰώθεσιν, ἐπ' αὐτὰς· οἱ δὲ Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐκ ἐδέχοντο. Ὡς δὲ διώκοντες οἱ Χαλδαῖοι εἶδον ἐναντίας μαχαιροφόρους ἰεμένους ἄνω, οἱ μὲν τινες αὐτοῖς πελάσαντες ταχὺ ἀπέδνησκον, οἱ δ' ἔφευγον, οἱ δὲ τινες καὶ ἐάλωσαν αὐτῶν. Ταχὺ δὲ ‡ εἶχετο τὰ ἄκρα. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κύρον, καθεώρων τε τῶν Χαλδαίων τὰς οἰκήσεις, καὶ ἡσθάνοντο φεύγοντας αὐτὰς ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκήσεων. Ὁ δὲ Κύρος, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται ὁμῶς ἐγένοντο, ἀριστοποιῆσαι παρήγγειλεν. Ἐπεὶ δὲ ἡριστήκεσαν, καταμαδῶν ἔνθα σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῶν Χαλδαίων ἐρυμνὸν τε ὄν καὶ ἔνυδρον, εὐθύς ἐτείχιζε φρέσιον καὶ τὸν Τιγρᾶν ἠκέλευσε πέμπειν ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ κελεύειν παραγενέσθαι ἔχοντα ὅποσοι εἶεν τέκτονές τε καὶ λιθοδόμοι. Ἐπὶ μὲν δὲ τὸν Ἀρμένιον ἄχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κύρος τοῖς παρῶσιν ἐτείχιζεν.

Ἐν δὲ τῆτω προσάγει τῷ Κυρῷ τὰς αἰχμαλώτους δεδεμένους, τὰς δὲ τινὰς καὶ τετραμένους. Ὡς δὲ εἶδεν, εὐθύς λύειν μὲν ἐκέλευσε τὰς δεδεμένους, τὰς δὲ τετραμένους, ἰατρὰς καλέ-

* Εἰπὼν ὅτι, &c.] Vulgò, εἰπὼν ὅτι ἤδη τοῦτο παρηγγύησε, &c. Muretus legit, ὅτι διὰ τοῦτο. Mihi autem lectio, quæ in margine latuerat hæctenus, cæteris anteferenda visa est, εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, εὐθύς παρηγγύησε, &c. nisi quòd εὐθύς illud prætermittendum duxerim. Hanc fanè lectionem interpretes secuti sunt; eamque præstat MS. Bodl.

† Ἀλαλάζαντες] Omnium ferè nationum moris erat, ut à clamore pugnam auspicarentur, " Neque frustra, *audire Casare*, antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent, " clamorémque universi tollerent: quibus rebus et hostes terreri, et suos incitari existimaverunt." De *Bello Civil.* lib. 3. De *Populo Romano* sic Polybius: τότε δὲ καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον κατὰ τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη συνεψόθησαν τοῖς ὄπλοις· καὶ συναλαλάζαντες, ἄρμυον ἐπὶ τοῦ πολεμίου, lib. 1. p. 35. edit. Casaub. De *Macedonibus* Arriani testimonium existit: Ὁ δὲ καὶ ἐπαλαλάζει ἠκέλευσε τοὺς Μακεδόνας, καὶ, &c. de *Expedit. Alex.* lib. 1. p. 14. edit. Gronov. De *Parthis* Plutarchus in *Crasso*: Ὡς δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, καὶ σημεῖον ἤρθη παρὰ τοῦ στρατηγού, πρῶτον μὲν ἐπίπλαστο φθογγῆς βαρείας καὶ βροῦμου φικῶδους τὸ πιδίον. Πάρθοι γὰρ οὐ κέραιον, &c. T. 1. p. 557. Et omnibus ferè Populis, qui à Græcis *Barbarorum* nomine dicti sunt, immanem illum inconditumque ante pugnam clamorem alii tribuunt Historici.

‡ Εἶχετο] Hanc lectionem, tum MSti Bodl. tum editorum quorundam marginibus antea adscriptam, vulgatæ illi, εἶχον, præferendam censeo. Interpretes quidem eam ferè expresse runt omnes; idémque verbum, in formâ etiam passivâ, eidem nomini conjunctum mox adhibet Xenophon πρὶν μὲν οὖν ἔχισθαι τὰ ἄκρα, &c.

σας, θεραπεύειν ἐκέλευσεν. Ἐπειτα ἔλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἤκοι ἔτε ἀπολέσαι ἐπιθυμῶν ἐκείνης, ἔτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην ποιῆσαι βεβλόμενος Ἀρμένιοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν μὲν ἔν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ' ὅτι ἐδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ δὲ τῶν Ἀρμενιῶν ἤγετε καὶ ἐφέρετε· νῦν δ' ὄρατε δὴ ἐν οἴῳ ἐστέ. Ἐγὼ ἔν ἀφίημι ὑμᾶς οἴκαδε τὰς εἰλημμένους, καὶ δίδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βεβλεύσασθαι, εἴτε βῆλεσθε πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶναι. Καὶ μὲν πόλεμον αἰρήσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὀπλων, εἰ σωφρονεῖτε· ἢ δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὀπλων ἤκετε· ὡς δὲ καλῶς ἔξει τὰ ὑμέτερα, ἢ φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. Ἀκέσαντες δὲ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαινέσαντες, πολλὰ δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κῦρον, ἄρχοντο οἴκαδε.

Ὁ δὲ Ἀρμένιος ὡς ἤκασε τὴν τε κλῆσιν τῆ Κῦρος, καὶ τὴν πρᾶξιν, λαβὼν τὰς τέκτονας καὶ τὰλλα, ὅσων ἄετο δεῖν, ἤκε πρὸς τὸν Κῦρον ὡς ἐδύνατο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν, ὦ Κῦρε, ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τῆ μέλλοντος, πολλὰ ἐπιχειρῶμεν πρᾶττειν. Νῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ ἐλευθερίαν μὲν μηχανᾶσθαι ἐπιχειρήσας, δᾶλος, ὡς ἐδεπώποτε, ἐγενόμην· ἐπεὶ δ' ἐάλωμεν, σαφῶς ἀπολωλέναι νομίσαντες, νῦν ἀναφαινόμεθα σεσωσμένοι, ὡς ἐδεπώποτε. Οἱ γὰρ ἐδεπώποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς ποιοῦντες, νῦν ὄρω τέτρες ἔχοντας ὥσπερ ἐγὼ νῦν ἰσχύω. Καὶ τῆτο ἐπίστω, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐγὼ, ὥστε ἀπελάσαι Χαλδαίους ἀπὸ τέτων τῶν ἄκρων, πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα χρήματα ἂν σὺ νῦν ἔχεις παρ' ἐμῆ· καὶ ἂ ὑπισχνῆ ποιήσειν ἀγαθὰ ἡμᾶς, ὅτ' ἐλάμβανες τὰ χρήματα, ἀποτετέλεσταί σοι ἤδη· ὥστε καὶ προσοφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφῆναμεν, ἃς ἡμεῖς γε, εἰ μὴ κακοὶ ἐσμεν, αἰσχυνοίμεθ' ἂν σοι μὴ ἀποδιδόναι· ὦ καὶ ἀποδιδόντες, ἐδὲν ἄξιον ἐδ' ἔτω πρὸς εὐεργέτην καταλαμβανόμεθα τοσῶτον ποιεῖντες. Ὁ μὲν Ἀρμένιος ταῦτ' ἔλεξεν·

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἤκον δεόμενοι τῆ Κῦρος εἰρήνην σφίσι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτὰς, Ἀλλου του, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι, ἢ τέτρε γε ἔνεκα, εἰρήνης νῦν ἐπιθυμεῖτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον δύνασθαι ζῆν, εἰρήνης γινομένης, ἢ πο-

λεμῶντες;

λεμῶντες; * ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα ἔχομεν. Εἶπασαν οἱ Χαλδαῖοι. Καὶ ὅς, Τί ἔν, ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ προσγένοιτο διὰ τὴν εἰρήνην; Ἐπι ἂν, ἔφασαν, μᾶλλον εὐφραϊνοίμεθα. Ἄλλο τι ἔν, ἔφη, ἢ † διὰ τὸ γῆς σπανίζειν ἀγαθῆς, νῦν πένητες νομίζετ' εἶναι; Συνέφασαν καὶ τῆτο. Τί ἔν; ἔφη ὁ Κύρος, βέλοισθ' ἂν ἀποτελεῦντες ὅσα περ ‡ οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἐξεῖναι ὑμῖν τῆς Ἀρμενίας γῆς ἐργάζεσθαι ὁπόσῃ ἂν βέλῃσθε; Εἶπασαν οἱ Χαλδαῖοι, Εἰ πιστεύοιμεν μὴ ἀδικήσεσθαι. Τί δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε; βέλοιο ἂν τὴν νῦν ἀργὸν ἔσαν γῆν ἐνεργὸν γενέσθαι, εἰ μέλλοιεν τὰ νομιζόμενα παρὰ σοι ἀποτελεῖν οἱ ἐργαζόμενοι; Ἐφη ὁ Ἀρμένιος πολλῆ ἂν τῆτο πρίασθαι πολὺ γὰρ ἂν αὐξάνεσθαι τὴν πρόσοδον. Τί δ' ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι; ἐπεὶ ὄρη ἀγαθὰ ἔχετε, ἐδέλοιστ' ἂν ἑᾶν νέμειν ταῦτα τῆς Ἀρμενίας, εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ νέμοντες τὰ δίκαια ἀποτελεῖν; Εἶπασαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ γὰρ ἂν ὠφελεῖσθαι, ἔδεν πονῶντας. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε-

* Ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα, &c.] Vulgò, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτ' ἐλέγομεν. Τάλλα ἔχομεν, ἔφασαν &c. Absurdè quidem, ut mihi videtur, tum scripturæ ratione tum distinctionis. Ista certè, τάλλα ἔχομεν, ad Chaldaeos nequaquam referri possunt; cùm ex iis, quæ mox subjungit Cyrus, satis liquet, Chaldaeos nullam aliam ob causam, nisi ut securius degerent, petiisse pacem. Subjicit enim ille, " At quid si alia sint causæ, quamobrem pacem peteretis? Quid si, pace factâ, non securiores tantùm ab hostibus, sed et ditiores futuri sitis?" Quare, illud τάλλα rejiciendum est, et integrum Chaldaeorum responsum verbo isto, ἔφασαν, adiensum denotante, absolvi putandum. Simili modo ejus compositum mox adhibetur, Συνέφασαν καὶ τούτο, et paulò post, ipsa iterata sunt verba: Εἶπασαν οἱ Χαλδαῖοι. Ieunclavius quidem vulgatam lectionem corruptam esse vidit, locumque aded hoc modo restituendum censuit: ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτα λέγομεν οἱ τ' ἄκρα ἔχομεν, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Et hæc in versione verba expressit. At quo sensu idoneo, ipse quidem hariolari nequeo. Huic certè conjecturæ, vulgatæque etiam lectioni ea omninò anteferenda videtur, quam Camerarium ex libro Eudensi sumpsisse testatur Ieunclavius, quàmque aded reponendam curavimus. Sensum enim fundit, huc qui optimè quadrat. Cyrus utique suprâ paulò de Chaldæis dixerat: Πρὸς μὲν οὖν ἔγχεσθαι τὰ ἄκρα, εἰδ' ὅτι οὐδὲν εἰδῆσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλὸς εἶχε. — Ἀπὲρ ἰgitur eos pacem tandem petentes interrogat, annon hostium metu id facerent; cùm jam ipsis præcepta erant juga illa, quibus se tueri solebant. MS. etiam Eodl. lectionis nostræ servat vestigia, qui dat, ἐπεὶ ἡμεῖς τάλλα ἔχομεν, &c. neque enim ista habet, ταῦτ' ἐλέγομεν, sed hæc τὰδε λέγομεν, inter lineas tantùm, manu non nimis sagaci scripta, representat.

† Διὰ τὸ γῆς, &c.] Similis etiam agrorum, quos Chaldæi Chalybesque olim coluère, sterilitas, eandem utriusque Populi, nunc hoc nunc illud sortiti nomen, regionem fuisse non nihil probationis exhibet. Quæ enim de Chaldæis hîc atque alibi dicit Xenophon, ea ferè de Chalybum regione alii tradunt Auctores:

— μετὰ δὲ σμυγερῶτατοι ἀνδρῶν
Τηρχεῖον Χάλυβες καὶ ἀπειρία γαῖαν ἔχουσι
Ἐργατῖναι —

Andron. Rhod. *Argonaut.* lib. 2. v. 374, et seq.

Τοῖς δ' ἐστὶ, καὶ Χαλυβες στυφιλῆν καὶ ἀπηνία γαῖαν
Ναῖουσιν, —

Dionys. v. 768.

‡ Οἱ ἄλλοι, &c.] Vocem ἄλλα suspectam habuère Stephanus et Ieunclavius. Locus certè eam minimè postulat, nesciuntque MS. Bodl. et edit. Aldina.

νιε, ἐδέλοισ ἂν ταῖς τέτων νομαῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ ἄφελῶν Χαλδαίους, πολὺ πλείω ἄφεληθήσεσθαι; Καὶ σφόδρα ἂν, ἔφη, * εἴπερ οἰοίμην ἀσφαλῶς νέμειν. Οὐκοῦν, ἔφη, ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; Ἐφη ὁ Ἀρμένιος. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, ἐκ ἂν ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα μὴ ὅτι τὴν τέτων, ἀλλ' ἐδ' ἂν τὴν ἡμετέραν, εἰ ἔτοι τὰ ἄκρα ἔχοιεν. Εἰ δ' ὑμῖν ἂν, ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἴη; Οὕτως ἂν, ἔφασαν, ἡμῖν καλῶς ἔχοι. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀρμένιος, ἐκ ἂν ἡμῖν νῦν καλῶς ἔχοι, εἰ ἔτοι παραλήφονται πάλιν τὰ ἄκρα, ἄλλως τε καὶ τετειχισμένα. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Οὕτωςί τοίνυν ἐγὼ ποιήσω, ἔφη· ἐδτετέροις ὑμῶν τὰ ἄκρα παραδώσω, ἀλλὰ ἡμεῖς φυλάξομεν αὐτά· κἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὅποτεροιῶν, σὺν τοῖς ἀδικημένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς δ' ἤκεσαν ταῦτα ἀμφοτέροι, ἐπῆνεσαν, καὶ † ἔλεγον ὅτι ἔτως ἂν εἴη μόνως εἰρήνη βεβαία. Καὶ ἐπὶ τέτοις ἔδοσαν καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά· καὶ ἐλευθέρως μὲν ἀμφοτέρως ἀπ' ἀλλήλων εἶναι συνετίθεντο, ‡ ἐπιγαμίας δ' εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ ἐπινομίας· καὶ συμμαχίαν δὲ κοινήν, εἴ τις ἀδικοῖ ὅποτεροςοῦν. Οὕτω μὲν τότε διεπράχθη· καὶ νῦν δὲ ἔτι ἔτω διαμένουσιν αἱ τότε γενόμεναι συνδῆκαι Χαλδαίοις καὶ τῷ τὴν Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνδῆκαι ἐγένοντο, εὐδὺς συνετίχιζόν τε ἀμφοτέροι προδύμως ὡς κοινὸν φρέριον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια συνεισῆγον. Ἐπεὶ δὲ ἐσπέρα προσῆει, συνδειπνὼς ἔλαβεν ἀμφοτέρως πρὸς ἑαυτὸν, ὡς φίλος ἦδη. Συνδειπνόντων δὲ εἶπέ τις τῶν Χαλδαίων ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις σφῶν πᾶσιν εὐκτὰ ταῦτα εἴη· εἰσὶ δὲ τινὲς τῶν Χαλδαίων οἱ ληίζο-

* Ἐπίπερ, &c.] Sic restitui, Stephanum secutus. Vulgò legitur, εἰ οἰοίμην ἀσφαλῶς νέμειν. MS. Bodl. etiam dat ἀσφαλῶς, quod et Muretus recipiendum monuit.

† Καὶ ἔλεγον ὅτι] In plerisque editis ἔτι non comparat. Illud autem non temerè, est à nobis admissum, cum et a Stephano, sit expressum, et a MSto Bodl. representatum.

‡ Ἐπιγαμίας δ' εἶναι, &c.] Vox ἐπιγαμία jus illud matrimonii contrahendi significat, quo gentes, inter quas odia jam sublata sunt, fœdera tandem firmare, et vitæ officiorumque omnium societatem stabilire solebant. Nec aliud ferè apud Herodotum sonat ista γάμων ἐπιλλαγὴ inter Lydos Medósque pacta: οἱ δὲ Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι—τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλον τε ἴσπευσαν καὶ ἀμφοτέροι εἰρήνην ἰαυτοῖσι γενέσθαι· οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτούς, ἔσαν οἶοι, Σύνεισις τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ἄρκιον οἱ σπιύσαντες γενέσθαι ἴσαν, καὶ γάμων ἐπιλλαγὴν ἐποίησαν.—Anu γὰρ ἀναγκαίως ἰσχυρῆς συμβάσεις ἰσχυραὶ οὐκ ἴθιλοισι συμμένειν. lib. I. c. 74. Huc faciunt etiam Oratoris Græci verba, in τῷ Βυζαντίων ψήφισματι Διδόχῳ τῷ Δάμῳ τῷ Βυζαντίων καὶ Περινθίων Ἀθηναίοις δόμιν ἐπιγαμίας πολιτικῆς, κτᾶσιν γὰς, &c. de Coroniæ p. 487. edit. Wolf. Francf.

μενοι ζῶσι, καὶ ἐδ' ἂν ἐπίσταντο ἐργάζεσθαι, ἐδ' ἂν δύ-
ναιτο, εἰδισμένοι ἀπὸ πολέμου βιοτεύειν· αἰεὶ γὰρ ἐληίζοντο
καὶ ἐμισθοφόρον, καὶ πολλάκις μὲν * παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασι-
λεῖ (καὶ γὰρ, ἔφασαν, πολύχρυσος ὁ ἀνὴρ) πολλάκις δὲ καὶ
παρ' Ἀστυάγει. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Τί ἔν ἐ καὶ νῦν παρ'
ἐμοὶ μισθοφορῶσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω ὅσον τις καὶ ἄλλος πλεί-
στον δῆποτε ἔδωκε. Συνέφασάν οἱ, καὶ πολλὰς γε ἔσεσθαι
ἔλεγον τὰς ἐδελήσοντας. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ἔτω συνωμολογεῖτο.

Ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἤκουσεν ὅτι πρὸς τὸν Ἰνδὸν πολλάκις οἱ Χαλ-
δαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνησθεῖς ὅτι ἦλθον παρ' αὐτῆ † κατασ-
κεφόμενοι εἰς Μήδου τὰ αὐτῶν πράγματα, καὶ ἄρχοντο πρὸς
τὰς πολεμίους, ὅπως αὐτὸ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβούλετο
μαθεῖν τὸν Ἰνδὸν τὰ αὐτῶ πεπραγμένα. Ἡρῶατο ἔν λόγῃ
τοιοῦδε· Ὡ Ἀρμένιε, ἔφη, καὶ ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, εἴπατέ μοι,
εἴ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποστέλλοιμι πρὸς τὸν Ἰνδὸν, συμ-
πέμφαιτ' ἂν μοι τῶν ὑμετέρων, οἵτινες αὐτῶ τὴν τε ὁδὸν
ἡγοῖντο ἂν, καὶ συμπράττοιεν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τῆ
Ἰνδῆ ἂ ἐγὼ βέλομαι; ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν προσγενέσθαι
ἔτι ἂν βελοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν ἀφθόνας διδόναι
οἷς ἂν δέη, ‡ καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν στρατευομένων τὰς
ἀξίας· τέτων μὲν δὲ ἕνεκα βέλομαι ὡς ἀφθονώτατα χρή-
ματα ἔχειν. Δεῖσθαι δὲ § τέτων νομίζω, τῶν μὲν ὑμετέρων
ἠδύ μοι φείδεσθαι· (φίλος γὰρ ὑμᾶς ἦδη νομίζω) παρὰ δὲ
τῆ Ἰνδῆ ἠδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. Ὁ ἔν ἄγγελος, ᾧ κε-

* Παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ (καὶ γὰρ, ἔφασαν, &c.) Duæ fuere nationes, quibus Indorum pariter nomen tribuere Veteres. Harum una, in Indiâ Orientali propriè dictâ, inter Gangem quæ ferè jacet Indumque amnes; altera, in Æthiopiâ, sedem naçta est. Neque hæc neque illa Indorum natio est de quâ hic agit Xenophon; cujus Historiæ ratio postulat, ut Indos etiam non loci = ab Armeniâ Chaldæorumque seu Chalybum regione distantes investigemus.

† Κατασκεψόμενοι] Rectè hanc scripturam in locum vulgatæ istius, κατασκεψαμενοι, substituit Stephanus. Huic Leunclavius etiam accedit, qui κατασκεψόμενοι margini acscripsit. Frequens autem est huiusmodi error.

‡ Καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι, &c.] Apud Persas moris erat antiqui, eorum omnium beneficia, qui fortiter quid ac præclare gesserant, aut de Republicâ benè meriti erant, prolixè cumulâtèque remunerari. Κάριτα γὰρ, teste Herodoto, ἐν τοῖσι Πέρσησι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάλως τιμῶνται. lib. 3. c. 154. Militaribus etiam præmiis eos, qui se strenuos præbuerant, donabant Persarum reges: μετὰ δὲ τὴν μάχην, δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπιμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδί, τοῦ, &c. Plutarch. in Artaxerxe, T. I. p. 1017.

§ Τούτων νομίζω, &c.] In editis quibusdam legitur, δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζω τῶν μὲν, &c. Sed meritò Stephanus lectionem, quam in margine repererat, νομίζων, τῶν, &c. illâ alterâ meliorem censuit, atque adeò in textum recepit. Hanc Leunclavius etiam in Versione suâ secutus est, et representat MS. Bodl. Familiaris sanè Xenophonti est huiusmodi sermonis ἀνακλουθία, quam temerè quidam in Sacris libris damnarunt: Apoc. 2. 26. et alibi sæpè.

λεύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δεῖναι καὶ συμπράκτορας γενέσθαι, ἔλθων ἐκεῖσε, λέξει ὧδε, Επεμψέ με Κύρος, ὃ Ἰνδὲ, πρὸς σε Φησὶ δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος καὶ ἄλλην στρατιάν οἰκοδεῖν ἐκ Περσῶν (καὶ γὰρ προσδέχομαι, ἔφη) ἦν ἐν αὐτῷ πέμψης ὅποσα σοι προχωρεῖ, Φησὶν, ἦν Θεὸς ἀγαθὸν τέλος διδώ αὐτῷ, πειράσεσθαι ποιῆσαι, ὥστε σὲ νομίζειν καλῶς βεβελευσθαι χαρισάμενον αὐτῷ. Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμὲ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὐτὸ ἐπιστέλλετε ὅτι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον εἶναι. Καὶ ἦν μὲν λάβαμεν, ἔφη, παρ' αὐτῷ, ἀφρονωτέροις χρησόμεθα· ἦν δὲ μὴ λάβαμεν, εἰσόμεθα ὅτι ἔδεξιαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ' ἐξέσται ἡμῖν, ἐκείναις ἐνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάντα τίθεσθαι. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Κύρος, νομίζων τὰς ἰόντας Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦτα λέξειν περὶ αὐτῷ, οἷα αὐτὸς ἐπεθύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκείναι περὶ αὐτοῦ. Καὶ τότε μὲν δὴ, ὁπότε καλῶς εἶχε, διαλύσαντες τὴν σκηνὴν, ἀνεπαύοντο.

Τῇ δ' ὑστεραία ὃ, τε Κύρος ἔπεμπε τὸν ἄγγελον, ἐπιστείλας ὅσαπερ ἔφη, καὶ ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον ἕς ἱκανωτάτας ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπρᾶξαι καὶ εἰπεῖν περὶ Κύρου τὰ προσήκοντα. Ἐκ δὲ τέττα ὁ Κύρος ἐπιτελέσας τὸ φρέγιον καὶ φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ ἄρχοντα αὐτῶν καταλιπὼν Μῆδον, ὃν ᾤετο Κυραξάξει ἀν μάλιστα χαρίσασθαι, ἀπήει συλλαβὰν * τὸ ἕτερον στρατεύμα ὅσον τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὁ παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τὰς παρὰ Χαλδαίων, εἰς τετρακισχιλίαις, οἱ ᾤοντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων κρείττονας εἶναι.

Ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκημένην, εἰδὲς ἔμεινεν ἔνδον Ἀρμενίων, ἔτε ἀήρ, ἔτε γυνή, ἀλλὰ πάντες ὑπήντων, ἠθάμενοι τῇ εἰρήνῃ, † καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες εἴ τι ἕκαστος ἄξιον εἶχε. Καὶ ὁ Ἀρμένιος τέτοις ἐκ ἤχθητο, ἔτως ἀν νομίζων καὶ τὸν Κύρον μᾶλλον ἠδεσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέλος δ' ἔν

* Τὸ ἕτερον] Editio Aldina et MS. Bodl. illud ἕτερον non agnoscunt. Stephano quoque et Leunclavio minus placet istud vocabulum: mihi quidem tollendum videtur, utpote quod commodè hīc stare nequeat.

† Καὶ φέροντες καὶ, &c.] De muneribus quæ regi Persarum ii, quorum fines transfret, offerre solebant, vide sis Æliani *Var. Histor.* lib. 1. cap. 31. Notandum est MSum Bodl. exhibere. — καὶ ἄγοντες ἔστι ἕκαστος, &c. Vel hæc, vel illa, quam damus, lectio stare potest.

ὑπήντησε καὶ ἡ γυνὴ τῆς Ἀρμενίας, τὰς θυγατέρας ἔχουσα, καὶ τὸν νεώτερον υἱόν· καὶ σὺν ἄλλοις δώροις καὶ τὸ χρυσίον ἐκόμιζεν, ὃ πρότερον ἐκ ἠΐθελε λαβεῖν ὁ Κύρος. Καὶ ὁ Κύρος ἰδὼν, εἶπεν, Ὑμεῖς ἐμὲ εὖ ποιήσετε μισθὸν περιϊόντα εὐεργετῆν· ἀλλὰ σὺ, ὦ γύναι, ἔχουσα ταῦτα τὰ χρήματα ἃ φέρεις, ἄπιθι, καὶ τῷ Ἀρμενίῳ μηκέτι δὸς αὐτὰ κατορῶσαι· ἐκπεμφσον δὲ τὸν σὸν υἱὸν ὡς κάλλιστα ἀπ' αὐτῶν κατασκευάσασα ἐπὶ τὴν στρατείαν· ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σαυτῆ, καὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ τοῖς υἱοῖς ὅτι κεκτημένοι καὶ κεκοσμημένοι κάλλιον καὶ ἡδίων τὸν αἰῶνα διάξετε· εἰς δὲ τὴν γῆν, ἔφη, ἀρκίτω τὰ σώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ, κατακρύπτειν. Ο μὲν ταῦτα εἰπὼν παρήλαυνεν· ὁ δὲ Ἀρμένιος συμπερούπεμπε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνδρες, ἀνακαλῶντες * τὸν εὐεργέτην, τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. Καὶ ταῦτ' ἐποίουν, ἕως ἐκ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν. Συναπέστειλε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρμένιος καὶ στρατιὰν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκοι εἴσης. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος ἀπῆει κεχρηματισμένος, εὖ ἃ ἔλαβε μόνον χρήματα, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τέτων ἐτοιμασάμενος διὰ τὸν τρόπον, ὥστε λαμβάνειν ὅποτε θέοιτο. Καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν τοῖς μεσοῖσι. Τῇ δ' ὑστεραία τὸ μὲν στράτευμα καὶ τὰ χρήματα ἐπέμψεν πρὸς Κυαξάρην (ὁ δὲ πλησίον ἦν, ὥσπερ ἔφησεν) αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις ἐδήρα ὅπως ἐπιτυγχάνοιεν Θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς Μῆδας, † τὰ χρήματα ἔδωκε τοῖς ἑαυτῆ ταξίαρχοις, ὅσα ἐδόκει ἐκάστῳ ἰκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν εἴ τινας ‡ ἀγαιντο τῶν ὑφ' ἑαυτῶν· ἐνόμιζε γὰρ, εἴ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξίεπαινον ποιήσειε, τὸ ὅλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς δὲ, εἴτι πε καλὸν ἴδοι εἰς τὴν στρατιάν, τέτο κτῶμενος § ἔδωκεῖτο τοῖς ἀξιώτατοις· νο-

* Τὸν εὐεργέτην, τὸν, &c.] Elegantiā simul et emphasim orationi conciliat articuli hæc iteratio; cujus etiam apud Sacros Scriptores exempla reperiuntur: Καὶ ἡμεῖς πισπιστεύκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, Joh. 6. 69.—ὅς ἐκάθιζεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς—Heb. 8. 1.

† Τὰ χρήματα] Stephanus placet τῶν χρημάτων, eandemque scripturam dat MS. Bodl. Sed cum vulgata lectio se non malè habeat, locum sūm, me volente, teneat.

‡ Ἀγαιντο] Vulgò, ἀγοῖντο· quod cum convenientem huic loco significationem habere nequeat, meritò Stephanus, exemplaris vetustis auctoritate nixus, in ejus locum ἀγαιντο substituit: quam scripturam sequuntur interpretes et res ipsa flagitat.

§ Ἐδωρεῖτο] Stephanus legit, διεδωρεῖτο. At receptæ lectioni MS. Bodl. et plerique editi sua dant nomina: eaque sana quidem et sincera prorsus videtur. Alteri autem illi, à Stephano admiffæ, viam, ut opinor, sfracit hoc, quod mox sequitur, compositum, διεδίδου.

μίζων, ὅτι καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἔχει τὸ στράτευμα, τέτοις ἀπα-
σιν αὐτὸς κεκοσμήσθαι. Ἠνίκα δὲ αὐτοῖς διεδίδεῖν ἂν ἔλαβεν,
ἔλεξεν, ἃ δὲ πῶς εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιαρχῶν, καὶ λοχαγῶν,
καὶ πάντων ἕς ἐτίμα·

“ Ἄνδρες φίλοι, δοκεῖ ἡμῖν εὐφροσύνη τις ἰὺν παρεῖναι, καὶ
“ ὅτι εὐπορία τις προσγεγένηται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ’ ὧν τι-
“ μῶν ἔξομεν ἕς ἂν βελώμεθα, καὶ τιμᾶσθαι ὡς ἂν ἕκα-
“ στος ἄξιός ἤ. Πάντως δὴ ἀναμιμνησκάμεθα τὰ ποῖα ἅττα
“ ἔργα τούτων τῶν ἀγαθῶν ἐστὶν αἴτια· σκοπούμενοι γὰρ εὐρ-
“ ἦσετε, τό, τε ἀγρυπνήσαι, ὅπως ἔδει, καὶ τὸ πονῆσαι, καὶ
“ τὸ σπεῦσαι, καὶ τὸ μὴ εἶξαι τοῖς πολεμίοις. Οὕτως οὖν
“ χρῆ καὶ τοιοῦτον ἄνδρας ἀγαθῆς εἶναι, γινώσκοντας ὅτι
“ τὰς μεγάλας ἡδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ μεγάλα ἢ πειδῶ,
“ καὶ ἡ καρτερία, καὶ οἱ ἐν τῷ καιρῷ πόνοι καὶ κίνδυνοι πα-
“ ρέχονται.”

Κατανοῶν δὲ ὁ Κύρος, ὡς εὖ μὲν αὐτῷ εἶχον τὰ σώματα οἱ
στρατιῶται πρὸς τὸ δύνασθαι στρατιωτικούς πόνας φέρειν, εὖ
δὲ τὰς ψυχὰς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ἐπιστήμο-
νες δὲ ἦσαν τὰ προσήκοντα τῇ ἑαυτῶν ἕκαστος ὀπλίσει, καὶ
πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄρχεσιν ἑώρα πάντας εὖ παρεσκευ-
ασμένους· ἐκ τούτων ἔν ἐπεθύμει τί ἤδη τῶν πρὸς τῆς πολε-
μίας πράττειν· γινώσκων ὅτι ἐν τῷ μέλλειν, πολλάκις τοῖς
ἄρχεσιν καὶ τῆς καλῆς παρασκευῆς ἀλλοιῶται τι· ἐτι δ’ ὄρων
ὅτι φιλοτίμως ἔχοντες ἐν οἷς ἀντηγωνίζοντο πολλοὶ καὶ ἐπιφθό-
νως εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶνδε ἕνεκα ἐξά-
γειν αὐτῆς ἐβέλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα· εἰδὼς ὅτι οἱ
κοινοὶ κίνδυνοι φιλοφρόνως ποιῶσιν ἔχειν τῆς συμμάχης πρὸς ἀλ-
λήλους, καὶ οὐκέτι ἐν τούτῳ οὔτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμημένοις
φθονῶσιν, ἕτε τοῖς δόξης ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαι-
νῶσι καὶ ἀσπάζονται οἱ τοιῶτοι τῆς ὁμοίης· νομίζοντες συνερ-
γούς αὐτῆς τῆ κοινῆ ἀγαθῆ εἶναι. Οὕτω δὲ πρῶτον μὲν ἐξά-
πλισε τὴν στρατιάν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδύνατο κάλλιστα τε
καὶ ἄριστα· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους, καὶ χιλιάρχους
καὶ ταξίάρχους, καὶ λοχαγούς· ἔτοι γὰρ ἀπολελυμένοι ἦσαν
τῆ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς ἀριθμοῖς· καὶ ὁπότε δέοι
ἢ ὑπακβεῖν τῷ στρατηγῷ ἢ παραγγελλεῖν τί, οὐδ’ ὡς οὐδὲν
ἀναρχοῦ

ἀναρχον κατελείπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρχοις καὶ ἑξαδάρχοις πάντα τὰ καταλειπόμενα διεκοσμεῖτο. Ἐπεὶ δὲ συνήλθον οἱ * ἐπικαίριοι, παράγων αὐτὰς, ἐπεδείκνυέ τε αὐτοῖς τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ ἐδίδασκειν ἢ ἕκαστον ἰσχυρὸν ἦν τῶν συμμαχικῶν. Ἐπεὶ δὲ κἀκείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τῷ ἤδη ποιεῖν τι, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν ἀπιέναι ἐπὶ τὰς τάξεις, καὶ διδάσκειν ἕκαστον τὸς ἑαυτῶ ἀπερ αὐτὸς ἐκείνους, καὶ πειραῶσαι αὐτὰς ἐπιθυμίᾳ ἐμβαλεῖν πᾶσι τῷ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυμότατα πάντες ἐξορμῶνται, πρῶτὶ δὲ παρεῖναι ἐπὶ τὰς Κυαζάρους θύρας. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες ἔτως ἐποίησαν τῇ δ' ὑστεραία ἄμα τῇ ἡμέρᾳ παρήσαν οἱ ἐπικαίριοι ἐπὶ τὰς θύρας. Σὺν τέτοις ἔν ὁ Κῦρος εἰσελθὼν πρὸς τὸν Κυαζάρην, ἤρξατο λόγος τοιῶδε.

“ Οἶδα μὲν, ἔφη, ᾧ Κυαζάρη, ὅτι ἂ μὲλλω λέγειν, σοὶ
 “ πάλαι δοκεῖ ἔδεν ἦττον ἢ ἡμῖν· ἀλλ' ἴσως αἰσχύνη λέγειν
 “ ταῦτα, μὴ δοκῆς, ἀχθόμενος ὅτι τρέφεις ἡμᾶς, ἐξόδε
 “ μεμνήσθαι. Ἐπεὶ ἔν σὺ σιωπᾶς, ἐγὼ λέξω ὑπὲρ σῶ καὶ
 “ ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡμῖν γὰρ δοκεῖ πᾶσιν, ἐπεὶ περ παρεσκευάσ-
 “ μεθα, μὴ ἐπειδὰν ἐμβάλλωσιν οἱ πολέμιοι εἰς τὴν σὴν χώ-
 “ ραν, τότε μάχεσθαι, μὴδ' ἐν τῇ φιλίᾳ καθημένους ἡμᾶς
 “ ὑπομένειν, ἀλλ' ἰέναι ὡς τάχιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν
 “ μὲν γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες, πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα
 “ ἀκοντες· ἦν δ' εἰς τὴν πολεμίαν ἴωμεν, τὰ ἐκείνων κακῶς
 “ ποιήσομεν ἠδόμενοι. Ἐπειτα νῦν μὲν σὺ ἡμᾶς τρέφεις,
 “ πολλὰ δαπανῶν ἦν δ' ἐκστρατευόμεθα, θρεψόμεθα ἐκ
 “ τῆς πολεμίας. Ἐτι δὲ εἰ μὲν μείζων τις ἡμῖν κίνδυνος
 “ ἔμελλεν εἶναι ἐκεῖ ἢ ἐνθάδε, ἴσως τὸ ἀσφαλέστατον ἦν ἂν
 “ αἰρετέον. Νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, † εἰάν
 “ τε ἐνθάδε ὑπομένωμεν, εἰάν τε εἰς τὴν ἐκείνων ἰόντες
 “ ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχόμεθα, ἦν
 “ τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτὰς δεχόμεθα, ἦν τε ἐπ' ἐκείνους

* Οἱ ἐπικαίριοι] Vox hæc sic in margine MSti Bodl. est exposita; Οἱ ἐπὶ τῶν κερῶν τὰς παρατάξεις καταρτιζόμενοι. At mihi quidem videtur non munus aliquod militare respicere; sed illos omnes denotare, secundum Æmil. Porti interpretationem, quorum presentiam res postularret: quique ad eam parati essent ad aliquid opportunè peragendum. In sequentibus quidem sæpius occurrit, atque hoc ferè modo ubique debet intelligi.

† Εἰάν τε ἐνθάδε, &c.] Ità ex MSto Bodl. locum hanc restituiimus. In vulgatis legitur, εἰάν τε ἐνθάδε ἐπιόντες αὐτοῖς μαχόμεθα, εἰάν τε εἰς ἐκείνην ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχοῦμεθα, ἦν τε ἐνθάδε ἐρχομένους αὐτοὺς, &c. Eam autem, quam damus, lectionem, laudat Stephanus, exprimitque in vertendo loco Leunclavius.

“ ἴοντες τὴν μάχην συνάπτωμεν. Πολὺ μέντοι ἡμεῖς βελ-
 “ τίοσι καὶ ἐρρώμενεστέραις ταῖς ψυχαῖς τῶν στρατιωτῶν
 “ χρησόμεθα, ἢ ἴωμεν ἐπὶ τῆς ἐχθρῆς, καὶ μὴ ἄκοντες δο-
 “ κῶμεν ὄραϊν τῆς πολεμίας· πολὺ δὲ κἀκεῖνοι μᾶλλον ἡμᾶς
 “ φοβηθήσονται, ὅταν ἀκέσωσιν ὅτι ἐχ’ ὡς φοβέμενοι πτήσ-
 “ σομεν αὐτῆς οἴκοι καθήμενοι, ἀλλ’ ἐπεὶ αἰσθανόμεθα
 “ προσιόντας, ἀπαντῶμεν τε αὐτοῖς, ἢ ὡς τάχιστα συμμί-
 “ ξωμεν, καὶ ἐκ ἀναμένομεν ἕως ἂν ἡ ἡμετέρα χώρα κακῶ-
 “ ται, ἀλλὰ φθάνοντες ἤδη ὤημεν τὴν ἐκείνων γῆν. Καίτοι,
 “ ἔφη, εἴ τι ἐκείνους μὲν φοβερωτέρους ποιήσομεν, ἡμᾶς δὲ αὐ-
 “ τῆς θαρράλεωτέρους, πολὺ τῆτό ἡμῖν ἐγὼ πλεονέκτημα νο-
 “ μίζω καὶ τὸν κίνδυνον ἕτως ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι,
 “ τοῖς δὲ πολεμίοις μείζω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ ὁ πατήρ
 “ αἰεὶ λέγει, καὶ σὺ φῆς, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες ὁμολογῶ-
 “ σιν, ὡς αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς
 “ τῶν σωμάτων ῥώμας.” Ο μὲν ἕτως εἶπε· Κυαζάρης δὲ
 ἀπεκρίνατο.

Ἀλλ’ ὅπως μὲν, ὦ Κῦρε, καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχ-
 δομαι τρέφω ὑμᾶς, μὴδ’ ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἴεσαι εἰς
 τὴν πολεμίαν, ἢδη καὶ ἐμοὶ βέλτιον εἶναι δοκεῖ πρὸς πάντα.
 Ἐπεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁμογνωμονῶμεν, συσκευαζώμεθα,
 καὶ ἦν τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν θᾶττον συγκαταινῆ, ἐξίωμεν ὡς τά-
 χιστα. Ἐκ τέττε τοῖς μὲν στρατιώταις εἰπὼν συσκευάζεσθαι
 ὁ Κῦρος, ἔδου, πρῶτον μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς
 ἄλλοις θεοῖς· καὶ ἠτεῖτο ἵλεως καὶ εὐμενεῖς ὄντας, ἡγεμόνας
 γίνεσθαι τῇ στρατιᾷ, καὶ παραστάτας ἀγαθῶν, καὶ συμ-
 μάχων, καὶ συμβάλων τῶν ἀγαθῶν. Συμπαρεκάλει δὲ καὶ
 ἦρωας γῆς Μηδίας οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. Ἐπεὶ δ’ ἐκαλλι-
 ἐρησέ τε καὶ ἀδρόον ἦν αὐτῶ τὸ στράτευμα πρὸς τοῖς ὀρίοις,
 τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις, * ἐπέβαλεν εἰς τὴν πολε-
 μίαν. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα διέβη τὰ ὄρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν
 ἰλάσκετο χραῖς, καὶ θεὸς θυσίαις, καὶ ἦρωας Ἀσσυρίας οἰ-
 κήτορας εὐμενίζετο. Ταῦτα δὴ ποιήσας, αὐθις Διὶ πατρῶν
 ἔδου, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἐφαίνετο, ἐδενὸς ἡμέλει.

* Ενίλαβεν εἰς, &c.] In expeditionem hanc exercitum eduxerunt Cyrus et Cyaxares, Anno M. secundum Usterium, 3448. Periodi Julianæ, 4158. ante aram Christianam, 556.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, εὐδὺς τὲς μὲν πεζοὺς προαγαγόντες οὐ πολλὴν ὁδὸν, ἐστρατοπεδεύσαντο· τοῖς δ' ἵπποις καταδρομὴν ποιήσαντες, περιεβάλλοντο πολλὴν καὶ παντοίαν λείαν. Καὶ τολοιπὸν δὲ μεταστρατοπεδευόμενοι, καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, καὶ δηοῦντες τὴν χάραν, ἀνέμενον τοὺς πολεμίους. Ἡνίκα δὲ προσίοντες ἐλέγοντο οὐκέτι δέχ' ἡμερῶν ἀπέχειν ὁδὸν, τότε δὴ ὁ Κύρος λέγει, Ὁ Κυαζάρη, ὦρα δὴ ἀπαντᾶν, καὶ μῆτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μῆτε τοῖς ἡμετέροις, φοβόμενος μὴ ἀντιπροσιέναι· ἀλλὰ δῆλοι ὦμεν ὅτι οὐκ ἄκοντες μαχοῦμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαζάρει, οὕτω δὴ αἰεὶ συντεταγμένοι προήεσαν τοσοῦτον κατ' ἡμέραν, ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. Καὶ δεῖπνον μὲν αἰεὶ κατὰ φῶς ἐποιοῦντο, πυρὰ δὲ νύκτωρ οὐκ ἔκαιον ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἔμπροσθεν μέντοι τοῦ στρατοπέδου ἔκαιον, ὅπως ὀρῶεν μὲν εἴ τινες νυκτὸς προσίειν, διὰ τὸ πῦρ, μὴ ὀρῶντο δὲ ὑπὸ τῶν προσιόντων. Πολλάκις δὲ καὶ ὀπισθεν τῆς στρατοπέδου ἐπυρπόλουν, ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων· ὥστ' ἔστιν ὅτε καὶ κατὰ σκοποὶ ἐνέπιπτον εἰς τὰς προφυλακὰς αὐτῶν, διὰ τὸ ὀπισθεν τὰ πυρὰ εἶναι, ἔτι πόρρω τῆς στρατοπέδου οἰόμενοι εἶναι.

Οἱ μὲν οὖν Ἀσσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων τὰ στρατεύματα ἐγίγνετο, τάφρον περιεβάλλοντο· ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ποιῶσιν οἱ βάρβαροι * βασιλεῖς, ὁπόταν στρατοπεδεύωνται· (τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν) ἴσασι γὰρ ὅτι ἵππιον στρατεύμα ἐν νυκτὶ ταραχῶδές ἐστι καὶ δύσχρηστον, ἄλλως τε καὶ βάρβαρον. † Πεποδισμένοι γὰρ ἔχουσι τὲς ἵππους ἐπὶ ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτὰς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινώσαι, ἔργον δ' ἐπιστάζει, ἔργον δ' ἐπιδωρακίσασθαι· ἀνα-

* Βασιλεῖς, ὁπόταν, &c.] In loci hujus distinctione Stephanum sequendum duxi: nisi quoddam verba ista, τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν, notis parentheos cingere mallem. His additis, facilis exurgit loci sententia, quæ impedita ferè et dubia est, secundum vulgares has interpungendi rationes, οἱ βάρβαροι βασιλεῖς· ὁπόταν στρατοπεδεύωνται, &c. et, — βάρβαροι βασιλεῖς ὁπόταν, &c.

† Πεποδισμένοι γὰρ, &c.] De Barbarorum equis eadem ferè Noster, ἀναβ. lib. 3. p. 184. editi. Steph. tradit. αἱ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δίδονται. καὶ ὡς ἐπίπολὸν πεποδισμένοι εἰσὶ, τοῦ μὴ φεύγειν ἕνεκα, εἰ λυθίσαν· ἴαν τε τις ἄνεμος γίγηται, δι' ἐπιστάζει τὸν ἵππον Πέρον ἀνδρῶν, καὶ χαλινώσαι διέ, καὶ δωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. Notandum autem est, Xenophonem, loco citato, equitem lorica munitum descripsisse, qui tamen eandem armaturam ipsi equo hic tribuit. "Equos enim pariter equitesque Persarum serie laminarum graves fuisse." Curtius lib. 3. c. 11. ait. Idem, lib. 4. c. 9. "Equitibus equisque tegumenta erant ex ferreis" "laminis serie inter se connexis." Vide sis Suidam ad vocem Θραξ.

βάντας δ' ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ τῆ στρατοπέδου παντάπασι
ἀδύνατον. Τέτων δὲ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι
τὰ ἐρύματα περιβάλλονται καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκεῖ, τὸ ἐν
ἐχυρῶ εἶναι, καὶ ἐξουσίαν παρέχειν ὅταν βέλονται μὴ μά-
χεσθαι. Τοιαῦτα μὲν δὲ ποιοῦντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίγ-
νοντο. Ἐπεὶ δὲ προσιόντες ἀπεῖχον * ὅσον παρασάγγην, οἱ
μὲν Ἀσσύριοι ἔτις ἐστρατοπεδεύοντο ὥσπερ εἴρηται, ἐν περι-
τεταφρευμένῳ μὲν, καταφανεῖ δὲ ὁ δὲ Κύρος, ὡς ἐδύνατο ἐν
ἀφανεστάτῳ, κάμας τε καὶ γεωλόφους ἐπίπροσθεν ποιησάμε-
νος νομίζων πάντα † τὰ πολεμικά, ἐξαίφνης ὀρώμενα, φο-
βρώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶναι. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα,
ὥσπερ ἔπρεπε, προφυλακὰς ποιησάμενοι ἐκάτεροι ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραία ὁ μὲν Ἀσσύριοις καὶ ὁ Κροῖσος καὶ οἱ ἄλ-
λοι ἠγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἐχυρῶ. Κύρος
δὲ καὶ Κραζάρης συνταξάμενοι περιέμενον, ὡς, εἰ προσίοιεν οἱ
πολέμιοι, μαχέμενοι. Ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο ὅτι ἐκ ἐξίοιεν οἱ
πολέμιοι ἐκ τῆ ἐρύματος, εἰδὲ μάχην ποιήσοιεν ταύτῃ τῇ
ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κραζάρης καλέσας τὸν Κύρον καὶ πάντας τῆς
ἐπικαιρίας, ἔλεξε τοιαῦτα. Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ
τυγχάνομεν συντεταγμένοι, ἔτις ἵναί πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν
ἔρυμα, καὶ δηλῶν ὅτι θέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γὰρ, ἔφη,
ἐπειδὴν μὴ ἀντεπεξίσωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον
‡ θαρρήσουσιν ἐν ἅπασιν· οἱ πολέμιοι δὲ τὴν τόλμαν ἰδόντες
ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσονται. Τέτω μὲν δὲ ἔτις ἐδόκει. Ὁ
δὲ Κύρος, ἔφη, Μηδαμῶς πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κραζάρη, οὕτω
ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες πορευσόμεθα ἢ σὺ κελεύ-
εις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ πολέμιοι θεάσονται οὐδὲν φο-
βούμενοι, εἰδότες ὅτι ἐν ἀσφαλεῖ εἰσι τοῦ μηδὲν παθεῖν· ἐπει-
δὴν τε μηδὲν ποιήσαντες ἀπιώμεν, πάλιν καθορῶντες ἡμῶν τὰ

* Ὅσον παρασάγγην] De hac viâ mensurâ vide quæ jam notavimus, lib. 2. p. 124.

† Τὰ πολεμικά] Hanc lectionem exhibent edit. Ald. et Argentor; quæ à MSO etiam Bodl. firmata est. Leunclavius autem, Stephanus, aliique malè dant πολέμια, et illam alteram, quam recepimus, vocem margini adscripserunt.

‡ Θαρρήσουσιν ἐν ἅπασιν] Editi ferè omnes dant, θαρρήσουσιν ἂν ἐπιᾶσιν· quæ nullum sanè sensum pariunt: in marginibus iidem exhibent, θαρρήσαντες ἐπίαςιν (quam lectionem Leunclavius, Gabriellus, aliique Interpretes expressissè videntur) et, θαρρήσουσιν ἐν ἅπασιν, quam exemplar, quo usus est Philolephus, præstitit (reddidit enim, tum nostri omnibus in rebus audentiores futuri sunt) et tantum non representat MS. Bodl. in quo scribitur θαρρήσουσιν ἂν ἐπίαςιν. Et hanc quidem scripturam, mutatâ solum particulâ ἂν in præpositionem ἐν, cæteris præferendam duximus. Huic etiam favet liber Argentor. impressus, qui dat, θαρρήσουσιν ἂν ἐπίαςιν.

πληθος πολὺ ἐνδέεστερον τοῦ ἑαυτῶν, * καταφρονήσασι, καὶ αὔριον ἐξίασι πολὺ ἐρρώμενεστέραις ταῖς γνώμαις. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες μὲν ὅτι πάρεσμεν, οὐχ ὀρῶντες δὲ ἡμᾶς, εὖ τῆτο ἐπίστω, οὐ καταφρονοῦσιν, ἀλλὰ φροντίζεσι τί ποτε τοῦτ' ἐστὶ, καὶ διαλεγόμενοι περὶ ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ' ὅτι οὐδὲν παύονται. Οταν δ' ἐξίωσι, τότε δεῖ αὐτοῖς ἅμα φανερῆς τε ἡμᾶς γενέσθαι καὶ ἰέναι εὐθύς ὁμόσε, εἰληφότας αὐτοὺς ἔνθα πάλαι ἐβελόμεθα. Λέξαντος δὲ οὕτω Κύρου, συνέδοξε καὶ ταῦτα Κρυζάρει καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, καὶ πυρὰ πολλὰ πρὸ τῶν φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραία πρῶτ' Κῦρος μὲν † ἐστεφαναμένος ἔδυε, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ὁμοτίμοις ἐστεφαναμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρῆναι. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχ' ἐν θυσία, συγκαλέσας αὐτοὺς, ἔλεξεν·

“ Ἄνδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὡς ‡ οἱ τε μάντιες φασὶ, καὶ
 “ ἐμοὶ συνδοκεῖ, μάχην τ' ἔσεσθαι προαγγέλλεσι, καὶ νικῆν
 “ διδῶσι, καὶ σωτηρίαν προὔπισχνῶνται ἐν τοῖς ἱεροῖς. Ἐγὼ
 “ δὲ ὑμῖν μὲν παραινῶν ὁποῖος τινὰς χρῆ εἶναι ἐν τῷ τοιῶνδε,
 “ αἰσχυνοίμην ἂν οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα ἐπίσης ἐμοὶ ἐπι-
 “ σταμένους, καὶ ταυτὰ μεμελετηκότας τε καὶ ἀκηκούτας
 “ καὶ ἀκρόντας διὰ τέλους, ἅπερ ἐγὼ, ὥστε καὶ ἄλλος εἰκό-
 “ τως ἂν διδάσκοιτε τάδε. Εἰ δὲ μὴ τυγχάνετε κατανενοη-
 “ κότες, ἀκέσατε. § Οὓς γὰρ νεωστὶ συμμάχους τε ἔχομεν

* Καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι] A futuro ad praesens tempus transire solent Auctores, ad certitudinem celeritatemque eventus indicandam, et rem futuram ob oculos quasi jam ponendam. Huiusmodi temporis enallage apud Sacros Scriptores crebro reperitur: Mat. 17. 11. Ηλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, &c. Joh. 1. 15. Ο ὀπισω μου ἐρχόμενος, &c. et, 20. 17. Αναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου, &c.

† Ἐστεφαναμένος ἔδυε] Coronam, eamque praecipue myrteam, fumpfisse Persas sacrificia facturos testatur etiam Herodotus, lib. 1. c. 132. Τῶνδε ὡς ἐκάστω θένει θέλει, ἐς χώρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος, καλεῖ τὸν θεόν, ἐστεφαναμένος τὴν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

‡ Οἱ τε μάντιες] Magos vult, qui apud Persas, teste Strabone, p. 1106. T. 2. ut mantes apud Graecos aliisque gentes, ob vaticinandi artem in honore erant. Huic suffragatur Herodotus, qui, loco modo citato, dicit, ἀνευ γὰρ δὴ μαγου οὐ σφί νόμος ἐστὶ θυσίας ποιεῖσθαι. Aelianus etiam, inter caeteras quas Magi calluerunt artes, vaticinationem recenset, Var. Histor. lib. 2. c. 17. Η τῶν ἐν Πέρσῃσι μάγων σοφία, τὰ τε ἄλλα οἶδεν, καὶ οὖν καὶ μαντεύεσθαι.

§ Οὓς γὰρ] Particula γὰρ non reddenda cause, uti plerumque, hoc in loco infervit; sed declarandi aut explanandi vim habet. Ab eâ simili planè modo narrationem orditur Evangelista Matt. 1. 18. Μνηστειθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, &c. In cuius loci interpretationem sic ingreditur Maldonatus: *nosfer interpret non legit γὰρ causalem particulam, nec ego legendam arbitror, quod sensum non juvet, et impediatur.* Nolle hæc dixisse Interpretem, cateroqui doctum et laude dignum. Si totum comma cum hoc loco Xenophontéo conferas, eandem, ni fallor, haturum vocularum δὲ et γὰρ significationem, eandemque aded orationis structuram, utrobique invenies. Confer. etiam Act. 19. 35.

“ καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίως ποιεῖν, τέττας δεῖ ὑμᾶς
 “ ὑπομιμνήσκειν ἐφ’ οἷς τε ἐτρεφόμεθα ὑπὸ Κρυζάρης, οἱ τε
 “ ἠσκήμεν, ἐφ’ ἃ τε αὐτὰς παρακεκλήκαμεν, ὥστε ἄσμενοι
 “ ἀνταγωνισταὶ ἡμῖν ἔφασαν ἔσεσθαι. Καὶ τέττα δὲ αὐτὰς
 “ ὑπομιμνήσκετε, ὅτι ἦδε ἡ ἡμέρα δείξει ὧν ἄξιος ἕκαστός
 “ ἐστίν. Ως γὰρ ἂν ἄνθρωποι ὀψιμαθεῖς γένωνται, εἰδὲν
 “ Δαυμαστόν εἴ τινες αὐτῶν καὶ τῷ ὑπομνήσοντος δέονται·
 “ ἀλλ’ ἀγαπητὸν εἰ καὶ ἐξ ὑποβολῆς δύναιντο ἄνδρες ἀγαθοὶ
 “ εἶναι. Καὶ ταῦτα μέντοι πράττοντες, ἅμα καὶ ὑμῶν αὐ-
 “ τῶν πείραν λήψεσθε. Ο μὲν γὰρ δυνάμενος ἐν τῷ τοιῷδε
 “ καὶ ἄλλως βελτίως ποιεῖν, εἰκότως ἂν ἦδη καὶ ἑαυτῷ συ-
 “ νειδείῃ τελείως ἀγαθὸς ἀνὴρ ἂν· ὁ δὲ τῆν τέτων ὑπόμνησιν
 “ * αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τῷτο ἀγαπῶν, εἰκότως ἂν ἡμιτελῆ
 “ αὐτὸν νομίζοι. Τέττα δ’ ἐνεκεν ἐκ ἐγῶ, ἔφη, αὐτοῖς λέγω,
 “ ἀλλὰ ὑμᾶς κελεύω λέγειν, ἵνα καὶ † ἀρέσκων ὑμῖν πει-
 “ ρῶνται· ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἕκαστος τῷ
 “ ἑαυτῷ μέρει. Εὐ δ’ ἐπίστασθε, ἔφη, ἕως ἂν θάρρουντας
 “ τέτοις ὑμᾶς αὐτὰς ἐπιδεικνύητε, καὶ τέττας καὶ ἄλλως πολ-
 “ λὰς ἐ λόγῳ, ἀλλ’ ἐργῷ θάρρῆϊν διδάξετε.” Τέλος εἶπεν
 ἀπιόντας ἀριστᾶν ἐστεφανωμένους, καὶ σπονδὰς ποιήσαμένους
 ἤκειν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῖς στεφάνους. Ἐπεὶ δ’ ἔτοι ἀπῆλθον,
 αὐδὶς τοὺς ἔραγὺς προσεκάλεσε, καὶ τέτοις αὐ τοιαύδε ἔλεξεν.

“ Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῶν ὁμοτίμων γεγόνατε, καὶ
 “ ἐπιλελεγμένοι ἐστέ, οἱ δοκεῖτε πὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατί-
 “ στοις ὅμοιοι εἶναι, τῇ δ’ ἡλικίᾳ καὶ φρονιμώτεροι. Καὶ
 “ τοίνυν χάραν ἔχετε εἰδὲν ἦττον ἐντιμον τῶν προστατῶν· ὑμεῖς
 “ γὰρ ὀπισθεν ὄντες τὰς τ’ ἀγαθὰς ἂν, ἐφορῶντες καὶ ἐπικε-
 “ λεύοντες αὐτοῖς, ἔτι κρείττους ‡ ποιοῖτε· εἴτε τὶς μαλακί-
 “ ζοιτο, καὶ τῷτον ὀρῶντες ἐκ ἂν ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. Συμ-
 “ φέρει δ’ ὑμῖν, εἴπερ τῷ καὶ ἄλλῳ, τὸ νικᾶν, καὶ διὰ τῆν

* Αὐτὸς μόνος, &c.] Muretus legendum putat, αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τούτῳ ἀγαπῶν. Sed non est, cur receptam lectionem deferamus, à qua stant libri editi et MS. Bodl.

† Ἀρίσκων] Milesis dicitur ἀρίσκων, qui in munere militari fungendo diligentiam suam peritiāque ita probat, ut ducis sibi benevolentiam concillet. Sic Apostolus etiam, 2 Tim. 2. 4. de milite hoc verbo utitur:—ἵνα τῷ στρατολογῆσαντι ἀρίσῃ.

‡ Ποιοῖτε] Sic referipfi Stephanum secutus et MS. Bodl. Distinctionem quoque minorem posui ante ἐφορῶντες, ut particula ἂν ad verbum suum ποιοῖτε facilius referatur, eademque clarius hinc adpareat structura, ac in sequentibus his, — οὐκ ἂν ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. Vulgo autem est, ἵτι κρείττους ποιοῖτε.

“ ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ βάρος * τῆς στολῆς. Ἄν δ' ἄρα ὑμᾶς
 “ καὶ οἱ ἔμπροσθεν ἀνακαλοῦντες ἔπεσθαι παρεγγυῶσιν,
 “ ὑπακρύετε αὐτοῖς· καὶ ὅπως μὴδ' ἐν τέτῳ αὐτῶν ἡττηθῆ-
 “ σεσθε ἀντιπαρακελεύομενοι αὐτοῖς, θᾶττον † ἡγείσθαι
 “ ἐπὶ τὰς πολεμίας. Καὶ ἀπίοντες, ἔφη, ἀριστήσαντες καὶ
 “ ὑμεῖς, ἦκετε· σὺν τοῖς ἄλλοις ἐστεφανωμένοι εἰς τὰς τά-
 “ ξεις.” Οἱ μὲν δὲ ἀμφὶ Κῦρον ἐν τούτοις ἦσαν· οἱ δ' Ἀσ-
 “ σύριοι ‡ καὶ δὴ ἡρισθηκότες ἐξήεσαν τε θρασείας, καὶ παρε-
 “ τάττοντο ἐρρωμένως. Παρέταττε δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ἐφ'
 “ ἄρματος παρελαύνων, καὶ τοιάδε παρεκελεύετο·

“ Ἄνδρες Ἀσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. Νῦν
 “ γὰρ περὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν καὶ περὶ γῆς ἐν ἧ
 “ ἔφυτε, καὶ περὶ οἰκῶν ἐν οἷς ἐτρέφητε, καὶ περὶ γυναικῶν δὲ
 “ καὶ τέκνων, καὶ περὶ πάντων ὧν § κέκτησθε ἀγαθῶν. Νι-
 “ κήσαντες μὲν γὰρ, ἀπάντων τούτων ὑμεῖς, ὥσπερ πρόσθεν,
 “ κύριοι ἔσεσθε· εἰ δ' ἡττηθήσεσθε, εὖ ἴστε ὅτι παραδώσετε
 “ ταῦτα πάντα τοῖς πολεμίοις· || ἅ τε οὖν νίκης ἐρῶντες,

* Τῆς στολῆς] Στολή, hoc in loco, non de vestibus, aut vestium genere (ut ferè alibi) sed de toto ornatu et cultu corporis, etiam eo, qui unice in armis consistit, adhibetur. Et hæc quidem significatio, fontem si respexeris à quo στολή cadit, jure ei tribuenda est. Sic enim Phavorinus, Στολή, ἀπὸ τοῦ στέλλω. Moschopolus autem στέλλα exponit, κοσμῶ. Et στέλλεσθαι peculiariter de armorum ornatu usurpat Dionys. Halic. T. I. p. 296. — κοῦφον ἰσταλμειους ὀπλίσις et, p. 337. dicit, Castorem et Pollucem Romæ in foro conspectos fuisse πολεμικὰς ἐνδεδυκότας στολὰς. His adjicienda est Æliani auctoritas, Hist. Var. lib. 3. c. 14. Ξενοφῶντι ἔμιλε τῶν ἄλλων σπουδαίων, καὶ οὖν καὶ ὄπλα καλὰ ἔχειν. Νικῶντι γὰρ, ἔλεγε, τοὺς πολεμίους τὴν καλλίστην στολὴν ἀρμύσσουσιν καὶ ἀποθησκόντα ἐν τῇ μάχῃ κείσθαι καλῶς ἐν καλῇ τῇ πανοπλίᾳ· ubi στολή, haud dubie, armaturam, seu ornatum militarem notat, cum in sequentibus de armis tantum agitur. Confule ipsum Auctorem et quæ Cl. Perizonius ad verba adlata notavit.

† ἡγείσθαι] Scripturam hanc vulgatâ illâ, ἡγείσθε, potiorē rectè judicant Stephanus, Leunclavius et Camerarius. Interpretes tamen ἡττηθήσεσθε ab illo participio, ἀντιπαρακελεύομενοι, separant, perinde hunc locum reddentes ac si ἀντιπαρακελεύσεσθε legeretur. Ego verò Stephano libentius adfentior qui illud cum verbo ἡττηθήσεσθε coherere putat, perinde ac si diceretur, ὅπως μὴ ἐν τούτῳ ἡττηθήσεσθε, τῷ ἀντιπαρακελεύεσθαι αὐτοῖς θᾶττον ἡγείσθαι; et eam hęc cum ὅπως dicit esse ellipsin, cujus antea mentio facta est lib. I. p. 32. Cæterum præceptum hoc paulò post servatum videmus: cum enim dixerat, παρεκάλουν ἀλλήλους ἔπισθαι, subjungit, οἱ δ' ὅπισθεν, αὐτῶν ἀκούσαντες, ἀντιπαρακελεύοντο τοῖς πρώτοις νηγίσθαι, ἰρρωμένως.

‡ Καὶ δὲ, &c.] Muretus hęc quoque, ut alibi sapè, δὴ pro ἦη vitiosè legi exitimat. Non malè.

§ Κέκτησθε] Leunclavius contextui inseruit πίσασθε, rejecto ad marginem κέκτησθε, quod illius glossam putat, imperitiâ librarii loco non debito positam. Stephanus quoque πίσασθε non improbat; cum id à Xenophonte, cui familiaria fati sunt verba poetica, non uno loco, apud Exæd. usurpatum esse constat. Sed, cum editi omnes et MS. Bodl. Leunclavii conjecturæ adversentur, à vulgatâ λέξιῳ haud satis causæ est cur recedamus.

|| Α τε] Sic edidit Leunclavius; nec aliter Stephanus legendum conjicit. Editio autem Eton. dat ἅ τε οὖν, Ald. οἶμι τε οὖν. Flor. εἴτε οὖν, Non ita commodè.

“ μένοντες

“ μένοντες μάχεσθε. * Μωρόν γάρ, τὸ κρατεῖν βελομένους,
 “ τὰ τυφλὰ τῷ σώματος καὶ ἄοπλα καὶ ἄχειρα ταῦτα
 “ ἐναντία τάττειν τοῖς πολεμίοις φεύγοντας. Μωρός δὲ καὶ
 “ εἴ τις ζῆν βελόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη· εἰδὼς ὅτι † οἱ
 “ μὲν νικῶντες σώζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνήσκουσι μάλ-
 “ λον τῶν μενόντων. Μωρός δὲ καὶ εἴ τις χρημάτων ἐπιδυ-
 “ μῶν, ἦτταν προσίεται. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νι-
 “ κῶντες τὰ τε ἑαυτῶν σώζουσι, καὶ ‡ τὰ τῶν ἠττωμένων προσ-
 “ λαμβάνουσιν· οἱ δ' ἠττώμενοι ἅμα ἑαυτὸς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν
 “ πάντα ἀποβάλλουσιν;” Ο μὲν δὲ Ἀσσύριος ἐν τοῦτοις ἦν·

Ο δὲ Κυαζάρης πέμπων πρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγεν ὅτι ἡδὴ και-
 ρὸς εἴη ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἔτι ὀλίγοι
 εἰσὶν οἱ ἔξω τοῦ ἐρύματος, ἐν ᾧ ἂν προσίωμεν, πολλοὶ ἔσονται·
 μὴ οὖν ἀναμένωμεν ἕως ἂν πλείους ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν
 ἕως ἔτι οἰόμεθα εὐπετῶς αὐτῶν κρατῆσαι ἂν. Ο δ' αὖ Κῦρος
 ἀπεκρίνατο, Ὁ Κυαζάρη, εἰ μὴ ὑπὲρ ἡμισυ αὐτῶν ἔσονται οἱ
 ἠττηθέντες, εὔ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐρᾷσι, φοβημένους τὸ πλῆ-
 ρος, τοῖς ὀλίγοις ἐπιχειρῆσαι· αὐτοὶ δὲ ἐνομίσεσιν ἠττησθαι.
 § ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης δεήσειεν, ἥ ἂν ἄμεινον ἴσως βελεύ-
 σαιτο ἢ νῦν βεβέλευνται, παραδόντες ἑαυτὸς ἡμῖν ταμιεύεσ-
 θαι, ὥσθ' ὀπόσοις ἂν βελώμεθα αὐτῶν μάχεσθαι. Οἱ μὲν
 δὲ ἄγγελοι ταῦτα ἀκέσαντες ᾤχοντο.

* Μωρόν γάρ, &c.] Locum hunc plus vice simplici imitatum esse Sallustium jam olim an-
 notârunt eruditi. *Bel. Cat.* c. 61. “ Nam, in fugâ salutem sperare, cum arma, quis corpus
 “ tegitur, ab hostibus averteris, ea verò dementia est.” Et *Jugur.* c. 115. edit. Cant.
 “ —nec quinquam decere, qui manus armaverit, ab inermis pedibus auxilium petere, in
 “ maximo metu nudum et cæcum corpus ad hostes vertere.” Sic ferè Ulysssem compellat
 Diomedes, *Il.* v. 94, et seq.

Πῆ φεύγεις, μετὰ τῶνα βαλῶν, κακὸς ὄς, ἐν ἐμίλω·

Μῆτις τοὶ φεύγοντι μεταφρένω ἐν δόρυ πῆξη.

† Οἱ μὲν νικῶντες, &c.] Xenophontem ad illud Homericum alluisse putat Æmil. Portus,
Il. ε. v. 531.

Λιδομένων τ' ἀνδρῶν πλείους σόοι, ἢ ἐπιφανταί.

Eodem sensu, nec aliis penè verbis, Noster, ἀναβ. γ'. p. 180. edit. *Steph.* ὅστις τε ζῆν ἐπιθυ-
 μεί, πειράσθω νικῆν τῶν μὲν γὰρ νικῶντων, τὸ κατακαίνειν τῶν δὲ ἠττωμένων, τὸ ἀποθνήσκου
 ἔσθι. Καὶ εἴ τις γε χρημάτων ἐπιθυμεί, κρατεῖν πειράσθω τῶν γὰρ νικῶντων ἔσθι καὶ τὰ ἑαυ-
 τῶν σώζειν, καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν.

‡ Τὰ τῶν ἠττωμένων] Leunclavius et Stephanus dant τὰ τῶν πολεμίων ἠττωμένων. Notam
 tamen suspectæ vobis πολεμίων illi infixerunt. Eam autem planè nesciunt libri Ald. et Eton.
 et MS. Bodl. et rectè quidem abesse vel ipsa modò ex ἀναβ. lib. 2. adlata verba docent, —
 καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν.

§ Ἄλλ' ἄλλης, &c.] Plerique editi in margine exhibent, ἄλλης οὖν συμμαχίας δεήσειεν,
 perperam, uti opinor. Si vulgata lectio loco sit movenda, omninò parucrim MSto Bodl. qui
 dat, ἄλλης οὖν μάχης δεήσειεν.

Εν τῷ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτίμων αὐτομόλως ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἰκός, ἠρώτα τὲς αὐτομόλως τὰ ἐκ τῶν πολεμίων. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἐξιοίεν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ παρατάττοι αὐτὲς ὁ βασιλεύς ἐξω ἂν, καὶ παρακελεύοιτο μὲν δὴ τοῖς ἀεὶ * ἐξω ἔσι πολλά τε καὶ ἰσχυρὰ, ὡς ἔφασαν λέγειν τὲς ἀκρόντας. Ἐνταῦθα εἶπεν ὁ Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ † καὶ σὺ συγκαλέσας, ἕως ἔτι ἐξέστι παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα καὶ σὺ ἀμείνεις ποιήσαις τὲς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, ὦ Χρυσάντα, μηδὲν σε λυπούντων αἱ τῷ Ἀσσυρίᾳ παρακελεύσεις· ἐδεμίᾳ γὰρ ἔτῳς ἔσται καλὴ παραίνεσις, ἢ τις τὲς μὴ ὄντας ἀγαθὲς, αὐθιμερὸν ἀκέσαντας ἀγαθὲς ποιήσει· ἐκ ἂν ἔν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τῷτο μεμεληκότες εἶεν· ἐδ' ἀκοντιστάς, ἐδὲ μὴν ἰπέτας γε· ἐδὲ μὴν τὰ γε σώματα ἱκανὲς πονεῖν, ἢ μὴ πρόσθεν ἡσκηκότες ὦσι. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, Ἀλλ' ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, ἐὰν τὰς ψυχὰς αὐτῶν παρακελευσάμενος ἀμείνεις ποιήσης. Ἡ καὶ δύναιτ' ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, ‡ εἰς λόγος ῥηθεῖς αὐθιμερὸν αἰδῆς μὲν ἐμπλήσαι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροσάντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν κωλύσαι, προτρέψαι δὲ ὡς χρῆ, ἐπαίνε μὲν ἕνεκα, πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δ' ἐν ταῖς γνώμαις βεβαίως τῷτο, ὡς αἰρετώτερόν ἐστι μαχομένους ἀποδνήσκειν μᾶλλον ἢ φεύγοντας σωθῆναι; Ἀρ' ἐκ, ἔφη, εἰ μέλλεσι τοιαῦται διανοιαὶ § ἐγγενήσεσθαι ἀνθρώποις καὶ ἔμμονοι ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν νόμος ὑπάρξει· δεῖ τοῖστας, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἐντιμος καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανακείσεται; Ἐπειτα διδασκάλους, οἶμαι, δεῖ καὶ ἄρχοντας ἐπὶ τῷ-

* Ἐξω ὄσι] Leunclavius probasse videtur ἴωσι, quod margini adscriptum. Stephanus vulgatum lectionem minimè sollicitandam putat: eaque mihi fatiis iana videtur.

† Καὶ σὺ συγκαλέσας, &c.] Sic edidit Stephanus; libri autem alii habent σύγκαλίσας, ἕως ἔτι ἐξέστι παρακελεύσαι, εἰ, &c.] At concinnior videtur recepta lectio.

‡ Ἐἰς λόγος, &c.] Adi sic Catilinæ orationem, *Comperitum ego habeo*, &c. apud Sallust. loco supra paulò memorato.

§ Ἐγγενήσεσθαι] Vulgò ἰγγραφήσεσθαι, pro quo Leunclavius reposuit in ipso textu ἰγγινήσεσθαι. Rectè quidem: nam paulò post ait Xenophon, ἕως ἂν ἰγγίνηται αὐτοῖς. Hujus autem ἰγγινήσεσθαι scholion est illud ἰντραφήσεσθαι per educationem indi, quod itidem in margine reperiri solet; et pro quo tandem librarii ἰγγραφήσεσθαι scripserunt, et in ipsum contextum retulerunt. Stephanus etiam receptam à nobis lectionem laudat in margine.

τοῖς γενέσθαι, οἳ τινες δείξουσι τε ὀρθῶς καὶ διδάξουσι καὶ ἐπίστανται ταῦτα δεῖν, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς τὸς μὲν ἀγαθὸς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονεστάτους τῷ ὄντι νομίζουσιν, τὸς δὲ κακὸς καὶ δυσκλεεῖς, ἀθλιωτάτους πάντων ἡγεῖσθαι. Οὕτω γὰρ * δεῖ διατεθῆναι τὸς μέλλοντας τῷ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβῳ τὴν μάθησιν κρείττονα παρέξουσθαι. Εἰ δέ τοι ἰόντων εἰς μάχην σὺν ὄπλοις, ἐν ᾗ πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται, ἐν τῷτῳ δυνήσεται τις ἀπορραφωδῆσαι παραχρηῖμα ἄνδρας πολεμικὸς ποιῆσαι, πάντων ἂν ῥᾶστον εἶη καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἀνδράποισ ἀρετῆν. Ἐπειδὴ ἔγωγ', ἔφη, ἐδ' ἂν τέτοις ἐπίστευον ἐμμόνοις ἔσεσθαι, ἔς νῦν ἔχοντες † παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡσυχᾶμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμᾶς ἐώρων παρόντας, οἳ καὶ παράδειγμα αὐτοῖς ἔσεσθε οἷος χρῆ εἶναι, καὶ ὑποβάλλειν δυνήσεσθε ἢ τι ἐπιλανθάνωνται. Τὸς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἂν, ἔφη, ᾧ Χρυσάντα, εἴ τι πλεον ἂν ὠφελήσῃε λόγος καλῶς ῥηθεῖς εἰς ἀνδραγαδίαν, ἢ τὸς ἀπαιδεύτους μεσικῆς ἄσμα καλῶς ἀσθεῖν εἰς μεσικῆν. Οἳ μὲν τοιαῦτα διελέγοντο.

Ὁ δὲ Κυαζάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν ὅτι ἐξαμαρτάνοι διατρέβων, καὶ ἐκ ἄγων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸς πολεμίας. Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις, Ἀλλ' εὖ μὲν ἴστω, ἔφη, ὅτι ἐπεὶ εἰσὶν ἔξω ὅσες ἔδει καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ ἐν ἅπασιν ὅμως δὲ ἐπεὶ ἐκεῖνα δοκεῖ, ἄξω ἤδη. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ προσευξάμενος τοῖς θεοῖς, ἐξῆγε τὸ στρατεύμα. Ὡς δ' ἤρξατο ἄγειν ἔτι δᾶπτον, ὁ μὲν ἡγεῖτο, οἳ δ' εἶποντο, εὐτάκτως μὲν, διὰ τὸ ἐπιστάσθαι τε καὶ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι· ἐρρωμένως δὲ, διὰ τὸ φιλονείκως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα ἐκπεπονησθαι, καὶ διὰ τὸ πάντας ἀρχοντας τὸς πρωτοστάτας εἶναι· ἠδέως δὲ, διὰ τὸ φρονίμως ἔχειν

* Δι' ἀπαιθεῖναι] In plerisque editis deest illud δι'. Eton. et Argentor. dant διατεθῆναι χρῆ, atque ita scribendum censuit Budæus. Stephanus autem voculam δι' ante διατεθῆναι in vetere quodam libro inventam fuisse ait: eamque aded in textum admisit. Hunc sequendum duximus, cujus emendationem et probat Leunclavius et scripturæ ratio firmare videtur: nam, propter literarum similitudinem, facillè fieri potuit, ut illud δι', à librariis ante διατεθῆναι omitteretur.

† Παρ' ἡμῖν αὐτοῖς] Vulgò ἡμῖν αὐτοῖς. Nos autem MStum Bodl. sequendum duximus. Atque ita fandi legit Stephanius, et margine scribit Leunclavius.

ἠπίσταντο γὰρ, ἐκ καὶ πολλῆ ἕως ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφαλές-
στατον εἶναι καὶ ῥᾶστον τὸ ὁμοσε ἵεναι τοῖς πολεμίοις, ἀλλως
τε καὶ τοξόταις, καὶ ἀκοντισταῖς, καὶ ἵππευσιν.

Ἐως δ' ἔτι βελῶν ἕξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κύρος * σύν-
δημα, ΖΕΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ. Ἐπεὶ
δὲ πάλιν ἦκε τὸ σύνδημα ἀνταποδιδόμενον, ἐξῆρχεν αὖ
† Διοσκύροις παιᾶνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεοσεβῶς πάντες
συνεπήχησαν μεγάλη τῇ φωνῇ· ἐν τῷ τοῖστῳ γὰρ δὴ οἱ δεισι-
δαίμονες ἦττον τὲς ἀνδρώπες φοβούνται. Ἐπεὶ δ' ὁ παιᾶν
ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι Φαῖδροι, καὶ πεπαι-
δευμένοι, περιορῶντες ἀλλήλους, ὀνομάζοντες † παραστάτας,
ἐπιστάτας, λέγοντες πολὺ τὸ, Ἀγετε ἄνδρες φίλοι, Ἀγετ'
ἄνδρες ἀγαθοὶ, παρεκάλουν ἀλλήλους ἔπεισαι. Οἱ δ' ὀπισ-
θεν, αὐτῶν ἀκέσαντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἠγεῖσ-
θαι ἔρρωμένως. Ἦν δὲ μεστὸν τὸ στράτευμα τῷ Κύρῳ προ-
δυμίας, φιλοτιμίας, ῥάμης, θάρσεως, παρακελευσμῆ, σω-
φροσύνης, παιδοῦς· ὅπερ οἶμαι δεινότατον τοῖς ὑπεναντίοις.

* Σύνδημα, ΖΕΥΣ] Συνθήματα, Græcis sunt Historicis propriè σύμβολα φωνικὰ, seu
Signa Vocalia, quæ sc. humanâ voce pronunciantur; et præfectis primùm inferioribus ab
ipso Imperatore propter confusionem evitandam data, ad totum deinde exercitum per succes-
sionem perveniebant. Erant plerumque fausti voces ominis, aut numinum quorundam no-
mira, à quibus felicem inceptorum exitum expectabat Imperator. Tesseræ à Cæsare data erant
Felicitas, teste Hirtio, de *Bel. Afric.* c. 58. Cyrus hoc in loco adhibet Δία σύμμαχον καὶ
ἠγεμόνα. Cæsar, ad Pharfalum, Ἀφροδίτη νικηφόρος. Pompeius, Ἡρακλῆς ἀνίκητος, Auctore
Arriano de *Bell. Civil.* lib. 2. p. 475. edit. Steph. Vide sis *Veget.* lib. 3. c. 5. et *Servium* ad
Æneid. lib. 7. v. 637.

† Διοσκύροις] *Dioscuros* inter Numina Persica haud temerè recensuit Xenophon. Eos
autem Magi, teste Hesychio, Δεῦας appellabant. Hujus verba primùm, ut in omnibus, quas
vidi, editionibus leguntur, proponant; deinde, mendum scripturæ tollere conabor. Sic, igitur,
Vir linguæ Græcæ peritissimus, Δεῦας, τοὺς ἀκάτους θεοὺς μάγοι· nec aliter Phavorinus. Le-
gendum puto, τοὺς ἀνακούς (vel ἄνακας) θεοὺς, μάγοι· nam utroque modo nominari solent
Dioscouri. Testes sint Viri summi, Bochartus, *Geogr. Sacr.* p. 365. Montfauconus, *Sup-
plem. Antiqu.* T. 1. lib. 5. c. 4. Davivius, ad *Cicer.* de *Nat. D.* lib. 3. c. 21. et nē plures me-
morem, Hesychius ipse, Ἀνακοὶ οἱ Διόσκουροι. et, Ἀνακας, τοὺς Διοσκόρους. Restitutâ in hunc
modum Hesychii scripturâ, satis constabit, quid sibi velint verba ex eo prolata: Δεῦας enim,
si terminationem excipias Græcam as, est vox planè Persica, significans, *Duo, Gemini.* Vide

eruditif. Castel. Lex. Persic. ad 𐎠𐎡𐎴 & 𐎠𐎡𐎵. Et simili prorsus modo *Dioscouri* apud
Græcos Δίδυμοι appelluntur; sic enim Aratus:

Κρατὶ δὲ οἰδίδυμοι μέσση δ' ὑπὸ καρχίνος ἐστί·

ut apud Latinos, *Gemini*:

Et natos geminos invisit sub caput Arcti,

Cicero. Idem in *Fragmentis Poëm.*

Et *Gemini* clarum jastantes lucibus ignem.

Meritò autem ii Δίδυμοι appellantur, cum is, secundum Etymol. M. propriè δίδυμος sit,
μὴ ἐτέρου τευχθῆς ἐκ μιᾶς συλλήψεως, vel, ὁ συν ἐτέρω ἐξελθὼν τῆς γαστρῆς.

† Παραστάτας, &c.] De his consule Indicem *Vocabul. Asiaticar.*

Τῶν δ' Ἀσσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ τῶν * ἀρμάτων προμαχῶντες, ὡς ἐγγύς ἤδη προσεμίγνυε τὸ Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ ἄρματα, καὶ ἀνεχώρουν πρὸς τὸ ἑαυτῶν πλῆθος, οἱ δὲ τοξόται, καὶ ἀκοντισταί, καὶ σφενδονηταί αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ βέλη πολλῶ πρὶν ἐξικνεῖσθαι. Ως δ' ἐπίοντες οἱ Πέρσαι ἐπέβησαν τῶν ἀφιεμένων βελῶν, ἐφδέγγετο δὴ ὁ Κῦρος. Ἄνδρες ἀριστοί, ἤδη θᾶττόν τις ἰὼν ἐπιδεικνύτω ἑαυτὸν καὶ παρεγγυάτω. Οἱ μὲν δὴ παρεδίδοσαν τῆτο· ὑπὸ δὲ προθυμίας καὶ μένης καὶ τῆ σπεύδειν συμμίξαι, δρόμους τινὲς ἤρξαντο· συνεφείπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ φάλαγξ δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἐπιλατόμενος τῆ βάδην, δρόμῳ ἠγεῖτο· καὶ ἅμα ἐφδέγγετο, Τίς † ἐφέπεται; Τίς ἀγαθός; Τίς πρῶτος ἄνδρα καταβαλεῖ; Οἱ δὲ ἀκέσαντες, τὸ αὐτὸ τῆτο ἐφδέγγοντο· καὶ διὰ πάντων δὴ, ὥσπερ παρηγγυά, ἔτως ἐχώρει· Τίς ἔψεται; Τίς ἀγαθός; Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ἔτως ἔχοντες ὁμοσε ἐφέροντο· οἱ γεμῆν πολέμιοι ἐκέτι ἐδύνατο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἔφευγον εἰς τὸ ἔρμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι κατὰ τὰς εἰσόδους ἐπόμενοι, ὠθεμένων αὐτῶν, πολλὰς ‡ ἀπέκτειναν· τὲς δ' εἰς τὰς τάφρους ἐμπύπτοντας ἐπισπηδῶντες ἐφόνευσον, ἄνδρας ὁμῆ καὶ ἵππους· ἕνια γὰρ τῶν ἀρμάτων εἰς τὰς τάφρους ἠναγκάσθη φεύγοντα συνεισπεσεῖν. Καὶ οἱ τῶν Μήδων δὲ ἵππεῖς, ὀρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς τὲς ἵππους τῶν πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν καὶ τέτεις. Ἐνθα δὴ καὶ

* Ἀπὸ τῶν ἀρμάτων] Sic restituendum hunc locum censuerunt Stephanus et Leunclavius, cum antea legeretur οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἰερμάτων προμαχῶντες. Planè mendosè. Nam qui de Castrorum munitionibus propugnarent, in hoc quidem conflictu, nulli erant. Itaque sana omninò videtur, quam adum, scriptura, ut intelligatur ii, qui, pro more Gentium Orientalium, de curribus in primâ acie pugnabant, quò copias hostiles curruum suorum impetu disjicerent. Camerarius quidem, teste Leunclavio, sic reddidit, ut eum ἀρμάτων reperisse suis in libris, non ἰερμάτων, pateat. Stephanus eandem vocem in vetere quodam inventiri ait: MS. certè Bodl. eam clarè repræsentat in margine, licèt in textu det ῥμάτων, quod ratione spiritus propiùs ad receptam lectiõnem, quàm vulgatum illud ἰερμάτων, accedit.

† Τίς ἐφέπεται] Hanc lectiõnem retinent omnes editi; quorum tamen ad margines ἔψεται apponi solet; atque ità quidem dat MS. Bodl. Sequentia mox ista, Τίς ἔψεται; Τίς, &c. marginis huic et MSti lectiõni ortum dedisse videntur: sed, idoneam causam non video, cur idem tempus in utroque loco necessariò sit servandum. Budæus quidem bis posuit ἐφέπεται, ut posteriora hæc——οὕτως ἐχώρει. Τίς ἐφέπεται; Τίς, &c. prioribus illis Cyri verbis responderent. At satis placet recepta lectiõ.

‡ Ἀπίκτιναν] Leunclavius verbo κατιστρώνυσαν, in margine reperto, potiùs quàm ἀπίκτιναν, Xenophõntem ufum arbitratur. Sed, cum à vulgatà lectiõne stent editi simul et MS. Bodl. eam minime rejiciendam censuimus. Opinor equidem librios κατιστρώνυσαν illud, à Leunclavio tanto opere laudatum, ex Zonaræ *Annal.* hausisse, qui cladem hanc Assyriorum his verbis describit; Καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοῖς ἐφεπόμενοι, ὠθουμένων αὐτῶν, πολλοὺς κατιστρώνυσαν, τοὺς, &c. T. I. lib. 3. p. 150. edit. Par.

ἴππων διωγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόνος ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ἐντὸς τῆς ἐρύματος τῶν Ἀσσυρίων ἐστηκότες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τάφρου, τοξεύειν μὲν καὶ ἀκοντίζειν εἰς τὰς ἀποκτείνοντας ἕτε ἐφρόνεν, ἕτ' ἐδύνατο, διὰ τε τὰ δεινὰ ὄραματα καὶ διὰ τὸν φόβον. Τάχα δὲ καὶ καταμαδόντες τῶν Περσῶν τινὰς διακεκοφίτας πρὸς τὰς εἰσόδους τῆς ἐρύματος, ἐτράποντο καὶ ἀπὸ τῶν κεφαλῶν ἔφευγον. Ἰδεῖσαι δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων φυγὴν ἤδη καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνέκραγον, καὶ ἔδειον ἐκπεπληγμένοι, αἱ μὲν καὶ τὰ τέκνα ἔχουσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι * καταρρήγνυμαι τὰς πέπλους, καὶ ὀρυπτόμεναι, καὶ ἰκετεύουσαι † πάντας ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, μὴ φεύγειν καταλιπόντας αὐτάς, ἀλλ' ἀμῦναι καὶ τέκνοις καὶ ἑαυταῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Ἐνθα δὴ καὶ αὐτοὶ σὲ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους, καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς, καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Κῦρος τὸ γιγνόμενον, δείσας μὴ εἰ καὶ βιάσαιντο εἶσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖν τι, παρεγγύησεν ἐπὶ πόδα ἀνάγειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Ἐνθα δὴ ἔγνω τις ἂν τὰς ὁμοτίμους καὶ πεπαιδευμένους ὡς δεῖ ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. Ὡς δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔστησαν κατὰ χώραν πολλῶ μᾶλλον χορῆ, ἀκριβῶς εἰδότες ὅπῃ ἔδει ‡ ἕκαστον γενέσθαι.

* Καταρρήγνυμαι, &c.] De Orientalibus vestes in summo maxore scinditibus vide quæ supra adtulimus, p. 134.

† Πάντας ὅτῳ] Sic libri constanter omnes. Stephanus tamen πάντα laudat, utpote quod se iudice melius cum ὅτῳ conveniret. Mirum est sic putasse eum, quem certè non fugerat, structuræ hujus non pauca apud Nostros reperiri exempla, Lib. 7. — καὶ πάντα περιωμένους ποιεῖν, ὅ,τι ἄντο αὐτῶ χαριεῖσθαι, ubi plurali πάντα singularis. ὅ,σι subjungitur. Similiter apud Homerum :

—— αἱ ῥά τε πάντας

Ἀνθρώπους θέλγουσιν, ὅ,τις σφέας εἰσαφίκηται. ——— Odyf. μ' v. 39, et seq.

‡ Ἐκαστον, &c.] Stephanus edidit — ἔδει ἕκαστον αὐτῶ γενέσθαι. Vitiosè ausem αὐτῶ pro κούτων, opinor dederunt operæ. In MSto Bødl. non compareret hoc pronomen : et Leunclavius id in margine tantum repræsentat : nec aliter ferè ceteri editi. Ipse Stephanus ad id notam, quæ mekèdum iudicet, adposuit : atque adeò minimè recipiendum putavimus.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ΄.

ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτῷ σὺν τῷ στρα-
 τευματι, καὶ δηλώσας ὅτι ἔτοιμοὶ εἰσι μάχεσθαι, εἴ-
 τις ἐξέρχοιτο, ὡς εἰδείς ἐξήει, ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει καλῶς
 ἔχειν, καὶ κατεστρατοπεδεύσατο. φυλακίς τε καταστησά-
 μενος, καὶ σκοπὸς προπέμφας στάς εἰς τὸ μέσον συνεκά-
 λεσε τὸς ἑαυτῷ στρατιώτας, καὶ ἔλεξε τοιάδε. “ Ἄνδρες
 “ Πέρσαι, πρῶτον μὲν τὸς θεῶς ἐγὼ τε ἐπαιῶ ὅσον δύναμαι,
 “ καὶ ἡμεῖς πάντες, οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχίκαμεν καὶ
 “ σωτηρίας. Τῶτων μὲν ἔν χερῶν χαριστήρια, ἃν ἂν ἔχωμεν,
 “ τοῖς θεοῖς ἀποτελεῖν. Ἐγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη
 “ ἐπαιῶ (τὸ γὰρ γεγενημένον ἔργον σύμπασιν ὑμῖν καλὸν
 “ ἀποτετέλεσται) ἃν ὁ ἕκαστος ἀξίος, ἐπειδὴν παρ’ ἃν προ-
 “ σῆκει πύθωμαι, τότε τὴν ἀξίαν ἐκάστω καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ
 “ πειράσομαι ἀποδιδόναι. Τὸν δ’ ἐμὲ ἐγγύτατα ταξίαρχον
 “ Χρυσάνταν εἶδεν παρ’ ἄλλων δέομαι πυνθάνεσθαι, ἀλλ’
 “ αὐτὸς οἶσα οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἀλλα, ὅσαπερ οἶμαι καὶ
 “ ὑμεῖς πάντες, ἐποίει· ἐπεὶ δ’ ἐγὼ παρηγγύησα ἐπαιάγειν,
 “ καλέσας οἰμαστί αὐτόν, ἀνατεταμένος ἔτος τὴν μάχαιραν,
 “ ὡς παῖσαν πολέμιον, ὑπήκασέ τε με εὐδύς, καὶ ἀφείς ὁ
 “ ἐμελλε ποιεῖν, τὸ κελευόμενον ἔπραττεν· αὐτὸς τε γὰρ ἐπα-
 “ νήγαγε, καὶ τοῖς ἄλλοις μάλα ἐπισπερχῶς παρηγγύα·
 “ ὥστ’ ἐφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τάξιν ποιήσας πρὶν τὸς πολε-
 “ μίους κατανοῆσαι τε ὅτι ἀναχωρῆμεν, καὶ τόξα ἐντείνασθαι
 “ καὶ τὰ παλτὰ ἐπαφεῖναι· ὥστ’ αὐτὸς τε ἀβλαβής, καὶ
 “ τὸς ἑαυτῷ ἄνδρας ἀβλαβεῖς διὰ τὸ πείθεσθαι παρέχεται.
 “ Ἄλλος δ’, ἔφη, ὁρῶ τετραμένους, περὶ ἃν ἐγὼ σκεψάμενος
 “ ἐν ὀπίῳ χρόνῳ ἐτρώθησαν, τότε τὴν γνώμην περὶ αὐτῶν
 “ ἀποφανῆμαι. Χρυσάνταν δὲ, καὶ ἐργάτην τῶν πολεμικῶν,
 καὶ

“ καὶ φρόνιμον, καὶ ἄρχεσθαι ἱκανὸν καὶ ἄρνειν. χιλιαρχία
 “ μὲν ἦδ' ἔτι τιμῶ· ὅταν δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν ὁ Θεὸς ἴδῃ,
 “ ἔτε τότε ἐπιλήσομαι αὐτῆ. Καὶ πάντα δὲ ὑμᾶς βέλτο-
 “ μαι, ἔφη, ὑπομνήσαι· ἃ γὰρ νῦν εἶδετε ἐν τῇ μάχῃ τῆδε,
 “ ταῦτα ἐνδυμέμενοι μήποτε παύσεσθε, ἵνα παρ' ὑμῖν αὐ-
 “ τοῖς αἰεὶ κρίνητε, πότερον ἢ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ σώζει
 “ τὰς ψυχὰς, καὶ πότερον οἱ μάχεσθαι δέλοντες, ῥᾶον
 “ ἀπαλλάττεσιν ἢ οἱ ἐκ ἐδέλοντες, καὶ ποῖαν τινὰ ἠδονὴν τὸ
 “ νικᾶν παρέχει· ταῦτα γὰρ νῦν ἀρίστα κρίναιτ' ἂν, πείραν
 “ τε αὐτῶν ἔχοντες, καὶ ἄρτι γεγενημένε τῆ πράγματος.
 “ Καὶ ταῦτα μὲν, ἔφη, αἰεὶ διανοόμενοι, βελτίεσ ἂν εἴητε·
 “ νῦν δὲ, ὡς καὶ Θεοφιλεῖς, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σώφρονες ἀν-
 “ δρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ σπονδάς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ
 “ παιᾶνα ἐξάρχετε, καὶ ἅμα τὸ παραγγελόμενον προνοεῖτε.”

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἔλασε· καὶ πρὸς Κυα-
 ζάρην ἔλθων, καὶ συνησθεῖς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἰδὼν
 τὰ κῆ, καὶ ἐρόμενος εἴ τι δέοιτο, ἀπήλαυνεν εἰς τὸ ἑαυτῆ στρα-
 τευμα. Καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κύρον δειπνοποιησάμενοι, καὶ
 φυλακὰς καταστησάμενοι, ὡς ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Οἱ δὲ
 Ἀσσύριοι, καὶ * τεθνηκότος τῆ ἀρχοντος, καὶ σχεδὸν σὺν
 αὐτῶ τῶν βελτίστων, ἠδύμεν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ
 ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τῆ στρατοπέδου. Ορῶντες
 δὲ ταῦτα ὅ,τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι † αὐτῶν, ἠδύ-
 μεν· πάντα μὲν γὰρ ἦν χαλεπὰ· ἀδυμίαν δὲ πᾶσι πλείστην
 παρεῖχεν ὅτι τὸ ἡγόμενον φῦλον τῆς στρατιᾶς διεφθάρθαι
 ἔδοκει ταῖς γνώμαις· ἔτω δὴ ἐκλείπῃσι τὸ στρατόπεδον, καὶ
 ἀπέρχονται νυκτός. Ὡς δ' ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν
 ἐφάνη τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, εὐδὺς διαβιβάζει ὁ Κύ-
 ρος τὰς Πέρσας πρῶτες· καταλέλειπτο δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων
 πολλὰ μὲν πρόβατα, πολλοὶ δὲ βόες, πολλαὶ δὲ ἄμαξαι πολ-

* Καὶ τεθνηκότος τοῦ ἀρχοντος, καὶ, &c.] Scil. *Neriglifforus*, qui jam quatuor annos regna-
 verat. Similem autem *Perfarum* stragem *Curtius* eā, quā solet, elegantia describit, *lib.* 3.
c. 11. “ Circa currum *Darii* jacebant nobilissimi duces, ante oculos regis egregia morte de-
 functi, omnes, &c.” Cladem verò *Assyriorum*, et *Crafi* fœderatorumque fugam verbis
 penè *Xenophontis* exposuit *Zonaras* T. 1. *lib.* 3. p. 150, et seq.

† Αὐτῶν ἠδύμενον | ἔδῃτι plerique dant αὐτῶν πάντες ἠδύμενον. Sed, MS. Bodl. edit. *Ald.*
 et *Argentor.* et *Philolphus* illud πάντες non agnoscunt: ideòque nec ipsi admittimus; *Stephanus*
 quidem et *Leunclavius* ad id olim, tanquam importunè immissum, notam apposuerunt.

λῶν ἀγαθῶν μεσταί· ἐκ δὲ τῆς διέβαινον ἤδη καὶ οἱ ἀμφὶ
Κυαζάρην Μηδοὶ πάντες, καὶ ἡριστοποιοῦντο ἐνταῦθα. Ἐπεὶ
δὲ ἡρίστησαν, συνεκάλεσεν ὁ Κύρος τὸς ἑαυτῆ ταξίαρχους
καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἶά μοι δοκῆμεν καὶ ὅσα ἀγαθὰ, ὧ ἀν-
δρες, ἀφεῖναι, θεῶν ἡμῖν ταῦτα διδόντων. Νῦν γὰρ ὅτι
μὲν οἱ πολέμιοι φοβέμενοι ἡμᾶς ἀποδεδράκασιν, αὐτοὶ ὄρᾳτε
οἷτινες δὲ ἐν ἐρύματι ὄντες ἐκλιπόντες τῆτο φεύγσι, πῶς τέ-
τες οἶεται ἂν τις μείναι ἰδόντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; Οἷτινες
δὲ ἀπειροὶ ἡμῶν ὄντες ἐχ' ὑπέμειναν, * πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομεί-
νοιεν, ἐπεὶ ἤττηνται, καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπόνθασιν;
Ὡν δὲ οἱ † βέλτιστοι ἀπολώλασι, πῶς, οἱ ‡ φαυλότεροι
ἐκείνων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐδέλοιν; Καὶ τις εἶπε, Τί ἔν ἐ
διώκομεν ὡς τάχιστα, καταδήλων γε ἔτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων;
Καὶ ὅς εἶπεν, Ὅτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι
τῶν πολεμίων, ἔς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ ἀποκτεῖναι,
ἔτοι ἐφ' ἵππων § νέονται· ἔς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν θεοῖς
ἱκανοί, διώκοντες δὲ αἰρεῖν ἐχ' ἱκανοί. Τί ἔν, ἔφασαν, ἐκ
ἐλθῶν Κυαζάρει ταῦτα λέγεις; Καὶ ὅς εἶπε, Συνέπεσθε
τοίνυν μοι πάντες, ὡς εἰδῆ ὅτι πᾶσιν ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ. Ἐκ

* Πῶς νῦν, &c.] Infelici quippe prælio militum terreri animos, cùm multiplex Historico-
rum testimonium, tum præcipue finis orationis Phormionæ docet: Αναμνησκω δ' αὐ ὑμᾶς,
ἔτι νικῆκατε αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἡσημέγων δι' ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἰ γινῶμαι πρὸς τοὺς αὐ-
τοὺς κινδύνους ὅμοιοι εἶναι. Thucid. lib. 2. p. 138. edit. Oxon.

† Οἱ βέλτιστοι ἀπολώλασι.] Pro lugubri sùlicet eo belli eventū, quæq; bñi his versibus ex-
pressère Tragicæ:

—πόλεμος οὐδὲν ἄνδρ' ἐκὼν

Αἶρει πονηρὸν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς αἰεὶ.

Sophoc. in Philoct. p. 401. edit. H. Steph. 4to.

Φιλιῖτοι πόλεμος, οὐ πάντ' εὐτυχεῖν.

Εσθλῶν δὲ χεῖρει πτόμασιν νεανίσκων.

Euripides, citante Stobæo.

‡ Φαυλότεροι.] Superlativi gradûs vicem hîc supplet comparativus, ut apud Matt. 11. 11.
ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, &c. et, 18. 1. Τίς ἄρα μείζων ἰστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν: et 1 Cor. 13. 13. Με quidem minimè fugit, πονηρότατοι, in hoc loco Xeno-
phonteo, et φαυλότατοι à Leunclavio aliisque laudari. Sed, lectionem à nobis receptam non
temerè sollicitandam putamus, cùm eam MS. Bodl. et editi melioris notæ omnes præsent,
et eandem graduum permutationem alibi reperimus. Dicîs fidem faciat Poëta Teius:

Καλιπὸν τὸ με φιλήσαι,

Καλιπὸν δὲ καὶ φιλήσαι·

Καλιπώτερον δὲ πάντων

Ἀποτυγχάνει φιλοῦντα.—Ode 46.

Et de hâc quidem graduum mutatione lectores etiam monent Grammatici.

§ Νέονται.] Vulgò ἐφ' ἵππων ἴσονται. Nos Leunclavii Stephanique fidem secuti fumus,
qui ἴσονται illo ad marginem rejecto, reposuerunt ἐφ' ἵππων νέονται, sicut, Leunclavio auctore,
in vetustis libris legitur. Atque hoc verbo ποιητικώτερον usum esse Xenophontem, mirabitur
pemo, ut rectè observat Leunclavius, qui ejus lectioni familiariter adsueverit. In primis
enim Homericæ, de quorum numero etiam hoc est, ab eo usurpari solent,

τῆς εἰπόντο τε πάντες, καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκεν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

Καὶ ὁ Κρυζάρης ἄμα μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι ἤρχοντο τῆς λόγου, ὡς περ ὑπεφθόνηι· ἄμα δὲ ἴσως καλῶς ἐδόκει ἔχειν αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν· (καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ εὐδυσμίαν ἐτύγχανεν ὧν, καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἐώσα πολλὰς τὸ αὐτὸ τῆτο ποιῶντας) εἶπε δ' ἔν ᾧδε, “ Ἀλλ', ὦ Κύρε, ὅτι μὲν μά-
 “ λιστα ἀνθρώπων μελετᾶτε ὑμεῖς οἱ Πέρσαι πρὸς μηδεμίαν
 “ ἡδονὴν ἀπλήστως διακειῖσθαι, καὶ ὄρων καὶ ἀκέων οἶδα·
 “ ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ μᾶλλον συμφέρειν
 “ ἐγκρατῆ εἶναι. Μείζω δὲ ἡδονὴν τί παρέχει ἀνθρώποις
 “ εὐτυχίας, ἢ νῦν ἡμῖν παραγεγένηται; Ἦν μὲν τοίνυν, ἐπεὶ
 “ εὐτυχῆμεν, σωφρόνως διαφυλάττωμεν αὐτήν, ἴσως δυ-
 “ ναιμεθ' ἂν ἀκινδύνως εὐδαιμονοῦντες γηραῖν· εἰ δ' ἀπλήστως
 “ χρῶμενοι ταύτῃ, ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασόμεθα διώκειν,
 “ ὄρατε μὴ παθῶμεν ἄπερ πολλὰς μὲν λέγουσιν ἐν θαλάττῃ
 “ πεπονθέναί, διὰ τὸ εὐτυχεῖν ἐκ ἐδέλοντας παύεσθαι πλέ-
 “ οντας ἕως ἂν ἀπόλωνται· πολλὰς δὲ νίκης τυχόντας, ἐτέ-
 “ ρας ἐφιεμένους, καὶ τὴν πρόσθεν ἀποβαλεῖν. Καὶ γὰρ εἰ
 “ μὲν οἱ πολέμιοι ἤττες ὄντες ἡμῶν ἔφευγον, ἴσως ἂν καὶ
 “ διώκειν τὰς ἤττες ἀσφαλῶς εἶχε· νῦν δὲ κατανόησον πόστω
 “ αὐτῶν μέρει πάντες μαχεσάμενοι νενικήκαμεν· οἱ δ' ἄλλοι
 “ ἄμαχοι εἰσίν· οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγκάσοιμεν μάχεσθαι,
 “ ἀγνοοῦντες καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς, δι' ἀμαδίαν καὶ μα-
 “ λακίαν ἀπίασιν· εἰ δὲ γινώσκονται ὅτι καὶ ἀπίοντες ἐδὲν
 “ ἤττον κινδυνεύουσιν ἢ μένοντες, * ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν
 “ αὐτὰς, καὶ εἰ μὴ βέλονται, ἀγαθὸς γενέσθαι, Ἰσθε
 “ γὰρ ὅτι ἐ σὺ μᾶλλον τὰς ἐκείνων γυναῖκας καὶ παῖδας
 “ ἐπιθυμεῖς λαβεῖν, ἢ ἐκεῖνοι σῶσαι. Ἐννόει δ' ὅτι καὶ † αἰ-
 “ σύες ἐπειδὴν ὀφθῶσι, φεύγουσιν καὶ πολλὰ ἔσαι σὺν τοῖς
 “ τέκνοις· ἐπειδὴν δὲ τις αὐτῶν θηρᾶ τι τῶν τέκνων, ἐκίτε
 “ φεύγει, ἐδ' ἦν μία τύχη ἔσα, ἀλλ' ἴεται ἐπὶ τὸν λαμβά-

* Ὅπως μὴ, &c.] Ellipticam hanc locutionem jam supra, p. 25. attigimus.

† Αἰσῖες, &c.] De his ita Noſter in Κυνηγε. Τὰ δὲ νεογνῆ (forſan, νεογενῆ, aut νεογενῆ) κύνων ὅταν ἀλίσκηται, καλιπῶς τοῦτο πάσχει. Οὐτε γὰρ μιν οὐνοῦται ἕως ἂν μακρὰ (forſan, μαρὰ) ἦ· ὅταν τε αἰ κύνας ἕρωσιν, ἢ προῖθι τι, ταχὺ εἰς τὴν ὕλην ἀφανίζεται. Ἐπονται πε ἰπιτοπολύ ὧν ἀνῶσιν ἀμφω χαλιπεῖ ἄντις τότε, καὶ μᾶλλον μαχόμενοι ὑπὲρ ἐκείνων ἢ ὑπὲρ αὐ-
 τῶν. Edit. Steph. p. 581.

“ νειν πειρώμενον. Καὶ νῦν μὲν ἐπικατακλείσαντες ἑαυτῆς
 “ εἰς ἔρυμα, παρέσχον ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥστε ὀπόσοις ἐβε-
 “ λόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δ' ἐν εὐρυχωρίᾳ πρόσμην
 “ αὐτοῖς, καὶ μαθήσονται, χωρὶς γεόμενοι, οἱ μὲν κατὰ
 “ πρόσωπον ἡμῖν, ὥσπερ νῦν, ἐναντιῶσθαι, οἱ δ' ἐκ πλαγίᾳ,
 “ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶ ἑτέρῃ πλαγίᾳ, οἱ δὲ καὶ ὀπισθεν· ὅρα μὴ
 “ πολλῶν ἐκάστῳ ἡμῶν καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δεήσοι.
 “ Πρὸς δ' ἔτι, ἔφη, ἐ βελοίμην ἂν ἔγωγε νῦν ὄρων Μήδης
 “ εὐθυμωμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύοντας
 “ ἵναί.”

Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ μὴδένα σὺ γε ἀναγκάσης, ἀλλὰ τῆς ἐδέλοντάς μοι ἔπεσθαι δός· καὶ ἴσως ἂν σοὶ καὶ τῶν σῶν φίλων τέτων ἐκάστῳ ἤκοιμεν ἄγοντες ἐφ' οἷς πάντες εὐθυμήσεσθε. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος ἡμεῖς γε τῶν πολεμίων ἐ διωξόμεθα· (πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλάβοιμεν;) ἢν δέ τι ἢ ἀπισχισμένον τῆ στρατεύματος λάβαμεν, ἢ τι ὑπολειπόμενον, ἤξομεν πρὸς σε ἄγοντες. Ἐνόει δ', ἔφη, ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ σὺ ἐδέξ, ἤλθομεν, σοὶ χαριζόμενοι, μακρὰν ὁδὸν καὶ σὺ ἐν ἡμῖν δίκαιος εἶ ἀντιχαρίζεσθαι, ἵνα καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφικώμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησαυρὸν πάντες ὀρώμεν. Ἐνταῦθα δὴ ἔλεξεν ὁ Κουαζάρης, Ἀλλ' εἴγε μέντοι ἐδέλων τις ἔποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι εἰδείην ἂν. Σύμπεμψον τοίνυν μοι τῶν ἀξιοπίστων τέτων τινα, ὅς ἐρεῖ ἂν ἂν σὺ ἐπιστείλῃς. Λαβὼν δὴ ἴδι, ἔφη, ὄντινα ἐδέλης τέτων. Ἐἶδα δὴ ἐτυγχανεν * ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς αὐτῷ εἶναι, καὶ φιληδεῖς, παρών. Εὐθύς ἔν ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀρκεῖ, ἔφη, ἔμοιγε ἔτσσί. Καὶ οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ ἐπέσθω· Καὶ λέγεις σὺ, ἔφη, τὸν δέλοντα ἵναί μετὰ Κῦρος. Οὕτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἐξῆει. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, εὐθύς ὁ Κῦρος εἶπε, Νῦν δὲ σὺ δηλώσεις εἰ ἀληθῆ ἔλεγες, † ὅτε ἔφης ἠδεσθαί με θεώμενος. ‡ Οὐκὲν ἀπολείφομαί σε, ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ τῆτο λέγεις. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὐκὲν καὶ ἄλλοις προδύμως

* Ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς, &c.] Vide lib. 1. p. 42.

† Ὅτι] Vulgò, ὅτι. Nos autem lectionem dedimus, quam Stephanus et Leunclavius restituerunt, et MS. Bodl. representat.

‡ Οὐκὲν] Scripturam hanc exhibet MS. Bodl. quam Stephanus etiam et Leunclavius receperunt. Vulgata illa, οὐκ οὐν, mendosa est.

λέξεις; Κακείνος ἐπομόσας, Νῆ τὸν Δί, ἔφη, * ἕως ἄν γε ποιήσω καὶ σὲ ἠδέως ἐμὲ δεῖσθαι. Τότε δὴ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τῷ Κυραζάρης, τὰ τε ἄλλα προθύμως ἀπήγγελε τοῖς Μήδοις, καὶ προσετίθει ὅτι αὐτὸς γε ἐκ ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς ἀρίστη καὶ καλλίστη, καὶ, τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

Πράττοντος δὲ ταῦτα τῷ Κύρῳ, δειῶς πως ἀφικῶνται ἀπὸ Υρκανίῳ ἄγγελοι. † Οἱ δὲ Υρκανιοὶ ὁμοροὶ μὲν τῶν Ασσυρίων εἰσὶν, ἔθνος δ' ἔσ' πολὺ· διὸ καὶ ὑπήκοοι τῶν Ασσυρίων ἦσαν· ἔφιπποι δὲ καὶ τότε ἐδόκην εἶναι, καὶ νῦν ἔτι δοκῶσι· διὸ καὶ ἐχρῶντο αὐτοῖς οἱ Ασσύριοι, ὥσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ‡ τοῖς Σκιρίταις· ἐδὲν φειδόμενοι αὐτῶν ἔτ' ἐν πόνοις, ἔτ' ἐν κινδύνοις. Καὶ δὴ καὶ τότε ὑπερδορυλακεῖν αὐτὰς ἐκέλευον ὡς χιλ. 85 ὄντας ἰππέας, ἵνα εἴ τι ὄπισθεν δεῖνον, εἴη, ἐκεῖνοι πρὸ ἑαυτῶν τῶν ἔχοιεν. Οἱ δὲ Υρκανιοὶ, ἅτε μέλλοιτες

* ἕως ἄν γε] Sic editi ferè omnes et MS. Bodl. à quibus immeritò discessisse videtur Leunclavius, qui rescripsit ἕς τε γ' ἄν, &c.

† Οἱ δὲ Υρκανιοὶ, &c.] At, secundum Ptolemaeum, Strabonem, aliosque tam veteres quam recentiores Geographos, tota ferè Media inter Hyrcaniam jacet et Assyriam.

‡ Τοῖς Σκιρίταις] Hefychius, Σκιρίτης, (scribe, Σκιρίτης) λόχος οὕτω καλούμενος, ὁ προκινδυνύων. Σκιρίτας autem Scirum incoluisse, Argæum coloriam, epit. me Stephani εγζαντ. proddidit. Et λόχον Σκιρίταν Lacædæmonii προκινδυνύοντα habuerunt, primo in periculo conflictatum loco, quemadmodum Hefychius ait, addens fertè, λόχον ἰlam fuisse Ἀσκαδικόν. De hæc autem cohorte sic Dio. Sic. lib. 15. p. 350. Οὗ δὲ Σκιρίτης καλούμενος λόχος παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις οὐ συντάττεται μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἴδιον ἔχων σύστατιν, μετὰ τοῦ βασιλέως ἴσταται, καὶ παραβηθεὶ τοῖς αἰὲ θλιβομένοις μέρεσι, Hujus etiam meminit No. ter, Λακεδαιμ. πολιτ. p. 401. Adis s] J. Meurfi Lesf. Atid. lib. 1. c. 16. Minimè verò prætermittenda est lectio, quam Philèphus exhibet: qui pro Sciritis habet Hilitis. Hunc meritò quidem reprehendit Leurclavius, non tantum quòd novam lectionem confinxisse videatur, sed quòd res ipsa Hilitas ref. u. t. Nam Εἰλωτας planè servos fuisse plur. s. test. n. tur. victores Harpocraton, Εἰλωτες οἱ μὴ γόνυ δούλοι Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οἱ πρώτοι χειρωθέντες τῶν Εἰλωσ τὴν πόλιν οἰκοῦντων. Pausanias in Lacop. p. 101. ed. Sylburg. Ἐπὶ θαλάσῃ πόλισμα Εἰλωσ ἦν οὐδὴ καὶ Ὀμηρος ἐν μ. εὐσειν ἐν καταλόγῳ Λακεδαιμονίων. Οἱ τ' ἀρ' Ἀμύκλας εἶχον, Εἰλωσ τ' ἔφαλλον ποτὸν ἔθρον. I. β'. v. 584. Καὶ πρώτοί γε ἐγένοντο (illi s. umpr. arb. in sole) Λακεδαιμονίων δούλοι τοῦ κ. ινοῦ, καὶ Εἰλωτες ἐκλήθησαν πρώτοι, καθάπερ γε καὶ ἦσαν. Τὸ δὲ οἰκτικὸν τὸ ἐπικτηθεὶν ὑστερον Δωριῶσι, Μεσσηνίοις ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τούτους ἐξείκησεν Εἰλωτας. Ad verum autem H. mericum, quem adducit Pausanias, Eufathius hac: Εἰλωτες συνελθέντες τοῖς Μεσσηνίοις, ἦν ὅτε καὶ πράγματα παρὰσχόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, εἴτα υπετάγησαν ὡσεὶ καὶ δούλοι· καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ὄνομα τῶν Εἰλωτῶν εἰς δουλικὴν ἀπλῶς μεταληθῆ κλήθη. J. Pollux tanè adfirmat Εἰλωτας servos non fuisse, sed μεταξύ ἐλευθέρων καὶ δούλων. lib. 3. cap. 8. ideòque inauspicato hunc telem advocavit Leunclavius, cùm ita tenet Εἰλωτας profus servos esse. Sed Pollux certè falsus est: nam, testimoniis jam adlatis plura ne adjugetem, tam dura crudelisque erat eorum servitus, ut in proverbium quasi abiret. Unde est, quòd Hecrates in Panathenæico, p. 374. edit. Wolf. de Lacædæmonis irà loquitur: Ὅς μὲν ἐλευθέρῳσι ἠμολόγησαν, κατεδουλώσαντο μᾶλλον ἢ τοὺς Εἰλωτας. Consulas quoque Athén. lib. 14. c. 21. et Scholiast. ad Thucyd. lib. 1. p. 56. Satis igitur liquet, servos omnino fuisse Hilitas, quorum à conditione cum longè aberant Hyrcanici, melius hos cùm Sciritis confert Xenophon, equites præsertim cum equitibus. Miror itaque, doctum quendam Gallum, fretum librorum optimorum et sanè, quos vidi, omnium auctoritate, Philèphum sibi sumpsisse ducem, atque adeò in Dissertatione, non ità pridem publici juris factà, Εἰλωτῶν, tanquam Populi à Xenophonte hoc in loco memorati, mentionem fecisse.

§ Εἴη] Sic Stephanus rectè edidit; prout etiam dat MS. Bodl. Vulgò, ἴα.

ἕστατοι πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἀμάξας τὰς ἑαυτῶν * καὶ τὰς οἰκίας ὑστάτας εἶχον. † Στρατεύονται γὰρ δὴ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔχοντες οἱ πολλοὶ μετ' ἄνπερ καὶ οἰκῆσι· καὶ τότε δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Υρκάσιοι ἔτι. Ἐννοηθέντες δὲ οἷά τε πᾶσχεσιν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ὅτι νῦν τεθναίῃ μὲν ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἠττημένοι δ' εἶεν, φόβος δὲ πολὺς εἴη ἐν τῷ στρατεύματι, οἱ τε σύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀδύμως ἔχοιεν καὶ ἀπολείπειεν ταῦτα ἐνδυμεμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς νῦν καλὸν εἶναι ἀποστῆναι, εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιδέσθαι. Καὶ πέμπουσιν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης τὸ τότε ὄνομα μέγιστον ἤξητο. Οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ ὅτι μισοῖεν τὰς Ἀσσυρίους δικαίως, νῦν τε ‡ εἰ βέλονται ἵεναι ἐπ' αὐτὰς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρξουσιν καὶ ἠγήσαντο· ἅμα δὲ πρὸς τῆσιν διηγῆντο τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχοι, οἷα δὲ ἐπαίρειν βεβλόμενοι ὡς μάλιστα στρατεύεσθαι αὐτόν. Καὶ ὁ Κύρος ἐπήρετο αὐτὰς, Καὶ δοκεῖτε ἂν, ἔφη, ἡμᾶς ἔτι καταλαβεῖν αὐτὰς, πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, μάλα συμφροσὰν τῆτο ἠγάμεθα εἶναι, ὅτι ἔλαδον ἡμᾶς ἀποδράντες. Ταῦτα δὲ ἔλεγε βεβλόμενος αὐτὰς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσι. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι § καὶ αὐριοῖν ἔωθεν,

εἰ

* Τοὺς οἰκίας] Vocabulum hoc plerumque pro famulo seu seruo domestico capitur: sedque aedè poetice pro domesticis in genere, seu totâ familiâ poni testatur J. Pollux, lib. 3. c. 8. Οἱ μέντοι ποιηταὶ καὶ τοὺς ἄλλους οἰκίους, οἰκίας ἀνόμαζον. Hanc quidem significationem hic, et alibi apud Nostrom, obtinet: nam statim subiicit, nationes Asiaticas secum domesticos in expeditionem fumer, μετ' ἄν οἰκοῦσι, i. e. familiam: non enim servi soli μετ' ἄν οἰκοῦσι, Sed, hæc vocis οἰκίας potestas ad filium poeticum ab aliis referri non solet. Hesychius, Οἰκίται, οἱ κατὰ τὸν οἶκον πάντες: nec aliter Phavorinus. Thomas Magister, Οἰκίται, οὐ μόνον οἱ δούλοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ, γυνὴ καὶ τέκνα. Suidas, — οὐ μόνον οἱ θεράποντες, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν. Qui verba etiam Aristophanis in exemplum subiicit?

Οἱ δ' οἰκίται μέγιστοι ἀλλ' ἔσ. νεφ. v. 5.

† Στρατεύονται γὰρ, &c.] Hoc autem idèdè facere consueverant, quòd se, dum res sibi carissimæ adessent, animosiores fore, atque adèdè pro earum tutelâ fortius acriusque dimicaturus, putarent. Darius milites suos adloquens, “ Conjuges quoque, inquit, et liberi sequuntur hæc aciem: parata hostibus præda, nisi pro carissimis pignoribus corpora opponimus.” Curt. lib. 4. c. 14. Similiter Max. Tyr. Ἀλλὰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἕπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλιτάτων. Dissert. 14. p. 152. editi. Cant. Et de iisdem Herodot. χερσὸν τε πολλὴν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θρακῆσιν πολλὴν τε καὶ εὐσευασμένην, lib. 7. c. 83.

‡ Εἰ βούλονται ἵεναι, &c.] Sic editi ferè omnes: cum tamen margines exhibere soleant βουλεῖσθαι ἵεναι ἢ αὐτοὺς καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρχοιεν καὶ ἠγήσαντο, hæc lectionem sibi sequendam duxit Leuclavius. At ea, quam recepimus, nec minus commoda est, et melius iis respondere videtur, quæ modò præcefferant, εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι nec non iis, quæ mox sequuntur, — αὐριοῖν ἔωθεν, εἰ εὐζανοὶ πορεύοντο. MS. autem Bodl. dat εἰ βούλειτο ἵεναι ἐπ' αὐτοῖς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρχοιεν καὶ ἠγήσαντο.

§ Καὶ αὐριοῖν ἔωθεν, εἰ, &c.] Malè hæc verba à Leuclavio accepta sunt, qui ea sic distinxit,

εὐζῶνοι πορεύοντο, καταλήψονται ὑπὸ γὰρ τῆ ὄχλη καὶ τῶν ἀμαξῶν σχολῇ πορεύεσθαι· αὐτῆς καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε τὴν προτεραίαν νύκτα ἀγρυπνήσαντες, νῦν μικρὸν πορευθέντες ἐστρατοπεδεύεσσι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ἐχετε ἔν ᾧ λέγετε πιστόν τι, * ἡμᾶς διδάσκον, ὡς ἀληθεύετε; Ομήρου γ', ἔφασαν, ἐδέλομεν ἐλάσαντες αὐτίκα τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν μόνον καὶ σὺ ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποιήσον, † καὶ δεξιᾶν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σέ. Ἐκ τῆς τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, ‡ ἢ μὴν, εἰς ἐμπειδῶσιν ἂ λέγασιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς § χρήσεσθαι αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε Μήδων μείων, ἔχειν παρ' αὐτῶ. Καὶ νῦν δ' ἔτι ἰδεῖν ἐστὶν Ἑρκανίης καὶ πιστευομένους καὶ ἀρχαῖς ἔχοντας, ὅσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἱ ἂν δοκῶσι ἄξιοι εἶναι.

ὅτι καὶ αὐτοῖον, ἔωθεν εὐζῶνοι πορεύοντο, &c. et reddidit, etiam posttridie posse, si statim à dilectulo expediti pergerent, &c. At ἔωθεν illud ab αὐτοῖον minimè ieiungendum est; nec ad πορεύονται, sed ad καταλήψονται, unà cum αὐτοῖον referendum est. Ex sequentibus enim liquet, Cyrus non expectasse, dum postera dies illucesceret, sed, milites ut primùm corpora cibo curaverant, iter ingrederentur. Efficitur: *Ἐπειδὴ δ' ἰδέσθησαν, ἐξῆγε τὸ στρατεύμα, ἔτι φωτὸς ὄντως, &c.* Et paulò infra reperimus eum (prout hic futurum dicunt Hyrcanii) hostes posttridie manè opprimentem et in fugam vertentem: *τῶν δὲ πολέμων, ἐπεὶ σαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν ἰθαύμαζον, &c.* Verùm alia etiam fubeft causa, cur interpunctionem et versionem Leunclavii rejiciamus. Nam Hyrcanios certè non fugerat, in Persicis esse moribus, ante ortum solem exercitum non movere: iique aded nequaquam Cyrus, ut cum suis statim à dilectulo (prout ἔωθεν vertit Leunclavius) procederet, monere vellent. Hanc autem consuetudinem Persicam respexit Q. Curtius, lib. 3. c. 2. *Orto sole ad noctem agmina, sicut descripta erant, intravère vallum, et cap. 3. disertis verbis exprimit: Patrio more Persarum traditum est, ortu sole acmpta procedere.* Idem docuit ante Curtium Herodotus, lib. 7. c. 54. *τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμεινον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὸν κατὰ τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρώων παταγίζοντες, καὶ μυστήσιν στορνῶντες τὴν ὁδὸν ὡς δ' ἐπανάτελλε ὁ ἥλιος, &c.*

* *Ἡμᾶς διδάσκον*] Vulgo, ἡμᾶς διδάσκων, ὡς, &c. Nos fidem editionis Etonensis secuti sumus: et eam, quam damus, lectionem Stephanus etiam vulgatæ illi præferendam putat.

† *Καὶ δεξιᾶν δὸς*] Dextrâ nempe alteri aut præsentî aut per internuntium datâ, fidem obstringere solebant Persarum reges; eratque hoc apud eos sanctissimum fidei pignus. *Diod. Sic. lib. 16. p. 441. de Artaxerxe Thessalioni id jam fidei pignus daturò, quod paulò ante frustra et non sine summo vitæ periculo poposcerat, — μετακαλεσάμενις τοὺς ὑπηρέτας, ἀφεῖναι προσέταξαι, καὶ τὴν δεξιᾶν ἔδωκε τῷ Θεσσαλιῶνι. Ἔστι δ' ἡ πίστις αὕτη βεβαιωσάτη παρὰ τοῖς Πέρσαις. Dion. Chrysoft. περὶ ἀπίστ. Τισσαφέρης δὲ οὐκ ἴσασσι μὲν τοῖς περὶ Κλέαρχον: τί δαὶ ὁ βασιλεὺς; οὐχὶ καὶ τοὺς βασιλείους θεοὺς, καὶ τὴν δεξιᾶν ἀπέστειλε; p. 640. edit. Morel.* Huc pertinent etiam Ctesiae verba in *Persic.* c. 8. *Καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοισι.* Sed, aliis quoque gentibus hunc fidem dandi accipiendique morem observatum fuisse, neminem ferè latet.

‡ *Ἡ μὴν*] Hæc particula in iurejurando sæpè et potissimum reperitur. Ità apud nostrum, lib. 2. p. 142. *ἀλλὰ σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, &c.* Et passim alibi. *Suidas, Ἡ μὴν, ὄντως δή, qui hoc adfert exemplum: Ομνομι τοὺς βασιλείους θεοὺς, ἢ μὴν ἐγὼ ἡμᾶς σάσω.* alia dabit *Budæus.* Eadem formulâ Deum jurasse indicatur, *Heb. 6. 14. Ἡ μὴν ἐυλογῶν ἐυλόγησά σοι, καὶ, &c.* ubi malè *Verf. Vulg. et Erasmi. Nisi benedicens, &c.* Rectiùs *Beza. Certè, &c.*

§ *Χρήσεσθαι*] Stephanus, Leunclavius aliique edidère *χρήσεσθαι.* Sed illorum uterque receptam lectionem laudat, eamque satis tuentur *MS. Bodl. et editio Eton, et res ipsa quidem flagitat.*

Ἐπειδὴ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα ἔτι φητός ὄν-
 τος, καὶ τὰς Ὑρκανίους περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν.
 Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκός, εὐδύς ἕξω ἦσαν, καὶ
 Τιγρᾶνης ἔχων τὸ ἑαυτῆ στράτευμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξήεσαν
 οἱ μὲν, διὰ τὸ παιδὶ Κύρῳ ὄντι παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι·
 οἱ δὲ, διὰ τὸ, ἐν θήραις συγγενόμενοι, ἀγασθῆναι αὐτῆ τὸν
 τρόπον· οἱ δὲ, διὰ τὸ χάριν εἶδέναι ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον
 ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ, καὶ ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἄν-
 δρα φαίνεσθαι ἀγαθόν, καὶ εὐτυχῆ καὶ μέγαν ἔτι ἰσχυρῶς
 ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μήδοις, * εἴ τιμι ἀγα-
 θὸν συνέπραξεν, ἀντιχαρίζεσθαι ἐβόκλοντο· (πολλοῖς δὲ πολλὰ
 διὰ φιλάνθρωπίαν παρὰ τῆ πάππης ἀγαθὰ διεπέπρακτο)
 πολλοὶ δ' ἐπεὶ τὰς Ὑρκανίους εἶδον, καὶ λόγος διεδόθη ὡς
 ἠγήσοιντο ἐπὶ πολλὰ ἀγαθὰ, ἐξήεσαν καὶ τῆ λαβεῖν τι ἕνεκα.
 Οὕτω δὴ καὶ Μῆδοι σχεδὸν ἅπαντες ἐξῆλθον, πλὴν ὅσοι σὺν
 Κυαζάρει ἔτυχον σκηνῆντες· ἔτιοι δὲ κατέμειναν, καὶ οἱ τέτων
 ὑπήκοοι. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες φαιδρῶς καὶ προδύμως ἐξέρ-
 μῶντο, ἅτε ἐκ ἀνάγκη, ἀλλ' ἐδελῆσιοι καὶ χάριτος ἕνεκα
 ἐξιόντες. Ἐπειδὴ δὲ ἕξω ἦσαν, πρῶτον μὲν πρὸς τὰς Μήδους
 ἐξελθῶν ἐπήνεσέ τε αὐτὰς, καὶ ἐπηύξατο, μάλιστα μὲν θεοὺς
 αὐτοῖς ἴλεως ὄντας ἠγεῖσθαι καὶ σφίσιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς
 δυνηθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς προδυμίας ἀποδοῦναι. Τέ-
 λος δ' ἔν εἶπεν ὅτι ἠγήσοιντο μὲν αὐτοῖς οἱ περὶοὶ, ἐκείνης δὲ
 ἔπεσθαι σὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπερ ἂν ἠ ἀναπαύωνται
 ἢ ἐπίσχωσι τῆς πορείας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν παρε-
 λαύνειν τινὰς, ἵνα εἰδῶσι τὸ αἰεὶ καίριον.

Ἐκ τέττε ἠγεῖσθαι ἐκέλευσε τὰς Ὑρκανίους. Καὶ οἱ ἠρώ-
 των, τί δὲ ἐκ ἀναμένεις, ἔφασαν, τὰς ὀμήγεας ἕως ἂν ἀγά-
 γωμεν, ἵνα καὶ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ; Καὶ τὸν
 ἀποκρίνασθαι λέγεται, Ἐννοῶ γὰρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν πάν-
 τες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις
 χερσίν. Οὕτω γὰρ δοκῶμεν παρεσκευάσθαι, ὡς ἔαν μὲν
 ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ὑμᾶς εὖ ποιεῖν· ἔαν δὲ ἐξαπατᾶτε,
 ἔτω νομίζομεν ἔχειν, ὡς μὴ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέσθαι, ἀλλὰ

* Εἴ τιμι, &c.] Sic editi, quos vidi, omnes: quorum tamen margines dant εἴ τι ἀγαθόν
 τε συνέπραξεν. MS. autem Bodl. εἴ τιμι ἀγαθόν τι συνέπραξεν. At nihil est, quod lectionem
 vulgatam loco moveamus.

μᾶλλον ἐὰν οἱ θεοὶ βέλωνται, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενήσεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Υρκανίοι, ἐπειδὴ περ φατὲ ὑστάτης πορεύεσθαι τὰς ὑμετέρας, ἐπειδὴν ἴδητε αὐτὰς, σημαίνετε ἡμῖν * ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδώμεθα αὐτῶν. Αἰέσαντες ταῦτα οἱ Υρκανίοι, τὴν μὲν ὁδὸν ἠγοῦντο, ὥσπερ ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐδαύμαζον· καὶ ἔχι τὰς Ἀσσυρίους, ἐδὲ τὰς Λυδούς, ἐδὲ τὰς συμμαχὰς ἑαυτῶν ἔτι ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ παντάπασι ὁ Κύρος μικρὰν τινα ἑαυτῶν οἶοιτο ῥοπὴν εἶναι καὶ παρόντων καὶ ἀπόντων.

Πορευομένων δὲ, ἐπεὶ νύξ ἐγένετο, λέγεται φῶς τῷ Κύρῳ καὶ τῷ στρατεύματι ἐκ τῆ ἑρανῆ προφανὲς γενέσθαι, ὥστε πᾶσι φρίκην μὲν πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, δάρσος δὲ πρὸς τὰς πολεμίας. Ὡς δὲ εὐζωνοὶ τε καὶ ταχὺ ἐπορεύοντο, εἰκότως πολλὴν τε ὁδὸν διήυσαν, καὶ ἅμα κνέφαί πλησίον γίνονται τῆ τῶν Υρκανίων στρατεύματος· Ὡς δ' ἐγνωσαν οἱ ἀγγελοὶ, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι ἔστοί εἰσιν οἱ σφέτεροι. τῷ τε γὰρ ὑστάτης εἶναι, γιγνώσκειν ἔφασαν, καὶ τῷ πλήθει τῶν πυρῶν. Ἐκ τέττε πέμπει τὸν ἕτερον αὐτῶν πρὸς αὐτὰς, προστάξας λέγειν, εἰ φίλοι εἰσιν, ὡς τάχιστα ὑπαντᾶν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας. Συμπέμπει δὲ τινὰς καὶ τῶν σὺν ἑαυτῷ, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Υρκανίοις ὅτι ὡς ἂν ὀρῶσιν αὐτὰς προσφερομένους, ἔτω καὶ αὐτοὶ † ποιήσεσιν. Οὕτω δὲ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέλων παρὰ Κύρῳ, ὁ δὲ προσελαύνει πρὸς τὰς Υρκανίας.

Ἐν ᾧ δ' ἐσκόπει τὰς Υρκανίας ὁ Κύρος ὅτι ποιήσεσιν, ἐπέστησε τὸ στρατεύμα· καὶ παρελαύνουσι πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μήδων προσεστηκότες καὶ ὁ Τίγρᾶνης, καὶ ἐρωτῶσι τί δεῖ ποιεῖν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Τετ' ἐστὶ τὸ πλησίον Υρκανίων στρατεύμα, καὶ οἴχεται ὁ ἕτερος τῶν ἀγγέλων πρὸς αὐτὰς, καὶ τῶν ἡμετέρων τινὲς σὺν αὐτῷ, ἐρῶντες, εἰ φίλοι εἰσιν, ὑπαντᾶν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας πάντας. Ἐὰν μὲν ἔν ἕτῳ ἴωσι, δεξιᾶσθε αὐτὰς καθ' ὃν ἂν ἡ ἕκαστος, καὶ ἅμα θάρρυνετε· ἐὰν δὲ ὄπλα αἴρωνται, ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι, τέτων, ἔφη, πρώτων εὐδὺς πειρᾶσθε μηδένα λείπειν. Ὁ μὲν τοιαῦτα πα-

* Ὅτι οἱ ὑμέτεροί] A quibusdam libris abest articulus iste: illum autem praestant MS. Bodl. Stephanus et Leunclavius, qui tamen illi notam apposuerunt. Sed non minus placet articulus hoc in loco positus, quàm in isto paulò post sequenti, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι. cùm de hâc locutione, οἱ σφέτεροι. nullæ moveantur lites, illam, οἱ ὑμέτεροι, critici fruitrà sollicitâsse videntur.

† Ποιήσεσιν] In nonnullis libris legitur Πιήσεσιν. At Stephanus et Leunclavius omninò rectè scripserunt ποιήσεσιν, quod MS. etiam Bodl. exhibet.

ῥήγγειλεν. Οἱ δὲ Ἑρκάνιοι ἀκέσαντες τῶν ἀγγέλων, ἥσθησαν τε, καὶ ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τὰς ἵππας παρήσαν, τὰς δεξιὰς, ὥσπερ εἶρητο, προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντεδεξιῶντό τε αὐτὰς καὶ ἐδάρρυνον. Ἐκ τῆς δὲ λέγει ὁ Κῦρος, Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὦ Ἑρκάνιοι, ἤδη ὑμῖν πιστεύομεν· καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς ἔως ἔχειν. Τῆτο δ', ἔφη, ἡμῖν πρῶτον εἶπατε, ὅποσον ἀπέχει ἐνδένδε ἔνθα αἱ ἀρχαὶ εἰσι τῶν πολεμίων, καὶ τὸ ἀδρόον αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντό ὅτι ὀλίγα πλέον ἢ παρασάγγην. Ἐνταῦθα δὲ λέγει ὁ Κῦρος,

“ Ἀγετε δὴ, ἔφη, ὦ ἄνδρες Πέρσαι καὶ Μῆδοι, καὶ ὑμεῖς ὦ
 “ Ἑρκάνιοι, (ἤδη γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὡς συμμάχους καὶ κοι-
 “ νῶνός διαλέγομαι) εὖ χρὴ εἰδέναί νῦν ὅτι ἐν τῆτῳ ἴσμεν,
 “ ἔνθα μαλακισάμενοι· μὲν, πάντων ἂν τῶν χαλεπωτάτων
 “ τύχοιμεν (ἴσασι γὰρ οἱ πολέμιοι ἐφ' ἃ ἤκομεν) ἦν δὲ
 “ κατὰ τὸ καρτερόν ἐμβαλόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ
 “ τὰς πολεμίους, αὐτίκα μάλα ὄψεσθε ὥσπερ δέλων ἀποδι-
 “ δρασκόντων καὶ εὐρημένων, τὰς μὲν ἰκετεύοντας αὐτῶν, τὰς
 “ δὲ φεύγοντας, τὰς δ' ἐδὲ ταῦτα φρονεῖν δυναμένους. Ἡτ-
 “ τημένοι τε γὰρ ὄψονται ἡμᾶς, καὶ ἔτε οἴομενοι ἤξειν, ἔτε
 “ συντεταγμένοι, ἔτε μάχεσθαι παρεσκευασμένοι, κατει-
 “ λημμένοι ἔσονται. Εἰ ἐν ἠδέως βελοῖμεθα καὶ δειπνήσαι
 “ καὶ νυκτερεῦσαι καὶ βιοτεύειν τὸ ἀπὸ τῆδε, μὴ δῶμεν αὐ-
 “ τοῖς σχολὴν μῆτε βελεύσασθαι, μῆτε παρασκευάσασθαι
 “ μηδὲν ἀγαθὸν ἑαυτοῖς, μηδὲ γινῶναι πάμπαν ὅτι ἀνδρωποῖ
 “ ἴσμεν· ἀλλὰ γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις ἅπαντα
 “ καὶ πληγὰς ἤκειν νομίζοντων. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, ὦ Ἑρ-
 “ κάνιοι, ὑμᾶς αὐτὰς προπετάσαντες ἡμῶν, * προπορεύεσθε
 “ ἔμπροσθεν, ὅπως τῶν ὑμετέρων ὀπλων ὁραμένων λανθάνωμεν
 “ ὅτι πλεῖστον χρόνον. Ἐπειδὴν δ' ἐγὰ πρὸς τῷ στρατεύματι
 “ γένωμαι τῶν πολεμίων, παρ' ἐμοὶ μὲν καταλείπετε ἕκαστοι
 “ τάξιν ἰππέων, ὡς, εἴαν τι δέη, χρῶμαι μένων παρὰ τὸ στρα-
 “ τόπεδον. Ὑμῶν δὲ οἱ μὲν ἀρχοντες καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐν
 “ τάξει ἐλαύνετε ἀδρόοι, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μήποτε ἀδρόω

* Προπορεύεσθε ἔμπροσθεν] Simili planē modo πλεονάζει adverbium ἔμπροσθεν, Luc. 19. 4. Καὶ προδραμῶν ἔμπροσθεν, ἀνίβη, &c. Itaque Beza non audiendus est, qui Computensis N. T. editionis et MSii. cuiusdam codicis auctoritate nixus, frustra de pleonasmō adverbii ἔμπροσθεν minime infolenti sollicitus, προδραμῶν ἔμπροσθεν, potius quàm, προδραμῶν ἔμπροσθεν, amplectendum putavit.

55 τινι ἐντυχόντες ἀποβιασθῆτε· τοὺς δὲ νεωτέρους ἐφίετε διώ-
 56 κειν· ἔτοι δὲ καινόντων· τῆτο γὰρ ἀσφαλέςτατον νῦν ὡς
 57 ἐλαχίστους τῶν πολεμίων λείπειν. * Ἦν δὲ (τὸ πολλοῖς δὴ
 58 συμβεβηκὸς κρατῆσι) τὴν τύχην ἀνατρέψαι γίγνηται, φυ-
 59 λάξασθαι δὲ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τῆτο ποιῶν
 60 ἐκέτι ἀνὴρ ἐστὶν ἀλλὰ σκευοφόρος, καὶ ἔξεστι τῷ βελο-
 61 μένῳ ἤδη χρῆσθαι τέτῳ ὡς ἀνδραπόδῳ. Εκκεῖνο δὲ χρῆ
 62 γῶναι, ὅτι ἐδέν ἐστι κερδαλεώτερον τῆ νικᾶν. † Ο γὰρ
 63 κρατῶν ἅμα πάντα συνήρπακε, καὶ τὲς ἀνδρας, καὶ τὰς
 64 γυναῖκας, καὶ τὰ χρήματα, καὶ πᾶσαν ἅμα τὴν χώραν.
 65 Πρὸς ταῦτα τῆτο μόνον ὁρᾶτε, ὅπως τὴν νίκην διασώσωμεν·
 66 ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἀρπάζων ἔχεται. Καὶ τῆτο
 67 ἅμα διώκοντες μέμνησθε, ἥκειν πάλιν ὡς ἐμὲ ἔτι φωτὸς
 68 ὄντος· ὡς σκότους γενομένεσ ἐδένα ἔτι προσδεξόμεθα.”

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἐκάστους, καὶ ἐκέ-
 λευσεν ἅμα πορευομένους τοῖς αὐτῆ ἕκαστον δεκαδάρχοις ταῦτα
 σημαίνειν· (ἐν μετώπῳ γὰρ οἱ δεκάδάρχοι ἦσαν, ὥστε ἀκείν)
 τὲς δὲ δεκαδάρχους τῇ δεκάδι ἕκαστον κελεύειν παραγγέλλειν.
 Ἐκ τέτῃ προηγῆντο μὲν οἱ Ἰσθμίοι, † αὐτὸς δὲ τὸ μέσον
 ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τὲς δὲ ἰππέας ἐκατέρωθεν,

* Ἦν δὲ (τὸ, &c.] Sic in plerisque editis et MSto Bodl. legitur et distinguitur hic locus.
 Leunclavius autem dat, Ἦν δὲ πολλοῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατῆσι, τὴν &c. At neque hæc,
 neque recepta quidem mihi aridit lectio. Stephanus verba ista depravata, ut opinor,
 existimans, in margine editionis suæ Latinæ rejicit nos ad annotationes, in quibus tamen de
 hoc toto loco silentium est. Ego sanè Mureto libenter accederem, qui ita legendum censuit,
 Ἦν δὲ, ὁ πολλοῖς ἤδη συμβεβηκὸς κρατῆσι, τὴν νίκην ἀντρέψει, φυλάξασθαι δὲ, τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν
 τραπέσθαι. Illud autem τὴν τύχην feri potest, sed νίκην inavult Muretus: cujus ex senten-
 tia hoc dicit Cyrus. “ Unum eis cavendum esse, nē cum superiores esse cæperint, conver-
 tantur ad pradam, et ad spolianda occisorum corpora: eo enim modo multis contigisse, ut
 “ cum jam vincerent, victoria ipsis è manibus elaberetur.” Ejus autem rei crebra sunt in
 Historiis exempla. Adi sis Diodor. Sic. lib. 16. p. 423. et Platonem de *Repub.* lib. 5. p.
 376. edit. *Cam.* Qui verò legerant Ἦν pro ἐν, et ἀνατρέψαι pro ἀντρέψει, addidisse postea de
 suo illud γίγνηται videntur.

† Ο γὰρ κρατῶν, &c.] Sic Alexander suos etiam, ut eorum incitaret animos, adlocutus est
 milites: *omnia videriā parari.* Curt. lib. 3. c. 10. Et Cyrus jam antea lib. 2. p. 110.

† Αὐτὸς δὲ τὸ μέσον, &c.] Medium sanè potissimum in acie locum Persarum regem tenuisse
 docet Xenophon, *ἀναβ.* lib. 1. p. 157. ibidemque rationem etiam hujus tradit consuetudinis:
 Cyrus etiam fatigēti narrans, quid rex in prælio ageret, addit; καὶ γὰρ ἔδει αὐτὸν ὅτι μέσον
 ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βασιλέων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ
 αὐτῶν ἠγούντο, νομίζοντες οὕτως ἐν ἀσφαλιστάτῳ εἶναι ἢ ἢ ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέρωθεν ἢ, καὶ εἴ τι
 σπαιγγίλαι χεῖροι, ἡμίσει ἐν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον
 ἔχων τῆς ἐαυτοῦ στρατιᾶς ὄμω, &c. Quem locum Xenophontέωμ respexisse videtur *Arria-*
nus de *exped.* lib. 2. p. 74. Αὐτὸς δὲ Δαρξίος τὸ μέσον τῆς πλάτης τάξεως ἐπέθηκε, καθιερεῖ νόμος
 τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι τεσάρχει· καὶ τὸν νοῦν τῆς τάξεως ταύτης Ξενοφὼν ὁ τοῦ Γρύλλου ἀναγέ-
 γραφεν. Eum morem agnoscit et *Lucianus*, in dialogo qui *Πλοῦν ἢ Εὐχαι* inferibitur. Ἀλλὰ
 οὐ μὲν ἄρχε τῆς ἵππου. Λυκίος δὲ ἔχεται τὸ δεξιόν· οὕτως δὲ Τιμάλαος ἐπὶ τοῦ εὐανίμου τε-
 τάζεται. Εἰγὼ δὲ, κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπιθῶν, &c. p. 941, et *Luc.*
edit. Par.

ὥσπερ εἰκός, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, * ἐπεὶ σαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον † τὰ ὀρώμενα, οἱ δὲ ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δ' ἠγγελλον, οἱ δ' ἐβόων, οἱ δ' ἔλυον ἵππους· οἱ δὲ συνεσκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπτεν τὰ ὄπλα ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ἀπλίζοντο· οἱ δὲ ἀνεπήδων ἐπὶ τὰς ἵππους, οἱ δὲ ἐχαλίνων· οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὄχηματα· οἱ δὲ τὰ πλείους αἴξια ἐλάμβανον, ὡς διάσωσόμενοι, οἱ δὲ κατορύττοντες τὰ τοιαῦτα ἤλίσκοντο· οἱ δὲ πλείστοι εἰς φυγὴν ὤρμων. Οἴεσθαι δὲ χρῆ καὶ ἄλλα πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτῆς· πλὴν ἐμάχετο ἄδεις, ἀλλ' ἀμαχητὶ ἀπόλοντο. Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, ὡς δεῖρος ἦν, τὰς τε § γυναῖκας ἐν ταῖς ἀρμαμάξαις προαπεπέμφετο τῆς νυκτός, ὡς ἀνρῶν πορεύοντο κατὰ τὸ ψύχος, καὶ αὐτὸς ἔχων τὰς ἵππείας ἐπηκολέθει. Καὶ τὸν Φρύγα ταυτὰ φασὶ ποιῆσαι, τὸν τῆς παρ' Ἑλλήσποντον ἀρχόντα Φρυγίας. Ως δὲ παρήσθηοντο τῶν φευγόντων καὶ καταλαμβαπόντων ἑαυτῆς, πυδόμενοι τὸ γιγνόμενον, ἔφευγον δὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ κράτος. Τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλεὺς § καὶ τὸν τῶν Αραβίων ἐτι ἐγγυὲς ὄντας καὶ ὑποστάντας ἀδρακίστους || κατακαίνεσιν οἱ Τερκάριοι. Τὸ δὲ πλείστον ἦν τῶν ἀποθανόντων Ασσυρίων καὶ Αραβίων· ἐν γὰρ τῇ ἑαυτῶν ὄντες χώρα, ¶ ἀσυντονιώτατα πρὸς

* Ἐπεὶ σαφὲς] Sic in editis omnibus legitur. MS. autem Bodl. dat ἐπεὶ φῶς ἐγένετο, quod et editorum margines exhibere solent, et prae receptâ quidam lectione placet.

† Τὰ ὀρώμενα] Stephanus habet τὰ δρώμενα, eâ, quam retinimus, voce in marginem rejectâ. Quia et MS. Bodl. in margine agnoscit δρώμενα, cui tamen vulgatam lectionem non posthabendam censuimus.

‡ Γυναῖκας ἐν, &c.] De *harmamakis* vide sis quæ notavimus, lib. 3. p. 133.

§ Καὶ τὸν τῶν] Leunclavius dat *Καππαδοκῶν βασιλεὺς καὶ Αραβίων*, utroque articulo in margine tantum expressio. In aliis libris posterior comparat articulus; Stephanus autem priorem etoque reponendum conjecit. Et hujus quidem lectionis MSium Bodl. fidei-jorem damus.

|| Κατακαίνεσιν] Leunclavius fecit et lectionem marginis tum MSi Bodl. tum editorum melioris notæ omnium, sic rescriptissimus. Illud autem ἀποκτείνεσιν, quod est in omnibus serè vulgatis, margini primò illitum fuisse videtur, ad explicandum κατακαίνεσιν, minùs vulgo notum: quod librarij non glossema, sed veram esse lectionem rati, in contextum tandem recipiendum putârunt. Quo factum, ut antiquo verbo in marginem rejecto, novum intruserint, quod prioris duntaxat explicatio erat. Eadem autem verba mox iterum inter se permutata occurrunt, rectèque aded Leunclavius pro ἀποκτείνεσιν, quod vulgò legitur, κατακαίνεσιν reposuit.

¶ Ἀσυντονιώτατα] Quidam libri habent *συντονιώτατα*, quod cum loco non conveniat, rectè Leunclavius et Stephanus reposuerunt *ἀσυντονιώτατα*. Hanc autem veram esse scripturam tum res ipsa, tum versiones Philèlphi et Camerarii suadent: ille enim, *lenè admodum incedebant*; hic, *minimè festinantes*, vertit. Stephanus sanè Philèlphum *σχολαιώτατα* legisse primùm ratus est; id verò cum à vulgatâ lectione longius recedat, Leunclavianam conjecturam, quam et ipse Stephanus tandem probavit, omninò sequendam duximus. Nam, minimâ mutatione factâ *ἀσυντονιώτατα*, pro *συντονιώτατα* reponi potest. *Christophorus* quidem *Rufus* multa, in *Antexeg.* ad vulgatam lectionem tuendam adfert: sed nos Stephanum et Leunclaviam veram vocem restituisse, eòsque aded sequendos esse, putamus.

τὴν πορείαν εἶχον. Οἱ μὲν δὲ Μῆδοι καὶ Υρκαῖοι, οἷα δὲ εἰκὸς * κρατοῦντες, τοιαῦτα ἐποίουν διάκοντες. Ο δὲ Κύρος τὸς παρ' ἑαυτῷ ἰππέας καταλειφθέντας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, καὶ εἰ τινὰς σὺν ὅπλοις ἐξιώντας ἴδοιεν, κατακτείνειν τοῖς δ' ὑπομένεσιν ἐκήρυξεν, ὅποσοι τῶν πολεμίων στρατιωτῶν ἦσαν ἰππεῖς, ἢ πελτασταὶ, ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συνδεδεμένα, τὸς δὲ ἰππευς ἐπὶ ταῖς σκηναῖς καταλιπεῖν· ὅστις δὲ μὴ ταῦτα ποιήσῃ αὐτίκα τῆς κεφαλῆς † στερηθήσεται· τὰς δὲ κοπίδας προχείρους ἔχοντες, ἐν τάξει περιίστασαν. Οἱ μὲν δὲ τὰ ὅπλα ἔχοντες, ἐρρίπτειν ἀποφέροντες εἰς ἕν χωρίον ὅποι ἐκέλευσε· καὶ ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἕκαιον.

Ο δὲ Κύρος ἐνενόησεν ὅτι ἤλθον μὲν οὔτε σῖτα οὔτε ποτὰ ἔχοντες, ἀνευ δὲ τούτων οὔτε στρατεύεσθαι δυνατόν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ποιεῖν. Σκοπῶν δὲ ὡς ἂν ταῦτα τάχιστα καὶ κάλλιστα γένοιτο, ἐνθυμεῖται ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις ἐστὶν εἶναι τινα ὅτῳ καὶ σκηνῆς μελήσει, καὶ ὅπως ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώταις εἰσιῶσιν ἔσται. ‡ Καὶ τοίνυν ἔγνω ὅτι τέτρες εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν κατελιῆσθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν ἐκήρυττε δὲ παρεῖναι πάντας τὸς ἐπιτρόπους· εἰ δὲ περ μὴ εἶη ἐπίτροπος, τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς τῷ δὲ ἀπειδῆντι πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνεῖπεν. Οἱ δὲ, ὁρῶντες καὶ τὸς δεσπότας πειδομένους, ταχὺ ἐπέιδοντο. Ἐπεὶ δὲ παρεγένε-

* Εἰκὸς κρατοῦντες] Sic edidère Stephanus et Leunclavius; nec aliter dat MS. Bodl. In aliis verò libris legitur, οἷα δὲ εἰκὸς κρατοῦντας, non minùs, ni fallor, commodè; si modò eam tollamus distinctionem, quam inter εἰκὸς et κρατοῦντας; Leunclavius Stephanusque posuere.

† Στερηθήσεται τὰς &c.] Inter hæc verba Leunclavius aliquid desiderari putat, atque hoc fortasse modo scriptum fuisse conjicit: Οἱ μὲν οὖν ἰππεῖς περιελαύνον τὸ στρατόπεδον, τὰς δὲ κοπίδας, &c. Spectant enim hæc, inquit, ad illud Cyri mandatum, paulò ante verbis his à Xenophonte commemoratum; τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἰππέας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον. Stephanus autem Leunclavianâ additamenta nolens amplecti, aliud remedium invenit, quo huic loco consulat, τὰς δὲ κοπίδας, scribendo: vel potiùs, οἱ μὲν οὖν τὰς κοπίδας. Addit etiam, incommo- dum hoc de Leunclavianâ lectione emergere, quod dicitur, περιελαύνον τὸ στρατόπεδον, circum castra vehebantur equites, cum sequatur περιίστασαν circumfesterunt. At verò, respondet Leunclavius, parebant Cyri mandato equites, ἐς περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, ac deinde ἐν τάξει περιίστασαν. Mihi quidem locus videtur mutilus; nam particula δὲ ea est vis, ut aliquid præcessisse ostendat. Et voces istæ, quas adjectas vult Leunclavius, ad suppleendum hiatus aptæ satis videntur.

‡ Καὶ τοίνυν ἔγνω, &c.] Sic editi simul ac MS. Bodl. nisi quòd in hoc non reperitur illud ἦν post κατελιῆσθαι ἂν. Leunclavius autem existimat, posse multò rectiùs hæc, καὶ τοίνυν ἔγνω, ὅτι εἰκὸς, &c. legi; si duntaxat in uno verbo, et in distinguendo, levis immutatio fiat, tali quodam modo; καὶ τοίνυν γινώσκει ὅτι τούτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν κατελιῆσθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν, ἐκήρυττε δὲ παρεῖναι, &c. Sed, in vulgatâ editione nihil visū esse videtur.

κοντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευσε καδίξασθαι αὐτῶν οἷς ἐστὶ πλέον ἢ δυοῖν μηνῶν ἐν τῇ σπηνῇ τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπεὶ δὲ τέτρες εἶδεν, αὐτίς ἐκέλευσεν οἷς μῆνός ἦν ἐν δὲ τέτρω σχεδὸν σύμπαντες ἐκαδίζοντο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς:

“ Ἀγετε τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οἱ τινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ
 “ μισεῖτε, ἀγαθὰ δὲ τινος παρ’ ἡμῶν βέλεσθ’ ἂν τυγχά-
 “ νειν, ἐπιμελήθητε προθύμως ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σπηνῇ
 “ ἐκάστη σιτία καὶ ποτὰ παρεσκευασμένα ἢ τοῖς δεσπόταις
 “ καὶ τοῖς οἰκέταις, ἢ ἂ καθ’ ἡμέραν ἐποιεῖτε καὶ τᾶλλα
 “ δὲ πάντα ὅποσα καλὴν δαῖτα παρέξει, ἔτοιμα ποιεῖτε ὡς
 “ αὐτίκα μάλα παρέσονται ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, * καὶ
 “ ἀξιώσασιν ἔκπλεω ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτήδεια. Ἴστε οὖν
 “ † ὅτι συμφέροι ἂν ὑμῖν ἀμέμπτως δεχεσθαι τὲς ἄνδρας.”

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσαντες, πολλῇ σπεδῇ τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον. Ὁ δ’ αὖ συγκαλίσας τὲς ταξιαρχους ἔλεξε τοιάδε:

“ Ἄνδρες φίλοι, ‡ γινώσκωμεν ὅτι νῦν ἔξεστι § ἡμῖν
 “ προτέροις τῶν ἀπόντων συμμάχων ἀρίστε τυχεῖν, καὶ τοῖς
 “ μάλα ἐσπεδασμένοις σιτίοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι ἄλλ’ ἔ-
 “ μοι δοκεῖ τῆτ’ ἂν τὸ ἀριστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμᾶς ἢ τὸ
 “ τῶν συμμάχων ἐπιμελεῖς φανῆσαι, ἐδ’ ἂν αὕτη ἢ εὐωχία
 “ ἰσχυροτέρως τσῆτον ποιῆσαι ὅσον εἰ δυναίμεθα τὲς συμ-
 “ μάχους προθύμως ποιεῖσθαι. Εἰ δὲ τῶν νυνὶ διακόντων
 “ || καὶ κατακαιόντων τὲς ἡμετέρας πολεμίς, καὶ μαχο-
 “ μένων εἴ τις ἐναντιῆται, τέτων δόξομεν ἔτως ἀμελεῖν ὥστε
 “ καὶ πρὶν εἶδέναι ὅτι πράττεσιν, ἥριστοκότες φαίνεσθαι,
 “ ὅπως μὴ αἰσχροὶ μὲν φανέμεθα, ἀσθενεῖς δ’ ἐσόμεθα,
 “ συμμάχων ἀπορῆντες. Τὸ δὲ τῶν πονέντων καὶ κινδυνευόν-
 “ των ¶ ἐπιμεληθῆναί τινα, ὅπως εἰσιόντες τὰ ἐπιτήδεια ἔξ-
 “ σιν, αὕτη ἂν ἡμᾶς ἢ θοῖνη πλείω εὐφρανεῖεν, ὡς ἐγά-

* Καὶ ἀξιώσασιν] Vulgò ἀξιώσωσιν. Stephanus recte ἀξιώσουσιν reposuit; quam scripturam praestat etiam MS. Bodl.

† Ὅτι συμφέροι] Hanc lectionem dant Stephanus, edit. Eton. et MS. Bodl. In aliis ferè omnibus libris est, συμφερεῖ.

‡ Γινώσκωμεν ὅτι] Sic editi omnes, nec aliter MS. Bodl. Stephanus mavult, γινώσκωμεν. At nihil mutandum cenfeo.

§ ἡμῖν] Vulgò, ἐμῖν. at lectionem, quàm amplexi sumus, exhibent MS. Bodl. et edit. Argenton. eâque mihi huc, nisi fallor, quam vulgata illa, quadrat.

|| Καὶ κατακαιόντων] MS. Bodl. habet ἀποκαιόντων. quòd rectè p̄ti verbi glossèma primùm exstitisse videtur. Vide quæ hæc de re notavimus p. 128.

¶ Ἐπιμεληθῆναί τινα] Vox ultima in MS. Bodl. non comparèt: et potest, ut mihi quidem videtur, siue loci detrimento abesse.

“ Φημι, ἢ τὸ παραχεῖμα τῆ γαστρὶ χαρισασθαι. Εὐνοή-
 “ σατε δ', ἔφη, ὡς εἰ μὴδ' ἐκείνης αἰσχυρτέον ἦν, ἐδ' ὡς
 “ ἡμῖν προσήκει ἔτε πλησμονῆς ποτε, ἔτε μέδης· ἔ γάρ τω
 “ διαπέπρακται ἡμῖν ἂ βελόμεδα, ἀλλ' αὐτὰ πάντα νῦν
 “ ἀκμάζει ἐπιμελείας δεόμενα. Εἰχομεν γάρ ἐν τῷ στρα-
 “ τοπέδῳ πολεμίας πολλαπλασίας ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τέττες
 “ λελυμένους ἔς καὶ φυλάττεσθαι ἴσως ἔτι προσήκει, καὶ
 “ φυλάττειν, ὅπως ὥσι καὶ οἱ ποιήσοντες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια.
 “ Ἐτι δ' εἰ ἰππεῖς ἡμῖν ἄπεισι, φροντίδα παρέχοντες ὅπερ
 “ εἰσὶ καὶ ἔλθωσιν, εἰ παραμενεῖσιν. Ὡστε, ὦ ἄνδρες,
 “ νῦν μοι δοκεῖ τοῖσδε σῖτον προσφέρεισθαι δεῖν ἡμᾶς καὶ
 “ τοῖσδε ποτὸν, ὅποῖόν τις οἶεται μάλιστα συμφερον εἶναι
 “ πρὸς τὸ μήτε ὑπνε, μήτε ἀφροσύνης ἐμπίπλασθαι. Ἐπι
 “ δὲ καὶ χρήματα ἐγὼ οἶδα ὅτι πολλὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 “ ἐστίν, ὧν ἐκ ἀγνοῶ ὅτι δυνατὸν ἡμῖν (κοινῶν αὐτῶν ὄντων
 “ τοῖς συγκατειληφόσι) νοσφίσασθαι ὅποσα ἂν βελώμεδα·
 “ ἀλλ' ἔ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶναι τῆ δι-
 “ καίης φαινομένους ἐκείνοις, τέττω πρίασθαι ἔτι μᾶλλον αὐ-
 “ τῆς ἢ νῦν ἀσπάζεσθαι ἡμᾶς. Δοκεῖ δὲ μοι, ἔφη, καὶ τὸ
 “ νεῖμαι γὰρ χρήματα, ἐπειδὴν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Υἱοῦ
 “ νίος καὶ Τιγρᾶνῃ ἐπιτρέψαι· καὶν τι μείον ἡμῖν δάσωνται,
 “ κέρδος ἀγῆσασθαι· διὰ γὰρ τὰ κέρδη ἡδίων ἡμῖν παραμε-
 “ νεῖσι. Τὸ μὲν γὰρ νῦν πλεονεκτῆσαι, ὀλιγοχρόνιον ἂν ἡμῖν
 “ τὸν πλεῖτον παράσχοι· τὸ δὲ, ταῦτα προεμένους, ἐκεῖνα κτή-
 “ σασθαι ὅθεν ὁ πλεῖτος φύεται, τῆδ', ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀεν-
 “ ναότερον ἡμῖν δύναιτ' ἂν τὸν πλεῖτον καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέ-
 “ ροις παρέχειν. Οἶμαι δ', ἔφη, καὶ οἴκοι ἡμᾶς τέττε
 “ ἐνεκεν ἀσκεῖν καὶ γαστρὸς κρείττες εἶναι καὶ ἀκαίρων κερ-
 “ δῶν, ἴν', ὅποτε θεοὶ, δυναίμεθα αὐτοῖς συμφέρως χρῆσθαι·
 “ πῆ δ' ἂν ἐν μείζοσι τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθα τὴν παι-
 “ δεῖαν, ἐγὼ μὲν ἔχ ὄρω.”

Ο μὲν ἔτως εἶπε· συνέειπε δ' αὐτῷ Υἱοῦ Πέρσης
 τῶν ὁμοτίμων, ὧδε. Δεινὸν γὰρ τ' ἂν εἴη, ὦ Κύρε, εἰ ἐν
 θῆρα μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτερεῖμεν, ὅπως θηρίον τι ὑπο-
 χεῖριον ποιησώμεδα, καὶ μάλα μικρῶ ἴσως ἄξιον ὄλβον δὲ
 ὅλον πειρώμενοι θηρᾶν, εἰ ἐμπροσθὴν τι ποιησαίμεδα γενέσθαι
 ἡμῖν, ἂ τῶν μὲν κακῶν ἀνδρώπων ἀρχεῖ, τοῖς δ' ἀγαθοῖς

πεΐδεται, * ἐκ ἂν μὴ πρέποντα ἡμῖν δοκοῖμεν ποιεῖν. Ο μὲν Ὑστάσπας δὴ ἔτα συνεῖπεν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ταῦτα συ γήνεν. Ο δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀγετε δὴ, ἔφη, ἐπειδὴ ὁμονοῶμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχου πέντε ἄνδρας ἕκαστος τῶν στρα δαιοτάτων· ἔστωι δὲ περιϊόντες ἕς μὲν ἂν ὄρωσι προσύνοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἐπαιούντων· ἕς δ' ἀμελοῦντας, κολαζόντων ἀφει δέστερον ἢ ὡς δεσπόται. Οὔτωι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη οἱ μὲν ἀράξιας προωρημέναις κα ταλαμβάνοντες καὶ ἀποστρέψαντες προσήλανον μεστὰς ὦν ἐδεῖτο ἢ στρατιὰ, οἱ δὲ καὶ ἀρμαμάξιας γυναικῶν τῶν βελ τίστων, τῶν μὲν γνησίων, τῶν δὲ, καὶ παλλακίδων, διὰ τὸ κάλλος συμπεριαγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες προσῆγον. † Πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατεύομενοι ἔχοντες τὰ πλείστω ἀξία στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχοντ' ἂν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη· τέτοις γὰρ φασιν ἀναγκη εἶναι προθύμως ἀλεξεῖν. Ἴσως μὲν ἔν ἔτῳς ἔχει· ἴσως δὲ καὶ ποιῶσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ο δὲ Κῦρος, ὄρων τὰ τῶν Μήδων ἔργα καὶ Ὑρκανίων, ὡσ περὶ κατεμέμφετο αὐτὸν καὶ τὲς σὺν αὐτῷ, ὅτι † οἱ ἄλλοι τῆτον τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκεν καὶ προσκτᾶσθαι τι, αὐτοὶ δ' ἐν ἀργοτέρῳ χώρῳ ὑποκαταμένειν. Καὶ γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες, ἀποδεικνύντες Κυρῷ ἃ ἤγον, πάλιν ἀπήλανον, μεταδιώκοντες τὲς ἄλλες· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι προστετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Δακνόμενος δὴ ὁ Κῦρος ἐπὶ τέτοις, ταῦτα μὲν ὅμως κατεχώριζε· συνεκάλει δὲ πάλιν τὲς ταξιαρχέες, καὶ στὰς ὅπε ἔμελλεν ἂν ἐξα κέεσθαι τὰ λεγόμενα, εἶπε τάδε·

“ Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ κατάσχοιμεν τὰ νῦν προ φαινόμενα, μεγάλα μὲν ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γέ νοιτο, μέγιστα δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν πράσσειται, πάν τες, οἶμαι, γινώσκομεν· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γε νοίμεθα, μὴ αὐτάρκεις ὄντες κτήσασθαι αὐτὰ, εἰ μὴ

* Οὐκ ἂν μὴ, &c.] Particulam negantem ultimam ex conjecturâ reposuit Leunclavius; sine quâ sensus idoneus ex his Hystaspæ verbis haud elici possit. Ea autem hoc modo videntur conjungenda, δινὸν ἂν εἶπ, εἰ οὐκ ἂν δοκοῖμεν μὴ πρέποντα ἡμῖν ποιεῖν, &c.

† Πάντες γὰρ ἔτι, &c.] Vide quæ adduximus, p. 123. τοὺς δικίτας, &c.

‡ Οἱ ἄλλοι τούτων] Editi omnes exhibent, οἱ ἄλλοι ἂν τούτων. Muretus legendum putat, ἀνὰ τοῦτον, &c. At Stephanus vocem istam penultimam rectius delendam judicavit: cujus conjecturam MSti Bodl. auctoritate confirmatam, omninò sequendam duximus.

“ ἔσται οἰκεῖον ἵππικόν Πέρσαις, τῆτο ἐκέτι ἐγὼ εἶρω. Εν-
 “ νόειτε γὰρ δὴ, ἔφη, ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὄπλα, οἷς δο-
 “ κῆμεν τὰς πολεμίας τρέπεσθαι ὁμοσε ἰόντας· καὶ δὴ τρε-
 “ πόμενοι, ποίεας ἢ ἱππέας, ἢ τοξότας, ἢ πελταστὰς, ἢ
 “ ἀκοντιστὰς, ἄνευ ἵππων ὄντες δυναίμεθα ἀν φεύγοντας ἢ
 “ λαβεῖν, ἢ * κατακαίνειν; Τίνες δ’ ἀν φοβοῦντο ἡμᾶς
 “ προσιόντες κικρογεῖν ἢ τολύται, ἢ ἀκοντισταὶ, ἢ ἱππεῖς,
 “ εὐ εἰδότες ὅτι ἐδείς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ’ ἡμῶν κακόν τι πα-
 “ δεῖν μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πεφυκότων δένδρων; Εἰ δὲ ταῦτα
 “ ἔτως ἔχει, ἐκ εὐθελον, ἔφη, ὅτι οἱ νῦν παρόντες ἡμῶν ἱπ-
 “ πεῖς νομίζουσι ταῦτα πάντα ὑποχείριαι γιγνόμενα ἐχ’ ἧττον
 “ ἑαυτῶν εἶναι ἢ ἡμέτερα; Ἰσως δὲ νῆ Δία καὶ μᾶλλον.
 “ Νῦν μὲν ἐν ἔτω ταῦτα ἔχει κατ’ ἀνάγκην. Εἰ δὲ ἡμεῖς
 “ ἱππικὸν κτησαίμεθα μὴ χεῖρον τέτων, ἐ παντάπασιν ἡμῶν
 “ καταφανές ὅτι τὰς τ’ ἀν πολεμίας δυναίμεθα ἄνευ τέτων
 “ ποιεῖν ἄπερ καὶ νῦν σὺν τέτοις, τέτεις τε ἔχομεν ἀν τότε
 “ μετριώτερον πρὸς ἡμᾶς φρονέοντας; ὁπότε γὰρ ἢ παρεῖναι
 “ ἢ ἀπέιναι βέλουντο, ἧττον ἀν ἡμῶν μέλοι, εἰ αὐτοὶ ἄνευ
 “ τέτων ἀρκοῖμεν ἡμῶν αὐτοῖς. Εἶεν. Ταῦτα μὲν δὴ, οἶμαι,
 “ ἐδείς ἀν ἀντιγνωμονήσειε μὴ ἐχὶ τὸ πᾶν διαφέρειν τῶν Περ-
 “ σῶν γενέσθαι οἰκεῖον ἵππικόν. Ἀλλ’ ἐκεῖνο ἴσως ἐνοεῖτε,
 “ πῶς ἀν τῆτο γένοιτο. Ἀρ’ ἐν σκεψάμεθα, εἰ βελοίμεθα
 “ καθεστάναι ἱππικόν, τί ἡμῶν ὑπάρξει, καὶ τίνος ἐνδεῖ.
 “ Οὐκῆν ἵπποι μὲν ἔσσι πολλοὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατειλημ-
 “ μένοι, καὶ χαλινοὶ οἷς πεῖδονται, καὶ τᾶλλα ὅσα δεῖ ἵπ-
 “ πος ἔχουσι χρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς γε δεῖ ἄνδρα ἱπ-
 “ πέα χρῆσθαι ἔχομεν, δῶρακας μὲν, ἐρύματα τῶν σωματάων,
 “ παλτὰ δὲ, οἷς καὶ μεδιέντες καὶ ἔχοντες χροῦμεθα ἀν.
 “ Τί δὴ τὸ λοιπόν; Δηλονότι ἀνδρῶν δεῖ. Οὐκῆν τῆτο μά-
 “ λιστα ἔχομεν· ἐδὲν γὰρ ἔτως ἡμέτερόν ἐστιν ὡς ἡμεῖς ἡμῶν
 “ αὐτοῖς. Ἀλλ’ ἐρεῖ τις ἴσως ὅτι ἐκ ἐπιστάμεθα. † Μὰ
 “ δι·

* Κατακαίνειν; | Vulgò αποκτείναι; Sed Leunclavium sequendum duximus, ob rationem fu-
pra adlatam, p. 128.

† Μὰ Δί· οὐδέ] MS. Bodl. et ex editis nonnulli, duabus prioribus vocibus omninò præter-
missis, dant——οὐκ ἐπιστάμεθα, οὐδὲ γὰρ, &c. Eisdem etiam Stephanum et Leunclavium
suspectas habuisse, ex notis, quae iis appinxere, constat. Ego verò eas ad integritatem ora-
tionis tuendam necessarias, atque aded retinendas, censeo. Præcedentem autem negationem
respicunt; ubi cùm fingatur quis objiciens, *Persas equestris disciplina prorsus ignaros esse*; idem
et ipse fatetur Cyrus, *Eos sanè artem equitandi minimè callere*: quid verò isthuc tam mirum est?

“ δὲ· ἐδὲ γὰρ τῶν ἐπισταμένων νῦν, πρὶν μαθεῖν, ἐδεῖς ἠπί-
 “ στατο. Ἀλλ’ εἶποι ἂν τις ὅτι παῖδες ὄντες ἐμάνθανον.
 “ Καὶ πότερον οἱ παῖδες εἰσι φρονιμώτεροι, ὥστε μαθεῖν τὰ
 “ φραζόμενα καὶ δεικνύμενα, ἢ οἱ ἄνδρες; πότεροι δὲ, εἰάν
 “ μάθωσιν, ἰκανώτεροι τοῖς σώμασιν ἐκπονεῖν, οἱ παῖδες ἢ οἱ
 “ ἄνδρες; Ἀλλὰ μὴν σχολή γε ἡμῖν μανθάνειν ὅση ἔτε
 “ παισὶν, οὔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· ἔτε γὰρ τοξεύειν ἡμῖν μα-
 “ θητέον ὥσπερ τοῖς παισὶ· προεπισταμεθα γὰρ τῆτο· ἔτε
 “ μὴν ἀκοντίζειν· ἐπιστάμεθα γὰρ τῆτο· ἀλλ’ ἐδὲ μὴν
 “ ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχο-
 “ λίαν παρέχουσι, τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκεία· ἡμῖν
 “ δὲ στρατεύεσθαι ἔ μόνον σχολή, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη.
 “ Ἀλλὰ μὴν ἔχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῶν πολεμικῶν, χαλεπὰ
 “ μὲν, χρήσιμα δέ· ἵπτικὴ δὲ ἐκ ἐν ὁδοῦ μὲν ἠδίων ἢ αὐτὰς
 “ τοῖν ποδοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπεδῷ, ἔχ ἠδὺ ταχὺ μὲν
 “ φίλω παραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δὲ, εἴτε ἄνδρα εἴτε
 “ θῆρα δέοι διώκοντα καταλαβεῖν; Ἐκείνο δὲ ἐκ εὐπετέος, τὸ,
 “ ὅτι ἂν δέη ὄπλον φέρειν, τὸν ἵππον τῆτο συμφέρειν; ἐκῶν
 “ ταυτὸ γ’ ἐστὶν ἔχειν τε καὶ συμφέρειν. * Ὁ γεμῆν μάλιστ’
 “ ἂν τις φοβηθεῖη, μὴ, εἰ δεήσει, ἐφ’ ἵππεσ κινδυνεύειν πρό-
 “ τερον ἡμᾶς πρὶν ἀκριβῶν τὸ ἔργον τῆτο, κατὰπειτα μήτε
 “ πεζοὶ ἐτι ὄμεν, μὴδ’ ἵππεῖς ἰκανοί· ἀλλ’ ἐδὲ τῆτο ἀμή-
 “ χανον ὅπε γὰρ ἂν βελάμεθα, ἐξέσται ἡμῖν πεζοῖς εὐδύς
 “ μάχεσθαι· ἐδὲν γὰρ τῶν πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἵπ-
 “ πεύειν μαδόντες.” Κῦρος μὲν ἔτως εἶπε· Χρυσάντας δὲ
 συναγορεύων αὐτῶ, ᾧδὲ ἔλεξεν·

“ Ἀλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ἔτως ἐπιδυμῶ ἵππεύειν μαθεῖν, ὡς
 “ νομίζω, εἰάν ἵππεὺς γένωμαι, † ἄνθρωπος πτηνὸς ἔσεσθαι,
 “ Νῦν

cum nē illorum quidem, &c. Hic itaque prior locutio repetenda videtur, quasi diceretur, Mē
 Δὲ οὐκ ἐπιστάμεθα· αὐδὲ γὰρ, &c.

* Ὁ γεμῆν, &c.] Non temerè est, quod Cyrus quæmquam vereri posse dicit, nē dum equi-
 tandi arti discenda operam dent, ad peditum fungendum munus minus apti redderentur; nam
 passim docent Historici, ita ferè cum militibus comparatum esse, ut qui ex iis pedites sint opti-
 timi, iidem equestris artis sint ferè imperiti; ac vicissim, qui equitandi arte valeant, ad pe-
 ditre certamen defendere vereantur. Hinc Constantio præcipue laudi datum est, quod inter
 equites pariter ac pedites emineret. Οὐκοῦν ἢ μὲν τις ἐκείνων πεζὸς ὡν ἀγαθὸς, τὴν ἵπτικὴν
 τέχνην ἠγνόησεν· εἰ δὲ ἐπιστάμενος χρῆσθαι τοῖς ἵπτικαῖς, ἰκανὸς πεζὸς εἰς μάχην ἵεναι· Νῦν δὲ
 ὑπάρχει σοι τῶν μὲν ἵπτικῶν ὁρίστη φαίνεσθαι παραπλησίως ἐκείνοις σταλεντι μετασκευασμένῳ
 δὲ ἐς τοὺς ἵπλους· κρατιῦν ἀπάντων βίωσι καὶ τάχει. καὶ τῇ τῶν ποδῶν κοφύτῃσι. Julian.
 Orat. l. p. II. Ad hæc autem verba vide sis quæ notavit vir eruditiss. Fr. Spanhemius.

† Ἀνθρωπος πτηνὸς, &c.] Chryfantæ quidem, jam spe studioque equitandi gestienti, ipsa
 exultat

“ Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε * ἀγαπήν, ἐξίσω τῷ θεῖν ὀρηκθεῖς
 “ ἀνθρώπων, μόνον τῇ κεφαλῇ προσχών, ἂν τε θεῖον παρα-
 “ θέον ἰδῶν δυνηθεῖ διατεινόμενος φθάσαι, ὅττε ἀκοντισαὶ ἢ
 “ τοξεῦσαι πρὶν πάνυ πρόσω αὐτὸ γενέσθαι· ἦν δὲ ἵππεὺς γέ-
 “ νωμαί, δυνήσομαι μὲν ἄνδρα ἐξ ὄψεως μήκας καθαιρέειν·
 “ δυνήσομαι δὲ, θεῖα διώκων, τὰ μὲν ἐκ χειρὸς παίειν κα-
 “ ταλαμβάων, τὰ δὲ ἀκοντίζων ὥσπερ ἐστηκότα· καὶ γὰρ
 “ εἰν ἀμφοτέρω ταχία ἦ, ὅμως δὲ πλησίον γίγνηται ἀλλή-
 “ λων, ὥσπερ τὰ ἐστηκότα ἔσται. † Εγὼ δὲ δὴ μάλιστα
 “ δοκῶ, ἔφη, ζῶν ἐξηλωκέναι ἵπποκένταυρος, εἰ ἐγένοντο·
 “ ὅσπερ προβελεύεσθαι μὲν ἀνθρώπων φρονήσει, ταῖς δὲ χερσὶ
 “ τὸ θεῖον παλαμᾶσθαι, ἵππε δὲ τάχος ἔχειν καὶ ἰσχύον,
 “ ὅσπερ τὸ μὲν φεῦγον αἰρεῖν, τὸ δὲ ὑπομένον ἀνατρέπειν·
 “ ἐκὲν πάντα καὶ γὰρ ταῦτα ἵππεὺς γενόμενος, ‡ συγχομίζο-
 “ μαι πρὸς ἑμαυτόν. Προνοεῖν μὲν γὰρ ἔξω § πάντα τῇ ἐμῇ
 “ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, ταῖς δὲ χερσὶν ὀπλοφορήσω, διώξομαι
 “ δὲ τῷ ἵππῳ, τὸν δ' ἐναντίον ἀνατρέψομαι τῇ τῆ ἵππε ρώμῃ·
 “ ἀλλ' ἔ συμπεφυκῶς δεδῆσομαι, ὥσπερ οἱ ἵπποκένταυροι·

exultat oratio. Eandem verò loquendi rationem, in re simili, adhibuit Plato: Πρὸς τοίνυν τὰ
 τοιαῦτα, ὃ φίλι, πτεροῦν χρητὰ παιδία ὄντα εὐθύς, ἢ ἂν τι δὲ πιστόμενοι ἀποφύγωσι, Πῶς
 λέγεις; ἔφη. Ἐπὶ τοῖς ἵπποις, ἦν δ' ἐγὼ, ἀναβιβαστίον ὡς νεωτάτους, καὶ διδάσκοντες ἵπ-
 πεύειν, ἐφ' ἵππων ἀκτίον (ita enim distinguendus est hic locus, non, ut vulgò, διδάσκοντες ἵπ-
 πεύειν ἐφ' ἵππων, ἀκτίον, &c.) ἐπὶ τὴν θίαν μὴ θυμασιδῶν μηδὲ μαχιστιῶν, ἀλλ' ἔτι πδουκιστά-
 σαν καὶ εἰν ἰσάτων· οὕτω γὰρ, &c. de *Repub.* lib. 5. p. 467, ubi sermo habetur de ratione
 excogitandâ, quâ pueri res bellicas tuti spectent. Ad hunc autem Platonis locum respicit
 Fulvianus in *Orat.* 1. p. 11. quem adducit etiam Illustris Spanhemius in *Observat.* ad istam
 Orationem.

* *Αγαπήν, ἐξίσου, &c.*] Totum hunc locum ita legit *Alvretus*: Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγα-
 πῆν, ἦν ἐξίσου τῷ θεῖν ὀρηκθεῖς ἀνθρώπων, μόνον τῇ κεφαλῇ προσχών. Libri nonnulli dant, Νῦν
 μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῶ, ἦν γ' ἐξίσου τῷ θεῖν ὀρηκθεῖς, ἀνθρώπων, μόνον τῇ κεφαλῇ προσχών vel
 προσχῶ. Ego nihil muto, cum optimi quique receptam lectionem servant, eique nihil vitii
 habeat.

† *Εγὼ δὲ δὴ, &c.*] *Stephanus*, *I. Leunclavius*, alii exhibent, *Ὁ δὲ δὴ μάλιστα, &c.* Editi
 autem *Eton*. *Εγὼ δὲ δὴ μάλιστα, &c.* *Argentor.* *Εγὼ δὲ δὴ μάλιστα, &c.* quam sequendam
 censui. Et huius quidem lectionis vestigia servat MS. Bodl. qui dat, *Ὁ δὲ δὴ, &c.* nec aliter
 ferè in suo exemplari scriptum esse ait *Camerarius*. Tatetur et ipse *Stephanus*, frustra quen-
 quam redditionem ad ista verba. *Ὁ δὲ δὴ, &c.* quaesitum. Et *Budæus* cum nihil illis reddi
 videret, ex illo ὁ faciendum putavit, *ἐγὼ*, quod impensius illi haud dubie placuisset, si pro ὁ
 in libris suis legitur φ, quod representat MS. Bodl. De *hippocentauris* autem vide quae monet
Paleophaus 1. de *Incredulib.* et *Hieron.* *Magius Mifal.* lib. 1. c. 20. prolixè disputat.

‡ *Συγχομίζομαι*] Sic editi, quos vidi, omnes: *Stephanus* scribendum putat *συγχομίσσομαι*:
 de qua emendatione illi adsentiri videtur *Gabriellus* in sua interpretatione, quae ita se habet,
haec omnia in me unum congeram: necnon *Leunclavius*, in editione tertiâ, cuius versionem da-
 mus. Placet itaque *Stephani* conjectura; praesertim cum ea, quae mox sequuntur, verba fu-
 turo etiam tempore prolata sint.

§ *Πάντα τῇ ἐμῇ, &c.*] In nonnullis editis deest illud *ἐμῇ*, quod quidem servant *Stephani* et
Leunclavii editiones; in quibus tamen notae ei, suspectae lectionis indices, apponuntur. Idem
 etiam exhibet MS. Bodl. mutato paululum vocum istarum ordine, — ἐξω τῇ ἐμῇ πάντα
 ἀνθρωπίνῃ, &c. Ego sanè illud abesse malui.

“ ἐκὼν τὸτό γε κρείττον ἢ συμπεφυκέαι. Τὲς μὲν γὰρ ἵπ-
 “ ποκενταύρες οἶμαι ἔγωγε πολλοῖς μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνδρώ-
 “ ποις εὐρημένον ἀγαθῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι, * πολλοῖς δὲ
 “ τῶν ἵπποις ἠδέων πεφυκότων, πῶς αὐτῶν χρῆ ἀπολαύειν
 “ ἐγὼ δὲ, ἢ ἵππεύειν μάδα, ὅταν μὲν ἐπὶ τῷ ἵππῳ γίνομαι,
 “ τὰ τῷ ἵπποκενταύρῃ δῆτε διαπράξομαι ὅταν δὲ καταβῶ,
 “ δειπνήσω, καὶ ἀμφίεσομαι, καὶ καθευδήσω, ὥσπερ οἱ
 “ ἄλλοι ἀνδρωποὶ ὥστε τί ἄλλα ἢ διαιρετὸς ἵπποκένταυρος
 “ καὶ πάλιν ἀνδρετος † γίγνομαι; Ἐτι δ', ἔφη, καὶ τόδε
 “ πλειονεκτήσω τῷ ἵπποκενταύρῃ ὁ μὲν γὰρ δυοῖν ὀφθαλμοῖν
 “ προσαρᾶτο, καὶ δυοῖν ὠτειν ἤκεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν
 “ ὀφθαλμοῖς τεκμαρᾶμαι, τέτταρσι δὲ ὡς προαισθῆσομαι·
 “ πολλὰ γὰρ φασιν ἀνδρώποισι καὶ ἵππον τοῖς ὀφθαλμοῖς
 “ προσαρᾶντα δηλῆν, πολλὰ δὲ τοῖς ὡς προαίεοντα σημαίνειν.
 “ Ἐμὲ μὲν ἔν, ἔφη, γράφε τῶν ἵππεύειν ἐπιθυμούστων.” Νῆ
 Δί', ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ ἡμᾶς γε. Ἐκ τῆς δὲ
 ἔφη ὁ Κύρος, Τί ἔν; ἔφη, ἐπεὶ σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, εἰ
 καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα, αἰσχροὺς εἶναι οἷς ἂν ἵπ-
 πος ἐγὼ πορίσω, ἂν τις φανῆ περὶ ἡμῶν πορευόμενος, εἴαν τε
 πολλήν, εἴαν τε ὀλίγην ὁδὸν δεῖ διελθεῖν; ἵνα καὶ παντῶπα-
 σιν ἵπποκενταύρες οἴωνται ἡμᾶς οἱ ἀνδρωποὶ εἶναι. Ὁ μὲν
 ἔτως ἐπήρετο· οἱ δὲ πάντες συνεπήνεσαν ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ
 ἐκείνης ἔτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ ἐδὲς ἂν τῶν καλῶν κἀγαθῶν
 ἐκὰν ὀφθαλμῶν Περσῶν ἐδαμῆς περὶ ἰών. Οἱ μὲν δὲ ἐν τούτοις
 τοῖς λόγοις ἦσαν·

Ηνίκα δ' ἦν ἕξω μέσῃ ἡμέρῃ, προσήλαυον οἱ Μῆδοι ἵππεῖς
 καὶ οἱ Υρκάνιοι, ἵππες τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἀνδρας·
 ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, ἐκ ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ δὲ
 προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυθάνετο ὁ Κύρος εἰ σῶσι
 πάντες εἶεν αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ τῷ ἔφασαν, ἐκ τῆς ἡρώτα ὅτι
 ἔπραξαν. Οἱ δὲ διηγῶντο ἅπερ ἐποίησαν, καὶ ὡς ἀνδρείως
 ἕκαστα ἐμεγαληγόρευον. Ὁ δὲ διήκευ πάντα ἠδέως ὅσα ἐβύ-
 ληστο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπήνεσεν αὐτὸς ἔτως, Ἀλλὰ καὶ

* Πολλοῖς δὲ τῶν] Editiones quaedam dant πολλῶν δὲ τῶν, &c. At lectionem, quae praefant Stephanus, Leunclavius et MS. Bodl. libens sum amplexus.

† Γίγνομαι] Emil. Portus mavult γίγνομαι, ut sit subjunctivus. At modus indicativus non minus huic loco aptus videtur, quam illi supra paulo commemorato—ἵππεὺς γινόμενος συγκριζομαι πρὸς ἑαυτὸν. Atque ita libri omnes representant.

δῆλοι, ἔφη, ἐστὲ ὡς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε, καὶ καλλίους, καὶ γοργότεροι, ἢ πρόσθεν, ἰδεῖν. Ἐκ δὲ τῆς ἐπυθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ πόσῃ οὐδὲν διήλασαν, καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ * πολλὴν διελάσειαν, καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, καὶ μεστὴ εἶη καὶ οἴων, καὶ αἰγῶν, καὶ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ σίτες, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυοῖν ἂν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἶη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν ἔχοντων αὐτὰ, καὶ ὅπως αὐτοὶ μενούσιν· οἰκεμένη μὲν γὰρ χώρα πολλῆ ἀξίον κτήμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων ἔσα, ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. Τὸς μὲν ἔν ἀμυνομένους οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀπεκτείνετε, ὀρθῶς ποιῶντες· (τῆτο γὰρ μάλιστα σώζει τὴν νίκη) † τὸς δὲ παραδιδόντας, αἰχμαλώτους ἐλάβετε· ἔς εἰ ἀφίεμεν, τῆτ' αὖ σύμφερον ἂν, ὡς ἐγὼ φημι, ποιήσαιμεν. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν ἐκ ἂν φυλάττεσθαι· ἐδὲ φυλάττειν τῆτες ἡμᾶς δεοί, ἐδ' ἂν σιτοποιεῖν ‡ τῆτοις· (ἐ γὰρ λιμῶν γε δήπε ἀποκτενεῖμεν αὐτῆς) ἔπειτα δὲ καὶ τῆτες ἀφέντες, πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα. Ἐὰν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, ἀπαντες ἡμῖν οἱ ἐν ταύτῃ οἰκῶντες, αἰχμαλῶτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τῆτες ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφεθέντας μενεσι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πείθεσθαι αἰρήσονται μᾶλλον ἢ μάχεσθαι, Ἐγὼ μὲν ἔν ἔτω γιγνώσκω· εἰ § δ' ἄλλο τις ὀρθᾶ ἀμεινον, λεγέτω. Οἱ δὲ, ἀκῆσαντες, συνήνουν ταῦτα ποιεῖν. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος καλέσας τὸς αἰχμαλώτους λέγει τάδε· “ Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε, “ ὅτι ἐπέιδεσθε, τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε· τῆ τε λοιπῆ, “ ἦν· ἔτω ποιῆτε, ἐδ' ὅτι ἐν κακὸν ἔσται ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἐχ ὁ “ αὐτὸς ἀρξεί ὑμῶν, ὡσπερ καὶ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς

* Πολλὴν διελάσειαν] Stephanus Leunclavius, alii perperam dant πολλὴν δὲ ἐλάσειαν. Ipse sum secutus MStum Bodl. et Edit. Eion. Quin et Stephanus scripturam à nobis receptam admittendam esse monuit.

† Τοὺς δὲ παραδιδόντας, &c.] Huic loco deesse videtur aliquid. Leunclavius vocem ὄπλα reponendam putat: sic ut integrari locus possit, τοὺς δὲ παραδιδόντας τὰ ὄπλα, αἰχμαλώτους ἐλάβετε. Hanc autem conjecturam firmat hæc Philelphi versio, eos autem qui arma tradiderunt. Et accusativi hujus ὄπλα defectum ex aliis Noſtri locis confirmari posse rectè observat Stephanus: satis fuerit unum notasse, qui huc facit, locum: quem pagina 136 exhibet— ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὄπλα παραδίδωσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Camerarius quidem vertit, qui se tradiderunt: ac si legisset, τοὺς δὲ παραδιδόντας ἑαυτούς. At mihi Leunclaviana conjectura magis placet.

‡ Σιτοποιεῖν τούτοις.] Editi, quos vidi, omnes dant σιτοποιεῖν τούτους: Ego verò ex MSto Bodl. τούτοις restitui: quam lectionem omninò sequendam jam antè statuerat Stephanus.

§ Εἰ δ' ἄλλο τις] Editi omnes, εἰ δ' ἄλλος τις· et in margine pro variâ lectione dant, εἰ ὕ ἄλλα τις ὀρθᾶ ἀμεινονα. Nos MSti Bodl. lectionem secuti sumus; quam et Stephanus olim vulgatæ illi præferendam censuit.

“ αὐτὰς οἰκίας, καὶ χάραν τὴν αὐτὴν ἐργάσασθε, καὶ γυ-
 “ ναίξιν ταῖς αὐταῖς συνοικήσετε, καὶ παῖδ᾽ αὐτῶν ὑμετέρων
 “ ἀρξέετε, ὥσπερ νῦν. Ἡμῖν μέντοι ἐμαχεῖσθε, ἐδὲ ἄλλα
 “ ἐδενί· ἂν δὲ καὶ ἄλλος ὑμᾶς ἀδικῆ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μα-
 “ χόμεθα. * Ὅπως δὲ μὴδ' ἐπαγγέλλη μὴδεὶς ὑμῖν στρα-
 “ τευεῖν, τὰ ὄπλα πρὸς ἡμᾶς κομίσατε· καὶ τοῖς μὲν κομί-
 “ ζουσιν ἔσται εἰρήνη, καὶ ἃ λέγομεν, ἀδόλως· ὅποσοι δ' ἂν
 “ τὰ πολεμικὰ μὴ ἀποτίδωται ὄπλα, ἐπὶ τέττες ἡμεῖς καὶ
 “ δὴ στρατευόμεθα. Ἐὰν δὲ τις ὑμῶν, καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς
 “ εὐνοίᾳς, καὶ πρώττων τί καὶ διδάσκων φαίνεται, τῶτον
 “ ἡμεῖς ὡς εὐεργέτην καὶ φίλον, ἐχ' ὡς δῆλον, † περιέφομεν.
 “ Ταῦτ' ἔν, ἔφη, αὐτοὶ τε ἴστε, καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλ-
 “ λετε. Ἄν δ' ἄρα, ἔφη, ἡμῶν βεβλομένων ταῦτα, μὴ πεί-
 “ θωνταί τινες, ἐπὶ τέττες ἡμᾶς ἄγεται, ὅπως ἡμεῖς ἐκείνων,
 “ μὴ ἐκεῖνοι ἡμῶν ἀρχωσιν.” Ο μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ
 † προσεκύνησάν τε καὶ ταῦτα ἔφασαν ποιήσεν.

Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ᾤχοντο, ὁ Κύρος εἶπεν, Ὡρα δὴ, ᾧ Μῆδοι
 καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν παρεσκευάσται δὲ ὑμῖν τὰ
 ἐπιτήδεια, ὡς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. Ἀλλ' ἴτε, καὶ
 ἡμῖν πέμπετε τῶ πεπονημένῃ σίττι τὸ ἡμῖσιν· ἰκανὸς δὲ ἀμφο-
 τέροις πεποιήται· ὄψον δὲ μὴ πέμπετε, § μὴδὲ πιεῖν· ἰκανὰ

* Ὅπως δὲ μὴδ'] Stephani, Leunclavii, aliorumque editiones exhibent ὅπως μὴδ' ἐπαγγέλλη, penultima voce omisā; nos autem, ex fide MSti Bodl. et editionis Etouensis, eam restitui-
 mus. Quin et Stephanus sic scribendum putavit.

† Περιέφομεν] Editiones Aid. et Argentor, pessimè dant περιόφομεν: reliquæ ferè omnes
 minus rectè περιέφομεν. Nos haud cunctanter scripturam amplexi sumus, quam MS. Bodl.
 et editio Etou. representant; et Stephanus etiam vulgatâ illâ potiore habuit.

‡ Προσεκύνησαν] De ratione, quâ inter Perlas salutationes fieri solebant, ita Herodotus, lib.
 I. c. 134. Εντυγχάνοντες, inquit ἀλλήλοισι ἐν τῆσι ἑδοῖσι, τῶδε ἂν τις διαγνώη εἰ ὁμοίῳ εἶσι,
 οἱ ἐντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαιγορεῖν ἀλλήλους, φιλοῦσι τοῖσι στόμασιν ἢν δὲ ἢ οὔτερος
 ὑπαδέεσσιτος ἐλάγῃ, τὰς παρ' αὐτῶν φιλοῦται; ἢν δὲ πολλῶν ἢ οὔτερος ἀγνεύσσει, προσπίπτων
 προσκύνει τὸν ἕτερον. Hæc postremâ autem ratione regem venerari iis moris erat: sic enim
 Thrauster, qui res nuntiatas ad regem pretere, et rogantes introducere solebat, Himeniam
 Thebanum adloquutus est: Νέμος ἐστὶν ἰσχυρίης Πέρσαις, τὸν εἰς ἔφθαλμονε ἐλθόντα τοῦ βα-
 σιλέως, μὴ πρότερον λόγον μεταλαχρήσειν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτόν. Hist. var. lib.
 I. cap. 21. Idem quoque ex hæc Aeschyl. versibus intelligere licet,

Τοὶ δ' ἀνὰ γῆν Λαίαν δὴν
 Οὐκ ἔτι περισσυσφύονται,
 Οὐκ ἔτι δαυμοφορεῖσι
 Δισπασύνοισιν ἄναγκαις,
 Οὐτ' ἐς γῆν προσπίπτοντες
 Λαζύνται βασιλείᾳ

Γὰρ διπλοῦσι γῆς. — Περσ. v. 587. et seq.

Plura Veterum loca, quæ hæc faciunt, congerere non opus est: cùm passim obvia sint.

§ Μὴδὲ πιεῖν] Eodem planè modo verbum hoc adhibet Evangelista Joh. 4. 7. Δίχα ἀπὸ τῆ
 ἁποσῆς: Δὸς μοι πιεῖν.

γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα. Καὶ ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ Τυράνιοι, * διαγάγετε αὐτὰς ἐπὶ τὰς σκηναίς, τὰς μὲν ἀρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας (γιγνώσκετε δὲ) τὰς δ' ἄλλους ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε, ὅπερ ἡδιστον ὑμῖν· καὶ γὰρ ἀκέραιοι αἱ σκηναί· παρεσκευάσται δὲ καὶ ἐνθάδε ὡσπερ καὶ τέτοις. Τῆτο δ' ἴστε ἀμφότεροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὀρεῖτε, καὶ τὰ ὄπλα † ἐντίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς σκηναῖς ἔπα φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὲ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τυράνην ‡ ἐλῆντο, (ἦν γὰρ παρεσκευασμένα) καὶ ἰμάτια μεταλαβόντες ἐδείκνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶχον τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις διέπεμπον τῶν ἀρτῶν ἐκάστοις τὰς ἡμίσεις· ὄψον δὲ ἕκ ἑπεμπον· ἐδὲ οἶνον, οἴομενοι ἔχειν τὰς ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἀφθονα ταῦτα ἔχειν. Ο δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὄψον μὲν τὸν λιμὸν, πειεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ. Ο μὲν οὖν Κῦρος δειπνίσας τὰς Πέρσας, ἐπειδὴ συνεσκότασε, κατὰ περπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλὰς αὐτῶν διέπεμπε· καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τῷ στρατοπέδῳ κρύπτειν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσεσθαι εἴαν τις ἔξωθεν προσῆ, ἅμα δὲ, εἴαν τις ἔξω χρήματα φέρων ἀποδιδράσκη, ἀλώσεσθαι αὐτὸν· καὶ ἐγένετο ἕτις· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ δὲ ἐάλωσαν. Ο δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τὰς λαβόντας εἶα ἔχειν, τὰς δὲ ἀνδρώπας ἐκέλευσεν ἀποσφάζειν· ὥστε τῷ λοιποῦ ἐδὲ βεβλόμενος ἂν εὖρες ῥαδίως ἔσ τὸν νύκταρ πορευόμενον. Οἱ μὲν δὲ Πέρσαις ἔτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ ἔπινον, καὶ εὐωχέοντο, καὶ ἠυλῆντο, καὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλεοντο. πολλὰ γὰρ καὶ τοιαῦτα ἐάλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργῳ τὰς ἐγρηγορούσας.

Ο δὲ Κρυαζένης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα ἐν ἧ' ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτὸς τε ἐμεθύσκετο μεθ' ὧν παρεσκήνε,

* Διαγάγετε] Stephanns mavult διάγειν, ut in MSto etiam Bodl. legitur. Sed, non est in re ipsa quicquam quod vulgatam lectionem rejiciendam iudicet.

† Εντίθεσθε] MS. Bodl. dat εἰ τίθεσθε eandemque lectionem repræsentat edit. Argentor. quam Philolophus etiam secutus est. Huic tamen vulgatam præferendam censo.

‡ Ελαῖντο] Inf. iñ librarij in MStum Bodl. irrepfit ἐλαῖντο, quod à Xenophonte omninò movendum docet Phrynichus: Λούμαι, ἐλούμαι, ἐλούντο, &c. inquit, ἀδόκιμα εἶπε· εἰ δὲ εἰμα βούλει αὐτὰ ποιῆσαι, τὸ ε καὶ τὸ ε ἀφαιρεῖ, καὶ λέγει Λούμαι, λούμαι, &c. οὕτω γὰρ οἱ ἀρχαῖοι λέγουσιν. Cui adhibulantur Thomas Magister: Λούμαι, πάντες οἱ Ἀσσυρίοι.

§ Τὸν νύκταρ, &c.] Articulum hic indefinitè uluzpari confitatur, uti et δ apud Luc. 10. 6. Καὶ εἴαν μὲν ἔξω ὁ εὖρος εἴρηται, &c.

ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ, καὶ τὰς ἄλλας δὴ Μήδους ᾤετο παρῆναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πλὴν ὀλίγων, ἀκίαν δόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκείται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθόντων, ἀνειμένως καὶ ἔπινον καὶ ἐδορύβην, ἄλλως τε καὶ ἐκ τῆς Αἰπυρίας στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ * ἐπὶ δόρυβας ἐδείξῃς ἦκε, πλὴν οἷον καὶ συνεδείπνεν, καὶ τὸ στρατόπεδον κενὸν ἤκεν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἰππέων, ἑώρα δ' ἐπεὶ ἐξῆλθεν, ἕτως ἔχοντα. ἐνταῦθα δὴ ἐβριμᾶτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις, τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι· καὶ εὐθύς, ὡς περ λέγεται ὁμῶς εἶναι καὶ ἀγνώμων, κελεύει τῶν παρόντων τινὰ, λαβόντα τὰς παρ' ἑαυτῷ ἰππέας, πορεύεσθαι ὡς ταχίστα πρὸς τὸ ἀμφὶ Κῦρον στρατεύμα, καὶ λέγειν τάδε, Ὡμην μὲν ἔγωγε εἰδὲ ἂν σέ, ὦ Κύρε, ἕτως ἀπρονοήτως περὶ ἐμῆ βεβλεύεσθαι· εἰ δὲ Κῦρος ἔτω γινώσκῃς, ἐκ ἂν ὑμᾶς γε, ὦ Μῆδοι, ἐβελῆσαι ἕτως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. Καὶ νῦν, † εἰ μὲν Κῦρος βέληται· εἰ δὲ μὴ, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεστε. Ταῦτα ἐπέστελλεν. Οὐδὲ τασσόμενος πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα, ἐγὼ εὐρήσω ἐκείνας; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐφ' ἧς ἐπορεύοντο; Οἱ γὰρ Δί, ἔφη, ἀκίαν ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Ἰερκανίους τινὰς, καὶ ἐλθόντας δεῦρο, οἴχεσθαι ἠγαμέμενος αὐτῶν. Ἀκίσας ταῦτα ὁ Κουαζάρης, πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ Κύρῳ ‡ ὠργίζετο, μὴδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα· καὶ πολλῇ σπεδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ τὰς Μήδους, ὡς ψιλώσαν αὐτόν· καὶ ἰσχυρότερον ἔτι, ἢ πρόσθεν,

* *Ἐπὶ δόρυβας*] *Porta* hic et alibi sæpè apud Noftrum, more Orientalium, (apud quos hodiè etiam sædes Imperatoris Turcici *Porta Ottomanica* appellatur) pro *Aulâ* sive *ipsâ Regiâ* videtur accipienda, quæ cum personâ principis in loca quævis, etiam in castra, migrat. Vide quæ hæc de re jam supra notavimus, lib. I. p. 16.

† *Ἐάν μιν Κύρος, &c.*] Notandum hic est σχῆμα ἀνανταπόδοτον, ut Grammatici vocant: cujus plura exempla suppeditabunt *Scholias*, et Cl. *Kusterus* in notis, ad *Aristoph. Plut.* v. 468. **Εἰ** autem magis ellipfin hanc Atticam notatam volumus, quòd ejus ope verba Evangelistæ *Luc.* 13. 9. à pravâ *Knatchbulli* explicatione vindicare liceat. Verba sunt, *Κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰ δὲ μὴ γε, &c.* Ad quæ sic ille: “ *Κἂν* potest intelligi pro *καὶ ἂν*, et quidni τὸ ἂν “ sit hoc loco *δυνητικόν*, et perfecta sit oratio abique *anantapodoto*. &c.” Hanc deinde versionem subiungit: *Dimitte eam et hoc anno, usque dum fudero circa illum et sterco miserò, et poterit quidem fructum ferre, sin minus, &c.* Sed, procul dubio deest post *καρπὸν* apodosis, quam rectè *Beza* Aliique per ἀφῆσις aut ἴσων supplendam statuerunt.

‡ *ὠργίζετο, μὴδ', &c.*] Sic editi omnes: *Stephanus* mavult, τῷ μὴδ' εἰπεῖν quam in rem vetus quoddam citat exemplar. MS. certè *Bodl.* exhibet τὸ μὴδ', &c. quod scripturam, quam *Stephanus* laudat, amplectendam suadet: ut τῷ adverbialiter hic, pro διὰ τὸ, positum sit: atque id quidem facile potuit excidere, cum præcedens verbum in syllabam ejusdem soni desinat.

ταῖς Μήδοις ἀπειλῶν * ἀπεκάλει καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ἐπιείλησεν, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγεῖλαι.

Ο μὲν δὲ πεμπομένος ἐπορεύετο, ἔχων τὰς ἑαυτῆ ἰαπείας ὡς ἰκατόν ἀνιόμενος ὅτι καὶ αὐτὸς ἐκ ἐπορεύεθ μετὰ τῆ Κύρου. Ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι, διασχιζομένην ὁδῶν τρίβῳ τιῇ, ἐπληκῶντο καὶ ἐπρόσθεν ἀφίκοντο εἰς τὸ τῆ Κύρου στρατεύμα, πρὶν ἐντυχόντες † ἀποχωρεῖσι τισὶ τῶν Ασσυρίων, ἠνάγκασαν αὐτὰς ἠγαῖσθαι ‡ καὶ ἔτιω ἀφικνεῖνται, τὰ πύρρα κινιδόντες, περὶ μέσας νύκτας. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ Φύλακες, ὡς περ εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κύρου, ἐκ εἰσαφῆσαν αὐτὰς πρὸ ἡμέρας. Ἐπι δὲ ἡμέρα ὑπεφαίνετο, πρῶτον μὲν τὰς ἡ μάγους καλέσας ὁ Κύρος, τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιάτοις ἀγαθοῖς ἐξαρεῖσθαι ἐκέλευσε. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον ὁ δὲ, συγκαλέσας τὰς ὁμοτίμους, εἶπεν, Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ ἀγαθὰ, ἡμεῖς δὲ, ὡ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμέν ὥστε ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Εἴτε γὰρ ὅσα ἂν κατεργαζόμεθα μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότρια ἔσται εἴτε καταλείφομεν τιμὴς ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῶν γιγνομένοις, αὐτίκα ἐδερῖαν ἔχοντες ἰσχυρὸν ἀναφανέμεθα. Δοκεῖ ἔν μοι ὡς τάχιστα ἵεναι τιὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιστα πέμπειν στρατεύμα, εἴπερ ἐπιδουρᾶσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτοῖς. Ἴδι μὲν ἔν, ἔφη, σὺ ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἑλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι ἐς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὴν ἑλθῶσι παρ' ἐμὲ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. Ἀ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὅρῳ μὲν αὐτὰ, κρύπτε δὲ τέτων μηδὲν ὅτι

* Ἀπεκάλει] Vulgò ἐπεκάλει. Sed, quod vidit Leunclavius, omninò reponendum est ἀπεκάλει quam lectionem disertè representat MS. Bodl. et res ipsa postulat: nam infra paulò Cyrus, Hyrcanium adlocutus, ait, Ταῦ δὲ Μήδων ἠκουσας ἀπεκαλοῦντος τοῦς ἰαπίεσ- rursus ibidem statim—ἰ ἀποκαλοῦν ὁδτος καὶ, &c. Similiter in eà, quam ad Cyaxarem προσ μίσιμους εἶ, ἐπιστολά; αὐ τῶ θύλακτα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλοῖς. Eodem verbo, in re postea adedè distinctè, iam supra, lib. I. usus est Noster: ἐπεδὴ δὲ ἤκουσι (Cambyses) ἀνδρὸς ἠθὴ ἔργα δευπραστῶμενοι τὸν Κύρου, ἀπεκάλει, &c.

† Ἀποχωρεῖν] Vocem hanc libri quidam non habent: quam Stephano etiam et Leunclavio immeritò suspectam video. Eam dant MS. Bodl. et editio Eten. quin et Philéphus agnoscit.

‡ Καὶ ὁδτος ἀφικνεῖται] Leunclavius legit: καὶ οὗτοι δὲ ἀφικνεῖνται. Stephanus; καὶ αὐτοὶ δὲ ἀφικνεῖνται. nec aliter ferè editi aliè. Nos autem lectionem MSi Bodl. recipiendam censuimus: quam Leunclavius etiam et Philéphus, in loco vertendo, secuti sunt.

§ Μάγους καλέσας ὁ Κύρος] Sic legit Stephanus; nec aliter dat MS. Bodl. ideòque ista, ὁ Κύρος, minùs rectè Stephano suspecta, et ad aliis omiſſa, videntur. De magis infra paulò dicendū locus est.

δὲ τῶν ἐγὼ καλῶς καὶ νομίμως πέμπων εἰς Πέρσας ποιούμεν
 ἂν, τὰ μὲν πρὸς τὰς θεάς, τὸν πατέρα ἐρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ
 κοινόν, τὰς ἀρχάς. Περιψάντων δὲ καὶ ὀπτήσας ὧν πρᾶττο-
 μεν, καὶ φραστήσας ὧν ἐρωτᾶμεν. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συσκευ-
 ᾶζε, καὶ τὸν λόγον προπομπὸν ἄγε.

Ἐκ τούτου δὲ καὶ τὰς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἄμα ὁ τῆ Κυαζά-
 ρης ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσιν τῆν τε πρὸς τὸν Κῦρον
 ὄργην καὶ τὰς πρὸς τὰς Μήδους ἀπειλὰς αὐτῆ ἔλεγε· καὶ τέ-
 λος εἶπεν ὅτι ἀπίνασι Μήδους κελεύει, εἰ καὶ ὁ Κῦρος μένειν
 βέλεται. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι ἀκῆσαντες τῆ ἀγγέλου ἐσίγησαν,
 ἀπορῶντες μὲν πῶς χρῆ καλῆντος ἀπειθεῖν, φοβέμενοι δὲ πῶς
 ἀπειλῶντι ὑπακῆσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ἀμύνητα
 αὐτῆ. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἀγγελέ καὶ Μῆδοι,
 εἰδὼν, ἔφη, * θαυμάζω εἰ Κυαζάρης πολλὰς μὲν πολεμίας
 τότ' ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ ἐν εἰδῶς ὅτι πρᾶττομεν, ὀκνεῖ περὶ τε
 ἡμῶν καὶ περὶ ἑαυτῆ· ἐπειδὴν δὲ αἰσθῆται πολλὰς μὲν τῶν
 πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν
 παύσεται φοβέμενος, † ἔπειτα γνώσεται ὅτι νῦν ἔρημος ἔ-
 γίγνεται

* Θαυμάζω εἰ Κυαζάρης — ὀκνεῖ] In minimas etiam particulas operam conferre non piget, cum notatā vi quādam earum minus usitatā, vel lucis aliquantum sacro N. T. textui fenerare, vel ab injuriā eum vindicare liceat. His utriusque nominibus, notanda est potestas particulae εἰ, post θαυμάζω positae: quae quidem non dubiam hic, ut alias ferē, sed certam admirationis causam indicat. Cyrus enim per nuntium certior jam factus erat, trepidare Cyaxarem: atque adeo paulō post dicit — παύσεται φοβούμενος — antea igitur agnoverat Cyaxaris metum, quem ipso cessaturum autumat. Nec alia hujusce voluae, simili planē modo adhibita, vis est, Marc. 15. 44. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἦν τέθνηκε· quae verba interpretes plerique vertunt — si jam mortuus esset: quasi Josepho, Christum jam mortuum esse indicanti, minus credidisset Pilatus. At neque ullam hunc Josephi fraudem timuisset, et Christum omnino mortuum esse credidisset, ex iis, quae statim sequuntur, abunde constat. Nam Pilatus arefinito centurione, de eo querit, εἰ πάλοι ἐπέθνε. Non ergo tanquam de re ipsa dubitans querit, verūne sit an falsi, Christūne mortuus jam esset, annon; sed rem quasi compertam certāque habens, ejus solummodō tempus cognoscere cupit: εἰ πάλοι ἐπέθνε. Quod cum quidam animadverterent, qui illud εἰ, ante ἦν τέθνηκε, non nisi per si convertendum putarunt, nē parum utique congruentia tradidisset videretur Evangelista, pro πάλοι substituerent ἦν, licentiā non ferendā, ausi sunt. Et hanc novam quidem lectionem malē expresserunt Verlesones Vulg. Frat. Rbem. Arab. Aethiop. eandem etiam Erasmus, et post eum Beza, probare videtur: testaturque ille sic in Aldinā editione, consentiente Hispaniensis, atque item Theophylactō. legi. Quae tamen lectio non aliunde nata esse videtur, quam ex male intellectellā locutione hāc, ἐθαύμασεν εἰ, &c. quam cum quidam pro miratus est si jam, &c. accepissent, et deinde perspexissent huic sententiae τὸ πάλοι non congruere, in ἦν illud temerē mutarunt. Quod si phrasin illam, θαυμάζω εἰ, interpretandi rationem tenuerit aliquis, quam in vertendo loco hoc Xenophontēo secuti sumus, cuique tum Arabica tum Persica favet Versio (haec in posteriori commatis parte utraque malē se dederit) et Interpretum errores evitare, et effrenam Librarium audaciam nullo negotio retundere poterit.

† Ἐπιτα γνώσεται] De hoc loco Stephanus nonnihil sollicitus videtur; quod nempe hic non occurrat particulo δὲ, quae procedenti μὲν respondeat. Sed exemplam hujus usus particulae μὲν extare cum alibi, tum in principio celebris illius orationis πρὸς στέφανου, ipse Stephanus in Thesuro G. L. notavit. Et sunt hujusmodi quidem exempla adeo obvia, ut rem silentio

γίγνεται ἡνίκα οἱ φίλοι αὐτῷ τὸς ἐκείνους ἐχθρῶς ἀπολλύουσιν. Ἀλλὰ μὴν μέμψεάς γε πῶς ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε ποιῶντες ἐκείνον, καὶ ἐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκείνον ἔπεισα ἑᾶσαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελεῖν· ὑμεῖς δὲ ἐχθρῶς ἐπιθυμῶντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἦκετε· ἀλλ' ὑπὲρ ἐκείνους κελυσθέντες ἐξίεναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. Καὶ ἡ ὄργη ἔν αὐτῇ σαφῶς οἶδ' ὅτι ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται, καὶ σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι. Νῦν μὲν ἔν, ἔφη, σὺ ᾧ ἄγγελε ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπόνηκας· * ἡμεῖς τε, ᾧ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ προσδεχόμεθα πολεμίας ἤτοι μαχρμένους γε ἢ πεισομένους παρέσεισαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· ἔτω γὰρ ὄρωμένους εἰκὸς πλέον προανύττειν ἢ χρῆζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ἑρκανίων ἀρχων, ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτῆς. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ἑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κύρος, Ἐγὼ δ', ἔφη, ᾧ Ἑρκάνιε, ἠδομαι αἰσθανόμενος ὅτι ἐμὸν φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρεσι, ἀλλὰ καὶ ζύνεσιν † φαίνη μοι ἔχειν. Καὶ νῦν ὅτι συμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτὰ δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι, σοί τε νῦν ἐχθρόν ἐστιν ἢ ἐμοί· ἔτως ἔν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσῃ ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δὲ, εἰάν δυνάμεθα, προσληψόμεθα. Τῷ δὲ Μήδῃ ἠκαστος ἀποκαλῆντος τὸς ἰππέας· εἰ δὲ ἔτοι ἀπίασι, πῶς ἡμεῖς μόνοι πεζοὶ μενεῖμεν; Οὕτως ἔν δεῖ ποιῆν ἐμὲ καὶ σέ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν ἔτος καὶ αὐτὸς μένειν βεβλήσεται παρ' ἡμῖν. Σὺ μὲν ἔν σκηνὴν εὐρῶν, δὸς αὐτῷ, ὅπως κάλλιστα διάξει πάντα τὰ θέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι ἔργον τι αὐτῷ προστάξαι, ὅπερ ἠθιον πράξει ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγῃ δὲ αὐτῷ ὅποσα ἐλπίς ‡ γενέσθαι ἀγα-

filentio præteritissimè, nisi usum particulæ μὲν, curæ eam δὲ non excipiat, à Camerario in notis ad N. T. temerè damnatum vidissimè. Is enim ad Act. 3. 21. locutionem οὐχ ἑλληνίζουσιν dicit, quòd non inferatur ad particulam μὲν, respondens huic particula, δὲ, vel similis alia. E mediâ tamen Græci sermonis consuetudine petitam esse, tum ex hoc loco Xenophontéo, tum aliis alibi innumeris constat.

* Ἡμεῖς] Vulgò, ὑμεῖς. Sed pronomen illud, quod reposuimus, loci ratio postulat; idque exhibet editio Argentor. et expresserunt interpretes.

† Φαίνη μοι ἔχειν] Rectè se habet hæc loquendi ratio, quam libri omnes præstant; nec est cur morem Grammaticorum auctoritatem, qui, Stephano teste, ἔχων, non ἔχειν legendum hic esse dicerent; quòd φαίνεσθαι participio semper jungi tradant. Nam exempla regulæ huic repugnantia passim occurrunt.

‡ Γενέσθαι ἀγαθὰ, &c.] Phrasis hæc, γίνεσθαι τι, sequente dativo personæ, pro impetro, consequor, &c. à Grotio, ad Joh. 15. 7. et Camerono, ad Matt. 18. 19. Hebraïsmis N. T. perperam adnumeratur.

Ἐὰν πᾶσι τοῖς φίλοις, ἦν τὰ δέοντα εὖ γένηται ποιήσας μέγ-
 τοι ταῦτα ἤκε πάλιν παρ' ἐμέ. Ο μὲν δὴ Υρκάνιος ἄρχετο
 τὸν Μῆδον ἐπὶ σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρσας ἰὼν, παρῆν συ-
 νεσκευασμένος· ὁ δὲ Κύρος αὐτῷ ἐπέστειλε πρὸς μὲν Πέρσας
 λέγειν ἅ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρει δὲ
 ἀποδῆναι τὰ γράμματα. Αναγνῶναι δὲ σοι, ἔφη, καὶ ἅ
 ἐπιστέλλω, βέλομαι ἵνα εἰδῶς αὐτὰ ὁμολογήῃς, ἕάν τις σὲ
 πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ἐνῆν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

“ ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἡμεῖς σε ἔτε
 “ ἔρημον κατελίπομεν, (ἔδειξεν γὰρ ὅταν τῶν ἐχθρῶν κρατῆ,
 “ τότε τῶν φίλων ἔρημος γίνεται) ἐδὲ μὴν ἀποχωρῶντες γε
 “ ἀπὸ σὲ οἴομεθα ἐν κινδύνῳ σε καθεστάναι· ἀλλ' ὅσα πλέον
 “ σὲ ἀπέχομεν, τούτων πλείονά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νο-
 “ μίζομεν· ἐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων κατῆμενοι, μά-
 “ λιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τῶν
 “ ἐχθρῶν μήκιστον ἀπελαύνοντες, μᾶλλον τῶν φίλων ἐν κιν-
 “ δύνῳ καθιστᾶσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἷώ ὄντι μοι περὶ σὲ, οἷος
 “ ἂν περὶ ἐμέ, ἔπειτά μοι μέμφῃ. Ἐγὼ μὲν γέ σοι ἠγαγον
 “ συμμάχους, ἐχ' ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὅπόσους ἐγὼ πλεί-
 “ στους ἐδυνάμην· σὺ δὲ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὀπό-
 “ σους πείσαι δυνηθεῖν· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, ἐ τὸν δέ-
 “ λοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαρῶν τότε μὲν ὥομην
 “ ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν, νῦν δὲ ἀναγκάζεις σὲ μὲν
 “ ἐπιλαθεῖσθαι, τοῖς δ' ἀκολυθῆσθαι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν
 “ χάριν ἀποδιδόναι. Οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὁμοίος
 “ γενέσθαι· ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στρατεύματι εἰς Πέρσας,
 “ ἐπιστέλλω, ὅποσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμέ, ἦν τι σὺ αὐτῶν δέῃ,
 “ * πρὶν ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν ἐχ' ὅπως ἂν ἐθέλωσιν,
 “ ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βέλη, χρῆθαι αὐτοῖς. Συμβελεύω δὲ
 “ σοι, καίπερ νεώτερος ἂν, μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἅ ἂν δῶς· ἵνα
 “ μὴ σοὶ ἐχθραὶ ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται μηδ' ὅταν τινα
 “ βέλη πρὸς σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλῶντα μεταπέμπεσθαι
 “ μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι, ἀμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα
 “ μὴ διδάσκησιν αὐτοὺς σὲ μὴ φροντίζειν. Ἡμεῖς δὲ πείρασό-

* Πρὶν ὡς ἡμᾶς] In libris plerisque deest illud ὡς, quod tamen, Leunclavii conjecturam se-
 cuti, receperimus. Atque ita Stephanus etiam rectè scribi dicit.

“ μεθα παρῆναι, ὅταν τάχιστα διαπραξάμεθα ἅ σοι τ'
 “ ἂν νομίζωμεν καὶ ἡμῖν πραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθὰ.
 “ Ἐρῶσο.”

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος, καὶ ὅ,τι ἂν σε τέτων ἐρωτῶ, ἤπερ γέγραπται, σύμφαδι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ τῶν Περσῶν ἤπερ γέγραπται. Τέτω μὲν ἔν ἔτως εἰπὼν, καὶ δὲς τὴν ἐπιστολὴν, ἀπέπεμψε προσεντειλάμενος ἔτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν ὅτι συμφέρει ταχὺ παρῆναι.

Ἐκ τέττε δὴ εἴρωα μὲν ἐξωπλισμένους ἤδη πάντας καὶ τὲς Ὑρκανίους, καὶ τὲς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δὲ τινες τῶν προσχώρων καὶ ἵππες ἀπήγαγον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ μὲν παλτὰ, ὅπερ περ καὶ τὲς πρόσθεν, καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τῆτο ἔργον ἦν, ὅπόσων μὴ αὐτοὶ δέοιντο· τὲς δὲ ἵππες ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τὲς ἀγαγόντας, ἕως ἂν τι σημανθεῖη αὐτοῖς· τὲς δ' ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρκανίων καλέσας, τοιάδε ἔλεξεν·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι
 “ πολλάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· * κοινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ πα-
 “ ρόντα πολλὰ αὐτῶν ἀσύντακτά ἐστιν· ἂ δ' ἂν ἀσύντακτα
 “ ἦ, ἀνάγκη ταῦτα αἰεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώρην
 “ λάβη. Καὶ νῦν ἐστὶ μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήμα-
 “ τα, καὶ ἄνδρες ἐπ' αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήδ' ἡμᾶς εἰδέναι ποῖα
 “ τέτων ἐκάστω ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τέττες εἰδέναι ὅστις ἐκάστῳ
 “ αὐτῶν δεσπότης, περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα ἐ πάνυ ἐστὶν
 “ ὀρεῖται αὐτῶν πολλὰς, ἀπορῆντας δὲ ὅ,τι χρῆ ποιεῖν, σχεδὸν πάν-
 “ τας· ἵνα ἔν μὴ ἔτως ἔχη, διορίσατε αὐτά· καὶ ὅστις μὲν
 “ ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τὲς
 “ ὑπηρετήσοντας, καὶ στραμνὴν καὶ ἐσθῆτα, καὶ τ' ἄλλ' οἷς
 “ οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς στρατιωτικὴ, ἐνταῦθα μὲν ἔδεν ἄλλο
 “ δεῖ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντα εἰδέναι ὅτι τέτων, ὡς οἰ-
 “ κείων, ἐπιμελεῖσθαι δεοί· ὅστις δὲ εἰς † ἐνδεόμενά που κα-
 “ τεσκῆνωσε, τέττες ὑμεῖς σκεψάμενοι, τὸ ἐλλεῖπον ἐκπληρώ-
 “ σατε. Πολλὰ δὲ καὶ περιττὰ οἶδα ὅτι ἐσται. πλείω γὰρ

* Κοινὰ] Editio Stephani, contra librorum omnium fidem, dat κοινὰ, quod vitio forsan operarum contigit. Quamquam sanè loci ratio huic lectioni aded non repugnat, ut ei omninò faveat: càmque aded vulgatæ illi præferendam puto. Vide p. 302. l. ult. &c.

† Ἐνδεόμενά σου] Stephanus scribendum conjicit ἐνδεόμενά σου, ut του sit pro τινός. Sed vulgata lectio, quam libri omnes præstant, loco non movenda est, cum nihil sit in eâ vitii.

“ ἅπαντα ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχον οἱ πολέμιοι·
 “ Ἡλθον δὲ πρὸς με καὶ χρημάτων ταμίαι οἵ τε τῆ Ἀσσυρίων
 “ βασιλείας καὶ ἄλλων δυναστῶν, οἱ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἶη
 “ παρὰ σφίσιν ἐπίσημον, δασμῆς τινας λέγοντες· καὶ ταῦτα
 “ ἔν κηρύττετε πάντα ἀποφέρειν πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν καδέ-
 “ ζησθε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ ποιῆντι τὸ παραγγελ-
 “ λόμενον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες διαδίδοτε, ἰκπεῖ μὲν τὸ διπλῆν,
 “ περὶ δὲ τὸ ἀπλῆν· ἵνα ἔχητε, ἢν τινῶν προσδεθῆτε, καὶ
 “ ὅπως ἂν ἠήσασθε. * Τὴν δ' ἀγορὰν τὴν ἕσαν ἐν τῷ στρατο-
 “ πέδῳ † κηρύξατε μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδένα, πω-
 “ λεῖν δὲ τίς καπήλης καὶ ἐμπόρου, ὅτι ἔχει ἕκαστος πράσι-
 “ μον· καὶ ταῦτα διαδεμένους, ἄλλα ἀγειν, ὅπως οἰκῆται
 “ ἡμῶν τὸ στρατόπεδον.” Καὶ ταῦτα μὲν εὐθύς ἐκήρυττον·
 οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Υρκάνιοι εἶπον ἄδε, Καὶ πῶς ἂν, ἔφασαν,
 ἡμεῖς ἄνευ σῆ καὶ τῶν σῶν διανέμοιμεν ταῦτα; Ο δ' ἐν Κῦρος
 πρὸς τῆτον τὸν λόγον ἄδε προσῆνέχθη. “ Ἡ γὰρ ἔτως, ἔφη,
 “ ὦ ἄνδρες, γιγνώσκετε, ὡς ὅτι ἂν δεήσει πραχθῆναι, ἐπὶ
 “ πᾶσι πάντας ἡμᾶς δεήσει παρεῖναι, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω
 “ ὑμῖν πρῶτων πρὸ ὑμῶν ὅτι ἂν δεή, ἔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν;
 “ Καὶ πῶς ἂν ἄλλως πλείω μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ
 “ διαπραττοίμεθα, ἢ ἔτως; Ἀλλ' ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν
 “ γὰρ διεφυλάξαμεν ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν ἐπιστεύσατε
 “ καλῶς διαπεφυλάχθαι· ὑμεῖς δ' αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς
 “ πιστεύσομεν ὑμῖν καλῶς διανενημηκεῖναι· καὶ ἐν ἄλλοις δὲ
 “ γε αὖ ἄλλο τι ἡμεῖς πειρασόμεθα κοινὸν ἀγαθὸν πράττειν.
 “ Ὅρατε γὰρ δὴ, ἔφη, νυνὶ πρῶτον, ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πάρεισιν,
 “ οἱ δὲ προσάγονται· τέτρες ἔν εἰ μὲν ἕασομεν ἀναμβάτες,
 “ ὠφελήσασσι μὲν ἔδεν ἡμᾶς, πράγματα δὲ παρέξουσιν ἐπιμε-
 “ λείσθαι. ἢν δ' ἰππέας ἐπ' αὐτὰς καταστήσωμεν, ἅμα
 “ πραγμάτων τε ἀπαλλαγησόμεθα καὶ ἰσχὺν ἡμῖν αὐτοῖς
 “ προσδησόμεθα. Εἰ μὲν ἔν ἄλλος ἔχετε, οἷς τισιν ἂν δοίητε
 “ αὐτὰς, μεθ' ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον (εἴ τι δέοι) ἢ
 “ μεθ' ἡμῶν, ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μὲντοι ἡμᾶς βέλεσθε παρα-

* Τὴν δ' ἀγορὰν, &c.] Vide sis quæ notavimus, lib. 2.

† Κηρύξατε] Sic optime MS. Bodl. et edit. Eton. Stephanus, Leunclavius, alii, dant κη-
 ρύσσασθαι. Sed loci ratio nostram scripturam omnino flagitat: nam paulò ante dixerat, καὶ
 ταῦτα ἔν κηρύττετε——deinde, καὶ ταῦτα μὲν ἑὺθὺς ἐκήρυττον.

“στάτας μάλιστα ἔχειν, ἡμῖν αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν
 “ὅτε ἀνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύσατε, πολὺν μὲν φό-
 “βον ἡμῖν παρείχετε μὴ τι πάθῃτε, μάλα δὲ αἰσχύνεσθαι
 “ἡμᾶς ἐποιήσατε ὅτι ἔπαρῆμεν ὅπερ περ ὑμεῖς· ἦν δὲ λά-
 “βαμεν τὸς ἵππους, ἐφόμεθα ὑμῖν καὶ μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν
 “πλείονα ἐπὶ τῶν ἵππων συναγωνιζόμενοι, ἔτω προθυμίας
 “ἔδὲν ἐλλείφομεν· ἦν δὲ πεζοὶ γενόμενοι δοκῶμεν καιριωτέρας
 “ἂν παρῆναι, τὸ καταβῆναι ἐν μέσῳ, καὶ εὐθύς πεζοὶ
 “ὑμῖν παρεσόμεθα· τὸς δὲ ἵππους μηχανησόμεθα οἷς ἂν πα-
 “ραδιδόημην.” Ο μὲν ἔτως ἐλέξεν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Ἀλλ’
 ἡμεῖς μὲν, ὦ Κύρε, ἔτε ἀνδρας ἔχομεν ἔς ἀναβιβάσαιμεν ἂν
 ἐπὶ τὸς ἵππους τέττες, ἔτε, εἰ ἔχοιμεν, σὲ ταῦτα βελομένους ἐκ
 ἂν ἄλλο ἀντὶ τέτων αἰροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν
 τὸς ἵππους, ποίει ὅπως ἄριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Ἀλλὰ δέχο-
 μαί τε, ἔφη, καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἵππεῖς γενόμεθα,
 καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν ἔν, ἔφη, τοῖς θεοῖς
 ἐξαιρεῖτε ὅτι ἂν * οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ Κυαζάρει
 ἐξέλετε ὅποι’ ἂν οἴησθε αὐτῷ μάλιστα χαρίζεσθαι. Καὶ οἱ
 γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναῖκας ἂν καλὰς † ἐξαιρετέον εἴη.
 Γυναϊκάς τε τοῖνον ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ὅτι ἄλλο ἂν δοκῇ
 ὑμῖν. Ἐπειδὴν δὲ ἐκείνῳ ἐξέλητε, ὦ Υρκάνιοι, τὸς ἐμοὶ ἐδε-
 λωσίς τέττες ἐπισπομένους πάντα ἀμέμπτους ποιεῖτε εἰς δύνα-
 μιν. Ὑμεῖς δ’ αὖ, ὦ Μῆδοι, τὸς πρώτους συμμάχους γενομέ-
 νους τέττες τιμᾶτε ὅπως εὖ βεβελεῦσθαι ἠγήσονται ἡμῖν φίλοι
 γενόμενοι. Νείματα δὲ πάντων τὸ μέρος καὶ τῷ παρὰ Κυα-
 ζάρους ἦκοντι ἀγγέλω, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ’ αὐτῶ· καὶ συν-
 διαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὡς καὶ ἐμοὶ τῆτο συνδοκῶν ἵνα
 καὶ Κυαζάρει μᾶλλον εἰδῶς περὶ ἐκάστω ἀπαγγεῖλη τὰ ὄντα.
 Πέρσαις δ’, ἔφη, τοῖς μετ’ ἐμῶ, ὅσα ἂν περιττὰ γένηται,

* Οἱ μάγοι ἐξηγῶνται] Hefychius ad vocem Μάγον. Τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερεῖα
 οἱ Πέρσαι οὕτως λέγουσι. Suidas itidem, φιλοσόφους καὶ φιλοθύους eo nomine apud Persas ap-
 pelliari tradit. Magi nempe circa Deorum cultum potissimum erant occupati; regem popu-
 lumque, quo Deus quisque ritu colendus erat, quaeque dona singulis erant tribuenda docebant
 Et cum munus hoc obirent, ἐξηγεῖσθαι dicebantur, pro ἑμφατικωτέρῳ verbi huius significa-
 tione, quā (ut in Scholiis ad *El. Et.* Sophoc. v. 427. exponitur) διασάφειν θεῶν indicat. Em-
 phasis autem ea, quā verbum hoc potissimum notat, *Sacra docere, mysteria enarrare*, ei fatiis
 commodè tribui possit, Joh. I 18. Θεὸν οὐδεὶς ἰώμακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν εἰς τὸν
 κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκείνος ἐξηγήσατο.

† Ἐξαιρετέον εἴη] Stephanus et Leunclavius exhibent, ἐξαιρετέον ἂν εἴη. Utrumque tamen
 mediam voculam inprobasse, ex notā ei affixā liquet. Particulā fanē istā, bis hoc in loco po-
 sitā, minime opus est: libens itaque MStum Bodl. et editionem *Etos.* secutus sum, in quibus
 ἂν ante εἴη non comparet.

ὑμῶν καλῶς κατεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γὰρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς ἐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωρτικῶς ὥστε ἴσως ἀν ἡμῶν καταγελώητε, εἴ τι σεμνὸν ἡμῖν περιτεδείη ὥσπερ, ἔφη, οἶδα ὅτι πολὺν γέλωτα ὑμῖν παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι οἶμαι δέ, ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες.

Ἐκ τότε οἱ μὲν ἤεσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῶ ἵππιῳ γελῶντες· ὁ δὲ τὸς ταξίαρχος καλέσας, ἐκέλευε τὸς ἵπτες λαμβάνειν, καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη, καὶ τὸς ἵπποκόμους, καὶ ἀριθμήσαντας λαβεῖν κληρωσαμένους εἰς τάξιν ἴσους ἐκάστοις. Αὐτὸς δὲ ὁ Κύρος ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν τῷ Ἀσσυρίῳ ἢ Σύρῳ ἢ Ἀραβίων στρατεύματι ἀνὴρ δῶλος, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακτριανῶν, ἢ Καρῶν, ἢ Κιλικίων, ἢ Ἑλλήνων, ἢ ἄλλοθεν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαίνεσθαι. Οἱ δ' ἀκέσαντες τῷ κηρύγματος, ἄσμενοι πολλοὶ προσεφάνησαν ὁ δὲ, ἐκλεξόμενος αὐτῶν τὸς τὰ εἶδη * βελτίστους, ἔλεγεν ὅτι ἔλευθέρους αὐτὸς ὄντας δεήσει ὄπλα ὑποφέρειν ἢ ἀν αὐτοῖς διδῶσι· τὰ δὲ ἐπιτήδεια ὅπως ἀν ἔχωσιν, ἔφη αὐτῷ μελήσειν. Καὶ εὐθύς ἄγων πρὸς τὸς ταξίαρχους, συνέστησεν αὐτῶ· καὶ ἐκέλευσε τὰ γέρρα καὶ τὰς † ψιλὰς μαχαίρας τέτοις δίδῶναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἔπωνται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τέτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μετ' ἑαυτῶ Πέρσαις λαμβάνειν· αὐτὸς δὲ, τὸς δῶρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας, ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι καὶ αὐτὸς ἔτω ποιῶν κατῆρχεν· ἐπὶ δὲ τὸς πεζῶν τῶν ὁμοτίμων ἀνδ' ‡ ἑαυτῶ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Γαβρύας δ' ἐν τῷ παρῆν ὁ Ἀσσύριος, πρεσβύτης ἀνὴρ, ἔφ' ἵππε, σὺν ἵππιῳ θεραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἔφ' ἵππων ὄπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὄπλα παραλαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παραδίδῶναι τὰ ξυστὰ, ὅπως κατακαίοιεν ὥσπερ καὶ τ' ἄλλα. Οὗ δὲ Γαβρύας

* Βελτίστους] Itā Leunclavius et MS. Bodl. Stephanus autem et alii dant καλλίστους. Parum refert, utro modo legas. Hoc tamen mihi quidem videtur à Librario quodam profectum, qui τὰ εἶδη βελτίστους, per καλλίστους, interpretari voluit.

† Ψιλὰς μαχαίρας] Scilicet, copidas: nam de his ipsis equitibus, uti notavit Leunclavius, in libro 5. mentionem faciens, scuta iis et copidas tribuit.

‡ Ἀν' ἑαυτοῦ ἕκαστόν] Vox ultima in plerisque libris deest; quam tamen Stephanus et Leunclavius, sine conjecturā sive veteris alicujus exemplaris auctoritate freti, rectē reposuissent videntur. Eam enim loci ratio postulat, et Philephus etiam in versione suā agnoscit; ut pro se quisque aliam, &c.

εἶπεν ὅτι Κῦρον πρῶτον βέλοιο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπρέται τὲς μὲν
 ἄλλες ἰππείας αὐτῆ κατέλιπον, τὸν δὲ Γαβρῦαν ἄγασι πρὸς
 τὸν Κῦρον. Ο δὲ, ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν ὧδε. “ Ω
 “ δέσποτα, ἐγὼ εἶμι τὸ μὲν γένος Ἀσσύριος ἔχω δὲ καὶ
 “ τεῖχος ἰσχυρὸν, καὶ χώρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ ἵππον εἰς
 “ χιλίαν τῶ * τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ παρειχόμεν, καὶ φίλος
 “ ἦν ἐκεῖνῳ ὡς μάλιστα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ’
 “ ὑμῶν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν, ὁ δὲ † παῖς ἐκεῖνος τὴν ἀρχὴν ἔχει,
 “ ἔχθιστος ὢν ἐμοί, ἤκω πρὸς σε, καὶ ἰκέτης προσπίπτω· καὶ
 “ δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δῆλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰ-
 “ τῆμαί μοι γενέσθαι· καὶ παῖδα ἕτως ὡς δυνατὸν σὲ ποιῶ-
 “ μαι. Ἀπαις δὲ εἶμι ἀρρένων παίδων. Ος γὰρ ἦν μοι μό-
 “ νος καλὸς, ὃ δέσποτα, καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐμὲ φίλῶν καὶ
 “ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθεῖη,
 “ ‡ τῆτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς οὗτος, καλέσαντος τῆ τότε βασι-
 “ λέως, πατρὸς δὲ τῆ νῦν, ὡς δάσοντος τὴν θυγατέρα τῶ ἐμῶ
 “ παιδί· (ἐγὼ μὲν ἀπεπεμφάμην, μέγα φρονῶν ὅτι δῆθεν
 “ τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀψοίμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην) ὁ
 “ δὲ νῦν βασιλεὺς ἐπὶ θῆραν αὐτὸν παρακαλέσας, καὶ ἀνείς
 “ αὐτῶ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ κρείσσων αὐτῆ ἰππεὺς
 “ ἠγόμενος εἶναι· ὁ μὲν ὡς φίλῳ συνεθήρα· φανείσης δ’ ἄρκτης,
 “ διώκοντες ἀμφοτέρω, ὁ μὲν νῦν ἀρχῶν ἔτος ἀκοντίσας
 “ ἤμαρτεν· (ὡς μήποτ’ ὠφελεν) § ὁ δ’ ἐμὸς παῖς βαλὼν,
 “ (εἰδὲν

* Τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ] Scil. Neriglifforo.

† Παῖς ἐκεῖνου] Scilicet Laborofarcbodus; qui Neriglifforo patri succedens novem menses regnavit. Hunc, anno M. 3449. Jul. Per. 4159. ante æram Christianam 555. ob morum improbitatem interemptum excepit Nebuchadnefari ex filio Evilmerodacho nepos, Beroto (teste Josepho contra Apio. l. 1. p. 1344.) Nabonnidus; Herodoto, lib. 1. c. 77. Labynetus; Abydeno (auctore Euseb. in Præp. Evang. lib. 9. c. 41.) Nabonidochus; Danieli propheta, c. 5. Belshazar sive Baltasar dictus.

‡ Τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς, &c.] Cruentam filii unici, dulcissimo ingenio præditi, eadem, Gobryæ, patris amantissimi, animus meminisse horret. Interrupta ejus aliquamdiu pendet oratio: tristisque quoddam, et miserum, et calamitati modò acceptæ consentaneum dicendi genus exhibet. Verbum, à quo periodi membrum hoc regatur, non nisi post hyperbaton paulò longius, ei redditum videmus. Ideoque neutiquam ægrè ferendum est, quod συνιζωσποίησι in ipso statim exordio capitis 2. epist. ad Ephes. non occurrat, sed quinto demum addatur commate: cujus hyperbati causa non tam in scribendi imperitiam, quàm in vehementiam Spiritus Apostolici referenda est; quo compulsus est Paulus multa interponere, priusquàm ad exponendum verbum, à quo periodi pendebat initium, perveniret. Confer etiam Act. 1. ubi

— ἵνα σούτων, quibus clauditur comma 22. respiciunt τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν — in principio commatis 21. necnon Act. 2. 22. et 2 Cor. 9. ab 8. ad 11. comma.

§ Ο δὲ ἐμὸς, &c.] Hinc ille Laborofarcbodifuror effrenatus: quippe qui Eximia laudis succensus amore, cupidineque aded feræ sternendæ captus, summam venationis gloriam, hæc ab alio stratâ, sibi jam

“ (ἐδὲν δέον) καταβάλλει τὴν ἀρκτον. Καὶ τότε μὲν ἀνια-
 “ ρεῖς ἄρα κατέσχευεν ἔτις ὑπὸ σκότῃ τὸν Φρόνον· ὡς δὲ πά-
 “ λιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἤμαρτεν, (ἐδὲν, οἶμαι,
 “ θαυμαστὸν παδῶν) ὁ δ’ αὖ ἐμὸς παῖς * αὐδὶς τυχῶν κα-
 “ τειργάσατο τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Ἀρα † βέβληκα δις
 “ ἐφεξῆς, καὶ καταβέβληκα ‡ θῆρας ἑκατερῶν· ἐν τέτῳ
 “ δὲ ἐκέτι κατέσχευεν ὁ ἀνόσιος τὸν Φρόνον, ἀλλ’ αἰχμὴν παρὰ
 “ τινος τῶν ἐπομένων ἀρπάσας, παίσας εἰς τὰ στήθια, τὸν
 “ μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχὴν. Καγὰ
 “ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίης ἐπομισάμην, καὶ ἔδαψα
 “ τῆλικῆτος ἂν ἄρτι γενειάσκοντα τὸν ἀριστον παῖδα τὸν
 “ ἀγαπητόν· ὁ δὲ § κατακτανὼν, ὥσπερ ἐχθρὸν ἀπολέσας,
 “ ἔτε μεταμελόμενος πῶποτε φανερὸς ἐγένετο, ἔτε ἀντὶ τῆ
 “ κακῆ ἔργῃ τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ γῆς. Ο γεμὴν
 “ πατὴρ αὐτῆ καὶ συνᾶκτισέ με, καὶ δῆλος ἦν συναχθόμενός
 “ με τῇ συμφορᾷ. Ἐγὼ μὲν ἔν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος, ἐκ ἂν
 “ ποτε ἦλθον πρὸς σε ἐπὶ τῷ ἐκείνῃ κακῷ· (πολλὰ γὰρ φι-
 “ λικὰ ἔπαδον ὑπ’ ἐκείνῃ, καὶ ὑπῆρέτησα ἐκείνῳ) ἐπεὶ δὲ
 “ εἰς τὸν τῆ ἐμῆ παιδὸς φονία ἢ ἀρχὴ αὕτη περιήκει, ἐκ ἂν
 “ ποτε ἐγὼ τέτῳ δυναίμην εὖνεσ γενέσθαι, ἐδὲ ἔτός με εὔ
 “ οἶδ’ ὅτι φίλον ἂν ποτε ἠγήσαιτο. Οἶδε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς
 “ αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νυκτὶ διάκει-
 “ μαι ἔρημος ἂν, καὶ διὰ πένθους τὸ γῆρας διάγων. Εἰ μὲν
 “ ἔν ἐμε σὺ δέχη, καὶ ἐλπίδα τινὰ λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδί
 “ τιμωρίας ἂν τινος μετὰ σῆ τυχεῖν, καὶ || ἀνηβῆσαι ἂν πά-
 “ λι

iam præreptam, indignabundus animadverterit. Venantes autem ab aliis præveniri nolle, ex Hermolai præhæ liquet, qui cum aprum telo occupasset, quem rex ferire destinaverat, iussu ejus verberibus adfectus est. Q. Curt. l. 8. cap. 6. Vide fis quæ notavimus lib. I. ἘΑῤῥῖος verò r. ges venatu exerceri solitos. Suidas in voce Σαρδανάπαλος testatur.

* Αὐδὶς τυχῶν] Liber Budensis, teste Leunclavio, dat δυστυχῶς τυχῶν κατειργάσατο, &c. istu infeliciter fecit, quæ scriptura Camerario placuit, et à Stephano etiam Leunclavioque laudata est. At illud δυστυχῶς nec in MSto Bodl. comparat, nec in textum recipiendum videtur. In editione quidem Argentor. ibi locum obtinet; in cæteris, margini rectius adscribitur.

† Ἀρα βέβληκα δις, &c.] Legunt aliter Stephanus, Leunclavius, alii: sic nimirum: Ἀρα βέβληκα μὴ δις, &c. illi tamen vocem penultimam merito suspectam habuerunt. Eam sanè non agnoscit Philadelphus: loci ratio non postulat. Itaque libens MSti Bodl. editionisque Eton. fidem secutus sum; in quibus μὴ planè deest.

‡ Θῆρας] MS. Bodl. dat θῆρα. Atque ita primò scriptum fuisse res ipsa docere videatur. In editis tamen libris omnibus legitur θῆρας. De sensu his nulla moveri potest; scripturam itaque, quam mavult, quisque sequatur.

§ Κατακτανὼν] Sic editi hæcenus libri omnes. MS. autem Bodl. exhibet κατακταίνων, participium nempe à veteri verbo Xenophontéo κατακταίνω, toties reperto, deductum. Id notare duntaxat libuit, hoc tamen principio illi minimè prælato.

|| Ανηβῆσαι ἂν, &c.] Vocem ultimam ex MSto Bodl. restituumus, favente Stephani con-
 jecturâ,

“ λιν δοκῶ μοι, καὶ ἔτ’ ἂν ζῶν ἔτι αἰσχυνοίμην, ἔτε ἀποδνή-
 “ σκων, ἀνιώμενος ἂν τελευτᾶν δοκῶ.” Ο μὲν ἔτως εἶπε
 Κῦρος δ’ ἀπεκρίνατο.

Ἀλλ’ ἦνπερ, ᾧ Γαβρύα, καὶ φρονῶν φαίνη ὅσαπερ λέγεις
 πρὸς ἡμᾶς, δεχομαί τε ἰκέτην σε, καὶ τιμωρήσειν τὸν φονέα σὺν
 θεοῖς ὑπισχνῆμαι. Λέξον δέ μοι, ἔφη, ἕάν σοι ταῦτα ποιῶμεν,
 καὶ τὰ τείχη ἑῶμεν ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὄπλα
 καὶ τὴν δύναμιν ἦνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τῶν
 ὑπηρετήσεις; Ο δὲ εἶπε, Τὰ μὲν τείχη, ὅταν δέλῃς, οἶκόν
 σοι παρέξω· δασμόν τε τῆς χώρας ὅνπερ ἔφερον ἐκεῖνω, σοὶ
 ἀποίσω· καὶ ὅπερ ἂν δεήσοι στρατεύειν, συστρατεύσομαί σοι,
 τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. Ἔστι δέ μοι, ἔφη, καὶ θυ-
 γάτηρ παρθένος, ἀγαπητή, γάμος ἤδη ὡραία, ἢ ἐγὼ πρόσθεν
 μὲν ᾧόμην τῶ νῦν βασιλεύοντι γυναῖκα τρέφειν· νῦν δέ με αὐτὴ
 τε ἢ θυγάτηρ, πολλὰ γοωμένη, ἰκέτευσε μὴ δεῦναι αὐτὴν τῷ
 τῷ ἀδελφεῖ φονεῖ, ἐγὼ τε ἄσαύτως γιγνώσκω. Νῦν δέ σοι δι-
 δῶμι βελεύσασθαι καὶ περὶ ταύτης ἔτως, ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ
 βελεύων περὶ σῆ φάινωμαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπί
 τέτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθευόμενος δίδωμί τέ σοι τὴν ἐμὴν καὶ
 λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ δὲ ἡμῖν μάρτυρες ἔστωσαν.
 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπίεναί τε ἐκέλευσε τὸν Γαβρύαν
 ἔχοντα τὰ ὄπλα, καὶ ἐπήρετο πόση τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἶη, ὡς
 ἦζων. Ο δ’ ἔλεγεν, Ἦν αὔριον ἴης πρῶτ’, τῇ ἑτέρᾳ ἂν αὐλί-
 ζοιο παρ’ ἡμῖν. Ο μὲν δὴ Γαβρύας ᾤχετο, ἠγεμόνα κα-
 ταλιπῶν·

Οἱ δὲ Μῆδοι παρηῆσαν, * ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφασαν τοῖς θεοῖς
 ἐξελεῖν, ἀποδόντες τοῖς μάγοις· Κύρω δ’ ἐξηρηκότες τὴν καλλ-
 λίστην σκηνὴν, καὶ τὴν Σεσίδα γυναῖκα, ἢ καλλίστη δὴ λέ-
 γεται τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γεγενῆσθαι, † καὶ μεσεργῆς δὲ δύο
 τὰς

jeſturâ, ipsâque aded orationis ferie. In editis verò libris legitur, ἀνιθῆσαι παλι, &c. par-
 ticulâ illâ malè prætermiſâ.

* Ἀ μὲν οἱ μάγοι] Leunclavius, aliſque peſſimè dederunt, τὰ μὲν σιγῇ ἔφασαν, &c. His
 enim verbis quæ factis idonea ſententia ſubefſe poſſit, hand quiſquam, uti opinor, iudicabit.
 Nos ſecuti ſumus editionem Eton. fidem, favente etiam Stephani conjecturâ, quam à MSto
 Bodl. qui diſertè repræſentat οἱ μάγοι, firmatam videmus.

† Καὶ μουσουργούς] Perſarum aliarumque Gentium Orient. alium reges, muſicis numeris
 modisſque oblectatos fuiſſe, atque aded Tibicinas, Fidicinas, et Plectrias (quas Græci μουσουρ-
 γούς appellant) in deliciis habuiſſe, et in caſtra etiam ſecum unâ duxiſſe, paſſim teſtan-
 tur Auctores. Εσπουδάκεισαν δὲ (verba ſunt Athenæi, lib. 13. c. 9.) καὶ οἱ βασιλεῖς περὶ τὰς
 μουσουργούς, ὡς ὄηλον ποιῆ Παρμενίαν ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιſτολῇ, ἢν ἐπιſτελεῖεν αὐτῷ
 μετὰ Δαμασκὸν εἰλεῖν, καὶ τῆς ἀποſκευῆς τοῦ Δαρξίου ἐγκρατῆς γενέσθαι. Καταρμυμπομένης

τὰς κρατίστας· δεύτερον δὲ, Κυαζάρει τὰ δεύτερα· τοιαῦτα δ' ἄλλα, ἃν ἐδέοντο, ἐκπληρώσαντες ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύοντο· πάντα γὰρ ἦν πολλά. Προσέλαβον δὲ καὶ οἱ Υρκανίοι ἃν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δ' ἐποίησαντο καὶ τὸν Κυαζάρης ἀγγελὸν τὰς δὲ περισσὰς σκηναίς, ὅσαι ἦσαν, Κύρῳ παρέδωκαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιτο. Τὸ δὲ νόμισμα ἔφασαν, ἐπειδὴν ἅπαν συναχθῆ, διαδώσειν· καὶ διέδωκαν.

* Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραζάν τε καὶ ἔλεξαν· ὁ δὲ Κύρος ἐκέλευσε τὰ μὲν Κυαζάρης διαλαβόντας φυλάττειν, ἔς ἣδει οἰκειοτάτες αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε, ἠδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενος. Φιλόμοστος δὲ τις τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγώ, ὦ Κύρε, τῶν μισερῶν ἀκέρως ἐσπέρας, ἃν σὺ νῦν ἔχεις, ἠκυσά τε ἠδέως, καὶ ἦν μοι ὄψις αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἂν μοι δοκῶ ἠδῖον ἢ οἴκοι μένειν. Οὗ δὲ Κύρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ γε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἴομαι σοὶ πλείω ἔχειν ὅτι με ἤτησας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι λαμβάνεις· ἔτις ἐγὼ ὑμῖν †διψῶ χαρίζεσθαι. Ταύτην μὲν ἐν ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

Ἐν τῷ ἀρχαίωτάτῳ γράφει καὶ ταῦτα· Παλλακίδας εἶρον μουσουργοῦ τοῦ βασιλέως τριακοσίας ἐκκοσμησία. Adi sis Suidam ad vocem Μουσουργός, et Macrobius in Somn. Scip. lib. 2. cap. 3.

* Οἱ μὲν δὲ, &c.] Stephanus, I. eunclavius, alii que Librum quintum ab his verbis, in libris multis veteribus, incipere notârunt. Horum in numero ponendus est MS. Bodl.

† Διψῶ χαρίζεσθαι] Διψῶν hic, ut passim apud profanos auctores, pro vehementi desiderio ponitur. Τὸ μὲν γὰρ διψῶν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ἐπιθυμῶν. Verba sunt Artemidori Oneirocrit. lib. 1. c. 68. quæ cum multis aliis, huc facientibus, exemplis à doctis jam citata video. Eadem utitur metaphoricâ locutione Matt. 5. 6.— καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. Nec alius est usus verbi *filio* apud Latinos. Cicero ad Quint. Frat. lib. 3. ep. 5. Nec honores *filio*, nec, &c. Et *Iust.* disputat. 1. 5. c. 6. *Ardentiùs sitire voluptates dixit.* Hujusmodi exempla passim obvya sunt.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε΄.

ΚΑΛΕΣΑΣ δὲ ὁ Κῦρος Αράσπην Μῆδον (ὃς ἦν αὐτῷ ἐκ παιδός *ἐταῖρος, ᾧ καὶ τὴν στολὴν ἐκδύς ἔδωκε τὴν Μηδικήν, ὅτε παρὰ Αστυάγης εἰς Πέρσας ἀπήει) τῆτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν· ἦν δὲ αὕτη, ἡ γυνὴ Αβραδάτα τῆ Σέσων βασιλείας· ὅτε δὲ ἤλικοτο τὸ τῶν Ασσυρίων στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐκ ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὢν, ἀλλὰ † πρὸς τὸν Βακτριανῶν βασιλεῖα πρεσβεύων ᾗχετο· ἐπεμψε δὲ αὐτὸν ὁ Ασσύριος περὶ συμμαχίας· ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν Βακτριανῶν βασιλεῖ· ταύτην ἔν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Αράσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελευόμενος δὲ ὁ Αράσπης ἐπήρετο, Εὐρακας δ', ἔφη, ᾧ Κῦρε, τὴν γυναῖκα, ἦν με κελεύεις φυλάττειν; Μὰ Δί', ἔφη, ὁ Κῦρος, οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἡνίκα ‡ ἐξηρούμην σοι αὐτὴν· καὶ δῆτα ὅτε μὲν εἰσῆλθομεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, εἰ διέγνωμεν αὐτὴν· (χαμαὶ τε γὰρ ἐκάθητο, καὶ αἱ θεράπαιναι πᾶσαι περὶ αὐτὴν καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δέλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα) ἐπεὶ δὲ, γυνῶναι βεβλόμενοι ποία εἴη ἡ δέσποινα, πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρεσα τῶν ἄλλων, § καίπερ καθμένη, κεκαλυμμένη τε καὶ εἰς γῆν ὀρῶσα. Ως δὲ ἀνα-

* Ἐταῖρος, ᾧ καὶ, &c.] Vide sis lib. I. p. 41.

† Πρὸς τὸν Βακτριανῶν, &c.] Per *Bactrianos* hoc in loco commodè intelligi nequeunt incolæ terræ Bactrianae, ultra Parthiam et mare Caspium sitæ. Populum autem quendam, sic dictum, à Susanis Assyriisque haud ità longè remotum, hujus postulat Historiæ ratio.

‡ Ἐξηρούμην] In MSto Bodl. legitur, Ἀλλ' ἐγωγ', ἔφη, ἡνίκα ἐξηρούμην, quæ quidem lectio vulgatæ illi ἐξηρούμην anteferenda videtur: nam cæteris, quæ statim sequuntur, verbis numerum plurativum dat Araspes; atque aded hoc ipsum verbum paulò infra eodem modo adhibetur, ἵν μίντοι ἐξαρούμην ἀνδρεί σι, &c.

§ Καίπερ καθμένη, &c.] En expressam summi doloris imaginem! Humi Panthæa sedet, ore velato, dejectis in terram oculis. Haud aliam *Judæa captæ* figuram nummi *Vespaσιανῆ* Titique exhibent: vide (nam tanti est) *Addisonum*, politioris humanitatis peritissimum, in *Dialog. de Utilit. Numism.* ser. 3. fig. 13. et *Illustr. Spanbeem.* Dissert. 4tam. His adde omnino, *Isai.* 3. 26. *Psal.* 137. *Lament.* I. 1, 2, 10.

στῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, συναέστησαν μὲν αὐτῇ πᾶσαι αἰ ἀμφ' αὐτὴν δῖνηγεκε δὲ ἐνταῦθα, πρῶτον μὲν, * τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ, τῇ ῥώμῃ, καὶ † τῇ ἀρετῇ, καὶ τῇ εὐσχημοσύνῃ, καίπερ ἐν ταπεινῷ σχήματι ἴστηκῦα. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστάζοντα τὰ μὲν κατὰ τῶν πέπλων, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τὰς πόδας. Ως δ' ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε, Θάρρει, ὦ γυναῖ, καλὸν μὲν γὰρ καὶ ἀγαθὸν ἀκόομεν καὶ τὸν σὸν ἄνδρα εἶναι, νῦν μέντοι ἐξαιρέμεν ἀνδρὶ σε εὖ ἴσδι ὅτι ἔτε τὸ εἶδος ἐκείνῃ χεῖροσι, ἔτε τὴν γνώμην, ἔτε τὴν δύναμιν· ἀλλ',

* Τῷ μεγέθει, &c.] A majestate, seu proceritate corporis, Panthéam rectè laudat Araspes : quippe hominibus barbaris (Q. Curtii verba sunt, lib. 6. c. 5.) in corporum majestate veneratio est. Itaque Sysgambis, Curt. l. 3. c. 12. Hephæstionem pro rege habuit, quòd habitu corporis Alexandrum præstaret. De Xerxe etiam memoriae proditum est ab Herodoto, lib. 7. c. 187. neminem in toto ejus exercitu, multis myriadibus delectorum militum constante, fuisse κάλλεος τε εἵκεκα, καὶ μεγάλους, ἀξιολύπερον αὐτοῦ Πέρσῃ ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Imò etiam, auctore eodem Herodoto, lib. 3. c. 20. Æthiopes solebant regem eligere eum, cujus forma et statura eximie essent: τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρείσσοι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ἔχειν τὴν ἰσχύην, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Illud verò non barbarorum duntaxat, sed hominum etiam excelsissimorum est, corporis majestatem venerari. Hanc certè in Trojano sive Plinius extollere non omisit: Jam firmitas, jam proceritas corporis, jam honos capitis, et dignitas oris, — nome longè latèque principem ostentant? Panegy. non longè ab initio. Nec in suo rege divinus ille Samuel I. 9, 2. et IO. 23, 24. Vide, si placet, C. Nepot. sub finem Vitæ Iphicratis, et Odyss. σ' v. 218. Illud autem ῥώμη, quod proximè sequitur, à MSto Bodl. abest; cui tamen, cùm in editis omnibus comparet, locum non invitè damus. Verti solet per rebur, quod duriusculum, ut in hoc loco, sonat: ipse mallem firmitatem, seu vigorem. Videtur autem ῥώμη hic indicare, membra molèmq̃ue Panthéæ proceritati ejus aptè adèd respondisse, ut facile cuivis, virgenter et coram stantem adipiscienti, consicere liceret, vigorem illi adfuisse habilem; atque adèd τὸν ἰσχύην (ut Herodoti verbis supra pauld adlatis utar) κατὰ τὸ μέγεθος, i. e. pro proceritate vires. Caterùm, verba ista, μέγιστος et ῥώμη, eum ferè corporis habitum representare videntur, quo Penelopen ornavit Minerva, ut augustior jam in Procorum conspectum prodiret illa, et majorèmq̃ue adèd sui admirationem eis augetior:

Καὶ μιν μακροτέρην καὶ πάσσονα ἤκειν ἰδέσθαι. — Odyss. σ', v. 194.

† Τῇ ἀρετῇ, &c.] Philephus reddit, fortitudine animi: Leunclavius, virtute. At huc certè minus aptè quadrare videntur ista vocis ἀρετῆ notionēs: cujus etymon si ipsectes, nihil obstat, quo minus ei significationem ejusmodi tribuamus, quàm hujus loci ratio postulat. Variæ quidem ejus, tam à veteribus quàm à recentioribus, adferri solent origines. His autem potissimùm adfenerim, qui, Etymologici M. Auctore et Phavorino præuenitibus, eam deducunt ab ἀρεῶ, ἀρεῶν (placco) unde ἀρεσθῆ καὶ ἀρετῆ, ἢ πᾶσιν ἀρεσκουσα. Secundùm hoc etymon, ἀρετῆ commodè satis denotare potest eximia quavis sive corporis sive animi bona, quæ sufficiunt, quæ admirantur omnes. Hic autem corpus, amalièsq̃ue formæ dotes, respicit: eodemque forsitan modo exponi debet apud Homer. Odyss. σ'. v. 250.

Εὐόμηχ', ἧτοι ἰμὴν ἀρετῆν, εἶδός τε, δέμας τε,
Ὡλέσαν ἀλόνατοι. —

Sed Eustathium ad locum aucti: Ἀρετῆν δὲ ἐνταῦθα, οὐ μίαν τινὰ λέγει, ἀλλὰ τὸ εὐδαίμον τῆς ζωῆς καὶ μακαριστόν. (Hæc notio ἀρετῆς à mente Xenophontis alienissima est) pergit Eustathius; ἢ καὶ πᾶσιν γυναικῶν δέξιόντα: οὐ μόνον κατὰ φρένας, ὡς Εὐρύμαχος εἶπεν, ἀλλὰ καὶ πῶν κατὰ ἔργα καὶ εὐκοσμίαν καὶ ὅσα τοιαῦτα: ut nempe vox ista indicaret, Penelopen se suæque omnia scitè venutiq̃ue gerendi rationem calluisse. Et hujusmodi quidem interpretationem locus hic Xenophonticus non planè respuit. Mallem tamen ἀρετῆν hic exponere per eximiam formæ pulchritudinem: nec aliter sanè, ut dicam quòd sentiam, dicto in Homeri veni, exponenda videtur. Porro, ut priora illa verba, μέγιστος καὶ ῥώμη, ad dignitatem formæ, vitilèque adèd pulchritudinis genus: posteriora autem ἀρετῆ καὶ εὐσχημοσύνη, ad venustatem, quæ multè brevior (auctore Ciccr. Offic. lib. I. c. 36.) ducere debemus, respicere videntur: ita omnibus simul conjunctis, Panthéam talem ferè Xenophon exhibet, qualem prætoris manu descriptam voluit Phlogistratus, Icon. lib. 2. 9.

ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνὴρ, καὶ ὁ Κῦρος ἀξίος ἐστὶ θαυμάζεσθαι, ἔσ' σὺ ἔση τὸ ἀπὸ τῆδε. Ως ἔν τῷτο ἤκασεν ἡ γυνή, * περικατέρρηξάτο τε τὸν ἀνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο· συνανεβόησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δμῳαί. Ἐν τῷτῳ δ' ἐφάνη μὲν αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τῆ προσώπῃ, ἐφάνη δὲ ἡ δέξη καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φῦναι μηδὲ γενέσθαι γυναῖκα ἀπὸ θνητῶν τοιαύτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀλλὰ πάντως, ἔφη, καὶ σὺ θεάσῃ αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολὺ γε ἦττον, εἴ τοιαύτη ἐστὶν οἷαν σὺ λέγεις. Τί δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Ὅτι, † ἔφη, καὶ νῦν σὲ ἀκέσας ὅτι καλή ἐστίν, εἰ πεισθῆσομαι ἐλθεῖν θεασόμενος, ἔ πάνυ μοι σχολῆς ἔσης, δέδοικα μὴ πολὺ θᾶττον ἐκείνη με αὐθις ἀναπέισῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον· ἐκ δὲ τέττε ἴσως ἀν ἀμελήσας ἂν με δεῖ πράττειν, καθοίμην ἐκείνην θεώμενος.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν. ‡ Οἷεὶ γὰρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι κάλλος ἀνδρώπῃ ἀναγκάζειν τὸν μὴ βεβλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον; Εἰ μέντοι τῷτο, ἔφη, ἔτῳς ἐπεφύκει, πάντας ἂν ἠνάγκαζεν ὁμοίως. § Ὁρα, ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς πάντας ὁμοίως καίει· (πέφυκε γὰρ τοιοῦτον) τῶν δὲ καλῶν, τῶν μὲν ἐρῶσι, τῶν δ' ἔ· καὶ ἄλλος γε ἄλλῃ. Ἐβελέσιον γὰρ, ἔφη, ἐστὶ, καὶ ἐρᾷ ἕκαστος ἂν ἂν βέλῃται. Αὐτίκα δὲ ἐκ ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης· ἐδὲ πατὴρ θυγατρὸς, ἄλλος δὲ ταύτης. Καὶ γὰρ φόβος καὶ νόμος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. Εἰ δὲ γ', ἔφη, νόμος τεδείη μὴ ἐσθίοντας

* Περικατέρρηξάτο, &c.] Sic, Ἑρῆξ.

Πέπλον δ' ἔρεικε κολπίαν ἀμυή χερῶν, — Aeschyl. Pers. v. 1065. †

Hujus verò moris exempla plura legas, lib. 3. p. 135.

† Ὅτι, ἔφη, καὶ νῦν, &c.] Huc respicit Plutarchus, περὶ πολυπραγμ. T. 2. p. 521, et seq. Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ ἐβούλετο τὴν Πάνθειαν ἰδεῖν, ἀλλὰ τῷ Ἀράσπου λέγοντος, ὡς ἀξίον βίαις εἶναι τὸ τῆς γυναικὸς εἶδος, Οἰκοῦν, ἔφη, διὰ τοῦτο μάλλον αὐτῆς ἀφικνέειν· εἰ γὰρ ἀπὸ σοῦ πιστεύεις ἀφικόμενον πρὸς αὐτήν, ἴσως ἂν με πάλιν ἀναπέισειν αὐτὴ καὶ μὴ σχολάζοντα φοιτῶν θεῶσθαι τε καὶ παρακαλεῖσθαι προέμεινον πολλὰ σπουδῆς ἀξίων. Deinde geminum Alexandri exemplum ibidem adducit: Ὁμοίως οὐδὲ Ἀλέξανδρος εἰς ὄψιν ἤλθε τῆς Δαρείου γυναικὸς, εὐπερὶ τιστάτης εἶναι λεγομένης, ἀλλὰ πρὸς, &c.

‡ Οἷεὶ γὰρ, &c.] Vocula γὰρ interrogationi hic inserviens, vim suam causalem amittit. Eodem modo adhibetur, Matt. 27. 23. Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη· Τί γὰρ καιρὸν ἐποίησεν; Frustrā igitur particulam istam orationem idè difficilem reddere arbitrat̄ur Maldanatus, quia non apparet, cujus rei causa reddatur. Nec erat, cur Interpres ille et Grotius etiam postulationis reculationem ibi subintelligendam statuerent; quasi dixerit Pilatus, Non faciam non crucifigam: quid enim mali patravit? Nam satis liquet, Araspen nullam hoc loco causam subjungere, sed interrogationem duntaxat proponere.

§ Ὁρα] MS. Bodl. dat ὄρας, quo modo si legas, interrogativa erit oratio; εἴque, quæ pauld infra occurrit, omninò similis: ὄρας ἔφη· ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον, &c. Audi Socratem cum Xenophonte de vitandis formosis differentem, ἀπομν. lib. 2.

μὴ πεινῆν, καὶ μὴ πίνοντας μὴ διψῆν, μηδὲ ρίγοῦν τῷ χειμῶ-
 νος, μηδὲ θάλπεσθαι τῷ θέρους, ἐδεῖς ἂν νόμος δυναθεῖη δια-
 πράξασθαι ἀνθρώπους ταῦτα πείθεσθαι· πεφύκασι γὰρ ὑπὸ
 τέτων κρατεῖσθαι. Τὸ δ' ἐρᾶν, ἐδελείσιόν ἐστιν ἕκαστος γέν
 τῶν καθ' αὐτὸν ἐρᾶ, ὥσπερ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς
 ἔν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ ἐδελείσιόν ἐστι τὸ ἐρασθῆναι, ἔ καὶ παύ-
 σασθαι ἐστὶν ὅταν τις βέλῃται; Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ἑώρακα καὶ
 κλαίοντας ὑπὸ λύπης δι' ἐρωτα, καὶ δελεούντας γε τοῖς ἐρω-
 μένοις· καὶ μάλα κακὸν νομίζοντας, πρὶν γε ἐρᾶν, τὸ δελεύ-
 ειν, καὶ δίδοντας γε πολλὰ, ὧν ἔ βέλτιον αὐτοῖς στέρεσθαι·
 καὶ εὐχομένους ὥσπερ καὶ τινος ἄλλης νόσος ἀπαλλαγῆναι, καὶ
 ἔ δυναμένους μέντοι ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεδεμένους ἐσχυρο-
 τέρα τινὶ ἀνάγκῃ ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέδεκτο. Παρέχεσι γέν ἑαυτὸς
 τοῖς ἐρωμένοις πολλὰ καὶ εἰκῆ ὑπηρετῆντας· καὶ μέντοι ἐδ'
 ἀποδιδράσκειν ἐπιχειροῦσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ
 φυλάττεσι τὸς ἐρωμένους, μὴ ποι ἀποδρῶσι.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς ταῦτα· Ποῖσι γὰρ, ἔφη, ταῦτα·
 εἰσὶ μέντοι οἱ τοῖστοι, ἔφη, μοχθηροί· δίοπερ, οἶμαι, καὶ εὐ-
 χονται μὲν αἰεὶ, ὡς ἄδλιοι ὄντες, ἀποθανεῖν μυρίων δ' ἐσῶν
 μηχανῶν ἀπαλλαγῆς τῷ βίῃ, ἐκ ἀπαλλάττονται. Οἱ αὐτοὶ
 δὲ γε ἔτοι καὶ κλέπτειν ἐπιχειροῦσι, καὶ ἐκ ἀπέχονται τῶν ἀλ-
 λοτριῶν· ἀλλ' ἐπειδὴν τι ἀρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὄρας, ἔφη,
 ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς ἐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν, αἰτιᾶ τὸν κλέπ-
 τοντα καὶ ἀρπάζοντα, καὶ ἔ συγγινώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις;
 Οὔτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ ἐκ ἀναγκάζουσιν ἐρᾶν ἑαυτῶν,
 ἐδὲ ἐφίεσθαι ἀνθρώπους ὧν μὴ δεῖ· ἀλλὰ τὰ μοχθηρὰ ἀν-
 θρώπια πασῶν, οἶμαι, ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστι, κατὰ πάντα ἐρωτα
 αἰτιῶντα· οἱ δὲ καλοὶ καὶ γαδοὶ, ἐπιθυμῶντες καὶ χρυσίῃ καὶ
 ἵππων ἀγαθῶν καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως ἀπάντων τέτων ῥα-
 δίδως δύνανται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἀπτεσθαι αὐτῶν παρὰ τὸ
 δίκαιον. Ἐγώ, ἔν, ἔφη, ταύτην ἑώρακας, καὶ πάνυ μοι
 καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅμως παρὰ σοὶ εἶμι, καὶ ἵππεύω, καὶ
 τᾶλλα τὰ ἐμοὶ προσήκοντα ἀποτελῶ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ
 Κῦρος· ἴσως γὰρ δᾶττον ἀπῆλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρωσ πέ-
 φυκε συσκευάζεσθαι ἀνθρώπον. Καὶ πρὸς γὰρ τοι ἐστὶ δί-
 γοντα μὴ εὐδὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα ἐκ εὐδὺς ἀναλάμ-
 πει· ὅμως δὲ ἐγώ γε ἔτε πρὸς ἐκὼν εἶναι ἄπομοι, ἔτε τὸς
 καλῆς

καλῆς ἐσοῶ. Οὐδὲ γέ σοι συμβελεύω, ἔφη, ὦ Αῤῥάσπα, ἐν τοῖς καλοῖς ἕαν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν ὡς τὸ μὲν πῦρ τῆς ἀποτομῆς καίει, οἱ δὲ καλοὶ καὶ τῆς ἀποφεν θερμῆς ὑφάπτουσιν, ὥστε αἰθεσθαι τῷ ἔρωτι. Θάρρει, ἔφη, ὦ Κύρε, ἐδὲ ἢν μηδέποτε παύσωμαι θεώμενος, ἔ μη κρατηθῶ, ὥστε ποιεῖν τι ἂν μὴ χρῆ ποιεῖν. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις· φύλαττε τοῖνον, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω, καὶ ἐπιμελῆ αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν καὶ πάνυ ἡμῖν ἐν καιρῷ τι γένοιτο αὐτῆ ἢ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθησαν·

Ο δὲ νεανίσκος, ἅμα μὲν ὄρῶν ὑπερκαλλῆ τὴν γυναῖκα, ἅμα δὲ αἰσθόμενος τὴν καλοκάγαδίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ θεραπεύων αὐτήν, καὶ οἴομενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἅμα δὲ αἰσθανόμενος ἔκ ἀχάριστον ἔσαν, ἀλλ' ἀντεπιμελεσμένην διὰ τῶν αὐτῆς οἰκετῶν ὡς καὶ εἰσίστηναι εἴη αὐτῷ τὰ δέοντα, καὶ, εἴ ποτε αἰσθηθήσειεν, ὡς μηδενὸς ἂν δέοιτο· ἐκ πάντων τέτων ἠλίσκετο ἔρωτι, καὶ ἴσως ἐδὲν θαυμαστὸν ἔπασχε. Καὶ ταῦτα μὲν δὲ ἔτως ἐπράττετο. Βεβλόμενος δὲ ὁ Κύρος ἐδέλοντας μένειν μεθ' ἑαυτῆ τῆς τε Μῆδος καὶ τῆς συμμάχους, συνεκάλεσε πάντας τῆς * ἐπικαιρίους· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἄνδρες Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα
 “ σαφῶς ὅτι ἔτε χρημάτων δέομενοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε, ἔτε
 “ Κυαζάρει νομίζοντες τῆτο ὑπηρετεῖν· ἀλλ' ἐμοὶ βεβλόμενοι
 “ τῆτο χαρίζεσθαι, καὶ ἐμὲ τιμῶντες, καὶ νυκτοπορεῖν καὶ
 “ κινδυνεύειν σὺν ἐμοὶ ἠδελήσατε. Καὶ χάριν τέτων ἐγὼ
 “ ὑμῖν ἔχω μὲν, † εἰ μὴ ἀδικῶ, ἀποδιδόναι δὲ ἔπω
 “ ἀξίαν δύναμιν ἔχειν μοι δοκῶ. Καὶ τῆτο μὲν ἔκ αἰσχύνο-
 “ μαι λέγων· τὸ δὲ, Ἦν μένητε παρ' ἐμοὶ, ἀποδώσω, εὖ ἴστε
 “ ὅτι τῆτο αἰσχυνοίμην ἂν εἶπειν· (νομίζοιμι γὰρ ἑμαυτὸν
 “ εἰοικέναι λέγοντι ταῦτα ‡ ἕνεκα τῆ ὑμᾶς ἐδέλειν μᾶλλον
 “ παρ' ἐμοὶ καταμένειν) ἀντὶ δὲ τέττε τάδε λέγω· ἐγὼ γὰρ

* Ἐπικαιρίους] Scilicet homines, Stephano interprete, rebus agendis et conficiendis negotiis idoneos: quasi dicas, eos quibus opportunè committi rerum agendarum cura possit: vel eos qui pro loco et tempore promptum semper et paratum habent consilium. Vide sis quæ de hoc vocabulo, lib. 3. notavimus.

† Εἰ μὴ ἀδικῶ] Stephanus legit εἴγε μὴ, &c. Nos Leunclavius, edit. Eton. et MStum Bodl. fecuti sumus.

‡ Εἰοικέναι λέγοντι, &c.] Ità reposuimus, MSti Bodl. et edit. Eton. fide nixi. Legunt aliter Leunclavius et Stephanus; sic nimirum ille:—εἰοικέναι λέγοντα ταῦτα τοῦτου ἕνεκα τοῦ, &c. hic autem;—εἰοικέναι λέγοντι ταῦτα τούτου ἕνεκα τοῦ, &c. Utrique tamen illud τούτου meritò suspectum erat: et pro λέγοντα Leunclavius in margine λέγοντι scripsit; quod jure optimo in contextu locum sibi vindicat.

“ ὑμῖν, καὶ ἤδη ἀπίητε Κυαζάρει πειδόμενοι, ὅμως ἦν τι
 “ ἀγαθὸν πράξω, πειράσομαι ἔτω ποιεῖν, ὥστε καὶ ὑμᾶς
 “ ἐμὲ ἐπαινεῖν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ἀπειμι ἀλλὰ καὶ
 “ * Τρκανίοις, οἷς τὰς ὄρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπε-
 “ δώσω, καὶ ἔποτε τέττας προδιδὼς ἀλώσομαι. Καὶ τῶ μὲν
 “ νῦν ταῦτα δίδοντι ἡμῖν Γαβρύα καὶ τείχη καὶ χώραν καὶ
 “ δύναμιν, πειράσομαι ποιεῖν μήποτε μεταμελῆσαι τῆς πρὸς
 “ ἐμὲ ὁδῆ. Καὶ τὸ μέγιστον δὴ, ἔτω περιφανῶς τῶν θεῶν
 “ δίδόντων ἀγαθὰ, καὶ φοβοίμην ἂν αὐτὰς καὶ αἰσχυνοίμην
 “ ἀπολιπὼν ταῦτα εἰκῆ ἀπελθεῖν. Εγὼ μὲν ἔν, ἔφη, ἔτω
 “ ποιήσω ὑμεῖς δὲ † ὅπως γινώσκετε, ἔτω καὶ ποιεῖτε· καὶ
 “ ἐμοὶ εἶπατε ὅτι ἂν ὑμῖν δοκῆ.” Ο μὲν ἔτως εἶπε·

Πρῶτος δὲ, ‡ ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς τῷ Κύρῳ εἶναι, πρὸς
 ταῦτα ἔλεξεν, § Αλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· (βασιλεὺς
 μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πεφυκέναι, ἐδὲν ἦττον ἢ ὁ ἐν
 τῷ σμῆνι φυόμενος τῶν μελιττῶν ἡγεμών. ¶ Εκείνω τε γὰρ
 αἰεὶ

* Τρκανίοις] MSti Bodl. et editionis Stephanianæ lectio est; cùm cæteri libri typis excusi minus rectè habeant, Τρκανίους.

† Ὅπως γινώσκετε] Sic, probante Stephano, rescripti; cùm antea legeretur γινώσκητε. Vulgo etiam in editis καὶ inter ὅπως et γινώσκητε occurrit: quod tamen, cùm à MSto Bodl. et Eton. edit. absit, eradendum censuimus.

‡ Ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς, &c.] De quo vide lib. I. p. 42.

§ Αλλ’ ἐγὼ μὲν, &c.] Torfit hic locus eruditorum ingenia; cui cùm explicando dederunt operam, in diversas abiēre partes. Stephanus, post βασιλεῦ, nihil deesse, sed ex præcedentibus subaudiendum putat, τὸ ἐμοὶ δοκῶν ἐγῶ. Leunclavius contrà, cui nempe Stephani minus placuerat interpretatio, sic à Xenophonte scriptum iudicat: Αλλ’ ἐγὼ μὲν φημι, ὦ βασιλεῦ. quippe, inquit, nec opus est alioquin ille ἔφη, cum præcesserit ἔλεξεν. At quis, amabò, qui in scriptis Xenophonticis non planè hospes sit, Leunclavius, hæc ratione adlatà, conjecturam tuam satis confirmasse putaverit? cùm unaquæque ferè pagina, plura τοῦ ἔφη, post εἶπεν, ἔλεξεν, &c. redundantis exempla suppediet. Ad Æmil. Portum transcuramus: qui locum proculdubio mutilum esse statuit, atque ex præcedentibus colligendum, quomodo integer fieri possit: Sic nimirum: Αλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως γινώσκω, οὔτω καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ. Mihi quidem adeò non mutilus videtur hic locus, ut eum ad affectus loquentis pulchre accommodatum arbitrer. Huius nimirum pectus admiratione et amore Cyrijam diu fervet; gestit itaque in ejus laudes properare; responsionis integre ei statim reddendæ immemor. Quam tamen in proclivi est, de istis Cyri verbis, ὑμεῖς δὲ ὅπως γινώσκετε, οὔτω καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἶπατε ὅτι ἂν ὑμῖν δοκῆ, commodè satis hoc modo supplere: Αλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως γινώσκω, οὔτω καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ· καὶ τὸ ἐμοὶ δοκῶν ἐγῶ. Scilicet, ut post parenthesis finitam pergit: ἐγὼ δὲ, ὦ Κύριε, καὶ ἂν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μινύμην παρὰ σοι, καὶ, &c.

¶ Εκείνω τε γὰρ, &c.] Hæc de re Macionem audi, Georg. I. 4. v. 210, et seq.

Περαιεὶα regem non sic Ægyptus, et ingens

Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaspes, Observant.

Et, v. 107.

—non illis (regibus) quisquam curstantibus altum

Ire iter, aut custris audebit vellere signa. item, v. 215, et seq.

Ille (rex) operum custos, illum admirantur, et omnes

Circumstant fremita dorso, slipantque frequentes,

Et scpe, &c.

αἰεὶ αἰ μέλιται ἐκῆσαι πείθονται ὅπερ δ' ἂν μένη, καὶ ἔδε-
μία ἐντεῦθεν ἀπέρχεται ἢν δέ που ἐξίη, ἔδεμία αὐτῆ ἀπο-
λείπεται ἔτω δεινός τις αὐταῖς ἔρως τῆ ἀρχεσθαι ὑπ' ἐκείνης
ἐγγίγνεται. Καὶ πρὸς σέ δὲ μοι δοκῶσι παραπλησίως πως οἱ
ἄνθρωποι ἔτοι διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε παρ
ἡμῶν ἀπήεις, τίς Μῆδων ἢ νέος ἢ γέρον σὲ ἀπελείφθη, τῆ μῆ
σοι ἀκολοθεῖν, ἕως ὅτε Αστυάγης ἡμᾶς ἀπέστρεψεν; Ἐπεὶ
δὲ ἐκ Πέρσων βοηθὸς ἡμῖν ἀρμήθη, σχεδὸν αὖ * ὀρῶμεν τὴς
φίλκας σε πάντας ἐδελουσίς σου συνεπομένους. Ὅτε δ' αὖ τῆς
δεῦρο στρατείας ἐπεθύμησας, πάντες σοι Μῆδοι ἐκόντες ἠκο-
λέθησαν. Νῦν δ' αὖ ἔτως ἔχομεν, ὡς σὺν σοὶ μὲν ὄμως καὶ
ἐν τῇ πολεμῖα ὄντες θαρρῆμεν, ἄνευ δὲ σὲ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι
φοβῶμεθα) οἱ μὲν ἔν ἄλλοι ὅπως ποιήσασιν, αὐτοὶ ἐρῶσιν·
ἐγὼ δὲ, ὦ Κῦρε, καὶ ἂν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενεῖμεν παρὰ σοι,
καὶ ὀρῶντές σε ἀνεξόμεθα, καὶ καρτερήσομεν ὑπὸ σὲ εὐεργε-
γετέμενοι.

Ἐπὶ τέτοις ὁ Τιγρᾶνης ἔλεξεν ὧδε, Σὺ, ἔφη, ὦ Κῦρε, μῆ
τι θουμάσης ἂν ἐγὼ σιγῶ· ἢ † γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, ἔχ ὡς
βυλεύσασα παρεσκευάσται, ἀλλ' ὡς ποιήσασα ὅτι ἂν πα-
ραγγέλλης. Ὁ δὲ Υφκάνιος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι,
εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίην τὴν βέλῃσιν εἶναι, τὸ μῆ
ἔασαι ὑμᾶς μέγα εὐθαίμονας γενέσθαι· ἀνδρωπίνῃ δὲ γνώμῃ
τίς ἂν ἢ φευγόντων πολεμίων ἀποτρέποιτο, ἢ ὅπλα παραδιδόν-
των ἐκ ἂν λαμβάνοι, ἢ ἑαυτὸς παραδιδόντων καὶ τὰ ἑαυτῶν
ἐκ ἂν δέχοιτο; ἄλλως τε καὶ τῆ ἡγεμόνος ἡμῖν ὄντος τοιάυτε,
ὅς ἐμοὶ δοκεῖ (ὡς ὄμνυμι ὑμῖν πάντας τὴς θεῆς) εὖ ποιῶν
ἡμᾶς μᾶλλον ἠδεσθαι ἢ ἑαυτὸν κλετίζων. Ἐπὶ τέτῳ πάν-
τες οἱ Μῆδοι τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κῦρε, ἐξήγαγες ἡμᾶς
καὶ οἴκαδε ὅταν ἀπιέναι καιρὸς σοὶ δοκῇ εἶναι, σὺν σοὶ ἡμᾶς

“ Mira plebei, inquit Plinius, circa eum (regem) obedientia. Cum procedit, unâ est totum
“ examen, circâque eum globatur, cingit, protegit, cerni non patitur—Cum processere, se
“ quæque proximam illi cupit esse, et in officio conspici gaudet—Ubicunque ille conse-
“ dit, ibi cunctarum castra sunt.” *Not. Hist.* lib. 11. c. 17.

* ὀρῶμεν] Ità Stephanus et Leunclavius: *Etonensis* aliaque editiones pessimè ὀρῶ μὲν repre-
sentant. Liber autem *Budensis*, teste Leunclavio, habet ἑωρῶμεν nec malè: cùm ἰ illud faci-
lè, propter vocalem antecedentem, excidere poterat.

† ἢ γὰρ ἐμὴ, &c.] Stephanus et Leunclavius dant, ἢ γὰρ μοι ψυχὴ, &c. Ille tamen
rectè conjecit, Xenophontem potius scripsisse ἢ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, vel ἢ γὰρ μου ψυχὴ, aut
etiam ἢ γὰρ ψυχὴ μου. MS. Bodl. ἢ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, &c. quod sufficere putat Ste-
phanus; cùm pronomen μου vel ἐμὴ facilè subaudiri possit. Nos, librum *Eton.* secuti, pro-
nomen exhibendum duximus.

ἀπάγαγε, Ο δὲ Κῦρος ταῦτα ἀκέσας, ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, αἰτῆμαί σε, δός μοι τῆς ἐμῆς τιμῶντας νικῆσαι εὖ ποιῆντα. Ἐκ τῆς ἐκέλευσε τὰς μὲν ἄλλας φυλακὰς καταστήσαντας, ἀμφ' αὐτὰς ἤδη ἔχειν, τῆς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν τὰς σκηναίς, τοῖς μὲν ἵππεῦσι τὰς τέτοις πρεπέσας, τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τέτοις ἀρκέσας; καὶ ἔτω καταστήσασθαι ὅπως ποιῆντες οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς ἅπαντες τὰ δέοντα φέρωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσαις, καὶ τῆς ἵππους τετραπευμένους παρέχωσι. Πέρσαις δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ἔργον ἢ τὰ πρὸς πόλεμον ἐκπονεῖν. Ταύτην μὲν ἔτω τὴν ἡμέραν διήγαγον.

Πρωτὶ δ' ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς τὸν Γαβρῦαν, Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππῳ, καὶ οἱ Περσῶν ἵππεῖς, γεγεννημένοι ἀμφὶ τῆς δισχιλίας· οἱ δὲ τὰ * τέτων γέρρα καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τέτοις εἶποντο, ἴσοι ὄντες τὸν ἀριθμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὴ στρατιὰ ἐπορεύετο τεταγμένη. Ἐκαστον δὲ ἐκέλευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπευσιν εἰπεῖν, ὅτι ὅστις ἀν' αὐτῶν ἢ τῶν ὀπισθοφυλάκων φαίνεται ὀπισθεν, ἢ τῶ μετώπῳ πρόσθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω τῶν ἐν τάξει ὄντων ἀλίσκεται, κολασθήσεται. Δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγονται πρὸς τῷ Γαβρῦε χωρίῳ, καὶ ὀρῶσιν ὑπερίσχυρόν τε τὸ ἔρυμα, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα, ὡς ἀν' κρᾶτιστα ἀπομάχοιντο· καὶ βῆς δὲ πολλὰ καὶ πάμπολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ ἔρυματα προσηγμένα ἑώρων. Πέμφας δὲ ὁ Γαβρῦας ἐκέλευσε τὸν Κῦρον περιελάσαντα † ἰδεῖν ἢ ἡ πρόσδος εὐπετεστάτη, εἶσω δὲ πέμφαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν τινας, οἵτινες ‡ αὐτῷ τὰ ἔνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν. Οὕτω δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸς μὲν τῷ ὄντι βεβλόμενος ἰδεῖν, εἶπε εἴη αἰρέσιμον τὸ τεῖχος, ἢ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γαβρῦας, περιήλαυε πάντοθεν, ἑώρα τε ἰσχυρότερα πάντα § ἢ προσελθεῖν· ἔς δ' ἔπεμψε πρὸς Γαβρῦαν, ἀπήγγελλον τῷ Κῦρῳ ὅτι τοσαῦτα εἶη ἔνδον ἀγαθὰ ὅσα ἐπ' ἀν-

* Τούτων γέρρα καὶ, &c.] Vide quæ notavimus ad Φιλὰς μαχαίρας, p. 235.

† Ἰδεῖν ἢ, &c.] Ità Stephanus et editio *Eton.* quam lectionem, margini editionis suæ adscriptam, in versione expressit Leunclavius; licet in contextu excudendo secutus fuerit edit. *Ald.* et *Florent.* quæ dant ——— ἰδεῖν εἴ ἢ πρόσδος, &c.

‡ Αὐτῷ] In editionibus *Ald.* *Florent.* *Eton.* *Leuncl.* et *MSto Bodl.* αὐτῶν legitur. Ego verò Stephanum libens sequuntur sum; qui, re ipsâ duce, reponendum curavit αὐτῷ, quod Muretus et Leunclavius ipse tandem recipiendum viderunt.

§ Ἡ προσελθεῖν] Ità Stephanus, Leunclavius, *Ald.* et *Eton.* edit. *Florentina* verò dat προσήλθην. inceptè. Nec magis mihi quidem placeant lectiones itæ, ἢ προσίπην vel πρόρῳθην, quas margini addendas curavit Leunclavius.

δράπων * γενεάν, ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ ἂν ἐπιλείπειν τὰς ἔνδοον ὄντας. Ο μὲν δὲ Κύρος ἐν φροντίδι ἦν ὅτι ποτε εἴη ταῦτα· ὁ δὲ Γαβρύας αὐτὸς τε ἐξήγει πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς ἔνδοθεν πάντας † ἐξήγε, φέροντας οἶνον, ἄλευρα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας βῆς καὶ ὄς, οἴας, αἶγας· καὶ εἴ τι βρωτὸν, πάντα ἱκανὰ προσήγον, ὡς δειπνῆσαι καλῶς ἅπασαν τὴν σὺν Κύρῳ στρατιάν. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τέτῳ ταχθέντες διηρθνύοντο τε ταῦτα καὶ ἐδειπνοποιεῖντο. Ο δὲ Γαβρύας, ἐπεὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτῷ ἔξω ἦσαν, εἰσιέναι ἐκέλευσε τὸν Κύρον ὅπως νομίζει ἀσφαλέςτατα. Προεἰσπέμφας ἔν ὃ Κύρος προσκόπεις καὶ δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἔτως εἰσῆει. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ἀναπεπταμένους ἔχων τὰς πύλας, παρεκάλει πάντας τὰς φίλους καὶ ἀρχοντας τῶν μετ' αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἔνδοον ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γαβρύας φιάλας χρυσαῖς, καὶ προχόους, καὶ κάλπιδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ ‡ δαρεικὸς ἀμέτρους τινὰς, καὶ πάντα καλὰ, καὶ τέλος τὴν

* Γενεάν] Vulgò, γενίας. Rectius, uti videtur, Stephani editio et MS. Bodl. in quibus legitur γενεάν.

† Ἐξήγε, φέροντας, &c.] Ità planè MS. Bodl. et exemplaria edita ferè omnia. *Florentinum* quidem habet οἶνον, ἄλιφτα, ἄλευρα, &c. et sic legi oportere putat Muretus. Sed illa vox penultima, tot libris reclamantibus, minimè admittenda videtur. Leunclavius locum mutilum esse, atque adeò hoc quodam modo supplendum censet, ——— πάντας ἐξήγειν, ἄλλους μὲν φέροντας οἶνον, ἄλευρα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας, &c. Neque hæc omnino displicet conjectura.

‡ Δαρεικοῦς] *Suidas*: εἰσὶ μὲν χρυσοῖ στατήρες οἱ Δαρεικοί· ἠδύνατο δὲ ἕκαστος αὐτῶν ὅπερ καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἰσημαζόμενος χρυσοῦς· οὐκ ἀπὸ Δαρείου τοῦ Ξέρξου πατρὸς, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου τινὸς παλαιότερου βασιλέως ἀνομασθήσαν. Λέγουσι δὲ τινες δύνασθαι τὸν Δαρεικὸν δραχμὰς ἀργυρίου εἶκασιν· ὡς τοὺς πέντε Δαρεικοὺς δύνασθαι μνῶν ἀργυρίου. De *Daricis* totidem ferè verbis utuntur *Scholias* Aristoph. ad *Εκκλησ.* v. 598. et *Harprocraton*. Unde in proclivi est *Hesychium* obiter emendare; apud quem sic malè scribitur, *Δαρεικοὶ οἱ χρονοὶ* (lege, *χρυσοὶ*) *στατήρες*, &c. Cùm verò nullus sive *Perfarum*, sive alius cujuslibet gentis Orientalis, rex *Darii* nomine, ante *Hystaspidem* illum, *Xerxis* patrem, apud profanos Auctores veniat; ad *Darium Medum*, (de quo *Dan.* 5. 31.) qui est *Xenophontis Cyaxares*, referenda videtur *Daricorum* origo. Hic, ut videtur eruditissimo *Humfredo Prideaux*, biennio illo, quo *Babyloni* regnabat, nummi istam purissimi speciem ex magnâ auri vi, quam victrices *Perfarum* *Medorum*que copie congefserant, excudendam curavit. Licet autem opinio hæc, utpote quæ à veri specie minimè abhorreat, fidem habeat; ab hoc ipso tamen loco, in quo *Daricorum*, eeu jam ante captam *Babylonem* vulgò notorum, mentionem facit *Xenophon*, difficultatis aliquid oriri videatur. Verùm dici potest, *Xenophontem* hic per ejusmodi temporis antiquitatem de *Daricis* loquutum esse, qualis apud *Virgillum* occurrit, *Æn.* lib. 6. v. 366. ———

Portisque require Velinos. De quo loco vide sis *A. Gell.* N. A. lib. 10. c. 16. Nec aliud ferè dicendum est de usu vocis דַרְיָקִים I *Paralip.* 29. 7. si modò vox ista intelligenda sit, (utì docti quidam viri censuerunt) de *Daricis Persicis*: nam *Davidis* certè tempore nummus istiusmodi nullus erat. *Buxtorfius* quidem, in *Lexico* Rabbिनico, voces דַרְיָקִים, דַרְבָּרִים, דַרְבָּרִים, דַרְבָּרִים, exponit, *Nummi antiqui aurei speciem*, tempore *Davidis*, i. e. ante exilium *Babylonicum* usitati. Mox idem tradit *Buxtorfius*, in *nuperis Mischnaioth* scribi, fuisse monetam *Persicam*. At si *Persica*: haud dubiè ista nummi species erat, quam docti plerique, tum *Veteres* tum *Recentiores*, à *Dario* nomen accepisse putârunt: quod si detur, *Davidis* certè tempore non existebat. Itaque existimaverim, *Daricos* a *Cyaxare* tandem, seu *Dario Medo*, fuisse cufos; *Extramque* adeò (*Auctorem Paralipomenon*) monetam, quæ *Davidis* ætate usitata erat, ad nummum *Persicum*, qui suo jam tempore notissimus erat, revocâsse. Vide, si libet, *Cl. Prideaux* *Connex. Hist.* V. et N. T. lib. 2. ad *An.* 538. *Bernard.* De *Ponder. et Mens.* lib. 2. *Caspr.*

τὴν θυγατέρα (δεινὸν ἄρα κάλλος καὶ μέγεθος, πενδικῶς δὲ ἔχουσαν τῷ ἀδελφεῷ τετυνηκός) ἐξαγαγὼν, τάδε εἶπεν. ὦ Κῦρε, ἐγὼ σοι τὰ μὲν χρήματα ταῦτα δίδωμι· τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέπω διαδέσθαι ὅπως ἂν σὺ βέλῃ. Ἰκετεύομεν δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόσθεν, τῷ υἱῷ, αὕτη δὲ νῦν, τῷ ἀδελφεῷ τιμωρὸν γενέσθαι σε.

Ὁ δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ σοι μὲν καὶ τότε ὑπεσχόμην, ἀψευδῆντός σε τιμωρήσειν εἰς δύναμιν· νῦν δὲ ὅτε σε ἀληθεύοντα ὁρῶ ἤδη, ὀφείλω τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ταύτη ὑπισχνῆμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν. Καὶ τὰ μὲν χρήματα, ἔφη, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δίδωμι δ' αὐτὰ τῇ παιδί ταύτῃ, καὶ ἐκείνῳ, ὃς ἂν γήμη αὐτήν. Ἐν δὲ δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σέ, ἀντ' ἧ ἔγωγ' ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ἧ πλεῖστά ἐστιν, ἐδὲ τὰ πανταχῶ, ἀντὶ τέττε ἧ σὺ μοι δεδώρησαι, ἡδῖον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γαβρύας, θαυμάσας τί ποτε τῷτο εἶη, καὶ ὑποπτέυσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, ἕτως ἤρετο, Καὶ τί τῷτ' ἐστίν, ἔφη, ὦ Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρος * ἀπεκρίνατο, ὅτι, ἔφη, ὦ Γαβρύα, πολλὰς μὲν οἶομαι εἶναι ἀνδρώπεις, οἳ ἔτε ἀσεβεῖν ἂν θέλοιεν, ἔτε ἀδικεῖν, ἔτε ἂν ψεύδοιντο ἐκόντες εἶναι· διὰ δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠδελῆκεῖναι προέσθαι μῆτε χρήματα πολλὰ, μῆτε τυραννίδα, μῆτε τείχη ἐρυμνὰ, μῆτε τέκνα ἀξίεραστα, ἀποδηήσκουσι πρότερον πρὶν δῆλοι γενέσθαι οἷοι ἦσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐρυμνὰ, καὶ πλεῖτον παντοδαπὸν, καὶ δύναμιν τὴν σὴν, καὶ θυγατέρα ἀξιοκτῆτον ἐγχειρίσας, πεποιήκας με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι ἔτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ ξένους ἐθέλοιμι, ἔτ' ἂν ἀδικεῖν χρημάτων ἕνεκῆν, ἔτε συνδήκας ψευδοίμην ἂν ἐκὼν εἶναι. Τῷτ' ἔν ἐγὼ σοι, εὖ ἴσθι, ἕως ἀνὴρ δίκαιός εἰμι, καὶ δοκῶν εἶναι τοιῷτος ἐπαινώμαι ὑπ' ἀνθρώπων, ἔποτ' ἐπιλήσομαι· ἀλλὰ πειράσομαι σε ἀντιτιμῆσαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἀνδρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβῆ ὡς ἀπορήσεις ἀξίει ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοί, ὧν ὅστις

Eisenfchmid. *Disquis. de Mens. et Pond. et eruditissimum Episcopum. Bathonio-Wellens, qui superrimè argumentum hoc tractavit, aliámque de origine vocis צניצתא I Paralip. 29. 7. et I Esd. 8. 27. sententiam proposuit.*

* Ἀπεκρίνατο, ὅτι, &c.] Vocula ἔτι hic et alibi sæpè redundat; præsertim post verba dicendi, et similia. Itaque nihil necesse est ut pleonasmus hunc, cum apud sacros Scriptores occurrat, ex Hebraico idiomate, τὸ ו eodem ferè modo redundans, exhibenti, repetamus. Vide Mat. 9. 18. Marc. 1. 37. 5. 35. 6. 4. 15. 10. 33. 16. 7. Act. 27. 10.

γαρεῖ αὐτήν, εἰ μέντοι χρήματα ἔξει τοσαῦτα ὅσα δίδως, ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τέτων, ἐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εὖ ἴσθι ὅτι εἰσὶ τινες αὐτῶν, οἳ ἂν μὲν σὺ δίδως χρημάτων, ἐδὲ μικρὸν τέτων ἕνεκα σὲ μᾶλλον θαυμάσασιν· ἐμὲ δὲ ζελοῦσι νυκί, καὶ εὐχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ἐαυτὸς ἐπιδειξάσθαι ὡς πιστοὶ μὲν εἰσιν ἐδὲν ἤττον ἐμῆ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις ἐδέποτ' ἂν ὑφείντο ζῶντες, εἰ μὴ θεὸς βλάπτῃ· ἀντὶ δ' ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς ὅτι ἐδ' ἂν τὰ Σύρων, πρὸς τοῖς σοῖς, καὶ Ἀσσυρίων πάντα προέλοιτο· τοῖσδε ἀνδρας εὖ ἴσθι ἐνταῦθα καθημένους. Καὶ ὁ Γαβρύας ἐπιγελάσας. Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κύρε, δεῖξόν μοι πῶς ἔτοί εἰσιν, ἵνα σε τέτων τινὰ αἰτήσωμαι παῖδά μοι γενέσθαι. Αἰελεῖ, ἔφη, ἐδὲν ἐμῆ σε δεήσει πυνθάνεσθαι, ἀλλ' ἢν σὺν ἡμῖν ἔπη, αὐτὸς σὺ ἔξεις καὶ ἄλλω δεικνῦναι αὐτῶν ἕκαστον.

Τοσαῦτα δ' εἰπὼν δεξιάν τ' ἔλαβε τῆ Γαβρύα, καὶ ἀναστὰς ἐξήκει, καὶ τὸς σὺν αὐτῷ πάντας ἐξήγαγε καὶ πολλὰ δεομένους τῆ Γαβρύα ἐνδον δειπνεῖν, ἐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδειπνεῖ, καὶ τὸν Γαβρύαν σὺνδειπνον * παρέλαβεν. Ἐπὶ στιβάδος δὲ κατακλιθεὶς ἤρετο αὐτὸν ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γαβρύα, πότερον οἶε εἶναι σοὶ πλείω ἢ ἡμῶν ἐκάστῳ στρώματα; Καὶ ὡς εἶπεν, Ἦμῖν νῆ τὸν Δί' εὖ οἶδ' ὅτι στρώματα πλείω ἐστὶ καὶ κλίνας, καὶ οἰκία γε πολλῶ μείζων ἢ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς· οἳ γε οἰκία μὲν χρῆσθε γῆ τε καὶ ἔρανῶ, κλίνας δ' ὑμῖν εἰσιν ὅποσαι γένοιντ' ἂν εὐναὶ ἐπὶ γῆς· στρώματα δὲ νομίζετε ἐχ' ὅποσα πρόβατα φύει ἔρια, ἀλλ' ὅποσα φρύγανα ὄρη τε καὶ πεδία ἀνίησι. Τότε μὲν δὴ πρῶτον ὁ Γαβρύας σὺνδειπνῶν αὐτοῖς, ὁρῶν τὴν φαυλότητα τῶν παρατίθεμένων βρωμάτων, πολὺ † σφᾶς ἐνόμιζεν εἶναι ἐλευθεριωτέρους αὐτῶν. ‡ Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίταν· (ἐπ' ἐ-

δενί

* Παρέλαβεν, Ἐπὶ, &c.] Itā locum hunc MS. Bodl. omnesque melioris notæ editiones recte exhibent. In Aldinā verd et Florent. omnia mirè perturbata, depravatāque sic leguntur, — παρέλαβε. μίγιστον δ' αὐτῶ ἔδοξεν εἶναι τὸ ἐν τῇ στρατείᾳ ὄντας, τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβασιόντων μηδενὸς οἰεσθαι εἶναι πλείω παρατίθεσθαι, ἐπὶ στιβάδος, &c. Votes autem istas, μίγιστον δὲ, &c. usque ad ἐπὶ στιβάδος, locum non suum occupasse, apertius est quam ut probatione careat.

† Σφᾶς ἐνόμιζεν, &c.] Locum hunc sic reddit Leunclavius: multò illos liberalius suis degere jud. cavuit, eorum in vescenda moderatione consideratā. Etenim, &c. Quod nec orationis structura patitur, nec mens Auctoris. Mihi autem, Philelphum, Gabrielium, alioſque Interpretes fecuto, prius pronomen σφᾶς ad Gobryam ejusque socios, posterius αὐτῶν ad Cyrum Persaeſque ceteros referendum, sententiā itā postulante, videtur.

‡ Ἐπεὶ δὲ, &c.] Laborat Leunclavius, ut voces istæ in ἐκκεδῆ mutantur; utque, sublatâ ante

δεινὸν γὰρ βρώματι ἐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων ἔτε ὄμμασιν ἀν' ἐκπεπληγμένος καταφανῆς γένοιτο, ἔτε ἀρπαγῆς, ἔτε νόμῳ, μὴ ἐχθὶ προνοεῖν ἄπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ἂν· ἀλλ' ἄσπερ οἱ ἵππικοί, διὰ τὸ μὴ ταράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἵππεύοντες καὶ ὄραν καὶ ἀκέειν καὶ λέγειν τὸ δέον, ἔτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ κεινηῶσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς κυνικὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι) ἐνενόησε δὲ αὐτῶν καὶ ὡς ἐπηρεῶν ἀλλήλους τοιαῦτα οἷα ἐρωτηθῆναι ἡδιον ἦν ἢ μὴ, * καὶ ὡς ἔσκωπτον οἷα σκωφθῆναι ἡδιον ἦν ἢ μὴ· ἅ, τε ἔπαιζον ὡς πολὺ μὲν ὕβρεως ἀπῆν, πολὺ δὲ τῆς αἰσχρόν τι ποιεῖν, πολὺ δὲ τῆς χαλεπαίνεσθαι πρὸς ἀλλήλους. Μεγίστον δ' αὐτῶν ἔδοξεν εἶναι, τὸ ἐν στρατείᾳ ὄντας τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων μηδεὸς οἴεσθαι δεῖν πλείω παρατίθεσθαι, ἀλλὰ τῆτο νομίζειν μεγίστην εὐωχίαν εἶναι, τὴς συμμάχεσθαι μέλλοντας ὀτιβελτίστους παρασκευάζειν. Ἡνίκα δὲ ὁ Γαβρύας εἰς οἶκον ἀπιὼν ἀνίστατο, εἰπεῖν λέγεται, Οὐκέτι θανατάζω, ᾧ Κῦρε, εἰ ἐκπόματα μὲν καὶ ἱμάτια καὶ χρυσίον ἡμεῖς ὑμῶν πλείονα κεκτήμεθα, αὐτοὶ δ' ἐλαττονος ὑμῶν ἀξιοὶ ἔσμεν. Ἡμεῖς γὰρ ἐπιμελέμεθα, ὅπως ἡμῖν ταῦτα ὡς πλείεστα ἔσται, ὑμεῖς δὲ μοι δοκεῖτε ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοὶ ὡς κράτιστοι ἔσεσθε. Ο μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος, Ἀγ', ἔφη, ᾧ Γαβρύα, ὅπως πρῶτ' παρέσθ' ἔχων τὴς ἱππέας ἐξωπλισμένους, ἵνα καὶ τὴν δύναμίν σε ἰδῶμεν, καὶ ἅμα διὰ τῆς σῆς χώρας ἀγῆς ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰδῶμεν ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἐκάτερος ἐπὶ τὰ προσήκοντα.

Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν ὁ Γαβρύας ἔχων τὴς ἱππέας, καὶ ἠγεῖτο. Ο δὲ Κῦρος, ὡς περ προσήκει ἀνδρὶ ἀρχοντι, ἔ μόνον τῷ πορευέσθαι τὴν ὁδὸν προσεῖχε τὸν νέον, ἀλλ' ἅμα προῖων ἐπεσκοπεῖτο εἴτι δυνατὸν εἶη τὴς μὲν πολέμιας ἀσθε-

ante eas τιλία στιγμή, connectantur cum superioribus in hunc modum — ἰλευθεριωτίους αὐτῶν, ἰσιδιή κατινόση τὴν μετριότητα τῶν σίτων. Nos, pertinacem librorum omnium confessionem secuti, nec interpunctionem loci, nec scripturam mutamus; sed novam hęc periodum instituimus; et ea quę sequuntur, ἐπ' οὐδὲν γὰρ βρώματι, &c. usque ad κυνικὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι· ad stipulante Stephano, parenthesis includenda putamus. Constat quidem, nihil in sequentibus reperiri, quod primo huic periodi membro, alterique illi ἐνενόησε δι' αὐτῶν, &c. respondeat. Itaque dicendum est, σχῆμα hęc ἀνανταπόδοτον occurrere.

* Καὶ ὡς ἐπηρεῶν, &c.] De interrogationibus his jociſque eleganter differit Plutarchus Sympof. lib. 2. προσβλ. α.

νεστέρες ποιεῖν, αὐτὲς δὲ ἰσχυροτέρες. Καλέσας ἔν τὸν Υρ-
κάνιον καὶ τὸν Γαβρύαν, (τέττες γὰρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι
ἢ αὐτὸς ἄετο δεῖσθαι μαθεῖν) Ἐγὼ τοι, ἔφη, ἄνδρες φίλοι,
θίωμα, σὺν ὑμῖν ὡς πιστοῖς βελευόμενος περὶ τῆς πολέμου τῆ-
δε, ἐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὄρῳ γὰρ ὑμῖν ἔτι μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ,
σκεπτέον ὄν, ὅπως ὁ Ἀσσύριος ἡμῶν μὴ ἐπικρατήσῃ. Ἐμοὶ
μὲν γὰρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἐστὶν ἴσως καὶ ἄλλη ἀπο-
στροφή· ὑμῖν δὲ, εἰ οὗτος ἐπικρατήσῃ, ὄρῳ ἅπαντα τὰ ὄντα
ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐστιν, οὐκ
ἐμὲ μισῶν, ἀλλ' οἴομενος ἀσύμφορον εἶναι αὐτῷ, ἡμᾶς μεγά-
λος εἶναι· καὶ στρατεύει διὰ τῆτο ἐφ' ἡμᾶς· ὑμᾶς δὲ καὶ
μισεῖ, καὶ ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπε-
κρίναντο ἀμφοτέρω, καὶ τὰ αὐτὰ περαίνειν * ὅτι μέλοι, ὡς
ταῦτα εἰδόσι, σφίσι, καὶ μέλον αὐτοῖς ἰσχυρῶς, ὅπη τὰ νῦν
παρόντα ἀποβήσοιτο.

Ἐνταῦθα δὴ ἤρχετο ᾧδε, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς μόνους
ἐνόμιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Ἀσσύριος πρὸς ἑαυτόν; ἢ ἐπίστασ-
θε καὶ ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Υρ-
κάνιος, πολεμιώτατοι μὲν εἰσιν αὐτῷ Καδέσιοι, ἔθνος μάλαι
πολὺ καὶ ἄλκιμον· Σάκαι γεμῆν, ὁμοροὶ ἡμῖν, οἳ πολλὰ
κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῆς Ἀσσυρίης· ἐπειρᾶτο γὰρ καὶ ἐκεῖνος,
ἄσπερ καὶ ἡμᾶς, καταστρέψασθαι. Οὐκ ἔν οἴεσθε, ἔφη,
νῦν αὐτῆς ἀμφοτέρω ἡδέως ἂν ἐπιβῆναι σὺν ἡμῖν τῷ Ἀσσυρίῳ;
Ἐφασαν, καὶ σφόδρα γε, εἶπη δύναιντο συμμίξαι. Τί δ' ἐν
μέσῳ, ἔφη, ἐστὶ τῆς συμμίξαι; Ἀσσύριοι, ἔφασαν, τὸ αὐτὸ
ἔθνος δι' ἄπερ νῦν πορεύη. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκασεν ὁ Κῦρος, Τί
γάρ; ἔφη, ᾧ Γαβρύα, ἐ σὺ τῆς νεανίσκου τέττε, ὅς νῦν εἰς τὴν
βασιλείαν καδέστηκεν, ὑπερηφανίαν πολλήν τινα τῆς τρόπε
κατηγορεῖς; Τοιαῦτα γὰρ, οἶμαι, ἔφη ὁ Γαβρύας, ἔπαθον
ὑπ' αὐτῆς. Πότερα δῆτα, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς σὲ μόνον ἐγένετο
τοιᾶτος, ἢ καὶ εἰς ἄλλους τινάς; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Γαβρύας,

* Ὅτι μέλοι, &c.] Edit. Leunclav. Ald. et Florent. dant μέλει. quàm lectionem Camerarius
et Gabriellus in loco convertendo fecuti sunt. Ex plurium verò exemplarium consensu à se
substitutum fuisse μέλοι testatur Stephanus; quibus sanè accedunt MS. Bodl. et Edit. Eton.
Hæc autem posteriori etiam loco μέλοι exhibet ante αὐτοῖς, quod haud minùs forsan aptum est,
quàm μέλον illud à cæteris editionibus omnibus et MSto Bodl. representatum. Locus non-
nihil obscuritatis habet; sed germanus Stephano sensus videtur: Responderunt et sibi curæ esse
eadem exequi, utpote qui scirent illa quæ Cyrus dicebat, et solliciti etiam essent, quò res præsentis
conservare forent.

καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς. Ἀλλὰ τὰς μὲν ἀσθενέοντας οἷα ὑβρίζει, τί δεῖ λέγειν; ἐνὸς δ' ἀνδρὸς πολὺ δυνατωτέρου ἢ ἐγὼ υἱόν, * καὶ ἐκείνου ἐταῖρον ὄντα, ὥσπερ τὸν ἐμὸν, συμπίνοντα παρ' ἐαυτῶ συλλαβὼν ἐξέτεμεν, ὡς μὲν τινες ἔφασαν, ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτῷ ἐπήνεσεν αὐτὸν ὡς καλὸς εἶη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν αὐτῷ γυναῖκα ἔσεσθαι. ὡς δὲ ἔτος νῦν λέγει, ὅτι ἐπέειρασεν αὐτῷ τὴν παλλακίδα. Καὶ νῦν ἔτος εὐνέχος μὲν ἐστί, τὴν δὲ ἀρχὴν ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατήρ αὐτῷ ἐτελεύτησεν. Οὐκ ἔν, ἔφη, οἷε ἂν καὶ τῷτον ἡμᾶς ἰδεῖν ἠδῶας, εἰ οἷοιτο αὐτῷ βοηθὸς ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν ἔν οἶδα, ἔφη ὁ Γαβρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοι αὐτὸν χαλεπὸν ἐστί, ὧ Κῦρος. Πῶς; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι εἰ μέλλοι τις ἐκείνῳ συμμιζεῖν, παρ' αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παρεῖναι. Τί ἔν, ἔφη, τῷτο χαλεπὸν; Ὅτι νῆ Δί, ἔφη ὁ Γαβρύας, οἶδα ἐξεληθῆσαν δύναμιν αὐτόθεν πολλαπλασίαν ἢς σὺ νῦν ἔχεις· εὖ δ' ἴσθι ὅτι διὰ ταῦτα ἤττον σοι νῦν, ἢ τὸ πρῶτον, οἱ Ἀσσύριοι καὶ τὰ ὄπλα ἀποφέρουσι, καὶ τὰς ἵππους ἀπάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰδῶσιν αὐτὴν ὀλίγη ἔδοξεν ἡ σὴ δύναμις· καὶ ἔτος ὁ λόγος πολὺς ἤδη ἐνέσπαρται· δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, βέλτιον εἶναι φυλαττομένους πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκέσας τῷ Γαβρύῳ τοιαῦτα, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὧ Γαβρύα, λέγειν, κελεύων ὡς ἀσφαλέστατα τὰς πορείας ποιῆσθαι. Ἐγὼ γ' ἔν σκοπῶν ἐ δύναμαι ἐννοῆσαι ἀσφαλεστέραν ἐδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας εἶναι, εἰ ἐκεῖ τῶν πολεμίων ἐστί τὸ κράτιστον. Πολλοὶ μὲν γὰρ εἰσιν, ὡς σὺ φῆς· εἰ δὲ καὶ δαυρήσῃσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγὼ φημι, ἔσονται. Μὴ ὀρῶντες μὲν ἔν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνους, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι τῷ μὲν φόβος ἀπαλλάσσεται, ὡς αὐταῖς ἐγένετο, δάρος δὲ ἐμφύσεται ἀντὶ τέττα τοσούτω μείζον, ὅσῳ ἂν πλείονα χρόνον ἡμᾶς μὴ ὀρῶσιν· ἢν δὲ καὶ ἤδη ἴωμεν ἐπ' αὐτὰς, πολλὰς μὲν αὐτῶν εὐρήσομεν ἔτι κλαίοντας τὰς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλὰς δ' ἔτι τραύματα ἐπίδεδεμένους, ἃ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἔλαβον, πάντας δ'

* Καὶ ἐκείνου ἐταῖρον, &c.] Consentiant hęc omnia, que videre licuit, exemplaria. Itaque Neutra est Leucclavius, qui vocibus, ἐκείνου, locum inter καὶ et ἐκείνου τιβουδνδμ putaret.

ἔτι μεμνημένους τῆς τῆδε μὲν τῆ στρατεύματος τόλμης, τῆς δ' αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς. Εὖ δ' ἴσθι, ὦ Γαβρύα, εἶναι καὶ τῆτο ἦδη. ὡς οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαρρήσωσιν, ἀνυπόστατον τὸ φρόνημα παρέχονται· ὅταν δὲ δείσωσιν, ὅσα ἂν πλείους ὦσι, τοσῶτα μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται. Ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ καὶ κακῶν λόγων ἠύξημένος αὐτοῖς πάρεστιν, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ πονηρῶν * χρημάτων, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσδύμων τε καὶ ἐξέστηκότεων προσάπων ἤθροισται· ὥστε ὑπὸ τῆ μεγέθους ἐράδιον αὐτόν ἐστιν ἔτε λόγοις κατασβέσαι, ἔτε προσάγοντα † πολεμίοις μένος ἐμβαλεῖν, ἔτ' ἀπάγοντα ‡ ἀνατρέψαι τὸ φρόνημα. ἀλλ' ὅσα ἂν μᾶλλον αὐτοῖς θαρσεῖν παρακελεύη. τοσῶτα ἐν δεινότεροις ἠγῶνται εἶναι. Ἐκεῖνο μέντοι ἦδη σκεφωμεθα ἀκριβῶς ὅπως ἔχει. Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τῆδε αἱ νίκαι ἐσονται ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις, ὁπότεροι ἂν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν, ὀρῶν καὶ σὺ φοβῆ περὶ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς τῶ ὄντι ἐν δεινοῖς ἐσμεν· εἰ μέντοι, ὥσπερ πρόσθεν, διὰ τῆς εὖ μαχομένους, ἔτι καὶ νῦν, αἱ μάχαι κρίνονται, θαρρῶν ἔδεν ἂν σφαλεῖης· πολὺ μὲν γὰρ σὺν θεοῖς παρ' ἡμῖν πλείονας εὐρήσεις τῆς δέ-

* *Χρημάτων*] Sic editi libri, quos vidi, omnes. Invenitur tamen et alia lectio, nempe *χρημάτων*. Utramque agnoscit MS. Bodl. Posteriore, in loco convertendo, *Philolepbus* et *Gabrielius* sequuti sunt; priorem, quam recepinus, *Camerarius* et *Leunclavius*. Hic autem omni ope nititur, ut *πραγμάτων*, pro *χρημάτων*, reponat. Sic enim, inquit, hæc tria sibi commodissimè respondent, *λόγοι, rumores; πράγματα, res ipsæ tristes et adversæ; πρόσωπα, vultus hominum trepidantium*: de quibus et colligi et augeri formido solet. Quod ad alteram scripturam, *χρημάτων*, attinet; illa sanè, nec injuriâ, *Leunclavio* vix locum hîc habere videtur, cum alii colores intelligi non possint, quàm vultûs, quàm vultûs; et vultûs statim mentio subjiciatur, qui ab illis coloribus secerni nequit. *Suidas* quidem, *Hesychius* et *Phavorinus* *χρημα* exponunt, *πρῶγμα*. At licet in singulari quidem numero, τὸ *χρημα*, ἀντὶ τοῦ *πράγματος* rectè ponatur; in plurali tamen τὰ *χρηματα*, ἀντὶ τῶν *πραγμάτων* in usu non reperiri suspicatur *Æmil. Portus*. Quare idem *Portus* *πράγμάτων*, pro *χρημάτων*, in ipso textu legendum, ut monet etiam *Leunclavius*, existimat. Nihilominus, cum locus hic manifesto errore non teneatur, à lectione receptâ, ubi potissimum exemplaria primæ notæ consentiunt, desciscere religio est. *Scholias* sanè *Thucyd.* τὰ *χρηματα* his exponit *πράγματα*, lib. 3. p. 191. et lib. 7. p. 425. edit. *Oxon.* Ea tamen expositio, utroque in loco, minus, uti videtur, consona est, Auctoris menti; quæ postulat, ut per *χρηματα* intelligamus vel *merces* vel *pecunias*, de quibus vulgò accipi solet vox ista. *Vulgata* lectio *Suide* patrocinio meliùs defenditur; qui *χρημα*, in numero etiam multitudinis positum, interpretatur *πρῶγμα*, nam ad *χρημάτων* hæc habet; *κίτται ἢ λίξις καὶ ἐπὶ πράγματος, ἢ προσώπου, ἢ λόγου. ponitur hæc vox pro re, vel personâ, vel oratione.*

† *Πολεμίοις* μένος, &c.*] *Leunclavius* exhibet *πολεμίοις*, et in margine scribit *πρὸς πολεμίοις*. quam lectionem editor quidam *Xenophontis* temerè, ut aliàs solet, in contextum recepit. At *vulgatæ* scripturæ sua constat auctoritas, neque ea sine contemptu veterum exemplarium omnium mutari potest. Haud necesse est monere, *Homerica* phrasi uium esse hoc loco *Xenophontem*.

‡ *Ἀνατρέψαι*] Ità restituimus *MStum* Bodl. secuti, adductisque ipsâ loci sententiâ; quæ, uti *Camerarius*, probante *Leunclavio*, animadvertit, *excitandi* verbum postulat. Priùs autem in editis legebatur, *ἀνατρέψαι*, quod, cum *prosterrendi* vel *dejiciendi* vim habeat, nemo non videt alienum, atque *Cyri* veluti oratio, spectare,

λοντας μάχεσθαι ἢ παρ' ἐκείνοις. Ὡς δὲ ἔτι μᾶλλον θαρ-
 ρῆς, καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι πολὺ μὲν
 ἐλάττονες, εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἠττηθῆναι ὑφ' ἡμῶν, πολὺ δὲ
 ἐλάττονες ἢ ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ * μείζονες
 νῦν, ἐπεὶ ἐνίκησαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσε-
 γένησθε· μὴ γὰρ ἔτι ἀτίμαζε μηδὲ τὲς σὲς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν
 εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ' ἴσθι, ᾧ Γαβρύα, θαρρῆντες
 καὶ οἱ ἀκολοῦθοι ἔπονται. Μὴ λαιθανέτω δὲ σε μηδὲ τῆτ',
 ἔφη, ὅτι ἕξεσι μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς· γοργό-
 τεροι δὲ, σάφ' ἴσθι, ἐδαμῶς ἀν' αὐτοῖς φανείημεν ἢ ἰόντες
 ἐπ' ἐκείνας. Ὡς ἔν' ἐμῶ ταῦτα γιγνώσκοντος, ἄγε ἡμᾶς εὐδὺ
 τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρταῖοι ἐπὶ τοῖς ὄρειοις τῆς
 Γαβρύας χώρας ἐγένοντο. Ὡς δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, κατέστησε
 λαβῶν ἐν τάξει μεθ' ἑαυτῶ τὲς τε πεζῆς καὶ τῶν ἰππέων ὅσας
 ἐδόκεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν· τὲς δ' ἄλλες ἰππέας ἀφῆκε κατα-
 δεῖν, καὶ ἐπέλευσε τὲς μὲν ὄπλα ἔχοντας κατακαίνειν, τὲς δ'
 ἄλλες καὶ πρόβατα, ὅσα ἀν' λάβωσιν, ἄγειν πρὸς αὐτόν.
 Ἐπέλευσε δὲ καὶ τὲς Πέρσας συγκαταδεῖν· καὶ ἦκον πολλοὶ
 μὲν αὐτῶν κατακεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ δὲ καὶ
 λείαν πλειστην ἄγοντες. Ὡς δὲ παρῆν ἡ λεία, συγκαλέσας
 τὲς τε τῶν Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν Υρκανίων, καὶ τὲς ὁμο-
 τίμας, ἔλεξεν ᾧδε· Ἄνδρες φίλοι, ἐξέτιξεν ἡμᾶς ἅπαντας
 πολλοῖς ἀγαθοῖς ὁ Γαβρύας· εἰ ἔν', ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξε-
 λόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ † ἄλλῃ στρατιᾷ τὰ ἱκανὰ, δόι-
 ημεν τὴν ἄλλην τάτῳ λείαν, ἂρ' ἂν, ἔφη, καλὸν ποιήσαιμεν,
 τῶ εὐδύς φανεροὶ εἶναι ὅτι καὶ τὲς εὐ ποιῶντας πειρώμεθα νι-
 κᾶν εὐ ποιῶντες. Ὡς δὲ τῆτ' ἤκησαν, πάντες μὲν ἐπήνευ,
 πάντες δ' ἐνεκωμίαζον· εἷς δὲ καὶ ἔλεξεν ᾧδε, Πάνυ, ἔφη, ᾧ
 Κύρε, τῆτο ποιήσομεν. Καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γα-
 βρύας πτωχὴς τινὰς ἐνόμιζεν ἡμᾶς, ὅτι ἐ δαρεικῶν μεστοὶ
 ἤκομεν, ἐδ' ἐκ χρυσῶν φιαλῶν ἐπίνομεν· εἰ δὲ τῆτο ποιήσαι-

* Μείζονες νῦν, &c.] Sic in libris omnibus ferè haecenus editis legitur. Verum MS. Bodl. additâ quâdam clausulâ, dat: ἡμεῖς δὲ καὶ μείζονες νῦν ἢ πρὶν, ἐπεὶ ἐνίκησαμεν καὶ ἰσχυ-
 ρότεροι, ἐπεὶ αὐτὸς ἡμεῖς καὶ πλείους δὲ, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε. Hanc lectionem, mar-
 gini editionis suæ adscriptam, in loco convertendo, secutus est Leunclavius: eâque haud fanè
 displicet.

† Ἄλλῃ] Vocem hanc editiones omnes constantissimè servant. At à MSto Bodl. abest,
 et Leunclavio minùs placet, uti ex notâ ei adhuc constat: nihil tamen contra cæterorum
 idem mutamus. Vide lib. 3. p. 99. not. 3.

μεν, γνοίη ἄν, ἔφη, ὅτι ἐλευθερίεις εἶναι καὶ ἄνευ χρυσίς ἐστίν. Ἰτε δὴ, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν ἀποδόντες τοῖς μάχοις, καὶ ὅσα τῆ στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα καλέσαντες τὸν Γαβρύαν δότε αὐτῷ. Οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει, τὰ ἄλλα ἔδωσαν τῷ Γαβρύα.

Ἐκ τῆς δὴ ἦει πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα, παραταξάμενος ὥσπερ ὅτε ἡ μάχη ἦν. Ὡς δ' ἐκ ἀντεξήσαν οἱ Ἀσσυριοί, ἐκέλευσεν ὁ Κύρος τὸν Γαβρύαν προσελάσαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ * βέλεται ἐξίῳν ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, καὶ αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀμύνει τῇ χώρῃ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρατῆσι πείθεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Γαβρύας προσελάσας ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν, ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ αὐτῷ ἐξεπεμψεν ἀποκρινόμενος τοιαύδε. Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γαβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτεινά σε τὸν υἱὸν μεταμέλει μοι, ἀλλ ὅτι ἐ καὶ σὲ προσαπέκτεινα. Μάχεσθαι δ' ἂν βέλησθε, ἦκετε εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δ' ἡμῖν ἔπω σχολή· ἔτι γὰρ παρασκευαζόμεθα. Ὁ δὲ Γαβρύας εἶπεν, Ἀλλὰ μήποτε σοι λήξειεν αὕτη ἡ μεταμέλεια· δῆλον γὰρ ὅτι ἀνιῶ σε ἐγὼ ἐξ ἧ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ὁ μὲν δὴ Γαβρύας ἀπήγγειλε τὰ τῆ Ἀσσυρίης· ὁ δὲ Κύρος ἀκέσας ταῦτα, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα· καὶ καλέσας τὸν Γαβρύαν, εἶπέ μοι, ἔφη, ἐκ ἔλεγγες μέντοι σὺ ὅτι τὸν ἐκτμηθέντα ὑπὸ τῆ Ἀσσυρίης οἶε ἂν σὺν ἡμῖν γενέσθαι; Εὖ μέντοι, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἦδη ἔγωγε καὶ ἐκεῖνος ἐπαρρησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Ὅποτε ἔν καλῶς σοι δοκεῖ ἔχειν, πρόσιδι πρὸς αὐτόν· καὶ πρῶτον μὲν ἔτω ποίει, † ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὴν δὲ συγγένη αὐτῷ, εἰάν μὲν γνῶς αὐτὸν φίλον ἡμῶν βεβλόμενον εἶναι, τῆτ' † ἦδη χρὴ μηχανᾶσθαι, ὅπως λάδῃ φίλος

* Βούλεται] *Etonensis* aliæque editiones minùs rectè βούληται representant. Nos ed. *Steph. Leuncl. Florent. Ald.* magis que adeò receptam *οὐ εἰ* constructionem secuti sumus.

† Ὅπως ἂν αὐτὸς, &c.] Ità ex *MSto Bodl.* mutatà tantùm pronominis specie, locum hunc restituumus; cùm in eo legatur ὅπως ἂν οὗτος λέγῃ· ἐπειδὴν, &c. Editi vulgò dant ποίει, ὅπως ἂν αὐτοὶ ὅστι ἂν λέγῃ εἰδῆς· ἐπειδὴν, &c. quæ lectio sonat, facite ut intelligatis quidquid dicat. Hanc tamen sententiam *Leunclavius* cùm concoquere non poterat, eam, quam damus, lectionem, in loco vertendo expressit, et editionis suæ margini adscripsit.

‡ Ἦδη χρὴ μηχανᾶσθαι] Ab omnibus ferè libris abest illud χρὴ, quod tamen nos, editionem *Etonensem* secuti, addendum putavimus. Rectè enim observat *Stephanus*, infinitivum solum stare hic non posse, nisi pro imperativo positum, prisco more, dicamus. Sed cùm imperativi *πρόσιδι* et *ποίει* præcedant, cur in eadem periodo infinitivum pro imperativo subjunxisset? Certè hoc mihi (verba sunt *Stephani*) non sit verisimile: quare aut imperativum ex illo infinitivo nobis esse faciendum, aut particulam *δεῖ* vel *χρὴ* addendam censuerim; ut sit τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, vel τοῦτω ἦδη χρὴ μηχανᾶσθαι. Illi tanè scribendi modo favet *MSt. Bodl.* in quo legitur τοῦτο δὴ μηχανᾶσθαι.

ἂν ἡμῖν ἔτε γὰρ ἂν φίλος τις ποιήσειεν ἄλλως πως * πλεί-
 στα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι· ἔτ' ἂν ἐχ-
 θρὸς πλείω τις βλάβειεν ἄλλως πως, ἢ φίλος δοκῶν εἶναι.
 Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Γαβρύας, οἶδ' ὅτι καὶ πρίατο Γαδάτας τὸ
 μέγα τι ποιῆσαι κακὸν τὸν νῦν βασιλέα Ασσυρίαν· ἀλλ' ὅτι
 ἂν δύναίτο, τῆτο καὶ ἡμᾶς δεῖ σκοπεῖν. Λέγε δὴ μοι, ἔφη
 ὁ Κῦρος, εἰς τῆτο τὸ φρέριον τὸ πρὸ τῆς χώρας, ὃ φατε Υξ-
 κανίους τε καὶ Σάκαις † ἐπιτετειχίσθαι, τῆδε τῇ χώρᾳ πρό-
 βολον εἶναι τῷ πολέμῳ, ἃρ' ἂν οἶε, ἔφη, ὑπὸ τῷ φρερέαρχῃ
 παρεδῆναι τὸν εὐνῆχον ἐλθόντα σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε, ἔφη
 ὁ Γαβρύας, εἴπερ ἀνυπόπτος ἂν, ὥσπερ νῦν ἐστίν, ἀφίκοιτο
 πρὸς αὐτόν. ‡ Οὐκᾶν, ἔφη, ἀνυποπτότατος ἂν εἴη, εἰ προσβά-
 λοιμι ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία αὐτῶ, ὡς λαβεῖν βεβλόμενος, ἀπο-
 μάχοιτο δ' ἐκεῖνος ἀνὰ κράτος· καὶ λάβοιμι μὲν αὐτῶ τι
 ἐγὼ, ἀντιλάβοι δὲ κακῆνος ἡμῶν ἢ ἄλλος τινὰς, ἢ καὶ ἀγ-
 γέλης πεμπομένους ὑπ' ἐμῶ πρὸς τέττας ἔς φατε πολεμίους τῷ
 Ασσυρίῳ εἶναι· καὶ οἱ μὲν ληφθέντες λέγοιεν ὅτι δ' ἐπὶ στρα-
 τευμα ἀπέρχονται, καὶ κλίμακας ὡς τὸ φρέριον ἄγοντες·
 ὃ δὲ εὐνῆχος ἀκέσας πορποιήσαιοτο, προαγγεῖλαι βεβλόμενος
 ταῦτα, παρεῖναι. Καὶ ὁ Γαβρύας εἶπεν, Οὕτω μὲν γιγνο-
 μένων σαφῶς οἶδα ὅτι παρεῖη ἂν αὐτόν, καὶ δέοιτό γ' ἂν αὐτῶ
 μένειν ἔστε σὺ ἀπέλθῃς. Οὐκᾶν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴγε ἀπαξ
 εἰσέλθοι, δύναίτ' ἂν ἡμῖν ὑποχείριον ποιῆσαι τὸ χωρίον; Εἰ-
 κὸς γῆν, ἔφη ὁ Γαβρύας, τὰ μὲν ἔνδον ἐκεῖνος συμπαρασκευά-

* Πλείστα] MS. Bodl. dat πλείω. quod magis probat Muretus. Perperam. Nam usitata
 scriptoribus Atticis est ista graduum permutatio. Οὐκοῦν αὖ ὁ καὶ δίκαια ποιῶν λέγων λυσίτε-
 λείν, φαίη ἂν εἶναι ταῦτα πρᾶττειν——ἔτε τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἔσται ἐγκρατί-
 στατος, i. e. longè potentior, Plat. de Rep. lib. 9. p. 589. edit. Steph. Alia exempli profert
 Budeus Comm. l. G. p. 1051.

† Ἐπιτετειχίσθαι, τῆδε, &c.] Locum hunc interpunctionis vitio laborantem sic sanavimus:
 εὐνὴν πρῶτος scriberetur——ἐπιτετειχίσθαι τῆδε τῇ χώρᾳ, πρόβολον, &c. Sed datus iste,
 χώρα, cum comitantibus particulis, ad πρόβολον, non id ἐπιτετειχίσθαι, referendus est. Con-
 stat hoc tum ex loci sententiā, tum ex eadem loquendi formulā infra paulò occurrenti; ὅπως
 ἰαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς, &c.

‡ Οὐκοῦν, ἔφη, &c.] Mavult Stephanus hunc locum et sequentem interrogativè legere. Cui
 adfentior.

§ Ἐπὶ στρατευμα, &c.] Muretus unicā voce legendum censet ἐπιστρατευμα, et paulò post,
 ἄζοντες, pro ἄγοντες, ut sit sensus, proficisci sè ad supplementum exercitiū à Sacis et Hyrcaniis ad-
 ducendum, scilicet, &c. Mihi verò illud ἐπιστρατευμα haud probè commatis esse videtur. Mo-
 nendus tamen est lector, aliam scripturam edit. Flor. et Ald. præ se ferre, nimirum hanc:
 καὶ κλίμακας ὥσπερ τὸ φρέριον ἄζοντες. Sed magis, mihi placet lectio vulgò recepta, quam
 MS. etiam Bodl. confirmat: in quo tamen ἄζοντες, non ἄγοντες, legitur. Loci autem sen-
 tentiam satis explicant illa, quæ mox sequuntur, verba: τοῖς μὲν ἔνδον ὁ Γαδάτας διαφεύγειν,
 ἔστας ἄζοντες τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζουσιν, p. 171.

ζοντος, τὰ δ' ἔξωθεν σὲ ἰσχυρότερα προσάγοντος. Ἰδι ἔν, ἔφη· καὶ πειρῶ ταῦτα διδάξαι, καὶ διαπραξάμενος, παρῆναι πιστὰ δὲ αὐτῷ ἐκ ἂν μείζω ἔτε εἴποισ ἂν ἔτε δείξαις ὧν αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρ ἡμῶν εἰληφώς.

Ἐκ τέττε ἄρχετο μὲν ὁ Γωβρύας· ἄσμενος δὲ ἰδὼν αὐτὸν ὁ εὐνῆχος, συνωμολόγει τε πάντα καὶ συνέδετο ἅ ἔδει. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα δοκοῖη ἰσχυρῶς τῷ εὐνῆχῳ ἔχειν τὰ ἐπισταλέντα, ἐκ τέττε τῇ ὑστεραία προσέβαλε μὲν ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ ὁ * Γαδάτας· ἦν δὲ καὶ ὁ ἔλαβε χαρίον ὁ Κῦρος, ὁποῖον ἔφη ὁ Γαδάτας· τῶν δὲ ἀγγέλων ἔς ἔπεμψεν ὁ Κῦρος, προειπὼν οἱ πορεύσοιντο, τὲς μὲν εἶασεν ὁ Γαδάτας διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν· † ἔς δ' ἔλαβε, βασιανίζων ἐναντίον πολλῶν, ὡς ἠκασεν ἐφ' ἃ ἔφασαν πορεύεσθαι, εὐδέως συνεσπευσμένος ὡς ἐξαγγελῶν, τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο. Τέλος δὲ πιστευθεὶς, ὡς βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ φρερίον· καὶ τέως μὲν συμπαρασκευάζειν, ὅτι ἐδύνατο τῷ φρεράρχῃ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κῦρος εἰσῆλθε, καταλαμβάνει τὸ χαρίον, συνεργὸς ποιησάμενος καὶ τὲς † παρὰ Κῦρον αἰχμαλώτους. Ἐπεὶ δὲ τῆτο ἐγένετο, εὐδὺς Γαδάτας ὁ εὐνῆχος τὰ ἔνδον καταστήσας ἐξῆλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ § προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κῦρε. Ἀλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἔφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς θεοῖς ἔκκελεύεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὐ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιῆμαι, φίλον τῆτο τὸ χαρίον τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις καταλιπεῖν· σὲ δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ἀσσύριος παῖδας μὲν, ὡς εἴοικε, τὸ ποιεῖν ἀφείλετο, ἔ μέντοι τόγε φίλος κτᾶσθαι σὲ δύνασθαι ἀπεστέρησεν· ἀλλ' εὐ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς τῷ ἔργῳ τῆτω φίλος πεποίησαι,

* Γαδάτας· ἦν καὶ ὁ, &c.] In MSto Bodl. et editione Eton. defunt voces istæ omnes, quæ inter Γαδάτας et τῶν δὲ ἀγγέλων interjectæ sunt. At eas exhibent editiones vetustæ Flor. et Ald. quas Stephanus, Leunclavius, alisque hoc in loco secuti sunt. Nobis itaque religio fuit integram simul sententiam expungere, quæ non tot librorum modò testimoniis corroborata est, sed et ex ipso Xenophonte defendi posse videatur: suprâ enim paulò dixerat Cyrus——: ἰ προσβάλομαι ἐγὼ πρὸς τὰ χαρία αὐτοῦ——καὶ λάβομαι μὲν αὐτοῦ τὴ ἐγὼ, &c.

† Οὗς δ' ἔλαβε, &c.] Libri ferè omnes particulam δὲ inter ὡς et ἤκουσεν importunè positam exhibent: unde impedita exoritur orationis structura. Nos Stephanum libenter secuti sumus; qui eam assentiente, ut testatur ipse, libro veteri, expunxit.

‡ Παρὰ Κῦρον] Muretus legendam censet παρὰ Κῦρου. Et MS. quidem Bodl. παρὰ τοῦ Κῦρου representat. At locum suum teneat, per me licet, vulgata lectio, quam ceteri libri omnes præstant.

§ Προσκυνήσας | Vide lib. 4. p. 138. not. 3.

οἱ σοι, ἢν δυνάμεδα, πειρασόμεδα μὴ χεῖρας βοηθοὶ παρ-
ραστήναι ἢ εἰ παῖδας ἢ ἐκγόνες ἐκέκτησο. Ο μὲν τοιαῦτα
ἔλεξεν.

Ἐν δὲ τῷ ὄ Τυρκάνιοις, ἄρτι ἡσθημένος τῷ γεγενημένῳ,
προσθεῖ τῷ Κύρῳ, καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτῷ, εἶπεν, Ὡ
μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κύρῳ, ὡς πολλὴν με τοῖς θεοῖς
ποιεῖς χάριν ὀφείλεις, ὅτι σοὶ με συνήγαγον. Ἴδι νῦν τοίνυν,
εἶφη ὁ Κύρος, καὶ λαβὼν τὸ χεῖρὸν ἔπερ ἕνεκά με ἀσπάζη,
διατίθει αὐτὸ ἔτι, ὡς ἂν τῷ * ὑμετέρῳ φύλῳ πλείστε
ἄξιον ἦ, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιστα δ', εἶφη, Γα-
δάτα τέτα, ὅς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ παραδίδωσι. Τί ἔν; εἶφη
ὁ Τυρκάνιος, ἐπειδὴν Καδῆσιοι ἔλθωσι καὶ Σάκαι, καὶ οἱ ἐμοὶ
πολίται, καλέσωμεν καὶ τῆτον, ἵνα κοινῇ βελευσόμεδα
πάντες, ὅσοις προσήκει, πῶς ἂν συμφοράτατα χρώμεδα τῷ
Φερίῳ; Ταῦτα μὲν ἔτι συνήνεσε καὶ ὁ Κύρος· ἐπεὶ δὲ συ-
νήλθον οἷς ἔμελε περὶ τῷ Φερίῳ, ἐβελεύσαντο κοινῇ φυλάτ-
τειν οἷσπερ ἀγαθὸν ἢν φίλιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος
εἴη πολέμα, τοῖς δ' Ἀσσυρίοις ἐπιτετειχισμένον. Ἐπεὶ δὲ
τῆτο ἐγένετο, πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ Καδῆσιοι συνεστρα-
τεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Τυρκάνιοι καὶ συνελέγη ἐντεῦθεν στρα-
τευμα, Καδῆσιων μὲν, πελτασταὶ εἰς δισμυρίους, καὶ ἰππεῖς
εἰς τετρακισχιλίους· Σακῶν δὲ, τοξόται εἰς μυρίας, καὶ ἰππο-
τοξόται εἰς δισχιλίους· καὶ Τυρκάνιοι δὲ πεζοὶ τε ὅσους ἐδύνατο
προσεξέπεμψαν, καὶ ἰππέας προσεπλήρωσαν εἰς δισχιλίους·
τὸ γὰρ πρόσθεν καταλελειμμένοι ἦσαν πλείους οἴκοι αὐτῶν ἰπ-
πεῖς, ὅτι οἱ Καδῆσιοι καὶ οἱ Σάκαι τῶν Ἀσσυρίων πολέμιοι
ἦσαν. Ὅσον δὲ χρόνον ἐκαδέζετο ὁ Κύρος ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ
Φερίον οἰκονομίαν, τῶν Ἀσσυρίων τῶν κατὰ ταῦτα τὰ χεῖρα
πολλοὶ μὲν ἀπῆγον ἵππους, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὄπλα, φοβέ-
μενοι ἤδη πάντας τὰς προσχώρας.

Ἐκ δὲ τῆτε προσέρχεται τῷ Κύρῳ ὁ Γαδάτας, καὶ λέγει
ὅτι ἦκασιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ἀσσύριος, ἐπεὶ πύδοιτο τὰ
περὶ τῷ Φερίῳ, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ συσκευάζοιτο ὡς

* Τυρκίῳ φύλῳ] Sic emendavimus, partim ex MSto Bodl. in quo legitur ὑμετέρῳ φύλῳ
partim ex conjecturâ Stephani, qui se non dubitare ait, quin vera lectio sit τῷ ὑμετέρῳ φύλῳ,
i. e. nostræ nationi. Addit Stephanus, de hâc lectione Camerarii vetus exemplar et Gabrieliun
etiam sibi adfentiri. Fallum hoc quidem : nam Gabrielius vertit, vestræ nationi.

ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτῆ χάραν· Ἦν ἔν ἀφῆς με, ὦ Κύρε, τὰ
 τείχη ἂν πειραδεῖν διασῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων μείων λόγος.
 Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἦν ἔν ἴης νῦν, πότε ἔση οἴκοι; Καὶ ὁ Γα-
 δάτας εἶπεν, Εἰς τρίτην δειπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρα; Ἡ καὶ τὸν
 Ασσύριον, ἔφη, οἶε ἐκεῖ ἤδη καταλήψεται; Εὐ μὲν ἔν, ἔφη,
 οἶδα· σπεύσει γὰρ ὅσω σὺ πρόσω * δοκεῖς ἵναί. Εγὼ δὲ,
 ἔφη ὁ Κύρος, ποσταῖος ἂν σὺν τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε ἀφικεί-
 μην; Πρὸς τῆτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγει, Πολὺ ἤδη, ὦ δέσποτα,
 ἔχεις τὸ στρατεύμα, καὶ ἐκ ἂν † δύναιο μείων ἢ ἐν ἕξ ἢ ἑπτὰ
 ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ
 Κύρος, ἀπίθι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ ὡς ἂν δυνατὸν ἢ πορεύσο-
 μαι. Ὁ μὲν δὴ Γαδάτας ἄχετο· ὁ δὲ Κύρος συνεκάλεσε
 πάντας τὲς ἄρχοντας τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη πολλοὶ τε
 ἐδόκεν καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ παρεῖναι· ἐν ‡ οἷς δὴ ὁ Κύρος
 λέγει τοιάδε·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν ἃ ἐδόκει πᾶσιν
 “ ἡμῖν πολλῆ ἄξια εἶναι· καὶ ταῦτα, πρὶν καὶ ὅτις ἀγαθὸν
 “ ὑφ’ ἡμῶν παθεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ασσύριος εἰς τὴν χάραν αὐτῆ
 “ ἐμβάλλειν ἀγγέλλεται, δηλονότι ἅμα μὲν τιμαρεῖσθαι
 “ αὐτὸν βεβλόμενος, ὅτι δοκεῖ μέγα βεβλάφθαι ὑπ’ αὐτῆ·
 “ ἅμα δ’ ἴσως καὶ ἐκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς
 “ ἀφιστάμενοι μηδὲν ὑπ’ ἐκείνῃ κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν
 “ ἐκείνῳ ὄντες ὑφ’ ἡμῶν ἀπολῶνται, ὅτι ὡς τάχιστα ἐδένα
 “ εἰκὸς σὺν αὐτῷ βέλεσθαι εἶναι. Νῦν ἔν, ὦ ἄνδρες, κα-
 “ λὸν τι ἂν μοι § δοκῆμεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γαδάτῃ
 “ βοηθήσασιν, ἀνδρῶν εὐεργέτῃ· καὶ ἅμα δίκαια ποιῶμεν
 “ ἂν, χάριν ἀποδιδόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορον γ’ ἂν,
 “ ὡς ἐγὼ δοκῶ, πράττομεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πᾶσι φαι-
 “ νοίμεθα τὲς μὲν κακῶς ποιῶντας νικᾶν πειρωμένοι κακῶς
 “ ποιῶντες, τὲς δ’ εὐεργετῶντας ἀγαθοῖς ὑπερβαλλόμενοι,

* Δοκεῖς ἵναί.] Muretus legit εἶναι, MS. Bodl. σπεύσει γὰρ ὅσω ἔτι πρόσω δοκεῖς ἀπιῖναι.
 Sed contra aliorum exemplarium fidem, serie sententiave orationis non postulante, nihil muta.

† Δύναιο μείων ἢ, &c.] Voces μείων ἢ defunt in edit. Flor. et Ald. Quare notas iis, sus-
 pectæ lectionis indices, adpinxere Stephanus et Leunclavius. Eas verò exhibent adstruuntque
 MS. Bodl. edit. Eton. et Gabriellii versio. Zanaras autem Annal. lib. 3. legit. Οὐκ ἂν δύναιο,
 ἀπικρίνατο, Δέσποτα, εἰ μὴ ἐν ἕξ ἢ ἑπτὰ, &c.

‡ Οἷς δὴ] Editio Stephaniana, οἷς δὲ, operarum. ut opinor, vitio.

§ Μοὶ δοκῶμεν] Ità reposuimus ex MSto Bodl. adstipulante Stephano, et admonente ipsæ
 orationis serie. Hactenus editum, μοὶ δοκῶ.

“ εἰκὸς ἐκ τῶν τοιούτων φίλος μὲν ἡμῖν πολλῆς βέλεσθαι
 “ γίγνεσθαι, ἐχθρὸν δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν εἶναι· εἰ δὲ ἀμε-
 “ λῆσαι δόξαιμεν Γαδάτα, πρὸς τῶν θεῶν ποίοις λόγοις ἄλ-
 “ λης πείθοιμεν ἂν χαρίζεσθαι τι ἡμῖν; πῶς δ’ ἂν τολμῶ-
 “ μεν ἡμᾶς αὐτὲς ἐπαινεῖν; πῶς δ’ ἂν ἀντιβλέψαι τις ἡμῶν
 “ δύναιτο Γαδάτα, εἰ ἠττάμεθα αὐτῆ εὖ ποιῆντος, τοσοῦδε
 “ ὄντες, ἑνὸς ἀνδρός, καὶ τέττε ἕτω διακειμένε;” Ο μὲν
 “ ἔν ἕτως εἶπεν· οἱ δὲ πάντες συνεπήνευ ἰσχυρῶς ταῦτα ποιεῖν.

Ἀγετε τοίνυν, ἔφη, ἐπίτερε καὶ ὑμῖν συνοδοεῖ ταῦτα, ἐπὶ
 μὲν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ ὀχήμασι καταλείπαμεν ἕκαστοι τὲς
 μετὰ τέτων ἐπιτηδειοτάτες πορεύεσθαι. Γαβρύας δὲ ἡμῖν
 ἀρχέτω αὐτῶν, καὶ ἡγείσθω αὐτοῖς· καὶ γὰρ οὐδ’ ἔμπειρος,
 καὶ τ’ ἄλλα ἱκανός· ἡμεῖς δὲ, ἔφη, σὺν ἵπποις τοῖς δυνατωτάτοις
 καὶ ἀνδράσι πορευόμεθα, τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόν-
 τες· ὅσω δ’ ἂν κηφότερον συσκευαζόμεθα καὶ εὐτελέστερον,
 τοσῶτα τὰς ἐπίστας ἡμέρας ἥδιον ἂν ἀριστήσομεν τε καὶ
 δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. Νῦν δ’, ἔφη, πορευόμεθα
 ᾧδε· Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ Χρυσάντα τὲς θωρακοφόρους, (ἐπεὶ
 ὁμαλή τε καὶ πλατεῖα ἡ ὁδός ἐστι) τὲς ταξίαρχους ἔχων ἐν
 μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἐκάστη ἐφ’ ἑνὸς ἴτω ἀδρόοι
 γὰρ ὄντες, καὶ τάχιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἂν πορευόμεθα.
 Τέττε δὲ ἕνεκα, ἔφη, τὲς θωρακοφόρους κελεύω ἡγείσθαι,
 ὅτι τέττο βαρύτερόν ἐστι τῆ στρατεύματος. Τῆ δὲ βαρυ-
 τάτε ἡγεμένε, ἀνάγκη ῥαδίως ἔπεσθαι * πάντα τὰ θᾶπτον
 ἴοντα· ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγήται ἐν νυκτὶ, ἐδὲν ἐστι θαν-
 μαστὸν καὶ διασπᾶσθαι τὰ στρατεύματα· τὸ γὰρ προταχ-
 θὲν ἀποδιδράσκει. Ἐπὶ δὲ τέτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τὲς
 Περσῶν πελταστὰς καὶ τοξότας ἀγέτω ἐπὶ δὲ τέτοις, Ἀνδρα-
 μίας ὁ Μῆδος, τὸ Μῆδων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τέτοις, Εμβασι τὸ
 Ἀρμενίων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τέτοις, Ἀρτέχας Ὑρκαίνης· ἐπὶ δὲ
 τέτοις, Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζικόν· ἐπὶ δὲ τέτοις, Δα-
 μάτας Καδουσίης. Ἀγόντων δὲ καὶ ἕτοι πάντες, ἐν μετώπῳ
 μὲν τὲς ταξίαρχους ἔχοντες, δεξιὰς δὲ τὲς πελταστὰς, ἀριστε-
 ρὰς δὲ τὲς τοξότας τῆ ἑαυτῶν πλαισιᾶ· ἕτω γὰρ πορευόμε-

* Πάντα τὰ θᾶπτον, &c.] Scholii hæc sive glossæ verba, textum autem esse, πάντα τὰ
 ἱλάττονα vel ἱλάσσονα, censuit Leunclavius. Et hoc quidem modo in edit. Flor. legitur. Nos
 MSu Bodl, Stephani, edit. Ald. Eton. aliarumque fidem secuti sumus.

βοι, καὶ εὐχερηστοῦτεροι γίνονται. Ἐπὶ δὲ τέτοις, ἔφη, οἱ σκευοφόροι πάντων ἐπέσδωσαν· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιμελείσδωσαν πάντων, ὅπως ἂν συνεσκευατμένοι τε ὡσι πάντα πρὶν καθεύδειν, καὶ πρῶτὶ σὺν τοῖς σκευέσι παρῶσιν εἰς τὴν τεταγμένην χώραν, καὶ ὅπως κοσμίως ἔπωνται. Ἐπὶ δὲ τοῖς σκευοφόροις, ἔφη, τὸς Πέρσας ἰππέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ ἕτος τὸς ἑκατοντάρχους τῶν ἰππέων ἐν μετώπῳ· ὁ δ' ἑκατοντάρχος τὴν τάξιν ἀγέτω εἰς ἕνα, ὡσπερ οἱ πέζαρχοι. Ἐπὶ δὲ τέτοις Ραμβάκας ὁ Μῆδος ἰσαύτως τὸς ἑαυτῆ ἰππέας· ἐπὶ δὲ τέτοις σὺ, ὦ Τιγρᾶνη, τὸ σαυτῆ ἰππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δ' ἰππαρχοι, μετ' ὧν ἕκαστος ἀφίκετο πρὸς ἡμᾶς· * ἐπὶ τέτοις Σάκαι ἀγετε· ἔσχατοι δ' ὡσπερ ἡλθον Καδέσιοι ἀγόντων στρατεύμα· † σὺ δὲ ὁ ἄγων αὐτὸς ἐπιμελεῖς, τὸ νῦν εἶναι, πάντων τῶν ὀπισθεν, καὶ μηδένα ἑα ἕστερον τῶν σῶν ἰππέων γίνεσθαι. Ἐπιμελεῖσθε δὲ τῆ σιωπῇ πορεύεσθαι οἱ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σώφρονῶντες· διὰ γὰρ τῶν ὄτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἕκαστα καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ πράττεσθαι· καὶ τὸ ταραχθῆναι δ' ἐν νυκτὶ πολὺ μείζον ἐστὶ πρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκαταστατώτερον· ἔνεκα ἢ τε σιωπῆ ἀσκητέα, καὶ ἢ τάξις διαφυλακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς, ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἐξαναστήσεσθαι, αἰεὶ χρῆ ὡς βραχυτάτας καὶ ὡς πλείστας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἢ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ ἔσα λυμαίνηται ἐν τῇ πορείᾳ· ἠνίκα δ' ἂν ὄρα ἢ πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι. Ὑμεῖς δὲ ἔχοντες ἅ δει ἕκαστον, πάρεστε εἰς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν· ‡ ὁ δὲ ὀρμώμενος, αἰεὶ τῷ κατ' ἔραν παρεγγυάτῳ ἔπεσθαι.

Ἐκ τέττε δὴ ἄχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς, καὶ ἅμα ἀπίοντες διε-

* Ἐπὶ τούτοις Σάκαι, &c.] Tum ex MSti Bodl. editionisque Eton. fide, tum ex admonitu Stephani sic rescripsimus: cum prius in omnibus ferè editis legeretur, ἐπὶ τούτοις καὶ ἀγετε. Leunclavius ex libro Budensi aliam lectionem adfert probatque; nimirum hanc: ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι ἀγέτωσαν. At illud ἀγετε tum cæterorum librorum tum versionum vetustarum auctoritate stabilitum est.

† Σὺ δὲ ἄγων, &c.] Editio Flor. et Ald. exhibent—καδοῦσιοι ἰόντων. Αλλεῦνα, σὺ δὲ, &c. ut sit Αλλεῦνα, σὺ δὲ, &c. pro σὺ δὲ, ὦ Αλλεῦνα, &c. Sed nos MStum Bodl. edit. Eton. et Stephanum, qui receptam probat scripturam, sequi maluimus.

‡ Ὁ δὲ ὀρμώμενος, &c.] Editio Flor. dat, Ὁ δὲ ὀρμώμενος αἰεὶ τῷ κατ' ὄραν ἐγγυάτῳ (mendose, proculdubio, pro ἐγγυάτῳ) ἐπίσθω. Quam lectionem, in libro Budensi repertam, sequitur Camerarius. At scripturam eam, quam secuti sumus, MS. Bodl. edit. Ald. Steph. Eton. aliaque representant: nisi quod in Aldinâ vocula δὴ post ἐπισθαι legatur.

λέγοντο πρὸς ἀλλήλους, * ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, ὅποσους συνέταπτε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο. Ο δὲ Κῦρος ἐπιμελεία τῆτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάνουσοι ἴσασι τῆς ἑαυτῆ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατρὸς δὲ οἷδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα· † ὁ δὲ στρατηγὸς ἕτας ἠλίδιος ἔσοιτο, ὥστε ἐκ εἴσεται τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι, καὶ ὅταν προκαταλαβεῖν τι βέληται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν δαρρῦναι, καὶ ὅταν φοβῆσαι. Καὶ ὅταν τιμῆσαι δὲ ποτε τινὰ βέλοιο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσαγορεύειν. Ἐδόκεν δὲ αὐτῷ οἱ γιγνώσκειςθαι δοκῆντες ὑπὸ τῆ ἀρχοντος καὶ τῆ καλόν τι ‡ ποιῆντες ὀρᾶσθαι μᾶλλον ὀρέγεσθαι, καὶ τῆ αἰσχρόν τι ποιῆν μᾶλλον προδυμῆσθαι ἀπέχεσθαι. § Ἡλίδιον δὲ καὶ τῆτο αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, τὸ, ὅποτε βέλοιο τὸ τι πραχθῆναι, ἕτω προστάττειν, ὥσπερ ἐν οἴκῳ ἔνιοι προστάττεισι δεσπόται, Ἰτω τις ἐφ' ὕδαρ, Ξύλα τις σχισιάτω ἕτω γὰρ προσταττομένων, εἰς ἀλλήλους τε ὀρᾶν ἅπαντες ἐδόκεν αὐτῷ, καὶ ἐδεῖς περαινῆναι τὸ προσταχθῆν· καὶ πάντες ἐν

* Ὡς μνημονικὸς ὁ, &c.] In huius loci explicatione se haud parum exercuerunt interpretes: dum alii aliam horum verborum, ὅποσους συνέταπτε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, structuram sequendam putarunt. Camerarius ita vertit, si quid cum aliquibus esset constituendum, quam praeclarè mandaret, nomina commemorans. Leunclavius, si quid cum aliquibus esset constituendum, quo modo nominatim adpellatis suis praeciperet. Philolphus, quot instruxit! quomodo nominatim praecipit! Gabriellus, quam multos uno tempore instruxit; ut singulis singula mandavit, hisque nomine appellatis. Ego autem Stephano assentior; qui non haec tantum verba, ὅποσους συνέταπτε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, sed illa etiam, ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, sub uno membro includenda putat: ut dicatur (verba sunt Stephani) Cyrus valere memorià, et quã in re id ostenderit, adjiciatur: perinde ac si diceretur, Quomodo Cyrus se valere memoriã ostendisset, eum singulos, quibus inter instruendum mandata dabat, nomine suo vocaret. Quamvis autem (pergit Stephanus) ὅποσους συνέταπτε aptius esset, ita accipiendo hoc verbum, tamen et datus ferri posse videtur: ut perinde sit ac si diceretur, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο ὅποσους συνέταπτε, et resolveretur ὅποσους ἐν ἑκείνις ὅποσους.

† Ο δὲ στρατηγὸς, &c.] Leunclavius scribit, ὁ καὶ στρατηγὸς pessimè, invitæque libris, quos videre licuit omnibus. Ex hoc autem loco constat, quàm temerè minusque exploratè Plinius, N. H. l. 7. c. 24. Valer. Max. l. 8. c. 7. atque Latini scriptores tradiderunt, Cyrum omnium in exercitu suo militum edidicisse nomina, virumque adeò quemque ξηνομακλήδην ab eo compellatum fuisse. Xenophon enim, à quo illi vel uno, vel praecipuè, (ut ante nos eruditissimus Harpocration ad appellatum modò Plinii locum observavit) quæ de Cyro dicebant, accipere potuerunt, istud tam incredibile non dicit: sed tantum eum tenuisse nomina τῶν ὑφ' οὐτὸν ἡγεμόνων. Praefectorum militiæ, qui sub ipso ducebant ordines: quod ut in Imperatore laudabile est, ita non excedit fidem. Fieri autem potest, ut Latinorum aliquis, qui locum hunc Xenophontis malè accepisset, alios postea auctoritate suã in errorem induxerit.

‡ Ποιοῦντες] Itã rescripsimus admonitu MS. Bodl. Stephani Leunclavii, ipsiusque adeò rationis Xenophonticæ. Quare istas nil moramur editiones, in quibus legitur ποιῶντες.

§ Ἡλίδιον δὲ καὶ] Edit. Flor. et Ald. voculam ultimam non agnoscunt: nos MSi Bodl. editionis Bion. aliarumque auctoritate nixi intrepidè eam admisimus.

αίτια είναι, καὶ ἔδεις τῇ αἰτία ἔτε αἰσχύνεσθαι, ἔτε φα-
βεῖσθαι * ὅμως, διὰ τὸ σὺν πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν· διὰ ταῦτα
δὴ αὐτὸς πάντας ἀνόμαζεν, ὁπότε προστάττοι. Καὶ ὁ Κύρος
μὲν δὴ ἔτω περὶ τέτων ἐγίγνωσκεν·

Οἱ δὲ στρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες, καὶ φύλακας κα-
ταστησάμενοι, καὶ συσκευασάμενοι πάντα αἰ ἔδει, ἐκοιμήθη-
σαν. Ἡνίκα δ' ἦν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμαινε τῷ κέρατι. Κύ-
ρος δ' εἰπὼν τῷ Χρυσάντῳ ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοι δὴ † ἐν τῷ
πρόσθεν τῆ στρατεύματος, ἐξήει λαβὼν τὰς ἀμφ' αὐτὸν ὑπη-
ρέτας· βραχεῖ δὲ χρόνῳ ὕστερον παρῆν Χρυσάντας ἄγων τὰς
Δωρακοφόρους. Τέτῳ μὲν ἔν ὁ Κύρος δὲς ἡγεμόνας τῆς ὁδῆ,
πορεύεσθαι ἐκέλευεν ἡσύχως, ἕως ἀγγελος ἔλθοι, ‡ ὅτι ἐν ὁδῷ
πάντες εἴησαν· αὐτὸς δὲ ἐστηκὼς ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν προσιόντα
πρὸςπέμπετο ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν ὑστερίζοντα ἔπεμπε καλῶν.
Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἰππέας
ἔπεμψεν, § ἐροῦντας ὅτι, Ἐν ὁδῷ ἦδη πάντες ἄγε δὴ εἶν
θάσσον. Αὐτὸς δὲ παρελαύνων τὸν ἵππον εἰς τὸ πρόσθεν,
¶ ἡσυχος κατεδεῖατο τὰς τάξεις· καὶ ἔς μὲν ἴδοι εὐτάκτως
καὶ σιωπῇ ἰόντας, προσελαύνων αὐτοῖς, οὔτινες εἶεν ἡρώτα,

* Ὅμως] Veram hanc lectionem esse putat Stephanus: cui libens adfentior, Prius lege-
batur ὁμοίως.

† Ἐν τῷ πρόσθεν, &c.] In editione Eton. aliisque recentioribus desunt voculae ἐν τῷ. Quas
tamen retinere non dubitavimus, cum et in MSto Bodl. et libris editis vetustis optimisque
legantur.

‡ Ὅτι ἐν ὁδῷ, &c.] Itā restituius admonitu marginalis scripturae MSti Bodl. editionis
Florent. Stephani, Camerarii et Gabriellii: nam ille locum hunc sic vertit, *justitque placidè
pergere, donec nuntius venisset, in viâ esse jam univērsos*; hic autem ita, *præcepit ut tardè pro-
grederetur, quoad certior fieret omnes in viâ esse*. In editione quidem Florent. deest illud εἴησαν,
quod tamen reposuimus partim ex conjecturâ Stephani, partim ex libris hactenus vulgatis,
in quibus totus locus sic legitur—*ἔλθοι (οὐ γὰρ πῶ ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν) αὐτὸς δὲ, &c.*
Nostram verò lectionem non tantum librorum, quos modò appellavimus contensus, sed ipsa
orationis ferè coactabile videatur, nam paulò post sequitur,—*πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἰππέας
ἔπεμψεν, ἐροῦντας ὅτι, Ἐν ὁδῷ ἦδη πάντες*. Addit autem et hoc Stephanus, absimile vero non
esse, scriptum fuisse, *ἕως ἀγγελος ἔλθοι ὅτι ἐν ὁδῷ εἴησαν*· οὐ γὰρ πῶ ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν· ut
utriusque lectionis verba locum hic habere possent. Conjecturam indico, de eâ judicet lec-
tor. Novum autem videri non debet, ἀγγελος ὅτι pro ἀγγέλλων τις ὅτι, &c. Eadem enim
istâ ferè locutio est, quæ supra paulò occurrit,—*καὶ λίγχι ὅτι ἠκουσιν αὐτῷ ἀγγελος
ὧς ὁ Ασσύριος, &c.*

§ Ἐροῦντας ὅτι, &c.] Stephanum ad hunc locum libenter audio, qui illud ὅτι hic, sicut
plerisque locis, (vide p. 256.) *παρέλκειν* sibi persuasit, et post ipsum ponendam hypophigmen, ut
Ἐν ὁδῷ initium sit orationis: hoc modo,—*ἐροῦντας ὅτι, Ἐν ὁδῷ ἦδη πάντες ἄγε δὴ εἶν
θάσσον*. Hoc autem cum ab interpretibus non animadvertetur, coacti fuerunt illa etiam
verba ἄγε δὴ εἶν θάσσον, ita reddere quasi obliquæ orationis formâ dictum esset, *ἀγειν εἶν θάσσον*.

¶ Ἠσυχος] Conjecit Stephanus scribendum esse, ἡσύχως. At novum non est adjectivum
sive participium adverbii vice fungi; sic, ἄσμενος πολλοὶ προσεφάνησαν, pro ἀσμενός, l. 4. p.
234. Exemplum si quod aliud desideres, adi *Herodot.* l. 1. c. 98. Malè itaque in quibusdam
exemplaribus N. T. *αἰφιδίως*, scribitur, Luc. 21, 34. pro αἰφιδίως.

καὶ ἐπεὶ πύθοιτο, ἐπήνει εἰ δὲ τινὰς δορυβουμένους αἰσθοίτο, τὸ αἴτιον τέττε σκοπῶν, κατασβεννύουσι τὴν ταραχὴν ἐπειράτο.

Ἐν μόνον * παραλείπτο τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιμελείας αὐτῶ, ὅτι πρὸ παντὸς τῆ στρατοπέδου πεζῶν εὐζώνων ἔ πολλὰς προέπεμπεν, ἐφορωμένους ὑπὸ Χρυσάντα, καὶ ἐφορῶντας αὐτὸν, ὡς ὠτακαστῆντες, καὶ εἶπὼς ἄλλως δύναιντο αἰσθάνεσθαι τι, σημαίνουσι τῷ Χρυσάντῳ ὅτι καιρὸς δοκοῖ εἶναι ἄρχων δὲ † καὶ ἐπὶ τέτοις ἦν, ὅς καὶ τέττε ἐκόσμου καὶ τὸ ἀξίον μὲν λόγῳ ἐσήμαινε, τὸ δὲ μὴ, ἐκ ἠνάχλει λέγων. Τὴν μὲν δὴ νύκτα ἔτῳς ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τῶν μὲν τῶν Καδυσίων ἰππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ ἔσχατοι ἐπορεύοντο, παρὰ τέτοις κατέλιπεν, ὡς μὴδ ἔτοι ψιλοὶ ἰππέων ἴουσι τῶν δ' ἄλλων εἰς τὸ πρόσθεν παρελαύνειν ἐκέλευσεν, ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόσθεν ἦσαν ὅπως εἴ τι πε ἐναντίον αὐτῶ ὑπαντάη, ὑφ' αὐτῶ ἔχων ἐν τάξει τὴν ἰσχὺν μάχοιτο. εἴτε τι πε φεῦγον ὀφθαίη, ὅπως ἐξ ἔτοιμοτάττε διάκοι. Ἦσαν δὲ αὐτῶ αἰεὶ τεταγμένοι, εἰ δέοι διωγμῶ, ἔς τε διώκειν δέοι, καὶ ἔς παρ' ἑαυτῶ μένειν· πᾶσαν δὲ τὴν τάξιν ‡ λυθῆναι ἐδέποτε εἶα. Κῦρος μὲν δὴ ἔτῳς ἦγε τὸ στράτευμα· ἔ μέντοι αὐτὸς γε μιᾷ χώρῳ ἐχρῆτο, ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλαχῆ περιελαύνων ἐφεώρα τε καὶ ἐπεμελεῖτο εἴ τε δέοιντο. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον ἔτῳς ἐπορεύοντο.

Ἐκ δὲ τῆ Γαδάτα ἰππικῆ τῶν δυνατῶν τις ἀνδρῶν, ἐπεὶ ἰώρα αὐτὸν ἀφεστηκότα ἀπὸ τῆ Ἀσσυρίας, ξενόμισεν, εἴτι ἔτος πάδοι, αὐτὸς ἂν λαβεῖν παρὰ τῆ Ἀσσυρίας πάντα τὰ Γαδάτα· ἔτῳ δὴ πέμπει τινὰ τῶν ἑαυτῆ πιστῶν πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ κελεύει τὸν ἰόντα, εἰ καταλάβοι ἤδη ἐν τῆ

* Παραλείπτο] Sic in editis ad hunc diem libris scribitur. Legit autem ex conjecturâ *Muretus*, παραλείπεται: eandemque lectionem ex veteri suo libro adfert, auctore *Stephano Camerariis*; cui nonnihil favet etiam MS. Bodl. in quo reperitur παραλείπεται.

† Ἀρχων δὲ καὶ ἐπὶ, &c.] Sic MS. Bodl. et *Muretus* legendum admonet: quibus favet *Camerarius*, qui veteris libri auctoritate nitens, legit, ἀρχων δὲ καὶ ἐπὶ τούτων εἰς ἦν. Libri autem haecenus vulgati locum hunc sic repræsentant: ἀρχων δὲ καὶ ἐπιτάττων εἰς ἦν, &c.

‡ Λυθῆναι] Editio *Florent.* habet χυθῆναι, quod in margine expressit reddiditque *Leunclavius*. Verùm ea, quæ vulgatis libris continetur lectio, non ope tantum *MSti* Bodl. sed editorum omnium, probatoris notæ, librorum consensu constabatur.

§ Ἐνόμισεν εἴ τι] In edit. *Altd.* et *Florent.* ἐνόμισεν ὅτι εἴ τι, &c. legitur; vacante scilicet, uti sit, ὅτι ante λαβεῖν: cum aliqui dicendum fuisset ὅτι λάβεται, vel λάβεται. Ista quidem particula ὅτι nec in *MSto* Bodl. nec in libris, optima notæ, editis existat: sed sublatam ab aliquo qui pleonasmum ejus supra, p. 162. notatum, cogitatum non haberet, non immeritè excipitur *Stephanus*, *Append. de Dial. Asiaticâ*, p. 77.

Γαδάτα χώρα τὸ Ἀσσύριον στρατεύμα, λέγειν τῷ Ἀσσυρίῳ ὅτι, εἰ βέλοιο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἂν τὸν Γαδάταν καὶ τὰς σὺν αὐτῷ. Δηλεν δὲ ἐνετέλλετο ὅσην τε εἶχε δύναμιν ὁ Γαδάτας, καὶ ὅτι Κῦρος ἐ συνείπετο αὐτῷ· καὶ τὴν ὁδὸν ἣ μέλλει προσίεναι ἐδήλωσε. Προσεπέστειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτῆ οἰκέταις, ὡς πιστεύοιτο μᾶλλον, καὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρα, παραδῆναι τῷ Ἀσσυρίῳ, καὶ τὰ ἐνόντα ἤξειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δύναιτο, ἀποκτείναις Γαδάταν, εἰ δὲ μὴ, ὡς σὺν τῷ Ἀσσυρίῳ τολοιοπὸν ἐσόμενος. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς ἐλαύνων ὡς δυνατὸν ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ ἐδήλωσεν ἐφ' ἃ ἦκοι· ἀκέσας ἐκεῖνος τό, τε χαρῖον εὐδὺς καταλαμβάνει, καὶ πολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἄρματα ἐνήδρευεν ἐν κώμαις ἀδρόαις. Ὁ δὲ Γαδάτας ὡς ἐγγὺς ἦν τέτταν τῶν κωμῶν, πέμπει τινὰς προερευνησομένους. Ὁ δὲ Ἀσσύριος ὡς ἔγνω προσιόντας τὰς διερευνήσοντας, φεύγειν κελεύει ἄρματα ἐξαναστάντα δύο ἢ τρία * καὶ ἵππους ὀλίγους, ὡς δὴ φοβηθέντας καὶ ὀλίγους ὄντας. Οἱ δὲ διερευνηταὶ ὡς εἶδον ταῦτα, αὐτοὶ τε ἐδίωκον, καὶ τῷ Γαδάτα κατέσειον. Καὶ ὅς ἐξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ὡς ἐδόκει ἀλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες, ὡσπερ εἰκὸς, ἔφευγον· οἱ δ' αὖ, ὡσπερ εἰκὸς, ἐδίωκον. Καὶ ἐν τέττῳ ὁ ἐπιβλεῦων τῷ Γαδάτα παίει αὐτὸν, καὶ καιρίας μὲν πληγῆς ἀμαρτάνει, τύπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ἄμω, καὶ τιτρώσκει. Ποιήσας δὲ τέττο, ἐξανίσταται, ὡς σὺν τοῖς διώκσει γένοιτο· ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθη ὅς ἦν, ὁμῶ δὴ σὺν Ἀσσυρίοις προθύμας ἐκτείνων τὸν ἵππον, σὺν τῷ βασιλεῖ ἐδίωκεν. Ἐνταῦθα δὴ ἠλίσκοντο μὲν δηλονότι οἱ βραδυτάτης ἵππους ἔχοντες ὑπὸ τῶν ταχίστων· † ἦσαν δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ κατατετρεύχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τῆ Γαδάτα ἵππῆις· καθορῶσι δὲ τὸν Κῦ-

ροῦ

* Καὶ ἵππους] Stephano placet ἵππῆις: quam lectionem interpretes omnes secutos esse dicit. Sed nil mutandum: nam ἵππῆις eodem planè modo in his paulo post sequentibus, Δισπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις, &c. pro equitatu, seu equitibus accipitur. Eidem autem huic versui alium subesse errorem suspicatur Stephanus: ac scribendum esse, ἄτι καὶ ὀλίγους ὄντας, aut tale quid. Nisi potius, pergit Stephanus, deest adjectivum, quod particula καὶ iungat cum ὀλίγους. Mihi verò nihil deesse videtur.

† ἦσαν δὲ, &c.] Ità libri hæcensùs editi; nisi quòd Ald. et Florent. κατατάττωσι pro κατατε-
τεύχθαι

ρον προσιόντα σὺν τῷ στρατεύματι· δοκεῖν δὲ χρῆ ἀσμένως καὶ ἠδέως, ὥσπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνος, προσφερεσθαι αὐτές. Οὗ δὲ Κύρος τὸ μὲν πρῶτον ἐδαύμασεν, ὡς δ' ἔγνω τὸ πρᾶγμα, * εἰς τε μὲν πάντες ἀντίοι ἤλαυνον, ἀντίος καὶ αὐτὸς ἦγεν ἐν τάξει τὴν στρατιάν· ὡς δὲ γόνυτες οἱ πολέμιοι τὸ ὄν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἐνταῦθα δὴ ὁ Κύρος ἐκέλευσε διώκειν τὰς πρὸς τῆτα τεταγμένους, αὐτὸς δὲ εἶπετο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ᾤετο συμφέρειν. Εἶδα δὴ καὶ ἄρματα ἠλίσκετο, ἔνια μὲν καὶ ἐκπιπτόντων τῶν ἠνιόχων, τῶν μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τῶν δὲ καὶ ἄλλως· ἔνια δὲ καὶ περιτεμνόμενα ὑπὸ τῶν ἰππέων ἠλίσκετο. Καὶ ἀποκτείνουσιν ἄλλες τε πολλὰς καὶ τὸν παῖσαντα τὸν Γαδάταν. Τῶν μέντοι πεζῶν Ἀσσυρίων, οἱ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χαριῖον· πολιορκῶντες, οἱ μὲν εἰς τὸ τείχος κατέφυγον τὸ ἀπὸ Γαδάτα ἀποστὰν οἱ δὲ, † φθάσαντες εἰς πόλιν τινα τῆ Ἀσσυρίας μεγάλην· ἐνθα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἄρμασι καὶ τοῖς ἰπποῖς κατέφευγεν ὁ Ἀσσύριος.

Κύρος μὲν δὴ διαπραζάμενος ταῦτα ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν Γαδάτα χώραν καὶ προστάξας οἷς ἔδει ἀμφὶ τὰ αἰχμάλωτα ἔχειν, εὐθύς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψαιτο τὸν Γαδάταν ὅπως ἔχει ἐκ τῆ τραύματος. Πορευομένῳ δ' αὐτῷ ἤδη ὁ Γαδάτας ἐπίδεδεμένος τὸ τραῦμα ἀπήντα· Ἰδὼν δὲ ὁ Κύρος αὐτὸν ἦσθη τε καὶ εἶπεν, Ἐγὼ πρὸς σὲ ἦἴα ἐπισκεψόμενος πῶς ἔχεις. Ἐγὼ δὲ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, ναὶ μὰ τὰς θεάς, σὲ ἐπαναδρασόμενος ἦἴα ὁποῖός τις ποτὲ φαίνη ἰδεῖν, ὁ τοιαύτην ψυχὴν ἔχων· ὅστις ἔτ' οἶδ' ἐγὼ ὅτι νῦν μὲ δεόμενος, ἔτε μὴν ὑποσχόμενός γέ μοι ταῦτα πράξειν, ἔτε μὴν εὖ πεπονθὰς ὑπ' ἐμῆ (εἰς γε τὸ ἴδιον) ἔδ' ὅτιεν, ἀλλ' ὅτι τὰς φίλεις σοὶ ἔδοξά τι ὀνήσαι, ἔτας ἐμοὶ προδύμως ἐβοήθησας, ὡς νῦν τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ † οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι. Οὐ μὰ τὰς θεάς,
ὦ Κύρε,

πρὸς τὴν perperam exhibeant. Mihi verò in primis placet MSti Bodl. lectio; in quo, sub-
lecta particulâ δὲ post καθοῶσι, et continuatâ oratione, sic legitur: ἦδη δὲ μάλα πάντες πιζέ-
μνοι, διὰ τὰ κατατινύχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἰππίς καθοῶσι τὸν Κύρον, &c.

* Ἐστὶ μὲν πάντες, &c.] Leunclavius paulò aliter, ἔστε μὲν πάντες ἰναντίοι ἤλαυνον, ἰαν-
τίος καὶ, &c. Nos edit. Stephan. Eton. Ald. Florent. secuti sumus. MS. quidem Bodl.
habet: ὡς πάντες ἰναντίος ἤλαυνον, ἰναντίος καὶ, &c. At in orâ eam, quam damus, lectio-
nem exhibet.

† Φθάσαντες, &c.] Stephano adsentior, qui repetendum esse ἐπὶ τοῦ κοινῆ ἄνωγος καὶ
φυγῶν putat; alioqui videri posset dicendum fuisse ἔφθασαν.

‡ Οἴχομαι.] De quo verbo sic Eustath. ad Il. 4. p. 119, λαμβάνεται ποτε καὶ ἐπὶ θανάτου
——— ἔξω

Ὁ Κύρῳ, εἰ ἦν οἶος ἔφον ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπαιδοποιησάμην, ἐκ οἶδα εἰ ἐπτησάμην παῖδά ποτ' ἂν τοιῆτον περὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλες τε οἶδα παῖδας, καὶ τῆτον τὸν νῦν Ἀσσυρίων βασιλέα, πολὺ πλείω ἤδη τὸν αὐτῆ πατέρα ἀνιάσαντα ἢ σὲ νῦν δύναται ἀνιᾶν. Καὶ ὁ Κύρος πρὸς ταῦτα εἶπεν ᾧδε, Ὁ Γαδάτας, ἢ πολὺ μείζον παρεῖς θαῦμα, ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τῆτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Γαδάτας. Ὅτι τασῆτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσπέδασαν περὶ σέ, τασῆτοι δὲ Μήδων, τασῆτοι δὲ Ὑγκανίων· πάντες δὲ οἱ παρόντες Ἀρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδασίων. Καὶ ὁ Γαδάτας ἐπεύξατο, ἀλλ' ᾧ Ζεῦ, ἔφη, καὶ τέτοις πολλὰ ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοί, καὶ πλείστα τῷ αἰτίῳ τῆ καὶ τέττες τοιῆτες εἶναι. Καὶ ὅπως μέντοι ἔς ἐπαινείς, τέττες ᾧ Κύρῳ, καὶ ξενίσωμεν καλῶς, δέχῃ τὰ ξένια οἷα ἐγὼ δύναμαι· αἶμα δὲ προσῆγε πάμπολλα, ὥστε καὶ θύειν τὸν βεβλόμενον, καὶ ξενίζεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα ἀξίως τῶν καλῶς πεποιημένων καὶ καλῶς συμβάντων.

Ὁ δὲ Καδασίος ἀπιστοφυλάκει, καὶ ἐ μετέσχε τῆς διώξεως· βεβλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρὸν τι ποιῆσαι, ἔτε ἀνακοινωσάμενος ἔτε εἰπὼν ἔδεν τῷ Κύρῳ, κατέδει τὴν πρὸς Βαβυλῶνα χώραν. Διεσπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις αὐτῆ * ἀπιῶν ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς ἑαυτῆ πόλεως, ἔ δὴ κατέφυγε, συντυγχάνει μάλα δὴ συντεταγμένον ἔχων τὸ ἑαυτῆ στράτευμα. Ὡς δ' ἔγνω μόνος εἶναι τῆς Καδασίης, ἐπιτίθεται, καὶ τὸν τε ἄρχοντα τῶν Καδασίων ἀποκτείνει, καὶ ἄλλες πολλὰς καὶ ἵπ-

— ἔξ αὐ καὶ οἰχομένους καὶ ἀποικιόμενος ὁ θανάγ, Soph. Elecl. v. 145, 146.

Ἡλ. Νήπιος ὅστις τῶν οἰκτρῶς

Οἰχομένων γονίων ἐπιλάθεται.

Idem, Ajax. v. 1146, 1147.

Τρο.—δεινὸν γ' εἶπας, εἰ καὶ Ζῆς θανάγ.

Με. Θεὸς γὰρ ἐκώζει με, τῶδε δ' οἰχομαι.

Eadem est significatio τοῦ ὑπάγω, Matt. 26. 24. Opera pretium est notare, quali studio consensuque diversae gentes omnem in mortis mentione δυσφημίαν vitarunt. Hinc enim tum Hebraei tum Arabes suum ἵπ, quod proprie abire, proficisci, &c. sonat, ad interitum etiam significandum adhibent. Quomodo Gen. 15. 2. usurpatum esse videtur: יָרִיךָ יָרִיךָ כְּבָשָׁה LXX. Interp. ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτιμος· h. e. moriar sine liberis: et Gen. 42. 20.

* **ولا تاكلوا** — h. e. et non percaatis. Vide Pl. 48. 11. Ejusdem euphemismi exempla suppeditat etiam lingua Latinâ: nam, Pomp. Festo auctore, abitionem antiqui dicebant mortem. Rem scilicet ingrattam mitiori visum est exprimere vocabulo; atque adeo si quem è vitâ decessisse veteres indicarent, dicebant: Fuit, Vixit, Abiit.

* Ἀπιῶν ὁ, &c.] Leunclavio placuit ἵπιῶν ὁ, &c. Nos lectionem damus, quam editæ Steph. Eton. Ald. Flor. et MS. Bodl. præ se ferunt. Quin et Zonaras pro nobis facit; qui Annal. lib. 3. c. 20. rem eandem Xenophontis ferè verbis, uti solet, persequitur: Ἀπιῶν δὲ ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς πόλεως εὐ κατέφυγε, συντυγχάνει αὐτοῖς, &c.

πες δὲ πολλὰς λαμβάνει τῶν Καδυσίων, καὶ ἦν ἄγοντες λείαν ἐτύγχανον ἀφαιρείται. Καὶ ὁ μὲν Ασσύριος διώξας ἄχρις εὐασφαλές ἄετο εἶναι, ἀπετράπετο· οἱ δὲ Καδύσιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀμφὶ δείλην οἱ πρῶτοι. Κῦρος δὲ ὡς ἤσθετο τὸ γεγονός, ὑπήντα τε τοῖς Καδυσίοις, καὶ ὄντινα ἴδοι τετραμένον, ἀναλαμβάνων, τῆτον μὲν ὡς Γαδάταν ἀπέπεμπεν, ὅπως θεραπεύοιτο· τὲς δ' ἄλλες συγκατεσκήνε, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήθεια ἔχοιεν συνεπεμελεῖτο, παραλαμβάνων τῶν ὁμοτίμων Περσῶν συνεπιμελητάς· (ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ συνεπιπονεῖν ἐδέλξει) καὶ ἀνιάμενος μέντοι αὐτὸς ἰσχυρῶς δῆλος ἦν· ὡς καὶ τῶν ἄλλων δειπνόντων, ἠνίκα ἤδη ἄρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν τοῖς ὑπηρεταῖς καὶ τοῖς ἰατροῖς, ἐδένα ἐκὰν ἀτημέλητον παρέλιπεν, ἀλλ' ἢ αὐτόπτης ἐφείρα, ἢ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐξανύτοι, πέμπων φανερός ἦν τὲς θεραπεύοντας. Καὶ τότε μὲν ἔτως ἐκοιμήθησαν ἅμια δὲ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξας συνίναί τῶν μὲν ἄλλων τὲς ἄρχοντας, τὲς δὲ Καδυσίους πάντας, ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνδρώπινον μὲν τὸ γεγενημένον πάθος.
 “ Τὸ γὰρ ἀμαρτάνειν ἀνδρώπες ὄντας, ἐδὲν, οἶμαι, Δαυ-
 “ μαστόν. Ἀξιοί γε μέντοι ἐσμέν τῷ γεγενημένῳ τέττε πράγ-
 “ ματος ἀπολαῦσαι τι ἀγαθόν, τὸ μαθεῖν μήποτε διασπᾶν
 “ ἀπὸ τῷ ὅλῃ δυνάμιν ἀσθενεστέραν τῆς τῶν πολεμίων δυνά-
 “ μειας. * Καὶ ἔχι τῶτ', ἔφη, λέγω, ὡς εὐ δεῖ ποτε καὶ
 “ ἐλάσσοι ἐτι μοριῶ ἰεναὶ ὅπε ἀν δέη, ἢ νῦν ὁ Καδύσιος ἄ-
 “ χετο· ἀλλ' ἦν τις † κοινόμενος ὀρμᾶται τῷ ἰκανῷ βοηθῆ-
 “ σαι, ἐστι μὲν ἀπατηθῆναι, ἐστι δὲ τῷ ὑπομενοντι, ἐξαπα-
 “ τήσαντι τὲς πολεμίς, ἄλλοσε τρέψαι ἀπὸ τῶν ἐξεληλυ-
 “ θότων· ἐστι δὲ, ἄλλα παρέχοντα πράγματα τοῖς πολε-
 “ μίοις, τοῖς φίλοις ἀσφάλειαν παρέχειν· καὶ ἔτω μὲν ἐδ'
 “ ὁ χωρὶς ἀν ἀπέσται, ἀλλ' ἐξαρτήσεται τῆς ἰσχύος· ὁ δὲ
 “ ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινωσάμενος ὅπε ἀν ἦ, ἐδὲν τι διάφορον
 “ πάσχει ἢ εἰ μόνος ἐστρατεύετο. Ἀλλ' ἀντὶ μὲν τέττε, ἔφη,

* Καὶ οὐχὶ πούτ', &c.] Vocem penultimam admonitu edit. Steph. Eton. et Flor. in cæteris prætermittam, restituiimus. Quam lectionem probat etiam Muræus.

† Κοινόμενος] Editiones Ald. et Flor. κινούμενος perperam exhibent. Muræus κοινωσάμενος adfert. Sed præferenda videtur ea scriptura, quæ majorem cum κινούμενος affinitatem habet. Itaque Stephanus et Leunclavius omnino rectè reposuerunt κοινόμενος, quod in MSto Bodl. et edit. etiam Eton. legitur.

ἦν θεὸς Δῆλη, ἀμυνόμεθα τῆς πολεμίας ἐκ εἰς μακρὰν.
 Ἀλλ' ἐπειδὴν τάχιστα ἀριστήσητε, ἄζω ὑμᾶς ἐγὼ ἔνθα τὸ
 πρᾶγμα ἐγένετο· καὶ ἅμα μὲν δάψομεν τῆς τελευτήσαν-
 τας, ἅμα δὲ δεῖξομεν τοῖς πολεμίοις, ἔνθα κρατῆσαι νο-
 μίζουσιν, ἐνταῦθα ἄλλες αὐτῶν κρείττες, ἦν θεὸς Δῆλη.
 * καὶ ὅπως γε μὴδὲ τὸ χαρῖον ἠδέως ὀρώσιν, ἔνθα κατέ-
 καινον ἡμῶν τῆς συμμάχου· ἦν δὲ μὴ ἀντεπεξίωσι, † καύ-
 σωμεν αὐτῶν τὰς κῆμας, καὶ δηλώσωμεν τὴν χώραν ἵνα
 μὴ ἂ ἡμᾶς ἐποίησαν ὀρώντες εὐφραίνωνται, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν
 κακὰ θεώμενοι ἀνιῶνται. Οἱ μὲν ἔν ἄλλοι, ἔφη, ἀριστᾶ-
 τε ἰόντες· ὑμεῖς δὲ ᾧ Καδῆσιοι, πρῶτον μὲν ἀπελθόντες
 ἀρχοντα ὑμῶν αὐτῶν ἔλεσθε ἥπερ ὑμῖν νόμος, ὅστις ὑμῶν
 ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν ἡμῖν, ἦν τι προσδέη-
 δε· ἐπειδὴν δὲ ἔλησθε καὶ ἀριστήσητε, πέμψατε πρὸς
 ἐμὲ τὸν αἰρεθέντα." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξαν· ὁ δὲ Κύ-
 ρος, ἐπειδὴ ἐξήγαγε τὸ στράτευμα, καὶ κατέστησεν εἰς τά-
 ξιν, τὸν ἡρημένον ὑπὸ τῶν Καδουσίων, ἐκέλευσε πλησίον αὐ-
 τῷ ἀγειν τὴν τάξιν, ὅπως, ἔφη, ἦν δυνάμεθα, ἀναδαρρύνω-
 μεν τῆς ἀνδρας. Οὕτω δὲ ἐπορεύοντο· καὶ ἐλθόντες ἔδαπτον
 μὲν τῆς Καδουσίας, ἐδῆεν δὲ τὴν χώραν. Ποιήσαντες δὲ ταῦ-
 τα, ἀπῆλθον τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες πάλιν εἰς
 τὴν Γαδάτα.

Ἐννοήσας δ' ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότες, ὄντες πλησίον
 Βαβυλωνίῳ, κακῶς πείσονται, ἂν μὴ αὐτὸς αἰεὶ παρῆ, ἕτως
 ὅσας τε τῶν πολεμίων ἀφίη, καὶ τέττες ἐκέλευε λέγειν τῷ Ασ-
 συρίῳ, καὶ αὐτὸς κήρυκα ἐπεμίψε πρὸς αὐτὸν λέγοντα ταῦτα,
 ὅτι ἔτοιμος εἶη εἴαν τῆς ἐργάζομενης τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀδικεῖν,
 καὶ καὶ ἐκεῖνος βέλοιο εἴαν ἐργάζεσθαι τῆς τῶν πρὸς αὐτὸν
 ἀφεστηκότων ἐργάτας. Καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν, ἦν καὶ δύνη
 κалύειν, ὀλίγας τινὰς κωλύσεις· (ὀλίγη γάρ ἐστι γῆ ἢ τῶν
 πρὸς ἐμὲ ἀφεστηκότων) ἐγὼ δὲ πολλὴν ἂν σοι γῆν εἴην ἐνεργ-
 γον εἶναι. Εἰς δὲ τὴν τῆ καρπῆ κομιδὴν, ἦν μὲν πόλεμος ἦ,
 ὁ κρατῶν μὲν, οἶμαι, κομίσεται· ἦν δὲ εἰρήνη γένηται, δηλο-

* Καὶ ὅπως, &c.] Est ἄλλης Αἰτιακῆ· et subaudiendum videtur πράζομεν, vel aliud ver-
 bum simile. Adverbium autem illud jam supra, lib. 1. p. 16. et lib. 5. p. 169. (ubi ἔρα-
 σκόπει vel μελίτω σοι subintelligi oportet) et alibi passim ἄλλοιπικῶς usurpatum videre est.

† † Καύσωμεν, &c.] Sic in libris hætenus vulgatis scribitur: MS. autem Bodl. representat
 καύσωμεν—καὶ δηλώσωμεν, quod mihi, quidem magis arridet.

νότι σὺ, ἔφη. Ἦν μέντοι τίς ἢ τῶν ἐμῶν ὄπλα ἀνταίρηται σοί, ἢ τῶν σῶν ἐμοί, τέτρε, ἔφη, ὡς ἀν δυνάμεδα, ἐκάτεροι ἀμυνέμεδα. Ταῦτα ἐπιστείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἐπεὶ ἤκισαν ταῦτα, πάντα ἐποίησαν κείδοντες τὸν βασιλεία συγχαρῆσαι ταῦτα, καὶ ὀτισμικρότατον τῆ πολέμου λιπεῖν. Καὶ ὁ Ἀσσύριος μέντοι, εἴτε ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεῖς, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔτω βεληθεῖς, συνήνεσε ταῦτα· καὶ * ἐγένοντο συνδῆκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις εἰρήνην εἶναι, τοῖς δ' ὀπλοφόροις πόλεμον. Ταῦτα μὲν δὴ περὶ τῶν ἐργατῶν διεπέπρακτο ὁ Κύρος· τὰς μὲντοι νομὰς τῶν κτηνῶν τρε μὲν ἑαυτῆ φίλης ἐκέλευσε καταδέσθαι, εἰ βέλοιντο, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ τῶν πολεμίων † λείαν ἤγον ὀπόθεν δύναντο, ὅπως εἴη ἢ ‡ στρατεία ἡδίων τοῖς συμμάχοις. Οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι, οἱ αὐτοί, καὶ ἄνευ τῆ λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια· ἢ δὲ ἐκ τῶν πολεμίων τροφὴ κερφοτέρην τὴν στρατείαν ἐδόκει παρεῖχειν.

Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάζετο ὁ Κύρος ἡδὴ ὡς ἀπίων, παρῆν ὁ Γαθάτας ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγον, ὡς ἀν ἐξ οἴκε μεγάλα, καὶ ἵππεσ γε πολλὰς ἀφελόμενος τῶν ἑαυτῆ ἵππιων, οἷς ἠπιστήκει διὰ τὴν § ἐπιβελην. Ως δ'

* Καὶ ἐγένοντο, &c.] Eadem consuetudo apud Indos belli tempore servari solebat, referente Diodor. Sic. lib. 2. p. 122. Συμβάλλονται δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, καὶ τὰ νόμιμα πρὸς τὸ μηδέποτε λιμὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. Παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις οἱ πολέμοι καταφθιρόντες τὴν χώραν, ἀγεώρητον κατασκευάζουσι· παρὰ δὲ τούτοις τῶν γεωργῶν ἔργον καὶ ἀσπλῶν ἰωμίαν, οἱ πλησίον παρατάξων γερογόντες ἀνπαίσθητοι τῶν κινδύνων εἰσίν. Ἀμφότεροι γὰρ οἱ πολιομοῦντες ἀλλήλους μὲν ἀποκτείνουσιν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ περὶ τὴν γεωργίαν ὄντας ἔωσιν ἀβλαβεῖς, ὡς κοινοὺς ὄντας ἀπάντων εὐεργέτας· &c.

† Λείαν ἤγον, &c.] Itā clarè MS. Bodl. editique omnes. Leuclavius autem conjicit legendum et distinguendum sic, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, λείαν ἄγειν, videlicet, ἐκέλευσε. Voces vero τὴν δὲ non conjungit cum λείαν, sed illud præcedens nomen hoc modo repetit, τὴν δὲ ἐπικρατείαν τῶν πολεμίων ἐκέλευσε λείαν ἄγειν. Nam alioquin, inquit, hostium prædam abducere, prout convenienter dicitur, et ambiguit. Quod ad mutationem τῶν ἡγῶν in ἄγειν adinet, haud præmitenda forsitan est emendatio. Quæ de constructione verborum illi nequaquam adfentior; nam, τῶν πολεμίων λείαν ἄγειν, rectè dicitur, qui prædam de hostibus captam agit. Simili prorsus loquendi modo utitur Herod. lib. 7, c. 8. edit. Oxon. Τί γὰρ ἦν ὄφελος βαρβάρων, ἀναιρουμένων —; ἢ λείας ἠχιμαλώτους ἀπάγειν τῶν ἐχθρῶν, γυμνῶντα καὶ τὰς οὐσίας ἀφαιρούμενον τῶν οἰκίων: ubi, nisi omnia me fallunt, parum feliciter rem gessit Interpres ille sermōnis, si diis placet, elegantix studiosus; quem tamen miro sanè consensu Editores Herod. secuti sunt. At se sinit Pelitianus: et que penes, lector, de versione sit arbitrium: Quid enim proderat Barbaros interimi? Quid prædam aut captivum abactos, si suis fortunis Romanæ ditiosis mortales quotidie despoliabantur?—Ego verò locum sic verto:—vel eum captivum hostium prædam abducere, suos qui facultatibus exeret spoliaretque? nec non Thucyd. lib. 6. p. 406. Καὶ Λαγῆσι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν Θυριάτιν ὄμορον ὕσαν, λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολυλήν ἴλαβον, ἢ, &c.—magna Lacedæmoniorum prædam ceperunt, &c.

‡ Στρατεία] Itā rectè in edit. Steph. Eiom. et MS. etiam Bodl. scribitur; et paulò post στρατίον. Ceteri autem libri στρατιά et στρατίαν perperam exhibent.

§ Ἐπιβελην] Vide supra p. 178.

ἐπλησίασει, ἔλεξεν ᾧδε, ὦ Κύρε, νῦν μὲν σοι ἐγὼ ἄγω ταῦτα, ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρῆ αὐτοῖς ἂν τι δέαι. Νόμιζε δ', ἔφη, καὶ τᾶλλα πάντα τὰ ἐμὰ, σὰ εἶναι. Οὔτε γάρ ἐστιν, ἔτ' ἐσται ποτέ, ὅτῳ ἐγὼ ἀπ' ἐμῆ φύντι καταλείψω τὸν ἐμὸν οἶκον· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνομα. Καὶ ταῦτα, ἔφη, ᾧ Κύρε, (ὄμνυμί σοι τὲς θεῆς, οἳ καὶ ὀρῶσι πάντα καὶ ἀκέσσειν) ἔτε ἀδίκον, ἔτε αἰσχροὺς ἐδὲν ἔτ' εἰπὼν ἔτε ποιήσας, ἔπαθον. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων κατεδάκρυσε τὴν αὐτῆ τύχην, καὶ ἐκέτι ἠδυνήθη πλείω εἰπεῖν.

Καὶ ὁ Κύρος ἀκέσας, τῆ μὲν πάθης ἄκτιρον αὐτὸν, ἔλεξε δὲ ᾧδε, Ἀλλὰ τὲς μὲν ἵππας δέχομαι, ἔφη· σέ τε γὰρ ὠφελήσω, εὐνεστέροις δὲς αὐτῆς, * ἢ οἳ νῦν σοι εἶχον, ὡς ἔοικεν· ἐγὼ τε (ἔ δὴ πάλαι ἐπεθύμην) τὸ Περσῶν ἵππικὸν θάττον ἐμπληρώσω εἰς τὲς μυρίας ἵππείας· τὰ δὲ ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε, ἔφη, ἐστ' ἂν με ἴδῃς ἔχοντα, ὥστε σὲ μὴ ἠττάσθαι ἀντιθαρσέμενον· εἰ δὲ πλείω μοι δὲς ἀπίοις, ἢ λαμβάνων παρ' ἐμῆ, μὰ τὲς θεῆς ἐκ οἷδ' ὅπως ἂν δυναίμην μὴ αἰσχύνισθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πιστεύω σοι (ὀρῶ γὰρ σε τὸν τρόπον) φυλάττειν μέντοι ὄρα εἰ ἐπιτήδειός εἰμι. Ἐως μὲν γὰρ φίλοι ἤμεν τῷ Ἀσσυρίῳ, καλλίστη δὴ ἐδόκει εἶναι ἢ τῆ ἐμῆ πατρὸς κτησίς· (τῆς γὰρ μεγίστης πόλεως Βαβυλωνος ἐγγυὲς ἔσα, ὅσα μὲν ὠφελισθῆναι ἐστὶν ἀπὸ μεγάλης πολέως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐνοχλεῖσθαι, οἴκαδε δεῦρο ἀπίοντες τέτων ἐκποδῶν ἤμεν) νῦν δ' ἀπὲ ἐχθροὶ ἐσμεν, † δῆλον ὅτι ἐπειδὴν σὺ ἀπέλθῃς καὶ αὐτοὶ ἐπιβελευσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὅλος· καὶ οἶμαι, λυπηρῶς βιωσόμεθα, ὅλως τὲς ἐχθρῆς καὶ πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείττες ἡμῶν αὐτῶν ὀρῶντες. Τάχ' ἔν εἴποις ἂν, καὶ τί δὴ ταῦτα ἐκ ἐνεόθεν πρὶν ἀποστήναι; Ὅτι, ᾧ Κύρε, ἡ ψυχὴ μου, διὰ τὸ ὑβρίσθαι καὶ ὀργίζεσθαι, ἐ τὸ ἀσφαλέστατον σκοπῆσα διήγεν, ἀλλ' αἰεὶ τῆτο κύσσα, ἄρᾳ ποτε ἐσται ἀποτίσασθαι τὸν καὶ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνδρώποισ, ὅς διατελεῖ μι-

* Ἡ οἱ νῦν, &c.] Sic restituimus partim ex MSto Bodl. editionisque Flor. in quibus scribitur τυχ' ἢ οἱ νῦν, &c. partim ex conjecturâ Stephani; qui, re quidem ipsâ duce, illud οἱ in οἱ mutandum statuit. In aliis verò libris editis, omisâ prorsus vocolâ istâ, legitur, ἢ νῦν σοι, &c.

† Δῆλον ὅτι, &c.] Scriptura hæc est MSti Bodl. editionisque Eton. eam Stephanus quoque vulgata illi, δηλονότι, hoc loco anteponendam vidit.

ἄν ἐκ ἧν τις τί αὐτὸν ἀδικῆ, ἀλλ' ἧν τινα ὑποπτεύσῃ βελτίονα ἑαυτῆ εἶναι. Τοιγαρῶν, οἶμαι, αὐτὸς πονηρὸς ἂν, πᾶσι πονηροτέροις ἑαυτῆ συμμάχοις χρήσεται. Ἦν δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτῆ Φανῆ, Δάρρει, ἔφη, ᾧ Κύρω, ἐδέν σε δεήσει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρκέσει τῆτο μηχανώμενος, * ὡς ἀνέλη τὸν αὐτῆ βελτίονα. † Τῆ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾶν, καὶ σὺν τοῖς πονηροῖς ραδίως, οἶμαι, κρείττων ἔσται.

Ἀκῶσαντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄξια ἐπιμιθείας λέγειν καὶ εὐθύς εἶπε, Τί ἔν, ἔφη, ᾧ Γαδάτας, ἐχὶ τὰ μὲν τείχη φυλακῆ ἐχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἂν σοι εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι, ὁπόταν εἰς αὐτὰ ἴης· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν στρατεύῃ, ἴσα ἧν οἱ θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ἴσιν, ἔτός σε φοβῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τῆτον; Ο,τι δὲ ἡδύ σοι ὄραν τῶν σῶν, ἢ ὅτῳ συνὸν χαίροις ἔχων, σὺν ἐμοὶ πορεύε. Καὶ σύ τ' ἂν ἐμοὶ, ὡς γε μοι δοκᾷ, πάνυ χρήσιμος εἴης, ἐγὼ τὲ σοι, ὡς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι. Ἀκῶσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε καὶ εἶπεν, Ἀρ' ἔν, ἔφη, δυναίμην ἂν συσκευασάμενος φθάσαι, τρῖν σε ἐξείμαι; βέλομαι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἄγειν μετ' ἑμαυτῆ. Ναὶ μὰ Δί, ἔφη, † φθάσεις μέντοι· ἐγὼ γὰρ ἐπισχῆσω ἔστ' ἂν καλῶς σὺ φῆς ἔχειν. Οὕτω δὲ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, ὃ ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ἂ ἀχυρῶσατο, συσκευάσατο δὲ πάντα ὁπόσοις ἂν οἶκος μέγας καλῶς οἰκοῖτο. Ἠγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτῆ τῶν τε πιστῶν, οἷς ἤδετο, καὶ ᾧ ἠπίσται πολλὰς, ἀναγκάσας τὰς μὲν αὐτῶν καὶ γυναῖκας ἄγειν, τὰς δὲ καὶ || ἀδελφᾶς, ὡς δεδεμένους τέτοις κατέχοι αὐτὰς. Καὶ τὸν

* Ἦς ἀνέλη] Itā editio *Etonensis*. MS. Bodl. pauld aliter, Ἦς ἀνέλη. Edit. *Flor.* ὡς ἀπολείπει, quod glossiam prorsus sapit. *Ald.* autem *Steph.* et *Leuncl.* dant Ἦς ἂν ἔλη. Horum tamen uterque probat, locūque ratio postulat, scripturam quam recepimus. Illud Ἦς certē si retineatur, (ut sensus fit, idoneus ad hoc machinandum, donec, &c. tunc) uti rectē notat *Stephanus*, non videbitur dicere ad hoc machinandum, quo videlicet sequitur, quo pacto hominem, &c. sed aliud quidpiam quod præcesserit. Atque nihil in præcedentibus, ad quod illud τῶτο referri queat, inveniēmus.

† Ταῦ μέντοι, &c.] Sic libri editi pariter et MS. Bodl. *Leunclavio* tamen ea lectio non satisfacit. Sic autem rectius scribi posse putat, Τῶ μέντοι, &c. Mihi magis arridet vulgata lectio.

‡ Φθάσεις] Itā MS. Bodl. editique libri omnes, præter unum *Etonensem*, in quo mendosē legitur φθάσης.

§ Εφύλαξε μὲν, &c.] Itā quidem locus hic conspirante editorum exemplarium consensu sollet exprimi. Mihi verò impensius placet hæc *MSti* Bodl. lectio, — ἀπελθὼν, φύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ἀχυρῶσατο, — suffragante, uti opinor, ipsa *Cyri* oratione; qui supra pauld *Gadatum* sic adfatus est, ἐχὶ τὰ μὲν τείχη φυλακῆ ἐχυρὰ ἐποίησας, — ubi τὰ τείχη φυλακῆ ἐχυρὰ ποιεῖν, idem videtur esse, atque id quod φύλαξε τὰ τείχη ἀχυρῶσθαι, hoc in loco significat. Hanc porrò emendationem laudat etiam *Murctus*; nullo tamen, eam unde hauserat, indicato libro.

|| Ἀδελφᾶς, &c.] *Aldus* et *Leuncl.* legunt ἀδελφούς· hic tamen in versione suā receptam lectioem

τὸν μὲν Γαδάταν ὁ Κύρος ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔχων ἦει, καὶ ὁδῶν Φραστῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλῆ καὶ σίττα, ὡς αἰεὶ ἐν τοῖς ἀφθο-
νωτάτοις * στρατοπεδεύοιτο.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν βαβυλωνίων πόλιν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδός, ἣν ἦει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, καλέσας τὸν Γαβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν, ἠρώτα εἰ ἄλλη ὁδός ἐστὶ, ὥστε μὴ πάνυ πλησίον ἄγειν τῷ τείχῳ. Καὶ ὁ Γαβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ᾧ δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοί· ἀλλ' ἔγωγ', ἔδη, ὥομπη καὶ βέλεσθαι ἂν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ στράτευμα, ὅτι σοι ἦδη πολὺ τε ἐστὶ καὶ καλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἔλαττον εἶχες, προσῆλ-
ξές τε πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐδεῶντο † ὑμᾶς ἔ πολλὰς ὄν-
τις· νῦν δὲ καὶ εἰ παρεσκευασμένος τε ἐστίν, ‡ ὥσπερ πρὸς σέ·
εἶπεν ὅτι παρασκευάσοιτο ὡς μαχόμενος, οἶδα ὅτι ἰδόντι
κίτῳ τὴν σὴν δύναμιν, πάλιν ἀπαρασκευάστα τᾶ αὐτῷ φα-
νέται.

Καὶ ὁ Κύρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Δοκεῖς μοι, ᾧ Γαβρύα, θυμιάζειν ὅτι ἐν ᾧ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων στρατιὰν ἦλ-
θο, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσήγαγον· νῦν δὲ πλείω δύναμιν
ἔχων ἐκ ἐδέλω ὑπ' αὐτὰ τὰ τεῖχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ μὴ

niem sequitur, quam tum MS. Bodl. tum ceteri libri editi, adficientibus Ga-
brielo et Philelpho, praestant. Illud autem ἀδελφούς ab imperitiâ librorum primò ma-
ximè puto, qui cum genus pronominis, τούτοις observassent, nomen antecedens aliquod mascu-
lini generis haud dubiè præcessisse perperam autumarent. Atticorum verò moris est
mutiliam ur̄i pro femininis: Sophoc. Elecl. v. 615, 616.

Ἡτις τοιαῦτα τὴν τελευτὰν ἔβρισε,

Καὶ ταῦτα τελευτήσας

πραηλικαίῃσιν. loquitur enim de Electrâ Clytemnestra. Similiter paulò post, Noster: τὰ
γυνίαι, pro τὰ——Vide tamen, si libet, Cl. Barn. ad Hom. Il. ε. v. 778. et ad Eurip.
Hippi v. 387. Achill. Tat. p. 143. edit. Ludg. Bat. οὐδὲς γυνί. Quamquam hic ουχῆμα for-
san, quod dicitur, πρὸς τὸ σημεινόμενον locum habere queat; adeò ut τούτοις ad nomen in διδι-
μῆσιν inclusum, v. g. δισμοῖς, referatur. Haud adsimili modo Noster paulò post adhibet re-
lativè αὐτοῖς——ὥομπη καὶ βούλεσθαι ἂν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπι-
δείξῃς αὐτοῖς τὸ, &c. ubi αὐτοῖς respicit nomen aliquod in voce πόλεως subintellec-tum, v. g.
ἰσικίαν τῆς βαβυλωνίαις, vel aliud his simile. Conf. Joh. 8. 44. ubi pronomen αὐτοῦ, ubi rectè
notat Cl. Blackwall Sacri. Class. p. 95. respicit. τοῦ ψεύδους, ex nomine ψεύστης, sub quo
latet, nullo negotio colligendum. Similiter Rom. 10. 3. admonente loci sententiâ, illud αὐτὰ
ad ἰσχυράτα τοῦ νόμου (quæ licèt non difertè scripserit, voluit tamen Apostolus) referendum
videti.

* ἰρασοειδίουσιν] Ità rescripsimus admonitu Leunclavii et MSti Bodl. in quo totus hic
locus representatur:——καὶ σίτου, ὡς ἔη ἐν τῆς ἀφθονιάταις στρατοπεδεύοιτο. Rec-
tius et si vel scribas ὡς sine agente, vel in ὄσσει mutes, et legas ὄσσει· αἰ, &c. Illum verò
nostram commendationem confirmant Philelphus et Gabrielius: qui, in loco vertendo, utitur
verbis καταστᾶν, et καταστᾶσαι. In vulgatis hadenùs libris perperam legitur στρατιώταις.

† Τμ] Ità Stephanus et editio Eton. at alii libri minùs, uti quidam videtur, commodè,
ἐμᾶς extant. Vide p. 166.

‡ ὡσπερ πρὸς σέ, &c.] Vide supra p. 169.

δαύμαζ, ἔφη· ἔ γάρ τὸ αὐτὸ ἐστὶ προσάγειν τε καὶ * πα-
ράγειν. Προσάγεσι μὲν γὰρ ἅπαντες, ἕτω ταξάμενοι, ὡς ἂν
οἴωνται ἄριστα μάχεσθαι· ἀπάγεσι μὲντοι οἱ σάφρονες ἢ ἂν
ἀσφαλέςτατα, ἐχ ἢ ἂν τάχιστα ἀπέλθοιεν. Παρίναι δὲ
ἀνάγκη ἐστὶν ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἀμάξαις, † ἀνειμένοις δὲ
καὶ ταῖς ἄλλοις σκευοφόροις ἐπιπολύ· ταῦτα δὲ δεῖ πάντα
προκεκαλύφθαι τοῖς ὄπλοφόροις, καὶ μηδαμῆ τοῖς πολεμίους
γυμνὰ ὄπλων τὰ σκευοφόρα φαίνεσθαι. Ανάγκη οὖν, ἕτω
πορευομένων, ἐπὶ λεπτόν καὶ ἀσθενὲς τὸ μάχιμον τετάχθαι.
Εἰ ἔν βέλονται ἐκ τῆ τείχης ἀδρόοι πη προσπεσεῖν, ὅπη προ-
μίζαιεν, πολλῶ ἂν ἐρρώμενέστερον συμμιγνύοιεν τῶν παριόντων.
Καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πορευομένοις μακροὶ καὶ αἱ ἐπιβή-
θαιαι, τοῖς δ' ἐκ τῆ τείχης βραχὺ πρὸς τὰς ἐγγύς καὶ προ-
δραμεῖν καὶ πάλιν ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ μὴ μείον ἀπέχοντες πι-
ρῖωμεν, ἢ ‡ ἐφ' ὅσον καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν
πλήθος κατόψονται ἡμῶν, ὑπὸ δὲ τῶν παρυφαισμένων ὄπλων
πᾶς ὄχλος δεινὸς φαίνεται. Ἦν δ' ἄρα καὶ ἕτως ἰόντων ζῆει-
ξιώσι πη, ἐκ πολλοῦ προορῶντες αὐτὲς ἐκ ἂν ἀπαράσκησι
λαμβανοίμεθα. Μᾶλλον δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐδ' ἐπιχειρή-
σιν ὁπόταν πρὸσω δεοὶ ἀπὸ τῆ τείχης ἀπέναι, ἢν μὴ τῶ ὄψ
ὑπολάβωσι τῆ παντὸς κρείττες εἶναι· φοβερὸν γὰρ ἢ ἀποχί-
ρησις. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξέ τε ὀρθῶς τοῖς παρῆσι λ-
γεῖν, καὶ ὁ Γαβρύας ὡσπερ ἐκέλευσεν ἠγεῖτο. Παραμειβ-
μένους δὲ τὴν πόλιν τῆ στρατεύματος, αἰεὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἰ-
χυρότερον ποίεμενος ἀπεχῶρει.

* Παράγειν] Gabriellus ex vetusto quodam exemplari adfert ἀπάγειν, pro quâ λέξιον αἰ-
τιολογῶσι, quod mox, paucis interjectis, sequitur. At in hunc locum transeundi seu praecludendi
significatio aptius quadrat, ut idem valeat, atque illa, παρὰ πόλιν ἀγειν, quae, mutat per
tmesin loquendi formâ, extant lib. I. p. 48. Quare contra aliorum exemplarium dem
nihil mutò. De usitatâ verbi hujus apud Tacitos significatione consule quae notavimus lib.
2. p. 73.

† Ἀνειμένοι] Sic ex conspirante Leunclavii Muretique conjecturâ rescriptimus. Vult le-
gitur ἀνειμένους· cui verbo non subest huic loco apta vis, imò proximè praecedentibus illis,
ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἀμάξαις, atque aded Cyri menti, adversa penitus. Ut igitur hanc vi-
cent sibi respondeant, aliud recepi verbum, in quo laxitatis inest, apta loco, significatio.

‡ Εφ' ὅσον καὶ, &c.] Sincera haec est MS. Bedl. et editionis Eton. lectio: quam libri
alii, quos vidi, omnes, interpolatam exhibent—— ἢ ἐφ' ὅσον κατόψονται ἡμῶν, καὶ
νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλήθος κατόψονται ἡμῶν, &c. Retetur quidem Steanus,
verba haec, κατόψονται ἡμῶν, in codicibus, quibus usus est, veteribus non extare; hisse aded
se potius quàm vulgatis editionibus adferri. Camerarius etiam, auctore Stephano: Ga-
briellius, illa verba in loco interpretando omiserunt, Quocirca credi par est, exempla, qui-
bus isti usi sunt interpretes, ea non agnovisse.

§ Ἐπεξιώσι πη] Sic MS. Bodl. Etonensisque editio: cùm in cæteris ferè omnibus reperam
legatur ἐπεξιώσι σιωπῆ. quam lectionem ex errore subortam, illamque aded, quae damus,
germanam existimavit Stephanus.

Ἐπεὶ δὲ πορεύομενος ἔτις ἐν ταῖς γιγνομέναις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ μεδούρια τῶν * Ἀσσυρίων καὶ Μήδων, ὁ Δευτέρω ὤρματο, ἐνταῦθα δὲ † τρία ὄντα τῶν Ἀσσυρίων φρέρια, ἐν μὲν αὐτῶν τὸ ἀσθενέστατον προσβαλὼν βία ἔλαβε, ‡ τὰ δὲ δύο φρερίω φοβῶν μὲν Κῦρος, § πείδων δὲ Γαδάτας ἔπεισε παραδῆναι τὰς φυλάττοντας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπράξατο, πέμπει πρὸς Κυαζάρην, καὶ ἐπέστελλεν ἡκείνῳ αὐτὸν ἐπὶ τὸ στράτευμα, ὅπως περὶ τῶν φρερίων ἃν εἰλήφεσαν βελεύσαιντο ὅτι χρῆσαιτο, καὶ ὅπως δεασάμενος τὸ στράτευμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβελος γίγνοιτο ὅτι ἂν δοκοίη ἐκ τέτε πράττειν ἢ δὲ κελεύη, εἶπε, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἂν ὡς ἐκείνον ἴοιμι στρατοπεδευσόμενος. Ο μὲν δὲ ἄγγελος ἄρχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλον.

Ο δὲ Κῦρος ἐκέλευσεν ἐν τέτῳ τὸν Γαδάταν τὴν τῆ Ἀσσυρίᾳ σκηνήν, ¶ ἣν Κυαζάρει οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην κατασκευάσαι ὡς κάλλιστα τῆ τε ἄλλῃ κατασκευῇ, ἣν εἶχε, καὶ τὰ γυναῖκε εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ σὺν αὐταῖς τὰς μισθρῆς αἵπερ ἐξηρημέται ἦσαν Κυαζάρει. Οἱ μὲν δὲ ταῦτ' ἔπραττον. Ο δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαζάρην, ἐπεὶ ἔλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκέσας ὁ Κυαζάρης αὐτῆ, ἔγνω βέλτιον εἶναι τὰ στράτευμα μένειν ἐν τοῖς μεδουρίοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, ἔς μετεπέμφατο ὁ Κῦρος, ἤκον. ἦσαν δὲ μυριάδες τέτταρες τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Ορῶν ἔν καὶ τέτῃς πολλὰ

* Ἀσσυρίων] Ità libri editi, quos vidi, omnes. In MS^{to} Bodl. scribitur tum hīc, tum versu proxime sequenti, Σύρων: eamque lectionem secutus est *Philadelphus*. Zonaras quoque, qui Xenophontem solet transcribere, Σύρων bis exhibet *Annal.* lib. 3. c. 20. Nihilominus, minime rejicienda videtur librorum impressorum scriptura.

† Τρία ὄντα τῶν, &c.] Absolutè hoc in loco, ut aliàs sæpè, ponitur accusandi casus: cujus eum structuræ ignari essent Librarii Interpretésque quidam N. T. textum sacrum importunitè temerârunt additamentis. Celebris ille MS. Alex. verba S. Lucæ, *Act.* 26. 3. sic pessimè representat: Μάλιστα γνώστην ὄντα σε τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἑθῶν τε καὶ ζησημάτων ἐπιστάμενος διό, &c. Similiter, vel τοῦ εἰδῶς vel τοῦ ἐπιστάμενος interpolationem secutus Interpres Syrus

vertit, &c. Δι] μαρ] μ] υ] Δ] Δ] Δ] Confer *Luc.* 24. 47. *Marc.* 9. 28. *Act.* 7. 21. *Ephes.* 1. 18.

‡ Τὰ δὲ δύο, &c.] Ità restitimus admonitu tum vetusti exemplaris, quo usus est *Gabrielius*, tum MS^{ti} Bodl. qui veram sanè lectionem, scripturæ vitio paulululim deformatam, sic exhibet, τῶ δὲ δύο φρουρίων. Stare quidem potest illud δύο: nam Atticæ notæ lectio est. Malo tamen eum *Stephano* vulgatam sequi scripturam, Prius legebatur, τῶν δὲ δύο φρουρίων, &c.

§ Πείδων δὲ Γαδάτας ἔπεισε] Hanc loquendi formam, quâ verbo participium ejusdem originis additur, *Vorsius* et *Gatakerus* inter eas recensendam phrasen autumârunt, quæ τοῖς ἔξω minùs notæ sunt, quasq̄ adeo Scriptores sacri ab Hebræo fronte hauserunt. Utut hæc se res habeat, ex hoc certè loco abundè liquet, phrasin esse ejusmodi, quam ne Attica quidem respueret elegantia. Vide *Heb.* 6. 14. *Act.* 7. 34. *Matt.* 13. 14. *Marc.* 4. 12.

¶ Ἡν Κυαζάρει, &c.] Vide lib. 4. p. 187.

σινομένους τὴν Μηδικὴν, τέτων αὖ ἐδόκει ἦδιον * ἀπαλλαγῆ-
ναι μᾶλλον ἢ ἄλλον ὄχλον εἰσδέξασθαι. Ο μὲν δὲ ἐκ Περσῶν ἄγων τὸν στρατὸν, ἐρόμενος τὸν Κυμαζάρην, κατὰ τὴν Κύ-
ρε † ἐπιστολὴν, εἴ τι δεοίτο τῆ στρατεύματος, ἐπεὶ ἐκ ἔφη
δεῖσθαι, αὐθημερὸν ἐπεὶ ἤμισε παρόντα Κύρον, ὄχρετο πρὸς
αὐτὸν ἄγων τὸ στρατεύμα.

Ο δὲ Κυμαζάρης τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο σὺν τοῖς παραμεί-
νασι Μήδων ἰππεύσιν ὡς δ' ἦσθετο ὁ Κύρος προσίοντα αὐτὸν,
λαβὰν τῆς Πέρσας ἰππέας, πολλὰς ἤδη ὄντας, καὶ τῆς Μήδους
πάντας καὶ τῆς Ἀρμενίης καὶ τῆς Ὑρκανίης, καὶ τῶν ἄλλων
συμμάχων τῆς εὐπιποτάτης τε καὶ εὐοπλοτάτης, ἀπήντα καὶ
ἐπιδείκνυσι τῷ Κυμαζάρει τὴν δύναμιν. Ο δὲ Κυμαζάρης, ἐπεὶ
εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολλὰς τε καὶ καλὰς κἀγαθὰς συνεπο-
μένους, σὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγη ἀξίαν θραπείαν,
ἄτιμόν τι ἐδοξεν αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄχος αὐτὸν ἔλαβεν. Ἐπεὶ
δὲ καταβὰς ὁ Κύρος ἀπὸ τῆ ἰππευῶν προσῆλθεν ‡ ὡς φιλήσων
αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυμαζάρης κατέβη μὲν ἀπὸ τῆ ἰππευῶν,
ἀπεστράφη δὲ καὶ ἐφίλησε μὲν εἰς, δακρυῶν δὲ φανερός ἦν.
Ἐκ τῆς δὲ ὁ Κύρος τῆς μὲν ἄλλης ἀπαντας ἀποστάντας ἐκέ-
λευσεν ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τῆ
Κυμαζάρης, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ ἔξω ὑπὸ φοινικίας τι-
νας, § τῶν τε Μηδικῶν πύλων ὑποβάλλειν ἐκέλευσεν αὐτῷ, καὶ
καδίνας αὐτὸν καὶ παρακαδισάμενος ἤρετο ὧδε·

* Απαλλαγῆναι μᾶλλον] Vox ultima in MSto Bodl. non comparat: quod mihi sanè nonni-
hil suspitionis de Librarii movet imperitiâ. Ex variis autem, quæ passim obvia sunt, exemplis
constat, optimos quosque Græciæ Scriptores τὸ μᾶλλον comparativis addidisse vocibus. Eadem
occurrit loquendi ratio, Phil. 1. 23. Hujus autem farinae exempla suppeditabit Budæus;
imò et Grammatici.

† Ἐπιστολὴν] Ità MS. Bodl. et edit. Steph. Eton. Ald. Flor. aliæque: ut mirari fubeat cur
Leunclavius aliisque Xenophontis editor, cui vel errantem utique ducem religio fuit deferere,
contra optimorum codicum fidem, ἐπιτολὴν reponerent. Mihi suspicio sanè infidet, hos edi-
tores haud satis intellexisse, mandata quoque ἐπιστολάς apud Veteres appellari, Æschyl.

Ἡραϊστε, σοὶ δὲ χρὴ μέλει ἐπιστολάς.

As σοὶ πατὴρ εἰφύτο—Prometh. Vinc. v. 3. Schol. Ἐπιστολάς] Ἐπιτολάς. Eodem prorsus modo
Schol. in Sophoc. Oed. Col. p. 323. edit. H. Steph. in vocem illam exponit. Hesychius: Ἐπι-
στολαί, ἐπιτολαί, ἐπιταγαί. Thomas Magister: Ἐπιστίλαι, οὐ μόνον τὰ διὰ γραμμάτων, ἀλλὰ
καὶ τὸ αὐτοπροσώπως κλιθεῖσαι. καὶ ἐπιστολὴ ὡσαύτως.

‡ Ὡς φιλήσων, &c.] Vide quæ notavimus lib. 1. p. 27.

§ Τῶν τε Μηδικῶν, &c.] MS. Bodl. τὸν τε Μηδικὸν πύλον. imperitè. Græcis enim familiare
est, quando aliquid ex universo rei alicujus genere sumptum aut captum dicere volunt, jungere
tunc genitivum isto sensu, per ellipsin voculae τι, verbis activis. Ælian. H. V. l. 1. c. 5.

— ἐμβαλεῖν τῶν ἱερῶν χρημάτων, pro τι ἐκ τῶν, &c. Noster lib. 2. p. 98. καὶ τοῖσδε
τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γίλωτος ἐπίδαφιλοῦσῃ pro τι ἐκ τούτου, &c. Similiter
Aristophanes:

— δὸς τῷ Φαλακρῷ

τῶν τραγαλιῶν, — Eip. v. 771, et seq.

Εἶπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ᾧ θεῖε, τί μοι ὀργίζῃ; καὶ τί χαλεπὸν ὄρων ἔτω χαλεπῶς φέρεις; Ενταῦθα δὴ ὁ Κουαζάρης ἀπεκρίνατο τοιάδε, Ὅτι, ἔφη, ᾧ Κύρε, δοκῶν γε δὴ, ἐφ' ὅσον ἀνδρώπων μνήμη ἐφικνεῖται, καὶ τῶν πάσαι προγόνων καὶ πατρὸς βασιλέως πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμενος εἶναι, ἑμαυτὸν μὲν ὄρῳ ἔτω ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα, σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει * μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ παρόντα. Χαὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἶμαι καὶ ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δὲ, ᾧ Ζεῦ, χαλεπώτερον ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν ταῦτα πεπονθέναι. Ἐγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκις ἂν κατὰ τῆς γῆς ἴδιον δῦναι, ἢ ὀφθῆναι ἔτω ταπεινός, καὶ ἰδεῖν τὲς ἐμὰς ἐμᾶ ἀμελήσαντας καὶ ἐπεγγελῶντας ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τῆς, ἔφη, ὅτι ἐ σὺ μᾶ μόνον μείζων εἶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δέλοι ἰσχυρότεροι ἐμᾶ ὑπαντιάζουσί μοι, καὶ κατεσκευασμένοι εἰσὶν ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κᾶκῶς ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμᾶ. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῶν δακρύων· ὥστε καὶ τὸν Κύρον ἐπεσπάσατο ἐμπλησθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα. Ἐπισχῶν δὲ μικρὸν ἔλεξε τοιάδε ὁ Κύρος·

Ἀλλὰ ταῦτά μὲν, ἔφη, ᾧ Κουαζάρη, ἔτε λέγεις ἀληθῶς, ἔτε ὀρθῶς γιγνώσκεις, εἰ οἶει τῇ ἐμῇ παρεσίᾳ Μήδης κατεσκευάσθαι ὥστε ἰκανὸς εἶναι σε κᾶκῶς ποιεῖν. Τὸ μέντοι σὲ θυμῶσθαι καὶ φοβεῖσθαι ἐ θαυμάζω· εἰ μέντοι γε δικαίως ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, παρήσω τῆτο· (οἶδα γὰρ ὅτι βαρέως ἂν φέροις ἀκῶν ἐμᾶ ἀπολογεμένε ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἄνδρα ἄρχοντα πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς ἀρχομένοις, τῆτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἀμάρτημα εἶναι. Ἀνάγκη γὰρ, διὰ τὸ πολλὰς μὲν φοβεῖν, πολλὰς ἐχθρὰς ποιεῖσθαι· διὰ δὲ τὸ ἅμα πᾶσι χαλεπαίνειν, πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλλειν. Ὡν ἕνεκα, εὐ ἴσθι, ἐγὼ ἐχὶ ἀπέπεμπον ἄνευ ἑμαυτῆ τέτρε, φοβέμενος μή τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν ὅ,τι πάντα ἡμᾶς λυπήσει. Ταῦτα μὲν ἐν συν τοῖς θεοῖς ἐμᾶ παρόντος ἀσφα-

* Μέγαν τε] Vorstius Comment. de Hebrais. N. T. c. 25. Hebraïsmorum numero adscribendum putat eum vocis μέγας usum, quo non staturam et quantitatem, sed conditionem hominum, Heb. 8. 11. designat. At hæc ultima vocis istius significatio Græcis perquam familiaris est. Libet Xenophontéo huic exemplo alterum ex Aristophane prolatum adjicere:

Ἔστιν γὰρ ἡμῖν δεσπότης ἐκισωσί,

Ἄνω καθύδαν, ὁ μέγας ὁ ὑπὲρ τοῦ τίτου.

βι Sibel. Ὁ μέγας] Οὐ τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ τῇ σιμύτητι. Σφην. v. 67. et seq.

λῆς ἕξει σοι· τὸ μέντοι σὲ νομίζειν ὑπ' ἐμῆ ἀδικεῖσθαι, τῆτ' ἐγὼ χαλεπῶς πάνυ φέρω, εἰ ἀσκῶν ὅσον δύναμαι τὲς φίλους ὡς πλείστα ἀγαθὰ ποιεῖν, ἔπειτα τὰναντία τέττε δοκῶ ἐργάζεσθαι. Ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, μὴ ἔτως εἰκῆ ἡμᾶς αὐτὲς αἰτιώμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατόν, σαφέστατα κατίδωμεν ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμῆ ἀδίκημα. Καὶ τὴν ἐν φίλοις δικαιοτατήν * ὑπόδειξιν ἐγὼ ὑποτίθεμαι· ἦν γάρ τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποικῶς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἦν μέντοι † μηδὲν φαίνωμαι κακὸν πεποικῶς, μηδὲ βεβληθεὶς, ἔ και σὺ αὐτὸ ὁμολογήσεις μηδὲν ὑπ' ἐμῆ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη. Ἦν δὲ δὴ καὶ ἀγαθὸν πεπραχῶς σοι δῆλος ᾧ, καὶ προθυμύμενος πρᾶξαι ὅποσα πλείστα ἡδυνάμην, ἔκ ἂν ἐπαίνε σοι ἄξιός εἴην μᾶλλον ἢ μέμφεως; Δίκαιον γῆν, ἔφη. Ἀγε τοίνυν, ἔφη ὁ Κύρος, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἐν ἕκαστον· ἔτω γὰρ δὴ μάλιστα δῆλον ἔσται ὅτι τε αὐτῶν ἀγαθόν ἐστι, καὶ ὅτι κακόν. Ἀρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ τῆσδε τῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ ἀρκύντως ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπε εἶπε ἡσθε πολλὰς πολεμίας ἡδραιομένους, καὶ τέττες ἐπὶ σε καὶ τὴν σὴν χώραν ἀρμημένους, εὐδύς ‡ ἐπεμπες πρὸς τε τὸ Περσῶν κοινὸν συμμαχος αἰτέμενος, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενος πειρᾶσθαι αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγόμενον, εἴ τινες Περσῶν ἴοιεν. Οὐκῆν ἐγὼ ἐπίσθην τε ταῦτα ὑπὸ σῆ, καὶ παρεγεγόμεν, ἄνδρας ἄγαν σοι ὡς ἡδυνάμην πλείστους τε καὶ ἀρίστους; Ἡλθεες γὰρ ἔν, ἔφη. Ἐν τῆτω τοίνυν μοι πρῶτον εἶπε, ἔφη, πότερον ἀδικίαν ἐμῆ πρὸς σε κατέγνως, ἢ μᾶλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη, ὁ Κρυζάρης, ὅτι ἐκ γε τέτων εὐεργεσίαν. Τί γὰρ; ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμοιοι ἦλθον, καὶ διαγωνίζεσθαι ἔδει πρὸς αὐτὲς, ἐν τῆτω κατενόησάς με ἢ πόνος τινὸς ἀπροσάντα, ἢ κινδύνου φεισάμενον; Οὐ μὲ τὸν Δί, ἔφη, ἔ μὲν δῆ. Τί γὰρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης σὺν τοῖς θεοῖς ἡμετέρας, καὶ ἀναχαρησάντων τῶν § πολερίων, παρεκάλην σε ἐγὼ ὅπως κοινῆ μὲν

αὐτὰς

* Τὰ ὅθεν ἐγὼ, &c.] MS. Bodl. dat. ὑπόδειξιν ἔχω ὑποτίθειν· ἴαν γὰρ τί σε φανῶ, &c. Eandem lectionem ex vetere quodam libro adfert Stephanus: malui tamen vulgatam retinere, quam editi libri praestant omnes. Nec addendum videtur, sed potius subaudiendum, pronomen σὲ, inter τί et φανῶ.

+ Μηδὲ βεβληθεὶς] In editione Leunclavianâ legitur μηδὲ φαίνωμαι, &c. In MS. Bodl. μηδὲ ὡς φαίνωμαι, &c. At lectionem receptam ceteri libri omnes defendunt.

‡ Ἐπιπέμπες πρὸς σε, &c.] Vide supra lib. I. p. 30.

§ Πολερίων παρεκάλουν] Editiones Ald. et Florent. exhibent οὐ ante παρεκάλουν, et notam interrogationis,

αὐτὰς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ τιμωροίμεθα, κοινῇ δὲ, * εἴ τι καλὸν καγαθὸν συμβαίνοι, τῆτο καρποίμεθα· ἐν τέτοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμῆ κατηγορεῖσαι; Ο μὲν δὲ Κυαζάρης πρὸς ταῦτα εἰσίγα· ὁ δὲ Κύρος πάλιν ἔλεγεν ᾧδε, Ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς τῆτο σιωπᾶν ἡδίων σοι ἢ ἀποκρίνασθαι, τότε γε, ἔφη, εἰπέ, εἴτι ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας ὅτι, ἐπεὶ σοι ἐδόκει οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν † αὐτὸν ἐκ ἀφῆκα τέττε τῆ κινδύνα μετέχειν, ἰππέας δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην σὲ; εἰ γὰρ καὶ τῆτο αἰτῶν ἡδίκην, ἄλλως τε καὶ προπαρεσχηκῶς ἐμαυτὸν σοι σύμμαχον, τῆτ' αὖ παρὰ σῆ, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. Ἐπεὶ δ' αὖ καὶ πρὸς ταῦτα εἰσίγα ὁ Κυαζάρης, Ἀλλ' εἰ μὴδὲ τῆτ', ἔφη, βέλει ἀποκρίνασθαι, σὺ τῆτο τέντεῦθεν λέγε, εἴτι αὖ ἡδίκην ὅτι σὲ ἀποκριναμένε ἐμοὶ ὡς ἐκ ἂν βέλοιο, εὐθυμαμένεσ ὄρῶν ‡ Μήδεσ τέττε παύσαισ αὐτὰσ ἀναγκάζειν κινδυνεύοντασ ἰέναι, εἴτι αὖ σοι δοκῶ τῆτο χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσαισ τῆ ὀργίζεσθαι σοι, ἐπὶ τέτοισ πάλιν ἦταν σὲ, § ε ἡδεῖν ἔτε σοὶ μείον ὂν δῆναί μοι ἐδέν, ἔτε ῥᾶον Μήδοισ ἐπιταχθῆναι ἐδέν· τὸν γὰρ βελόμενον δήπε ἐπεσθαι ἦτησά σ ἐδῆναί μοι. Οὐκῆν τέττε τυχῶν παρὰ σῆ, ἐδέν ἠνυον εἰ μὴ τέττεσ πείσαιμι. Ἐλθῶν ἔν ἐπειθον αὐτὰσ, καὶ ἐσ ἐπεισα τέττεσ λαβῶν ἐπορευόμην, σῆ ἐπιτρέψαντοσ. Εἰ δὲ τῆτό γε αἰτίας ἄξιον νομίζεις, ἐδ ὅτι ἂν δίδωσ, ὡσ ἔοικε, δέχεσθαι παρὰ σῆ ἀναίτιόν ἐστιν. Οὐκῆν ἐξαρμήσαμεν ἔτωσ. Ἐπεὶ δ' ἐξήλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον ε φανερόν ἐστιν; ε τὸ στρατόπεδον ἡλώκει τῶν πολεμίων; ε τεθνῶσι πολλοὶ τῶν ἐπὶ σὲ ἐλθόντων;

interrogationis post καρποίμεθα. Perperam; nisi quis illud ἐπὶ delendum censuerit. Sed nobis omnino visum est lectionem, quae consensu auctoritatēque MSti Bodl. et edit. Steph. Leuncl. Eton. nititur, exprimendam curare.

* Εἴ τι καλὸν καγαθὸν, &c.] In plerisque libris haftenus editis legitur εἴ τι ἀγαθὸν ἢ κακόν, &c. Nos libenter MStum Bodl. et Stephanum secuti sumus.

† Αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα] In vetustis quibusdam exemplaribus vocula illa negativa, teste Stephano, non invenitur; in iisdem etiam, eodem teste, infinitivum μετέχειν non existat. Cum istis autem exemplaribus nostrum etiam Bodl. conspirat. Hujus tamen in oīa lectio existat ea, quam secuti sumus, quāque libri teneantur omnes. Utraque sanè lectio eundem sensum efficit. Nostra ad verbum sonat, Te ipsum hujus Periculi partem subire non permisi. Altera autem (in quā οὐκ et μετέχειν omittuntur) significat, Te ipsum hoc discrimine liberaui, quod videlicet adendum tibi alioqui fuisset.

‡ Μήδοσ τούτουσ, &c.] Itā restitutum ex conspirantibus Stephani Leunclaviique conjecturis. Prius Μήδοσ τούτουσ legebatur. Pro eo autem quod hic παύσαισ dicit, antea ἐξαναστήσαισ dixerat, lib. 4. p. 120.—βουλόμην ἂν ἔγωγι νῦν ἐρῶν Μήδοσ εὐθυμομένουσ, ἐξαναστήσαισ ἀναγκάζειν κινδυνεύοντασ ἰέναι.

§ Ἐδῆναί μοι, &c.] Itā editiones Steph. et Eton. In aliis legitur σὶ δ' ἡδεῖν, &c. Sed pro ἐ reponendum εἶ, comparativa μείον et ῥᾶον aperte movent. Stephanus etiam nostram hanc lectionem veter. exemplar. auctoritate confirmatam esse tradit.

Ἀλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων * ἐχθρῶν ἔ πολλοὶ μὲν ὄπλων ἐστέ-
 ρηται, πολλοὶ δὲ ἵππων; Χρήματα γεμῆν τὰ τῶν φερόντων
 † καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρότερον, νῦν ὄρας τὲς σὲς φίλους καὶ
 ἔχοντας καὶ ἀγοντας, τὰ μὲν σοὶ, τὰ δ' αὐτοῖς ὑπὸ τὴν σὴν
 ἀρχήν. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κάλλιστον, τὴν μὲν σὴν
 χώραν ἀξανομένην ὄρας, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, μεικμένην
 καὶ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρέσια ἐχόμενα, τὰ δὲ σὰ, τὰ πρό-
 τερον εἰς τὴν Σύρον ἐπιεράτειαν συγκαταστασθέντα, νῦν τὰ-
 ναντία σοι προσκεχωρηκότα· τέτων δὲ εἴτι κακόν σοι ἢ εἴτι
 ἀγαθόν, μαθεῖν μὲν ἔγωγε βέλεσθαι ἐκ οἷδ' ὅπως ἂν εἴ-
 ποιμι ἀκῆσαι μέντοι, ἔφη, ἔδεν κωλύει. Ἀλλὰ λέγε ὅτι
 γιγνώσκεις περὶ αὐτῶν. Ο μὲν δὴ Κῦρος ἔτως εἰπὼν ἐπαύσα-
 το· ὁ δὲ Κραξάρης ἔλεξε πρὸς ταῦτα τάδε.

Ἀλλ' ὦ Κύρε, ὡς μὲν ταῦτα ἂ σὺ πεποίηκας κακά ἐστιν,
 ἐκ οἷδα ὅπως χρῆ λέγειν· εὔγε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι ταῦτα
 τὰ ἀγαθὰ τοιαῦτά ἐστιν οἷα ὅσα πλείω φαίνεται, τοσέτω
 μᾶλλον ἐμὲ βαρύνει. Τὴν τε γὰρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ ἂν τὴν
 σὴν ἐβελόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζω ποιεῖν, μᾶλλον ἢ τὴν
 ἐμὴν ὑπὸ σὲ ὄραν ἔτως ἀξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποι-
 ἔντι καλὰ, ἐμοὶ δὲ γε ἐστὶ πῆ ταῦτα ἀτιμίαν φέροντα.
 ‡ Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἂν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δω-
 ρεῖσθαι, ἢ παρὰ σὲ λαμβάνειν, ὃν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· τέ-
 τοις γὰρ πλετιζόμενος ὑπὸ σὲ καὶ μάλα αἰσθάνομαι οἷς πε-
 νέστερος γίγνομαι. Καὶ τὲς γε ἐμὲς ὑπηκόες ἰδὼν μικρά γε
 ἀδικεμένους ὑπὸ σὲ, ἦττον ἂν δοκῶ λυπεῖσθαι, ἢ νυν ὄρα ὅτι
 μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθασιν ὑπὸ σὲ. Εἰ δὲ σοι ταῦτα, ἔφη,
 δοκῶ ἀγνωμότως ἐνδυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ

* Ἐχθρῶν οὐ πολλοῖ] Particula illa negativa hīc quoque, sicut in loco suprà paulò adnotato, in MSto Bodl. et plerisque ex vetustis exemplaribus, quibus Stephanus usus est, non invenitur. Nec verò ejus omīssio sensum quidquam immutat. Palam enim est id significare *nonne*, et respōsionem affirmativam postulare. Ideòque, uti rectè observat Stephanus, eā additā non mīnùs affirmatīvè hac diceuntur, quàm eā prætermisissā.

† Καὶ ἀγόντων] Edit. Ald. Flor. Leuclav. aliaque dant ἀγαγόντων. Cujus scripturæ vitium ante nos subodoratus est Stephanus; quique adeò ἀγόντων, quod cum φερόντων congruit, ex vet. exempl. reposuit. Quam emendationem constabiliunt etiam MS. Bodl. et editio Eton.

‡ Καὶ χρήματά γε, &c.] Sic partim ex MSto Bodl. partim ex libris editis rescriptimus. Illud autem manu exaratum exemplar totum hunc locum sic representat: καὶ χρήματά οὕτως ἂν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ οὕτω λαμβάνειν, ὡς σὺ, &c. Edita paulò aliter eum expressere: Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἂν σοι δοκῶ ἥδιον οὕτω δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὃν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως. In illo tum displicet repetitio particulae οὕτως, tum mutatio articuli ἂν in ὡς: in his, pro σοὶ ante δοκῶ substituere μοι, et οὕτω post ἥδιον in σοὶ mutare visum est.

τρέφας πάντα, καταδέασαι, οἷά σοι φαίνεται. Τί γὰρ ἂν, ἔφη, εἴτις κύνας, ἄς σὺ τρέφεις φυλακῆς ἕνεκα σαυτῆ τε καὶ τῶν σῶν, ταύτας θεραπεύων ἑαυτῷ γνωριμωτέρας ἢ σοὶ ποιήσειεν, ἄρ' ἂν εὐφραίνουσι σε τέτω τῷ θεραπεύματι; Εἰ δὲ τῆτό σοι δοκεῖ μικρὸν εἶναι, κακείνο κατανόησον· εἴ τις τῆς δὲ θεραπεύοντας, ἕς σὺ καὶ φρενῶς καὶ θεραπείας ἕνεκα κέκτησαι, τέττες ἔτω διαδείη ὥστ' ἐκείνη μᾶλλον ἢ σὲ βέλεσθαι εἶναι, ἄρ' ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδείης; Τί δέ; (ὁ μάλιστα ἄνθρωποι ἀσπάζονται τε καὶ θεραπεύουσιν οικειότατα) εἴ τις γυναῖκα τὴν σὴν ἔτω θεραπεύσειεν ὥστε αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον ποιήσειεν ἑαυτὸν ἢ σέ, ἄρ' ἂν σε τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφραίνουσι; Πολλῆ γ' ἂν, ἔφη, οἶμαι, καὶ δέοι· ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντων ἂν μάλιστα ἀδικοῖή σε τέτο ποιήσας. Ἰνα δὲ εἶπω καὶ τὸ μάλιστα τῷ ἐμῷ πάθει ἐμφερῆς, εἴ τις ἕς σὺ ἤγαγες Πέρσας ἔτω θεραπεύσειεν ὥστ' αὐτῷ ἥδιον ἔπεσθαι ἢ σοὶ, ἄρ' ἂν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, ἔ, ἀλλὰ πολυμιώτερον ἂν ἢ εἰ πολλὰς αὐτῶν κατακάνουσι. Τί δέ; εἴ τις τῶν σῶν φίλων, φιλοφρόνως σε εἰπόντος, Λάμβανε τῶν ἐμῶν ὅποσα ἐδέλεις, εἰ τέτο ἀκέσας οἴχοιτο λαβὼν πάντα ὅποσα δύναιτο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σοῖς γε πλαστοίη, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις χρῆσθαι· ἄρ' ἂν δυναίω τὸν τοῖστων ἀμεμπτον φίλον νομίζω; Νῦν μέντοι ἐγὼ, Κύρε, εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σὲ δοκῶ πεπονθέναι. Σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· εἰπόντος ἐμῆ τῆς ἐδέλοντας ἄγειν, λαβὼν ἄρχε πᾶσαν μὲ τὴν δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἔρημον κατέλιπες· καὶ νῦν ἂ ἔλαβες τῇ ἐμῇ δυνάμει, ἄγεις δὴ μοι, καὶ τὴν ἐμὴν χώραν ἀΐξεις σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἐγὼ δὲ δόκῳ, ἐδὲν συναίτιος ὢν τῶν ἀγαθῶν, παρέχειν ἑμαυτὸν * ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖν καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖσδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· σὺ μὲν γὰρ ἀνῆρ φαῖνη, ἐγὼ δὲ ἐκ ἀξίως ἀρχῆς. Ταῦτα ἔν σοι δοκεῖ εὐεργετήματα εἶναι, ὦ Κύρε; Εὖ ἴσθ' ὅτι, εἴτι ἐμῆ ἐκῆδε, ἐδενὸς ἂν ἔτω με ἀποστρεφεῖν ἐφυλάττε ὡς ἀξιώματος καὶ τιμῆς. Τί

* Ὡσπερ γυνὴ εὖ, &c.] Ità MS. Bodl. et editi prima notæ libri. Quare Ald. et Florent. nil moror, in quibus invenies εὖ ποιεῖς. Illud autem ποιεῖν, ex Atticorum consuetudine, patiendi hîc significationem obtinet: sicut ab Aristotele adhibitum esse videtur. *Rhetor.* l. 2. c. 20. Διὰ ταῦτα καὶ εἰ ἐν ἐμῇ τοῦ ποιεῖν, &c.

γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; ἔ γάρ τοι ἐγὼ Μῆδων ἤρχων διὰ τὸ κρείττων πάντων αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ καὶ αὐτὰς τέτρες ἀξιῶν * ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

Καὶ ὁ Κῦρος, ἔτι λέγοντος αὐτῆ, † ὑπολαβὼν εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ᾧ θεῖε, εἴτι καὶ γὰ σοι πρότερον ἐχαρισάμην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι ᾧ ἂν σε δεηθῶ· παῦσαι, ἔφη, τὸ νῦν εἶναι μεμφόμενός μοι· ἐπειδὴν δὲ πείραν ἡμῶν λάβης ὅπως ἔχομεν πρὸς σε, ἣν μὲν σοι φαίνεται τὰ ὑπ' ἐμῆ πεπραγμένα ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ τῷ σῷ πεποιημένα, ἀσπαζομένους τε ἐμῆ σὲ ἀντασπάζε με, εὐεργέτην τε νόμιζε εἶναι· ἣν δ' ἐπὶ δάτερα, τότε μοι μέμφε. Ἀλλ' ἴσως τοι, ἔφη ὁ Κυαζάρης, καλῶς λέγεις· καὶ γὰρ ποιήσω ταῦτα. Τί ἔν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἦ καὶ φιλήσω σε; Εἰ σὺ βέλει, ἔφη. Καὶ ἐκ ἀποστρέφεις με ὡσπερ ἄρτι; Οὐκ ἀποστρέφομαι, ἔφη. Καὶ ὅς ἐφίλησεν αὐτόν. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι, (παῖσι γὰρ ἔμελλεν ὅτι ἐκ τέτων ἔσοιτο) εὐθύς ἤσθησαν τε καὶ ἐφαιδρύνθησαν. Καὶ ὁ Κυαζάρης δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἀναβαντες ἐπὶ τὰς ἵππους ἤγεοντο, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ Κυαζάρει οἱ Μῆδοι εἶποντο, (Κῦρος γὰρ αὐτοῖς ἔτως ἐπένευσεν) ἐπὶ δὲ τῷ Κῦρῳ οἱ Πέρσαι, ἐπὶ δὲ τέτοις οἱ ἄλλοι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ κατέστησαν τὸν Κυαζάρην εἰς τὴν κατεσκευασμένην σκηνὴν, οἷς μὲν ἐπετέτακτο, παρεσκευάζον τὰ ἐπιτήδεια τῷ Κυαζάρει· οἱ δὲ Μῆδοι ὅσον χρόνον σχολὴν πρὸ δείπνου ἤγειν ὁ Κυαζάρης, ἤεσαν πρὸς αὐτόν, οἱ μὲν καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν, οἱ δὲ πλεῖστοι, ὡς κεκέλευστο ὑπὸ Κῦρος, ἄωρα ἄγοντες, ὁ μὲν τις, οἰνοχόον καλόν· ὁ δὲ, ὀψοποιόν, ἀγαθόν· ὁ δὲ, ἄρτοποιόν· ὁ δὲ μυσσεργόν· ὁ δὲ, ἐκπάματα· ὁ δὲ, ἐσθῆτα καλήν· πᾶς δὲ τις ὡς ἐπιτοπολὺ ἔν γέ

* *Ἡμᾶς αὐτῶν*] Vox ultima spiritu tenui in plerisque libris editis notatur. Nos edit. *Etou*, secuti sumus, suffragante MSto Bodl. in quo scribitur *ἡμῶν*.

† *ὑπολαβὼν εἶπε*] *Forslius et Gatakerus* observant, novè fieri, quod Sacri Scriptores simul πῶ ἀποκρίνεσθαι et verbo dicendi utantur. At simili modo hic et lib. 2. p. 60. locutus est *Xenophon*. Reponunt illi, verbum *ὑπολαμβάνειν* Auctores adhibere solitos, ubi alius potius post alium loquitur, quàm ubi interrogatus respondet: ut sit quasi *excipere* vel *suscipere sermonem*: id quod verissimum est, atque ex hoc ipso loco *Xenophontis* maximè liquet. *Etto*: quid tum postea? Forma certè dictionis est eadem; et quid est, cur putent *Græcos*, qui dicere solent, *ὑπολαβὼν εἶπε*, vel *ἔφη*, ab *ἀποκρίσει* εἶπε planè abhorrere? Ubi sufficiebat ἀπεκρίνατο, ibi ἀποκρίσει εἶπε dixere *Scriptores Sacri*: ità verò vicissim, ubi vox *ὑπὸλαβε* ad complendam orationem satis erat, *ὑπολαβὼν εἶπε* vel *ἔφη* dixerunt οἱ ἔξω.

τι ὧν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε τὸν Κυαζάρην μεταγινώσκειν ὡς οὔτε Κῦρος ἀφίστη αὐτὰς ἀπ' αὐτῆ, οὔτε οἱ Μῆδοι ἥττόν τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν νῦν ἢ καὶ πρόσθεν.

Ἐπειδὴ δὲ δεῖπνον ἄρα ἦν, καλέσας ὁ Κυαζάρης ἡξίου τὸν Κῦρον, διὰ χρόνου ἰδόντα αὐτὸν, συνδειπνεῖν. Ο δὲ Κῦρος εἶπε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαζάρη. Ἡ ἐχ' ὄρας ὅτι οὗτοι οἱ παρόντες ὑφ' ἡμῶν πάντες ἐπηρμένοι πάρεισιν; οὐκουν καλῶς ἂν πράττοιμι, εἰ τούτων ἀμελῶν τὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεραπεύειν δοκίω· ἀμελεῖσθαι δὲ δοκῶντες οἱ στρατιῶται, οἱ μὲν ἀγαθοὶ, πολὺ ἂν ἀδυσμότεροι γίγνοιτο, οἱ δὲ πονηροὶ, πολὺ ὑβριστότεροι. Ἀλλὰ σὺ μὲν. ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδὸν μακρὰν ἤκων, δεῖπνει ἤδη· καὶ εἰ τινὲς σε τιμῶσιν, ἀντασπάσῃ καὶ εὐώχει αὐτὰς, ἵνα σε καὶ δαρρήσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπιῶν, ἐφ' ἅπερ ἔλεγον τρέφομαι· αὔριον δ', ἔφη, πρῶτ' δεῦρο ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται * πάντες οἱ ἐπικαιριοὶ, ὅπως βυλευσώμεθα σὺν σοὶ τί χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τῆδε. Σὺ δὲ ἡμῖν † ἐμβαλε παρὰν περὶ τήτου, πότερον ἔτι δοκεῖ στρατεῦσθαι, ἢ καιρὸς ἤδη διαλύειν τὴν στρατιάν. Ἐκ τήτου ὁ μὲν Κυαζάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τὰς ‡ ἱκανωτέρους τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴτι θεοὶ, ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἃ μὲν δὴ πρῶτα εὐξάμεθα, σὺν θεοῖς
 “ πάρεστιν ἡμῖν. Ὅποι γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατῆμεν τῆς
 “ χώρας· καὶ μὲν δὴ καὶ τὰς πολεμίους ὀρώμεν μεικμένους,
 “ ἡμᾶς δὲ αὐτὰς πλείονάς τε καὶ ἰσχυροτέρους γιγνομένους.
 “ Εἰ δὲ ἡμῖν ἔτι θελήσειαν οἱ νῦν προσγεγόμενοι σύμμαχοι
 “ παραμεῖναι, καὶ πολλῶ ἂν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ

* Πάντες οἱ ἐπικαιριοὶ] Hi sunt, quos paulò post dicit ἱκανωτέρους καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἰσι θεοὶ. Vide p. 157.

† Ἐμβαλε] Non mihi minùs quàm Stephano suspectum est verbum ἐμβαλε absolute positum. Ità tamen libri omnes, quos quidem vidimus. Alibi sanè plenius dicere solet Noster ἐμβαλεῖν λόγον, p. 68. ἐμβαλεῖν βουλὴν, p. 65. ibidem, ἐμβαλεῖν λόγον. Et ibid. ἐμβαλεῖν ψῆφον; Eodemque modo passim loquitur. Itaque forsitan aut λόγον aut βουλὴν aut denique ψῆφον hic deesse dicendum est. Nec tamen omitti post ἐμβαλε accusativum potuisse pertinaciter negaverim; sæpè enim supprimitur βουλή. Iliad β. v. 379.

‡ Εἰ δὲ ποτ' ἔς γε μίαν βουλευσόμεν
 sc. βουλὴν vel συμβουλίαν. Similiter Act. 4. 15. συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους, sc. βουλὰς. Euripides plenè—συμβαλεῖν βουλευμάτα. Phanis. v. 700. Aristophanes etiam μηκύνειν absolute dixit, Lysistr. v. 1134. pro μηκύνειν τὸν λόγον uti Bisetius ad locum monet. Nihilominùs existimaverim λόγον post ἐμβαλε librariorum incurià excidisse; cùm toties alibi accusativum verbo illi adjunxerit Xenophon.

‡ ἱκανωτέρους] MS, Bodl. ἱκανωτάτους. Sed vide sis, p. 118. not. 3.

“ εἴτι βιάσασθαι καιρὸς, καὶ εἴτι πείσαι δέοι. Ὅπως ἐν τῷ
 “ μένειν ὡς πλείστοις συνδοκῇ τῶν συμμάχων, ἔδεν μᾶλλον
 “ τῆτο ἐμὸν ἔργον ἢ καὶ ὑμέτερον μηχανᾶσθαι. Ἀλλ’ ὥσπερ
 “ καὶ ὅταν μάχεσθαι δέη, ὁ πλείστος χειρωσάμενος ἀλκι-
 “ μώτατος δοξάζεται εἶναι, ἔτω καὶ ὅταν περὶ δέη βελῆς, ὁ
 “ πλείστῃς ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας, ἔτος δικαίως ἀν λεκ-
 “ τικώτατός τε καὶ πρακτικώτατος κρίνοιτο ἀν εἶναι. Μὴ
 “ μέντοι ὡς λόγον ἡμῖν ἐπιδειζόμενοι οἷον ἀν εἴποιτε πρὸς ἕκα-
 “ στον αὐτῶν, τῆτο μελετᾶτε, ἀλλ’ ὡς τῆς πεπεισμένους ὑφ’
 “ ἐκάστω, δήλως ἐσομένους οἷς ἀν πράττωσιν, ἔτω παρα-
 “ σκευάζεσθε.” Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τέτων ἐπιμελεῖσθε·
 ἐγὼ δὲ, ὅπως ἀν ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἀν ἐγὼ δύναμαι,
 οἱ στρατιῶται, περὶ τῆ στρατεύεσθαι βελεύονται, τέττε πει-
 ράσομαι ἐπιμελεῖσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ 5'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν ἔτω διαγαγόντες, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύοντο· τῇ δ' ὑστεραία πρῶτ' ἤκου ἐπὶ τὰς Κναζάρης θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. Ἐν ᾧ ἔν' ὁ Κναζάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκέων ὅτι πολὺς ὄχλος * ἐπὶ ταῖς θύραις εἶη, ἐν τέτῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν Καδυσίαις, δεομένους αὐτῷ μένειν, οἱ δὲ, Υρκανίαις, ὁ δὲ τις, Γαβρυάν, † ὁ δὲ τις, Σάκας· Υσταάσπης δὲ Γαδάτην τὸν εὐνέχον προσῆγε, δεόμενον τῷ Κύρῳ μένειν. Ἐνθα δὴ ὁ Κύρος γινώσκων ὅτι ὁ Γαδάτας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ μὴ λυθείη ἢ στρατιὰ, ἐπιγελάσας εἶπεν, ὦ Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἶ ὑπὸ Υσταάσπης τῷδε πεπεισμένος ταῦτα γινώσκεις ἢ λέγεις. Καὶ ὁ Γαδάτας, ἀνατείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν ἔρανόν, ‡ ἀπάμωσεν ἢ μὴν μὴ ὑπὸ τῷ Υσταάσπης ταῦτα πεπεῖσθαι ἢ γινώσκει. Ἀλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι ἦν ὑμεῖς ἀπέλθητε, ἔρρει τὰ ἐμὰ παντελῶς διὰ ταῦτ', ἔφη, καὶ τέτῳ ἐγὼ αὐτὸς προσῆλθον, ἐρωτῶν εἰ εἰδείη τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς διαλύσεως τῷ στρατεύματός. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, § Ἀδίκως γὰρ ἐγὼ,

* Ἐπὶ ταῖς θύραις] Vide quæ notavimus p. 140.

† Ὁ δὲ τις, Σάκας.] Ità rescriptimus ex MSto Bodl. suffragantibus versionibus *Gabrielii et Philolephi*. Priùs legebatur Σάκας; quod in Σάκας mutandum vidit ante nos *Muretus*.

‡ Ἀπάμωσεν ἢ μὴν] De usu particule *ἢ μὴν* in iurejurando, vide p. 123. not. 3. *Eustathius* ad Hom. Odyf. β'. p. 1450. dicit ἀπομύναται διαφέρειν τοῦ ἐπομύναται κατὰ τοὺς παλαιούς· καθότι ἐπομύναται μὲν ἔστι, τὸ καταφατικῶς ἀμύναται δὲ, τὸ ἐν ὄρχῳ ἀποφάσκειν. Idem ferè tradit is ll. κ'. p. 809. Hanc *Eustathii* observationem elegantissimi vir ingenii satis dignam censuit, quam Homero nuper in sermonem à se Anglicano verso subjecerat· et de illo, quod tum *Eustathio* tum Anglicano interpreti visum est notatu dignum, inter ea verba discrimine, alia forsan hujus erit sententia, cum tandem Odyf. β. v. 436. ad examen revocaturus est: Ὡς ἔφαθ' οἱ δ' ἄρα πάντες ἀπάμωσον, ὡς ἐκέλευεν. Certè hic ἐπάμωσον adhibendum potius fuerat, ista si differentia perpetuò fuisset observanda. Aded nimirum difficile est, vocum Græcarum notiones quàm latè pateant, quibusve potestas earum cuique propria concludatur terminis, definire.

§ Ἀδίκως γὰρ, &c.] *Muretus* legit Ἀδίκως ἄρ' ἐγὼ, &c. à quo accentu tantum discrepat MS. Bodl. dat enim ἄρα. Sed nihil muto; cum partic. γὰρ in interrogationibus adhiberi solet, sive expressè sint, sive tacite.

ὡς ἔοικεν, Ὑστάσπην αἰτιῶμαι. Καὶ ὁ Ὑστάσπης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ Κύρε, ἀδίκως μὲν δὴ ἐπειδὴ ἔγωγε καὶ ἀντέλεγον Γαδάτα, ὡς ἔχ' οἶόν τέ σοι μένειν, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμποιτο. Καὶ ὁ Κύρος, Τί λέγεις; ἔφη καὶ τῆτο σὺ ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ' ἐγὼ ἐβελόμην, εἶτε μή; Μὰ Δί, ἔφη ὁρῶ γάρ σε ὑπερεπιθυμῆντα ἐν Πέρσαις περιβλεπτον περιελθεῖν, καὶ τῷ πατρὶ ἐπιδείξασθαι ἢ ἕκαστα διεπράξω. Ὁ δὲ Κύρος ἔφη, Σὺ δὲ ἐκ ἐπιθυμῆς οἴκαδε ἀπελθεῖν; * Μὰ Δί, ἔφη ὁ Ὑστάσπης, εἰδὲ ἀπειμί γε, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω ἕς τ' ἂν ποιήσω Γαδάταν τετονὶ δεσπότην τῷ Ἀσσυρίῳ.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔπαιζον σπευδῆ πρὸς ἀλλήλους· ἐν δὲ τῷ τῷ ὁ Κραζάρης σεμνῶς κεκοσμημένος ἐξῆλθε, καὶ ἐπὶ θρόνῳ Μηδικῷ ἐκαδέζετο. Ὡς δὲ πάντες συνῆλθον ἕς ἕδει, καὶ σιωπὴ ἐγένετο, Κραζάρης εἶπεν ὦδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, ἴσως ἐπειδὴ παρὰν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρος, εἰκός με ἀρχεῖν λόγῳ. Νῦν ἔν μοι δοκεῖ καιρὸς, ἔφη, εἶναι περὶ τῆτος διαλέγεσθαι πρῶτον, πότερον στρατεύεσθαι καιρὸς δοκεῖ εἶναι ἔτι, ἢ διαλύειν ἤδη τὴν στρατιάν· λεγέτω ἔν τις, ἔφη, περὶ αὐτῷ τῆτος ἢ γινώσκει. Ἐκ τῆτος πρῶτος μὲν εἶπεν ὁ Ὑρκάνιος, Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐκ οἶδα μὲν ἔγωγε εἶτι δεῖ λόγῳ, ὅπως αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον. Πάντες γὰρ ἐπιστάμεθα ὅτι ὁμῶς μένοντες πλείω κακὰ ποιῶμεν τῆς πολεμίας ἢ πάσχομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἡμῶν ἀλλήλων, ἐκείνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς ἐκείνοις ἢ ἡδιστον, ἡμῖν γεμῆν ὡς χαλεπάτατον. Ἐπὶ τῷ τῷ ὁ Καδέσιος εἶπεν, Ἡμεῖς δὲ τί ἂν λέγοιμεν, ἔφη, περὶ τῷ οἴκαδε ἀπελθόντες ἕκαστοι χωρὶς εἶναι, ὅπου γε εἰδὲ στρατευσόμενοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέροι; Ἡμεῖς γὰρ ἐκ πολὺν χρόνον δίχα τῷ ἡμετέρας πλήθους στρατευσάμενοι, οἴκην ἔδομεν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθαι. Ἐπὶ τῷ τῷ Ἀρτάβαζος, † ὁ συγγενὴς εἶναι ποτὲ φήσας Κύρω, εἶπε τά-

* Μὰ Δί, &c.] *Eustabius*, ad locum *Odyf.* supra pauld adpellatum *Aelium Dionysium* laudat auctorem discriminis inter jurandi particulas hæc *μὰ* et *ὦ*· *cujus* ex mente, *ὦ τὸν*—in *deprecando*; *μὰ τὸν*—in *negando* cum jurando, adhibetur. Huic accedit etiam *Budaus*, *Comm. l. G. p. 897*. Uterque verò suos, opinor, passus est manes. Nam istæ particule sæpè sent *simplices* jurandi notæ, qualitatèque suam ex orationis serie desumunt: atque aded particula *μὰ* affirmatiōi sociata, affirmativum jusjurandum elliciat; negatiōi autem, negativum. Nolo hic exemplis lectorem obruere, quia passim occurrit: vide sis tamen quæ notavimus, p. 133. et *Devar.* libel. de *G. l.* particulis.

† Ὁ συγγενὴς, &c.] Vide lib. 1. p. 28.

δε, Εγὼ δὲ, ἔφη, ᾧ Κυαζάρη, τοσῶτον διαφέρομαι τοῖς πρόσθεν λέγουσιν· ἔτσι μὲν γὰρ φασιν ὅτι δὲ μόνοντας στρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι ὅτε οἴκοι ἡμῶν, ἐστρατεύομεν. Καὶ γὰρ ἐβόησαν πολλάκις, τῶν ἡμετέρων ἀγομένων, καὶ περὶ τῶν σφετέρων φρεσίων, * ὡς ἐπιβλευσομένων, πολλάκις πράγματα εἶχον, φοβέμενός τε καὶ φρεσῶν· καὶ ταῦτα ἔπραττον τὰ οἰκεία δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω μὲν τὰ ἐκείνων φρεσια, καὶ ἐφοβῶμαι ἐκείνης, εὐχαῆμαι δὲ τὰ ἐκείνων, πίνω δὲ τὰ τῶν πολεμίων. Ὡς ἔν τὰ μὲν † οἴχοι στρατείαν ἔσαν, τὰ δ' ἐορτήν, ἐμοὶ μὲν ἐδοκεῖ, ἔφη, διαλύειν τήνδε τὴν πανήγυριν. Ἐπὶ τῷ ὁ Γαβρύας εἶπεν, Εγὼ δ', ᾧ ἄνδρες σύμμαχοι, μέχρι μὲν τῶδε ἐπαιῶ ‡ τὴν τῆς Κύρου δεξιάν· ἐδὲν γὰρ ψεύδεται ὧν ὑπέσχετο· εἰ δ' ἄπεισιν ἐκ τῆς χώρας, § δῆλον ὅτι ὁ μὲν Ἀσσύριος ἀναπαύσεται, ἐ τίνων ποινὰς ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδικεῖν καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν, ἐγὼ δὲ ἐν τῷ μέρει πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φίλος ἐγενόμην.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσι Κύρος εἶπεν, “ Ὁ ἄνδρες, ἐδ' ἐμὲ λαν-
 “ θάνει ὅτι ἐὰν διαλύωμεν τὸ στρατεύμα, τὰ μὲν ἡμέτερα
 “ ἀσθενέστερα γίγνοιτο ἂν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν αὐ-
 “ ξήσεται. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ὄπλα ἀφήρηται, ταχὺ
 “ ἄλλα ποιήσονται· ὅσοι τε ἵππες ἀπεστέρηται, ταχὺ πάλιν
 “ ἄλλες κτήσονται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἕτεροι καὶ
 “ ἐφηβήσασσι καὶ ἐπιγενήσονται· ὥστε || ἐδὲ θαναστόν, εἰ
 “ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν πράγματα παρέχειν δυνήσονται. Τί
 “ δῆτα ἐγὼ Κυαζάρηι λόγον ἐκέλευσα ἐμβαλεῖν περὶ κατα-
 “ λύσεως τῆς στρατιᾶς; Εὖ ἴστε, ἔφη, ὅτι φοβέμενος τὸ
 “ μέλλον. Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας, οἷς ἡμεῖς,
 “ εἰ ᾧδε στρατευσόμεθα, ἐ δυνησόμεθα μάχεσθαι. Προ-
 “ σέρχεται μὲν γὰρ δήπερ χειμῶν, στέγαι δ' εἰ καὶ ἡμῖν αὐ-
 “ τοῖς εἰσὶν, ἀλλὰ μὰ Δία ἔχ' ἵπποις, ἐδὲ θεράπευσιν, ἐδὲ
 “ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν ὧν ἄνευ ἡμεῖς ἐκ ἂν δυναίμεθα

* Ὡς ἐπιβουλευσομένων] MS Bodl. et editio Eton. representant ἐπιβουλευομένων. quam lectionem Philolophus etiam in suo exemplari invenit. Nos Stephanum, Leunclavium, edit. Flourent. et Ald. secuti sumus.

† Οἴχοι στρατείαν ἔσαν] Vide p. 189. not. 2.

‡ Τὴν τοῦ Κύρου δεξιάν.] Scil. *fidem integram*: cujus pignus erat, quam mihi porrexit, dextra. Vide lib. 4. p. 123. not. 2.

§ Δῆλον ὅτι.] Itā Stephanum secuti rescripsimus. In aliis libris minus rectè δηλονότι conjunctim scribitur.

|| Οἶφι θαναστόν.] MS. Bodl. οὐδὲν θαναστόν. quod, opinor, vulgato melius est.

“ στρατεύεσθαι· τὰ δ’ ἐπιτήδεια, ὅπερ μὲν ἡμεῖς ἐληλύθα-
 “ μεν, ὑφ’ ἡμῶν * ἀνάλωται ὅποιοι δὲ ἐκ ἀφίγμεθα, διὰ
 “ τὸ † ἡμᾶς φοβεῖσθαι, ‡ ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύ-
 “ ματα· ὥστε αὐτὰς μὲν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ ταῦτα μὴ δύνασθαι
 “ λαμβάνειν. Τίς ἐν ἔτῳ ἀγαθός, ἢ τίς ἔτῳ ἰσχυρὸς,
 “ ὅς λιμῶ καὶ ῥίγει δύναιτ’ ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι;
 “ Εἰ μὲν ἐν ἔτῳ στρατευσόμεθα, ἐγὼ μὲν φημι χρῆναι ἐκόν-
 “ τας ἡμᾶς καταλυῖσαι τὴν στρατιὰν μᾶλλον, ἢ ἄκοντας ὑπ’
 “ ἀμηχανίας ἐξελαθῆναι. Εἰ δὲ βεβλόμεθα ἔτι στρατευσ-
 “ θαι, τὸδ’ ἐγὼ φημι ἔτι χρῆναι ποιεῖν, πειρᾶσθαι ὡς τά-
 “ χιστα τῶν μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν ἡμᾶς ὡς πλεῖστα παραιρεῖν,
 “ ἡμῖν δ’ αὐτοῖς ὡς πλεῖστα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι· ἐὰν γὰρ ταῦτα
 “ γένηται, τὰ μὲν ἐπιτήδεια πλείονα ἔξωσιν ὁπότεροι ἂν πλείω
 “ δύνωνται λαμβάνοντες ἀποτίθεσθαι, πολιορκήσονται δὲ
 “ ὁπότεροι ἂν § ἥσσος ᾖσι. Νῦν δ’ ἐδὲν διαφέρομεν τῶν ἐν
 “ πελάγει πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλέεσι μὲν αἰεὶ, τὸ δὲ
 “ πεπλευσμένον ἐδὲν οἰκειότερον τῷ ἀπλεύστῳ καταλείπουσιν·
 “ Ἦν δὲ φρέξια ἡμῖν γένηται, ταῦτα δὴ τοῖς μὲν πολεμίους
 “ ἀλλοτριώσει τὴν χώραν, ἡμῖν δὲ || ὑπ’ εὐδίας μᾶλλον ἔσται
 “ πάντα. Ο δὲ ἴσως ἂν τινες ὑμῶν φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει
 “ πόρρω τῆς ἑαυτῶν φρερεῖν, μηδὲ τῆτο ὀκνήσητε· Ἡμεῖς
 “ μὲν γὰρ, ¶ ἐπέιτερ ὡς οἴκοθεν ἀποδημῶμεν, ** φρερεῖσιν
 ὑμῖν

* *Ανάλωται*] MS. Bodl. ἀνήλωται. imperitè. Audi *Thomas Magistrum*: *Ανάλωσα καὶ ἀνάλωκα, Ἀττικοί· τὸ δὲ μετὰ αὐξήσεως ταῦτα λέγειν, ὡς ἀνήλωσα καὶ ἀνήλωκα, κινόν.* Quod vulgus etiam Grammaticorum recentiorum docet.

† *Ἡμᾶς*] Editiones Eton. et Ald. perperam ὑμᾶς. Nos fecuti sumus MStum Bodl. editiones Steph. Leuncl. et Florent.

‡ *ἀνακεκομισμένοι εἰδὶν*] Sic rectè MS. Bodl. et primariae notae editiones omnes. In *Aldina* verò et *Florent.* reperitur *ἀνακεκομισμένα*. Sed neminem ferè latet, passivæ formæ significationem, activam sèpenumero convenire. Sic Noster ipsum hoc adhibet participium, ἀναβ. lib. 4. p. 198. edit. Steph. χωρία γὰρ ἄκουσιν ἰσχυρὰ εἰ Τάξοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένον.

§ *ἥσσος*] MS. Bodl. habet *κορίττους*: quod quidem ferri potest, si *πολιορκήσονται* activè sumatur; sin passivè (quod cum Stephano potius credo) tunc vulgata lectio omnino retinenda fuerit.

|| *ὑπ’ εὐδίας*] Stephanus scribendum monet *ἑπ’ εὐδίας*. Eodemque teste, Camerarius in suo vet. exempl. legit *ὑπ’ οὐδίας*. MS. Bodl. paulò aliter atque cæteri libri, *ὑμῖν δὲ ὑπ’ εὐδίας*. At nulla opinio, causa est, cur à receptâ lectione, quam editiones constabillunt omnes, desciscamus.

¶ *ἐπέιτερ ὡς*] MS. Bodl. *εἶπερ καὶ ὡς*, &c. quod rectius forsan est; si modò *εἶπερ* interpreteris *ἐπιδοῦν* *quandocumque* (acquà de re vide Budæum p. 991.) et ὡς accipias pro *οὗτος*, quo sensu particula illi meliùs centum adposueris: quòd Stephanus etiam hoc in loco faciendum monet.

** *Φρερεῖσιν ὑμῖν, &c.*] Leunclavius mendosè prorsus, et contra librorum omnium fidem, scribit *Φρερεῖσιν ἡμῖν ἀναδημῶμεν*. Haud exstimaverim doctum illum virum latuisse, ἀναδημῶμεν

“ ὑμῖν ἀναδεχοίμεθα τὰ ἐγγύτατα χωρία τῶν πολεμίων
 “ ὑμεῖς δὲ * τὰ πρόσρορα ὑμῖν αὐτοῖς τῆς Ἀσσυρίας, ἐκεῖνα
 “ κτᾶσθε καὶ ἐργάζεσθε. Ἦν γὰρ ἡμεῖς τὰ πλησίον αὐτῶν
 “ δυνάμεθα φροεῦντες σώζεσθαι, ἐν πολλῇ ὑμεῖς εἰρήνῃ, οἱ
 “ τὰ πρόσω αὐτῶν ἔχοντες, βιοτεύετε· ἔ γὰρ, οἶμαι, δυ-
 “ νήσονται τῶν ἐγγύς ἑαυτῶν ὄντων κακῶν ἀμελεῦντες τοῖς
 “ πρόσω ὑμῖν ἐπιβλεῦειν.”

Ὡς δὲ ταῦτα ἐρρήθη, οἱ τε ἄλλοι πάντες ἀνιστάμενοι
 † συμπροθυμήσεσθαι ταῦτ' ἔφασαν, καὶ Κυαζάρης. Γαδά-
 τας δὲ καὶ Γαβρύας καὶ τεῖχος αὐτῶν ἐκάτερος, ἦν ἐπι-
 τρέψωσιν οἱ σύμμαχοι, τειχιεῖσθαι ἔφασαν, ὥστε καὶ ταῦτα
 φίλια τοῖς συμμάχοις ὑπάρχειν. Ο ἔν Κυρος, ἐπεὶ ἑώρα
 πάντας προθύμους ὄντας πράσσειν ὅσα ἔλεξε, τέλος ἔφη, Εἰ
 τοῖνον περαίνειν βεβλόμεθα ὅσα ‡ φαμὲν χρῆναι ποιεῖν, ὡς
 τάχιστα ἂν δέοι γενέσθαι μηχανὰς μὲν εἰς τὸ καθαιρεῖν τὰ
 τῶν πολεμίων τεῖχη, τέκτονας δὲ εἰς τὸ ἡμῖν ὄχυρὰ πυργῶ-
 σθαι. Ἐκ τέττα ὑπέσχετο μὲν Κυαζάρης μηχανὴν αὐτὸς ποι-
 ησάμενος παρέξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας τε καὶ Γαβρύας, ἄλ-
 λην Τιγράνης· § ἄλλην δὲ αὐτὸς ὁ Κύρος ἔφατο πειρᾶσθαι
 ποιήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχαν-
 νοποιῆς, παρεσκευάζοντο δ' ἕκαστοι εἰς τὰς μηχανὰς ὧν ἔδει·
 ἄνδρας δ' ἐπέστησαν, οἱ ἐδόκων ἐπιτηδεϊότατοι εἶναι ἀμφὶ
 ταῦτ' ἔχειν.

Κύρος δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι διατριβὴ ἔσται ἀμφὶ ταῦτα, ἐκά-

δέχομαι ὑμῖν idem ferè Græcis esse, quod Planco, *recipio vobis*, Cicer. Fam. 10. 17. Sic
 Nolter iterum paulò infra, *ἐγὼ σοι ἀναδέχομαι*, &c.

* Τὰ πρόσρορα, &c.] Editiones *Ald. et Florent.* dant τὰ πρόσρορα ὑμῖν αὐτοῖς τοῖς Ἀσσυρίοις,
 &c. *Camerarius*, teste *Stephano*, ex suo vetusto codice adfert, ὑμεῖς δὲ τὰ πρόσρορα ὑμῖν αὐ-
 τοῖς. τῆς δὲ Συρίας ἐκεῖνα κτᾶσθε καὶ, &c. et intelligit, *Illa jam castra atque occupata loca Sy-
 riae*. Jam supra quidem p. 298. notavimus, pro Ἀσσυρίοις in exemplaribus quibusdam vet. scribi
 Σύρων. Atque, ut de aliis taceam locis, paulò infra legitur ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ. Sed
 MS. Bodl. et omnes melioris notæ editiones vulgatas lectionem tuentur.

† Συμπροθυμήσεσθαι | Vetusti duo libri, *Ald. et Florent.* exhibent *συμπροθυμῆσθαι*, quos
 et *Budæus Comment.* pag. 527. secutus est. Sed perperam; ut cuilibet locum adtentis oculis
 circumspicienti perspicuum erit. Rectè *Stephanus* aliique ex auctoritate vet. cod. (quibus
 accedit MS. Bodl.) *συμπροθυμήσεσθαι* reposuerunt.

‡ Φαμὲν χρῆναι, &c.] Sic reposuimus ex MS. Bodl. et editione *Stephani*, suffragantibus
 vetustis exemplaribus huic et *Gabrielio* visis. In aliis libris non una est hujus loci facies:
Ald. Florent. et Luncel. exhibent *φαμὲν, χρῆναι ποιεῖν ὡς τάχιστα, ἂ ἂν δέοι γενέσθαι. Eton.*
 aliique, *φαμὲν, χρῆναι ποιεῖν ὡς τάχιστα ἂ ἂν δέοι, &c.*

§ Ἄλλην δὲ αὐτὸς, &c.] Hanc lectionem veteres optimæque notæ editi libri omnes præ-
 stant. *Camerarius*, auctore *Stephano*, in suo vet. libro invenit αὐτὸς δὲ Κύρος ἔφη δύο πειρᾶ-
 σθαι, &c. In MS. Bodl. legitur αὐτὸς δὲ Κύρος ἔφη δύο πειρᾶσθαι ποιήσιν. Et interpretes
 quidem ita locum vertunt, quasi *πειρᾶσθαι* legissent.

Δισε μὲν τὸ στράτευμα ἔνθα ἄετο ὑγιεινότετον εἶναι καὶ εὐ-
προσодάτατον ὅσα εἶδει προσκομίζεσθαι ὅσα τε ἐρυμνότητος
προσεδεῖτο, ἐποιήσατο ὡς ἐν ἀσφαλεῖ οἱ αἰεὶ μένοντες εἶεν, εἴ-
ποτε καὶ πρόσω τῇ ἰσχύϊ * ἀποστρατοπεδεύσαιντο. Πρὸς δὲ
τέτοις, ἐρωτῶν ἔς ἄετο μάλιστα εἰδέναι τὴν χώραν, ὁπόθεν
ἂν ὡς πλεῖστα ὠφελοῖτο τὸ στράτευμα, ἐξῆγεν αἰεὶ † εἰς
προνομᾶς, ἅμα μὲν ὅπως ὀτιπλεῖστα λαμβάνοι τῇ στρατιᾷ
τὰ ἐπιτήδεια, ἅμα δ' ὅπως μᾶλλον ὑγιαίνοισεν καὶ ἰσχύοιεν
διαπονόμενοι ταῖς πορείαις, ἅμα δ' ὅπως ἐν ταῖς ἀγωγαῖς
τὰς τάξεις ὑπομιμήσκοντο. Ο μὲν δὲ Κῦρος ἐν τέτοις ἦν.

Ἐκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἀλισκόμενοι ταῦτ'
ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἀσσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, ‡ πολλὰ τά-
λαντα ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς ἄγων, καὶ ἄλλα κτήματα καὶ
κόσμον παντοδαπόν. Ο μὲν ἔν ὄχλος τῶν στρατιωτῶν ὑπε-
λάμβανεν ὡς ὑπεκτίθειτο ἤδη τὰ χρήματα φοβέμενος· ὁ δὲ
Κῦρος, γινώσκων ὅτι οἴχοιτο συστήτων εἴ τι δύναιτο § ἀν-
τίπαλον ἑαυτῷ, ἀντιπαρεσκευάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἔτι
δεῖσον· καὶ ἐξεπίρπλα μὲν τὸ τῶν Περσῶν ἵππικόν, τὸ μὲν
ἐκ τῶν αἰχμαλώτων, τὸ δὲ τινὰς καὶ παρὰ τῶν φίλων λαμ-
βάνων ἵππεσ· ταῦτα γὰρ παρὰ πάντων ἐδέχετο, καὶ ἀπεω-
δεῖτο ἔδεν, ἔτε εἴ τις ὄπλον ἐδίδω καλον, ἔτε ἐκπον· Κατε-
σκευάζετο δὲ καὶ ἄρματα ἐκ τε τῶν αἰχμαλώτων ἀρμάτων,
καὶ ἄλλοθεν ὁπόθεν δύναιτο. Καὶ τὴν μὲν || Τρωϊκὴν δι-
Φρείαν

* Ἀποστρατοπεδεύσαιντο] MS. Bodl. dat ἀποστρατοπεδεύοντο, Camerarii liber vetus
ἀποστρατοπεδεύοντο, quod de Cyro intelligendum sit. Nec male quidem sic procedet loci
sententia, si cum illo dativo τῇ ἰσχύϊ subaudias, uti monuit olim Stephanus, ἅμα vel σύν.

† Εἰς προνομᾶς] Abl. et Florent. editiones habent αἰεὶ προνομᾶς. Budæus etiam Comment.
p. 732. mutatâ paulùm, non emendatâ, loci scripturâ, legit ἐξῆγεν αἰεὶ πρὸς νομᾶς. Ipse tamen
Ebens secutus sum lectionem MSto Bodl. et editionum Steph. Leuncl. et Eton. præsertim cùm
προνομᾶ sit vox apud Nostrum alibi usurpata. Anab. i. p. 203. edit. Steph. ἀλλὰ μοὶ δοκεῖ σύν
προνομᾶς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, &c. Ἑλλην. ἀ. p. 253. Ἄρισ ἐκ τῆς Δακείας προνομῆν ποι-
εῖμι, &c. et ejusdem Histor. δ. p. 279. προνομᾶς δὲ ποιέμενοι, &c.

‡ Πολλὰ τάλαντα, &c.] Apud Veteres Talentum fuit multiplex. Babylonicum, auctore
Æliano Hist. V. l. i. c. 22. valuit 72 minas Atticas. De cæteris consule Jul. Poll. lib. 9. c.
6. Waf. de antiq. num. l. 2. c. 18. Bæsson. de Pond. c. 4. Gasp. Eisenhmid. de Pond. et
Mens. Sect. I. c. 4. Notat autem J. Pollux, loco jam adpellato, Homeri tempore minimum
fuisse talenti valorem: id quod vel ex præmiis ludorum quæ apud eum Iliad ψ. ponuntur,
intelligi potest. Tertio enim ponitur Lebes, quarto duo auri talenta.

§ Ἀντίπαλον ἑαυτῷ] Sic ex MSto Bodl. restituiimus, aditupulante Stephano. In libris au-
tem hæctenus editis ita legitur et distinguitur locus——ἀντιπαλον, ἑαυτὸν ἀντιπαρεσκευάζε-
σα, &c. Vocis autem ἀντίπαλος dativum itidem supra paulò adunxit Auctor: Ὁρῶ γὰρ
ἡμῖν ἀντίπαλους προσόντας, &c. et mox infra: ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσόντα. Porro Ga-
brælius etiam ex vetustis fctis exemplaribus adfert ἑαυτῷ.

|| Τρωϊκὴν διφρείαν, &c.] Apud Veteres duplex erat pugnandi ratio, quoties curribus prælia
committebant.

φρείαν πρόσθεν ἔσαν, καὶ τὴν Κυρηναίων ἔτι νῦν ἔσαν ἄρματα
 τηλασίαν * κατέλυσε· τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ
 Μηδία καὶ Συρία καὶ Ἀραβία καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ
 τοῖς ἄρμασιν ἕως ἔχρῶντο ὡς περὶ νῦν οἱ Κυρηναῖοι. Ἐδοξε δ'
 αὐτῶ, ὃ κράτιστον εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὄντων τῶν
 βελτίστων ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, † τῆτο ἐν ἀκροβολιστῶν μέρει εἶ-
 ναι, καὶ εἰς τὸ κρατεῖν ‡ εἰδὲν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι.
 Ἄρματα γὰρ τριακόσια τὲς μὲν μαχομένους παρέχεταί τρια-
 κοσίς, ἵπποις δ' ἔτοι χρῶνται διακοσίους καὶ χιλίους· ἠνίο-
 χοι δὲ αὐτοῖς εἰσι μὲν, ὡς εἰκὸς, οἷς μάλιστα πιστεύειν § οἱ
 βέλτιστοι, εἰς τριακοσίς· ἔτοι δὲ εἰσιν οἱ ἐδ' ὅτιοῦν τὲς πο-
 λεμίου βλάπτουσι. Ταύτην μὲν ἐν τῇ διφρείᾳ κατέλυσε·
 || ἀντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκευάσεν ἄρματα τροχοῖς
 τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥαδίως συντρίβηται, ἄξοσί τε μακροῖς·
 ¶ ἦττον γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλατεῖα· τὸν δὲ δίφρον
 τοῖς ἠνίοχοις ἐποίησεν, ὡς περὶ πύργον, ἰσχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ
 τέσων ἐστὶ ** μέχρι τῶν ἀγκῶνων, ὡς δύνανται ἠνιοχεῖσθαι
 * οἱ

committebant: una vetustissima, quam Noster adpellat *Τρωϊκὴν*, quod scilicet temporibus Tro-
 janis fuerit usitata; alia recentior, quam adpellat *Κυρηναίων*, quod Cyrenaisis recepta esset.
Cyrenaisiam eam opinatur esse *Schefferus*, quæ habebat pugnatore perpetuò insistentes curri-
 bus: *Trojanam* verò, quæ defilientes, cum pugnandum esset. Hanc in rem vide sicut *Homer.*
 Il. λ'. v. 91, et seq. item Il. π'. v. 426, 427. Genus hoc utrumque sustulit Cyrus ob ra-
 tiones à Xenophonte mox adlatas. Fufius de loco hoc et secuturo statim illo, ubi de curribus
 agitur falcatis, Cl. *Schefferus* de re vehic. lib. 2. c. 15. à quo rem in nostram quæ fuerint
 hausimus.

* *Κατέλυσε*] Eadem hinc est verbi huius notio, atque ea quam *Matt.* 5. 17. obtinet. Im-
 meritò igitur *Capellus* spicileg. ad loca quædam N. T. καταλύσαι νόμον per Hebraïsmum dici
 autumasse videtur: quamvis enim respondeat phrasi Hebræorum *הריח לרוב*, non tamen
Græciâ statim exulat.

† *Τούτο ἐν ἀκροβολιστῶν, &c.*] Intelligit Noster eos, qui tela solum emiserunt, nec de curri-
 bus in ulterius et gravius certamen descenderunt. In aliquot libris legitur, *τούτο μὴ ἐν, &c.*
 Sed negationi isti locus hinc omnino nullus est.

‡ *Οὐδὲν μέγα*] Sic ex fide *MSti Bodl.* (cum quo *Gabriellii* vet. exempl. consentiunt) rescri-
 bendum curavimus; cum prius legeretur *οὐδὲ μέγα, &c.* Nostram verò lectionem vulgatæ
 huic præferendam viderunt *Stephanus* etiam et *Muretus*.

§ *Οἱ βέλτιστοι, εἰς, &c.*] *Stephanus* dat *οἱ βέλτιστοι ἄλλοι δὲ, &c.* nec aliter *MS. Bodl.*
Leunclavius, *οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὲ, &c.* Nos secuti sumus editiones *Eton. Ald. et Flor.* *Ste-*
phanus etiam, *ἄλλοι δὲ*, supervacanea esse fatetur, eaque itidem delenda censuit *Muretus*.
Reclé.

|| *Ἀντὶ δὲ τούτου, &c.*] Id nempe peculiare fuit, quod hi currus axes haberent longiores,
 et rotas firmiores, quàm bigæ aut quadrigæ communes. Illud quoque animadvertendum est,
 aurigam solum, non propugnatorem insuper aliquem, hos conscendisse currus; hoc enim ge-
 nere quicquid effici debebat, id efficiendum erat, non per homines, sed currus ipsos falcibus
 armatos.

¶ *ἦττον γὰρ ἀνατρέπεται, &c.*] *Muretus* notat in veteribus libris legi, *ἦττον ἢ ἀνατρέ-*
πεται. *MS. Bodl.* paulò aliter, *ἦσσον γὰρ ἢ ἀνατρέπεται.* Sed à lectione vulgatâ minimè
 recedendum censo.

** *Ἔστι μέχρι τῶν, &c.*] *Philoponus* legisse videtur *μέχρι ἀγκῶνων πάντε.* At rectius lo-
 cutus

* οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων· τὲς δ' ἠνιόχους ἐδαράκισε πάντα πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. † Προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχηα πρὸς τὰς ἄξονας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλέντων εἰς τὰς ἐναντίας τοῖς ἄρμασιν. Ως δὲ τότε Κύρος ταῦτα κατεσκεύασεν, † ἕτως ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄρμασι χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ χώρᾳ. Ἦσαν δὲ αὐτῶ καὶ κάμηλοι πολλαὶ παρὰ τε τῶν φίλων συνειλεγμένοι, καὶ αἰχμάλωτοι πᾶσαι συνηδροισμένοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἕτως ἐπεραίνετο·

§ Βυλόμενος δὲ τινα κατάσκοπον πέμψαι ἐπὶ Λυδίας, καὶ μαθεῖν ὅτι πράσσει ὁ Ἀσσύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιτήδειος εἶναι Ἀράσπας || ἐλθεῖν ἐπὶ τῆτο, ὁ φυλάττων τὴν καλὴν γυναῖκα. Συνεβεβήκει γὰρ τῷ Ἀράσπα τοιάδε· ληφθεὶς ἔρωτι τῆς γυναικὸς, ἠναγκάσθη προσενεγκεῖν λόγους αὐτῇ περὶ συνσείας. Ἡ δὲ ἀπέφησε μὲν, καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ, καίπερ ἀπόντι·

cum ceteri hori exhibent; in quibus πίντι illud non comparet. Eo verò sine fellæ factæ sunt altæ, rotundæ, ac undequaque clausæ, ii quoque currus qui regebant, thoracibus galeisq̄e muniti, ut nulla eorum pars vulneribus pateret; atque adeò obfistentia quævis impunè possent perumpere.

* Οἱ ἵπποι ὑπὲρ, &c.] In libris nonnullis legitur οἱ ἵπποι ὑπὸ τῶν, &c. Nos MS. Bodl. Steph. Leuncl. et vetustas editiones secuti sumus.

† Προσέθηκε δὲ καὶ, &c.] Hæcenus nimirum nudi inermesq̄e erant Persarum currus; quales *Arrianus* *Tactiç.* p. 9. ψιλὰ ἄρματα vocat: quo in loco cum nominatim Persicorum currum meminit, sine dubio respexit ad hoc institutum Cyri, ejusq̄e ἄρματα *δρεπανηφόρα* opposuit ψιλοῖς, et hæc *Τρωϊκα*, illa *Περσικὰ* vocavit. Quanquam autem apud Persas aliisq̄e quosdam Asiæ incolæ Cyrus primus veterem immutârît vehiculorum bellicorum formam, currusq̄e falcatos instituerit; tamen haud facîle quisquam dixerit, quis currum istorum cæteros apud Orientis populos primus extiterit auctôr, aut quo tempore eos conficiendi ratio primùm fuerit inventa. Ninus, referente *Diodoro Sic.* lib. 2. p. 91. istiusmodi currus habuit. Sed omnino frustrâ est *Cl. Schefferus*, qui (*de re vehic.* lib. 2. p. 193.) Nini ante tempora, tales apud Chananæos fuisse currus ex monumentis sacris se deprehendisse putat. Nam neque in iis, quæ adpellat, locis, neque alibi, opinor, usquam Scriptura falciæ ex curribus eminentium meminit: adpellat autem *Jud.* 1. 19. et 4. 3. ubi fanè *Versio vulg.* Lat. *currus falcatos* perperam exhibet, et in primo loco vertendo mirum in modum LXX. Interp. cespitârunt. At textus Hebræus *כרר כרר* vertendus est *currus ferri* seu *ferrati*, h. e. ferro tecti, et nè facîle confringi aut securibus secari possent. Hanc interpretationem *Targum Jonath.* et *Versiones Syr. et Arab.* confirmant.

† Οὕτως ἔτι καὶ νῦν, &c.] Hunc vocum istarum ordinem, adprobante Stephano, ex *MSto Bodl.* restituiamus. Hic autem illud καὶ, quod χρῶνται statim sequitur, abesse maluit. Sed invitis libris omnibus, hujus consilio non paremus. Priùs hic locus sic se habuit, οὕτω καὶ ἔτι νῦν τοῖς, &c.

§ Βυλόμενος δὲ, &c.] Nominativus *βυλόμενος* absolutè hic videtur poni pro *βυλόμενος*, nec habere quo referatur. Simili planè modo loquitur *Arrianus* de *Exped. Alex.* lib. 7. p. 287. ed. Gronov. — καὶ ἰδόν τε ταπεινῶς διακειμένους καὶ ἀκούσας σὺν οἰμωγῇ τῶν πολλῶν βεῶντων, καὶ αὐτῶ προκίεται δάκρυα. pro ἰδόντι καὶ ἀκούσεντι αὐτῶ. Conf. *Act.* 20. 3. ubi ποιήσας ponitur pro ποιήσαντι.

|| *Ελθεῖν*] Verbum hoc *proficiendi* significationem hic obtinet; ideoque falluntur ii, qui Hebræorum more Evangelistas locutos esse putant, cum *cundi* vel *proficiendi* vim τῷ ἔρχεσθαι, tribuerint. Vide *Act.* 28. 14. *Luc.* 2. 44. *Joh.* 6. 17.

(ἐφίλει γὰρ αὐτὸν ἰσχυρῶς) ἐμέντοι κατηγόρησε τῷ Ἀράσπου πρὸς τὸν Κύρον, ὀκνῆσα-συμβαλεῖν φίλος ἄνδρας. Ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀράσπας δοκῶν * ὑπηρετήσῃν τῷ τυχεῖν ἃ ἐβέλετο, ἠπέιλῃσε τῇ γυναικί, ὅτι εἰ μὴ βέλοῖτο ἐκῆσα, ἄκῆσα † ποιήσοι ταῦτα· ἐκ τέττε ἢ γυνή, ὡς ἔδεισε τὴν βίαν, ἐκέτι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνῆχον πρὸς τὸν Κύρον, καὶ κελεύει λέξαις ἅπαντα. Ο δ' ὡς ἤκουσεν, ἀναγελάσας ἐπὶ τῷ κρείττονι τῷ ἔρωτος φάσκοντι εἶναι, πέμπει Ἀρτάβαζον. σὺν τῷ εὐνούχῳ, καὶ κελεύει αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τοιαύτην γυναῖκα, πείθειν δὲ, εἰ δύναίτο, οὐκ ἔφη κωλύειν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀρτάβαζος πρὸς τὸν Ἀράσπαν ἐλοιδόρησεν αὐτὸν, παρακαταθήκην τε ὀνομάζων τὴν γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτῷ λέγων, ἀδικίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥστε τὸν Ἀράσπαν πολλὰ μὲν δακρῦειν ὑπὸ λύπης, καταδύεσθαι δ' ὑπὸ τῆς αἰσχύνης, ἀπολαλέναι δὲ τῷ φόβῳ μὴ τι καὶ πάθῃ ὑπὸ Κύρου.

Ο ἐν Κύρος καταμαθὼν ταῦτα, ἐκάλεσέ τε αὐτὸν, καὶ μόνος μόνῳ ἔλεξεν, Ορῶ σε, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, φοβέμενόν τε ἐμὲ καὶ ἐν αἰσχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. Παῦσαι ἐν τέτων· ἐγὼ γὰρ θεός τε ἀκῆν ἔρωτος † ἠσῆσθαι, ἀνδρώπας τε οἶδα καὶ μάλᾳ φρονίμους δοκῆντας εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρωτος· καὶ αὐτὸς δ' ἐμαυτῷ κατέγνων μὴ ἂν καρτερῆσαι ὥστε συνῶν καλοῖς ἀμελῆσαι αὐτῶν. Καὶ σοὶ δὲ § τούτου τοῦ πράγματος ἐγὼ

* Ὑπηρετήσῃν τῷ, &c.] Hæc MSti Bodl. et editionis Eton. est lectio: quam et Stephanus vulgatæ huic———ὑπηρετεῖν, ἀπετύχχανεν ἃ ἐβούλετο, &c. anteferendam censuit. *Muretus* ex conjecturâ legit, ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀράσπας δοκῶν ὑπηρετήσῃν, ἀπέτυχεν ἂν ἐβούλετο——— et ita interpretatur, *Postquam autem Araspas, qui eam sibi morem gesturam putabat, spe sua frustratus est.* Ubi verbum ὑπηρετήσῃν ad mulierem, non ad Araspam, referendum statuit. Mihi magis arridet recepta scriptura.

† Ποιήσοι] Sic MS. Bodl. et editio Eton. In cæteris libris ferè omnibus legitur ποιήσοιτο. At Stephanus exemplaria ea sequenda censuit, quæ nostram exhibent lectionem. *Muretus*, conjecturæ nimium indulgens, legit κρίσῃτο ταῦτα.

‡ ἠσῆσθαι.] Sic editiones Ald. Flor. Stepb. Eton. MS. Bodl. ἠστᾶσθαι. Operarum typographicarum haud dubiè vitio in edit. *Leunclavianâ* legitur ἠσῆσθαι: atque adeò importunum prorsus duxerim, nostrâ de scripturâ quidquam adtulisse, nisi quendam Xenophontis operum editorem, hoc etiam nihili verbum, pro mirâ suâ solitâque fide, è *Leunclavianâ* editione in suam transtulisse viderim.

§ Τούτου τοῦ πράγματος, &c.] Scil. quod amore erga eam tam impotenter arseris. Nempè Græcis πρᾶγμα dicitur res quælibet, de quâ sermo ipsis est. Ità mox sequitur, ἐγὼ γὰρ σε συγκατεῖξα τούτῳ τῷ ἀμάχῳ πράγματι, scil. cum *Panthéa*, ejus pudicitiam nullis precibus expugnare potuisti. Quomodo et *Euripidi* in *Oedipo* apud *Stobæum*, Serm. 7 ἄλλον πάντων δυναμωτάτων γυνή dicitur. Possset quidem ἀμάχον πρᾶγμα exponi de amore, quod ejus vis fit insuperabilis. Sed verbum συγκατεῖργειν eam interpretationem vix admittit. Insolens enim et durum nimis esse videtur, concludere quæsi cum amore: at rectè dicatur is, cui mulieris

ἐγὼ αἰτίος εἰμι· ἐγὼ γάρ σε συγκαθεῖρξα τέτα τῷ ἀμαχῷ πράγματι. Καὶ ὁ Αῤῥάσπας ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν ᾧ Κῦρε, καὶ ταῦτα ὁμοίος εἶ οἷός περ καὶ τᾶλλα, πρῶός τε καὶ συγγνώμων τῶν ἀνδραπίνων ἀμαρτημάτων· ἐμὲ δ' ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι ἀνδραποὶ καταδύεσι τῷ ἄχει. Ὡς γὰρ ὁ Δρῆς διῆλθε τῆς ἐμῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφύδονται μοι, οἱ δὲ φίλοι προσιόντες συμβελεύουσιν ἐκποδᾶν ἔχειν ἑμαυτὸν, μὴ τι καὶ πάδω ὑπὸ σῆ, ὡς ἠδικηκότος ἐμῆ μεγάλα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εὐ τοίνυν ἴσθι, ᾧ Αῤῥάσπα, ὅτι ταύτη τῇ δόξῃ οἷός τ' εἶ ἐμοί τε ἰσχυρῶς χαρίσασθαι, καὶ τὰς συμμάχους μεγάλα ὠφελῆσαι. * Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Αῤῥάσπας, ὅτι ἐγὼ σοι ἐν καιρῷ ἂν γεινόμεν αὐτὸν χρήσιμος. Εἰ τοίνυν, ἔφη, προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐδέλοισ εἰς τὰς πολεμίας ἐλθεῖν, οἶμαι ἂν σε πιστευθῆναι ὑπὸ τῶν πολεμίων. Ἐγωγε ναὶ μὰ Δί, ἔφη ὁ Αῤῥάσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων οἶδα ὅτι ὡς σὲ πεφουγῶς λόγον ἂν παρέχοιμι. Ἐλθοῖς ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν, πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων οἶμαι δὲ καὶ λόγῳ καὶ βελευμαίων κοινῶν ἂν σε ποιᾶντο, διὰ τὸ πιστεύειν ὥστε μὴδὲ ἐν σε λεληθέναι ὧν βελόμεθα εἰδέναι. † Ὡς πορεύομαι ἔν, ἔφη, ἡδὴ νυκτὶ καὶ γὰρ τέτο, ἴσθι, ἐν τῶν πιστῶν ἔσται, τὸ δοκεῖν με ὑπὸ σῆ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπεφευγῆναι. Ἡ καὶ ἀνύηση, ἔφη, ἀπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γὰρ, ἔφη, ᾧ Κῦρε, σαφῶς ἔχω ψυχᾶς. Νῦν τέτο πεφίλοσόφῃκα μετὰ τῆ ἀδίκῃ σοφιστῆ τῆ Ἐρωτῶς. Οὐ γὰρ δὴ μία γε ἔσα,

seris adseruandæ cura demandata est, cum eâ conclusus. Haud alio sensu vox πρᾶγμα usurpata est apud Arrianum Comment. de Epiet. disput. l. I. c. II.—ἠρώτησεν εἰ καὶ τίνα εἴη αὐτῷ καὶ νυκτὶ τοῦ δ' ὁμοιωσαντος, προσετίθειτο, πῶς τί οὖν χεῖν τῷ πράγματι; ab eodem lib. 3. c. 3. *παραγμᾶτιν dicitur puella. Neque absurdum est, vocem πρᾶγμα, quæ locum in αἰονίους ferè alias obtinet, à nativâ nonnunquam fede ad res animatas migrare; cum et χεῖμα, ejusdem ferè notionis vocabulum, ad cervam transferatur, lib. I. p. 29. ad quem locum vide quæ notavimus.*

* *Ei γὰρ γένοιτο, &c.]* Dubitat Stephanus, utrùm verba hæc optativè, an interrogativè *ἆνε* sumenda; utrum vulgata lectio servanda sit, an ἢ γὰρ ejus in locum substituenda. Ipse quidem locum rectè se habere, et *εἰ γὰρ* optantis esse, censo. Simili planè modo easdem particulas adhibet *Lucianus* in *Promethæo*: p. 63. *εἰ γὰρ γένοιτο ταῦτα.* Nec aliter *Homerus Odyss. γ' v. 205.*

Ἄν γὰρ ἐμοὶ τοσούτῃ δε θεοὶ δύναμιν παραθεῖν.

Τισαῖται, &c.

Ubi a' ex mente *Etymologici M.* dicitur pro *ei*, significante *εἶθι, utinam.* Atque ità *si illud apud Virgilium* sumendum videtur:

Si nunc se nobis ille aureus arboræ ramus

Obstat nemore in tanto! — *Æn. l. 6. v. 187.*

† *Ὡς πορεύομαι]* *Muretus* legendum censet — *εἰδέναι.* Καὶ ὡς πορεύομαι, &c. Sed nec *autulus* videtur locus, et ab omnibus, quos vidi, libris, ista abest particula *καὶ*.

οἶμα

ἄμα ἀγαθὴ τέ ἐστι καὶ κακὴ, ἐδ' ἄμα καλῶν τε καὶ αἰσχυρῶν ἔργων ἔρα, καὶ ταυτὰ ἄμα βέλεται τε καὶ οὐ βέλεται πράττειν· ἀλλὰ * δῆλον ὅτι δύο ἐστὸν ψυχὰ, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγαθὴ κρατῇ, τὰ καλὰ πράττεται· ὅταν δὲ ἡ πονηρὰ, τὰ αἰσχυρὰ ἐπιχειρεῖται. Νῦν δὲ, ὡς σὲ σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ ἡ ἀγαθὴ καὶ πάνυ πολὺ. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ δοκεῖ πορεύεσθαι, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα καὶ κείνοις πιστότερος ᾖ· ἐξάγγελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν, ἔτω τε ἐξάγγελλε, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ σὲ λεγόμενα ἐμποδῶν μάλιστ' ἂν εἴη ὧν βέλονται πράττειν. Εἴη δ' ἂν ἐμποδῶν, εἰ ἡμᾶς φαίης παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν περὶ τῆς ἐκείνων χώρας· ταῦτα γὰρ ἀκρόντες, ἤττον ἂν παντὶ σθένει ἀδρόζοιτο, ἕκαστός τις φοβόμενος καὶ περὶ τῶν οἴκοι. Καὶ μένε, ἔφη, παρ' ἐκείνοις ὀτιπλεῖστον χρόνον· ἅ γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγύτατα ἡμῶν ᾖσι, ταῦτα μάλιστα ἡμῖν καιρὸς εἶδέναι ἔσται. Συμβέλευε δ' αὐτοῖς καὶ ἐκτάττεσθαι ὅπῃ ἂν δοκῇ κράτιστον εἶναι· ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, εἶδέναι δοκῶν τὴν τάξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἔτω τετάχθαι αὐτοῖς· μετατάσσεσθαι γὰρ ὀκνήσῃσι καὶ ἦν πῃ ἄλλη μετατάττωνται, ἐξ ὑπογῦς ταραζόνται. Αῤῥάσπας μὲν δὲ ἔτως ἐξελθῶν, συλλαβῶν τῆς πιστοτάτης θεράποντας, καὶ εἰπὼν πρὸς τινὰς οἷα ἔπειτα συμφέρειν τῷ πράγματι, ἔρχετο.

Ἡ δὲ Πάνθεια, ὡς ἤσθετο οἰχόμενον τὸν Αῤῥάσπαν, πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε, Μὴ λυπᾶ, ὦ Κῦρε, ὅτι Αῤῥάσπας οἴχεται εἰς τὰς πολεμίους· εἰ γὰρ ἐμὲ εἰσῆς πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγὼ σοὶ ἀναδέχομαι ἥξειν πολὺ Αῤῥάσπας πιστότερόν σοι φίλον· καὶ δύναμιν δ' οἶδ' ὅτι ὁπόσῃ ἂν δύνηται ἔχων παρέσται σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ τῆ νῦν βασιλεύοντος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπ' ἀλλήλων· † ὑβριστὴν ἔννομίζων αὐτόν, οἶδ' ὅτι ἀσμένως ἂν πρὸς ἄνδρα οἷος σὺ εἶ ἀπαλλαγείη. Ακουσας ταῦτα ὁ Κῦρος κελεύει πέμπειν πρὸς

* Δῆλον ἔστι, &c.] Vulgè scribitur δηλονότι, &c. atque ita sæpè à Librariis peccatum est ; uti jam suprà plus vice simplici notavimus. Vide sis Nostri ἀπομνημ. lib. i. ubi de moribus Criticæ Alcibiadisq̃ue differit ; qui, quamdiu eum Socrate verfabantur, honestè ; posteaquam ab eo diicessissent, turpiter, se gefserunt.

† Τβριστὴν] Hoc ii nomine veniunt, qui injuriam, immerenti cuilibet oblatam, insolentis et effrenatâ cumulant violentiâ. Confer ejusdem vocis usum, Rom. i. 30.

τὸν ἄνδρα ἢ δ' ἐπεμψεν. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Αβραδάτης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμβολα, καὶ τάλλα δὲ ἤσθετο ὡς εἶχεν, * ἄσμενος πορεύεται πρὸς Κῦρον, ἵππους ἔχων ἀμφὶ τὰς δισχιλίαις. Ὡς δ' ἦν πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον, εἰπὼν ὅς ἦν. Ο δὲ Κῦρος εὐδύς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὡς δ' ἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Αβραδάτης, ἠσπάσαντο ἀλλήλους ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίστη. Ἐκ τῆς δὴ λέγει ἡ Πάνθειά τῃ Κύρῳ τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατοίκτισιν. Ο δὲ Αβραδάτης ἀκέσας εἶπε, Τί ἂν ἔν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια, χάριν Κύρῳ ὑπὲρ τε σὲ καὶ ἑμαυτῆ ἀποδοίῃν; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ πειρώμενος ὁμοῖος περὶ ἐκείνων εἶναι οἷός περ καὶ ἐκείνος περὶ σέ;

Ἐκ τῆς δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Αβραδάτης· καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν, λαβόμενος τῆς δεξιᾶς αὐτῆ εἶπεν, Ἄνδ' ὦν σὺ εὐπεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, ἐκ ἔχω τί μείζον εἶπω, ἢ ὅτι φίλον σοι ἑμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον· καὶ, ὅσα ἂν ὀρῶ σε σπευδάζοντα, συνεργός σοι πειράσομαι γίνεσθαι ὡς ἂν δύνωμαι κρᾶτιστος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐγὼ δὲ δέχομαι· καὶ νῦν μὲν σε ἀφίημι, ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὐθις δὲ καὶ παρ' ἐμοὶ δεήσει σὲ σκηνῆν σὺν τοῖς σοῖς τε καὶ ἐμοῖς φίλοις.

Ἐκ τῆς ὀρῶν ὁ Αβραδάτης σπευδάζοντα τὸν Κῦρον † περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα καὶ περὶ τὰς ‡ τεθωρακισμένους ἵππους τε καὶ ἱππέας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῶ εἰς τὰ ἑκατὸν ἄρματα ἐκ τῆ ἱππικῆ τῆ ἑαυτῆ, § ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δὲ ὡς ἠγασόμενος αὐτῶν ἐπὶ τῆ ἄρματος παρεσκευάζετο. Συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτῆ || ἄρμα τετράρῳμὸν τε καὶ ἐξ ἵππων ὀκτώ·

* Ἄσμενος πορεύεται] Vide p. 177. not. 5.

† Περί τὰ δρεπανηφόρα, &c.] Vide p. 206.

‡ Τεθωρακισμένους, &c.] Hujusmodi equites *Cataphractos* adpellatos *Servius* adnotat ad *Æneid.* lib. 11. v. 710, et seq.

Sputantē tōque agitabit equum, &c.

Cataphracti autem dicuntur equites qui et ipsi ferro muniti sunt, et equos similiter munitos habent. *Athenæus* lib. 5. p. 194. Τελευταῖα δ' ἦν ἡ κατάφρακτος ἵππος, οἰκίως τῇ προσηγορίᾳ, τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν ἰσχυρασμένων τοῖς ὄπλοις. Vide porro quæ notavimus lib. 3. p. 168. et *Arriani Tact.* p. 53. edit. *Scheff.*

§ Ὅμοια ἐκείνῳ] Sic libri, quos vidi, omnes. Sed, ut nihil diffimulem, non possum non probare conjecturam *Mureti*, qui reponendum censuit ἕμοια τοῖς ἐκείνου, ut et paulò inferiùs ἕμοια τοῖς Κύρου. Attamen contra editorum et MSS. fidem id mutationis inducere nolui.

|| Ἄρμα τετράρῳμὸν] Locum hunc expressit *Philostratus Icon.* lib. 2. de *Panthis.* Paul' post

ὀκτώ· ἡ δὲ Πάνθεια ἡ γυνὴ αὐτῆ ἐκ τῶν ἑαυτῆς χρημάτων χρυσῆν τε αὐτῷ θάρακα ἐποίησατο καὶ χρυσῆν κρέανος, ὡσαύτως δὲ καὶ περιβραχιόνια· τὰς δ' ἵπκας τῆ ἄρματος χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κατεσκευάσατο. Αβραδάτης μὲν ταῦτα ἔπραττε. Κύρος δὲ ἰδὼν τὸ τετράρριμον αὐτῆ ἄρμα, κατενόησεν ὡς οἶόν τε εἶη καὶ ὀκτάρριμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώτατον οἴκημα· ἦν δὲ τοῦτο τριόργγιον μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς.
* Τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν τάξει ἀκολοθεῖντες ἐδόκεν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικουρία γείεσθαι τῇ ἑαυτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Ἐποίησε δὲ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περιδρόμους καὶ ἐπάλξεις· ἀνεβίβαζε δὲ ἐπὶ τῶν πύργων ἕκαστον ἄνδρας εἴκοσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνεστήκει αὐτῷ τὰ περὶ τὰς πύργους, πείραν ἐλάμβανε † τῆ ἀγωγίμου· καὶ πολὺ ῥᾶον ἤγε τὰ ὀκτὼ ζεύγη τὸν πύργον καὶ τὰς ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας, ἢ τὸ σκευοφορικὸν βᾶρος ἕκαστον τὸ ζεύγος. Σκευῶν μὲν γὰρ βᾶρος ἀμφὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε τάλαντα ‡ ἦν ζεύγει· τῆ δὲ πύργου, ὡς περ τραγικῆς σκηπῆς, τῶν ξύλων πάχος ἔχονταν καὶ εἴκοσιν ἀνδρῶν καὶ ὅπλων, τῶν ἐγένετο ἔλαττον ἢ πεντεκαίδεκα τάλαντα ἕκαστῷ ζεύγει τὸ ἀγώγιον. Ὡς δ' ἔγνω εὐπορον εἶσαν τὴν ἀγωγήν, παρεσκευάζετο ὡς ἅμα ἄξων τοὺς πύργους σὺν τῷ στρατεύματι· νομίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτηρίαν τε εἶναι καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἠλθον δὲ ἐν τέτῳ τῷ χρόνῳ καὶ δ' παρὰ τῆ Ἰνδῆ χρήματα ἄγοντες, καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιστέλλει ταιάδε, “ Ἐγὼ, ὃ Κύρε, ἠδομαι ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὧν ἐδέε· καὶ

post Noster de ὀκτάρριμῳ Cyri curru loquitur, qui tractus erat ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν. Unde discimus, in Veterum curribus, temones singulos singulis respondisse jumentorum paribus. Temones autem istos non juxta se positos, alios dextros, alios sinistros; sed alios post alios, ostendit contra *Salmasium* Schefferus de *re vebric.* lib. 1. c. 12. Ex hoc forsitan loco suam πρό- λυμμα hausit *Arrianus*, cujus p. 10. mentionem facit.

* Τοιοῦτοι δὲ πύργοι] De turribus istiusmodi consule *Veget.* lib. 4. c. 17, 18, et *Steuvicii* Comment. ad locum.

† Ἀγωγίμου] In editis libris sic scribi solet: in MSto Bodl. paulò aliter——πύργους ἐλάμβανε τοῦ ἀγωγίου πείραν. *Stephanus* suspicatur ἀγωγίου reponi debere; præfertim cum ἀγώγιον mox sequatur. Sed alia est hujus vocis potestas, alia ἀγωγίμου, quam si substantivè sumus, sic satis commodè verba exponas: experiebatur quàm facilè aut quàm ratione vobis ea possent.

‡ Ἡν ζεύγει· τοῦ δὲ, &c.] Sic reposulimus ex editione *Eton.* et MSto Bodl. in quo verè lectionis vestigia satis adparent; dat enim——ἦν ζεύγη· τοῦ δὲ, &c. Priùs vulgo legebatur——ἦν ζευγίστου δὲ, &c.. De tribus autem scenarum generibus, *Tragicis* scilicet. *Comicis* et *Sætyricis*, vide sis *Vitruv.* de *Archit.* lib. 5. c. 8.

§ Παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ, &c.] Vide supra, lib. 3. p. 101.

“ * βέλομαί σε ξένος εἶναι, καὶ πέμπω σοι χρήματα· κἂν ἄλλων δέῃ, μεταπέμπε. Επέσταλται δὲ τοῖς παρ’ ἐμῆ “ ποιεῖν ὅτι ἂν σὺ κελεύῃς.” Ἀκέσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε, Κελεύω τοίνυν ὑμᾶς, τὲς μὲν ἄλλες μένοντας ἔνθα κατεσκευασθήκατε, φυλάττειν τὰ χρήματα, καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἡδιστόν ἐστι· τρεῖς δέ μοι † ἐλθόντες ὑμῶν εἰς τὲς πολεμίας, ὡς παρὰ τῷ Ἰνδῷ περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ ἐκεί μαδόντες, ὅτι ἂν λέγωσί τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀπαγγεῖλατε ἔμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· κἂν ταῦτά μοι καλῶς ὑπηρετήσητε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἶσομαί τέτε, ἢ ὅτι χρήματα πάρεστε ἄγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δέλοισ ἐοικότες κατὰσκοποι ἔδδεν ἄλλο δύνανται εἰδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ δὲ τοῖστοι οἰοί περ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάνικαι καὶ τὰ βελεύματα καταμανθάνουσιν. Οἱ μὲν δὲ Ἰνδοὶ, ἀκέσαντες ἠδέως καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ Κῦρον, συσκευασάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο, ‡ ὑποσχόμενοι ἢ μὴν καταμαδόντες ὅσα ἂν δυνῶνται πλεῖστα ἐκ τῶν πολεμίων, ἤξειν ὡς δυνατὸν τάχιστα.

Ὁ δὲ Κῦρος τὰ τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ οὐδὲν μικρὸν § ἐπινοῶν πράττειν· ἐπιμελεῖτο δὲ ἔ μόνον ὧν ἔδοξε τοῖς συμμαχοῖς, ἀλλὰ καὶ ἔριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἕκαστοι φανεῖνται καὶ εὐοπλότατοι καὶ ἵππικώτατοι || καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι καὶ φιλοπονώτατοι. Ταῦτα δὲ ἐξεργάζετο ἐπὶ τε τὰς θήρας ἐξάγων, καὶ τιμῶν τὲς κρατίστους ἕκασταχῆ· καὶ τὲς ἄρχοντας δὲ ἔς ἑώρα ἐπιμελεμένους τέτε, ὅπως οἱ αὐ-

* Βέλομαί σου ξένος, &c.] Antiquitas in Oriente, uti nec hodie, exceptis paucis *Kervanferais*, ut loquuntur, non erant diversoria, quibus exciperentur peregrini. Conf. Gen. 19. 2. Judic. 19. 15. et seq. Hinc hospitiorum contrahendorum mos: quod amicitiae genus non privati modò, sed et reges, viri principes, et civitates colere solebant, vel parandae potentiae vel stabilendae causâ. Vide init. lib. 5. *Stuck. Antiq. conviv. 1, 27. et Tomasin. de tesser. hospit.*

† Ἐλθόντες] Vide p. 206. not. 5.

‡ ὑποσχόμενοι ἢ μὴν] Ornamenti loco istae, in iurejurando et sponsione, solent adhiberi particulae. Exemplis parco; quibus pleni sunt omnes Atticorum Scriptorum libri. Vide sis tamen lib. 4. p. 123. not. 3.

§ Ἐπινοῶν] In vulgatis quidem editionibus et MSto Bodl. legitur ὑπονοῶν: eam verò lectionem libens secutus sum, quam vetusta, Gabriellius quae vidit, exemplaria suppeditant; quamque Stephanus etiam à veteri quodam adfert probatque.

|| Καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ, &c.] Ità MS. Bodl. editiones *Steph. Leuncl. Eton.* aliaque. *Alcina* verò καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι, non habet; nec eâ *Gabriellii* agnoscit verflo.

τῶν κράτιστοι ἔσονται στρατιῶται, καὶ τέττας ἔπαινῶν τε παρῶν καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς ὅ,τι δύναίτο. Εἰ δέ ποτε δυσίαν ποιοῖτο καὶ ἑορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν ταύτῃ * ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῶσιν οἱ ἄνθρωποι, πάντων τέτων ἀγῶνας ἐποίει, καὶ ἄλλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου, καὶ ἦν πολλὴ εὐδυνμία ἐν τῷ στρατεύματι.

Τῷ δὲ Κύρῳ σχεδόν τι ἤδη ἀποτετελεσμένα ἦν ὅποσα ἐβέβλητο ἔχων στρατεύεσθαι, πλὴν τῶν μηχανῶν. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἰππεῖς ἔκπλεα ἤδη ἦσαν εἰς τὸς μυρίας· καὶ τὰ ἄρματα τὰ δρεπανηφόρα, ἃ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἔκπλεα ἤδη ἦν εἰς τὰ ἑκατόν· ἃ τε Αβραδάτης ὁ Σέσιος ἐπεχείρησε κατασκευάζειν ὅμοια τοῖς Κύρῳ, καὶ ταῦτα ἔκπλεα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἄρματα ἐπεπέικει Κύρος Κυαξάρην † εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον μετασκευάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἔκπλεα καὶ ταῦτα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμήλας δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκάστην τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλείστος στρατὸς ἕτας εἶχε τὴν γνώμην, ὡς ἤδη παντελῶς κεκρατηκῶς, καὶ ἔδεν ὄντα τὰ τῶν πολεμίων·

Ἐπεὶ δὲ ἕτω διακειμένων ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πολεμίων, ‡ ἕς ἐπεπόμφει Κύρος ἐπὶ κατασκοπῇ, καὶ ἔλεγον ὅτι Κροῖσος μὲν ἡγεμῶν καὶ στρατηγὸς πάντων ἡρημένος εἶη τῶν πολεμίων, δεδογμένον δ' εἶη πᾶσι τοῖς συμμάχοις βασιλεῦσι πάσῃ δυνάμει ἕκαστον παρεῖναι, χρήματα δὲ εἰσφέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ μισθωμένους ἕς δύναίτο, καὶ δωρεμένους οἷς θέοι· ἤδη δὲ καὶ μεμισθωμένους εἶναι πολλὰς μὲν § Θρακῶν μαχαιροφόρους, Αἰγυπτίους δὲ προσπλεῖν καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας || σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ

* Ὅσα πολέμου, &c.] Confer. lib. 1. p. 62. et lib. 2. p. 86, et seq. unde Onofander ea ferè omnia eliciisse videtur, quæ Strateg. cap. 10. tradit præcepta.

† Τὸν αὐτὸν τρόπον, &c.] Sic MS. Bodl. et editiones Ald. Etton, allæque. Stephanus autem et Leunclavius ταῦτα etiam post τῶν τρόπων exhibent; quod tamen ipsis supervacaneum esse visum est, ut ex notâ ei adpositâ constat.

‡ Οὗς ἰππεύομφει, &c.] Vide p. 212.

§ Θρακῶν μαχαιροφόρους] Eandem Thracibus armaturam tribuit Thucydides lib. 2. p. 144. || Σὺν ἀσπίσι ποδήρεσι] Inusitatâ clypeorum magnitudine insignes erant Ægyptii. Max. Tyrius sub initium statim Dissert. 5. ——— ἰπιδόντες αὐτοῖς βαρβαρικῷ στόλῳ, ἵππου Μηδικῆς, ἀρμάτων Περσικῶν, ἀσπίδων Αἰγυπτίων ——— Clypeis hisce haud itâ forsan dissimilis erat is, quem Homerus, Il. β'. v. 389. appellat ἀσπίδα ἀμφιβρότην, i. e. τὴν πανταχόθεν τὸν βροτὸν, ἧ ἴστι, τὸν ἄνθρωπον, περιέχουσαι καὶ ἀσπίδουσαν. Itâ Scholiastes ad locum, nec aliter Eusebius, p. 243.

δόρασι μεγάλοις, (οἷά περ καὶ νῦν ἔχουσι) καὶ ποσίσι προσ-
 κλείν δὲ καὶ Κυπρίαν στράτευμα ἔτι, παρῆναι δὲ ἤδη καὶ
 Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ Λυκάονας καὶ
 Παφλαγόνους καὶ Καππαδόκας καὶ Αραβίους καὶ Φοίνικας,
 καὶ σὺν τῷ Βαβυλῶνος ἄρχοντι τῆς Ασσυρίας καὶ Ἰωνας δὲ
 καὶ Αἰολέας, καὶ σχεδὸν πάντας τῆς Ἑλλήνας τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ
 ἐποικῆντας σὺν Κροῖσῳ ἠναγκάσθαι ἔπεσθαι· πεπομφῆναι δὲ
 Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαίμονα περὶ συμμαχίας· συλλέγεσθαι
 δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, προΐεναι δὲ
 μέλλειν αὐτῆς εἰς * Θύβαρρα, (ἐνθα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῶν
 † ὑπὸ βασιλείᾳ βαρβαρῶν τῶν κάτω Συρίας) καὶ ἀγορᾶν
 πᾶσι παρηγγέλλαι ἐνταῦθα κομίζεσθαι· σχεδὸν δὲ τούτοις
 ταῦτα ἔλεγον καὶ οἱ αἰχμάλωτοι· (ἐπεμελεῖτο γὰρ ὁ Κῦρος,
 ὅπως ἀλίσκοντο παρ' ἃν ἔμελλε πύεσθαι τι· ἐπεμπε δὲ
 καὶ δούλοις εὐκότας κατασκόπους, ὡς αὐτομόλους·) Ως ἔν
 ἤκουσε ταῦτα ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου, ἐν φροντίδι τε ἕκαστος
 ἐγίγνετο, ὥσπερ εἰκὸς, ἡσυχαιότεροί τε ἢ ὡς εἰώθεσι διεφείτων,
 Φαιδροί τε οἱ πολλοὶ ἐπάνυ ἐφαίνοντο· ‡ ἐκυκλοῦντό τε, καὶ
 μυστὰ ἦν πάντα ἀλλήλους ἐρωτῶντων περὶ τέτων καὶ διαλεγο-
 μένων. Ως δὲ ἤσθετο ὁ Κῦρος φόβον διαδέοντα ἐν τῇ στρατιᾷ,
 συγκαλεῖ τῆς τε ἄρχοντας τῶν στρατευμάτων, καὶ πάντας
 ὁπόσων ἀθυμῶντων βλάβη ἐδόκει τις γίγεσθαι, καὶ προδυ-
 μουμένων ἀφέλεια. Προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρεταῖς, καὶ ἄλλος εἰ

* Θύβαρρα] Legitur etiam Θύμβαρρα, et Θυμβραία, et Θουμβραίαν, et Θυμβραίδα, *Philadelphus* veritit, *Thymbraiam*; *Gabrieli*us, *Thymbraia*. Tot huiusce nominis scripturae varian-
 tes, divinandū cuiquam periti grātam forsan artem suam ostendandi occasionem obtulerint.
 Nos in lectione acquiescendum vulgatā censemus; cūm ex Geographiā monumentis haud fatis
 confitet, nomen quodvis aliud potiori jure locum hunc sibi vindicare posse.

† Τὰ βασιλεία, &c.] Itā MS. Bodl. et libri editi ferē omnes. Monet autem *Leunclavius*
 in *Eudeni* libro legi, — βαρβαρῶν τῆς κάτω Ἀσίας. Undē reponendum colligit, τῆς
 κάτω Συρίας. Et fatis commodē quidem illud κάτω recipit articulum. Sed omnibus libris
 aliis reclamantibus nihil muto.

‡ Ἐκυκλοῦντο] Itā editiones *Steph.* *Leunclav.* *Ald.* quibus suffragatur etiam *Gabrieli*us. In
 aliis verō libris invenitur ἰλυποῦντο. At cuius hunc locum propiūs intuenti, multō aptiūs ei
 verbum esse ἰκυκλοῦντο videbitur. Cur enim, uti rectē quaerit *Stephanus*, post φαῖδροί οὐ πάνυ
 ἐφαίνοντο *Xenophon* ἰλυποῦντό τε addidisset? Commodē verō verbum illud alterum cum iis,
 quae statim sequuntur, junxit, ut significaret, in circulos passim congregatos milit. s. ea de re ser-
 mones jaclasse. Sic ἀναβ. 5. p. 225. ἰκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά. Ut enim Latini *circulum* vel
coronam, multitudinem hominum in circulum (i. e. orbem) collectorum, adpellant: sic κύκλον
Xenophon usurpavit, lib. Παιδ. 7. Περσῶν κύκλον μέγαν, εἴπε, &c. Vide etiam, ἀναβ. 1.
 p. 241. ubi κύκλος (ut *κυκλοῦμαι* hoc in loco) adhibetur de militibus itidem aegrē quidam
 ferentibus.

εις βέλοιο τῶν ὀπλοφόρων * προϊστασθαι ἀκουσόμενος τῶν λόγων, μὴ κωλυεῖν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε:

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐγὼ τοι ὑμᾶς συνεκάλεσα, ἰδὼν τι-
 “ νας ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάντο
 “ ἰοικότας πεφοβημένοις ἀνδράποισ. Δοκεῖ γάρ μοι θαν-
 “ μαστὸν εἶναι, εἴ τις ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι λέγονται
 “ συλλέγεσθαι, δέδοικεν, ὅτι δὲ ἡμεῖς πολὺ μὲν πλείεθ συ-
 “ νειλέμεθα νῦν, ἢ ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνας, πολὺ δὲ ἄμεινον
 “ σὺν θεῷ παρεσκευάσμεθα νῦν, ἢ πρόσθεν † ταῦτα δὲ
 “ ὀρῶντες εἰ θαρρήτε. Ω πρὸς θεῶν, ἔφη, τί δῆτ' ἀν' ἐποίη-
 “ σατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ ἠγγελλόν τινες τὰ παρ' ἡμῖν νῦν
 “ ὄντα, ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσίοντα; καὶ πρῶτον μὲν
 “ ἠκέετε, ἔφη, ὅτι οἱ πρόσθεν νικήσαντες ἡμᾶς ἔτοι πάλιν
 “ ἔρχονται, ἔχοντες ἐν ταῖς ψυχαῖς ἢ ποτε νίκην ἐκτήσαντο
 “ ἔπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκκόψαντες τῶν τοξοτῶν καὶ ἀκοντιστῶν
 “ τὰς ἀκροβολίσεις, νῦν ἔτοι ἔρχονται, καὶ οἱ ἄλλοι ὅμοιοι
 “ τέτοις πολλαπλάσιοι. ἔπειτα δὲ ὡσπερ ἔτοι ὀπλισάμενοι
 “ τὲς πέζης τότε ἐνίκων, νῦν ἔτως καὶ οἱ ἰππεῖς αὐτῶν παρε-
 “ σκευασμένοι πρὸς τὲς ἰππέας προσέρχονται. καὶ τὰ μὲν τόξα
 “ καὶ ἀκόντια ἀποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ ἐν ἰσχυρότερον
 “ ἕκαστος λαβὼν, προσελαύνειν διανενόηται, ὡς ἐκ χειρὸς τῆν
 “ μάχην ποιησόμενος. ἔτι δὲ ἄρματα ἔρχεται, ἃ ἔχ ἔτως
 “ ἐστήξεται ὡσπερ πρόσθεν ἀποστραφέντα ὡς εἰς φυγὴν,
 “ ἀλλ' οἱ τε ἵπποι εἰσὶ ‡ κατατεθρακισμένοι οἱ ἐν τοῖς
 “ ἄρμασιν, οἱ τε ἠνίοχοι ἐν πύργοις ἐστᾶσι ξυλίνοις, § τὰ
 “ ὑπερέχοντα ἅπαντα συνεστεγασμένοι θάραξι καὶ κρά-
 “ νεσι δρέπανά τε σιδηρᾶ || περὶ τοῖς ἄξοσι προσήροσται,

* Προϊστασθαι] MS. Bodl. dat προϊστασθαι quod tamen contra cæterorum librorum fidem non recipiendum videtur.

† Ταῦτα δὲ ὀρῶντες, &c.] Leunclavius exhibet ταῦτα δὲ ὀρῶντες οὐ θαρρήτε; positâ scilicet post θαρρήτε interrogationis notâ: quam tamen abesse malim. Nec, libris ferè omnibus reclamantibus, mutandum erat δὲ in δὴ.

‡ Κατατεθρακισμένοι, &c.] Vide p. 107.

§ Ταῦτα ὑπερέχοντα] Itâ MS. Bodl. et libri editi, quos quidem vidi, omnes. At Stephanus, pro ὑπερέχοντα, legi etiam ὑπάρχοντα testatur: quod perperam fieri nemo, opinor, non videt. Frustrâ enim quæfiverit aliquis participii ὑπάρχοντα notionem, loco quæ fit huic apta. At ὑπερέχοντα partes corporis aptissimè designat eas, quæ extra currum prominerent.

|| Περὶ τοῖς ἄξοσι, &c.] Editio Ald. dat πρὸς τοῖς ἄξοσι, &c. quod forsan ferri potest. Sed non est cur à receptâ lectione, quam tum MS. tum editiones principes itabulant, recedamus. Camerarius autem, teste Stephano, in suo libro, non προσήροσται, sed προσήλωται, (i. e. olavis adfixas esse) invenit: quod σχέλιον esse rectè statuit Leunclavius.

“ ὡς ἐλῶντες καὶ ἔτοι εὐθύς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναντίων·
 “ πρὸς δ' ἔτι κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ' ὧν προσελῶσιν, * ὧν
 “ μίαν ἐκάστην ἑκατὸν ἵπποι ἐκ ἂν ἀνάσχοιντο ἰδόντες· ἔτι
 “ δὲ πύργους ἔχοντες προσίασιν, ἀφ' ὧν τοῖς μὲν αὐτῶν ἀρή-
 “ ξεσιν, ὑμᾶς δὲ βάλλοντες κωλύσεσιν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μά-
 “ χεσθαι· εἰ δὴ ταῦτα ἠγγελλέ τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις
 “ ὄντα, οἱ νῦν φοβέμενοι τί ἂν ἐποιήσατε; ὁπότε ἀπαγγελ-
 “ λομένων, ὅτι Κροῖσος μὲν ἤρηται τοῖς πολεμίοις στρατηγός,
 “ ὃς ταστά Σύρων κακίων ἐγένετο, ὅσα Σύροι μὲν μάχῃ ἠτ-
 “ τηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ ἰδὼν ἠττημένους, ἀντὶ τῆ ἀρή-
 “ γειν τοῖς συμμάχοις, Φεύγων ἄχετο. Ἐπειτα δὲ διαγγελ-
 “ λεται δῆπε ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πολέμιοι ἐχ' ἱκανοὶ ἠγῆνται
 “ ἡμῖν εἶναι μάχεσθαι, ἄλλους δὲ μισθῆνται ὡς ἄμεινον μα-
 “ χομένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐτοί. Εἰ μὲντοι τισὶ ταῦτα μὲν
 “ τοιαῦτα ὄντα δευνὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα φαῦλα,
 “ τέττες ἐγὼ φημί χρῆναι, ὧ ἄνδρες, ἀφεῖναι εἰς τὸς ἐναν-
 “ τὶς· πολὺ γὰρ ἐκεῖ ὄντες πλείω ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖεν ἢ πα-
 “ ρόντες.”

Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κύρος, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης,
 καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ω Κύρε, μὴ θαύμαζε εἴ τινες ἐσκυδρώπα-
 σαν ἀκῆσαντες τῶν ἀγγελλομένων· ἐ γὰρ φοβηθέντες ἔτω
 διετέδησαν, ἀλλ' ἀχθεσθέντες· ὥσπερ γε ἔφη, εἰ τινῶν βε-
 λομένων τε καὶ οἰομένων ἤδη ἀριστήσιν, ἐξαγγελθεῖν τί ἔργον,
 ὃ ἀνάγκη εἶη πρὸ τῆ ἀρίστε ἐξεργάσασθαι, † εἴδεις δ' ἂν,
 αἶμαι, ἠσθεῖν τῆτο ἀκῆσας· ἔτω τοῖνυν καὶ ἡμεῖς, ἠδὴ οἰο-
 μένοι πλετήσιν, ἐπεὶ ἠκῆσαμεν ὅτι ἐστὶ τι λοιπὸν ἔργον, ὃ δεῖ
 ἐξεργάσασθαι, συνεσκυδρωπάσαμεν, ἐ φοβέμενοι, ἀλλὰ
 πεποιῆσθαι ἂν ἤδη καὶ τῆτο βελομένοι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ ἐ
 περὶ Συρίας μόνον ἀγωνίμεθα, ὅπερ σίτος πολὺς καὶ πρόβατός
 ἐστὶ, καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας,
 ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θά-
 λαττα δὲ προσκλύζει, καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις εἰ-
 ρακεν ἀγαθὰ· ταῦτα, ἔφη, ἐννοέμενοι, οὐκέτι ἀχθόμεθα,
 ἀλλὰ θάρρουμεν ὡς μάλιστα, ἵνα θάπτον καὶ τούτων

* Ὡν μίαν ἐκάστην, &c.] Idem ferè tradit Herodotus lib. 1. c. 80.

† Οἴδεις δ' ἂν] Ita MS. Bodl. et editio Eten. In cæteris deest particula δι post οἴδεις.

* τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Ο μὲν ἔτιωσ εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἤσθησαν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπήνεσαν.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κύρος, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ μοι καὶ ἰέναι ἐπ' αὐτὰς ὡς τάχιστα· ἵνα πρῶτον μὲν αὐτὰς φθάσωμεν ἀφικόμενοι ἢν δυνάμεθα, ὅπως τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσῳ ἂν θάττον ἴωμεν, τοσῶτον μείω μὲν τὰ παρόντα αὐτοῖς εὐρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. Ἐγὼ μὲν δὴ ἔτιω λέγω· εἰ δὲ τις ἄλλως πως γιγνώσκει ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι ἢ ῥᾶον ἡμῖν, διδάσκέτω. Ἐπεὶ δὲ συνηγόρουον μὲν πολλοὶ ὡς χρεῶν εἶη ὅτι τάχιστα πορεύεσθαι ἐπὶ τῆς πολεμίας, ἀντέλεγε δὲ εἰδείς, ἐκ τῆς δὴ ὁ Κύρος ἤρχετο λόγῳ τοιοῦδε·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα καὶ
 “ τὰ ὅπλα οἷς δεήσει χρῆσθαι, ἐκ πολλῆ ἡμῖν σὺν θεῷ πα-
 “ ρεσκευάσται· νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ εἰς τὴν ὁδὸν συσκευά-
 “ ζεσθαι αὐτοῖς τε ἡμῖν, καὶ ὅποσοις τετράποσι χρώμεθα,
 “ μὴ μείον εἴκοσιν ἡμερῶν. Ἐγὼ γὰρ λογιζόμενος εὐρίσκω
 “ πλείονων ἢ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ἔσομένην ὁδὸν, ἐν ἣ ἔδεν
 “ εὐρήσομεν τῶν ἐπιτηδείων· ἀνεσκευάσται γὰρ, τὰ μὲν ὑφ'
 “ ἡμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅσα ἐδυναντο. Συσκευά-
 “ ζεσθαι ἔν χρῆ σῖτον μὲν ἱκανόν· († ἀνευ γὰρ τῆς ἔτε
 “ μάχεσθαι ἔτε ζῆν δυναίμεθα ἂν) οἶνον δὲ τοσῶτον χρῆ
 “ ἔχειν ἕκαστον, ὅσος ἱκανὸς ἔσται ἐδίσαι ἡμᾶς αὐτὰς ὑδρο-
 “ ποτεῖν· πολλὴ γὰρ ἔστι τῆς ὁδοῦ αἰνός, εἰς ἣν ἔδ' ἂν πάνυ
 “ πολὺν οἶνον συσκευασώμεθα, διαρκέσει. Ὡς ἔν μὴ ἐξα-
 “ πίνης αἰνοὶ γενόμενοι νοσήματι περιπίπτωμεν, ὥδε χρῆ
 “ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τῷ σίτῳ νῦν εὐδὺς ἀρχώμεθα πίνειν ὕδαρ·
 “ τῶτο γὰρ ἤδη ποιῶντες εἰ πολὺ μεταβαλῆμεν. Καὶ γὰρ
 “ ὅστις ἀλφιτοσιτεῖ, ὕδατι μεμιγμένην αἰεὶ τὴν μάζαν ἐσ-
 “ δίει· καὶ ὅστις ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον τὸν ἄρτον.
 “ Καὶ τὰ ἐφθὰ δὲ πάντα μεθ' ὕδατος τῆ πλείστου ἐσκευά-
 “ σται. Μετὰ δὲ τὸν σῖτον εἰ οἶνον ἐπιπίνομεν ἔδεν μείον
 “ ἔχουσα ἢ ψυχὴ ἀναπαύσεται. Ἐπειτα δὲ καὶ τῆ μετὰ τὸ

* τῶν Λυδίων] Mallet Porius τῶν Λυδίας. Verum huic conjecturae libri, quos vidi, omnes repugnant.

† Ἄνευ γὰρ τούτου, &c.] Simile Homericum illi:

Ἀλλὰ πάσασθαι ἀναχθῆ βοῆς ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιοῦς

Σίτου καὶ οἴνου· τὸ γὰρ, μίνος ἐστὶ καὶ ἐλλή. — II. τ'. v. 160, et seq.

“ Δεῖπνον

“ δειπνον ἀφαιρεῖν χρῆ, ἕως ἂν * λάθωμεν ὑδροπότοι γενό-
 “ μνοι. Ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν † μεταλλάξις πᾶσαν ποιεῖ
 “ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεός,
 “ ἀπάγων ἡμᾶς μετὰ μικρὸν ἐκ τε τῆ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέ-
 “ χεσθαι ἰσχυρὰ θάλαπην, καὶ ἐκ τῆ θάλαπης εἰς τὸν ἰσχυρὸν
 “ χειμῶνα· ὃν χρῆ μιμεμένους, εἰς ὃ δαῖ ἐλθεῖν προειδισμέ-
 “ νες ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι. Καὶ τὸ τῶν στρωμάτων δὲ βάρος
 “ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ‡ καταδαπανᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιτήδεια
 “ πριττεύοντα ἐκ ἀχρηστα ἔσται· στρωμάτων δὲ ἐνδεηθέντες
 “ μὴ δεήσειτε ὡς ἐχ’ ἠδίας καθευδήσετε· εἰ δὲ μὴ, ἐμὲ αἰ-
 “ τιάσθε. Ἐσθῆς μέντοι ὅτῳ ἔστιν ἀφρονωτέρα παρῆσα,
 “ πολλὰ καὶ ὑγιαίνοντι καὶ κάμνοντι ἐπικερεῖ. Οὔφα δὲ
 “ χρῆ συνσκευάσθαι, ὅσα ἔστιν ὄξεια ἐπιπλείστον, καὶ θρι-
 “ μῆα καὶ ἀλμυρα· ταῦτα γὰρ ἐπὶ σῆτον τε ἀγει καὶ ἐπι-
 “ πλείστον ἀρκεῖ. Οταν δ’ ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπερ
 “ ἡμᾶς εἰκὸς ἦδη σῆτον λαμβάνειν, χειρομύλας χρῆ αὐτόθεν
 “ παρασκευάσασθαι, αἷς σιτοποιησόμεθα· τῆτο γὰρ κεφό-
 “ τατον τῶν σιτοποιικῶν ὀργάνων. Συνσκευάσθαι δὲ χρῆ καὶ
 “ ὦν ἀσθενῆντες θέονται ἄνδρωποι· τέτων γὰρ ὁ μὲν ὄγκος
 “ μικρότατος, ἢν δὲ τύχη τοιάδε γένηται, μάλιστα § δεήσει.
 “ Ἐχειν δὲ χρῆ καὶ ἱμάντας· τὰ γὰρ πλείστα καὶ ἀνδρώ-
 “ ποις καὶ ἵπποις ἱμᾶσιν ἤρτηνται ὦν κατατριβομένων καὶ
 “ καταρρήγνυμένων ἀνάγκη ἀργεῖν, ἢν μή τις ἔχη περιζυγά.
 “ Οσσις δὲ πεκαίδευται καὶ παλτὸν ζύσασθαι, ἀγαθὸν καὶ
 “ ζυήλης μὴ ἐπιλαδέσθαι. Ἀγαθὸν δὲ καὶ ῥίνην φέρεσθαι·
 “ ὁ γὰρ λόγχην ἀκονῶν, ἐκείνος καὶ τὴν ψυχὴν τι παρακονᾷ.
 “ Ἐπειτι γὰρ τις αἰσχύνῃ, λόγχην ἀκονῶντα, κακὸν εἶναι.
 “ Ἐχειν δὲ χρῆ καὶ ζύλα περίπλευα καὶ ἄρμασι καὶ ἀμά-
 “ ξiais· ἐν γὰρ πολλαῖς πράξεσι πολλὰ ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπα-
 “ γορεύοντα εἶναι. Ἐχειν δὲ δεῖ καὶ τὰ ἀναγκαϊότατα ὄργανα

* Λάθωμεν] Sic referisimus admonitu Stephani et Mureti. Camerarius et Gabriellus quoque lectionem hanc in libris suis extare testantur, eamque addo in loco vertendo feruntur. Vulgo obtinet μάθωμεν.

† Μετάλλαξις] MS. Bodl. παράλλαξις, Stobæus ἐπάλλαξις; et ita legere mallet Stephanus, propositione ὑπὸ neficio quid latens, ut ait ipse, et occultum significante; quasi dicat, mutatio non paulatim fieri, et ita ut vix à nobis fentiat. Mihi vulgata placet lectio: cetera quoque addo inter glossemata numerandas esse opinor.

‡ Καταδαπανᾶτε] Hanc lectionem Philadelphus et Gabriellus in iis, quibus usi sunt, exemplaribus invenere. Vulgo legitur καταδαπανᾶται. Pro quo Stephanus et Muretus καταδαπανᾶτε reponendum monuerunt. Recte.

§ Διήσις] Editio Ald. habet διήσιον. Camerarius διήσιον in suo vet. libro extare dicit. Attema nec huic nec illi auscultandum.

ἐπὶ ταῦτα πάντα· ἔ γὰρ ἀπανταχῆ χειροτέχναι παραγι-
 νονται· τὸ δ' ἐφ' ἡμέραν ἀρκέσον ὀλίγοι τινὲς ἔχ' ἱκανοὶ
 ποιῆσαι. Ἐχειν δὲ χρῆ καὶ ἄμην καὶ σμινύην κατὰ
 ἄμαξαν ἐκάστην, καὶ κατὰ τὸ νωτοφόρον δὲ ἀξίνην καὶ
 δρέπανον· ταῦτα γὰρ καὶ ἰδία χρήσιμα ἐκάστω, καὶ ὑπὲρ
 τῆ κοινῆ πολλάκις ἀφέλιμα γίνεται. Τὰ μὲν ἔν εἰς τρο-
 φὴν δέοντα οἱ ἡγεμόνες τῶν ὀπλοφόρων ἐξετάζετε * τῆς ὑφ'
 ὑμῖν αὐτοῖς. ἔ γὰρ δεῖ παρῆναι ὅτις ἂν τις δέηται
 τέτων· ἡμεῖς γὰρ τέτων ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. Οσα δὲ
 καὶ τὰ ὑποζύγια κελεύω ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τῶν σκευοφόρων
 ἄρχοντες ἐξετάζετε, καὶ τὸν μὴ ἔχοντα κατασκευάζεσθαι
 ἀναγκάζετε. Ὑμεῖς δ' αὖ οἱ τῶν ὁδοποιῶν ἄρχοντες,
 ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένους παρ' ἐμῆ τῆς ἀποδοκιμασ-
 μένης καὶ τῆς ἐκ τῶν ἀκοντιστῶν, καὶ τῆς ἐκ τῶν τοξοτῶν,
 καὶ τῆς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τέττες ἔν χρῆ τῆς μὲν ἀπὸ τῶν
 ἀκοντιστῶν πέλεκυν ἔχοντας ξυλοκόπον ἀναγκάζειν στρα-
 τεύεσθαι, τῆς, δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, σμινύην, τῆς δ' ἀπὸ
 τῶν σφενδονητῶν, ἄμην· τέττες δ' ἔχοντας ταῦτα, πρὸ τῶν
 ἀμαξῶν κατ' ἴλας πορεύεσθαι, ὅπως, ἢν τι δέη ὁδοποιῆαι,
 εὐδὺς ἐνεργοὶ ἦτε· καὶ ἐγὼ ἢν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ ὀπό-
 δεν δεῖ λαβόντα τέτοις χρῆσθαι. Αἴω δὲ καὶ τῆς ἐν τῇ
 στρατιωτικῇ ἡλικίᾳ ζῆν τοῖς ὄργανοις χαλκίας τε καὶ τέκ-
 τονας καὶ σκυτοτόμους, ὅπως ὀπόσα ἂν δέηται καὶ ταῖστων
 τεχνῶν ἐν τῇ στρατιᾷ, μηδὲν ἐλλίπηται. Οὔτοι δὲ ὀπλο-
 φόρος μὲν τάξεως ἀπολελύσονται, ἀ δ' ἐπίστανται τῷ βε-
 λομένῳ μισθῷ ὑπηρετῆντες, ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔσονται. Ἦν
 δὲ τις καὶ ἔμπορος βέλεται ἔπεσθαι πωλεῖν τι βελλόμενος,
 † τῶν μὲν προειρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· ἢν δὲ
 τι πωλῶν ἀλίσκηται, πάντων στέρησεται. Ἐπειδὰν δ' αὖ-
 ται παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι, πωλήσει ὅπως ἂν βέληται·
 ὅστις δ' ἂν τῶν ἐμπόρων πλείστην ἀγορὰν παρέχων φαίνη-
 ται, ἔτος καὶ παρὰ τῶν συμμάχων καὶ παρ' ἐμῆ δάραν

* τῶ ὑμῖν] Vulgò, ἐφ' ὑμῖν. Haud cunctanter tamen alteram illam præpositionem, adstipulante Leunclavio, reposui. Facilis erat error, levis mutatio.

† Τῶν μὲν προειρημένων, &c.] Stephano suspectus est hic locus, quòd in eo idem permitti et vetari videatur. At satis, opinor, exsurget idonea et par sibi loci sententia, si infinitivum ἔχειν pro imperativo poni, uti fit, statuamus; et intelligamus, Cyrum dare quidem mercatoribus exercitum sequendi licentiam, nolle tamen ab iis quidquam vendi, ante exitum dierum, quibus ad victum necessaria miles ipse adferre iussus esset.

“ καὶ τιμῆς τεύζεται. Εἰ δέ τις χρημάτων προσδεῖσθαι νομί-
 “ ζει εἰς ἐμπολὴν, γνωστῆρας ἐμοὶ προσαγαγὼν καὶ ἐγγυητὰς,
 “ ἢ μὴν * πορεύεσθαι σὺν τῇ στρατιᾷ, λαμβανέτω ὡς ἡμεῖς
 “ ἔχομεν. Εγὼ μὲν δὴ ταῦτα προαγορεύω· εἰ δέ τις τί καὶ
 “ ἄλλο δεῖον ἐνορᾷ, πρὸς ἐμέ σημαίνετω. Καὶ ὑμεῖς μὲν
 “ ἀπιόντες συσκευάζεσθε, ἐγὼ δὲ δύσομαι ἐπὶ τῇ ὄρμῃ·
 “ ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχη, σημανῶμεν. Παρεῖναι
 “ δὲ χρὴ ἅπαντας τὰ προειρημένα ἔχοντας εἰς τὴν τεταγμένην
 “ χώραν, πρὸς τὰς ἡγεμόνας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς δὲ, ὡς ἡγεμό-
 “ νες, τὴν ἑαυτῶν ἕκαστος τάξιν εὐτρεπισάμενος, πρὸς ἐμέ
 “ πάντες συμβαλεῖτε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι χώρας κατα-
 “ λάβητε.”

Ἀκέσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευάζοντο· ὁ δ' ἐδύετο.
 Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερά ἦν, ὤρματο σὺν τῷ στρατεύματι καὶ
 τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεστρατοπεδεύσατο ὡς δυνατὸν ἐγγύ-
 τατα, ὅπως εἴ τις τί ἐπιλελησμένος εἴη, μετέλθοι, καὶ † εἴ
 τις τινὸς ἐνδεόμενος γνοίη, τῆτο ἐπιπαρασκευάσαιτο. Κυαζά-
 ρης μὲν ἔν τῶν Μήδων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, κατέμενεν, ὡς
 μὴδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. Ὁ δὲ Κύρος ἐπορεύετο ὡς ἐδύνατο
 τάχιστα, τὰς ἰππέας μὲν πρώτας ἔχων, καὶ πρὸ τέτων διερευ-
 νητὰς καὶ σκοπὰς αἰεὶ ἀναβιβάζων ἐπὶ τὰ πρόσθεν εὐσκοπέ-
 τατα· μετὰ δὲ τούτους ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν πεδινὸν
 εἴη, πολλοὺς ὄρματους ποιούμενος τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν σκευ-
 οφόρων ‡ ὅπισθεν δὲ ἡ Φάλαγξ ἐφεπομένη εἴ τι τῶν σκευοφό-
 ρων ὑπολείποιτο, οἱ προστυγχάνοντες τῶν ἀρχόντων ἐπεμέλοντο,
 ὡς μὴ κωλύοιντο πορεύεσθαι. Ὁπου δὲ στενοτέρη εἴη ἡ ὁδὸς,
 διὰ μέσου ποιέμενοι τὰ σκευοφόρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπορεύοντο
 οἱ ὄπλοφόροι καὶ εἴ τι ἐμποδίζοι, οἱ κατὰ ταῦτα γιγνόμενοι
 αὐτῶν στρατιωτῶν ἐπεμέλοντο. Ἐπορεύοντο δὲ ὡς τὰ πολλὰ

* Πορεύεσθαι] Editio *Eton.* habet πορεύεσθαι, nec malé. Cum tamen melioris notæ libri editi et *MS. Bodl.* πορεύεσθαι repræsentent, non mutò.

† *Εἴ τις τινὸς, &c.*] Ità rectè editio *Eton.* In cæteris est, εἴ τις τὸ ἐνδεόμενος, quod mendosè legi pro τινὸς, &c. vidit olim *Stephanus.*

‡ *Ὁπισθὴν δὲ, &c.*] *Budæus*, teste *Stephano*, post ἐφεπομένη notandam σιγμὴν, deinde post εἴ τι addendam particulam δὲ censuit. Et istam quidem distinguendi rationem exhibet editio *Ald.* sed rectè animadvertit *Stephanus*, hæc verba, ὀπισθὴν δὲ φάλαγγι ἐφεπομένη, nec cum præcedentibus connecti, nec idoneum aliquem sensum efficere posse. *MS. Bodl.* dat—ἀμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων εἴ τις δὲ ὑπολείπειτο, &c. quæ lectio haud ità diffimilis est ei, quam margini editionis suæ adscriptam probat *Stephanus*, —ἀμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων εἴ τις ὑπολείπειτο, προστυγχάνοντες, &c.

καὶ τάξεις παρ' ἑαυταῖς ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐπετέτακτο γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφόροις κατὰ τὴν ἑαυτῶν τάξιν ἕκαστον ἵναί, εἰ μὴ τι ἀναγκαῖον ἀποκαλύοι. Καὶ σημείον δὲ ἔχων τοῦ ταξιαρχοῦ ὁ σκευοφόρος ἠγείτο γνωστὸν τοῖς τῆς ἑαυτῶν τάξεως· ὥστε ἄδρῳοι ἐπορεύοντο, ἐπεμελῆντο τε ἰσχυρῶς ἕκαστος τῶν ἑαυτοῦ ὡς μὴ ὑπολείποιντο. Καὶ οὕτω ποιούντων, οὔτε ζητεῖν ἔδει ἀλλήλους, ἅμα τε παρόντα ἅπαντα καὶ σαώτερα ἦν, καὶ θάσσον τὰ δέοντα εἶχον οἱ στρατιῶται.

Ὡς δὲ οἱ προϊόντες σκοποὶ ἐδόξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὄραν ἀνδράπες λαμβάνοντας καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑποζύγια δὲ ἑώρων ἕτερα τοιαῦτα ἄγοντά τε καὶ νεμόμενα, καὶ τὰ πρόσω αὐτοῖς ἐφορῶντες ἐδόκην καταμανθάνειν μετεωριζόμενον ἢ καπνὸν ἢ κονιορτόν· ἐκ τέτων ἀπάντων ἐγίγνωσκον ὅτι εἴη πε πλησίον τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων. Εὐθύς ἔν πέμπει ὁ σκοπάρχης τινὰ ἀγγελοῦντά ταῦτα τῷ Κύρῳ. Οὗ δὲ, ἀκέσας ταῦτα, ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε μένοντας ἐπὶ ταύταις ταῖς σκοπαῖς, ὅτι ἀν' αἰεὶ καινὸν ὄρωσιν, ἐξαγγέλλειν· τάξιν δ' ἐπεμψεν ἰππέων εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐκέλευσε πειραδῆναι συλλαβεῖν τινὰς τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνδράπαν, ὅπως σαφέστερον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τέτο ἔπραττον· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ κατεχώριζεν, ὅπως παρασκευάσαιντο ὅσα ἔμετο χρῆσθαι πρὶν πάνυ ὀμῶ εἶναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀριστῶν παρηγύησεν, ἔπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν συνεκάλεσε καὶ ἰππέων καὶ πεζῶν καὶ ἀρμάτων τὲς ἠγεμόνας, καὶ τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τὲς ἀρχοντας καὶ τῶν ἀρμαμαζῶν. Καὶ ἔτσι μὲν συνήεσαν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς τὸ πεδίον, συλλαβόντες ἀνδράπους ἤγαγον. Οἱ δὲ ληφθέντες ἀνερωτῶμενοι ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τῆς στρατοπέδου εἶεν, * προεληλύθοιεν δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χιλὸν, οἱ δ' ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς προφυλακὰς· διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῆς στρατῆς σπάνια πάντα εἶναι. Καὶ ὁ Κύρος, ταῦτα ἀκέσας, Πόσον δ', ἔφη, ἄπεστιν ἐνθένδε τὸ στράτευμα; Οἱ δ' ἔλεγον,

* Προεληλύθειν δὲ οἱ, &c.] Vulgò, προεληλύθειν δὲ ἐπὶ χιλὸν, οἱ, &c. Sed rectè conjecti Leunclavius deeffe οἱ μὲν, ante ἐπὶ χιλὸν, cui respondet οἱ δ' ἐπὶ ξύλα. De hác emendatione Leunclavio adfentitur etiam Stephanus. Vide p. 161. not. 2. ubi adlata est felix ejusdem i. c. vnclavii conjectura de ἄλλοις μὲν ἀμίσθο ante ἄλλοις δὲ, quod ibidem sequitur.

ὡς δύο * παρασάγγας· Ἐπὶ τέτοις ἤρετο ὁ Κῦρος, Ἡμῶν δ', ἔφη, λόγος τις ἦν παρ' αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολὺς γε· ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦτε προσιόντες. Τί ἔν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἢ καὶ ἔχαιρον ἀκόντες; (τῆτο δ' ἐπήρετο τῶν παρόντων ἕνεκα.) Οὐ μὰ Δία, εἶπον ἐκείνοι, ἔ μὲν δὴ γε ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιωῶντο. Νῦν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, τί ποιῆσιν; Ἐκτάττονται, ἔφασαν· καὶ χθές δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τῆτο ἔπραττον. Ο δὲ τάττων, ἔφη ὁ Κῦρος, τίς ἐστίν; Οἱ δὲ ἔφασαν, αὐτός τε Κροῖσος, καὶ σὺν αὐτῷ Ἕλληνας ἀνὴρ, καὶ ἄλλος δὲ τις Μῆδος· ἔτος μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ' ὑμῶν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἄλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, λαβεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ὡς ἐγὼ βέλομαι.

Ἐκ τῆτε τὲς μὲν αἰχμαλώτας ἀπάγειν ἐκέλευσεν, εἰς δὲ τὲς παρόντας ὡς λέξωσι τί ἀνήγετο. Ἐν τῆτῳ δὲ παρῆν ἄλλος αὖ παρὰ τῆ σκοπάρχου, λέγων ὅτι ἰππέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ προφαίνετο· καὶ ἡμεῖς μὲν, ἔφη, εἰκάζομεν ἐλαύνειν αὐτὰς βελομένους ἰδεῖν τόδε τὸ στράτευμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταύτης ἄλλοι ὡς τριάκοντα ἰππεῖς † συχνῶς προσελαύνουσι, καὶ μέντοι κατ' αὐτὰς ἡμᾶς· ἴσως βελομένοι λαβεῖν, ἢ δύνωνται, τὴν σκοπὴν· ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν ‡ μία δεκάς οἱ ἐπὶ ταυτῇ τῇ σκοπῇ. Καὶ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε § τῶν περὶ αὐτὸν αἰεὶ ὄντων ἰππέων ἐλάσαντας ὑπὸ τὴν σκοπὴν ἀδήλους τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν ἔχειν. Οταν δ', ἔφη, ἢ δεκάς ἢ ἡμετέρα λείπη τὴν σκοπὴν, ἐξαναστάντες ἐπίθροσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν σκοπὴν. Ὡς δ' ὑμᾶς μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀντέξελθε σὺ, ἔφη, ὦ Ὑστάσπα, τὴν χιλιόστυν τῶν ἰππέων λαβάν, καὶ ἐπιφάνηθι ἀντίος τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Διώξεις δὲ μηδαμῇ εἰς ἀφανές, ἀλλ' ὅπως αἰσκοπαί σε διαμένωσιν ἐπιμεληθεῖς πάριδι. Ἄν δ' ἄρα ἀνατείνοντες τὰς δεξιάς προσελαύνωσιν ὑμῖν τινές, δέχεσθε φιλιῶς τὲς ἀνδρας.

* Παρασάγγας.] Vide p. 80.

† Συχνῶς προσελαύνουσι, &c.] Ità editiones Steph. Leunclav. Ald. In MSto Bodl. legitur συχνὸν προσελαύνουσι καὶ μίντοι, ἔφη, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς, &c. in editione Eton. συχνῶς προσελαύνουσι, &c. Sed recepta placet lectio.

‡ Μία δεκάς, &c.] Æneas, vetustissimus Taciticorum scriptor, ternos minimum ἡμεροσκόπους speculatum mitti præcipit, εὐσφικὴ μὴ τοὺς συχνότας, ἀλλ' ἐμπείρους πολέμου, ὅπως, &c. Comptent. Taft c. 6. Idem eodem loco monet, χρῆναι ἡμεροσκόπους πρὸ τῆς πόλεως καθιστάσαι ἐπὶ τῷ πότῳ ὡς πλεῖστον φαινόμενον. Conf. Nostrī verba, p. 220.

§ Τῶν περὶ αὐτῶν, &c.] Vide quæ notavimus, p. 190.

Ὁ μὲν δὴ Υστάσπας ἀπιὼν ἀπλίζετο· οἱ δὲ ὑπρέται ἤλαυνον εὐθύς, ὡς ἐκέλευσεν. Ἀπαντᾷ δ' αὐτοῖς * καὶ δὴ ἐντὸς τῶν σκοπῶν Ἀράσπας σὺν τοῖς Δεράπσειν, ὁ πεμφθεὶς πάλαι † κατὰσκοπος, ὁ φύλαξ τῆς Σασιδος γυναικός. Ὁ μὲν ἔν Κῦρος, ‡ ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἕδρας ὑπήντα τε αὐτῷ καὶ ἐδέξιότο· οἱ δ' ἄλλοι, ὡσπερ εἰκός, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι ἦσαν τῷ πράγματι· ἕως ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἄνδρες φίλοι, ἤκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν γὰρ ἤδη πάντας ἀνδράπεις δεῖ εἰδέναι τὰ τέττε ἔργα. Οὗτος ἔτε αἰσχρῶ ἠττηθεὶς ἔδενός ᾤχετο, ἔτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ' ὑπ' ἐμῆ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαδῶν τὰ τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγγείλειεν. Ἀ μὲν ἔν ἐγὼ σοι ὑπεσχόμην, ᾧ Ἀράσπα, μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν τέτοις πᾶσι. Δίκαιον δὲ καὶ ὑμᾶς ἀπαντας, ᾧ ἄνδρες, τῆτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα· ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδύνευσε καὶ αἰτίαν ὑπέσχευ, ἢ ἐβαρύνετο. Ἐκ τέττε δὴ πάντες ἠσπάζοντο τὸν Ἀράσπαν καὶ ἐδέξιοῦντο. Εἰπόντος δὲ Κῦρος ὅτι τέττων μὲν ἄλις εἶη, Ἀ δὲ καιρὸς ἡμῖν εἰδέναι, ταῦτα, ἔφη, διηγῶ ᾧ Ἀράσπα· καὶ μηδὲν μείζονα τῆ ἀληθείας τὰ τῶν πολεμίων. Κρεῖττον γὰρ, μείζονα οἰηθέντας μείονα ἰδεῖν, ἢ μείω ἀκέσαντας μείζονα εὐρίσκειν.

Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὡς σαφέστατά γ' ἂν εἰδείην, ἐποίουν. συνεξέταττον γὰρ ἡ παρὼν αὐτός. Σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κῦρος, ἔ τὸ πλῆθος μόνον οἶσθα, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἐγὼ μὲν καὶ μὰ Δί, ἔφη ὁ Ἀράσπας, καὶ ὡς διακοῦνται τὴν μάχην ποιείσθαι. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπέ ἐν κεφαλαίῳ. Ἐκεῖνοι τοίνυν, ἔφη, πάντες τεταγμένοι εἰσὶν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος καὶ πεζοὶ καὶ

* Καὶ δὴ] *Muretus* legit ἦδη. Idem nos aliàs de hâc reponendâ monuit particulâ. Vide p. 84. Sed nihil muto, re ipsâ non postulante, contra librorum omnium fidem.

† Κατὰσκοπος, ὁ, &c.] Sic editiones *Leuncl. et Eton.* quibus accedit etiam *Budæus*. In cæteris libris perperam legitur κατὰσκοπος, ἢ φύλαξ, &c. *Stephanus* ipse tandem vidit disjunctivam istam hâc locum non habere particulam; cùm non alterutrum, sed utrumque, de *Araḥpâ* verè dici possit; atque adeò articulum reponendum censet. Vide p. 157, et 208. *Infra* paulò de *Araḥpâ* loquens *Panthéa* dicit—ὁ ἐμὲ φυλάτταν.

‡ Ὡς εἶδεν] MS. *Bodl.* ὡς ἤκουσεν, quam lectionem expressit in versione suâ *Philolephus*. Sed nostram illam hâc potiore judico.

§ Παρὼν αὐτοῖς.] Vulgata est hâc lectio: aliam verò minimè aspernandam præbent MS. *Bodl.* et editio *Aldina*, nempe—παρὼν αὐτοῖς. Sed vide p. 222, lin. 8, 9, et 10.

ἰππεῖς, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων· ἔτοι δ' * ἀπέχεσιν ἀμφὶ τὰ τετταράκοντα στάδια· πάνν γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν ὥστε εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χαρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπέ πῶς εἰσι τεταγμένοι· ὅτι εἶπας, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Τῆτες δ' οἱ μυριάρχαι ἔταττον εἰς ἑκατὸν πανταχῆ τὴν μυριοστὴν ἐκάστην· τῆτον γὰρ σφίσι καὶ οἴκοι νόμον ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν αὐτοῖς ἔτω τάττεσθαι· ἐβέλετο γὰρ ὅτι πλεῖστον † ὑπερφαλαγγῆσαι τῆ σῆ στρατεύματος. Πρὸς τί δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, τῆτο ἐπιθυμῶν; Ὡς ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τῶ περιττῶ κυκλωσόμενος· Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, ‡ Ἀλλ' ἔτοι ἂν εἰδέειν, εἰ οἱ κυκλέμενοι κυκλωθεῖεν. Ἀλλ' ἂ μὲν παρὰ σῆ καιρὸς μαθεῖν ἀκηκόαμεν ὑμᾶς δὲ χρῆ, ᾧ ἄνδρες ἔτω ποιεῖν· § νῦν μὲν, ἐπειδὴν ἐνδένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὄπλα· (πολλάκις γὰρ μικρῶ ἐνδεία καὶ ἀγῆρ καὶ ἵππος καὶ ἄρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὐρεῖον δὲ πρῶϊ, ἕως ἂν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρῆ ἀριστῆσαι καὶ ἄνδρας, καὶ ἵππους, ὅπως ὅτι ἂν πράττειν καιρὸς αἰεὶ ἦ, μὴ τῆτες ἡμῖν ἐνδῆ· ἔπειτα δὲ σὺ, ἔφη, ᾧ Ἀράσπα, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχει, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυρίαρχοι ἥπερ νῦν ἔχετε· ὁμῶς γὰρ τῆ ἀγῶνος ὄντος, εἰδένι ἄρματι ἔτι καιρὸς τῆς ἵππου μεταζευγνύται. Παραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχαις, καὶ λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίστασθαι, εἰς δύο ἔχοντας ἑκατὸν τὸν λόχον. Ο δὲ λόχος ἦν ἑκαστός εἰκοσιτέτταρες.

Καὶ τις εἶπε τῶν μυριάρχων, Καὶ δοκεῖμέν σοι, ἔφη, ᾧ Κῦρε, ἱκανῶς ἔξειν, εἰς τοσάτους τεταγμένοι, πρὸς ἔτω βαθεῖαν φάλαγγα; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αἰ δὲ βαδύτεραι φάλαγγες, ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, τί σοι δοκεῖσιν, ἔφη,

* Ἀπέχεσιν ἀμφί] Suspectus est hic locus Criticis; quorum alii reponunt ἔχουσιν, alii κατεχουσιν, alii ἰπέχουσιν. Leunclavium auctorem agnoscit ultimum hoc verbum; quod mihi non displicet, cum proximè ad vulgatam lectionem accedat, et commodè significare possit, occupare 40 stadia, quemadmodum statim subjicit Αρασπας—εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χαρίον.

† Ὑπερφαλαγγῆσαι] Consule indicem vocum ad rem militarem spectantium.

‡ Ἀλλ' οὔτοι, &c.] Pro οὔτοι placet Leunclavio scribere οὔτοι, parvâ, quod ad scripturam adinet, magnâ, quod ad sensum, navatione. Receptam ille quidem lectionem in loco vertendo sequitur, sed in notis se longè malle ait, ἀλλ' οὔτοι ἂν, &c. ut dicatur, nequâquam scire poterint. Verùm fatis apta videtur ea lectio, quam in omnibus inveni libris, atque aded excudendam curavi.

§ Νῦν μὲν, ἐπειδὴν, &c.] Monita tradit Agamemnon his ferè similia, II. β. v. 381, et seq.

* τὰς πολεμίους βλάπτειν ἢ τὰς συμμάχους ἀφελῆν; Ἐγὼ μὲν γὰρ, ἔφη, τὰς εἰς ἑκατὸν τέττας ὀπλίτας εἰς μυρίας ἂν βελοίμην μᾶλλον τετάχθαι· ἔτω γὰρ ἂν ἐλαχίστοις μαχοίμεθα. Ἐξ ὅσων μέντοι ἐγὼ τὴν Φαλαγγα βαδυνῶ, οἴομαι ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσειν αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀκοντιστὰς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκοντισταῖς τοξότας. Τέττας γὰρ † πρῶτοστάτας μὲν τίς ἂν τάττοι, οἱ καὶ αὐτοὶ ὁμολογήσει μὴδεμίαν μάχην ἂν ὑπομῆναι ἐκ χειρὸς; Προβεβλημένοι δὲ τὰς θωρακοφόρους μενεσί γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ τοξεύοντες ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυμάνονται τὰς πολεμίους. Ὅτι δ' ἂν κακουργῇ τις τὰς ἐναντίας, δηλονότι παντὶ τέττω τὰς συμμάχους κερφίζει. Τελευταίους μέντοι στήσω τὰς ἐπὶ πᾶσι καλεμένους. Ὡσπερ γὰρ οἰκίας ἔτε ἀνευ λιθοβολημάτων ὀχυρῆ ἔτε ἀνευ τῶν στέγην ποιοῦντων ὄφελος, ἔτως ἐδὲ Φάλαγγος ἔτε ἀνευ τῶν πρώτων ἔτε ἀνευ τῶν τελευταίων, ἢ μὴ ἀγαθοὶ ὦσιν, ὄφελος ἐδέν. Ἀλλ' ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παραγγέλλω τάττεσθε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν πελταστῶν ἄρχοντες ἐπὶ τέτοις τὰς λόχους ὡσαύτως καθίστατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν τοξοτῶν, ἐπὶ τοῖς πελτασταῖς ὡσαύτως. Σὺ δὲ ὅς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἄρχεις, τελευταίους ἔχων τὰς ἀνδρας, παραγγέλλε τοῖς ἑαυτῆ ἑφορᾶν τε ἐκάστῳ τὰς κατ' ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιῆσιν ἐπικελεύειν, τοῖς δὲ ‡ κακυνόμενοις ἀπειλεῖν ἰσχυρῶς· ἢν δὲ τις στρέφῃται, προδιδόναι θέλων, θανάτῳ ζημιῶν. Ἐργον γὰρ ἐστὶ τοῖς μὲν πρῶτοστάταις θαρρύνειν τὰς ἐπομένους καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δὲ δεῖ, τὰς ἐπὶ πᾶσι τεταγμένους, πλείω φόβον παρέχειν τοῖς κακοῖς τῶν ἀπὸ τῶν πολεμίων. Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δὲ ὦ Ἀβραδάτα, ὅς ἄρχεις τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς, ἔτω ποίει ὅπως τὰ ζεύγη τὰ τὰς ὑπηρετίας καὶ τὰς πύργους φέροντα ἔψεται ὡς ἐγγύτατα τῆς Φάλαγγος. Σὺ δ', ὦ Δαῖχε, ὅς

* Τοὺς πολεμίους, &c.] Illud ἀφελῆν, quod hanc sententiam claudit, omnino delendum censet Muretus: quippe quod, ejus ex mente, totam sententiam corruptit. Huic non accedo; cum nec inepta sit vulgata lectio, et omnium nitatur librorum consensu.

† Πρῶτοστάτας μὲν τίς, &c.] Alius est harum vocularum tam in MSto Bodl. quam in libris editis ordo, — πρῶτοστάτας μὲν ἂν τις τάττοι. Ipse verò, ex admonitu Budai, Stephani, Mureti, aliorum, enclit. τίς in interrogativum mutavi, et particula ἂν praepositui.

‡ Κακυνόμενοις] Camerarius, auctore Stephano, non κακυνόμενοις sed μαλακυνόμενοις in suo vet. lib. scriptum invenit. In caeteris verò omnibus cum receptum existet verbum, nihil mutò.

ἄρχεις τῶν * σκευοφόρων ἄρμαμαζῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε πάντα τὸν τοῖστον στρατόν· οἱ δ' ὑπηρεταὶ σὲ ἰσχυρῶς κολαζόντων τὲς προϊόντας τῆ καίρῃ ἢ λειπομένους. Σὺ δ', ὦ Καρδέχε, ὡς ἄρχεις τῶν ἄρμαμαζῶν αἰ ἄγρσι τὰς γυναῖκας, κατάστησον αὐτὰς τελευταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις. Ἐπόμενα γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλήθους δόξαν παρέξει, καὶ ἐνεδρεύειν † ἡμῖν ἐξουσία ἔσται, καὶ τοῖς πολεμίοις, ἢ κυκλῆσθαι βέλωνται, μείζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιεῖσθαι· ὅσα δ' ἂν μείζον χωρίον περιβάλλωνται, τοσῶτω αὐτὲς ἀσθενεστέρους ἀνάγκη γίνεσθαι. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἔτω ποιεῖτε· σὺ δὲ, ὦ Ἀρτάβαζε, καὶ Ἀρταγέρσα, τὴν χιλιοστὴν ἑκάτερος τῶν σὺν ὑμῖν ἐπὶ τέτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ ὦ Φαρνέχε καὶ Ἀσιδάτα, τὴν τῶν ἰπέων χιλιοστὴν, ἣς ἑκάτερος ὑμῶν ἄρχει, μὴ συγκατατάττετε εἰς τὴν φάλαγγα, ἀλλ' ὀπισθεν τῶν ἄρμαμαζῶν ἐξοπλίσθητε καθ' ὑμᾶς αὐτὲς· ἔπειτα πρὸς ἡμᾶς ἦκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὕτω δὲ δεῖ ὑμᾶς παρεσκευασθαι, ὡς πρώτους δεῖσθαι ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ δὲ, ‡ ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀνδρῶν, ὀπισθεν τῶν ἄρμαμαζῶν ἐκτάττω· ποιεῖ δ' ὅτι ἂν σοι παραγγέλλῃ Ἀρταγέρσας· ἡμεῖς δ' οἱ τῶν ἄρμάτων ἡγεμόνες διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑμῶν πρὸς τῆς φάλαγγος, τὰ μετ' ἑαυτῆ ἑκατὸν ἔχων ἄρματα καταστησάτω· αἰ δ' ἕτεραι ἑκατοστῦες τῶν ἄρμάτων, ἢ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς στρατιᾶς στοιχῆσα, ἐπέσθω τῇ φάλαγγι § ἐπὶ κέρως, ἢ δὲ κατὰ τὸ εὐάνυμον. Κῦρος μὲν ἔτω διέτασεν·

Ἀβραδάτης δὲ ὁ Σάσων βασιλεὺς εἶπεν, Ἐγὼ σοι, ὦ Κῦρε, ἐδελείσιος ὑφίσταμαι τὴν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας φάλαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μὴ τι σοι ἄλλο δοκεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς αὐτὸν καὶ δεξιωσάμενος, ἐπήρθετο τὲς ἐπὶ τοῖς ἄλ-

* Σκευοφόρων ἄρμαμαζῶν] Itā editiones Ald. Steph. et Eton. In aliis verò, necnon in MSto Bodl. deest vox ultima. Haud itā malè. Nam ἰλλειπτικῶς aliàs à Nostrò adhibetur σκευοφόρος, pro σκευοφόρος ἄρμαμαζα Hist. Græc. lib. 3. p. 293. et ab Æliano Hist. Varia lib. 9. c. 30. ubi vide quæ hæc de ellipsi notat. cl. Perizonius.

† ἡμῖν] Editio Eton. dat ὑμῖν, quam et lectionem exhibet Leunclavius, licet in versione snā nostram illam, caterorum librorum consensu firmatam, sequatur.

‡ Σὺ δὲ ὁ, &c.] Sic rescripsimus editionem Eton. suffragante Stephano, secutl. Vulgò scribitur ὁ ἄρχων. Sed antea dixit, ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες, non ὁ ἄρχων, et infra paulò ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἄρμάτων ἡγεμόνες, non ὑμεῖς δ' ὁ τῶν, &c.

§ Ἐπὶ κέρως] Vulgò, ἐπὶ κέρως. Parum interest, utro tandem modo legas: nam sua utriusque forma constat auctoritas. Nos MSto Bodl. et Stephano paruiimus.

λοις ἄρμασι * Πέρσας, Η καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ταῦτα συγχαρεῖτε; Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀπεκρίναντο ὅτι εὖ καλὸν εἶη ταῦτα ὑφίστασθαι, διεκλήρωσεν αὐτὰς, καὶ ἔλαχεν Ἀβραδάτης ἥπερ ὑφίστατο, καὶ ἐγένετο κατὰ τὰς Αἰγυπτίους. Τότε μὲν δὴ ἀπίοντες, καὶ ἐπιμεληθέντες ὧν προεῖπον, ἐδειπνοποιῶντο, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραία προῶ μὲν ὁ Κῦρος ἐδύετο· ὁ δ' ἄλλος στρατὸς ἀριστήσας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξαπλίζετο πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὠπλίζον δὲ καὶ ἵππους † προμεταπιδίους καὶ προστεριδίους· καὶ τὰς μὲν μονίπυκας παραμηριδίους, τὰς δ' ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, παραπλευριδίους· ὥστε ‡ ἥστραπτο μὲν χαλχῶ, § ἦνδει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά.

Καὶ τῷ Ἀβραδάτῃ δὲ τὸ τετράεργον ἄρμα καὶ ἵππων ὀκτὰ παγκάλως ἐκεκόσμητο. Ἐπεὶ δ' ἐμελλε || τὸν λιγὲν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν κράνος, καὶ περιβραχιόνια, καὶ ψέλλια πλατέα περὶ τὰς καρπὰς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυρῆν, ποδήρη, ¶ στολιδατὸν τὰ κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ. Ταῦτα δὲ ἐποίησατο, λάθρα τῷ ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκεῖνος ὅπλα. Οὐ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε, καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, Σὺ δὴ περ, ὧ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι

* Πέρσας, Η καὶ] Sic Stephanus; nec aliter MS. Bodl. nisi quod ἡ, pro ἥ, librarii festinantis vitio repræsentet. Vulgò scribitur, εἰ καὶ.

† Προμεταπιδίους, &c.] Equos pariter ac equites tegumentis muniti solitos, quæ à partibus, quas tegebant, erant nominata, tradit J. Pollux lib. 1. c. 10. Vide p. 210. initium lib. 7. et Arr. Tabl. p. 14.

‡ Ὡστε ἥστραπτο] Sic editiones Flor. Ald. Steph. Leuncl. In aliis quidem editis et MSto Bodl. activâ formâ legitur ἥστραπτε. Quod malim. Ità ferè Noſter ἀναβ. ἀ. p. 156. — τὰ χα καὶ χαλκὸς τις ἥστραπτε, καὶ, &c.

§ Ἦνθει δὲ φοινικίσι, &c.] Adi sis A. Gell. lib. 2. c. 26. ubi sermones de coloribus vocabulique eorum agitantur.

|| Τὸν λιγὲν θώρακα] Linteis sive lineis loriceis pro thoracibus esse usos veteres, nôrunt omnes: sed quomodo illæ fierent, & quâ ratione linum induresceret, ut etiam ferro resisteret, hoc verò nôrunt non omnes. Fiebant autem linei thoraces operâ atque artificio coactiliario-rum et πιλοποιῶν, qui linum aceto vel austero vino, cui sal esset adjectum, probè macerabant; deinde ità cogebant, ut soliditatem ac crassitiem linteî octies, decies, aut sæpius in se complicitati haberet. Hæc ferè Casaubono debemus; qui rationem thoraces illos conficiendi ex Niceta Choniata libro 1. de imperio Isaaci Angeli, p. 191. edit. Wolf. in animadv. suas in Sueton. lib. 7. p. 202. edit. in fol. transtulit. Vide sis etiam Homer. Il. β. v. 529. et 830. ubi minor ille Ajax et Amphius λινοθήρηκες adpellantur. Quos locos adspicit Plinius, Nat. Hist. lib. 19. c. 1. Consule etiam Lipsii de milit. Rom. lib. 3. dial. 6.

¶ Στολιδατὸν τα, &c.] Rugæ illæ, quæ in vestium fimbriis de industriâ ad ornatum iis aliquem conciliandum, formantur, στολιδαῖς auctore Polluce, solent vocari. Unde στολιδατὸν χιτῶνες dicuntur, qui in rugas hujusmodi et plicaturas contrahuntur. Vide, si libet, Salmaf. in Pall. Tertul. p. 334. et J. Poll. lib. 7. c. 13.

ἔποιήσω; Μὰ Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια, τόν γε πλείστε ἄξιον· σὺ γὰρ ἔμοιγ', ἦν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῆς οἷος ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔση. Ταῦτα δὲ λέγσασα ἐνέδυέ τε τὰ ὄπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, * ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρεῖων.

Ἐπεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ἂν ἀξιοδέατος ὁ Αβραδάτης ἀπλίσθη τοῖς ὅπλοις τέτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχέσης· λαβὼν δὲ παρὰ τὴν ὑψηλιόχε τὰς ἡνίας, παρεσκευάζετο ὡς ἀναβησάμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἄρμα. Ἐν δὲ τῷ ἡ Πάνθεια, ὑποχωρῆσαι κελεύσασα τὰς παρόντας πάντας, ἔλεξεν, “ Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Αβραδάτα, εἴ τις καὶ “ ἄλλη πάποτε γυνὴ τὸν αὐτῆς ἄνδρα μείζον τῆς ἑαυτῆς “ ψυχῆς ἐτίμησεν, οἷμαί σε γιγνώσκειν ὅτι καὶ ἐγὼ μία “ τέτων εἰμί. Τί ἔν με δεῖ καδ' ἐν ἑκάστον λέγειν; τὰ γὰρ “ ἔργα οἷμαί σοι πιθανώτερα παρεσχῆσθαι τῶν νῦν λεχθέντων “ λόγων. Ὅμως δ' ἔτις ἔχσασα πρὸς σε, ὥσπερ σὺ οἶσθα, “ ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἢ μὴν ἐγὼ βέλεσθαι “ ἂν † μετὰ σὲ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένης κοινῇ γῆν ‡ ἐπίεσασ- “ θαι μᾶλλον, ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένης αἰσχυνομένη· ἔτις “ ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα. Καὶ “ Κύρω δὲ δοκῶ μεγάλην τινὰ ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν, ὅτι με “ αἰχμάλωτον γεγενημένην καὶ ἐξαιρεθεῖσαν ἑαυτῶ, ἔτε με “ ὡς δέλην ἠξίωσε κεκτῆσθαι, ἔτε ὡς ἐλευθέρην ἐν ἀτίμῳ “ ὀνόματι διεφύλαξε δὴ σοι ὥσπερ ἀδελφῆ γυναῖκα λαβών. “ Πρὸς δὲ καὶ ὅτε ὁ Αβράστας ἀπέστη αὐτῆ, ὁ ἐμὲ φυλάττων,

* Ελείβετο δὲ αὐτῇ] Vulgò αὐτῆς. Gabriellus nostram lectionem ex vetusto quodam adfert exemplari, cui libris obsecutus sum. Nam eodem prorsus modo Noster de Panthéa dixit, p. 154. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστάζοντα. Similiter Hesiodus loquitur, de apro dentes acunte,

— ἄφρος δὲ περὶ στόμα μαστιχῶντι
λείβεται — Scut. Herc. v. 389.

Rectè verò notat Stephanus Nostrum hîc Homericum loquendi genus bellè παραποιήσασθαι. Sic autem Poëtarum princeps, cùm alibi passim, tum *Odys.* θ. v. 531, et seq.

Ὡς Ὀδυσσεὺς ἑλιπνὸν ὑπ' ὄφρσι δάκρυον εἴβει.

Ἐνθ' ἄλλους μὲν πάντας ἐλάνθανι δάκρυα λείβαν.

† Μετὰ σοῦ, &c.] Editio *Eion.* operarum, opinor, vitio, habet κατὰ σοῦ. Aliam verò lectionem in illo Camerarii libro exstare tradit Stephanus μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου. Nil mutò. Cæterùm (quòd Stephanus etiam indicat) illud ipsum loquendū genus retinere videmus Xenophontem in Abradata morte, lib. 7. sub init. ubi de Abradata et aliis qui cum eo ceciderunt, dicitur, καὶ οὗτοι μὲν ἰνταῦθα ἀνδρὶς ἀγαθοῦ γινόμενοι, κατεκίπτησαν —

‡ Ἐπίεσασθαι] Scribitur etiam ἐπιπίεσασθαι, perperam. MS. Bodl. et optimæ quæque notæ editiones receptam lectionem tuentur. Dicitur autem (utî Stephanus ante nos observavit) poëticâ quâdam audaciâ ἐπίεσασθαι γῆν, i. e. ἐμμετε terram, qui terrâ conditur, quasi eâ ἐπιπίεσται.

“ ὑπεσχόμεν αὐτῷ, εἴ με ἐάσειε πρὸς σε πέμψαι, ἥξειν αὐτῷ
 “ σὲ πολὺ Ἀράσπε πιστότερον καὶ ἀμεινονα.”

Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν ὁ δὲ Ἀβραδάτης * ἀγασθεὶς τοῖς
 λόγοις, καὶ δίψων αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν
 ἔθρονον, ἐπεύξατο. Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι
 ἀξίῳ μὲν Πάνδειας ἀνδρῶν, ἀξίῳ δὲ Κῦρος φίλῳ τῆς ἡμῶς
 τιμῆσαντος. Ταῦτα εἰπὼν, κατὰ τὰς θύρας τῆς ἀρματεῖς
 δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄρμα. Ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτῆ
 κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος, ἐκ ἔχουσα ἡ Πάνδεια πᾶς
 ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπᾶσαιτο αὐτὸν, κατεφίλησε τὸν δίφρον καὶ
 τῷ μὲν προῆει ἤδη τὸ ἄρμα, ἡ δὲ λαθῆσα αὐτὸν συνεφείπετο,
 ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἀβραδάτης εἶπε, Θάρρει
 Πάνδεια, καὶ χαῖρε, καὶ ἀπιδι ἤδη. Ἐκ † τέττε δὴ οἱ εὐ-
 νῆχοι καὶ αἱ θερᾶπαιναὶ λαβῆσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν
 ἀρμάμαξαν, καὶ κατακλίναντες κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ.
 Οἱ δὲ ἄνδρες, καλῶ ὄντος τῆς θεάματος τῆς Ἀβραδάτης καὶ
 τῆς ἀρματος, εἰ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσασθαι αὐτὸν πρὶν ἢ
 Πάνδεια ἀπῆλθεν.

Ὡς δ' ἐκεκαλλιερέκει μὲν ὁ Κῦρος, ἡ δὲ στρατιὰ παρετέ-
 τακτο αὐτῷ ὥσπερ παρήγγειλε, ‡ κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ
 ἄλλων, συνεκάλεσε τὰς ἡγεμόνας, καὶ ἔλεξεν ὧδε. “ Ἄνδρες
 “ φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνεσιν,
 “ οἷά περ ὅτε τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν ὑμᾶς δ' ἐγὼ βέλο-
 “ μαι ἀναμνήσαι ὧν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐδυ-
 “ μότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα ἴεναι. Ἠσκήκατε μὴν γὰρ τὰ εἰς

* Ἀγασθεὶς τοῖς, &c.] In Florentinā editione scribitur ἀγασθεὶς αὐτὴν, et in veteribus aliquot
 libris, Stephano teste, ἀγασθεὶς τοὺς λόγους αὐτῆς. Nostra verò lectio MSti Bodl. principum
 editionum et Zonare consensu nititur.

† Ἐκ τούτου δὲ, &c.] Itā MS. Bodl. et primæ notæ editiones omnes: in Aldinā legitur.
 Ἐκ τούτου δὲ ——— καὶ κατεκλίναν, καὶ κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. J. Pollux, lib. 10. c. 12.
 paulò aliter hunc locum exhibet, ——— καὶ κατεκλίναν, καὶ κατεκάλυψαν τὴν σκηνήν. Hanc
 iectionem veram esse et opportunam, eandemque aded in ipso Xenophonte reponendam existi-
 mavit quidam Pollucis enarrator. Hic nimirum, non mulierem ipsam ab ancillishâc operantem
 scenâ, sed impostâ muliere, scenam ipsam obtectam fuisse, putat. Huic ut accedam, in a u-
 mum inducere nequeo: nam ipse si quid iudico, magis commodè mulierem ipsam, velο. l. q. 10
 scenæ, in quâ jam decumbabat, obducto, quàm scenam, obtectam dicamus. Quare non
 Xenophontem ex Polluce, sed Pollucem ex optimis Xenophonticis exemplaribus emendandum
 cenfeo.

‡ Κατέχων σκοπὰς] Sic libri, quos vidi, omnes: nec aliter, meâ quidem sententiâ, scri-
 bendum. Attamen Leunclavius testatur reperiri in quibusdam καὶ ἔχων σκοπὰς, in quo si
 transpositio fiat, ut sit ἔχων καὶ σκοπὰς, rectius legi putat.

“ τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων, * συντέτραφθε
 “ δὲ καὶ συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω ἢ ἡ χρόνον ἢ οἱ
 “ πολεμίοι, καὶ συννενικήκατε μετ’ ἀλλήλων· τῶν δὲ πολε-
 “ μίων πολλοὶ μὲν † συνήττηνται μετ’ αὐτῶν· οἱ δὲ ἀμάχητοι
 “ ἑκατέρων, οἱ μὲν τῶν πολεμίων, ἴσασιν ὅτι προδότας τὲς
 “ παραστάτας ἔχουσιν. ὑμεῖς δὲ οἱ μετ’ ἡμῶν, ἴστε ὅτι μετὰ
 “ θελόντων τοῖς συμμάχοις ἀρῆγειν μαχεῖσθε. Εἰκὸς δὲ
 “ ‡ τὲς μὲν πιστεύοντας ἀλλήλοις ὁμονοῶς μάχεσθαι μένον-
 “ τας· τὲς δὲ ἀπιστῆντας ἀναγκαῖον βελεύεσθαι πῶς ἂν
 “ ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδῶν γένοιντο. Ἰαμεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ
 “ τὲς πολεμίας, ἄρματα μὲν ἔχοντες ἀπλισμένα πρὸς ἀόπλα
 “ τὰ τῶν πολεμίων, ὡς δ’ αὐτως καὶ ἵππεύς καὶ ἵππος ἀπλισ-
 “ μένης πρὸς ἀόπλης, ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ
 “ τοῖς μὲν ἄλλοις οἴοις καὶ πρόσθεν μαχεῖσθε· Αἰγύπτιοι δὲ
 “ ὁμοίως μὲν ἀπλισμένοι εἰσὶν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τὰς τε
 “ γὰρ ἀσπίδας μείζους ἔχουσιν, ἢ ὡς ποιεῖν τι § καὶ ὄρᾶν
 “ τεταγμένοι δὲ εἰς ἑκατὸν δῆλον ὅτι καλύσουσιν ἀλλήλους
 “ μάχεσθαι, πλὴν πάνυ ὀλίγων. || Εἰ δὲ ὠθῆντες ἐξώσειν
 “ πιστεύουσιν, ἵπποις αὐτὲς πρῶτον δέήσει ἀντέχειν, ¶ καὶ
 “ σιδήρῳ ὑφ’ ἵππων ἰσχυριζομένων. Ἦν δὲ τις αὐτῶν καὶ
 “ ὑπομένη, πῶς ἅμα δυνήσεται ἵππομαχεῖν τε καὶ φαλαγ-
 “ γομαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; Καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν πύργων
 “ ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τὲς δὲ πολεμίας παίοντες ἀμνηχανεῖν
 “ ἀντὶ τῆς μάχεσθαι ποιήσουσιν. ** Εἰ δὲ τινος ἔτι ἐνδείσθαι
 “ δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ θεοῖς ἐδενὸς ἀπορήσομεν.
 “ Καὶ εἰ μὲν τις εἰπεῖν τι βέλεται, λεξάτω· εἰ δὲ μὴ,

* Συντέτραφθε, &c.] Rectè Cyrus commodis atque opportunitatibus ad rem benè gerendam annumerat summam inter suos domi militiaeque conjunctionem. Vide quæ notavimus, lib. 2. p. 58.

† Συνήττηνται μετ’, &c.] Ità reposuimus ex MSto Bodl. ad stipulante Leunclavio; cui tamen adhuc integrior visa est libri Budensis scriptura talis, συνήττηνται μετ’ ἑαυτῶν.

‡ Τοῖς μὲν, &c.] Editio Stephani, operarum, opinor, vitio dat, Εἰκὸς δὲ τοῖς δὲ, &c.

§ Καὶ ὄρᾶν.] Muretus quibusdam in libris legi testatur, καὶ πρόσρᾶν. Haud malè. Sed caeteris, quod vidi, non suffragantibus, nihil muto.

|| Εἰ δὲ ὠθῆντες] Ita MS. Bodl. edit. Leuncl. et Eton. Aldus et Stephanus dant εἰ δὲ τῶν ὠθῶντες: quod hic mendosè scribi vidit; atque adeò expungendæ particulæ τῶν, vel in τῶν πρὸς τῶν auctore est.

¶ Καὶ σιδήρῳ ὑφ’ ἵππων ἰσχυριζομένων.] Sic ex MSto Bodl. reposuimus; suffragantibus Gabriello, Philelpho, aliisque interpretibus. Priùs legebatur, καὶ σιδήρῳ ὑφ’ ἵππων ἰσχυριζομένων: quod cum Mureto minùs placuit, sic ille locum refinxit καὶ ἵπποις σιδήρῳ ἰσχυριζομένοις. Perperam.

** Εἰ δὲ τινος, &c.] In Florentinâ editione legitur εἰ δὲ τι ἐνδείσθαι, item οὐδὲν ἀπορήσομεν: utramque perperam. Vide p. 220. not. 2.

“ ἔλθόντες πρὸς τὰ ἱερά, καὶ προσευξάμενοι οἷς ἐθύσαμεν
“ θεοῖς, ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος ὑμῶν ὑπομιμνησ-
“ κέτω τῆς μεθ’ ἐαυτῆ ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τις
“ τοῖς ἀρχομένοις ἐαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον δεικνύς καὶ
“ σχῆμα καὶ πρόσωπον καὶ λόγους.”

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ΄.

ΟΙ μὲν δὴ, εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς, ἀπῆσαν πρὸς τὰς τάξεις· τῷ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς * ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμφαγεῖν καὶ ἐμπιεῖν, ἔτι ἔσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. Ο δὲ Κύρος, ὥσπερ εἶχεν ἐστηκώς, ἀπαρξάμενος ἡρίστα, καὶ μετεδίδου αἰεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ καὶ σπέισας καὶ εὐξάμενος, ἔπια, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν ἕτως ἐποίησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰτησάμενος Δία πατρῶν ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. Ὀπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κύρον τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, † θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, μαχαίραις, ‡ παλτῶ κραινείῳ ἐνὶ ἑκάστος· § οἱ δὲ ἵπποι προμετωπίδιοις καὶ προστερνιδίοις καὶ παραπλευριδίοις χαλκοῖς. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ παραμηρίδια ἦν τῷ ἀνδρὶ. Τούτῳ δὲ μόνον διέφερον τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐπέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι, τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, καὶ ἔστη ἀποβλέπων ἥπερ ἐμελλε πορεύεσθαι, βροντὴ δεξιὰ ἐφδέγγατο· ὃ δ' εἶπεν, Εὐφόμεδά σοι, ὦ Ζεῦ μέγιστε. Καὶ ὠρμάτο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων Χρυσάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τὴν ἰππέας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ, Αρασαμβαν καὶ τὴν πεζύς. Παρηγγύησε

* Ἀμφ' αὐτὸν] Editiones Ald. et Eton. ἀμφ' αὐτὸν, mendosé: alia et MStus etiam Bodl. receptam scripturam recte praestant. At ver. 8. recte scribitur ἀμφ' αὐτὸν pro ἀμφ' ἑαυτὸν.

† Θώραξι χαλκοῖς, &c.] De armis antiquitus ex aere conflatis passim Veteres tam Historici quam Poëtae. Mitto Homeri et Virgillii testimonia notissima. Herodotus de Massagetis, lib. 1. c. 215. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρίωνται. Οσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμᾶς καὶ ἀρσῆς καὶ σαγήρης, χαλκῷ τὰ πάντα χρίονται.

‡ Παλτῶ κραινείῳ] In MSto Bodl. παλτῶ κραινί, in editione Eton. — κραινίγ. Receptam lectionem edit. Steph. Leuncl. et Ald. tuentur. Eodem modo scribitur Ἕλλην. γ' p. 292. edit. Steph. οἱ δὲ Πέρσαι, κραινίνα παλτὰ ἔχοντες, —

§ Οἱ δὲ ἵπποι, &c.] Vide p. 227. n. 2.

δὲ παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ἴσῳ ἔπεσθαι * ἦν δ' αὐτῶν τὸ σημεῖον, αἰετὸς χρυσοῦς ἐπὶ θόρατος μαχερῆ ἀνατεταμένους. Καὶ νῦν δὲ ἔτι τῆτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. Πρὶν δὲ ὄρᾶν τὰς πολεμίους, εἰς τρεῖς ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα.

Ἐπεὶ δὲ † προεληλύθεισαν ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῶν πολεμιῶν στράτευμα ἀντιπροσίον παρορᾶν. Ὡς δ' ἐν τῷ καταφανεῖ πάντες ἀλλήλοις ἐγένοντο, ‡ καὶ ἔγνωσαν οἱ πολέμιοι πολὺ ἐκατέρωθεν ὑπερφαλαγγῆντες, στήσαντες τὴν ἑαυτῶν φάλαγγα (εἰ γὰρ ἐστὶν ἄλλως κυκλῆσθαι) ἀπέκαμπτον εἰς κύκλωσιν, ὅπως ὥσπερ γάμμα ἐκατέρωθεν τὴν ἑαυτῶν τάξιν ποιήσαντες, πάντοθεν ἅμα μάχονται. Κύρος δὲ ὄρᾶν ταῦτα, εἰδὲν τι μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἠγάετο. Κατανοῶν δὲ ὡς πρόσω τὸν καμπτήρα ἐκατέρωθεν ἐποιήσαντο, περὶ ὃν κάμπτοντες ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποιεῖνται; Πάνυ γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε πολὺ γὰρ μοι δοκῶσιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος. Ναὶ μὰ Δί, ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ τῆτο; Δηλονότι, ἔφη, φοβέμενοι μὴ, ἦν ἐγγὺς ἡμῶν γένηται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος § ἔτι πρόσω ἔσης, ἐπιδάμεθα αὐτοῖς. Ἐπειτα, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δυνήσονται ὠφελεῖν εἰ ἕτεροι τὰς ἐτέρας, ἔτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ δῆλον, ἔφη ὁ Κύρος, ὅτι ἡνίκα ἂν γένηται τὰ κέρατα ἀναβαίοντα κατ' || ἀντιπέρας τῶν πλαγίων τῆς ἡμετέρας στρατεύματος, στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν ἡμῖν προσίασιν, ὡς ἅμα πάντοθεν μαχόμενοι. Οὐκἔν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ σοι δοκῶσι βεβλεύεσθαι;

* Ἡν δ' αὐτῶν τὸ, &c.] Persis regale hoc signum: ita quoque Noster in rebus Cyri minoris, sub finem, lib. 1. *exped.* p. 160. Καὶ τὸ βασιλεῖον σημεῖον ὄρᾶν ἔφασαν, αἰετὸν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πειλῆς, ἐπὶ ζώλου ἀνατεταμένον. Vide sis *Suidam* in voce *ἑσπῶν Philost.* in *Herōicis*, cap. de Themistocle, et *Q. Curt.* lib. 3. c. 3. Verisimile mihi videtur, Romanos à Persis aquilæ in militiâ signum accepisse. Vide *Lipf.* de *Mil. Rom.* lib. 4. dial. 5.

† Ἐπεὶ δὲ προεληλύθεισαν] Hæc edit. *Steph. et Eton.* lectio est: in aliis scribitur, ἐπεὶ δὲ προσεληλύθεισαν. MS. Bodl. sic ferè additâ quâdam voculâ locum repræsentat: ἐπεὶ δὲ ἤδη προσεληλύθεισαν.

‡ Καὶ ἔγνωσαν] Legitur et ἔγνωσθησαν, teste *Stephano*. Sed rectè se habet vulgata lectio; nec inusitata est hujusmodi verbi γνώσκω constructio. Exempla quo minùs proferam, prohibent Grammaticorum curæ. Noster ipse, ut sæpè aliàs, ita infra paulò simili modo loquitur, ἐπειδὴν ἠγῶσιν ἀπιστοῦμενοι.

§ Ἐτι πρόσω] Ità repofuimus admonitu *MSti Bodl. Stephani et Mureti*. Eandem etiam scripturam ex suis *Gabrieli* aufert exemplaribus. Priùs erat ἐπιπέρας.

|| Κατ' ἀντιπέρας] Scribitur etiam *καταντιπέρας*. Est autem hoc ex genere τῶν διττολογουμένων: quibus addas licet ἔξ ἐναντίας, quod infra paulò occurrit.

Πρὸς γε ἃ ὀρῶσι· πρὸς δὲ γε ἃ ἔχ' ὀρῶσιν, ἔτι κάκιον, ἢ εἰ κατὰ
 κέρας προσήεσαν. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡγῆ περὶ
 ἡρέμα, ὡσπερ ἐμὲ ὀρᾷς· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ τέτρω
 τὸ ἵππικὸν ἔχων συμπαρέπε. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε ὄθεν μοι
 δοκεῖ καιρὸς εἶναι ἀρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ παριῶν ἐπισ-
 κέβομαι ἕκαστα πῶς ἡμῖν ἔχει. Ἐπειδὴν δὲ ἐκεῖ γένωμαι,
 ἔταν ἤδη ὁμῆ προσιόντες ἀλλήλοισ γινώμεθα, παιᾶνα ἐξάρξω,
 ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε. Ἡνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν ταῖς πολε-
 μίοις, αἰσθήσεσθε μὲν (ἐ γὰρ, οἶμαι, ὀλίγος θόρυβος ἔσται),
 ὀρμήσεται δὲ τηρικαῦτα Ἀβραδάτης ἡδὴ σὺν ταῖς ἀρμασιν εἰς
 τες ἐναντίας· ἔτω γὰρ αὐτῶ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἔπεσθαι
 ἔχομένους ὀτιμάλιστα τῶν ἀρμάτων· ἔτω γὰρ μάλιστα τοῖς
 πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπιπεσέμεθα. Παρέσομαι δὲ καὶ
 ἐγὼ, ἢ ἂν δύνομαι τάχιστα διώκων τες ἄνδρας, ἢν οἱ θεοὶ
 ἐθέλωσι.

Ταῦτα εἰπὼν, * καὶ σύνδημα παρεγγυήσας, ΖΕΥΣ
 ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν
 ἀρμάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμενος, ὁπότε προσ-
 βλέψειε τινὰς τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τοτὲ μὲν εἶπεν ἂν, ὦ ἄνδρες,
 ὡς ἡδὺ ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεάσασθαι· Τοτὲ δ' αὖ ἐν ἄλλοις
 ἂν ἔλεξεν, Ἄρα ἐνοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγὼν ἐστὶν ἐ μόνον
 περὶ τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πρόσθεν ἢν ἐνίκη-
 σατε, καὶ περὶ πάσης εὐδαιμονίας; Ἐν ἄλλοις δὲ προσιῶν εἶπεν,
 ὦ ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τῆδε ἐδὲν ποτε θεὸς αἰτιατέον ἔτι ἔσται·
 παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλὰ τι καὶ ἀγαθὰ κτήσασθαι.
 Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα. Κατ' ἄλλης δ' αὖ
 τοιάδε, ὦ ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' ἂν καλλίονα ἔβρανον ἀλλήλους
 παρακαλέσαιμεν, ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ ἔξεστιν ἀγαθοῖς
 ἀνδράσι γενομένοις πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀλλήλοισ εἰσενεγκεῖν.
 Κατ' ἄλλης δ' αὖ, Ἐπίστασθε μὲν, οἶμαι, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν
 ἄθλα πρόκειται τοῖς νικῶσι μὲν, διώκειν, παίειν, κατακαίνειν,
 ἀγαθὰ ἔχειν, καλὰ ἀκβεῖν, ἐλευθέρους εἶναι, ἀρχεῖν τοῖς δὲ
 κακοῖς δηλονότι τάναντία τέτων. Ὅστις ἔν' ἑαυτὸν φιλεῖ μετ'
 ἐμῆ μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ ἐδὲν κακὸν, ἐδ' αἰσχρὸν ἐκὼν εἶναι.

* καὶ σύνδημα, &c.] Vide p. 115. n. 1.

* προσήσομαι. Οπότε δ' αὖ γένοιτο κατὰ τινος τῶν πρόσθεν συμμαχεσαμένων, εἶπεν ἄν, Πρὸς δὲ ὑμᾶς τί δεῖ λέγειν, ᾧ ἄνδρες; ἐπίστασθε γὰρ οἶαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγχι, καὶ οἶαν οἱ κακοί.

Ὡς δὲ ἀπὼν κατὰ Αβραδάτην ἐγένετο, ἔστη καὶ ὁ Αβραδάτης παραδὲς τῷ ὑφηνόχῳ τὰς ἡνίας προσῆλθεν αὐτῷ· προσέδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πλησίον τεταγμένων καὶ πεζῶν καὶ ἄρματηλατῶν. Ο δ' αὖ Κύρος ἐν τοῖς παραγεγενημένοις ἐλέξε τοιάδε· Ο μὲν Θεός, ᾧ Αβραδάτα, ὡσπερ οὐ ἤξις, συνηξίωσέ σε καὶ τὲς σὺν σοι πρωτοστάτας εἶναι τῶν συμμάχων· σὺ δὲ τῆτο μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἡδὴ ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἳ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἔσονται, καὶ οἱ ἐψόμενοι ὑμῖν, καὶ ἐπ' ἐάσοντες ἐρήμους ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ ὁ Αβραδάτης εἶπεν, Αλλὰ τὰ μὲν κατ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ, ᾧ Κύρε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ με, † ὅτι τὰ μὲν τῶν πολεμίων κέρατα ἰσχυρὰ ὄρω ἀνατεινόμενα καὶ ἄρματα καὶ παντοδαπὴ στρατιᾶ· ἡμέτερον δ' ἐδὲν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέτακται ἢ ἄρματα· ὡς ἔγωγ', εἶφη, εἰ μὴ ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ἡσχυρόμην ἂν ἐνθάδε ἄν· ἔτω πολὺ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλίστάτῳ εἶναι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Αλλ' εἰ τὰ παρά σοι καλῶς ἔχει, θάρρει ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἔρημα τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀποδείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἔμβαλλε τοῖς πολεμίοις, † διαμαρτύρομαι, πρὶν ἂν φεύγοντας τέτεις, ἔς νῦν φοβῆ, θεάσῃ (τοιαῦτα δ' ἐμεγαληγόρει, μελλέσης τῆς μάχης γίνεσθαι· ἄλλως δ' ἔ μάλα μεγαλήγορος ἦν) ὅταν μέντοι τέτεις ἰδῆς φεύγοντας, ἐμέ τε ἡδὴ παρεῖναι νόμιζε, καὶ ὄρμα εἰς τὲς ἄνδρας· καὶ σὺ γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναντίοις κακίστοις ἂν χρήσαιο, τοῖς δὲ μετὰ σαυτῶ, ἀρίστοις. Αλλ' ἔως ἐστί σοι σχολή, ᾧ Αβραδάτα,

* Προσήσομαι.] In MSto Bodl. et edit. Flor. legitur προσήσομαι. Et sanè facillimo hæc vitio tam apud librarior, quam typothetas locum commutant. Vulgatam lectionem rectè ceteri libri præstant.

† Ὅτι τὰ μὲν τῶν, &c.] Sic rectè editiones Ald. et Eton. In MSto autem Bodl. et editis quibusdam libris post μὲν statim sequitur πλάγια: quod delendum vidit Muretus, et tam Stephanus quàm Leunclavius minùs probârunt.

† Διαμαρτύρομαι.] Haud alienum, opinor, erit, ἔμφασιν hujus verbi, à Stephano sic evolutam, notare: Interpositis veluti testibus denuntio: Denuntio adhibitis testibus, qui, si malè res tibi fecùs facienti cesserit, tuâ id culpâ accidisse testificentur. In sententiam Paulman, 1 Tim. 5. 21. aptè quadrare videtur ista verbi illius explicatio: nam sequitur statim ibi testium mentio.

πάντως παρελάσας παρὰ τὰ σαυτῆ ἄρματα, παρακάλει τῆς
 σύν σοι εἰς τὴν ἐμβολὴν, τῷ μὲν προσάπτω παραδάρρυνον, ταῖς
 δ' ἐλπίσιν ἐπικεφίζων. Ὅπως δὲ κράτιστοι * Φανῆσθε τῶν
 ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, φιλονεικίαν αὐτοῖς ἔμβαλλε· καὶ γὰρ, εὖ
 ἴσθι, ἦν τὰδε γίνηται, πάντες ἐρῶσι τοιοῦτον μηδὲν εἶναι
 κερδαλεώτερον ἀρετῆς. Ὁ μὲν δὴ Ἀβραδάτης ἀναβάς παρή-
 λαυσε, καὶ ταῦτα ἐποίησε.

Ὁ δ' αὖ Κῦρος παριῶν, ὡς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐανύμῳ, ἔνθα
 Ὑστάσπας τῆς ἡμίσεως ἔχων ἦν τῶν Περσῶν ἱππέων, ὀνομάσας
 αὐτὸν, εἶπεν, ὦ Ὑστάσπα, νῦν ὄρῳς ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας·
 νῦν γὰρ, ἦν φθάσωμεν τῆς πολεμίας κατακτανόντες, εὐθείς
 ἡμῶν ἀποθανεῖται. Καὶ ὁ Ὑστάσπας ἐπιγελάσας εἶπεν,
 Ἀλλὰ περὶ μὲν † τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει· τῆς δ' ἐκ
 πλαγίης σὺ ἄλλοις πρόσταξον, ὅπως μὴδ' ἔτοι σχολάζωσι.
 Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐπὶ γε τέττας ἐγὼ αὐτὸς ἀπέρχομαι.
 Ἀλλ', ὦ Ὑστάσπα, τόδε μέμνησο· ὅτι ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς νίκη
 διδῶ, ἦν τι περὶ μὲν πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον αἰεὶ συμ-
 βάλλωμεν. Ταῦτα εἰπὼν προῆει. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ πλευρὸν
 προῖων ἐγένετο, καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτη ἄρμάτων,
 πρὸς τῆτον ἔλεξεν, Ἐγὼ δὲ ἔρχομαι ὑμῖν ἐπικερῆσων· ἀλλ'
 ὅποταν αἰσθήσθε ἡμῶς ἐπιτιθεμένους ‡ κατ' ἄκρων, τότε καὶ
 ὑμεῖς πειρᾶσθε ἅμα διὰ τῶν πολεμίων ἐλαύνειν· πολὺ γὰρ ἐν
 ἀσφαλεστέρῳ ἔσεσθε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἔνδον ἀπολαμβανόμενοι.
 Ἐπεὶ δ' αὖ παριῶν ἐγένετο ὅπισθεν τῶν ἄρμαμαξῶν, Ἀρταγέρ-
 σαν μὲν καὶ Φαρνῆχον ἐκέλευσεν, ἔχοντας τὴν τε τῶν περῶν
 χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἱππέων, μένειν αὐτῆ. Ἐπειδὴν δὲ, ἔφη,
 αἰσθάνηθε ἐμῆ ἐπιτιθεμένους τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρασ, τότε
 καὶ ὑμεῖς τοῖς κατ' ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη, πρὸς
 § κέρασ, ὥσπερ ἀσθενέστερον στρατεύμα γίνεσθαι, φάλαγγα
 δ' ἔχοντες,

* Φανῆσθε] Itā in omnibus, quos vidi, libris scribitur. Ego verò Porto adfentior, qui vel Φανίσθε per diphthongum circumflexam scribendum putat, ut sit futuri 2. med. Φανῶμαι, εἶ, ἴται, vel Φάνησθε, προπαροξυτόνως, ut sit subjunctivus aor. 2. med. parum usitati, ἐφανόμενοι, ου, ἴτο, unde subjunct. εἰάν φάνωμαι, η, ηται, &c.

† Τῶν ἐξ ἐναντίας] Scribitur etiam unā voce ἐξἐναντίας, quā de re vide quæ diximus, p. 233. not. 5. Simili modo loquitur Evan. Act. II. 2.—οἱ ἐκ περιτομῆς, et Apōstolus, Gal. iii. 7, 9.

‡ Κατ' ἄκρων] MS. Bodl. κατ' ἄκρον. Atque itā legit Muretus. Vulgatam tamen scripturam mutatam nolim.

§ Κέρασ, ἄσπερ, &c.] Vulgata est hæc lectio, doctis meritò suspecta. Budæus, auctore Stephano, pro ὥσπερ substitucundum censebat ὥπερ, quā fere lectiōnem interpretes plerique expressere.

δ' ἔχοντες, ὡς περ ἰσχυρότεροι ἂν εἴητε. Καὶ εἰσὶ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν πολεμίων ἰππεῖς οἱ ἔσχατοι πάντως δὲ πρότε πρὸς αὐτὰς τὴν τῶν καμῆλων τάξιν, καὶ εὖ ἴστε ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοῖες τὰς πολεμίας θεάσεσθε.

Ο μὲν δὴ Κύρος ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρεῖναι ὁ δὲ Κροῖσος, ναμίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα, σὺν ἧ αὐτὸς * ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπανατεινόμενα τὰ κέρατα, ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι ἄνω πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ στραφῆναι. Ὡς δ' ἔστησαν πάντες πρὸς τὸ τῷ Κύρῳ στρατεύμα ὁρῶντες, ἐσήμαινεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τὰς πολεμίας. Καὶ ἔτω προσήεσαν τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρῳ στρατεύμα· ἡ μὲν μία, κατὰ πρόσωπον· τὰ δὲ δύο, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐάνυμον ὥστε πολὺν φόβον παρεῖναι πᾶσιν τῇ Κύρῳ στρατιᾷ. Ὡς περ γὰρ μικρὰ † πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθὲν, ἔτω καὶ τὸ Κύρῳ στρατεύμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἰππεῦσι, καὶ ὀπίσταις, καὶ πελοφόροις, καὶ τοξόταις, καὶ ἄρμασι, πλὴν ἐξόπισθεν. Ὁμῶς δὲ καὶ ὁ Κύρος ἐπεὶ παρήγγειλε, ἐστράφησαν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ ὑπὸ τῷ τὸ μέλλον ὀκνεῖν. Ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς ἤδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ δὲ τῷ τῷ † Εὐναλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν, καὶ ἐξαίσταται ὁ Κύρος, καὶ εὐδὺς μὲν μετὰ τῶν ἰππέων λαβῶν πλαγίως τὰς πολεμίας, ὁμοσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυνεν· οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφείποντο,

expressère. Stephanus ipse quidem hæret; cæteri prorsus silent editores. Rectius, ὡς γ' ἔμοι δοκεῖ, legas, si prius illud ὡς περ mutes in ἦπερ. Sic Arrianus exp. lib. I. c. 6. οἱ δὲ ἀπροσδόκητοί τε ἐπισπισόντες καὶ φάλαγγι κατὰ κέρατα, ἦπερ ἀσθινεστάτοις αὐτοῖς, &c. Idem c. 14. ἀτάκτως τε σὺν καὶ κατὰ κέρατα, ἦπερ ἀσθινεστάτον, ἐκβαίνουσι ἐπικίσεινται, &c. Nimirum, in veteri militiâ plurimum periculi erat (uti rectè Jac. Gronovius ante nos observavit) in lateribus ac cornibus; et pænè pars et auspicium erat victoria, potuiffæ cornu adgredi. Cùm ergo hæc Nostri et Arriani loca inter se sint affinia, emendationi meæ sua, opinor, satis confiat ratio. Lucem his dabunt ea, quæ mox sequuntur, p. 238. lin. 1, et seq.

* Ἐπορεύετο, ἢ τὰ, &c.] Hanc lectionem ex vetusto quodam exemplari Gabrielius adfert; quam et Camerarii liber vetus, teste Stephano, habebat. His omnino parendum censeo. Vulgò perperam legitur ἐπορεύετο, ἐπανατεινόμενα, &c. et ἐπορεύετο, καὶ ἐπανατεινόμενα.

† Πλινθίον] Quid sit Ταῖτις, vocab. milit. index docet.

† Εὐναλίῳ τε, &c.] More nempe Veterum in præliis recepto, quo marti sub initium pugnæ solemnis *Pæan* à militibus canebatur. Vide p. 97. not. 2. et Nostri ἀναβ. ἀ. p. 157. et ἐ. p. 205. De *Eunalyio* audi quæ *Bisfet* ex *Eustath.* comment. in *Hom.* protulit: Εὐνάλιος, ἐπὶ τὸν Ἀργεῖον παρὰ τὸ ἐνάω, τὸ φονεύω ἢ παρὰ τὸ ἐναύω, τὸ φονάω. Ἀργεῖος δὲ Εὐνάλιος ἐπικλήθη διὰ τὸ φονεύσαι Εὐνάλιον τὸν Θρακᾶ, μὴ ἐβλήσαντα αὐτὸν ἐξίστασθαι. Τινὲς δὲ τὸν Ἀργεῖον καὶ τὸν Εὐνάλιον τὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσι· τινὲς δὲ θεοῦ διαφόρου εἶναι λέγουσι. Quæ de re lege *Dionys. Halic. Antiq. Rom.* lib. 2. c. 48. et *Aristoph.* *cir.* v. 456.

καὶ περιεπτύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὺ ἐπλεονέκτεν. Φάλαγγι γὰρ κατὰ κέρας προσέβαλλον· ὥστε ταχὺ ἰσχυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

Ὡς δ' ἦσθετο ὁ Ἀρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κῦρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὰ εὐώνυμα, προεῖς τὰς καμήλας, ὥσπερ Κῦρος ἐκελευσεν. Οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλῆς ἐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἐκφρονες γιγνόμενοι ἐφευγον, οἱ δ' ἐξήλλοντο, οἱ δ' ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. * Τοιαῦτα γὰρ πάσχεσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ καμήλων. Ο δὲ Ἀρταγέρσης συντεταγμένους ἔχων τὰς μεθ' ἑαυτῶν, ταραττομένοις ἐπέκειτο τεταγμένους· καὶ τὰ ἄρματα δὲ τὰ τε κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ πολλοὶ μὲν τὰ ἄρματα φεύγοντες ὑπὸ τῶν κατὰ κέρας ἐπομένων ἀπέδησκον, πολλοὶ δὲ τέτρε φεύγοντες, ὑπὸ τῶν ἀρμάτων ἠλίσκοντο.

Καὶ ὁ Αβραδάτης δὲ ἐκέτι ἐμελλεν, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἀναβόησας, Ἄνδρες φίλοι, ἐπεσθέ μοι, † ἐνίει, εἰδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἰξαιματῶν καταπολὺ τῶ κέντρῳ. Συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἀρματηλάται· καὶ τὰ μὲν ἄρματα ἐφευγεν αὐτὰς εὐδύς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τὰς ‡ παραβάτας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. Ο δὲ Αβραδάτης ἀντικρὺ δὲ αὐτῶν εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέβαλον δὲ αὐτῶ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. Πολλαχόδι μὲν ἔν καὶ ἄλλοδι δῆλον, ὡς ἐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγγξ, ἢ ὅταν ἐκ φίλων συμμάχων ἡδροισμένη ἦ, καὶ ἐν τέτρω δὲ ἐδήλωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἐταῖροί τε αὐτῶ καὶ § ὁμοτράπεζοι

* Τοιαῦτα γὰρ, &c.] Vide quæ notavimus, p. 215. necnon *Æliæ de Animal. lib. 3. c. 7. et Polyæn. lib. 7. c. 6.*

† Ενίει, οὐδὲν, &c.] Totum hunc locum sic representat MS. Bodl. — ἐπεσθε ἐνίει οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἰξαιματῶν τῶ κέντρῳ. In edit. *Eton.* sic legitur et distinguitur: — ἐπεσθέ μοι, ἐνίει, οὐδὲν φειδόμενος, τὸν ἵππον, ἀλλὰ, &c. Nos Aldum, Stephanum et Leunclavium secuti sumus. Nec suspectum esse debet ἐνίει sine adjectione positum; cum eodem modo plus vice simplici adhibeantur ἐμβάλλειν et συνεισβάλλειν in hoc ipso loco. Itaque nec cum Camerario τῶν ἵππων, in τὸν ἵππον, nec cum Stephano in τὸν ἵππον, mutaverim.

‡ Παραβάτας] Hos *J. Pollux* παραβάτας vocat; quod eodem recidit. Similiter *Homerus.* ψ. ver. 132.

Αν δ' ἴβαν ἐν δῖφοισι παραβάται, ἡνίοχοί τε ubi illi à Scholi. dicuntur, οἱ ἐπὶ τῶν ἀρμάτων συμπολεμοῦντες· τουτῆστι, κύριοι τῶν ἀρμάτων. Confule eruditif. episc. Oxon. *Archæol. Græc. lib. 3. c. 3.*

§ Ὀμοτράπεζοι] Hi regibus in pennis maxime fideles esse consueverunt; neque ferè unquam eos deserébant. Sic *Noster lib. 1. ἀναβ. p. 157.* πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελιθίσαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Et ejusdem lib. p. 159. — πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ φίλοι καὶ συντόπιζοι μαχόμενοι ἀπίθανοι ὑπὲρ Κῦρου.

συνεισέβαλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἠνίοχοι, ὡς εἶδον ὑπομένοντας πολλῶν
 στίφει τὲς Αἰγυπτίους, ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φευγοντα ἄρματα,
 καὶ τέτοις ἐφείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Αβραδάτην, ἣ μὲν ἐνέβα-
 λον, ἄτε ἔδυναμένων * διαχωρῆσαι τῶν Αἰγυπτίων (διὰ τὸ
 μένειν τὲς ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῶν) τὲς μὲν ὄρθῶς τῇ ρύμῃ τῇ
 τῶν ἵππων παίοντες ἀνετρέποντο, τὲς δὲ πίπτοντας κατηλόων,
 καὶ αὐτὰς καὶ ὄπλα καὶ ἵππους καὶ τροχῆς. Οὔτε δὲ ἐπιλά-
 βοιτο τὰ δρέπανα, πάντα βία διεκόπτετο, καὶ ὄπλα καὶ
 σώματα. Ἐν δὲ τῷ ἀδιηγήτῳ τέτῳ ταράχῳ, ὑπὸ τῶν παντο-
 दाπῶν σωρευμάτων ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν, ἐκπίπτει ὁ Αβρα-
 δάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων καὶ ἔτοι μὲν ἐνταῦθα,
 ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν καὶ ἀπέθανον· οἱ δὲ
 Πέρσαι † συνεπισπόμενοι, ἣ μὲν ὁ Αβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ
 σὺν αὐτῷ, ταύτῃ ἐπισπεσόντες, τεταραγμένους ἐφόνεον· ἣ δὲ
 ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολλοὶ δὲ ἔτοι ἦσαν) ἐχώρουν
 ἐναντίοι τοῖς Πέρσαις.

Ἐνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ ξυστῶν καὶ μαχαι-
 ρῶν ἐπλεονέκτεν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς
 ὄπλοις. Τὰ τε γὰρ δόρατα ἰσχυρὰ τε καὶ μακρὰ, (ἃ ἔτι
 καὶ νῦν ἔχουσι) ‡ αἷ τε ἀσπίδες πολὺ μᾶλλον τῶν Ἰσραήλων
 καὶ τῶν γέρρων καὶ στέγασσι τὰ σώματα, καὶ πρὸς τὸ ὠφεῖσ-
 θαι συνεργάζονται, πρὸς τοῖς ὤμοις ἔσαι. Συγκλείσαντες ἔν-
 τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν καὶ ὠθεν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐκ ἐδύνατο
 ἀντέχειν, ἄτε ἐν ἀγκυαῖς ταῖς χερσὶ τὰ γέρρα ἔχοντες, ἀλλ’
 ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παίοντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς
 μηχαναῖς ἐγένοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλθον, ἐπαίοντο
 αὐδὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐκ
 εἶων φεύγειν ἔτε τὲς τοξότας ἔτε τὲς ἀκοντιστάς, ἀλλ’
 ἀνατεταμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγκαζον καὶ τοξεύειν καὶ
 ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολὺς δὲ κτύπος
 ὄπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοή, τῶν μὲν ἀνακα-

* Διαχωρῆσαι] Ità MS. Bodl. et editi libri, quos vidi, omnes. Leunclavius ex libro Budensi adfert διαχάσασθαι· quod levi mutatione factâ (scribendo nempe διχάσασθαι), hoc loco reponendum pro διαχωρῆσαι censet. Sed nihil mutandum.

† Συνεπισπόμενοι] Rectè sic edit. Eton. aliaque. Stephanus, Leunclavius, Aldus et MS. Bodl. exhibent συνεπισπόμενοι.

‡ Αἷ τε ἀσπίδες, &c.] Vide quæ notavimus, p. 213. neonon ἀναβ. lib. 1. p. 156. ubi de Ægyptiorum scutis eadem ferè tradit Noster.

λέντων ἀλλήλων, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ θεὸς ἐπικαλεσμένων.

Εν δὲ τῷ Κῦρος διώκων τὸς καθ' ἑαυτὸν, παραγίνεται. Ὡς δὲ εἶδε τὸς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους, ἤλγησέ τε, καὶ γνῆς ὅτι ἐδαμῶς ἀν' ἑαυτὸν σχοίη τὸς πολεμίους τῆς * εἰς τὸ πρόσθεν προσέει, ἢ εἰ εἰς τὸ ὀπίσθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἑπιστάει τοῖς μετ' ἑαυτῆ, περιήλαυνεν εἰς τὸ ὀπίσθεν· καὶ εἰσπεσόντες παίεισιν ἀφορῶντας, καὶ πολλὰς κατακαίνεσιν. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὡς ἤσθοντο, ἐβόων τε ὅτι ὀπίσθεν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐστρέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνταῦθα δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεῖς. Πεπτωπῶς δέ τις ὑπὸ τῷ Κῦρος ἵππῳ, καὶ πατέμενος παίει εἰς τὴν γαστέρα τῆ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτῆ· ὁ δὲ ἵππος πληγείς, σφαδάζων ἀποσείεται τὸν Κῦρον. † Ἐντα δὴ ἔγνω ἀν' τις ὅσος ἀξίον εἶη τὸ φιλεῖσθαι ἀρχοντα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων. Εὐδὺς γὰρ ἀνεβόησαν τε πάντες, καὶ προσπεσόντες ‡ ἐμάχοντο· ἐώθεν, ἐώθεντο· ἔπαιον, ἔπαιοντο. Καταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τῶ ἵππου τῶν τῷ Κῦρος ὑπηρετῶν, ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτῆ ἵππον. Ὡς δὲ ἀνέβη ὁ Κῦρος, κατεῖδε πάντοθεν ἤδη παιομένους τὸς Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ἰστάσπας ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περσῶν ἱππέυσιν, καὶ Χρυσάντας. Ἀλλὰ τέττες ἐμβαλεῖν μὲν ἐκέτι εἶα εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τόξευεν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανὰς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι § εἴ πη καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων καὶ μάχοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖδε μεστὸν τὸ μεδίον ἵππων,

* Εἰς τὸ πρόσθεν, &c.] Sic reposuimus admonitu MSti Bodl. necnon Stephani, Leunclavii et Mureti. Vulgò, εἰς τὸ πρόσθεν προσέει, εἰ μὴ εἰς τὸ, &c. Ald. edit.—εἰ εἰς τὸ, &c. Flor. ἢ εἰς τὸ, &c. quibus ex depravatis lectioibus oritur ista tandem, quam suppeditat MS. Bodl. In hoc verò exemplari legitur προσέει pro προσέει. Qui error talis est, quales antea, lib. 2. p. 61. notavimus.

† Ἐντα δὴ, &c.] Onofander, c. 1. de eligendo Imper. Οἷνα γὰρ ἀνθρώποι φιλοῦσιν αὐτομάτω διακρίσει ἐμπύτῳ, τοῦτ' ταχὺ μὲν ἐπιστάτῳτι πείθονται, λήγοντι δὲ οὐκ ἀπιστοῦσιν, κινδυνεύοντι δὲ συνεργάζονται.

‡ Ἐμάχοντο· ἰώθεν, &c.] Nullus hic particulis copulativis est locus: dimovet harum moras, ut incitato pugnantium furori accommodatam fundat orationem. Similis est verborum elegantia simul et celeritas, *Hist. Græc.* lib. 4. p. 304. et *Orat. de Agisil.* p. 384. edit. *Steph.* Vide *Dionys. Longin.* de Sublim. Sect. 19.

§ Εἴ πη καὶ ἄλλο, &c.] Aliam lectioem, teste Stephano, adfert Camerarius:—καὶ ἄλλοι μίνον τῶν πολεμίων, quæ recta si esse debeat, etiam μάχοιτο mutandum in μάχοντο. Sed maliam vulgatam scripturam retinere, et subaudire μέρος τάγμα, vel στίφος. Quamquam Stephanus aut ex his unum aliquod, aut aliud neutrius generis nomen, similem significationem habens, non relictum esse subaudiendum, sed potius omissum, putat.

ἀνδρώπων, ἀρμάτων· φευγόντων, διακόντων· κρατέντων, * κρα-
τεμένων· μένον δ' ἔδαμξ ἔδεν ἔτι ἡδύνατο κατιδεῖν, πλὴν τῶν
Αἰγυπτίων. Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἠπορεύετο, κύκλω πάντοθεν
ποιησάμενοι, ὥστε ὀραῖσθαι τὰ ὄπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν
ἐκάθητο· καὶ ἐποίει μὲν ἔδεν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ καὶ
δεινά.

Αγασθεῖς δὲ ὁ Κῦρος αὐτὰς, καὶ οἰκτεῖρων ὅτι ἀγαθοὶ
ἄνδρες ὄντες ἀπόλοιτο, ἀνεχώρισέ τε πάντας τὰς περιμαχο-
μένους, καὶ μάχεσθαι ἔδεν ἔτι εἶα. Πέμπει δὲ πρὸς αὐτὰς
κῆρυκα, ἐρωτῶν πότερα βέλονται ἀπολέσθαι † πάντες ὑπὲρ
τῶν προδεδωκότων αὐτὰς, ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκῶντες
εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο, Πῶς δ' ἂν ἡμεῖς σωθείημεν, ἄνδρες
ἀγαθοὶ δοκῶντες εἶναι; Ο δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν, Οτι ἡμεῖς
ὑμᾶς ὀραῖμεν μόνους καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας.
Αλλὰ τέντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καὶ καλὸν ἂν
ποιῶντες σωθείημεν; Καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τῆτο εἶπεν, Εἰ τῶν
τε συμμάχων μηδένα προδόντες σωθείητε, τὰ τε ὄπλα ἡμῖν
παραδόντες, φίλοι τε γενήμενοι τοῖς αἰρεμένοις ὑμᾶς σῶσαι,
ἕξον ἀπολέσαι. Ακέσαντες ταῦτα ἐπήρουντο, Ἦν δὲ γενόμεδά
σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Απεκρίνατο ὁ Κῦρος,
Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν. Επηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι, Τίνας
εὐεργεσίαν; Πρὸς τῆτο εἶπεν ὁ Κῦρος, Μισθὸν ὑμῖν δόην
πλείονα ἢ νῦν ἐλαμβάνετε, ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ἢ εἰρήνης
δὲ γενομένης, τῷ βελομένῳ ὑμῶν μένειν παρ' ἐμοὶ χώραν τε
δώσω καὶ πόλεις καὶ γυναῖκας καὶ οἰκέτας. Ακέσαντες
ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν ἐπὶ Κροῖσον συστρατεύειν, ἀφελεῖν

* Κρατουμένων· μένον δὲ, &c.] Hæc est MSti Bodl scriptura; nisi quod exhibeat—πλὴν
τὸ τῶν Αἰγυπτίων. At rectiùs, opinor, tollas articulum τὰ: quòd si retineas, subaudiendum
erit τάγμα, στίφος, aut aliud his adfñe nomen. Libri hactenus vulgati—κρατουμένων·
τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ, κρατούντων· κρατουμένων, &c. Ista verba τῶν
μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ κρατούντων, manum interpelatoris sapiunt, qui claris
lucem adferre vellet. Cui enim jam dubium esse poterat, utri vincerent, utri vincerent? Ubi
autem posteriore loco legitur κρατουμένων, quin μένον legi debeat, nemo dubitaverit, qui
meminerit, ὅτι ἔδοξε τῷ Κύρῳ ἀναβῆναι ἐπὶ σύργον τινὰ κατασκέψασθαι εἴ πῃ καὶ ἄλλο τι μένος
τῶν πολεμίων, καὶ μάχης. Gabrielius quoque et Philadelphus μένον in vetustis eorum exem-
plaribus invenerunt. Muretus denique, sive conjecturâ, sive veteris alicujus, ab eo non
memorati, exemplaris auctoritate fretus, totum hunc locum sic emendandum vidit. Huic
verò de iis, quæ statim sequuntur, refingendis in hunc modum, Οὔτοι δὲ ἐσιδεῖ ἠπορεύετο,
κύκλω ποιησάμενοι, ὥστε πάντοθεν ὀραῖσθαι τὰ ὄπλα, ὑπὸ, &c. non adfñent. Fatendum tamen
est, isti quoque mutationi nonnihil favere MStum Bodl. qui dat—ἠπορεύετο, πάντοθεν
κύκλω ποιησάμενοι.

† Πάντες ὑπὲρ] Itâ restituiimus admonitu exemplaris Gabrielio visi: adstipulantibus Stephano,
Mureto, et Philapho. Priùs erat, πάντες ὑπὸ τῶν, &c.

σφίσιν ἐδέηθησαν· (* τῆτω γὰρ μόνω συγγιγνώσκεισθαι ἔφασσαν) τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες, ἔδωσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ καταμείναντές τότε, ἔτι καὶ νῦν βασιλεῖ πιστοὶ διαμένεσι. Κύρος τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἱ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίαν καλοῦνται, Λάρισσάν τε καὶ Κυλλήνην, παρὰ † Κύμην, πλησίον Θαλάσσης, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ' ἐκείνων ἔχουσι. Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Κύρος, ἤδη σκοταῖος ἀναγαγὼν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Θυριβάροις.

Ἐν δὲ τῇ μάχῃ τῶν μὲν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνον εὐδοκίμησαν, τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Παρσῶν ἵππικὸν κράτιστον ἔδοξεν εἶναι ὥστε καὶ νῦν διαμένει ἡ ὄπλισις, ἣν τότε Κύρος τοῖς ἵππεῦσι κατεσκευάσεν. Εὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ θρηπαιφώρα ἄρματα ὥστε καὶ τῆτω ἔτι καὶ νῦν διαμένει τὸ πολεμιστήριον τῶ ἀεὶ βασιλεύοντι. Αἱ μέντοι κάμηλοι ἐφόβην μόνον τῆς ἵππου, ἔ μέντοι κατέκτανόν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἵπποις, ἐδ' αὐτοὶ γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἵππεων· ἐδὲις γὰρ ἵππος ἐπέλαζε. Καὶ χρήσιμον μὲν ἔδοκει εἶναι ἀλλὰ γὰρ ἔτε τρέφειν ἐδὲις ἐδέλει καλὸς καὶ γαδὸς κάμηλον ὥς ἐποχεῖσθαι, ἔτε μελετᾶν ὥς πολεμήσων ἀπὸ τέτων· Οὕτω δὲ ἀπολαβεῖσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν σχῆμα, ἐν τοῖς σκευοφόροις διάγχι. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κύρον, δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.

† Κροῖστος μέντοι εὐδὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε σὺν τῷ στρα-

* Τούτω γὰρ μόνω, &c.] Itā libri ad hunc diem editi; nec aliter MS. Bodl. nisi quòd vitiosè repræsentet γιγνώσκεισθαι pro συγγιγνώσκεισθαι. *Muretus*, abdicatā receptā hæcenus scripturā legendum censet, τούτω γὰρ μόνον συγγιγνώσκειτε ἔρασαν, *Hujus unius*, inquietant, rei nobis gratiam facite, hanc veniam date. Nec prorsus improbanda nobis est hæc interpretatio; secundum quam τούτω μόνω, vel τούτω μόνον ex mente *Mureti*, ad rem, non ad personam, referuntur. *Nofim* tamen συγγιγνώσκεισθαι in συγγιγνώσκειτε mutatum; cum in præcedentibus *Aegyptii* *Cyrum* solum per internuntios adloquuntur, *Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήρουντο*, Ἦν δὲ γινώσκετε σὺ φίλοι, τί ἦν ἄξιόσους χρῆσθαι; Sed *Philadelphus* etiam et *Gabrielus* hunc locum ita acceperunt, quasi hoc modo legissent: prior vertit, hanc unam veniam sibi dari postulârunt: hic, hanc molò veniam, &c. Ad verbum magis interpreteris: in hoc enim solo sibi veniam dari dixerunt, i. e. in hoc unâ re.

† *Κυμην*,] *Gabrielus*, *Cymani*; cum debuisset, *Cymen*. Verum gravius in hoc vertendo nomine tum *Xenophonis* cæteri omnes, tum *Strabonis*, *Herodoti*, aliorumque interpretes hallucinati sunt; cum id passim vertant *Cuma*. Hos merito castigat *Laur. Theod. Gronovius Marmor. Bus.* c. 24. *Stephanus Byz.* Κύμη, πόλις Αἰολίδος πρὸ τῆς Λέσβου, ἀπὸ Κύμης Ἀμαζόνος, &c. *Mela de Asia*, lib. 1. c. 18. *Primum urbium à Myrino conditore Myriniam vocant*: sequentem *Pelops* statuit, viclo *Ocnomao* reversus ex *Graciâ*: *Cymen* nominavit, pulsus qui habitârunt, dux *Amazonum* *Cymen*. *Plin.* H. N. 1. 5. c. 30. de eadem regione loquens, conjungit itidem *Larissam*, *Cymen*, *Marianam*. *Leges* et *Herodot.* lib. 1. c. 149. *Strab.* lib. 13. p. 923. I. v. lib. 37. c. 11. *Vellei.* 1. 1. c. 4.

† *Κροῖστος μόνω*, &c.] Vide sis *Herodot.* lib. 1. c. 77.

τεύματι· τὰ δ' ἄλλα φύλα ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω ἐν τῇ
 νυκτὶ τῆς ἐπ' οἶκον ὁδῷ ἕκαστος ἀπεχώρει. Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα
 ἐγένετο, εὐδὺς ἐπὶ Σάρδεϊς ἤγεν ὁ Κῦρος. * Ὡς δ' ἐγένετο
 πρὸς τῷ τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τὰς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς
 προσβαλὼν πρὸς τὸ τείχος, καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο.
 Ταῦτα δὲ ποιῶν κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκῆντα εἶναι τῶν
 Σαρδιανῶν ἐρύματα, τῆς ἐπίσεως νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους
 τε καὶ Πέρσας. Ἠγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δῆλος
 γεγενημένος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει τινὸς Φερῶν, καὶ καταμε-
 μαδικῶς κατάβασιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν τὴν αὐτήν.
 Ὡς δὲ ἐγένετο τῆτο δῆλον ὅτι εἶχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὲ
 ἔφευγον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ὅπη ἠδύνατο ἕκαστος. Κῦρος
 δὲ ἄρα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῆίει εἰς τὴν πόλιν, καὶ παρήγγειλεν ἐκ
 τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖσος κατακλεισάμενος
 ἐν τοῖς βασιλείοις, Κῦρον ἐβόα· ὁ δὲ Κῦρος τῆ μὲν Κροῖσος
 φύλακας κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχομένην
 ἄκραν, ὡς εἶδε τὸς μὲν Πέρσας φυλάσσοντας τὴν ἄκραν ὥσπερ
 ἔδει, † τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὄπλα ἔρημα, (καταδεδραμήκεσαν
 γὰρ ἀρπασόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν) εὐδὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν
 τὸς ἀρχοντας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπίεναί ἐκ τῆ στρατεύματος
 τάχιστα. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἀνασχοίμην πλεονεκτῆντας ὄσων
 τὸς ἀτακτῆντας. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ἐπίστασθε ὅτι παρесе-
 κευαζόμεν ἐγὼ ὑμᾶς τὸς ἐμοὶ συστρατευομένους πᾶσι Χαλ-
 δαίοις μακαριστὸς ποιῆσαι· νῦν δ', ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἢν
 τις καὶ ἀπίσιν ὑμῖν κρείττων ἐντύχη. Ἀκύναντες ταῦτα οἱ
 Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε καὶ ἰκέτευον παύσασθαι ὀργιζόμενον, καὶ
 τὰ χρήματα πάντα ἀποδώσειν ἔφασαν. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι εὐδὲν
 αὐτῶν δεοίτω. Ἀλλ' εἴ με, ἔφη, βέλεσθε παύσασθαι ἀχρό-

* Ὡς δ' ἐγένετο] Leuclavius et alius, (quem exemplar illius, vitii imitabilē, solet decipere) exhibent, ὁ δ' ἰγένετο, &c. re ipsā reclamante, invitūque aded ceteris libris, quos vidi, omnibus.

† Τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων, &c.] Muretus hæc verba sic vertenda censet, Chaldeorum autem tentoria desertu. Vult enim ὄπλα dici non arma tantum, sed eum quoque locum, in quo milites tendunt, in quo consistunt interquiescendi causā. Hanc vocis istius interpretationem locis aliquot adductis, in quibus ὄπλα εἶσθαι dicuntur milites, eum locum sibi sumunt, ubi consistant, confirmare nititur. Quæ verò adducit loca, exitant ἀναβ. lib. 4. p. 190, 192, et passim alibi. Quibus, si libet, addas licet quæ occurrunt apud Dionys. Halic. Antiq. Rom. lib. 3. c. 57. lib. 9. c. 23. et sæpè alibi. Nec quiquam, opinor, negaverit τὰ ὄπλα τρέσθαι pro στρατοπέδωσθαι apud Historicos Græcos passim usurpari. At quâ ratione hinc effici possit, ὄπλα per se posita pro tentoriis accipi debere, haud equidem video. Quàm rectè igitur vocem istam sic exposuit Muretus, aliorum sit iudicium.

μενον, ἀπόδοτε πάντα ὅσα ἐλάβετε τοῖς διαφυλάξασι τὴν ἄμραν. Ἦν γὰρ αἰσθάνονται οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονκτῆσιν οἱ εὐτακτοὶ γενόμενοι, πάντα μοι καλῶς ἔξει. Οἱ μὲν δὲ Χαλδαῖοι ἔτως ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος· καὶ ἔλαβον οἱ παιδόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα χρήματα· ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τὴς ἑαυτῆ ὅπρ ἐδόκει τὸ ἐπιτηδειότατον εἶναι * τῆς πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον. Ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ᾧ δέσποτα, ἔφη· τῆτο γὰρ ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ τῆδε δίδωσί σοι, καὶ ἐμοι, προσαγορεύειν. Καὶ σύ γε, ἔφη, ᾧ Κροῖσε· ἐπέπερ ἄνδρωποι ἐσμὲν ἀμφοτέροι. Ἀτὰρ, ἔφη, ᾧ Κροῖσε, † ἀρ' ἂν τι μοι ἐδελήσαις συμβελεῦσαι; Καὶ βελόμην γ' ἂν, ἔφη, ᾧ Κῦρε, ἀγαθὸν τι σοι εὐρεῖν· τῆτο γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν καὶ μοι γενέσθαι. Ἀκρσον τοίνυν, ἔφη, ᾧ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὄρῶν τὴς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολλὰ κεινδυνευκότας, καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν ‡ τὴν πλεσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μετὰ Βαβυλῶνα, § ἀξίῳ ὠφεληθῆναι τὴς στρατιώτας. Γινώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι εἰ μὴ τινα καρπὸν ληφονται τῶν πόνων, ἔ δυνήσομαι αὐτὴς πολὺν χρόνον παιδομένους ἔχειν.

* Τῆς πόλεως, &c.] Itā rectè Stephanus edidit. Vulgò scribitur, — τῆς πόλεως μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, παρήγγειλεν ἀριστοποιεῖσθαι. Sed et Leunclavius vidit eo quo reposuimus modo rectius scribi; mutata scilicet distinctione et copulā καὶ adjectā, quam, teste Leunclavio, Budensis etiam liber habet.

† Ἀρ' ἂν τι, &c.] Lege Herodot. lib. I. c. 88, et seq.

‡ Τὴν πλεσιωτάτην, &c.] Cyrus reconditis iis potiri jam incipit thesauris, quos Deus per Prophetam *Istiam*, c. xlv. v. 3. ci fe daturum olim promiserat. Alterā scilicet ex opulentissimis, quotquot usquam gentium fuerunt id ætatis, urbibus expugnatā, mox alteram, fœmno vinoque sepultam, pari invasurus est successu. Herodot. l. I. c. 29. Σάρδεις ἀκμάζουσαι πλούται. Strabo lib. 13. T. 2. p. 928. Αἱ δὲ Σάρδεις πόλις ἐστὶ μισγάλη, &c. et eod. lib. p. 930, 931. Plin. H. N. lib. 5. c. 29. Celebratur (Lydia) maximè Sardibus in latere *Tmoli montis*. Vide *Polyæn.* lib. 7. c. 6. Accidit autem hæc Sardium expugnatio an. M. 3456. P. J. 4166. ante æram Christ. 548.

§ Ἀξίῳ ὠφεληθῆναι, τοῖς, &c.] Itā MS. Bodl. et edit. *Leuncl. Ald. Eton.* aliæque, Eandem Iectionem *Pbithelphus* in suo etiam libro invenit. *Gabriclius* ex suis exemplaribus hanc scripturam adfert — ὠφελῆθῆναι γινώσκω γὰρ, &c. quam secutus est *Stephanus*. Miror tamen hunc de omnis vocibus istis, τοῖς στρατιώταις, contra plurimum librorum fidem, nē unum quidem addidisse verbum. *Mureto* quoque vulgata displicet scriptura; atque aded pro τοῖς scribendum αὐτοῖς, et vocem στρατιώτας delendam censet. Utunque verò vocum istarum, τοῖς στρατιώταις, ingrata videatur repetitio, eas tamen temere sublatas nolim. Rectè enim *Cl. Hombergius* ad Joh. v. 36. notat, Auctores ejusmodi repetitione uti, cūm persona vel res, de quā loquuntur, per interjectionem plurium commutatum, remotior est; quo casu, sæpeque solemus verbum αὐτοῖς vel pronomen aliud demonstrativum adhibere ad indicandam rem, de quā loquimur, *Æli.* V. H. l. 8. c. 9. Ἀρχέλιαν — Κρατίνας — ἀπίκτινε τὸν κραστὴν, ὁ Κρατίνας Ἀρχέλιαν. Idem. l. 9. c. 4. ἐζηλοτύπησε δὲ Πολυκράτης, ὅτι τὸν Σμερδῖον — καὶ ἀπίκτινε τὸν παιδα ὁ Πολυκράτης. Vide etiam l. 10. c. 22.

Διαρπάσαι μὲν ἔν' αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν ἔβέλομαι· τὴν τε γὰρ πόλιν νομίζω ἄμα διαφθαρεῖναι, ἔν' τε τῇ ἀρπαγῇ εὖ οἶδ' ὅτι * οἱ πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν. Ἀκέσας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Ἀλλ' ἐμὲ, ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς ἕς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἐδέλω, ὅτι διαπέπραγμαί παρὰ σὲ μὴ ποιῆσαι ἀρπαγὴν, μηδὲ εἶσαι ἀφανισθῆναι παῖδας καὶ γυναῖκας· ὑπεσχόμεν δὲ σοι ἀντὶ τέτων ἢ μὴν παρ' ἐκόντων Λυδῶν ἔσεσθαι πᾶν ὅ,τι καλὸν κἀγαθὸν ἐστὶν ἐν Σάρδεσιν. Ἦν γὰρ ταῦτα ἀκέσῳσιν, † οἶδ' ὅτι ἄξῃσι πᾶν ὅ,τι ἐστὶν ἐνθάδε καλὸν κτῆμα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· καὶ ὁμοίως εἰς νέωτα πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πόλις ἔσται. Ἦν δὲ διαρπάσης, καὶ αἱ τέχναι σοι, ἃς πηγὰς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμένοι ἔσονται. ‡ Εἴξεστι δὲ σοι ἰδόντι ταῦτα, ἐλθόντι ἔτι καὶ περὶ τῆς ἀρπαγῆς βελεύσασθαι. Πρῶτον δὲ, ἔφη, ἐπὶ τὰς ἐμεῖς Δησαυρὸς πέμπει, καὶ παραλαμβάνέτωσαν οἱ σοὶ φύλακες παρὰ τῶν ἐμῶν φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα ἔτω συνήνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὡσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος·

Τάδε δέ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Κροῖσε, λέξον, πῶς ἀποβέβηκε τὰ ἐκ τῆς § ἐν Δελφοῖς χρηστηρίῳ· σοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάνυ τεθεραπεῦσθαι ὁ Απόλλων, καὶ σὲ πάντα ἐκείνῳ κειδόμενον πράττειν. Εβελόμεν δ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔτως ἔχειν· νῦν δὲ πᾶντα τὰναντία εὐδὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων || προσηνέχθην τῷ Απόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κῦρος, δίδασκει πάνυ γὰρ παράδοξα λέγεις. Ὅτι πρῶτον μὲν, ἔφη, ἀμελήσας ἐρωτᾶν

* Οἱ πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν] MS. Bodl. οἱ πονηρότατοι. Sed positivum et superlativum pro se invicem usurpant docent passim Grammatici. Confer. Matt. xxii. 36. ubi supra sunt *Maldonatus*, et *Vorsius* Philol. Sacr. par. 2. p. 3, et seq. qui *μεγάλη*, pro *μείστη*, per Hebraïsmum poni putant. Sententiam verò ipsam illustrant hæc verba *Demosthenis*: Ἰτακῶν γὰρ ἡ πονηρία, καὶ τολμηρὸν, καὶ πλεονεκτικόν, καὶ τῶναντίον ἡ καλοκαγαθία ἡσύχιον, καὶ ὀκνηρον, καὶ βραδύ, καὶ δεῖνόν ἐλαττωθῆναι. Orat. pri. in *Ariflogeit*. p. 831, 832. edit. Francf.

† Οἶδ' ὅτι ἄξῃσι] Vulgò, ἄξουσι. Quo modo cum parum commode scribi videret *Stephanus*, adijciendum φέροντες vel ἄγοντες, vel utrumque putabat. Mihi verò mutatione unius literæ rectius huic loco consuli posse visum est. Nec aliter restituendum ante nos monuerunt *Leunclavius* et *Muretus*.

‡ Εἴξεστι δὲ σοι] In MSto Bodl. reperitur, Εἴξεσαι, &c. quod reponendum, delendumque ἐλθόντι, quod mox sequitur, censet *Muretus*. Sed nobis hæc ita displicet vulgata lectio, ut eam contra aliorum librorum fidem immutarem.

§ Ἐν Δελφοῖς] *Delphi*, oppidum nobilissimum Phocidis, templo (quod *Agamedes* et *Trophonius* exædificavisse traduntur *Ciceroni Tuscul. disp.* lib. 1. c. 47.) et oraculis celeberrimum. De situ urbis et primâ templi structurâ vide *Pausan.* in Phocicis p. 618, 619. Phæbum à Constantino tandem M. ex adyto suo extractum fuisse, tripode Constantinopolin lato, tradit *Socrates Histor. Eccles.* lib. 1. c. 16.

|| Προσηνέχθην τῷ, &c.] *Elegans* loquen li genus est *προσηνέσθαι τινι*, pro *versari cum aliquo* et *se quòd tiva ei frabere*. Vide *Heb.* xii. 7. ubi phraseas hujusce vis pleròque latuit interpretet.

τὸν θεὸν εἴ τι ἐδεόμην, * ἀπεπειρώμην αὐτῷ εἰ δύναίτο ἀληθεύειν. Τῷτο δὲ μὴ ὅτι ὁ θεός, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἀνδρωποὶ καλοὶ καὶ γαδοὶ, ἐπειδὴν γινώσκω ἀπιστῆμένοι, ἔ φιλέωσι τὰς ἀπιστῆντας. † Ἐπεὶ μέντοι ἔγνω καὶ μάλα ἄτοπα ἐμῷ ποιῆντος, καὶ πρόσω Δελφῶν ἀπέχοντος, ἔτω δὴ πέμπω περὶ παίδων. Οὐδὲ μοι τὸ μὲν πρῶτον ἐδ' ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δ' ἐγὼ ‡ πολλὰ μὲν πέμπων ἀναδήματα χρυσᾶ, πολλὰ δ' ἀργυρᾶ, πάμπολλα δὲ δύων, ἐξίλασάμην ποτὲ αὐτὸν, ὡς ἐδόκεν, τότε δὴ μοι ἀποκρίνεται ἐρωτῶντι τί ἂν μοι ποιήσαντι παῖδες γένοιτο· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι ἔσοιτο. Καὶ ἐγένοντο μὲν, (ἐδὲ γὰρ ἐδὲ τῷτο ἐψεύσατο) γενόμενοι δὲ ἐδὲν ἄνησαν. Οὐ μὲν γὰρ, κωφὸς ἂν διετελεῖ· ὁ δὲ, ἀριστος γενόμενος, ἐν ἀκμῇ τῷ βίῳ ἀπᾶλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τὰς παῖδας συμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν τί ἂν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι· ὁ δὲ μοι ἀπεκρίνατο, § ΣΑΥΤὸΝ ΓΙΝΩΣΚΩΝ, ΕΥΔΑΙΜΩΝ, ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑΣΕΙΣ. || Ἐγὼ δὲ ἀκούσας τὴν μαντείαν ἥσθη· ἐνόμιζον γὰρ τό γε ῥᾶστόν μοι αὐτὸν προστάζοντα, τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι. Ἄλλως μὲν γὰρ γινώσκειν τὰς μὲν οἷόν τ' εἶναι, τὰς δ' ἔ· ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ, πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἀνδρωποῦ εἶδέναι. Καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, ἐδὲν ἐνεκάλεν μετὰ τὸν τῷ παιδὸς θάνατον ταῖς τύχαις. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεπέισθη ὑπὸ τῷ Ἀσσυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα κίνδυνον ἤλθον· ¶ ἐσώθη μὲντοι ἐδὲν κακὸν λαβών. Οὐκ αἰτιῶμαι δὲ ἐδὲ, τάδε τὸν θεόν. Ἐπεὶ γὰρ ἔγνω ἑμαυτὸν μὴ ἰκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν ἐμοί. Νῦν δ' αὖ πάλιν ὑπὸ τε πλείτε τῷ παρόντος διαδρευπτόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων με προστάτην γενέσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν δόρων ἂν

* ἀπεπειρώμην αὐτῷ, &c.] *Leges Herodot. lib. 1. 47 et 48.*

† Ἐπεὶ μέντοι ἔγνω] *Ita rescriptum ex consentientibus Stephani et Leunclavi conjecturis. Præus legebatur ἔγνω.*

‡ Πολλὰ μὲν, &c.] *Vide sis Herodot. lib. 1. c. 50, 51. et de Cræsi filii c. 43. 85. necnon A. Gell. lib. 5. c. 9.*

§ ΣΑΥΤὸΝ, &c.] *Vim præcepti istius, γινώθι σαυτὸν, in hunc modum interpretatur Cicero Tuscul. disp. lib. 1. c. 22. Nescit animum tuum, h. e. explora et considera tuam imbecillitatem. Vide porro, si tanti sit, quæ de eodem præcepto congessit Stobæus ferm. 21.*

|| Ἐγὼ δὲ ἀκούσας, &c.] *Legitur etiam ἐπεὶ δὲ ἀκούσας, vel ἐπεὶ δὲ ἠκούσα. Sed Stephanum omni pro sequendum duxi; qui pro lectionibus istis, ex vet. exempl. auctoritate substituit, ἐγὼ δὲ ἀκούσας. Eandem lectionem ex vetustis suis exemplaribus adiecit Gabrieli.*

¶ Ἐσώθη μὲντοι, &c.] *Leges, si placet, Diodor. Sic. lib. 13. p. 151.*

ἰδίδοσάν μοι, καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, οἳ με κολακεύοντες ἔλεγον ὡς εἰ ἐγὼ ἐδέλομαι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο, καὶ μέγιστος ἂν εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιούτων δὲ λόγων ἀναφυσώμενος, ὡς εἶλοντό με πάντες οἱ κύκλω βασιλεῖς προστάτην τῆς πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἱκανὸς ἂν μέγιστος γενέσθαι· ἀγνοῶν ἄρα ἑμαυτὸν, ὅτι σοι ἀντιπολεμεῖν ἱκανὸς ἤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δ' ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκῆντι * τῶν δ' ἐμῶν προγόνων ἀκῶ τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλευθέρου γενέσθαι. Ταῦτ' ἔν ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, γινώσκω μὲν ἑμαυτὸν· σὺ δ' ἔτι δοκεῖς ἀληθεύειν τὸν Απόλλω, ὡς εὐδαιμόν' ἔσομαι γινώσκων ἑμαυτόν; Σὲ δ' ἐρωτῶ διὰ τῆτο, ὅτι ἀριστ' ἂν μοι δοκεῖς εἰκάσαι τῆτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ γὰρ δύνασαι πείθῃσαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βελήν μοι δὸς περὶ τῆτος, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ σε ἐνοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν, οἰκτείρω τέ σε, καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γαναϊκά τε ἔχειν, ἢν εἶχες, καὶ τὰς θυγατέρας (ἀκῶ γὰρ σοι εἶναι) καὶ τὸς φίλους, καὶ τὸς δεράποντας, † καὶ τράπεζαν σὺν οἴαπερ ἐζήτε· μάχας δὲ σοι καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἔτι βελεύς ἀποκρίνασθαι περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω, ἢν ταῦτά μοι ποιήσης ἢ σὺ λέγεις, ὅτι ἢν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτήν, καὶ ἐγὼ συνεγίνωσκον αὐτοῖς, ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάζω. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, ‡ Τίς δὲ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακαρίαν βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνή, εἶπεν, ὦ Κῦρε· ἐκείνη μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ τὸ ἴσον μετεῖχε· φροντίδων δὲ ὅπως ταῦτα ἔσται, καὶ πολέμου καὶ μάχης ἔμετῆν αὐτῇ. Οὕτω δὲ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ κατασκευάζειν, ὥσπερ ἐγὼ ἢν ἐφίλει μάλιστα ἀνθρώπων ὥστε τῷ Απόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χάρις τήρια ὀφειλήσειν. Ἀκῶσας δὲ ὁ Κῦρος τῆς λόγους αὐτῆς,

* Τῶν δὲ ἐμῶν, &c.] An. M. 3286. J. P. 3996. ante ær. Christ. 718. ab Heraclidis Lydorum regnum ad Cræsi genus, qui vocabantur Mermnadæ, translatum est. Gygem, (cujus abnepos erat Cræsus) Candaulis Heraclidarum novissimi fatellitum, vitam simul et regnum huic eripuisse tradit Herodotus lib. I. c. 7, et seq. Et regiarum pecudum pastorem fuisse Gygem in lib. 2. de Repub. haud longè ab initio adfirmat Plato.

† Καὶ τράπεζαν] Hoc vocabulo victus significatur etiam Aët. vi. 2.

‡ Τίς δὲ ἴ, &c.] Ità libri, quos vidi, omnes. Gabriellus in suis invenit exemplaribus; Τίς δ' ἢν ἔχων—et mox, Εκείνη πᾶρ τῶν μὲν ἀγαθῶν, &c. quas lectiones probat Stephanus.

ἐδαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν· * ἤγετο δὲ τοιοῦτον ὅσοι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο· εἴτ' ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομίζων αὐτὸν εἶναι, εἴτε καὶ ἀσφαλέστερον ἔτως ἠγόμενος. Καὶ τότε μὲν ἔτως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ' ὑστεραία καλέσας ὁ Κῦρος τὰς Φίλκας καὶ τὰς ἠγεμόνας τῆ στρατεύματος, τὰς μὲν αὐτῶν ἔταξε τὰς Δησαυρὰς παραλαμβάνειν, τὰς δ' ἐκέλευσεν, ὅποσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὅποια ἂν † οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, ‡ ἔπειτα τὰ ἄλλα χρήματα παραδεχομένους, ἐν ζυγιάστροις στήσαντας ἐφ' ἀμαζῶν ἐπισκευάσαι, καὶ διαλαχόντας τὰς ἀμάξας κομίζειν ὅποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται· ἵνα ὅποι καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαστοι τὰ ἄξια. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίησαν·

Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἶπατε μοι, ἔφη, εἰράκε τίς ὑμῶν Ἀβραδάτην; Δαυμάζω γάρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν Δαμίζων ἐφ' ἡμᾶς, νῦν ἐδαμῆ φαίνεται. Τῶν δ' ὑπηρετῶν τις § ἀπεκρίνατο ὅτι, ὦ δέσποτα, ἐζή, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέδανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἄρμα εἰς τὰς Αἰγυπτίους· οἱ δ' ἄλλοι, πλὴν τῶν ἐταίρων αὐτῆ, ἐξέκλιαν, ὡς φασιν, ἐπεὶ τὸ στίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτῆ ἡ γυνή, ἀνελομένη τὸν νεκρὸν, καὶ ἐνδεμένη εἰς τὴν ἀρμάμαζαν, ἐν ἣ περ αὐτὴ ὤχεϊτο, προσκεκομικέναι αὐτὸν ἐνθάδε πη πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. Καὶ τὰς μὲν εὐνύχας καὶ τὰς Δεράποντας αὐτῆ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφῳ τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγασιν ὡς κάθηται χαμαὶ, κεκοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτῆ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκέσας ὁ Κῦρος || ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρόν, καὶ εὐδὺς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον, λαβὰν χιλιῆς

* ἤγετο δὲ, &c.] Sapientis hoc imperatoris consilium memoratur etiam in *Valesii* excerptis ex *Diador.* p. 241. et ex *Nic. Damasc.* p. 454. et 462.

† Οἱ μάγοι, &c.] Vide p. 147.

‡ Ἐπειτα τὰ] Vide p. 142. not. b. Sic infra pauld——πρῶτον μὲν Ἐστία ἴθυσιν, ἔπειτα Διὶ, &c.

§ Ἀπεκρίνατο ὅτι, &c.] Vide quæ notavimus p. 162.

|| Ἐπαίσατο ἄρα τὸν, &c.] Dolentis signum: vide *Jer.* xxxi. 19. *Ezek.* xxi. 12. *Homerus* II. μ'. v. 162.

Δὴ ῥα τότε ἤμωζεν τε καὶ ἄ' πεπλήγετο μηρῷ
Ἀσιος Τριτακίδης——

Idem. *Odyss.* v. v. 198.

Ὡμωζεν τ' ἄρ' ἔπειτα, καὶ ὦ πεπλήγετο μηρῷ
Χιρσὶ καταπηνήσ' ἰλοφουρόμινος——

ἵππεως ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν ὅ,τι δύναιντο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρῶν φίλων· καὶ ἀγαθῶ τετελευτηκότι, μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἐπομένους ἀγέλας καὶ βῆς καὶ ἵππους, εἶπε τέτῳ καὶ ἄλλα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν ὅποι ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγεῖν τῷ Αβραδάτῃ.

Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα * χαμαὶ καθήμενην καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ εἶπε, Φεῦ ὦ ἀγαθῆ καὶ πιστῆ ψυχῇ, οἴχη δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς· καὶ ἕμεα ἐδεξιῖτο αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ τῆ νεκρῆ ἐπηκολοῦθησεν· ἐπακόποτο γὰρ κοπίδι † ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. Οὗ δὲ, ἰδὼν, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἤλγησε· ‡ καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο, καὶ δεξιὰ μὲν δὴ παρὰ τῆ Κῦρε ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς οἷόν τ' ἦν προσήρμοσε· καὶ εἶπε, Καὶ τᾶλλα τοι, ὦ Κῦρε, ἔτως ἔχει. Ἀλλὰ τί δεῖ σε ὄραϊν; Καὶ ταῦτ' ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ ἔχ' ἥκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σέ, ὦ Κῦρε, ἔδεν ἦττον. Ἐγὼ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ ἔτω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἀξίος λόγου φανείη· αὐτός τε οἶδ' ὅτι ἔτος ἔ' τῆτο ἐνενόει § ὅ,τι πείσοιτο, ἀλλὰ τί ἂν σοι ποιήσας

* Χαμαὶ καθήμενην] Vide supra p. 154. not. 4.

† Τὸ πὸ τῶν, &c.] Leunclavius libri Budensis scripturam hanc sequutus est, ἀπακόποτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. Ipse tamen et Stephanus una viderunt genitivum, non dativum, hic locum habere. Itaque Leunclavius quidem potius ὑπὸ του, quam illud ὑπὸ τῶν scribendum censet: Stephanus, vel retinendam vulgatam scripturam, vel reponendum——— ὑπὸ του τῶν, &c. i. e. ὑπὸ τίνος τῶν, &c. quòd articulum τῶν haud faciliè prætermisissum fuisse judicet. Sed, παρὰ γ' ἱμοι κριτῆ, receptam illi lectionem frustra folicitarunt: cum satis commodè ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων manus abscissa dicatur, quæ ὑπὸ τίνος τῶν Αἰγυπτίων erat abscissa. Simili plane modo supra loquitur Gobryas lib. 4. p. 236. de *Nerigliffoto* Assyriorum rege; ἐπεὶ δὲ ἐκείνος μὲν πέθνηκεν ὑφ' ἑμῶν.

‡ Καὶ ἡ γυνὴ δὴ ἀνωδύρατο, &c.] Haud ita dissimilem *Cornelia* dolentis imaginem representat *Lucanus*, l. 9. v. 109, et seq.

Sic ubi fata, caput ferali obducit amictu,

Decrevitque pati tenebras———

—sævumque arētē complexa dolore,

Perfruitur lacrimis, et amat pro conjuge luctum.

Panthéam autem argumentum Epici carminis fecerat *Soterichus* Poëta ἐπόποιος, ut narrat *Suidas* ad v. Σωτήριχος.

§ Ὅ,τι πείσοιτο] Existat hæc lectio, Leunclavio teste, in libro Budensi; cujus etiam in MSto Bodl. haud obscura remanent vestigia; exhibet enim πῆσοιτο, haud penitentiam sanè scripturam; nam legitur et πείσομαι et πῆσομαι in futuro verbi, πάσχω. Quæ verò Stephanus de hoc πείσοιτο tanquam à πείθεσθαι formato congestit, ἀπροσδιόνυσα omninò sunt. In libris vulgatis pessimè scribitur ὅ,τι ποίσοιτο. Nostram lectionem ipsa loci sententia flagitat, orationisque tuetur series; nam sic illa modò, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ἥκιστα ἔπαθεν, &c. eam etiam ex suis exemplaribus adfert *Gabriellus*, et recipiendam monet *Muretus*. Sed, exemplum ejusdem prorsus orationis seriei et locutionis, dubitationem quod omnem tollat, ex ipso adferam *Xenophonte*: —ὡς μὴ τῦτο μόνον ἐνοῶνται τί πιστεύονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολλῶ, &c. exped. lib. 3. p. 177. edit. *Steph.*

χαρίζοιτο.

χαρίσαιτο. Καὶ γὰρ ἔν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη, ζῶσα παρακάθημαι. Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μὲν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγγετο, Ἀλλ' ἔτος μὲν δὴ, ὦ γυναῖκα, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δὲ λαβῶσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμῆ· (παρῆν δὲ Γαβρῦας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες) ἔπειτα δ' ἔφη, ἴσθι ὅτι ἐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μῆμα πολλοὶ χάσασιν * ἀξίως ὑμῶν, καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, ἐκ ἔρημος ἔση, ἀλλ' ἐγὼ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τὰλλα τιμήσω, καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτῇ ἐδέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ὄντινα χρήξεις κομισθῆναι. Καὶ ἡ Πάνδεια εἶπεν, Ἀλλὰ δάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐ μὴ σε κρύψω πρὸς ὄντινα βέλομαι ἀφικέσθαι.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπήει, κατοικτείρων τὴν τε † γυναῖκα, οἷς ἀνδρὸς στεροῖτο, καὶ τὸν ἀνδρα, οἷαν γυναῖκα καταλιπὼν ἐκέτ' ὄψοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τῆς μὲν εὐνέχως ἐκέλευσεν ἀποστῆναι· (ἕως ἂν, ἔφη, τόνδε ἐγὼ οὐδύρωμαι ὡς βέλομαι) τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὴ ἀπόδάνη, περικαλύψαι αὐτὴν τε καὶ τὸν ἀνδρα ἐν ἐνὶ ἱματίῳ. Ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκετεύεσσα μὴ ποιεῖν τῆτο, ἐπεὶ ἐδὲν ἦνυε, καὶ χαλεπαίνεσαν εἴρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινιάκη πάλαι ‡ παρεσκευασμένη, σφάττει ἑαυτὴν, καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέγνα τῆ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέδηθησκεν. Ἡ δὲ τροφὸς ἀναλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνδεια ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἦσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεῖς, ἴεται εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. § Οἱ δὲ εὐνῆχοι,

* Ἀξίως ὑμῶν,] Vulgò, ὑμῶν. ex dignitate nostrâ. Sed Leunclavio Stephanoque libens accedo, qui potius legendum putant ἀξίως ὑμῶν, ex dignitate vestrâ; scil. Abradata et Panthée. Hæc autem invicem permutari solere pronomina, neminem exemplaribus Græcis versandis adfectum latet.

† Γυναῖκα, οἷον ἀνδρὸς, &c.] Gemina huic existat locutio apud Platonem, sub fin. Phæd. de morte Socratis loquentem. ὥστε ἰγκαλυψάμενος ἀκινιάκων ἱματίῳ· οὐ γὰρ δὴ ἐκινῶν γέ, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ σύχην, οἷον ἀνδρὸς ἐταίρου ἰσθημένους εἶν. ubi λογιζόμενος, vel quid simile, ex mente Budæi, subaudiendum.

‡ Παρασκευασμένη] Stephanus legit, παρασκευασμένη, alterâ illâ voce in marginem rejectâ. Nos MStum Bodl. editiones Ald. Leuncl. Etion. aliâque sequuti sumus.

§ Οἱ δὲ εὐνῆχοι] Notum est, apud Orientis reges frequentes fuisse Eunuchos, quos primùm Gynæceis prefeceerunt, deinde etiam omnis generis honoribus onârunt. Hinc factum, ut nomen

εὐνέχοι, ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες, σπασάμενοι
 κἀκείνοι τὰς ἀκινάκας, ἀποσφάττονται, ἔπερ ἔταξεν αὐτὰς
 ἑστηκότες. * Καὶ νῦν τὸ μνήμα μέχρι τῆ νῦν τῶν εὐνέχων
 κελῶσθαι λέγεται καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἀνω στήλῃ, τῆ ἀνδρὸς καὶ
 τῆς γυναικὸς ἐπιγεγραῖφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύρια γραμ-
 ματα κάτω δὲ εἶναι τρεῖς λέγσει στήλας, καὶ ἐπιγεγραῖφθαι,
 † ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ. Ο δὲ Κῦρος, ὡς ἐπλησίασε τῷ πά-
 ρει, ἀγασθεῖς τε τὴν γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος ἀπῆει
 καὶ τέτων μὲν ἢ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν πάντων τῶν
 καλῶν, καὶ τὸ μνήμα ὑπερμέγεδες ἐχώσθη, ὡς φασιν.

Ἐκ δὲ τέττε στασιάζοντες † οἱ Κᾶρες καὶ πολεμῆντες πρὸς
 ἀλλήλους, ἅτε τὰς οἰκῆσεις ἔχοντες ἐν ἔχυροῖς χωρίοις, ἐκά-
 τεροι ἐπεκαλῆντο τὸν Κῦρον. Ο δὲ Κῦρος αὐτὸς μένων ἐν
 Σάρδεσι μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ κρίεις, ὡς τῶν μὴ πειδομένων
 § ἐρείψαν τὰ τείχη || Ἀδύσιον δὲ ἄνδρα Πέρσην, καὶ τᾶλλα

8κ

nomen illud tralatitio significatu, *avlicum et praefectum regium*, quanquam minimè exfectum, significaret. Quò spectat, quòd Act. viii. 27. ὁ εὐνούχος à Syro **ΠΟΤΙΦΑΡ** dicatur, i. e. πιστὸς ab officio, nempe (ut bene ad eum locum Cl. de Dieu) non verò à corporis vitio. Potiphar certè, qui eadem voce, Gen. xxxvii. 36. et xxxix. 1. à Syro interpr. designatur, vir fuit; quippe qui uxorem habuerit.

* Καὶ νῦν τὸ, &c.] Vitiōsa esse hæc, Καὶ νῦν τὸ μνήμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν, &c. atque adeò post *μέχρι*, temerè illa τοῦ νῦν, repetita de superioribus, irrephilè putat Leunclavius. Eidem, *μέχρι τῶν εὐνούχων*, nihil aliud est, quàm si dicas, *usque ad locum quo eunuchi se jugulāvunt*. Camerarius eandem, teste Stephano, lectionem quam Leunclavius recipiendam censuit, ex suo exemplari adfert; et in annotationibus ità locum vertit *Atque nunc monumenti tumulus extare dicitur, ad eunuchos, seu eunuchorum monumenta, pertinens: at in ipsâ libri interpretatione, lectionem quam habemus sic reddit, Et nunc monumenti eunuchorum tumulus ad bodiernum usque diem extare dicitur*. Gabrilius quoque eodem ferè modo vulgatam, quam sequutus est, lectionem reddit. Stephanus aut sibi displicere *μέχρι τοῦ νῦν*, cum præcedat *νῦν*: sed nec mutationem illam; *μέχρι τῶν εὐνούχων*, ut probat. Priùs illud *νῦν*, ut mihi quidem videtur, rectiùs forsan mutatum fuerit, quàm postèrius unà cum articulo τοῦ sublaturum. An igitur legendum, Καὶ μὴν τὸ μνήμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν, &c.

† ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ] Ità MS. Bodl. et editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliæque. Stephanus perperam exhibet *εὐνούχων*, quòd haud dubiè *σχόλιον* est; quo significatur, sceptrigeros Xenophonti esse eunuchos. Vide quæ modò dicta sunt not. i. Leunclavius se coram vidisse ait, Constantinopoli ad portam Osmaneam eunuchos in illius Sultani feraio, verè *septuchos* sive *sceptrigeros* esse, more de Persis hoc antiquissimo à Turcis usurpato. Gestant enim scepra, quæ dignitatis ei officiorum insignia sunt, ut apud Romanos, fasces, apud Græcos imperatores Christianos recentiores, baculi, qui linguâ Græcorum *σκήπτρων* adpellationem habent. Hæc autem in Pandectè rerum Turcicarum Leunclaviano pluribus declarata videre licet, cap. 173 et 199.

‡ Οἱ Κᾶρες, &c.] De quibus ità *Pomp. Mela*, lib. i. c. 16. *Genus usque eo quondam armorum pugnaeque amans, ut aliena etiam bella mercede ageret. Hæc castella aliquot sunt, &c.* Vide Herodot. lib. i. c. 171. Hoc autem bellum civile inter Caras ortum est, ex Ufferii mente, anno ante aram Christianam 547.

§ *Ἐρείψαν*] Sic rectè MS. Bodl. et editiones principes. In *Florent.* edit. legitur *ἐρείψων*, non sine aperto mendo: mendosè itidem *Ald.* repræsentat *τερείψων* pro *ἐρείψων*. Sed ob initialium literarum affinitatem facillimus Grammatologo fuit lapsus. Liber Budensis. Leunclavio teste, pro *ἐρείψων* exhibet *κατερείψων*.

|| *Ἀδύσιον*] Hoc nomen pro vulgato illo *Καδύσιον*, adicientibus Camerario, Stephano et Leunclavio,

ἐκ ἄφρονα ἐδ' ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δὴ εὐχαριν, πέμπει ἐπὶ τὴν Καρίαν, στράτευμα δὲς· καὶ Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν. Ὡν ἕνεκα ἐδ' ἔπεμπε πάποτε Πέρσῃ σατραπὴν ἔτε Κιλικῶν ἔτε Κυπρίαν, ἀλλ' ἦρκεν αὐτῷ ἀεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες. * δασμὸν μέντοι ἐλάβανε, καὶ στρατείας, ὁπότε δέοιτο, ἐπήγγελεν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἀδύσιος ἄγων τὸ στράτευμα ἐπὶ τὴν Καρίαν ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρῶν παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, ἔτοιμοι ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τείχη, ἐπὶ κακῶ τῶν ἀντιστασιαζόντων. Ὁ δὲ Ἀδύσιος πρὸς ἀμφοτέρους † ταυτὰ ἐποίει· δικαιοτέρα τε ἔφη λέγειν τέττες ὁποτέρους διαλέγοιτο, λαθεῖν τε ἔφη δεῖν τὲς ἐναντίας φίλες σφᾶς γενομένους, ὡς δὴ ἔτω μᾶλλον ἐπιπεσῶν ἀπαρασκευοῖς τοῖς ἐναντίοις. Πιστὰ δ' ἤξιε γενέσθαι, καὶ τὲς μὲν Κᾶρας ὁμόσαι ἀδόλως τε δέξασθαι εἰς τὰ τείχη σφᾶς, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῷ Κύρῃ καὶ Περσῶν. αὐτὸς δὲ ὁμόσαι θέλειν ἀδόλως ἵεναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν δεχομένων. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀμφοτέροις λάθρα ἐκατέρων νύκτα συνέθετο τὴν αὐτὴν, καὶ ἐν ταύτῃ ‡ εἰσήλατο εἰς τὰ τείχη, καὶ παρέλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ καθεζόμενος εἰς τὸ μέσον σὺν τῇ στρατιᾷ, ἐκάλεσεν ἐκατέρων τὲς § ἐπικαιρίας. Οἱ δὲ, ἰδόντες ἀλλήλους, ἠχθέσθησαν, νομίζοντες ἐξηπατῆσθαι ἀμφοτέροι. Ὁ μέντοι Ἀδύσιος ἔλεξε τοιάδε, Ἐγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὧμοσα ἀδόλως εἰσεῖναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν δεχομένων. Εἴπερ ἔν ἀπολῶ ὁποτέρους ὑμῶν, νομίζω ἐπὶ κακῶ εἰσεληλυθέναι Καρῶν· ἦν δὲ εἰρήνην ὑμῖν ποιήσω καὶ ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι ἀμφοτέροις τὴν γῆν, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγαθῶ παρεῖναι. || Νῦν δὲ χρῆ

Leunclavio, ambiguitatis vitandæ gratiâ reposuimus. Nam Καδούσιος in hoc etiam ipso opere passim gentis est nomen.

* Δασμὸν μέντοι, &c.] Confer Herodot. lib. 3. c. 90, et seq.

† Ταυτὰ] Ità scripsimus, Stephani et Leunclavii editiones sequuti: in aliis minùs rectè legitur ταῦτα.

‡ Εἰσήλατο] Verbum hoc, quod in MSto Bodl. et in omnibus ferè editis libris comparèt, temerè ex textu sustulit tandem Leunclavius, ejusque in locum substituit εἰσήλασεν. Mureto εἰσήλασεν melius visum est. Equidem utrumque σχόλιον pro germanâ lectione amplexum esse arbitror. Προσέμοια enim sunt ista: εἰσήλασεν, ἐπήλασεν—εἰσεπήλασεν, (en vocabulum nostro huic planè cognatum!) &c. J. Poll. lib. 9. c. 8. Nec, opinor, frustrà fuerit is, qui in verbo εἰσάλλεσθαι elegantem quandam ἑποτυπώσεως vim quaesiverit; quâ (ut rectè Stephanus et Portus) insignem rei peractæ celeritatem significare, et sub aspectum penè subjicere voluit Auctor. Equitum certè in tali re celer aded solet ingressus esse, ut *insilire* etiam dici queant.

§ Ἐπικαιρίας] Vide supra p. 157.

|| Νῦν δὲ χρῆ] Editi libri in marginibus exhibere solent Νῦν οὖν χρῆ. Sed nihil mutò. Nam ἂν pro ἔν nonnunquam ponitur, commodèque aded reddi potest, *ergo, igitur*. Vide etiam dicta ad p. 100. not. 3.

ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπιμίγνυσθαι τε ἀλλήλοις φιλικῶς, ἐργάζεσθαι τε τὴν γῆν ἀδεῶς, δίδοναι τε τέκνα λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων· ἦν δὲ παρὰ ταῦτα ἀδικεῖν * τὶς ἐπιχειρῆ, τέτοις Κῦρός τε καὶ ἡμεῖς πολέμιοι ἐσόμεθα. Ἐκ τέτε πύλαι μὲν ἀνεωγμένα ἦσαν τῶν τειχῶν, μεστοὶ δὲ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλους, μεστοὶ δὲ οἱ χῶροι ἐργαζομένων· εὐστὰς δὲ κοινῇ ἦγον, εἰρήνης δὲ καὶ εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. Ἐν δὲ τέτῳ ἦκον οἱ παρὰ Κυρε, ἐρωτῶντες † εἴ τι στρατιᾶς προσδέοιτο ἢ μηχανημάτων· ὁ δὲ Ἀδέσιος ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ τῇ παρέσῃ ἔχει ἀλλαχόσε χρῆσθαι στρατιᾷ· καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἀπήγε τὸ στράτευμα, φρερῆς ἐν ταῖς ἀκραις καταλιπών. Οἱ δὲ Κῆρες ἐκέτεον μένειν αὐτὸν· ἐπεὶ δ' ἐκ ἤθελεν, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κῦρον, δεόμενοι πέμψαι Ἀδέσιον σφίσι σατρέαπην.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐν τέτῳ ἀπεστάλκει Ὑστάσπην, στράτευμα ἄγοντα ἐπὶ ‡ Φρυγίαν τὴν περὶ Ἑλλάσποντον. Ἐπεὶ δ' ἦκεν ὁ Ἀδέσιος, μετέγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ἥπερ ὁ Ὑστάσπης προέχεται, ὅπως μᾶλλον πείθοιντο τῷ Ὑστάσπῃ, ἀέσαντες ἄλλο στράτευμα προσίόν. Οἱ μὲν ἔν Ἑλληνας οἱ ἐπὶ θαλάττῃ οἰκῶντες, πολλὰ δόντες δῶρα, διεπράξαντο ὥστε εἰς μὲν τὰ τεῖχη βαρβάρους μὴ δέχεσθαι, δασμὸν δὲ § ἀποφέρειν, καὶ στρατεύειν ὅπῃ Κῦρος ἐπαγγέλλοι. Ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς παρεσκευάζετο μὲν ὡς καδέξων τὰ ἐρυμνὰ καὶ ἐπεισόμενος, καὶ παρήγγελλεν ἕτως· ἐπεὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτῷ οἱ ὕπαρχοι, καὶ ἔρημος ἐγίνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἤλθεν Ὑστάσπῃ, ἐπὶ τῇ Κύρε δίκη. Καὶ ὁ Ὑστάσπας καταλιπών ἐν ταῖς ἀκραις ἰσχυρὰς Περσῶν φρερῆς, ἀπήγει ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτῷ καὶ Φρυγῶν πολλὰς ἰππέας καὶ πελταστὰς. Ὁ δὲ Κῦρος

* Τὶς ἐπιχειρῆ, τοῦτοις, &c.] A singulari ad pluralem numerum subita Noſtro perquam familiaris est transitio. Conf. i Tim. ii. 15. de cujus commatis structurâ vide Cl. Blackwall *Classic. Sacr.* p. 91.

† Εἴ τι στρατιᾶς, &c.] Ità rectè editiones *Leuncl. et Eton.* In aliis, atque in MSto etiam Bodl. perperam legitur *στρατιᾶς*. Iſta autem voces invicem ſepè permutantur. Vide ſis p. 184.

‡ Φρυγίαν τὴν περὶ, &c.] Scil. minorem; quæ regnum *Aſcenaz* Jer. li. 27. vocatur, uti quidem cenſet *Eruditif. Bochartus*, *Georg. Sacr.* l. 3. c. 9. Phrygiam autem illam in Cypri poteſtatem ab *Hyltaſpâ* et *Aduſio* redactam fuiſſe tradit *Uſſerius* anno ante æram Chriſtianiānam 546.

§ ἀποφέρειν] Legitur etiam *ἀποφέρειν*. Minus, opinor, rectè. Nam receptum verbum passim in re simili solet adhiberi: sic supra lib. 4. p. 239. *δασμὸν τε τῆς χώρας ὅστις ἐρερον ἐκρίνη, σοὶ ἀπίσω*, et infra paulò: *Προσῆτε δὲ, Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἀποφέρειν*, &c. *Zonaras* quoque lectionem nostram retinet.

ἐπέστελλε Λαοσίῳ, συμμίζαντα πρὸς * Τσάσπην, τὲς μὲν ἐλομένους Φρυγῶν τὰ σφέτερα, σὺν τοῖς ὅπλοις ἄγειν· τὲς δ' ἐπεδυμήσαντας πολεμεῖν, τῶν ἀφελομένους τὲς ἵππους καὶ τὰ ὄπλα, σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύειν ἐπεσθαι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίησαν.

Κῦρος δὲ ὠρμᾶτο ἐκ Σάρδεων, Φρυγῶν μὲν περὶν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεσι, Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἀμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων. Ἦκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος γεγραμμένα ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἐκάστη ἦν τῇ ἀμάξῃ· καὶ διδὼς τῷ Κῦρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ᾧ Κῦρε, εἴση τὸν τε ὀρθῶς ἀποδιδόντα ἃ ἄγει, καὶ τὸν μῆ. Καὶ ὁ Κῦρος ἔλεξεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποιεῖς, ᾧ Κροῖσε, προνοῶν· ἐμοίγε μόντοι ἄξιαι τὰ χρήματα οἷπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιόι εἰσιν ὥστε ἦν τι καὶ κλέψωσι, τὰ ἐαυτῶν κλέψονται. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδείεν τῶν ἐπιτρόπων † οἳ τε σῶα αὐτοῖς ἀποδιδόειν, οἳ τε μῆ. Ἦγε δὲ καὶ Λυδῶν ἕς μὲν ἑώρα καλλωπιζομένους καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἄρμασι, ‡ καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅτι ᾠοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, τούτους μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις· ἕς δὲ ἑώρα ἀχαρίστως ἐπομένους, τὲς μὲν ἵππους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις τοῖς πρώτοις συστρατευσαμένοις, τὰ δὲ ὄπλα κατέκαυσε· § σφενδόνας δὲ καὶ τῆτες ἠνάγκασεν ἔχοντας ἐπεσθαι. Καὶ πάντας δὲ τὲς ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γενομένων σφενδοῶν ἠνάγκαζε μελετᾶν, || νομίζων τοῦτο τὸ ὄπλον ¶ δουλικώτερον εἶναι. σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ

* Τσάσπην] Itā in editis libris legi solet: in MSto Bodl. est Τσάσσαν. Et rectius forsitan à terminatione in as. Cūm autem alibi occurrant Τσάσπην, Τσάσπης, Τσάσπη, nihil mutandum; sed inconstantiam veterum exemplarium exprinendam potius tenuimus.

† Οἳ τε σῶα, &c.] Sic restituimus ex admonitu Stephani, Leunclavii et Gabrielli; qui uno ore testantur lectionem, quam recepinus, in vctere quodam libro comparere. Vulgò utrobique legitur εἴτε, &c.

‡ Καὶ πάντα πειρωμένους, &c.] Hæc lectio Leunclavio non placet: nam illud ὅτι, inquit, non respondet præcedenti πάντα, nisi certo quodam respectu. Scribendum itaque censet εἴτε, hoc modo, πάντα πειρωμένους ποιεῖν, εἴτε ᾠοντο, &c. Sed nil mutandum. Vide dicta p. 162. not. 2.

§ Σφενδόνας δὲ καὶ, &c.] Respicit, opinor, quæ modò præcesserant, l. 4. Quod eūm Interpretes non animadverterunt, vim particularium δὲ καὶ sententiæ aded loci minus adsequuntur videntur.

|| Νομίζων ταῦτο τὸ, &c.] In omnibus Veterum præliis Funditores militasse, auctor est *Herodotus*. lib. 1. c. 16. In bello etiam Trojano, *Homerus* II. v. 600.

Σφενδόν, ἢν ἄρα οἱ θεράτων ἔχει ποιεῖν λαῶν.

Servile autem hoc nomenclaturum fuisse genus testatur ad istum locum *Eusebii*, his verbis: *θεράπωντος δὲ ὄπλον αὐτῆ (σφενδόν) οὐ μὲν ἦραως, εὐδὲ γὰρ ἔχον.*

¶ Δουλικώτερον] Mō. Bodl. δουλικώτατον. Atque itā *J. Polluce*m regisse putat *Stephanus*, cum

ἄλλη δυνάμει μάλα ἐστίν, ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελῆσι σφενδονῆται παρόντες· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτὸς ἐδ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πᾶν ὀλίγως ὁμοσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

* Προϊὼν δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος, κατεστρέψατο μὲν Φρυγίας τῆς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίεις δὲ ἐποίησατο Ἀραβίαις· ἐξώπλισε δὲ ἀπὸ πάντων τῶν Περσῶν μὲν ἰππέας ἢ μείον ἢ τετρακισμυρίους, πολλοὺς δὲ ἵππες τῶν αἰχμαλώτων καὶ πᾶσι τοῖς συμμαχοῖς διέδωκε καὶ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφίκετο † παμπόλλης μὲν ἰππέας ἄγων, παμπόλλης δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστάς σφενδονῆτας δὲ ἀναρίθμητος. Ἐπεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κύρος, ‡ περιέστησε μὲν πᾶν τὸ στρατεύμα περὶ τὴν πόλιν, ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυε τὴν πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρίοις τῶν συμμαχῶν. Ἐπεὶ δὲ κατεδείασατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρεσκευάσατο τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· ἐξελθῶν δὲ τις αὐτόμολος εἶπεν ὅτι ἐπετίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ, ὅποτε ἀπάγοι τὸ στρατεύμα· καταδευμένοις γὰρ, ἔφη, αὐτοῖς ἀπὸ τῆς τείχους ἀσθενῆς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ. Καὶ ἐδὲν θουμαστὸν ἦν ἔτιωσ ἔχειν· § περὶ γὰρ πολὺ τείχος κυκλιμένως ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγον τὸ βιάσθαι γενέσθαι τὴν φάλαγγα. Ἀκέσας ἔν ὁ Κύρος ταῦτα, στάς κατὰ μέσον τῆς αὐτῆς στρατιᾶς σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, παρήγγειλεν, ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐκατέρωθεν τῆς ὀπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα ἀπίεσαι παρὰ τὸ ἐστηκὸς τῆς στρατεύματος, ἕως γένοιτο ἐκατέρωθεν τὸ ἄκρον καθ' ἑαυτὸν

cum Xenophontem usurpasse δουλικώτατον scripsit l. 2. c. 8. Sed locum hunc respexerit, necne, Pollux, incertum est. Imò verò planè non respexisse videtur; cum (utì rectè observat Cl. Jungermannus) ille Auctorum ipsa verba solet ferè adferre, nullo casu vel modo mutata. In MSto verò Bodl. est δουλικώτατον, in Polluce, δουλικώτατος. Vide porò quæ notavimus de istorum graduum permutatione, p. 118.

* Προϊὼν δὲ τὴν, &c.] Lege Jer. li. 11. 27, 28. xxv. 14. et l. 9. 41. Isai. xiii. 1, 2, &c. Hanc expeditionem Ufferius ponit ad an. M. 3465. J. P. 4175. ante æram Christ. 539.

† Παμπόλλους μὲν ἰσπίδας, &c.] Conf. Jer. li. 27. l. 9, 14, 29, 42. Isai. xiii. 3. 18. In his aliisque modò citatis capitibus, insignia extant de obsidione Babylonis loca; quæ ex historiâ Xenophontèâ lucem accipiunt, eique vicissim auctoritatem et fidem adjiciunt;

‡ Περιέστησε μὲν] In editione Ald. legitur περιέστη μὲν, mendosè. Cæteri libri, quos vidi, omnes receptam scripturam præstant.

§ Περὶ γὰρ πολὺ, &c.] Solinus Polyhist. c. 56. *Babylon urbs est sexaginta millia passuum circumitu patens.* Iisdem ferè verbis urbis hujus amplitudinem describit Plinius N. H. lib. 6. c. 26. Nec aliter Herodotus lib. 1. c. 178. qui formâ τετράγωνον, quadratam dixit, cujus quodlibet latus 120 stad' contineat, totus ambitus 480, quæ ipsa sunt 60 Plinii et Solini passuum millia. Sed varietatem in ambitu reliquisque dimensionibus lectori apud Diod. Sic. l. 2. p. 95. Strab. l. 16. p. 1072. Curt. l. 5. c. 1. videndam relinquo. His addas licet Cellar. Geogr. Antiq. l. 3. c. 16. Bochart. Geogr. Sacr. l. 4. c. 13. et Friedæ. connex. Hist. V. et N. T. ad an. 570.

καὶ κατὰ τὸ μέσον. Οὕτως ἔν ποιόνταν, οἳ τε μένοντες εὐδὺς
 Δαρράλεώτεροι ἐγίγοντο, ἐπὶ διπλάσιον τὸ βάρους γιγνόμενοι·
 οἳ τ' ἀπίοντες, ὡσαύτως Δαρράλεώτεροι· εὐδὺς γὰρ οἳ μένοντες
 αὐτῶν, πρὸς τοῖς πολεμίοις ἐγίγοντο· Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι
 ἑκατέρωθεν συνῆψαν τὰ ἄκρα, ἔστησαν ἰσχυρότεροι γεγενη-
 μένοι, οἳ τε ἀπεληλυδότες, διὰ τὴν ἔμπροσθεν, οἳ τ' ἔμπροσ-
 θεν, διὰ τὴν ὀπίσθεν προσγεγενημένους. Αναπτυχθείσης δ'
 ἔτω τῆς Φάλαγγος, ἀνάγκη * τὴν πρῶτην ἀρίστην εἶναι καὶ
 τὴν τελευταίαν, ἐν μέσῳ δὲ τὴν κακίστην τετάχθαι· ἢ δ'
 ἔτι ἔχουσα τάξις, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὐ παρεσ-
 κευάσθαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ φεύγειν. Καὶ οἳ ἰππεῖς δὲ † καὶ
 οἳ γυμνήται οἳ ἀπὸ τῶν κεράτων, αἰεὶ ἐγγύτερον ἐγίγοντο τῷ
 ἀρχόντῳ τοσάτω ὅσῳ ἡ Φάλαγγ' βαθυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλα-
 μένη. Ἐπεὶ δὲ ἔτι συνεσπειράθησαν, ἀπήσαν, ἕως μὲν ἐξικ-
 νεῖτο, τὰ βέλη ἀπὸ τῆς τείχους, ἐπὶ πόδα· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν
 ἐγένοντο, στραφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα προϊ-
 όντες ‡ μετεβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ ἴσταντο πρὸς τὸ τεῖχος
 βλέποντες· ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγοντο, τοσῶδε μανώτερον
 § μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐδόκεν εἶναι, ξυνεῖρον
 ἀπίοντες ἕς τε ἐπὶ ταῖς σκηναῖς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τὴν
 επικαιρίαν, καὶ ἔλεξεν, Ἄνδρες συμμαχοί, τετραμέτρα μὲν
 κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μὲν ἂν τις || τείχη ἔτι
 ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἔλοι, ἐκ ἐνορῶν μοι δοκῶ·

* Τοὺς πρῶτους ἀρίστους, &c.] Idem præcipitur lib. 3. memorab. sub initium: καὶ γὰρ ἐν τῷ
 πολέμῳ τοὺς τε πρῶτους ἀρίστους δεῖ τάττειν, καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν δὲ μέσῳ τοὺς χριστούς,
 ἵνα ἡ μὲν αὐτῶν ἄγανται, ὑπὸ δὲ τῶν ἄθῶνται. Dispositionem hanc Fab. Quintil. lib. 5.
 c. 12. Homericam appellat; respicitque Il. δ. v. 297, et seq. ubi Nestor

Ἰσπῆας μὲν πρῶτα σὺν ἴπποισιν καὶ ὄχισι,
 Πεζοὺς δ' ἐξοπλίσεν στήσιν πολέας τε καὶ ἰσθλοὺς,
 Ἐκὸς ἔμιν πολέμοιο· κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασεν,
 Ὄφρα καὶ οὐκ ἰθὺλων τις ἀναγκαίῃ σολεμίῃ.

Hanc nimirum exercitum instruendi rationem Rhetores in argumentorum dispositione solent
 imitari. Quâ de re vide Quintil. dicto loco, et Cic. de Orat. l. 2. c. 77. Idem de gruibz
 refert Ælianus de Animal. l. 3. c. 13.

† Καὶ οἳ γυμνήται οἳ, &c.] Itâ editiones Ald. Eton. et Steph. In Leincl. aliisque omittitur
 posterior hic articulus: quem quidem retinet MS. Bodl. priore illo omisso, et γυμνήται pro
 γυμνήται representat.

‡ Μετεβάλλοντο ἐπὶ, &c.] Consule Indic. Tacticum.

§ Μετεβάλλοντο] Muretus conjicit melius legi posse ἰβάλλοντο. Mihi magis placet vulgata
 lectio. De variis autem conversionibus vide sis Ælianus. c. 24.

|| Τείχη οὕτως ἰσχυρὰ, &c.] Idem ferè est quod Jerem. tradit li. 53. 58. Apud Historicos
 quidem omnes decantata est muri hujus latitudo; tanta quæ erat, ut quadrigæ inter se occur-
 rentes sine periculo commcare possent. At de murozūm et turrium altitudine inter auctores
 minime convenit. Vide sis tamen quos supra pauld citavimus p. 255.

ὄσω δὲ πλέονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσὶν, * ἐπεὶ περὶ ἔ μάχονται ἐξίοντες, τοσῶτον ἂν θάττον λιμῶ αὐτὰς ἠγῆμαι ἀλῶναι. Εἰ μὴ τινα ἐν ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τῷ πολιορκητέως φημι εἶναι τὸς ἄνδρας. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, † ὁ δὲ ποταμὸς, ἔφη, ἔτος ἔ διὰ μέσης τῆς πόλεως ρεῖ, πλάτος ἔχων πλεῖον ἢ ἐπὶ δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δι', ἔφη ὁ Γαβρύας· καὶ βάρδος γε ὡς ἐδ' ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἕτερος ἐπὶ τῷ ἑτέρω ἑστηκώς, τῷ ὕδατος ὑπερέχοιεν ὥστε τῷ ποταμῷ ἐτι ἰσχυρότερα ἐστὶν ἢ ἡ πόλις ἢ τοῖς τείχεσι. Καὶ ὁ Κύρος, Ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἔωμεν ὅσα κρείττω ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· διαμετρησαμένους δὲ χρῆ ὡς τάχιστα ‡ τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν, ὀρύττειν τάφρον ὡς πλατυτάτην καὶ βαθυτάτην, ὅπως ὀτιελαιχίστων ἡμῖν τῶν φυλάκων δεοί. Οὕτω δὲ κύκλῳ διαμετρήσας περὶ τὸ τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύσσεσι μεγάλαις ἀπὸ τῶ ποταμῶ, ἄρυσεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῷ τείχεσ τάφρον ὑπερμεγέδη, καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτὰς. Καὶ πρῶτον μὲν πύργους ἐπὶ τῷ ποταμῷ ᾠκοδόμει, § φοίνιξι θεμελιώσας ἔ μείον ἢ || πλεθραίοις· (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ

* *Ἐπεὶ περὶ οὐ μάχονται, &c.*] Vide Jer. li. 30.

† Ὁ δὲ ποταμὸς, &c.] *Euphrates*, scilicet: *cujus de ortu cursuque haud una est Historicorum et Geographorum sententia. Ipsos, si libeat, adeas: nempe Strab. l. 11. p. 791, et seq. Plin. Hist. Nat. l. 5. c. 24. Mel. l. 3. c. 8. Ptolem. l. 5. c. 13. et Salmast. ad Solini c. 37. neque enim verbis Auctorum inter se dissentientium describendis implere chartam temporisque terrere consentaneum est. Tradunt quidem ferè omnes, fluvium Babylonem interluisse; quod de ramo quodam ejus intelligendum esse videtur. Capta autem erat Babylon ab illà extremitate, quâ Euphrates in eam influit. Lege Jerem. li. 31.*

‡ Τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν] Ità rescriptissimus admonitio partim MSti Bodl. partim editorum librorum: quorum alii dant, τὸ μέρος ἕκαστον ὁμῶν. alii, τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν, quod Stephano placet.

§ Φοίνιξι θεμελιώσας] *Strabo l. 16. p. 1074. Ψιλή γὰρ ἡ χώρα, καὶ θαμνώδης ἢ πολλή, πλὴν φοίνικος οὗτος δὲ πλεῖστος ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, πολλὸς καὶ ἐν Σούσις, καὶ ἐν τῇ παραλίᾳ Περσίδι.—Eandem hanc regionem palmis frequentibus constat esse testatur etiam Diod. Sic. l. 2. p. 136.*

|| Πλεθραίοις] *Interpres Xenophontis, Herodoti, Diodori Siculi, aliorumque Historicorum πλῆθρα Græcorum, Latine jugera minus accurate reddere confueverunt, Plinium, opinio, vel Poetas imitati. Confer Plin. N. H. l. 36. c. 12. cum Herodot. l. 2. c. 124, et seq. et Melâ l. 1. c. 9. ubi de Pyramidum dimensionibus agitur. Deinde lege Homerum, Odyf. λ'. v. 575. et seq. de Tityo: et de eodem, Lucret. l. 3. v. 1001. Virgil. Æneid. 6. v. 596. Tibul. l. 1. eleg. 3. Ovid, Metam. l. 4. v. 456, et seq. quibus in locis Homeri πλῆθρα sive πλῆθρα à Latinis Poëtis καταχρηστικῶς καὶ ὑπερβολικῶς in jugera verti videre est. Et his quidem ignoscendum, quando plethra Latinis non sit usitata, nec vox æquè sonans, ac jugera. Sed risum fanè haud tenerit quisquam, cum interpretes etiam Homeri aliorumque viderit, eandem inauspicatò sibi vindicâsse licentiam, atque adeò immanè quantum vel Græcorum auxisse mendacia. Plethrum autem, teste Suidâ, centum pedes; jugerum, ducentos quadraginta continet, ex Quintil. mente Instit. Or. l. 1. c. 10. Suidæ accedit Phavorinus; qui locum etiam hunc citans, ait, Ξενοφῶν φησὶ φύεσθαι ἐν Βαβυλωνί πλεθραίωνος (reponendum, opinor, ex Xenoph. et Suidâ, πλεθραίους φοίνικας. Confer Cl. Bernard. de menf. et pond. l. 3. p. 125. et doctif. Ρετίου. ad Ælian. V. H. l. 3. c. 1.*

τοσῶτοι τὸ μῆκος πεφυκότες· * καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι οἱ
 φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτῆνται, ὡς περ οἱ ὄνοι οἱ κανδήλιοι)
 τέτρε δ' ὑπετίθει τέτρε ἔνεκα, ὅπως ὀτιμάλιστα εἰκοὶ πολιορ-
 κῆσειν παρασκευαζόμενοι, ὡς εἰ καὶ διαφύγοι ὁ ποταμὸς εἰς τὴν
 τάφρον, † μὴ ἀνέλοι τῆς πύργου. Ανίστη δὲ καὶ ἄλλες
 πολλὰς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολάδος γῆς, ὅπως ὀτιπλεῖστα
 φυλακτῆρια εἴη. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίηεν· οἱ δὲ ἐν τῷ τείχει
 † κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια πλεον
 ἢ εἴκοσιν ἐτῶν. Ἀκέσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, τὸ στρατεύμα
 § κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, ὡς μῆνα τῷ ἐνιαυτῷ ἕκαστον τὸ
 μέρος φυλάξον. Οἱ δ' αὖ Βαβυλώνιοι, ἀκέσαντες ταῦτα,
 πολὺ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, || ἐνοούμενοι εἰ σφᾶς Φρύγες καὶ
 Λύκιοι καὶ Ἀράβιοι καὶ Καππαδοκαὶ φυλάξοιεν, ἔς σφίσιν
 ἐνόμζον πάντας εὐμενεστέρους εἶναι ἢ Πέρσαις. Καὶ αἱ μὲν
 τάφροι ἤδη ὄρωρυγμέναι ἦσαν.

Ο δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ ¶ ἑορτὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι ἤκεσεν
 εἶναι, ἐν ἣ πάντες Βαβυλώνιοι ὄλην τὴν νύκτα πίνεσι καὶ
 κωμάζουσιν ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὰν
 πολλὰς ἀνδρώπας, ἀνεστόμωσε ** τὰς τάφρους τὰς πρὸς τὸν
 ποταμόν,

* Καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι, &c.] A. Gellius N. A. l. 3. c. 6. Aristotelem et Plutarchum auctores laudans, hæc de vi et naturâ palmæ arboris, narrat: Si super palmæ arboris lignum magna pondera imponas, ac tam graviter utrageas oneresque, ut magnitudo oneris sustineri non queat; non deorsum palma cedit, nec intra fluitatur, sed adversus pondus resurgit, et sursum nititur recurva- iurque. Strabo l. 15. p. 1063. Ἴδιον δὲ τι πάσχειν τὴν φοινικίην δοκίον, στερῆν γὰρ οὔσαν πα- λαιουμένην, οὐκ εἰς τὸ κάτω τὴν ἔνδοσιν λαμβάνειν, ἀλλ' εἰς τὸ ἄνω μέρος κυρταύσασαι τῷ βάρει, καὶ βέλτιος ἀνίχειν τὴν ὄροφον. Vide sis etiam Plin. N. Hist. l. 13. c. 4. et l. 16. c. 42. et Plutarch. Sympos. lib. 8. προσβλ. δ.

† Μὴ ἀνέλοι] Hanc lectionem ex Camerarii exemplari adducit Stephanus, quam veram esse censet: et ipse quidem in textu pro vulgatâ illâ μὴ ἄνω ἔλοι reponendam curavi. Muretus testatur in libris veteribus legi μὴ ἀνέλοιτο.

‡ Κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς, &c.] Audire juvabit, quid istâ de urbe tradit Q. Curtius l. 5. c. 1. Ac nē totam quidem urbem telis occupaverunt; per 90 stadia habitatur: — cetera serunt coluntque, ut si externa vis ingruat, obsessis alimenta ex ipsius urbis solo subministrantur. Confer Herod. l. 1. c. 178.

§ Κατένειμε εἰς δώδεκα. &c.] Vulgò deest præpositio εἰς, quam vel subaudiendam, vel per imprudenciam à typographis præteritam censuit Portus. Patitur ea quidem interdum ellipsin; sed maximè apud Poëtâs, et post verba motum ad locum significantia. Itaque reponenda potius quàm subintelligenda videtur; præsertim cùm, Mureto teste, in libris veteribus inveniat.

|| Ενοούμενοι εἰ, &c.] Particulam hanc pro ὅτι nonnunquam accipit annotavit Budæus Comm. G. I. p. 978. adlatis ex Demosthene exemplis. Ejus autem in hujusmodi sensu usus, Devotario judice, proprius est dubiis rebus de quibus tamen credamus, pro certis tamen adfirmare non possumus. Vide tamen quæ notavimus p. 142. Confer. Act. xxvi. 8. ubi frustra est Grotius, qui et pro ὅτι ad modum Hebræi ON poni ait.

¶ ἑορτὴν τοιαύτην, &c.] Hoc de Festo agitur Daniel v.

** Τὰς τάφρους τὰς, &c.] Itâ editiones Ald. Fion. Leuncl. Stephanus exhibet τάφρους τὰς οὔσας, &c. additâ tamen huic participio vocis suspectæ notâ. Quod autem ad rem ipsam attinet,

ποταμόν. Ως δὲ τῆτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἢ δὲ διὰ τῆς πόλεως τῆ ποταμῆ οδοῦ πορεύσιμος ἀνδράποισ ἐγένετο. * Ως δὲ τὸ τῆ ποταμῆ ἕτως ἐπερσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχους καὶ πεζῶν καὶ ἰππέων, εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὺν παρῆναι πρὸς αὐτὸν, τὲς δ' ἄλλες συμμάχας κατ' ἕραν τέτων ἐπεσθαι, ἥπερ πρόσθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὲ παρῆσαν· ὁ δὲ, καταβιβάτας εἰς τὸ ξηρὸν τῆ ποταμῆ τὲς ὑπηρετάς καὶ πεζὺς καὶ ἰππέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἶη τὸ ἕδαφος τῆ ποταμῆ. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἶη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τὲς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἰππέων, ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν παρακεχώρηκε τῆς εἰς
 “ τὴν πόλιν οδοῦ· ἡμεῖς δὲ θαρρῶντες † εἰσῴμεν εἶσω, ἐννοή-
 “ μενοι ὅτι οὗτοι ἐφ' οὓς νῦν πορευσόμεθα, ἐκεῖνοί εἰσιν οὓς
 “ ἡμεῖς καὶ συμμάχας πρὸς ἑαυτοῖς ἔχοντας, καὶ ἐγρηγορό-
 “ τας ἅπαντας καὶ νήφοντας, καὶ ἐξωπλισμένους καὶ συντε-
 “ ταγμένους ἐνικῶμεν· νῦν δ' ‡ ἐπ' αὐτὰς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ
 “ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, § πολλοὶ δ' αὐτῶν μεθύουσι, πάντες
 “ δὲ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἰσθῶνται ἡμᾶς ἔνδον
 “ ὄντας, || πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοί ἔσονται, ὑπὸ
 “ τῆ ἐκπεπληχθῆναι. Εἰ δὲ τις τῆτο ἐννοεῖται, ὃ δὴ λέγεται·
 “ φαβερὸν εἶναι τοῖς εἰς πόλιν εἰσιῶσι, μὴ ἐπὶ τὰ τέγη ἀνα-
 “ βάντες βάλωσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, τῆτο μάλιστα θαρρῶντες·
 “ ἢ γὰρ ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἔχομεν σύμμαχον

net, quâ de hoc agitur in loco, vide omnino *Fer.* l. 24, 38. li. 32, 36. ubi manifestè adludicr ad aquas Euphratis à Cyro in paludem Nitocris abducendas. Conferre juvabit *Herod.* l. I. c. 191. et *Polyan.* l. 7. c. 6. Refertur ab *Usserio* ad annum M. 3466. J. P. 4176. ante ær. Christ. 538.

* Ως δὲ τὸ τοῦ] Eadem prorsus ellipticè loquendi ratione utitur *Mat.* cxi. 21. — οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς, &c. Sic autem loqui amant auctores, quoties indicare volunt, quod alteri quocunque modo accidit.

† Εἰσῴμεν εἶσω, &c.] Hæc sincera est edit. *Eton.* lætio, quæ in margine *MSti* quoque *Bodl.* comparet. In cæteris libris legitur — εἰσῴμεν, μηδὲν φοβούμενοι· εἶσω, ἐννοούμενοι, &c. At *Stephanus* rectè verba hæc, μηδὲν φοβούμενοι, ex margini adscripto *Icholio* irrepsisse putat: ibi enim participium θαρρῶντες iis expositum fuerat.

‡ Ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν, &c.] In editione *Ald.* perperam scribitur ἴωμεν in reliquis existat recepta scriptura: aliam tamen *Stephanus* quàm *Leunclavius* margini adscripsere, nimirum εἴμεν, quam hic in loco vertendo sequitur.

§ Πολλοὶ δ' αὐτῶν, &c.] *Muretus* ex libris suis adfert πολλοὶ δ' ἂν μεθύουσι. Sed contra cæterorum omnium fidem nihil mutandum. Vide *Ferem.* li. 39. 57.

|| Πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον, &c.] Lege *Isa.* xiii. 7, 8. cxi. 2, 3. *Fer.* l. 35, 36, 43. li. 30.

“ Δεὸν * Ἡφαιστον. † Εὐφλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐτῶν,
 “ Φοίνικος μὲν αἱ θύραι πεποιημένοι, ἀσφάλτω δὲ ὑπεκκαύ-
 “ ματι κεχρησμένοι. Ἡμεῖς δ’ αὖ πολλὴν δάδα ἔχομεν, ἢ
 “ ταχὺ πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν δὲ πίτταν καὶ στυππεῖον,
 “ ἃ ταχὺ παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα· ὥστε ἀνάγκη εἶναι ἢ
 “ ‡ φεύγειν ταχὺ τὲς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ἢ ταχὺ κατακεκαῦσ-
 “ θαι. Ἀλλ’ ἄγετε, λαμβάνετε ὄπλα· ἠγήσομαι δὲ ἐγὼ
 “ σὺν τοῖς θεοῖς. Ὑμεῖς δ’, ἔφη, ᾧ Γαδάτα καὶ Γαβρύα,
 “ δείκνυτε τὰς ὁδούς· ἴστε γάρ· ὅταν δὲ ἐντὸς γενώμεθα, τὴν
 “ ταχίστην ἄγετε § ἐπὶ τὰ βασιλεία.” Καὶ μὲν, ἔφασαν
 οἱ ἀμφὶ τὸν Γαβρύαν, ἐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν, εἰ εἶεν ἀκλει-
 στοὶ αἱ πύλαι αἱ τῆ βασιλείας· ἐν κάρῳ γὰρ δοκεῖ ἢ πόλις
 πᾶσα εἶναι τῆδε τῆ νυκτί. Φυλακῆ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν
 ἐντευξόμεθα· ἔστι γὰρ αἰεὶ τεταγμένη· || Οὐκ ἂν ἀμελεῖν
 δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ’ ἵεναι, ἵνα ἀπαρασκευῆς ὡς μάλιστα
 λάβωμεν τὲς ἀνδρας.

* Ἡφαιστον] Vox origine orientalis, quæ Doricè scribitur Ἀφαιστος, i. e. ΠΥΡΡΗΣ
 αἴθελο, pater seu inventor ignis; quia, ut Græci fabulantur, ἔφειρε πῦρ, καὶ τέχνας δὲ τῶν
 ἐκ πυρὸς ὀπσῶς. Hinc ignis etiam ipse Ἡφαιστος à Græcis nuncupatur. Ità Τzetζ. chil. 10.
 histor. 335.

Εκ τοῦ Ἡφαιστοῦ τοιγαροῦν τοῦ πῦρ ἐφευρηκότος.

Ἡφαιστον καὶ τὸ πῦρ φαρῖν, τῷ εὐρετῇ ἐπίσης.

Vulcani appellatio ad voces יִבְלַיִן Tubal Cain, Gen. iv. 22. proximè accedit: atque adeò
 haud àne causâ viri docti statuerunt Vulcanum esse Tubal Cain.

† Εὐφλεκτα δὲ, &c.] Sirabo lib. 16. p. 1073, et seq. de Babyloniâ: Διὰ δὲ τὸν τῆς ὕλης
 σπάνιν, ἐκ φοίνικων ξύλων αἱ οἰκοδομαὶ συντελοῦνται, καὶ δοκοῖς καὶ στύλοις· περὶ δὲ τοὺς στύλους
 σπείροντες ἐκ τῆς καλάμης σχοῖνια περιτιθέασιν· εἴτ’ ἐπαλείφοντες κρώμασι καταγράφουσι· τὰς
 δὲ θύρας ἀσφάλτω· &c.

‡ Φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ, &c.] Leunclavius αὐτοῦς, pro τοὺς, quod in omnibus reperitur
 libris, reponendum censet. Sed ferri tamen potest vulgata lectio, ut eodem modo dicatur hic
 Φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, quo dictum est ἀναβ. ἑ. p. 206. Εφευγον οὖν καὶ οἱ ἀπὸ
 σούτων τῶν οἰκιῶν.

§ Ἐπὶ τὰ βασιλεία. Καὶ, &c.] Inter has voces————βασιλεία. Καὶ, &c. aliqua defi-
 derari tam Stephanus quàm Leunclavius aliquando suspicati sunt. Tandem utrique magis pla-
 cuit et distinctionis et scripturæ verborum, quæ mox sequuntur, mutatio. Duas itaque lec-
 tiones hæc Stephanus ex conjecturâ proponit: prima, —τοῦ βασιλείου, ὡς ἐν κάρῳ δεῖ. καμά-
 ρη γὰρ ἢ πόλις πᾶσα τῆδε, &c. altera, —τοῦ βασιλείου, ὡς ἐν κάρῳ. ἐν κάρῳ γὰρ δοκεῖ ἢ
 πόλις πᾶσα εἶναι τῆδε, &c. Hoc postremo fere modo Muræus etiam totum huic locum
 legendum putavit: οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν, εἰ καὶ ἀκλειστοὶ αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν,
 ὡς ἐν κάρῳ. ἐν κάρῳ γὰρ δοκεῖ ἢ πόλις πᾶσα εἶναι, τῆδε τῆ νυκτί. Minus sanè mihi grata est
 ista repetitio —ὡς ἐν κάρῳ. ἐν κάρῳ γὰρ, &c. quare præ cæteris aridet Leunclavii, locum
 ità refigentis, conjectura: οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν, εἰ καὶ εἶεν ἀκλειστοὶ αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου.
 ὡς ἐν κάρῳ γὰρ δοκεῖ ἢ πόλις πᾶσα εἶναι τῆδε τῆ νυκτί. Quin et Camerarius lectionem hanc
 nonnihil confirmat, qui in vet. suo libro totum locum sic legi annotat. οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν,
 εἰ καὶ ἀκλειστοὶ αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν. καμδοκεῖ γὰρ ἢ πόλις πᾶσα τῆδε, &c. At
 verò novum est illud καμδοκεῖ, et haud dubiè πονηροῦ κάρματος. Hujus autem ipsius con-
 vivii mentio est Danielis v. Vide Isai. xiv. Vulgò legitur οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν. καὶ γὰρ
 ἀκλειστοὶ αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου· ὡς ἐν κάρῳ δοκεῖ γὰρ ἢ, &c.

|| Οὐκ ἂν ἀμελεῖν, &c.] Ità libri, quos vidi, omnes. Muræus autem legit, οὐκ ἄρα μέλλειν
 δεῖ. Nec, opinor, malè.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπορεύοντο τῶν δὲ ἀπαντῶντων οἱ μὲν ἀπέδνησκον παιόμενοι, οἱ δ' ἔφευγον * πάλιν εἴσω, οἱ δ' ἐβῶαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Γαβρῦαν συνεβῶαν αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες καὶ αὐτοὶ καὶ † ἰόντες ἢ ἐδύνατο ὡς τάχιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. Καὶ οἱ μὲν σὺν τῷ Γαβρῦα καὶ Γαδάτα τεταγμένοι κεκλεισμένας εὐρίσκεισι τὰς πύλας τῆ βασιλείας· οἱ δ' ἐπὶ τὰς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς ‡ πίνουσι πρὸς φῶς πολὺ, καὶ εὐδὺς § ὡς πολέμιοι ἐχρῶντο αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ καὶ κτύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τῆ θορύβου, || κελύσαντος τῆ βασιλείας σκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκδέσσι τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλῶσας, εἰσπίπτουσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω ἐφεπόμενοι, καὶ παίοντες ἀφικνεῖνται ¶ πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἤδη ἐστηκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην εὐρίσκεισι. Καὶ τῆτον μὲν οἱ σὺν Γαδάτα καὶ Γαβρῦα πολλοὶ ἐχειρῆντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέδνησκον, ὁ μὲν, προβαλλόμενός τι, ὁ δὲ, φεύγων, ὁ δὲ γε, καὶ ἀμνυόμενος ὅτῳ ἐδύνατο. Ο δὲ Κύρος διέπεμπε τὰς τῶν ἰππέων τάξεις κατὰ τὰς ὁδούς· καὶ προεῖπεν, εἰς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν κατακαίνεον, τὰς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις

* Πάλιν εἴσω, &c.] Leunclavius in Camerarii libro rectius scriptum putat, ἔφευγον πάλιν εἴσω. quod mihi quidem non parè placet. Nam, ut taceam aliorum omnium librorum auctoritatem, de vulgatae lectiois sinceritate dubitationem tollant omnem ea, quæ paulò post sequuntur: καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω, &c. Vide *Jerem.* li. 38.

† Ἰόντες ἢ ἐδύνατο ὡς, &c.] In editione *Eton.* deest illud ὡς post ἐδύνατο: et ita quidem secundum vulgarem loquendi formam dicendum videtur; scil. vel ἢ ἐδύνατο τάχιστα sine ὡς: vel scribendum ὡς ἐδύνατο τάχιστα sine ἢ. Ita Nolter *αναβ.* δ. p. 194. Τῆ δ' ὑστεραία ἰδοὺ πορευθέντων εἶναι, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, &c. Fieri tamen potest, inquit Stephanus, ut ἐκ τοῦ παραλλήλου utrumque positum fuerit. Nisi fortè dicamus distinguendum post ἢ ἐδύνατο, ut ὡς τάχιστα cum sequentibus connectatur. Hanc sanè distinguendi rationem sequuntur *Camerarius* et *Gabrielius*; eidemque favet *Zonaras*, apud quem sic legitur et distinguitur, ὡς ἐδύνατο, τάχιστα ἐπὶ, &c. Sed MS *Bodl.* et editiones *Ald. Steph. et Leuncl.* receptam lectio-nem et distinguendi rationem constabunt.

‡ Πίνουσι πρὸς φῶς] Hoc in loco φῶς denotat ignem: quem igitur *Hammondus* et *Catakerus* putant esse Hebraicum, *Marc.* xiv. 54. nullus est. *Hesychius*, φῶς, τὸ πῦρ καὶ ἡ χάρα. Forfan, ἢ ἐσχάρα. Locus autem hic egregiè facit ad illustrandum vaticinium *Jeremia* de *Babyloniis*, quos, ubi incaluisse, trucidatum iri ait *cap.* li. 39. Verè ergo incaluerant et vino et igne ingenti. *Conf.* v. 57.

§ Ὡς πολέμιοι, &c.] *Muretus* legit, *πολεμίοις*. Sed rectius, opinor, MS. *Bodl.* et editi libri, *πολέμιοι*. Nam prius *συνεβῶαν αὐτοῖς ὡς κωμασταὶ ὄντες*, nunc tandem, quales reverà fuerant, ostendunt.

|| Κελεύσαντος τοῦ βασιλέως, &c.] *Conf.* *Isai.* xlv. 1.

¶ Πρὸς τὸν βασιλέα, &c.] Scil. *Belsazarum*; qui et *Nabonnidus* à *Berofo*, *Labyrinthus* ab *Herodoto* vocatur. Vide *Isa.* xiii. 14, 15. xxi. 2, 3, 4. xlv. 1. et seq. *Dan.* v. 30. *Jer.* xlv. 12, 13, 14. l. li. passim. Anno autem M. 3466. J. P. 4176. ante eram Christianam 538. *Babylonicum* imperium eversum erat, atque ad *Medos* et *Perlas* victores, prout à *Prophetis* prædictum erat, translatum. *Confes Berofum* apud *Jos. ph.* contra *Api.* l. 1. c. 20. et *Euseb.* *Præpar. Evang.* l. 9. c. 40.

κηρύττειν τὰς Συριστὶ ἐπισταμένους ἔνδον μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθεῖη, ὅτι θανατώσοιτο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γαβρύας ἤκον· καὶ θεῶς μὲν πρῶτον προσεκύνην ὅτι τετιμωρημένοι ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα δὲ Κύρος κατεφίλειν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, * πολλὰ δακρύνοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφραϊνόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἦσαν οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἐαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασιν καὶ τὰς ἄκρας. Οὗτος δὲ Κύρος τὰς μὲν ἄκρας εὐδὺς παρελάμβανε, καὶ φρεράρχας τε καὶ φρερᾶς εἰς ταύτας ἀπέπεμπε· τὰς δὲ τεθνηκότας θάπτειν ἐφῆκε τοῖς προσήκασιν· τὰς δὲ κήρυκας κηρύττειν ἐκέλευσεν, ἀποφέρειν πάντας τὰ ὄπλα Βαβυλωνίους· ὅπως δὲ † ληφθήσοιτο ὄπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευον ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανῶνται. Οἱ μὲν δὲ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κύρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο, ὡς εἶη ἔτοιμα εἴ τι ποτὲ δεοὶ χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τὰς μάγους καλέσας, ὡς δορυαλῶτα τῆς πόλεως ἔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τῆς δὲ καὶ οἰκίας διεδίδοι καὶ ἀρχεῖα τέτοις, ἕως περ κοινῶν ἐνόμιζε τῶν καταπεπραγμένων· ‡ οὕτω δίνεμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δέ τις οἴοιτο μείον ἔχειν, διδάσκειν προσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ, Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τὰς δασμὸς ἀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τέττας οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Περσας δὲ καὶ τὰς κοινῶντας, καὶ

* Πολλὰ δακρύνοντες, &c.] De lacrimis gaudio expressis sic Philo, περὶ ἀποικ. p. 412. ed. nov. Par. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς χορευταῖς τῆς ἀρετῆς σφαδάζειν καὶ δακρύνειν ἔθος ἢ τὰς τῶν ἀφρόνων ἰδουρομένοις συμφορᾶς, ἢ διὰ περιχάρειαν γίνεται δι' αὐτὴν, ὅταν ἀθροῦ ἀγαθὰ μηδὲν προσδοκῆντα ποτὶ, ἀφηνίδιον ὀμβροῦσαντα πλημμυρῇ, &c. Suetonius lib. 2. p. 29. edit. Casaub. fol. tradit, Augustum etiam Messalla, eum ex mandatis Senatūs P. Q. R. patrem patrie salutanti, lacrimantem respondisse. Quem ad locum simile exemplum adduxit Casaubonus, de lacrimis magni principis Ptolemæi ex lætitiâ manantibus; qui, Josepho auctore, cum adlata recenset à Judæâ Legis Dei sacra volumina venerabundus tractaret, eoque nomine Deo O. M. gratias ageret: faultâ omnium qui aderant acclamatione dilaudatus, lacrimas non tenuit. Josephus eleganter: ἐκβοσάντων δ' ὑφ' ἐν τῶν πρῆσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων, γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπεροβὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα προῦπτισι. φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς πασχούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. Anst. Jud. 1. 12. c. 2. p. 516. edit. Oxon. Idem expressit Sophocles Elect. v. 912.

Χαρᾷ δὲ πῖμπλημὶ εὐδὺς ἅμα δακρύνον· Consule Scholi. Et ejusd. Trag. v. 1243, 1244.

κατὰ συμφρασίῳ μοι

Γιγνώθεις ἕρπιδι δάκρυον ὁμμάτων ἅπο.

† ληφθήσοιτο] Libens hanc scripturam amplexus sum, quam Stephanus ex vet. quodam libro adfert, et reponendam etiam censet. Prius erat, λειφθήσοιτο.

‡ Οὕτω δίνεμεν] Gabrielius ex vetustis suis exemplaribus adfert, οὕτω δὲ δίνεμεν. Sed cum MS. Bodl. et libri editi, quos vidi, omnes vulgatum lectionem tueantur, nihil mutō. Infra quoque sub init. lib. 8, occurrit locus, ubi oratio nullius particulæ vinculo connectitur.

τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ἤρξοντο παρ' αὐτῶ, ὡς δεσπότης ἐν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

Ἐκ δὲ τῆς ἐπιθυμῶν ὁ Κύρος ἤδη κατασκευάσασθαι καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἠγείτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τῆτο σὺν τῇ τῶν φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, * ὡς ὀτήκιστα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη. Ὡδε ἐν ἔρηχανᾶτο τῆτο ἄμα τῇ ἡμέρᾳ στας ὅπως ἐδόκει ἐπιτήδειον εἶναι, προσεδέχeto τὸν βελλόμενον λέγειν τί, καὶ ἀποκρινόμενος ἀπέπεμπεν. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδεχοίτο, ἦγον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠδυσμένων περὶ τῆ προσελθεῖν, μηχανῆ τε πολλῆ καὶ μάχη ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρεταί ὡς ἠδύνατο διακρίναντες, † προσείσαν. Ὅποτε δὲ τις καὶ τῶν φίλων διασώμενος τὸν ὄχλον προφανείη, προτείων ὁ Κύρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτὸς, καὶ ἔτως ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι, ‡ περιμένετε ἕως τοῦ ὄχλου διασώμεθα· ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα. Οἱ μὲν δὲ φίλοι περιέμενον, § ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει, || ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γενομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν σχολάσαι καὶ συγγενέσθαι. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος λέγει, Ἄρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὐρίον δὲ πρῶτ' ἔλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βέλομαι ὑμῖν τί διαλεχθῆναι. Ἀκέσαντες ταῦτα οἱ φίλοι, ἄσμενοι ὄχοντο ἀποδέοντες, δίκην

* Ὡς ὀτήκιστα ἂν, &c.] Sic teponendum monuit olim *Muretus*. Cui non invitus parati. Vulgo scribitur ὀτήκιστα ἀνεπιφθόνως. Leunclavius legendum putat ὀτήκιστα ἐπιφθόνως. Sed ultro ferè sefe offert, quam amplixis fumus, scriptura.

† Προείσαν] In vulgatis codicibus legitur προσῆσαν. Sed Stephanum secutus sum, quia unius literæ mutatione locum feliciter restituit: et similem recepti verbi notavit usum ἀναρ. δ'. p. 194. Οἱ οὖν πάλαι ἦκοντες, καὶ πῦρ κείοντες, εὐ προσείσαν πρὸς τὸ πῦρ τοῦς ἐψίζοντες, &c.

‡ Περιμένετε] In MS^{to} Bodl. et editione *Ald.* legitur παραμένετε, et mox infra παραμένετε. Editio ista dat quoque ὡς διασώμεθα. Sed omninò rectè manu illud exaratum exemplar, et principes editiones scripturam verbi hujus receptam exhibent.

§ Ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ, &c.] Pari orationis elegantia simul et vi τὸ μᾶλλον iterat *Apostolus Pbilip.* i. 9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ.

|| ἕως παρέφθασεν] Suspicetur fortassè quispiam, inquit *Stephanus*, pro ἕως παρέφθασε legendum ἕως περὶ ἔφθασιν. Sed quidni *Xenophontem* hic Homericò verbo, ut aliis alibi, uti dicamus? Ab Homero autem præpositionem παρὰ pro præpositione πρὸ usurpari hoc in verbo constat ex *Il.* κ' v. 346.

—εἰδ' ἄμμε παραφθαῖσι ποδίσσιν.

Sic ejusd. *Il.* ψ' v. 515.

Κέρδῃσιν, οὔτι τάχει γε παραφθάρμενος Μενέλαον.

Et χ' v. 197.

Τοσσάκι μιν προπάρειεν ἀποστρέψασκε παραφθᾶς
πρὸς πείδιον γ.

Ubi *Eustathius* παραφθᾶς exponit προφθᾶσας.

δεδωκότες * ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν ἔτις ἐκοιμήθησαν

Τῇ δ' ὑστεραία ὁ μὲν Κῦρος † παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ἀνδράπων δὲ πολὺ πλείον πληθὸς περιεστῆκει βελομένων προσιέναι, καὶ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆσαν. Ο ἔν Κῦρος περιεστησάμενος τῶν ζυστοφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μῆδενα ‡ παριέναι ἢ τὲς φίλους τε καὶ ἄρχοντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον αὐτοὶ, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· “ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς “ μὲν θεοῖς ἐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι, τὸ μὴ ἔχι μέχρη “ τῆδε πάντα ὅσα εὐχόμεθα καταπεπραχέναι· εἰ μέντοι τοιῶ- “ τον ἔσται τὸ μαγάλα πράσσειν, ὥστε μὴ οἶόν τε εἶναι “ μῆτε ἀμφ' αὐτὸν σχολὴν ἔχειν, μῆτε μετὰ τῶν φίλων εὐ- “ φρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω. “ Ἐνενοήσατε γὰρ, ἔφη, καὶ χθρὲς δήπε, ὅτι ἔωθεν ἀρξάμε- “ νοι ἀκέρει τῶν προσιόντων, ἐκ ἐλήξαμεν πρόσθεν ἑσπέρας “ καὶ νῦν ὁρᾶτε τέττες, καὶ ἄλλες πλείονας τῶν χθρὲς παρόν- “ των, ὡς πράγματα ἡμῖν παρέξοντας. Εἰ οὖν τις τούτοις “ ὑφέξει ἑαυτὸν, λογίζομαι μικρὸν μὲν τι ὑμῖν μέρος ἐμῆ “ μετεσόμενον, μικρὸν δὲ τι ἐμοὶ ὑμῶν ἑμαυτῆ μέντοι σαφῶς “ οἶδ' ὅτι ἐδ' ὅτιῖν μοι μετέσται. Ἐτι δ', ἔφη, καὶ ἄλλο “ ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Ἐγὼ γὰρ δήπε ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς “ διάκειμαι· τέτων δὲ τῶν § περιεστηκότων ἢ τινα ἢ ἐδέια “ οἶδα, || καὶ ἔτοι πάντες ἔτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν, ὡς, ἢν “ νικῶσιν ὑμᾶς ᾠθῆντες, πρότερον ἂ βέλονται ὑμῶν παρ' ἐμῆ “ διαπραξόμενοι. Ἐγὼ δὲ ἤξιεν τέττες, εἰ τις τὶ ἐμῆ δέοιτο, “ θεραπεύειν ὑμᾶς τὲς ἐμὰς φίλους ¶ δεομένους προσαγωγῆς.

* Τὸ πάντων] Itā rectè editio Eton. adficientibus Stephano, Leunclavio et MSto Bodl. Similiter ἀναβ δ. p. 194. Ὅσοι δὲ, ὅτε ποσρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην εἰδῶσαν. Vulgò, ἀπὸ πάντων.

† Παρῆν εἰς τὸ, &c.] Id est ἐν τῷ, &c. Nam hæ præpositiones invicem permutantur. Vide Mar. ii. 1. Job. i. 18. Nisi quis dicat hęc παριέναι motus significationem, ut alibi, habere; quo sensu, postulat post se εἰς, πρὸς, ἐπὶ, vel adverbium ad locum.

‡ Παριέναι ἢ, &c.] Particula ἢ hic idem esse videtur, quod εἰ μῆ. Sic Joh. xiii. 10. Ο λελοῦμεις οὐ χριαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ———.

§ Περιεστηκότων ἢ τινα, &c.] Stephanus suspicatur Xenophontem scripsisse, ἢ ἓνα τινὸς, ἢ οὐδένα, unum duntaxat, aut etiam neminem. Est quidem insolens loquendi genus; quod libri tamen omnes præstant.

|| Καὶ οὗτοι, &c.] Kai hic commodè reddi posse videtur, tamen, attamen: quomodo etiam sumi potest Joh. i. 10, 11.

¶ Δεομένους] Sic reposui ex MSto Bodl. adficiente Stephano. Referendum autem est hoc participium ad τεύτους. Prius erat αἰέμινος.

“ Ἰσως ἂν ἔν εἴποι τις, τί δῆτα ἔχ ἔτως ἐξ ἀρχῆς παρεσκευ-
 “ ασάμην, ἀλλὰ παρέϊχον ἐν τῷ μέσῳ ἑμαυτόν. Ὅτι τὰ
 “ τῆ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον
 “ τὸν ἄρχοντα * μῆτε τὸ εἰδέναι ἂ δεῖ, μῆτε τὸ πράττειν ἂ
 “ ἂν καιρὸς ἦ· τῆς δὲ σπανίως ἰδεῖν στρατηγῶς πολλὰ ἐνό-
 “ μιζον ἂν δεῖ πρᾶχθῆναι παριέναι. Νῦν δ' ἐπειδὴ ὁ φιλο-
 “ πονάτατος πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ μοι καὶ ἡ ἐμῆ
 “ ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀξιῖν τυγχάνειν. Ὡς ἔν ἐμῆ
 “ ἀπορῆντος, ὅτι ἂν τύχοιμι ποιῶν ὥστε καλῶς ἔχειν τὰ τε
 “ ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἂν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι,
 “ συμβελεύετώ τις ὅ,τι ὄρᾳ συμφορώτατον.”

Κῦρος μὲν ἔτως εἶπεν· ἀνίσταται δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτάβαζος
 ὁ συγγενὴς ποτε φήσας εἶναι, καὶ εἶπεν, Ἡ καλῶς, ἔφη, ἐποίη-
 σας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τῆ λόγου. Ἐγὼ γὰρ, ἔτι νέος μὲν ὄντος
 σε πάνυ ἀρξάμενος ἐπεδύμην φίλος γενέσθαι, ὄρων δέ σε ἐδὲν
 δεόμενον ἐμῆ, κατώκνεν σοι προσίεναι. Ἐπεὶ δὲ ἔτυχές ποτε
 καὶ † ἐμῆ δεηθεὶς προδύμῳς ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδης τὰ
 παρὰ Κυαζάρης, ἐλογιζόμεν, εἰ ταῦτα προδύμῳς σοι συλλά-
 βοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέ-
 γεσθαι σοι ὅποσον ἂν χρόνον βελοίμην. Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ
 † ἐπράχθη, ὥστε σε ἐπαινεῖν. Μετὰ δὲ τῆτο Ὑρκάνιοι μὲν
 πρῶτοι φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάλα § πεινώσι συμμαχῶν·
 ὥστε μονον ἔκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιφέρομεν αὐτῆς ἀγαπῶντες.
 Μετὰ δὲ τῆτο, ἐπεὶ ἑάλω τὸ πολέμιον στρατόπεδον, || ἔκ,
 οἶμαι, σχολή σοι ἦν ἀμφ' ἐμῆ ἔχειν· καὶ ἐγὼ σοι συνεγίνωσκον.
 Ἐκ δὲ τῆτε Γαβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ ἔχαιρον·
 καὶ αὐτῆς Γαδάτας· ¶ καὶ δὴ ἔργον σε ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεὶ
 γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδῆσιοι σύμμαχοι ἐγεγέννητο,

* Μῆτε τὸ εἰδέναι, &c.] Utrobique τοῦ Xenophontem scripsisse putat Stephanus. Fatetur tamen vulgatum tolerari posse scripturam: quam sanè retinendam censeo.

† Ἐμοῦ δεηθεὶς, &c.] Vide p. 120, et seq.

‡ Ἐπράχθη ὥστε, &c.] Stephano credibile videtur scriptum fuisse, οὕτως ἐπράχθη ὥστε, vel ἐπράχθη οὕτως ὥστε. Sed, meâ quidem sententiâ, οὕτως illud satis commodè subaudiri potest. Sic ἀπομν. l. i. p. 417. edit Steph. Εἰσεὶ τὸν Σακράτην ὁ Κούτιας ὥστε καὶ, &c. i. e. οὕτως ἰμῖσι, ὥστε, &c.

§ Πεινώσι συμμαχῶν] Metaphoricè hic πεινῶν, ut διψῶν supra, pro vehementer desiderare adhibetur. Vide sis Matt. v. 6. et quæ notavimus, p. 152.

|| Οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι, &c.] Hanc restituumus lectionem ex Gabriellii exemplaribus: adfuentibus Stephano et Mureto: quorum ille emendationem hanc veteris exemplaris auctoritate confirmatam invenit. Prius legebatur, οὐκ οἶμαι σχολήν σο εἶναι.

¶ Καὶ δὴ, &c.] Suspicio legendum ἦν. Nisi quis istî voculæ vim hujus tribuere velit. Vide p. 85. not. i.

θεραπεύειν εικότως ἔδει τέττας· καὶ γὰρ ἔτοί σε ἔδεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν ἐνθεν ὠρμήθημεν, ὄρων σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἄρματα, ἀμφὶ μηχανάς, ηγέμην, ἐπεὶ ἀπὸ τέττα σχολάσαις, τότε δὲ καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἔξεν σχολήν. Ὡς γε μέντοι ἔλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας ἀνδράπας ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγὶ γνωσκου ὅτι ταῦτα μέγιστα εἶη· εἰ δε ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη εἶδόν κε εἶδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἑραῆς καὶ τῆς σῆς συνεσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμεν τε τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ Κροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ἤρῃκαμεν, καὶ πάντας κατεστράμμεθα· καὶ * μὰ τὸν Μίθρην ἐγὼ τοι ἔχθρες, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσαι, ἔκ' ἂν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν. Ἐπεὶ γε μέντοι † ἐδεξιόσω με, καὶ παρὰ σοι ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περιβλεπτός ἦν, ὅτι μετὰ σὲ ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον. Νῦν ἔν, εἰ μὲν ἔσται πη ὅπως οἱ πλείους ἀξιοὶ γεγενημένοι πλείστον σε μέρος ‡ μεδέξομεν· εἰ δὲ μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐδέλω παρὰ σὲ ἐξαγγέλλειν ἀπίεσαι πάντας ἀπὸ σὲ πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φίλων. Ἐπὶ τέττω ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἀλλὰ τὸ μὲν πρόσθεν, ᾧ Κῦρε, εικότως ἐν τῷ φανερωῦ
 “ σαυτὸν παρεῖχες, δι' αὐτὸς αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι ἐχ' ἡμᾶς
 “ σοι μάλιστα ἦν θεραπευτέον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν
 “ αὐτῶν ἕνεκα παρήμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτάσθαι ἔδει ἐκ
 “ παντὸς τρόπου, ὅπως ὀπίθιστα συμπανῆν καὶ συγκινδυνεύειν
 “ ἡμῖν ἐδέλαιεν. Νῦν δ' ἡ ἐπειδὴ ἐχ' ἔτα τρόπος μόνου ἔχεις,

* Μὰ τὸν Μίθρην] *Hesychius*, Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις. Sic et *Strabo* lib. 15. p. 1064. Τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ ἥλιον, ἐν καλοῦσι Μίθραν. De origine *Mithrae* vide *Indic. Etymolog.*

† Ἐδεξιόσω] MS. Bodl. et editiones *Ald. Etton.* aliaque habent, ἐξιδιώσω: pro quo *Leunclavius* ex *Budeni* libro reposuit ἰδεξιόσω. *Stephanus* etiam hoc verbum tandem in contextum recepit, adficientibus *Philelpho* et *Gabrielio*; quorum alter vertit, *dextrā me apprehendisti*: alter, *me manu apprehendisti*. Et *Gabrieli* quidem exemplaria lectionem receptam agnoscunt.

‡ μεδέξομεν· εἰ δὲ] Post μεδέξομεν MS. Bodl. et libri vulgati ferè omnes εἰ ἔχεις perperam exhibent. In *Aldina* quidem editione voces istae non comparent; in caeterarum contextum ex marginali quodam scholio haud dubiè irreperunt. Utitur enim hic ellipsi, quae peculiari nomine αἰώπησης, παρασιώπησης, vel etiam ἀνακταπόδοτου vocatur; cujus schematis exempla claros apud scriptores passim occurrunt. Noster hujus historiae lib. 8. p. 140. Καὶ νῦν ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ, — ubi vide quae notavimus. Idem ἀναβ. ζ. p. 246. Εἰ μὲν τι σὺ ἔχεις, ᾧ Μηδόσαδης, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μὴ — *Tibucyd.* sub. init. l. 3. p. 149. edit. Ox. Καὶ ἦν μὲν ἔμμεθ' ἡ πείρα· εἰ δὲ μὴ, — Ubi vide *Scholias*. Ad exemplis Poëtarum me conuenio; quippe pluribus, opiuor, non opus erit. Porro hanc de emendatione *Stephanus* et *Muretus* nobis adficientur.

§ Ἐπειδὴ αὐχ' οὐτω, &c.] *Muretus* legit, Νῦν δὲ ἐπειδὴ αὐ τούτους μόνου ἔχεις. Sed nihil mutandum cenleo: nam vulgata lectio et elegans est et planè Attica.

“ ἀλλὰ

“ ἀλλὰ καὶ ἄλλες ἀναγκᾶσθαι δύνασαι, ἕς καιρὸς εἴη.
 “ ἤδη καὶ οἰκίας σὲ τυχεῖν ἄξιον ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς
 “ ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἐστίας, ἔ ἔτε ὀσιώτερον χωρίον
 “ ἐν ἀνδράποισ, ἔτε ἠδίων, ἔτε οἰκειότερόν ἐστιν ἕδεν; Ἐπειτα
 “ δ’, ἔφη, ἐκ ἂν οἶει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι, εἰ σὲ μὲν ὀρῶμεθ
 “ ἔξω καρτερεῖντα, αὐτοὶ δ’ ἐν οἰκίαις εἴημεν, καὶ σὲ δοκοίη-
 “ μεν πλεονεκτεῖν;” Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, συνη-
 γόρευον αὐτῷ * κατὰ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τῆς δὴ εἰσέρχεται
 εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ’ οἱ
 ἄγοντες ἀπέδοσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κύρος, πρῶτον μὲν
 Ἐστία ἔδωκεν, ἔπειτα Διὶ βασιλεῖ, καὶ εἴ τιμι ἄλλω θεῷ οἱ
 μάγοι ἐξηγῶντο. Ποίησας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο
 διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὐτῷ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολ-
 λῶν ἀνδράπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ
 τῶν Φανερωῶν, αὕτη δὲ ἔτις ἔχει αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιοτάτη
 γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὲ λογιζόμενος, φυλακῆς περὶ τὸ
 σῶμα ἠγήσατο δεῖσθαι. Γινῆς δ’ ὅτι ἐδαμῶ ἀνδρῶποι εὐχει-
 ρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λυτρωῶ καὶ κούτῃ καὶ
 ὑπνῷ, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τέτοις περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτες ἔχοι.
 Ἐνόμισε δὲ μὴ ἂν γινέσθαι ποτὲ πιστὸν ἀνδρῶπον, ὅστις ἄλλον
 μᾶλλον φιλήσει τῆ τῆς φυλακῆς θεομένης. Τὰς μὲν ἔν ἔχοντας
 παῖδας ἢ γυναῖκας συναρμοζέσας, ἢ παιδικὰ, ἔγνω φύσει
 συνηναγκάσθαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τὰς δὲ εὐνέχως ὀρῶν
 πάντων τέτων στερομένης, ἠγήσατο τέτεις ἂν περὶ πλείστε
 ποιεῖσθαι οἵτινες δύναται πλετίζειν μάλιστα αὐτὰς, καὶ
 βοηθεῖν εἴ τι ἀδικοῖντο, καὶ τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς· † τέτεις
 δὲ εὐεργετῆντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν ἔδῆνα ἠγεῖτο δύνασθαι.

* Κατὰ ταῦτα] Idem iterum frustra receptam improbat scripturam; cum malit κατὰ ταῦτα.

† Τούτους δὲ εὐεργετοῦντα, &c.] Itā recte editiones Steph. et Eton. Cateri quidem libri variant: sed recepta tamen lectionis vestigia ostendunt haud obscura. In MSto Bodl. et edit. Ald. et Flor. legitur, εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδὲν ἂν ἠγεῖτο, &c. In vet. codic. quos citat Stephanus, εὐεργετοῦντας ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδὲνα ἠγεῖτο, &c. Ubi, ut οὐδὲνα pro οὐδὲν ἂν recte, itā εὐεργετοῦντας pro εὐεργετοῦντα pravè scriptum in illis, cum Stephano existimo. Quare hic οὐδὲνα quidem retinendum, sed εὐεργετοῦντας rejiciendum, et in ejus locum εὐεργετοῦντα reponendum censuimus: unde sensus exoritur, qui cum praecedentibus optimè convenit: ut videlicet (Stephani sunt verba) dicat Xenophon Cyrum hoc considerasse, eunuchos eum à quo potissimum opes et auxilium sperent, solere pra omnibus aliis colere et observare; quare non dubium esse quin ipse, cui tanta beneficiis eos prosequendi facultas esset, ut nemini mortalium major, coli observarique ab illis et in pretio supra omnes alios haberi posset. At si quis εὐεργετοῦντας retinere vellet, οὐδὲνας in plurali scribendum esset.

Πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι ὄντες οἱ εὐνέχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ διὰ τῆτο δεσπότης ἐπιπέρας προσδέονται· ἐδεῖς γὰρ ἂν ἦν, ὅστις ἐκ ἂν ἀξιώσειεν εὐνέχῃ πλέον ἔχειν ἐν παντί, εἰ μὴ τι ἄλλο κρείττον ἀπείργοι· δεσπότη δὲ πιστὸν ὄντα ἐδὲν καλύει πρωτεύειν καὶ τὸν εὐνέχον. Ο δ' ἂν μάλιστα τις οἰηθεῖη, ἀνάκλιδας τὰς εὐνέχας γίνεσθαι, ἐδὲ τῆτο ἐφαίνετο αὐτῷ. Ἐτεκμαίρετο δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζῶων, ὅτι οἱ τε ὑβρισταὶ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι, τῷ μὲν δάκνειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ ἐδὲν ἦττον γίνονται· οἱ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τῷ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, τῷ δ' ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι ἔστερίσκονται· καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως, τῷ μὲν ἀπολείπειν τὰς δεσπότης ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, * φυλάττειν δὲ καὶ εἰς θήραν ἐδὲν κακίως γίνονται. Καὶ οἱ γε ἄνθρωποι ὡσαύτως ἡμετέστεροι γίνονται, στερισκόμενοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, ἔμέντοι ἀμετέστεροί γε τῶν προστασσομένων, ἐδ' ἡσσόν τι ἵππικοί, ἐδὲ ἡσσόν τι ἀκοντιστικοί, ἐδὲ ἡσσόν φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ γίνονται καὶ ἐν τοῖς † πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζον τὸ ‡ φιλονεικῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τῷ δὲ πιστοὶ εἶναι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δεσποτῶν μάλιστα βάσανον ἐδίδοσαν· § ἐδένες γὰρ πιστότερα ἔργα ἐπεδείκνυκτο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τῶν εὐνέχων. Εἰ δὲ τι ἄρα τῆς τῷ σώματος ἰσχύος μειῶσθαι δοκῶσιν, ὁ σίδηρος ἂν ἰσοῖ τὰς ἀσθενεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς. Ταῦτα δὲ γινώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, πάντας

* Φυλάττειν δὲ καὶ, &c.] Sic in MSto Bodl. et vulgatis codicibus legitur. At duplex hæc orationis forma Stephano minus placuit; atque aded sibi gratum fuisset ait ex *Gabrielio* intelligere, in vet. exempl. φυλάττειν δὲ καὶ θηρῶν inveniri. Sed lectionem vulgatam, quæ tot librura consentientium auctoritate nititur, temerè mutatam nolim: præsertim cum apud Auctores non defint exempla constructionis subitò variatæ. Noster hujus histor. l. 8. πολλοὶ μὲν οἰκίται σῖτον αἰτούσι, πολλοὶ δὲ πειν. Vide Hom. *Odyss.* τ'. v. 64. *Thucyd.* l. 6. p. 399. διὰ κῆκός τε πλοῦ, καὶ ἀπορία φυλακῆς πόλειων, &c. Et lib. 7. p. 466. ed. Oxon. ἀμα δὲ ὑπὸ σῆς καλαισωρίας, καὶ τοῦ πειν ἐπιθυμίας. *Herodot.* lib. 4. c. 109. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῆ αὐτῆ γλώσση χρεῶνται καὶ Γελλῶν· οὐδὲ διαίτα ἡ αὐτῆ. Vide fis Cl. Blackwall *Sacr. Class.* p. 85. et confer *Luc.* i. 55. vii. 11.

† Πολέμοις] Hanc lectionem ex Camerarii libro adfert Stephanus, et recipendam putat: eum quo sentiunt etiam Leunclavius et Muretus. Editio autem *Eton.* dat πολειμοῖς: libri alii, πολεμοῖς.

‡ Φιλονεικῶν] Sic in MSto Bodl. et editis plerisque libris scribitur; *Etonensis* verò dat φιλόνηκων; quæ quidem vox optimè respondet ei quod modò dixit; οὐδὲ ἡσσόν φιλότιμοι, eamque si recipias, sententia erit hæc: *Inesse animis eorum studium vincendi alios.* Sed in bonam quoque partem nonnunquam accipitur vox recepta; sicut et φιλονεικία p. 236. et aliæ ejusdem originis passim apud hunc ipsum Auctorem.

§ Οὐδένες γὰρ, &c.] Hinc nomen apud Syros traxere supra p. 250. notatum. *Herodot.* l. 8, c. 105. Παρὰ τοῖσι Βαρβάροις τιμωτέροι εἰσι οἱ εὐνούχοι, πιστίος ἕνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. Vide supra p. 250.

τῆς περὶ τὸ ἑαυτῆ σῶμα θεραπευτῆρας, ἐποίησατο εὐνέχης. Ηγησάμενος δὲ ἔχ ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν ταύτην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπει τίνας τῶν ἄλλων ἀν πιστοτάτους περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λάβοι. Εἰδὼς ἔν Πέρσας τῆς οἴκοι, κακοβιωτάτους μὲν ὄντας διὰ πεινίαν, ἐπιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα, καὶ διὰ τὸ αὐτεργῆς εἶναι, τέτους ἐνόμιζε μάλιστ' ἀν ἀγαπᾶν τὴν παρ' ἑαυτῶ δίαίταν. Λαμβάνει ἔν τέτων μυρίας * δευφόρους, οἱ κύκλω μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασίλεια, † ὅποτε ἐπὶ χώρας εἴη· ὅποτε δὲ ἐξίοι πρ, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. Νομίσας δὲ καὶ Βαβυλῶνος ὅλης φύλακας δεῖν εἶναι ἱκανῆς, εἴτ' ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ἀποδημῶν, κατέστησε καὶ ἐν Βαβυλῶνι φρερῆς ἱκανῆς· μισθὸν δὲ καὶ τέτοις Βαβυλωνίης ἔταξε παρέχειν, βεβλόμενος αὐτῆς ὡς ἀμηχανωτάτης εἶναι, ὅπως ὀπιταπεινότετοι καὶ εὐκαθεκτότατοι εἴεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐτὸν τε φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε κατασταθεῖσα, καὶ νῦν ἔτι ἔτως ἔχουσα διαμένει. Σκοπῶν δ' ὅπως ἀν καὶ ἡ πᾶσα ἀρχὴ κατέχοιτο, καὶ ἄλλη ἔτι προσγίγνοιτο, ἠγήσατο τῆς μισθοφόρους τέτους ε' τοσῆτον βελτίονας τῶν ὑπηκόων εἶναι, ὅσον ἐλάττονας· τῆς δ' ἀγαθῆς ἀνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ σὺν τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν παρέσχον, καὶ ἐπιμελητέον ὅπως † μὴ

* Δευφόρους] Cognati regis, qui stolam Medicam gestabant, Doryphori vocabantur. Perfæ enim stolam Medicam Doryphoricam adpellabant, ut *Ælian.* lib. 1. Hist. V. c. 22. auctor est *Αἰχμοφόροι* quoque passim à Græcis Auctoribus dicti sunt, ideò quòd hastati essent. Vide *Q. Curt.* 1. 3. c. 3.

† Ὅποτε ἐπὶ χώρας, &c.] Hæc editionis *Stephaniane* et libri *Camerariani* lectio est: quam *Leunclavius* (qui lectionem vulgò receptam istam ὅποτε ἔσω παύσειν sequitur) censet nihil aliud esse, quàm *Scholium*, declarandum verbo inusitatiori *παύσειν*: atque adèd vehementer in *Stephanum* invehitur, qui eam in textum reciperet. At quo tandem modo phrasis, ἐπὶ χώρας εἴη possit esse *Scholium* verbi *παύσειν*, cum quo nil præter literas quasdam commune habet, haud equidem video. Nec inusitatum dici debet verbum, quod passim apud *Historicos* occurrit. Istam sanè significationem si hæctes; quam *Leunclavius* ei tribuit, fatendum erit. *παύσειν* esse, inusitatum adèd, ut vix ac nè vix quidem inveniri possit. Nam de eo dici solet, qui, cum ægotaverit, melius se habere, qui ex morbo recreari, qui convalescere incipiat *Hefysibius*, *παύσαι*, τὸ ἐκ νόσου ἀναλαβεῖν. *παύσαι*, ὑγιάναι, ἀνασφίλας. *Harpocration*, *παύσαι*, ἀπὸ τοῦ ἰσχύος χεῖν ἐκ τῆς νόσου. Vide *J. Pol.* 1. 3. c. 21. Itaque si verba ista, ἐπὶ χώρας εἴη, *Scholium* sunt, cum *Stephano* potiùs crediderim ea unius tantùm verbi, viz. ἐπιχωρηάζοι, *Scholium* esse. Sed quam apta sic huic loco recepta lectio, ipsa verborum mox sequentium, εἰ δὲ ἐξίοι σου, ostendit antithesis. Quid enim rationi magis consentaneum (verba sunt *Stephani*) quàm ut *In ipsâ regione esse*, et *Ab ipsâ regione exire*, sibi opponantur? Eandem etiam confirmant illa duo antitheta, quæ paucis interjectis subjunguntur *ἐπιδημῶν* et *ἀποδημῶν*.

‡ Μὴ ἀνήσωσι] Hæc libri *Camerariani* lectio est; quam adstantibus *Stephano*, *Mureto*, et *Leunclavio* amplexi sumus. Notandum tamen est, à verbo ἀνίημι formari aorist. 1. ex grammaticis præceptis, ἀνήκα, non autem ἀνήσα: quapropter vel cum *Porto* rectiùs legas, μὴ ἀνήσωσι: vel, quod mallet, μὴ ἀνήσει. Sic paulò post adhibet ἀνῆ eum eodem accusativo ἄσκησιν. Priùs erat μηνίσωσι.

ἀνήσασι τὴν τῆς ἀρετῆς ἀσκησιν. Ὅπως δὲ μὴ ἐπιτάττειν αὐτοῖς δοκοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ αὐτοὶ * ταῦτα ἄριστα εἶναι, ἕτως ἐμμένονίεν τε καὶ ἐπιμελοῖντο τῆς ἀρετῆς, συνέλεξε τὰς τε ὁμοτίμους καὶ πάντας ὁπόσοι ἐπικαίριοι ἦσαν, καὶ ἀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἔδοκον κοινοῦναι εἶναι καὶ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη
 “ χάρις, ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομιζομέν ἀξιοὶ εἶναι.
 “ Νῦν μὲν γὰρ δὴ ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν,
 “ † καὶ οἵτινες ταύτην ἐργαζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν
 “ δὲ καὶ οἰκίας, καὶ ἐν ταύταις κατασκευάσ. Καὶ μηδεὶς
 “ γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλλότρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν
 “ πᾶσιν ἀνδρῶποις αἰθιός ἐστιν, ὅταν πολεμέντων πόλις ἀλῶ,
 “ τῶν ἐλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ
 “ χρήματα. Οὐκ ἐν ἀδικίᾳ γε ἔξετε ὅτι ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ
 “ φιλανδραπία ἐκ ἀφαιρήσεσδε ἢν τι ἑαῖτε ἔχειν αὐτὰς. Τὸ
 “ μέντοι ἐκ τῶδε ἕτως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι εἰ μὲν τρεψόμεθα
 “ ἐπὶ ῥαδιουργίαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνδρῶπων ἡδυπάθειαν
 “ (οἱ νομίζουσι τὸ μὲν πονεῖν ἀθλιώτατον, τὸ δὲ ἀπόνως βιο-
 “ τεύειν ἡδυπάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς φημὶ ὀλίγη ἀξίως ἡμῖν
 “ αὐτοῖς ἔσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τῶν ἀγαθῶν στερησέσ-
 “ θαι. Οὐ γὰρ τοι τὸ ἀγαθὸς ἄνδρας γενέσθαι, τῆτο
 “ ἀρκεῖ ὥστε καὶ διατελεῖν ὄντας ἀγαθὸς, ἢν μὴ τις αὐτῆ
 “ διὰ τέλος ἐπιμελῆται· ἀλλὰ ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι
 “ ἀμεληθεῖσαι μείονος ἀξίαι γίνονται, καὶ τὰ σώματά
 “ γε αὐτὰ εὖ ἔχοντα, ὁπόταν τις αὐτὰ ἀνῆ ἐπὶ ῥαδιουργ-
 “ γίαν, πονήσας πάλιν ἔχει· ἕτω καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ
 “ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκή, ὁπόταν τις αὐτῶν ἀνῆ τὴν ἀσκη-
 “ σιν, ἐκ τῆτος εἰς τὴν πονηρίαν πάλιν τρέπεται. Οὐκ ἐν δεῖ
 “ μέλλειν, εἰδ’ ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προΐεναι αὐτὰς. † Μίγα
 “ μὲν

* Ταῦτα ἄριστα.] Itā reposuimus ex MSto Bodl. Vulgò, ταῦτα ἄριστοι. Nostræ emendationi favent Leunclavius et Philadelphus, qui vertunt. hæc esse optima. In eodem manu exarato exemplari pariter ac editioni Ald. pro ἐμμένονιν, quod statim sequitur, legitur συμ-
 μνοιν.

† Καὶ οἵτινες, &c.] De constructionis mutatione vido quæ supra notavimus p. 418.

† Μίγα μὲν γὰρ, οἶμαι, &c.] Probè Augustus: Λαοῦσας ὅτι Ἀλέξανδρος δύο καὶ τριάκοντα γιγνώσκει ἴτη κατιστραμμένους τὰ πλείστα, διηπόρει τί ποιήσει τὸν λοιπὸν χρόνον, ἰθαύμαζεν εἰ μὴ μείζον Ἀλέξανδρος ἔργον ἠγίτο τοῦ κτήσασθαι μεγάλην ἡγεμονίαν, τὸ διατάξαι τὴν ὑπάρχουσαν. Plutarch. apotheg. p. 207. Et Florus lib. 2. c. 17. Plus est, inquit, provinciam retinere, quam fuscere. Cum quibus concinunt Poëta:

“ μὲν γὰρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, πολὺ δ'
 “ ἔτι μείζον, τὸ λαβόντα διασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν,
 “ πολλάκις τῷ τόλμῳ μόνον παρασχομένη ἐγένετο· τὸ δὲ
 “ λαβόντα κατέχειν, ἐκέτι τῷ ἀνευ * σωφροσύνης, ἐδ' ἀνευ
 “ ἐγκρατείας, ἐδ' ἀνευ πολλῆς ἐπιμελείας γίνεσθαι. Αὐτὴ γιγ-
 “ νώσκοντας, νῦν πολὺ μᾶλλον ἀσκεῖν τὴν ἀρετὴν ἢ πρὶν τὰδε τὰ-
 “ γὰρ κτήσασθαι· εὖ εἰδότας ὅτι † ὅταν πλεῖστά τις ἔχη,
 “ τότε πλεῖστοι καὶ φθονῶσι καὶ ἐπιβελεύουσι καὶ πολέμιοι γίγ-
 “ νονται, ἄλλως τε καὶ παρ' ἀκόντων τὰ τε κτήματα καὶ τὴν
 “ θεραπείαν, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχη. Τὰς μὲν ἔν θεῶς οἶεσθαι
 “ χρῆ σὺν ἡμῖν ἔσεσθαι· ἐ γὰρ ἐπιβελεύσαντες ἀδίκως ταῦτα
 “ ἔχομεν, ἀλλ' ἐπιβελεύδέντες ἐτιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι
 “ μετὰ τῷ κράτιστον, ἡμῖν αὐτοῖς παρασκευαστέον· τῷ
 “ δὲ ἐστὶ, τὸ βελτίονας ὄντας τῶν ἀρχομένων, ἀρχεῖν ἀξιῶν.
 “ Θάλπες μὲν ἔν καὶ ψυχῆς, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ
 “ πόνων καὶ ὑπνε ἀνάγκη καὶ τοῖς δέλοις μεταδιδόναι· μετα-
 “ δίδοντας γε μέντοι πειρᾶσθαι δεῖ ἐν τέτοις πρῶτον βελτίονας
 “ αὐτῶν φαίνεσθαι. ‡ Πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης καὶ μελέτης
 “ παντάπασιν ἐ μεταδοτέον τέτοις, ἔς τινας ἐργάτας τε ἡμε-
 “ τέρας καὶ δασμοφόρους βελόμεθα κτήσασθαι, ἀλλ' αὐτὰς
 “ δεῖ τέτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεονεκτεῖν, γιγνώσκοντας ὅτι
 “ ἐλευθερίας ταῦτα ὄργανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς
 “ ἀνθρώποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφη-
 “ ρήμεθα, ἔτις ἡμᾶς αὐτὰς δεῖ μὴ τῶν ὅπλων ποτ' ἐρήμους
 “ γίγνεσθαι· εὖ εἰδότας ὅτι τοῖς αἰεὶ ἐγγυτάτω τῶν ὅπλων
 “ ἔσι, τέτοις καὶ οἰκειότατά ἐστιν ἂν βέλονται. Εἰ δὲ
 “ τις τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος καταπρᾶξαι ἂ

Plus est servasse repertum,

Quam quassisse novum.

Claudi. in pri. conf. Stil. l. 2. v. 326, et seq.

Nec minor est virtus, quam querere, parva tueri :

Casus inest illic; hic erit artis opus.

Ovid. l. 2. de arte Am. v. 13. et seq.

* Σωφροσύνης] A Leunclavio aliisque interpretibus redditur temperantia. Ipse Stephano potius auscultandum cenfeo; qui σωφροσύνην hīc, ut supra paulō, prudentiam esse animadvertit; praesertim cum praecedat audacia; atque haec velut per antithesin inter se committantur: contra verò, post σωφροσύνην, si temperantiam significet, haud necessaria sed supervacanea potius adjectio ἐγκρατείας sit.

† Όταν πλεῖστά τις, &c.] Sophocleum: Ajax. v. 157.

Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἔρπει.

‡ Πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης, &c.] Consilium est victoris retinendi, quae sit adeptus, prudentissimi. Lege Polyæn. lib. 7. 6. 4. et Diogen. Hal. Antiq. Rom. l. 7. c. 9.

“ ἐπεδυμῶμεν, εἰ ἔτι δέησει καρτερεῖν καὶ πεινῶντας καὶ
 “ διψῶντας καὶ ἐπιμελομένους καὶ πονῶντας; Εκείνο δὲ κατα-
 “ μαθεῖν, ὅτι τοσῶτω τάγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει, ὅσῳ ἂν
 “ μᾶλλον προπονήσῃς τις ἐπ’ αὐτὰ ἀπίοι (* οἱ γὰρ πόνοι
 “ ὄφον τοῖς ἀγαθοῖς) ἄνευ δὲ τῆς δεόμενον τυγχάνειν τινός,
 “ εἰδὲν ἔτω πολυτελῶς παρασκευασθεῖν ἂν, ὥσθ’ ἡδὺ εἶναι.
 “ Εἰ δὲ ἂν μὲν μάλιστα ἄνθρωποι ἐπιδυμῶσιν, ὁ δαίμων
 “ ἡμῖν ταῦτα συμπαρεσκευάκεν, ὡς δ’ ἂν ἡδίστα ταῦτα
 “ φαίνοιτο, αὐτός τις αὐτῶ ταῦτα παρασκευάσει, ὁ τοιῶτος
 “ ἀνὴρ τοσῶτω πλεονεκτῆσει τῶν ἐνδεεστέρων βίᾳ, ὅσῳ πεινήσῃς
 “ τῶν ἡδίστων σίτων τεύξεται, καὶ διψήσῃς τῶν ἡδίστων ποτῶν
 “ ἀπολαύσεται, καὶ δεηθεῖς ἀναπαύσεως, ἡδιστον ἀναπαύ-
 “ σεται. Ὡν ἕνεκα φημί χρῆναι νῦν ἐπιταδῆναι ἡμᾶς εἰς
 “ ἀνδραγαδίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν ἢ ἀριστον καὶ ἡδιστον
 “ ἀπολαύσωμεν, καὶ ὅπως τῆς πάντων χαλεπωτάτης ἀπειροῦ
 “ γενώμεθα. Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ ἔτω χαλε-
 “ πόν, ὥσπερ τὸ λαβόντα στερηθῆναι, λυπηρόν. Ἐνόησατε
 “ δὲ καὶ κείνο, τίνα πρόφασιν ἔχοντες ἂν προειλόμεθα κακίονες,
 “ ἢ πρόσθεν, γενέσθαι. Πότερον ὅτι ἀρχομεν; Ἀλλ’ ἐδήπη
 “ τὸν ἀρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον προσήκει εἶναι.
 “ Ἀλλ’ ὅτι εὐδαιμονέστεροι δοκῶμεν νῦν ἢ πρότερον εἶναι;
 “ Ἐπειτα τῇ εὐδαιμονίᾳ φήσει τις τὴν κακίαν † ἐπιπρέπειν;
 “ Ἀλλ’ ὅτι ἐπεὶ κεκτῆμεθα δόλους, τέττες κολάσομεν, ἢ
 “ πονηροὶ ὦσι; Καὶ τί προσήκει αὐτὸν ὄντα πονηρὸν πονηρίας
 “ ἕνεκα ἢ βλακειᾶς ἄλλως κολάζειν; Ἐνοεῖτε δ’ ἔτι καὶ
 “ τῆστο, ὅτι τρέφειν μὲν παρεσκευάσμεθα πολλὰ καὶ τῶν
 “ ἡμετέρων οἴκων φύλακας καὶ τῶν σωμάτων· αἰσχρὸν δὲ πῶς
 “ ἐκ ἂν εἴη, ‡ εἰ δὴ ἄλλως μὲν δορυφόρος τῆς σωτηρίας οἰησό-
 “ μεθα χρῆναι τυγχάνειν, αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ἐδορυφορή-

* Οἱ γὰρ πόνοι, &c.] Huc Pindaricum illud referri potest:

Εἰ πόνος ἦν, τὸ τερπνὸν πλέον πείθεσθαι.

Nem. ζ'. v. 109.

Cui sententiam Orriani libet adjungere:

——— πόνοι δ’ ἅμα σίρφισ ὀσηδί.

Κυνηγ. α. v. 54.

Vide sis lib. I. p. 32. et quæ ibi notavimus.

† Ἐπισπρέπειν] Ità optime legit Muretus: quam emendationem confirmat Philoſophus, locum sic vertens: idèd dicit aliquis vitium felicitatem decere. In vulgatis autem libris scribitur ἐπισπρίπειν.

‡ Εἰ δὴ ἄλλως] Gabrielius ex suis vetustis exemplar. adfert εἰ δ’ ἄλλως: quam sequendo, genitivus τῆς σωτηρίας non jungetur cūm δορυφόρος, sed cum τυγχάνειν, quod non pro esse accipietur, sed pro consequi. Sic certè δορυφορήσομεν, uti monuit Stephanus, in altero membro sine adjèctione ponitur. MS. Bodl. et cæteri libri lectionem vulgatam præstant.

“ σομεν; Καὶ μὴν εὐ γε δεῖ εἰδέναι ὅτι ἐκ ἔστιν ἄλλη φυλα-
 “ κὴ τοιαύτη, οἷα αὐτόν τινα καλὸν κἀγαθὸν ὑπάρχειν τέτο
 “ γὰρ δεῖ συμπαρομαρτεῖν τῷ δ' ἀρετῆς ἐρήμῳ ἐδὲ ἄλλο
 “ καλῶς ἔχειν ἐδὲν προσήκει. Τί ἔν φημι χρῆναι ποιεῖν, καὶ
 “ πᾶ τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, καὶ πᾶ τὴν μελέτην ποιεῖσθαι; Οὐ-
 “ δὲν καινόν, ὧ ἄνδρες, ἐρῶ· ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς
 “ ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγασιν, * ἔτω καὶ ἡμᾶς φημι χρῆ-
 “ ναι ἐνθάδε ὄντας τὲς ὁμοτίμους † πάντας, ἅπερ καὶ ἐκεῖ
 “ ἐπιτηδεύειν, καὶ ὑμᾶς γέ ἐμὲ ὄρωντας κατανοεῖν παρόντας,
 “ εἰ ἐπιμελόμενος ἂν δεῖ διάξω· ἐγὼ τε ὑμᾶς κατανοῶν θεά-
 “ σομαι, καὶ ἔς ἂν ὄρῶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπιτηδεύον-
 “ τας, τέττες τιμήσω. Καὶ τὲς παῖδας δὲ, οἳ ἂν ἡμῖν
 “ γίγνωνται, ἐνθάδε ‡ παιδεύωμεν· αὐτοὶ γὰρ βελτίονες
 “ ἐσόμεθα, βελόμενοι τοῖς παισὶν ὡς· βέλτιστα παραδείγ-
 “ ματα ἡμᾶς αὐτὲς παρέχειν· οἳ τε παῖδες ἐδ' ἂν εἰ βέλαιντο
 “ ῥαδίως πονηροὶ γένοιτο, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν μήτε ὄρωντες
 “ μήτε ἀκόντες· ἐν δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι διημε-
 “ ρεύοντες.”

* Οὕτω καὶ ἡμᾶς] Legitur etiam ὑμᾶς. Minus, opinor, commodè.

† Πάντας] Ità MS. Bodl. et editi omnes, præter unum *Etonensem*, in quo legitur πάντα: quomodo Stephanus etiam scriptum fuisse suspicatur.

‡ Παιδεύωμεν] Leunclavianæ editionis lectio est; quam Stephanus etiam vet. lib. auctoritate confirmatam esse, atque adedè vulgatis illis παιδεύωμεν et παιδεύσομεν præferendam agnoscit. Eidem placet ἐνθάδε cum γίγνωνται potius quàm cum παιδεύωμεν jungere.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η΄.

ΚΥΡΟΣ μὲν ἔν ἔτῳ εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Χρυσάν-
 τας, καὶ εἶπεν ὧδε. “ * Ἀλλὰ πολλάκις μὲν δὴ,
 “ ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατενόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἐδὲν
 “ διαφέρει πατρὸς ἀγαθῆ. Οἷ τε γὰρ πατέρες προνοῶσι
 “ τῶν παιδῶν, ὅπως μὴ ποτε αὐτὰς τὰγαθὰ ἐπιλείψει, Κῦ-
 “ ρὸς τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβελεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστα ἂν
 “ εὐδαιμονῶντες διατελοῖμεν. Ο δέ μοι δοκεῖ ἐνδεέστερον ἢ
 “ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι, τῆτο ἐγὼ πειράσομαι τῆς μὴ εἰδότας δι-
 “ δάξαι. Ἐνοήσατε γὰρ δὴ, τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ
 “ πειδομένων ἀλοίη; τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειδο-
 “ μένων † διαφυλαχθεῖη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθέτων στρά-
 “ τευμα νίκης τύχοι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἐν μάχαις ἠττῶντο
 “ ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὴν ἄρχωνται ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ τῆς αὐτῆ
 “ σωτηρίας βελεύεσθαι; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθεῖη
 “ ὑπὸ τῶν μὴ πειδομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις νο-
 “ μίμως ἂν † οἰκηθεῖεν; ἢ ποῖοι οἴκοι σωθειῶσαν; πῶς δ' ἂν
 “ νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο; Ἡμεῖς δὲ ἂ νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν, διὰ
 “ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπράξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ
 “ ἄρχοντι; Διὰ τῆτο γὰρ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ταχὺ μὲν
 “ ὅποι ἔθει παρεγινόμεθα, ἀδρόοι δὲ τῷ ἄρχοντι ἐπόμενοι,

* Ἀλλὰ πολλάκις μὲν, &c.] Regem bonum esse patriæ patrem, agnoscunt omnes. Sic Ulysses apud Poëtam :

Λαῶν, οἷσιν ἄνασσι, πατὴρ δ' ὡς ἡπίος ἦν.

Odyf. ε. v. 12.

Et in Charondæ Legibus, apud Stobæum, principes sibi subiectis præsumunt, καθάπερ τέκνων ἰδίων. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius rex, apud Dionys. Halicarn. lib. 4. Antiq. Rom. c. 36. Τίς μὲντοι τῶν πρὸ ἐμοῦ βασιλείων οὕτω μέτριος ἐν ἔξουσίᾳ διτίλισσι, καὶ φιλόνηρος πᾶσι τοῖς πολιταῖσι, ὡς πατὴρ πατρὸς υἱοῖς αὐτοῦ χρωμένους :

† Διαφυλαχθεῖη] Stobæus, διακισθηῖη: deinde, ἀπειθῶν στράτευμα. Sed non audiendus est. Nam apta satis est vulgata lectio, et libris, quos vidi, omnibus confirmata: nisi quod edit. Ald. mendose det διαφυλαχθείη.

† Οἰκηθεῖεν] Sic ex conjecturâ reponendum censuimus, adprobante Stephano; qui loci sententiam vocem passivam postulare vidit. Hæc certè voce paulò pot̄ in re simili utitur Xenophon, cùm dicit—πόλις οἰκίται. Prius erat οἰκίσειεν.

“ ἀνυπό-

“ ἀνυπόστατοι ἡμεν, τῶν δ’ ἐπιταχθέντων ἔδεν ἡμιτελές κα-
 “ τελείομεν. Εἰ τοίνυν * μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν
 “ φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν † τὰγαθὰ, εὐῖστε ὅτι αὐτὸ
 “ τῆτο καὶ εἰς τὸ διασάζειν ἂ δει μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ.
 “ Καὶ πρόσθεν μὲν δὴ ‡ πολλοὶ ἡμῶν ἤρχον, ἔθενός δ’ ἤρχο-
 “ μεν νῦν δὲ κατεσκεύασθε ἔτω πάντες οἱ παρόντες, ὥστε
 “ ἄρχετε οἱ μὲν πλειόνων, οἱ δὲ μειόνων. Ὡσπερ τοίνυν αὐ-
 “ τοὶ ἀξιώσετε ἀρχειν τῶν ὑφ’ ὑμῖν, ἔτω καὶ αὐτοὶ παιδά-
 “ μεθα οἷς ἂν ἡμῖν καθήκοι. Τοσῆτον δὲ διαφέρει ἡμᾶς
 “ δεῖ τῶν δέλων, ὅσον οἱ μὲν δέλοιο, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις
 “ ὑπηρετῶσιν· ἡμᾶς δὲ, εἴπερ ἀξιῶμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἐκόν-
 “ τας δεῖ ποιεῖν ὅ,τι πλείστου ἀξίον φαίνεται εἶναι. Εὐρή-
 “ σετε δὲ, ἔφη, καὶ ἔνθα ἄνευ μοναρχίας πόλις οἰκεῖται,
 “ τὴν μάλιστα τοῖς ἀρχεσιν ἐδέλυσαν πείθεσθαι, ταύτην
 “ ἤκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένην ὑπακβεῖν. Παρῶμιν
 “ τε ἔν, ὥσπερ Κύρος κελεύει, ἐπὶ τὸδε τὸ ἀρχεῖον, ἀσκῶμέν
 “ τε δι’ ἂν μάλιστα δυνησόμεθα κατέχειν ἂ δει, παρέχομέν
 “ τε ἡμᾶς αὐτὰς χρῆσθαι Κύρῳ ὅ,τι ἂν δέη. Καὶ τῆτο γὰρ
 “ εὐ εἰδέναι χρῆ, ὅτι ἔ μὴ δύνηται Κύρος εὐρεῖν ὅ,τι αὐτῶ
 “ μὲν ἐπ’ ἀγαθῶ χρήσεται, ἡμῖν δὲ ἔ· ἐπέιπερ τὰ γε αὐτὰ
 “ ἡμῖν συμφέρει, καὶ οἱ αὐτοὶ εἰσὶν ἡμῖν πολέμιοι.”

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάντας, § ἔτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνί-
 σταντο πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων συνεργῶντες· καὶ
 ἔδοξε τὰς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ δύρας, καὶ παρέχειν αὐ-
 τὰς χρῆσθαι || ὅ,τι βέληται ἕως ἂν ἀφίη Κύρος. Ὡς δὲ

* Μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν, &c.] Ità ferè *Æschylus* obedientiam matrem felicitatis esse dixit :

Πειθαρχία γὰρ ἐστὶ τῆς ἐνπραξίας
Μήτρης.—Ἐστὰ ἐπὶ Θ:β. v. 230.

† Τὰγαθὰ, &c.] Editi ferè omnes et MS. Bodl.—τὰγαθὰ, οὕτως εὐ, &c. At vox re-ultima non comparet in editione *Eton*. nec in *Stobæo*: ideoque de eâ tollendâ *Stephano* ad-sentior.

‡ Πολλοὶ ἡμῶν ἤρχον, &c.] Aliam lectionem in exemplaribus suis invenit *Gabrielius*; nimirum hanc—ἤρχον μὲν οὐθένος· ἤρχοντο δὲ· quam ille in loco vertendo sequitur, et probat *Stephanus*. Mihi quidem ista lectio satis videtur elegans; nolo tamen vulgatam loco movere, cum neque quidquam sit in eâ vitii, et ab omnibus, quos vidi, libris confirmetur.

§ Οὕτω] Non est hoc loco particula similitudinis, sed idem ferè sonat, quod *tunc*. Hoc sensu adhibetur etiam *Act.* xx. II.

|| Ὅ,τι βούληται ἕως, &c.] In *Ald. Flor.* et aliis vulg. cod. posita est hypostigme post βούληται, non autem post ἀφίη: at contrà *Budæus* post verbum βούληται eam expunxit, et posuit post ἀφίη. hoc faciens (opinor) nè quis verbi βούληται alium nominativum quaereret, quàm Κύρος. Ego verò cum *Stephano* (cujus ista sunt verba) neutro in loco interpungere tutius existimavi, cum utrumque verbum referatur ad Κύρος: pro ὅ,τι βούληται Κύρος, ἕως ἂν ἀφίη.

τότε ἔδοξεν, ἔτω καὶ νῦν ἔτι ποιῆσιν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες* * Θεραπεύουσι τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Ως δ' ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται Κῦρος καταστησάμενος εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσαις τὴν ἀρχήν, ταῦτα καὶ οἱ μετ' ἐκείνου βασιλεῖς νόμιμα ἔτι καὶ νῦν διατελεῖσι ποιῶντες. Οὕτω δ' ἔχει καὶ ταῦτα ὥσπερ καὶ τ' ἄλλα † ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων γένηται, καὶ θαρσύτερον τὰ νόμιμα πράττεται ὅταν δὲ χείρων, φαυλότερον. Εφοίτων μὲν ἔν ἐπὶ τὰς θύρας Κῦρος οἱ ἔντιμοι σὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, συνδύξαν πᾶσι τοῖς ἀρίστοις τῶν συγκαταστρεφάμενων τὴν ἀρχήν. Κῦρος δ' ἐπὶ μὲν τ' ἄλλα καδίστη ἄλλους ἐπιμελητὰς, καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρες, καὶ δαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπιστάται, καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἐπιτηδεῖων ἐπιμεληταί· καὶ ἵππων δὲ καὶ κυνῶν ἐπιμελητὰς καδίστη, ἕς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ βοσκήματα βέλτιστ' ἂν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. Οὓς δὲ συμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ἄετο χρῆναι ἔχειν, τέτρες ὅπως ὡς βέλτιστοι ‡ ἔρονται, ἐκέτι τέτρε τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις προσέταττεν, ἀλλ' αὐτῷ ἐνόμιζε τέτο ἔργον εἶναι. Ἥδει γὰρ ὅτι, εἴ γε μάχης ποτὲ δεήσοι, ἐκ τέτων αὐτῷ καὶ ὁ παραστάτας καὶ ἐπιστάτας ληπτέον εἶη, σὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι καὶ ταξίαρχος δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἵππέων ἐγίγνωσκεν ἐκ τέτων καταστατέον εἶναι. Εἰ δέοι δὲ καὶ στρατηγῶν πρὸ ἄνευ αὐτῷ, ἦδει ὅτι ἐκ τέτων πεμπτέον εἶη· καὶ πόλεων δὲ καὶ ὄλων ἐδνῶν φύλαξι καὶ σατράπαις ἦδει ὅτι τέτων τισὶ χρηστέον, καὶ πρέσβεις γε τέτων τινὰς πεμπτέον· ὅπερ ἐν τοῖς μεγίστοις ἠγεῖτο εἶναι εἰς τὸ ἄνευ πολέμου τυγχάνειν || ἂν δέοιτο. Μὴ ὄντων μὲν ἔν, οἷων δέϊ, δι' ὧν αἱ μέγιστα καὶ πλεῖστα πράξεις ἔμελλον εἶναι, κακῶς ἠγεῖτο τὰ αὐτῷ ἔξεν· εἰ δ' ἔστι εἶεν, οἷος δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἔσσεσθαι. Ἐνέδου μὲν

* Οἱραπίουσι τὰς, &c.] *Budeus legit Θεραπεύουσι γὰρ τὰς, &c. Camerarius, Stephano recte, Θεραπεύουσι τι ex suo exempli, adfert. Sed vide dicta p. 262.*

† Ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης, &c.] *Pauci enim (verba sunt Ciceronis, de leg. l. 3. c. 14.) atque admodum pauci, bonore et gloria amplificati, vel corrumpere mores civitatis, vel corrigere possunt. Seneca Thyest. v. 213.*

Rex velit honesta, necq. non eadem volet.

‡ Ἔρονται.] MS. Bodl. ἔροιτο. Sed nihil mutandum videtur.

§ Παραστάτας καὶ, &c.] *Confule Indic. vocab. nihil.*

|| Ὦν δέοιτο] sic recte, opinor, reposuit Leunclavius, cum ab aliis legeretur δέοιτο. Nam ea, quae modo praecesserant, ad Cyrum ipsum praecipue spectant.

οὖν, ἔτω γνῆς, εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὐτῷ * ἄσκησιν εἶναι τῆς ἀρετῆς. Οὐ γὰρ ἄετο οἷόν τε εἶναι, μὴ αὐτόν τινα ὄντα οἷον δεῖ, ἀλλ᾽ ἄλλως παρορμητῶν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς δὲ ταῦτα διανοήθη, ἠγήσατο σχολῆς πρῶτον δεῖν, εἰ μέλλοι δυνήσεσθαι τῶν κρατίστων ἐπιμελεῖσθαι. Τὸ μὲν οὖν προσόδων ἀμελεῖν ἔχ οἷόν τε ἐνόμισεν εἶναι, προγοῶν ὅτι πολλὰ καὶ τελεῖν ἀνάγκη ἔσοιτο εἰς μεγάλην ἀρχήν· τὸ δ' αὖ, πολλῶν κτημάτων ὄντων, ἀμφὶ ταῦτα αἰεὶ αὐτὸν ἔχειν ἦδει ὅτι ἀσχολίαν παρέξει τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. Οὕτω δὴ σκοπῶν ὅπως ἂν τὰ τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοι, καὶ ἡ σχολὴ γένοιτο, κατενόησέ πως τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν. Ὡς γὰρ τὰ πολλὰ, δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἐπιμέλονται, λοχαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυριάρχοι δὲ χιλιάρχων· καὶ ἔτῳς ἐδείς ἀτημέλητος γίγνεται, ἐδ' ἦν πάντων πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ᾧσι· καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βέλῃται χρῆσασθαι τι τῆ στρατιᾶ, ἀρκεῖ ἦν τοῖς μυριάρχοις παραγγεῖλη. Ὡς περ' ἐν ταῦτα ἔχει, ἔτω καὶ ὁ Κύρος συνεκεφαλαιώσατο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥστε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγένετο ὀλίγοις διαλεγόμενα † μηδὲ τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν· καὶ ἐκ τῆς ἡδὴ σχολῆς ἦγε πλείω ἢ ἄλλως, μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεῶς ἐπιμελέμενος. Οὕτω δὲ καταστησάμενος τὰ αὐτῆς, ἐδίδαξε καὶ τὰς περὶ αὐτὸν ταύτῃ τῇ καταστάσει χρῆσθαι. Τὴν μὲν δὲ σχολὴν ἔτω κατεσκευάσατο ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς περὶ αὐτόν.

Ἠρχετο δ' ἐπιστατεῖν τῆς οἴκας δεῖ εἶναι τοὺς † κοινῶνας. Πρῶτον μὲν, ὅποσοι ὄντες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι, μὴ παρεῖεν ἐπὶ τὰς δύρας, τῆς ἐπιζήτει νομίζων

* Ἀσκησιν εἶναι, &c.] Stephanus legendum esse dicit εἶναι δεῖν. alioquin εἶναι interpretandum esset *impositam esse*, vel simili quopiam modo. Quā de re illi adfentior.

† Μηδὲ τῶν] Legitur etiam, teste *Gabriellio*, μηδὲν. *Ald.* pessimè dat μὴ δεῖ. Loci sententiae congrua videtur vulgata lectio.

‡ Κοινῶνας] *Camerarius* in suo exempl. legi testatur κοινωνίης. Sed vox illa haud dubiè est Xenophontéa; quam in sequentibus mox iteratam reperies, cuiusque κοινωνίης glossa fuit. *J. Poll.* Οἱ κοινῶνες, ait, — νεοφῶντος ἰδίου. At ei saltem cum *Pindaro* communis est ista vox:

— κοινῶνι παρ' εὐ-
θυτάτω, — Πυθ. γ' v. 50.

Itaque fallitur Stephanus, qui hominem dici κοινῶνα non putat: sed κοινῶνα vult. esse *sodalitium*, itidemque κοινῶνας *sodalititia*: sub quibus tamen fatetur intelligi posse *ipfos sodales*, seu eos, qui *sodalitii* societate sunt conjuncti. Adposuere *Hesychius* Κοινῶνας exponit κοινωνίης. Rectè igitur *Portus* vocabulum Κοινῶν putat ποιητικόν εἶναι, et denotare *socium*, *familiaritatem*, et eum, qui rerum aliquarum nobiscum est particeps.

τῆς μὲν παρόντας ἐκ ἂν ἐδέλειν ἔτε κακὸν ἔτε αἰσχροὺς ἐδὲν ἂν πράττειν, καὶ διὰ τὸ παρὰ ἄρχοντι εἶναι, καὶ διὰ τὸ εἶδέναι ὅτι ὀργῶνται, ὅτι πράττειν, ὑπὸ τῶν βελτίστων· οἱ δὲ μὴ παρῆεν, τέττες ἠγέϊτο ἢ ἀκρατεῖα τινί, ἢ ἀδικία, ἢ ἀμελεία ἀπειῖναι. Τῆτο ἔν πρῶτον ἠγῆσάμενος, προσῆνάγκαζε τῆς τοιάττες παρῆναι· * τῶν γὰρ παρ' ἑαυτῶ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἂν τινα ἰάντιλαβεῖν τὰ τῆ μὴ φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτῆ. Ἐπεὶ ἔν τῆτο γένοιτο, ἦκον ἂν εὐδύς οἱ στερόμενοι, ὡς ἠδικημένοι. Ο δὲ Κύρος πολὺν μὲν χρόνον ἐκ ἐσχόλαζε ποῖς τοιάτοις ὑπακῆειν· ἐπεὶ δὲ ἀκῆσειεν αὐτῶν, πολὺν χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν διαδικασίαν. Ταῦτα δὲ ποιῶν ἠγέϊτο προσεδίξειν † αὐτῆς θεραπεύειν, ἦττον δὲ ‡ ἐχθρῶς, ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἠνάγκαζε παρῆναι. Εἰς μὲν διδασκαλίας τρόπος ἦν αὐτῶ οὗτος τῆ παρῆναι· ἄλλος δὲ, τὸ τὰ ῥᾶστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παρῆσι προστάττειν· ἄλλος δὲ, τὸ μηδὲν ποτε τοῖς ἀποῦσι νέμειν. Ο δὲ δὴ § μέγιστος τρόπος τῆς ἀνάγκης ἦν, εἴ τις τούτων μηδενὸς ὑπακούοι, ἀφελόμενος ἂν τοῦτον ἂ ἔχοι, ἀλλὰ ἐδίδκε, ὃν ἄετο δύνασθαι ἂν ἐν τῶ δέοντι παρῆναι· καὶ οὕτως ἐγίγνετο αὐτῶ φίλος χῆσιμος ἀντὶ ἀχρήστε. (Ἐπιζητεῖ δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεὺς ἦν τις ἀπῆ, οἷς παρῆναι καδῆκει.) Τοῖς μὲν δὲ μὴ παροῦσιν οὕτω. || προσεφέρετο.

Τοὺς δὲ παρῆχοντας ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστα ἂν ἐπὶ τὰ

* Τῶν γὰρ παρ' &c.] Variant hic inter se libri ferè omnes. MS. Bodl. habet τῶν γὰρ ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. Editio Ald. τὸν γὰρ παρ' ἑαυτῶ μάλιστα φίλων, ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. Flor. Steph. et Leuncl. τῶν γὰρ ἐκέλευσεν ἂν τινα λαβεῖν. Nos lectionem editionis Eton. à Steph. probatam, nec à Manuscripti Bodl. fide prorsus alienam, damus.

† Αὐτοὺς θεραπεύειν.] Stephanus Xenophontem scripsisse putat, αὐτὸν θεραπεύειν, aut αὐτὸς ἑαυτὸν θεραπεύειν. Sed quo minùs huic accedam, librorum, quos vidi, omnium prohibet auctoritas.

‡ Ἐχθρῶς] Hæc est lectio MSti Bodl. et libri Camerariani. Priùs erat ἐχθροῦς, quod sine adjuncto εἶναι, aut aliquo alio infinitivo stare non posse vidit Stephanus. Nostram autem lectionem Leunclavius etiam in loco vendendo sequitur.

§ Μέγιστος τρόπος τῆς, &c.] Stephanus timiditatem suam damnat, quòd non ausus sit post τρόπος interpungere; quippe putat genitivum ἀνάγκης cum τρόπος jungi non debere: sed cum μέγιστος τρόπος subaudiendum ex præcedentibus, τοῦ προσεβίξειν αὐτοῖς θεραπεύειν: ad quem μέγιστον τρόπον Noster dicit Cyrum τὴν ἀνάγκην adhibuisse. Quòd si intelligeret, inquit Stephanus, hunc necessitatis modum fuisse maximum, oporteret alios necessitatis modos præcedere, quorum hunc maximum esse censeret: cùm tamen illos ejusmodi esse non dixerit, imò etiam διδασκαλίαν unum illorum habuisse. Hactenus ille. Dicendum forsàn est, cæteros etiam modos (licet iis vox ἀνάγκη difertet non sit adjuncta) minorem saltem aliquem necessitatis gradum inferre; atque adeò modum hunc, ultimo loco memoratum, non incommodè dici potuisse maximum.

|| Προσεφέρετο] Vide dicta p. 245. not.

καλὰ καὶ ἀγαθὰ παρορμῶν ἔργα, * ἐπέπερ ἄρχων ἦν αὐτῶν, εἰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῶτο τοῖς ἀρχομένοις πάντων μάλιστα κεκοσμημένον τῇ ἀρετῇ. Αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ διὰ τοὺς γραφομένους νόμους, βελτίους † γιγνομένους ἀνδράπες· τὸν δὲ ἀγαθὸν ἄρχοντα, βλέποντα νόμον ἀνδράποις ‡ ἐνόμιζεν, ὅτι καὶ τάττειν ἱκανός ἐστί, καὶ ὄρῶν τὸν § ἀτακτῆντα καὶ κολάζειν. Οὕτω δὴ γιγνώσκων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τῆς θεῆς μᾶλλον ἐπεδείκνυεν ἑαυτὸν ἐκπονεῖντα ἐν τέτρω τῷ || χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν. Καὶ τότε πρῶτον κατεστάθησαν οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε αἰεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεῆς, καὶ θύειν ἀν' ἐκάστην ἡμέραν οἷς ¶ οἱ μάγοι θεοῖς εἴποιεν. Οὕτω δὴ τὰ τότε κατασταθέντα ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῷ αἰεὶ ὄντι βασιλεῖ. Ταῦτα ἔν πρῶτον ἐμιμῆντο αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢν θεραπεύωσι τῆς θεῆς, ὥσπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων· καὶ Κύρω δ' ἀν' ἡγάγντο ταῦτα ποιῆντες ἀρέσκειν.

Ο δὲ Κύρος τὴν τῶν μεθ' αὐτῆ εὐσέβειαν καὶ ἑαυτῷ ἀγαθὸν ἐνόμιζε, ** λογιζόμενος †† ὥσπερ οἱ πλεῖν αἰρέμενοι μετὰ

* *Επέπερ ἄρχων ἦν, &c.*] Vulgò, ἐπίπερ ἄρχων αὐτῶν: sed vocula ἦν ex *Gabriellii, Mureti, et Camerarii* vet. libris (quibus etiam editio *Stephaniana* adslipulatur) erat adjecta.

† *Γιγνομένους*] Itā MS. Bodl. et editiones *Ald. et Steph.* Aliæ *γυνομένους* exhibent: *Muretus* etiam testatur in vet. libris legi *γυνομένους ἀν τοὺς ἀνθρώπους.*

‡ *Ενόμιζεν*] Hæc est editionis *Leunclavianæ* lectio, quam et *Stephanus* recipendam censuit. Vulgò legitur *ἐνόμιζεν.* Cæterum de re ipsâ lege *Cic. de leg. l. 3. c. 13.*

§ *Ατακτοῦντα*] Sic propriè dici militem, qui ordinem deserit, atque officium suum non facit, perulgatum est. Eadem est ratio vocis illi adfinis, quâ utitur *Apotholus* 1 *Theff.* v. 14. ubi à malis militibus, οἱ οὐ μένουσιν ἐν τάξει, petitâ translatione, ἀτακτους vocat eos, qui *Christi* et *Apostolorum* præceptis dicto audientes non erant, quòsque adeò, tanquam imperator, corripit jubet. *Conf. 2 Theff.* iii. 7. ubi ἀτακτεῖν (sumptâ itidem ab iis metaphorâ, qui militiæ munia non, uti decet, obeunt) de iis omnibus dicitur, qui aliter, quàm ipsorum vitæ ratio atque honestas requirit, se gerunt.

|| *Χρόνω, ἐπειδὴ, &c.*] In *Ald. et Flor.* edit. ἐπι δὲ εὐδαιμονέστερον ἦν: in *Eton.* ἐπι δὲ εὐδαιμονέστερος ἦν: ut hæc alius sententiæ sint principium; cum tamen contrâ claudere præcedentem debeant, sed non sine aliquâ mutatione: nimirum scribendo, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν, ut restituumus ex vet. *Gabriellii* libris et editione *Stephanianâ.* Quibus ferè accedunt *Camerarii* liber et MS. Bodl. qui dant ἐπι εὐδαιμονέστερος ἦν. *Leunclavius* etiam sic reponendum et distinguendum vidit.

¶ *Οἱ μάγοι*] Duram esse vocum istarum repetitionem, haud sine causâ iudicavit *Stephanus.* Minus etiam suavis est vocis θεοῖς sonus, cum modò præcesserant θεοῖς. Hanc tamen lectionem libri, quos vidi, omnes præstant. Itaque nihil loco temerè moverim; sed retinendo οἱ μάγοι in posteriori etiam loco, aut deesse verbum inter καὶ et θύειν (sive id sit ἐνομίση, sive κατισση, sive aliud hujusmodi) aut sub κατιστάθησαν relictum esse subaudiendum κατιστάθη, cum *Stephano* existimaverim.

** *Λογιζόμενος*] Hoc participium adferens *Camerarius* elocutionem hanc sive ab *Auctore* sive à *librario* concisam esse ait: at rectè *Stephanus* nullam hinc concisionem esse putat, sed perinde accipit ac si dictum esset, τὸν αὐτὸν ἔχων λογισμόν, ὅντι οἱ πλεῖν αἰρούμενοι μετὰ τῶν ἰσβῶν.

†† *Ὡσπερ οἱ πλεῖν, &c.*] Egregia sunt in eam rem apud *Auctores* testimonia, quæ loco huic illustranda

μετὰ τῶν εὐσεβῶν μᾶλλον ἢ μετὰ τῶν ἡσεβηκέναι τὶ δοκέντων. Πρὸς δὲ τέτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινῶνες Θεοσεβεῖς εἶεν, ἦττον ἂν αὐτὸς ἐδέλειν περὶ τὴν ἀλλήλους ἀνόσιόν τι ποιῆν καὶ περὶ αὐτὸν, εὐεργέτης νομίζων εἶναι τῶν κοινῶνων. Ἐμφανίζων δὲ καὶ τῆτο, ὅτι περὶ πολλῶν ἐποιεῖτο μηδένα μῆτε φίλον ἀδικεῖν μῆτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὄρῶν, μᾶλλον καὶ τὴς ἄλλης ἄνευ ἂν τῶν μὲν αἰσχυρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι, διὰ τῆς δικαίας δ' ἐδέλειν * πορίζεσθαι. Καὶ αἰδῆς δ' ἂν ἠγεῖτο μᾶλλον πάντας ἐμπιπλάναι, εἰ αὐτὸς φανερός εἴη πάντας ἔτιος αἰδέμενος, ὡς μῆτ' εἰπεῖν ἂν μῆτε ποιῆσαι μηδὲν αἰσχυρόν. Ἐτεκμαίρετο δὲ τῆτο ἔτιος ἔξειν ἐκ τῆδε μὴ γὰρ ὅτι ἀρχοντα, ἀλλὰ καὶ ἔς ἐ φοβῆνται, μᾶλλον τὴς αἰδεμένους αἰδέονται τῶν ἀναιδῶν οἱ ἄνδρες καὶ γυναῖκες δὲ, ἃς ἂν αἰδεμένας αἰσθάνονται, ἀνταιδεῖσθαι μᾶλλον ἐδέλασιν ὄρῶντες. Τὸ δ' αὖ πείθεσθαι ἔτι μάλιστ' ἂν ἤετο ἔμμονον εἶναι τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ τὴς ἀπροφασίστως παιδομένης φανερός εἴη μᾶλλον τιμῶν τῶν τὰς μεγίστας ἀρετὰς καὶ ἐπιπονωτάτας δοκέντων παρέχεσθαι. Γινώσκων δ' ἔτι καὶ ποιῶν διετέλει. Καὶ σωφροσύνην δ' αὐτῆς ἐπιδεικνύς, μᾶλλον ἐποίει καὶ ταύτην πάντας ἀσκεῖν. Οταν γὰρ ὄρῶσιν, ὧ μάλιστα ἔξεστιν ὑβρίζειν, τῆτον σωφρονῆντα, ἔτι μᾶλλον οἱ γε ἀσθενέστεροι ἐδέλασιν ἔδεν ὑβριστικὸν ποιῶντες φανεροὶ εἶναι. † Διήρει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῆδε, ὡς τὴς μὲν αἰδεμέ-

illustrando haud parum infervire possint. Huc pertinet locus *Æschyli* longè pulcherrimus: in, *Ἐπτά ἐπὶ Θηβαῖς*, v. 603. et seq. postquam dixit *Eteocles*,

Φεῦ τοῦ ξυναλλάσσοντος ὀνήθης βροτοῖς
Δίκαιον ἄνδρα τοῖσι δυσσεβεστέροις*

tribus verbis interjectis, addit:

Ἡ γὰρ ξυνισθὰς πλοῦν εὐσίβης ἀνήρ
Ναύτησι θερμοῖς καὶ πανουργίᾳ τινί·
Ὀλοῦν ἀνδρῶν σὺν θιοπτύστῳ γένει.

Quocum concinit *Horatiana* Musa, lib. 3. od. 2.

— — — — — *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgārit arcane, sub hisdem
Sit trabibus, fragilēque mecum
Solvat phaselum. Sarp̄e *Jupiter*
Neglectus, incesto addidit integrum.

Vestores utique, si qua horribilis mare vexaret procella, causam ejus adtribuere solebant impietati alicujus eorum, qui in navi erant. Exemplum nobile in *Jonā* i. 5. et seq. itidemque in *Diagorā*, *Cic. de Nat. D. l. 3. c. 37.* Vide, si libet, *Æli. H. V. l. 8. c. 5. Philostr. l. 5. c. 20. Diog. Laërt. lib. 1. segm. 86.*

* *Πορίζεσθαι.*] Legitur etiam, testibus Stephano et Mureto, in libris quibusdam vet. *πορεύεσθαι.* Eadem lectio margini *MSti* Bodl. est adscripta: cum quā receptum verbum non commutaverim. Ille verò διὰ τοῦ δικαίου dicitur τὰ κέρδη πορίζεσθαι, qui πορίζεται τὴν τῆς δικαιοσύνης ἔδον περιούμιον. Ita *Stephanus.*

† *Διήρει δὲ αἰδῶ, &c.*] Confer *1 Tim. ii. 9.* ubi quas *Apostolus* virtutes in mulieribus requirit, easdem et *Epicletus*, et quidem iisdem ferè verbis *Enchir. c. 62.*

εις, τὰ ἐν τῷ φανερῷ * αἰσχροὺς φεύγοντας· τὰς δὲ σώφρονας, καὶ τὰ ἐν τῷ ἀφανεί. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ ἔτω μάλιστα ἂν ᾔετο ἀσκεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἑαυτὸν μὴ † ὑπὸ τῶν παραυτικά ἡδονῶν ἐλκόμενον ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ προπονεῖν ἐδέλοντα πρῶτον σὺν τῷ καλῷ τῶν εὐφροσυῶν. Τοιγαρῶν τοῖστος ἂν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῶν χειρόνων εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Ἐπέγνω δ' ἂν ἐκεῖ ἐδένα ἔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτὸς ἠγῆσθαι τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιεῖντες καὶ ὀρῶντες ἐπὶ θύραις διήγον.

Τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θῆραν ἐξῆγεν οὔσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾔετο χρῆναι· ταύτην ἠγούμενος καὶ ὅλως ‡ ἀρίστην ἀσκήσιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. Καὶ γὰρ ἐπόχως ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, διὰ το θηρίοις φεύγουσιν ἔπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἱππῶν ἐνεργούς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν § φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. || Καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσείδιζε τοὺς κοινῶνας. Καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλεία ταῦτα ποιεῖντες διατελεῖσιν. Οἱ μὲν ἔν ἐκ ᾗετο προσήκειν ἐδεῖν ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προσι-

* Αἰσχροὺς φεύγοντας] *Camerarius*, teste *Stephano*, in suo exempli. post αἰσχροὺς scriptum esse ἴσως dicit. Sed cum aptam ex eâ, quam habemus, lectione sententiam eliciamus, non est cur quidquam adjiciamus. Si tamen addendum quid esset, inquit *Stephanus*, nulla convenientior esse adjectio posset, quam particula μόνον αἰσχροὺς vel post ἐν τῷ φανερῷ. Sed quid si illud ἴσως (pergit *Stephanus*) in libri illius contextum ex margine irrepserit, cum aliquis fortasse μόνον deesse annotasset? Fieri enim potuit ut, cum aliquis, ἴσως λείπει μόνον, scripsisset, tandem ἴσως tantum superfuerit, aut certe animadvertum fuerit, et ex margine translatum in contextum. Haecenus ille: acutiùs, opinor, quam verius. Sed mihi religio erat, insigni acedò divinationis specimine lectorem fraudare.

† Ὑπὸ τῶν παραυτικά, &c.] Vide quæ notavimus lib. I. p. 31.

‡ Ἀρίστην ἀσκήσιν] *Noster Kynh.* sub initium: Ἐγὼ μὲν οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κνηγεσιῶν—— ἐκ τούτων γὰρ γίνονται τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀγαθὰ, εἰς τε τὰ ἄλλα, &c. His similia passim in eodem libello, necnon hujus hist. I. I. p. 13. reperire est.

§ Φιλοτιμίαν, &c.] *Leunclavius* sic locum vertit—— propter studium honoris et cupiditatem capiendi. At φιλοτιμία rectius, opinor, hoc loco simpliciter reddas, Studium, Contentio. qualis nimirum eorum est, qui obnixè contendunt, ut honorem et laudem sibi ex re quapiam consequantur. Eadem ejusdem vocis est significatio, p. 282.—ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐπέβαλλεν, ὥσπερ ἕκαστος ἀριστος φανήσεται Κύρω.

|| Καὶ τὴν, &c.] *Plutar.* in *Philopam.* p. 357. de militari instituto victuque: τὰ δὲ πάσης μὲν πλάνης ἔμπροσθεν, καὶ πάσης ἀναμαλίας προσήκον εἶναι, μάλιστα δὲ φέρον ῥαδίως μὲν ἐνδεῖαν εἰσθμίαν, ῥαδίως δὲ ἀρχουσίαν. *Adi Nottrum* sub finem *Kynhete.* *Stephanus* legi testatur, καὶ πρὸς πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. Adidit etiam, ex *Camerarii* libro adiecti πρὸς ἐγκράτειαν. Sed nihil mutò.

ρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι ἔτας ἀσκῶν τὰς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπώνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. Καὶ γὰρ ἐπὶ Δῆραν τὰς μὲν ἄλλας ἐξῆγεν, ὅποτε * μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὅποτε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐδήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις Δηρία τρεφόμενα· καὶ ἔτε αὐτὸς ποτε † πρὶν ἰδρᾶσαι δεῖπνον ἠρέετο, ἔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε· συμπαρακάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν Δῆραν τὰς περὶ αὐτὸν σκηπτέχνας. Τοιγαρῶν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν αἰεὶ μελέτην. Παράδειγμα μὲν δὴ τοιοῦδε ἑαυτὸν παρείχετο. Πρὸς δὲ τέτῳ, καὶ τῶν ἄλλων ἔστινας μάλιστα ὀρῶν τὰ καλὰ διώκοντας, τέτῳ καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἑδραῖς καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἀριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τῷ Κύρῳ δοκῶμεν, ὡς ἐ τέτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τὰς ἀρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ᾗετο χρῆναι αὐτάς. Στολὴν τε γῶν εἴλετο τὴν Μηδικὴν αὐτὸς τε φορεῖν, καὶ τὰς κοινῶνας ταύτην ἐπίσειεν ἐνδύεσθαι· αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρούτειν ἐδόκει, εἴ τις τί ἐν τῷ σώματι ἐνδῆές ἔχοι, καὶ καλλίστας καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τὰς φορεῖντας. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἐστὶ καὶ ὑποτιθεμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. Καὶ ‡ ὑποχρῆεσθαι δὲ τὰς ὀφθαλμὸς προσίετο, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοντο ἢ εἰσί· καὶ ἐντριβέσθαι, ὡς εὐχρῶότεροι ὀρῶντο ἢ πεφύκασιν. Εμελέτησε δὲ καὶ ὡς μὴδὲ πτύοντες μὴδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν μὴδὲ μεταστρεφόμενοι ἐπὶ δέαν μηδενος, § ὡς ἐδὲν θαυμάζοντες. Πάντα δὲ ταῦτα ᾗετο φέρειν

* Μὴ μένειν, &c.] Leunclavius marginalem hanc lectionem in vertendo hoc loco sequitur: ἴποτε μὴ μένειν οἴκοι· ἀνάγκη: et ea quae statim sequuntur verba sic distinguit——ὅποτε ἀνάγκη εἴη οἴκοι, ἰθήρα, &c. Quod ad lectionem illam attinet, vox fanè οἴκοι subaudienda potius, quàm textui, contra librorum omnium fidem, inferenda videtur: nec mihi Leunclaviana distinguendi ratio æquè placet, atque illa quæ in edit. Steph. Eton. caterisque ferè omnibus obtinet: quàmque aded recepimus. De re ipsâ vide quæ notavimus p. 15.

† Πρὶν ἰδρᾶσαι, &c.] Idem serè de Cyro minore tradit Noster in libro qui inscribitur Οἰκονομ. p. 484. edit. Steph. Ονομαί σοι τὸν Μίδων, (Lysandrum adloquitur Cyrus) ὅταν περ ἰδρᾶσαι, μὴ πάροστι ἐπιπύσαι, πρὶν ἰδρᾶσαι, ἢ τῶν πολυμικῶν τι, ἢ, &c.

‡ Τποχρῆεσθαι δὲ, &c.] Ex more icil. Medorum ac τρυφητῶν apud alias etiam gentes. Vide quæ hæc de re notavimus p. 10.

§ Ως οὐδὲν θαυμάζοντες] Zenonis placitum erat, teste Laërt. l. 7. § 123. τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν.

φέρειν τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητοτέρως φαίεσθαι τοῖς ἀρχομέ-
νοις. Οὓς μὲν δὴ ἀρχεῖν ᾤετο * χρῆναι δι' ἑαυτῆ, ἔτω κα-
τεσκεύασε καὶ μελέτη καὶ τῷ σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν ἕς δ'
αὐ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δαλεῦν, τέτρες ἔτε μελετᾶν τῶν
ἐλευθερίων πόνων ἐδένα παρῶρμα, ἔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέ-
τρεπεν· ἐπεμελεῖτο δ' † ὅπως μῆτε ἄσιτοι μῆτε ἄποτοί ποτε
ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. Καὶ γὰρ ὁπόταν
ἐλαύνοιεν τὰ θήρια τοῖς ἵππευσιν εἰς τὰ πεδία φέρεσθαι σῖ-
τον εἰς θήραν τέτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων ἐδενί· καὶ
ἐπότε πορεία εἶη, ἤγεν αὐτὸς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑπο-
ζύγια. Καὶ ὁπότε δὲ ἄρα εἶη ἀρίστε, ἀνέμενον αὐτὸς ἔστ'
ἂν φάγοιεν τι, ὡς μὴ ‡ βεβλιμῶεν· ὥστε καὶ ἔτοι αὐτὸν,
ὥσπερ οἱ ἀριστοί, § πατέρα ἐκάλεν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως
ἀναμφιλόγως αἰεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν. Τῇ μὲν δὴ ὅλη
Περσῶν ἀρχῇ ἔτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν·

Ἐαυτῷ δὲ, ὅτι μὲν ἐχ' ὑπὸ τῶν καταστραφέντων κίνδυνος
εἶη παθεῖν τι, ἰσχυρῶς ἐδάρρει· (καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἠγεῖτο
εἶναι αὐτὸς, καὶ ἀσυντάκτους ὄντας ἐώρα, καὶ πρὸς τέτοις ἐδὲ
ἐπλησίαζε τέτων ἐδείς αὐτῷ ἔτε νυκτὸς ἔτε ἡμέρας) ἕς δὲ κρα-
τίστες τε ἠγεῖτο, καὶ ὀπλισμένους καὶ ἀδρόους ὄντας ἐώρα, καὶ

θαυμάζειν. Pythagoras etiam hunc sese ex philosophiâ fructum percepisse professus est τὸ,
μηδὲν θαυμάζειν. Plutarch. περὶ τοῦ ἀκούειν, pag. 44. Hinc Horat. l. i. ep. 6.

Nil admirari prope res est una, Numici,

Solâque, qua possit facere et servare beatum.

At Platoni in Theaeteto p. 155. et Aristot. τῶν μετὰ τὰ φυσ. l. i. c. 2. τὸ θαυμάζειν ἐστὶ ἀρχὴ
τῆς φιλοσοφίας, et μάλα φιλοσόφου πάθος. Verum conciliari poterunt, quæ tantum inter se
pugnare videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonem et Aristotelem, de veterano
sapientiæ jam apicem summum affectuo, priores illos loqui statuerimus.

* Χρῆναι δι' ἑαυτοῦ, ὄτω] Ita edit. Steph. Leuncl. Ald. In quibusdam libris ponitur dis-
tinctio post χρῆναι. non rectè: sed de quo tamen lectorem non celandum existimavi.

† Ὅπως μῆτι, &c.] Ità rescripsimus ex MSto Bodl. Prius legebatur ὅπως μῆποσ' ἄσι-
τοι, &c.

‡ Βεβλιμῶεν] Suidas: Βουλιμῶν. τὸ παρ' ἡμῶν λιμώττειν. Ξενοφῶν δὲ βουλιμῶν λέγει τὸ
τὸν στόμαχον ἐπιδάμνασθαι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. Phavorinus: βουλιμῶ, μεγάλως λιμώττει. Id
verò morbi genus, quod Græci βούλιμον adpellant, ità describit Galen. De sin. Med. p. 262.
T. 2. Βούλιμος ἐστὶ διάθεσις, καθ' ἣν ἐπιζήτησις ἐκ μικρῶν διαλειμάτων γίνεσθαι προφῆς. Εκλύ-
ονται δὲ καὶ καταπιπτοσί, καὶ ἀχειροῦσι καὶ καταψύχονται τὰ ἄκρα, ὀλιβονταί τε τὸν στόμα-
χον, καὶ ὁ σφυγμὸς ἐπ' αὐτῶν ἀμυδρὸς γίνεσθαι. Vide quæ de hoc verbo notavit Cl. Junger-
mannus ad Poll. l. 2. segm. 217. Gell. l. 16. c. 3.

§ Πατέρα ἐκάλεον] Herodotus l. 3. c. 89. — λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖς μὲν ἦν κάπη-
λος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· Ο μὲν, ὅτι ἐκαπέλυε πάντα τὰ πράγματα·
ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ δόλιγρος· ὁ δὲ, ὅτι ἠπίος τε, καὶ ἀγαθὰ σφί πάντα ἐμηχανήσατο.
Hic nimirum mores referebat Ulyssis, qui πατήρ (ut Homerus plus vice simpliciter) ὡς ἦτιος
ἦεν. Eisdem horum omnium adpellationes, ab Herodote haustas, recenset etiam Theophrastus
orat. 19. p. 233. post. edit. — Πέρσαι καλῶς Κύρον μὲν, πατέρα· Καμβύσης δὲ, δεσπότην·
Δαρεῖον δὲ, κάπηλον ἐπωνόμαζον. Tangt et Julianus orat. I pag. 9. ubi vide eruditissimus Il-
lustrif. Ex Spanhemii observaciones.

πρὸς μὲν αὐτῶν ἤδει ἰππέων ἡγεμόνας ὄντας, τὰς δὲ, πεζῶν· πολλὰς δὲ αὐτῶν καὶ φρονήματα ἔχοντας ἡσθάνετο ὡς ἰκανὸς ὄντας ἀρχεῖν· καὶ τοῖς Φύλαξι δὲ αὐτῶ ἕτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτῶ δὲ Κύρω τέτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν. (ἀνάγκη * γὰρ ἦν, ὅτι καὶ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τέτων ἔν καὶ κίνδυνος ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι κατὰ πολλὰς τρόπους. Σκοπῶν ἔν ὅπως ἂν αὐτῶ καὶ τὰ ἀπὸ τέτων ἀκίνδυνα † γένοιτο, τὸ μὲν περιελεύσθαι αὐτῶν τὰ ὄπλα καὶ ἀπολέμεις ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε, καὶ ἀδίκον ἡγόμενος καὶ κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς τέτο νομίζων· τὸ δ' αὖ μὴ προσίεσθαι αὐτῶς, καὶ τὸ ἀπιστέντα φανερόν εἶναι, ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἔν δ' ἀντὶ πάντων τέτων ἔγνω καὶ κρατίστον εἶναι πρὸς τὴν αὐτῶ ἀσφάλειαν καὶ κάλλιστον, εἰ δύναίτο ποιῆσαι τὰς κρατίστους ἑαυτῶ μᾶλλον φίλος ἢ ἀλλήλοις. Ως ἔν ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τέτο πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς αἰεὶ τῶ χρόνος Φιλανδραπίαν τῆς ψυχῆς ὡς ἠδύνατο μάλιστα ἐνεφάνιζεν ἡγούμενος, ὥσπερ ἔ ράδιόν ἐστι φιλεῖν τοὺς μισεῖν δοκοῦντας, ἐδ' εὐνοεῖν τοῖς κακονόοις, ἕτω καὶ τοὺς γνωσθέντας ὡς φιλοῦσι, καὶ εὐνοοῦσιν ἔκ ἂν δύνασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι ἡγεμένων. Ἐως μὲν ἔν χρήμασιν ἀδυνατώτερος ἦν εὐεργεῖν, τῶ τε προνοεῖν τῶν συνόντων καὶ τῶ προπονεῖν, καὶ τῶ συνηθόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερός εἶναι, συναχθόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τούτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρεύειν· ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο αὐτῶ ὥστε χρήμασιν εὐεργετεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γινῶναι, πρῶτον μὲν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους οὐδέν ἐστιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δαπάνης ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. Τέτο δ' ἕτω νομίσας, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν αὐτῶ τράπεζαν συνέταξεν, ὅπως οἷς αὐτὸς σιτοῖτό σίτοις, τούτοις

* Γὰρ ἦν, ὅτι καὶ, &c.] Sic edit. Leuncl. Eton. aliaque: nec aliter scribi voluit Stephanus. Ald. habet κερῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς. Sed μέλλω cum præterito infinitivi perperam jungitur. MS. Bodl. turbat hic omnia: quippe exhibet εἰ τι κερῆσθαι ἔμελλῶς. Idem liber, itemque edit. Ald. et Flor. paulò infra dant κερῆσθαι τε πλείστοις, ubi reponendum est καὶ κερῆσθαι πλείστοις.

† Γίνονται] Ità MS. Bodl. et edit. Ald. Steph. Leuncl. In aliis quibusdam legitur γένοιτο, quibus accedit exemplar Gabrieliò visum. Parum refert ut tandem modo legas: nam apud Auctores sæpè nomina neutra pluralia cum verbo plurali juncta reperias. Nofter lib. I. pag. 46. in eadem etiam periodo diversos adhibuit numeros: ἐν τοῖς πολυμυκοῖς τὰ κανὰ κηχανήματα εἰδοκίμη. ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἕξαπατῶν δύναται.— Confer Joh. x. 27.

ὅμοια αἰ * παρατίθειτο αὐτῶ, ἱκανὰ παμπόλλοις ἀνθρώποις· ὅσα δὲ παρατεθείη, ταῦτα πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύνδειπνοι χρῆσαιντο, διεδίδα οἷς αἰεὶ βούλοιο τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλοφροσύνην. Διέπεμπε δὲ καὶ τέτοις εἰς ἀγασθείη ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θεραπέαις, ἢ † ἐν αἰστισινοῦν πράξεσιν· ἐνσημαινόμενος τῆτο, ‡ ὅτι ἐχὶ λανθάνοι χαρίζεσθαι βελοόμενος. Εἴμα δὲ καὶ τῶν § οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ὁπότε τινὰ ἐπαίνεσει· καὶ τὸν πάντα δὲ σῖτον τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τῆν αὐτῆ τραπέζαν ἐπετίθειτο, οἴομενος ὥσπερ καὶ || τοῖς κυσὶν ἐμποιεῖν τινα καὶ τῆτο εὐνοίαν. Εἰ δὲ καὶ θεραπεύεσθαι τινὰς βέλοιο τῶν φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τέτοις ἐπεμπεν ἀπὸ τραπέζης· καὶ νῦν γὰρ ἔτι οἷς ἀν ὀρώσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλείας τραπέζης, τέτοις πάντες μᾶλλον θεραπεύεσι νομίζοντες αὐτοὺς ἐντίμως εἶναι, καὶ ἱκανοὺς διαπράττειν ἢ τι δέονται. Ἐπι δὲ καὶ οὐ τούτων μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημέων εὐφραίνει τὰ πεμπόμενα παρὰ βασιλείας, ἀλλὰ τῶ ἐντι καὶ ἡδονῇ πολὺ διαφέρει τὰ ἀπὸ τῆς βασιλείας τραπέζης. Καὶ τῆτο μέντοι ἔτως ἔχειν ἐδέν τι θαυμαστόν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξεργασμένα εἰσὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιεῖσι κλίνην, θύραν, ἄροτρον, τραπέζαν· (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς ἔτος καὶ οἰκοδομεῖ, καὶ ἀγαπᾷ ἢ καὶ ἔτως ἱκανὸς αὐτὸν τρέφειν ἐργοδότας λαμβάνη· ἀδύ-

* Παρατίθειτο] Sic in omnibus, quos vidi, libris scriptum legitur. *Portus* reponendum dicit vel παρατίθειτο vel παρατίθειτο, accentu in præcedentem, syllabam ob verbi compositionem retracto. Sed nihil muto: nam legitur simplex *θειμην, θείω, θείτω*, pro *θειμην, θείω, θείτω*. nec quid causæ est, cur eadem etiam compositi forma non obtineat.

† Ἐν αἰστισινοῦν, &c.] Hanc lectionem, levi mutatione factâ, ex MSto Bodl. reposuimus; nam in eo scribitur ἐν αἰς τισιν οὔν. In *Ald.* et *Flor.* edit. habes ἐν ταῖς τισιν οὔν: in aliis ἐν αἰστισινοῦν: in *Steph.* et *Leuncl.* ἐν ἄλλαις τισὶ, &c. At Stephanus Budæum nobiscum facere in annot. testatur: atque ipse aded fcl, uti reposuimus, legendum se putare fatetur.

‡ Ὅτι οὐχὶ λανθάνοι, &c.] MS. Bodl. ὅτι οὐκ ἀν λανθάνοιεν, in marg. οὐχὶ λανθάνοιεν. Edit. *Ald.* et *Flor.* οὐχὶ λανθάνοιεν χαρίζεσθαι βουλομένοι: sed Stephanus, Leunclavius aliique (ex vet. etiam cod. auctoritate) lectionem receptam rectè sunt amplexi.

§ Οἰκετῶν ἀπὸ τῆς, &c.] Οἰκέται qui dicantur, docebit p. 122. n. *

|| Τῶς κυσὶν] In edit. *Flor.* legitur τῶς πασιν: at in *Ald.* *Steph.* *Leuncl.* cæterisque, quas vidi, omnibus, necnon in MSto Bodl. τῶς κυσὶν. Illam lectionem sequitur *Philephus*: hanc tamen Stephanus pro verâ habendam rectè iudicavit. Etiam ferocissimas quasque beluas (verba sunt *Porti*) vocum blanditiis et ciborum illecebris ita lenimus, ut innatam feritatem quodammodò exuere, et quandam mansuetudinem induere videntur, ut se nobis arbitrato nostro tractandas faciliè permittant. Quid mirum igitur, si de canibus idem hoc loco dicatur; qui solent, herilem mensam circumstantes, expectare, dum aliquid sibi ex eâ proficiatur?

νατον ἔν πολλὰ τεχνώμενον ἀνδρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν) ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πόλεσι, διὰ τὸ πολλῆς ἐκάστω δέισθαι, ἀρ. κεῖ καὶ μία ἐκάστω τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι· πολλάκις δὲ εἰς ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναικεῖα. Ἔστι δὲ ἔνθα καὶ ὑποδήματα ὁ μὲν νευρορράφῶν μόνον, τρέφεται, ὁ δὲ, σχίζων· * ὁ δὲ χιτῶνας μόνον συντέμων, ὁ δὲ γε, τέτων εἰς ποιῶν, ἀλλὰ συντιθεῖς ταῦτα. Ἀνάγκη ἔν τὸν ἐν βραχυτάτῳ διατρίβοντα ἔργῳ, τῆτον καὶ ἄριστα † διηναγκάσθαι τῆτο ποιεῖν. Τὸ αὐτὸ δὲ τῆτο πέπονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. Ω μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίνην στρώνυσι, τράπεζαν κοσμεῖ, μάττει, ὅψα ἄλλοτε ἄλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμαι, τέτω ὡς ἂν ἕκαστον προχωρῆ, ἕτως ἔχειν· ὅπε δὲ ἰκανὸν ἔργον ἐνὶ ἔφειν κρέα, ἀλλὰ ὀπτᾶν, ἀλλὰ δὲ ἰχθῦν ἔφειν, ἀλλὰ ὀπτᾶν· ἀλλὰ ἄρτες ποιεῖν, καὶ μηδὲ τέτες παντοδαπῆς, ἀλλὰ ἀρκεῖ ἂν ἐν εἶδος εὐδοκιμῆν παράσχη· ἀνάγκη, οἶμαι, ταῦτα ἕτω ποιέμενα, πολὺ διαφερόντως ἐξεργάσθαι ἕκαστον. Τῆ μὲν δὲ τῶν σίτων δεραπεῖα τοιαῦτα ποιῶν πολὺ ὑπερεβάλετο πάντας·

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι δεραπεύων πολὺ ἐκράτει, τῆτο νῦν διηγῆσομαι· πολὺ γὰρ διενεγκῶν ἀνδρώπων τῷ πλείστας προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλέον διήνεγκε τῷ πλείστα ἀνδρώπων δωρεῖσθαι. Κατῆρξε μὲν ἔν τέτῃ Κῦρος· διαμένει δὲ ἔτι καὶ νῦν τοῖς βασιλεῦσιν ἢ πολυδωρεῖα. Τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλυσσιώτεροι ὄντες φανεροὶ ἢ Περσῶν βασιλεῖ; Τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον φαίνεται στολαῖς τῆς περὶ αὐτὸν ἢ βασιλεύς; ‡ Τίνος

* Ὁ δὲ χιτῶνας, &c.] Aut ταῦτα (quod mox sententiam claudit) aut χιτῶνας mendosè legi arbitrat̃ur Stephanus: sed hoc quàm illud suspectum magis habet. Nam ei hic accus. χιτῶνας locum occupare videtur alius cujusdam, qui ad τὰ ὑποδήματα pertineat. Ait idem suspitionem suam augere participium συντέμων: quòd, se judice, verisimile sit non mindis id πρὸς τῶν ὑποδημάτων dixisse Xenophontem, quàm duo præcedentia νευρορράφῶν et σχίζων. At cum Xenophon jam participium σχίζων adhibuerat; haud consentaneum est, uti mihi quidem videtur, ut illud alterum partic. συντέμων de eadem res statim ingereret. J. Pollux certè lib. 7. c. 20. πρὸς ὑποδημάτων loquens, hæc ipsa Xenophontis verba citat, et ad σχίζων sistit. Quare nihil mutandum, sed ταῦτα ad ea omnia quæ præcesserant, sive ὑποδήματα, sive χιτῶνας respiciant, referendum censeo.

† Διηναγκάσθαι.] Aliam scripturam Camerarius è suo vet. libro depromptam exhibet, nimirum διενέγκασθαι: quod reddit excellere. Sed διενέγκασθαι pro excellere, sicut dicitur διένγκαι, meritò veretur Stephanus ut aliquo scriptoris hujus exemplo defendi possit.

‡ Τίνος δὲ.] Stephano placet hæc lectio, Τὰ τίνος δὲ δῶρα, eodem sensu manente, sed articulo ornatus aliquid adjiciente. Verùm de mutandâ scripturâ non sum sollicitus, ubi nec libri (quos videre contigit) variant, nec necessitas ulla vel Auctoris consuetudo et insoles id requirit.

δὲ δῶρα γιγνώσκεται ὡςπερ ἕνια τῶν βασιλέως, * ψέλλια καὶ στρεπτοὶ καὶ ἵπποι χρυσοχάλινοι; οὐ γὰρ δὴ ἕξεστιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν ἢ ἢ μὴ βασιλεὺς δῶ. Τίς δ' ἄλλος λέγεται δῶρων μεγέθει ποιεῖν αἰρεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἀντ' ἀδελφῶν, καὶ ἀντὶ πατέρων καὶ ἀντὶ παιδῶν. Τίς δ' ἄλλος ἐδυνάσθη ἐχθρὸς ἀπέχοντάς πολλῶν μηνῶν ὁδὸν τιμωρεῖσθαι, ὡς Περσῶν βασιλεὺς; Τίς δὲ ἄλλος, καταστρεψάμενος ἀρχὴν, ὑπὸ τῶν ἀρχομένων † πατὴρ καλούμενος ἀπέθανεν, ἢ Κύρος; Τοῦτο δὲ τῆνομα δῆλον ὅτι εὐεργετῆνός ἐστι μᾶλλον ἢ ἀφαιρεμένος. Κατεμάδομεν δὲ ὡς καὶ τὸς βασιλέως καλεμένους ‡ ὀφθαλμὸς καὶ τὰ βασιλέως ὡτα οὐκ ἄλλως ἐκτίησάτο ἢ τῷ δωρεῖσθαι τε καὶ τιμᾶν· τὸς γὰρ ἀπαγγείλαντας ὅσα καιρὸς αὐτῶ εἴη πεπύσθαι, μεγάλως εὐεργετῶν, πολλοὺς ἐποίησεν ἀνδρώπους καὶ ὠτακουστῆν καὶ κατοπτεῦειν τί ἂν ἀγγείλαντες ἀφελήσειαν βασιλέα. Ἐκ τούτου δὴ καὶ πολλοὶ ἐνομίσθησαν βασιλέως ὀφθαλμοὶ καὶ πολλὰ ὡτα. § Εἰ δὲ τις οἶεται ἕνα αἰρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλεῖ, ἐκ ὀρθῶς οἶεται· ὀλίγα γὰρ εἰς ἂν ἴδοι καὶ εἰς ἀκέσειε· καὶ τοῖς ἄλλοις ὡςπερ ἀμελεῖν ἂν παραγγελλόμενον εἴη, εἰ ἐνὶ τῷτο προστεταγμένον εἴη· πρὸς δὲ, καὶ ὄντινα γιγνώσκοιεν ὀφθαλμὸν ὄντα, τῷτον ἂν εἰδεῖεν ὅτι φυλάττεσθαι δεῖ. Ἀλλ' ἐχ' ἕτως ἔχει, ἀλλὰ τῷ φάσκοντος ἀκῆσαί τι ἢ ἰδεῖν ἄξιον ἐπιμελείας παντὸς βασιλεὺς ἀκῆει. Οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως ὡτα, πολλοὶ δὲ ὀφθαλμοὶ νομίζονται· καὶ φοβῆνται πανταχῶ λέγειν τὰ μὴ

* Ψέλλια καὶ, &c.] *Versum in oratione fieri, multò sadiſſimum est, totum: sicut etiam in parte, deforme;* inquit. *Quintil. Instit. Orat. l. 9. c. 4.* Plurimos tamen, praefertim hexametros, in orationis tractu profaſci scriptores effudère. Imò *Quintilianum* ipsum in eandem compositionis incuriam, quam in aliis acriter perstringit, incidisse notat. *Cl. Marklandus* epist. crit. p. 14. ————— *utendum* (verba sunt *Fabii* Institut. Orat. l. 1. c. 6.

planè sermone, ut nummo, cui publica forma est.

Similiter *Cicero*, ad Att. l. 2. ep. 18. *Displisco mihi, nec sine summo scribo dolere.* Et in principio orat. *Archiana*: si qua, inquit, exercitatio dicendi, in qua me non inficior mediocriter esse versatum:

Plura si desideres exempla, *Bircovium* adi ad *Dionys. Hal. T. 2. p. 51. v. 39.* edit. *Oxon. et Barb.* Adv. l. 8. c. 21. l. 11. c. 16. Conf. *Jac. i. 17.* ubi *Apostolum* integrum hexametrum adhibuisse notavit *Cl. Blackwallus*; quem vide sis ad *Sacr. Class.* p. 151.

† Πατὴρ καλούμενος] Vide quæ paulò supra notavimus, p. 283.

‡ Ὀφθαλμοὺς καὶ, &c. *Suidas*, Ὀφθαλμὸς βασιλέως, ἀντὶ τοῦ μίγα δυνάμενος παρὰ βασιλεῖ. Οὕτω δὲ ἐκάλουν τοὺς σωτράτας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπῆι ὡς βασιλέως ὡτα, τοὺς ὠτακουστὰς, δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἐκάστῳ πανταχῶ.

§ Εἰ δὲ τις οἶεται, &c.] In *Camerarii* libro scriptum esse testatur *Stephanus*, si δὲ τινὲς ἔοντο et versu eodem, οὐκ ὀρθῶς οἶονται. Sed utrobique ἔοντο aut οἶονται scribendum monet *Stephanus*, et quidem hoc potius quam illud. At vulgata mihi placeat lectio, neque adeo eam cum illis commutare velim.

σύμφορα βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῆ ἀκόντος, καὶ ποιεῖν ἂ μὴ σύμφορα, ὥσπερ αὐτῆ παρόντος. * Οὐκὲν ὅπως μνησθῆναι ἂν τις ἐτόλμησε πρὸς τινὰ περὶ Κύρου φλαυρόν τι, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὡς βασιλέως, τοῖς αἰεὶ παρῆσιν, ἕτως ἕκαστος δέειπτο. Τὸ δὲ ἔγω διακέεισθαι τὰς ἀνθρώπους πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ μὲν ἐκ οἷδ' ὅτι ἂν τις αἰτιάσαιτο μᾶλλον ἢ ὅτι μεγάλα ἤδελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.

Καὶ τῷ μὲν δὴ μεγέθει δῶρων ὑπερβαλεῖν, πλεσιώτατον ὄντα, οὐ θαυμαστόν τῇ δὲ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγενέσθαι, τῆτο ἀξιολογώτερον. Εκείνος τοίνυν λέγεται κατάδηλος εἶναι μηδενὶ ἂν ἕτως αἰσχυρθεῖς ἠττάμενος, ὡς φίλων θεραπεία. Καὶ λόγος δὲ αὐτῆ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι † παραπλήσια ἔργα εἶναι νομείως ἀγαθῆ καὶ βασιλέως ἀγαθῆ· τὸν τε γὰρ νομεία ‡ χρῆναι ἔφη, εὐδαιμονα τὰ κτήνη ποιῶντα, χρῆσθαι αὐτοῖς (ἢ δὴ προβάτων εὐδαιμονία) τὸν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιῶντα, χρῆσθαι αὐτοῖς. Οὐδὲν ἔν θαυμαστόν, εἴπερ ταύτην εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλονεικῶς ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θεραπεία περιγίγνεσθαι.

Καλὸν δὲ ἐπίδειγμα καὶ τῆτο λέγεται Κύρος ἐπιδειξάι Κροίσῳ, ὅτε ἐνεδέτει αὐτὸν ὡς διὰ τὸ πολλὰ δίδοναι πένης ἔσοιτο, ἔξὸν αὐτῷ θαυραρῆς χρυσῆ ἡ πλείστους ἐνὶ γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καταδέσθαι. Καὶ τὸν Κύρον λέγεται ἐρέσθαι, Καὶ πόσα ἂν ἦδη οἶμι μοι χρήματα εἶναι, εἰ συνέλεγον χρυ-

* Οὐκὲν ὅπως, &c.] Rectè monet Stephanus, vel οὐκὲν scripsisse Xenophontem, vel in οὐκὲν inclusisse negativam particulam, quam ὅπως sibi præfigi postulât; perinde ac si dixisset οὐχ ὅπως οὐν.

† Παραπλήσια ἔργα, &c.] Vide sis quæ suprâ notavimus p. 1. His. ex J. Poll. segm. 249. lib. 1. libet addere, ποιμένα, αἰπόλον, βοκόλον, συβάτην. ἵπποφορβὸν communi omnes nomine dici νομείως, quod ante nos notavit etiam Cl. Bos in Diff. de Etymol. Græcâ. Ποιμὴν autem (ὁ τῶν προβάτων ἡγεμὼν, uti dicto loco J. Pollux) ductâ ex pastoritii regique muneris similitudinæ quadam metaphorâ, passim à Scholi. in Homer. exponitur βασιλεύς. Ex eadem rædionis notione, quæ voci huic subjecta est, Ecclesiæ Præfæcti in Sacris Literis comparantur ποιμῆσι, et ποιμαίνεσιν dicuntur Ecclesiam. Vide Act. xx. 28. 1 Pet. v. 2. Hinc Christus Dominus, Rex Regum, summus Ecclesiæ Præfæctus, vocatur ὁ ποιμὴν ὁ μέγας Heb. xiii. 20. et ἀρχιποιμὴν 1 Pet. v. 4. Cyrus etiam ipse, cui hanc Xenophon tribuit sententiam, Pastor Domini adpellatur Isai. xlv. 28.

‡ Χρῆναι ἔφη] In Camerarii libro post χρῆναι scriptum est ἄρα: quæ particula aliquid ornatus adjicit, sensum non mutat. Eadem est ratio articuli τὰ ante τίνος δι δῶρα, uti notavit Stephanus.

§ Πλείστους ἐνὶ γε, &c.] Ab interpretibus nonnullis ἐνὶ, pro μόνῳ minùs rectè accipitur. Illis autem verbis significari monuit Stephanus, plures esse quàm usquam, qui quidem unius tantummodò viri sint. Alioqui enim licuisset et aliis plurimos domi thesauros recondere, qui negare Xenophon potuisset?

σίον, ὡςπερ σὺ κελεύεις, ἐξ ὅτε ἐν τῇ ἀρχῇ εἰμί; Καὶ τὸν Κροῖσον * εἰπεῖν, Πολὺν τινα ἀριθμόν. Καὶ τὸν Κύρον πρὸς ταῦτα, Ἄγε δὴ, φάναι, ὦ Κροῖσε, συμπεμφον ἄνδρα σὺν Υστάσπα τέτῳ, ὅτῳ σὺ πιστεύεις μάλιστα. Σὺ δὲ, ὦ Υστάσπα, ἔφη, περιελθὼν πρὸς τὰς Φίλκας, λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσίς πρὸς πρᾶξίν τινα. (καὶ γὰρ τῶ ὄντι προσδέομαι) καὶ κέλευε αὐτὰς, ὅποσα ἂν ἕκαστος δύναιτο, πορίσαι μοι χρήματα· γράψαντας δὲ καὶ κατασημηγημένους δέναϊ τὴν ἐπιστολὴν τῷ Κροῖσε θεράποντι φέρειν. Ταῦτα δὲ ὅσα ἔλεγε καὶ γράψας καὶ καὶ σημηνάμενος, ἐδίδε τῷ Υστάσπα φέρειν πρὸς τὰς Φίλκας, ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, καὶ Υστάσπαν ὡς φίλον αὐτῷ δέχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ περιηλθε καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροῖσε θεράπων τὰς ἐπιστολάς, ὁ δὲ Υστάσπας εἶπεν, ὦ Κύρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ ὡς πλουσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶρα, διὰ τὰ σὰ γράμματα. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Εἰς μὲν τοίνυν καὶ ἔτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τὰς δὲ ἄλλας καταδεῶ, καὶ λόγισαι πόσα ἐστὶν ἔτοιμα χρήματα, ἢν τι δέωμαι χρῆσθαι. Λέγεται δὲ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος πολλαπλάσια εὐρεῖν, ἢ ἔφη Κύρω ἂν εἶναι ἐν τοῖς θησαυροῖς ἤδη, εἰ συνέλεγεν. Ἐπεὶ δὲ τὸτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν λέγεται ὁ Κύρος, Οὐαῖς, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ † θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με, παρ' ἐμοὶ αὐτὰς συλλέγοντα, φθονεῖσθαί τε δι' αὐτὰς καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς ‡ ἐφιστάντα μισθοφόρους, τέτοις πιστεύειν· ἐγὼ δὲ, τὰς Φίλκας πλεσίς ποιῶν, § τέτῳ μοι νομίζω θησαυρὸς καὶ φύλακας ἅμα ἐμῷ τε καὶ τῶν ἡμετέρων

* Εἰπεῖν, Πολὺν, &c.] Distinctionem inter voces istas tollit Leunclavius et locum sic red-
dit, *Ibi Crasus indicasse magnam quandam summam. De qua sive vertendi sive interpungendi
ratione illi non adsentior. Nam verba ista Πολὺν τινα ἀριθμόν, non ad εἰπεῖν pendent, sed
potius respiciunt ea, quae modò protulerat Cyrus, Καὶ πόσα ἂν ἤδη, &c. quasi respondisset
Crasus, Πολὺν τινα ἀριθμόν ἂν ἤδη σὺμαί σοι χρημάτων εἶναι, εἰ, &c.*

† Θησαυροί;] In edit. *Eton.* post vocem istam rectè ponitur interrogationis nota; quod
Stephanus etiam fieri oportere vidit monuitque. Sic etiam p. 156. *ὡς ἄν* interrogativè poni
videre est. Infinitivos autem illos, εἰπεῖν et φάναι. Nostrum *ἐκ παραλλήλου* hoc loco po-
uisse, tametsi nullus moneat, animadvertet lector.

‡ Εφιστάντα μισθοφόρους, &c.] In *Ald. et Flor.* non post *μισθοφόρους* posita est interpunctio,
sed post *ἐφιστάντα*. Atqui consentaneum esse videtur, ut *μισθοφόρους* cum *φύλακας* conjun-
gamus, sicut *φρουρὸς μισθοφόρους* statim post legimus. Rectè hæc monuit Stephanus, cui edi-
tiones primæ notæ omnes adscriptulantur.

§ Τούτους μοι νομίζω, &c.] In eâ quoque magnus ille Macedonum rex erat sententiâ; de
quo sic *Theop.*: Ἀλέξανδρος ἰσχυρωθεὶς ὑπὸ τινος, πῶ ἔχει τοὺς θησαυροὺς. Ἐν τούτοις,
ἔφη δειξάς τοὺς φίλους. *Præcipuum.* c. 5. p. 73. edit *Scheff.* Pulchrè etiam *Theodota* illa:
Εάν τις, ἔφη, φίλος μοι γενόμενος εὖ ποιῆν ἐθέλη, οὗτός μοι βίος ἐστί. *Memorabil.* lib. 3. haud
procul à fine.

ἀγαθῶν πιστοτέρους εἶναι, ἢ εἰ * φρενὲς μισθοφόρος ἐπιστη-
 σάμην. Καὶ ἄλλο δέ σοι ἐρῶ· ἐγὼ γάρ, ὦ Κροῖσε, ὃ μὲν οἱ
 θεοὶ δόντες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις, ἐποίησαν ὁμοίως
 κένητας πάντας, τέτρα μὲν ἐδὲ αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι,
 ἀλλ' εἰμὶ ἄπληστος καὶ γὰρ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, χρημάτων τῇ
 δέ γε μέντοι διαφέρειν μοι δοκῶ τῶν πλείστων, ὅτι οἱ μὲν,
 † ἐπειδὴ τῶν ἀρκέντων περιττὰ κτήσονται, τὰ μὲν αὐτῶν κα-
 τορύτεςσι, τὰ δὲ κατασῆπσι, τὰ δὲ ἀριθμοῦντες καὶ με-
 τρεῖντες καὶ ‡ ιστάντες καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες
 πράγματα ἔχσι, καὶ ὅμως ἔνδον ἔχοντες αὐτὰ ἕτε ἐσθίεισι
 πλείω ἢ δύναται φέρειν, (διαρραγεῖεν γὰρ ἂν) ἕτ' ἀμφιέν-
 ρυνται πλείω ἢ δύναται φέρειν, (ἀποπνιγεῖεν παρ' ἂν) ἀλλὰ
 τὰ περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχουσιν. Ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ
 μὲν τοῖς θεοῖς, καὶ ὀρέγομαι αἰεὶ πλείονων· ἐπειδὴ δὲ κτήσω-
 μαι, ἂ ἂν ἴδω περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκέντων, τέτοις τὰς
 τ' ἐσθίειας τῶν φίλων § ἐξακῆμαι, καὶ πλατίζων καὶ εὐεργε-
 τῶν ἀνθρώπων εὐνοίαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ
 τέτων καρπῆμαι ἀσφάλειαν καὶ εὐκλειαν· ἂ ἕτε κατασῆπε-
 ται, ἕτε ὑπερπληρῆντα λυραίνονται· ἀλλὰ ἡ εὐκλεία, ὅσα
 ἂν πλείων ἦ, τοσούτω καὶ μείζων καὶ καλλίων καὶ κερφοτέρα
 φέρειν γίνεσθαι, πολλάκις δὲ καὶ τὰς φέροντας αὐτὴν κερφο-
 τέρους παρέχεσθαι. Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδῆς, ἔφη, ὦ Κροῖσε,
 || ἐγὼ οὐ τὰς πλείστα ἔχοντας, καὶ φυλάττοντας πλείστα,
 εὐδαίμο-

* Φρενὲς μισθοφόρος] Vox ultima in quibusdam libris, teste Stephano, deest; quam tamen omnino retinendam cenfeo. In MSto certè Bodl. et editis libris, quos vidi, omnibus exstat.

† Ἐπειδὴ τῶν ἀρκέντων, &c.] Confer. 1 Tim. vi. 10.

‡ Ἰστάντες, &c.] Quæ verbi ἴσθημι hoc in loco vis est, eandem illi, γνώμην ἐρῶν, rectè tribueris Matt. xxvi. 15. Ibi quidem ἴσθησιν Vulgatus et Erasmus vertunt constituerunt: rectè Beza, appenderunt; cum quo faciat etiam Erasmus Schmidius. Nec enim tantùm pacti ita fuerunt cum Judæ, sed paratam pecuniam adpenderunt et præstitērunt; quandoquidem paucis diebus post, Jesu jam condemnato, eam retulit, et in templo ad pedes ἀρχιερέων et πρεσβυτέρων abjecit, Matt. xxvi. 4, 5. Hanc interpretationem confirmat textus Hæbreus Zacch. xi. 12. nam ἴσθησιν Evangelistæ respondet τῷ ἴσθησιν Prophetæ: verbum autem ἴσθησιν redditur libavit, ponderavit, adpendit. Accedit huc, quod LXX. Interp. in hoc ipso cõti-
 mandi salvatoris nostri negotio ἴσθησιν posuerunt et ponderari consueverat. Neque huic interpretationi obstat, quod Marcus utitur verbo ἴσθησιν xiv. 11. Agit enim Marcus (verba sunt Beza) de ipsâ proditiõnis primâ pactione: Matthæus verò de pecuniæ pactione fecutâ numeratione.

§ Ἐξακῆμαι] Optimè sic legendum monuerunt Budæus et Stephanus. Hic autem illius summeque pariter judicium ab exemplari Camerariano confirmari testatur. Eandem lectiõnem ex veteribus quibusdam libris adfert etiam Muretus. Priùs legebatur ἐξακοῦμαι.

|| Ἐγὼ οὐ τοὺς πλείστα, &c.] Sententiam hanc expressit Horatius Od. 4, 9, 45. Verbis adducendis tempero: quippe sunt notissima. Egregiè Quintilianus Instit. Orat. l. 3. c. 7. Sed omnia, quæ extra nos bona sunt, quæque hominibus forte obtigerunt, non idè laudantur, quod hæuerit quis ea, sed quod his honestè sit usus. Nam divitiæ, et potentia, et gratia, cum plurimum

εὐδαιμονεστάτης ἡγῆμαι· (οἱ γὰρ τὰ τείχη Φαλάττοντες, ἕτως ἂν εὐδαιμονέσθ' ἄντοι εἴησαν· πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττεσιν) ἀλλ' ὅς ἂν κτᾶσθαι τε πλείστα δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, * χρῆσθαι τε πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τῆτον ἐγὼ εὐδαιμονεστάτον νομίζω † καὶ τὰ χρήματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερός ἦν ὥσπερ καὶ ἔλεγε πρῶτων.

Πρὸς δὲ τέτοις, κατανοήσας τὲς πολλὰς τῶν ἀνδράπων, ὅτι ἢ μὲν ὑγιαίνοντες διατελῶσι, παρασκευάζονται ὅπως ἔξῃσι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ κατατίθενται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν ὑγιαίνοντων δίαιταν· ὅπως δὲ, ἢν ἀσθενήσωσι, τὰ σύμφορα παρέσται, τέττε εἰ πάνυ ἐπιμελεμένους εἴρω· ἔδοξεν οὖν καὶ ταῦτα ἐκπονήσαι αὐτῷ, τῆς τε ἰατρῆς τῆς ἀρίστης συνεκομίσαστο πρὸς αὐτὸν, † τῷ τελεῖν ἐδέλειν, καὶ ὅποσα ἢ ὄργανα ἔφη τις ἂν αὐτῷ χρήσιμα γενέσθαι, ἢ φάρμακα, ἢ σῖτα, ἢ ποτὰ, οὐδὲν τούτων ὅτι οὐχὶ παρασκευάσας ἐδησαύριζε παρ' αὐτῷ. Καὶ ὅποτε δὲ τις ἀσθενήσῃ τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει, καὶ παρεῖχε πάντα ὅτ' ἔδει καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ἡδέει, ὅποτε τις ἰάσαιτό τινα, § τῶν παρ' ἐκείνους λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμμηχανᾶτο πρὸς τὸ πρωτεύειν παρ' οἷς ἐβέλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι.

Ὡν δὲ προηγόρευέ τε || ἀγῶνας καὶ ἄθλα πρῶτίθει, φιλονεικίας ἐμποιεῖν βουλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἔπαινον παρεῖχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως

virium deni, in utramque partem certissimum faciunt morum experimentum: aut enim meliores propter hoc, aut peiores sumus. Nec praetermittendus est elegantissimus Pindari locus:

Ὁ μὲν πλοῦτος ἀρεταῖς

Διδαδαλμῆνος,

Φίρει τῶν

Ἀσθῆς ἀρίστου, ἀλαθῆν

Ἄνδρ' εἰργασ.—Ολυμπ. β'. v. 96. et seq.

Ceterum Stephano in *App. de Dial. Att.* incertum videtur, utrum interpunctio ante, an post πλείστα illud alterum collocari debeat. Ipse quidem, Utravium et Gabriellium fecutus, rectius post πλείστα distinctionem poni puto. *Budeus* Com. L. G. p. 395. post φυλάττοντας interpunctionem collocavit, et πλείστα cum εὐδαιμονεστάτου; junxit: quod factum nollem.

* χρῆσθαι] MS. Bodl. et edit. *Ἄλδ. χρῆσθαι*. Errorum huic planè geminum supra notavimus p. 284.

† Καὶ τὰ χρήματα] Familiaris admodum tam poetis quam aliis Scriptoribus Atticis est ellipsis praepositionis κατὰ. Noiter lib. I. p. 4.—εἶδος μὲν κάλλιπτος, ψυχὴν δὲ φιλοφρονεῖσθαι, pro κατ' εἶδος, κατὰ ψυχὴν. Sic. I. Cor. x. 33. Καθὼς κἀγὼ πάντα πάντων ἀτίσκα. Miror itaque hoc loco hæsisse *Portum*, nec vidisse praepositionem κατὰ facillè, et ex genio linguæ Græcæ, subaudiri potuisse.

‡ Τῷ τελεῖν, &c.] Lektionem hanc, à Stephano ex Camerarii libro adlatam, adstipulantibus Leunclavio, Gabriello, et margine MS. Bodl. vulgatæ huic τῷ τε λέγειν ἐθέλειν, præferendam censui. Et enim ex his verbis quæ commoda possit elici sententia, non video: cum ea, quam recepimus, scriptura neque adeo longè à fide cæterorum exemplarium recedat (nam demptis duabus tantum literis exoritur) et sensum non ineptum fundat. *Athenæo*, lib. 2. c. 3. τελεῖν itidem est, τὸ διαπαντ. Fortasse tamen adhuc etiam ἐπιστοχία locus est; atque aliud quædam reponi debet, quod nunc quidem non adsequimur.

§ Τῶν παρ' ἐκείνου, &c.] Vide quæ notavimus p. 190.

|| Ἀγῶνας καὶ ἄθλα, &c.] Confer p. 40. et quæ *Onofander* c. 10. ex Nostro hausit tradit.

ἀσκοῖτο ἢ ἀρετῇ τοῖς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔριδας καὶ φιλονεικίας ἐπέβαλλον. Πρὸς δὲ τέτοις, ὥσπερ νόμον κατεστήσατο ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεις δεοίτο, εἴτε δίκη εἴτε ἀγωνίσματι, τοὺς δεομένους διακρίσεις συντρέχειν τοῖς κριταῖς. Δῆλον ἔν ὅτι ἐστοχάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνιζόμενοί τι ἀμφοτέρω τῶν κρατίστων καὶ τῶν μάλιστα φίλων κριτῶν· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν ἐφθόνηι, τὸς δὲ μὴ ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει· ὁ δ' αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ προσεποιεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν οὐδενὶ ἠγάγετο ὀφείλειν. Καὶ οἱ πρωτεύειν δὲ βεβλόμενοι φιλία παρὰ Κῦρον, ὥσπερ ἄλλοι ἐν πόλεσιν, καὶ οὗτοι ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὥσθ' οἱ πλείονες ἐκποδῶν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον ἢ συνέπραξαι ἂν τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν δεδήλωται, ὡς ἐμηχανᾶτο τοὺς κρατίστους αὐτὸν μᾶλλον πάντας φιλεῖν ἢ ἀλλήλους·

Νῦν δὲ ἤδη διηγησόμεθα ὡς τὸ πρῶτον ἐξήλασε Κῦρος ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν εἶναι τῶν μεμηχανημένων τὴν ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι. Πρῶτον μὲν οὖν πρὸ τῆς ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τὰς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, δίδωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς στολὰς· (καὶ τότε Πέρσαι πρῶτον Μηδικὴν στολὴν ἐπέδυσαν) διαδούς τε, ἅμα τὰδε ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ἐλάσαι βούλοιο εἰς τὰ * τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξηρημένα, καὶ θύσαι μετ' ἐκείνων. Πάρεστε οὖν, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας κοσμηθέντες ταῖς στολαῖς ταύταις, πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ καθίστασθε ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέρσης ἐξαγγεῖλη παρ' ἐμοῦ· καὶ ἐπειδὰν, ἔφη, ἐγὼ ἠγάμαι, ἔπεσθε ἐν τῇ ῥηθείᾳ χώρα. Ἦν δ' ἄρα τινὶ δοκῆ ὑμῶν ἀλλῆ κάλλιον εἶναι ἢ ὡς ἂν νῦν ἐλαύνωμεν, ἐπειδὰν πάλιν ἔλθωμεν, διδασκέτω με· ὅπη γὰρ ἂν κάλλιστον καὶ ἀριστον ὑμῖν δοκῆ εἶναι, ταῦτη ἕκαστα δεῖ καταστήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ τοῖς κρατίστοις δίδωκε τὰς καλλίστας στολὰς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς στολὰς· (παμπόλλας γὰρ παρεσκευάσατο, ἐδὲν φειδόμενος οὔτε πορφυρίδων ἔτε † ὄρφνίων, ἔτε φοινικίδων, ἔτε καρυνκίνων ἱματίων) νείμας δὲ τέτων τὸ μέρος ἐκά-

* Τεμένη] Hesychius: Τεμένη, καὶ, ἄλση, ἢ τὰ ἀφαιρισμένα κατὰ τιμὴν χωρία. Τίμιος, πᾶς ὁ μιμησιμὸς πόσις τινὶ εἰς τιμὴν, ἢ ἱερὸν καὶ βωμὸς, ἢ ἀποικιστὴν θεῶν, ἢ βασιλεῖ.

† Ὀρφνίων] Plato in Tim. p. 68. ὄρφνιον χρώμα fieri dicit, ὅταν λευκῶ καὶ ἐρυθρῶ καὶ μέλανι μιμησιμὸς κενθισί τι, μᾶλλον συνηραθῆ μέλαν. Et J. Poll. lib. 7. § 67. 69. (qui hunc fortē locum Xenophontēam refert) τὰ δὲ μέλανα ἱμάτια, ὄρφνιά ἐκάλεον.

στὰ τῶν ἡγεμονῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸς τέτοις κοσμεῖν τὰς αὐτῶν φίλους, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμῶ. Καὶ τις τῶν παρόντων ἐπῆρετο αὐτὸν, Σὺ δὲ, ᾧ Κύρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμᾶς κοσμῶν; Ἀμέλει, ἔφη, ἢ δύνωμαι ὑμᾶς τὰς φίλους εὖ ποιεῖν, ὅποιαν ἂν ἔχων στολὴν τυγχάνω, ἐν ταύτῃ καλὸς φανῆμαι. Οὕτω δὴ οἱ μὲν, ἀπελθόντες, μεταπειμπόμενοι τὰς φίλους ἐκόσμεν ταῖς στολαῖς.

Ὁ δὲ Κύρος, νομίζων Φεραύλαν τὸν ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ συνετὸν εἶναι καὶ φιλόκαλον καὶ εὐτακτον, καὶ τῷ χαρίζεσθαι αὐτῷ ἐκ * ἀμελεῖν, ὅς ποτε καὶ περὶ τῷ τιμᾶσθαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν συνεῖπε· τῷ δὲ καλίστας συνεβλεβέετο αὐτῷ πῶς ἂν τοῖς μὲν εὖνοις κάλλιστα ἰδεῖν ποιοῖτο τὴν ἐξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενεσι φοβερῶτατα. Ἐπεὶ δὲ σκοπέντοιν αὐτοῖν τὰ αὐτὰ ἔδοξεν, ἐκέλευε τὸν Φεραύλαν ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν ἔτω γένηται αὖριον ἢ ἐξέλασις, ὥσπερ ἔδοξε καλῶς ἔχειν. Εἰρήκα δὲ, ἔφη, ἐγὼ πάντας πείθεσθαι σοι περὶ τῆς ἐν τῇ ἐξελάσει τάξεως· ὅπως δ' ἂν ἡδίων παραγγέλλοντός σε ἀκῶσι, φέρε λαβάν, ἔφη, χιτῶνας μὲν τετρασὶ τοῖς τῶν δορυφόρων † ἡγεμόσιν κάσας δὲ τέσδε τὰς ἐφιππέας, τοῖς τῶν ἰππέων ἡγεμόσιν δὲ, καὶ τῶν ἀρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλας τέσδε χιτῶνας. Ὁ μὲν δὲ ἔφερε λαβάν· οἱ δὲ ἡγεμόνες ἐπεὶ ἴδοιεν αὐτὸν, ἔλεγον, Μέγας δὲ σύ γε, ᾧ Φεραύλα, ὅποτε γε καὶ ἡμῖν τάξεις αἰ ἂν δέοι ποιεῖν. Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Φεραύλας, ἢ μόνον γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ συσκευοφορήσω· νῦν γὰρ φέρω τὰδε δύο κάσα, τὸν μὲν σοι, τὸν δὲ ἄλλω· σὺ μένοι τέτων λάβε ὁπότερον βέλει. Ἐκ τέττε δὴ ὁ μὲν λαμβάνων τὸν κάσαν τῷ μὲν φθόνε ἐπελέληστο, εὐθύς δὲ συνεβλεβέετο αὐτῷ, ὁπότερον λαμβάνοι. Ὁ δὲ † συμβεβέετο ἂν ὁπότερος βελτίων εἴη, καὶ εἰπὼν, Ἦν μὲ κατηγορήσῃς ὅτι αἰρεσίν

* Ἀμελεῖν, ὅς ποτε, &c.] *Gabriellii exemplaria, ἀμελεῖν* quod sanè melius convenit cum iis, quæ antecesserunt. Vide p. 69.

† ἡγεμόσιν κάσας δὲ, &c.] Sic ex *J. Poll.* et sequentibus paulò infra reponendum: is autem l. 7. *segt.* 68. hæc habet; κάσας (*scr. κάσας*) δὲ ἰσχυροὺς Ξενοφῶν εἰρηκεῖν ἐν τῇ Παιδείῳ. In his verbis satis liquet eum hunc Xenophontis locum respicere, atque aded lectionem receptam confirmare. Adde huc quod statim sequitur, νῦν γὰρ φέρω τὰδε δύο κάσα, *MS. Bodl. καλίστας δὲ τούδε τοὺς, &c.* unde, duabus abjectis literis, nostra exoritur scriptura. Stephanus etiam et Leunclavius sic reponendum monuerunt; cum priùs legeretur, καλίστας δὲ τοὺς ἐφιππῶν et καλίστας καὶ τοὺς, &c.

‡ Συμβεβέετο ἂν, &c.] Suspensa est hæc oratio, quæ hoc tandem modo (si quid mutandum sit) absoluta fiat, Ὁ δὲ συμβεβέετο, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἰπὼν, &c. vel, (quod malim) Ὁ δὲ συμβεβέετο, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἶπεν, &c. Sic p. 254, διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ ἡραμματα, εἶπε, ταῦτα, &c. Stephanus et Leunclavius etiam particulam ἂν post ὁπότερος poni debere putant,

σοι δέδωκα, εἰσαυθῆς ὅταν διακονῶ, ἐτέρῃ χρήσῃ μοι διακόνῳ. Ο μὲν δὲ Φεραύλας ἔτω διαδὲς ἢ ἐτάχθη, εὐθύς ἐπεμελεῖτο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἔξει.

Ἡνίκα δὲ ἡ ὑστεραία ἦκε, καθαυτὰ μὲν ἦν πάντα πρὸ ἡμέρας, * στοῖχοι δὲ εἰστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὡς περ καὶ νῦν ἔτι ἴστανται ἢ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν· ἂν ἐντὸς οὐδενὶ ἐστὶν εἰσιέναι τῶν μὴ τετιμημένων· μαστιγοφόροι δὲ καδέστασαν, οἳ ἔπαιον εἴ τις ἐνοχλοῖη. Ἔστασαν δὲ πρῶτον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς τετρακισχιλίαις, † ἐμπροσθεν τῶν πυλῶν εἰς τέτταρας· δισχίλιοι δὲ ἐκατέρωθεν τῶν πυλῶν. Καὶ οἱ ἵππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, ‡ καὶ διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὡς περ καὶ νῦν ἔτι διείρκειν ὅταν ὀρᾷ βασιλεὺς. Ἔστασαν δὲ Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἳ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ ἄρματα ὡσαύτως τὰ ἡμίσεια ἐκατέρωθεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνεπετάνυντο αἱ τῆ βασιλείαις πύλαι, πρῶτον μὲν ἦγοντο τῷ Διῷ ταύροις πάγκαλοι εἰς τέσσαρας, καὶ § οἷς τῶν ἄλλων θεῶν οἳ μάγοι ἐξηγῶντο· || πολὺ γὰρ οἶονται Πέρσαι χρῆναι τοῖς περὶ τὰς θεὰς μᾶλλον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ περὶ τᾶλλα. Μετὰ δὲ τὰς βῆς ἵπποι ἦγοντο, δῦμα τῷ Ἠλίῳ· μετὰ δὲ τᾶτους ἐξήγετο ἄρμα λευκὸν, χρυσάζυγον, ἐστεμμένον, Διὸς ἱερόν· μετὰ δὲ τὸδε, Ἠλῖς ἄρμα λευκὸν, καὶ τῆτο ἐστεμμένον, ὡς περ τὰ πρόσθεν· μετὰ δὲ τῆτο, ἄλλο τρίτον ἄρμα ἐξήγετο, Φοι-

* Στοῖχοι.] Budæo sic scribenti unâ cum Stephano adsentior: præsertim cum pro hæc scripturâ faciat etiam MS. Bodl. Vulgò *στόχοι*.

† Ἐμπροσθεν τῶν.] Libri plerique omnes, *ἐμπροσθεν δὲ τῶν*, &c. Sed rectè Stephanus expungit particulam *δὲ*, adsentiente etiam *Gabriëli* exemplari.

‡ Καὶ διειρκότες, &c.] Itâ omnino legendum, cum mox sequatur *διείρουσι*, Edit. *Ald. et Flor. διειρκότες*, quod verisimile est pro *διειρκότες*, malè positum esse, præsertim cum *η* non habeat, sub scriptum. *Flor.* quidem et *Eton.* habent in posteriore loco *διειροῦσιν*, non *διείρουσι*: cum tamen *διείρειν*, non *διειρῖν*, dici constet. Quòd si quis malis vulgatum *διειρκότες*, sub *η* ponat, et *διείρουσιν* in *διείρουσιν* mutet necesse est. Nostræ verò emendationi favent *Stephanus* et *Leunclavius*. Porro, in vertendo hoc loco à mente Auctoris aberrâsse priores videntur Interpretes: cum alius vertit, *cum manus per candyas extraxissent*: alius, *sublatis manibus per candyas*; alius *translatis manibus per amictus*: *Leunclavius* tandem, *exertis per candyas manibus*. Hunc magis apto quàm cæteros vocabulo usum esse existimat *Stephanus*: ipse malim cum *Brissonio*, *infertis*; hoc enim voluit *Xenophon*, in *candyas* manus inferuisse eos, in quos rex oculos conjiciebat. Hujus observatiōnis meminit etiam *Noster* *Ελλην. β'*, non longè ab initio; ubi *Autobasfacen* ac *Mitræum* non aliâ de causâ à *Cyro* minore interfectos fuisse narrat, quàm quòd ei obvii facti, manus intra manicas non contraxissent; id quod facere soleant coram rege tantum; ut ibidem tradit. Vide sis *Casaub.* notas in *Æneam*, p. 93.

§ Οἷς τῶν ἄλλων, &c.] Libri quidam veteres, teste *Mureto*, habent *καὶ οἷς ἄλλοις θεοῖς*: ex quibus sensus idem efficitur; nec quid mutationis inducendum.

|| Πολὺ γὰρ.] Itâ optime MS. Bodl. exemplaria *Gabriëli* et *Mureto* visa, et editio *Stephanianæ*. In cæteris perperam legitur *πολλοὶ γὰρ*, &c.

κίσι καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι, * καὶ πῦρ ὀπίσθεν αὐτῆ ἐπ' ἰσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἶποντο φέροντες. Ἐπὶ δὲ τῆτοις, ἤδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν πρὸφαινετο ὁ Κῦρος ἐφ' ἄρματος, ὄρθη ἔχων τὴν τιάραν, καὶ † χιτῶνα πορφυρεὴν μεσόλευκον, (ἄλλα δ' ἐκ ἕξοστι μεσόλευκον ἔχειν) καὶ περὶ τοῖς σκέλεσιν ‡ ἀναξυρίδας ὑσινοβαφεῖς, καὶ κἀνδον ὀλοπόρφυρον. Εἶχε δὲ καὶ § διάδημα περὶ τῆ τιάρα· καὶ οἱ || συγγενεῖς δὲ αὐτῆ τὸ αὐτὸ τῆτο σημεῖον εἶχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τῆτο ἔχουσι. ¶ Τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν χειρῶν εἶχε. Παρῶχεῖτο δὲ αὐτῶ ἠνίοχος μέγας μὲν, μείων δ' ἐκείνων, εἴτε καὶ τῶ ὄντι, εἴτε καὶ ὀπασῆν μείζων δὲ ἐφάνη πολὺ Κῦρος. Ἰδόντες δὲ πάντες ** προσεκύνησαν, εἴτε καὶ ἄρξαι τινὲς κεκελευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγέντες τῆ παρασκευῇ, καὶ τῶ δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν φανῆναι τὸν Κῦρον. Πρὸσθεν δὲ Περσῶν εἰδὲς Κῦρον προσεκύνη. Ἐπεὶ δὲ προῆει τὸ τῆ Κῦρος ἄρμα, προηγῆντο μὲν οἱ τετρακισχίλιοι δορυφόροι, παρείποντο δὲ οἱ δισχίλιοι ἐκατέρωθεν τῆ ἄρματος· ἐφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπτῆχοι ἐφ' ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς παλτοῖς, ἀμφὶ τὲς τριακοσίχους. Οἱ δ' αὖ τῶ Κῦρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχάλινοι, †† ραβδατοῖς ἱματίοις καταπεπταμένοι, ἀμφὶ τὲς διακοσίχους· ἐπὶ

* Καὶ πῦρ ὀπίσθεν, &c.] Erat hic facer ignis, de quo *Amm. Marcel.* lib. 23. c. 6. Ferunt, ait, (de Magis loquitur) si justum est credi, etiam ignem calitatis lapsum, apud se sempiternis fossilis custodiri: cujus portionem exiguam, ut fustam, præfisse quondam Asiaticis regibus dicunt.

† Χιτῶνα πορφυρεόν, &c.] Vestis hæc (ut ex *J. Poll.* et *Hesychio* constat) σαράνης à Persis vocata erat. *Hesych.* Σάρανης, Περσικὸς χιτῶν, μεσόλευκος. Vide *Poll.* lib. 7. *segm.* 61. Apud utrumque σαράνης pro σάρανης reponendum censet *Doctissim. Relandus* in *Diff.* de vet. Ling. Persicâ. Vim vocis μεσόλευκος expressisse videtur *Curtius* l. 3. c. 3. ubi de Darii cultu sic loquitur: Cultus regis inter omnia luxuriâ notabatur: purpurea tunica medium albam intextum erat. Redditur etiam semialbus.

‡ Ἀναξυρίδας ὑσινοβαφεῖς] *Hesychius* et *Suidas* ἀναξυρίδας interpretantur σφινάλια καὶ βράκια. *J. Poll.* τὰς δὲ ἀναξυρίδας καὶ σκελεὰς καλοῦσι. *Hesychius* autem σκελεὰς interpretatur τὰ τῶν σκελῶν σκεπάσματα. *Eustathius* etiam in *Ili.* α. p. 22. Ἀναξυρίς, αἶε, τὸ παρὰ Ῥωμαίοις βράχιον δηλοῖ. *Leunclavius* pro ὑσινοβαφεῖς (quod in *MSto* *Bodl.* edit. *Ald. Steph.* aliiisque comparat) sequitur *βυσινοβαφεῖς*: *Philærbus*, *μισσινοβαφεῖς*. Sed nihil muto, *Hesychius* verò color, *Auctore Plinio* *H. N.* l. 9. c. 42. è cocco purpureoque seu Tyrio fuit mixtus. Nomen, (ut ad *Plinium* notat *Harduinus*) traxisse ab ὕσση videtur, quæ *Suidæ* herba est tingendis adhiberi solita lanis. *Τσση*, inquit, εἶδος βοτάνης· καὶ ὑσινοβαφεῖς χιτῶν, ἢ ὑπὸ τῆς ὕσσης βεβαμμένος.

§ Διάδημα] *Insigne* regium etiam apud Persas, quod capiti imponebatur.

|| Συγγενεῖς] Vide quæ de his notavimus p. 28.

¶ Τὰς δὲ χεῖρας, &c.] Locum hunc respicit *J. Poll.* l. 2. *segm.* 151. Ἀπὸ χειρῶν δὲ, καὶ χειρῶν, παρὰ Ξενοφῶντι. Idem l. 7. *segm.* 62. χιρῶν δὲ, τὰ περὶ ταῖς χερσίν. *Noster Hist. Græc.* l. 2. κόρην nominat. quam hic *χειρῶν*. Vide sis dicta p. 298. not. 3.

** Προσεκύνησαν] Verbum hoc Latini modò adorare, modò venerari interpretati sunt. *Corn. Nepos*, vitæ *Conan.* c. 3. necesse est, si in conspectum ejus (regis Persiarum) veneris, venerari regem, quod προσκυνεῖν illi vocant. Vide quæ notavimus p. 138.

†† Ραβδατοῖς ἱματίοις] *li.* *MSto.* *Bodl.* et vulgaris plerisque, ῥάβδῳ τοῖς ἱματίοις. Sed *Stephanus*,

ἐπὶ δὲ τέτοις δισχίλιοι ξυστοφόροι ἐπὶ δὲ τέτοις, ἰππεῖς οἱ
 πρῶτοι γενόμενοι, μύριοι, εἰς ἑκατὸν πανταχῆ τεταγμένοι,
 ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν Χρυσάντας· ἐπὶ δὲ τέτοις μύριοι ἄλλοι Περ-
 σῶν ἰππεῖς τεταγμένοι ὡσαύτως, ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν Υστάσπας·
 ἐπὶ δὲ τέτοις ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως, ἠγεῖτο δ' αὐτῶν Δα-
 τάμας· ἐπὶ δὲ τέτοις ἄλλοι, ἠγεῖτο δ' αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ
 δὲ τέτοις Μῆδοι ἰππεῖς, ἐπὶ δὲ τέτοις Ἀρμένιοι, μετὰ δὲ τέ-
 τες Τρῳάριοι, μετὰ δὲ τέττες Καδέσιοι, ἐπὶ δὲ τέτοις Σάκαι.
 Μετὰ δὲ τὴν ἰππέας ἄρματα ἐπὶ τεττάρων τεταγμένα ἠγεῖτο
 δὲ αὐτῶν Ἀρταβάτης Πέρσης.

Πορευομένοι δὲ αὐτῷ, παρείποντο πάμπολλοι ἄνθρωποι ἕξω
 τῶν σημείων, δεόμενοι Κύρου ἄλλος ἄλλης πράξεως. Πέμπτας
 ἔν πρὸς αὐτῆς τῶν σκηπτέχων τινὰς οἱ παρείποντο αὐτῷ τρεῖς
 ἑκατέρωθεν τῷ ἄρματος αὐτῷ, τέττες ἕνεκα τῷ διαγγέλλειν
 ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τις τι αὐτῷ δεοίτο, διδάσκειν τῶν
 ὑπάρχων τινὰ ὅτι τις βέλοίτο, ἐκείνους δὲ ἔφη πρὸς αὐτὸν
 ἔρεῖν. Οἱ μὲν δὲ ἀπίοντες εὐθύς κατὰ τὴν ἰππέαν ἐπορεύοντο,
 καὶ ἐβλεύοντο τίνι ἕκαστος προσίοι. Ο δὲ Κύρος ἔς ἐβού-
 λετο μάλιστα δεραπεύεσθαι τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων,
 τέττες, πέμπτων τινὰ, πρὸς αὐτὸν ἐκάλεσε κατ' ἕκαστον, καὶ
 ἔλεγεν αὐτοῖς ἕτως, Ἦν τις ὑμᾶς διδάσκη τι τέτων τῶν παρε-
 πομένων, ὅς μὲν ἂν μηδὲν δοκῆ ὑμῖν λέγειν, μὴ προσέχετε
 αὐτῷ τὸν νῦν ὅς δ' ἂν δικαίῳ δεῖσθαι δοκῆ, εἰσαγγέλλετε
 πρὸς ἐμὲ, ἵνα κοιῆ βλεύομενοι * διαπράττοιμεν αὐτοῖς. Οἱ
 μὲν δὲ ἄλλοι, ἐπεὶ καλέσειεν, ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ὑπήκου-
 ον, συναυξήσαντες τὴν ἀρχὴν τῷ Κύρῳ, καὶ ἐνδεικνύμενοι ὅτι
 σφόδρα πεύδοιντο.

Δαιΐφάρνης δὲ τις ἦν, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, ὅς
 ᾤετο, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακῆοι, ἐλευθερώτερος ἂν φαίνεσθαι.

phanus et Leunclavius rectè repofuerunt ῥάβδωτοῖς pro ῥάβδῳ τοῖς. Hanc emendationem
 Pbiladelphus et Gabriellus confirmant: quorum alter habet, ἀμιθιβύσῃτε virgatis frati, alter,
 virgatisque frati frogulis. Ράβδωτὰ autem ἰμάτια adpellantur virgite vestes et virguta saga
 ut sagulá, qualia Virgilius Æn. 8. v. 660. Gallis tribuit:

Virgatis lucent sagulis

A. Polluce l. 7. segm. 53. memorantur αἱ ἐν τοῖς χιτῶσι πορφυραὶ ῥάβδοι.

* Διαπράττοιμεν αὐτοῖς] Ità MS. Bodl. et editi libri, quos vidi, omnes. Stephanus ex
 Camerarii libro adfert, προσάγειτε πρὸς ἐμὲ, et διαπράττωμεν. Hoc pro διαπράττοιμεν sub-
 stituendum censet; ut προσάγειτε, inquit, pro προσαγγέλλετε (voluit opinor, εἰσαγγέλλετε:
 nam alterum illud in nullo, quod sciam, exemplari legitur) substituere minimè necesse est.
 Sed potest et recepta prioris verbi scriptura tolerari. De mutatione numeri singularis (quo in
 antecedentibus usus erat) in plurativum αὐτοῖς vide p. 253. not. 2.

Αισθόμενος ἔν ὁ Κῦρος τῆτο, πρὶν προσελθεῖν αὐτὸν καὶ δια-
 λεχθῆναι αὐτῷ, ὑποπέμφας τινὰ τῶν σκηπτέχων, εἰπεῖν ἐκέ-
 λευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἔδεν ἔτι δεοίτο· καὶ τολοιπὸν ἐκ ἐκάλει.
 * Ὡς δ' ὁ ὕστερον κληθεὶς αὐτῷ πρότερος αὐτῷ ὑπήκασε, προ-
 σήλασεν ὁ Κῦρος, καὶ ἵππον αὐτῷ ἔδωκε τῶν παρεπομένων,
 καὶ ἐκέλευσε τῶν σκηπτέχων τινὰ συναπαγαγεῖν αὐτῷ ὅπε
 κελεύσειε. Τοῖς δὲ ἰδῶσιν ἔντιμόν τι τῆτο ἔδοξεν εἶναι, καὶ
 πολὺ πλείονες ἐκ τέττε αὐτόν ἐθεράπευον ἐνδρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διί, καὶ ὠλοκαύτωσαν
 τῆς ταύρης· ἔπειτα τῷ Ἡλίῳ, καὶ ὠλοκαύτωσαν τῆς ἵππης.
 Ἐπειτα Γῆ· σφάζαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν·
 ἔπειτα δέ, ἤρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα, κα-
 λῆ ὄντος τῆ χαρῖς, ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ πέντε σταδίων χαρῖς,
 καὶ εἶπε κατὰ φυλαῖς ἀνά κράτος ἐναῦδα ἀφεῖναι τῆς ἵπ-
 πης. Σὺν μὲν ἔν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλασε, καὶ ἐνίκα· πολὺ
 μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἵππικῆι. Μήδων δὲ Ἀρταβά-
 τῆς ἐνίκα· (Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν ἵππον ἐδεδάκει) Σύρων δὲ,
 ὁ προστατῶν Ἀρμενίων δὲ, Τιγρᾶνης Ὑρκανίων δὲ, ὁ υἱὸς
 τῆ ἱππάρχου· Σακῶν δὲ, ἰδιώτης ἀνὴρ, † ἀπέλιπεν ἄρα τῷ
 ἵππῳ τῆς ἄλλης ἵππης ἐγγὺς τῷ ἠρίσει τῆ δρόμου. Ἐνδὰ
 δὴ λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέσθαι τὸν νεανίσκον, εἰ δεῖξαιτ' ἂν βα-
 σιλείαν ἀντὶ τῆ ἵππης. Τὸν δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι βασιλείαν
 μὲν ἐκ ἂν δεξαίμην, χέρην δὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ καταδέσθαι
 δεξαίμην ἂν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ δεῖξαι σοι
 δέλω ἔνδα † καὶ μύων βάλῃς, ἐκ ἀνάμαρτοις ἀνδρὸς ἀγα-
 θῆ. Πάντως τοίνυν, ὁ § Σάκας ἴφη, δεῖξόν μοι ὡς βαλῶ

γε

* Ὡς δ' ὁ ὕστερον, &c.] *Camerarius*, testibus *Stepiano* et *Leunclavio*, loci hujus aliam ex libro suo scripturam adfert; nimirum hanc, ὁ δὲ ὕστερος πληθεὶς αὐτοῦ, πρότερος αὐτῷ προσήλασε· καὶ ὁ Κῦρος ἵππον αὐτῷ ἔδωκε κατὰ *Camerario* et *Leunclavio* placet; mihi non item. Nam illud ὑπήκασε omnino retinendum censeo, quo magis luculenter discrimen inter mores utriusque hominis exprimitur. *Dairharnes* ille, σοδοικότερος ἀνθρώπου τῷ τρέπω, exultimabat, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν, &c. Hunc late indolis adolescentem, tenuit nulla mora vocatum: atque adeo cum statim ὑπήκασε, Cypus ipse, ut benevolentiam suam erga eum declararet, aliisque ad ejus obedientiam imitandum incitaret, προσήλασε, καὶ ἵππον, &c.

† Ἀπέλιπεν ἄρα, &c.] *Vistorum* hic interrupta est enumeratio; ad quam tandem, disputatione haud ita brevi interjectâ, redit *Noiter* p. 333. Hoc ideo notavi, ut iis obviam item censuris, quæ *Scriptores Sacros* sæpe vexant; et loquiores, quæ haud raræ *Paulinâ* præsertim in oratione adparent, parentheses importunè tangunt.

† Καὶ μύων] *Liber* *Budensis*, καὶ καμῦων, paulò post autem tertium habemus καταμῦων; pro quo forsân, inquit *Leunclavius*, reponendum sit καμῦων. Sed nihil muto.

§ Σάκας ἴφη, δεῖξόν, &c.] *Libri* alii alio modo locum hunc representant. *Alid.* et *MS. Bodl.* § Σάκας ἴφη ἀπὸ λῆμεις δεῖξόν μοι, ὡς βαλῶ γε ταύτη τῆ βάλῃ ἀνδρῶν. *Steph.* et *Leuncl.*

pro

γε ταύτη τῇ βάλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Καὶ ὁ μὲν Κύρος δείκνυσιν αὐτῷ ὅτι ἦσαν πλείστοι τῶν φίλων· ὁ δὲ καταμύων ἴσῃ τῇ βάλῳ, καὶ παρελαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει· ἔτυχε γὰρ ὁ Φεραύλας* παραγγέλλων τι τεταγμένον παρὰ τῷ Κύρῳ· βληθεὶς δὲ ἐδὲ μεταστρέφη, ἀλλ' ᾤχετο ἐφ' ὅπερ ἐτάχθη. Αναβλέψας δὲ ὁ Σάκας, ἐρωτᾷ τίνος ἔτυχε. Οὐ μὰ τὸν Δί, ἔφη, ἰδενὸς τῶν παρόντων. Ἀλλ' ἐ μέντοι, ἔφη ὁ νεανίσκος, τῶν γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί, ἔφη ὁ Κύρος, σύ γε ἐκείνῃ τῷ παρὰ τὰ ἔργατα ταχὺ ἐλαύνοντος τὸν ἵππον. Καὶ πῶς, ἔφη, ἐ μεταστρέφεται; Καὶ ὁ Κύρος ἔφη, Μαινόμενος γὰρ τις ἐστίν, ὡς ἔοικεν. Λέσσας δὲ ὁ νεανίσκος ᾤχετο σκεψόμενος τις εἴη καὶ εὕρισκε τὸν Φεραύλαν γῆς τε κατάπλεων τὸ γένειον καὶ αἵματος· ἰσχύη γὰρ αὐτῷ ἐκ τῆς ρίνος βληθέντι. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, ἤχετο αὐτὸν εἰ βληθείη. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὡς ὄρας. Δίδωμι τοίνυν σοι, ἔφη, τῷτον τὸν ἵππον. Ὁ δ' ἐπήχετο, Ἀντὶ τῆς; Ἐκ τῆς δὴ διηγείτο ὁ Σάκας τὸ πρᾶγμα, καὶ τέλος εἶπε, Καὶ οἶμαί γε ἐχ' ἡμαρτηκέμαι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν. Ἀλλὰ πλεσιωτέρω μὲν ἂν, εἰ ἐσωφρόνεις, ἢ ἐμοὶ, ἐδίδας. † νῦν δὲ κἀγὼ δέξομαι ἐπεύχομαι δὲ, ἔφη, τοῖς θεοῖς, οἵπερ μὲ ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σῶ, ὁὖναί μοι ποιῆσαι μὴ μεταμέλειν σοι ‡ τῆς ἐμῆς

pro ἀνελὼν iterum exhibent ἀνελόμενος. Ἐπὶ. alique ἀνελόμενος in posteriori quoque loco agnoscunt, altero illo ante δειξὼν prorsus ūblato. *Camerar.* ὁ Σάκας ἔφη, δειξὼν μοι ὡς βαλῶ γε ταύτη τῇ βάλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Hæc mihi præter cæteras omnes ridet scriptura. Sed accipe quæ Stephanus ad hunc locum diligenter adnotavit: Minimè dubium est, *inquit*, quin part. ἀνελόμενος alterutro è loco expingi debeat: fatius autem fuerit è posteriore expungere, cùm ibi ἀνελόμενος non possit esse ἴσαν ἀνέλωμαι (quomodo enim, cùm eam jam ostendat, ταύτην dicens?) sed accipiendum sit pro ἦν ἀνελόμενον. Quem tamen usum hæc participia habere non solent, tali præsertim loco ahibita. Verùm huic incommodo mederi etiam poterimus, si hanc lectionem libri Camerarii sequamur, ὁ Σάκας ἔφη, δειξὼν μοι ὡς βαλῶ γε ταύτη τῇ βάλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Nec vedò in hæc lectione movere quenquam debet verbi ἔφη repetitio: nam aliis in locis repeti videmus, ubi duriorum ejus repetitionem judicare possumus; cùm hic prius ἔφη videri possit respicere ad illud tantùm δειξὼν μοι: posterius autem ἔφη, adjunctum habens participium ἀνελόμενος, ac illa verba, ὡς βαλῶ γε ταύτη τῇ βάλῳ: quasi hic non continuato sermone hæc omnia dixerit, sed posteriora verba post aliquod temporis intervallum addiderit, sublato è terrâ lapide.

* Παραγγέλλων τι, &c.] Camerarius in illo suo libro scriptum docet, non τεταγμένον sed τακτικόν, et παραγγεῖν ἂν τινί, item ἐπὶ ἵππου non παρὰ Κύρου. Sed Leunclavius rectè statuit illud τι τακτικὸν ὑπὸ Κύρου, esse glossam alicujus recentioris declarantis alterum τι τεταγμένον. Solent enim, *inquit*, Græci posteriores uti voce τακτικά, non solum de rebus militaribus, verùm etiam de mandatis in genere, quæ aliquem ad ordinem spectant.

† Νῦν δὲ] Valet hic ἀλλά, ἀλλὰ γὰρ, vel ἄλλ' ὅμως. Exempla suppeditat *Demetrius*, quæ alibi frustra quaesiveris.

‡ Ἰπὸ ἐμῆς. &c.] Leunclavius vitiosè sic scribi, et reponi, contra librorum fidem, debere statuit,

ἡμῆς δωρεῆς. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, ἀπέλα ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἴμον ἵππον· αὐτῶς δὲ ἐγὼ παρέσομαι πρὸς σέ. Οἱ μὲν δὴ ἔτω διηλλάξαντο * Καδοσίαν δὲ εἴκα Ραδοσίης. Αφίει δὲ καὶ τὰ ἄρματα κατ' ἕκαστον· τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδόθη βῆς τε, ὅπως ἂν δύσαντες ἐστιῶντο, καὶ ἐκπάρματα. Τὸν μὲν ἔν βῆν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον, τῶν δὲ κπωμάτων τὸ αὐτῆ μέρος Φεραύλα ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τῆ βασιλείης ἔλασιν † διαταγεῦσαι. Οὕτω ἢ ἢ τότε ὑπὸ Κύρου κατασταθεῖσα ἔλασις, ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἢ βασιλείως ἔλασις· πλὴν τὰ ἱερά ἀπεισιν, ὅταν μὴ Δύη. Ως δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν, ἀφικνεῖνται πάλιν ἐς τὴ πόλιν, καὶ ἐσκήνωσαν οἷς μὲν ἐδόθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας οἷς δὲ μὴ, ἐν τάξει.

Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν τὸν δόντα τὴν ἵππον, ἐξένιξε· καὶ τᾶλλα τε παρεῖχεν ἔκπλεω, καὶ ἐπὲ ἐδεδειπνήκεσαν, τὰ ἐκπάρματα αὐτῶ, ἃ ἔλαβε παρὰ Κύρου, † ἐκπιμπλὰς πρῆπινε καὶ ἐδωρεῖτο. Καὶ ὁ Σάκας ὄρων τολλήν μὲν καὶ καλὴν στραμνὴν, πολλὴν δὲ καὶ καλὴν κατασκευὴν, καὶ οἰκέτας δὲ πολλὰς, εἶπέ μοι, ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἢ καὶ οἰκοὶ τῶν πλεσίων ἦσθα; Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε, Ποίων πλεσίων; τῶν μὲν ἔν σαφῶς § ἀποχειροβιώτων. Ἐρῆ
γά?

statuit, μὴ μεταμίλειν σοὶ πῆσι σῆς δωρεῆς. Non enim, inquit, hoc Pheraulis, sed illius Saccæ, Pherauli datum, munus erat. Sed fallitur, opinor, vir doctus, catoroqui διανοίης οὐκ ἀσπύχον. Nam τῆς ἡμῆς δωρεῆς valet τῆς μοὶ δωρεῆς δωρεῆς. Sic Nofter supra p. 91. Φιλία τῆ ἡμῆ, pro eo quod est φιλία τῆ εἰς ἡμέ. Similiter Plato in Gorgia: Καὶ μοὶ μηδὲν ἀρχεσθῆς—εὐκεία γὰρ ἐγὼ τῆ σῆ. H. e. pro eâ amicitia, quâ in te adficior. Vide Budæi Comm. G. L. p. 31.

* Καδοσίαν δὲ, &c.] Vide dicta ad p. 301.

† Διαταγεῦσαι.] Libri plerique, διατάξαι: margines, διαταγεῦσαι, quod rectè, opinor, Leunclavius in textum restituit. Nofter Ἑλλην. ε. haud longè ab initio, plus vice simplici utitur verbo ταγεῦναι, quod significat, munus ordinatoris rerum præcipui gerere: ac ταγεῦσθαι, regi et administrari per ταγόν. h. e. per imperatorem constituentem omnia: sic adpellatum apud Theffalos, velut ordinatorem rerum; cujus officium Xenophonti ταγεία est, cùm dicto libro ait, κατασκευάσατο τὴν ταγείαν τυραννίδι ἑμείαν. Hinc igitur est illud compositum διαταγεῦσαι, quo significatur, aliquid eximio cum imperio τοῦ ταγοῦ, vel Imperatoris, aut præfecti supremi, constituere ac ordinare. Cum autem mihi hoc usitatum esset, interpretatus est aliquis per aliud verbum διατάξαι ordinare: quod quia scriptoribus librariis notius erat, in contextum, loco alterius insolentioris verbi, receptum fuit. Hæc ferè in suis notis Leunclavius: quorum confirmandorum causâ, vide sis Æschylum in Prometheus vincito, v. 96. et in Persis, v. 23.

‡ Εκπιμπλὰς.] Itâ MS. Bodl. et edit. Ald. Leuncl. et aliar. Legitur etiam ἐπιμπλὰς; aut ἐπιπλὰς.

§ ἀποχειροβιώτων.] Interpretatur J. Pollux, l. 2. σημ. 150. ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶν. Idem, l. 7. σημ. 7. ἀποχειροβιώτος; inter eas ponit voces, quæ minus recipiuntur. Ad istum tamen Pollucis locum doctus quidam rectè notavit, Lucianum voce ἀποχειροβιώτος; uti in Σαππίο: cui adicienda Nostrî, Ἀπικνωτάτου certè, auctoritas. Imò verò ante utroque illos

γὰρ τοι ὁ πατήρ τὴν μὲν τῶν παίδων παιδείαν, γλίσχρος αὐ-
 τὸς ἐργαζόμενος καὶ τρέφων, ἐπαίδευεν· ἐπεὶ δὲ μειράκιον
 ἐγιγνόμην, ἰδυνάμενος τρέφειν ἀργὸν, εἰς ἀγρὸν ἀπαγαγὼν,
 ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. Ἐνθα δὴ ἐγὼ ἀντέτρεφον ἐκείνῳ ἕως
 ἕξῃ, αὐτὸς σκάπτων καὶ σπείρων * μάλα μικρὸν γῆδιον, ἔ-
 μέντοι ποιηρὸν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιοτάτον· ὅτι γὰρ ἂν
 λάβοι σπῆμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδοε αὐτό τε καὶ τό-
 κον ἐδέν· τι πολὺν ἤδη δὲ ποτε ὑπὸ γενναιότητος καὶ διπλά-
 σια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβεν. Οἴκοι μὲν ἔν ἕτῳς ἐγαγε ἕζων-
 ῶν δὲ ταῦτα πάντα, ἂ ὄρας, Κῦρός μοι ἔδωκε. Καὶ ὁ Σά-
 κας εἶπε, Ω μακάριε σὺ τὰ τε ἄλλα, καὶ αὐτὸ τῆτο ὅτι
 ἐκ πένης πλείσιος γεγένησαι· πολὺ γὰρ οἴομαί σε καὶ διὰ
 τῆτο ἥϊον πλετεῖν, ὅτι † πεινήσας χρημάτων πεπλήθηκας.
 Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Ἡ γὰρ ἕτῳς, ὦ Σάκα, ὑπολαμβά-
 νεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσάτω ἥδιον ζῶ, ὅσα πλείω κέκτημαι; Οὐκ
 αἶσθας, ἔφη, ὅτι ἐσθία μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω ἐδ' ὅτιεν
 νῦν ἥϊον ἢ τότε, ὅτε πένης ἦν; Οτι δὲ ταῦτα πολλὰ ἐστί,
 τοσῆτον κερδαίνα, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ, πλείω δὲ ἄλλοις
 διωμέειν, ‡ πλείονα δὲ ἐπιμελέμενον πράγματα ἔχειν.
 Νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῆτον αἰτῆσι, πολλοὶ δὲ
 πείν, πολλοὶ δὲ ἰμάτια· οἱ δὲ ἰατρῶν δέονται· ἡκεὶ δὲ τίς
 ξῆ τῶν προβάτων λελυκαμένα φέρων, ἢ τῶν βοῶν κατα-
 κερκημισμένα, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς κτήνεσιν·
 ὥστε μοι δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν

est usus est Herodotus, lib. 3. c. 42.—ἐγὼ τόνδε ἔλυν, οὐκ ἰδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν· καίπερ
 ἰὼν ἀποχειροβίωτος.

* Μάλα μικρὸν, &c.] Insigni usus pleonasmō sic locutus est Noſter. Haud multum autem
 à locutione Xenophonticā discrepat Ciceroniana illa, *minute interrogatiuncule*, quæ occurrit
 in *proem. Paradox.*

† Πεινήσας χρημάτων] Vide quæ notavimus p. 152 et 265.

‡ Πλείονα δὲ ἐπιμελούμενον.] MS. Bodl. *πλείονων*, quod et margines editorum librorum ex-
 hibere solent, et agnoscit *Stobæus*. Sed nihil mutandum: quippe nunc hoc nunc illo casu
 gaudet *ἐπιμελούμαι*. Noſter *ἑλλην. ἐ. p. 331. edit. Steph.* Ο μὲν οὖν *Φυλλίδας* τὰ τε ἄλλα
ἐπιμελεῖτο, &c. Idem *ἀπορμην. lib. 2.* sub finem: καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπιμελεῖτο. *Stephano*
judice, eleganter diceretur, *πλείονα δὲ πλείονων ἐπιμελούμενον*, &c. ut utraque retine-
 retur lectio. *Mihi recepta Magis placet.*

§ Ἡ τῶν προβάτων, &c.] *Λελυκαμένα* *Hesychius* exponit *λυόσασατα*. Miratur, nec in-
 juriâ, *Stephanus* nullo ex vet. lib. *aliam* hujus loci *γροσφῆν* adferri: nam quomodo, inquit
 ille *κατακερμημισμένα* tolerari potest? Certè ut ἢ *προβάτων λελυκαμένα* dixit, subaudiens
τινά, sic videtur dicendum fuisse, ἢ τῶν βοῶν *κατακερμημισμένους*, subaudiendo *τινάς*: aut
 numero singulari *κατακερμημισμένον*, reliquendo subintelligendum *τινά*. Idem in *Thesaurō*
L. G. in verbo *κατακερμημιζω*, legit *κατακερμημισμένον*. *Mihi* verò cum minus *Stephani*
placeant suspiciones, aliâ adgrediar viâ. An igitur dicendum, utrobique, et cum *λελυκαμένα*
 et cum *κατακερμημισμένα*, subintelligi debere *ζώματα*? Nam *σῶμα* (quod tribuitur tam
 animantibus quàm inanimis) de iis, quæ naturâ sunt animata, dicitur etiam cum sunt mortua.

πλείω λυπεῖσθαι ἢ πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας, Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη, * ὅταν σῶα ᾦ, πολλὰ ὄρων, πολλαπλάσια ἐμῆ εὐφραίνῃ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Οὐ τοι, ὦ Σάκα, ἔτως ἡδὺ ἐστὶ τὸ ἔχειν χρήματα, ὡς ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν. Γνώσῃ δ' ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω τῶν μὲν γὰρ πλετώντων ἐδεῖς ἀναγκάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνεῖν, τῶν δὲ ἀποβαλλόντων τί ἐδένα ἂν ἴδοις δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας, ἐδέ γε τῶν λαμβανόντων τί νυστάζοντα ἐδένα ἂν ἴδοις ὑφ' ἡδονῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γὰρ τοι τὸ ἔχειν † ἔτως, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν, ἡδὺ ᾦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονία οἱ πλείοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐστίν, ἔφη, ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεῶς, καὶ εἰς φίλους, καὶ εἰς ξένης ‡ ὅστις ἐν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἡδεταί, εὖ ἴσθι τέττον, καὶ δαπανῶντα, ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· ἀλλ' ἐκ ἧ ἐγὼ τέττων εἰμί, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τέττο νομίζω, τὸ, πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί ἐν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας; ἐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένε, καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔφη, ταῦτα πάντα κέκτησο, καὶ χρῶ ὅπως βέλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γὰρ μοι, ὅτι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς, || τέττων μετέχειν. Παίζεις, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας ὁμόσας εἶπεν, ἦ μὴν σπουδῆ λέγειν. Καὶ ἄλλα γέ σοι, ὦ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρὰ Κύρου, μήτε Δύρας τὰς Κύρος θεραπεύειν, μήτε στρατεύεσθαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν πλετών οἴκοι ¶ μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ σε καὶ ὑπὲρ ἐμῆ· καὶ εἴαν τι ἀγαθόν

* Ὅταν σῶα ᾦ, πολλὰ, &c.] Horatiano illi haud absimile:

— At mihi plaudo

Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.

† Ὅπως, ὥσπερ] In editione Steph. malè scribitur οὕτως ὥστε, pro quo ὡσευ vel ὡσπερ (quod ceteri libri, quos vidi, omnes habent) reponendum monet ipse Stephanus.

‡ Ὅστις οὖν] Pro οὖν Stobæus habet γάρ. Stephanus neutram aptum hęc locum particulam habere putat; eique aded in loco hoc interpretando visum est adhibere adverbium atqui; nimirum sic: — facere sumptus necesse est: atqui eum qui valdè pecuniis delectatur, valdè etiam, &c. Mihi tum lectio tum interpretatio vulgò recepta placent.

§ Ἐγὼ τεύτων εἰμί] Simili modo loquitur Apostolus I Tim. i. 20. Ὡς ἐστὶν Τιμίαιος καὶ, &c. Ità 2 Tim. i. 15.

|| Τούτων μετέχειν.] Stephanus legit σούτου, contra librorum, quos vidi, omnium fidem. Ipse nihil mutandum cenfeo. Simili infra paulò utitur, εἴ τι καὶ δεξις λαβεῖν, μηδὲν σούτων, &c. Vide etiam p. 300.

¶ Μίν.] Stephanus μινί. cui ab omnibus iterum, quos vidi, libris reclamatum est. Margines

ἀγαθὸν προσλαμβάνω διὰ τὴν Κύρα Θεραπείαν, ἢ καὶ ἀπὸ στρατείας τινός, οἶσω πρὸς σέ, ἵνα ἔτι πλείονων ἀρχῆς μόνον, εἴφη, ἐμὲ ἀπόλυτον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἦν γὰρ ἐγὼ σχολὴν ἀγαθὴν ἀπὸ τέτων, ἐμοὶ τέ σε οἶομαι πολλὰ καὶ Κύρα χρησίμων ἔσσειν. Τέτων ἔτω ῥηθέντων, ταῦτα συνέθεντο, καὶ ταῦτα ἐποίκιν. Καὶ ὁ μὲν ἠγεῖτο εὐδαίμων γεγενῆσθαι, ὅτι πολλῶν ἤρχε χρημάτων· ὁ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἔξει σχολὴν παρέχοντα πρᾶττειν, ὅτι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη.

Ἦν δὲ τῷ Φεραύλα ὁ τρόπος φιλέταιρός τε, καὶ Θεραπεύειν οὐδὲν ἡδὺ αὐτῷ οὕτως ἐδόκει εἶναι οὐδ' ὠφέλιμον, ὡς ἀνδράπους. Καὶ γὰρ βέλτιστον πάντων τῶν ζῶων ἠγεῖτο ἀνδρῶπων εἶναι καὶ εὐχαριστότατον, ὅτι ἑώρα τοὺς τε ἐπαινουμένους ὑπὸ τινός, ἀντεπαινοῦντας τέττες προθύμως, τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένους ἀντιχαρίζεσθαι· καὶ ἔς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τέτοις ἀντευνοῦντας· καὶ ἔς εἶδεῖεν φιλεῖντας αὐτῆς, τέττες μισεῖν ἔ δυναμένους· καὶ γονέας δὲ πολὺ μᾶλλον ἀνθεραπεύειν πάντων τῶν ζῶων ἐδέλοντας καὶ ζῶντας καὶ τελευτήσαντας· τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῶα καὶ ἀχαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνδράπων ἐγίγνωσκεν εἶναι. Οὕτω δὴ ὅ,τε Φεραύλας ὑπερήδετο, ὅτι ἐξέσοιτο αὐτῷ, ἀπαλλαγέντι τῆς τῶν ἄλλων κτημάτων ἐπιμελείας, * ἀμφὶ τὲς φίλους ἔχειν ὅ,τε Σάκας, ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχων πολλοῖς χρῆσεσθαι. Εφίλει δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φεραύλαν, ὅτι προσέφερε τι αἰεὶ ὁ δὲ, τὸν Σάκαν, ὅτι παραλαμβάνειν πάντα ἠθέλε, καὶ αἰεὶ πλείονων ἐπιμελέμενος, ἔδεν μᾶλλον αὐτῷ ἀσχολίαν παρεῖχε. Καὶ ἔτοι μὲν δὴ ἔτω διήγον·

Θύσας δὲ καὶ ὁ Κῦρος, † καὶ νικητήρια ἐστιῶν, ἐκάλεσε τῶν φίλων οἱ μάλιστ' αὐτὸν αὐξίνειν τε βουλόμενοι φανεροὶ ἦσαν καὶ τιμῶντες εὐνοϊκώτατα. Συνεκάλεσε δὲ αὐτοῖς καὶ Αρ-

gines quidem edit. Lancel. et Eton. lectionem Stephanianam agnoscunt; agnoscunt et versiones quaedam. Sed quod verbum contextus exhibet, id mihi (non aliud quodvis in margine latens) latinè reddendum videtur.

* Ἀμφὶ τοὺς φίλους.] Ità MS. Bodl. et ex iis quaedam exemplaribus, quibus Stephanus et Gabriellus usq̄ sunt. Vulgo, ἀμφὶ τοὺς ἄλλους φίλους. At aliorum certè amicorum haud in Editione Ald. commodè fieret hīc mentio; cū non de amicis jam antea, sed de facultatibus, sermo erat. Itaque vocem ἄλλους delendam rectè monuerunt Stephanus et Muretus.

† Καὶ νικητήρια ἐστιῶν.] Deest in edit. Ald. καὶ ante νικητήρια, quod caterae cum MSto Bodl. rectè praestant. Simili modo loquitur Plutarchus in Phocia. Νικήσαντος δὲ, (Phocum vult Phocionis f. in Panathen. victorem) καὶ πολλῶν αἰτημάτων ἰστιάσαι τὰ νικητήρια, &c. epulum victorialis praebere.

τάβαζον τὸν Μῆδον, καὶ Τιγράνην τὸν Αἰρμένιον, καὶ τὸν Υερ-
κάνιον ἱππαρχον, καὶ Γαβρυαν. Γαδάτας δὲ τῶν σκηπτέ-
χων ἤρχεν αὐτῶ, καὶ ὅπῃ ἐκεῖνος διεκόσμησεν, ἢ πᾶσα ἔνδον
δίαιτα καθεστῆκει· καὶ ὅποτε μὲν συνδειπνοῖεν τινες, ἐδ' ἐκά-
διζε Γαδάτας, ἀλλ' ἐπεμελεῖτο· * ὅποτε δὲ αὐτοὶ εἶεν, καὶ
συνεδείπνει· ἦδετο γὰρ αὐτῶ ξυνάν· ἀντὶ δὲ τέτων πολλοῖς
καὶ μεγάλοις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῆς Κύρου· διὰ δὲ Κύρον, καὶ ὑπ'
ἄλλων. Ως δ' ἦλλον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐχ' ὅπερ
ἔτυχεν ἕκαστον ἐκάδιζεν, ἀλλ' ὃν μὲν μάλιστα ἐτίμα, παρὰ
τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὡς εὐεπιβλευτοτέρως ταύτης ἔσης ἢ
τῆς δεξιᾶς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δεξιάν, τὸν δὲ τρίτον
πάλιν παρὰ τὴν ἀριστερὰν, τὸν δὲ τέταρτον παρὰ τὴν δεξιάν·
καὶ ἦν πλείονες ὥσιν, ὡσαύτως. Σαφηνίζεσθαι δὲ ὡς ἕκαστον
ἐτίμα, τῆτο ἐδόκει αὐτῶ ἀγαθὸν εἶναι· ὅτι ὅτε μὲν οἴονται
οἱ ἄνθρωποι τὸν κρατιστεύοντα † μῆτε κηρυχθῆσεσθαι μῆτε
ἄδλα λήψεσθαι, δῆλοί εἰσιν ἐνταῦθα ἐ φιλονείκως πρὸς ἀλ-
λήλους ἔχοντες· ὅπερ δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κράτιστος φαί-
νεται, ἐνταῦθα ‡ προθυμώτατα φανεροὶ εἰσιν ἀγωνιζόμενοι
πάντες. Καὶ ὁ Κύρος δὲ ἔσως ἐσαφῆνιζε μὲν τὴν κρατιστεύ-
οντα παρ' ἑαυτῶ, εὐδύς ἀρξάμενος ἐξ ἔδρας καὶ παραστά-
σεως. Οὐ μόντοι ἀδάνατον τὴν ταχθεῖσαν ἔδραν κατεστή-
σατο ἀλλὰ νόμιμον ἐποίησατο, καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις προβῆναι
εἰς τὴν τιμιωτέραν ἔδραν, καὶ, εἴ τις ῥαδιουργοίη, ἀναχωρῆ-
σαι, εἰς τὴν ἀτιμοτέραν. Τὸν δὲ πρωτεύοντα ἐν ἔδρᾳ ἡσχύ-

* Ὅποτε δὲ αὐτοὶ, &c.] Sic optimè MS. Bodl. *cujus margini σχολιον hoc adscriptum est, μόνοι δίχα ἐτέρων.* Rectè: nam αὐτὸς supè valet *solus*. Eustathius ad II. 2. v. 254. αὐτὸς ἴτω exponit *μόνος ἐλέτω*. Aristoph. *Αχαρν.* v. 503. Αὐτοὶ γὰρ ἐσμὲν, *S li sumus*. Ferè ut *Plautus* *Casi. Act. 2. sc. 2. v. 25. Nos sumus*, pro *nos sumus solae*. Sed scriptores etiam profaici nobis exempla suppeditant *Aelian.* H. V l. 7. c. 13. de *Agésilao*, τὸν τρίβωνα περιβαλλόμενος αὐτὸν, *solo amictus pallio attrito*. *Dionys.* Hal. *Antiq. Rom.* l. 3. c. 23. αὐτὰ δὲ τὰ ἀναγκαιότατα ἐρῶ, pro *μόνα τὰ ἀναγκαιότατα*. Hæc de emendatione mihi adfuerunt *Muretus*, *Camerarius*, et *Gabrielius*, quorum libri MSS. Bodleiano nostro accedunt. Eandem et *Stephanus* scripturam probat; sed nonnihil veretur, ut idoneo aliquo exemplo confirmari possit utus iste αὐτὸς pro *μόνος*: ideòque suspicatur *μόνος αὐτὸν* scriptum fuisse. Sed peritissimum linguæ Græcæ virum frustra fuisse docent, opinor, exempla modò adlata. Priùs autem legebatur, ὅποτε δὲ μὴ αὐτοὶ εἶεν.

† Μῆτε κηρυχθῆσεσθαι, μῆτε, &c.] Vide quæ notavimus pag. 36. Virtus quippe *laudata* crescit: atque, ut præclarè cecinit *Pindarus*,

Ἀυξέσται δ' ἄρεστα, χλω-
ραῖς ἑρσασίς ὡς ὅτε δένδρον ἀσ-
σει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀρεθείσ' ἐν δικαίοις

Τε, πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα. — *Nem. h. v. 68, et seq.*

‡ Προθυμώτατα] MS. Bodl. *φρονιμώτατοι*. Edit. *Ald. φρονιμώτατα*. Ego verò cum *Stephano*, *Leunclavio*, aliisque pro receptâ lectione sentio. Nam qui certant *προθυμώτατα*, illi *μάλιστα φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι*.

νετο μὴ πλείστα καὶ ἀγαθὰ ἔχοντα παρ' αὐτῷ φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ * ἐπὶ Κύρῳ γεγόμενα, ἕως ἔτι καὶ νῦν διαμείνοντα αἰσθανόμεθα.

Ἐπεὶ δὲ ἐδείκνεν, ἐδόκει τῷ Γαβρύα τὸ μὲν πολλὰ ἕκαστα εἶναι, εἰδὲν δαυμαστὸν παρ' ἀνδρὶ πολλῶν ἀρχοντι· τὸ δὲ τὸν Κύρον, ἕτω μεγάλα πράττοντα, εἴ τι ἤδῴ δόξειε λαβεῖν, † μηδὲν τέτων μόνον καταδαπανᾶν, ἀλλὰ ἔργον ‡ ἔχειν δεόμενον τούτου κοινωεῖν τοὺς παρόντας. Πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἐστὶν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν, οἷς ἡσθεῖς τύχοι· ὥστε ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, καὶ τὰ πάντα πολλὰ ὄντα διαπετόμφει ὁ Κύρος ἀπὸ τῆς τραπέζης, εἶπεν ἄρα ὁ Γαβρύας, Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ Κύρε, πρόσθεν μὲν ἠγάμην τέτῳ σε πλείστον διαφέρειν ἀνθρώπων, τῷ στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεὸς ὄμνυμι, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλεον' σε διαφέρειν § φιλανθρωπία ἢ στρατηγία. Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κύρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπιδεικνῦναι τὰ ἔργα πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας ἢ στρατηγίας. Πῶς δὴ; ἔφη ὁ Γαβρύας. Ὅτι, ἔφη, τὰ μὲν, κακῶς ποιῶντα ἀνθρώπους, δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, τὰ δὲ, εὖ.

Ἐκ τέτῳ δὴ, ἐπεὶ ὑπέπινον, ἤρετο ὁ Ὑστάσπας τὸν Κύρον, Ἀρ' ἂν, ἔφη, ὦ Κύρε, ἀχθεσθεῖς μοι εἴ σε ἐροίμην ὁ βέλομαί σε πυθέσθαι; Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὸς θεὸς, ἔφη, τῶναντίον τέτῳ, ἀχδοίμην ἄν· σοι, εἰ αἰσδοίμην σιωπῶντα ἂν βέλοιο ἐρέσθαι. Λέγε δὴ μοι, ἔφη, ἥδη πῶποτε καλέσαντός σε ἐκ

* Ἐπὶ Κύρου.] Itā Luc. iv. 27. Ἐπὶ Ἐλισσαίου, *etate Elisei*, quo tempore is prophetae munere functus est. Confer *Act.* xi. 28.

† Μηδὲν τούτων] Sic ex MSto. Bodl. edit. *Eton*. aliisque restituimus. *Aldus*, *Stephanus* et *Leunclavius* perperam legunt μηδὲν τούτων. *Stephanum* quidem haud diū illudit error; reponendumque adeo τούτων is tandem adnotavit. De ratione structuræ, quæ τούτων ad εἴ τι relatum est vide supra p. 253. not. 1.

‡ Ἐχειν δεόμενον τούτου, &c.] MS. Bodl. τὸν δεόμενον τοῦ κοινωεῖν. Edit. *Ald.* inverfo articulo ordine ἔργον ἔχειν τοῦ δεόμενον τὸν κοινωεῖν. Quod si ponamus artic. τὸν ante δεόμενον (legendo itidem τούτου κοινωεῖν; non τοῦ κοιν.) intelligendum erit non ipsum *Cyrum* operam hanc sumere; sed alium, quem ad eos suo nomine rogandos mitteret. Sed malim vulgatam verborum scripturam retinere, eaque ad *Cyrum* ipsum enixe et instanter eos rogare solum referre. *Gabrielius* longè diversam scripturam adfert, nimirum hanc—ἔργον ἔχειν τῶν ἰδομένων τοῦ κοινωεῖν, &c. quam meritò rejicit *Stephanus*, tum quòd retinendo etiam τῶν ἰδομένων, dicendum fuisset videatui, ἔργον ἔχειν δεόμενον τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἰδομένων κοινωεῖν, &c. tum quòd ἰδομαι activam habere significationem solet.

§ Φιλανθρωπία] Vox *φιλανθρωπία* passim à *Leunclavio* redditur *clementia*. At quæ de causâ *humanitas* ei minùs esset probata, nequeo hariolari; nisi forsan eum *A. Gellii* fefellerat auctoritas; qui l. 13. c. 16. *humanitatem* non id esse tradit, quod vulgus existimat, quòdque à Græcis *φιλανθρωπία* dicitur, &c. Sed errare *Gellium* abundè docet ipse (ad quem inaspiccatò provocat) *Cicero*: apud quem usurpari solet vox *humanitas* non solum pro *eruditione*, *institutione*que in bonas artes, sed etiam pro *facilitate*, *lenitate*, *mansuetudine*, *comitate*, *benignitate*, &c. Vide *Gellii* ipsius locum memoratum, et quæ ibi notavit *Cl. Gronovius*.

ἤλθον; * Εὐφήμει, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἀλλ' † ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα; Οὐδὲ τῆτο, Προσταχθὲν δέ τι ἤδη σοι ἐκ ἔπραξα; Οὐκ αἰτιῶμαι, ἔφη. Οὐδὲ πράττοιμι, ἔστιν ὅτι, πῶποτε οὐ προθύμως, ἢ οὐχ ἠδομένως πράττοντά με κατέγνωσ; Τῆτο δὴ πάντων ἤκιστα, ἔφη ὁ Κῦρος. Τίνος μὴν ἔνεκα, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὧ Κῦρε, Χρυσάντας σε ἔτρεψεν, ὥστε εἰς τὴν τιμιωτέραν ἐμῆ ἔδραν ἰδρυθῆναι; Ἡ λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος. Πάντως, ἔφη ὁ Υστάσπας. Καὶ σὺ αὖ ἐκ ἀχθῆσθῆσθαι μοι ἀκῶν τάληθῆ; Ἡσθήσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰδῶ ὅτι ἐκ ἀδικῆμαι. Χρυσάντας τοίνυν, ἔφη, ἐτοσί πρῶτον μὲν ἐκ κλῆσιν ἀνέμενον, ἀλλὰ πρὶν καλεῖσθαι παρῆν τῶν ἐμετέρων ἔνεκα. ἔπειτα δὲ, ἐκ τὸ κελεύόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι αὐτὸς γνοίῃ ἀμεινον εἶναι πεπραγμένον ἡμῖν, τῆτο ἔπραττεν. Ὅποτε δ' εἰπεῖν τι θεοὶ εἰς τὰς συμμάχους, ἃ μὲν ἐμὲ ὤετο πρέπειν λέγειν ἐμοὶ συνεβέβλευεν. ἃ δὲ ἐμὲ αἰσδοίτο βεβλόμενον μὲν εἰδέναι τὰς συμμάχους, αὐτὸν δὲ με αἰσχυρόμενον περὶ ἐμαυτῆ λέγειν, ταῦτα ἔως λέγων ὡς ἑαυτῆ γνώμην ἀπεφαίνετο. ὥστ' ἐν γε τῆτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμῆ ἐμοὶ κρείττονα εἶναι; Καὶ ἑαυτῶ μὲν αἰεὶ φησι πάντα τὰ παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ αἰεὶ φανερός ἐστι σκοπῶν τί ἂν προσγεγόμενον ὀνήσειεν. ἐπὶ τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς μᾶλλον ἐμῆ ἀγάλλεται καὶ ἠδέται. Πρὸς ταῦτα ὁ Υστάσπας εἶπε, Νῆ τὴν Ἡραν, ὧ Κῦρε, ἠδομαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι καὶ γὰρ πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν. ἐν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἶην δῆλος χαίρων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς. πότερον κροτεῖν δεῖ τῶ χεῖρε, ἢ γελᾶν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Αρτάβαζος εἶπεν, Ὁρχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. Ἐπὶ τῆτοις μὲν δὴ γέλωσ ἐγένετο.

Προϊόντος δὲ τῆ συμποσίε, ὁ Κῦρος τὸν Γαβρῦαν ἐπήρετο, Εἶπε μοι, ἔφη, ὧ Γαβρῦα, νῦν ἂν δοκοῖς ἠδῖον τῶνδὲ τῶ τὴν θυγατέρα δέναι, ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἡμῖν συνεγένεσ; Οὐκῆν, ἔφη ὁ Γαβρῦας, καὶ γὰρ τάληθῆ λέγω; Νῆ Δί, ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ψεύδης γε ἐδεμίαι ἐρώτησις δεῖται. Εὐ τοίνυν, ἔφη, ἰσθῆ

* Εὐφήμει] Q. d. (interprete Stephano) *Abfit, ut te minus morigerum fuisse dicas.* Idem illum verbum Cicero Sen. 14. locum quendam Platonis *Resp.* l. i. haud longè ab initio interpretatus, vertit *Dii meliora*: nisi quis cum Langio aliique malit *Dic meliora.* Elegantiorem certè vulgatam esse lectionem arbitror.

† Ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα] Similis ejusdem verbi geminatio reperitur apud Aet. vii. 34. *Idῶν εἶδον τὴν, &c.* et Heb. vi. 14. *Ἡ μὴν εὐλογῶν εὐλογῆσά σε, καὶ πληθύων πληθύνῃ σ.* Vide pag. 189. not. 4.

ὅτι νῦν ἂν πολὺ ἥδιον. Ἡ καὶ ἔχουσιν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴπειν δίοτι; Ἐγωγε. Λέγε δὴ. Ὅτι τότε μὲν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰς κινδύνους εὐδύμως αὐτὰς φέροντας, νῦν δὲ ὄρω αὐτὰς * τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως φέροντας. Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπότερον εἶναι εὐρεῖν ἄνδρα τὰ ἀγαθὰ καλῶς φέροντα ἢ τὰ κακά· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ηκκεσσας, ὦ Ὑστάσπα, Γωβρύξ † τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· καὶ εἰάν πολλα τοιαῦτά γε λέγη, πολὺ μᾶλλον με τῆς θυγατρὸς μνηστῆρα λήψεται, ἢ εἰάν ἐκπάματα πολλά μοι ἐπιδεικνύη. Ἡ μὲν, ἔφη ὁ Γωβρύξ, πολλὰ γέ μοι ἐστὶ τοιαῦτα συγγεγραμμένα, ἂν ἐγὼ σοὶ ἐφθονήσω, ἣν τὴν θυγατέρα μὲ ‡ γυναικα λαμβάνης· τὰ δὲ ἐκπάματα, ἔφη, ἐπειδὴ ἐκ ἀνέχεσθαι μοι φαίνη, ἐκ οἷδ' εἰ Χρυσάντα τέτω § δάσω, ἐπεὶ καὶ τὴν ἔδραν σε ὑφῆρπασε. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ Ὑστάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἣν ἐμοὶ λέγητε, ὅταν τις ὑμῶν γαρμεῖν ἐπιχειρήσῃ, γνώσεσθε ὁποῖός τις καὶ γὰρ συνεργὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωβρύξ εἶπεν, Ἡν δὲ τις ἐκδῆναι βέληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς ἐμέ, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ τέτο· πάνυ γὰρ, ἔφη, δεινὸς εἰμι ταύτην τὴν

* Τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως, &c.] Gravis admodum sententia: quàmque quotidiana veram esse docet experientia. Itaque non sine causâ Horatius:

————bene ferre magnam

Disce fortunam.

Carm. lib. 3. Ode 27. Et lib. 2. Ode 3.

Æquam memento rebus in arduis

Servare mentem; non secus ac bonis

Ab insulenti temperatam

Lutitiâ, ———

Multis utique fortune filius contingere videmus id, quod Tantalos contigisse tradit Pindarus; apud quem hæc canuntur:

————Εἰ δὲ δὴ τιν' ἄν-

δρα θνατὸν Ὀλύμπου σκοποῖ ἐτίμα-

σαν, ἣν Τάνταλος οὔτος. Ἀλλὰ γὰρ κατα-

πίψαι μέγαν ὄβρον οὐκ ἐδυ-

νάσθη· κόρη δ' ἔλειν

Ἄταν ὑπεροπλον,

Τάν οἱ, &c. ——— Olymp. i. v. 85. et seq.

† Τὸ ῥῆμα] H. e. τὸν λόγον; nam plura Gobryas dixerat. Eodem modo vox adhibetur illa Luc. ii. 50. Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα δ', &c. Confer. Luc. xx. 20. ubi λόγος existat, pro quo paulò post v. 26 ῥῆμα legitur. Similiter fanè verbum apud Auctores Latinos pro integro sæpe sermone, sive oratione ponitur. Terent. And. i. 5. 6. M. Miseram me, quod verbum audis? ubi verbum Donatus ἀξίωμα interpretatur. Sed exempla passim obvia sunt.

‡ Γυναικα λαμβάνης.] Eadem locutione utitur Luc. xx. 29, 30.

§ Δάσω] Ità liber Budensis, Leunclavio auctore. Gabricilius adfert δῶ, quod Stephanus placet. Horum certè utrumvis rectè vulgato illi δῶς anteferas. Nam primam loci personam postulat: cùm non in potestate Hystaspæ pocula essent ista, sed Gobryæ: cuius hæc ipsa verba sunt.

τέχνην. Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάντας. Τὸ γυνῆναι ὅποιος ἂν γάμος ἐκάστῳ συναρμόσειε. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Λέγε δὴ πρὸς τῶν θεῶν, ποίαν τινά μοι γυναῖκα οἶε συναρμόσειν κάλλιστα. Πρῶτον μὲν, ἔφη, μικράν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· ἢν δὲ μεγάλην γαμήσειας, ἢν ποτε βέλη αὐτὴν ὀρθὴν φιλήσαι, προσάλλεσθαί σε δεήσει ὡς τὰ κυνάρια. Τῆτο μὲν δὴ, ἔφη, ὀρθῶς προνοεῖς· καὶ γὰρ εἰδὼ ὅπως τῆν ἀλτικὸς εἰμι. Ἐπειτα δ', ἔφη, σιμὴ ἂν σοι ἰσχυρῶς συμφέροι. Πρὸς τί δὴ αὐτῆτο; Ὅτι, ἔφη σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς ἕν τὴν σιμότητα σάφ' ἴσθι ὅτι ἡ γρυπότης ἄριστα προσαρμόσειε. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς καὶ τῷ εὐ δεδαιπνηκότι, ὡσπερ καὶ ἐγὼ νῦν, ἀδειπνος ἂν συναρμόζοι; Ναι μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· τῶν μὲν γὰρ μεστῶν γρυπὴ ἢ γαστήρ γίγνεται, τῶν δὲ ἀδειπνων, σιμὴ. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Ψυχρῶ δ' ἂν, πρὸς τῶν θεῶν, βασιλεῖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν ποία τις συνοίσει; Ἐνταῦθα μὲν δὴ ὅ,τε Κῦρος ἐξεγέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως· Γελώντων δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Υστάσπας, Πολύ γε, ἔφη, μάλιστα τέττε σε, ὦ Κῦρε, ζηλῶ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι δύνασαι καὶ ψυχρὸς ἂν γέλωτα παρέχειν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, * Ἐπειτα ἐκ ἂν πρίαίό γε παμπόλλε ὥστε σοι ταῦτα εἰρησθαι, καὶ ἀπαγγελθῆναι παρ' ἧ εὐδοκιμεῖν βέλει, ὅτι ἀστεῖος εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ἔτω διεσκάπτετο.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνη μὲν ἐξήνεγκε γυναικίον κόσμον, καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δῆναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο τῷ ἀνδρί. Ἀρταβάζω δὲ χρυσῆν ἔκπωμα· τῷ δὲ Υρκανίῳ ἵππον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε· Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ Γαβρύα, δάσω ἄνδρα τῇ θυγατρὶ. Οὐκ ἔν ἐμὲ, ἔφη ὁ Υστάσπας, δώσεις, ἵνα καὶ τὰ συγγράμματα λάβω. Ἡ καὶ ἔστι σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἐσία ἀξία τῶν τῆς παιδός; Νῆ Δί', ἔφη, πολλαπλασίον μὲν ἔν χρημάτων. Καὶ πῆ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἔστι σοι αὕτη ἡ ἐσία; Ἐνταῦθα, ἔφη, ὅσπερ καὶ σὺ κάθησαι, φίλος ἂν ἐμοί. Ἀρκεῖ μοι, ἔφη ὁ Γαβρύας· καὶ εὐδὺς ἐκτείνας τὴν δεξιάν, Δίδε, ἔφη, ὦ Κῦρε· δέχομαι γάρ. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὴν τῆ Υστάσπε δεξιάν, ἔδωκε

* Ἐπειτα] Hanc lectionem Camerarii et Gabrielii exhibent exemplaria, necnon MS. Bodl. in margine; eamque adeo adfuerunt Stephano et Leunclavio, libens amplexus sum. Vulgò, ἐπὶ ἐν, &c.

τῷ Γαβρύᾳ· ὁ δὲ ἐδέξατο. Ἐκ δὲ τότε πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε δῶρα τῷ Υστάσπα, ὅπως τῇ παιδί πέμψει· Χρυσάνταν δ' ἐφίλησε προσαγαγόμενος. Καὶ ὁ Ἀρτάβαζος εἶπε, Μὰ Δί, ἔφη, ᾧ Κύρῃ, ἐχ' ὁμοίῃ γε χρυσῆ ἐμοί τε τὸ ἔκπωμα δέδωκας καὶ Χρυσάντα τὸ δῶρον. Ἀλλὰ καὶ σοί, ἔφη, δώσω. Ἐπῆρετο ἐκεῖνος, Πότε; Εἰς τριακοστὸν, ἔφη, ἔτος. * Ὡς ἀναμεινῶτος, ἔφη, καὶ ἐκ ἀποθανεμένῃ, ἔτω παρασκευάζε. Καὶ τότε μὲν δὴ ἔτος ἔληξεν ἡ σκηνή· ἐξανισταμένων δ' αὐτῶν ἐξαίρεσθαι καὶ ὁ Κύρος, καὶ ζυμπρῆσθεμψεν αὐτὸς ἐπὶ τὰς θύρας.

Τῇ δ' ὑστεραία τὴν ἐφελεσίῃς συμμάχῃς γενομένης ἀπέπεμπεν οἴκαδε ἐκάστος, πλὴν ὅσοι αὐτῶν οἰκεῖν ἐβέβηκον παρ' αὐτῶν· τέτοις δὲ χώραν καὶ οἴκῃς ἔδωκε, καὶ νῦν ἔχουσιν οἱ τῶν † καταμεινῶτων τέτων τότε ἀπόγονοι· πλείστοι δ' εἰσὶ Μήδων καὶ Υρκανίων· τοῖς δ' ἀπιῖσι δωρησάμενος πολλὰ, καὶ ἀμέμπτῃς ποιησάμενος καὶ ἄρχοντας καὶ στρατιώτας, ἀπεπέμψατο. Ἐκ τότε δὴ διέδωκε καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπῆρέταις ἐξαίρετα ἐδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκάστῳ, τὰ δ' ἄλλα διένειμε· καὶ τὸ μέρος ἐκάστῳ ὅς τῶν μυριάρχων, ἐπέτρεψε· αὐτοῖς διανέμειν ὥσπερ αὐτὸς ἐκεῖνοις διένειμεν. Ἐδίδοσαν δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρήματα, ἄρχων ἄρχοντας τὴν ὑφ' ἑαυτῶν δοκιμάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἐξάδαρχοι, τὴν ὑφ' ἑαυτοῖς ἰδιώτας δοκιμάσαντες, πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκάστῳ ἐδίδοσαν· καὶ ἔτω πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. Ἐπειδὴ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μὲν τινες ἔλεγον περὶ τῆς Κύρῃ τοιαύδε, Ἡ πε αὐτός γε πολλὰ ἔχει, † ὅπως γε καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ τοσαῦτα δέδωκεν. Οἱ δὲ τινες αὐτῶν ἔλεγον, Ποῖα πολλὰ ἔχει; ἐχ' ὁ Κύρῃ τρόπος τοιαύτος ἢ οἷος χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδὸς μᾶλλον ἢ κτώ-

* Ὡς ἀναμεινῶτος, &c.] Le inclavius sic ista vertit: "Tu verò sic te parato," ait *Hystaspas*, &c. Sed recte monuit *Portus* hoc *Artabazo* potius tribuendum esse: quod ea, quæ modo præcesserunt, ve be satis demonstrant.

† Καταμεινῶτων τούτων] *Gabriellii* exemplar pronomen, absque ulli sensus detrimento, abesse potest.

‡ Οπου] Eadem est vocula: hujus vis 2 *Pet.* ii. 11. quod ante nos observavit. *Cl. Blackwallus*.

§ Οἷος] Ità *Gabriellii* et *Cameracii* exemplaria: quam lectionem vulgatæ illi ὄλως anteponendam censuit *Stephanus*, et ipse haud custanter recepi. Οἷος enim respondet illi τοιαύτος, sive expresse, (ut in hoc loco) sive subauditò, ut ἄπομν. β' sub finem: οὐ γὰρ ἦν οἷος ἀπὸ πικρῆς κερδαίνω. *Martius* legit οἷς.

μενος ἤδεται. Αἰσθανόμενος δὲ ὁ Κῦρος τέτρες τὰς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτῆ, συνέλεξε τὰς φίλους τε καὶ τὰς ἐπικαιρίους ἅπαντας, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, εἴωρακα μὲν ἤδη ἄνδράπες, οἱ βέλονται, “ δοκεῖν πλείω κεντῆσθαι ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι ἂν οἴομε- “ νοι ἔτω φαίνεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκῶσιν, ἔφη, ἔτοι τῆμπαλιν “ ἔ βέλονται ἐφέλκεσθαι· τὸν γὰρ πολλὰ δοκῶντα ἔχειν, μὴ “ κατ’ ἀξίαν τῆς ἐσίας φαίνεσθαι ὠφελῆντα τὰς φίλους, ἀνε- “ λευθεριὰν ἐμοίγε δοκεῖ περιάπτειν. Εἰσὶ δ’ αὖ, ἔφη, οἱ “ λεληθέναι βέλονται ὅσα ἂν ἔχουσι πονηροὶ ἔν και ἔτοι “ τοῖς φίλοις ἐμοίγε δοκῶσιν εἶναι· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ “ ὄντα, πολλάκις θεόμενοι ἐκ ἐπαγγέλλεσιν οἱ φίλοι τοῖς “ ἐταίροις, ἀλλ’ ἀπατῶνται. Ἀπλεστώτε δέ μοι, ἔφη, ὁ- “ κεῖ εἶναι τὸ τὴν δύναμιν φανερὰν ποιήσαντα, ἐκ ταύτης “ ἀγωνίζεσθαι περὶ καλοκαγαθίας. Καγῶ ἔν, ἔφη, βέ- “ λομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἷόν τ’ ἐστὶν ἰδεῖν τῶν ἐμοὶ ὄντων, “ δεῖξαι· ὅσα δὲ μὴ οἷόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι.” Ταῦτα εἰπὼν, τὰ μὲν ἐδείκνυε πολλά τε καὶ καλὰ κτήματα· τὰ δὲ δὲ κείμενα ὡς μὴ ράδια εἶναι ἰδεῖν, διηγείτο· τέλος δὲ εἶπεν ὧδε, “ Ταῦτα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἅπαντα δεῖ ὑμᾶς ἐδὲν μαλ- “ λον ἐμὰ ἠγεῖσθαι ἢ καὶ ὑμέτερα· ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ταῦτα “ ἀδρόϊζω ἔθ’ ὅπως αὐτὸς καταδαπανήσω, ἔθ’ ὅπως αὐτὸς “ κατατρίψω· (ἔ γὰρ ἂν δυναίμην) ἀλλ’ ὅπως ἔχω τῷ τε “ αἰεὶ ὑμῶν καλὸν τι ποιῶντι διδόναι, καὶ ὅπως ἢν τις ὑμῶν “ τινὸς ἐνδεῖσθαι νομίση, πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβη ἔ ἂν ἐνδεὴς “ τυγχάνη ὢν.” Καὶ ταῦτα μὲν ἔτως ἐλέχθη.

Ἡνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ὡς καὶ ἀποδημεῖν, συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας πορείαν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν· ἐπεὶ δὲ ἐνόμισεν ἱκανὰ ἔχειν ὢν ἄετο δεήσεσθαι, ἔτω δὴ ἀνεζεύγνυε. Διηγησόμεθα δὲ καὶ ταῦτα, ὡς πολὺς στόλος ὢν, εὐτάκτως μὲν κατεσκευάζετο, καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο, κατεχωρίζετο δὲ ταχὺ ὅπως δεοίτο, Ὅπως γὰρ ἂν στρατοπεδεύηται βασιλεὺς, σκηναὶ μὲν δὴ ἔχον- τες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλεία στρατεύονται καὶ δέρους καὶ χειμῶνος. Εὐθύς δὲ τῆτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἑὸν βλέπεσθαι ἴστασθαι τὴν σκηνὴν· ἔπειτα ἔταξε πρῶτον μὲν πόσον δεῖ ἀπο- γιπόντας σκηνῆν τὰς δορυφόρους τῆς βασιλικῆς σκηνῆς· ἔπειτα

σιτοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε τὴν δεξιάν, ὄψαποιοῖς δὲ τὴν ἀριστεράν, ἵπποις δὲ τὴν δεξιάν, ὑποζυγίοις δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀριστεράν· καὶ τᾶλλα δὲ διετέτακτο, ὥστε εἰδέναι ἕκαστον τὴν ἑαυτῆ χώραν καὶ μέτρον καὶ τόπον. Οταν δὲ ἀνασκευάζωνται, συντιθήσιν μὲν ἕκαστος σκεύη οἷσπερ τέτακται χρῆσθαι, ἀνατίθενται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ὥσθ' ἅμα μὲν πάντες ἔρχονται οἱ σκευαγωγοὶ * ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν, ἅμα δὲ πάντες ἀνατιθέασιν ἐπὶ τὰ ἑαυτῆ ἕκαστος. Οὕτω δὲ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε σκηνῇ καὶ πάσαις ἀνηρῆσθαι. Ὡσαύτως ἕτως ἔχει καὶ περὶ † κατασκευῆς. Καὶ περὶ τῆ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ, ὡσαύτως διατέτακται ἕκαστοις τὰ ποιητέα· καὶ διὰ τῆτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ ἐνὶ τε μέρει καὶ πᾶσι πεποιῆσθαι. Ὡσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν εἶχον τὴν προσήκυσαν ἕκαστοι, ἕτω καὶ οἱ ὄπλοφόροι αὐτῶ ἐν τῇ στρατοπεδεύσει χώραν τε εἶχον τὴν τῇ ὀπλίσει ἕκαστῃ ἐπιτηδείαν, καὶ ἤδεσαν ταύτην ὅποια ἦν, καὶ ‡ εἰς ἀναμφισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. § Καλὸν μὲν γὰρ ἠγεῖτο ὁ Κῦρος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ἐπιτηδεύμα τὴν εὐδημοσύνην· (ὅταν γὰρ τίς τε δέηται, δῆλόν ἐστιν ὅπως δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πολὺ δὲ ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρατιωτικῶν φυλῶν εὐδημοσύνην εἶναι, ὅσα τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ χρήσεων, καὶ μείζω τὰ σφάλματα ἀπὸ τῶν ὑστεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγινόμενων πλείους || ἄξια ταῦτα τὰ κτήματα ἑώρα γινόμενα ἐν τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα ἔν καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς εὐδημοσύνης μάλιστα. Καὶ αὐτὸς μὲν δὲ πρῶτος ἑαυτὸν ἐν μέσῳ κατετίθετο τῆ στρατοπέδῳ, ὡς

* Ἐπὶ τὰ τεταγμένα, &c.] Stephano in mentem venit esse legendum, ἐπὶ τὰ τεταγμένα, &c. quam correptionem adprobo.

† Κατασκευῆς. Καὶ, &c.] Sic MS. Bodl et editi libri, quos vidi, omnes: Stephano tamen hęc orationis structura displicuit, et ita tandem emendanda visa est: ὡσαύτως οὗτος ἔχει καὶ περὶ κατασκευῆς, καὶ περὶ τοῦ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ· ὡσαύτως γὰρ διατέτακται ἕκαστοις τὰ ποιητέα. Parva quidem est mutatio, sed aded apta, ut si vel unus præiret codex, in contextu mihi exprimenda videretur.

‡ Εἰς] Edit. Ald. ἐπ' ἀναμφ. malè. MS. Bodl. ἰς et paulò infra ἰς Πίρσας ἰσορρεῖτο. Utrobique Atticè.

§ Καλὸν μὲν γὰρ, &c.] Quemadmodum et Hesiodus Ἔργων καὶ ἡμ. v. 471, et seq.

— εὐδημοσύνη γὰρ ἀρίστη

Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοδημοσύνη δὲ κακίστη.

In edit. Ald. et MSto Bodl. perperam legitur εὐθυμοσύνην.

|| Ἄξια ταῦτα τὰ, &c.] In edit. Ald. non comparat ταῦτα. quod et MS. Bodl. in margine scriptum agnoscit, nec loci postulat sententia.

ταύτης τῆς χώρας ἐχυρωτάτης ἕσης· ἔπειτα δὲ τὲς μὲν πιστοτάτης, ὡς περ εἰάδει, περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τέτων δὲ ἐν κύκλῳ ἐχομένους ἰππείας τ' εἶχε καὶ ἀρματηλάτας. Καὶ γὰρ τέττας ἐχυρᾶς ἐνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι σὺν οἷς μάχονται ὄπλοις ἔδεν πρόχειρον ἔχοντες τέτων στρατοπεδεύονται, ἀλλὰ πολλὰ χρόνος δέονται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλουσι χρησίμως ἐξοίσειν. Ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτῆ τε καὶ τῶν ἰππέων πελτασταῖς χώρα ἦν τοξοτῶν δ' αὖ χώρα ἢ πρόσθεν ἦν καὶ ὀπισθεν αὐτῆ τε καὶ τῶν ἰππέων. Οπλίτας δὲ καὶ τὲς τὰ μεγάλα γέρρα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν, ὡς περ τεῖχος· ὅπως καὶ εἰ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τὲς ἰππείας, οἱ μονιμώτατοι πρόσθεν ὄντες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπισιν. Ἐκάθευδον δὲ αὐτῶ ἐν τάξει ὡς περ οἱ ὀπλίται, ἔτω δὲ καὶ οἱ πελτασταὶ καὶ οἱ τοξῶται· ὅπως καὶ ἐκ τῶν νυκτῶν, εἰ δέοι τι, ὡς περ καὶ οἱ ὀπλίται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παίειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, ἔτω καὶ οἱ τοξῶται καὶ οἱ ἀκοντισταὶ, εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ ἐτοίμου ἀκοντίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ τῶν ὀπλιτῶν. Εἶχον δὲ καὶ σημεῖα πάντες οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς· * οἱ δὲ ὑπηρεταί, ὡς περ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ σώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείστων τὰς οἰκῆσεις, μάλιστα δὲ τῶν ἐπικαιρίων· ἔτω καὶ τῶν ἐν τοῖς στρατοπέδοις τὰς τε χώρας τὰς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσταντο οἱ Κύρες ὑπηρεταί, καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον ἂν ἑκάστοις ἦν ὡς τε ὅτι δέοιτο Κύρος, ἐκ ἐζήτην, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ' ἑκάστον ἔδειον. Καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῆ ἑκαστα εἶναι τὰ φῦλα, πολὺ μᾶλλον ἢν δῆλα καὶ ὁπότε τις εὐτακτοῖη, καὶ εἴ τις μὴ πράττοι τὸ προσταττόμενον· οὕτω δὲ ἔχοντων, ἡγεῖτο, εἴ τις ἐπιδείτο νυκτὸς ἢ ἡμέρας, ὡς περ ἂν εἰς ἐνδραν εἰς τὸ στρατόπεδον τὲς ἐπιτιδεμένους ἐμπίπτειν. Καὶ τὸ τακτικὸν δὲ εἶναι ἔ τῆτο μόνον ἡγεῖτο εἴ τις ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐπάρως δύναιτο, ἢ βαδύναι, ἢ ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα καταστήσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀριστερᾶς, ἢ ὀπισθεν ἐπιφανέντων τῶν πολεμίων, ὀρθῶς ἐξελίζαι· ἀλλὰ καὶ διασπᾶν, ὁπότε δέοι, τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθεῖναι γε τὸ μέρος ἑκάστον ὅπως μάλιστα ἐν ἀφελείᾳ ἂν εἴη, καὶ τὸ ταχύ-

* Οἱ δὲ ὑπηρεταί ——— οἱ Κύρου ὑπηρεταί,] Vide supra dicta de repetitione vocis στρατιώτας, p. 244.

νειν δὲ ὅπως φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα * τακτικῶς ἀνδρὸς ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τῶν πάντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπύκτον αἰεὶ διατάτταν ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ στρατοπεδεύσει ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ εἴρηται χατεχώριζεν.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνονται κατὰ τὴν Μηδικὴν, τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κρυζάρην. Ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, πρῶτον μὲν δὲ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κρυζάρει ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξηρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχη, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκεῖα κατάγεσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. Ὁ δὲ Κρυζάρης ταῦτα μὲν εἶδε, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα στέφανόν τε χρυσῶν καὶ ψέλλια φέρονσαν, καὶ στρεπτόν τε καὶ στολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατόν καλλίστην. Καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνε τον Κῦρον· ὁ δὲ Κρυζάρης εἶπε, Δίδωμι δέ σοι, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν ἔσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἐγήμε τὴν τῆ ἐμῆ πατρὸς θυγατέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένε· αὕτη δὲ ἐστὶν ἢ σὺ πολλακίς, παῖς ἄν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦσθα, ἐτιδηνήσω· καὶ ὅποτε τις ἐρωτῶ αὐτὴν τίνι γαμοῖτο, ἔλεγεν ὅτι Κῦρω· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδικὴν τὴν πᾶσαν· ἐδὲ γάρ ἐστί μοι ἄρρην παῖς γνήσιος. Ὁ μὲν ἔτως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κρυζάρη, τό τε γένος ἐπαινᾷ καὶ τὴν παῖδα, καὶ δῶρα· βέλομαι δὲ, ἔφη, σὺν τῇ τῆ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά σοι συναίνεισαι. Εἶπε μὲν ἔτως ὁ Κῦρος· ὅμως δὲ τῇ παιδί πάντα ἐδώρησατο ὅποσα ἄετο καὶ τῷ Κρυζάρει χαριεῖσθαι· Ταῦτα δὲ ποιήσας, εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα αὐτῷ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, † ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσαις ἰκανὰ δύνειν τε καὶ ἐστιάσθαι· δῶρα δ' ἤγειν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δὲ ἔπρεπε ταῖς ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ

* Τακτικῶς ἀνδρὸς] Eos antiqui vocabant τακτικούς, qui ea, quæ ad acierum instruendam scientiam pertinent, vel scriptis tradebant, vel usu ipso alios edocebant. Vide, si libet, quæ notata sunt à doctif. Casaub. ad titulum *Æneæ* comment. polior. et ab *Arctorio* ad præf. *Æliæ tactic.*

† *ἱερεῖα*] Vide sis quæ notavimus p. 23.

καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὅσα περ καὶ νῦν ἔτι εἶδωσιν
ὅταν περ * ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας. Ἐκ δὲ τῆς
συνέλεξε Καμβύσης τῆς γεραιτέρης Περσῶν καὶ τὰς ἀρχάς,
οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ καὶ Κύρον, καὶ
ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἄνδρες Πέρσαι, καὶ σὺ ὦ Κύρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῶν
“ οἰκότως εὖνεσ εἰμί· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ
“ Κύρε, παῖς ἐμὸς εἶ. Δίκαιος ἔν εἰμί, ὅσα γιγνώσκειν
“ δοκῶ ἀγαθὰ ἀμφοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ
“ μὲν γὰρ παρελθόντα ὑμεῖς μὲν Κύρον ἠξήσατε, σθένος
“ δόντες, καὶ ἄρχοντα τέττε αὐτὸν καταστήσαντες· Κύρος
“ δὲ ἠγόμενος τέττε σὺν θεαῖς εὐκλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι,
“ ἐν πάσιν ἀνδράποισ ἐποίησεν, ἐντίμως δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάση·
“ τῶν δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ τῆς μὲν ἀρίστες καὶ πεπλέ-
“ τικε, τοῖς δὲ πολλοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν παρεσκεύακεν·
“ ἵππικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν, πεποίηκε Πέρσαις καὶ
“ πεδίων εἶναι μετρίαν. Ἦν μὲν ἔτι καὶ τοιοῦτον ἔτω γιγ-
“ νώσκητε, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις ἔσεσθε· εἰ
“ δὲ ἢ σὺ, ὦ Κύρε, ἐπαρθεῖς ταῖς παρῆσαις τύχαις, ἐπι-
“ χειρήσεις καὶ Περσῶν ἀρχεῖν ἐπὶ πλεονεξία, ὥσπερ τῶν
“ ἄλλων, ἢ ὑμεῖς, ὦ πολῖται, φθορήσαντες τέττε τῆς δυνάμεως,
“ καταλύειν πειράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εὖ ἴστε ὅτι
“ ἐμποδῶν ἀλλήλοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ως οὖν
“ μὴ ταῦτα γίγνηται, ἀλλὰ τὰγαθὰ, ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη,
“ δύσαντας † ὑμᾶς κοινῇ, καὶ θεὸς ἐπιμαρτυραμένους συν-
“ θέσθαι, σὲ μὲν, ὦ Κύρε, ‡ ἢν τις ἢ ἐπιστρατεύηται χώρα
“ Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμους διασπᾶν πειρᾶται, βοηθήσειν
“ παντὶ σθένει· ὑμᾶς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἢν τις ἢ ἀρχῆς Κύρον

* *Ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς, &c.*] Rectè dicitur rex *Perfarum* ἀφικεῖσθαι, ἔξιναι, ἐλαύνειν εἰς Πέρσας, quando ex Aulâ suâ et urbe regiâ prodit in publicum, in agrum et regionem populi sui. Quin ita plonè (uti *CL Perizon.* notavit) etiam privati cives ex ædibus suis in Forum et Concionem Atheniensium prodeuntes dicuntur *Æt.* H. V. lib. 2. c. 16. *παρελθόντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους.* Eâ verò potissimum de causâ Noster Alique sæpè dicunt, *regem Perfarum in Persida profectum esse*, vel, *venisse εἰς Πέρσας*, quòd hic neutiquam habitârunt semper in Perside, sed plerumque extra eam, modò Susis, modò Ecbatanis, modò Babylone, rariùs Persepoli.

† *Τμας*] MS. Bodl. ἡμᾶς, quod Leunclavius in loco vertendo exprimit. Malim lectiōnem vulgatam sequi.

‡ *Ἦν τις ἢ ἐπιστρατεύηται*] Hunc verborum ordinem restituendum rectè monuerunt Stephanus et Leunclavius. Priùs particula ἢ perperam post *ἐπιστρατεύηται* posita erat.

“ ἐπιχειρῆ καταπαύειν, ἢ * ἀφίστασθαι τις τῶν ὑποχειρίων,
 “ βοηθήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ καθ’ ὅτι ἀν’ ἐπαγ-
 “ γέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν ἀν’ ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνηται ἢ ἐν Πέρ-
 “ σαις βασιλεία· ὅταν δ’ ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον ὅτι Κύρῳ,
 “ ἐὰν ζῇ. Καὶ ὅταν μὲν ἔτος † ἀφίκηται εἰς Πέρσας, ὅσιως
 “ ἀν’ ὑμῖν ἔχοι, τέτον θυεῖν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἀπερ νῦν ἐγὼ
 “ θυῶ· ὅταν δ’ ἔτος ἐκδημος ἦ, καλῶς ἀν’ οἶμαι ὑμῖν ἔχειν,
 “ εἰ ἐκ τῆ γένεος ὅς ἀν’ δοκῇ ὑμῖν ἀριστος εἶναι, ἔτος τὰ τῶν
 “ θεῶν ἀποτελοῖη.” Ταῦτα εἰπόντος Καμβύσης, συνεδόξε
 Κύρῳ τε καὶ τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συνδόμενοι ταῦτα τότε,
 καὶ θεὸς ἐπιμαρτυράμενοι, ἔτω καὶ νῦν ἔτι διαμένονσι ποιῶντες
 πρὸς ἀλλήλους Πέρσαι τε καὶ βασιλεὺς. Τῶν δὲ πραχθέν-
 των, ἀπῆει ὁ Κύρος·

Ὡς δ’ ἀπὶ αὐτῶν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ
 μητρὶ, γαμῆ τὴν Κυαζάρου θυγατέρα, ἧς ἔτι καὶ νῦν λόγος
 ὡς παγκάλῃ γενομένης. (Ἔνοιοι δὲ τῶν λογοποιῶν λέγουσιν ὡς
 τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔγημεν· ἀλλὰ γραῦς ἀν’ καὶ παντά-
 πασιν † ἦν ἢ παῖς.) Γήμας δὲ, εὐθύς ἔχων ἀνεζεύγνυεν.
 Ἐπεὶ δ’ ἐν Βαβυλωνίῳ ἦν, § ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἡδὴ πέμπειν
 ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη. Τῶν μέντοι ἐν ταῖς ἀκρείς
 φεβράρχης, καὶ τῶν χιλιάρχης τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν,
 ἐκ ἀλλῆς ἢ ἑαυτῆ ἐβέλετο ἀκείειν· ταῦτα δὲ προεωρᾶτο, ἐννοῶν
 ὅπως, εἰ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλῆτε καὶ πλήθους ἀνδρῶπων

* ἀφίστασθαι τις, &c.] Leunclavius scribendum censuit ἢ ἀφίστασθαι τι τῶν ὑποχειρίων, vel ἀφίστασθαι τινος τῶν, &c. ut sua, inquit, verbo ἀφίστασθαι constat significatio. Sed nil mutandum: nam ἀφίσταμαι (unde ἀφίστασθαι) est d. ficio, d. f. do à fide: at ἀφίστημι (à quo ἀφίστασθαι minimè formatum esse, talem certè virum non latuit) est abfistere ficio, ad defec-tionem sollicito, &c.

† ἀφίκηται εἰς, &c.] Vide p. 317.

‡ Ἡν ἢ παῖς.] Vox παῖς ponitur etiam (Hesychio teste) ἀντὶ παρθένου. Itaque Leunclavius et Gabriellus rectè eam verterunt virgo. Ille autem aliam lectionem (ex ipsius opinor, con-jecturâ profectam) margini editionis suæ adscribendam curavit; nimirum hanc: — ἦν οὐ παῖς. quæ Stephano valdè apta esse videtur. Ego certè, si loco movenda sit vulgata lectio, malim cum Mureto reponere ἄτοκος pro ἢ παῖς. nihil enim obitare videtur, quo minus ἄτοκος, perinde atque ἄτοκος, sit κοινὸν ὄνομα τῆς τε μηκίτι τικτούσης, καὶ τῆς μηδόλου, uti loquitur J. Pollux, lib. 3. segm. 15.

§ Ἐδόκει αὐτῷ σατράπας, &c.] Quod de Cyro hoc loco Noster, id propheta Daniel (Babylone, ut videtur eruditif. Ufforio, hoc tempore cum Cyro in Mediam profectus) de Cyaxare tradit, vi. 1. Commune forsitan erat utriusque principis decretum: Cyrus enim regiones, Mediarum, quibus praefectus fuerat, copiarum operâ subactas, ad Cyaxaris ditionem se adjecisse professus est lib. 5. p. 194. idèoque ejus consilio, in superiori illo congressu (de quo vide p. 197.) adhibito, satrapiarum eam distributionem Cyrum instituisse, ut credamus par est. Ità ferè Αἰμαίωσι ille ad annum M. 3466. P. J. 4176. ante xram Christ. 538.

ἔξυβρίσειε, καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ κείθεσθαι, εὐθύς * ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ. Ταῦτ' ἔβρολόμενος προῖξαι, ἔγνω συγκαλέσαι πρῶτον τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ προειπεῖν, ὅπως εἰδέειν, † ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ ἰόντες· ἐνόμιζε γὰρ ἔτο ράδιον φέρειν ἂν αὐτές. Ἐπεὶ δὲ κατασταίῃ τις ἀρχῶν, καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκεν αὐτῷ φέρειν, νομίζοντες δὲ ἑαυτῶν ἀπιστίαν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω δὲ συλλέξας, λέγει κύτοῖς τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς κατεστραμμέναις πόλεσι
 “ φρεροὶ καὶ φρέραρχοι, ἕς τότε κατελίπομεν καὶ τούτοις
 “ ἐγὼ προστάξας ἀπῆλθον ἄλλο μὲν οὐδὲν πολυπραγμονεῖν,
 “ τὰ δὲ τείχῃ διασώζειν. Τέττες μὲν ἔν ἐ παύσω τῆς ἀρχῆς,
 “ ἐπεὶ καλῶς διαπεφυλάκασι τὰ προσταχθέντα· ἄλλους δὲ
 “ σατράπας πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἀρξῶσι τῶν εἰοικεντων,
 “ καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντες τοῖς τε φρεροῖς δώσασι μισθόν,
 “ καὶ ἄλλο τελέσασιν ὅτι ἂν δέη. Δοκεῖ δὲ μοι καὶ τῶν
 “ ἐνθάδε ὑμῶν οἷς ἂν ἐγὼ πράγματα παρέχω, πέμπων πράξ-
 “ οντάς τι ἐπὶ ταῦτα τὰ ἔδνη, χώρας γε νέμεσθαι καὶ οἴκους
 “ ἐκεῖ· ὅπως δασμοφορῆται αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε,
 “ εἰς οἰκῆα ἔχωσι κατάγεσθαι.” Ταῦτα εἶπε, καὶ ἔδωκε πολ-
 “ λοῖς τῶν φίλων κατὰ πάσας τὰς καταστραφείσας πόλεις οἴκους,
 “ καὶ ὑπηκόους· καὶ ἔτι νῦν εἰσι τοῖς ἀπογόνοις τῶν τότε λαβόντων
 “ αἱ χῶραι καταμένεσθαι, ἄλλαι ἐν ἄλλῃ γῆ, αὐτοὶ δὲ οἰκῶσι
 “ παρὰ βασιλεῖ. “ Δεῖ δὲ, ἔφη, τῆς ἰόντας σατράπας ἐπὶ
 “ ταῦτας τὰς χώρας, τοιάττες ὑμᾶς σκοπεῖν οἵτινες ὅτι ἂν ἐν
 “ τῇ γῆ ἐκάστη καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἦ, μεμνήσονται καὶ δεῦρο
 “ ἀποπέμπειν ὡς μετέχωμεν καὶ οἱ ἐνθάδε ὄντες τῶν πανταχῶς
 “ γιγνομένων ἀγαθῶν· καὶ γὰρ ἦν τι περὶ δεινὸν γίγνηται,
 “ ἡμῖν ἔσται ἀμυντέον.” Ταῦτ' εἰπὼν, τότε μὲν ἔπαυσε τὸν
 “ λόγον· ἔπειτα δὲ ἕς ἐγίγνωσκε τῶν φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις

* Ἀντιπάλους ἔχοι ἐν, &c.] MS. Bodl. εὐθύς ἀντίπαλον ἔχουσιν τὴν χώραν. Camerarii liber ἀντίπαλα. Utique anteferenda videtur vulgata lectio.

† Ἐφ' οἷς ἴασιν] Similiter ἐπὶ in hac significatione tertio casui jungitur *Mat.* xxvi. 50. Non erat igitur, cur euditif. *C. saui onus* improbaretur vulgatam nlius commatis scripturam ἐφ' ᾧ πάροις; et alteram illam ἐφ' ᾧ πάροις mallet, quam colex *Alexand.* aliique à doctif. *Christ.* *Wofio* memorati, repraesentant. Inauspicatò certè ad Xenephontem provocat vir doctifissimus, quò suam stabilitet opinionem: Noiter enim, et nâc et illâ sæpè usus structurâ, nunc quarto casui, nunc tertio præpositionem jungit istam. Sic *l. 2. v. 110.* ἐφ' οἷς τε ἐπιτρέφονται, &c. *l. 27. p. 252* ἐπ' ἀγαθῶν παροῖσιν. *l. 8. infra* ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ, &c. Alterius constructionis exempla ultrò se ubique ferè offereunt.

ἐπιθυμύοντας ἵεσαι, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τὸς δοκύντας ἐπιτη-
 δειοτάτους εἶναι, ἔπεμπε σατράπας, εἰς Ἀραβίαν μὲν, * Με-
 γάρυβον· εἰς Κεϊκπαδοκίαν δὲ, Ἀρταβάταν· εἰς Φρυγίαν δὲ
 τὴν μεγάλην, Ἀρτακάμαν· εἰς † Λυκίαν δὲ καὶ Ἰωνίαν,
 Χρυσάνταν· εἰς Καρίαν δὲ, Ἀδέσιον, ὥσπερ ἦεν· εἰς Φρυ-
 γίαν δὲ τὴν παρ' Ἑλλάσποντον, καὶ Αἰολίδα, Φαρνέχον.
 Κιλικίας δὲ καὶ Κύπρου καὶ Παφλαγόνων ἐκ ἔπεμψε Πέρσας
 σατράπας, ὅτι ἐκόντες ἐδόκουν αὐτῶ συστρατεύεσθαι ἐπὶ Βα-
 βυλῶνα· δασμοὺς μὲντοι συνέταξεν ἀποφέρειν καὶ τούτους. Ὡς
 δὲ τότε Κύρος κατεστήσατο, ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν
 αἱ ἐν ταῖς ἀκραῖς φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν
 ‡ ἐκ βασιλέως εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογε-
 γραμμένοι. Προεῖπε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις § σατράπαις,
 ὡς δυνατόν, ἕσα ἰώρων ποιῆντα αὐτον, πάντα μιμῆσθαι· πρῶ-
 τον μὲν ἰππέας καθιστάναι ἐκ τῶν συνεπομένων Περσῶν καὶ
 συμμάχων, καὶ ἀρματηλάτας· ὅποσοι δ' ἂν γῆν καὶ ἀρχεῖα
 λάβωσιν, ἀναγκάζειν τέτους ἐπὶ θύρας ἵεσαι, καὶ σωφροσύνης
 ἐπιμελεσμένους, παρέχειν ἑαυτὸς τῶ σατράπῃ χρῆσθαι, ἣν τι
 δέηται· παιδεύειν δὲ καὶ τὸς γιγνομένους παῖδας ἐπὶ θύρας,
 ὥσπερ παρ' αὐτῶ· ἐξάγειν δὲ ἐπὶ τὴν θῆραν τὸν σατράπην τὸς
 ἀπὸ θυρῶν, καὶ ἀσκεῖν αὐτόν τε καὶ τὸς σὺν ἑαυτῶ τὰ πολε-
 μικά. “ Ὡς δ' ἂν ἔλοι, ἔφη, κατὰ λόγον τῆς δυνάμεως
 “ πλεῖστα μὲν ἄρματα, πλείστους δὲ καὶ ἀρίστους ἰππέας
 “ ἀποδεικνύη, τῆτον ἐγὼ, ὡς ἀγαθὸν σύμμαχον καὶ ὡς
 “ ἀγαθὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ ἐμοὶ τῆς ἀρχῆς,
 “ τιμήσω. Ἐστωσαν δὲ παρ' ὑμῖν καὶ || ἔδραις, ὥσπερ παρ'
 “ ἐμοὶ, οἱ ἀριστοὶ προτετιμημένοι· καὶ τράπεζα, ὥσπερ ἡ
 “ ἐμῇ, τρέφουσα μὲν πρῶτον : οὐκέτας, ἔπειτα δὲ, καὶ ὡς
 “ φίλοις μεταδιδόναι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν καλόν

* Μεγάρυβον] Edit. Elzev. Μεγάρυβον. nec aliter veteres quidam legerunt interpretes. Sed hoc monuisse fat est.

† Λυκίαν.] Legitur etiam Λυδίαν. Supra quoque p. 258. pro Λύκιοι in quibusdam libris scribitur Λυδοί. Lectionem vulgatam utrobique retinendam puto.

‡ Ἐκ βασιλέως, &c.] Eadem est praepositionis istius vis apud Job. vi. 65.

§ Σατράπαις, ὡς δυνατόν ἕσα, &c.] Sic reposuimus ex conjecturâ Leunclavii; cui nonnihil favet Gabriellii vet. exempl. ἕσα ἰώρων exhibentis auctoritas. Legebatur antea σατράπαις ἕσα δυνατόν ἰώρων ποιῶντα, &c.

|| Ἐδραις] Sic corrigendum ex iis quae pauld infra leguntur, p. 321. πάντες δὲ οἱ ἀριστοὶ τῶν παρόντων ἰδραῖς προτετιμηται. Vulgò scribitur ἔδραι. Camerarii liber hanc offert lectionem: ἔστων δὲ παρ' ὑμῖν καὶ ἰδραῖ, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ προτετιμημένοις; cui receptam nemo non, opinor, antefereudam videt.

“ τι ποιῶντα καὶ ἑμέραν ἐπιγεραίρειν. Κτᾶσθε δὲ καὶ
 “ παραδείσους, καὶ θηρία τρέφετε, καὶ μήτε αὐτοὶ ποτε ἄνευ
 “ πόνου σίτον παράδεισθε, μήτε ἵππους ἀγυμνάστοις χόρτον
 “ ἐμβάλλετε· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην ἐγὼ εἰς ἂν ἀνδρωπίνῃ
 “ ἀρετῇ τὰ πάντων ὑμῶν ἀγαθὰ διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ
 “ μὲν ἀγαθὸν ὄντα σὺν ἀγαθοῖς τοῖς παρ’ ἐμῆ ὑμῶν ἐπικερσον
 “ εἶναι· ὑμᾶς δὲ ὁμοίως αὐτῆς, ἀγαθῆς ὄντας, σὺν ἀγαθοῖς
 “ τοῖς μετ’ ὑμῶν ἐμοὶ συμμάχος εἶναι. Βελοίμην δ’ ἂν ὑμᾶς
 “ καὶ τῆτο κατανοῆσαι, ὅτι τῆτων ἂν νῦν ὑμῶν παρακελεύομαι,
 “ οὐδὲν τοῖς δούλοις προστάττω· ἂ δ’ ὑμᾶς φημι χρῆναι
 “ ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πειρῶμαι πάντα πράττειν. Ὡσπερ
 “ δ’ ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσθαι, ἔτω καὶ ὑμεῖς τῆς ὑφ’
 “ ὑμῶν ἀρχῆς ἔχοντας μιμεῖσθαι ὑμᾶς διδάσκετε.”

Ταῦτα δὲ Κύρου ἔτω τότε τάξαντος, ἔτι καὶ νῦν τῶ αὐτῶ
 τροπῶ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάτ-
 τονται, πᾶσαι δὲ αἱ τῶν ἀρχόντων δούραι ὁμοίως θεραπεύονται,
 πάντες δὲ οἱ οἴκοι καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ ὁμοίως οἰκῶνται·
 πάντες δὲ οἱ ἀριστοὶ τῶν παρόντων ἑδραῖς προτετίμηνται, πᾶσαι
 δὲ αἱ πορεῖαι συντεταγμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰσι, πᾶσι
 δὲ συγκεφαλαῖνται πολλαὶ πράξεις ὀλίγοις ἐπιστάταις.
 Ταῦτα δ’ εἰπὼν ὡς χρῆ ποιεῖν ἐκάστος, καὶ δύναμιν ἐκάστῳ
 προσδεῖς, ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν ἅπασιν παρασκευάζεσθαι
 ὡς εἰς νέωτα στρατείας ἐσομένης, καὶ ἀποδείξεως ἀνδρῶν καὶ
 ὄπλων καὶ ἵππων καὶ ἀρμάτων. Κατενόησαμεν δὲ καὶ τῆτο
 ὅτι Κύρος κατὰρξαντος, ὡς φασί, καὶ νῦν ἔτι διαμένει· ἐφοδεύει
 γὰρ ἀνὴρ κατ’ ἐνιαυτὸν αἰὶ στρατεύματα ἔχων· ὅς, ἢν μὲν τις
 τῶν σατραπῶν ἐπικερσίας δέηται, ἐπικερεῖ· ἢν δὲ τις ὑβρίζη,
 σωφρονίζει· ἢν δὲ τις ἢ δασμῶν φορᾶς ἀμελῆ, ἢ τῶν ἐνοίκων
 φυλακῆς, ἢ ὅπως ἢ χώρα ἐνεργὸς ἢ, ἢ ἄλλο τι τῶν τεταγ-
 μένων παραλίπη, ταῦτα πάντα κατευτρεπίζει· ἢν δὲ μὴ
 θύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλει· ὁ δὲ ἀκῶν βελεύεται περὶ τῆ
 ἀτακτεντος· καὶ οἱ πολλάκις λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς
 καταβαίνει, βασιλέως ἀδελφὸς, βασιλέως ὀφθαλμὸς, καὶ
 ἐνίοτε ἐκ ἐκφαινόμενοι, εἰσι τῶν ἐφόδων εἰσὶν ἀποτρέπεται
 γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ὁπόθεν ἂν βασιλεὺς κελεύῃ.

Κατεμάδομεν δὲ αὐτῆ καὶ ἄλλο μηχανήμα πρὸς τὸ μέγε-
 θος τῆς ἀρχῆς, ἐξ ἧ ταχέως ἤσθάνετο καὶ τὰ πάμπλου ἀπέ-
 χοντα

χοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμενος πὰρ πόσῃ ἂν ὄδῳ ἵππος κατανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενος ὥστε διαρκεῖν, ἐποίησατο ἵππῶνας τοσῆτο διαλείποντας, καὶ ἵππος ἐν αὐτοῖς κατέστησε, καὶ τὲς ἐπιμελεσμένους τέτων καὶ ἀνδρα ἐφ' ἐκάστῳ τῶν τόπων ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα, καὶ παραδιδόναι, καὶ παραλαμβάνειν τὲς * ἀπειρηκότας ἵππος καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλεῖς. Ἔστι δ' ὅτε ἐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ἴστασθαι ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῶ ἡμερινῷ ἀγγέλω τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. Τέτων δὲ ἔτω γιγνομένων, † φασὶ τινες δᾶττον τῶν γεράνων ταύτην τὴν πορείαν ἀνύτειν. ‡ εἰ δὲ τέτο ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι γε τῶν ἀνθρωπίνων § πεζῇ πορείῳν αὕτη ταχίστη, τέτο εὐδηλον. Ἀγαθὸν δὲ, || ὡς τάχιστα ἕκαστον αἰσθανόμενον, ὡς τάχιστα ἐπιμελεῖσθαι.

Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτὸς, συνήγειρε στρατιὰν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἄρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἐξήκοντα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνεσκευάσατο αὐτῷ, ¶ ἄρμα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ἣ λέγεται καταστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ** Συρίαν εἰσβάντι οἰκεῖ μέχρις ἔρυθρᾶς θαλάσσης. Μετὰ δὲ ταῦτα ἢ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι, καὶ καταστρέψασθαι Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τέτῃ τὴν ἀρχὴν ὠρίζεν αὐτῷ πρὸς ἑὸ μὲν, ἢ ἔρυθρὰ θάλαττα.

* Ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, &c.] In libris vulgatis non existant καὶ ἀνθρώπους: quæ tamen verba fuere in exemplaribus *Philolphi* et *Gabriclio* visis reperta; atque aded haud cunctanter à me, adficientibus *Stephano* et *Leunclavio*, restituta.

† Φασὶ τινες] Non φασὶ τινες, sed φασὶ τινας, à *Leuncl.* redditum, quod aptius ei visum est: mihi non item. Ceterum de curiosioribus istis vide *Herodot.* l. 8. c. 98. et *Suid.* ad ν. Ἀγγαροι.

‡ Εἰ δὲ τοῦτο——ἀλλὰ, &c.] Similiter ἀλλὰ post ei loco tamen usurpatur 2 *Cor.* xiii. 4. *Col.* ii. 5.

§ Πεζῇ πορείῳν] Scilicet ad differentiam τῶν κατὰ θάλασσαν: perinde atque πεζοὶ apud auctores opponi solent τοῖς ναυμαχοῦσι, et πεζὴ δύναμις τῇ ναυτικῇ. Similiter *pedibus ire*, est *terrà ire* apud *Casir.* B. C. l. 2. c. 23. et apud *Cicer.* in *Vatin.* c. 5. *pedibus iter conficere* et *navigare* opponuntur.

|| Ὡς τάχιστα ἕκαστον] *Stephanus* scribendum arbitratur ἐκάστου, aut ἐκάστων, utrumlibet in neutro genere. Sed nihil muto.

¶ Ἄρμα δὴ ταύτην, &c.] Ità MS. *Bodl.* et libri editi, quos vidí, omnes. Liber *Budensis*, teste *Leunclavio*, habet ταύτην τὴν στρατιὰν ἔχων, ἐν ἣ λέγεται, &c. Ipse malim quidem cum *Stephano* retinere vulgatam lectionem, et statim post ἄρμα δὴ adicere præpositionem εἰς, vel ἐπὶ: sic l. 14. p. 33. ἄρμα εἰς τὴν στρατείαν. Quod omnino faciendum; nisi cuiquam visum fuerit ἄρμα ἰν transitive sumere.

** Συρίαν εἰσβάντι] Ex eodem libro *Budensi* *Leunclavio* etiam adfert probátque *Συρίαν εἰσβάντι*: cui vulgata tamen scriptura mihi neutiquam postponenda videtur. Verba enim de eo possunt intelligi, qui ingressus *Syriam*, ultra eam ad mare usque rubrum pergit.

πρὸς ἄρκτον δὲ, ὁ Εὐξείνος πόντος· πρὸς ἐσπέραν δὲ, Κύπρος καὶ Αἴγυπτος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπία. Τέτων δὲ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλασσαν, τὰ δὲ διὰ φύχον, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ δι' ἀνυδρίαν δυσοίητα. Αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ τέτων τὴν δίαίταν ποιησάμενος, * τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διήγειν ἐν Βαβυλωνίᾳ ἑπτὰ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἢ χύρα) τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ, τρεῖς μῆνας ἐν Σύσει· τὴν δὲ ἀκμὴν τῆς θερίας, δύο μῆνας ἐν Εὐβοιταίοις· ἕτω δὲ ποιῶντ' αὐτὸν λέγασιν ἐν ἑαρινῷ θάλασσει καὶ φύχει· διάγειν αἰεὶ. Οὕτω δὲ δίκαιον πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μειοεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμφθειεν ὅτι καλὸν αὐτοῖς ἐν τῇ χύρῃ ἢ φύοιτο, ἢ τρέφοιτο, ἢ τεχνῶτο· πᾶσα δὲ πόλις ὡσαύτως· πᾶς δὲ ἰδιώτης πλέσιος ἂν ὤετο γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσασαιτο· καὶ γὰρ ὁ Κύρος λαμβάνων παρ' ἐπάστων ὧν ἀφιδούαν εἶχον οἱ δίδόντες, ἀντεδίδοε ὧν σπανίζοντας αὐτὸς αἰσθάνοιτο.

Οὕτω δὲ τῆ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὧν ὁ Κύρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας † τὸ ἑβδομον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὥσπερ εἶκος, ἐτετελευτήκεισαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κύρος ἐδυσε τὰ νομιζόμενα

* Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν, &c.] Quod Cyri institutum reliqui deinceps Persarum reges ferè secuti sunt. Notter ἀναβ. γ. sub finem: ἢ δὲ πρὸς ἴω, ἐπὶ Σούσῃ τε καὶ Εὐβάτανῃ φέροι, ἐνθα θερίζειν καὶ ἐκρίζειν λέγεται βασιλεύς. Plutarch. de exil. p. 604. Καίτοι τοῦτοι Περσῶν βασιλεῖς ἐμακρίζον, ἐν Βαβυλωνίᾳ τὸν χειμῶνα διάγοντας· ἐν δὲ Μιδίᾳ, (Ecbatani's nempe) τὸ θέρος· ἐν δὲ Σούσει, τὸ ἥριστον τοῦ ἔαρος. Apud eundem, Diogenes etiam suas Athenis Corinthum, et Corintho Thebas migrationes infituito illi adfimilâsse dicitur, de profecti. virt. p. 78. παρὲς θάλασσαν τοῖς βασιλείς, ἔαρος μὲν ἐν Σούσει, καὶ χειμῶνος ἐν Βαβυλωνίᾳ, θέρος δ' ἐν Μιδίᾳ διαποικίσει. Hinc apud Aristot. in Romæ encom. p. 203. T. I. Edit. Oxon. μετανάσσει τινὲς βασιλεῖς, — καὶ πλάνηται. Ælianus quidem de Animal. l. 10. c. 6. de Persarum rege loquitur tanquam θερίζοντος μὲν ἐν Σούσει, χειμῶνον δὲ ἐν Εὐβατιάνοις. At locum esse corruptum, legendumque ibi commutatis verbis, θερίζοντα μὲν ἐν Εὐβατιάνοις, χειμῶνον δὲ ἐν Σούσει, animadvertit post doctiss. Briffonius Illustrat. Ezek. Spanhenius Oſerv. ad Jul. orat. I. p. 126. Miror autem neque hunc neque illum apud Strabonem idem ferè dici, atque id quod ex Æliano adtulerunt, animadvertisse: is enim lib. XI. p. 795. sic scribit, καὶ ἦν τὰ Εὐβάτανῃ χειμῶνι τοῖς Πέρσαις. mox, καὶ ἦν ἐπὶ τοῖς Παρθυαίαν βασιλεύσιν τὴν αὐτὴν παρέχεσθαι χύραν τε, καὶ ἡσφάλαιαν. Idem tamen l. 16. pag. 1079. tradit, Ecbatana regibus Parthorum ætiva agentibus sedem esse. Confer, si libet, Dion Chrysost. orat. 6. p. 86. Athen. l. 12. c. 1. p. 513.

† Τὸ ἑβδομον, &c.] Gabrielius ex vetust. exempl. adfert τὸ ἑβδομον ἤδη ἐπὶ, &c. nec malè. Veteres quidam Interpretes cum parum locum accepissent, verteruntque aded τὸ ἑβδομον anno septimo, insignes quosdam temporum et annalium scriptores (nominatim Torni Uani ad an. M. 3494. Petavium de Doctr. Templ. l. 10. c. 15. Prædeaukium, ad an. 530.) in errorem induxerunt. Hi enim, Nostro Cyrop. l. 8. auctore citato, adfirmant, Cyrum anno imperii sui septimo occubuisse. At certè Xenophontem à Petavio saltem attentius lectum esse oportuit, priusquam ad auctoritatem ejus in Historiâ fidemque imminuendam fuerat adgressus. Τὸ ἑβδομον Græcis idem est quod Latinis septimum: similiter τὸ τρίτον, τὸ πέταρον, τὸ πέμπτον sonant tertium, quartum, quintum. Quare docti illi vihi perperam ex hoc loco (neque enim alium, opinor, ullum ad sententiam suam trahere poterunt) Xenophontem septem annos Babiloniensi regni Cyro tribuisse, collegerunt. Hæc de re plura forsan alibi.

ιερά, καὶ τῷ χορῷ ἠγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει. Κοιμηθεῖς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ, ὄναρ εἶδε τοιοῦνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθῶν * κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον, εἰπεῖν, συσκευάζε, ὦ Κύρε· ἦδη γὰρ εἰς θεὸς ἄπει. Τῆτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἔδοκει εἰδέναι ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευταῖα παρρηΐα· Εὐδύς ἔν λαβῶν ἱερεῖα, ἔδυσε Διὶ τε πατρῶν καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς † ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαις δύσσειν, ὧδε ἐπευχόμενος· “ Ζεῦ πατρῶε καὶ Ἡλιε, καὶ πάντες θεοὶ, δέχεσθε “ τὰδε, καὶ τελεστήριε πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων, καὶ “ χαριστήρια, ὅτι ἐσημῆνατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν ἔρανοῖς “ ‡ σημείοις καὶ ἐν οἴανοῖς καὶ § ἐν φήμαις ἃ τ' ἐχρῆν ποιεῖν “ καὶ ἃ ἔκ ἐχρῆν. || Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις ὅτι καὶ γὰρ ἐγγύ- “ νωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλεια, καὶ οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς “ εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα. Αἰτῆμαι δ' ὑμᾶς “ δῆναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι “ εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δὲ, οἷόν περ αἰῶνα δεδάκατε, τοιαύτην “ καὶ τελευταῖαν δῆναι.” Ο μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, καὶ οἴκαθε ἐλθὼν ἔδοξεν ἠδέως ἀναπαύσεσθαι, καὶ κατεκλιθεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἄρα ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες λέσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. Ο δ' ἔλεγεν ὅτι ἠδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ἄρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σῆτον μὲν οὐ προσίετο, διψῆν δ' ἔδοκει, καὶ ἔπινεν ἠδέως. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συνέβαινε αὐτῷ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τὰς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον συνηκολαθῆκότες αὐτῷ, καὶ

* Κρείττων] Præter vulgarem significationem, *Deum* etiam notat, aut rem, in quâ vis inest major aliqua. Plato in *Sophistâ* p. 216. τάχ' οὖν ἂν καὶ σοὶ τις οὗτος τῶν κρείττωνων συνίποιτο. *Plutarch* in *Pyrrho* p. 399. τοῦτο τοῦς βαρβάρους ἐπέσχε τοῦ πρόσω χωρεῖν, ὡς τινα τῶν κρείττωνων θαυμάσαντας. *Lucian*. in *Symp.* ed. *Amst.* p. 636. ἐδεξιούτο ὡς τινα τῶν κρείττωνων, ut *deorum quædam* exceperunt: non verò ut verterat ille, ut *quædam* ex *præstantioribus*, &c. *Aristot.* *παλαιῶν*. T. I. p. 96. edit. *Oxon.* ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἐστὶν ἕρμα ὑπὸ τῶν κρείττωνων πίπτειμῶν, &c. Sic *Auctores* alii. *Hesychius*, οἱ κρείττονες, οἱ θεοί. Cui loquendi modo *lucem* fânerare videtur *Xenophon*, pleniori hæc usus oratione, κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον. De divinis ἐπιφανείαις vide quæ differuit *Cl. Cleric.* ad *Gen.* xii. 7.

† Ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς, &c.] Pro ὡς Πέρσαις θύουσι. *Stephano* placet ἐφ' ἂν Πέρσαις θύουσι. Sed nihil mutò.

‡ Σημείοις] In MS. Bodl. et editione *Alm.* non compareret vox ista: quam tamen genuinam esse ostendit vel hic locus p. 33. Ὅτι μὲν, ὦ παῖ, θεοὶ Ἰλιῶ τε καὶ εὐμνείης πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς θῆλαι καὶ ἐν οὐρανοῖς σημείοις.

§ Ἐν φήμαις] Vox φήμη, inquit *Euseb.* ad *Il.* κ'. p. 799. οὐ τὴν ἀπλῶς ἀνθρωπίνην δηλοῖ γλῶσσαν, ἀλλὰ τινα θειοτάταν, δηλωτικὴν τοῦ μέλλοντος.

|| Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις, &c.] Oratio rarissimi apud τοὺς Ἑῶν exempli; quæque Christiana digna fuerit non sine. Phrasis ista, ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα, haud ita longè distedit à locutionibus Apostolicis *Rom.* xii. 3, 16. 1 *Cor.* iv. 6.

ὄντες ἐν Πέρσαις. Εκάλεσε δὲ καὶ τὰς Φίλους, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων, ἤρχετο τοιῶδε λόγῳ·

“ * Παῖδες ἔμοι, καὶ πάντες οἱ παρόντες Φίλοι, ἔμοι μὲν
 “ τῷ βίῳ τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· (ἐκ πολλῶν τῆτο σαφῶς
 “ γιγνώσκω) ὑμᾶς δὲ χρῆ, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ εὐδαίμονος
 “ ἔμῃ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. Εγὼ γὰρ παῖς τε ἂν,
 “ τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ, δοκῶ κεκαρπῶσθαι· ἐπεὶ τῷ
 “ ἤβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις· τέλειός τε ἀνὴρ γεγόμενος, τὰ ἐν
 “ ἀνδράσι. Σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι αἰεὶ συναυξανομένην
 “ ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκην καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν ὥστε καὶ τὸ μὲν
 “ γῆρας ἐδεπῶποτε ἡσδόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον
 “ γιγνόμενον, καὶ ἔτ’ ἐπιχειρήσας ἔτ’ ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτι
 “ ἠτύχησα. Καὶ τὰς μὲν Φίλους ἐπέιδον δι’ ἔμῃ εὐδαίμονας
 “ γενομένους, τὰς δὲ πολεμίους ὑπ’ ἔμῃ δαλωθέντας· καὶ τὴν
 “ πατρίδα πρόσθεν ἰδιωτεύσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, νῦν προτετιμη-
 “ μένην καταλείπω ἂν τ’ ἐκτεθῆσάμην ἐδὲν οἶδα ὅτι οὐ διεσω-
 “ σάμην. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἔπραττον ἔτως,
 “ ὥσπερ ἠυχόμην· φόβος δὲ μοι συμπαρομαστῶν μή τι ἐν τῷ
 “ ἐπίοντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκῶσαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπὸν, ἐκ
 “ εἶα τελέως μέγα φρονεῖν, ἐδ’ εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως.
 “ Νῦν δ’ ἢν τελευτήσω, καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες,
 “ ζῶντας, ὥσπερ ἔδοσαν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι· καταλείπω δὲ
 “ πατρίδα καὶ Φίλους εὐδαιμονῶντας· ὥστε πῶς ἐκ ἂν ἐγὼ
 “ δικαίως μακαρίζομενος τὸν αἰεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι;
 “ Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν μὲ ἤδη σαφηνίσαντα καταλιπεῖν·
 “ ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη πρᾶγματα ὑμῖν παράσχη.
 “ Εγὼ δὲ νῦν φίλων μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὧ παῖδες·
 “ τὸ δὲ προβελεύειν καὶ προηγεῖσθαι ἐφ’ ὅτι ἂν καιρὸς δοκῇ
 “ εἶναι, τῆτο προστάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ, καὶ πλειόνων
 “ κατὰ τὸ εἶκός ἐμπίερω. Επαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς ἔτως ὑπὸ
 “ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις,
 “ ἔ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ ὀδῶν καὶ δάκων
 “ καὶ λόγων ὑπέκειν· καὶ ὑμᾶς δὲ, ὧ παῖδες, ἔτως ἐξ
 “ ἀρχῆς ἐπαίδευσαν, τὰς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ
 “ νεωτέρων προτετιμηθῆσθαι· ὡς ἐν παλαιὰ καὶ εἰδισμένα καὶ
 “ ἔνομα λέγοντος ἔμῃ, ἔτως ἀποδέχεσθε. Καὶ σὺ μὲν, ὧ

* Παῖδες ἔμοι, καὶ, &c.] Cum gravi hâc et planè admirabili oratione Ciceronis *Catonem* παρ. profertim: quæ sub Ænæa existant, conferre juvabit.

“ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχει, θεῶν τε δίδόντων καὶ ἐμῶν,
 “ ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ δὲ, ὦ Ταναοζάρη, σατράπην εἶναι δίδωμι
 “ Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων, * καὶ τρίτων Καδεσίων· ταῦτα δὲ
 “ σοι δίδως, νομίζω ἀρχὴν μὲν μείζω καὶ τένομα τῆς βασι-
 “ λείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δὲ σοι ἀλυ-
 “ πότεραν. Οποίας μὲν γὰρ ἀνδραπίνης εὐφροσύνης ἐπιδεῆς
 “ ἔση ἔχῃ ὄρω· ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκῆντα ἀνθρώπους εὐφραί-
 “ νειν παρέσται. Τὸ δὲ δυσκαταπραπτοτέρων ἐργῶν, καὶ τὸ
 “ πολλὰ μεριμνᾶν, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν ἔχειν,
 “ κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τὰ μὰ ἔργα φιλοεικίας, καὶ
 “ τὸ ἐπιβελεύειν καὶ τὸ ἐπιβελεύεσθαι, ταῦτα τῷ βασι-
 “ λεύοντι ἀνάγκη σὲ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν· ἂ, σάφ’ ἴσθι,
 “ † τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει. ‡ Οἷσθα
 “ μὲν ἔν καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι ἐ τόδε τὸ χρυσεῖν σκῆπ-
 “ τρον τὸ τὴν βασιλείαν διασῶζόν ἐστιν, ἀλλ’ οἱ πιστοὶ
 “ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληδέστατον καὶ ἀσφαλέστατον.
 “ Πιστὸς δὲ μὴ νόμιζε § φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· (πᾶσι
 “ γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοντο, ὡς περ καὶ τᾶλλα τὰ
 “ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ || φαίνεται) ἀλλὰ τὸς πιστὸς

* Καὶ τρίτων Καδουσίαν] MS. Bodl. τρίτον. Si quid mutationis inducendum sit, malletm
 τρίτος. Filio huic Cyri, natu minori apud Ctesiam nomen est Ταναοζάρης; quem, eodem
 auctore, Cyrus ἐπέστησε διασπῆν Βακτριάν καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμίαν, καὶ Παρθίαν, καὶ
 Καρμανίον. Sed hic quae narrare solet, vix capiunt fidem.

† τῷ εὐφραίνεσθαι] Verba haec in Edit. Alti. non existant: omnino tamen retinenda viden-
 tur, cum praecesserit ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκῆντα ἀνθρώπους εὐφραίνειν παρέσται.

‡ Οἷσθα μὲν ἔν, &c.] Gabrieliensis et Leunclavium marginalem hanc lectionem sequuntur
 ἴσθι μὲν ἔν, &c. Libet autem adducere *Mitrisse* Sallustiani verba; ut videat lector, illam
Crispi orationem, quam *Thymnam* vocat *Aelius Spartianus*, sententiarum gravitati, ex *Xeno-*
phonte sumptarum, omnem ferè, quam habet, laudem debere. Nunc, quoniam mihi *natura*
fiem vita facit, per hanc dextram, per regni fidem moneo, obtestorque, uti hos, qui tibi genere
propinqui, beneficio meo fratres sunt, caros habeas: neu malis alienis adjungere, quam sanguine
conjunctos retinere. Non exercitus, neque thesauri, praesidia regni sint, verum amici, quos ne-
que armis cogere, neque auro perare queas: officio et fide pariuntur. Quis autem amicio,
 quam frater fratri? aut quem alienum fidem invenies, si tuis hostis fueris, &c. Bell. Jugurth.
 cap. 10.

§ Φύσει ύεσθαι] MS. Bodl. φύσει in margine tantum agnoscit, editi libri in contextu exhibent.
 Suspectam locutionem hanc habet Stephanus; cui tamen similem in *Pibilem*. Reliq. ex incert.
 Comad. videre est:

Μίλω τὰ κακὰ ποιῶσι πολλοὶ, διάποτα,
 Ἄντὸι εἰ αὐτοῦς, ἢ πιφυκε τῆ φύσει.

v. 198, et seq.

Quin et eadem haec phrasis apud Xenophontem supra invenitur lib. 5. p. 159. ubi vox utraque
 in contextu MSi Bodl. comparet.

|| φαίνεται] Ita scribendum curavimus, Leunclavium, adf. nte *Mureto*, sequenti. Prius
 legebatur φαίνεσθαι. quod ferri non potest; nisi tandem aliquod inveniat exemplar, quod
 ἴσθι, vel ἴσθαι, aut tale quid cum caeteris verbis parenthesis includat. Ibidem, non τοῦς
 πιστοῦς, sed τοῦς μὲν πιστοῦς legit *Stobaeus*: cui particula respondeat δὲ, quae est ante
 κτῆσις. Illam tamen voculam μὲν post τίθεσθαι, quam post τῶν, rectius, iudice Stephano,
 posueris.

“ τίδεδεσθαι

“ τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῶ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστὶν ἔδα-
 “ μως σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Εἰ ἔν
 “ καὶ ἄλλες τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας
 “ ποιῆσθαι, μηδαμῶθεν πρότερον ἄρχε ἢ ἀπὸ τῆ ὁμόθεν
 “ γενομένης. Καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειό-
 “ τεροι, καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων· * οἱ δὲ ἀπὸ τῆ αὐτῆ
 “ σπέρματος φύντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες,
 “ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ἀυξήθεντες, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων
 “ ἀγαπώμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα
 “ προσαγορεύοντες, πῶς ἔ πάντων ἔτοι οἰκειότατοι; Μὴ ἔν
 “ αἰ οἱ θεοὶ ὑφήγηται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς, μά-
 “ ταια ποτὲ ποιήσῃτε, ἀλλ’ ἐπὶ ταῦτα εὐδύς οἰκοδομεῖτε
 “ ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ ἔτως αἰεὶ ἀνυπέβλητος † ἄλλοις
 “ ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. Ἐαυτῆ τοι κηδεῖται ὁ προνοῶν
 “ ἀδελφῆ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ἂν, ἔτω καλόν, ὡς
 “ ἀδελφῶ; τίς δ’ ἄλλος τιμῆσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον
 “ οὕτως, ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν, ἀδελφῆ
 “ μεγάλα ὄντος, ἔτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε ἔν δαῖττον
 “ μηδεὶς σε τέτῳ ὑπακίετω, μήτε προδυμότερον παρέστω·
 “ οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τέτῳ ἔτε ἀγαθὰ, ἔτε δεινὰ, ἢ
 “ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τάδε, τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν
 “ μειζόνων τυχεῖν ἢ τέτῳ; τίνι δ’ ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον
 “ σύμμαχον ἀντιλάβῃς; τίνα δ’ αἰσχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν
 “ ἀδελφόν; τίνα δὲ ἀπάντων κάλλιον προσιμᾶν ἢ τὸν ἀδελ-
 “ φόν; Μόνος τοι, ὦ Καμβύση, πρῶτε ὄντος ἀδελφῆ παρ’
 “ ἀδελφῶ, ἐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων ‡ ἐφικνεῖται. Ἀλ-
 “ λά πρὸς θεῶν πατέρων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι
 “ καὶ τῆ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· § ἔ γὰρ ὀήπε τῆτό
 “ γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι, ὡς ἐδὲν ἔσομαι ἐγὼ ἔτι ἐπειδὴν
 “ τῆ ἀνδρωπίνε βίᾳ τελευτήσω· ἐδὲ γὰρ νῦν τοι τὴν γ’ ἐμὴν

* Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ, &c.] Lege quæ cum *Charecrate* differit *Socrates Memor.* l. 2. p. 433.

† Ἄλλοις] MS. Podl. et edit. *Ald. ἀλλήλοις.* cui receptam omnino protulerim.

‡ Ἐφικνεῖται] Ità edit. *Eton.* et *Stobæus.* Vulgò scribitur ἀφικνεῖται: quod si retineatur, ἀδελφῶ πρώτου ὄντος vel πρωτεύοντος, genitivus erit absolutus. Sed rectius *Stephano* iudice, ἐφικνεῖται cum genitivo ἀδελφῶ jungatur, pro eo quod est ἀπασθῆαι.

§ Οὐ γὰρ δήτου, &c.] Ab hoc loco, usque ad ἐλευθερῶται, p. 328. *Cicero Xenophontem* est interpretatus, *Senecæ*, c. 22. Sed *Latina à Grecis* longius interdum discedunt: quod non miraberis, si quàm liberè et alios *Scriptorum aliorum* locos sit interpretatus, consideraveris. Lege (nam tanti est) quæ apud *Platonis Phædon.* *Socrates* supremo vitæ die de immortalitate animorum differuit.

“ ψυχὴν ἐωρᾶτε, ἀλλ’ οἷς διεπράττετο, τέτοις αὐτὴν ὡς
 “ ἔσαν κατεφωρᾶτε. Τὰς δὲ τῶν ἀδικῶν παθόντων ψυχὰς
 “ ἔγω κατενοήσατε οἷος μὲν φόβος τοῖς μισοφύλοις ἐμβάλ-
 “ λουσιν; οἷος δὲ παλαμναῖος τοῖς ἀνοσίοις ἐπίπεμπεσι; Τοῖς δὲ
 “ φθιμένοις τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς αὐτῶν
 “ αἰ ψυχὰς κύριας ἦσαν; Οὗτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, ἐδὲ τέτο
 “ πώποτε ἐπέισθην, ὡς ἡ ψυχὴ, ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώματι
 “ ἦ, ζῆ ὅταν δὲ τέττα ἀπαλλαγῆ, τέθνηκεν. Οὐ γὰρ ὅτι
 “ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ἦ ἡ ψυχὴ,
 “ ζῶντα παρέχεται. Οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχὴ,
 “ ἐπειδὴν τῷ ἄφρονος σώματος δίχα γίνηται, ἐδὲ τέτο πέ-
 “ πεισμαὶ ἀλλ’ ὅταν ἀκρατος καὶ καθαρός ὁ νῆς ἐκκρηθῆ,
 “ τότε καὶ φρονιμώτατον εἶκος αὐτὸν εἶναι. Διαλυομένους δὲ
 “ ἀνθρώπους, δὴλά ἐστιν ἕκαστα ἀπίοντα πρὸς τὸ ὁμόφυλον,
 “ πλὴν τῆς ψυχῆς· αὐτὴ δὲ μόνῃ ἔτε παρεῖσα ἔτε ἀπίσσα
 “ ὀρᾶται. * Ἐννοήσατε δὲ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῷ
 “ ἀνθρώπινῳ θανάτῳ ἐδὲν ἔστιν ὑπνεῖ ἡ δὲ τῷ ἀνθρώπινῳ ψυχῇ
 “ τότε δῆπως θειοτάτη καταφαίνεται, καὶ τότε τί τῶν μελ-
 “ λόντων προορᾷ· τότε γὰρ, ὡς εἶοικε, μάλιστα ἐλευθερεῖται.
 “ † Εἰ μὲν ἔν ἔτῳς ἔχει ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ οἶομαι, καὶ ἡ
 “ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν κατα-
 “ δέμενοι ποιεῖτε ἂ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ ἔτῳς, ἀλλὰ μένεσα
 “ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεός γε τὸς
 “ αἰεὶ ὄντας, καὶ πάντ’ ἐφορῶντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἷ
 “ καὶ τὴν τῶν ὅλων τήνδε τάξιν συνέχουσιν ‡ ἀτριβῆ καὶ

* Ἐννοήσατε δὲ, &c.] Leunclavius legit *ἐνοήσατε*, vertitque *animadvertistis*. At lectionem vulgatam, quam MS. Bodl. et cæteri præstant libri, mallem. Similiter Plato sub finem *Apolog. Socr.* mortem cum somno comparat: quem et Cicero mortis imaginem appellat. His adde quæ apud Cic. de *Divin.* l. 1. c. 30. existant.

† Εἰ μὲν ἔν ἔτῳς, &c.] Non à verbis tantum Xenophontis, sed etiam à sensu longissime recedit Ciceroniana loci hujus interpretatio, quæ sic se habet: *Quare si hæc ita sunt, sic me colitote ut deum.* At verò nequitiam consentaneum est, Deorum sibi honores cum optare principem, qui cum cæteras virtutes, tum pietatem etiam egregie colebat.

‡ Ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον] Hæc libri Budensis est lectio, quam in contextum recepit, reddiditque expressit Leunclavius. Idem rectè statuit, verba hæc prorsus esse Xenophonticæ, atque adeo sic scripta reperiri ἀπομν. δ. p. 467. καὶ δ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔστι, καὶ αἰεὶ μὲν χρωμένους ἀτριβῆ τε καὶ ἀγήρατα παρέχων, βῆττον δὲ νοήματος ἀνομαρτήτως ὑπηρετοῦντα, &c. Hic *περὶ τάξεως τῶν ὅλων*, ista profert, illic *περὶ κήρυξιν τῶν ὅλων*, quæ sunt eadem scilicet. Quamvis autem ex loco adlato satis, opinor, constet emendationis ratio, tamen vox ἀγήρατος etiam Xenophonticæ est, et hæc loco stare potuit; adhibetur autem in Hierone medio ferè pro *inviolatus*. Sequenti lineâ habet idem liber ὑπὸ τάχους: quod vix admittendum; cum Cicero quoque, hunc locum interpretans, *pulebritudinem* agnoscat à Xenophonte scriptam, non *celeritatem*. Legitur etiam συγκαταῦσι pro συνέχουσι. Ac hoc et Xenophonteum esse, et retinendum ex loco *Memor.* l. 4. niòdò indicata Lundè liquet. Vulgò scribitur, ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ, &c.

“ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον, καὶ ὑπὸ κάλλεος καὶ μεγέθους
 “ ἀδιήγητον, τέτρες φοβέμενοι, μήτε ἀσεβῆς μηδὲν, μηδὲ
 “ ἀνόσιον, μήτε ποιήσητε, μήτε βελεύσητε. Μετὰ μέντοι
 “ θεῶς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγιγνόμενον
 “ αἰδεῖσθε· ἔ γάρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται,
 “ ἀλλ’ ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη αἰεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἃ
 “ ἦν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνεται, δυνατῶς
 “ ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους
 “ ἀδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιοπίστοι
 “ εἶναι ἀποβαλεῖτε. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναίτο
 “ ὑμῖν, εἰ εἰ πάνυ προδυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικέμενον τὸν μάλιστα
 “ φιλία προσήκοντα. Εἰ μὲν ἔν ἐγὼ ὑμᾶς ἰκανῶς διδάσκω
 “ οἷος χρῆ πρὸς ἀλλήλους εἶναι· * εἰ δὲ μὴ, καὶ παρὰ τῶν
 “ προγεγενημένων μανθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία.
 “ Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγέννηται φίλοι μὲν γονεῖς παισὶ,
 “ φίλοι δὲ ἀδελφοῖς· ἤδη δὲ τινες τέτων καὶ ἐναντία ἀλλή-
 “ λοις ἔπραξαν· ὁποτέρους ἂν ἔν αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα
 “ συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἰρέμενοι, ὀρθῶς ἂν βελεύοισθε.
 “ Καὶ τέτων μὲν ἴσως ἤδη ἄλλις. Τὸ δ’ ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες,
 “ ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε, μήτε ἐν ἀργύρῳ,
 “ μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί· ἀλλὰ τῇ γῆ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε.
 “ Τί γὰρ τέτε μακαριώτερον, τῆ γῆ μιχθῆναι, ἢ πάντα
 “ μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τὰ γαδὰ φύει τε καὶ τρέφει;
 “ Εγὼ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἠδέως ἂν
 “ μοι δοκῶ κοιωνῆσαι τῆ εὐεργετήντος ἀνθρώπων. Ἀλλὰ
 “ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλιπεῖν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὀθενπερ, ὡς
 “ εἶοικε, πᾶσιν ἀρχεται † ἀπολιπῆσα. Εἴ τις ἔν ὑμῶν ἢ
 “ δεξιᾶς βέλεται τῆς ἐμῆς ἀψασθαι, ἢ ὄμμα τέρμον ζῶντος
 “ ἔτι προσιδεῖν ἐδέλει, προσίτω· ὅταν δ’ ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι,
 “ αἰτῆμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἔτ’ ἀνθρώπων τέρμον σῶμα
 “ ἰδέτω, μηδ’ αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τῶς
 “ συμμάχους ἐπὶ τὸ μνήμα τέρμον παρακαλεῖτε, συνησθησο-
 “ μένους ἐμοὶ ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι
 “ κακὸν

* Εἰ δὲ μὴ, &c.] Vide dicta, p. 266. not. 3.

† Απολιπῆσα] A Gabriello adfertur ἀπολείπωσα, quod mihi probatum esset, modò ut præcedens illud ἐκλιπεῖν in ἐκλείπειν mutare licet.

‡ Ἦν μηδὲν ἔτι ὦ.] Præclare quidem multa de animorum immortalitate tum alii in philosophiâ nobiles, tum maxime Næster et alterum illud Scholæ Socraticæ lumen, differuerunt; nec tamen

“ κακὸν παθεῖν, μήτε ἦν μετὰ τῷ θεῷ γένομαι, μήτε † ἦν μη-
 “ δὲν ἔτι ᾧ ὁπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τέτρες εὖ ποιήσαντες ὅποσα
 “ ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ τῷτο, ἔφη,
 “ μέμνησθέ με τελευταῖον, Τῆς φίλης εὐεργετῆντες, καὶ
 “ τῆς ἐχθρῆς δυνήσεσθε κολάζειν. Καὶ χαίρετε, ᾧ φίλοι
 “ παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐμῶ καὶ
 “ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε.” Ταῦτ'
 εἰπὼν καὶ πάντας δεξιωσάμενος, συνεκαλύψατο, καὶ ἔτως
 ἐτελεύτησεν.

* Οτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἢ τῷ
 Κύρῳ βασιλείᾳ ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ † Ωρίσθη
 μὲν πρὸς ἕω τῇ † ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δέ, τῷ Εὐξ-
 εῖνῳ πόντῳ· πρὸς ἐσπέραν δέ, Κύρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς
 μεσημβρίαν δέ, Αἰθιοπίᾳ. Τοσαύτη δὲ γενομένη, μιᾷ γνάμῃ
 τῇ Κύρῳ ἐκύβερνᾷτο, καὶ ἐκεῖνός τε τῆς ὑφ' ἑαυτῷ ὡς περ
 ἑαυτῷ παῖδας ἔτιμα τε καὶ ἐδεράπευεν, οἳ τε ἀρχόμενοι Κύρου
 ὡς πατέρα ἐσέβοντο. Ἐπεὶ μὲντοι Κύρος ἐτελεύτησεν, εὐδὺς
 μὲν αὐτοὶ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐδὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη
 ἀφίσταντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο. Ὡς δ' ἀληθῆ
 λέγω, ἀρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν. Οἶδα γὰρ ὅτι πρό-
 τερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πε-
 ποιηκόσιν εἴτε ὄρκους ὁμόσαιεν, ἢ μπέδον, εἴτε δεξιάς δοῖεν,
 ἔβεβαίεν. Εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον,

tamen horum quisquam (ut cum Cicero loquar) quasi Pythius Apollo, certa ut essent, et
 fixa, que dixit: sed probabilia cuncti conjecturâ sequentes: ultrâ enim quò progredierentur,
 quàm ut veri viderent similia, non habuerunt. Certa dicant si tandem soli, quorum mentes
 Evangelii collustrantur lumine, qui que dicti sunt de nomine salutis æternæ Ducis simul et
 Auctoris Christi, φασίσαντες τῶν καὶ ἀφθαρίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου. Incertum etiam obscurâ
 de animo post mortem remansuro spe pendere Socratem, jam fermè morientem, apud Plato-
 nem, Apolog. extremâ, videre est.

* Οτι μὲν δὴ καλλίστη, &c.] De regni hujus amplitudine vide p. 2. 2 Ephem. xxxvi. 23. et
 Elytr. i. 1.

† Ωρίσθη μὲν πρὸς ἕω τῇ, &c. et aptius quidem ibi vide-
 tur collocari particula μὲν, sicut et δέ, que ei respondet, post ἄρκτον ponitur. Muræus scri-
 bendum innotet, Ωρίσθη μὲν γὰρ, &c. Sed malle m Gabriellii libro auscultare.

† Ερυθρᾷ θαλάττῃ] Geminum illud mare, quod Rubrum dixere Latini, Græci Erythraum à
 rege Erythra, aut (ut alii) solis repercussu talem reddi colorem existimantes: alii ab arenâ terrâ-
 que, alii à tali aqua ipsius naturâ; in duos dividatur sinus: quorum alter Perseus appellatur;
 alter, Arabicus. Hac scilicet Mela l. 3. c. 8. et post cum Plinius H. N. l. 6. c. 24. Aliorum
 Auctorum, qui de maris istius appellatione disputarunt, nominibus citandis tempero. Sic
 autem, ut mittamus ambages, adpellatum fuisse hoc mare ab Esauo, qui Edom, rectè docuit
 olim eruditissimus Fullerus miscel. sacr. 4. 20. Edom enim Hebræi rubrum vocant, quem
 Græci Ερυθρὸν vocaverint; eodem modo, quo Caphan Petra, Thomam Didymo interpretati
 sunt. Lege Prideaux ad an. 740. qui hanc rubri maris nomenclature rationem amplexus est
 et pluribus exposuit.

* ἔδ' ἂν εἰς αὐτοῖς ἐπίστευεν, ὡς περ ἔδδ' νῦν πιστεύει ἔδδ' εἰς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσται ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· ἔτως ἔδδ' τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν † σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγῶν· νῦν δὲ δὴ τῆ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτὰς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετημῆθησαν τὰς κεφαλὰς. Πολ- λοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξοπατηθέντες ἀπώλοντο. ‡ Πολὺ δὲ καὶ τῆδε χεῖρονες νῦν εἰσι. Πρόσθεν μὲν γὰρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύσειε πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπρᾶξειεν, ἔτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι § νῦν δὲ καὶ ἦν τις, ὡς περ Λεομίδης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς τῶν φίλων παῖδας ὀμήρης || παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τὰς μεγίστας ὄρκους παραβάς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, ἔτοι εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραίρομενοι. Ταῦτα ἔν ὄρῳντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. ¶ Οἴοιοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὧσι, τοιᾶτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτὰς

* Οὐδ' ἂν εἰς αὐτοῖς ἐπίστευεν] Delet hæc omnia Muretus: non temerè. Nam neque in omnibus exemplaribus existant, et iis omiſſis bellè procedit sensus. Sed quia (Stephani sunt verba) οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν non statim sequitur post εἰ δὲ μὴ, &c. quispiam fortassis illa verba tanquam subaudienda, in margine libri sui annotaverat, quæ in contextum postea irrepererunt. At de si pervacaneâ verborum apud hunc Nostrum petitione, vide quæ notavimus in Add. ad p. 2. et p. 244.

† Σὺν Κύρῳ &c.] Intellige Cyrum minorem, de cujus ἀναβάσεως sive expeditione Xenophon scripsit libros septem.

‡ Πολὺ δὲ καὶ τῆδε] Ità reposui ex conjecturâ; ut sit datus adverbialiter positus. Emendationem hanc confirmant quæ pau ò infra leguntur, ἀξιομώτεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν σαυτῆ γενέ- νησαι: et mox, εἰς γεμὴν χρήματα τῆδε ἀδικώτεροι. MS. Bodl. et edit. Ald. habent πολλὰ δὲ καὶ τᾶδε. Ferri quidem potuit τᾶδε, ut sit pro κατὰ τᾶδε: sed non dubium est, quin πολ- λὰ ἐν vicino πολλοὶ manerit, pro πολὺ. Nam Xenophon non dicit multos esse illis, χεῖρονες, i. e. deteriores esse factos, sed hoc in genere de omnibus profert: nec verò simpliciter χεῖρονες, sed πολὺ χεῖρονες: quin et paulò pōt adverbio πολὺ non contentus, τῷ παντὶ dicit, duobus in locis. Editiones autem Steph. Leuncl. dant πολὺ δὲ καὶ τᾶνδε χεῖρονες: Eton. alique roctilis πολὺ δὲ καὶ τᾶδε, &c.

§ Νῦν δὲ καὶ ἦν τις, ὡς περ, &c.] Ità MS. Bodl. et editi libri, quos vidi, omnes: quibus aditipulatur Philadelphus. Librorum margines, versionisque tam Leunclavii quam Gabrielli aliud quoddam agnoscunt periodi membrum, cui locum inter τις et ὡς περ Λεομίδης tribuunt: sic nimirum in iis legitur νῦν δὲ ἂν τις, ὡς περ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀρμενίας, ζανην προσέειπε, καὶ ὡς περ Λεομίδης, &c. quæ forsân à librarij eujusdam manu profecta sunt, cui viri exemplum, huic in improbitate gemini, in margine notare placuit.

|| Παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ] Ità rectè MS. Bodl. et principes editiones. In Ald. Flor. atque aliis legitur παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ quasi subaudiendum esset βασιλεῖ. Sed Auctoris consuetudo pro receptâ statlectione: nam sic τὸν Ἀρμένιον, pro τὸν Ἀρμενίων βασιλέα, dicit: sic τὸν Ἀσσυ- ριον, regem Assyriorum; sic τὸν Πέρσην, regem Persarum, adpellat.

¶ Οἴοιοί τινες, &c.] Eandem sententiam, quam apud Platonem scriptam esse ait, his verbis exprimit Cicero. l. 1. Famil. ep. 2. Quales in republicâ principes essent, tales reliquos solere esse cives. Apud Laërtium etiam lib. 7. segm. 7. Antigonis in epistola ad Zenonem: Οἱ ἄλλοι ἂν ὁ ἐργούμενος §, τσιούτους εἰκὸς ὡς ἐπιστολὸν γίνεσθαι καὶ τοὺς ὑποπταγμένους. Nec mirum; §am, auctore Lycopio, ipsi se homines in regis, velut unici exempli inores formant: lib. 1. c. 21.

* ἐπιτοπολὺ γίνονται. † Ἀδμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτη γεγένηται.

Εἰς γεμὴν χρήματα, τῆδε ἀδικώτεροι· ἔ γὰρ μόνον τὰς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τοῦς οὐδὲν ἡδικηκότας συλλαμβάνοντες ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν· ὥστε ἐδὲν ἦττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκῶντες τῶν πολλὰ ἡδικηκότων φοβῶνται· καὶ εἰς χεῖρας ἐδ' ἔτοι ἐδέλωσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, ἐδέ γε ἀδροΐζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θάρρῳσι. Τοιγαρῶν ὅστις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χάρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βέλωνται, διὰ τὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεῶς ἀσέβειαν, περὶ δὲ ἀνδρώπας ἀδικίαν. Αἰ μὲν δὴ γινῶμαι ταύτη τῷ παντὶ χεῖρας νῦν, ἢ τὸ παλαιόν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ ἐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται, ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τῆτο διηγῆσομαι. ‡ Νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, ἔ τῆ ἐν τῷ σώματι ὑγρῶ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βεβλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἰδρωτός τὰ σώματα στερεῶσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν ἐδαμῶ ἐπιτηδεύεται. Καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλη τῇ ἡμέρᾳ χρῶντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι. νῦν γεμὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τῆ σίτης ἠνίκα περ οἱ πρῶταίτατα ἀριστῶντες, μέχρι τέτς ἐσθίουτες καὶ πίνοντες διάγασιν, ἔς τε περ οἱ ὄψιαίτατα κοιμώμενοι.

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοῖδας εἰσφέρεισθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες § τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἦττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεισθαι ἔτι αὖ διαμένει, τοσῶτον δὲ πίνουσιν ὥστε ἀντὶ τῆ εἰσφέρειν αὐτοῖ ἐκφέρονται, ἐπειδὴν μηκέτι δύνανται ὀρθόμενοι ἐξίέναι.

Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευο-

* Ἐπιτοπολὺ] Malim ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ut in quibusdam exemplaribus scribi solet. Me tamen non fugit, τῷ ἐπιτοπολὺ, sine ὡς precedente, eundem usum solete tribui.

† Ἀδμιστότεροι δὴ] Vulgò scribitur δὲ, cuius in locum alteram illam particulam ex vet. Gabrielis exempl. adfuerit Stephano, reposui. Cùm verò hæc superiorem sermonem claudant, res ipsa mutationem hanc postulat.

‡ Νόμιμον γὰρ ἦν, &c.] Vide lib. 1. p. 9. lib. 6. p. 231.

§ Τὸ μὴ ὑπερπίνειν, &c.] Similiter de *Lycurgo* Noëter: Καὶ μὴν τοῦ πότου ἀποπαύσας τὰς οὐκ ἀναγκαίαις πόσις, αἱ σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὅποτε διψῶν ἕκαστος πίνειν. *Lacedæmon. Rep.* p. 396.

μένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιῶντας φανερὰς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τέττον ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας ἔτω βραχείας ποιῶνται, * ὡς μηδ' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξήεσαν, ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ † ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦττες τῆ οἴνῃ ἐγένοντο, ἐκέτι ὁμοίως ἔτε αὐτοὶ ἐξήεσαν, ἔτε τὲς ἄλλες ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλόπονοι γενόμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτὰς ἵππεῦσιν ἅμα θηρῶεν, φθονῶντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσην.

Ἀλλὰ τοι καὶ τὲς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἵππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἔναι ὅπως ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκρόντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς ‡ δίκας δικαίως δικαζόμενας, ἐδόκεν μανθάνειν δικαιοσύνην, καὶ τῆτο παντάπασιν ἀνέστραπται· σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὀπότεροι ἂν πλείον διαδῶσιν. § Ἀλλὰ καὶ τῶν φουρμένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῶντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοντο· νῦν δὲ εἰκόασι ταῦτα διδασκομένοις ὅπως ὀτιπλείιστα κακοποιῶσιν· ἐδαμῆ γένε πλείους ἢ ἐκεῖ ἔτε ἀποδηήσκουσιν, ἔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρύπτικώτεροι πολὺ νῦν, ἢ || ἐπὶ Κύρου, εἰσί. Τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατεῖα ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἀβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ

* Ὡς μηδ' ἂν ἔτι, &c.] Suspicatur Stephanus scriptum fuisse, ὡς μηδὲνα ἂν ἔτι θαυμάσαι, &c. vel cum apostropho, μηδὲν ἂν, &c. ex quā lectione facillior etiam fuerit lapsus in μηδ' ἂν. Huic equidem libens accedo.

† Ἴπποις γυμνάσια] Forfan eis γυμνάσια. nisi quis præpositionem istam ἐλλείπειν, et subaudiendam relinqui statuere malit.

‡ Δίκας δικαίως, &c.] Insigne *subematis*, quod Græci *καρηγμίον* vocant, exemplum. Hoc ferè lumine suam illustrarunt orationem Scriptores Sacri: *Aroc.* xiv. 2. Καὶ φωνὴν ἤκουσα κισσραδῶν κισσραζόντων ἐν ταῖς κισσραῖς αὐτῶν. *Jud.* 15. — καὶ ἐξελέγηαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσίβησαν, — *Rom.* xii. 3. — μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν· ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, — Latinis Rhetoribus *subema* hoc *conjugatum* est. De iis verò, quæ maximè ad ornatum orationis pertinent, *Ciceronem* audi differrentem *De Orat.* l. 3. c. 52. et seq. et confer orationem *Xenophonticam*, in quâ mox synonymas adhibentur ἀβρότης, μαλακία, θρηψίς.

§ Ἀλλὰ καὶ] Orationis incremento similiter inserviunt istæ particule *Luc.* xvi. 21. ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες, &c.

|| Ἐπὶ Κύρου] Vide dicta pag. 308. not. 1.

Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώζονται. Σαφηνίσαι δὲ βέλομαι καὶ τῆ δρύϊν αὐτῶν. Εκείνοις γὰρ * πρῶτον μὲν τὰς εὐνάς ἐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς † ὑποστρώνυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τὰς πόδας ἐπὶ ταπίδων τιθέασιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδοι, ἀλλ' ὑπέικωσιν αἱ τάπιδες. Καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρόσθεν εὔρητο, οὐδὲν αὐτῶν ‡ ἀφήρηται, ἀλλὰ τε αἰεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται καὶ ὄψα γε ἄσάυτως· καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τέτων κέκτηνται. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι ἐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ § περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρῖδας δασείας καὶ δακτυλῆδρας ἔχουσιν. Ἐν γεμῆν τῷ θέρει ἐκ ἀρκέσιν αὐταῖς ἔδ' αἱ τῶν δένδρων, ἔδ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταῦταις ἑτέρας σκιάς ἀνδρωποὶ μηχανώμενοι αὐτοῖς || παρεστᾶσι. ¶ Καὶ μὴν ἐκπώματα ἦν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχουσι, τέτω καλλωπίζονται ἦν δ' ἐξ ἀδίκης φανερώς ἢ μεμηχανημένα, ἔδὲν τῆτο αἰσχύνονται· πολὺ γὰρ ἠύξῃται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεα.

Ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὀρεῖσθαι πεζῇ πορευομένοις, ἐκ ἄλλης τινὸς ἕνεκα ἢ τῆ ὡς ἵππικωτάτες γίγνεσθαι· νῦν δὲ στρώματα πλεῖω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· ἐ γὰρ τῆς ἵππείας ἕτως, ὥσπερ τῆ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλονται. Τὰ γεμῆν πολεμικὰ πῶς ἐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χεῖρες, ἢ πρόσθεν, εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, οἶμαι, ὑπῆρχε τὰς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἵππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τὰς

* Πρῶτον μὲν, &c.] Hanc lectionem tenebant libri, quos vidi, omnes: quibus accedit etiam Athenaeus l. 12. c. 2. Margines librorum exhibere solent πρῶτον μὲν εὐκίτη πὰς εὐνάς, &c. in qua lectione rectè Stephanus post εὐνάς veniendum esse putat ad verbum ἀρκεῖ, omisis illis vocibus ἐ μόνον. In eâ autem, quam habemus, lectione, vox tantum μόνον ei supervacanea esse videtur.

† Ὑποστρώνυσθαι.] MS. Bodl. dat. ὑποστρώνυσθαι. eademque scriptura apud Athenaeum, loco modo citato, reperitur. Sed nihil mutò.

‡ ἀφήρηται.] Stephanus ex editionibus quibusdam Athenaei aufert ἀφήρηται, rectèque monet in vet. cod. legi ἀφήρηται, quam scripturam exhibet postrema Auctoris ultius editio, l. 12. c. 2.

§ Ἡεὶ ταῖς.] In MS. Bodl. et edit. Ald. deest illa praepositio: quam tamen rectè alii libri, suffragante Athenaeo, retinent.

|| Παρεστᾶσι.] Ita MS. Bodl. et exemplaria edita. Stephanus suo in Athenaeo invenit παριστάσι. At rectè, opinor, in postrema editione scribitur παριστάσι.

¶ καὶ μὴ ἐκπώματα, &c.] Verba haec citat Athenaeus l. 11. c. 3. non nihil, uti sit, mutata: nem pro ἐκπώματα, habet ἐξ ἀδίκης, et τῆτο ante αἰσχύνονται prorsus omittit.

δὲ φρεσῖνας, * εἰ δέοι στρατεύεσθαι πρὸ τῆς χώρας, μισθοφόρος εἶναι· νῦν δὲ τὲς τε θυρωροὺς καὶ τὲς σιτοποιούς, καὶ τὲς ὄψοποιούς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λατροχόους, καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναισθύντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τὲς κοσμητὰς οἱ ὑποχρεῖσάι τε καὶ ἐντρέιβειν αὐτὰς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι, τὰς πάντας ἰππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. Πληθος μὲν ἔν καὶ ἐκ τῶν φαίνεται, ἔ μέντοι ὄφελός γε ἔδεν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν ῥαῖον οἱ πολέμοιοι ἢ οἱ φίλοι ἀναστρέφονται. Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κύρος τῆ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, † θασακίσας δὲ καὶ αὐτὰς καὶ ἵππους, καὶ ἔν παλτὸν ἐκάστω δὲς εἰς χεῖρας, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δὲ ἔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, ἔτ' εἰς χεῖρας συνιόντες μάχονται.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρῳ, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἔναι· ἔδ' ἔτοι ἐδέλεσιν. Οὐδὲ γε τοῖς ὀρεπανηφόροις ἄρμασιν ἔτι χρῶνται ‡ ἐφ' ᾧ Κύρος αὐτὰ ἐποίησατο. Ο μὲν γὰρ, τιμαῖς αὐξήσας τὲς ἠνιόχους, καὶ ἀγαθὰς ποιήσας, εἶχε τὲς εἰς τὰ ὄπλα ἐμβαλόντας· οἱ δὲ νῦν ἔδὲ γιγνώσκοντες τὲς ἐπὶ τοῖς ἄρμασιν, § οἶονται σφίσι ὁμείας τὲς ἀνασκήτους τοῖς ἡσκηκόσιν ἔσεσθαι. Οἱ δὲ, ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἔν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, || ἐκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ' ἐξάλλονται· ὥστ' ἄνευ ἠνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τὲς φίλος ἢ τὲς πολεμίας ποιῶ. Ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίστανται, καὶ ἔδειξ' ἔτι ἄνευ τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, ἔτε ὅταν ἀλλήλοισι πολεμῶσιν, ἔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρα-

* Εἰ δέοι στρατεύεσθαι, &c.] In libris plerisque distinctio ponitur post στρατεύεσθαι, quæ nihil quidem à Leunclavio rectius posita videtur post χώρας.

† Θασακίσας δὲ, &c.] Vide quæ supra notavimus p. 227. not. 2.

‡ Εφ' ᾧ] Vide dicta p. 319. not. 2.

§ Οἶονται σφίσι, &c.] At ab his diversa longè tum veterum Perfarum, tum Romanorum et instituta et facta adeò exsisterunt. Illi nempe probè intellexerunt, quantum Vegetii sunt verba lib. I. c. 13.) exercitatus miles in exercitatu sit melior. Nulla enim aliâ re videmus (inquit Auctor modò laudatus) Populum Romanum orbem subegisse terrarum, nisi austerum exercitum, disciplinâ castrorum, usque militari. Sub initium Operis.

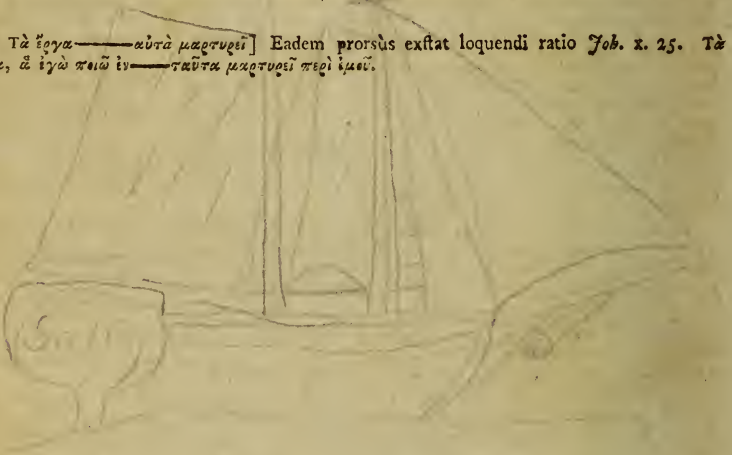
|| Ἐκόντες] Ità MS. Bodl. et ceteri libri, quos vidi, omnes. Mihi verò reponendum videtur ἀκόντες: quod Marcius etiam, sive conjecturâ fretus, sive veteris alicujus libri auctoritate, monuit.

τεύονται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τέττας ἐγνώκασι μεθ' Ἑλλήνων τὰς πολέμους ποιείσθαι.

Εγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἄπερ ὑπεδέμην ἀπειργάσθαι μοι. Φημί γάρ, Πέρσας καὶ τὰς σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεῶν, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τὰς ἄλλας, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν, ἢ πρόσθεν, ἀποδεδεῖχθαι· εἰ δέ τις τὰναντία ἐμοὶ γιγνώσκει, * τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὐρήσει αὐτὰ μαρτυρῶντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

* Τὰ ἔργα——αὐτὰ μαρτυρεῖ] Eadem prorsus existat loquendi ratio Job. x. 25. Τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν——ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.

A D D E N D A.

Compiled by George Bethune BA

P. I. — ΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, &c. Vulgarem Inscriptionem retinui, quam MS. Bodl. præstat: quidam libri repræsentant ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

Ibid. l. 6. *Aristides* in lib. *περὶ ἀφελούς λόγου* locum hunc sic repræstat: *κἄν ὀποσοῦν ἀρχοντες διαγίνωνται*: scil. omisâ voce *χρόνον*. Hæc lectio *Leunclavio* probata est, *Stephano* non item: qui vocem illam in omnibus, quæ ipsi videre contigit, exemplaribus inveniri testatur; eam tamen subaudiendam sæpè relinqui observat, sed præcipuè genitivum *χρόνου* cum *ἂφ' οὗ*, vel *ἐξ οὗ*, et cum *ἐκ τούτου*: interdum etiam adjecti à Nostrò, cum *ἂφ' οὗ* p. 8. cum *ἐκ τούτου* p. 9. In aliis autem casibus vocem illam ellipsin etiam pati solere ostendit *Cl. Lamb. Bos* in libello de *Ellipsis Græcæ*. Cæterùm hîc loci *χρόνον* retinendum censeo: neque enim quifquam, opinor, unius *Aristidis*, aut potius Rhetoris istius exemplaris, auctoritatem, omnium Operis hujus exemplarium fidei præferendam existimaverit. Sunt etiam, qui pro *διαγίνωνται* reponant *διαγίνοντο*. Sed non sunt audiendi; minùs etiam ex Græcæ Linguae consuetudine est *διαγίνοντο*, præcedente particulâ *κἄν*: sed vel *εἰ καὶ διεγίνοντο*, vel *κἄν διαγίνονται* huic linguæ familiare esse dicere notavit *Stephanus*.

Ibid. l. 8. *Ἐδοκῶμεν καταμειβαθήκηναι*, non *καταμειβάκαμεν*. Nostrò mirè placuisse videtur hoc loquendi genus: cui quandam modestiæ significationem inesse fatendum est. Paulò pôst, p. 2. *Ἐδοκῶμεν ὀφῶν*, non *ἔωκῶμεν*. Sic verò et *Q. con.* p. 495. *Ἐπεὶ γὰρ καταμειβαθήκηναι δοκῶ ὅτι*, &c. In eodem lib. p. 497. *πονηροῦ μὲν δισπότου οὐκείας οὐ δοκῶ χρῆστούς καταμειβαθήκηναι*. In eod. extremâ p. 499. *ικανῶς δοκῶ καταμειβαθήκηναι*.

Ibid. l. 10. Pro πάντη omnes ferè libri veteres, quos *Stephano* videre contigit, habent *πάνυ τι*. edit. *Florent.* *πάνυ τι* repræsentat; *Ald.* *πάντι*, quod constat quidem esse depravatam; sed utrùm ex *πάνυ τι* (vel potius *πάντι* conjunctè scripto) an ex *πάντη* detortum sit, hoc verò incertum est. Quòd si *πάντη* loco sit movendum, pro eo reposuerim *πάνυ τι* potius quàm *πάνυ σοι*: cum multo plures loci *πάνυ τι* quàm *πάνυ σοι*, non apud hunc Nostrum solum, sed etiam apud cæteros Scriptores Atticos habeant. Vulgatam verò lectionem ideirò retinendam duxi, quod in eodem jam verù *Xenophon* *πάνυ* adhibuerat.

Ibid. l. 10. In MSto Bodl. et aliis quibusdam, teste *Stephano*, antiquis exemplaribus *κεφθαλένους* non existat. Sed rectè eam vocem

retinueris: neque enim voluisse *Xenophonem* dicere generaliter *χρῆσθαι*, sed *χρῆσθαι πειθομένους*, ex sequentibus liquet; in quibus animantia bruta hominibus magis esse morigera dicit, quàm sint ipsi homines illis qui in eos imperium obtinent.

Ibid. l. 18. Apud Scriptores Atticos τὸ *εἰκίως* cum suo substantivo sæpè reticetur ante artic. postposit. ornatùs & brevitatis gratiâ: plena sententia est, *ἀπέχονταί τε ἀπ' ἐκείων παραμύτων, ἂφ' ὧν ἂν αὐτὸς, &c.* Sic in *Epist.* ad *Heb.* V. 8. integrè diceretur: *ἔμαθεν ἀπ' ἐκείνων, ὧν vel ἀ' ἐπαθε* — et *Pbil.* IV. II. *ἐν οἷς εἰμι*, — pro *ἐν ἐκείνοις* scil. *κτῆμασιν, ἐν οἷς, &c.*

Ibid. l. 20. Edit. *Ald.* pro *νομίας* perperam dat *νομῆς*: quam cum accusativi istius scripturam in depravato aliquo exemplari *Xenophonteo* deprehenderat *Helladius* ille apud *Photium* *Bibl.* p. 1590. Nostrum statim non satis idoneum esse Atticisimū auctorem temerè pronuntiavit.

Ibid. l. penult. *Stephanus* malebat *τὸν νομῆα* cum *ἀγέλην*, ut cum *ἀγέλαι* posuit *τοὺς νομίας*. Cui emendationi exemplar aliquod testimonium perhibere ait.

P. 2. l. 10. *Μετανοεῖν, μὴ οὔτε eodem modo dicitur, quo p. 197. ὥστε τὸν Κουζάρην μεταγινώσκειν ὡς οὔτε Κῦρος, &c.* Dicitur porò *μετανοεῖν* illo in loco is, qui *μετανοῶν ἐνθυμῆται*, seu *διανοεῖται*, i. e. *mutatâ sententiâ cogitat*. Itâ ferè *Stephanus*: qui et *Xenophontem ἀποφαντικῶς* loquutum esse, ut *Interpretes* voluere, non putat; sed has voculas *μη οὐκ ἤ*, verbo *μετανοεῖν*, aut *μεταγινώσκειν*, aut alii ejuſmodi subjunctas, hominibus *ἀποσηματικῶς* loquentis esse dicit: neque aliter intelligendum esse hunc locum, quàm si dixisset, *μη ποτε οὐκ ἤ τῶν ἀδυνάτων, &c.* At oratio *ἀποφαντικῆ* μὴ εἶναι vel οὐκ εἶναι postulâsse. Cæterùm illa sermonis forma *ἀποσηματικῆ*, de re etiam, quam quis minimè in dubium vocandam putet, optimè modestiæ *Xenophonticæ* convenit.

Ibid. l. 15. *Καὶ ὅμως ἤδειον, &c.* Otiosa planè hæc & mendi suspecta sunt *Stephano*. At verò non modò liberorum omnium consensu, sed Auctoris etiam nostri consuetudine confirmata sunt. Ejuſdem enim rei repetitionem ferè talem videas licet lib. I. p. 25. lib. 7. p. 244. lib. 8. p. 331.

Ibid. l. 22. Pòst ἀποοίμεν *Stephano* subaudire placet ἴδιον *ἑκαστον ἀρχοντα ἔχειν*: eam tamen probat interpretandi rationem, quam sequuti sumus; perinde videlicet ac si *Xenophon* scripsisset, *καὶ περὶ τῶν ἄλλων δι' ὡσαύτως ἴδιον ἀποοίμεν*.

Ibid. l. 24. In MSto Bodl. et aliis quibusdam

ὅσων libri, quos vidit *Stephanus*, post ὁσῶν-
 τως additum est ὅσως, quod ceteri veteres
 codices non agnoscunt. Possit tamen hæc
 lectio ὁσῶν τως ὅσως utcumque defendi, di-
 cendo ἐκ παραλλήλου copulata esse hæc ad-
 verbia; sicut et τυχὸν ἴσως, πάλιν αὐτίς,
 æque alia multa copulari videmus. Quin et
 p. 34. l. 4. pro ὁσῶν τως, in MSto Bodl. nec-
 non aliis quibusdam, teste *Stephano*, vetustis
 libris scriptum est ὁσῶν τως ὅσως.

P. 4. l. 12. Οὔτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ, &c. *Sto-*
phanus ita hæc verba reddit: *Hæc autem leges*
publici boni curam ita videntur suscipere, ut à
suo eam initio (vel, capitū) repetant. Quasi
 diceret, hæc leges majore, quàm cæteras,
 providentiâ in publicorum commodorum cu-
 ram incumbentes, inde hujus initium, unde
 necesse est (scil. à rectâ civium in tenerâ ætate
 institutione) sumere. Hic, eodem iudice,
 sensus est, qui è nostrâ lectione elici non solum
 potest sed etiam debet. Porro ait idem se
 aliquando suspicatum esse, *Xenophontem* verbo
 ἄρχεσθαι aliquid adjunxisse, et vel ἄρχεσ-
 θαι ἔνθεν δεῖ, (sive ἔνθεν δεῖ, ἄρχεσθαι) vel καλῶς
 ἄρχεσθαι, vel φρονίμως ἄρχεσθαι, vel tale
 quid scripsisse. Tandem aliam lectori com-
 mendat scripturam, quam ex vet. *Vincentii*
Observari libro et *Stobæo* elicit; nimirum hanc:
 Οὔτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ
 ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι, οὐκ ἔνθεν ἔνθεν ἐν ταῖς
 πλείσταις πόλεσιν ἀρχονται: vel ἔνθεν ἐν
 ταῖς, &c. Huic certè scripturæ favent vetusta
Gabriellii exemplaria, quæ pro οὐκ
 ἔνθεν, &c. dant οὐκ ἔνθεν, ἔνθεν αἱ πλείσται
 πόλεις ἀρχονται.

Ibid. l. 16. *Gabriellius* in vet. exempl. pro
 ἐπιτάσσουσι invenit ἔπιτα προστάττονσι:
 quod et *Muretus* probat.

Ibid. MS. Bodl. καὶ ἀρκάζειν.

Ibid. De subitâ transitione à singulari nu-
 mero ad plurativum lege dicta ad lib. 7.
 p. 253.

Ibid. l. 20. MS. Bodl. et *Stobæus* habent
 ἐπανέθηναι. Sed nostram lectionem eâ com-
 mutare nolim. Nam ut ἐπιτιθέναι τιμωρίαν
 vel δίκην dicitur potius quàm ἐπανατίθεναι,
 ita *Xenophon* haud dubium est quin maluerit
 dicere ἐπιτιθέναι, ζημίαν quàm ἐπανατίθεναι
 ζημίαν.

Ibid. l. 21. Non ὥστε legitur apud *Stobæum*,
 sed ὅν. Elegans autem est hoc loquendi
 genus, et cùm aliis Auctoribus tum huic
 Nostro familiarissimum τοιοῦτο ὅσας, cum infi-
 nitivo, aut etiam ὅσας sine τοιοῦτο.

Ibid. l. 27. Pro πεπαιδευμένων *Leucophris*
 rectius scribi censet παιδευμένους: quippe de
 institutendis, ex illius mente, non de institutis,
 hæc agitur. Nihil inuito.

P. 5. l. 2. Non dubito quin hæc, quæ
 parentifici inclusa sunt, mendî suspecta multis
 jam fuerint, multis fututa sint: sed si tale
 omnium genus loquendi apud *Platonem* ex-
 stare sciunt. Ita *Stephanus*. Rem sanè mihi
 gratissimam fecisset vix sollicitissimus, si phrasa

istam *Platoniam* quo quis loco reperire pos-
 set, indicasset. Forsan illum voluit, quem in
Phædro notavi, scilicet ubi dicit διελθεῖν μέρη,
 pro dividendo facere partes. Sed *Herodoti*
 exemplo melius, opinor, defendi possit lo-
 quitio *Xenophontis*: is autem de consilio
 regis *Lydorum* fame laborantium verba faci-
 ens, l. 1. c. 94. οὔτω δὲ, ait, τὸν βασιλῆα
 αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδοῦν πάντων,
 κληρώσαι, &c. pro διελόντα ἑαυτοῦ πάν-
 τας εἰς δύο μοίρας.

Ibid. l. 12. MS. Bodl. et *Stobæus* hęc πε-
 ρεῖν, at in versu proximè sequenti παρέχειν
 habent. Atqui una est eademque loci utri-
 usque ratio: nec quid mutationis inducen-
 dum.

Ibid. l. 20. *Stobæus* perperam μονέουσι
 διάγειν: et lineâ proximè sequente ἐπι τούτω.

Ibid. l. 26. Pro ὅσων εἰκός legitur etiam
 ὅσων δὲ εἰκός. Sed particula ista ornatu tantum
 servire hęc potest: illo autem ὅσων aptius
 huic loco esse ἄν censuit *Stephanus*.

Ibid. l. 28. Μισοῦσι μὲν ἀλλήλους, &c.
 Lectionem, quam recepi videntur etiam
Gabriellii exemplarium auctoritate confirma-
 tam tandem inveniri.

P. 6. l. 11. *Stobæus* habet particulam καὶ
 ante τὸς προσβυτέρους, non ante πεποιημένους.
 Quam lectionem libenter cum *Stephano* se-
 quor; alioqui enim legendo καὶ πεποιημένους
 videretur aliquid post ἰσχυρῶς desiderari, ni-
 mirum secundum καὶ cum alio participio.
 Cæterum occasionem huic transpositioni par-
 ticulæ καὶ dedisse videtur quod legitur proximè
 præcedenti versu καὶ πείθεσθαι.

Ibid. l. 17. Pro ἄστον *Stobæus* habet ἄστον,
 cui exemplaria quædam, *Stephanus* quæ vidit,
 additulantur: ille autem non itidem σῖτα
 legit, (ut in hisdem scriptum est) verum ὅσων.

Ibid. l. 20. Cùm præcedat ἔξ, scribendum
 putat *Stephanus* ἢ ἐπὶ τὰ καὶ δίκαια. Sed alius
 exstat locus p. 22. vulgatæ qui scripturæ
 fidem faciat.

P. 7. l. 4. Apud *Stobæum* scriptum est δὴ
 τὶ ὑπὲρ κοινοῦ.

Ibid. l. 5. Pro ἐξάγει τὴν ἡμίσιαν, &c.
 legitur etiam τὰς ἡμισίας φυλακὰς κατα-
 λείπει. In edit. Flor. τὰς δὲ ἡμισίας, &c.
 At hæc particula δὲ aut expungenda est, aut
 præcedere oportet eam, quam in contextum
 recepimus, lectionem; ut utramque conjun-
 gendo, ita legatur, ἐξάγει τὴν ἡμίσιαν τῆς
 φυλακῆς, τὰς δὲ ἡμισίας φυλακὰς καταλείπει.
 Vel, ut *Mureto* placuit, ἔαν δὲ ἐξῆ ἡ βασιλεὺς,
 ποῖσι δὲ τοῦτο πολλὰκις τοῦ μηνός, τὴν μὲν
 ἡμίσιαν ἐξάγει τῆς φυλακῆς, τὴν δὲ ἡμίσιαν
 καταλείπει. Videtur tamen *Stephano* alterum
 horum esse supervacaneum, cùm alterum ex
 altero per consequens satis intelligatur. *Ald.*
 edit. pro φυλακῆς pessime dat φυλακοῖς: *Sto-*
bæus φυλάς. Hæc autem scriptura (*Stephano*
 iudice) ratione non caret; præsertim cùm
 dixerit initio p. 5. ὁσῶσιν γὰρ καὶ Περσῶν
 φυλαὶ δὴρηται, et (quod magis ad rem facere
 videtur)

videtur) dicturus sit p. 8. αὶ δ' αὖ μένουσαι
φυλαὶ διατρίβουσι μελιτώσαι, &c.

P. 7. l. 7. *Stobaeus*, τῶσα, καὶ παρὰ Φαρί-
φραν ἐν κλιῶ, &c.

Ibid. l. 12. Apud eundem post ἀληθεστάτη
legitur αὐτοῖς.

Ibid. l. 17. MS. Bodl. pro θήγεσθαι habet
θάλπισθαι: sed omnino retinenda est vulgata
lectio, non tantum quod *Stobaei* auctoritate
confirmetur, sed etiam quod ut hic θήγεσθαι
τὴν ψυχὴν, sic p. 53. τὰς ψυχὰς θήγειν: et
p. 54. θήγειν τὸ φρόνημα. Quinetiam in
Opus. ἀκονῶν τὰς ψυχὰς legimus; et lib.
hujus Operis 6. p. 218. ὁ γὰρ λόγῃν ἀκονῶν,
ἐκείνος καὶ τὴν ψυχὴν τι παρακονῶ.

Ibid. l. 19. Quidam liber, teste *Stephano*,
partic. τι habet ante ἄπισσι, deinde τῶν ἐν τῷ
πολέμῳ, absque participio παρόντων. In eod-
em, iis, quae hic interjecta sunt, omiſſis,
sequitur καὶ θηρώντες οὐκ ἂν ἀριστήσιν, ἂν
μητὶ τὴ δέση ἢ σθρίου ἕνεκα ἐπικαταμείναι, ἢ
ἄλλως ἐβελήσωσι διατρίβειν περὶ τὴν θήραν. τὸ
αὖ ἀριστον τοῦτο διπν. Cum hoc libro con-
senti ferè MS. Bodl.

Ibid. l. ult. Pro ἔχωνιν habet *Stobaeus* ἐσθί-
ωνιν, quod mavult *Stephanus* ob sequens πίνω-
σιν. At nihil muto. *Ciceronis* certè auctori-
tate vulgata lectio munita est. *Tusc. Diss.* l. 5.
c. 34.

P. 8. l. 1. *Athenaeus* hæc ita mutavit verba,
duos, opinor, locos in unum commiscendo:
Καὶ ὁ θαυμάσιος Ξενοφῶν, inquit, Φησὶ ἡδὺ μὲν
μάζαν καὶ κάρδαμα φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ
ἴδιω, ἀρυσάμενοι ἐκ ποταμοῦ, διψῶντα πίνειν,
l. 4. c. 14. *Stobaeus* autem nostræ lectioni ad-
sentitur.

Ibid. l. 3. habet ἐμάνθανον, et versu sequenti
ἀκονῶσι τοῦτοις ἀγῶνεις.

Ibid. l. 7. *Leunclavius* et *Portus* scribendum
consent, ἐπίστατάτοι. Quâ de re vide quæ
notavimus, p. 56.

Ibid. l. 10. Post ἀρχαὶ apud *Stobaeum* legi-
tur πᾶσαι.

Ibid. l. 11. Apud eundem habes, ἢ καὶ
ἄλλα ὅσα τάχους καὶ ἰσχύος ἔργα ἐστί. At
si nostram lectionem ἄλλο τι retineamus, (nec
est cur rejiciamus) subaudiendum fuerit, in-
quit *Stephanus* ἐκείνων ante ὅσα, quam subau-
ditionem novam non esse apud hunc auctorem
ostendent quæ in *Addendis* hîcæ notavimus
ad p. 1. l. 18.

Ibid. l. 12. Legenda aut saltem intelligenda
hæc esse monet *Stephanus* τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις
δέκα ἔτη. Sic infra: Ἡδὲ γὰρ καὶ ὁ Κύριος, δια-
τετελεκῶς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη ἐν τοῖς
ἀνδράσι ἦν.

Ibid. l. 21. Pro ἀγχίμαχα legitur apud
Stobaeum ἀγχημα; sed nostram lectionem in dubium
vocari non potest: nam et p. 255. scriptum
est, ὁμοίαι ἰόντας σὺν ἄλλοις ἀγχιμάχοις. Sunt
autem ὅπλα ἀγχίμαχα arma, quibus εἰς χεῖ-
ρας συμπίσσωμεν τοῖς τολεμίοις: (ut verbis
Xenophontis utar) at verd arcubus, jaculis,
palcis, fundis, aliisque hujusmodi ἐπιπροσω-

τάτω ταχθέντες μαχόμεθα, ut idem loquitur
alicubi.

P. 9 l. 4. *Steph.* scribendum putat ἐπάνι-
μεν: propterea quod Noster ad hunc usque
locum de se in plurali numero loquitur esse
Locis huc citatis non est opus: peti possint
ab hujus Operis proœmio, cum iritio *Laced.*
Polit. Symposii, necnon libelli περὶ προσόδων
collato. Emendatio sanè hæc specie quâdam
rationis niti videtur, sed exemplarium aucto-
ritate caret.

Ibid. l. 12. Rectè *Cl. Jungermannus* νεανισ-
εῖσθαι in *J. Poll.* l. 2. segm. 20. pro νεανι-
σεισθαι, quod ejus in locum irreperat, re-
posuit.

Ibid. l. 13. MS. Bodl. Ὅ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς
ἐφηβοῖς. Quæ mihi placet lectio. *Stephanus*
etiam et *Leunclavius* pro ἂν ex versione *Pbi-*
lelphi αὖ reponendum censuerunt.

Ibid. l. 18. Apud *Stobaeum* legitur διελλυ-
θῆσις.

Ibid. l. 20. Mavult *Stephanus* pluralem nu-
merum neutrius generis μαρτύριον

P. 10. l. 8. Ὁρῶν δὴ, &c. Interjectâ paren-
thesi longiusculâ, iterantur hæc ὁρῶν δὴ: sic et
As. vii. 35. iteratur τοῦτον, quâ de re vide
Cl. Blackwall. Class. Sacr. p. 64.

Ibid. l. 14. *Hermogenes* hunc locum citans
scribit ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος, ὦ μῆτις, sed
tamen et continuo post initio orationis collo-
catur ὦ μῆτις.

P. 11. l. ult. Suspiciatur *Stephanus* non
καταπλιᾶ, sed πλιᾶ scriptum fuisse; geniti-
vum etiam, qui sordes significaret, præcessisse,
ejusque locum à præpositione κατὰ fuisse
occupatum.

P. 12. l. 12. Non μητέρα, sed πατέρα, legi-
git *Philelphus*: perperam. Loquitur enim de
honore, qui tum exhiberi solet: exhiberi
autem patri, qui aberat, non posset.

Ibid. *Muretus* legendum putat, τοιαῦτα
ἐπιπτεῖν, ἔως, &c. quod equidem non im-
probo.

Ibid. l. 18. Idem legit μηδὲν πω ὑποπτήσο-
σιν, non μηδέπω.

P. 13. l. 11. *Gabriellii* etiam exemplaria
habent ἀρυσάντες ἀπ' αὐτῆς.

P. 15. l. 8. Mavult *Stephanus* ὁπόσιον ἂν
βούλη, sicut pauld ante dixit ὁπόσιος ἂν βούλη,
et pauld post dicit, ὅσα ἂν βούλη, habentque
hî loci futurum, sicut et ille: quin etiam in
præcedenti versu eodem dictum est modo ὅδ' ἂν
αὐτὸς ἐβέλησ, cum futuro itidem. Mihi
placet hæc emendatio.

Ibid. Eod. versu *Gabriellii* libri et *Muretus*
nobis adfentiuntur de reponendo ἔπειτα τὰ
τι, &c.

P. 16. l. 5. *Muretus* legit Καὶ τοι, φάνει,
non τίνου.

Ibid. l. 25. Lege ψυχῇ, quam et MS.
Bodl. exhibet. Quidam libri τυχῇ.

P. 17. l. 3. Edit. *Aldi* et *Juntæ* ante μα-
θόντα negativam habent particulam μη, quam
rectè *Stephanus* sensum depravare censuit.

MS. Bodl. (si tamen id dignum est de quo admonēam) habet ἀποπέμφει.

Ibid. l. 7. MS. Bodl. ἀνεκτέσαστο in contextu: in margine, ἀνήσθητο. Illud, opinor, à librario aliquo hujus explicandi gratiā, margini primū adscriptum fuit; deinde, genuinā lectione rejectā, in textum receptum. Verbum autem ἀνεκτέσαστο eandem habere significationem, quam ἀνήσθητο minimè dubium esse sinunt cum alii plerique loci, tum verò proximè sequentis paginæ linea 8va, ubi habemus ἀνεκτέσαστο τὸν Αστυάγην.

Ibid. l. ult. Legimus apud Stobæum ἀλλὰ πρῶτος τις καὶ φιλοστοργία, ὡς ἐπιθύμει ἄν τις ἐπιπλείω ἀκούσαι αὐτοῦ. Sed omnino retinenda est nostra lectio: nam in hęc comparationem illud faciei νεωρὸν magis ἀπλότῃτι quàm πρῶτῃτι respondere rectè censuit *Stephanus*. Quin et ἔτι πλείω eidem magis placet quàm ἐπιπλείω, quod alioqui mutandum esset in ἐπιπλείων: hoc enim potius quàm illud adverbialiter ponitur.

P. 18. l. 6. Postquam locum hunc emendāssēm, *Leunclavius* tandem vidi mihi de eādē articuli mutatione adfentiri. Idem porrò dicit *προπιτύς* loco suo temerè motum eidem restitui debere hoc modo, τὸ πῦσι προσπίπτειν προσπιτύς, οὐκ ἐστὶ ὁμοίως εἶχεν. Quod equidem non improbo.

Ibid. l. 21. Suspiscatur *Stephanus* eis ante ταῦτα deesse. Lege scripta p. 77. not. 1.

Ibid. l. 17. Pro παρομι *Stephanus* haud immerito scribendum esse contendit παρίει, à παρίμι quod sonat *præteribat*, à tergo relinquēbat; valet autem hic *superabat*. Video tamen à Grammaticis, duplicem verbi παρίμι derivationem (scil. vel à παρὰ et ἔμι, vel à παρὰ et ἦμι) sequutis, παρήμι etiam reddi accedebat, *superabat*.

P. 19. l. 6. Legitur etiam δυσχερῶν et δυσχεριῶν. Sed nostram lectionem satis confirmat sequens accusativus δυσχωρίας: quin et *Philelphus* eam sequutus est.

P. 22. l. ult. Pro πέντε ἢ ἑκακίδεκα mavult *Stephanus* πέντε ἢ ἕξ καὶ δέκα. Sed vide modò dicta ad p. 6. l. 20.

P. 24. l. 3. Si scribas ἐκείνισι conveniet cum ἀφῆμι. *Stephanus*.

Ibid. l. 13. *Leunclavius* locum sic restituendum à distinguendum ait, οὔποτε οἴμενος οὔτως, ὡς ἐπιθύμει, αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. *Stephanus* ex conjecturā ὡς οὔποτε ἠδόμενος, sive ὅσον οὔποτε ἠδόμενος. *Casperus* οὔποτε ἰώμενος. Sed frustra tum se tum locum hunc torfisse mihi videntur viri eruditi.

Ibid. l. 24. *Hainpogius* legit ἐπὶ πονηρῶν ἰσπαρίων ὀχοῦνται, quod verbum cum ἄγουσι jungi, nisi interjectā copulā, non posse rectè observat *Stephanus*: alioqui in participium ὀχοῦμαι mutandum esset, quod idem mavult. Porrò πονηρὰ ἰσπαρία dicit eleganter (dignitativo ad majorem contemptum utens), eādē formā, quā p. 156. l. 26. μοχθηρὰ ἀνθρώπων.

P. 25. l. 2. *Muretus* pro ἐπ' αὐτοῖς legit ἰφ' αὐτοῖς.

Ib. in notis post *longa esse videatur*, adde: Nota sunt Senis Comici, qui dormire non poterat:

ΙΟΥ, ἰού.

Ο Σὺ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νεκτῶν, ὅσον Ἀπέρατος; οὐδέποθ' ἡμέρα γινήσεται.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. exhibet fut. I. ἰλάσω. Sed nihil muts.

Ibid. l. 10. *Muretus* pro ἡγήτο ταχίως, reponit ἡγήτο τάξως.

Ibid. l. 17. In libello περὶ ἑρμηνείας quī *Demetrii Phalerei* nomen præfert, bis comparatio hæc citatur: prior locus ἀσπίρος non habet, in posteriore reperitur: sed utrobique ἐπὶ κάπρον legitur, quod *Stephano* placet.

Ibid. l. 20. MS. Bodl. παυσορένους, et mox p. 25. l. 20. προσημήσαντες: idem liber ἀνείης, et l. 22. καὶ ἰσχυρὰν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἰσχυρῶς κατεῖχεν ἐπίοις: omnino depravatè. Nec mellis in quibusdā libris legitur φωνῆν προφυγὴν, et ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις καθὼς εἶχεν ἐπίοις.

P. 26. l. 19. MS. Bodl. ἐγεγένητο. *Stephano* magis placet ἰγίνετο.

Ibid. l. 27. *Muretus* mavult ὁ πατήρ τε ἄρχοιτο.

P. 27. l. 10. Vel referendum est hoc δηλῶν ad λέγεται, quod extrinsecus adsumat (nam non minis rectè dicitur λέγεται Κύρος τοῦτο ποιῆσαι, quàm λέγεται Κύρον τοῦτο ποιῆσαι) vel scribendum erit ἀπλοῦντα, si nempe hic subaudienda ex præcedentibus essent illa duo vocabula αὐτὸν φασί.

Ibid. l. 11. Participiorum istorum conjunctio pleonasmum prae se fert haud vitio carentem: cui tamen geminum ferè suppeditat *Demosthenes* Olynth. 3. p. 38. ὁμοίως καὶ παρακλήσιως ἰβι copulans. *Ammonius* quidem inter λαβεῖν et διέξασθαι distinctionem hanc statuit: λαβεῖν μὲν ἐστὶ, ἵναquit τὸ κρίμινον τὴ ἀνελίσθαι. Διέξασθαι δὲ, τὸ διδοῦμενον ἐκ χείρας. At non hic tantum locus, sed et alia apud Auctores multa frivola esse hanc distinctionem ostendunt. Interpretes, excepto *Philelpho*, omnes Xenophontem ista tanquam synonyma conjunxisse hæctenus existimāvunt. Ipse potius cum *Stephano* crediderim λαβόντας dici simpliciter qui sumpsissent quod in manus tradebatur; at verò διέξάμενους, qui in accipiēdo ea se grata habere, et beneficentiam ea tradentis agnosceere ostendissent.

Ibid. l. 15. *Gabriellii* exempl. ὡς δὲ ἠδίων, καὶ μὴ, &c.

P. 28. l. 20. Pro παρίσται αὐτοῖς *Muretus* legit αὐδης.

P. 29. l. 6. Sic in omnibus, quos vidi, libris scriptum est: quā de re monendum censuit etiam *Stephanus*, quoniam cum hic dativo jungatur verbum ὑποπτήσσω, p. 35. accusativo jungitur.

Ibid. l. 22. MS. Bodl. Ἰνδὸς καὶ πρὸς Κάρας καὶ Κίλινας, &c. Et eo forsitan modo scriptum

scriptum, à Nostro fuisse dicendum est: nisi mavis cum *Stephano* καὶ πρὸς Ἰνδοῦς δὲ καὶ Κίλικας.

P. 30. l. 6. MS. Bodl. παρασκευὴν τῶν συνισταμένων ἐφ' ἑαυτῶν.

Ibid. l. 7. MS. Bodl. et *Gabriellii* exempl. ἀντιπαρασκευάζετο.

Ibid. l. 13. MS. Bodl. ἐν τοῖς τελείαις ἀνδράσιν ἦν: cui *Philalphi* suffragatur versio.

Ibid. l. 18. Hæc verba ἴδωσαν προσελίσθαι ex scholio irrepsisse suspicatur *Stephanus*. Sed supervacaneam verborum repetitionem apud Nostrium reperi novum non est. Vide, si libet p. 2. lin. 16. p. 244. l. 19. p. 330. l. 23. Vel igitur in vulgatâ lectione acquiescendum, vel dica istis locis omnibus impingenda est. In MSto autem Bodl. sic se habet locus: διακοσίων ἐκάστῳ τέσσαρας ἴδωσαν προσελίσθαι, καὶ τούτους, ἐκ τῶν ἑοσιμῶν γίνεσθαι μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι τῶν δ' αὖ χίλιοι τῶν τῶν ἐκάστῳ ἕταξαν ἐκ τοῦ δήμου τῶν Πετραίων δέκα μὲν πελταστὰς προσελίσθαι, δέκα δὲ, &c. Eandem etiam scripturam et ordinem verborum ex libris, quos ipse vidit, adfert *Stephanus*.

P. 31. l. 7. *Muretus* delendum monet illud ἡμῶν, ut suavior exoriatur oratio: sed non audiendum est, cum supervacaneâ pronominum repetitio sit Atticis Scriptoribus perquam familiaris.

Ibid. l. 16. MS. Bodl. ἀλλ' ὡς———ἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφρανούμενοι: atque hoc fanè modo Noster aliàs loqui solet; ut p. 159. ἢ γὰρ ψυχῆ, ἔφη, οὐχ ὡς βουλευσασα παρεσκευασται, ἀλλ' ὡς ποιήσασα ὅτι ἂν παραγγέλλῃς: et p. 264. οὕτω παρεσκευασμένοι εἰσιν, ὡς διαπραξόμενοι. Sed et p. 198. junxit participio futuri temporis, (accusativo absoluto utens pro genitivo) cum scribit, ἀλλ' ὡς τοὺς πεπεσιμένους ἐφ' ἑαυτοῦ, δῆλους ἐσομένους οἷς ἂν πράττωσιν, οὕτω παρεσκευάζεσθαι.

Ibid. l. ult. *Stephanus* scribere se malle ait, εὐ σπείρας καὶ εὐ φυτεύσας, cum alioqui præiens tempus pro præterito accipere oporteat. Ut autem, inquit, de mutandâ hæc lectione cogitare audeam facit quod p. 34. l. 22. (ubi fermo hic repetitur) pro σπείροντας *Stobæus* legit σπείραντας. At cum utrobique vulgata lectio librorum consensu nitatur, nihil muto.

P. 32. l. 26. *Muretus* legit πιστεύω τε, &c. *Gabriellii* exempl.———τῇ πίστει τῇ ἡμετέρῃ, καὶ, &c.

P. 33. l. 3. MS. Bodl. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκεῖνο αἰμαὶ ἡμῶν βαρεῖν, &c. *Stephano* placet ante δαρέειν ponere infinitivum δεῖν, quod quidem representant *Gabriellii* exemplaria. In iisdem legitur etiam τὰ τῶν θεῶν, in versu sequenti: cui lectioni adtipulatur *Philalphi*.

Ibid. l. 14. In edit. *Stephanianâ* deest πατρῶν, quam tamen vocem MS. Bodl. cæterique libri rectè præstant.

Ibid. l. 18. Edit. *Flor.* ὡς οὐδὲν ἄλλο ἀσπασα κα τὰ τοῦ, &c. t rectè se habet vulgata lectio, quam et MS. Bodl. et omnes, quos

consulendi copia fuit *Stephano*, codices MS& confirmant.

Ibid. l. 28. Pro εἴης in MSto Bodl. edit. *Ald.* et *Flor.* legitur ἦς. Ex dictandi, opinor, more manavit error; cum librarius vicinitate soni deceptus, hoc pro illo imperitè scriberet. Elegantissimâ autem illâ loquendi formâ usus est Noster p. 15. l. 3.

P. 33. l. 32. MS. Bodl. pro ὅπως γ' ἂν, &c. habet ἂν ἂν ἴλεω οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν θέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελῶ, &c. in margine ἐπὶ ἂν ἴλεω———διατελέσω. *Stephanus* autem notat ea exemplaria, quæ ἐπὶ τῶν habent, etiam διατελῶ habere. Malim vulgatam lectionem retinere, quam sequendo sic accipiemus, διατελέσω ἐπιμελούμενος ὅπως ἂν οἱ θεοὶ ἴλεω, &c. ἐθέλωσι: quod idem valebit, ac si dixisset διατελέσω ἐπιμελούμενος τοῦ τοὺς θεοὺς ἴλεω ἡμῖν ὄντας συμβουλεύειν ἐθέλειν. At si alteram illam lectionem, videlicet, ἂν ἂν, sequamur, subaudiendum erit ἐκεῖνων, ut sit διατελέσω ἐπιμελούμενος ἐκεῖνων ἂν ἂν οἱ θεοὶ ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσι: qui dixerat illi pater, γινώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλεύόμενα, τούτοις πείθοιο.

P. 34. l. 1. Pro πρακτικώτερος habent quidam codices, teste *Stephano*, πραγματικώτερος, sed non sine apertio mendo. Nam significare vult *Xenophon* illum, qui magis idoneus sit ad impetrandum, vel qui facilius impetret. Retineamus itaque πρακτικώτερος, ut perinde fit ac si dixisset παρὰ τῶν θεῶν βῆδιν διαπραξέαιτο, sicut alibi loquitur; et p. 34. dicit, contrarium significare volens, ἀπρακτῖν et ἀτυχεῖν.

Ibid. l. 3. Citat hunc locum *Plutarchus* ἐν τῷ περὶ εὐθυμίας p. 465. sed ejus sententiam duntaxat, non ipsa verba. proferens.

Ibid. l. 8. Edit. *Flor.* πρὸς τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτως διακίμενος: quæ licet mala sit lectio, bonæ tamen, *Stephano* judice, vestigia retinet: ex eâ enim, inquit, hanc facere possumus, ἦδion μὲν ἔρχη πρὸς θεοῦς, ὡς πρὸς φίλους οὐκ ὄντας οὕτω διακίμενος. Hanc autem lectionem ut pro bonâ habet idem, faciunt quæ sequuntur. Πάνυ μὲν οὖν ὡς πρὸς φίλους μοὶ τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω διάκειμαι. Neque tamen quam adfert ex conjecturâ lectionem itâ probat, ut alteram improbet: imò verò hoc addit, posse etiam retineri δεησάμενος, cum cæteris quæ dixit: si nimirum itâ scribatur, ἔρχη πρὸς τοὺς θεοὺς δεησάμενος, ὡς πρὸς φίλους σοὶ ὄντας οὕτω διακίμενος.

Ibid. l. 11. MS. Bodl. habet πρᾶσσειν, quod ex *Stobæo* etiam adlatum probat *Stephanus*: cum infinitivum, inquit, cæteri sint præfentis itidem, non futuri temporis: nec cum movet particula ἂν ante διάγειν, quippe quæ, nisi exprungatur, in αὐ mutari possit. Hanc autem veram esse loci sententiam exlimat, *Meminisse* que aliquando sturcabanus de iis, quæ dii peritis rectius agere quàm imperitiis decerunt, vel concesserunt? In quâ interpreta-
Z 2
tione

tione sequitur eam, quam reponendam censet, lectionem, scil. *ὡσπερ*, non *ὡς ἄπερ* et verbum *δεδάκασιν* cum *πράσσιν* jungit, aliquid etiam vinculum ad hæc cum præcedentibus jungenda; exteriori adsumens: ita enim vertit ac si scriptum esset—*ἰδοὺς ἡμῖν πρὸς ἐκείνων ὡσπερ δεδάκασιν*, &c. Lege quæ dicta sunt p. 34. not. 1.

P. 34. l. 16. MS. Bodl. *μέμνημαι μένοι ποιῶντα*, &c.

Ibid. l. 17. *Stobæus* habet, *καὶ οἷα δὲ προσέβητα αὐτῶν, ὡς οὐδὲ*, &c.

Ibid. l. 19. A MSto Bodl. abest *τοξέειν* illud secundo loco positum: sicut et *σίτον*, l. 22.

Ibid. l. 22. Apud *Stobæum* legitur *σπίσαντας*, quod magis probat *Stephanus*, ut diximus adnotatione in l. ult. p. 31. quam consule.

P. 25. l. 5. *Gabriellius* ex suis etiam libris adfert *ἐπίστασθαι*.

P. 36. l. 1. *Muretus* pro *ῶν* legit *γῶν*, et exponit *αὐτὸν τὸν Κυζάρην*. A Poëticis fanè vocibus *Xenophon* non abhorret, tamen vix adduci possum, ut credam cum hîc *Doricè* loquutum esse.

P. 36. l. 14. *Stephano* cum *μή τι πάθη* videtur subaudiendum potius *ὑπὸ τῶν πολεμίων*, quam *ὑφ' ἡμῶν*.

Ibid. l. 21. Pro *μᾶλλον* *Stobæus* habet *μάλιστα*: apud eundem sequentium mox verborum et ordo et scriptura nonnihil mutantur.

Ibid. l. 24. Pro *πιστικωτέρους* *Stobæus* habet *πιστικωτάτους*. In notâ de hâc voce post—*ἀ πείθειν derivatum*, adde, Hoc sensu *Plato* in *Gorgiâ* ῥητορικὴν esse ait *πειθῶς δημιουργὸν διὰ λόγων*, idem subjungit esse *πιστικὴν, αὐ διδασκαλικήν*.

P. 37. l. 7. Legitur in edit. *Flor.* τὸν δ' ἔχοντα, &c. At tum MS. Bodl. tum cæteri libri editi rectius τὸ δ' ἔχοντα representant.

Ibid. l. 9. MS. Bodl. *πειρᾶσθαι τίσασθαι, ἔπειτ' ἀμελεῖν τοῦ περιζῆσαι*, &c. in margine vulgata comparat lectio, cum quâ optimè convenit quod statim sequitur, *ἔπειτα ἀμελεῖν τοῦ περιζῆν*.

Ibid. l. 17. Edit. *Ald.* habet ἦ ante *μέμνησαι*, at *Flor.* minimè, sicut nec vetustî codices, *Stephanus* quos vidit.

Ibid. Pro ὅτι MS. Bodl. dat ὅτι, quod *Stephano* placet, licèt illud quoque ferri posse fateatur.

Ibid. l. 26. Mutationi τοῦ δέξασθαι in δέξον fidem faciunt quæ exitant p. 97. *σπρηγγῆσαι τοῖς Περσῶς παρασκευάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δέξον ἰπιδιώκιν*, &c. *Alvinius* legit, *ὡς δέξον καὶ τούτων ὑπὲρ πᾶς στρατιῶς τὸν στρατηγὸν ἱπιδιώσθαι*.

Ibid. l. 28. MS. Bodl. *ἰσθῆναι μου αὐ πάλιν εἴ τις τις τίχνας ἰθαλάζιν, αἷς πῶν*, &c. quam eo præsertim nomine lectionem probat *Stephanus*, quod vocem *ἰθαστα* omittit: futetur tamen idem illam aliquo modo tolerari posse, accipiendo pro *ἰν ἐκάστοις*.

Ibid. l. 30. *Gabriellius*, *ἂν οἱ σύμμαχος γένοιτο*.

P. 38. l. 7. *Stobæus* habet τὸ τίλος et τί ποτι. At in quibusdam exemplaribus, quæ vidit *Stephanus*, legitur ἢ τί ποτι.

Ibid. l. 9. MS. Bodl. *ἀποκρίνομαι*.

Ibid. l. 10. In margine MSti Bodl. legitur *τί εἴη ὄφελος στρατηγία τακτικῶν*, &c. ubi vox penultima in dandi casu scribenda esset *στρατηγία*.

Ibid. l. 12. MS. Bodl. *εἰρημένας*, et hoc fanè participium rectè convenit cum lectione p. 37. l. penult. annotatâ: aded ut cui illa placeat, eidem hæc displicere non debeat lectio.

Ibid. l. 15. Apud *Stobæum* legitur *ἐπηρόμην*: in editis quibusdam libris *ἐπισορμένον δὲ μου*. Sed tum hæc tum illa malè se habet lectio, vulgata rectè.

Ibid. l. 16. *Stobæus* non habet *εἶναι* post *νομιζομένους*, cum quo convenit MS. Bodl.

P. 39. l. 21. Legit *Stobæus* *πολεμίοις κιακὰ προσύνοσαν*, consentientibus MSto Bodl. et aliis quibusdam, *Stephano* quos videre contigit. Ac certè verbum hoc, alioqui *ποιητικώτερον*, usurpat *Noster* et infra, citra compositionem, p. 132 et 259. Idem *Stobæus* pro *ἑαυτῇ* habet *ἑαυτοῖς*, et pro *ἄργον* legit *ἄργον*: quibus de scripturis ei non adsentitur MS. Bodl.

Ibid. l. 24. *Stobæus* legit *πλείστα γὰρ ἐσθίει ἢ στρατιά*. *Brodeus*, *πλείστα γὰρ ἐὶν στρατιά*, καὶ ἀτ' ἐλαχίστων ὀρρωμένη, καὶ οἷς ἂν λάβῃ θαψιλίστατα χρωμένη. *Muretus* in quibusdam exempl. legi testatur *ὀρρωμένα*, quod verbum cum planè nihili sit, ex eo factum esse putat *ὀρρωμένα*. Idem levi mutationi factâ, melius legi posse censet, *ἀποκόμενα*, ut hoc dicat *Cambyfes*, *Milites solere quidem, ubi urget inopia, parvo ac tenui victu esse contentos: s. d. eisdem, ubi copia est, quasi exploratum habeant, fore ut nunquam postea egcant, solitos largè ac liberaliter præsentibus ac paratis frui, nihil de futuro cogitantes; idcirco diligenter hoc imperatori ipsi providendum*.

P. 40. l. 2. MS. Bodl. *ὥστε οὐποτε ἀργεῖν δεῖση στρατιάν*: in margine scribitur *προσῆκει*.

Ibid. l. 9. MS. Bodl. *ἀγῶνας ἂν τις* cui adimplular *Stobæus*. In eodem MSto pauld post ita legitur, *μάλιστα ἂν ποιῶν εἰ ἀσκήσθαι ὥστε ἵκαστα, ἐπὶ δὲ δέοντα, ἔχειν*, &c.

Ibid. l. 15. Reponendum *Stephano* videtur *εἰς γι τὸ προθυμίαν*: cui adfertur.

Ibid. l. 17. *Stobæus*, *ἀλλὰ μὲν, ἔρη*.

Ibid. l. 19. MS. Bodl. *ἦπερ*, quod adverbialiter sumi potest pro *καθάπερ*. Legitur etiam, teste *Stephano*. *οἷα περ*, ut sit adverbium itidem.

Ibid. l. 24. MS. Bodl. *εἰργασθαι*: rectius in margine *ψιδισθαι*. Itâ *Noller* p. 45. *μὴ ψίδου διούσθαι*.

Ibid.

P. 40. l. 26. MS. Bodl. pro *παρόρμησον* habet *παρακέλευσον*.

P. 41. l. 2. *Gabriellii* exempl. *Ἐπει δ' ἐν:* nec alter MS. Bodl.

Ibid. l. 19. Legitur etiam *πάνυ ται:* et in quibusdam exemplaribus, teste *Stephano*, *πάνυ*, sine adjectione ullâ reperitur. Vide annotationem in p. I. l. II.

Ibid. l. 22. Pro *ἀνυστιμώτερον* *Leunclavius* adfert *ἀνυστιμώτερον* et *ἀνυστιμώτερον*: quæ, quòd magis usitata videntur, *Portus* ad marginem receptæ vocis interpretandæ gratiâ, fuisse notata putat. Idem rectè vulgatarum lectionem stabilire nititur adlatto hoc *Plutarchi*, ἐν τῷ πρὸ παιδῶν ἀγωγῆς, p. 2. loco: *Καταμάθει δ' ἂν ὡς ἀνυσίον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλειαι καὶ τόνος ἐστὶ*.

Ibid. l. 25. Citat hic oportune *Portus* elegantes *Æschyli* versus, de *Amphiarao* vate scriptos ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις: v. 598, et seq.

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βασιλεὺς ἄλοκα διὰ φρονεῖ καρπούμενος
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλευμάτων.

P. 42. l. 14. MS. Bodl. *βέλτιον* *πραχθήναι*, ἂν omisso; pro quo *Stobæus* habet ἂν ut *πραχθήναι* ἂν pro *πραχθήσασθαι* acciperetur.

Ibid. l. 18. Apud *Leunclavium* scribitur *ἄλλον ὅτι*, distinctis verbis. Indicavimus autem alia quædam loca, in quibus cum *δηλον ὅτι* conjunctim scriptum sit, meliùs divisè scriberetur *ἄλλον ὅτι*.

Ibid. l. 24. MS. Bodl. *καὶ φοβοῦμενον*.

Ibid. l. 30. Pro *καρτερώτερον* rectiùs scribi putat *Leunclavius* *καρτεριώτερον*. *Καρτερικὸς* autem *Glossario* vet. *Cyrrilliano* est *tolerans*. Sic etiam *Xenophon* in primo *Memor.* p. 711. edit. *Leuncl.* hoc usus est: *πρὸς πάντας πονους καρτερικώτατος*. Hæc mihi placet emendatio.

P. 43. l. 3. MS. Bodl. *ἔτι ἂν ποιῆ* eum quo consentiunt codices *Stephaniani*. Habet *Stobæus*, ἔτι ἂν ποιεῖ *ποιῆ*.

Ibid. l. 19. Pro *σὺ* apud *Stobæum* legitur *αὐ:* sicut et apud eundem supra p. 42. l. 30. pro *σὺ* invenitur *εἰ*.

Ibid. l. 27. Tertiam personam *εἴη*, non secundam *εἴης*, *Camerarius* in suo vet. libro, *Stephano* auctore, invenit. Sed particula *τις* interdum huic loquendi generi adhibetur: ut hic etiam locum haberet post *ἂν*: ita scribende, *ὅτις ἂν τις δικαιοτάτος τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴη*.

P. 44. l. 13. In *Ald.* et *Flor.* legitur *δύνασθαι*, eodemque modo p. 43. l. 24. Quæ utrobique scriptura nullâ potest ratione defendi.

P. 45. l. 18. *Stephanus* deesse putat particulam *δὲ* post *φανερὸς*, aut certe post *δυσχωρίας*: ut scribatur, *καὶ φανερὸς δὲ σοὶ ὄντας*, &c. vel certe *καὶ ἐν δυσχωρίας δὲ οὐτοῦς γινωσκόμενος*, &c. Idem autem particulâ illâ opus esse arbitratur, quòd mutetur orationis forma; nec, ut dixit *λαμβάνειν*, referens ad *μηχανὰ*, *καὶ* etiam addat *ὑποδέχασθαι*, sed *ὑποδέξαι*.

P. 45. l. 22. *Muretus* legit *καὶ ἡμᾶς τοῖς πολέμοις*, *καὶ ἡμῖν τοῖς πολέμοις πασχείν*.

P. 46. l. 16. *Muretus* verbum *εὐδοκίμει* semel positum satis esse putat, atque adeò è priorè loco delendum.

Ibid. l. 18. Idem hæc ita legenda putat, *μηδὲν ἄλλο ἢ μετενέγκης ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς*, *ὡς καὶ ἐπὶ τοῖς πάνυ μικροῖς*, &c. cui verborum ordini nonnihil facit MS. Bodl. Habet enim *μηδὲν ἄλλο ἢ μετενέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς*, &c.

Ibid. Lege quæ existant in lib. 3. *Memor.* p. 456. edit. *Steph.*

P. 47. l. 3. *Muretus* legit, *ἔλεον τὰ μαγίδια ἀπὸ τοῦ τὰ πετεινὰ φυγεῖν*.

Ibid. l. 9. Ne quis *οἱ λαγῶ*, pro communi *οἱ λαγοὶ*, i. e. *οἱ λαγωοὶ* scribendum existimet, ut p. 49. *ἔλεω* pro *ἔλαοι*: audiendus erit *Eustathius*, qui hæc de re paucis ista tradit, *λαγῶ καὶ λαγῶ ἐπὶ εὐθείας πληθυντικῆς ἀμφοτέρω ἐσὶν ἐν χρήσει*.

Ibid. l. 10. *Budæus* Comm. Gr. L. p. 46. ex *Demost.* exemplum adfert, in quo *ἵνα* cum indicativo juncta est; scil. *ἵν' ἐδῶκου, ἀντὶ τῶν ἵνα δόξαιμαι*. MS. Bodl. dat *ἐμπεσῶν συνέδει:* atque ita ferè *Gabriellii* exempl. Sed nihil mutandum.

P. 48. l. 10. *Muretus* mavult *ἄλλος*.

Ibid. l. 13. Idem, *μάθῃ δέ μοι*.

Ibid. l. 21. Idem, legit *ἰδιῶται*.

P. 50. l. 5. Idem, pro *αὐδεις*, legit *αὐ τοῖς*.

Ibid. l. 11. MS. Bodl. *εἰ ἄγοι στρατεύματα* &, l. 12. *δισμυρίους μὲν γε*.

P. 51. l. 16. MS. Bodl. *ἐμβάλοι:* & rectè quidem legeretur *ἐμβάλλοις*, ut p. 57. *ἐπότι προέουτο*. Nisi fortè quis *ἐμβάλλει* retinere, sed *εἰθεῖ* in *εἴθε* cum *Mureto* mutare, malit.

P. 52. l. 4. MS. Bodl. *σχεδὸν* non habet: quod suspitioni locum dare potest, vocem illam ex scholio in textum irrepsisse. Me verò, quo minùs eam delendam moneam, impediunt exempla apud Scriptores Atticos sanè crebra vocem *ἐκ παραλλήλου* posituram veluti *λίαν πάνυ*, & *πάνυ σφόδρα*, item *μάλα σφόδρα*, *πάλιν αὐθις*, seu *πάλιν αὐ*, &c. quæ passim occurrunt.

P. 54. l. 24. Hæc omnia, *καὶ εἴ τε χεῖρονες ἡμῶν ἐστί*, *Muretus* delenda censuit; quippe quæ redudent, & librorum consensu careant. Ea quidem non agnoscent *Gabriellii* exemplaria. Per errorem forsitan huc erant translata ex eo, quod paulò post sequitur: *καὶ εἴ τε χεῖρους ἡμῶν πάντα ποιεῖν ἦτι*.

P. 55. l. 21. In editis quibusdam libris & MSto Bodl. scribitur *ἰκανὸς*: ut *Budæo* *Stephanô*que reponentibus *ικανῶς*, laud invitus accedo.

P. 56. l. 16. *Leunclavius* tum *περπαδορχῶν* hoc loco, tum quod infra legitur *πιμπάδας*, vitio a esse arbitratur: hæc autem *Xenophon*tea esse statuit, scil. *πιμπάδας* & *πιμπαδορχῶν*. Sic enim scriptum in textu *Xenophon*te reperit l. 7. *Hisp. Græc.* p. 625. edit. sua. Idem pro *δικάρεων* reponendum *δεκα-*
δάρων

ἀρχῶν censet. In MSto Bodl. & aliis vet. cod. teste *Stephano*, nunc *πεντάδες* existat, nunc *πεντάδες*, item *πεντάδαρχοι* & *πεντάδαρχοι*, *δεκάδαρχοι* & *δεκάδαρχοι*. Inter hæc vero postrema vocabula discrimen ejusmodi statuit *Leunclavius*, ut *δεκάδουχος* intelligamus esse *decemviro*s, quemadmodum *τρίαρχοι* sunt *Dionii Cassii* & aliis, *principes triumviri*; (de quibus sanè decemviris nihil hîc apud *Xenophontem* agitur) *δεκάδουχος* autem, sicut *Hesychius* loquitur, τῶν δεκάδων ἡγεμόνας, *decuriarum duces, principes*, seu *præfectos*, qui huc pertinent. Librorum in his vocibus representandis inconstantia tum à dictandi more, tum à scribendi compendiis facile manare potuit. Pro *δεκάδουχων* equidem libens reposuerim *δεκάδαρχῶν*: cætera locum per me licet, teneant.

P. 56. l. ult. *Muretus* legit *εὐπειθέσταται*.

P. 58. l. 16. *Muretus* & *Gabriellii* exempl. nobis de reponendo *πράξαι* pro *πράξας* adfentiuntur.

Ibid. l. ult. *Muretus* delet *ᾧστι*, & legit *ἰαγὴν κατέχριν*.

P. 59. l. ult. *Gabriellii* exempl. οἱ ἑταῖροι.

P. 60. l. 22. *Philadelphus* legit *περιφέρειτο*: quod probat *Muretus*. Ipse malim cum *Stephano* *περιφέρει*, subaudiendo nominativum *μάγειρος*, ut paulò ante dictum fuit, ὅτι δὲ τὸ δεύτερον εἰσὶν περιόισιν. Ibid. MS. Bodl. habet in τούτῳ, pro τασούτῳ.

Ibid. l. ult. *Muretus* mavult, οὐδὲν ἔτι δεῖσθαι.

P. 61. l. 3. Pro τοῦ ἰμβάπτεισθαι, legit τοῦ ἰμβάμματος.

Ibid. l. 11. Idem legit *δυσκόλους*. Sed lectio, quam recepinus, *Gabriellii* etiam exempl. auctoritate confirmata est.

P. 64. l. 11. MS. Bodl.—ἴναι, ἢ τοῦ ἴσου τὸν τι, &c.

Ibid. l. 25. Quidam libri habent ἴσον. At MS. Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* rectè ἴσων exhibent.

P. 65. l. 7. Idem libri, pro νῦν ἰμβαλεῖν, habent διὲν ἰμβαλεῖν. Nos MStum Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* libentè sequuti sumus.

Ibid. l. 19. Pro *σοιούτους ἀνθρώπους, ὅσων καὶ νῦν ὅς λίγαι*, *Leunclavius* scribendum arbitratur, *σοιούτους ἀνθρώπους οἴους καὶ νῦν*, &c.

P. 70. l. ult. Pro ἴμεν, *Muretus* meliùs reponi posse putat ἴμεν.

P. 71. l. 2. Quidam libri, *Μάλιστα, ᾧ ἀνδρες*, &c. Sed particulam *δι* MS. Bodl. *Gabriellii* exempl. & edit. *Eton.* rectè exhibent: eandem etiam *Stephanus* & *Muretus* recipiendam monuerunt.

Ibid. l. 24. Pro præsentis *συναγορεύοντες*. *Stephanus* reponendum censet futurum *συναγορεύουσαντες*.

Ibid. l. 31. Pro *ἰς τὰς διέξιας*. *Stephanus* accusativum deesse censet, qui ad ἔχοντες referatur: scil. vel *μάκαρισον* vel *κορίθον* vel *σάγματι*. Mihi locus integer esse videtur.

P. 72. l. 2. *Gabriellius* etiam ex suis exempl. adfert ἴσων οἱ.

Ibid. l. 10. *Stephanus* mavult *βαλόντας*.

P. 71. l. 1. Ἰστέρον in *Gabriellii* exempl. invenitur *δέυτερον*.

Ibid. l. 6. Edit. *Steph.* *Leuncl.* aliaque dant οὔτοι δὴ οἱ, &c. Receptam lectionem confirmat MS. Bodl. *Gabriellii* exempl. & edit. *Eton.*

P. 73. l. 13: *Muretus* legit τῆς προσητάτης διδασκαλίας.

Ibid. l. ult. MS. Bodl. habet *καλίσις*.

Ibid. pro *παρῆ*, *Gabriellius* adfert *παρίη*.

P. 74. l. 23. *Muretus* legendum monet simpliciter, ᾧσαρ ἴφη: & illud καὶ σῆ ἄλλη delendum.

P. 75. l. 2. Vulgò perperam scribitur *καῦτα*. Emendationem nostram probant *Stephanus* & *Muretus*.

P. 76. l. 21. MS. Bodl. & *Gabriellii* exempl. ἐκείνου δέ, εἰ δεῖσθαι, ἰλθόντες, &c.

P. 77. l. ult. *Gabriellius* etiam adfert *αὐτῶ*.

P. 78. l. 21. Pro *πολλάκις δὴ Muretus* legit *πολλάκις ἤδη*.

P. 79. l. 1. Idem legit ἤδη δύο ἡμέρας.

Ibid. l. 3. *Asiis* optimè hîc accipi posse censet *Stephanus* pro *ἀνέλθοις*, i. e. *adscendas*: idèoque non dissolvi debere in *ἀν τοῖς*.

Ibid. l. 5. Legitur etiam ὅπου. MS. Bodl. εἴπου.

Ibid. l. 9. *Muretus* legit, *ἀίματων ἐπὶ τὸν Κυζάρην ἦται*.

P. 79. l. 11. Edit. *Leuncl.* aliaque, *προσηληλυθότος*. At rectè MS. Bodl. *Gabriellii* exempl. & editi quidam libri *προσηληλυθότος*.

P. 81. l. 9. In *Gabriellii* etiam exempl. invenitur *λαβῶν*.

P. 82. l. 3. *Gabriellii* exempl. τὸν ἔθρα.

P. 84. l. 21. Edit. *Leunclav.* aliaque perperam *προσηόντες* exhibent: geminum huic errorem notavimus ad p. 79. l. 9.

P. 86. l. 19. *Stephano* placet, nec immeritò quidem, *Philæphi* lectio ἰδοὺς

P. 87. l. 4. Vide *γ. Poll.* l. 7. *segm.* 50.

P. 90. l. 7. MS. Bodl. *δασμόν*, quam lectionem expressit *Philæphus*. Sed nostram lectionem huic loco aptiorem esse fatis, opinor, liquet.

Ibid. l. 27. MS. Bodl. & *Gabriellii* exempl. dant *αὐτοῖς*. *Muretus* mavult *αὐτῶ*.

P. 91. l. 15. Lectio, quam recepinus, *Gabriellii* exempl. auctoritate confirmata est.

P. 92. l. 14. Eadem exemplaria dant etiam *ἰμέλλησεν*.

P. 93. l. ult. In iisdem exempl. reperitur *ἀθροιστίς*.

Ibid. *Stephano* iudice, rectiùs legeretur *παιόνται*. Sed neque quidquam vitii est in lectione vulgatâ, & auctoritate MS. Bodl. aliorumque librorum munita est.

Sic p. 110. *μαλακίζοντο*; & p. 126. *μαλακισμένοι*.

P. 96. l. 26. Legitur etiam *λίγοντο*.
Ibid. l. 29. *Muretus*, pro *ὀλίγη ἢ τὰ*, legit *ὀλίγιστα*.

P. 97. l. 16. Quidam scribunt *ἰουμόν τι*.
P. 98. l. 23. *Flor.* edit. *Χαλδαῖοί γούν, οἱ οὐδὲ ἱκανότο πάποτε πολλοί, &c.*

Ibid. l. 29. Legitur etiam *ἀπεφῆναμεν*. Sed receptam lectionem rectè MS. Bodl. edit. *Eton.* et libri quidam alii repræsentant.

Ibid. l. 30. *Muretus* legit, *μὴ ἀποδιδόντες, οἱ καὶ ἀποδιδόντες*.

P. 99. l. 10. Idem delet præpof. *παρὰ*.
P. 100. l. 2. In *Gabriellii* exempli receptam exstare lectionem inveni.

Ibid. l. 5. *Philelphus* pro *ἀν* legit *αὐ*: quod mavult *Stephanus*.

Ibid. l. 15, 16. *Gabriellii* quoque exempli habent *ὅτι, ante οὕτως*. Vide quæ de istâ particulâ notavimus p. 162.

P. 103. l. 24. *Gabriellii* exempli. *τῶν χρημάτων*.

Ibid. l. 26. Idem adfert etiam *ἀγαινοτο*.
P. 106. l. 13. *Gabriellii* exempli. *πολὸν γὰρ μάλλον καὶ, &c.* nec aliter MS. Bodl.

P. 109. l. 17. *Muretus* legit *προσοπισχνοῦνται*: et locum sic exponit, Dii non tantum pugnam commissum iri, &c. sed salutem præterea nobis atque incolumitatem pollicentur.

P. 110. l. 27. *Muretus* legit *ἰφορμῶντες*.

P. 112. l. 10. Suspiciatur *Stephanus* legendum hic potius esse *ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦν*: ut p. 136. habetur, *οἱ μὲν δὲ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν*. Sed vulgatam lectionem satis tueri videntur quæ exstant p. 111. l. 7.

P. 113. l. 7. *Gabriellii* etiam exempli. recepta lectio confirmata est.

P. 114. l. 5. In ejusdem exempli. exstat etiam *δεῖ* ante *διατεθῆναι*.

Ibid. l. 12. Eadem exempli. habent *αὐτοῖς*.

P. 115. l. ult. Eadem exempli. *ἰναντίσις; & lin.* proximè seq. *ἀμμάτων*.

P. 116. l. ult. *Muretus* legendum monet *ἰξέκλιναν*.

P. 118. l. 4. *Muretus* legit *φυλακὰς δὲ*, cum quo facit MS. Bodl.

P. 124. l. 4. *Ευνοηθέντες; & paucis interjectis; τάντα ἐνθροονμένοις ἰδοῦν, &c.* Hanc verborum constructionem perpandant velim ii, quibus nulla non displicet syntaxeos apud Sacros Scriptores usitata variatio.

P. 128. l. ult. *Gabriellius* etiam adfert *ἀσυντοπάτα*.

P. 129. l. 20. Idem *κατιληφῆσθαι ἂν, διὰ, &c.*

P. 130. l. 12. Idem *ἄξιῶσουσι; & lin.* seq. *συμφέροι*.

Ibid. l. 16. Idem *γινώσκω μὲν*. Ib. l. penult. *τινὰ* deest in *Gabriellii* exempli.

P. 131. l. 3. Pro *ποις* legit *ποι*.
P. 138. l. 9. *Muretus* legit *καὶ ἦδη*.

P. 139. l. 2. *Gabriellius* *διάγειτε; & infra l. 8. ἐντίθεσθε*.

P. 140. l. 10. *Muretus* legit, *ὡσπερ ὁμοῖς ἦν καὶ ἀγνόμων*.

Ibid. l. 22. Idem *αὐτῶ*.
Ibid. l. 23. Idem *τῷ μῆδ' εἰπεῖν*.

P. 141. l. 12. Idem *καλίσσας ὁ Κύρος τὰ, &c.*

P. 144. l. 1. Idem *ἦν τὰς εὔ, &c.*
P. 145. l. 11. Idem *ἀπῆγον*.

P. 146. l. 12. *Muretus* legit *ὅπου οἰκῆται*. Cum ea *vendiderint, alia adducant, ubicunque nos castra metati erimus.*

Ibid. l. 24. Idem legit *ἀλλήλοις*. Ib. *Gabriellius* in *τούτῃ αὐ*.

P. 148. l. 23. Idem locum hunc sic legendum censet: *ἐπὶ δὲ τοῦς πεζύδς, τῶν ὁμοτίμων ἱκαστον ἀνθ' ἑαυτοῦ καθιστάναι ἄλλον ἀρχοντα. Οἱ μὲν δὲ, &c.* Voces *τῶν ὁμοτίμων* sine causâ geminatas, & ex fine periodi delendas putat.

P. 149. l. 19. *Muretus* legit *παρεκάλισεν ἀνεῖς*.

Ibid. l. 21. Idem legit *εἶναι καὶ ὁ μὲν, &c.*
P. 150. l. 2. Pro *οὕτως*, forsan legendum *οὕτος*.

P. 151. l. 19. *Gabriellius*, adfert *ἐλθῆευσμένοις*.

Ibid. l. 26. Idem *οἱ μάχοι*.
P. 152. l. 11. Idem *ὁ δὲ μάλισσα*.

P. 153. l. 14. Ejusdem libri eum *MSto* Bodl. consentiunt.

P. 157. l. 25. Ejusdem libri *εἴ γε μὴ, &c.*
P. 158. l. 4. Idem adfert *Τροκανίσις*.

P. 159. l. 4. *Camerarius*, teste *Stephano*, in suo legit exemplari *συγγιγνῆται*. At *Stephanus*, si ab *ἐγγίνται* discendum sit, non minus libenter *ἐγγιγνῆται* legerit quàm *συγγιγνῆται*.

P. 163. l. ult. *Muretus* legit *συσσίτων*.
P. 169. l. 26. Idem legit *ὅπως ἂν αὐτὸς λέγη, συνῆται*.

P. 171. l. 14. *Gabriellius* adfert *ὡς ἦκουσεν* sine *δέ*.

Ibid. l. 18. Idem *ἤλθε; & l. seq. Κύρου*.
Ibid. l. 20. *Muretus* delet *ὁ εὐνοῦχος, ut* minimè necessarium.

P. 173. l. 25. *Gabriellius* etiam adfert *δοκῶμαι*.

P. 175. l. 12. Idem *ἐπὶ τούτοις Σάκαι ἄγρετε*.

P. 179. l. ult. Ejusdem exempli. consentiunt cum *MSto* Bodl.

P. 182. l. 25. In ejusdem exempli. reperitur *κοινονοῦμινος*.

P. 184. l. 4. *Muretus* vult *ἐσῆνον, pro ἐσῆιον*.

P. 185. l. 13. *Gabriellius* etiam adfert *ἦ οὐ νῦν, &c.*

P. 188. l. 14. *Muretus* legit *ἀνιθεῖν*.
P. 193. l. 16. *Gabriellius* adfert *οἱ αὐ ἦδεν*.

P. 194. l. 8. In *Flor.* edit. aliisque illâ posterioribus legitur *συγκροῦντα*, non *συγκρατασπασθέντα*, ut in *Ald.* in vet. exempli. habetur.

P. 195. In notis, post exemplum ex *Arif-*
scite

telete adlatum, hæc adde: Quin & Noster simili prorsus modo loquitur ἀναβ. β. p. 166. edit. Steph. ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παριχόντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὐ ποιεῖν, i. e. qui superioribus temporibus ipsius beneficia non fuisset aspernati.

P. 197. l. 15. Camerarius teste Stephano, παρεσόμεθα legit, quod cum βουλευσόμεθα convenit. *ibid.* MS. Bodl. πάντες non ante αἰ ἐπικαίριοι, sed post βουλευσόμεθα habent.

P. 198. l. 10. Legitur etiam δήλους εἶναι οἷς ἂν, &c. Sed longe potiore alteram scripturam existimat Stephanus, ut sit accusativus absolutus, more Attico, pro genitivo.

P. 204. l. 17. Gabriellius etiam adfert ἰαυτῶ.

P. 206. l. 7. Idem eundem servat vocum istarum ordinem, & καὶ post χρόνται delet.

P. 208. In notis col. 2. post εἶδε, utinam adde, Τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ εἶδε καὶ ἐν τῷ περὶ λόγῳ ἐν χρήσει ἐστίν. Moschorulus.

P. 209. l. 10. Commodè parentheses nota una, judice Stephano, ante posterius εἶη, altera post οἷα poneretur.

P. 210. l. 6. Non per imprudentiam ἰδέτην, hic cum simplici i positum fuit, sed ex aliquot veterum codicum auctoritate: cum tamen aliqui scribi solet εἶδον, εἶδες, &c. cum ei, in prosâ. Stephanus.

P. 215. l. 20. Legi ἄκον ἴδια in suo vet. exempl. annotat Camerarius, tanquam contemptius loquente de hostium telis Cyro. *Idem.*

P. 218. l. 16. Non compositum χειρομύλας, sed simplex μύλας, Camerarius in suo vet. libro exitare ait.

P. 220. l. 2. Lipsius, ad Senecæ ep. 39. Xenophontem γνωστῆρα cum Latinorum notore componit: eumque adhiberi solere ait, ubi de statu aut qualitate cuiuspiam dubitatur. Clarus. J. Pollucis editor illos γνωστῆρας dictos existimat, qui res, de quibus agebatur, cognoscebant; ut de veritate, si quis falleret, testimonium dicere possent: junguntur itaque hoc loco ἐγγυηταῖς, ut utrique aded rei confirmandæ sint adhiberi. Hanc interpretationem non improbo.

P. 224. l. 12. Muretus, pro εἰ οἱ, legit μη οἱ.

P. 225. l. 7. Camerarius ex vet. suo libro adfert προστάταις, pro πρωτοστάταις: sed hoc retinendum rectè putat Stephanus, præsertim cum parvo intervallo præcesserit, accus. πρωτοστάτας.

P. 239. l. 7. Camerarius legit ἴσσοις καὶ πορχοῖς.

P. 240. l. 5. In Flor. legitur δῶττον ἔχοι ἢ τοὺς, &c. ubi perperam ἔχοι ἢ προσχοῖν positum est. At verò Aldus rectè quidem ἔχοι in σχοῖν mutavit, sed malè particulam ἢ retinuit.

Ibid. l. 12. Longinus libelli περὶ ὕψους § 25. hæc habet: Όταν γὰρ τὰ παμειληθότα τοῖς χρόνοις εἰσάγῃς ὡς γινόμενα καὶ παρόντα, οὐ δὴ γρηγοῦν ἐπὶ τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπαγαγόντων πῶμα πωήσις: deinde in exemplum adsumit locum

hunc Xenophontem, quocum confer quæ apud Virgil. exstant *Æneid.* lib. 11. v. 637.

Ibid. l. 24. Gabriellius adfert τινὰ, καὶ, &c. P. 243. l. 18. Video sanè in uno atque altero Thucydidis loco, vocem ὅπλα etiam ab *Æ.* Porro exponi, statio, in quâ militum manus pernoctabat: & in Versione, locus, ubi armati excubias agere solebant. Quare mihi jam amplectenda videtur à Muræto adlata interpretatio, nisi quis vocem istam aliter apud Thucydidem reddendam judicaverit.

P. 245. l. 21. Muretus legit ἐβουλόμην γ' αὖν, &c.

P. 249. l. 4. Idem ex veteribus libris adfert καὶ ἄμα πρόβατα: cum quibus convenit MS. Bodl.

Ibid. l. 5. Scriptum esse πυνθάνωνται in suo exempl. dicit Camerarius: quod etiam retinere & interpretari maluit.

P. 250. l. 13. Idem ex illo exemplari adjicit πρὸς ἐμὶ post δήλωσον: de quâ adjectione ei non libenter adsentior, tum quòd necessaria non sit, tum etiam quòd Xenophontem potius dicturum fuisse putari δήλωσόν μοι, vel δήλωσον ἐμοί: hoc præsertim loco, ad vitandam præpositionis πρὸς repetitionem Stephanus.

Ibid. l. ult. Legitur etiam ἴστο, & quidem adsentiente Camerarii quoque libro; ut ipse testatur Stephanus.

P. 255. l. 12. Gabriellii exempl. dant πειρίσθησι μὲν πρῶτον, &c.

P. 262. l. 17. Ἀκροβίνια selectam ex prædæ cumulo partem, sonare docet Auctor Etymol. M. cum ἀκροβίνον exponit ἄκρον, τουτίστιν, ἄριστοι θινός, ἤγουν σωροῦ. Et passim, apud Scriptores Græcos, eam obtinet significationem. Vide, si libet, quæ notavit Cl. Clericus in sect. 1. Jo. Seldeni Dissert. de Decimis.

P. 270. l. ult. Gabriellii exemplar. dant ἀμελείν.

P. 277. l. penult. Muretus ex vet. libris adfert πρῶτον μὲν οὖν.

P. 283. l. 3. Ex Camerarii libro deprompta fuit hæc scriptura, καὶ μιμελήθηκε σμηνὸς προ—

P. 299. l. 7. Diadema idem cum cidari fuisse censet Vir doctif. Hadr. Relandus, in *Dissert. de vet. Ling. Pers.* Hæc autem redimiculum erat, vel fascia, quæ caput cingebat, & aliquando ipsi tiaræ superaddebatur. Vox ex Chaldaicâ כִּרְיָרִי quæ *cingulum, redimiculum, διάδημα* notat, derivata videtur: & hinc est, quod non Κίδαρις solum sed et Κίταρις & Κίδαρις scribatur. Porro Diadematis nomine Auctores Græcos Cidarini designasse, ex Arriano cum Diodoro Sic. collato constat; cum quam ille lib. 4. c. 7. κίδαριν Περσικὴν vocat, hic Περσικὸν διάδημα dicit, lib. 17. p. 549. Cidarini quidem & Tiaræ vocabula promiscuè usurpari solent, uti ex Polluce l. 7. segm. 58. & Hesychio liquet. At illa non tam genus pilei est, quàm ornamentum pilei acuminati,

minati, qualis tiara erat. Indè verò forsan pileus ipse *Cidaris* adpellatus est, quòd maximam pileorum partem id ornamenti genus occuparet. Rectè *Lucianus* etiam in *Votis*, p. 880: & in *Piscatore*, p. 213. *tiaram* à *diadēmate* distinguit.

P. 314. l. 10. *Gabrielii* exemplar. ὡσαύτως δὲ οὕτως.

Ibid. l. 21. *Stephanus* non indignam consideratione γραφὴν illam censet, quam *Camevrius* ex illo suo exemplari depromptam adfert, nempe φύλων, solo accentu à nostrâ differentem.

P. 315. l. 13. *Gabrielii* exemplar, οὕτως καὶ, omisâ particulâ δὲ.

P. 325. l. 27. *Stephanus* legit Εγὼ οὖν φιλωμὴν, &c. Sed MS. Bodl. & alii libri vulgatam rectè præstant.

P. 326. l. 17. Post πιστοὺς *Stobæus* habet ἀσφαλιστὰτους: quam scripturam ex iis, quæ præcedunt, esse factam, non autem *Xenophon*team esse rectè censet *Stephanus* cùm sequatur etiam ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς absque illâ adjectione.

INDEX PRIMUS,

Sive, VOCABULORUM ad REM MILITAREM spectantium.

EXPLICATIO.

I. ARMA tam ad tegendum corpus quàm ad lædendum comparata.

AKONTION. Hoc genus hastæ minimum brevissimumque fuit. *Hesychius*; Ἀκόντιον, δοράτιον, μικρὸν λόγχην.

Ἀσπίς, *Clypeus*, viminibus aliquando contextus: unde dicitur ab *Hesychio* ἰτιά: item ex corio sæpè, nonnunquam etiam ex ligno confiebat. Vide *Archæol. Græc.* l. 3. c. 4.

Γέρον aut γέρον, *Scutum* erat quadratum, rhombum referens. Vox est origine Persicâ.

Δόρυ, *Lancea*, cujus hastile ligneum erat, ac temporibus Heroicis vulgò fraxineum. Cuspis, Græcis αἰχμή, ex metallo aliquo fiebat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θώραξ, duabus constat partibus, quarum una tergum, altera pectus tegébat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θυρεός, oblongus erat, & introrsum ferè vergebat: videtur idem esse ac ἄσπίς κοίλη ἐπιρομήκη, cujus meminit *J. Poll.* l. 1. §. 134. Vide *Leon.* c. 5. par. 3. & c. 6. par. 25.

Κοπίς, Referebat *Ensem Falcatum* Romanorum.

Μάχαιρα, *Gladium* nonnunquam, sæpiùs cultri majoris genus, quo cæsim, non punètim, feriebant, significat. *Hesychius*, Μάχαιρα, ξίφος καὶ παραζώνη, καὶ οἷς ἀποκρίσται τὰ ποδάρια, καὶ ζῶα ἰσπιδὰ πολυπόδα. Lege *Hom.* II. γ'. v. 271, & seq. ubi pro cultro majore sumitur, & apertius à ξίφει distinguitur.

Ξίφος, *ensis*, qui antiquitùs ab humero pendebat. Unde *Homerus*, II. β'. v. 45.

Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόπλον. *Archæol. Græc.* ibid.

Παλτόν, *Suidas*, Παλτά, τὰ δόρατα, *Hesychius*—ἀκόντια, λόγχαι.

Σάγαρις ab *Hesychio* exponitur πελίκιον μόνοςσομον. *Amazonum*, teste *Xenoph.* ἀναβ. l. 4. p. 194. gestamen erat.

Σφινδόνη, *fundus*, ab incolis (ut quidam volunt) insularum Balearium inventa. Vulgares levitèrque armati milites hoc armorum genere uti solebant. Vide notata p. 254.

II. Varia Militum nomina.

Ἀκροβολισταί, qui ad manus haud veniebant, νεύοντες ἑμὴς ἐμὴς ἐμὴς petebant. *Æli.* c. 2. *Arri.* p. 15.

Ἱπποτοξόσαι, *Q. Curtio* l. 5. c. 4. sunt *sagittarii equites*. Ipsum vocabulum Græcum adhibet *Cæsar*, de B. G. l. 3. c. 4. Eo utitur & *Hirtius*, de B. Afr. c. 19. Et ipsum quidem nomen satis indicat, quales ii fuère milites: viz. *equites qui arcubus utebantur*. *Æli.* c. 2. *Arri.* p. 15.

Ἐυστοφόροι (qui & δορατοφόροι, & κοντοφόροι nuncupantur) erant, qui ex equis hastis folis contivè cum hostibus cominùs pugnabant. *Arri.* p. 15. *Suid.* *Æli.* cap. 2. *Lexic. milit.*

Οπλίται, *gravis armature* milites; thoracibus, clypeis sive scutis prælongis, item gladiis & hastis instructi. *Suidas*, *Arri.* p. 10. *Æli.* c. 2.

Πελασται, medium ferè locum inter τοὺς ψιλῶς & τοὺς ὀπλίτας tenebant: quippe quorum armatura, *Æliano*, c. 2. & *Arriano*, p. 12. auctoribus, βαρύτερα μὲν ἐστὶ τῶν ψιλῶν, κορυφώτερα δὲ τῶν ὀπλιτῶν. A minoribus autem clypeis, qui πέλται vocantur, nomen mutuati sunt. Πέλται, autem, juxta *Suidam* & *Auctorem Indicis* vocum militarium, μικρὰ τις ἐστὶν ἀσπίδιση, καὶ κορυφή.

Ψιλοί, *levis armature* milites, qui thorace, clypeo, ocreis, galeaque destituti pugnabant, sagittis, spiculis, lapidibus fundisque, hostem eminùs læscèntes, ad rem verò cominùs gerendam minimè apti. *Arri.* pag. 11. *Æli.* c. 2.

III. Variæ divisiones ac dispositiones Exercitùs, necnon etiam nomina Præfectorum & munia.

Στρατιὰ dicebatur totus exercitus, pedites equitèrque complectens.

Μέτωπον, sive πρώτος ζυγός, *frons*.

Πρωτοστάτης, sive ἡγεμὼν vocatur, qui primam in fronte cæsterique deinceps in locis stationem obtinuit. *Æli.* c. 6. *Arri.* p. 21.

Ἐπιστάτης, qui post illum statim locum naçtus est: adeo ut quilibet ordinis versus, τοῦ λόχου στίχος, ex πρωτοστάτης & ἐπιστάτης alterne collocatis compositus sit, *Arri.* p. 21. *Æli.* c. 5.

Ἱεραστάτης, qui in jugo alii adjungitur; ut cùm primus *Lochagus* *Lochago* secundo à latere adit; *Epistates* primus *Epistata* secundo, atque sic deinceps. *Arri.* p. 23. *Æli.* c. 6. Ab *Orbitio* dicitur *πρωτοστάτης*, qui rectè

ῥεκτή lineâ ab unâ alâ ad alteram extenduntur.

Οὐρά, sive ἔσχατος ζύγος, postrema acies.

Οὐραγός, sive ὀπισθοφύλαξ, ejus dux; cuius erat agmen cogere, & curare nè ullus militum ex ordinibus cederet, aut ad hostes transfugeret.

Πεμπάς, agmen quinque militum erat.

Πεμπάδαρχος, ejus dux.

Δεκάς, agmen decem militum.

Δεκάδαρχος, ejus dux; & sic de cæteris inferioris ordinis ducibus, qui ab agmine sive numero militum, quibus quisque præerat, nomina vulgò sortiebantur.

Λόχος, octo, aliquando decem, interdum duodecim, nonnunquam etiam sexdecim militibus constabat. Ità ferè *Æli.* c. 4. & *Arri.* p. 18. quorum uterque in ultimo acquiescit numero. At juxtà Xenophontem ipsum, lib. 6. p. 224. λόχος ἦν ἑκαστος εἰκοσιτίσσαις. Interdum dicitur στίχος.

Λοχαγός, ejus dux.

Τάξις, apud hunc Nostrum viros centum complectebatur; quippe λόχοις quatuor constabat; λόχῳ verò unicoque Noster viginti quatuor milites, duce inter eos non numerato, tribuit: proinde, si suum cuique λόχῳ ducem adjunxeris, quatuor λόχοις centum virorum numerum, sive τάξιν, efficient.

Ταξίαρχος, ejus præfectus.

Κήρυξ, qui imperatoris mandata voce altâ proferebat.

Σύνταγμα, duas τάξεις, sive CC milites, complectebatur. *Ælianus* quidem, c. 9. huic agmini ducentos quinquaginta sex milites tribuit; quippe qui τάξιν agmen virorum CXXVIII. esse statuit.

Χιλιαρχία, mille virorum agmen: secundum *Ælianum*, c. 9. MXXIV.

Χιλιαρχος, ejus præfectus.

Μυριαρχία decem χιλιαρχίαις constat.

Μυριαρχος, ejus præfectus.

Φάλαγξ, sumitur aliquando pro agmine viginti octo millium; sed perfecta φάλαγξ sexdecim millium trecentorum octoginta quatuor virorum numerum adæquabat. Varii alii numeri hoc nomine efferuntur, quòd non rarò usurpatur pro toto peditatu, & generatim pro quovis militum agmine. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Μήκος φάλαγγος, denotat longitudinem, aut primum phalangis ordinem, qui ab unius alæ extremitate ad extremam alteram porrigitur. *Ælian.* c. 7. *Arri.* p. 23.

Βάθος φάλαγγος, ejus est latitudo, quæ à fronte ad extremam aciem porrigitur. *Æli.* ibid. *Arri.* p. 24.

Ζυγὰ φάλαγγος, dicebantur ordines in longitudinem dispositi.

Στίχοι, Versus, quorum desumpta est à latitudine mensura.

Ζυγῶν dicuntur, qui recto ordine in longitudinem dispositi & inter se conjuncti consistunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Στοιχεῖν—qui rectâ ferie in latitudinem dispositi, & æqualia à *Lochago* ad *Uragum* inter se servantes spatia consistunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Ἐπιμαρσῆς φάλαγγς, Lunam dimidiam referebat, alis retrorsum versis, dum media acies in hostem tendebat, aut vice versâ. *Æli.* c. 46. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Ἐπιμαρσῆς φάλαγγις, intelligitur, cum utroque phalangis cornu hostes circumdamus. *Æli.* c. 49. *Arri.* p. 70.

Ἰσύνωσις, cum acies rarior in spatium angustius contrahitur, secundum longitudinem & latitudinem.

Πλασίον, dicitur phalanx, cum ab omnibus lateribus acies instruitur figurâ oblongâ: cuiusque longitudo latitudinem superat. *Arri.* p. 69. *Æli.* c. 48.

Πλίνθιον, agmen, cuius figura quadrata est & æquilatera. *Æli.* c. 41. *Arri.* p. 69. *Plinibii* etiam oblongi meminit *Polyænus*, l. 3. c. 10. § 7.

Ἐπαγωγὴ intelligitur de continuâ ferie armatorum, qui in eandem figuram alii post alios sunt dispositi; atque ità faciunt iter, ut fronts agminis subsequenter ad *uragos* præcedentis pertineat. *Æli.* c. 35. *Arri.* p. 65, & 66.

Παραγωγή est, cum tota phalanx incedit, ejusque duces non secundum versus sed jugâ, vel à dextris incedunt (quæ dextra *paragoge* dicitur) vel à sinistris, & quæ dicitur sinistra. *Arri.* p. 66. *Æli.* c. 36.

Ἐν μετώπῳ ἄγειν, &c. exercitum rectâ fronte & benè compositâ ducere.

Ἐἰς δύο λόχους ἄγειν, agmen in versus duo dispositum ducere.

Κλιεῖς ἐπὶ δόρυ, inclinatio, sive motus in latus dextrum, *Arri.* p. 54. *Æli.* c. 24. dextris quippe hastas regere solebant.

Κλιεῖς ἐπὶ ἀσπίδα, est ad sinistram conversio: quòd clypeum eâ manu tenebant. *Arri.* p. 54. *Æli.* c. 24.

Μεταβολή, est duplex conversio manum versus eandem, quâ tergum miles eò convertit, quòd prius adspicium direxerat. *Æli.* c. 24. *Arri.* p. 55.

Ἐἰς ὀρθὸν ἀποδύναι, seu ἐπὶ ὀρθὸν ἀποκαταστῆσαι, eò reverti, unde prius sese moverat. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 57.

Ἐξλιγμὸς, erat exercitus evolutio, in quâ singuli milites, alii post alios ordine incedentes à fronte ad tergum & vice versâ, necnon ab uno latere ad alterum migrabant. De evolutionum differentiâ, & modis quibus fiunt, vide *Æli.* c. 26, 27. & *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

INDEX SECUNDUS,

IN QUO

RES MEMORABILES

EXHIBENTUR.

A

ABRADATAS Susorum rex, p. 227.
 ejus magnanimitas, 226. forte ei obve-
 nit, ut Ægyptiis opponeretur, *ibid.* ab
 uxore splendide armatur, 227, 228. ipsius
 sollicitudo pro exercitu Cyri, 235. pugnat,
 238. interimitur, 239. lugetur, 249. ei ho-
 norificè parentatur, 251.

Actiones principum latere non possunt, 326.
 puræ et justæ potentes efficiunt, *ibid.*

Adusius artificiosè Carum controversiam com-
 ponit, 253. Caræ satrapa, 319.

Ægyptiis strenui, 241, 242. Persas cogunt pedem
 referre, 240. à Cyro tandem ipsi coguntur
 pedem referre, *ibid.* Cyro se dedunt, modò
 nè adversus Cræsum militent, 241.

Æqualitas apud Persas, 16

Aglaitadas, morosus, 63

Amittere acerbius quàm non acquirere, 272

Amor num sit quiddam voluntarium? 156

de eo differitur, 208

Anima immortalis, 328

Animalia castrata non sunt inutilia, 267

Apum erga regem suum studium, 159

Aquila aurea Persis regale signum, 233. dex-
 tra, bonum omen, 50, 79

Araspas ab amore credit se superari non posse,
 155. à quo tamen superatur, 206. à Cyro
 clementer tractatur, 207. ut transfuga Assy-
 riam adit, 209. ad Cyrum revertitur, 223.
 hostium consilia detegit, 224.

Armeniorum propensum in Cyrum studium,
 103

Armenius ad Cyrum descendit, 85. ipsius cum
 Cyro colloquium, 86. hæret, 87. quot co-
 pias habeat, quot pecunias, 92. à Cyro
 libens multatur, *ibid.* rebellandi occasiõnem

captat, 77. à Cyro ad officium reducitur,
 92. ad eum nuntius à Cyro mittitur, 83.
 Cyro gratias agit, 98.

Artabatas Cappadociæ satrapa, 320

Artabazi de bello sententia, 201. ejusdem
 querela, 265.

Artacamas Phrygiæ maj. satrapa, 323

Artagerfes integris ordinibus perturbatos ur-
 get, 238

Artes bonorum fontes, 245

Ascia, lima, lora, in bello necessaria, 218

Asatici impii & injusti, 331. ebrii, 332. bonis
 invident, 333. judicant secundùm eos qui
 plura largiuntur, *ibid.* venenis se mutuò
 petunt, *ibid.* ipsorum mollities, 334. hyeme
 manus tegunt, *ibid.* quos militiæ addi-
 cant, 335. qualis apud ipsos curruum fal-
 catorum usus, *ibid.* non sine Græcis mili-
 tant, *ibid.* in bellum euntes pretiosa sua-
 secum ferunt, & quare, 132.

Assyriorum ejulationes in fugâ suorum, 117

Assyrii audacter è castris prodeunt, 111

Assyrii exercitus quantus, 51. ejus filius uxo-
 rem ducturus venatur in confinio Medo-
 rum, 23. ex agro Medico prædas agit, *ibid.*
 ab Astyage et Cyro impeditur, 25.

Assyrii forsâ se cingunt, 107. mœreore pressi,
 117. fugiunt, *ibid.*

Assyrii regis ad suos exhortatio, 111

Assyrio Cyrus duellum offert, 169

Assyrius de Medis debilitandis cogitat, 29

Assyrius in Lydiam proficiscitur, 204

Astyagis mors, 29

B

Babylon à Cyro capitur, 261

Babyloniorum fines invadit Cyrus, 168

Babylone

Babylone debebat Cyrus hyeme,	323
Bella a diversis Assyrios initium,	30
Bellum non temere movendum,	48
Bona & mala edificanda,	44

C

Cadusi Assyrio infensi, 165. alacriter cum Cyro militant, 172.	
Cadufus temerè excurrrens occiditur, 181, &c.	
Cambyfes filium instruit, 33, &c. Cyrum et Persas perpetuò inter se devincit, <i>ibid.</i> & <i>seq.</i>	
Cameli duntaxat equas terrent & fugant, 238, 242.	
Candys, Persica vestis,	300
Cares discordes Cyrum implorant, 251. ab Adusio pacificantur, 253.	
Castra quomodo locanda,	102
Chaldæi bellicosi, 96. raptò vivunt, 101. præ- datores mutantur, 243.	
Chrysales ambit eques fieri, 134. timidita- tem exercitûs elevat, 216. quid de obsidendâ Babylone senserit, 257. suadet ut Cyrus sibi donum paret, 266. ejus laus, 309. Ly- ciæ et Ionix fatrapa, 320.	
Colloquia Cyri cum suis, 59, & <i>seq.</i>	
Conditionis potioris captatio in bello magni est monumenti,	211
Contentio inter milites non sine fructu,	55
Convictis integrarum centuriarum magni usûs,	58
Cræsus anxius, noctu fugit, 117, 128. Cyrum adgreditur, 237. Sardes fugit, 243. ad Cy- rum adducitur, 244. Apollinem tentat, 245. consultit, <i>ibid.</i> responsum ab illo habet, 246. ipsius uxor verè beata, 247. Cyro tradit li- bellos opum suarum, 254.	
Cunctatio in bellis perniciofa,	104
Currus falcati à Cyro, Abradatâ, Cyaxare confecti, 213. in bello valdè utiles, 242.	
Currus quatuor temonum, & equorum octo,	211
Cyaxares Astyagi patri succedit, 29. auxilia petit à Persis & à Cyro, 30. offenditur, quod Cyrus noluerit magnificè vestiri, 75. negat persequendos hostes, 121. ebrius, 139. in Cyrum & Medos irâ fremit, 140. Medos revocat, sed incausum, <i>ibid.</i> & <i>seq.</i> ad Cy- rum pergit, 190. ipse invidia, <i>ibid.</i> oscu- lum Cyri respuit, <i>ibid.</i> ac de eo conqueri- tur, 191. invidiam animi sui prodit, 194. variis exemplis Cyrum in culpâ esse vult ostendere, 195, & <i>seq.</i> de bello cum Cyro consultat, 200. machinam se fabricaturum pollicetur, 203. cum tertâ Medorum parte domi remanet, 220.	
Cyrum imperandi peritus, 1. cæteris regibus præstantior, 2. quas nationes subegerit, <i>ibid.</i> externis metum, suis sibi gratificandi stu- dium injicere valuit, 3. ipse parentes, 4. perpulcher erat et perhumans, <i>ibid.</i> disci- plinæ & honoris studiosissimus, <i>ibid.</i> ipse	

educatio, *ibid.* & *seq.* æqualibus universis
præstabat, 9. ipse de pulchritudine avi et
patris iudicium, 10. de cænâ Medicâ, 11.
liberalitas erga de se benè meritos, 12.
offensa in Sacam, 13. quid de vinosis senserit,
ibid. apud avum Astyagem manet, 14. &
cur, *ibid.* iudex dictus, non benè iudicat,
15. ipse humanitas & liberalis ambitio,
17. in avum pietas, *ibid.* loquacitas, *ibid.* in
adolescenciâ mores ac studia, 18. venandi
cupidas, *ibid.* Sacam non amplius odit, 19.
ipse temeritas in venatione, *ibid.* in bello,
ibid. ferit cervam, 25. aprum, 20. utramque
feram Astyagi offert, *ibid.* ipse verecundia,
21. ingeniosè quod cuperet exponit, *ibid.*
& *seq.* armatur, 24. Assyrios invadit, 25.
à patre revocatur, 26. ab omnibus diligitur,
27. eum osculatur cognatus quidem, 28.
cujus operâ utitur, 120. in patriam redit,
29. auxiliariis Persarum copiis ad Cyax-
arem ducendis præficitur, 30. ejus pietas,
32. instruitur à patre, 33, & *seq.* ad Cyax-
arem cum exercitu venit, 50. curat fabri-
cari arma Persis, ut cominus possint pug-
nare, 53. suos milites exerçet, 55. illos
docet ac instruit, *ibid.* suos, nisi sudassent,
prandere non sinebat, 58. quos ad cænâ
invitabat, & quare, 59. quibus colloquiis
utebatur, 60. ipse solertia in militum ani-
mis excitandis, 74. ad Cyaxarem venit,
Indorum legatis adpulsis, 75. se purgat
Cyaxari, quòd noluerat magnificè vestiri,
ibid. Armenium invadit, 79, & *seq.* nun-
tium ad eum mittit, 83. eum cum uxore,
liberis, ac opibus capit, 85. caduceatorem
ad Armenium mittit, *ibid.* illum cogit ut
in se sententiam dicat, 86, & *seq.* benignè
cum Armenio agit, 91, & *seq.* Chaldæorum
montes vult occupare, 96. Chaldæos detur-
bat de jugis montium, 97. in quibus castel-
lum extruit, *ibid.* Chaldæos benignitate suâ
sibi amicos reddit, 98. pacem inter Chaldæos
& Armenios facit, 99, & *seq.* ad Indum
mittit qui pecunias petat, 102. laudis & glo-
riæ cupidus, 102. ut ab Armeniis exceptus,
ibid. copias ac pecunias Cyaxari mittit,
103. ipse liberalitas, *ibid.* exercitum in
hosticum educendum censet, 104. pulcher-
rimè instruit, *ibid.* Cyaxari auctor est, ut
in hostem eatur, 105. Diis sacrificat, 106,
109, & *seq.* ipse solertia in castris locan-
dis, 108. prælio se parat, *ibid.* Cyaxare pruden-
tior, 109, 112. transfugas Assyrios au-
dit, 113. in Assyrios tendit, 114. tesseram
militarem dat, præna canit, 115. ipse
exercitus alacriter in Assyrios tendit, *ibid.*
militum ipse ardor in conflictu, 116. vic-
toria, *ibid.* suos à castrorum oppugnatione
revocat, 117. hostes ad pugnam provocat,
118. erga deos hominèque gratus, *ibid.*
hostes vult persequi, 120. callidè Cyaxarem
fallit, 122. cum Hyrcaniis pacificatur, 124.
impensè à Medis diligitur, *ibid.* 125. pro-
digio confirmatur, 151. Hyrcanios excipit,

126. iterum victoriâ potitur, 128. arma ab hostibus dedita cremari iubet, 129. ut comæatus abundet prospicit, 130. ad temperantiam suos hortatur, 131. divisionem pecuniarum permittit Medis, Hyrcaniis ac Tigrani, *ibid.* Persicum equitatum parat, 133. *et seq.* captivos liberat, 138. quibus conditionibus, *ibid.* quo pacto fures interceptabat et transfugas, 139. alium exercitum è Persiâ arcessit, 142. nuntium Cyaxaris prudenter adloquitur, *ibid.* curat per suos nè Medi ipsum deserant, 143. ad Cyaxarem scribit, 144. de prædâ dividendâ agit, 145. equos Assyriorum Persis curat dari, 147. Diis, Cyaxari & Medis partem prædæ curat dari, 147, 151. ingenuos in libertatem vindicat, eosque in militum numero habet, 148. Gobryæ pollicetur, se ipsius filii necem ulturum, 151, 162. mulierem musicæ peritam, ipsi quæ fuerat selecta, Medo cuidam petenti donat, 152. Araspæ tradit adservandam Panthæam, & tabernaculum, 153. ipsis vetum in gratiam de se benè meritorum, 159. ad Gobryam tendit, 160. in cuius castellum ingreditur, 161. pecunias sibi à Gobryâ oblatas ejus filiæ donat, 162. Gobryam convivam habet, 163. quàm providens, 164, 165. Babyloniorum fines invadit, 168. in Gobryam liberalitas, 169. Gobryam ad regem Assyrium mittit, ut eundem ad duellum provocet, *ibid.* Gadatam amicum sibi facit, 171 exercitum suum expeditissimum reddit, 174. duces & præfectos exercitûs sui nominatim compellat in instruit, 173, *et seq.* ipsius industria singularis in nocturno itinere, 178. Gadatæ suppetias fert, 179. in suos merita transfert, quæ sibi erant debita, 181. erga Cadusios miseratio, *ibid.* eos consolatur, 182. eorum eadem ulciscitur, 183. agricolis parcendum censet, *ibid.* equitatum Persicum auget, 185. Babylonem rursûs adit, 187. prope ad mœnia copias non ducit, & cur, *ibid.* *et seq.* Assyriorum castella capit, 187. Cyaxarem arcessit, 189. ei se purgat, 191. ipsius querelas abruptit, 196. cum eo redit in gratiam, *ibid.* delicatam cenam respuit, 197. expeditionem vult continuari, *ibid.* ab omnibus suis rogatur ut maneat, 199. jocatur, *ibid.* cum Cyaxare de bello consultat, 200. sententiam dicit, 201, *et seq.* castra metatur in loco saluberrimo, 203. Assyrii consilium solum intelligit, 204. currus novos excogitat, usu veterum sublato, *ibid.* *et seq.* camelos congregat, 206. curat ut Araspas, veluti transfuga, Assyrium accedat, 208. Abradatam benignè excipit, 210. octojuges currus facit, 211. ab ludo pecunias accipit, curatque, ut nonnulli eorum, qui illas adulerant, Assyrium adeant spernendi causâ, 212. contentionem inter amicos excitat, quò strenuiores fierent, *ibid.* suis terrorem eximit, 214, *et seq.* suis auctor est ut absterui sint, 217. adversus hostes pergit, 220.

ad pugnari se comparat, 221. captivos Assyrios interrogat, *ibid.* Araspam redeuntem excipit, 223. exercitum suum instruit, 224, *et seq.* suos ad virtutem hortatur, 234. præliatus adversus maximas hostium copias, 237. dum Ægyptios urget, equo decidit, 240. non finit Ægyptios ampliùs à suis cædi, 241. illis ignoscit, *ibid.* *et seq.* Larisfam & Cyllenem illis habitandas dat, 242. Sardes capit, 243. Chaldæos prædæ cupidos multat, *ibid.* Cræsum ad se adduci iubet, 244. Sardes non vult diripi, 245. à diis ortus, & à puero ad virtutem exercitatus, 246. Cræso habere permittit uxorem & universam familiam, sed ei pugnas & bella adimit, 247. thesauros à Cræso accipit, 248. Abradatæ mortem rescit, *ibid.* eamque deplorat, 249. monumentum ipsi & Panthææ & eunuchis erigit, 251. à Cræso libellos opum accipit, 254. eos, qui in potestatem suam venerant, funditores facit, 255. multas regiones subigit, *ibid.* Babylonem rursûs adit, *ibid.* suis cavet à Babyloniorum incurfione, *ibid.* ipsius de obsidendâ Babylone consultatio, 257. fossam circa Babylonem agit, ac turres erigit, 258. Babylonem capit, & quo artificio, *ibid.* *et seq.* curat ut Babylonii agros colant, 262. majestatem regiam ut sit consequutus, 263. aditum se convenire volentibus præbet, *ibid.* sacrificat Vestæ, Jovi, aliis, 267. eunuchos censet corpori suo custodiendo aptissimos, & quare, *ibid.* Persas sibi satellites legit, 249. hortatur suos ad liborem, temperantiam & fortitudinem, 270. stabile imperium constituit, 276. equorum & canum curam quibus commiserit, *ibid.* quid quisque ex suis possit, noverat, *ibid.* curat ut sui frequenter sibi ad portas adsint, 278. suorum pietatem sibi utilem credit, 279. suos blanditiis demulcet, 282. vestitum Medicum sibi & suis aptat, 283. servos ut habuit, *ibid.* quo pacto se gesserit erga eos, quos sibi subjecerat, 284, *et seq.* ipsius benignitas, *ibid.* plurima suis largiebatur, 285. pater adpellatus, 292. opes suas Cræso demonstrat ab amicis promptè collectas, 293. diis inservit & amicos dicit, 294, *et seq.* medicos colligit & medicamenta præparat, 295. cupiebat potius à suis amari, quàm ut sui se invicem anarent, 296. quo pacto è regiâ provectus est, *ibid.* suis vestes & saga donat, 297, *et seq.* sacrificat, 301. quando eum sui primum venerati sunt, 298. factâ re sacrâ ad epulum victoriæ amicos invitat, 306. quomodo convivas collocat, 307. à Gobryâ laudatur, 308. cur Chrysaentem Hyltæpæ prætulit, *ibid.* jocatur in re connubiali, 310, *et seq.* suis varia dona impertit, 311. ordinis valde studiosus, 314. præcipue in castris, *ibid.* Cyaxarem adit, 316. qui ei filiam suam offert, *ibid.* Persam adit, ubi à Cambyse perpetuò Persis devinctur, *ibid.* *et seq.* Cyaxaris filiam uxorem ducit,

ducit, 318. Satrapas mittit ad nationes subactas, 319. quid eis injunxerit, 320, & seq. equos veredarios disponit, 322. quàm numerosum exercitum habuerit, *ibid.* quas provincias subegerit, *ibid.* quibus locis hyeme, vere, æstate degerit, 323. omnibus carus, *ibid.* ipsius in Persiam postremus adventus, *ibid.* divinitus de morte monetur, 324. diis sacrificat, *ibid.* regnum inter duos filios partitur, 326. illòsque sanctè monet, *ibid.* & seq. corpus suum vult terræ reddi, 329. prohibet nè quis corpus suum post mortem videat, *ibid.* moritur, 330. Ipsius regnum quantum, *ibid.* post mortem ipsius filii dissident, urbes & nationes deficiunt, *ibid.*

Cyri cum patre Cambyse dissertatio de munere imperatorio rectè obeundo, 33, & seq. cum Cyaxare colloquium de militum armis, 52. Oratio ad exercitum suum in Mediam profectum, 67, & seq. ad milites suos jam dimicaturos cum Assyriis, 109. ad eosdem post pugnam, 118. ad exercitum congressurum cum copiis confederatis Cræsi aliorumque principum, 126. ad cohortium præfectos, fugatis jam copiis confederatis, 130. ad eosdem de parando equitatu Persico, 132. ad captivos quosdam, 138. ad milites post reditum Indorum in Lydiam missorum, 214, & seq. ad duces ante pugnam cum Cræso, 234, & seq. ad Persarum feriorumque principes, post captam Babylonem, 264. ad *suos* Persicos, 270, & seq. ejus epistola ad Cyaxarem, 144. ejus jam moribundi oratio, 324. ejus instituta de imperio suo rectè administrando, 276, & seq. de itinere regio expediendo, 313. de castris metandis, 314. cum Cræso ejus colloquium de beneficentiâ & liberalitate, 292. ejus precatio, de morte instante admoniti, 324. ejus imperium quosnam habuit limites, 322, 323.

D

Daiphames cunctanter Cyrum adit, 300
Desidia facit ut corpora & mentes malè se habeant, 270
Dii in omnibus consulendi, 42, 48. omnia norunt, *ibid.*
Diligamur ut à nostris, quid faciendum, 42
Divitum molestiæ, 305, & seq.
Docentur aliter adulti atque pueri, 45
Dolabra, falx, farculum, ligo, in bello necessaria, 219

E

Ecbatanis æstate degebat Cyrus, 323
Equestrès copię noctu tumultuose, 108
Equi camelos fugiunt, 238. veredarii, 322. qui iter volatu gruum celerius concitant,

ibid. equos Assyriorum Persis dari cupit
Cyrus, 204. equus multum valet oculis & auribus, 136.

Eunuchi corporibus regum custodiendis aptissimi, 268
Exercitui via facillima, celerrima, 83. exercitus Cyri sollicitus ob immensam Assyriorum multitudinem, 214. exercitus nunquam debet esse otiosus, 39, & seq.

F

Fabri tignarii, ærarii, & futores, usui in bello, 219
Falx, &c. in bello necessaria, *ibid.*
Fames & frigus adversarii potentissimi, 201
Forum castrense non violandum, 131. liberale apud Persas, 5. ipsius divisio, *ibid.*
Fratrum concordie fructus, 327, & seq.
Fuga in bello quàm damnosa & ignominiosa, 111 & seq.

G

Gadatas ad Cyrum deficit, 171. de agro suo sollicitus, 172. proditur à quodam ex suis, 178. in insidias delabitur, 179. vulneratur, *ibid.* Cyro gratias agit, 282. fortunam suam deplorat, 185, & seq. munitis castellis Cyrum comitatur, 186. machinam se fabricaturum pollicetur, 203. domui Cyri præest, 307.
Gobryas ad Cyrum venit, 149. queritur de crudelitate Assyrii, *ibid.* & seq. ipsius filium Assyrius occidit, 150. Cyrum orat, ut filii necem ulciscatur, 151. magnificè Cyrum & suos excipit, 162. cum Cyro cœnat, 163.
Græci tributum Cyro pendunt, 253. perfidè à Persis habiti, 331. Græci milites in pretio, 331.
Greges pastoribus suis obsequentiores, quàm homines magistratui, 1

H

Hippocentauri, 136
Homo animantium optimus & gratissimus, 306
Honorati ad portas, 276
Hostium copię quantæ sint explorandum, 51
Hyrcanii sese Cyro offerunt, 136, & seq. cum ipso fœdus ineunt, 123. ipsi præeunt, 123. ad ipsius castra transcunt, 126.
Hyrcanius enicitur, ut Medi apud Cyrum maneat, 159
Hyrtaspas Cyri sententiam adprobat, 131. exercitum in Phrygiam Helleponto finitimam ducit, 253. Gobryæ filiam in matrimonium ducit, 311.

I

Ignis in bello ubi excitandus, 107
Imperare res difficillima, 1. opus arduum, 35
Imperatoriâ de re precepta, 37, & seq. 45, 47, & seq.
Imperator nomina suorum tenere debet, 171.

sibi subjectis pejor esse non debet, 272.
nunquam debet armis destitui, 271. impe-
ratoris boni munus, 164.
Imperium parari potest audaciâ solâ, retineri
verò non sine temperantiâ, continentiâ, &c.
271
Indi Cyro subjecti, 3. eorum rex legatos mit-
tit ad Cyaxarem, 76. Cyro pecunias mittit,
211. has qui adulerant à Cyro in Lydiam
mittuntur, *ibid.*
Ingrati apud Persas multantur, 6
Judicandum secundum leges, 17

L

Labores fortibus sunt obsonii loco, 272
Leges eos flere cogunt, quos ad justitiæ cultum
crudiunt, 63
Leomithres suos Ægyptio dat obfides, 331
Liberorum institutio, 273
Lux clarissima Cyro & exercitui cælo data,
125
Lydi à Cyro devicti, 3

M

Magi quando constituti ad sacrificia, &c. 279
Mandane Aftyagis Medorum regis filia, Cyri
mater, 4
Matrimonium Cyrus sine parentum consensu
contrahere respuit, 316
Medi volunt cum Cyro manere, 159. Cy-
axari dant munera, 196. eorum erga Cy-
rum studia, 124.
Megabyzus Arabiæ satrapa, 319
Mercatores in bello, & quid illis prescribatur,
219
Metus supplicium gravissimum, 50
Miles obediens laudandus, contumax punien-
dus, 41, & *seq.*
Militaribus exhortationibus quid tribuendum,
113
Milites non ex civibus eligendi, sed undique,
66. militum malorum remotio quàm utilis,
67
Modestia, &c. eorum qui ad Cyri regiæ por-
tam versabantur, 280, 281.
Molæ manuales parandæ, 218
Morti somnus simillimus, 328, & *seq.*

O

Obsonia acida, acria & salsa sunt in bello po-
tiora, 218. obsonii loco fortibus sunt la-
bores, 272
Ordo Cyri exercitûs in itinere, 220, & *seq.*
ordo in ejusdem agmine eximius, 313.

P

Panthea Abradatæ Suforum regis uxor, à

Cyro capta, 153. ad Araspâ adamatur, qui
ei vim minatur, de quo per Eunuchum
Cyrum certiozem facit, 156, 206, & *seq.*
curat ut Abradatæ maritus ad Cyrum de-
ficiat, 209, & *seq.* maritum ornat, 228.
quo occiso, sese jugulat, 250.
Parentum magistratui, 274, & *seq.* sponte,
275.
Pastoris et regis similitudo, 292
Peccat qui per ignorantiam, ei ignoscendum, 93
Pecuniæ in bello necessaria, 77
Persæ apud matres non educantur, 4. eorum
de pueris instituta, 6. de ephebis, 7. de adul-
tis, 8. de senioribus, *ibid.* natio in 12 tribus
distributa, 5. eorum temperantia, 6, 164,
& *seq.* in venatione abstinentia, 7. arma, 8.
numerus, 9. rex sæpè venationem exit, 7. re-
gio montosa, 10. Persæ in Scholis Justitiæ
instituti omnium honorum sunt capaces;
qui verò non ita instituti sunt, ab honoribus
arcentur, 4, & *seq.* osculantur cognatos
abeuntes, vel quos ex aliquo temporis inter-
vallo conspiciunt, 28. apud eos ætatum
initia & fines, 6, 8, & *seq.* eis panis est pro
cibo, hasturtium pro obsonio, aqua pro
potu, 6. Persæ equites præstantissimi, 242.
eis non licet ritibus aureis uti, nisi sibi illa
à rege data sint, 295. Persis sibi satellites
legit Cyrus, 269. Persæ degeneres, Cyro
mortuo, 330. *vide Asiatici.*
Pharnucus Phrygiæ et Æolidis satrapa, 319
Pheraulæ indoles, 306. cum eo deliberat Cy-
rus de proeundi ratione, 297. ejus studium
in parendo mandatis Cyri, 302. Sacam di-
tat, 305. divitibus temnit, 306, & *seq.*
Phœnicæ à Cyro subacti, 3. Phryges itidem
utrique, *ibid.*
Phrygiæ rex capitur, 253
Pompa Cyri è regiâ prodeuntis, 296, & *seq.*
Potu ac cibo commoveri belluinum, 163
Prædæ intentus, non miles, sed sarcinarius
calo, 127
Præmia largiendi ratio qualis optima, 66
Princeps bonus, lex oculis prædita, 279
Proventûs cura non negligenda, 277
Prudens sit, qui prudens dici vult, 41

R

Regio incolas habens, magni pretii possessio,
137
Regis boni & pastoris boni opera similia, 292.
regum multi sunt oculi, multæ aures,
291. regis filius, frater, oculus, qui, 321.
Religio omnia præcedat, 48

S

Sacæ cum Cyro non convenit, 13, & *seq.* con-
venit, 18.
Sacæ & Cadusii Assyrio infensi, 165. alacriter
cum Cyro militant, 171.

Sacæ

Sacæ & Pheraulæ mutua dona,	302, & seq.
Sacrificia varia Cyri,	301
Sambaulas deformem amat militem, quod strenuus esset,	67, & seq.
Sardes à Cyro capiuntur, 243. qui non vult eas diripi,	245.
Satrapæ à Cyro instituti,	318
Servi quomodo à Cyro habiti,	283
Silentium in bello necessarium,	175
Somnus morti simillimus,	328, & seq.
Speculatores Cyri,	220
Stratagemata varia,	45, 46, & seq.
Subiectis sibi omnibus qui simul succentet, minùs consultè se gerit,	192
Sues in protegendâ sobole animosæ,	121
Suis vere debebat Cyrus,	323

T

Tigranes maximus natu Armenii regis filius, 85. patrie capto, ad Cyrum ultro accedit, <i>ibid.</i> patris causam agit, 87, & seq. ipsius præceptor à patre occisus, 93. præclarum uxoris responsum, 95.	
---	--

Tanaoxares Cyri filius Medorum, Armeniorum et Cadusiorum Satrapa constituitur à patre morituro,	326
Tonitru dextrum bonum omen,	232

U

Venatio quantum ad rem militarem addiscendam,	7, 281
Venenis plurimi apud Persas extingui solent,	333
Verecundi quæ palam, moderati etiam quæ occultè fiant, turpia fugiunt, 280. verecundi pluris sunt quàm inverecundi, <i>ibid.</i>	
Vexillum Persicum quale,	233
Via facillima, celerrima,	82
Vim vi repellere justum,	32
Virtus ad ardua ducit, 65. laudata crescit, 32. virtute præstare, optimum præsidium, 273. virtutis expers aliis virtutem indere nequit, 277. virtutis fructus quærendus, 31.	
Vita non fugâ, sed virtute servatur,	117
Urbes magnæ præstantissimos habent artifices,	286

INDEX Locorum Novi Testamenti à Xenophonte lucem fenerantium,
Collectore GUL. BOWYER, Typographo meritissimo.

MATT.

- CAP. I. 18. Μνηστειβίσις γὰρ, *neptre*,
p. 109.
— III. 9. μὴ δόξετε λέγειν, i. e. μὴ λέγετε.
Vid. et Luc. VIII. 18. Act. XVI. 13. p. 3.
— 7. ἐρχόμενοι ἐπὶ τὸ βάπτισμα, i. e. ἐνεκα
τοῦ βαπτισθῆναι—p. 5.
— IV. 3. εἶπε, *jussit*, p. 81.
— 16. τοῖς καθημένοις—*φῶς*, ἀντίτειλεν αὐ-
τοῖς—p. 15.
— V. 6. διεψώντες τὴν δικαιοσύνην, p. 152,
265.
— V. 17. καταλύσαι νόμον,—p. 205.
— VIII. 4. τὸ δῶρον, *ILLUD donum quod*—
p. 86.
— IX. 18. Ὅτι post verba dicendi, et pas-
sim, p. 162.
— XI. 2. πέμψας—*εἶπεν*—p. 27.
— XIV. 4. ἔξιστί σοι ἔχειν αὐτήν,—
p. 30.
— XVIII. 19. γενήσεται αὐτοῖς, *consequen-
ter*—p. 143.
— XXIII. 34. ἐξ αὐτῶν μαστιγῶσι TE,
sub *τινάς*—p. 79.
— XXVI. 24. υἱὸς ἀνθρώπου ὑπάγει, *peritit*
—p. 181.
— XXVII. 23. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν,
quodnam—p. 155.
— XXII. 36. ἐντολὴ μεγάλη pro μεγίστη,
—p. 245.
— XXI. 21. οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς—
p. 259.
— XXVI. 15. ἔστησαν, *appendunt*—
p. 294.
— XXVI. 50. ἐφ' ᾧ παρῆι, p. 319.

MARC.

- II. 23. ἤρξατο εἰς ποσίν, et
— VI. 7. ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστείλλειν,—
p. 3.
— II. 1. δι' ἡμερῶν, *multis interjectis diebus*,
p. 28.
— VII. 18. τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον,—
p. 39.
— VII. 25. ἮΣ εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς,
p. 15.
— X. 26. καὶ τίς δύναται, inter. *Ecquis?*
p. 39.
— XII. 38. στολή, non vox Hellenistica,
p. 10.
— XIV. 54. φῶς, *ignis*, p. 261.
— XV. 44. ἰδαύμασιν εἰ ἦδη τίθηκε,
p. 142.

LUCAS.

- I. 55. πρὸς τοὺς πατέρας, τῷ Ἀβραάμ,
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, constructione sub-
ito variata, p. 268.
— II. 50. τὸ ῥῆμα, *sermo*, p. 310.
— II. 15. οἱ ἀνθρώποι οἱ ἀνομίαις, p. 24.
— IV. 27. ἐπὶ Ελισαίου, *atque Elisaei*,
p. 308. Act. XI. 28,
— V. 4. ἰσαύσατο κελῶν, p. 14.

- Cap. V. 14. παρήγγειλεν μηδενὶ εἰπεῖν—ἀλλὰ
δεῖξον, p. 28.
— VIII. 18. ὁ δοκεῖ ἔχειν, i. e. ὁ ἔχει, p. 3.
— X. 6. ὁ υἱὸς εἰρήνης, artic. indefinite,
p. 139.
— XIII. 9. Κἄν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰ δὲ
μῆγε—post καρπὸν sub. ἀθήσεις, p. 140.
— XIV. 31. ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντήσαι,
pro μετὰ, p. 48.
— XVI. 21. ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες, p. 333.
— XIX. 4. προδραμῶν ἔμπροσθεν, p. 126.
— XX. 10. ἐν καιρῷ ἀπέστειλε, *tempore
opportuno*, p. 19.
— XX. 20. ῥῆμα—*λόγος*, p. 310.
— XX. 27. οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ
εἶναι, p. 64.
— XX. 29, 30. γυναῖκα λαμβάνειν, p. 310.
— XXI. 34. αἰφίδιος ἐπιστῆ ἡ ἡμέρα, adj.
pro adv. p. 177.
— XXIV. 17. σκύθρωψί, non vox Hel-
lenistica, p. 22.

JOANNES.

- I. 11. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν
οὐ παρέλαβον, *tamen*, p. 264.
— I. 18. ἐκείνος ἐξηγήσατο mysteria ejus
edocuit, p. 147.
— I. 18. ὁ ἄν εἰς τὸν κλῆρον τοῦ πατρὸς,
p. 264.
— IV. 7. δὸς μοι πειν, p. 138.
— IV. 43. ἀπῆλθεν εἰς τὴν, *scilicet*, p. 6.
— V. 36. τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐδικάει—αὐτὰ τὰ ἔργα
p. 244.
— VI. 65. δέδοται EK τοῦ πατρὸς, p. 320.
à patre.
— VI. 66. ἐκ τούτου, *ex eo tempore*, et *ex
ca causa*, p. 36.
— VIII. 44. ὁ ψευστὴς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ,
p. 25. *scilicet*. ψεύθους, *ex nomine ψεύστης*,
sub quo latet.
— X. 25. τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιῶ—ταῦτα μαρ-
τυροῦ, p. 336.
— X. 27. τὰ πρόβατα ἀκολουθοῦσί μοι,
neutra plur. cum verbo plur. p. 284.
— XIII. 10. οὐ χρεῖαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας.
pro εἰ μὴ, p. 264.
— XV. 7. αἰτήσασθαι, καὶ γενήσεται ὑμῖν,
consequimini, p. 143.

ACTA APOST.

- I. 4. ἠκούσατέ μου, *à me*, p. 28, 33, 34.
— I. 21, 22. Ἐγχεβαλον, p. 149.
— I. 11. Ἄνδρες Γαλιλαῖαι, p. 54.
— II. 27. εἰς ἄδου, sub. οἶκον, p. 70.
— III. 13. ἰδὼνας τὸν παῖδα αὐτοῦ, i. e.
υἱόν, p. 10.
— III. 21. ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δεῖξασθαι, non
frequente δὲ, p. 142.
— IV. 15. συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους, sub.
βουλὰς, p. 197.
— V. 32. Καὶ τὸ Ἡνεῦμα δὲ τὸ ἄγιον,—καὶ
δι, *quinetioque*, ut et 2 Tim. III. 12. p. 41.
— VI. 2. δικακίῃ τραπέζις, *videlicet*, p. 247.

- Cap. VII. 34. ἰδὼν εἶδον, p. 189, 309.
- VIII. 27. εὐ οὐχὸς, δυνάστης Κανδάκης, praefectus regius, licet non exfectus, p. 251.
- X. 20. ἀλλ' ἀναστάς κατὰβηθι, itaque, quin, p. 32.
- X. 33. καλῶς ἐποίησας παραγεγόμενος, p. 21.
- XI. 2. οἱ εἰκ περιτομῆς, p. 236.
- XII. 20. τρέψασθαι. αὐτῶν τὴν χάριν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς, sub. χάρις, p. 8.
- XVI. 13. εὖ ἐνομίξασο προσευχῇ εἶναι, pro οὐ ἦν, p. 3.
- XIX. 35. p. 109.
- XX. 3. Ποίησας μῆνας τρεῖς—μέλλοντι ἀνάγεισθαι, pro ποιήσαντι, p. 206.
- XX. 11. Ἀναβάς δέ, καὶ κλάσας—αὐτὰς ἐξῆλθεν, tunc, p. 275.
- XXIV. 23. ἰσηρετέιν, res necessarius subministrare, p. 36.
- XXVI. 3. γνώσων ὄντα σε, accus. absolute ponitur, p. 189.
- XXVI. 8. τί ἀπίστον κρίνεσαι—εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει, quod, p. 258.
- XXVIII. 14. ἐρχεσθαι, proficisci, p. 206. ROM.
- I. 30. ὑβριστής, insolenter injurius, p. 209.
- III. 28. λογιζομένα, persuasissimum habeo, p. 35.
- X. 5. αὐτὰ—refer ad ἐντάλματα τοῦ νόμου, p. 187.
- XII. 3, 16. μὴ ὑπερθερονῆν, p. 24. I COR.
- IV. 6. ἵνα μὴ φουσιῶσθε, in indic. p. 47. & 13.
- X. 33. πάντι πᾶσιν ἀρέσκω, p. 295.
- XV. 15. ἐμαρτυρησάμεν κατὰ Θεοῦ, de Deo, p. 9. 2 COR.
- II. 13. ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν, p. 6.
- IV. 17. παρυστικά—ἐλαφρον τῆς ἐλίψεως, p. 31.
- XIII. 4. εἰ ἰσαυράθω—ἀλλὰ ζῆ, tamen, p. 322. GALAT.
- III. 7. 9. οἱ ἐκ περιτομῆς, p. 236. EPHES.
- II. 1. Hyberbaten, p. 149.
- II. 18. προσαγωγὴν πρὸς τὸν πατέρα, p. 12.
- IV. 13. τελειὸς ἀνὴρ, p. 4.
- V. 33. ἢ δὲ γυνὴ ἕξ φαρῆται τὸν ἄνδρα, sub. ἐράτω, p. 16, 183. PHILIPP.
- I. 9. μάλλον καὶ μᾶλλον, p. 263.
- I. 23. μάλλον κερύσσου, ib. COLOSS.
- II. 5. Εἰ δὲ—ἀλλὰ, tamen, p. 322.

- I THESSAL.
- Cap. V. 14. ἀτάκτους, p. 279. I TIM.
- I. 3. ἵνα παραγγείλης, sub ὅτω πείσων, p. 16.
- I. 20. ἂν ἴσθιν Ἰμείναιος, & 2 TIM. I. 15. p. 305.
- II. 9. καὶ τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίᾳ, p. 280.
- II. 15. σωθήσεται—ἐὰν μείναισιν ἐν πίστει, p. 253.
- IV. 15. Ταῦτα μελέσα, p. 7.
- V. 21. διαμαρτύρομαι, adhibitis testibus denuntio, p. 235.
- V. 9. μὴ ἐλάττον ἐτῶν ἐξήκοντα γηγεῖναι, p. 8. 2 TIM.
- II. 4. ἵνα προστολογήσαντι ἀρέσῃ, p. 110. Ad HEBRÆOS.
- VI. 14. ἢ μὴν, p. 125.
- VIII. 11. ἕως μεγάλου αὐτῶν, conditione, p. 191.
- XII. 7. ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός, p. 245. versatur.
- XII. 17. οὐχ εὖτε τόπον μετανόιας, p. 2. Ep. JACOBI.
- I. 17. Πᾶσα δόσις, &c. Hexameter, ut Cic. Dion. Hal. Quintil. &c. p. 291. I PETRI.
- III. 18. προσάγειν τῷ Θεῷ, p. 12. 2 PETRI.
- II. 11. ὅπου ἄγγελοι—μειζόνες ὄντες ἐὸ φέρουσι, cum tubercas, p. 312.
- I. 5. καὶ αὐτὸ τοῦτο, sub. διὰ, p. 28. JUDE.
- 8. σάρκα μὲν—κυριότητα δὲ, p. 2.
- 15. ἀσεβείας—ἀσεβείας—ἀσέβησαν, p. 333. APOCAL.
- VIII. 4. ἀνίβη ὁ καπνὸς ταῖς προσεοχαῖς τῶν ἁγίων, sub. συν, p. 19. Nom. absolute, Matt. XII. 36. Luc. XXI. 6. John VI. 39. et passim, p. 51. Compar. pro superl. Matt. XI. 11. XVIII. 1. I Cor. XIII. 13. p. 120. Eὶ utinam, p. 208. Vid. Luc. XII. 49. XI. 42. XXII. 42. Eὶ δὲ μὴ, p. 266, 329. ἵνα, ut, cum indicativo, I Cor. IV. 6. p. 47. αὐτὸς redundat post verba. Matt. IV. 16. VIII. 1. Marc. VII. 25. p. 15. ἐξ αὐτῶν προ τινὲς ἐξ αὐτῶν, Matt. XXIII. 34. Luc. XI. 49. XXI. 16. & passim. ἢ τει τὸν Κουάζερην τῶν νεωτέρων, p. 79. ὅτι redundat post verba dicendi, p. 162. Verbo participium ejusdem originis additur, Heb. VI. 14. Act. VII. 34. Matt. XIII. 14. Mar. IV. 12. p. 189.

ERRATA.

Page 9.	Not. 2.	pro p. 6.	lege p. 3.
12.	3.	c. 3.	c. 2.
46.	1.	p. 85.	p. 42.
56.	2.	p. 14.	p. 8.
60.	2.	p. 35.	p. 23.
67.	1.	p. 5.	p. 3.
ibid.	1.	p. 33.	p. 17.
77.	2.	p. 45.	p. 29.
108.	1.	p. 124.	p. 80.
117.	1.	p. 134.	p. 87.
121.	1.	p. 25.	p. 16.
122.	1.	p. 42.	p. 28.
125.	3.	p. 142.	p. 71.
128.	3.	p. 133.	p. 85.
140.	1.	p. 16.	p. 10.
141.	1.	p. 40.	p. 26.
146.	1. <i>post</i>	lib. 2.	p. 83.
149.	1.	<i>Nerighissoro: lege de quo vide sis p. 119.</i>	
153.	1. <i>pro</i>	p. 41.	lege p. 27.
155.	1.	p. 135.	p. 87.
156.	1. <i>post</i>	lib. 3.	p. 105.
158.	3. <i>pro</i>	p. 42.	p. 28.
160.	1.	p. 235.	p. 148.
164.	con. <i>post</i> <i>occurrere, lege cujus exempla supra</i>		

paulò, p. 140 & 158, notavimus.

Page 170. Not. 1. *post* p. 1051. *lege* Vide quæ notavimus p. 120.

Page 177.	Not. 4.	pro p. 256.	lege p. 162.
189.	5.	p. 187.	p. 147.
193.	3.	p. 120.	p. 122.
197.	3.	p. 118.	p. 120.
ibid.	2.	p. 65.	p. 64.
ibid.	2.	ibid.	p. 65.
ibid.	3.	p. 118.	p. 120.
201.	3.	p. 123.	p. 125.
208.	con.	p. 29.	p. 19.
212.	3.	p. 123.	p. 125.
213.	1.	p. 62.	p. 40.
ibid.	1.	p. 86.	p. 56.
214.	3.	p. 241.	p. 214.
249.	1.	p. 154.	p. 153.
253.	4.	p. 239.	p. 151.
254.	3.	p. 162.	p. 117.
255.	con.	p. 118.	p. 120.
270.	2.	p. 418.	p. 268.
285.	4.	p. 122.	p. 124.
300.	1.	not. 2.	not. 1.
307.	2.	p. 36.	p. 64.
326.	4.	p. 159.	p. 158.

XENOPHONTIS

DE

CYRI INSTITUTIONE.

LIBER PRIMUS.

SUBIIT aliquando nos cogitatio, quot Democratix ab iis everfæ fuerint, qui alio quodam reipublicæ ftatu, potiùs quàm populari, uti vellent; quotque item Monarchix, quotque Oligarchix à populo jam fublata: et quot tyrannidem adgreffi, eorum alii quidem vel ftatim prorsùs fint *de imperio* dejecti, alii verò, fi modo imperium, quantumcunque id *tandem* fuerit ad tempus, retinere valuerint, in admiratione fint, tanquam qui et fapientes fuerint et felices viri. Quin et multos animadvertiffè videbatur, quorum alii quidem in privatis ædibus famulos vel complures, alii verò perpaucos haberent; cùm tamen iidem domini nè his quidem paucis in omnibus poffent uti obedientibus. Ad hæc autem cogitabamus, et bubulcis in boves, et in equos illis, qui eos pascunt, effe imperium, omnéſque adeò paftores qui vocantur, poffe eorum, quibus præſint, animalium dominatores jure exiftimari: atque videre videbatur greges hoſce omnes libentiùs paſtoribus parere, quàm principibus ſuis homines. Greges enim illi et pergunt quocunque eos paſtores dirigant, et per ea pascuntur loca, in quæ eos dimittant, et ab iis abſtinent, à quibus eos arceant: quinetiam fructibus, qui ex eis proveniunt, paſtores ità, ut ipſi voluerint, uti ſunt. Jam verò nullum unquam gregem adverſus paſtores coiviſſe accepimus, quò vel minùs eis pareret, vel fructu uti non permitteret; imò etiam omnibus aliis infeſtiores ſunt greges, quàm iis, qui et in eos imperium habent, et ex iis capiunt commoda: homines verò contra nullos magis confurgunt, quàm quos imperium in ſe moliri ſenſerint. Hæc igitur cùm in animo verfaremus, ità de iis ſtatuímus, eà effe hominem naturà, ut facilius illiſt aliis omnibus animantibus, quàm hominibus, imperare. Sed poſtquam cogitavimus Cyrum exſtitiffè Perſam, qui permultos quidem homines, permultas civitates, permultasque nationes ſibi habuerit obſequentes, tum verò mutatâ ſententiâ coacti ſumus exiſtimare, quod imperare hominibus neque in impoſſibilem ſit neque difficilem factu numero, modò quis peritè id agat. Cyro certè quidem novimus libenter paruiſſe alios, qui complurium dierum, alios, qui etiam menſium, iter ab eo diſtarent, alios item, qui nullo unquam tempore illum adſpexerant, alios demum, qui benè noverint nè fore quidem ut viderent; ac nihilominus tamen ei obedire voluerunt. Is etenim uſque adeò cæteris regibus antecelluit, tum iis qui paternos principatus accepiffent, tum iis qui ipſi per ſe acquiſiſſent, ut Scythia quidem, quamvis permagnus ſit Scytharum numerus, nullam aliam gentem ditioni ſuæ ſubjicere poſſit, ſatis verò ſibi ducat, ſi in ſuam imperium tenere perfeveret; et Thrax in Thracas, et Illyricus in Illyricos; quod ipſum de reliquis itidem nationibus audi-

mus: nam in Europâ quidem gentes etiam nunc suis aiunt legibus vivere et minimè confociatas esse: Cyrus autem, cùm nationes Asiæ suis similiter legibus utentes accepisset, cum exiguâ Persarum manu profectus, Medis Hyrcaniisque non invitis præfuit: subegit verò Syros, Assyrios, Arabas, Cappadocas, Phrygas utroque, Lydos, Caras, Phœnicēs, Babylonios: imperavit etiam et Bactriis et Indis et Cilicibus; et Sacis itidem et Paphlagonibus et Mariandynis, aliisque compluribus gentibus, quarum nè nomina quidem quis possit referre. Atque Græcos Asiā incolentes, Cyprios quoque et Ægyptios, cum ad mare descendisset, in potestatem suam redegit. His igitur imperavit gentibus, quibus neque cum ipso, neque inter se, lingua erat communis: et tamen potuit tantum terrarum *nominis* sui terrore pervadere, ut omnes percelleret, nemōque adversus ipsum quidquam moliretur: ac tantum omnibus gratificandi sibi desiderium injicere valuit, ut semper ipsius arbitrio regi cuperent. Tot autem nationes *sibi* devinxit, quot vel percurrere operosum fuerit, quocunque quis ire à regia cœperit, sive ad orientem, sive ad occidentem, sive ad septentriones, sive ad meridiem. Nos quidem certè, cùm sit hic vir admiratione dignus, dispeximus, quo tandem genere ortus, quali præditus ingenio, quâve institutus disciplinâ, aded in hominibus imperandis excelluerit. Quæcunque igitur de illo et audivimus et percipisse videmur, hæc enarrare conabimur.

AC Cyrus quidem patre natus esse dicitur Cambyse, Persarum regem: (Cambyses autem hic Persidarum genere natus erat; at Persidæ à Perseo nomen habent;) matre verò consentitur fuisse Mandane; quæ quidem Mandane erat Astyagis, Medorum regis, filia. Fuisse autem Cyrus naturâ fertur, atque hoc etiam tempore à barbaris decantatur, specie quidem pulcherrimus, animo verò humanissimus, disciplinæ studiosissimus, et honoris cupidissimus: aded ut laudis gratiâ laborem omnem perferret, omnèque adiret periculum. Animi certè indole ac formâ tali ornatus fuisse traditur: quinetiam secundum Persarum leges institutus est. Hæ autem leges à curâ publici commodi initium sumere videntur: nec eodem modo, quo pleræque civitates, curam illam auspicantur. Etenim plurimæ civitates unicuique liberos suos, prout ipse voluerit, educare permittentes, atque ipsis senioribus pro arbitrio vitam agere, eis præscribunt nè furerentur, nè rapiant, nè in domum aliquam vi ingrediantur, nè quem injustè percutiant, nè adulterium committant, nè magistratûs imperium detrescent, et reliqua itidem his consimilia: quod si quis in horum aliquo delinquat, pœnas in eum statuerunt. At Persicæ leges *hoc* advertentes, diligenter curant ab initio tales nè sint cives, qui pravam aliquam fœdâmvē rem appetant. Curant autem hoc modo: Est illis forum quod vocatur Liberale, ubi et regia, et aliæ magistratuum ædes sunt extructæ. Hinc venalia quæque, et circumforanei atque eorum clamores et ineptiæ alium in locum sunt rejectæ; nè horum turba cum decore illorum ordine, qui sunt instituti, misceatur. Est autem hoc ipsum forum, ad palatia situm, in quatuor partes divisum; quarum una pueris est attributa, altera ephebis, tertia viris, quarta iis, qui jam militares annos confecerint. Atque lege ad sua loca singuli horum adsunt, pueri quidem et viri, primâ luce; seniores verò, quando cuique commodum sit, exceptis diebus statutis, quibus oportet eos adesse. At ephebi cubant etiam ad palatia cum gymniciis armis, præter eos qui uxorem habent:

habent: hi autem nè requiruntur quidem, nisi denuntiatum fuerit, ut adsint; nec tamen sæpiùs abesse decorum est. Harum autem cuique partium duodecim sunt præsidēs; (nam et duodecim tribus Perfæ sunt divisi) et pueris quidem præfunt delecti quidam ex senioribus, qui optimos eos reddituri videantur: ephebis autem, ex viris, qui hos effecturi optimos existimentur: et viris, qui eos reddituri putenter paratissimos ad ea exequenda, quæ a summo magistratu constituta fuerint et imperata: sunt etiam seniorum præsidēs delecti, qui idèd præfunt, ut ipsi quoque sua persolvant officia. Quæ verò cuique ætati faciendâ præcipiantur, enarrabimus, quò magis perspicuum fiat, qualem adhibeant curam, ut cives sint quàm optimi.

Pueri igitur ad scholas ventitantes, in iustitiâ discendâ versantur; aiunt-que illos hujus rei causâ venire, quemadmodum apud nos qui literis discendis operam dant. Horum verò præsidēs maximam dièi partem in jure dicendo consumunt. Fiunt etenim inter pueros quoque quemadmodum inter viros, accusationes mutuæ, et de furto, et de rapinâ, et de vi, et de fraude, et de maledictione, et de aliis, uti par est. Quoscumque autem in horum aliquo deliquisse noverint, eos puniunt. Castigant etiam quoscumque injustè *alios* accusasse deprehenderit. Ac iudicium de eo quoque exercent crimine, cujus causâ homines quàm maximè quidem se invicem oderunt, in jus verò minimè vocant, *scilicet* ingratitude; et quemcumque cognoverint posse referre gratiam, qui tamen non refert, hunc etiam severè admodum puniunt. Arbitrantur enim ingratos et Deos imprimis, et parentes, et patriam, et amicos negligere. Ingrati autem animi vitium maximè comitari videtur impudentia: etenim hæc ad turpia quæque dux maxima esse videtur. Temperantiam quoque pueros docent: ad temperantiam verò discendam plurimùm id eos adjuvat, quod ipsos etiam seniores vident totos dies temperanter vitam agere. Docent porrò eos magistratibus parere: quam item ad rem multùm confert, quòd et seniores magno studio magistratibus obtemperare cernunt. In cibo etiam ac potu continentēs esse docent: ad quod item præstandum, id magnoperè conducit, quòd vident seniores ipsos non priùs ventris causâ discedere, quàm præsidēs eos dimiserint; quodque non apud matrem pueri, sed apud præceptorem, vescuntur, quando id eis præsidēs significârint. Ferunt autem domo pro cibo quidem, panem, pro obsonio, nasturtium: ad potandum verò, si quis sitiat, cothonem, ut de fluvio hauriant. Ad hæc sagittare discunt et jaculari. Et quidem ad sextum septimùmve ac decimum ætatis annum hæc agunt pueri: ex eo autem tempore ad ephebos abeunt. Hi rursùs ephebi hõ modo degunt:

Decem annis, postquam ex pueris excefferint, cubant quidem circa palatia, quemadmodum jam dictum est, cùm civitatis custodiendæ, tum exercendæ temperantiæ gratiâ: (videtur enim hæc ætas potissimùm curâ indigere) ac interdiu etiam magistratibus utendos se præbent, si quid agendum sit pro republicâ: et si tempus ità postulet, omnes circa palatia morantur: cùm verò rex venatum exit, id quod sæpiùs unoquoque mense facit, dimidiam custodiæ partem educit. Habeant autem exeuntes oportet arcus cum pharetrâ, ac copidem in vaginâ, vel securim: præterea scutum, et palta duo, ut et alterum emittant, et altero, si sit opus, comindè utantur. Idcirco autem venatui publicè dant operam, et rex, perindè ac in bello, se ducem eis præstat, venatúrque ipse, et, ut alii venentur, curam adhibet, quòd videtur hæc verissima esse bellicæ dis-

ciplinæ exercitatio. Etenim affuefacit diluculò surgere, et frigora calorèsq; perferre; itineribus quoque exercet atque cursu; necessarium etiam est feram, ubicunque occurrerit, sagittâ, jaculòque petere. Sæpè etiam acui animum in venatione necesse est, cùm valentior aliqua bestia contrâ sese objecerit: ferire enim propiùs accedentem oportet, et ab irruente cavere; adeòque haud facilè inuenias, quid in venatione desideretur eorum quæ fiunt in bello. Exeunt autem in venationem, prandium secum ferentes copiosius quidem, ut par est, quàm sit puerorum, alioqui simile. Ac dum venantur, nequaquam prandeant: sed si quid opus fuerit feræ causâ præstolari, aut aliter venationi immorari velint, prandium id cœnati, postridie rursùs ad cœnam usque venantur; amboque hos dies pro uno supputant, quòd unius diei cibum consumant. Hoc autem faciunt consuecendi causâ, ut, si quid facto opus fuerit in bello, id etiam præstare possint. Quicquid verò, qui hâc sunt ætate, venando ceperint, id hi obsonium habent; sin minùs, nasturtium. Si quis autem eos existimat injucundè, edere cùm nasturtium solum adhibeant ad panem, vel bibere injucundè, cùm aquam potent, recordetur is, quàm suavis sit maza panisque ei qui esuriens edit, et quàm dulcis sit aqua ei qui sitiens bibit. Ac tribus quæ domi manent operam consumunt tum in cæteris artibus, quas pueri didicerunt, colendis, tum in sagittis jaculòque mittendis; atque in his summâ contentione assiduè se exercent. Sunt etiam publica horum certamina, et præmia proposita: et in quacunque tribu plurimi sint peritissimi et fortissimi et fidelissimi, non modò eum, qui in præsentem eorum est præses, laude et honore afficiunt cives, sed illum etiam qui eos, dum adhuc pueri essent, instituit. Utuntur verò magistratus his qui remanent ephebis, si quid vel præsidio fuerit opus, vel investigandi fuerint malefici, vel comprehendendi latrones, vel etiam aliud quidpiam eorum agendum fuerit, quæ sunt roboris aut celeritatis opera. Hæc igitur agunt ephebi. Sed postquam hos decem annos compleverint, ad viros transeunt.

A quo autem tempore ex ephebis excefferunt, hi rursùs annos quinque et viginti ità degunt: Primum quidem, quemadmodum ephebi, magistratibus utendos se præbent, si horum quidquam postulet reipublicæ ratio, quæ per eos effici possint, qui et jam prudenti sint animo et integris adhuc viribus. Sicubi verò militatum exire oportuerit, non jam arcus, qui hâc ratione instituti sunt, nec palta in expeditione gerant; sed arma quæ ἀρχιμαχα vocantur, thoracem nimirum circa pectora, et scutum in sinistrâ, quemadmodum Persæ pingi solent; in dextrâ, gladium vel copidem. Et magistratus quidem omnes ex his constituuntur, præterquam puerorum magistri. At postquam hos quinque ac viginti annos exegerint, fuerint sanè hi annos amplius paulò quinquaginta nati: tunc verò transeunt in eorum ordinem, qui et sunt, et appellantur, seniores. Et seniores quidem hi non amplius extra patriam militant, sed domi manentes, tum publica omnia tum privata exercent judicia. Etiam cæpitum supplicia decernunt illi, iidemque magistratus omnes eligunt: ac si quis, vel inter ephebos, vel inter viros, in eorum aliquo deliquerit, quæ legibus constituta sunt, tribuum præsides unumquemque deferunt, et ex aliis qui voluerint. Seniores verò, re cognitâ, ordine movent: et qui ordine motus est, reliquum vitæ tempus infamis traducit.

Ut verò clariùs pateat universa Persarum reipublicæ ratio, paulò altiùs rem repetam; nunc enim, propter ante dicta, quàm paucissimis exponi poterit. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia: horum nemo lege

lege ab honoribus ac magistratibus arcetur, sed licet Persis omnibus ad publicas justitiæ scholas liberos suos mittere. Et quidem qui possunt liberos in otio alere, mittunt; qui non possunt, non mittunt. Iis autem, qui apud publicos magistros instituti sunt, licet inter ephebos juvenilem ætatem transigere; hæc verò ratione non edoctis interdictum est. Et qui inter ephebos continenter ea, quæ leges jubent, peregerint, his licet in virorum societatem transire, magistratumque ac honorum esse participes: qui verò contrà vel inter pueros vel inter ephebos tempus suum non exegerint, ad virorum classem non admittuntur: qui porrò inter viros vitam reprehensioni minimè obnoxiam degerint, seniorum ii in ordinem cooptantur. Ità igitur hi constituuntur seniores, qui omnis iter honesti confecerunt: estque hæc reipublicæ ratio, quâ utentes, putant se posse optimos evadere. Quin hoc etiam tempore testimonia extant et moderati eorum victus, et laborum, quos cibi digerendi causâ suscipiunt. Turpe enim hæc etiam tempestate apud Persas habetur exspuere, nasum emungere, et flatûs videri plenos: turpe item ducitur si quis ire quòquam conspiciatur vel meiendi, vel aliûs hujusmodi rea causâ. Hæc autem facerè non possent, nisi et modico uterentur victu, et humores laborando consumerent, ità ut ii aliò quopiam secederent. Et hæc quidem habemus, quæ de Persis omnibus dicamus: nunc Cyri res gestas, cujus gratiâ narratio instituta est, exponemus, à puritâ ejus initio sumpto.

Cyrus ad annos usque duodecim, aut paulò plus, hæc erat disciplinâ institutus, antecellitque omnibus æqualibus tum celeriter, quæ oporteret, discendo, tum præclare singula ac viriliter exequendo. Ex eo autem tempore filiam suam accersivit Astyages, ejusque filiam: hunc enim videre percupiebat, quòd pulchrum eum esse ac bonâ præditum indole audiret. Et venit ipsa Mandane ad patrem, Cyrus quoque filium secum perducens. Et simul ac pervenisset, Cyrusque Astyagem matris patrem esse cognovisset, continuò ut puer erat à naturâ pio erga parentes affectu, et eum amplexatus est, veluti si quis jam olim unâ educatus, jamque olim amans amplexaretur, et cum eum videret oculorum pigmentis, colore infricto, ascititiisque comis ornatum, ut Medorum ferebat consuetudo, (hæc enim omnia Medica sunt, et purpuræ tunicæ, et candyes, et torques ad collum, et armillæ ad manus; apud Persas verò domi degentes, hoc etiam tempore multò tum vestes sunt viliores, tum victus tenuiores) cum videret, ergo, avi ornatum, intuens in eum, O mater, inquit, quàm pulcher meus est avus! Matre verò eum interrogante, uter pulchrior ipsi videretur, paterne, an ille; respondit utique Cyrus, Persarum quidem, ô matur, longè pulcherrimus est pater meus, Medorum verò, quotquot equidem vidi cum in viis tum ad portas, multò formosissimus est hic meus avus. Astyages autem vicissim eum amplexatus, et pulchrâ stolâ induit, et torquibus armillisque honestavit atque ornavit: ac si quò equitaret, eum in equo, cui aureum esset frenum, circumducebat, quemadmodum et ipse proficisci consueverat. At Cyrus, ut qui puer erat elegantia honorisque studiosus, delectabatur stolâ; et cum equitare disceret, mirum in modum lætatus est: nam in Persiâ, eò quòd difficile est, tum equos alere, tum equitare, cum montosa sit regio, vel videre equum rarissimè datur. Cum verò cœnaret Astyages unâ cum filiâ & Cyro, vellètque puerum quàm suavissimè cœnare, ut domestica minùs desideraret, apponebat ei paropsidas omnifariæque condimenta et fercula: Ibi Cyrum dixisse ferunt, Quantum, ave, tibi est in cœnâ negotii, si tibi necessarium sit ad omnes vitas patellas manus extendere, et

epulas hæcæ omnigenas degustare! Quid? inquit Aftyages, Nonne hæc tibi videtur cœna multò elegantior quàm Persica? Cyrum autem ad hæc respondisse ferunt, Nequaquam, ave; sed longè simplicior apud nos ac rectior est ad explendam famem via, quàm apud vos. Nam panis et caro nos ad hoc deducunt: vos eodem quidem, quò nos, tenditis, sed per multas quasdam ambages fursum deorsumque vagantes, vix eò tandem pervenitis, quò nos jamdudum venimus. Verùm, ô fili, dixit Aftyages, haud ægrè circum hæc vagamur: sed et tu, si gustaveris, inquit, senties hæc esse suavia. At verò vel te ipsum, ave, aiebat Cyrus, hæcæ epulas fastidire video. Et Aftyagem interrogâsse *ferunt*; unde, fili, conjecturam capiens, hoc ais? Quòd te, inquit, video, cùm panem tegeris, nullâ re manum abstergere: cùm verò horum aliquid attigeris, statim ad mantilia manum purgas, quasi molestè admodum feras, quòd istis plena fuerit. Ad hæc subdidit Aftyages; si ergò ità, fili, sentis, carnibus saltem vescere, quò strenuus adolescens domum redeas. Simulque hæc locutus, multas ei tam ferarum quàm circum animalium carnes adferri jussisse perhibetur. Cyrus autem, cùm eam carniùm copiam vidisset: Num, inquit, ave, das mihi has omnes carnes, ut iis pro arbitrio utar? Profectò, inquit ille, *has* ego tibi *do*, fili. Ibi Cyrum aiunt inter avi ministros acceptas carnes distribuïsse, cùm simul hæc ferè unicuique diceret; Hoc tibi quidem *do*, quòd alacri animo me doces equitare: Tibi hoc, quòd paltum mihi dedisti: (nam hoc ego nunc habeo) Tibi verò, quòd avo præclarè servis: Tibi quoque, quòd matrem meam honore prosequeris: atque ità fecisse eum fertur, quoad omnes, quas acceperat, carnes distribuïset. Sacæ verò, inquit Aftyages, pincernæ, quem ego maximo in honore habeo, nihilne das? Sacas autem is et pulcher erat, et eoungebatur munere, ut eos, quibus Aftyage convento opus esset, adduceret, et, quos adducere minùs opportunum ipsi videtur, arceret. Tum Cyrus, ut puer nihil adhuc veritus, temerè interrogavit, Cur, ave, tanto istum in honore habes? Cui Aftyages dixit jocabundus, Nonne vides, inquit, quàm bellè quamque venustè pocillatoris munus obeat? Et horum sanè regum pincernæ vinum eleganter miscent, et perpolitè infundunt, ac tribus digitis phialam vehentes præbent, offeruntque ità, ut hausturo poculum commodissimè capiendum porrigant. At ille, jubeto, inquit, ave, Sacam mihi quoque poculum tradere, ut et ipse tibi potum bellè miscens te mihi, si possim, conciliem. Atque is dare jussit. Cyrus autem cùm accepisset, ità sedulo poculum eluit, quemadmodum Sacam fecisse viderat: jam etiam vultu ità composito, seriò venustèque quòdammodò phialam avo porrexerat atque tradidit, ut multum matri ac Astyagi risum concitaret. Atque ipse etiam Cyrus effusè ridens ad avum exiit, simulque eum osculans dixit, Periisti, Saca; ego te de munere dejiciam: nam et in cæteris pincernæ officio præclariùs, quàm tu, fungar, et vinum non ipse ebibam. Regum enim pincernæ cùm phialam tradant, aliquantum vini cyatho ex eâ haustum, in sinistram manum infundentes, absorbent: eâ quidem de causâ, ut, si venenum infuderint, nihil hoc ipsis proficit. Tum verò joculari pergens Aftyages inquit, Cur, Cyre, cæteris in rebus Sacam imitans, vinum non absorbuisti? Quòd profectò metueram, ait, nè venena essent in cratere mista. Etenim cùm tu amicos in natalitiis convivio exceperis, planè deprehendi venenum vobis eum infudisse. At quonam pacto, inquit ille, tu, fili, hoc intellexisti? Quòd profectò videbam, inquit, vos et mente et corpore titubare. Primum enim, quæ nos pueros facere non sinitis, ea ipsi faciebatis. Nam omnes simul clamabatis, cùm vosmet mutuo planè non

intelligeretis: quin et ridiculè admodùm canebatis; et cùm eum qui caneret minimè audiretis, jurabatis tamen optimè canere. Et cùm quisque vestrùm robur suum prædicaret, postquam saltaturi exsurgebatis, non modò non ad numerum saltare, sed nè erecti quidem stare, poteratis. Eratisque penitùs obliti, et tu, quòd rex esses, et alii, quòd tu *ipsum* princeps. Et quidem ego tunc primùm didici, æqualitèr loquendi licentiam hoc utique esse, quod vos eo tempore faciebatis: nunquam enim tacebatis. Et Astyages ait, At pater tuus, fili, cùm bibit, nonne inebriatur? Non profectò, inquit. Quomodo ergo agit? Sitire definit: nec aliud quidquam mali patitur: non enim, opinor, ave, Sacas ei pocula ministrat. Ibi mater ait, Quid verò causæ est, cur Sacam usque adedò oppugnes? Quoniam profectò, inquit Cyrus, eum odi: nam me sæpiùs ad avum occurrere percipientem, impurissimus iste prohibet. Sed obsecro, te, inquit, ave, da mihi ut triduum ego imperium in ipsum exerceam. Et Astyages ait, Quàm vero ratione ei imperitares? Respondit autem Cyrus, Stans equidem, quemadmodum iste, in aditu, deinde ubi ad prandium vellet ingredi, dicerem, nondum fieri posse ut prandio interesset: nam cum quibusdam de feriis rebus agit. Post ubi ad cœnam veniret, dicerem, quòd lavatur. Sin magno edendi desiderio teneretur, dicerem, eum esse apud mulieres; donec hunc ego ità cruciem, ut ipse me cruciat, ab aditu ad te prohibens. Talia quidem illis oblectamenta in cœnâ præbebat: interdiù verò, si quâ re aut avum aut avunculum indigere preciperet, haud facile erat ut aliorum quisquam in eâ peragenda ipsam anteverteret: mirifice enim lætabatur Cyrus, si quâ in re eis gratificari posset.

At cùm jam Mandane reditum ad virum suum pararet, orabat eam Astyages, Cyrum ut relinqueret. Ea verò respondit, se velle quidem patri in omnibus gratificari, veruntamen difficile esse existimare, puerum invitum relinquere. Tum verò ad Cyrum ait Astyages, O fili, si apud me manseris, primùm quidem in me adeundo Sacas tibi non imperabit, sed in tuâ erit potestate, ad me, quandocunque volueris, accedere; et quo sæpiùs accesseris, eo majorem, inquit, tibi gratiam habebō. Deindè, equis meis uteris, et aliis quotcunque volueris; et cum abibis, duces tecum quos ipse volueris. Insuper verò, in cœnâ, ad id quod intra mediocritatem consistere tibi videbitur, quamcunque libebit viam tenebis. Præterea, et quæ nunc in hortis sunt feras tibi do, et alias cujusque generis colligam, quas tu, cùm primùm equitare didiceris, agitabis, et tum sagittis tum jaculis, quemadmodùm grandes viri consuevère, prosterne. Collusores porrò tibi pueros præbebo; et alia quæcunque mihi velle te dixeris, nunquam non impetrabis. Hæc cùm dixisset Astyages, interrogavit Cyrum mater, manere ne vellet, an abire. Hic autem nihil cunctatus est, sed celeriter, velle se manere, respondit. Rursus verò à matre interrogatus, quamobrem; dixisse perhibetur, Quoniam domi quidem, mater, æqualium et sum et videor esse præstantissimus, sive sagittis sive jaculis mittendis; hîc autem probè novi me meis æqualibus equitando inferiorem esse, id quod, certò scias, mater, ait, me vehementer torquet. Quod si me hîc reliqueris, et equitare didicero, cùm quidem apud Persas fuero, puto me illos pedestrium certaminum peritos facilè superaturum: cùm verò huc ad Medos venero, bonorum equitum factus præstantissimus eques, avo auxilia ferre conabor. At justitiam, inquit mater, quomodo hîc, fili, addisces, cùm tui illinc sint magistri? Responditque Cyrus, Equidem hanc, mater, accuratè calleo. Qui id tibi cognitum est? inquit Mandane. Quoniam me magister, ait, ut qui justitiam

titiã perfectè jam tenerem, vel aliis me iudicem constituit. Atque adèd, inquit, quãdam aliquando in lite plagas accepi, utpote qui minùs rectè iudicãssã. Erat autem causa huiusmodi: Puer grandis, qui parvam habebat tunicã, alium parvum puerum, cui magna erat tunica, exiit; ac suã quidem illi circumdedit, illius autem ipse vestem induit. Ego igitur horum causã iudicans, statui ambobus esse melius, ut uterque tunicã sibi congruentem haberet. At hìc me verberavit magister, qui diceret itã faciendum esse, siquando de eo quod congrueret iudex essem constitutus; cùm verò iudicandum fuerit, utrius esset tunica, hoc, inquit, considerandum esset, quæ possessio iusta sit; utrum ut is qui vi abstulit haberet, an qui à se factã, emptãve possideret. Deindè subiciebat id esse iustum, quod legibus constitutum esset; quod verò contra leges, violentum. Quare secundùm legem iubebat sententiã semper esse à iudice ferendam. Itã ego sanè, mater, ait, iura omninò accuratè calleo: quòd si quid fortè præterea mihi opus fuerit, avus, inquit, hic meus id me insuper docebit. Atqui, fili, inquit, non eadem iustitiæ ratio apud avum et apud Persas est consensu pari recepta. Hic enim omnium apud Medos se dominum constituit; apud Persas verò id iustum ducitur, æquo ut quisque iure cum cæteris vivat. Ac tuus adèd pater primus ex præscripto præstat, quæ præstat civitati: præscripta etiam accepit: ac norma ei, non animi libido, sed lex est. *Cave igitur*, nè flagris cæsus pereas, cùm domi fueris, si redeas, pro regiã, tyrannicã disciplinã ab hoc edoctus, cuius quidem *disciplinæ* hoc proprium est, ut statuatur, plus oportere unum quàm alios omnes habere. At iste certè pater tuus, inquit Cyrus, aptior est omninò, mater, ad, docendum ut minus, quam ut plus, quis habeat. Annon vides, ait, eum Medos omnes minus habere docuisse quàm se? Quare noli metuere, nè pater hicce tuus vel me, vel alium quenquam itã edoctum à se dimittat, ut plura, quàm alii, possidere studeat.

Huiusmodi quidem multa loquebatur Cyrus: tandemque, mater abiit, remansit Cyrus, ibique educabatur. Et quidem in æqualium suorum consuetudinem brevi se insinuavit itã, ut familiariter iis uteretur; brevique sibi eorum patres cùm visendo devinxit, tum manifestè ostendendo se filios eorum valdè diligere: adèd ut si quã in re regis ope indigerent, filios Cyrum rogare iuberent, ut id sibi conficeret. Cyrus autem, quicquid eum rogarent pueri, pro humanitate suã gloriæque cupiditate, illud supra omnia spectabat, ut effectum daret. Atque Astyages ipse, quicquid ab eo Cyrus peteret, recusare nihil poterat, quo minùs ei gratificaretur. Etenim cùm ægrotãrat, nunquam ab avo discedebat, neque plorare unquam desinebat: ac palam omnibus indicavit se valdè pertimescere, nè moreretur avus. Noctu enim si quã re Astyages indigeret, primus sentiebat Cyrus, et omnium impigerrimus exiliebat subministraturus omnia quæ grata fore putaret: adèd ut Astyagem penitùs sibi devinzerit.

Et erat quidem Cyrus paulò fortasse loquacior, partim ob institutionem, quòd à magistro et eorum quæ fecerat rationem reddere cogeretur, et ab aliis accipere, quoties jus diceret; partim quòd, cùm discendi studiosus esset, de multis ipse rebus solebat eos, quibuscum erat, interrogare, quomodò se haberent; et ad ea quæcunque alii ab ipso quærerent, ob ingenii acumen, continuò respondebat: itã ut ex his omnibus loquacitas ei colligeretur. Sed quemadmodum in corporibus, quotquot in adolescentiã grandes facti sunt, apparet tamen in iis juvenile quiddam, quod annorum paucitatem arguit; itã quoque ex

Cyri loquacitate non audacia perlucebat, sed simplicitas et magna quædam ad amorem propensio: ut ex eo quis plura adhuc audire magis optaret, quàm tacenti adesse. Postquàm verò tempus eum, unà cum auctâ corporis mole, ad ætatem produxerat, quâ pubertatem jam attingeret, tum paucioribus quidem verbis, vocèque sedatori utebatur, atque verecundiæ adedò plenus erat, ut etiam erubesceret, cum obvis fieret senioribus; nec jam ampliùs catulorum illum morem, quo nempe omnibus similiter assultando solent alludere, temerè itidem retinuit. Atque ità quietior sanè fiebat, at in congressibus omnino pergratus. Nam quæcunque inter æquales sæpenumerò solent esse certamina, in his non ad ea socios suos provocabat, quæ se meliùs tenere noverat, sed in quibus se inferiorem esse certò sciret, eorum auctor erat, se meliùs illis facturum inquiring. Jamque adedò in equos insilire incipiebat, vel jacula, vel fagittas ex equis emissurus, cum necdum equo aptè insidere admodùm sciret: quòd si vinceretur, ipse sibi plurimùm ridens illudebat. Et cum, propterea quòd superaretur, haudquaquam defugeret ea agere in quibus fuerat inferior, sed assiduè in experiendo versaretur, si rursus posset eadem peritius facere, brevi quidem assequutus est, ut equitando par esset æqualibus; brevi etiam, ob rei studium, à tergo *eosdem* reliquit: brevi denique feras quæ in hortis erant, persequendo, feriendo, interimendo confecit; ità ut Astyages undè feras ei colligeret ampliùs non haberet. Cyrus autem cum sensisset, non posse *avum*, tametsi cuperet vivas sibi feras præbere, ità eum sæpe alloquebatur, Quid opus est, ave, tibi molestiam in conquirendis feris creari? Si modò me cum avunculo venatum emiseris, putaverim, quasunque feras videro, eas te mihi alere. Cum autem vehementer cuperet ad venationem egredi, non ampliùs ità, ut cum puer esset, efflagitare poterat, sed cunctantiùs avum adibat. Et quæ antea Sacæ vitio vertebat, quòd eum ad avum non admitteret, in iis jam sibi ipse fiebat Sacas: non enim adibat, nisi prævidisset, an esset tempestivum: Sacamque rogabat, omnino sibi significaret, quando accedendi tempus opportunum esset, et quando non esset; itaque jam Sacas eum, perinde atque omnes alii, mirificè diligebat.

Postquam igitur cognovit Astyages vehementer eum extra hortorum septa venari cupere, emittit eum unà cum avunculo, et custodes simul mittit in equis ætate provectiores, qui eum a locis impeditis servarent, atque à ferocioribus bestiis, si qua appareret. Cyrus igitur alacri animo comites percunctatus est, quibusnam feris appropinquandum non esset, quæsvè oporteret audacter insequi. Hi autem dicebant, urfos complures olim qui propiùs ad eos accesserant dilaniasse, itemque leones et apros et pardos: cervas autem, et capreas, et oves sylvestres, et asinos silvestres, nihil nocere. Addebant et illud, impedita loca nihilo minùs quàm bestias esse cavenda; multos enim aliquando unà cum ipsis equis per prærupta loca precipites corruisse. Hæc sanè Cyrus omnia promptè discebat: ut verò cervam exilientem vidisset, oblitus omnium quæ audierat, insequebatur, nihil aliud spectans, quàm quòd fugeret. At equus ejus nescio quomodo profiliens concidit in genua, parumque abfuit quin et illum de collo præcipitaret: verùm enimverò Cyrus cum quâdam difficultate inhæsit, et equus exsurrexit. Postquam autem in planitiem venit, cervam jaculo vibrato sternit, pulchram sanè bestiam magnamque. Ipse igitur gaudio exsiliabat: at custodes cum adequitassent, cum objurgabant, indicabantque quantum in periculum devenisset: et ad avum rem se delaturos aiebant. Itaque Cyrus, cum ex equo descendisset, constitit,

confitit, ad hæc audiens angebatur. Sed ubi clamorem exaudisset, in equum rursus, entheo tanquam furore actus, infiliit: et cum primùm aprum ex adverso irruentem cerneret, obviam equum incitat; jaculòque peritè contorto, frontem ferit, aprumque prostravit. Ibi verò eum avunculus etiam, visâ ejus audaciâ, reprehendit. At ille tamen ab eo ità reprehendente petiit, ut quæcunque ipse cepisset *animalia*, ad avum afferre ac ei dare se permetteret. Avunculum autem dixisse ferunt. At si te *hæc* insequutum esse sentiat, non te solùm, sed me etiam, qui permiserim, objurgabit. Etiam verberet, inquit ille, siquidem ità volet, postquam hæc ei dederim. Quin tu quoque, ait, avuncule, si libet, quodvis supplicium de me sumito, modò hoc mihi gratificeris. Et Cyaxares sanè tandem inquit, Ut voles, facito: quippe tu jam quidem rex noster esse videris. Atque ità Cyrus, illatis feris, et dabat avo, et se has illi venatum esse dicebat. Jacula verò non ille quidem ostendebat, cruenta tamen ibi deposuerat, ubi avum ea visurum putabat. Astyages autem inquit, Libenter equidem, fili, accipio, quæcunque mihi donas; sed horum tamen nullius sic egeo, ut tibi *propterea* periculum adeundum sit. Et Cyrus ait, Si ergo tu non eges, obsecro te, ave, ea mihi da, ut inter æquales distribuam. Sume verò, fili, respondit Astyages, et hæc, et ex aliis quæcunque volueris, et inter quos tibi visum fuerit, distribue. Itaque Cyrus ea sumpta et pueris dabat, et simul dicebat;

O pueri, ut certè nugabamur, cum feras illas in septis hortorum venaremur: simile enim mihi quidem esse videtur, quemadmodum si quis ligata animalia venaretur. Primùm enim in angusto erant loco; deindè tenues et scabiosæ: et alia quidem earum clauda erat, alia mutila. Sed quæ in montibus feræ sunt et pratis, quàm sunt pulchræ, quàm magnæ, quàm nitidæ visæ! Atque cervæ quidem, tanquam volucres, ad cælum saltu tollebantur: apri verò, quemadmodum fortes viros *facere* dicunt, adversi propè ferebantur: et præ latitudine fieri non posset, ut ab iis aberrares: pulchriores denique, ait, mihi quidem hæc *bestiæ* videntur esse vel mortuæ, quàm vivæ illæ septis inclusæ. Num verò, inquit, vos etiam parentes venatum ire permetterent? Et facilè quidem, aiunt illi, si Astyages jubeat. Et Cyrus inquit, Quis igitur vestri apud Astyagem mentionem fecerit? Quisnam, dixerunt illi, magis ad persuadendum te fuerit idoneus? At profecò, inquit, ego quidem qui homo factus sim nescio: neque enim avum alloqui possum, neque jam amplius ex æquo quasi jure respicere. Quòd si tantum pudori *huic meo* accesserit, ~~terro~~ inquit, nè hebes fatuusque omnino sum. At puerulus cum essem, in loquendo acerrimus esse videbar. Tum dicebant pueri, Malè comparatam rem narras, si nè nostrâ quidem causâ, ubi quid opus fuerit, quicquam agere poteris, sed, quod in te est, id nobis ab alio quodam necessariò sit petendum. Hæc cum audisset Cyrus, animo angebatur; et cum tacitus abiisset, scèque ipse ad audendum hortatus esset, ingressus est, re secum deliberatâ, quâ ratione avum quàm minimâ cum molestiâ alloqueretur, sibi que ac pueris, quæ peterent, conficeret. Sic igitur orsus est:

Dic mihi, inquit, ave, si famulorum quis arfugerit, et eum prenderis, quid de eo facturus sis? Quid aliud, ait, quàm ut vincitum opus facere cogam? At si sponte suâ ad te redierit, quid facies? Quid aliud, inquit, quàm ut eo verberibus cæso, nè hoc iterum faciat, post-hac ut antè rursus utar? Tempus ergo tibi fuerit, inquit Cyrus, parare quo me verberes, quippe qui consilium inierim quâ ratione au-fugiam,

fugiam, adsumptis ad venandum meis æqualibus. Et Aſtyages, Perbellè, inquit, feciſti, qui prædixeris: ex ædibus enim ne te moveas veto. Nam bella res fuerit, inquit, ſi, carunculæ gratiâ, filiæ meæ filium evagari ſinam. Hæc cùm audiſſet Cyrus, parebat ille quidem ac manebat: ſed cùm mœſtus eſſet, triſtique vultu, perpetuò ſilebat. Aſtyages autem, ubi cum vehementiùs dolore affici intellexerat, volens ei rem gratam facere, venatum proficiſcitur: & multis peditibus equitibusque, ac pueris etiã, coactis, feriſque in loca equitabilia compulſis, magnam venationem inſtituit. Quin & ipſe regio cum apparatu præſens, vetuit ferire quenquam, priuſquam Cyrus feriendo fatiatus eſſet. At Cyrus *eum alios* prohibere non paſſus eſt; Sed ſi vis, inquit, ave, jucundè me venari, ſine omnes meos æquales infequi & certare, ut quiſque optimè poſſit. Tum verò permiſit Aſtyages; itanſque ſpectabat decertantes contra feras, ſtudioſeque *inter ſe* contententes, perſequentesque, & jaculantes. Atque Cyrus delectabatur, qui præ voluptate ſilere non poſſet, ſed generoſus tanquam catulus, clamorem ederet, cùm feræ appropinquaret, & unumquemque nominatim appellans exhortaretur. Valdè etiã gaudebat, cùm eum hunc quidem deridere, illum verò ſine ullâ prorsùs invidiâ laudare ſentebat. Tandem, diſceſſit Aſtyages multas feras ſecum habens. Jamque aded venatione illâ delectatus eſt, ut ſemper, quoties quidem liceat, cum Cyro exiret, aſſumptis tum multis aliis, tum pueris, Cyri gratiâ. Et hoc fanè modo maximam temporis partem traducebat Cyrus, omnibus voluptatis quidem ac boni alicujus auctor, mali autem nemini.

Cùm verò circiter quindecim ſedecimve annos haberet, regis Aſſyriorum filius, uxorem ducturus, ipſemet id temporis venari cupivit. Itaque quòd audiret in ſuis ac Medorum ſinibus plurimas eſſe feras, quippe quas nemo propter bellum venaretur, iſtuc exire impendit voluit. Ut igitur tutò venaretur, & equites & peltastas complures aſſumpſit, qui feras è locis ſilveſtribus in culta planâque depellerent. Cum autem ed perveniſſet ubi caſtella ipſius erant & cuſtodia, ibi cœnam parari juſſit, ut qui poſtridiè manè venaturus eſſet. Et cùm jam adveſperafceret, ex urbe veniunt qui cuſtodia priori ſuccederint, tam pedites quàm equites. Quapropter ipſe numeroſus addeſſe viſus eſt exercitus, cùm binæ quidem unà eſſent cuſtodia, multique, quos ipſe ſecum duxerat, equites peditesque. Itaque re deliberatâ ſtatuit optimum eſſe Medorum ex agro prædas agere; atque *itã* tum venationis opus illuſtrius viſum iri, tum magnam animalium copiam futuram exiſtimavit. Manè igitur furgens, exercitum educit; ac pedites quidem in ſinibus conſertos relinquit, ipſe verò cum equitatu ad caſtella Medorum proveſtus, optimos ſecum habens atque plurimos equites, ibi ſubſtitit, nè Medorum præſidiarii milites *ſuis* contra eos qui populabundi diſcurrerent auxilium ferrent; idoneos autem *quosdam* tributim dimiſit, ut alii aliò diſcurrerent: atque *hos* corripere juſſit quicquid habuerit quiſque obvium, & ad ſe abigere. Et hi quidem hæc agebant.

Cùm autem Aſtyagi nuntiatum eſſet, hoſtes jam eſſe in *ipſus* agro, ipſe etiã cum illis quos ſecum habuit, opis ferendæ cauſâ ad limites excurrit; quod & filius itidem fecit cum equitibus qui tum fortè aderant; aliisque omnibus auxilio ut venirent imperavit. Cùm verò vidiffent magnum Aſſyriorum multitudinem ſimul inſtructam, & equites quietem agentes, ſubſtiterunt etiã Medi. Cyrus autem videns alios quoque totis viribus ad operam ferendam egredi, egreditur & ipſe

ipse auxilium laturus, tum primùm arma indutus, nondum *id fore* ratus: tanto ea induendi desiderio flagravit. Erant enim perpulchra fanè, atque ipsi bellè congruentia, quæ avus ei ad *tegendum* corpus facienda curaverat. Ità igitur armatus, equo *ad alios* advectus est. Et eum cùm vidisset Aftyages, miratus ille quidem est cujus jussu veniret: sed tamen ei dicebat, ut apud se maneret. Cyrus autem, cùm conspexisset multos equites adversos, interrogabat, Num isti, inquit, ave, hostes sunt, qui equis quietè insident? Hostes profectò, ait *is*. Num & illi, qui huc illuc cursant? Et illi sanè. At enimverò, inquit, ave, ignavi esse videntur, & ignavis *insidere* equulis, qui nostras tamen res diripiunt: itaque nostrùm aliquos oportet impetum in eos facere. At non vides, fili, inquit, quanta equitum turma constiterit instructa? qui, si nos in illos irruamus, ipsi nos iterum subeundo intercipient: nobis verò nondum satis copiarum adest. Verùm si tu maneat, inquit Cyrus, & eos qui subsidio veniunt adsumas, metuent hi, neque se movebunt: illi verò qui *res nostras* auferunt prædam mox dimittent, ubi quosdam impetum in se facere viderint.

Hæc cùm protulisset, visus est Aftyagi aliquid dicere. Et simul admiratus & prudentiam ejus & vigilantiam, filium jubet assumptâ equitum manu in eos ducere, qui prædam agerent. Ego verò, inquit in hos, si contrà te se commoverint, impetum faciam: aded ut animum nobis attendere cogantur. Itaque Cyaxares, robustissimis & equis & viris assumptis, *in hostem* fertur. Ac Cyrus, ut *hos* cum impetu exeuntes vidit, statim unà se proripit: atque ipse primus celeriter ducebat, & Cyaxares sanè subsequebatur, atque alii non procul erant relictii. Eos autem ut appropinquantes viderunt ii qui prædas agebant, continuò relictis rebus in fugam sese conjiciebant. At qui circa Cyrum erant *hos* subeundo intercipient, & quoscunque assequerentur statim feriebant, & in primis Cyrus: quotquot autem declinato cursu eos antevertendo effugerant, hos à tergo persequebantur, nec intermittebant, sed ex eis quosdam ceperunt. Sicut autem canis generosus, inexpertus, temerè in aprum fertur, ità & Cyrus ferebatur, solum *hoc* videns ut captum feriret, ac nihil aliud prospiciens. Hostes verò, cùm suos laborantes cernerent, agmen promoverunt, arbitrati fore ut ii persequi desisterent, postquam ipsos contrà irruere vidissent. At Cyrus nihil propterea de *contentione* remittebat, sed præ gaudio avunculum inclamans, insequebatur; & acriùs urgens, hostes in effusam fugam vertebat. Cyaxares quidem subsequebatur, patrem fortassè reveritus; & cæteri quoque sequebantur, cùm promptiore, tali in rerum statu, sirt ad persequendum, etiam illi qui non admodùm in adversos hostes animosè sunt. At Aftyages, cum hos quidem inconsideratè persequi videret, hostes verò confertos instructoque occurrere, sollicitus & de filio & de Cyro, nè in paratos incompositè delapsis adversi quid accideret, in hostes confestim duxit. At hostes rursus, ut viderunt Medos se promovisse, intentis alii paltis, alii arcibus, constiterunt, quòd fore putarent ut & illi subsisterent, ubi ad teli jactum pervenissent, quemadmodùm plerumque facere consueverant. Nam ad hoc usque intervallum, cùm *vel* quàm proximè ad alteros alteri accederent, contra se mutuò provehebantur, ac sæpè ad vesperam usque missilibus procul sese invicem adpetebant. At postquam & suos fugà ad se ferri cernerent, & Cyrum cum suis propè à tergo ipsos insequentem; & Aftyagem cum equitatu esse jam intra teli jactum, inclinant & fugiunt. Illi verò, utpote qui è propinquo persequebantur,

multos

multos summis adnixa viribus ceperunt; & quoscunque prehenderent, tam equos quam viros, feriebant, et quotquot caderent interimebant; neque prius consistere quam ad Assyriorum peditatum pervenissent. Hic verò, nè majores aliqua subessent insidiæ veriti, substiterunt. Tum igitur Astyages suos reduxit, equestri victoriâ magnoperè lætatus; nec quid de Cyro diceret habebat: quòd *illius* quidem facinoris ipsum auctorem fuisse sciret, sed audaciâ furentem animadverteret. Etenim tum cæteris domum abeuntibus, solus ille nihil aliud quam eos qui cecidissent circumæquitando spectabat: adeoque ii, quibus id negotii datum erat, vix eum *inde* abstractum ad Astyagem deduxerunt, qui *quidem* eos ipsos, qui se adducerent, sibi prætereundum studebat, quòd avi vultum ad conspectum sui sæviorem factum cerneret. Et hæc quidem apud Medos contigerunt: & Cyrum cum alii omnes in ore, sermone, & cantilenis habebant; tum Astyages, apud quem vel antea erat in honore, jam stupefactus eum suspiciebat.

Hæc verò Cambyfes, Cyri pater cum audisset, gaudebat ille quidem; at ubi accepisset eum viri jam obire munia, revocavit, ut patria Persarum instituta absolveret. Et quidem Cyrum dixisse fertur, abire se velle, nè quid pater ægrè ferret, & civitas *de se* quereretur. Quare visum est Astyagi necesse esse eum dimittere. Ibi igitur cum & equos illi, quos ipse voluit sumere, donasset, atque alias res omnigenas comparasset, dimisit, tum quòd eum amaret, tum quia magnum in eo spem haberet, virum fore idoneum & ad afferendum amicis adjumentum, & ad molestiam inimicis exhibendam. Abeuntem verò Cyrum universi, & pueri, & æquales, & viri, & senes, equis vesti, atque *adè* Astyages ipse, deducebant; ac neminem omnium fuisse dicunt quin lacrymans reverterit. Et Cyrum quoque ipse multis cum lacrymis discessisse traditum est. Et multa eum inter æquales munera distribuisse ferunt, de iis *nempè* quæ ipsi dederat Astyages; ac demùm, exutâ quam habebat stolâ Medicâ cuidam *banc* dedisse, indicio quod erat se hunc in primis diligere. At illos, cum sumpsissent libentique animo accepissent munera, ad Astyagem *ea* detulisse fertur; Astyagemque recepta itidem ad Cyrum referenda curasse; hunc autem in Mediam denuò *ea* cum his verbis remississe, Si me vis, ave, iterùm ad te pudore minimè confusum venire, finito habere si quid' ego cuipiam largitus sum: atque his auditis Astyagem fecisse, quemadmodùm Cyrus nuntiari jusserat.

Quòd si mentio sermonis blanditias pueriles spirantis sit facienda, fertur cum Cyro abiret, & à se invicem discederent, cognatos ore Cyrum, more Persico, osculatos dimississe; (etenim hoc etiam tempore id faciunt Persæ) virum autem quendam Medum, admodùm *sane* probum & honestum, longo tempore Cyri pulchritudinis amore fuisse percussum; & cum cognatos eum osculantes videret, subituisse; alii verò postquam abiissent, accessisse ad Cyrum, dixissetque, Me solum ex cognatis, Cyre, non cognoscis? Quid, dixisse Cyrum? Num & tu cognatus es? Maximè, respondisse *illum*. Idcirco utique, dixisse Cyrum, me defixis oculis intuebaris: videor enim hoc te sæpius facere animadvertisse. Enimverò cum nunquam non te accedere vellem, profectò, ait, me pudebat. At non oportuit, dixisse Cyrum, *pudore te deterreri*, cum cognatus esses: simulque cum accessisset eum osculatus est. Et Medum, accepto osculo, interrogasse *fertur*, Estne & Persis in more osculari cognatos! Maximè, dixisse *Cyrum*, cum saltem & intervallo temporis alii alios videant, vel à se invicem aliquò discedant. Tempus igitur tibi fuerit, inquit Medus, me iterum ut osculeris? jam enim, uti vides, abeo. Atque ita

cùm Cyrus denuò eum osculatus esset, dimisit, atque ipse etiam abiit. Cumque illi nondum longam viam *alter ab altero* digressi essent, ecce Medus sudante equo revertitur. Quem cùm vidisset Cyrus, Num quid eorum, inquit, es oblitus, quæ *mibi* dicere velles? Non profecto, ait; sed temporis ex intervallo venio. Brevi quidem, herclè, mi cognate, dixit Cyrus. Quí brevi, dixit Medus? Nonne nôsti, inquit, Cyre, mihi perlongum esse videri tempus, quo vel conniveo, quòd te talem interea non adspiciam? Ibi verò & risisse Cyrum *fertur* post priores lacrymas, & illum abire, bonoque esse animo iussisse, brevi enim se ipsis adfuturum: itaque si voles, *ait*, tibi licebit oculis me non conniventibus intueri.

Cyrus igitur hoc modo ad Persas reversus, annum adhuc inter pueros egisse perhibetur. Ac primùm quidem eum illudebant pueri, ut qui apud Medos delicatè vivere edoctus venisset. At postquam eum & comedere suaviter, quemadmodùm ipsi *solebant*, & bibere vidissent, & si quando festo die lautius injiceretur epulum, eum *aliis* potius de portione suâ largiri, quàm quid amplius requirere sensissent; atque adeò ad hæc, in cæteris etiam rebus omnibus eum ipsis longè præstare animadvertissent; tum enim verò contrà æquales eum reverebantur. At postquam, cursu hujus institutionis absoluto, jam ad ephesos transit, inter hos item maximè excellere visus est, & exercendo quæ oportebat, & tolerando quæ opus erat, et seniores reverendo, & magistratibus parendo.

Procedente verò tempore moritur apud Medos Astyages; & Cyaxares Astyagis filius, matrisque Cyri frater, Medorum imperio potitus est. Rex autem Assyriorum, cùm Syros omnes, gentem non parvam, subegisset, Arabum regem imperio suo subjecisset, subditos jam & Hyrcanios haberet, Bactriosque obsideret, existimavit, si Medorum vires debilitasset, faciliè *se* finitimis omnibus imperaturum: hæc enim natio inter vicinas alias potentissima esse videbatur. Itaque nuntios ad subditos suos universos, & ad Cræsum Lydorum regem, & ad *regem* Cappadocum, & Phrygas utrosque, ad Caras, ad Paphlagonas, ad Indos etiam, & ad Cilicas mittit, & Medos Persasque apud illos in invidiam & crimen vocat, cùm diceret magnas esse has fortesque gentes & *viribus consiliisque* conjunctas, & affinitatibus mutuis devinctas, easdemque omninò inter se *itã* conspirasse, ut periculum esset, nisi quis eas antevertendo debilitaret, nè nationes alias adortæ singulas *omnes* everterent. At illi, partim his verbis persuasi, partim muneribus ac pecuniis adducti, harum enim magna ei aderat copia, societatem belli cum eo ineunt. Cyaxares verò Astyagis filius, cùm & insidias eorum & apparatus adversus se conflatum animadverteret, statim & ipse quæcunque poterat parabat, & nuntios in Persiam tum ad reipublicam, tum ad Cambysem qui sororem ipsius in matrimonio habebat, & in Persiâ regnabat, legavit. Atque etiam ad Cyrum mittebat, rogans eum daret operam, ut si quos Perfarum reipublica missura esset milites, eorum ipse veniret imperator. Jam etiam Cyrus, exactis decem inter ephesos annis, in virorem numerum erat adscitus. Itaque Cyro *munus* suscipiente, seniores consiliarii imperatorem eum ad expeditionem Medicam deligunt. Et potestatem ei fecere ducentos de eis qui *ἀρόματα* vocantur allegendi: horum verò ducentorum unicuique permiserunt, ut quatuor viros ejusdem ordinis adsciret: ità hi mille sunt: horum autem mille unicuique concesserunt, ut ex Perfarum plebe decem peltastas, funditores decem, decem sagittarios allegeret. Atque hoc modo sagittariorum decem millia, peltasta-

rum decem millia, funditorum decem millia confecta sunt; præter hos autem erant mille illi. Tanta igitur Cyro datus est exercitus. At ille cum primùm electus esset *imperator*, à diis primùm est auspicatus; sacrifque litatis, tum *demum* ducentos illos adscivit. Postquam verò & horum singuli quatuor legissent, eos convocavit, & hæc primùm ad eos verba tunc fecit Cyrus:

“ Allegi vos equidem, viri amici, non qui nunc primùm *vos* probaverim, sed qui viderim vos indè usque à pueritiâ ea, quæ civitas honesta censet, studiosè facere: protinusque ab iis abstinere, quæ illa turpia esse ducit. Quibus verò de causis & ipse munus hoc non invitè susceperim, & vos advocaverim, vobis exponere libet. Majores ego nostros nihilo nobis deteriores fuisse animadverti; quippe qui se nunquam non in iis, quæ virtutis studia ducuntur, exercuerint. Quid tamen emolumenti tales qui essent vel Persarum civitati publicè, vel sibi privatim acquisiverint, hoc nequaquam perspicere possum. Atqui ego quidem arbitror nullam ab hominibus virtutem coli, ut qui probi evaserint, nihilo meliore sint conditione quàm inertes: sed qui à voluptatibus in præsentiam oblati abstinent, non, ut ulla unquam gaudia percipiant, hoc faciunt, sed ut in posterum propter hanc continentiam multiplici gaudio fruantur, ita se comparant: quique dicendi vi student excellere, non, ut ornatè dicendi finem nunquam faciant, hoc meditantur, sed quod forè sperant ut, cum dicendi facultate in suam multos homines sententiam adduxerint, multa magnaque assequantur commoda: iique itidem qui res bellicas tractant, non, ut pugnare nunquam desinant, hunc laborem sustinent, sed quòd hi quoque arbitrantur, si peritiam rei militaris adepti sint, multas se opes, multam felicitatem, magnos honores tum sibi tum patriæ acquisituros. Quòd si qui studiosè in his versati, per negligentiam sese senectute imbecilles reddi siverunt, priusquam fructum ex eis aliquem perceperint, illis ejusmodi quidpiam usu venisse mihi quidem videtur, ac si quis agricola, postquam peritus esse studisset, bene ferendo, bene item plantando, cum tandem fructus ex his colligere oporteat, eos minimè comportatos, in terram rursus decidere patiat. Si quis itidem athleta multum postquam laboris hauserit, et idoneus ad victoriam adipiscendam evaserit, in certamen nunquam descenderit, neque is mihi quidem jure liberandus dementiae culpâ videtur. At nobis, viri, idem nequaquam usu veniat; sed cum ipsimet nobis conscii sumus, indè usque à pueritiâ nos et in honestarum et laudabilium actionum studiis exercitatos esse, eamus in hostes, quos ego, quippe qui spectaverim, certò scio adversum vos pugnandi rudes esse. Nequaquam enim idonei sunt præliatores, qui vel sagittandi, vel jaculandi, vel equitandi sunt periti, labores verò perferre si quando oporteat, hic deficiant; verùm hi quod ad labores attinet, rudes sunt; neque ii certè, qui vigilandum cum sit, vigiliis succumbunt; sed et hi rudes sunt, somnum quod attinet: neque ii sanè, qui ad hæc quidem præstanda sint idonei, ignari verò quomodò se et erga socios et hostes gerere oporteat; sed et hos maximarum disciplinarum rudes esse constat. At vos opinor nocte, perindè atque alii die, uti potestis: labores autem ad jucundè vivendum duces esse existimatis; fame tanquam obsonio omninò utimini; aquæ potum facilius quàm leones ipsi fertis; pulcherrimam denique omnium pos-

“ sessionem

“ sessionem et bellatoribus aptissimam in animos vestros condidistis ;
 “ quippe qui laude magis quam omnibus aliis rebus gaudetis. Laudis
 “ autem amatores necesse est ejus *adipiscendæ* gratiâ laborem omnem,
 “ omne periculum libentissimè subire. Quòd si hæc ego de vobis, aliter
 “ ac sentiam, dico, memet ipsum fallo: nam si contigerit ut vosmet
 “ tales non præstetis, in me quicquid defuerit recidet. Verùm et ex-
 “ perientiâ, et benevolentia erga me vestrâ, et hostium amentia *fretus*
 “ confido, bonas hæc spes me non frustraturas. Fidentibus igitur
 “ animis profiscamur, præsertim cùm hòc procul à nobis absit, ut
 “ aliena per injuriam appetere videamur. Hostes enim nunc adve-
 “ niunt, qui primi bello lacesunt; amici verò nos ad opem ferendam
 “ arcessunt. Quid ergò vel justius est quàm vim propulsare, aut ho-
 “ nestius quàm amicis opitulari? At verò eâ vos de causâ non paulò
 “ fidentiores esse arbitror, quòd *nimirum* diis minimè neglectis ex-
 “ peditionem hanc parem. Nam cùm multùm mecum versemini,
 “ non modò res magnas, sed etiam parvas aggredientem, initium à
 “ diis semper *me* facere novistis. Tandem, ait, Quid pluribus verbis
 “ opus est? At vos lectis quidem assumptisque viris, cæterisque rebus
 “ paratis, ad Medos pergite: ego verò ad patrem reverss, *eo* utique
 “ *jam* profiscor, quò de rebus hostium quàm celerrimè quales eæ sint
 “ edoctus, quicquid potero vobis parem, ut quàm præclarissimè, deo
 “ juvante, dimicemus.” Et illi quidem hæc agebant.

Cyrus autem domum reversus, precatusque Vestam patriam, et Jo-
 vem patrium, cæterosque deos, in expeditionem profectus est: eumque
 pater etiam deducebat. Ac postquam domo egressi essent, fulgura to-
 nitruaque fausta ei oblata fuisse perhibenter. Quæ cùm apparuissent,
 alio præterea nullo captato augurio perrexêre, quasi neminem maximi
 dei signa latere possent.

Cyrum verò progredientem pater hujusmodi verbis alloqui cœpit;
 Quòd quidem, fili, dii te propitii atque benigni dimittunt, cùm ex sa-
 crificiis constat tum cœlestibus signis: id quod et ipse etiam nôsti. Hæc
 ego enim te de industriâ edocui, ut nè per alios interpretes deorum
 consilia intelligeres, sed ipse *ea*, et quæ videnda sint videns, et quæ
 audienda audiens, cognosceres, et ab hariolis non penderes, qui te,
 si vellent, decipere possent, alia dicentes quàm quæ divinitùs por-
 tenderentur: néve rursùs, si quando hariolus non adesset, quid de
 signis divinis statuendum esset ambigeres; sed vaticinandi arte perci-
 piens quæ divinitùs consulerentur, eisdem obtemperares. Et Cyrus
 quidem, pater, inquit, ut dii propitii nobis consulere velint, quantum
 potero ex oratione tuâ numquam non carabo. Memini enim ex te ali-
 quando audisse, meritò illum etiam à diis, quemadmodùm et ab homi-
 nibus aliquiè faciliùs impetrare, qui non tunc *denum*, cùm adducitur
 in angustias, aduletur, sed cùm felicissimâ utitur fortunâ, tunc deorum
 maximè meminerit: et amicorum etiam aiebas eodem modo habendam
 esse curam. Ergo jam, fili, inquit, libentiùs deos accedis supplicaturus,
 propter illa *tua in eis colendis* studia: et speras te magis ea quæ petieris
 consecuturum, quòd tibi sic conscius esse videries ut qui nunquam eos
 neglexeris. Sanè quidem, pater, inquit, sic erga deos sum affectus ut qui
 mihi amici sint. Quid enim, fili, inquit, meministin' illa, de quibus inter
 nos aliquando conveniebat? *nimirum*, ea quæ dii largitii sunt, homines
 si didicerint meliùs facturos, quàm si eorum sint imperiti; et si operen-
 tur, plus effecturos, quàm si sint otiosi; et si curam adhibeant, securius

vitam acturos, quàm si horum sint negligentes; adeòque præbentes se ipsos quales oportet; sic nobis videbatur oportere quoslibet bona à diis petere. Profectò, inquit Cyrus, meminì quidem ex te hæc audisse: et sanè necesse erat huic tuo sermòni assentiri. Etenim novi te dicere solitum, nè fas quidem esse à diis petere vel eos, qui equitandi artem non didicerint, ut equestri prælio victoriam adipiscantur: vel eos, qui sagittare nesciant, ut sagittandi peritos sagittando superent: vel gubernandi rudes precari, ut naves gubernando fervent: vel eos, qui frumentum non serant poscere, bonum ut sibi nascatur frumentum: vel denique eos, qui, in bello sibi non caveant, salutem petere: hujusmodi enim omnia esse contra leges divinas: eos verò, qui ea quæ non fas sit precantur, par esse aiebas æquè à diis optata non consequi, atque ab hominibus nihil impetrare eos, qui ea quæ legibus adversantur rogant. Illorum verò, fili, ait, oblitusne es, quæ aliquando inter nos argumentando concludebamus? fat magnum scilicet ac præclarum esse hominis opus, si quis studio suo perficere possit, ut et ipse insigniter honestus probusque evadat, et ut *omnium* ad victum necessariorum affatim sit tum ipsi tum familiæ. Jam verò, cum hoc adeò magnum opus esset, scire etiam hominibus aliis præesse, ut omnia ad victum necessaria illis abundè suppetant, et tales ut sint omnes quales oportet, id sanè nobis admirandum esse videbatur. Profectò meminì, pater, inquit, hoc quoque te dicere: itaque mihi simul videbatur, ingens arduumque esse opus, rectè imperare. Et nunc quidem ait, idem de his mihi videtur, cum ad ipsum munus imperatorium respiciens mecum ipse considero. Cum verò in alios homines intuens perspexerim, quales sint qui in imperio permanent, et quales qui nobis adversarii futuri sunt, omninò mihi turpe videtur, hujusmodi quosdam formidare, ac non libentur ad certamen cum iis ineundum procedere; quos ego, inquit, intelligo, ab amicis hisce nostris initio factò, existimare, oportere principem à *sibi* subiectis in eo differe, ut et sumptuosius cænet, et domus plus auri habeat, et diutius dormiat, et omninò magis otiosè quàm subditi degat. Ego autem, ait, arbitror, principem non desidiosè vitam agendo à subditis distare debere, sed et *rebus suis* alacri animo prospiciendo et laboribus studiosè tolerandis. At verò, fili, inquit *ille*, sunt quædam, in quibus non cum hominibus certandum est, sed cum ipsis rebus, quas *quidem* haud facile est commodè superare. Ac primùm quidem nôsti, inquit, nisi exercitus commeatum habeat, imperium tuum statim ruiturum. Atqui hæc, pater, inquit, Cyaxares præbiturum se dicit omnibus hinc proficiscentibus, quotquot fuerint. Ergò tu, fili, ait, iter ingrederis his opibus quæ sunt apud Cyaxarem confusus? Sic, equidem, inquit Cyrus. Quid autem? ait, nostin' quantæ sint illi *opes*? Minimè profectò, inquit Cyrus. Et hisce tamen incertis, ait, fretus es? Quòd autem multis tibi erit opus, atque magnos etiam alios *sumptus* jam necesse est impendere, illud non vides? Video, inquit Cyrus. Quòd si ergò deficiat illum sumptus suppeditanti copia, vel etiam sciens fallat, quomodò tibi sese res exercitus habuerint? Certe non benè. Cæterùm tu, pater, ait, si quam parandæ *copiæ* rationem quæ à me quoque possit adferri perspicis, *eam mihi*, dum adhuc in regione pacatâ sumus, exponito. Hoc, fili, quæris, ait, ecqua possit abs te etiam copiæ parandæ ratio proficisci? A quonam verò magis convenit copiæ parandæ rationem adinveniri, quàm ab eo qui exercitui præsit? Tu verò cum *iis* pedestribus

copiis hinc discedis, quas, sat scio, cum aliis longè majoribus non commutares: equitatus autem Medorum, qui sanè est præstantissimus, tibi belli socius erit. Quam ergò nationem finitimam putas, et gratificandi studio, et damni metu, non *omnia* vobis subministraturam? Quæ *quidem* te communitè cum Cyaxare considerare oportet, nè quid unquam eorum vos deficiat, quæ adesse debeant; atque etiam assuescendi causâ reductus rationem excogitare. Hoc verò maximè omnium mihi memineris, ne unquam rationem res necessarias comparandi excogitare differas, donec ipsa te cogere necessitas: sed cum maximè *rebus omnibus* abundes, tunc potiùs *aliquam* ante inopiam excogita. Nam et magis consequèris *ab illis*, à quibus petes, cum non indigere videaris, et præterea culpâ apud milites tuos vacabis: hæc autem ratione magis etiam ab aliis reverentiam consequèris: et si quos copiis *tuis* vel juvare volueris vel lædere, impensius, dum res necessarias habebunt milites, tibi navabunt operam: et oratione, mihi crede, magis ad persuadendum aptâ te tunc usurum, cum maximè etiam demonstrare poteris te et ad juvandum et ad lædendum esse idoneum. At *Cyrus*, pater, inquit, cum aliis de causis præclare mihi hæc omnia dicere videris, tum etiam quodd quæ modò milites accepturi sunt, eorum nemo mihi istorum *nomine* gratiam sit habiturus: (sciunt enim quibus conditionibus Cyaxares eos ad belli societatem accersat) quicquid verò præter promissa illa quis accipiet, id et honori *sibi* ducent, et consentaneum est maximam pro eo largienti gratiam *eos* habituros. Qui autem copias habeat, quibus et beneficia in amicos conferens ab iis vicissim ipse commodi aliquid percipere possit, possit et experiri ut si quos habeat hostes ab iis aliquid *sibi* acquirat, negligens ut is deinde sit in comparandis opibus, an minùs, inquit, hoc turpe putas, quàm si quis cum agros habeat, habeat operarios iis colendis idoneos, nihilominùs terram incultam sinat esse inutilem? Itaque sic de me sentias *velim*, ait, nunquam me in conquirendis rebus exercitui necessariis fore negligentem, nec in amicorum, nec in hostium regione.

Quid vero, fili, ait, an *et* aliorum, quæ nobis aliquandò videbantur necessariò non spernenda esse, meministi? Quidni meminerim, inquit? quandò ego ad te argenti petendi causâ veniebam, quod ei perfolverem qui *se* arte imperatoriâ me instituisse diceret; tu verò simul *id* mihi dans, hoc ferè modo me interrogabas, Num, aiebas, fili, vir iste, cui mercedem adfers, in *explicandis* imperatoris officiis ullam etiam de ratione domesticæ rei administrandæ mentionem fecit? nihilo sanè minùs milites rebus ad victum necessariis indigent, quàm qui domi sunt famuli. Cum verò ego tibi, vera dicens, respondiissem, illum hæc de re nè quidquam sanè memorâsse, rursùm ex me quærebas, ecquid mihi de bonâ *corporis* valetudine ac robore differuisset; uti de quibus imperatorem, non fecis ac de munere imperatorio, sollicitum esse oporteat. Hoc etiam cum negâssem, me rursùm interrogabas, ecquam me procurandi rationem docuisset, ut focii in quolibet munere militari præstantissimi evadant. Hoc quoque à me denegato, denuò percunctatus es, numquid me erudiisset quo pacto possem exercitui alacritatem injicere; quippe qui diceres in omni *suscipiendo* opere inter alacritatem et abjectionem animi discrimen esse maximum. Ubi hoc etiam abnuissem, sciscitatus es tu rursùm, num quæ sermone præcepta tradidisset de conciliandâ exercitûs obedientiâ, quâ quis potissimum ratione *id* possit efficere. Cum verò de hoc quoque nihil omninò esse dictum pateret, postremò interrogabas, quid tandem docendo disciplinam imperatoriam *se* mihi tradere diceret. Tum autem respondi ego, rationes instruendi exercitûs. Risisti *hæc tu*

quidem.

quidem, et singulis *istis* propositis, mihi percurrere *ostendisti*, exercitûs instruendi artem militibus nihil prodesse, absque rebus ad victum necessariis. Quid autem absque firmâ valetudine? Quid absque illarum artium scientiâ, quæ ad belli usum sunt inventæ? Quid absque obedientiâ? Cùmque aded perspicuum mihi fecisti, rationem aciei instruendæ exiguam quandam esse muneris imperatorii partem, atque ego rogâssem, an tu idoneus esses qui me quidpiam horum doceres, ut abirem hortatus es et illis cum viris differerem qui rei imperatoriæ periti haberentur, *déque ipsis* percunctarer quo pacto horum singula fierent. Ex eo igitur tempore cum illis ego versatus sum, quos in primis esse harum rerum prudentes audiebam. Ac de victu quidem, mihi persuasum est satis id futurum, quod Cyaxares nobis sit præbiturus: de bonâ verò valetudine, quòd et audirem et viderem tum civitates eas, quæ quò benè valeant operam dant medicos eligere, tum imperatores militum gratiâ medicos educere, ità et ego, postquam mihi munus hoc mandatum fuit, statim in hujus rei curam incubui: et opinor, ait, pater, viros *me* artis medicæ admodum gnaros habere. Ad hoc pater respondit, Verùm, fili, inquit, medici, quos dicis, isti, quemadmodum sunt vestium laceratarum farcinatores quidem, ità et ipsi tum demùm, cùm aliqui in morbum inciderint, medentur iis: at ea quæ tibi incumbet bonæ valetudinis cura *eo quod exercent medici officio* præclarior erit; hoc enim tibi curæ esse oportet, ne exercitus omninò in morbos incidat. Et quânam viâ, pater, ait, incedens, hoc præstare poterò? Nimirum si diutius in eodem loco sis mansurus, primùm negligendum tibi non erit ut castra in regione ponas salubri; quod quidem faciliè adsequeris, si curæ tibi fuerit. Etenim nunquam loqui desinunt homines tam de morbidis locis quàm salubribus: testes autem evidentes his utrisque adsunt, tum corpora tum colores. Deindè, regiones considerare non satis erit, sed ad memoriam revocare debes quò pacto studeas tui ipsius curam gerere, ut rectè valeas. Et Cyrus inquit, Primùm quidem, herclè, operam do nè unquam nimium me repleam; nam grave et molestum est: deindè qui intrârunt *cibos* laborando digero: ità enim mihi videtur et valetudo magis permanere firma, et robur accedere. Ità igitur, fili, inquit, et aliorum curam agere oportet. Num et otium, pater, ait, militibus ad exercenda corpora suppetet? Imò verò, respondit pater, non modò *otium erit*, sed etiam necessitas *id postulat*. Nam certè oportet exercitum, si officio suo sit satisfactorius, nunquam desinere vel hostibus damna vel sibi ipsi commoda adferre. Etenim difficile est vel unum hominem otiosum ali; multò etiam difficilius, fili, est, totam familiam; omnium verò difficillimum, exercitum otiosum alere. Plurima enim sunt in exercitu quæ comedunt, quæque tenui admodum *comæatu instructa in bellum* feruntur, et quæcunque ceperint, iis largissimè utuntur: idcirco nunquam convenit exercitum esse otiosum. Dicis tu, pater, inquit, ut mihi videtur, quemadmodum iners agricola nulli sit usui, ità et imperatorem desidem nulli esse usui. Atqui ego quidem imperatorem, ait, industrium polliceor (nisi quis deus obstet) id præstaturum ut et rebus necessariis milites abundant, et corporibus sint quàm optimè affectis. Verùm enimverò quod ad exercitationem, ait, singularum rerum bellicarum attinet, arbitror, si quis certamina quædam singulis indicat, et præmia proponat, eum maximè effecturum ut in singulis benè exercitati evadant, ità ut, ubi opus fuerit, iis paratis uti possit. Optimè dicis, fili, inquit: nam hoc si feceris, certò scias, ordines *te militum*, tanquam choros, in iis quæ officii ratio postulat, semper occupa-

patos spectaturum. At verò, inquit Cyrus, ad alacritatem militibus injiciendam nihil mihi magis idoneum esse videtur, quàm bonas posse spes in animis hominum excitare. Verùm, fili, ait, hoc sanè tale est, ac si quis in venatione canes eadem semper inclamet voce, quâ, cùm feram videt, *utitur*. Nam primùm quidem, fat scio, alacriter obediunt: in frequenter eas decipiat, tandem, nè tum quidem obsequuntur ei, cùm *feram* verè conspiciens clamando hortetur. Sic etiam se habet spei *excitandæ* ratio: si sæpius quis injectâ bonorum expectatione fallat, is ad extremum, etiam cùm veras spes afferat, persuadere non potest. Iis utique *imperatorem* ipsum dicendis, quæ non certò sciverit, abstinere, fili oportet; at alii si nonnunquam *ea* dicant, idem *quod ipse* *volet* efficiant: suam verò incitationem ad summa pericula fide quàm maximè dignam servare oportet. At enim verò, pater, inquit Cyrus, et mihi rectè dicere videris, et sic *facere* me magis juvat. Atqui quâ ratione fieri possit ut obedientes sint milites mihi, pater, nequaquam ignorare videor. Tute enim hoc me statim à puero docebas, cùm tibi ipsi parere cogeres; deindè magistris *me* tradidisti, atque illi quoque idem hoc agebant. Deindè, cùm jam inter ephebos versati sumus, præfectus noster hujus ipsius rei curam enixè admodùm agebat; quin leges etiam pleræque videntur mihi hæc duo maximè docere, imperare *scilicet* et esse sub imperio. Quapropter equidem de his cogitans, in omnibus videre mihi videor hortamen ad obediendum efficacissimum id esse, si is qui dicto audiens est et laude et honore, contumax autem et ignominia et supplicio, afficiatur. Ad efficiendum sanè, inquit, ut necessitate *coactus* quis pareat, hæc, fili, via est: verùm ad id quod hoc multò melius est, ut *nempè* ultrò pareant homines, alia via est magis compendiaria. Nam quemcunque existimant seipsis in iis *consciendis* quæ sibi sint utilia prudentiorem, huic homines libentissimè parent. Hoc autem ità se habere, cùm in multis aliis, tum certè in ægrotantibus licet animadvertere, qui libentissimo animo id præcepturos arcessent quod faciendum sit; itidemque in mari, gubernatoribus perquam libentur parent, qui unà navigant; quos item arbitrentur aliqui meliùs quàm se vias nôsse, ab iis nè sint à tergo relictî totis viribus enituntur; cùm autem futurum putant uti ex obedientiâ detrimenti quid capiant, *tum verò* nec supplicii admodùm cedere, nec donis excitari volunt. Neque enim donâ quisquam suo damno libens accipit. Dicis tu, pater, ait, nihil ad hoc, ut *suos* quis obsequentes habeat, efficacius esse, quàm ut sibi subjectis prudentior videatur. *Dico id* equidem, inquit. At quo pacto, pater, possit aliquis opinionem ejusmodi de se quàm primùm exhibere? Nulla est, inquit, fili, via magis compendiaria, quàm ut, quibus in rebus prudens videri volueris, in iis *reverè* prudens sis. Quòd si hæc singulatim consideres, vera me dicere intelliges. Nam si, bonus agricola cùm non sis, bonus videri velis, vel eques, vel medicus, vel tibicen, vel aliud quidpiam, quàm multa machinari tibi opus fuerit, ut *talis* videare, cogita. Et si quidem tum multis te ut laudent persuaseris, quò *banc* de te opinionem excites, tum præclaros ad horum quolibet apparatus acquisiveris, jam *sic demùm* eris deceptor, et paulò post, ubi periculum *tui* feceris, in fraude deprehensus etiam eris, et præterea vanus videberis. Prudens autem in eo quod profuturum est quò quispiam pacto reverè fiat? Nimirum si ea, inquit, fili, quæcunque discendo cognosci possunt, didiceris, quemadmodùm aciei instruendæ artem jam didicisti: quæcunque verò, nec ab hominibus disci possunt,

nec providentiâ humanâ prospici, *de iis* si per vaticinationem, à diis certior factus fueris, cæteris prudentior eris: si *denique*, quod ut fiat fatius esse intellexeris, id ut fiat curam adhibueris. Id enim *faciendum* curare, quod *feri* oporteat, prudentioris est viri, quàm negligere. At verò ad conciliandam eorum quibus præsumus benevolentiam (quod quidem ego in maximis duco) eadem *est* haud dubiè via, quâ *utendum est illi* qui ab amicis diligi cupiat. Dandam enim operam puto ut palàm sit beneficus. Sed hoc quidem, fili, difficile est, posse semper, quoscunque velit quispiam, beneficiis afficere: ut verò unà gaudere videatur, si quid eis prosperè eveniat, et unà dolere si quid adversi, et prompto esse animo dubiis eorum rebus unà succurrendis, et sollicitus nè quâ in re labantur, et studiosè providere nè infelici successu rem gerant, in his magis quodammodò oportet socium *te* præbere. Jam verò in rebus gerendis, si per æstatem sint *gerendæ*, oportet imperatorem palàm se solis maximè patientem exhibere; sin per hyemem, frigoris: et si laborandum sit, laborum: nam hæc omnia ad consiliandum eorum quibus quis præsit amorem conducunt. Dicis tu, pater, inquit, oportere imperatorem omnia tolerantius pati quàm eos qui sunt sub *ejus* imperio. *Id* utique dico, inquit. Tu tamen, fili, ait, bono sis animo: certò enim hoc scias, labores eosdem similibus corporibus, imperatoris *scilicet* et privati, æquè graves non esse; sed ipse honos labores nonnihil leviores facit imperatori, et quòd intelligat, minimè latere, quicquid *ipse* agat. Ubi verò, pater, res necessarias jam habeant milites, rectè valeant, labores perferre possint, in bellicis artibus exercitati sint, et obnixè strenui videri cupiant, et *denique* facere imperata quàm detrectare ipsis sit jucundius, nonnè jam tum sapere tibi quis videretur, si cum hoste quàm primùm configere vellet? *Ità* profectò, inquit, si quidem superiori conditione sit futurus: sin minùs, ego certè quanto et meliorem me esse existimaverim, et meliores mecum habere, tanto magis caverem: quemadmodùm et alia, quæ à nobis plurimi æstimanda esse putemus, ut quàm maximè in tuto sint, operam damus. At quâ potissimùm ratione possit quis, pater, meliori esse quàm hostes conditione? Non herclè, inquit, non jam de levi, fili, neque simplici re percontaris: sed certò scias oportere eum qui præstaturus hoc sit, et insidiatorem esse, et mentis suæ occultatorem, et fraudulentum, et veteratorem, et furem, et raptorem, et in quâvis re plus quàm hostes habendi appetentem. Et Cyrus ad ea ridens ait, Dii boni, qualem esse me virum, tu, pater, oportere dicis! Qualis, inquit, si fueris, fili, et justissimus sis et legum observantissimus. At què sit, ait, ut, pueri cum essemus et ephēbi, his contraria nos doceretis? Immò, inquit, etiam nunc profectò, erga amicos *utique* et cives: hostes verò ut lædere possitis nonnè nōsti multas vos didicisse nequitas? Minimè equidem, pater, inquit. Cur egò, ait *ille*, sagittare discēbatis? Cur, jaculari? Cur, fues agrestes retibus et foveis fallendo captare? Cur, cervos pedicis et laqueis? Cur cum leonibus et ursis et pardis non æquo Marte pugnabatis, sed aliquâ semper conditione superiori adversùs hæc *feras* certare nitebamini? Annon animadvertis hæc omnia nequitas esse, et fraudes, et dolos, et melioris conditionis captationes? *Sunt* herclè, inquit Cyrus, adversùs feras quidem; at hominum quenquam si modò decipere velle viderer, multas *me* plagas accipere *solitum* novi. Neque enim sagittis, opinor, *pater* inquit, neque jaculo hominem vobis ferire permisimus, sed scopum petere docebamus; non, quidem ut in præsens noceretis amicis, verùm si quando bellum obortum sit, etiam homines

mines istu certo ferire possētis. Atque aded fallaciis utendi et meliorem aliquam conditionem præripiendi ratione non in hominibus vos institui-
 mus, sed in feris, nec his *quidem artibus* ut amicos læderetis; at si quandò bellum sit obortum, neque in his inexercitati essetis. Atqui pater, in-
 quit, si utraque scitu sunt utilia, tam benè quam malè facere hominibus, hæc etiam utraque erant in hominibus docenda. Fertur utique, fili, ait *ille*, tempore majorum nostrorum virum quendam fuisse puerorum magistram, qui nimirum justitiam pueros doceret, quemadmodum tu quoque jubes, et injustitiam; non mentiri; et mentiri; non fallere, et fallere; non calumniari, et calumniari, non *aliis* præripere commodum, et præripere. Distinguebat etiam quænam horum erga amicos, quæ adversus inimicos facienda essent: atque aded progressus ulterius hæc docebat, amicos decipere, *ipsorum* bono quidem, justum esse; et amicorum res, *ipsorum* quidem bono, furari. Hæc qui docebat pueros ad ea inter se faciendâ exercuerit etiam necesse erat; quemadmodum et in lucifâ circumveniendi rationem Græcos docere aiunt, atque etiam exercere pueros ut inter se hoc facere possint. Itaque cùm nonnulli naturâ essent ingeniosi et ad scitè decipiendum, et ad *aliis* aliquid scitè præripiendum, ac fortassè etiam ad lucrandi studium non inepti essent, nec ab amicis quidem abstinebant, quò minùs eis aliquid præripere conarentur. Factum est igitur indè decretum, quo nunc etiam utimur, ut simpliciter docerentur pueri, quemadmodum servos docemus erga nos veraces esse, et non fallaciis uti, nec furari, nec quidquam *alicui* plus habendi desiderio eripere: si *quid* autem contra hæc facerent, ut castigarentur; quò *nimirum* mansuetiores, his moribus adfuefacti, cives existerent. At postquam eâ essent ætate, quâ tu jam nunc es, *tunc sanè iis* et jura adversus hostes *servanda* tutò tradi posse putabant. Non enim ampliùs eò efferrì posse videmini, ut cives ferè evadatis, cùm *itâ* simul nutriti et educati estis, ut vos mutò revereamini: sicuti de rebus veneris ad valdè juvenes verba non facimus, nè accedente ad vehementem eorum libidinem audaciâ, immodicè huic *libidini* indulgeant juvenes. Itâ profectò, inquit *Cyrus*: quapropter me, ceu serò accedentem ad discendum rationes illas præripiendi commoditates, pater, docere, si quid habes, nè recusato, quò ego meliori sim, quàm hostes, conditione. Igitur enitere, inquit, quantum potes, ut cum tuis instructis hostes non instructos deprehendas; et cum armatis, inermes; et cum vigilantibus, dormientes; et abs te conspectos, cùm ipsi te non videant; et ut difficultatibus locorum impeditos, ipse in loco munito constitutus, excipias. Et quonam modo pater, inquit, possit aliquis hostes in hujusmodi erroribus deprehendere? Quoniam, fili, ait, multa talia cùm vobis tum hostibus accidere necesse est. Nam utrosque cibum sumere necesse est, utrosque etiam somnum capere, ac manè ad *factu* necessaria simul ferè omnibus secedendum est; et viis, qualescunque fuerint, talibus uti necesse est: quæ te omnia considerantem oportet, ubi quidem vos maximè imbecillos esse animadverteris, ibi summâ cautione uti: ubi verò posse senseris hostes facillimè opprimi, ibi potissimùm eos adoriri. Num verò in his duntaxat, ait *Cyrus*, meliori esse conditione licet, an etiam in quibusdam aliis? *In aliis*, et sanè multò magis, inquit, fili: nam in his quidem plerumque omnes cautiones adhibent accuratas, quippe quas necessarias esse intelligant. Qui verò hostibus fallendis operam dant, possunt *eos*, et injectâ fiduciâ, incautos opprimere; et concessâ se insequendi facultate, eorum ordines perturbare; et cùm fugâ *simulatâ* paulatim

paulatim in difficilia loca perduxerint, ibi aggredi. Oportet autem te, fili, inquit, qui hæc omnia discendo callere cupis, non, quæcunque didiceris, his solis uti, sed ipsum etiam machinationum esse adversus hostes opificem: quemadmodum et musci non iis tantum, quos didicere, modis utuntur, sed alios etiam facere conantur. Ac vehementer quidem cum in muscis quæ nova sunt et florida probantur, tum verò multò magis in rebus bellicis novæ machinationes laudantur: hæ enim facilius hostes decipere possunt. Quòd si tu quidem, fili, ait, nihil aliud in homines transferas, quàm eas molitiones quas vel adversus bestias minutas admodum excogitabas, nonne te, inquit, plurimum in rationibus quibus hoste superior evadas, inveniendis profectorum putas? Nam tu quidem hyeme surgens sævissimâ, ad captandas aves noctu ire solebas; et priusquam aves se commoverent, jam eis erant abs te posita in hunc finem retia, et quem moveras locus erat immoto persimilis: quædam autem tibi aves erant ita edoctæ, ut tuis quidem commodis servirent, sui verò generis aves in fraudem pellicerent: ipse in insidiis ita te abdebas, ut illas tu quidem cerneres, ab illis verò cerni non posses; curam etiam adhibuisti, ut volucres prius trahendo anteverteres, quàm fugerent. Rursus autem adversus leporem, quòd is in tenebris pastum quærat, interdium verò fugit, canes alebas, quæ eum odoratu investigarent. Quoniam verò, postquam fuerit inventus, celeriter in fugam se conjiceret, canes alias habebas ad eum vestigiis persequendo capiendum institutas. Quòd si et has effugerent lepores, edoctus eorum meatus, et ad quæ potissimum loca fugere soleant, in illis retia visu difficilia tendebas, ut dum concitatè fugeret, illapsus in ea lepus, ipse se in ea indueret. Atque uti nè hinc etiam aufugeret, speculatores ejus quod accideret constituebas, qui è propinquo celeriter adcurrere supervenirent illi: et tu quidem ipse à tergo clamorem ad leporem usque pervenientem tollens, ita territabas eum, ut improvidè procurrens caperetur: eos autem, quos ab anteriori parte in insidiis collocatos silere jusseras, latere faciebas. Quamobrem, ut aiebam antea, si hujusmodi quædam adversus homines etiam moliri volueris, haud equidem scio, an ullum ex hostibus superstitem relicturus sis. Quòd si aliquando necessitas obveniat, ut et in æquo campi, et Marte aperto, et armatis utrisque prælium conferendum sit, in hoc certè, fili, rerum statu, adjuncta quibus superiores evadamus, multò antè comparata, plurimum valent. Hæc autem esse dico, cum corpora militum probè fuerint exercitata, animique probè exacuti sint, et militates artes probè excoltæ. Præterea hoc etiam certò scias necesse est, quoscunque censeas æquum esse tibi parere, eos item omnes existimatos æquum esse, ut tu rebus eorum consulas. Nunquam igitur curam abjicias, sed noctu provideas quid subjectos imperio tuo facere velis, ubi dies advenerit; interdium verò, quò pacto se res nocturnæ quàm optimè sint habituræ. Quà verò ratione oporteat exercitum ad pugnam instruere, quò pacto vel interdium vel noctu, vel per angustas vel latas, vel per montosas vel campestres vias ducere: quò pacto metari castra, quò pacto nocturnas diurnasve excubias constituere, quò pacto ad hostes accedere vel ab hostibus recedere, quò pacto propter urbem hostilem iter facere, quò pacto exercitum ad murum adducere vel abducere, quò pacto saltus vel fluvios transire, quò pacto à copiis equestribus vel à jaculatoribus vel à sagittariis cavere: et si quidem tibi exercitum in cornua explicatum ducenti se offendant hostes, quâ ratione eis sit obliſtendum; et si tibi eum phalangis in morem instructum ducenti ex aliâ quavis parte, quàm à fronte, appareant, quò

paçio ducendus sit in eos exercitus; quâ quis ratione possit quid hostes rerum agant cognoscere, vel tu quid instituas hostes minimè sciant: hæc, *inquam*, omnia quid ego tibi commemorem? Nam et quæcunque ego noveram, audisti sapius; et præterea si qui horum aliquid callere videbantur, eorum neminem neglexisti nec imperitus evasisti. Quapropter ad *quælibet*, opinor, eventa his uti oportet *monitis*, quæcunque ex iis tibi quovis tempore ex usu potissimum fore videbuntur. Hæc etiã ex me, filii, maximi *sane* momenti discito: nunquam vel ipse *solus*, vel cum exercitu, contra quàm sacra monent et auguria, periculum adieris; *illud* cogitans, homines conjecturis nixos res gerendas suscipere, et planè nescios esse undè boni aliquid sit ipsis eventurum. Id quod ex ipsis rerum eventibus intelligas licet. Multi enim iique sapientissimi habiti, civitatibus persuaserunt, ut bellum adversus eos moverent, à quibus illi, qui *alios* invadere persuasi fuerant, sunt deleti. Multi multos et privatos homines et republicas ad majora provexerunt, à quibus promotis gravissima mala passi sunt. Multi, cum eos, quibus amicis uti poterant, collatis *in ipsos* et acceptis beneficiis, fervorem quàm amicorum loco habere maluerint, in eadem pœnas dedere. Multi vitã jucundã cum partis *alicujus* possessione *conjunctã* non contenti, cum omnia suã in potestatem redigere cuperent, idcirco iis etiam quæ possidebant exciderunt: multi *denique* aurum tantopere votis *omnium* expetitum adepti, ob hoc *ipsum* periêre. Itaque humana quidem sapientia nihilo magis quod optimum est deigere novit, quàm si quis fortibus ductis, hoc agat, quod ei fortè obtigerit. Verùm dii, filii, immortales omnia norunt, præterita, et præsentia, et quis singulorum futurus sit exitus: et hominibus *eos* consulentibus, quibus *quidem* sunt propitii, quæ suscipienda vel non suscipienda sint, antè significant. At non omnibus eos consulere velle, minime mirum *videri debet*; neque enim necessitate sunt coacti illorum curam gerere, quos *benevolentia sua complecti* nolint.

AC talia quidem differentes Persidis usque fines pervenere: cum autem aquilã dextra iis visa præcederet, deos et heroas precati terræ Persidis præsidès, ut se propitii benignique dimitterent, fines ita demum transferunt. Postquam verò transissent, rursus deos precati sunt Medicæ terræ præsidès, uti se propitii benignique exciperent. His peractis, mutuo se complexi, ut par erat, ad Persas pater rursus revertebat, Cyrus in Mediam ad Cyaxarem proficiscebatur. Cum autem ad Cyaxarem Medorum in regione pervenisset Cyrus, primum se, ut par erat, mutuo complexi salutârunt: deinde Cyrum interrogabat Cyaxares, quantum exercitum duceret. *Cyrus* autem, triginta quidem millia, inquit, qui et antehac mercede conducti ad vos venire consueverunt: præter hos ex eorum etiam ordine qui *ἐπίδρομοι* vocantur qui nullo unquam tempore domo sunt egressi, alii *quidam* adveniunt. Quàm multi? ait Cyaxares. Numerus *sane* te, inquit Cyrus, cum *eum* audieris, non admodum delectabit; verùm illud tecum reputes *velim*, paucos hoscet qui *ἐπίδρομοι* appellantur, in ceteros Persas, multi sint licet, facile imperium obtinere. Verùm, inquit, numquid iis tibi opus est? an sine causã timuisti, neque veniunt hostes? Immo *veniunt* illi profecto, ait, et multi quidem. Qui hoc constat? Quod cum multi, inquit, inde veniant, alius alio modo, omnes *tamen* eadem referunt. Est ergo nobis

cum viris certandum. *Id utique poscit necessitas, ait Cyaxares. Cur igitur, inquit Cyrus, non mihi dixisti, si nostri et hostium copiarum, quæ adveniunt, quantæ sint, et item nostræ? ut cognitis ambabus, quo pacto optimè bellum geramus, pro earum ratione deliberemus. Audi verò, inquit Cyaxares:*

Cresus quidem ille Lydus ducere fertur equites decies mille, peltastas et sagittarios plures quadraginta millibus. Artamam autem, magnæ Phrygiæ principem, equitum circiter octo millia, hastatos cum peltastis non pauciores quadraginta millibus ducere perhibent: Aribæum, Cappadocum regem, equites ad sex mille, sagittarios et peltastas haud pauciores triginta millibus: Maragdum Arabem, et equites ad decies mille, et currus ferè centum, et funditorum ingentem quandam copiam. De Græcis verò, qui Asiam incolunt, nihil dum certi est allatum, an sequantur, *necne*: eos autem qui è Phrygiâ sunt, propter Hellepontum sitâ, Gabæo sese conjuncturos aiunt, qui ad Caystri planitiem sex millia equitum habet, peltastas circiter decies mille. Caras verò, et Cilices, et Paphlagonas, licet arcissiti sint, non sequuturos aiunt. Quod autem ad Assyriam attinet, qui et Babylona, et reliquam Assyriam possidet, ducturum eum equidem arbitror, equites non pauciores viginti millibus; currus, sat scio, non plures ducentis; pedites vero, *ut opinor*, permultos: *sic* certè consuevit, cùm fines nostros invadit. Dicis tu, inquit Cyrus, hostium equites esse ad sexagies mille, peltastas verò et sagittarios plures ducentis millibus. Age verò, quem tuarum copiarum ais esse numerum? Medorum, inquit, sunt equites plures decem millibus; peltastæ et sagittarii in nostrâ utique *regione* fortassè fuerint sexagies mille. Ab Armeniis, inquit, qui nobis sunt finitimi, equitum millia quatuor aderunt, peditum viginti millia. Dicis tu, inquit Cyrus, equites nostros tertiâ parte equitatus hostium esse minores, pedites verò dimidiam circiter *eorum peditatus* partem. Quid igitur? ait Cyaxares, paucosne adde Perfas esse arbitraris, quos ducere te dicis? Verùm nobis, inquit Cyrus, an præterea milite sit opus, nec ne, posthac deliberabimus: mihi autem, inquit, quæ sit singulorum pugnae ratio exponito. Propè omnium, ait Cyaxares, est eadem, Nam illorum et nostri *militēs* sagittarii sunt et jaculatores. Cùm ergò, ait Cyrus, hujusmodi fiat arma, eminè pugnare necesse erit. Necesse sanè erit, ait Cyaxares. Hic igitur, inquit Cyrus, illorum erit victoria, qui *numero* plures fuerint: multò enim citiùs à pluribus pauci, vulneribus confecti, perierint: quàm à paucis plures. Si ergo, Cyre, inquit, sic se res habeat, quid aliud melius quis reperire possit, quam ad Perfas uti mittamus, et simul eos doceamus, calamitatem ad Perfas penetraturam, si Medis adversi quid acciderit, simulque majorem exercitum postulemus? At hoc quidem, inquit Cyrus, certò scias, nos multitudine hostes non superaturos esse, etiamsi Perfae universi veniant. Quid igitur aliud, quod melius hoc sit, vides? Equidem, inquit Cyrus, si essem qui tu, quàm primùm Persis omnibus huc venientibus *ejusmodi* fabricanda curarem arma, qualibus instructi veniunt è nostris ii, qui *θύρτοιμοι* appellantur. Ea verò sunt, lorica circum pectus, in manu levè scutum, in dextrâ copis vel securis: hæc si paraveris, efficies ut nobis cum hostibus congregi tutissimè liceat, et hostibus *ipsis* foret optabilius fugere, quàm subsistere. Ac nos quidem ipsos, ait, adversus eos collocamus qui subsistent: ex iis autem quicunque fugerint, hos vobis et equitibus adtribuimus, ut eis nec fugere vacet, nec converti. Cyrus quidem ad hunc modum disseruit: et Cy-

axari visus est rectè dicere, *isque adèd* nullam de pluribus arcessendis mentionem faciebat amplius, sed arma, de quibus modò dictum, parabat. Ac *ea* cùm propè jam parata essent, Persarum aderant ὁμόθυμοι, ducentes eum qui à Persis mittebatur exercitum. Ibi tum Cyrus hæc, iis convocatis, verba fecisse perhibetur :

“ Ego vos quidem, amici, cùm sic et ipsos armatos, et animis paratos viderem, ut qui manus cum hostibus conferturi essetis, Persas verò, qui vos sequuntur, ejusmodi armis instructos animadverterem, ut *in hostem* pugnare, nisi *ab eo* quàm longissimè collocati, non possent, veritus sum nè, si pauci confisteretis, et belli fociis destituti in magnam hostium multitudinem incideretis, adversi quid vobis eveniret. Jam verò et corpora, inquit, virorum haud culpanda *vobiscum unà* adducentes adestis; et illis arma nostris similia futura sunt. Ut autem eorum exacuatur animi, *ex scilicet nostræ erunt partes*. Est enim ejus qui cum imperio est, non seipsum modò bonum præbere, sed eorum etiam quibus præest curam gerere, ut illi quàm optimi evadant.” In hunc modum *Cyrus* quidem loquutus est : ii verò gavisi sunt omnes, quòd se plures in pugna socios habituros arbitrarentur ; unus autem ex iis hujusmodi etiam verba fecit :

“ Equidem fortassè, ait, mira *quædam* proferre videbor, si consilium *Cyro* dare velim, ut aliquid pro nobis dicat, cùm arma sumpserint ii quos belli socios habituri sumus. At enim sentio, inquit, eorum orationes quibus et ad beneficium præstandum et ad lædendum maxima est facultas, plurimum in audientium animos penetrare : tales etiam si munera largiantur, licèt viliora sint iis quæ à paris conditionis hominibus *offeruntur*, tamen ea pluris æstimant accipientes, Jam verò Persæ, inquit, multò majori jucunditate afficientur, *Cyrus* eos si cohortatus fuerit, quàm nostra illis adlatura esset cohortatio : et in eorum qui ὁμόθυμοι appellantur ordinem cooptati, *beneficium* hoc stabilius sibi fore existimabunt, si et à filio regis et ab imperatore profisciscatur, quàm si à nobis ad hunc ipsum *gradum* promoverentur. Neque verò illa abesse debent quæ nostri sunt muneris : sed omninò quovis modo virorum animos exacuere oportet. Quicquid enim illorum virtuti accesserit, id è re nostrâ fuerit.” Itaque *Cyrus* armis in medio depositis, atque omnibus Persarum militibus convocatis, hujusmodi orationem habuit :

“ In eadem, Persæ, nobiscum regione vos et nati estis et educati ; et corpora quidem nostris nihilo deteriora habetis, animòsque *adèd* ut nostris nihilo ignaviores habeatis consentaneum est. Tales autem cùm sitis, in patriâ quidem pari nobiscum conditione non eratis, non quòd à nobis indè repulsi essetis, sed quòd vobis victum quæritare necesse esset. At nunc ut hæc quidem *omnia quæ ad vitam sunt necessaria* vobis suppetant, mihi curæ erit, diis juvantibus : vobis autem licet, siquidem *inà* libuerit, sumptis qualia nos gestamus armis, etiam si nobis aliquâ in re deteriores sitis, idem nobiscum *pugnæ* periculum adire : et si quid indè præclari et eximii obtigerit, paria nobiscum *præmia*, tanquam qui iis digni fueritis, consequi. Enimverò tempore anteaçto, vos quoque sagittarii et jaculatores, quemadmodum et nos, fuistis ; quod si in *sagittis jaculisque* mittendis minùs quàm nos periti eratis, minimè mirum *id videri debet* ; neque enim vobis his *artibus* studiosè operam dare, perindè ac nobis, otium erat. At in hoc armaturæ genere, nihilo nos potiores vobis erimus. Nam unicuique

“ aptus

" aptus erit thorax circa pectus, in lævâ manu scutum, quod omnes gestare
 " conuevimus, in dextrâ gladius vel securis, quâ ferendi nobis erunt
 " hostes, minimè verentibus nè ictus nostri aberrent. Quid igitur est
 " in his, quo alius nostrum alium præstare possit, præter audaciam?
 " quam vos non minorem quàm nos exhibere decet. Nam et victoriam
 " expetere, quæ bona ac præclara omnia parat et conservat, cur nos
 " magis quàm vos deceat? Et cur *victrici* potentiâ, quæ facultates
 " devictorum omnes victoribus donat, nobis opus esse magis quàm vobis,
 " rationi sit consentaneum? Tandem dixit, Audistis omnia: arma
 " omnia cernitis; *iis* qui indiget, ea capiat, noménque apud cohortis
 " præfectum profitendo in eundem nobiscum ordinem abscribatur: cui
 " verò mercenarii *militis* locum tenere sat est, is servilibus armis maneat
 " *indutus*:" Hæc Cyri verba fuerunt: Quæ cùm audissent Persæ, jure
 se arbitrabantur omnem *deinde* ætatem in rerum inopiâ et egestate acturos,
 si invitati ut pares suscipiendo labores eadem consequerentur *præmia*,
 non paruissent: itaque omnes nomina *sua* sunt professi, omnésque *adèò*
 arma acceperunt.

Interea verò dum hostes adventare dicerentur, nec dum tamen ad-
 essent, Cyrus suorum corpora ad robur exercere nitebatur, et *eos* quæ
 ad disciplinam militarem pertinent docere, et ad res bellicas animos
 acuere. Ac primùm quidem acceptis à Cyaxare ministris, imperavit
eis ut singulis militibus abundè omnia, quibus opus esset, parata suppe-
 ditarent: quod cùm *itâ* curâisset, nihil aliud ipsis *militibus agendum*
 reliquit, quam ut in rebus bellicis *se* exercerent; quippe qui illud sibi
 videretur animadvertisse singulis *nimirum* eos in rebus effici præstantissi-
 mos, qui misso facto plurimum studio, ad unam rem animum converterent:
 Quin etiam ex ipsis rebus ad bellum pertinentibus sublatâ sagittandi jac-
 landique exercitatione, hoc solum illis *agendum* reliquit, ut gladio et
 scuto et thorace *instructi* pugnarent. Itaque statim sic eorum præpara-
 ravit animos, ut vel cominus cum hostibus congregiendum *statuerent*,
 vel fatendum *se* nullius in bello momenti socios esse: hoc autem fateri
grave est illis, qui aliam nullam ob causam ali se nôrunt, quàm uti pro
 iis pugnent qui victum præbent. Præterea, cum ei in mentem veni-
 ret homines in iis multò libentiùs *se* exercere, de quibus contentiones
 cum æmulatione conjunctæ inter ipsos nascantur, certamina earum re-
 rum omnium indixit illis, in quibus exerceri milites utile esse judi-
 caret. Erant autem hæc, quæ indicebat: gregario *militi*, ut præfectis
 se obedientem exhiberet, ad labores impigrum, ad subeunda pericula,
 ordine *tamen* servato, promptum, peritum rerum militarium, in armis
 elegantia studiosum et in hujusmodi rebus omnibus laudis avidum:
 quinque virorum præfecto, ut et ipse boni *militis* gregarii more se ge-
 reret, et quinonem, pro virili, talem exhiberet: decurioni, ut decu-
 riam: manipuli itidem ductori, manipulum: cohortis itidem præfecto;
 itidemque aliorum præfectorum unicuique, tum ut ipse reprehensione
 vacaret, tum daret operam ut suo sub imperio *constituti* duces, ipsi vi-
 cissim eos quibus præsent in officio continerent. Præmia verò propone-
 bat, cohortium quidem præfectis, ut qui cohortes optimas reddidisse
 viderentur, tribuni fierent: ut autem ex manipulorum præfectis ii,
 qui manipulos effecisse optimos viderentur, eorum in loca succederent,
 qui fuissent præfecti cohortium: ut decuriones itidem optimi, in eorum
 loca substituerentur, qui manipulorum præfecti fuissent: et quinque
 virorum præfecti, in decurionum itidem: gregariorum autem *militum*
 præstantissimi, in eorum *substituerentur loca* qui quinque virorum fuif-

fent præfedi. His verò præfectis omnibus hoc aderat, ut primùm ab iis quibus præerant colerentur; deindè honores etiam alii, singulis convenientes, unà accedebant. Quin et majores spes laude dignis ostendebat, si qua secuturo tempore fortuna melior affulserit. Totis etiam cohortibus, totisque manipulis victoriæ præmia promisit; decuriis itidem et quinonibus, si præfectis *suis* obedientissimi comperti essent, et in iis quæ sunt prædicta se libentissimè exercerent. Erant autem illis *ejusmodi* præmia victoriæ *constituta*, qualia multitudini sanè conveniunt. Et hæc quidem erant præscripta, atque in his se exercebant milites. Tabernacula, quod numerum attinet, *tot* eis instruxit, quot erant præfecti cohortium; magnitudine verò *tantâ*, ut singulis cohortibus capiendis sufficerent: cohors autem ex centum viris constabat. Atque hoc modo centuriatim in tabernaculis degebant. *Ex tali* autem contubernio hoc ei videbantur ad futurum certamen percepturi commodi, quod eodem se modo ali mutquò cernerent; neque deterioris conditionis prætextui locus erat, ut quis *eo nomine* remissiùs ageret, et alius alio adversus hostes ignaviùs se gereret. Hoc etiam commodi ipsi videbantur ex contubernio consequuturi, quòd hinc *faciliùs* se mutudè cognoscerent. Nam ex eo quod se nòssent inter se, majorem in omnibus verecundiam excitari arbitrabatur: ignoti verò qui sunt, quemadmodum ii qui in tenebris versantur, ad segnitiam aliquantum procliviores esse videntur. Videbantur etiam ei ad accuratam ordinum cognitionem contubernio magnoperè juvari. Nam præfecti cohortium perindè sub se dispositas cohortes habebant, ut cùm procedant in cohorte singuli: manipulorum item ductores, manipulos: decuriones itidem decurias: et quinque virorum præfecti, quiniones. Ordines autem accuratè cognitos habere, utile admodum ei videbatur esse, tum ut nè perturbarentur, tum ut, siquando perturbarentur, citiùs *in ordinem* restitui possent: quemadmodum sanè et lapides et ligna, quæ coagmentanda sunt, utcunque fuerint disjecta, facile quis coagmentare possit, si qua habeant indicia, quæ manifestum faciant, cujus eorum unumquodque sit loci. Hoc porrò ipsi videbantur ex convictu capturi commodi, ut minùs alii alios deserere vellent; quòd videret etiam bestias, quæ unà pascuntur, miro sui desiderio teneri, si quis eas à se invicem divellat.

Hoc quoque Cyro curæ erat, ut nunquam, nisi priùs sudassent, ad prandium cœnâmve accederent. Nam vel eos in venationem eductos ad sudorem usque exercebat, vel *ejusmodi* ludos excogitabat, qui sudorem elicerent; vel si qua etiam res ipsi fortè agenda esset, ità se duce in eâ agendâ præbuit, ut absque sudore non redirent. Hoc enim et ad excitandam edendi dulcedinem, et ad bonam valetudinem, et ad laborum tolerantiam utile putabat. Quin ad hoc etiam conducere labores arbitrabatur, ut inter se mansuetiores essent, propterea quòd et equi eosdem labores inter se sustinentes, placidiùs eodem stare loco consueverint. In hostes sanè redduntur animosiores, qui sibi ipsis conscii sunt, quàm egregiè se *simul* exercuerint.

Cyris autem tabernaculum sibi instruendum curavit, quod eorum capax esset, quos ad cœnam invitaret. Et invitabat plerumque cohortium præfecto, quos si vis in esset opportunum: nonnumquam ex manipulorum præfectis et decurionibus et quinque virorum præfectis quosdam; quosdam etiam aliquando ex militibus; aliquando etiam quinionem totam, totam decuriam, totum manipulum, cohortem *denique* totam invitabat. Invitare autem atque *eos* honore excipere solebat, cùm cerneret aliquos *ejusmodi* quiddam fecisse, quod ab omnibus fieri volebat. Semper verò

verò et ipsi et ad cœnam invitatis eadem apponebantur dapes. Et exercitûs etiam ministris æquas semper partes distribuendas curabat: nam castrenses illos ministros non minùs honore dignos existimabat, quàm præcones ac legatos. Etenim fideles hos esse debere putabat, rerùmque quæ ad milites pertinent peritos, et intelligentes, quin etiam gnavos, et celeres, et impigros, et intrepidus. Præterea autem censebat Cyrus, ea ministris *ipsis* inesse debere, quæcunque viris qui optimi habentur adsint, et huic sese adsuafacere, ut nullum opus detrectent, sed existiment decere se omnia agere quæcunque iusserit imperator.

Cyrus certè quidem semper operam dabat, ut, cùm in eodem tabernaculo unà essent, et jucundissimi simul sermones, et qui ad præclarum aliquid *eos* incitarent, injicerentur. Itaque hunc etiam aliquando in sermonem incidit: Num, viri, ait, cæteri *illi propterea* nobis aliquantò inferiores esse videntur, quòd eâ, quâ nos, non sunt disciplinâ instituti? an nihil à nobis different, neque in congressibus, neque cùm dimicandum erit cum hostibus? Et Hystaspes suspiciens dixit, At quales quidem in hostes futuri sunt, egò certè nondum scio; veruntamen in *familiarè* consuetudine ex iis quidam, profectò, morosi jam videntur. Nuper quidem, inquit, Cyaxares ad singulas cohortes animantium corpora mittebat, et unicuique nostrâm tres aut plures carnis, quæ circumferebatur, portiones obvenerunt. Et coquus quidem à me exorsus est, cùm primâ *eam* circuitione circumferebat; cùm autem secundò ingrederetur ut circumferret, iussi ego *eum* ab ultimo ordiri, et vice versâ circumferre. Ibi tandem militum quidem in mediâ coronâ discumbentium exclamans, Nulla profectò, ait, hîc est æqualitas, si à nobis, qui sumus in medio, nemo unquam incipiet. Quod ego cùm audissem, molestè tuli, videri *medios* deteriori esse conditione, ac eum ad me statim arcessivi. Paruit in hoc ille mihi perquam modestè. Cùm autem ea quæ circumferebantur ad nos pervenissent, quippe quibus ultimo sanè loco sumendum esset, minimæ partes relicte erant; tum ille palàm visus est magno mœrore affici, et secum ipse, O iniquam *meam* fortunam, qui jam huc sim arcessitus! Et ego aiebam, Nè sis sollicitus: statim enim à nobis incipiet, ac tu primus capies quod maximum erit. Et *coquus* interim tertium circumferebat, quod *solum* sanè circumferendum restabat: atque ille secundo post me fumebat loco. Cùm autem tertius *etiam* sumpisset, et visus est *huic* majorem suâ portionem accepisse, id quod sumferat abjicit, velut aliud sumpturus. At coquus, qui eum nihil quicquam obsonii egere putaret, abiit atque *aliis* fercula priùs adferebat, quàm ille aliud sumpisset. Hîc enim verò usque adedò graviter hunc casum tulit, ut, cùm absumptum esset quod acceperat obsonium, etiam quod ei reliquum erat intinctûs, stupefactus *jam* iratûsque fortunæ, id præ impatientiâ everteret. Id quidem cùm proximus nobis manipuli præfectus videret, manibus complofis ridens gaudebat. Ego verò, inquit, tussire me simulabam; neque enim ipse risum continere possem. Ejusmodi sanè, inquit, Cyre, quendam è fociis tibi *nostris* ostendo. Hic omnes quidem, ut par erat, riserunt. Et alius quidam ex cohortium præfectis.

Hic quidem, Cyre, inquit, in morosum ita, ut videtur, incidit. Ego verò, postquam tu nos rationes ordinum à te edoctos dimisisses, ac iussisses atque quisque suam cohortem ea doceret, quæ abs te didicissemus, atque ita ipse, *inquam*, quemadmodum et alii fecere, discedens *abs te* manipulum unum erudiebam. Et cùm manipuli præfectum loco primo statuissem, ac post

post hunc quidem strenuum *quendam* juvenem collocassem, cæterósque, quo quemque loco *disponendum* putabam, stans deindè ab anteriori parte, versúsque manipulum respiciens, cùm opportunum mihi visum esset, progredi jussi. At *protinus* juvenis ille progressus ante manipuli præfectum, prior incedebat. Quod ego cùm viderem, Quid, inquam, agis, homo? Et ille, Progredior, ait, quemadmodum tu jubes. Atqui ego, inquam, non te solum, sed omnes, progredi jubebam. Id ille cùm audisset, ad *socios* manipulares conversus, Annon auditis, ait, jubentem omnes progredi? Tùm viri omnes manipuli præfectum prætergressi, ad me venerunt. Cùm autem manipuli præfectus eos priorem in locum redire vellet, stomachabantur, et dicebant, Utri parendum erit? Jam enim hic progredi jubet, ille vetat. At ego hæc æquo ferebam animo, et cùm de integro in suum quemque locum restituissem, nè quis se posteriorum prius commoveret, edicebam, quàm anterior præcederet; sed unum hoc spectarent omnes, ut anteriorem sequerentur. Quidam verò in Persiam profecturus cùm ad me veniret, et abs me postularet, ut epistolam *ei* darem, quam domum *mittendam* scripseram; atque ego cùm juberem manipuli præfectum (is enim quo loco sita esset epistola nôrat) ad epistolam *eam* adferendam currere; ille quidem cursui se dabat: juvenis autem ille manipuli præfectum, cum ipso thorace cupidèque, sequebatur: reliquus item univèrsus manipulus, illum intuens, unà currebat: atque *adèd* viri venère epistolam ferentes. Sic *dènum*, inquit, meus quidem manipulus omnia accuratè tenent abs te *imperata*. Ac alii quidem, ut par erat, de hoc epistolæ satellitio ridebant. Cyrus autem inquit, O Jupiter diisque omnes, quales tandem, *quales* viros socios habemus! quos tam levi sanè cultu demereri liceat, ut multorum ex iis amicitia exiguo etiam obsoào conciliari queat: nonnulli autem adèd sunt ad obedientiam propensi, ut, priusquàm nôrint quid sit imperatum, pareant. Ego quidem haud scio, quales tandem potiùs optandum sit, quàm ut hujusmodi quis habeat milites. Et Cyrus quidem simul ridens, hoc modo milites collaudabat.

Erat autem fortè in tabernaculo quidem ex præfectis cohortium, Aglaïtadas nomine; vir, quod ad mores adtineret, ex asperiorum numero: is in hunc ferè modum loquutus est; Tùne, inquit, Cyre, vera istos hæc narrare putas? Quid igitur, inquit Cyrus, mentiendo quærunt? Quid aliud, inquit, nisi quòd risum movere volunt? cujus rei causà et narrant hæc, et sese ostentant. Tum Cyrus, Bona verba, *quæso*, ait: nè hos ostentatores appellaveris. Nam mihi quidem nomen *ἀλαζών* iis inditum fuisse videtur, qui se et ditiores esse simulant et magis strenuos, quàm sint, quique pollicentur ea se præstaturos, quibus ipsi præstandis non sufficiant; idque, si pateat ipsos *hæc* accipiendi aliquid et quæstus causà facere. Qui verò risum *aliis* secum versantibus, neque lucri sui, neque detrimenti audientium, neque ullius adèd damni causà movent, quid causæ est cur hi non urbani ac faceti justius quàm ostentatores appellentur? Atque in hunc sanè modum Cyrus eos, qui risum excitaverant, defendebat. Rursùs autem manipuli præfectus ille, qui rem *eam* narraverat quam lepidè fecit manipulus, inquit, Certè quidem, Aglaïtada, si te ad fletum commovere conati essemus (quemadmodum nonnulli tam carminibus quàm orationibus miserabilia quædam commenti lacrimas ciere nituntur) vehementer nos reprehendisses; cùm nunc quidem licèt et ipse noveris velle nos te exhilarare, minimè autem lædere, ità tamen contumeliosè nos habes. Et jure quidem *id* profectò, ait Aglaïtadas:

das: nam qui risum amicis excitat, videtur is mihi sanè quiddam efficere longè minoris æstimandum, quàm qui eos inducit, ut sedentes plorent. Et tu quoque, si rectè rem perpenderit, me vera dicere invenies. Nam fletu et patres filios temperantes reddere conantur, et magistri puerorum animos bonis disciplinis imbuere: leges etiam dum eò cives adigunt ut sedentes plorent, ad justitiam eos impellunt: illos verò qui risum excitant, an dicere possis vel corporibus aliquid adferre commodi, vel animos ad rei privatæ publicæve administrationem magis idoneos efficere? *Hystaspes* deindè sic fermè loquutus est; Tu, inquit, *Aglaitada*, si me audias, in hostes illud magni estimandum audacter impendes, et efficere conaberis illi ut sedentes plorent: nobis autem, ait, et amicis hisce *tuis* risus aliquid, vilis illius rei, omninò largieris. Nam *hujus* apud te magnam repositam esse copiam scio: neque enim ipse usu eum absumpsisti, neque amicis sanè, neque hospitibus libens ridendi materiam præbes: adeò ut nihil prætexere possis quo minùs risum nobis impertias. Et *Aglaitadas*, Tunc etiam *Hystaspa*, inquit, ex me risum elicere conaris? Ibi tum manipuli præfectus inquit, Demens fuerit profectò *id utique si conaretur*: nam ex te quidem, opinor, ignem faciliùs quis excusserit, quàm risum elicuerit. Hic quidem et alii, qui ingenium illius nôssent, riserunt, et leniter subrisit etiam *Aglaitadas* ipse. Ac *Cyrus* eum exhilaratum videns, *Iniquè agis*, inquit, manipuli præfecte, quòd dum *huic* ut rideat persuades, nobis maximâ gravitate virum corrumpis, præfertim, ait, qui adeò risui sit infestus. Et hæc quidem hic finem habuerunt. *Chrystantas* verò deinceps hujusmodi verba fecit:

Ego quidem, *Cyre*, vósque omnes qui adestis, inquit, cogito, nobiscum nonnullos pluris, minoris alios, faciendos *domo* profectos esse: si quid autem prosperè evenerit, omnes hi æquales portiones consequi postulabunt. At ego quidem nihil in rebus humanis inæqualis esse duco, quàm ignavum et fortem æqualibus *præmiis* haberi dignos. Ad hoc subjecit *Cyrus*, An igitur, per deos, optimum, viri, fuerit hæc de re ad exercitum referre, utrum placeat, si quid de laboribus boni deus dederit, æquales facere omnium partes, an consideratis cujusque factis, ad horum rationem honores cuique proponere? Et quid opus est, inquit *Chrystantas*, de hoc *ad exercitum* referre, ac non edicere potiùs ità te facturum esse? Annon tu et certamina indixisti, ait, et *constituisi* præmia? At profectò, subjecit *Cyrus*, hæc illis non sunt similia. Nam quæcunque *hæc* in expeditione acquirant, ea, ut arbitror, communia sibi fore putabunt: imperium verò *hæc* in expeditione *summum* fortassis etiam domestico jure mihi deberi existimant: itaque si prefectos ego constituo, nihil, opinor, me contra jus fasque agere putant. Num putas, inquit *Chrystantas*, fore ut vulgus, postquam convenerit, sciscat, nè æquales singuli portiones consequerentur, sed præstantissimos *quosque* cum honoribus tum præmiis maximè augendos esse? Equidem *sic* arbitror, ait *Cyrus*, tum quia vos mihi adfensuri estis, tum quòd turpe fuerit recusare quo minùs is qui et plurimum laboris sustinet et plurimum reipublicæ utilitatis adfert, etiam maximis *quibusque* dignus habeatur potiaturque. Arbitror autem, inquit, vel ignavissimis commodum visum iri, *viros* fortes potiori esse *quam ceteros* conditione. Et *Cyrus* quidem eorum etiam causâ qui *δρότους* appellantur decretum hoc fieri volebat. Nam et hos magis strenuos futuros existimabat, si intelligerent, judicio de ipsis ex operibus factò, se præmia digna consequuturos.

Quapropter

Quapropter ei opportunum videbatur, hoc tempore hâc de re suffragium inire, cum et ii qui *ὀρθῶς* vocantur hanc vulgi æqualitatem reformidabant. Itaque iis quoque placuit qui in tabernaculo *tunc* aderant, de hoc referendum esse, ac unumquemque his patrocinari debere aiebant, qui virum *ſ* perhiberi vellet.

Et quidam è præfectis cohortium subridens dixit, Enimverò ego, inquit, quendam *mediâ* etiam de plebe novi, qui nobis adfentietur, non itâ temerè *ſervandam* esse æqualitatem. Hunc autem interrogabat alius, quemnam diceret. Et respondit is, Est, præfectò, quidam mihi contubernalis, qui in omnibus plus aliis habere quærit. Tum alius rursum interrogabat eum, Num et laborum? Minimè verò, inquit, at hîc fanè in mendacio sum deprehensus. Semper enim a quo admodum fert animo, in laboribus, et cæteris hujusmodi, plus alium habere, qui velit. At ego quidem statuo, viri, inquit Cyrus, tales homines, qualem jam iste narrat, si quidem strenuum atque obedientem exercitum habere velimus, numero copiarum *noſtrarum* eximendos esse. Nam militum plerique mihi *ſic comperati* esse videntur, ut sequantur, quacunque quis duxerit: ducere verò, ut opinor, viri strenui ac præclari conantur, ad res præclaras et honestas, improbi, ad improbas. Atque aded plurimum sæpè mali homines consequuntur assensum, quàm probi. Nam improbitas per voluptates in præſentiâ se offerentes procedens, harum utitur ope ad multos persuadendos ipsi uti adfentiantur: virtus autem in ardua ducens, non admodum pollet in hominibus ad se illicò temerèque adtrahendis; præſertim si sint alii, qui è diverſo ad declivem mollèmq; viam cohortentur. Idcirco si qui ex ignaviâ laborumque detrectatione ſolùm sint mali, eos equidem arbitror, veluti fucos, ſumptûs tantùm damnum ſociis inferre: qui rursus mali sunt in laboribus ſocii, in commodis autem *ſuis* captandis vehementes atque impudentes, hi etiam duces se ad *ſacta* præbent improba; sæpè enim efficere poſſunt, ut præcipua commoda improbitati cedant: quare omninò ſunt homines ejuſmodi nobis eximendi. Neque verò vobis circumſpicendum eſt, quâ ratione de civibus ordines repleatis: ſed quemadmodum equos, qui optimi, non qui veſtrâ in patria ſint nati, quæritis, ſic et homines ex omnibus ſumite, quoscuq; vobis et roboris, et ornamentum plurimum adlaturos exiſtimabitis. Mihi autem hoc quoque teſtimonio eſt, id nobis utile futurum; quòd neque celer poſſit eſſe curruſ, cujuſ equi ſunt tardi, nec bene inſtructi, ſi conjuncti ſint equi malè inſtructi: neque domus quidem rectè adminiſtrari poſteſt, quæ improbis utatur famulis: immò etiam minùs detrimenti accipit, ſi careat famulis, quàm ſi ab injuſtis perturbetur. Pro certo autem, amici, habeatis, inquit, ſubmotiſ malis *militibus*, non id modò *noſ* commodum inde percepturos, mali quod aberunt, ſed illi etiam qui nobiſcum manebunt, quotquot fanè pleni jam improbitatiſ eſſe ceperunt, rursus ab eâ ſe repurgabunt: boni autem cum malos ignominiâ notatos viderint, multò alacriùs virtuti adhæreſcent. Et ille quidem ſermonem hunc habuit: ab antiſtis autem omnibus comprobata hæc erant, atque *aded* ab iis reſ ſic inſtituta eſt.

Atque hîc rursum Cyrus jocari cœpit. Nam cum animadvertiſſet è præfectis manipulorum quendam ad cœnam ſecum unâ ducere, juxtaque ſe inter diſcumbendum retinere, hominem et hirsutum et deformem admodum, manipuli præfecto nominatim compellato, ſic *cum* affatus eſt; Num et tu, Sambaula, inquit, in morem Græcorum, hunc accumbentem tibi adoleſcentulum, quia formoſus ſit, circumducis? Profectò, in-

quæit Sambaulas, et hujus consuetudine et aspectu delector. Hæc autem ubi contubernales audissent, *in eum* oculos convertère: et cum faciem hominis supra modum deformem vidissent, riserunt omnes. Et quidam, Quo tandem factò, quæso, inquit, Sambaula, vir hic te *sibi* devirxit? Respondit ille, Ego vobis, profectò, viri, dicam. Quoties eum sive noctu, sive interdum vocavi, nunquam mihi neque occupationem prætextuit, neque pedetentim; sed cursim perpetuò paruit: quoties item ut aliquid faceret imperavi, nihil eum vidi unquam sine sudore facere. Quin et reliquos *mibi* duodecim tales effecit, non verbis, sed re demonstrando, quales esse oporteat. Tum quidem ait, Tu verò, talis cum sit, non eum oscularis, ut cognatos *soles*? Et ad hoc respondit deformis ille, Non profectò, ait: nam minimè est laborum amans: quippe si me osculari vellet, omnium hoc ei exercitationum loco esset. Et talia quidem partim ridicula partim seria, tum dicebantur in tabernaculo tum gerebantur. Tandem, ubi tertiam peregrissent libationem, et à diis bona præcati essent, convivio soluto cubitum iverunt: Postridiè autem Cyrus omnes cœgit milites, et hujusmodi orationem habuit:

“ Propè, amici, à nobis abest certamen: adventant enim hostes. “ Victoriæ autem præmia, si quidem nos vicerimus, hæc *nobis futura* “ constat, ut et hostes et bona eorum omnia nostra sint: sin ipsi contrà “ vincamur (nam et ità loqui et ità *fieri* posse fingere oportet) itidem “ *nostra* superatorum bona omnia victoribus præmia semper sunt propo- “ sita. Sic ergo vobis existimandum est, homines belli societate junctos, “ cum apud se singuli statuunt, nihil ex sententiâ successurum, nisi quis- “ que suo se loco præbuerit alacrem, multa brevi et præclara gesturos: “ nihil enim eorum quæ peragenda sunt per socordiam ab iis negligetur: “ cum verò quisque cogitaverit, alium fore rem qui gerat pugnetque, “ licèt ipse segniter agat, hujusmodi, inquit, homines universos, pro “ certo habeatis, adversa simul omnia statim invasurâ. Atque ipse deus “ sic quodammodò constituit: *is enim* illis, qui sibi imperare nolint, ut “ bona laboribus acquirant, alios dat, qui imperent. Nunc ergò, ait, “ surgat hic aliquis, deque hoc ipso verba faciat, utro modo virtutem “ apud nos magis exultam iri existimet, si is, qui plurimum et laboris “ et periculorum adire velit, plurimum etiam honoris consequuturus “ sit, an *verò* si nihil referre sciamus ignavum esse *quenquam*; quippe “ omnes pariter æqualia sumus consequuturi præmia.” Tum verò surgens Chryfantas, unus ex eorum numero qui *δύετοιμοι* appellantur, vir neque *staturâ* magnus, neque specie robustus, sed excellens prudentiâ, in hunc modum loquutus est:

“ Equidem arbitror, Cyre, ait, te de hoc *ad nos* retulisse, non quòd “ in animo cogitares æquali portione fortes et ignavos debere potiri, “ sed uti experiaris an quisquam sit, qui ipsum indicare velit, cogitare “ se, *fore* ut, tametsi nihil ipse pulchrè præclarè faciat, pari eorum “ portionem capiat, quæ alii virtute *suâ* comparaverint. Ergò verò, in- “ quit, neque sum pedibus celer, neque manibus robustus; et futurum “ intelligo, ut judicio ex iis de me factò, quæ meo corpore geram, neque “ primum, neque secundum, neque, opinor, millesimum, immò fortè “ neque decies millesimum locum habiturus sim. At hoc quoque certò “ futurum scio, ut si viribus præstantes fortiter res gerendas cepiverint, “ mihi etiam tantum boni alicujus obveniet, quantum æquum fuerit: “ sin autem et ignavi nihil fecerint, et fortes robustique animis minùs “ fuerint alacres, vereor, inquit, nè potiùs alteriùs cuiusdam rei, quàm

“ boni *allicujus*, partem, eamque majorem, quam ipse velim, habiturus
 “ sim.” Et hunc quidem in modum loquutus est Chryfantas. Post
 eum autem surrexit Pheraulas, Persa, qui è plebe erat, Cyro quodam-
 modò jam consuetudine domesticâ familiaris acceptusque vir, habitu
 corporis haud indecoro, animo viro degeneri nequaquam similis, atque
 orationem hanc habuit :

“ Ego quidem, Cyre, ac vos Persæ, inquit, quotquot adestis, ex-
 “ istimo nos omnes jam æquis conditionibus ad virtutis certamen
 “ contendere. Quippe consimili nos omnes victu curare corpora,
 “ et omnes eadem consuetudine dignos haberi fruique, et eadem
 “ nobis omnibus *virtutis* decora proposita esse, video. Nam iis ut
 “ pareamus, qui cum imperio sunt, communiter *omnibus* est propo-
 “ situm : et quisquis hoc sine recusatione in conspectu omnium præ-
 “ stat, hunc à Cyro honore affici video : itidem fortiter adversus
 “ hostes se gerere, non huic convenit, illi non *convenit*, sed et hoc
 “ jam antè judicatum est omnibus honestissimum esse. Nunc verò,
 “ inquit, etiam pugna nobis monstrata est, quam homines ego univer-
 “ sos à naturâ nôsse video, quemadmodum et aliorum quælibet ani-
 “ malium aliquam pugnam nôrunt, non per alium quenquam, atque
 “ ipsam naturam, edocta: verbi gratiâ, bos cornu ferire *novit* ; equus,
 “ unguâ ; canis, ore ; aper, dente. Atque omnia hæc *animalia* ab iis
 “ *sibi* cavere nôrunt, à quibus maximè cavendum est ; idque ad nullius
 “ unquam magistri *ludum* profecta. Ego etiam statim à puero nôram
 “ ei *aliquid* objicere, à quo me percussum iri putâram ; ac si nihil aliud
 “ haberem, manus prætendens, quantum poteram percutientem impe-
 “ diebam ; atque hoc faciebam cum *non modo* non docerer, sed etiam
 “ ob id ipsum vapularem, si *quid* objicerem. Gladium porò statim puer
 “ adhuc, ubi vidissem, arripiebam, nè hoc quidem, quo pacto prehen-
 “ dendus esset, sub alio quoquam, quam *ipsâ* naturâ, ut ego censeo,
 “ edoctus. Et hoc quidem certè faciebam cum prohiberer, non docerer :
 “ quemadmodum et alia *quædam* sunt quæ, patre licet matræque veta-
 “ rer, facere *tamen* à naturâ cogebat. Ac gladio, profectò, cædebam
 “ quicquid clanculum poteram. Neque enim naturâ solùm insitum
 “ erat, sicut incedere et currere, sed superquam quod ingenitum
 “ erat, etiam suave mihi hoc facere videbatur. Quandoquidem igitur
 “ hæc, inquit, *nobis* dimicatio restat, in quâ plus animorum alacritas
 “ quam ars effectura est, cur non libenter adversus hosce, qui dicun-
 “ tur *ὁμοτίμοι*, certamen suscipiamus ? cum sanè paria virtutis præ-
 “ mia sint *utrisque* proposita, at nos non item res paris pretii objicere
 “ periculo sciamus ; sed illos vitam honoratam, quæ jucundissima,
 “ quæ unica: nos autem laboriosam quidem *illam*, sed inhonoratam,
 “ quam equidem molestissimam duco. Maximè autem, viri, hoc
 “ me ad *suscipiendum* læto animo adversus hosce certamen excitat,
 “ quod Cyrus judex erit, qui non ex invidiâ judicat ; at quod per deos
 “ jurans affirmo, Cyrus mihi videtur, quoscumque fortiter se gerere
 “ animadvertat, nihilo minùs quam se ipsum diligere : his certè qui-
 “ dem eum video, quicquid habeat jucundiùs dare, quam apud se re-
 “ tinere. Et sanè novi, inquit, istos *ὁμοτίμους* elatis esse animis, quòd
 “ instituti sint et ad famem, et ad sitim, et ad frigus tolerandum ; cum
 “ ipsi parum noverint, nos etiam his à magistro potiori, quam ipsos,
 “ institutos esse. Nullus enim est necessitate potior horum magister,
 “ quæ nos hæc vel accuratè admodum tenere docuit. Et hi quidem
 “ ad

“ ad labores sese armis ferendis exercuere, quæ ita sunt ab omnibus
 “ hominibus excogitata, ut gestatu sint commodissima: nos verò, inquit,
 “ sub magnis oneribus et incedere cogebamur et currere: ut mihi iam
 “ armorum gestamina similia videantur alis quàm oneribus. Quam-
 “ obrem, Cyre, inquit, hæc scito, me et in certamen descensurum. et,
 “ qualis qualis tandem fuero, pro merito præmiis ornari postulaturum.
 “ Et vos, viri plebei, hortor ad pugnam hanc adversus bene institutos
 “ hosce magnâ contentione suscipiendam: quippe nunc *hi* viri in po-
 “ pulari certamine sunt capti.” In hunc modum dixit Pheraulas: sur-
 rexerunt autem et alii complures, qui utriusque sententiam defendebant.
 Itaque decretum erat quemque pro merito ornandum, et Cyrum *consti-
 tuendum* esse judicem. Et hæc quidem ita cesserunt.

Cyrus autem aliquando totam cohortem unâ cum ejus præfecto ad
 cœnam vocavit, quòd vidisset eum divisam in duas partes cohortem
 utrinque ex adverso ad conflictum instruxisse, gestantibus quidem utris-
 que loricas et scuta in manibus sinistris; in dextras verò parti dimidiæ
 ferulas crassas dederat, alteram glebas sublatas ejaculari jusserat. Hoc
 modo cum instructi starent, iis pugnae signum dabat. Ibi quidem hi
 glebas ejaculabantur, et de iis aliqui tum loricas tum scuta feriebant, alii
 femur etiam tibiisque. Ubi verò cominùs pugnam conferebant, *tum* illi
 qui ferulas gestabant aliorum quidem femora, manus aliorum, nonnullo-
 rum etiam feriebant suras; et eorum qui ad glebas *tollendas* se deorsum
 inclinassent, cervices et dorsa feriebant. Tandem *adversarios* in fugam
 conversos persequabantur ii qui ferulas gestabant, *illos* multo cum risu
 lusûque cædentes. Verùm et alteri vicissim sumptis ipsi quoque ferulis,
 eodem illos modo tractârunt, qui glebas jaculabantur. Cyrus autem hæc
 admiratus, tum *nempe* præfecti cohortis solers inventum, tum militum
 obedientiam, quod simul exercerentur, simul se ipsos exhilararent, atque
 etiam quòd illi, qui Persarum armaturam imitati essent, vincerent: his
 ergò delectatus, ad cœnam eos invitavit; cùmque in tabernaculo quos-
 dam ipsorum videret, quorum aliî tibia, manus alii obligata esset, quid
 ipsis accidisset rogabat. Illi se glebis ictos aiebant. Ille quærebat ite-
 rum, utrùm postquam congressi fuissent, an cùm procul essent. Respon-
 debant illi, *tum id se perpeffos* cùm procul essent: at postquam cominùs
 congressi fuissent, ludum fuisse pulcherrimum aiebant ii qui ferulas
 gestabant. Illi verò contrâ qui ferulis erant concisi, non ludum sibi sanè
 videri clamabant cominùs feriri: simulque plagas in manibus et cervi-
 cibus, atque etiam in facie nonnulli ostendebant, quas ab iis accepis-
 sent qui gestarent ferulas. Ac tum quidem, sicuti par erat, sese mutuò
 ridebant. Postridiè verò totus campus hominibus hos imitantibus
 plenus erat: semperque *adò*, cùm non aliud quidquam magis ferium
 tractarent, hoc ludo utebantur.

Alium verò aliquando videns cohortis præfectum ducentum cohortem
 à fluvio ad prandium singulis singulos sequentibus, et cùm tempus ipsi
 esse videbatur, jubentem secundum manipulum promovere in frontem,
 et *dein* tertium, et quartum: cum autem in fronte jam manipulorum
 duces essent, mandabat in binos *explicatum* manipulum ducerent: de-
 inde igitur decuriones in frontem promovebant: rursùs cum oppor-
 tunum ipsi visum esset, imperabat in quaternos *explicatum* manipu-
 lum ducerent: atque ita quinque virorum duces etiam procedebant, ut
 in quaternos manipulos *explicatus* iret: postquam verò ad tabernaculi
 fores perventum esset, tum signo dato jubens ut rursùs singulatim in-
 cederent,

cederent, manipulum primum introducebat, et alterum jubebat hunc à tergo sequi; et cùm tertio itidem, quartoque præcepisset, ducebat intrò: atque ità cùm eos introduxisset, eodem jussit ordine discumbere, quo ingressi essent: hunc ergò Cyrus admiratus, et ob mansuetudinem, et disciplinam, et diligentiam, hanc quoque unà cum præfecto cohortem ad cœnam invitavit. Cùm autem alius quidam cohortis præfectus ad cœnam vocatus adestet, Meam verò, inquit, cohortem ad *tuum hoc* tabernaculum, Cyre, non invitas? atqui *illa* quoties ad cœnam venit, hæc omnia facit; et ubi finis convivio fiat, extremos ultimi manipuli ductor *suum* manipulum educit, qui *quidem* postremos habet primo ad pugnam loco dispositos: deindè post hos extremos alterius manipuli ductor, similisque ratione et tertius et quartus; ut etiam quando necesse sit ab hostibus pedem referre, sciant, quo pacto recedere oporteat. Postquam verò in curriculo constitimus, ubi deambulamus, cùm quidem versùs ortum progredimur, ego præire soleo, et primus manipulus primum habet locum, at alter suum, et tertius et quartus, ac manipulorum decuriæ, et quiniones, donec ego jubeam: cùm verò versus occidentem progredimur, *tum* et extremi ductor agminis et *cum eo* postremi primo loco sunt in habitu duces. Ac nihilominus parent mihi qui proficiscor ultimus, ut et sequi et præire pari cum obedientiâ consuescant. Et Cyrus, inquit, Hoccine semper facitis? Præfectò, respondit ille, quoties cœnam instruimus. Vos igitur, inquit, *ad cœnam* voco, partim quòd et in accedendo et in abeundo studiosè servatis ordines, partim quòd *illud* et interdiu et noctu *facitis*, partim quòd et corpora deambulando exercetis, et animos docendo meliores redditis. Quandoquidem igitur omnia duplicia facitis, æquum est vobis etiam duplex epulum præberi. Minimè præfectò, ait cohortis *illius* præfectus, uno quidem die; nisi nobis duplices etiam ventres dabis. Ac tum quidem hoc pacto finem hujus convivii fecere. Postridiè autem Cyrus illum ordinem, quemadmodum dixerat, et sequenti die vocavit. Quæ cùm cæteri animadverterent, omnes deinceps eos imitabantur.

Cùm autem Cyrus aliquando *militem* universum in armis lustraret et instrueret, à Cyaxare venit nuntius, qui diceret ab Indis legatos adesse: Quapropter te quamprimùm *ad se* venire jubet *Cyaxares*. Quin et vestem, inquit nuntius, pulcherrimam à Cyaxare tibi fero: te enim quàm ornatissimè splendidissimèque advenire cupit: quippe quia Indi spectaturi sunt, quo cultu accedas. Hæc cùm audisset Cyrus, imperavit præfecto cohortis primo in acie constituto, ut in fronte confisteret, cohorte singulatim ductâ, latus ipse dextrum tenens: et jussit hunc eadem secundo imperare, et per omnes sic *imperata* tradi jussit. Illi dicto audientes et celeriter quidem *hæc* imperant, et celeriter imperata faciunt: brevique tempore frons ad ducentos, (tot enim erant cohortium præfecti) altitudo *agminis* ad centum habuit. Cùm jam *hoc ordine* constitissent, eos ità sequi jussit, ut ipse præcederet: et mox citato gradu præcedebat. At ubi viam, quæ ad regiam tendebat, arctiorem esse animadvertisset, quàm ut omnes in fronte progredi possent, jussis primis *in ordine* millenis militibus *ità se* sequi, ut collocati fuerant, alterisque hos à tergo sequi, et cæteris *deinceps* omnibus eodem servato ordine *procedere*, ipse sine intermissione præibat, aliique milleni milites *totidem* precedentes à tergo subtequebantur. Ministros etiam duos ad viæ aditum misit, qui, quid factò opus esset, si quem fugeret, significarent. Cùm autem

Cyaxaris ad portam pervenissent, præfecto primæ cohortis imperat, sic cohortem instrueret, ut ejus altitudo duodenos contineret, præfectos autem duodenûm militum propter regiam in fronte constitueret; atque eadem secundo jubet imperari, et sic deinceps omnibus. Atque hæc illi quidem faciebant: *Cyrus* autem ipse ad Cyaxarem veste *indutus* Persicâ ambitionem minimè indicanti ingressus est. Et Cyaxares eum cùm vidisset, celeritate quidem delectabatur, at vilitate vestis offensus erat, dixitque, Quid hoc, Cyre, est? cujusmodi rem facis, qui habitu tali in conspectum Indorum venis? Ego verò te quàm splendidissimum conspici volebam: nam hoc mihi ornamento fuisset, *te*, meæ sororis filium, quam magnificentissimè ornatum conspici. Et *Cyrus* ad hæc respondit, Utro te modo, Cyaxares, magis ornâsem, si purpurâ indutus, adhibitis armillis, et torquatus, tibi mandanti lentè paruissem, an nunc *potius*, cùm tali tantoque *stipatus* exercitu, tam velociter, honoris tui causâ, tibi pareo, sudore et celeritate cùm ipse ornatus *adsum*, tum te orno, et cæteros *etiam* tibi tantoperè obsequentes exhibeo? *Cyrus* sanè hæc dixit; Cyaxares autem eum rectè dicere arbitratus, Indos introduci jussit. Indi verò ingressi se missos à rege Indorum aiebant, et jussos interrogare, quâ de re bellum inter Medos et Assyrium *susceptum* esset; ac te *quidem* postquam audissemus, *nos* ad Assyrium quoque proficisci, et de his ipsis ab illo etiam percunctari jussit: tandem verò utrique vestrum nuntiare, regem Indorum dicere, se juris *et æqui* ratione habitâ, staturum ab illo cui fieret injuria. Ad hæc respondit Cyaxares, Me igitur audite, nullâ nos omninò injuriâ Assyrium afficere: quid ipse dicat, profecti *ad eum* exquirite. *Cyrus* autem, qui aderat, Cyaxarem interrogavit, *et*, Num ipse etiam, inquit, dicam quod sentio? Et Cyaxares *eum loqui* jussit. Vos igitur, ait, Indorum regi hæc nuntiate, (nisi quid aliud Cyaxari videatur) dicere nos, si quam à nobis *sibi* factam injuriam dicat Assyrius, ipsum nos Indorum regem judicem eligimus. His illi auditis abierunt. Cùm autem egressi essent Indi, *Cyrus* ad Cyaxarem hujusmodi sermone cœpit uti:

Equidem *ad te*, Cyaxares, veni, non multas *mecum* pecunias meas domo ferens; quæ autem *mibi* erant, earum exiguam admodum summam reliquam habeo; quippe qui in milites, ait, *eas* expenderim: ac tu forsan miraris, quo pacto expenderim, eos cùm tu alas. *Verum* certò scias, inquit, me non aliter eas expendisse, quàm præmiis tribuendis et largiendo, quoties aliquem militum suspicerem. Nam mea hæc sententia est, inquit, omnes, quoscunque *sibi* quis fideles adjutores quacunque in re gerendâ efficere velit, suavius esse benè tum dicendo tum faciendo *potius ad ejusmodi munus* excitare, quàm offendendo et cogendo: et quos quidem in rebus bellicis adjutores *sibi* alacres quispiam conciliare velit, eos omninò et dictis bonis et factis captandos arbitror. Amicos enim, non inimicos, oportet esse, qui sine excusatione *tergiversatione* in bello focii futuri sint, nec in secundis imperatoris rebus invidi, nec in adversis futuri sint proditores. Hæc igitur ego cùm ita *apud animum* statuta habeam, pecuniis mihi pluribus opus esse puto. Cæterum ad te in omnibus respicere, quem sumptus graves facere intelligo, mihi absurdum videtur; communiter autem tibi et mihi providendum arbitror, nè te pecuniæ deficiant. Nam tibi si abundè suppetant, scio mihi quoque facultatem fore accipiendi, cùm opus erit; præsertim si *eas* in ejusmodi quendam usum accipiam, in quem quod expensum fuerit tibi etiam majus commodum adlaturum est. Nuper igitur audire de

te memini, Armenium te nunc contemnere, qui hostes adversum nos adventare audiat; ac neque copias mittere, neque tributum debitum adferre. Nimirum, inquit, facit hæc ille, Cyre: ut equidem dubius sum animi, utrum mihi melius sit bello *eum* adgredi et ad cogendum vires *nostras* conferre, an expediat in præsens missum eum facere, nè hunc etiam hostem cæteris illis adjungamus. Et Cyrus interrogabat, Num verò domicilia ejus munitis in locis *sita* sunt, an iis, quæ facilè adiri possint? Domicilia quidem *ejus*, respondit Cyaxares, non admodum munitis in locis *sita* sunt; nam illam ego rem non neglexi; sunt tamen montes, in quos si se recipiat, statim *sic* tutus esse possit, ut nec ipse in potestatem alicujus redigi possit, nec quæcunque in illos clam subvehenda curaverit, nisi quis *eum* diutiùs ibidem hærendo obsideat, quemadmodum pater meus olim fecit. Tum Cyrus hæc verba facit, Si autem mittere me voles, *tantâ* equitum manu mihi adjunctâ, quanta sufficere videatur, arbitror *me*, diis juvantibus, effecturum ut et copias mittat, et tributum tibi pendat: immò præter hæc spero confore ut nobis sit, quàm nunc est, amicior. Et Cyaxares inquit, Ego quoque spero illos ad te libentiùs accessuros, quam ad nos. Nam quosdam ex ipsius liberis tecum *olim* venari solitos audio, iique adèd fortassis ad te rursus accesserint: eorum verò quibusdam in potestatem *tuam* redactis, omnia confici ex animi nostri sententiâ possint. Nempè, inquit Cyrus, tibi conducere videtur, nostra hæc ut celentur consilia? Imò certè *hoc pacto*, ait Cyaxares, et facilè ipsorum aliquis in potestatem *nostram* venerit, et si quis in eos impetum faciat, minùs paratos deprehenderit. Audi igitur, inquit Cyrus, si aliquid dicere tibi videbor. Ego quidem sæpè cum omnibus, qui mecum sunt, Persis, ad tuæ Armeniorumque regionis fines venatus sum, atque etiam aliquando quibusdam equitibus hinc è numero sociorum *nostrorum* adsumptis, *illuc* accessi. Ergo minimè suspectus fueris, ait Cyaxares, si his consimilia facias: sin autem majores copiarum conspiciantur, quàm quibus uti ad venandum consuevisti, id demum suspitioni locum dederit. At licet, inquit Cyrus, causam quandam ad persuadendum haud parum aptam et hic prætexere; et si quis famam istò deportet, velle me magnam venationem instituire, et *si* palam, ait, equites *ego* abs te petam. Optimè dicis, inquit Cyaxares: ego verò tibi non volam præter modicos quosdam dare, quasi qui ad castella Assyriæ finitima profecturus sim. Nam reverà quidem, inquit, mihi in animo est *illò* proficisci, ut ea quàm munitissima reddam. Tu verò tuis cum copiis ubi progressus fueris, ac jam biduum venando consumpseris, mittam tibi quot suffecerint equites peditisque de iis qui apud me collecti sunt, quos ubi acceperis, statim pergas; ipse verò cum reliquis copiis, nè procul à vobis absim, enitar; ut, sicubi opportunum fuerit, conspiciendum me præbeam.

Hoc igitur modo Cyaxares quidem statim et equites et pedites ad castella cogebat, atque etiam currus cum commeatu eâ, quæ ad castella *duce-*
ret, viâ præmittebat. Cyrus autem, profectiois causâ, confestim rem divinam faciebat, ac simul mittit qui à Cyaxare de equitibus *aliquos* peterent, Ille verò, licèt admodum multi sequi vellent, non multos *tamen* ei concessit. Et Cyaxare jam cum copiis equitum peditumque viâ, quæ ad castella ducebat, progresso, Cyro sacra de suscipiendâ in Armenium expeditione auspicata fuerunt; itaque ergò *suos* educit, quasi se ad venandum parasset. Et cum jam iter faceret, mox primo in agro exsurgit

lepus: et aquila dextra advolans, cùm leporem fugientem despexisset, irvens percussitque eum, correptumque sustulit, et cùm proximum in collem deportasset, pro libidine prædâ usa est. Cyrus hoc quidem signo viso, delectatusque est, et Jovem regem adoravit, et ad eos qui aderant dixit, Hæc, sanè nobis, viri, venatio prospera, volente Deo, futura est. Cùm autem ad fines perventum esset, statim, more suo, venabatur: ac peditum quidem equitumque vulgus ordine ante ipsum procedebant, ut adventu suo feras excitarent: præstantissimi verò quique tam peditum quàm equitum hinc indè constiterunt, excitatasque feras et exceperunt, et insecuti sunt, atque multos et apros, et cervos, et capreas, et asinos silvestres ceperunt; sunt enim hæc etiam tempestate illis in locis multi asini. At venatione tandem intermissâ, propiùs ad Armeniorum fines delatus, cœnam instrui iussit: ac postridiè rursùm venari cœpit, eos ad montes progressus, quos adpetebat. Postquam autem rursùm *venandi* finem fecisset, cœnavit. Cùm verò exercitum à Cyaxare *nissum* adventare sentiret, ad eos clam misit qui edicerent, ut abs se ad duarum fere parasangarum intervallum cœnarent; providebat enim futurum ut hoc *ipsum* ad fallendum *bestem* conduceret: postquam verò cœnassent, ut ipsorum præfectus ad se veniret, præcepit. Cœnâ autem peractâ, præfectos *ad se* vocabat; qui cùm advenissent, in hunc modum loquutus est:

“ Armenius antehæc quidem, amici, Cyaxari et societate junctus
 “ fuit et *ejus* imperio subjectus: nunc verò spreto, postquam hostes *eum*
 “ invadere senserit, *Cyaxare*, neque copias nobis mittit, neque tributum
 “ illud *debitum* persolvit: itaque jam *nobis* venandus est, si *quidem* pote-
 “ rimus. Ac mihi sanè res in hunc modum gerenda videtur: Tu, Chry-
 “ santa, postquam modicum somnum ceperis, dimidiâ Persarum qui
 “ sunt nobiscum sumptâ parte, *viam* montanam ingreditor, et mon-
 “ tes occupato, ad quos eum, cùm aliquem metuit, confugere aiunt.
 “ Duces ipse tibi dabo. Atque hos sanè montes etiam nemorosos esse
 “ perhibent, ut spes sit vos minimè conspectum iri: si tamen ante exer-
 “ citum expeditos homines, qui et numero et vestimentis sint latronibus
 “ similes, præmiseris, *nimirum* hi, si quibus ex Armeniis occurrerint, eos
 “ partim comprehendendo impedire poterunt, nè quod indicium faciant;
 “ partim quos comprehendere nequiverint, absterritos procul arcendo,
 “ nè totum exercitum videant, obstabunt; idèdque *de vobis* tanquam
 “ latrunculis consilium capient. Ac tu quidem ità facito: ego verò cum
 “ primâ luce peditum *alterâ* cum parte dimidiâ, et universis cum equiti-
 “ bus campetri itinere ad regiam rectâ proficiscar. Et si quidem *se nobis*
 “ opposuerit, patet, pugnam necessariò conferendam esse; sin campo se
 “ subduxerit, cursu *nobis* persequendum esse constat: ad montes si *deni-*
 “ *que* fugerit, hîc scilicet, tui fuerit muneris eorum, qui ad te perve-
 “ nient, neminem dimittere. Perindè scilicet atque in venatione *velim*
 “ existimes, nos quidem eos fore qui indagabunt, te autem illum qui
 “ sit ad plagas. Quamobrem memineris, obstruenda prius esse iti-
 “ nera, quàm feræ se loco moveant. Quin et occulti sint necesse est,
 “ quicumque ad ea collocati fuerint, si *quidem ad se* adcurrentes *fe-*
 “ *ras* nolint avertere. Verùm, Chrysanta, inquit, ità jam nè fece-
 “ ris, quemadmodum nonnunquam venandi studio *consuevisi*: nam
 “ insomnis totam sæpe noctem in hoc negotio exigis: at nunc mi-
 “ liti modicè cubandi facultas est concedenda, ut somno *obrepenti*
 “ reluctari possint. Neque verò tu, quia montes pererras ducem
 “ *vias*

“ *via* nullum habens, sed quâcunque feræ præcefferint, hæc infe-
 “ qui soles, neque *tu, inquam*, nunc etiam per loca penetratu diffi-
 “ lia sic iter feceris; sed impera ducibus, ut, nisi aliqua longè bre-
 “ vissima via fuerit, per facillimam ducant. Nam exercitui via fa-
 “ cillima celerrima est. Nève *item*, quia tu montes cursu perva-
 “ gari es adsuëfactus, *jam quoque* curriculò præveris, sed festina-
 “ tione mediocri præito, ut sequi te possit exercitus. Commodum
 “ etiam fuerit, quoddam ex robustissimis et *in primis* alacribus inter-
 “ dum cohortandi causâ subsistere: ubi autem cornu processerit, incita-
 “ mentum erit ad festinandum, si præ *his* gradatim incedentibus, omnes
 “ *illi* currere videantur.”

Ac Chrystantas quidem hæc cùm audisset, ad elationem incenso Cyri
 mandatis animo, acceptis ducibus, abiit; et cùm iis, qui profecturi cum
 ipso erant, facienda imperâisset quieti se dedit. Cùmque tantum som-
 ni cepissent, quantum ad mediocritatem fati esse videbatur, ad montes
 perrexit. Cyrus autem, cùm dies illuxisset, nuntium ad Armenium
 præmisit, cui prius indicârat, ut in hunc modum *hominem* adloqueretur:
 Cyrus, Armenie, sic agas imperat, ut quamprimùm *ad ipsum* cum
 tributo exercitûque venias. Quodd *si te* interroget, ubi sim, vera dicito,
esse me nimirum in montibus. Sin roget, an et ipse veniam, hæc quoque vera
 dicito te *nempe* nescire. Sin quot numerosissimus quærat, jube tecum
 aliquem mittat, ac *rem* cognoscat. Itaque nuntium Cyrus cum his
 mandatis misit; quodd existimaret hoc modo *se* humaniùs *facturum*, quàm
 si nihil prædicens pergeret. Ipse verò quàm optimè cùm ad perficiendum
 iter, tum etiam ad pugnandum, si foret opus, instructis suis progredie-
 batur. Militibus autem edixit nè quenquam injuriâ adficerent: ac si
 quis Armenium aliquem obvium haberet, et bono esse animo juberet,
 et ut is qui vellet, ad ea loca, quibus *ipfi* essent, res venales adveheret,
 si quis esculenta aut potulenta vendere cuperet.

ET Cyrus quidem hæc agebat: Armenius autem, cùm de nuntio
 mandata Cyri audisset, perterritus est; quodd cum animo *sup*
 cogitaret se injustè facere, qui et tributum pendere desineret, et
 non mitteret exercitum. Maximè verò metuebat, quodd futurum erat
 ut manifestum haberet, se fecisse initium fruendæ regis, quodd ad propul-
 sandos hostes illa sufficeret. Has sanè ob causas omnes trepidans,
 simul nonnullis in diversas partes dimissis copias suas cogebat, simul
 in montes minorem natu filium Sabarim, et suam atque filii uxorem,
 et filias mittebat; et cum his ornatum quoque apparatusque maxi-
 mi pretij mittebat, additis etiam qui deducerent. Ipse autem simul
 mittebat, qui specularentur quidnam *rerum* Cyrus ageret, simul Ar-
 menio, qui aderant, instruebat: cùm mox adessent alii, qui Cyrum
 ipsummet appropinquare dicerent: tum verò manum conferere non
 ampliùs ausus, se subducebat. Id cùm eum Armenii facere viderent,
 ad suas eorum quissue ades diffugiunt, ut qui res *suas longiùs* submo-
 vere vellent. Cyrus autem cùm vidisset canipum discurrentibus et abi-
 gentibus plenum, submisit qui dicerent, nemini eorum qui remane-
 rent se futurum hostem; sin fugientem aliquem caperet, *eum* se pro
 hoste habiturum prædixit. Itaque complures remanebant, cùm non-
 nulli essent qui cum rege se subducerent. At verò qui cum mulieribus
 antecesserant,

antecefferant, in eos cùm incidissent qui erant in monte, clamorem statim ediderunt, et dum in fugam se conjiciunt eorum complures capti sunt. Tandem et filius et uxores, et filiae captæ sunt, iis cum opibus, quasque secum vehebant. Rex autem eorum ubi quæ acciderent sentiret, quò se verteret ambicens, in collem quendam fugâ se recipit. Cyrus item hæc cùm vidisset, collem cum iis, quæ aderant, copiis circumdat, mittitque ad Chrysantam, jubetque eum montis custodiâ relictâ venire. Et Cyro quidem collectus jam aderat exercitus: missi autem ad Armenium caduceatore, sic *eum* interrogabat, Dic mihi, ait, Armenie, utrum istic manens cum fame ac siti pugnare mavis, an in æquum campum descendere, ac nobiscum depugnare? Cum neutris pugnare se velle respondit Armenius. Cyrus iterum misit qui quærent, Cur igitur istic desides, ac non descendis? Qui quid agendum sit, inquit, ambigo. Sed enim, ait Cyrus, te neatiquam ambigere oportet: nam licet tibi ad agendam causam descendere. Quis autem, inquit, iudex erit? Nimirum is cui Deus potestatem fecit de te pro arbitrio suo, indistâ etiam causâ, statuendi. Hic Armenius, consideratâ necessitate, descendit; ac Cyrus et illo et cæteris omnibus in medium receptis, castra *iis* circumdedit; cùm copias jam *secum* unâ omnes haberet.

Hoc ipso tempore Tigranes, natu maximus Armenii filius, peregrè *rediens* adveniebat, quem Cyrus aliquando socium venationis habuerat: is cùm ea quæ acciderant audisset, statim ad Cyrum *itâ* contendit, uti *tum* comparatus erat. Ubi verò patrem, et matrem, et sorores, et uxorem suam in hostium manus devenisse vidit, ut par erat, illacrymavit. Cyrus autem eum intuitus, comitate in ipsum aliâ nullâ est usus, quàm quòd diceret, Opportunè ades, ut iudiciam in patrem *tuum exercendum* præsens audias. Statimque duces tum Persarum tum Medorum convocavit; quin et Armenios arcessivit, si qui eorum dignitate præstantes aderant; et fœninas, quæ in *harmamaxis* aderant, non repulit, sed *eis* audire permittebat. Cùmque opportunum illi visum esset, dicere orsus est; et, Primum, ait, Armenie, auctor tibi sum, ut in hæc causâ cognitione vera dicas, quò unum illud saltem à te absit, quod odium maximum meretur: nam in mendacio deprehendî, certò scias maximo esse hominibus ad veniam aliquam consequendam impedimento. Præterea, liberi *tui*, inquit, et hæ mulieres, et Armenii qui adsunt, omnium abs te actorum tibi sunt conscii: qui si te senserint alia dicere, quàm quæ facta sint, arbitrabuntur te etiam ipsum extrema tibi met supplicia patiendâ decernere, si veritatem ego rescivero. Tu verò, Cyre, inquit, quodcumque voles interrogato *me nempe haud dubiè* vera dicturum; quidvis *tandem* eâ de causâ mihi evenerit. Dic mihi igitur, inquit, bellumne aliquando cum matris meæ patrè Astyage cæterisque Medis gessisti? Gessi equidem, ait. Victus autem ab ipso, nonne conditiones has accepisti, tributum te adlaturum, et unâ cum ipso militaturum ubicunque denuntiasset, munitionesque non habiturum? Itâ prorsùs. Jam ergò quamobrem neque tributum adtulisti, neque misisti exercitum, et munitiones extruere cœpisti? Et ille dixit, Libertatis eram cupidus: nam præclarum mihi visum est et *me* ipsum liberum esse, et libertatem liberis *meis* relinquere. Certè præclarum est, inquit Cyrus, pugnare, nè quis unquam servus fiat: at si quis vel bello victus, vel alio quodam modo in servitutem redactus, id moliri deprehendatur, ut dominorum se potestate eximat, hunc tu, primus mihi dicito, utrum ceu virum bonum et præclarè se gerentem hœpore afficias, an ut injustè agentem, *eum* si deprehenderis, plectas? Plecto, inquit,

inquit, non enim concedis *mibi* ut mentiar. Responde mihi liquidò, ait Cyrus, singulatim in hunc modum; Si quis cum imperio sit, ac delinquat, utrum esse illum cum imperio pateris, an ejus in locum alium substituis? Alium, inquit, substituo. Quid verò, si magnas habeat opes, divitèrne permittis esse, an ad paupertatem redigis? Eripio, inquit, *homini*, quæ possidet. Si ad hostes etiam cum deficere intelligas, quid facis? Occido, inquit: cur enim potius, mendacii convictus, moriar quàm vera profatus? Ibi quidem Armenii filius hæc ut audivit, detraxit tiaram *capiti*, vestèsque discidit: sæminæ autem, ingenti sublato ejulatu *ora sua* dilaniabant, quasi jam periisset pater, et actum de omnibus ipsis esset. Et Cyrus, indicto silentio, rursùs inquit, Esto; tua quidem hæc sunt, Armenie, jura; nobis verò quid secundùm hæc faciendum consulis? Tacebat quidem Armenius, dubius animi, utrum sui necandi consilium Cyro daret, an contraria doceret iis, quæ se facturum fuisse dixerat. At filius ejus Tigranes Cyrum percunctatus, Dic mihi, Cyre, inquit, quando pater hæerere videtur, an consilium mihi de eo dare liceat, tibi quod ex usu maximè futurum arbitrer? Et Cyrus, qui animadverterat, quo tempore Tigranes cum ipso venari solebat, sophistam quendam Tigrani familiarem eique magnæ admirationi fuisse, quid tandem dicturus esset audire percupiebat; atque adedò jubebat alacriter, quod sentiret, proferret.

Ego igitur, inquit Tigranes, si tu quæcunque pater vel deliberando instituit, vel patravit probas, omninò tibi sum auctor, ipsum ut imiteris: fin tibi videtur omnia peccasse, hoc tibi do consilii, eum ne imiteris. Ergò mininè delinquentem imitabor, ait Cyrus, si quod justum est egero. Ità est, inquit *ille*. Erit igitur animadvertendum, ex tuâ quidem ratione, in patrem *tuum*: siquidem justum est in hominem injustè agentem animadvertere. Utrùm verò, Cyre, melius esse ducis tuo cum cominodo pœnas *te* sumere, an tuo cum detrimento? Nimirum hoc pacto, subjecit *Cyrus*, supplicio me ipsum adfecero. Atqui tu magnam sanè jacturam facies, ait Tigranes, si tuos tum occidas, cùm tibi quantivis pretii fuerint, tua si sint in potestate. Verùm quí possint homines, inquit Cyrus, maximi tum esse pretii, cùm in improbis facinoribus fuerint deprehensi? Si tum, nimirum, sanæ fiant mentis. Nam mihi, Cyre, sic se res habere videtur, sine sanitate mentis nè *quidem cujusvis* alterius virtutis usum ullum esse: (quam enim ad rem, inquit, utatur aliquis *hominis* robusti vel fortis, vel equestris rei periti operâ, si non sit sanâ mente? quem ad rem, divitis? quam ad rem, hominis qui in civitate potentatum obtinet?) at si mentis adsit sanitas, et amicus omnis, utilis est, et omnis servus, bonus. Hoc igitur, inquit, dicis, etiam patrem tuum hoc uno die de infano sanum factum esse hominem. Sanè quidem, ait. Ergo tu sanitatem affectionem esse animi dicis, sicut est ægritudo, non quiddam ex disciplinâ comparandum; nec enim sanè, si prudentem eum fieri oporteat, qui mente sanus sit homo futurus, subitò quis ex infano sanus evaserit. Quid autem, Cyre, inquit, nunquam adhuc animadvertisti hominem etiam unum ex infaniâ conantem pugnare cum alio se *viribus* præstantiori, cùm victus esset, mox infaniæ adversus hunc suæ finem fecisse? Nondum item, ait, civitatem *unam* adversus aliam se opponentem vidisti, quæ ubi victa fuerit, confestim huic *alteri* parere, quàm repugnare, mallet? Quam verò, Cyrus inquit, etiam patris *viliti* cladem narrans, mentis cum ad sanitatem revocatum esse tantoperè adfirmes? Quòd sibi, profecò,

profectò, conscius est, se libertatem adpetendo, ad eam servitutem redactum, in quâ nunquam antehac fuerit: atque etiam nihil eorum perficere potuisse, quæ habenda elam, vel occupanda, vel conficienda per vim existimârat. Te verò scit in iis, in quibus ipsum fallere volueris, ità fefellisse, uti quis cæcos, aut surdos, et nullius planè mentis homines fallat: quæ autem occultanda putâris, ea sic te scit occultâsse, ut quæ loca sibi reservata esse tutissima existimabat, hæc ei tu septa priùs effeceris, quàm ipse persentisceret: celeritate verò tantum eum superâsti, ut è longinquo magno cum exercitu priùs venires, quàm is copias sibi proximas cogeret. Videtúrne igitur tibi, inquit Cyrus, talis etiam clades, quòd nempe homines ipsis alios meliores tandem cognoscant, sufficere ad eos ad sanam mentem reducendos? Multò sanè magis, ait Tigranes, quàm cum pugnâ quis superatus sit. Robore enim inferior interdum, rursus exercito corpore, se pugnam instauraturum putat; et captæ quidem civitates, adscitis belli sociis, cladem acceptam refarciri posse existimant: quos verò aliqui seipsis præstantiores ducunt, iis sæpè nullâ etiam necessitate coacti parere volunt. Videris tu, subjecit Cyrus, non existimare homines petulantes alios se ipsis modestiores noscere; vel fures, illos qui non furantur; vel mendaces, eos qui vera dicunt; vel injustos, eos qui justè agunt: an ignoras, inquit, nunc etiam patrem tuum nos fefellisse, neque pactis inter nos conventis stetisse, quamvis sciret nos nihil quicquam eorum, quæ Astyages pepigit, violâsse? At enim nec ipse id dico, solum hoc homines ad sanam mentem reducere, quòd se meliores nôrint, nisi melioribus etiam pœnas dent, quemadmodum dat nunc pater meus. At tuus certè pater, inquit Cyrus, nihil prorsus mali adhuc est perpeffus: metuit verò, sat scio, nè ultima quæque patiat. Ergò tu quidquam esse existimas, inquit Tigranes, quòd homines magis ad servilem animi demissionem dejiciat, quàm vehemens metus? Num ignoras, eos qui ferro cæduntur, quod castigationis genus gravissimum existimatur, tamen adversus eosdem pugnare velle? at quos admodum metuunt homines, eos nè quidem consolantia dicentes verba intueri sustinent? Dicis ergò, inquit, metum gravius cruciare homines, quàm si re ipsâ malo maententur? Ac tu quidem nôsti, inquit, vera me dicere: scis enim eos qui metuunt nè patriâ exulent, et qui pugnaturi timent nè vincantur, in anxietate versari; itidem qui inter navigandum metuunt, nè naufragium faciant, et qui servitutem ac vincula timent, isti quidem nec cibum nec somnum præ metu capere possunt: at qui jam sunt exules, jam victi, jam servi, nonnunquam etiam magis quàm fortunati homines edere et dormire possunt. Manifestius est etiam in his, quale onus sit metus: quippe nonnulli metuentes nè capti interficiantur, præ metu priùs moriuntur; alii quidem, sese alicundè præcipitando; alii, strangulando; alii, jugulando: usque adedò metus inter omnes res terribiles maximè animos percellit. Ac quo nunc, ait, animo patrem meum esse affectum putas, qui non solum suâ, sed meâ etiam, et uxoris, et omnium liberorum causâ servitutem metuit? Et Cyrus, Mihi quidem, inquit, nequaquam incredibile videtur, eum nunc sic animo affectum esse: verum ejusdem esse hominis arbitror, et secundis rebus insolescere, et adversis subitò consternari; et, si veniâ donatus in antiquum statum restituatur, rursus insolenter se efferre, denuoque negotium facessere. Enimverò, Cyre, inquit, delicta nostra adferunt illa quidem causas, quamobrem fides nobis non haberetur: at verò tibi licet castella circumvallare,

et loca munita *occupata* tenere, atque aliud quodcunque voles fidei pignus capere. Et nos sanè, inquit, ii erga te erimus, qui hæc non graviter admodum ferant: nam recordaturi sumus, horum nos auctores existere. Quod si ex iis alicui tradito imperio, qui nihil in te deliquerint, idem ipse non habere videberis, cave nè simul et beneficium præstes, simulque te minimè amicam ducant. Rursus si, dum cavebis nè odio premaris, juga ipsis non imposueris, quod minùs se insolenter gerant, vide nè illi magis etiam quàm nos modò, tibi sint ad mentem sanam revocandi. At ego me profectò, inquit *Cyrus*, ejusmodi ministris, quos sciam necessitate *coactos suas mihi præstare operas*, minùs libenter usurum arbitror; quos autem animadvertere viderer, ex benevolentia et mei amore, in id quod factò sit opus *mecum* simul incumbere, hos ego delinquentes etiam laturum me faciliùs existimo, quàm eos qui *me* quidem oderint, cumulatè tamen omnia *sua munera* coacti explere studeant. Ad hæc *Tigranes*, A quibus autem, inquit, amorem tantum unquam consequèris, quantum modò tibi licet à nobis adipisci? Ab illis arbitror, ait *Cyrus*, qui *nimirum* nunquàm ità hostili fuerint *in me* animo; si velim eos beneficio adficere, quemadmodum tu jam, ut in vos beneficium conferam, hortaris. Num, *Cyre*, possis, inquit, quensquam hoc tempore reperire, cui tanta gratificari queas, quanta meo patri? Primum, inquit, si de iis aliquem vivere sinas, qui nullà te affecerint injurià, quam eum existimas tibi hæc de re gratiam habiturum? quid item? si liberos ipsi et uxorem non adimas, quis eo te nomine magis diliget, quàm qui jure sibi *suos* eripi potuisse putat? an verò ullum nôsti, cui gravius, quàm nobis, futurum sit, *se Armeniorum regnum* non obtinere? quapropter etiam hoc, ait, perspicuum est, eum qui molestissimè laturus sit *se regem* non esse, maximam tibi gratiam habiturum, si imperium à te impetraverit. Quod si etiam tibi curæ est, inquit, ut has res quàm minimè turbatas, ubi discesseris, relinquant, re deliberatâ, inquit, utrum *tandem* existimas tranquilliora hæc loci futura omnia, novato imperio, an usitato remanente: quod si etiam tibi curæ est, ut exercitum amplissimum educas, quem existimas hujus delectum rectiùs habiturum, quàm qui eo sæpiùs est usus? si pecuniâ quoque tibi sit opus, quos meliùs confecturos hanc putas, quàm qui et novit et habet quicquid facultatum *his in locis* est? *Cyre*, inquit, optime, cave nè nobis amissis, majori te ipsum detrimento adicias, quàm quo adficere te pater hic *meus* potuisset. Hujusmodi *quædam* proferebat *Tigranes*:

Cyrus autem hæc audiens mirifice delectabatur, quod arbitraretur omnia sibi confecta *jam* esse, quæ *Cyaxari* facturum se receperat: nam dixisse meminerat, existimare se futurum ut *Armenius* anicior ipsi, quàm antea *fuisset*, operâ suâ rederetur. Itaque deinceps Armenium ipsum percontatus est, Si vobis, inquit, in his moram gesserò, dic mihi, Armenie, quantum missurus es exercitum mecum, quantumque pecuniæ ad hoc bellum conferes? Ad hæc respondens Armenius, Nihil, *Cyre*, ait, simplicius nec æquius quod dicam habeo, quàm ut copias *mibi* quæ adsunt omnes ostendam, easque *adèò* ubi tu videris, exercitum quantum tibi visum fuerit abducas, illum autem relinquant, qui regioni nostræ præsidio sit. Itidem de pecuniis æquum est ut quas habeam tibi declarem; tu autem, summâ earum cognitâ, ex iis quantum velis auferas, quantum velis relinquant. Et *Cyrus*, Age verò, inquit, ostendito quantæ tibi sint copię, quantumque pecuniæ habeas dicto. Hic Armenius, Equites ergò, inquit, Armeniorum, ferè sunt ostes

mille, pedites quadragies mille: pecuniæ verò summa, inquit, cum thesauris, quos reliquit pater, est, ad argentum redacta, tribus talentorum millibus major. Et Cyrus nihil cunctatus, dixit, De exercitu igitur, quandoquidem, inquit, Chaldæi finitimi bellum tibi faciunt, partem dimidiam mihi adjungendam mittito: de pecuniâ verò, pro talentis quinquaginta, quæ tributi nomine pendebas, duplum Cyaxari solvito, *propterea* quòd solutionem neglexeris: mihi autem, ait, mutud centum altera dato: et pro iis quæ mihi mutud dederis, ego tibi polliceor, vel alia me, Deo benè juvante, beneficia pluris æstimanda *in te* collaturum, vel ipsam pecuniam dinumeraturum, si quidem potero: sin autem non potero, præstandæ nimirum *pecuniæ* impar esse videar, injustus haud *certe* jure existimari possim. Et Armenius, Obscuro te profectò, Cyre, inquit, ut nè sic loquaris; alioquin, ero tibi fidenti minùs animo; sed *velim* existimes, ait, quascunque reliqueris *pecunias*, nihilo minùs tuas esse atque illæ sint quas hinc tecum auferas. Esto, inquit Cyrus; verùm ut uxorem recipias, quantum mihi pecuniæ dederis? Quantum mihi fuerit *dandi* facultas, inquit. Quid, ut liberos? Pro his etiam, ait, quantum mihi fuerit *dandi* facultas. Ergò jam hæ duplo ampliores fuerint iis quas tu possides. Tu verò Tigranes, inquit, dic mihi quanti redimeres, ut uxorem tibi recipere liceret. (Is autem novus tunc fortè maritus erat, uxoremque summo amore complectebatur.) Equidem, Cyre, inquit, vel animæ pretio meæ redemerim, nè unquam hæc servitutum serviat. Tu igitur, inquit Cyrus, tuam abducito: neque enim eam ego sanè in captivitatem venisse arbitror, quando tu quidem nunquam nos deseruisti. Tu quoque Armenie, tam uxorem quàm liberos abducito, nullo pro iis pretio soluto; ut se liberos ad te venire sciant. Ac nunc quidem, inquit, apud nos cœnate; sumptâ verò cœnâ, quò animo vestro libitum erit, discedite. Atque ita manserunt.

Cùm autem à cœnâ in tabernaculo versarentur, interrogans Cyrus, Dic mihi, Tigranes, inquit, ubi tandem est vir ille, qui nobiscum venari solebat: tu quidem mihi videbaris eum plurimùm admirari. Annon, ait, pater hic meus eum occidit? In quo deprehensum facinore malo? Dicebat me ab ipso corrumpi. At verò, Cyre, adeò præclarus honestusque erat, ut *tum* etiam cùm moriturus erat, arcesso mihi diceret, Nè tu patri, Tigranes, inquit, quidquam succensus fueris, quòd me morte multaverit: non enim hoc ex malevolentia, sed ignorantia, facit: quæcunque verò per ignorantiam peccant homines, ea omnia præter voluntatem *committi* equidem arbitror. Ac Cyrus hic ait, Hem qualem virum, *indignâ* morte peremptum! Armenius autem in hunc modum loquutus est, Nec illi, Cyre, qui viros alios cum uxoribus suis familiaritùs versantes deprehendunt, ob hanc culpam eos interficiunt, quòd minùs modestas reddant uxores suas: sed quòd existiment amorem eos sibi debitum præripere, idcirco pro hostibus illos habent. *Itidem* et ipse illi *homini* invidi, quòd facere mihi videretur, ut filius meus ipsum magis quàm me admiraretur. Et Cyrus subjicit, Profectò, Armenie, inquit, humanitùs quid deliquisse videris: túque *adeò*, Tigranes, ignoscito patri. Et hujusmodi quidem cùm hoc in tempore inter se differuissent et amanter, ut par erat, à reconciliatione, *se mutud* complexi essent, harmamaxis unà cum uxoribus conscensis, læti *undè* venerant redibant.

Cùm autem domum venissent, Cyri alius sapientiam, fortitudinem alius, alius mansuetudinem, atque etiam non nemo pulchritudinem ac majestatem commemorabat. Ibi sanè Tigranes uxorem interrogabat, Num et tibi, Armenia, pulcher esse visus est Cyrus? Profecit, ait, illum non adspectabam. At quem vero? inquit Tigranes. Eum profecit, qui dicebat animæ suæ pretio se redempturum, nè servitutem ego servirem. Ac tum quidem, ut par erat, rebus hujusmodi transactis quieti unà se dederunt.

Postridiè verò Armenius Cyro universòque exercitui munera tanquam hospitibus misit; ac suis edixit, quibus in militiam eundum erat, ut tertium ad diem adessent: et pecuniam quam poposcerat Cyrus duplicatam dinumeravit. Cyrus autem, acceptâ quam poposcerat summâ, reliquam remisit, simulque interrogavit, uter exercitum ducturus esset, filius, an ipse. Simul autem respondit uterque, pater quidem in hunc modum, Utrumcunque tu jusseris: filius verò sic, Equidem abs te, Cyre, non abero, non si etiam comitari te calonis instar sarcinarii me oporteat. Et Cyrus risu hîc sublato, Et quanti velles, inquit, ut uxor tua sarcinas te gestare audiret? At non opus erit ut audiat, inquit: ducam enim *illam mecum*; adeò ut ipsa videre poterit quidquid ègero. Verùm jam, ait, tempus fuerit, ut collectis vasis ad iter vos accingatis. Existimes *velim*, inquit, nos collectis paratisque iis, quæcunque pater dederit, adfuturos. Ac tum quidem milites more hospitem excepti quieti se dederunt.

Postridiè Cyrus sumpto *secum* Tigraue, ac Medorum equitum præstantissimis, deque suis amicis quot commodum *ei* visum esset, regionem obequitans, circumspicebat, quo loco castellum muniendum esset considerans. Cùmque ad jugum quoddam venisset, Tigranam interrogabat, quinam illi montes essent, undè Chaldæi decurrentes prædas agerent. Monstrat eos Tigranes. Rursum interrogabat, Hi montes sũntne nunc deserti? Minimè verò, inquit, sed eorum speculatores *ibi* semper adsunt, qui cæteris significant quidquid viderint. Quid ergò faciunt, inquit, cùm *aliquid* senserint? Ad juga, inquit, defensionis causâ, pro suis quisque viribus, adcurrunt. Et hæc quidem Cyrus ubi audisset, lustrando *omnia* animadvertēbat magnam regionis partem Armeniis propter bellum desertam et incultam esse. Et tum quidem ad exercitum reverterunt, et cùm cõnâssent quieti se dederunt. Postridiè Tigranes ipse paratis rebus suis aderat; atque equitum ei quatuor millia cogebantur, cum decies mille sagittariis, totidémque peltastis. Cyrus autem, dum *ea copiæ* cogeren-tur, hostias nactabatur: cùmque sacra ei secunda evenissent, tum Persarum, tum Medorum convocavit duces. Et cùm unà omnes adessent, hujusmodi verba fecit:

“ Hi montes, amici, quos adspicimus, Chaldæorum sunt; eos autem si occupaverimus, et castellum in vertice nostrum fuerit, necesse erit utrique, tam Armenii quàm Chaldæi, erga nos modestè, *ut officii ratio postulat*, se gerant. Et sacra quidem nobis *evenère læta*; humana verò ad hæc perficienda alacritati nihil æquè magno adjumento fuerit, atque celeritas. Nam si montes prius, quàm hostes se colligant, ascenderimus, vel omninò verticem sine *ullo* prælio capiemus, vel cum paucis invalidisque hostibus res nobis erit. Nullus ergò labor facilior, inquit, magisve fuerit periculi expers, quam si nunc in accelerando tolerantés erimus. Ite igitur ad arma. Et vos quidem, Medi, à sinistrâ inceditè; vos autem, Armenii, cum parte dimidiâ dextram

“ *tenete*

“ *tenete, cum alterâ parte dimidiâ duces nobis itineris estote; vos equi-
tes, à tergo sequimini, ut nos cohortemini fursúmque protrudatis:*
“ quòd si quis remissiores se præbeat, *hoc ut se modo gerat* nè permit-
“ tite.” Hæc cum Cyrus dixisset, præibat, exercitu itâ instructo ut
manipuli recti fierent. Chaldæi verò, postquam fursum tendi cum impetu
animadverterunt, et suis statim signa dant, et mutuis clamoribus se
convocando colliguntur. Cyrus autem *suos itâ* cohortabatur; *Hi,*
Persæ, nobis signum dant ut properemus. Nam si priores illuc adscen-
derimus, nihil hostium conatus efficere poterunt.

Gestabant autem Chaldæi scuta et pelta duo; iidemque bellicosissimi
feruntur esse inter ejus regionis incolas: mercede etiam militant, cum
iporum operâ quis eget, propterea quòd et bellicosissimi sint et pauperes:
quippe regio eis montuosa, et cujus exigua pars opulenta est. Cùm au-
tem Cyri milites propiùs ad juga montium accederent, Tigranes, qui
unâ cum Cyro ibat, An nôsti, Cyre, ait, mox pugnandum nobis ipsis
esse? nam Armenii quidem certè hostes *irruentes* sustinere non pote-
runt. Et Cyrus id se non ignorare respondens, edixit Persis ut se pa-
rarent, utpote quibus mox insequendum esset, posteaquam Armenii
suffugientes paulatim hostes, ut prope nos essent, deducerent. Atque
itâ præcedebant quidem Armenii; de Chaldæis autem qui aderant, ubi
propiùs Armenii accessissent, celeriter clamore sublato, more suo, cursu
in eos feruntur: Armenii verò, more *itidem* suo, *impetum illorum* non
excipiebant. Ubi vero Chaldæi, qui *hos* persequiebantur, viderunt ho-
mines gladiis instructos adversùs se fursum tendere, nonnulli cùm ad
eos propiùs accesserint statim interfecti sunt, alii in fugam se con-
jecere, nonnulli etiam eorum capti sunt. Statim autem juga montium
occupata sunt. Cùmque juga ea Cyri milites occupata tenerent, et
Chaldæorum domicilia despiciebant, et eos ex proximis domiciliis aufu-
gere animadvertabant. Cyrus autem, cùm milites omnes convenissent,
ut pranderent edixit. Pransi verò cùm essent, ipsèque animadvertisset
locum esse munitum et aquis irriguum, ubi speculæ Chaldæorum erant,
statim *ibi* castellum extruere cœpit: Tigranemque jubet ad patrem mit-
tere, eique ut statim adesset præcipere, et fabros lignarios ac structuræ
lapideæ peritos, quotquot haberet, secum adduceret. Et nuntius qui-
dem ad Armenium profectus est: Cyrus autem cum iis qui aderant
structuræ intentus erat.

Interea verò captivi ad Cyrum victi adducuntur, et nonnulli etiam
vulnerati. *Hos* ut vidit, statim victos solvi jussit, et vulneratos, ar-
cessitis medicis, curari præcepit. Deindè Chaldæos *in hunc modum* ad-
locutus est, non se venisse, quòd illos perditos cuperet, vel bello sibi
esset opus, sed quòd inter Armenios Chaldæosque pacem facere vellet.
Priùs certè quidem quàm *à nobis hæc* juga tenerentur, scio vos pacem
minimè expetivisse: nam vestra res in tuto positæ erant, et Armeniorum
facultates agere et ferre solebatis: nunc verò quo fitis loco perspiciatis.
Itaque vos ego, qui capti estis, domum dimitto, vobisque potestatem
cæteris cum Chaldæis deliberandi facio, bellumne nobiscum gerere
velitis, an amicitiam jungere. Bellum quidem si elegeritis, nè sine
armis huc ampliùs venite, si sapitis: sin pacis egere vos statueritis,
inermes accedite: ut verò benè res vestra se habeant, si amici fueritis,
mihi curæ erit. Hæc Chaldæi cùm audissent, multis laudibus Cyrum
prosecuti, multumque dextram ejus amplexi, domum discesserunt.

Armenius autem, ut à Cyro se accessi, quasque res ille gereret, au-
disset,

diffet, adsumptis fabris rebûsque aliis, quibuscunque *illi* opus futurum putabat, quàm poterat celerrinè ad Cyrum contendit. Et Cyrum ubi vidit, O Cyre, inquit, quàm paucos futurorum eventus *nos* homines prospicere valentes multa, peragenda suscipimus! Nam et ego nunc libertatem comparare adgressus, in majorem, quàm antehàc unquam, servitutem incidì: postquam verò capti sumus, certò nos periisse rati, majorem nunc, quàm hactenus unquam, incolumitatem nos adeptos esse manifestum est. Qui enim nunquam multis nos damnis adficere definebant, hos eo jam in statu esse video, quo ego *hactenus* optabam. Atque hoc scias *velim*, Cyre, inquit, multò me majorem daturum fuisse pecuniam, quàm tu nunc à me acceperis, ut jugis hisce Chaldæi depellerentur: jamque *adeo* cumulatè præstitisti, quæ nobis te beneficia præstaturum pollicebare, cùm pecuniam illam acciperes: itaque præterea debere nos alias etiam tibi gratias manifestum est, quas sanè nos, nisi improbi simus, pudeat tibi non referre: cui licèt referamus, *tamen* nè sic quidem pro merito quidquam nos facere erga virum *plura* qui in nos contulit beneficia comperiemur. Hæc quidem dixit Armenius:

Chaldæi verò venientes orabant Cyrum ut pacem cum ipsis faceret. Et eos interrogabat Cyrus, Ecquâ de causâ, Chaldæi, aliâ, nunc pacem cupitis, nisi quòd existimetis tutiùs *vos*, pace factâ, quam si bellum geratis, degere posse? quandoquidem nos juga tenemus. Adfensi sunt Chaldæi. Et ille, Quid igitur, inquit, si et alia vobis ex pace accedant commoda? Majori adhuc, aiunt illi, gaudio adficiemur. Quid ergò aliud, inquit, causæ esse arbitremini cur pauperes sitis, nisi quòd fertilis soli penuriâ laboretis; Hoc quoque *illi* adfensi sunt. Quid ergo? inquit Cyrus, velletisne vobis, pendentibus ea quæ cæteri Armenii pendunt, liceret tantum agri Armenii colere, quantum vobis *ipsis* liberet? Si crederemus, aiebant Chaldæi, nullam nobis injuriam illatum iri. Quid tu verò, Armenie? vellésne solum id quod nunc incultum est, cultum reddi, si cultores id, quod apud te in more positum est, penderent? Magno *se* hoc redempturum, ait Armenius: quòd *eâ* ratione reditus longè *sibi* futurus esset auctior. Quid autem vos, inquit, Chaldæi? cùm montes fertiles habeatis, an velletis Armeniis permittere ut iis pro pascuis uterentur, si vobis ii, pascuis qui utentur istis, quod æquum esset, penderent? Adfentiebantur Chaldæi: magnas quippe *se hâc* ratione capturos utilitates, sine ullo *suo* labore dicebant. At tu, inquit, Armenie, vellésne pascuis horum uti, si pro pravo Chaldæis adlato commodo, multò majores ipse utilitates ceperis? Et admodum *quidem*, ait, si putarem fore, ut pascuis tutò frui liceret. Nempe, ait, tutò *his* truemini pascuis, si vestrum sit quicquid adjecti ab his jugis peti possit? Adfentiebatur Armenius. At nos profectò, inquiunt Chaldæi, nequaquam tutò non modò istorum, sed nè nostrum quidem agrum culturi sumus, si juga *montium* isti teneant. Quid verò si vobis, inquit, auxilio sint ista juga? *Nimirum* ità, respondet illi, benè nobiscum ageretur. Sed profectò, ait Armenius, non benè nobiscum ageretur, si juga *montium* hi reciperent, præsertim *castello jam* muròque munita. Et Cyrus, Ego igitur sic faciam, inquit; neutris vestrùm hæc juga tradam, sed nos ea custodiemus: ac si vestrùm alteruti auctores injuriæ fuerint, à lætis nos stabimus.

Hæc cùm utrique audissent, collaudârunt, solâque hâc ratione pacem firmam fore dixerunt. Atque his conditionibus fidem dabant accipiebantque

piébântque omnes; atque *inter se* constituebant, ut per utrosque utrisque sua constaret libertas, ut connubia, cultus agrorum, et passiones utrisque communes essent; ut communibus etiam copiis sese iuvarent, si quis alterutros læderet. Ad hunc modum res tunc confectæ sunt: atque hæc etiam tempestate, pacta hæc inter Chaldæos et eum qui Armeniam tenet id temporis inita, sic manent. Postquam passionibus hæc factæ sunt, statim utrique castellum, quasi quod esset commune, conjunctis alacriter operis exstruunt, et unâ res *in id* necessarias important. Adpetente autem vesperâ, Cyrus utrosque, velut jam amicos, in cœnâ apud se societatem adsumpsit. Iis autem unâ cœnantibus, quidam ex Chaldæis inquit, cæteris quidem suæ gentis omnibus optabilia hæc accidere *passa*; verùm quidam, *ait*, sunt Chaldæi, qui raptò vivunt, ac terræ neque norint colendæ rationem, neque *adhibere* possint, quippe qui victum bello quærere consueti sunt: semper enim latrocinari solent et stipendia mereri, sæpè quidem apud Indorum regem (is etenim, aiebant, auro abundat) sæpèque etiam apud Astyagem. Et Cyrus inquit, Cur igitur non etiam hoc tempore apud me stipendia faciunt? nam ego *tantum iis* dabo, quantum aliquis alius unquam dedit. Adfensi sunt ei, multosque fore dixerunt, qui *hoc facere* vellent. Et de his quidem *inter eos* ita conveniebat.

Cyrus autem cùm audisset Chaldæos ad Indum sæpè proficisci, recorderatus ab hoc venisse *quosdam* ad Medos, qui, quid rerum apud ipsos gereretur, explorarent, eisdemque *deindè* ad hostes etiam abiisse, ut illorum quoque res perspicerent, Indum edoctum volebat ea quæ à se gesta fuissent. Itaque hujusmodi sermonem suscepit: Dicite mihi, Armenie, vosque Chaldæi, inquit, si quem ego meorum ad Indum mitterem, vestrumne aliquos unâ mitteretis, qui et itineris duces ipsi, et adjumento essent in iis ab Indo impetrandis, quæ ipse cupio? nam ego quidem accedere nobis adhuc aliquid pecuniæ velim, ut iis, quibus opus est, stipendia abundè numerare possim, et milites, qui meriti fuerint, honore muneribusque cohonestare: his quidem de causis quàm maximam pecuniæ mihi copiam esse volo. Quamvis autem eis *mibi* opus esse statuam, mihi tamen omninò libet vestris parcere; (nam vos jam in numero amicorum pono) at ab Indo, si daret, libenter acciperem. Itaque nuntius, cui duces vos ut detis atque adjumento fitis hortor, cùm eò venerit, in hunc modum loquetur, Cyrus ad te me misit, Inde; qui pecuniâ sibi opus esse dicit, quòd à Persis alium etiam domo exercitum expectet: (omninò enim expecto, inquit) quapropter si tantum ei miseris pecuniæ, quantum commodè pro felici rerum tuarum successu poteris, ait se, si bonum *rerum* exitum Deus ipsi dederit, studiosè id operam daturum, ut existimes, benè *te rebus tuis* consuluisse, qui sis ipsi gratificatus. Hæc qui à me mittetur nuntius dicet: quos autem vos unâ mitteretis, iis ipsi, quicquid vobis ex usu fore videtur, imperate. Et *pecuniam* quidem, inquit, ab eo si acceperimus, major nobis *illius* copia fuerit; sin minùs, sciemus nullam nos ei gratiam debere, sed, quod ad eum adtinet, licebit nobis omnia è re nostrâ constituere. Hæc Cyrus aiebat, cùm *quidem* existimaret, Armenios Chaldæosque, qui illuc proficiscerentur, talia de se dicturos, qualia omnes ipse homines et de se dicere cupiebat et audire. Ac tum quidem, ubi visum fuisset opportunum, soluto convivio, quieti se dederunt.

Postridiè Cyrus hunc nuntium mittebat, cùm ea omnia, quorum meminerat, mandata ipsi dedisset; et Armenius ac Chaldæi *de suis*

mittebant *eos*, quos et ad conficiendum hoc negotium maximè idoneos arbitrabantur, et ad prædicandum ea de Cyro quæ conveniret. Secundùm hæc, Cyrus, cùm et militibus præfidiariis, quod satis essent, *in eo constitutis*, et rebus omnibus necessariis, castellum absolvisset, Medumque eorum prefectum reliquisset, quem quòd præficeret, rem Cyaxari maximè gratam facturum se existimabat, discessit, sumptis secum et copiis, quas adduxerat, et iis, quas ab Armeniis acceperat; et iis, quas Chaldæi miserant, hominum ad quatuor millia, qui vel reliquis omnibus præstantiores se arbitrabantur.

Ubi autem in regionis loca culta descendisset, Armeniorum nemo se domi continuit, nec vir, nec fœmina, sed obviam procefferunt omnes, de pace læti, *secum* ferentes adducentésque quicquid alicujus pretii quilibet haberet. Atque his Armenius minimè offendebar, quòd Cyrum magis hoc modo delectatum iri *delato* ab omnibus honore putaret. Tandem et uxor Armenii occurrit, filias ac minorem natu filium secum ducens: ac præter alia munera illud aurum quoque adferbat, quod Cyrus antea accipere noluerat. Hoc Cyrus ubi vidisset, Vos non effecturi estis, inquit, ut mercedis causâ hinc inde proficiscendo benè merear; verùm tu, mulier, abi, istas quas adfers pecunias retine, nec eas posthac Armenio defodiendas dederis: sed filium tuum *potius* his à te quàm pulcherrimè exornatum in militiam mittito: de reliquis autem et marito, et filiabus, et filiis id comparato, quod consecuti quòque ornati elegantius atque jucundius vitam traducatis; ubi verò quisque defunctus erit, satis esto, corpora sub terrâ condere. Hæc cùm dixisset progressus est: Armenius autem, cæterique homines universi *eum* unâ deducebant, altâ voce appellantes *plurimorum* beneficiorum auctorem, virum illum bonum. Idque *adsidè* faciebant, donec extra regionem *suam* deduxissent. Armenius verò majorem etiam exercitum ei adjunxit, quippe qui domi pacem haberet. Atque ità Cyrus abiit, non iis solum, quas acceperat, pecuniis locupletatus, sed patefactâ *amabili* morum facilitate ad multò his majores viâ, aded ut *ear*, quoties esset opus, sumere posset. Ac tum quidem in finibus castra metati sunt. Postridiè copias pecuniâsque ad Cyaxarem misit (is autem propè aberat, quemadmodùm dixerat;) ipse cum Tigra ac Persarum optimatibus venabatur ubicunque in feras incidissent, atque ità se oblectabat. In Medorum verò regionem cùm pervenisset, suis cohortium prefectis pecunias dedit, quantum *scilicet earum* cuique satis esse arbitrabatur, ut illi etiam haberent unde suos honoris ergo ornarent, si quos admirarentur: existimabat enim, si quisque partem *exercitûs sibi mandatam* laude dignam redderet, fore ut totus *exercitus* egregiè comparatus esset. Ipse quoque, si quid uspiam videret quod exercitui posset esse ornamento, id ubi comparâisset, dignissimis *quibusque* donabat: quippe qui putaret, quidquid pulchri præclarique haberet exercitus, id omne sibi ornamento esse. Quando autem ea quæ acceperat iis distribuebat, in hunc ferè modum inter cohortium prefectos, et manipulorum duces, et omnes illos, qui apud ipsum erant in honore, locutus est:

“ Lætitia quædam, amici, hoc tempore nobis adesse videtur, tum
 “ quòd rerum *omnium* copia quædam *nobis* accesserit, tum quòd ha-
 “ beamus, unde eos quos velimus honore afficere poterimus, et eum
 “ quisque quo dignus fuerit honorem consequatur. Omnino autem
 “ memoriâ nobis retinendum est, cujusmodi studia sunt horum *nobis*
 “ commodorum

“ commodorum causæ: nam si cum animis vestris consideretis, hæc
 “ vos, et vigilando, cum opus erat, et laborando, et accelerando, et
 “ nihil hosti cedendo, *consequutos* reperietis. Quapropter deinceps
 “ quoque viri fortes sitis oportet, statuatisque obedientiam, et toleran-
 “ tiam, et laborum, ubi poscit occasio, periculorumque patientiam,
 “ magnas voluptates, et commoda ingentia adferre.”

Cum autem Cyrus animadverteret, milites et corporibus ad labores militares perferendos valere, et animis esse ad contemnendum hostem præparatos, peritos etiam eorum esse, quæ abs quoque armaturæ suæ ratio postularet, ac præterea omnes ad parendum præfectis suis paratos esse videret; his utique de causis jam aliquid eorum gerere cupiebat, quæ adversus hostes suscipi solent: quippe qui intelligeret, in cunctationibus sæpè ducibus usu venire ut apparatus etiam præclari aliquâ ex parte imminutati *labefactique* essent: et cum præterea videret, complures milites, quorum summa comparebat ambitio in iis de quibus erant inter ipsos certamina, sibi etiam mutuo invidere, et hisce de causis quàm primùm eos in hosticum educere volebat; quippe qui sciret pericula communia efficere ut commilitones mutuâ se benevolentiam complectantur, quique *adèd* non amplius, in eo rerum statu, vel iis quibus ornatissima sunt arma, vel iis qui gloriæ cupidi sunt invident, sed potius qui tales sint et collaudant et amanter complectuntur sibi similes, quod *nimirum* eos secum unâ communi utilitati inservire existiment. Primùm igitur exercitum penitus armavit, quàmque poterat pulcherrimè et optimè instruxit: deindè duces decem millium, et tribunos, et cohortium præfectos, et manipulorum ductores convocavit; nam hi nullâ erant necessitate adstricti ut in ordinum militarium numeris recensiti essent: cumque vel imperatori parendum sit, vel denuntiandum aliquid, nè sic quidem pars ulla rectoris experts relinquebatur, sed reliquæ omnes copię per duodenum et senum militum præfectos aptè instruebantur. Postquam verò convenissent ii, quorum presentiam res ipsa postulabat, eis *præter aciem* deductis et quæ præclare se haberent ostendebat, et quâ parte valida essent auxilia singula docebat. Cumque illos etiam gerendi jam aliquid cupidos reddidisset, eos ad præfens quidem ad ordines redire iussit, et suos quemque *milites* edocere, quæ illos ipse *modò docuerat*, omnibusque militiæ cupiditatem injicere conari, ut alacri maximè animo egréderentur omnes, ac manè Cyaxaris ad portas adesse. Et tunc quidem abeuntes ita fecerunt: postridiè autem primâ luce ii, quibus opportunè rerum agendarum cura committi possit ad portam aderant. Itaque cum iis ingressus ad Cyaxarem Cyrus, hujusmodi orationem exorsus est:

“ Scio quidem ea, Cyaxares, quæ dicturus sum, jampridem tibi
 “ non minùs quàm nobis videri: sed fortassis hæc te proferre pudet,
 “ nè videaris *idèd* mentionem professionis facere, quod graviter feras
 “ te nos alere. Quando tu igitur taces, ego tam tuo quàm nostro
 “ nomine rem exponam. Nobis nimirum omnibus videtur, cum pa-
 “ rati simus, non tunc *demum* pugnandum esse, cum hostes in regio-
 “ nem tuam irrumpant, neque *illos* nobis in amicorum agro sedenti-
 “ bus expectandos esse, sed in hosticum quàm primùm eundum esse.
 “ Cum enim in tuâ nunc sumus regione, multis rebus tuis detrimentum
 “ inferimus inviti; at si hostilem in agrum profiscamur, rebus illorum
 “ cum voluptate incommodabimus. Præterea tu nunc quidem, magno
 “ tuo sumptu, nos alis: sin autem *tuos extra fines* exercitum educamus,

“ ex hostili agro victus nobis erit. Jam verò si majus aliquod nobis
 “ istic periculum, quàm hîc, immineret, fortassis id, quod tutissimum,
 “ eligendum esset. Nunc autem et illi futuri sunt iidem, sive adèò hîc
 “ eos expectemus, seu in illorum regionem progressi obviam eis eamus;
 “ et nos iidem pugnam initari sumus, sive hîc eos cùm nosmet invase-
 “ rint excipiamus, seu adversùs eos profecti pugnam conferamus. Ve-
 “ rùm nos militum animos alacriores multò et firmiores experiemur, si
 “ adversùs eos qui infenso veniunt animo contendamus, et in conspectum
 “ hostium non inviti venire videamur: illi itidem multò nos magis me-
 “ tuent, cùm nos audient non ut formidolosos eorum metu percelli ac
 “ domi desiderare, sed adventu *hostium* comperto, iis occurrere, ut quàm
 “ celerimè pugnam conferamus, et non opperiri dum regio nostra in-
 “ festetur, sed terram eorum antevertendo jam populari. Atqui si illos,
 “ inquit, aliquantùm formidolosiores, et nos ipsos audentiores reddide-
 “ rimus, magnam id ego nobis *singularemque* commoditatem *adlaturum*
 “ existimo; atque hoc equidem modo nobis minus, hostibus plus periculi,
 “ multò magis *futurum* statuo. Pater quoque *meus* semper dicit, et tu
 “ ais, cæterique adèò omnes consentiunt, de prælii iudicium fieri po-
 “ tiùs ex animis quàm corporum viribus.” Ille quidem hanc oratio-
 “ nem habuit: Cyaxares autem respondit.

Tu verò, Cyre, cæterique *vos* Perfæ, vos alere mihi grave esse nè
 suspicemini quidem: sed in hostilem tamen agrum ut progrediamur
 jam mihi quoque ad omnia melius esse videtur. Quando igitur, ait
 Cyrus, in eadem sumus sententiâ, vasa colligamus, et si res divinæ no-
 bis confestim adnuerint, quàm primùm egrediamur. Secundùm hæc
 cùm militibus edixisset Cyrus ut vasa colligerent, rem sacram Jovi
 primùm regi, deinde diis cæteris etiam fecit: potebat etiam ut propi-
 tii benignique *essent*, et exercitui duces bonique adjutores et socii in re-
 gerendâ, atque utilium consultores *sibi* adessent. Quin etiam heroas
 Medorum terræ incolas et curatores simul invocabat. Cum autem sacra
 secunda fecisset, et simul omnis ad fines adesset exercitus, tum sanè
 bonis usus avibus hostile solum invasit. Et cùm primùm fines transisset,
 illic rursùs Tellurem etiam libationibus *sibi* propitiam reddidit, et deos
 atque heroas Assyriæ incolas sacrificiis placavit. His peractis, rursùm
 Jovi patrio rem divinam fecit, nec, si quis alius se deorum offerret,
 ullum neglexit.

Postquam verò hæc rectè erant constituta, statim peditibus itinere
 non longo promotis, castra metati sunt: equitatu verò incursione factâ,
 prædam ingentem ac variam comparârunt. Et deinceps etiam castra
 moventes, et rebus necessariis abundantes, et regionem vastantes, hostes
 expectabant. Cùm verò adventare, nec jam amplius decem dierum
 itinere abesse dicerent, tum Cyrus utique ait, Jam tempus est, Cy-
 axares, ut occuramus, nec *committamus* ut vel hostibus, vel nostris
 metu præpediti videamur, quò minùs adversùs ipsos progrediamur; sed
 palam declaremus, nos non invitè prælium inituros. Hæc cùm Cyaxari
 quoque placerent, ità demum semper instructi tantum quotidie proce-
 debant, quantum ipsis commodum videbatur. Et cœnam quidem sem-
 per luce fumebant, noctu verò ignes in castris non accendebant: verun-
 tamen ante castra accendebant, ut ignis adjumento cernerent quidem,
 si qui noctu accederent, ipsi autem ab accedentibus non cernerentur.
 Sæpenumerò etiam post castra, hostium fallendorum causâ, ignes ac-
 cendebant; adèò ut nonnunquam speculatores in primas ipsorum ex-
 cubias

cubias inciderent, rati se procul adhuc à castris abesse, propterea quòd ignes post castra *excitati* essent.

Et Assyrii quidem cum iis quos secum habebant, cùm *jam* exercitus propè ad se invicem accessissent, fossâ se cingebant; quod barbari reges hodiè que faciunt, castra quoties metantur: (fossâ *autem* se facillimè ob manuum multitudinem circundant) nôrunt enim copias equestres noctu esse turbulentas difficilè mque earum esse usum, præsertim si barbaræ sint. Nam equos habent ad præsepia pedibus alligatos: et si quis *adèò* eos invadat, operosum est noctu equos solvere, frænar e operosum, operolum ininternere, operosum induere loricas: et ubi *tandem* equos conscenderint fieri prorsùs nequit ut *equites iis* per castra vehantur. His omnibus de causis cùm alii *barbarii* tum illi munimentis se circundant: simul etiam existimant, si in locis sint munitis, se quoque potestatem habere prælii, cùm velint, non committendi. Et hæc quidem dum agerent, alter alteri adpropinquare cœpit. Cùmque *jam* utroque *ad alterum* accedente parasangæ ferè intervallo inter se distarent, Assyrii ità, uti dictum est, castra ponebant, loco quidem fossâ *ductâ* munito, sed aperto: Cyrus autem, *loco*, quantum *sanè* poterat, ab adspèctu remotissimo, *sua faciebat castra*, et vicis et tumultis à fronte objectis; in bellis omnia, existimans, subitò conspecta, adversariis esse formidabiliora. Et illâ quidem nocte, quemadmodùm par erat, utrique constitutis *ante castra* excubiis quieti se dederunt.

Postridiè Assyrius et Cræsus, ducèsque cæteri copias *intra* munitiones quiescere jusserunt: Cyrus autem et Cyaxares instructis suis, tanquam pugnaturi, si hostes accederent, expectabant. Cùm autem *jam* pateret, hostes extra munitionem non prodituros, neque manum illo *quidem* die conferturos, Cyaxares arcessito Cyro et omnibus quos adesse oporteret, in hanc ferè sententiam loquutus est: Nobis, viri, inquit, existimo sic, uti nunc instructi sumus, ad horum munitiones procedendum esse, ac declarandum nos pugnandi cupidos esse. Hoc enim modo, ait, ubi contra nos illi non prodierint, nostri audentiores se in omnibus præbebunt; et hostes, audaciâ nostrâ perspectâ, magis *sibi* metuent. Et huic quidem ità visum erat. At verò Cyrus, Nè per deos, Cyaxares, ità faciamus, inquit. Nam si in conspectum *jam illorum*, quod tu nos hortaris, prodierimus, et in hoc tempore nos accedentes sine ullo metu spectabunt hostes, qui in tuto se esse sciunt, ut accidere quid ipsis adversi nequeat; et *deindè*, cùm nullâ re gestâ recedemus, rursùs *ii* copias nostras suis multò inferiores numero conspicientes, *eas* contemnent, crastinòque die animis multò firmioribus prodibunt. Nunc autem cùm nos adesse sciunt, neque tamen videant, hoc certò scias, non contemptui habent, sed quid tandem hoc sibi velit sollicitè cogitant, atque *etiam*, fat scio inter se colloqui de nobis non desinunt. Ubi verò prodierint, tum *demum* et exhibeamus nos conspiciendos eis, et continuo concurramus oportet, deprehensis iis illic ubi jamdudum cupiebamus. In hunc modum Cyrus cùm loquutus esset, Cyaxaris hæc aliorumque adsensu erant approbata. Et tunc quidem cænati, constitutis excubiis, et multis ante has excitatis ignibus, quieti se dederunt. Postridiè autem manè Cyrus coronatus rem sacram faciebat, et cæteris etiam *Persis*, qui dicti sunt *ῥούτοι*, coronati sacris adessent edixit. Peracto autem sacrificio convocatis illis, *hanc* orationem habuit:

“ Dii quidem, viri, quemadmodùm et aruspices aiunt, et mihi quoque videtur, prælium fore prænuntiant, et victoriam largiuntur, et
“ incolumitatem

" incolumitatem à sacris *captis præsagiis* pollicentur. Me verò pu-
 " deat vos commonefacere *velle*, quales vos in hujusmodi rerum statu
 " esse oporteat: nam vos hæc æquè tenere novi ac meipsum, eadè-
 " que, quæ ipse, studiosè *vos* curâsse, audîsse, atque *ad hoc* etiam adfidè
 " audire, ut vel alios jure hæc docere possitis. Si tamen *hæc* nondum
 " perspexistis, *me* audite. Ii nempe, quos paulò ante et socios *nobis*
 " adscivimus, et nobis ipsis similes efficere conamur, vobis admonendi
 " sunt, quem ad finem nos aluerit Cyaxares, quæ nostræ fuerint exer-
 " citationes, ad quæ *denu*m eos ità cohortati simus, ut libenti se animo
 " nobis æmulos fore dixerint. Hoc quoque eos admonete, hunc ipsum
 " diem declaraturum esse, quibus quisque præmiis dignus sit. Nam quas
 " res ferò discunt homines, in iis minimè mirum est quosdam admo-
 " nitore egere: sed boni consulendum est, si vel *aliorum* monitu viri
 " fortes esse possint. Atque hæc quidem dum agetis, simul de vobis
 " etiam periculum facietis. Nam qui alios in hujusmodi rerum arti-
 " culo fortiores reddere possit, is sibi quoque procul dubio jam con-
 " scius fuerit, virum se perfectè bonum esse: qui verò hæc sibi soli
 " suggerere potest, atque hoc sibi fati esse ducit, *is* meritò se ex di-
 " midia *tantum* parte perfectum existimet. Eam autem ob rem ego
 " *quidem* hæc ipsis non expono, sed vobis exponenda mando, ut *nimi-*
 " *rum* se vobis quoque probare studeant: vos enim estis eis proximi,
 " sua *nempe* quisque parti. Fore etiam sciatis *velim*, ait, ut, quamdiu
 " vosmet fiducia plenos eis ostenderitis, cùm hos tum multos alios non
 " verbo, sed re ipsâ fidenti esse animo doceatis." Tandem edixit,
 " coronati pransum irent, peractisque libationibus cum ipsis coronis ad
 " ordines venirent. Hi autem cùm abiissent, agminis extremi duces
 " advocavit, et his vicissim hujusmodi verba fecit.

" Vos, Persæ, et in eorum, qui *ὀμότιμοι* appellantur, ordinem co-optati,
 " et delecti *quidam* estis, qui in rebus quidem cæteris præstantissi-
 " mis pares videmini, et per ætatem etiam prudentiores. Itaque lo-
 " cum non minùs honestum, quam ipsi præfecti, tenetis: nam cùm
 " in extremo sitis agmine, viros fortes intuendo eosque cohortando,
 " fortiores etiam efficiatis; et si quis remissior fuerit, hunc itidem
 " observando, *ignaviae indulgere* eum non sinetis. Vobis autem, si
 " cuiquam alii, expedit, victoriâ potiri, tum ob ætatem, tum ob ar-
 " maturæ pondus. Itaque si ii qui primum in acie locum tenent
 " vos inclamando ad sequendum hortati fuerint, ipsis *velim* obtem-
 " peretis: et *videte* nè hæc in parte eis sitis inferiores, *nimirum* in eis
 " vicissim adhortandis, ut majori cum celeritate adversus hostes præ-
 " eundo ducant. *Nunc* abite, inquit, et pransi cùm eritis, ad ordines
 " unà cum aliis coronati accedite." Et in his quidem rebus Cyri mili-
 " tes occupati erant: Assyrii autem, jam pransi quoque, audacter è *castris*
 " prodibant, et acie instructâ præsentibus animis stabant. Instruebat au-
 " tem eos rex ipse, curru vectus, et verbis hujusmodi cohortabatur:

" Nunc *vos*, Assyrii, viros esse fortes oportet. Jam enim de vitâ
 " vestrà certamen *vobis propositum* est, et de solo in quo estis orti, et
 " de domiciliis in quibus educati, et de uxoribus etiam liberisque, et
 " de bonis quæ possidetis universis. Nam si victoriâ potiti fueritis,
 " horum omnium domini vos, ut antea, futuri estis: sin victi fueritis,
 " certò vos scire volo hostibus isthæc omnia vos tradituros esse:
 " itaque tanquam victoriæ cupidi, constanter pugnam sustinete.
 " Quippe stultum est, eos qui superiores esse velint, cæcas corporis

" partes

“ partes et armis ac manibus destitutas per fugam hostibus obvertere.
 “ Stultus item quicumque vitæ cupidus in fugam se convertat; cum
 “ sciat victores quidem servari incolumes, fugientes autem citiùs inter-
 “ ire quàm resistentes. Est et is stultus qui opum cupidus, vinci se pa-
 “ titur. Nam quis ignorat, victores et suas res conservare, et illorum
 “ præterea quos vicerint fortunis potiri; cum victi et seipsos et omnia
 “ sua simul amittant?” Et hæc quidem agebat Assyrius:

Cyaxares autem ad Cyrum mittebat, qui diceret, in hostes ducendi jam tempus esse: nam si pauci, ait, adhuc illi sunt qui extra munitiones *progressi* sunt, tamen interea dum *ad eos* accedemus, multi erunt: ne expectemus igitur donec *ipsi* plures nobis sint, sed eamus dum adhuc facile superiores eis nos futuros arbitramur. Cyrus contra respondebat, Certo te scire velim, Cyaxares, nisi ex iis plus dimidia pars victa fuerit, dicturos esse, nos multitudinem metuentes paucos è *suis* adgressos esse: ipsique adeò se minimè victos existimabunt; sed aliud tibi prælium subeundum erit, in quo meliùs fortasse *sibi* consuluerint, quàm hoc tempore consuluere, quo seipsos nobis offerunt velut è penu promendos, ut cum quanto velimus eorum numero pugnemus. Et nuntii quidem his auditis discesserunt.

Interea Chryfantas Persa venit, et alii nonnulli ex eorum qui *ὀμόρμοι* appellantur ordine, qui *secum* transfugas ducebant. Et Cyrus, ut par erat, transfugas *quid* de rebus hostium *adferrent* interrogabat. Illi verò dicebant, armatos jam è *castris* prodire, regemque *ipsum* extra castra *quoque* progressum eos instruere, et cohortatione copiosâ vehementique ad eos uti, quotquot sine intermissione prodirent, uti *quidem* eos qui audissent *illum* adfirmare aiebant. Ibi tum Chryfantas. Quid verò, Cyre, inquit, si et tu, convocatis militibus, eos dum licet cohorteris? si fortè et tu reddas *eos* animosiores. Respondit Cyrus, Nè tibi omninò molestæ sint Assyrii adhortationes istæ, Chryfanta: nam admonitio nulla tam præclara futura est, quæ *homines* minimè fortes eodem, quo *eam* audiverint, die fortes sit effectura; non sagittarios certè, nisi eam artem priùs exercuerint; non jaculatores, nec equites; imò nè id quidem efficiet, ut corporibus ad labores preferendos valeant, nisi *se* priùs exercuerint. Et Chryfantas, Atqui fati est, Cyre, inquit, si eorum animos cohortando meliores reddideris. Num queat, ait Cyrus, una oratio pronuntiata, eodem die, pudore audientium animos implere, vel à rebus turpibus arcere, et eos monendo adducere, ut laudis gratiâ, laborem omnem, omne periculum subeundem statuunt, ac mentibus *suis* infixum hoc habeant, optabilius *nimirum* esse pugnando mori, quàm fugiendo salutem adipisci. Nonne, si huiusmodi cogitationes, inquit, hominum animis inseri et in iis insidere debeant, leges primùm sint tales oportet, ut earum beneficio viris quidem fortibus honesta et liberalis vita paretur, ignavis verò et plena doloris et minimè vitalis vita præparata immineat? Deinde præceptores, ut arbitrator, et magistros eis qui præsent, accedere oportet, qui *exemplo* rectè monstrant doceantque *quæ sint agenda*, hæc *eos* agendis adsuafaciant, donec insitum hoc ipsis fuerit, ut viros *nempe* fortes et laudatos reapse felicissimos existiment, ignavos et infames omnium miserrimos ducant. Sic enim animati esse debent, quotquot disciplinam metu hostili potiore præstaturi sunt. Quòd si quis *militibus* armatis ad pugnam prodeuntibus, quo tempore multi etiam eorum quæ olim didicerant obliviscuntur, tum *demum* verba fundendo possit homines extemplò bellicosos

bellicosos efficere, res sanè omnium facillima fuerit, eam virtutem et discere et docere, quæ inter homines maxima est. Nam ego certè, inquit, nè hos quidem, quos jam ducimus et apud nosmetipsos olim in belli studio exercuimus, firmos futuros esse polliceri mihi ausim, nisi vos etiam præsentès intuerer, qui exemplo eis eritis, quales esse oporteat, et suggerere poteritis, si quid oblitì fuerint. Eis verò, qui ad virtutem omninò instituti non sunt, mirum mihi sanè videatur, Chrysaonta, si quid plus oratio præclarè habita ad fortitudinem profuerit, quàm musicæ imperitis benè cantatum carmen ad musicam percipiendam. Hujusmodi quidem illi inter se sermones habebant :

Cyaxares autem denuò per nuntios significat, *Cyrum* perperam facere qui tempus tereret, et non quàm primùm in hostes duceret. Tum verò *Cyrus* nuntiis respondit, Sciat planè *Cyaxares*, inquit, nondum tot hostes, quot oporteat, castris egressos esse; atque hoc coram omnibus ei renuntiate: quando tamen illi sic videtur, copias jam ducturus sum. Hæc loquutus, ad deos precatus, exercitum produxit. Cùmque celerius etiam ducere cœpisset, præibat ipse, milites sequebantur, servatis illi quidem ordinibus, quòd et tenerent et studiosè rationem ordinem in progrediendo servandi exercuerint; et præsentibus animis, quòd alii alios æmulerentur, quòd corpora eorum laboribus adsuefacta et firmata essent, quòdque præfecti essent omnes qui primi in acie stabant; et libenter denique, quòd prudentiâ valerent: sciebant enim, et jampridem didicerant, tutissimum esse facillimùmque cominùs hostes invadere, præsertim qui sagittarii sint, et jaculatores, et equites.

Cùmque adhuc extra ictum telorum essent, *Cyrus* hanc tesseram militibus dari jussit, JUPITER AUXILIARIS ET DUX. Cùm autem tessera vicissim reddita ad *Cyrum* rediisset, ibi verò pæana Διοσκύρων in laudem decantari solitum exorsus est, et milites universi religiosè magnâ voce unâ canebant: nam in hujusmodi rerum statu, qui religiosi sunt, minùs homines metuunt. Pæane absoluto, ὁμότιμοι qui vocantur unâ pergentes, vultu hilari, et rite tanquam instituti, oculis in se mutò conversis, eos qui juxta se, quique post se erant nominatim compellantès, atque hæc iterantes verba, Heus viri cari, Heus viri fortes, ad sequendum mutò se adhortabantur. Eos autem cùm audissent, qui ponè sequebantur, vicissim primos ut præsentibus animis præirent hortabantur. Atque adèò totus *Cyri* exercitus alacritatis, gloriæ cupiditatis, roboris, fiducia, cohortationis, prudentiæ, obedientiæ plenus erat: quod maximè equidem adversariis terribile puto. Apud Assyrios autem ii, qui de curribus ante aciem primi pugnare solebant, cùm jam propiùs accessit agmen Persicum, currus conscenderunt, et ad copias suas recesserunt: sagittarii verò, et jaculatores, et funditores tela sua multò prius emisère quàm ad hostem pervenire possent. Ubi autem Persæ irruentes jam tela conculcarent, tum *Cyrus* ità loquutus est: Jam, viri fortissimi, celerius vestrùm aliquis procedens suè det specimen, et aliis idem significet. Et illi quidem hoc aliis tradiderunt; præ alacritate autem et ardore animi et manum conferendi studio, currere quidam cœperunt: atque adèò tota simul phalanx eos curriculò secuta est. Ipse *Cyrus* etiam gradatim incedere oblitus, cursu præibat; et simul clamabat, Quis sequitur? Quis vir fortis? Quis primus virum prosternet? Quod illi cùm audissent, hoc ipsum proferebant; adèoque per universos, ut ipse cohortari inceperat, ità vox hæc didita erat; Quis sequetur? Quis fortis? Hoc igitur Persæ cum impetu in congressum ferebantur: hostes verò

verò non ampliùs subsistere poterant, sed terga vertentes ad munitionem fugâ se recipiebant. Persæ contrâ ad *ipsos castrorum* aditus insequuti, dum illi se protrudendo premerent, multos occiderunt: et in eos, qui in fossam delaberentur, insilientes, viros simul et equos interfecerunt: nam currus quidam in fugâ coacti sunt in fossas decidere. Hæc cùm Medorum etiam cernerent equites, in hostium equitatum iruebant: at hi eorum quoque impetum declinabant. Ibi verò et equorum et hominum persecutio, et cædes utrorumque evenit. Assyrii autem qui intra munitionem supra caput fossæ constiterant, de sagittis et jaculis in eos emittendis, qui *suos* occidebant, nec cogitabant, nec *itâ quidem facere* poterant, cùm ob terribilia *ista* spectacula, tum propter metum. Cùmque mox etiam animadvertissent quosdam Persas ad munitionis aditus perrupisse, terga vertebant et à partibus *fossarum* editioribus diffugiebant. Ubi verò et Assyriorum et sociorum uxores videntur etiam in castris jam fugam fieri, clamorem tollebant, discurrebantque *hinc inde* consternatæ, aliæ liberos habentes, juvenili ætate aliæ, vestes discindentes, ora dilaniantes, obsecrantesque eos quibuscunque occurrerent, nè se fugiendo desererent, sed et liberos, et ipsas *uxores*, et seipfos tuerentur. Atque hîc *demum* reges ipsi cum fidiſſimis ad *castrorum* aditus constiterunt, conscensis eminentioribus locis, et pugnabant ipsi, et alios cohortando excitabant. Cyrus autem ubi quid ageretur animadvertit, veritus nè si etiam intrò vi perrumperent, pauci cùm essent a multis detrimenti aliquid caperent, extra telorum ictus pedem referrent, dictoque audientes essent, edixit. Ibi tum agnovisset aliquis *Persas*, qui *δρότιμοι* appellantur, etiam *itâ* institutos, ut oporteret: nam et ipsi celeriter parebant et aliis *idem* celeriter denuntiabant. Cùmque *jam* extra telorum ictus essent, suo *sorum quisque* loco constiterunt aptiùs multò, quàm *soleat canentium saltantiumque* cœtus, quòd accuratè nôrint quo quemque loco stare oporteret.

D.

CYRUS, ubi paulisper istic cum exercitu constitisset, ac *suos* paratos esse declarâſſet ad pugnandum, si quis *castris* egredi vellet, exeunte nemine, *suos* eò, quòd commodum *ipsi* visum est, abduxit, et castra metatus est: cùmque locâſſet excubias, et speculatores præmisisset, in medio stans suos convocavit milites, et hujusmodi orationem habuit: “ Primùm equidem, Persæ, deos laudibus quàm possum maximiſ veneror, atque vos omnes *pariter eos*, ut arbitror, *venere ramini*: quippe qui et victoriâ potiti sumus et salute. Et ob hæc quidem diis gratias, quibuscunque rebus possumus, persolvere *nos* oportet. Vos autem equidem omnes jam collaudo: (nam quæ *jam* gesta res est, cum veſtrùm *ea* omnium decore confecta est) verùm ubi ex iis à quibus par est seiscitatus fuero, quibus quisque se dignum præbuit, tunc debitum cuique honorem conabor et verbis et ipsâ re tribuere. De Chryſantâ verò cohortis præfecto mihi proximo percontari alios non necesse habeo, cùm ipse nôrim qualem se præbuit. Nam alia quidem, quæcunque vos etiam omnes *fecisse* arbitror, præstitit: et cùm ego pedem referre jussi, compellato nominatim ipſo, etſi gladium sustulerat ille, ut percussurus hostem, statim *tamen* mihi paruit,

“ eoque

“ eoque omisso quod facturus erat, ut iusseram fecit: nam et ipse
 “ suos abduxit, et alii *idem faciendum* studiosè admodum, significavit:
 “ adèd ut priùs extra teli jactum cohortem collocaret, quàm hostes
 “ animadverterent, nos pedem referre, quàmque arcus tenderent, et
 “ palta in nos ejacularentur: unde fit ut et ipse illæsus sit, et milites
 “ suos per obedientiam incolumes præset. Alios autem *quosdam*,
 “ inquit, vulneratos video, de quibus, ubi consideravero quo tempore
 “ vulnera acceperint, tum *demum* sententiam *meam* aperiàm. Chrysan-
 “ tam verò, et in rebus bellicis strenuum et prudentem, et ad accipi-
 “ endum imperium et imperandum idoneum, in præsentia quidem
 “ honore tribunatùs adficio; et cum Deus aliquid etiam aliud boni
 “ largietur, nè tunc quidem ejus obliviscar. Quin vos etiam univer-
 “ sos, ait, admonitos volo: nam quæ modò in hæc pugnâ vidistis, ea
 “ vobis in animis vestris nunquam non cogitanda sunt, ut ipsi semper
 “ statuatis, utrùm virtus an fuga vitam magis conservet, et utrùm ii
 “ qui pugnare volunt, faciliùs se *pugnæ* discrimine defunctos præsent,
 “ an illi qui *pugnare* nolunt, et cujusmodi voluptatem adferat victoria:
 “ de his enim optimè jam statuere possitis, cùm et periculum vosmet
 “ ipsi feceritis, et res *ipsa* recens gesta sit. Atque hæc si usque animo
 “ verferitis, ait, meliores evasuri estis: nunc, ut deo cari, et fortes, et
 “ prudentes viri, cœnam instruite, diis libate, præana præcinite, simul
 “ ut fiat id quod denuntiatur est providete.”

Hæc cùm dixisset, equo conscenso provectus est: atque ubi ad Cy-
 axarem venisset, et cum eo communem *ex gratulatione mutuâ*, ceu
 par erat, voluptatem cepisset, quæque gererentur ibi vidisset, ac num
 aliquâ ipsi re opus esset rogâisset, suum ad exercitum revectus est. Et
 Cyri quidem milites posteaquam cœnati essent, et excubias locâssent,
 uti conveniebat, quieti se dederunt. Assyrii verò, quorum nimirum
 et princeps, et cum eo ferè fortissimus quisque occubuerat, universi
 animis concidebant, multi etiam eorum ex caltris noctu diffugiebant.
 Hæc autem cùm Cræsus cæterique eorum focii viderent, animis
 deficiebant: nam erant omnia quidem dira: maximum verò morro-
 rem omnibus præbebat, quod ea natio, quæ in exercitu principatum
 teneret, penè alienatâ esse mente videbatur: itaque castra deserunt, et
 noctu discedunt. Ubi verò illuxisset, et castra hostium à militibus vacua
 cernerentur, mox Cyrus Persas primos *èd* traducit: ab hostibus autem
 multæ oves, bovèsque multi, multa etiam bonis multis referta plaustra
 relicta erant: deinde Medi quoque qui erant cum Cyaxare jam *in ea*
 transferunt omnes, ibique prandium parârunt. Cùm autem pransi es-
 sent, Cyrus suos cohortium prefectos convocavit, et in hunc modum
 loquutus est: Qualia, viri, quantaque bona, divinitus nobis oblata,
 dimittere videmur? Jam enim videtis ipsi, metu nostrî permotos
 hostes in fugam se conjecisse: qui autem munitionibus, in quibus
 erant, desertis fugam capiunt, hos quonam modo possit existimare
 quisquam substitutos, ubi nos in planitie viderint? Qui nos item
 minimè sustinuerunt, cùm nec dum experti nos essent, quo pacto
 nunc sustinebunt, cùm et victi, et multis à nobis incommodis adfecti
 sunt? Et quorum fortissimi *quique* occiderunt, quomodo illorum vi-
 lissimi nobiscum pugnare velint? Et *hic* quidam, Cur igitur non quàm
 celerrimè, inquit, eos persequimur, cùm tanta nobis bona manifestè
 adèd offerantur? Respondit ille, Quoniam equis adhuc nobis opus est:
 hostium enim qui præstantissimi sunt, quos nobis commodum maximè
 esset

esset vel capere vel occidere, *domum* equis vestī redeunt : quos deorum ope nos in fugam quidem vertere potuimus, at non *sumus* ad eos persequendo capiendos idonei. Cur igitur, inquit, non Cyaxarem accedis, atque hæc ipsi exponis? Et ille, Vos ergò, ait, omnes unà me sequimini, ut omnibus nobis hæc placere videat. Tum verò univèrsi *Cyrum* sequebantur, et quæ viderentur ad rem, quam postulabant, accommodata dicebant.

Et Cyaxares, partim quòd illi *hæc de re* sermonem primi injecissent, *iis* quasi subinvidebat : partim, rectè se fortasse facturum existimabat, si rursùm periculum non adiret : (nam et ipse hilaritati se tunc dedebat, et de cæteris Medis complures hoc ipsum facere videbat) itaque in hunc modum respondit, “ Enimvero, Cyre, vos Persas *omnium* hominum maximè id operam dare, ut insatiabili nullius voluptatis cupiditate teneamini et oculis et auditu compertum habui : mihi verò multò magis expedire videtur, maximâ continenter frui voluptate. Quid autem voluptatem hominibus majorem adfert, quàm prospera fortuna, quæ *quidem* hoc tempore nobis obtigit? Si ergò, cùm prosperâ utamur fortunâ, prudenter eam conservemus, in vitâ fortassè beatâ sine periculis senescere possimus : sin hæc minimè satiati, aliam ex aliâ persequi conabimur, videte, nè idem nobis accidat, quod accidisse multis in mari dicitur, ut, proptereâ quòd bonâ usi sint fortunâ, finem navigandi facere nollent, donec *navfragio* interirent ; itidemque multis, qui victoriam adepti, dum alteram expeterent, priorem etiam amiserunt. Nam si hostes, pauciores cùm nobis essent, in fugam se dederunt, fortassè et persequi pauciores tutum esset : nunc verò consideres *velim*, cum quantulâ ipsorum parte *nos* omnes congressi vicerimus ; cæteri autem pugnâ abstinere ; quos si ut pugnent non cogemus, et nostrum et sui ipsorum ignari, propter imperitiam et animi molliam discedent : sin animadvertent, nihilo se minùs in periculo fore, si abeant, quàm si resistant, *vide*, nè cogamus eos ut etiam præter animi sententiam fortiter se gerant. Nam scire debes, non magis illorum uxores ac liberos capiendi te cupidum esse, quàm illi servandi sint *cupidi*. Etiam suæ cogitata, posteaquam conspectæ sunt, cum prole *suâ* fugere, tametsi multæ numero sint : cùm verò quis de pullis earum venetur aliquem, non *jam* ampliùs, nè si una quidem sit, fugit, sed eum qui capere conatur invadit. Nunc quidem cùm sese in munitionem incluserint, potestatem nobis fecere velut è penu quodam promendi et pugnandi cum tanto eorum numero, quanto nobis visum esset : at si latâ in planitie ad ipsos accedemus, divisisque copiis, discent, partim nobis à fronte, quemadmodum modò *accidit*, obsistere, partim ab latere uno, partim ab altero, partim etiam à tergo ; vide, nè, cuique nostrum multis et oculis et manibus futurum sit opus. Prætereâ nolim equidem, inquit, cùm Medos nunc hilaritati indulgere videam, *eos* surgere jussos ad periculosum iter cogere.”

Et Cyrus respondens, Neminem verò coëgeris, inquit ; sed illos *tantum*, qui me libentes sequentur : et fortassis ità redibimus, ut tibi et amicis hisce tuis singulis adferamus ea, quæ grata omnibus futura sunt. Copias enim hostium *confertim* omnes nos certè non persequemur ; (nam quo pacto eas adsequi possimus?) verùm si quid vel avulsum ab exercitu nacti erimus, vel à tergo relictum, *id* ad te redeuntibus adducemus. Cogita verò, inquit, nos etiam, quoniam tu rogabas, longo venisse itinere, tibi uti rem gratam faceremus : itaque te vicissim nobis gratificari æquum est, ut

et *ipsi* aliquo cum emolumento domum redeamus, et omnes ad thesaurum tuum non respiciamus. Hic Cyaxares, At verò, si quis, inquit, libens te sequatur, equidem tibi gratiam quoque habiturus sim. Mitte igitur mecum quendam de *tuis* hisce fide dignis, qui tu quæ jufferis exponat. Agè verò, inquit, quemcunque horum volueris accipe. Ibi fortè *Medus* ille aderat, qui aliquando cognatum se Cyri dixerat, et osculum *ab eo* tulerat. Subjiciens itaque mox Cyrus, Sufficit, inquit, hic mihi quidem. Et is ergò te sequatur, ait: Túque adedè dicito, ait, ut eat cum Cyro qui volet. Atque ità recepto *Cyros* ad se homine exivit. Cùmque egressus esset, flatim dixit Cyrus, Jam sanè tu declarabis verúmne sis loquutus, cùm te diceres voluptatem ex adspèctù mei capere. Nequaquam verò à te discedam, inquit *Medus*, si hoc *quidem* dicis. Et Cyrus, Ergòne cæteris, ait, *hæc* prompto animo expones? Ille interpolito jurejurando, Profectò, inquit, donec efficiam, ut etiam tu me libenter adspicias. Tum demùm missus à Cyaxare, cùm alia *Medis* prompto animo denunciavit, tum etiam addidit, se sanè à viro præstantissimo et pulcherrimo, atque *etiam*, quod maximum esset, à diis oriundo, abesse nolle.

Dum hæc à Cyro geruntur, divinitùs quodammodò *accidit* ut ab Hyrcanijs nuntii venirent. Sunt autem Assyrijs finitimi Hyrcanii, natio non *illa quidem* magna: quocirca etiam imperio Assyriorum subjecti erant: equites verò *idonei* et tunc habebantur, et adhuc habentur: idcirco utebantur operâ ipsorum Assyrii, quemadmodùm Lacedæmonii Sciritarum; nec in laboribus, nec periculis eis parcentes. Et quidem eo ipso tempore jufferant eos, qui erant equites circiter mille numero, extremum tueri agmen, ut si quid à tergo periculum instaret, id illi ante se subirent. Hyrcanii autem, utpote qui ultimo loco iter facturi erant, etiam currus suos et domesticos ultimos habebant. Nam pleræque nationes Asiaticæ expeditionem suscipientes familiam secum unà ducunt; et in hæc quidem expeditione Hyrcanii morem hunc servabant. Cumque ad animos eis accidisset, cujusmodi incommodis ad Assyrijs afficerentur, et horum principem mortem occubuisse, victos ipsos esse, magnum metum invasisse exercitum, socios animum abjecisse defecisèque; hæc cùm secum ipsi cogitarent, visum est opportunè defectionem hoc tempore fieri posse, si *cum ipsis* Cyri exercitus *hostes* unà adoriri vellet. Atque *adedè* nuntios ad Cyrum mittunt; hujus enim nomini à prælio maxima celebritas accesserat. Qui autem missi erant, exponunt Cyro, jure se Assyrios odisse, ac si hoc tempore eos adgredi vellent, se quoque socios et duces ipsis itineris futuros: simul commemorabant etiam quo loco res hostium essent, utpote qui eum quàm maximè ad expeditionem *hanc* suscipiendam excitare cupiebant. Et Cyrus eos interrogans, An existimatis, inquit, nos adhuc eos adsequuturos, priusquam intra munitiones se recipiant? nam hoc *ipsum* nos magni infortunii loco ducimus, quod clam nobis aufugerint. Hæc verò dicebat, quòd eos magnificentissimè de se sentire veilet. Illi autem responderunt, postridiè etiam manè fieri posse, si expediti pergerent, ut *eos* adsequerentur: præ turbâ enim et plaustris eos lentè iter facere: ac præterea, inquit, quippe quòd nocte superiore vigilassent, jam paululùm progressi castra metati sunt. Et Cyrus inquit, Ergòne pignus quo fidem dictis faciatis aliquod habetis, quod nos doceat, vera vos dicere? Obsides, inquit, actutum *hinc* profecti nocte adducere volumus: tu modò quoque diis testibus *tuam* nobis adstringe fidem, et dextram da, ut ea ad alios etiam adferamus, quæ abs

acceperimus. Secundùm hæc fidem iis dat, omninò se, ea si præstent quæ pollicentur, illos et amicorum et fidorum *hominum* loco habiturum, ut deteriori apud se conditione non essent, quàm vel Persæ vel Medi. Atque hæc etiam tempestate videre est, et fidem Hyrcaniis haberi et eosdem magistratus gerere, quemadmodùm qui de natione Persarum et Medorum *isidem* digni videntur esse.

Cyrus, posteaquam cœnatam esset, copias eduxit, cùm adhuc luce-ret, iussitque Hyrcanios operiri, ut unà proficiscerentur. Ac Persæ quidem universi, ceu par erat, statim *castris* egrediebantur, et Tigranes *itidem* suis cum copiis; Medorum autem alii, quòd pueri cum Cyro puero amicitiam contraxerant, prodire; alii, quòd cum eo in venationibus consuetudine congressi, mores ipsius admirati fuissent; alii, quòd gratiam ipsi haberent, qui metum eis ingentem depulisse videretur; alii, spe conceptâ, quòd Cyrus virum se virtute præditum præberet, eum etiam felicem valdeque magnum aliquando futurum: alii verò, si qua in se, dum apud Medos educaretur, contulerat beneficia, pro his vicissim ei rem gratam facere volebant; (et multis *sanè* multa comoda, quæ ejus erat humanitas, apud avum confecerat) multi etiam, cùm Hyrcanios cernerent, et rumor esset diditus, *hos* ad multa bona *eis* duces futuros, illâ ipsâ de causâ proficiscerentur, ut aliquid consequerentur. Atque ità *factum*, ut et Medi prope universi prodirent, extra eos, quicumque Cyaxari forte erant contubernales; hi enim, cum subjectis imperio suo, manebant. Cæteri omnes lætis alacribusque animis illinc profecti sunt, utpote qui non coacti, sed sponte suâ gratificandique studio prodirent. Cùm verò jam egressi essent, primùm Medos adiit, iisque collaudatis precatus est, maximè quidem ut dii propitii et ipsis et sibi duces essent, deinde ut et ipse gratiam iis pro hoc studio referre posset. Tandem pedites præituros dixit, utque cum equis ipsi sequerentur imperavit: ac ubi vel requiescerent vel in itinere subsisterent, præcepit iis ut ad se quidam equis advererentur, ut quid pro tempore quolibet fieri oporteret cognoscerent.

Secundùm hæc iussit Hyrcanios præire. Et illi interrogantes, Cur non expectas, inquiunt, donec obsides adducamus, ut et tu fidei pignoribus à nobis *prius* acceptis progrediaris? Cyrus *ibi* respondisse fertur, Equidem cogito, inquit, nostris in animis manibusque nostris fidei nos omnes habere pignora. Sic enim instructi *nobis* videmur, ut, vera si dicatis, nobis adsit beneficiis vos adficiendi facultas: sin fraude uti velitis, ità nos comparatos existimamus, ut minimè nos in potestate vestrà, sed vos potiùs in nostrâ, diis volentibus, futuri sitis. Et verò Hyrcanii, ait, quia postremo loco vestros proficisci dicitis, ubi eos videritis, significate nobis illos esse vestros, iis uti parcamus. Hæc cùm audissent Hyrcanii, et præeundo itineris se duces præstabant, quemadmodùm mandârat, et animi robur admirabantur; neque jam Assyrios, neque Lydos, neque socios ipsorum ampliùs metuebant, sed *hoc unum* nè Cyrus omninò parum in ipsis momenti situm existimaret, sive *ei* adessent sive abessent.

Cùm autem, iis progredientibus, nox adpetiisset, traditum est, Cyro et exercitui lucem clarissimam cælo datam fuisse, *quo factum* ut in animis omnium *quidam* horror erga numen divinum, et in hostes confidentia nasceretur. Et quia expediti celeritèrque pergerent, mirum non est si magnum confecissent iter, atque *adèò* cum *ipso* crepusculo prope ab Hyrcaniorum copiis aberant. Id cùm nuntii animadvertissent, Cy-

rum docent, hos esse suos: nam *hoc* et inde se intelligere aiebant, quòd essent ultimi, et de ignium multitudine. Tum eorum alterum ad ipsos mittit, jubétque dicere, ut si *quidem* essent amici, quàm celerrimè sublatis dextris occurrerent. Quosdam etiam suorum unà mittit, *quibus* præcipit Hyrcaniis dicerent, futurum ut ipsi eodem se gererent modo, quo eos ad se ferri viderent. Atque ità nuntius alter apud Cyrum manet, alter ad Hyrcanios equo provehitur.

Interea verò, dum quid Hyrcanii facturi essent considerabat Cyrus, exercitum subsistere jussit; et eum adequitant principes Medorum et Tigranes, et quid faciendum sit interrogant. Ille autem dicit iis, Agmen hoc proximum Hyrcaniorum est, et ad eos nuntiorum alter abijt, cùmque hoc de nostris aliqui, monituri *eos*, ut si *quidem* amici sint, sublatis dextris occurrant omnes. Quapropter si hoc modo accesserint, dextras eis suo quisque loco porrigite, simúlque animum ipsis addite: sin arma expedierint, aut fugam moliantur, date operam, ait, nè quis ex *hostium* primis hisce supersit. Hujusmodi quædam præcipiebat *Cyrus*; Hyrcanii verò nuntios cùm audissent et gravisi sunt, et equis *celeriter* conscensis adfuerunt, dextras, uti denuntiatum fuerat, protendentes: et Medi ac Persæ dextras vicissim iis porrigebant, atque bono eos animo esse jubebant. Deinde Cyrus, Nos quidem, inquit, Hyrcanii, vobis jam fidem habemus; ac vos etiam eodem modo erga nos adfectos esse oportet. Verùm hoc primùm nobis dicite, quantum hinc distet *is locus* ubi hostium principes, et totæ eorum sunt copiæ. Responderunt illi, paulò majus intervallum esse parasangâ. Hic Cyrus, “Agite, ergò, “ inquit, Persæ, Medi, et vos Hyrcanii, (nam vos etiam tanquam auxiliare et socios adloquor) certò *nos* scire oportet, eo res nostras esse in “ loco, ut si molliter remisèque agamus, gravissima quæque *mala* nobis “ eventura sint: (nòrunt enim hostes quarum rerum causâ huc advenerimus: “ sin totis viribus irruentes, fortiter, animosèque hostes adgrediemur, “ illicò videbitis, eorum, fervorum fugitivorum more qui reperiuntur, “ alios supplicare, alios fugere, alios nè ad hæc quidem posse animos “ intendere. Nam victi nos adspicient, et neque fore ut adventemus existimantes, neque in ordines dispositi, neque ad pugnam parati deprehendentur. Quamobrem si suaviter et cœnare et noctem “ *hanc* exigere et vivere deinceps volumus, nè demus eis deliberandi “ otium, neque parandi quidquam quod ipsis ex usu sit, et nè omnino “ animadvertendi quidem quòd homines simus; sed non nisi scuta, et “ copidas, et secures, et plagas venisse putent. Et vos quidem, Hyrcanii, ait, vosmet nobis prætendendo, anteceditè, quòd vestris armis conspectis quàm longissimo tempore hostes fallere possimus. Verùm ubi ad hostium ego copias pervenero, cohortem equitum apud me singuli relinquire, ut eorum operâ, si quid opus fuerit, *ipse* apud exercitum manens utar. Vos autem qui principes fectis et ætate provectiores, ordinibus fervatis conferti procedite, si sapitis, ut nè in confertas *hostium* copias delapsi per vim repellamini; junioribus persequendi potestatem facite; iique *adèò* *hostes* occidant: nam id tutissimum hoc fuerit tempore, ut ex hostibus quàm paucissimos supersites relinquamus. Quòd si accidat (id quod multis usu venit, qui rerum potiuntur) ut evertamus *ipsorum* fortunam, cavendum erit, nè ad prædam nos conferamus: nam qui hoc facit non ampliùs vir est *et miles*, sed sarcinarius calo, atque hunc *adèò* uti mancipium tractare cuivis licet. Illud autem sciamus oportet, victoriâ nihil esse quæstuosius.

“ quæstuosius. Nam qui victor est, is simul omnia corripit, et viros,
 “ et mulieres, et opes, et regionem simul universam. Ad hæc unicum
 “ illud videte, ut victoriam conservemus: quippe quâ etiam raptor
 “ ipse continetur. Hoc quoque inter persequendum memineritis, ut
 “ ad me dum adhuc lucebit, redeatis: nam postquam tenebræ accef-
 “ serint, neminem amplius admissuri sumus.”

Hæc loquutus unumquemque suos ad ordines dimisit, simulque edixit, ad suos cum venissent, decurionibus suis hæc quisque significarent: (nam quia in fronte decuriones erant, audire poterant) decurionum verò quemque juberent eadem decuriæ suæ denuntiare. Secundum hæc antecederant Hyrcanii, ipse cum Persis medium *agmen* tenens iter faciebat; equitèsque in utrumque latus, ceu par erat, instructos collocavit. Cum autem illuxisset, hostium alii obstupuerunt eis quæ cernebantur, alii jam *quid ageretur*, animadvertabant; alii *comperta* nuntiabant, vociferabantur alii, alii solvebant equos; alii vasa colligebant, alii de jumentis arma dejiciebant, alii armis se instruebant; alii in equos insiliebant, alii frenos eis injiciebant; alii in vehicula uxores imponebant; alii res maximi pretii fumebant, tanquam *eas* conservaturi, deprehendebantur alii, qui hujusmodi res defodiebant; maxima verò pars in fugam ruebat. Alia etiam multa variâque *tunc* fecisse eos existimandum est; extra *illud unum*, quod nemo pugnabat, sed sine prælio peribant. Cræsus autem Lydorum rex, et mulieres, quòd æstas esset, noctu haramaxis præmiserat, ut in frigore facilius iter facerent, et ipse cum equitatu subsequeretur. Eadem etiam Phrygem illum fecisse perhibent, qui *sitæ* ad Hellespontum Phrygiæ imperabat. Verùm ubi fugere quosdam et ad se jam pervenire senserunt, comperto quid fieret, etiam ipsi summâ virium contentione fugerunt. Cappadocum autem regem et Arabum, qui prope adhuc erant, et inermes subsistebant, Hyrcanii trucidant. Qui verò interficiebantur, maximâ ex parte Assyrii erant et Arabes: nam quòd in suâ *jam* essent regione, lentissimè progrediebantur. Ac Medi quidem et Hyrcanii hujusmodi quædam, inter persequendum, qualia victores *facere* consentaneum est, patrabant. Cyrus autem equites apud se relictos castra circumequitare jussit, et si quos armatos exire viderent, *eos* occidere: remanentibus verò præconem edicebat, ut quicumque milites hostium vel equites essent, vel peltastæ, vel sagittarii, arma colligata adferrent, equis ad tabernacula relictis: hæc autem quicumque non faceret, mox capite plesteretur: et cum strictis copidibus in ordine circumsteterunt. Itaque ii, quibus erant arma, unum in locum *illa* asportata abjiciebant, ubi *Cyrus* jusserat; et ea quidem concremabant illi, quibus hoc negotii dederat.

Cyrum autem cogitatio subît, se neque esculentis neque potulentis instructos venisse, sine quibus nec ulla suscipi expeditio; nec fieri quicquam aliud queat. Et cum consideraret quo pacto hæc et celerrimè et rectissimè parari possent; animadvertit, omnibus militantibus opus esse quodam, cui et tabernaculum curæ foret, atque ut res necessariæ militibus *in id* intrantibus paratæ essent. Itaque sentiebat verisimile esse id maximè temporis illos in castris deprentos esse, quòd in apparandis rebus *corporibus curandis* necessariis occuparentur: per præcones igitur edixit, ut procuratores *castrenses* omnes adessent, et sicubi procurator nullus esset, maximus natu è tabernaculo *veniret*: ei verò qui non pareret gravissima quæque indixit. Illi autem, cum etiam dominos *jussis* obtemperare cernerent, statim paruerunt. Et cum adessent, primùm federe

federe jussit illos, quibus esset plus quàm in duos menses in tabernaculo commeatu. Hos cum adspexisset, rursus *federe* jussit quibus esset in *unum* mensem *commeatu*: ibi tum ferè omnes simul federunt. Cùmque hæc comperisset, his eos verbis adlocutus est, “ Agite
 “ verò, inquit, ô viri, quicumque vestrum mala exosti estis, et boni
 “ quidpiam à nobis consequi cupitis, promptis animis operam date,
 “ ut quolibet in tabernaculo cibi ac potus plus duplo paratum sit
 “ et dominis et famulis, quàm quotidie parare consuevistis: quin et
 “ alia parata sint omnia facite, quæcunque dapes effectura sint lautas;
 “ quippe mox aderunt, utricunque vicerint, æquumque putabunt esse,
 “ ut res omnes necessarias adfatim habeant. Itaque scire vos volo è
 “ re vestra futurum, si viros sine querelis exceperitis.” Hæc illi cum
 audissent, magno studio imperata faciebant. *Cyrus* autem convocatis
 cohortium præfectis hujusmodi quædam verba fecit:

“ Scimus jam licere nobis, amici, ante absentes socios prandium
 “ sumere, cibisque adeò studiosè admodum paratis ac potu uti: ve-
 “ rum mihi non videtur hoc prandium magis nobis profuturum, quàm
 “ si pateat socios nobis curæ fuisse, neque tantas nobis vires additurum
 “ esse hoc convivium, quantæ *nobis accessuræ sunt*, si socios *ad nos juven-*
 “ *dos* alacres reddere possimus. Quòd si eos qui jam persequuntur
 “ et interficiunt hostes nostros, et, si quis *adhuc* resistit, dimicant, us-
 “ que adeò negligere videbimur, ut etiam, prius quàm cognoverimus
 “ quid rerum agant, nos pranos esse constet, *vereor* ne manifesti si-
 “ mus turpitudinis, et, sociis destituti, vires nostræ debilitentur. At eor-
 “ um curam gerere qui et labores perferunt et pericula adeunt, ut ad-
 “ ventantes *scilicet* res habeant necessarias, hoc *verò* epulum multò nos
 “ magis exhilaraverit, meâ quidem sententiâ, quàm si statim ea quæ
 “ gulæ grata sunt faciamus. Etiam *hoc cogitatis velim*, ut illos maximè
 “ revereri non debeamus, *tamen* nè sic quidem vel fatietati unquam vel
 “ temulentia nos indulgere consentaneum esse: necdum enim confeci-
 “ mus ea quæ volumus, sed eâ jam omnia curam quæ requirunt *et di-*
 “ *ligentiam*, in ipso sunt articulo. Nam in castris hostes habemus nu-
 “ mero plures nobis ipsis, eosque solutos; à quibus forsan adhuc *cavere*
 “ nos convenit, et *eosdem* custodire, ut sint qui nobis res necessarias pa-
 “ rent. Absunt præterea à nobis equites, qui sollicitudinem, quoniam sint
 “ in loco, adferunt; ac si redeant, mansurine sint nobiscum. Quapropter,
 “ viri, meâ quidem sententiâ, cibis ejusmodi hoc tempore potusque no-
 “ bis est sumendus, cujusmodi quis existimet ad hoc maximè idoneum,
 “ ut nec somno, nec dementia repleamur. Scio itidem magnam in
 “ *hisce* castris pecuniæ copiam esse, de quâ non ignoro fieri posse ut
 “ nos, (ut illa nobis sit cum iis, qui nobiscum eam cepere, communis)
 “ quantum voluerimus, avertamus; verum non quæstuosius hoc ego
 “ futurum arbitror, si *hanc ipsi* sumamus, quàm si justos illis nos de-
 “ clarantes, ratione hæc id comparemus, ut nos majori quàm modò
 “ benevolentia complectantur. Etiam pecuniarum, inquit, divisionem
 “ arbitror: ac si minus quoque nobis tribuerint, *id ipsum* in lucro ponen-
 “ dum esse: nam ob hæc lucra libentiùs nobiscum manebunt. Nos hoc
 “ quidem tempore proprii commodi rationem habere, opes nobis brevi
 “ temporis spatio duraturas conciliaverit: verum his neglectis illa parare
 “ undè divitiæ nascuntur, hoc *nimirum*, meo judicio, nobis nostrisque
 “ omnibus opes magis perennes suppeditare possit. Arbitror autem,
 “ ait,

“ ait, propterea domi quoque nos et ad gulam et ad questus intem-
 “ pestivi cupiditatem frænandam adsuefactus, ut iis, cum usus veniat,
 “ commodè possimus uti: quibus autem in rebus melius quàm in præ-
 “ sentibus, edere queamus disciplinæ specimen, equidem non video:”

Hoc quidem modo dixit *Cyrus*: ejusque orationem *Hystaspas* Persa, unus ex ὁμοτίμων numero, hujusmodi verbis comprobavit: Absurdum nempe fuerit, *Cyre*, nos in venatione quidem sæpenumerò ciborum ab usu toleranter abstinere, quâdam uti ferâ potiamur eaque forsan parvi admodum pretii; at in coratu solidas venandi opes, si nobis ea patiamur esse impedimento, quæ pravis quidem hominibus dominantur, sed bonis cedunt, nos haud videri, quòd minimè nos deceat, facere. Et ita quidem *Hystaspas Cyri* verba adprobavit; cæterique omnes his adfensi sunt. Et *Cyrus*, Agite ergo, inquit, quando de his eadem est *omnium* nostrum sententia, mittite de *suo* quisque manipulo viros quinque in primis graves, qui *per castra* circum-euntés collaudent eos, quoscumque res necessarias parare viderint; in negligentibus autem nihilo parcius quàm si ipsorum essent domini, animadvertant. Et hæc quidem illi faciebant.

Medorum verò quidam, cum partim plaustra, quæ è *castris hostium* dudum excefferant, rebus quibus indigebat exercitus referta, adsequerentur et reverti coëgissent, advecti sunt; partim *harmamaxas* interceptas cum præstantissimis mulieribus, quas vel *conjuges* legitimas, vel concubinas formæ causâ viri secum duxerant, *ad castra* adducebant. Nam hoc etiam tempore Asiatici omnes cum exercitum in expeditionem educunt, ita solent educere, ut res maximi pretii secum sumant, quippe aiunt se pugnandi fore avidiores, eæ si res adsint, quas carissimas habent: has enim animosè defendendi necessitatem sibi imponi dicunt. Et fortasse quidem ita se res habet; fortassis etiam hæc, voluptati uti indulgeant, faciunt.

Cyrus autem, cum Medorum et Hyrcaniorum facinora cerneret, *ipse* sibi suisque quasi succensebat, quòd alii hoc ipsos tempore vigore quodam superare viderentur, atque aliquid etiam adquirere, ipsi verò loco ab exercendâ industriâ remotiori hæerere. Etenim qui prædam abducebant, monstratis *Cyro* rebus iis quas adferebant, rursum cæteros persequuturi *hostes* avecti sunt: hæc enim uti facerent, imperatum sibi suis à præfectis aiebant. Quæ tametsi *Cyrum* morderent, suis tamen ille locis singula reponebat; convocabat autem denuò cohortium præfectos, et cum ibi constitisset, unde exaudiri quæ dicerentur possent, hæc protulit:

“ Arbitror ego, amici, vos omnes animadvertere, bona ingentia Persis
 “ universis celsura, maximaque adeò nobis, ceu par est, quorum adqui-
 “ runtur operâ, si *quidem* illa quæ nobis sunt jam ostentata obtinueri-
 “ mus: verum quo his pacto potiri queamus, cum virium fati ad ea
 “ comparanda nobis non suppetat, nisi proprius Persis equitatus fuerit,
 “ equidem non video. Nam velim vobis in mentem veniat, ait, nos
 “ Persas instructos armis esse, quibus hostes cominùs *nobiscum* congressos
 “ in fugam vertere posse videmur: at ubi jam eos in fugam verteri-
 “ mus, quosnam vel equites, vel sagittarios, vel peltastas, vel jacula-
 “ tores fugientes aut capere possimus, aut interficere, cum nulli nobis
 “ sint equi? Quinam itidem contra nos tendere formident, ac male-
 “ ficiis nos vexare, sive sagittarii, sive jaculatores, sive equites, cum
 “ certò sciant nihil iis *imminere* periculi, nè à nobis magis quàm

“ à confitis arboribus detrimenti quid accipiant? Quòd si hæc ità se ha-
 “ beant, annon manifestum est, ait, illos equites qui modò nobiscum
 “ sunt, existimare universa hæc quæ capta sunt, non minùs sua esse
 “ quàm nostra; Imò profectò magis etiam fortasse. Et jam sanè hæc
 “ uti sic se habeant necessarium est. At verò si nos equitatum pare-
 “ mus nihilo horum *equitatu* deteriore, annon nobis omninò per-
 “ spicium est, futurum, ut et adversùs hostes ea sine his geramus, quæ
 “ cum his modò gerimus, et ut hos *ipfos* erga nos modestiores expe-
 “ riamur? nam cum vel adesse vel abesse velint, minùs curæ nobis erit,
 “ si nobis *ipsis etiam* absque his facultas res conficiendi nostras abundè
 “ suppetat. Esto. Nemo certè, ut opinor, contra hanc sententiam re-
 “ pugnando dubitare possit, quin omninò præstet, Persas proprium sibi
 “ equitatum parare. Sed illud forsàn vobiscum animo cogitatis, quo pacto
 “ consieri hoc possit. Consideremus itaque, si *quidem* equitatum insti-
 “ tuere velimus, quid nobis adsit, quidque desit. Sunt igitur hi *nobis* equi
 “ multi numero, capti in castris; *sunt* item frena quibus regi solent, cæ-
 “ teraque omnia quibus ad usum equorum opus est. Quin et illa nobis
 “ suppetunt, quibus eques uti debet, *nimirum* loricæ, munimenta corpo-
 “ rum, et palta, quibus et ejaculandis et retentis uti possumus. Quid ergò
 “ reliquum? Viris nempè *nobis* opus est. Atqui hoc potissimum habemus:
 “ nihil enim æquè nostrum est, atque nosmet nobis *ipsis* fumus. At
 “ dixerit fortasse quispiam, nos imperitos esse. Ità profectò res est: ne-
 “ que enim illorum quisquam, qui jam periti sunt, priusquam disceret,
 “ peritus erat. Verùm quis objecerit, eos, pueri dum essent, didicisse.
 “ Utrùm verò in pueris an in viris prudentiæ plus est ad discendum ea
 “ quæ dictantur et monstrantur? quibus, postquam didicerint, ad exer-
 “ cendum *ea*, magis idonea corpora sunt, pueris an viris? At verò
 “ tantum nobis est ad discendum otii, quantum nec pueris, nec aliis
 “ viris: neque enim sagittandi nobis discenda est ars, sicut pueris;
 “ nam hanc jam ante tenemus: neque jaculandi; cum illam *quoque*
 “ calleamus: nec item *nobis accidit*, quod hominibus cæteris, quibus
 “ negotia partim agrorum cultura, partim artificia, partim aliæ do-
 “ mesticæ res exhibent; nobis ad tractandam rem militarem non
 “ otium duntaxat est, sed etiam necessitas *imponitur*. At verò non
 “ hic est, quod in aliis multis rebus ad bellum necessariis, quæ sunt
 “ illæ quidem difficiles, sed utilitatem adferunt: annon equitatio ju-
 “ cundior est in itinere quàm pedibus incedere? in festinatione autem,
 “ nonne jucundum est celeriter, si sit opus, amico adesse; celeritèrque,
 “ vel hominem vel feram, si poscat usus, insequendo intercipere?
 “ Illud autem nonne commodum est, quodcunque armorum genus
 “ ferendum sit, id equum unà portare? nimirum idem est, et habere
 “ *ista* et unà gestare. Quod verò maximè quis vereri possit, nè, si
 “ necesse fuerit in equo prius nos prælii periculum subire, quàm hoc
 “ *equitandi* munus accuratè teneamus, tum demum neque pedites am-
 “ pliùs simus, neque factis idonei equites; nec hoc *ipsam* adedò omninò
 “ est explicatu difficile: nam ubicunque voluerimus, nobis statim lice-
 “ bit peditibus dimicare: quippe equitandi artem edocti, nihil eorum,
 “ quæ ad artem pedestris pugnæ pertinent, dediscemus.” Cyrus qui-
 “ dem hanc orationem habuit: et Chrystantas ejus sententiam adprobans,
 “ in hunc modum loquutus est:

“ Equidem, inquit, usque adedò equitandi artem discere cupio, ut
 “ existimem me hominem volatilem fore, si eques factus fuero. Nam
 “ modò

“ modò sat̄is mihi certè fuerit, si cum aliquo currere pariter adgressus,
 “ solo *eum* capite antevertam; et si feram prætercurrentem videam, ità
 “ contento cursu prævertere possim, ut prius eam vel jaculo vel sagittâ
 “ feriam, quàm procul admodùm evaserit: at eques si factus fuero,
 “ virum interimere tanto ex intervallo potero, quanto à me fuerit con-
 “ spectus: et feras persequens, partim eas potero cominùs interceptas,
 “ partim quasi stantes jaculando ferire: nam si duo velocia sint, et pro-
 “ piùs tamen ad se invicem accedant, stantiam instar erunt. Ego verò,
 “ inquit, maximè *omnibus* ex animalibus hippocentaurus, si qui fuerunt,
 “ admirari soleo; quòd et humanâ prudentiâ consilium caperent priùs,
 “ et quod opus esset manibus efficerent, et equi celeritatem et robur
 “ haberent ad id capiendum quod fugeret, et prosterendum quod
 “ subsisteret: hæc igitur omnia et ipse factus eques, in me conferam.
 “ Mente quidem humanâ providere cuncta potero, manibus arma ge-
 “ ram, persequar equo, equique *tandem* robore adversariam proster-
 “ nam: neque tamen, ut hippocentauri, concretus equo adligabor;
 “ atqui hoc certè melius est, quàm à naturâ *equo* adhærescere. Nam
 “ hippocentaurus equidem ignorâsse arbitror, quo pacto multis com-
 “ moditatibus ab hominibus inventis uti oporteret, quòque pacto mul-
 “ tis rebus jucundis, quas equis natura concessit, frui conveniret: ego
 “ verò, si equitare didicero, cum equo infederò, quæ hippocentauri
 “ sunt nimirum perficiam; cum descendero, quemadmodum reliquì
 “ homines, cœnabo, et vestiar, et dormiam: quare quid aliud futurus
 “ sim, quam hippocentaurus qui dividi et rursùm componi poterit?
 “ Ero præterea, inquit, hæc etiam in parte meliori conditione quàm
 “ hippocentaurus; nam oculis ille duobus prospiciebat, et auribus dua-
 “ bus audiebat; ego verò quatuor oculis in explorando utar, et auri-
 “ bus quatuor præsentiam: aiunt enim equum etiam oculis multa pro-
 “ spicientem hominibus indicare, et significare *itidem* multa quæ auribus
 “ ipse priùs percipiat. Itaque me, ait, illorum in numerum adscribe,
 “ qui equitare cupiunt.” Et nos quoque, profectò, inquit reliquì
 “ omnes. Tum verò Cyrus, Quid igitur? ait, quandoquidem nobis
 “ hæc mirificè probantur, legémne nobis ipsis feremus, ut turpe sit quen-
 “ quam eorum, quibus equos ego suppeditavero, peditem in profec-
 “ tione conspici, sive *adeò* magnum, sive parvum iter faciendum sit?
 “ ut omninò nos hippocentaurus esse arbitrentur homines. Ad huc
 “ ille modum *eos* interrogabat; idque simul omnes *illi* adfensi sunt:
 “ quo fit, ut hunc ipsum Persæ morem inde usque ab eo tempore
 “ teneant, et è Persis nemo elegantioribus usquam pedes incedere, suâ
 “ *quidem* sponte, conspiciatur. Et his quidem illi sermonibus intenti
 “ erant:

Cùm verò jam meridies præteriisset, advesti sunt equites Medi et
 Hyrcanii, secum tam equos tum viros captivos ducentes: quotquot enim
 arma tradiderant, eorum neminem occiderant. Cùm autem advenissent,
 primùm eos interrogabat Cyrus, an omnes sibi salvi essent: cùm hoc
 illi significâssent, deinde quid rerum gessissent, quærebat. Illi res à se
 gestas exponebant, et quàm fortiter singula magnificè prædicabant. Om-
 nia autem ille, quæ dicere volebant, libenter audivit; deindè etiam eos
 hunc in modum collaudavit; Satis certè adparet, inquit, vos fortiter vos-
 met gessisse: nam ea *jam* vestra species est, ut et grandiores, et pulchriores,
 et acriores visu sitis, quàm priùs. Deindè autem, quantum itineris con-
 fecissent, interrogabat, et an incolas regio haberet. Dicebant illi, lon-

gum se iter *per magnam ejus partem* perequitando confecisse, totamque regionem habere incolas, et esse refertam et ovibus, et capris, et bobus, et equis, et frumento, et bonis omnibus. Duo nobis, inquit, curanda sunt, tum ut superiores simus iis, qui hæc possident, tum ut illi maneat: nam, quæ incolas habet regio magni pretii possessio est; eademque si ab hominibus deserta sit, bonis etiam ipsis destituta est. Scio quidem trucidatos à vobis eos, qui se defendebant, recteque adeò à vobis id factum: (nam hoc victoriam in primis conservat) qui autem *arma* tradiderunt, eos captivos fecistis: quos si *quidem* dimittimus, facturi hoc, ut equidem aio, nostro cum commodo sumus. Primum enim neque caveri ab his neque custodire nos eos necesse fuerit, neque cibos eis parare: (non enim certè fame eos necabimus) deindè etiam, his dimissis, pluribus captivis utemur. Nam si regione potiti fuerimus, omnes ejus incolas captivos habebimus: magisque *adeo* cæteri, cum hos vivos dimissosque videbunt, mansuri sunt, et parere potius volent, quam prælio discernere. Hæc mea quidem sententia est: si quid aliud quisquam melius viderit, proferat. Quæ cum audissent illi, facienda hæc consentiebant. Itaque Cyrus advocatos captivos his verbis aloquitur: “ Animas *vestras*, inquit, viri, “ conservastis, *eo ipso* quod paruistis; ac si deinceps vos ita gesseritis, “ nihil prorsus mali vobis accidet, præterquam quòd idem, qui antehac, “ vobis non imperabit: incoletis autem domos easdem, et idem solum “ exercebitis, et cum iisdem mulieribus habitabitis, et liberis vestris, uti “ modò, imperabitis. Neque tamen adversus nos, neque quenquam ali- “ um, pugnabitis; ac si *quis* alius injuriam vobis intulerit, nos *ipsi* pro “ vobis pugnabimus. Nè quis verò militiam vobis imperet, ad nos *arma* “ deferre: eaque qui detulerint, pacem, et cætera, quæ dicimus, sine “ fraude habebunt: quotquot autem *arma* bellica non deposuerint, “ adversus eos expeditionem continuò suscepturi sumus. Quòd si quis “ *vestrum* benevolo se ad nos animo accedere, et agere quid *nostrâ cau-* “ *sâ*, nosque docere ostenderit, hunc nos ut bene de nobis prome- “ rentem atque amicum, non ut servum, tractabimus. Hæc igitur, ait, “ et vos ipsos scire volo, et cæteris denuntiare. Quòd si quidam, ait, “ nobis hæc statuentibus, parere noluerint, adversus eos nos ducite, “ ut nobis in illos, non illis in nos sit imperium.” Hæc cum dixisset, *eum* illi adorârunt, sèque *adeò* præstaturus hæc dixerunt.

Cumque illi discessissent, Tempus jam fuerit, inquit Cyrus, ô Medi et Hyrcanii, ut nos cœnemus omnes: res autem necessarias vobis studio quo potuimus maximo paravimus. Ite ergo, nobisque partem parati panis dimidiam mittite: nam satis pro utrisque paratum est; obsonii verò ac potûs nihil mittite: hæc enim ipsi, quantum satis est, parata habemus. Vos autem, Hyrcanii, inquit, deducite ipsos ad tabernacula, principes quidem ad maxima, (*ea* verò nôstis) cæteros, ut visum fuerit commodissimum: quin et ipsi cœnate ubi jucundissimum vobis fuerit; nam tabernacula *vobis* integra sunt; et in his etiam parata sunt omnia, sicut et istis. Illud utrique scitote, nocturnas excubias nos obituros esse, quòd ea, quæ foris sunt, adinet; vos ea, quæ in tabernaculis, sicut, ipsi curate, atque in iis *arma* ponite: necdum enim illi qui sunt in tabernaculis, nobis amici sunt. Et Medi quidem Tigranisque milites lavabant, (*omnia* enim parata erant) mutatisque vestibus cœnabant: ipsorum etiam equi necessaria habebant: mittebantque Persis dimidiam panis partem singulis: at neque obsonium neque vinum miserunt, quòd Cyri milites hæc habere

habere putarent, quia *is* horum ipsis affatim esse dixerat. Cyrus vero hæc dixerat, *Persis* famem esse pro obsonio, potum autem, qui de præterfluente amne *hauriretur*. Et Cyrus quidem prebitâ *Persis* cœnâ, cum tenebræ jam essent, complures eorum, quinos ac denos, dimittebat; eosque circum castra se occultare iussit, quippe qui existimaret simul custodiam *hoc modo fore*, si quis extrinsecus accederet; simul futurum, ut si quis extra *castra* pecunias ferens aufugeret, caperetur: atque ita *quidem* accidit: nam et aufugiebant multi, et multi fuere capti. Cyrus autem pecunias quidem eos tenere, qui *hos* cepissent, linebat; homines verò interfici iussit: quo factum est, ut deinceps nè si cuperes quidem, quenquam noctu abeuntem reperisses. Et *Persæ* quidem hoc modo debebant: Medi verò et potabant, et epulabantur, et tibiaram cantu semet oblectabant, et omni hilaritate ad fatietatem usque fruebantur: nam ejusmodi multa capta fuerant, ut vigilantibus, quod agerent, minimè deesset.

Medorum verò rex Cyaxares, eâ nocte quâ Cyrus abierat, et ipse cum contubernalibus ebrius erat veluti re benè gestâ, et Medos cæteros in castris, exceptis paucis, adesse putabat, quod ingentem strepitum audiret: nam Medorum domestici, quippe quia domini discessissent, cum omni licentiâ potabant et tumultuabantur, præsertim quòd ab Assyriorum exercitu vinum et alia hujusmodi multa acceperant. Cùm autem illuxisset, atque ad portam nemo veniret præter eos qui cum ipso cœnati fuerant, audirétque castra Medis et equitibus esse vacua, et egressus ipse rem ita se habere cerneret: tum verò et in Cyrum et in Medos irâ fremebat, quòd se relicto solo discessissent: statimque jubet, uti sanè crudelis et amens fuisse perhibetur, quendam ex iis qui aderant, equitibus suis *secum* sumptis, quàm celerrimè ad copias Cyrum secutas proficisci, atque hæc dicere, Ego sanè nè te quidem, Cyre, arbitrabar adèd imprudens consilium de me capturum fuisse: si tamen ea Cyri esset sententia, minimè vos saltem, Medi, voluisse sic me solum relinquere *putâram*. Jam verò, Cyrus si quidem volet, *veniat*: sin minùs, vos saltem quàm celerimè adeste. Hæc mandata *ad Medos perferenda* dedit nuntio. Is autem qui proficisci iussus erat, Ego verò, domine, ait, quonam modo illos inveniam? Quonam, inquit *Cyaxares*, modo Cyrus istique adèd qui eum secuti sunt, *illos invenerunt* adversùs quos profecti sunt? Quoniam profectò, ait, quosdam Hyrcanos ab hostibus defecisse audio, cùmque huc venissent, duces se Cyri copiis præbentes abiisse. Hæc cùm audisset Cyaxares, multò etiam magis Cyro succensebat, qui hæc ei non indicasset; majorique studio ad Medos mittebat, quòd eum *copiis* nudaret: quin etiam gravioribus cum minis, quàm antea, Medos *ab eo* avocabat: eique etiam qui missus erat minas intendit, si non hæc vehementer acriterque exponeret.

Et ille quidem qui missus erat, cum suis centum ferè equitibus, proficiscebatur: *id ipsum*, quòd non et ipse cum Cyro discessisset, agrè ferens. Cùmque iter pergerent, ac viæ semitâ quâdam tritâ dividerentur, oberrârunt; neque prius ad Cyri exercitum pervenère, quàm in Assyrios quosdam *à castris* digressos incidissent, atque eos ut sibi duces essent vi coëgissent: atque ita *demum* conspectis ignibus, eò, circa mediam noctem, pervenerunt. Cùm verò ad castra accessissent, excubitores eos, quemadmodùm mandatum à Cyro fuerat, ante lucem non intromiserunt. Die verò jam illucescente, Cyrus primùm arcescit magis, diis ea, quæ in more essent, ob res adèd prosperas, feligi iussit.

iussit. Et ii quidem in his erant occupati: ille autem, convocatis iis qui *ούβρυμοι* appellantur, dixit, Multa bona, viri, deus nobis ostendit: at nos, Persæ, pauciores hoc tempore sumus, quàm ut nostrâ in potestate tenere possimus. Nam sive ea, quæcunque laboribus nostris adepti fuerimus, non conservabimus, rursus erunt aliena; sive ex nostris quosdam ipsis custodes eorum quibus potiti sumus relinquamus, statim nullas nobis esse vires manifestum erit. Quamobrem mihi videtur, cuidam è vobis quamprimùm in Persiam eundum esse, qui doceat ea quæ à me dicuntur, et exercitum quàm celerrimè mitti jubeat, si quidem Persæ et imperium et fructum Asiæ suam in potestatem venire cupiant. Ito ergò tu, qui natu maximus es, inquit, ac postquam eò veneris, hæc exponito; tum autem, mihi curæ futurum, ut militibus, quos miserint, ubi ad me pervenerint, alimenta suppetant. Vides ipse quidem ea, quæ habemus, eorùmque nihil celato: ex quibus quidnam *potissimum* in Persiam mittendo, ut par et legibus consentaneum est fecero, deos quod adinet, patrem *meum*; quod rempublicam, magistratus, interroga. Etiam spectatores eorum quæ gerimus, et explicatores eorum de quibus interrogaturi sumus, *huc* mittant. Ac tu quidem, ait, ad iter te collectis rebus necessariis parato, manipulùmque, qui te deducat, tecum sumito.

Secundùm hæc Medos arcessit, cùm simul Cyaxaris nuntius adesset, et coram omnibus iram ejus adversus Cyrum et minas adversus Medos indicaret, tandemque diceret, mandare *Cyaxarem* ut Medi discederent, etiamsi Cyrus manere vellet. Et Medi quidem cùm hæc nuntii verba audissent, silebant; tum consilii inopes quo pacto arcessenti non parerent, tum metuentes quemadmodùm minanti obtemperarent, præsertim quòd illius crudelitatem nôssent. Cyrus autem, Minimè miror equidem, ait, nuntie Medi quæ, Cyaxarem et de nobis et de seipso valdè timere, cùm multos id temporis hostes viderit, et quid nos agamus ignoret: verùm ubi senserit, complures hostium periisse, fugatos universos, primùm metuere desinet, deindè agnoscet minimè se jam desertum esse, cùm amici hostes ipsius interimunt. At verò quoniam modo reprehensione digni sumus, cùm de ipso benè promereamur, neque hæc quidem de nostrâ sententiâ temerè faciamus? sed ego illum suasi ut mihi permetteret, vobis adsumptis egredi: vos autem non ut cupidi profectiois, an exeundum esset, interrogastis, atque ità jam huc pervenistis: at ab illo prodire iussi, si cui vestrùm grave non esset. Quapropter hæc ira, fat scio, secundis *hiscè* rebus mitigabitur, et urà cum desinente metu abibit. Ac tu quidem modò, nuntie, quia labore defatigatus es, quietem capito: nos autem Persæ, quia sic hostes adfuturos expectamus, ut vel pugnent vel imperium accipiant, ordines quàm elegantissimè instructos habeamus: nam ità si conspiciamur, fortasse citiùs ea sumus effecturi quæ desideramus. Tu verò princeps Hyrcaniorum, ait, *hic* opperire militùmque tuorum ducibus impera, ut suos armis penitèns instruendos curent. Cùm autem his peractis Hyrcanius accessisset, inquit Cyrus, *In hoc* ego, Hyrcanie, delector, quod animadverto, te non solùm ità nobis adesse ut amicitiam re declares, sed etiam indicia mihi præbere perspicacis, quâ præditus es, prudentiæ. At nunc quidem nobis eadem conducere perspicuum est: nam et mihi sunt hostes Assyrii, et tibi jam infestiores sunt quàm mihi: quare sic nostrùm utriusque consultandum est, ut eorum sociorum, qui jam nobis adsunt, nemo deficiat; et alios quoque, si possimus, nobis adjungamus. Audisti verò

Medum

Medum equites avocare; hi autem si discedant, quo pacto nos pedites soli manebimus? Sic igitur et mihi et tibi agendum est, ut hic ipse qui *Medos* avocet, nobiscum manere velit. Tu igitur repertum aliquod ei tabernaculum tradito, ubi commodissimè degat, et omnia, quibus opus fuerit, habeat; ego verò sum operam daturus, ut opus aliquod ei imperem, quod libentiùs suscepturus sit, quàm *hinc* abiturus: quin etiam cum ipso de bonis iis differito, quæ spes sit amicis omnibus eventura, si benè gerantur ea quæ fieri oporteat: hæc verò ubi feceris, ad me redito. Itaque abiit Hyrcanius quidem ut Medum ad tabernaculum deduceret: et qui in Persiam profecturus erat, paratus aderat: ei Cyrus mandavit, ut Persis diceret quæ oratione superiori sunt indicata, Cyaxari verò literas redderet. Volo autem ait, tibi recitare, quæ mea continet epistola: quò et scias ea et profitearis, si quis te de his interroget. Hæc autem epistolæ inerant:

“CYRUS CYAXARI SALUTEM. Nos neque te solum
 “reliquimus, (nemo enim tunc ab amicis destitutus est, cum hostes
 “*per eos* vincit) nec verò propterea quod abs te discessimus in peri-
 “culo te nos constituisse arbitramur: sed quantò longiùs abs te ab-
 “sumus, tantò tibi nos plus securitatis præstare existimamus. Nam
 “qui proxime amicos desident, non iis maximè securitatem adferunt,
 “sed qui hostes longissimè repellunt, ii potiùs amicos extra periculum
 “collocant. Considera verò qualem me cum sis erga te expertus, ip-
 “sèque *vicissim* qualem erga me te præbeas, de me tandem quæris.
 “Equidem auxilio qui tibi sint socios adduxi, non quot tu ut *veni-*
 “*rent* persuasisti, sed quàm ego plurimos potui: tu mihi, dum *adhuc*
 “amicâ in regione essem, tot concessisti, quot persuadendo, *me ut*
 “*sequerentur*, adducere possem; et nunc cum in hostili sim agro, non
 “eos, qui *redire* velint, sed universos avocas. Itaque tunc quidem
 “arbitrabar me vobis utrisque gratiam debere, at nunc me tui qui-
 “dem oblivisci cogis, et illis qui me secuti sunt omnem referre gra-
 “tiam studere. Verùm *facere* non possum, ut tibi similis sim: sed
 “hoc ipso tempore copiarum causâ missò in Persiam nuntio, mandatum
 “dedi, ut quotquot ad me venturi sunt, si eorum operâ tibi sit opus,
 “antequam ad nos veniant, iis tibi sit potestas, non ut ipsi voluerint,
 “sed uti tu voles, utendi. Consilium autem tibi do, quanquam ipse
 “junior, nè quæ concesseris auferas; ut nè inimicitix tibi gratiarum
 “loco debeantur: nec minitabundus arcessas, cum aliquem ad te cele-
 “riter venire velis: nec simul te solum esse dixeris, et multis minite-
 “ris, nè doceas eos nihili te facere. Nos autem ut adsumus operam
 “dabimus, ubi primùm ea confecerimus, quæ facta cum fuerint et tibi
 “et nobis ex æquo fructuosa fore censemus. Vale.”

Hanc ei *epistolam* reddito, et de quocunque horum te interrogârit, id ita se habere dicit, prout in *epistolâ* scriptum est. Nam et de Persis *itidem* tibi mando, prout scriptum est. Atque hunc quidem his verbis adlocutus, traditâ epistolâ, dimisit: adjecto mandato, ut ita festinaret, quemadmodum expedire noverat celeriter uti adesset.

Secundùm hæc armatos jam omnes tam Hyrcanios quàm Tigranis milites spectabat: Persæ quoque armis erant instructi: jam etiam finitimi quidam *ei se dedentes* equos adducebant, et adferebant arma: *hos* ille palta eum in locum, ubi et cæteros antea, jussit abjicere, eaque *illos* concremare, quibus id negotii datum erat, ipsi quibus non egerent; equos autem ut illi in castris remanentes custodirent, qui *eos* adduxerant, præcepit,

donec aliquid eis significatum esset; et convocatis præfectis equitum et Hyrcaniorum, hujusmodi orationem habuit :

“ Nè mirum vobis sit, amici et socii, inquit, quod vos sæpè con-
 “ voco : nam cùm res præsentēs novæ sint, earum multæ ordine *adhuc*
 “ carent ; quæ verò ordinata non sunt, ea semper negotia faceßere ne-
 “ cessè est, donec in *suum quæque* locum delata fuerint. Et multa jam
 “ sunt bona nobis bello capta, et viri præterea *qui in nostram potestatem*
 “ *venerunt* : quoniam verò neque scimus ipsi, quænam horum cujusque
 “ nôstrum sint, neque hi novère quis eorum cujusque sit dominus, *idcirco*
 “ non admodum multos quidem ex eis videre est officium facere, sed om-
 “ nes ferè ambigere, quid abs se fieri oporteat : quapropter ut nè hæc sit
 “ rerum nostrarum ratio, vos ista *singulis quæ eis propria sint dividendo*
 “ discernite : et cùm quidem tabernaculum aliquis adeptus est, satis et es-
 “ culentis instructum, et potulentis, et ministris, et stragulâ, et *aliâ* veste,
 “ rebûsque cæteris quæ requiruntur ut in tabernaculo militari commodè
 “ degi possit, huc ut quid aliud accedat non opus est, nisi ut is qui *illud*
 “ nactus est, sciat horum sibi curam, tanquam suorum, gerendam esse : qui
 “ verò in ea divertit tabernacula quibus pleraque defunt, vos his inspectis,
 “ quod deest supplete. Multa etiam fore scio quæ supersint : nam ho-
 “ stibus omnia fuère copiosiora quàm pro multitudine nostrâ. Venerunt
 “ etiam ad me Assyriorum regis aliorumque dynastarum quæstores, qui
 “ apud se aurum signatum esse dixerunt, de tributis quibusdam mentio-
 “ nem facientes : itaque per præconem imperate, ut isthæc ad vos om-
 “ nia deferant, ubicunque confederitis; et terrore ei incutite qui, quod
 “ imperatum est, non fecerit : vos autem ea cum acceperitis, duplum
 “ quidem equiti, pediti simplum distribuite; ut habeatis, si quibus vobis
 “ præterea opus fuerit, undè etiam *ea* emere possitis. Forum verò ca-
 “ strensè, inquit, præconis jam voce edicite, ut nemo violet, útque cau-
 “ pones ac mercatores vendant merces quisque suas venales; et has ubi
 “ vendiderint, alias advehant, quò castra nostra sint frequentia.” Et
 “ hæc illi quidem statim per præconem edicebant : Medi verò et Hyrcanii,
 “ Quo pacto nos, inquit, absque te ac tuis hæc distribuerimus? Cyrus
 “ autem hæc *ipsorum* verba ita excepit; “ Eanè vestra, viri, sententia est,
 “ inquit, ut quicquid *tandem nobis* agendum fuerit, rebus omnibus nos
 “ omnes interesse oporteat; neque satis ego facturus sim vobis, agens
 “ pro vobis quod usus postulet, neque vos, pro nobis; Et quam aliâ
 “ ratione plus habituri simus negotii, et minus effecturi, quàm istâ?
 “ At videte, ait: nos enim hæc vobis custodivimus, et vos credidistis à
 “ nobis esse rectè custodita; vos verò vicissim distribuite, et nos crede-
 “ mus vobis, rectè vos distribuisse: ac nos rursus aliis in rebus operam
 “ dabimus ut quiddam, in commune profuturum, peragamus. Videte
 “ enim, ait, nunc primùm quot nobis partim adsint equi, partim addu-
 “ cantur: hos utique ità si relinquemus ut nemo insideat, neque quid-
 “ quam nobis proderunt, et ob curam iis impendendam negotium nobis
 “ exhibebant: sin equites eis imponemus, eâdem operâ tum negotiis
 “ molestis liberabimur, tum viriam nobis ipsis accessionem faciemus.
 “ Atqui si alii sunt, quibus eos detis, et quibuscum (si sit opus) pericula
 “ libentiùs adeatis, quàm nobiscum, *nimirum* illis *eos* date: sin nos in pri-
 “ mis auxiliosos qui vobis præstò sint habere vultis, nobis *eos* date. Ète-
 “ nim modò cùm *ad hostes* absque nobis proVecti, prælii discrimen adi-
 “ retis, magnum nobis metum iniecit, nè quid adversi vobis accideret;
 “ atque etiam magnum nobis pudorem incussistis, quòd ibi non adesse-

“ mus,

“ mus, ubi vos *aderatis*: verùm si equos accipiemus, secuturi vos sumus;
 “ ac si quidem unà *vobiscum* ex equis pugnantes majori usui esse videbimur,
 “ cùm ita se res habet, faciemus ut alacritatem nostram minimè deside-
 “ retis: sin pedites cùm fuerimus opportuniùs vobis adfuturi videamur,
 “ proclive fuerit descendere, statimque *adèd* vobis pedites aderimus; e-
 “ quos autem quibus tradamus, excogitabimus.” *Cyrus* in hunc modum
 locutus est: illi autem responderunt, At nos, *Cyre*, neque viros habemus,
 quos equis hisce imponamus, neque, si haberemus, cùm tu hæc velis, aliud
 iis *quæ velles* præferremus. Atque adèd nunc, inquirunt, equos accipe, et
 quod tibi optimum factu videtur facito. Ego verò accipio, inquit, adèd-
 que nos, quod felix faustumque sit, efficiamur equites; et vos, quæ com-
 munia sunt, dividatis. Ac primùm quidem, ait, diis secernite quodcun-
 que magi *secernendum* præscripserint; deindè *Cyaxari* feligite, quæ quòd
 selegeritis maximè rem gratam vos ipsi facturos arbitramini. Et illi ri-
 su facto, mulieres formosas *huic* deligendas aiebant. Ergò et mulieres,
 inquit, deligite, et quidquid aliud vobis visum fuerit. Postea verò
 quàm illi selegeritis, *Hyrcanii*, facite, quantum potestis, ut omnes hi
Medi, qui me ultrò sequuti sunt, nihil habeant quod querantur. Et vos
 item, *Medi*, primos hosce socios nostros honoribus præmiisque orna-
 tæ, quòd rectè se consuluisse rebus suis existiment, cùm nostræ se amicitia
 adjungerent, Etiam de omnibus partem nuntio tribuite qui à *Cyaxare*
 venit, tum ipsi, tum iis quos secum habet: atque etiam hunc obsecrate
 ut nobiscum maneat, id quod et mihi simul probari *dicite*: ut cùm rec-
 tiùs singula intellexerit, vera *Cyaxari* renuntiare possit. *Persis* autem,
 ait, qui mecum sunt, quæcunque vobis præclare instructis supersint,
 ea sufficient: quippe nos, inquit, in deliciis non admodùm educati sum-
 us, sed *duriter ac rusticorum fermè* more: itaque nos fortassis etiam ir-
 risissetis, si quid splendidius nobis adtribueretur; sicuti futurum scio,
 inquit ut equis insidentes multum vobis risum moveamus; et *fortassis*,
 ut arbitror, ait, etiam in terram decedentes.

Secundùm hæc illi ad *prædæ* divisionem accessère, de equitatu hoc
 admodùm ridentes: et *Cyrus* arcessitis cohortium præfectis præcepit equos
 uti reciperent, et instrumenta equestria, cum equisonibus; et numero *qui-*
dem inito eos acciperent, pares *videlicet militum* singulorum numero,
 qui sortitò cohorti cuique obvenirent. Ipse etiam *Cyrus* per præconem
 pronuntiarì jussit, ut si quod in *Affyriorum*, aut *Syrorum*, aut *Arabum*
 exercitu mancipium esset, vel è *Mediâ*, vel *Persia*, vel *terrâ* *Bastrianâ*,
 vel *Cariâ*, vel *Ciliciâ*, vel *Græciâ*, vel aliundè vi abductum, se con-
 spiciendum exhiberet. Hoc autem audito præconio, multi se libenter
 in conspectum dedère: et ille, cùm ex eorum numero selegisset, qui
 formâ præstabant, iis, liberi cùm jam essent, arma esse gestanda dixit,
 quæ ipsis daturus erat: sibi autem curæ futurum aiebat, res uti necessa-
 rias haberent. Simul eos ad præfectos cohortium deducens, *iisdem*
 commendavit; et præcepit, ut scuta ac gladios exiles, eis darent, his ut
 instructi equitatum sequerentur; atque ut pro *iisdem* commeatum, per-
 inde ac pro *Persis* suis, acciperent: ipsi verò *cohortium præfecti* lorice
 hastilibusque instructi semper equis veherentur; atque ipse primùm hoc
 facere orsus est: ac singuli suo loco præfectum alium ex ordine *ἰσότιμων*
 peditibus qui de numero *iisdem ἰσότιμων* erant constituerent.

Et in his quidem rebus cùm illi occupati essent, interea *Gobryas*
Affyrius, senex, equo vectus, cum equestri famulatu aderat: gestabant
 autem omnes arma equestria. Et illi quidem quibus datum hoc erat
 negotii

negotii ut arma reciperent, eos hastilia tradere jubebant, ut ea perinde atque arma cætera comburerent. Gobryas autem, velle se primùm videre Cyrum, ait: itaque ministri cæteros quidem ipsius equites reliquerunt, et ad Cyrum Gobryam deducunt. Is ubi Cyrum conspexit, his verbis usus est: “Equidem, domine, natione sum Assyrius; et
 “castellum munitum habeo, et regioni amplæ dominor; et equos cir-
 “citer mille regi Assyriorum exhibere solebam, et illi *quidem* carus
 “eram, ut qui maximè: sed quando interfectus ille à vobis erat, vir
 “sanè fortis et bonus, illiusque filius rerum modò potitur, inimic-
 “issimus mihi, ad te venio, et ad genua tibi supplex accido: tradoque
 “me tibi servum et belli socium, ac te rogo ut me ulciscaris; tæque
 “pro eo ac possum filium *mibi* adopto. Nam nulla mihi est jam proles
 “mascula. Quem enim solum habebam *filium*, formâ, domine, et vir-
 “tute præstantem, et amantem mei et cum honorem mihi deferentem,
 “quo filius patrem persequendo beare possit, hunc rex ille *qui nunc*
 “*Assyriæ dominatur*, arcessitum ab illius temporis rege, hujus patre,
 “ut qui vellet filio meo filiam suam *uxorem* dare; (atque ego quidem
 “*eum* ità dimittebam, ut elato essem animo, qui nimirum filium meum
 “regis filie maritum visurus essem) hanc, *inquam*, rex iste rerum qui
 “nunc *potitur*, ad venationem invitavit, et potestatem ei fecit venandi
 “totis viribus, quòd longè se illo meliorem equitem duceret; itaque
 “venatus est cum eo tanquam amico: cùmque in conspectum pro-
 “diisset ursa, et uterque hanc insequeretur, iste modò princeps emissò
 “jaculo aberravit; (quod utinam nè unquam accidisset) at meus
 “ille filius, telo coniecto, (quod minimè factum oportuit) ursam
 “sternit. Et tunc quidem ille licèt graviter rem ferret, invidiam tam-
 “en occultè repressit: cùm autem leone fortè excitato hic rursùs
 “aberrâisset, (quod ei accidisse mirum, ut mea fert opinio, videri
 “non debuit) filius verò meus ictu denuò non aberrante leonem con-
 “fecisset, dicerétque, Profectò bina emisi jacula, uno sub alterum
 “statim emissò, et utrâque vice feram prostravi: tum verò sceleratus
 “ille non ampliùs invidiam cohibuit, sed à *manibus* cujusdam ex com-
 “itibus ereptâ cuspide, et in pectus adactâ, meo *illo* unico caroque
 “filio animam abstulit. Ego verò miser mortuum, pro sponso retuli,
 “et natu adedò grandis illum optimum, dilectissimum, cujus vestire
 “genas jam prima inceperat lanugo, septili: at interfector ille, quasi
 “inimicum aliquem peremisset, neque penitentiam agere visus est
 “unquam, neque pro atroci *hæc* facinore terrâ conditum honore ullo
 “dignatus est. Pater sanè ejus et misertus mei fuit, et palam decla-
 “ravît, se quoque casum meum lugere. Itaque, si ille viveret, nun-
 “quam ego ad te cum ipsius damno venissem: (nam multis amici mu-
 “neribus erga me functus est; et à me *vicissim* ipsi inservitum est) quo-
 “niam verò ad interfectorem filii mei pervenit imperium, non equi-
 “dem animo in illum unquam esse benevolo possim, nec ipse me un-
 “quam, sat scio, amicum duxerit. Scit enim quæ mens in eum mea sit,
 “mèque adedò antehac hilariter vivere solitum, *miserâ* nunc orbitate ad-
 “fectum esse, senectutémque in luctu degere. Quapropter tu si me re-
 “ceperis, et aliqua mihi filii cari *mortem* per te ulciscendi spes offeratur,
 “etiam reviviscere mihi videbor, neque vitam amplius cum dedecore
 “traham, neque mortem me cum luctu obiturum puto.” Sic ille cùm
 locutus esset, respondit Cyrus.

Si constet ea te sentire, Gobrya, quæ nobis narras, et te supplicem re-

cipio, et de interfecore *illo* me pœnas sumpturum, diis juvantibus, polliceor. Verùm dic mihi, ait, si tibi hæc præstemus, et castella retinere te sinamus, et regionem, et arma, et potestatem cum quâ fuisti hætenùs, quidnam tu pro his in nos officii conferes? Ille verò dixit, Castella, ubi voles, tradam tibi in domum: et tributum, quod illi ex agro *meo* pendebam, ad te deferam: et ubi necesse fuerit expeditionem suscipere, tuo cum exercitu meæ quoque regionis vires in eam unà educam. Prætereà mihi, inquit, filia est, *eaque* virgo, quam unicè diligo, ætate jam nubili, quam me antehac quidem regi rerum nunc potienti putabam conjugem *futuram* educare: verùm ipsa me nunc filia, largo cum fletu, suppliciter orat, nè se fratris interfectori tradam; atque mea quoque hæc est *eâ de re* sententia. De hæc etiam tibi nunc permitto ut ita consulas, quemadmodùm me de te consulere manifestum sit. Itaque Cyrus, His conditionibus, ait, ego verè et ex animo meam tibi do, tuamque accipio, dextram; dii nobis testes funto. Actis his rebus, Gobryam arma retinentem abire iussit; et sciscitatus est, quantum itineris ad ipsum esset, quòd eò venire vellet. Et ille, Si cras manè, inquit, proficiscaris, postrius apud nos pernoctare poteris. Itaque Gobryas, itineris duce relicto, discessit:

Et Medi *jam* aderant, qui ea quæ magi diis feligenda dixerant, magis tradiderunt; Cyro pulcherrimum selegerant tabernaculum, et mulierem Susanam, quæ omnium quas habuit Asia formosissima fuisse perhibetur, et duas mulicæ peritissimas; secundo autem loco, Cyaxari *quæ istis erant* secunda: aliorumque hujusmodi, quibus ipsis opus erat, supplementum sibi sumperunt, ut rei nullius indigi militarent: nam magna erat omnium copia. Quin et Hyrcanii acceperunt ea, quibus ipsis opus erat: et Cyaxaris quoque nuntium ad æquam cum cæteris partem admiserunt: tabernacula verò, quæ supererant, Cyro, tradiderunt, ut ea Persæ haberent. Nummos tum se distributuros aiebant, ubi collegissent universos; eosque *adèò deinde* distribuerunt.

Et hæc illi quidem egerunt dixeruntque: Cyrus autem Cyaxari *selecta* eos accipere et custodire iussit, quos ei maximè familiares esse nôrat: ac mihi quæ datis, inquit, libens accipio: utetur autem his vestrum quilibet, qui eis potissimùm indigebit. Et Medus quidam musicæ studiosus, Ego verò, inquit, cùm audirem vespere musicas istas mulieres, quas tu nunc habes, voluptatem audiendo percepi; ac si *quidem* harum unam mihi dederis, in castris versari quàm domi manere, jucundius esse existimabo. Ego verò, subjecit Cyrus, hanc tibi dono, et majorem tibi videor habere gratiam, qui à me petieris, quàm tu mihi, qui *eam* acceperis: usque adèò vobis gratificari sitio. Atque ita quidem mulierem accepit is qui petierat.

E.

CYRUS autem arcessito Araspe Medo, (qui erat ei à puero fo-dalis, et cui vestem quoque Medicam exuens, cùm in Persiam discederet ab Aftyage, dederat) ei præcepit, ut sibi et mulierem et tabernaculum adservaret: erat autem *mulier* hæc, Susorum regis Abradata uxor: quo verò tempore capta erant Assyriorum castra, mar-

ritus ejus in castris fortè non adfuit, sed ad Bactrianorum regem legatus abierat: miserat autem eum Assyrius societatis ineundæ gratiâ; huic enim cum Bactrianorum rege hospitium intercedebat: hanc igitur, donec eam ad se reciperet, Araspen adservare jussit. Et Araspes, cùm hoc ei mandatum esset, *Cyrum* interrogans, Vidistine, inquit, mulierem hanc, Cyre, quam me servare jubes? Non profectò, ait Cyrus. Ego vero, inquit, *Araspes hanc vidi*, cùm eam tibi feligerem: ac sanè cùm tabernaculum ejus primùm ingrederemur, eam non agnovimus: (nam et humi sedebat, et circum eam ancillæ *sedebant* omnes: et vestem quidem famularum vestibus similem habebat) cùm autem studio cognoscendi quænam esset hera, circumspectaremus universas, mox alias omnes excellere visa est, tametsi federet, et velata terram intueretur. Postquam verò surgere eam jussimus, consurrexere cum eâ quæ circum eam erant omnes: tum verò præstabat hæc, primùm, majestate, deindè, vigore, et formæ venustate, et speciei decore, licèt habitu humili induta constitisset. Etiam lacrimas videre erat ei manantes per vestes partim, partim ad ipsos usque pedes. Cùmque natu maximus inter nos diceret, Bono animo sis, mulier: nam *tametsi* virum tuum tum corporis tum animi bonis ornatum audiamus, tamen viro te modò feligimus, quem certò scias neque formæ pulchritudine illi cedere, neque ingenio, neque potestate: sed, nos uti quidem arbitramur, si quisquam alius, Cyrus admiratione dignus est, cujus tu deinceps eris. Id ubi mulier audivit, veste superiori abscissâ ejulare cœpit; ancillæque unâ vociferatæ sunt. Hic autem maxima faciei ejus pars adparuit, collum etiam et manus adparuerunt: sciâsq; aded, Cyre, inquit, tam mihi quàm aliis omnibus, eam qui adspexerant, visum esse, nunquam vel natam esse, vel in Asiâ talem ex mortalibus extitisse mulierem: sed enim, ait, omninò tu eam spectabis. Et Cyrus, Imò verò multò minùs, inquit, si talis est qualem tu prædicas. Quid ità? inquit adolescens ille. Quia si nunc, ait, postquam de te audivi eam esse formosam, persuaderi mihi patiar, ut ad spectandum *illam* abeam, cùm non in otio prorsùs sim, vercor nè multò citiùs illa mihi rursùm persuadeat, ut spectatum redeam; ac deindè neglectis fortassè rebus iis quæ mihi gerendæ sunt, oculis in illam fixis desideam.

Et adolescens risu sublato, Existimâsne, Cyre, inquit, formam humanam tantum habere virium, ut nolentem cogat facere, quod *factu* non sit optimum? Si verò vim hanc, inquit, naturâ, habeat forma, omnes eodem modo cogeret. Ignem, inquit, adspice, ut omnes itidem urat; (nam talis à naturâ est) at ex formosis, alios amare solent *homines*, alios non: et alius alios *amores habet*. Est enim, ait, hæc res in voluntate posita, et unusquisque quos vult amat. Ac primùm quidem neque frater sororem, sed alius eam, amat; neque pater filiam, sed alius eam, *amat*. Etenim metus et lex satis ad coërcendum amorem valent. At verò si lex, inquit, lata esset, ut qui non comedunt, non esuriant, et qui non bibunt, non sitiant, utque nec hyeme algeant, nec æstate caleant, his in rebus ut homines parerent lex nulla posset efficere: sunt enim à naturâ sic comparati, ut his cedant. Amare verò, in voluntate positum est: siquidem unusquisque amat quæ sibi conveniunt, ut vestes et calceos. Qui sit igitur, inquit Cyrus, si voluntarium quiddam est amor, ut *amandî* sinem facere non liceat, cùm quis velit? Atqui vidi ego, inquit, qui præ dolore, quem ex amore percipiebant, flerent, et iis, quos amabant, servirent; tametsi, priusquàm amarent, servitutum

rem valdè malam arbitrarentur; quique multa largirentur, quibus haud ità commodè carere poterant; *tum* qui optarent ut *amore* non fecus atque morbo quodam alio liberarentur, neque tamen liberari possent, sed validiore quâdam necessitate fuisse constrictos, quàm si ferro vincti fuissent. Quin et se *suis* amoribus valdè et inaniter obsequiosos exhibent; ac nè quidem aufugere conantur, cùm ejusmodi habeant mala, sed etiam amores *suos*, nè aufugiant aliquid, observant.

Et adolescens ad hæc, Faciunt verò, quæ dicis, ait: sunt nimirum hujusmodi homines, inquit, focordes; quocirca, uti opinor, semper etiam mori optant, ut miseri; cùmque rationes è vitâ excedendi sint innumeræ, non *tamen* excedunt. Et illi sanè ipsi furari quoque conantur, et ab alienis haud abstinere: verùm ubi quid rapuere vel furto subtrahere, nonne vides ipse, inquit, te primùm, tanquam si nemo necessitate coactus furtum faceret, furantem rapientemque accusare, neque veniam dare, sed pœnam sumere? Sic quidem certè, ait, neque formosi se amare cogunt homines, nec ea adpetere quæ adpetenda non sunt: sed miseri stolidique homunciones ab omnibus, utique, cupiditatibus superantur, ac deinde culpam in amorem conferunt: at honesti probique viri, etsi et aurum, et equos bonos, et mulieres formosas expetant, tamen ab his omnibus facilè semet abstinere possunt, ut prater æquum ea non adtingant. Ego quidem certè, inquit, quamvis hanc conspexerim, perque mihi venusta visa sit, tibi tamen adsum, et equito, et cætera quæ me sunt officii præsto. Ità profectò, inquit Cyrus; fortassè enim discessisti citiùs et ante id tempus, quo naturâ solet amor machinis suis homines occupare. Nam fieri potest, ut etiam ignem quis tangens non statim uratur, et ligna non statim *flammâ conceptâ* fulgent: ego tamen nec ignem ultrò tangere, nec formosos adspicere, soleo. Nè tibi quidem consulo, Araspa, inquit, ut oculos formosis *diutius* immorari sinas: nam ignis quidem *non nisi* tangentes urit, at formosi etiam eos, qui è longinquo spectant, adeo accendunt, ut amore flagrent. Bono sis animo, Cyre, ait, nequaquam *enim* futurum, ipse uti aded captus sim, nè quidem si nunquam *hanc* spectare desinam, ut aliquid, fieri quod non oporteat, admittam. Rectissimè, inquit, ais; atque aded *hanc mihi* adservato, inquit, quemadmodum te jubeo, ejusque curam gerito: nam fortassè mulier hæc oblatâ aliquando occasione magno nobis usui fuerit. Et tum quidem his dictis à se invicem discesserunt:

Adolescens autem ille, tum quòd eximiâ pulchritudine mulierem videret, tum quod ejus excellentem bonitatem animadverteret, tum autem quòd eam coleret, sèque ei gratificari putaret, tum etiam quòd illam non ingratham esse sentiret, sed quæ vicissim per famulos suos curam adhiberet, ut *ad se* introèunti necessaria suppeterent, et, si quando ægrotaret, nihil ut ei deesset: ex his omnibus *factum est*, ut amore caperetur; nec mirum aliquid ei fortassis accidit. Atque hæc quidem hoc modo gerebantur. Cum autem Cyrus et Medos et *cæteros* socios ultrò secum manere vellet, convocavit omnes, qui ad negotium quod erat agendum opportuni erant; et ubi convenissent, hujusmodi verba fecit:

“ Equidem, Medi vòsque omnes qui adestis, certò scio, non ob
 “ penuriam pecuniæ vos mecum egressos esse, nec quòd existima-
 “ retis in hoc Cyaxari in servitum iri: sed quia mihi hoc gratificari,
 “ mèque honore prosequi velletis, libitum est vobis mecum et noctur-
 “ num iter ingredi et adirè pericula. Quas ob res vobis equidem
 “ gratiam habere *debeo*, ni injustus esse *velim*, necdum tamen pro me-
 “ ritis

“ ritis vestris referendi facultatem habere mihi videor. Et hoc quidem
 “ minimè pudet dicere; illud verò, Si mecum manseritis, referam, il-
 “ lud utique *inquam*, dicere mihi pudor esset; (nam existimarem vi-
 “ deri posse, me dicere hæc eam ob causam, ut libentiùs apud me re-
 “ manere velletis) at pro illo hæc dico; Ego nempe apud vos, etiamsi
 “ nunc Cyaxari morem gerendò discesseritis, id efficere conabor, si
 “ quid prosperè gesserò, ut vos ipsi me laudetis. Non enim ipse qui-
 “ dem *jam* discedo; sed Hyrcaniis, quibus et jusjurandum et dextram
 “ dedi, fidem præstabo, neque unquam committam ut hos prodidisse
 “ convictus sim. Atque etiam facere conabor, nè Gobryam, qui
 “ modò et munitiones et regionem et copias nobis tradidit, unquam
 “ itineris ad me *suscepti* pœniteat. Quod denique maximum est, cùm
 “ dii tam manifestè bona nobis largiantur, et metus eorum, et pudor
 “ retinere me debet, quo minùs relictis his temerè discedam. Ego
 “ quidem certè, inquit, ità sum facturus: vos verò, quod vobis visum
 “ fuerit, facite: et mihi, vestra quæ sententia sit, indicate.” Hæc ejus
 verba fuerunt:

Is autem, qui Cyri se cognatum esse dixerat aliquando, primus ad
 hæc respondens, Ego verò *mea quæ sit sententia dicam*, rex, inquit:
 (nam regem sanè naturâ nihilo te minùs extitisse arbitror, quam
 ille *rex est*, qui dux apum in alveo nascitur. Illi enim semper apes
 ultro parent; ac quocunque loco manserit, ab eo nulla earum discedit;
 quòd si aliquò prodierit, nullà ipsum deserit: nam mirificus eis amor
 illius obtemperandi imperio innascitur. Eodem propè modo erga te
 quoque mihi hi homines adfecti esse videntur. Namque ubi à nobis in
 Persiam proficiscebare, quisnam Medorum vel juvenis vel senex à te ab-
 fuit, quo minùs te sequeretur, donec Astyages nos *ad se* reverti iussit.
 Postquam verò è Perside nobis subsidio profectus es, videmus iterum
 amicos tuos propè omnes te sponte suâ sequi. Cùm rursùs expeditio-
 nem in hæc loca suscipere cupivisti, omnes te Medi libentes secuti
 sunt. Et nunc aded sic adfecti sumus, ut te quidem præsentem, tametsi
 in hostico versemur, simus animosi, absque te domum reverti metua-
 mus) itaque cæteri quid facturi sint, ipsi exponent; ego verò, Cyre,
 atque illi qui meâ in potestate sint, manebimus apud te; te intuendo
quævis sustinebimus, te nos beneficiis adficiende *nihil non* toleranter
 feremus.

Post hæc Tigranes ita loquutus est, Nolim mireris, ait, Cyre, quod
 taceam: animus enim meus non ad consultandum paratus est, sed ad faci-
 endum quicquid imperaveris. Hyrcanius autem, Dicerem equidem,
 Medi, inquit, si jam discederetis, numinis id *alicujus* voluntate fieri,
 quod valdè beatos vos fieri non sineret: humanæ enim mentis iudicium
 quod adinet, quis se vel ab hostibus fugientibus averteret, vel arma his
 ea tradentibus non caperet, vel eosdem se cum rebus suis dedentes non
 reciperet? præsertim cùm ejusmodi ducem habeamus, qui mihi videtur
 (quod juratus deos omnes testor) beneficiis in nos conferendis magis quàm
 seipso locupletando delectatus. Tum deinde Medi omnes hæc dixerunt,
 Tu nos edaxisti, Cyre; domumque *aded* reverti ubi tibi visum erit com-
 modum, tecum nos abducito. Cyrus autem hæc cùm audisset, votum
 hoc adjecit, Te verò, maxime Jupiter, oro, fac ut eos qui honore me pro-
 sequuntur, beneficiis superem. Deinde præcipit ut cæteri quidem lo-
 catis excubiis corpora curarent, Persæ verò tabernacula distribuissent,
 equitibus *nempe* ea quæ his convenirent, peditibus quæ his suffice-
 rent

rent, ut etiam res ita constituerent, ut universi, qui in tabernaculis essent, necessaria conficerent, ac Persis ad ordines *ipforum* adferrent, et equos *eis* curatos exhiberent; Persis autem nihil aliud negotii esset, quam uti res bellicas elaborarent. Hoc modo diem hunc exegerunt:

Manè autem cum surrexissent, iter ad Gobryam ingressi sunt, Cyrus quidem equo vestus, cum Persarum equitibus, qui jam ad duo millia excreverant: hos sequebantur qui scuta et copidas eorum habebant, numero *eis* pares. Itidem exercitus reliquus instructus iter faciebat. Præcepit autem Cyrus, uti quisque famulis suis novitiis futurum diceret, ut quisquis eorum vel post agminis extremi custodes conspiceretur, vel ante frontem, vel ab utrovis latere extra eos qui essent in ordine deprehenderetur, penas daret. Postridiè circa vesperam ad castellum Gobryæ perveniunt, et munitionem quam firmissimam vident, et in mœnibus parata omnia, quæ ad propulsandos hostes erant aptissima: quin etiam boves multos, permultumque pecus subter munitiones adductum cernebant. Gobryas autem misit qui Cyrum hortaretur, ut equo circumvestus despiceret, ubinam accessus esset facillimus; atque etiam ex fidei quosdam hominibus intrò ad se mitteret, qui renuntiarent ei, quæ intus vidissent. Itaque Cyrus re ipsâ videre volens, num alicubi castellum capi posset, an Gobryas mendax esse deprehenderetur, undique obequitabat, et omnia munitiora videbat esse, quam ut *ei* accedere quis posset: illi verò quos Cyrus ad Gobryam miserat, renuntiant ei, tantam intus bonorum esse copiam, quanta in hominum ætatem, de suo *quidem* iudicio, eos qui intus essent minimè defectura videretur. Et Cyrus quidem secum cogitabat, quænam illæ res essent: cum Gobryas ipse ad eum egreditur, et omnes quotquot intus erant educit, alios quidem ferentes vinum et farinas; alios verò agentes boves, et sues, oves, capras; et si qua *haberent* esculenta, eorum omnium satis magnam copiam adferebant, ut totus qui cum Cyro erat exercitus bene cœnaret. Itaque ii, quibus id negotii datum erat, distribuebant hæc et cœnam adparabant. Gobryas autem, postquam omnes ejus milites *ex castello* essent egressi, Cyrum ingredi jussit eo modo quem arbitraretur ipse tutissimum. Cyrus igitur præmissis speculatoribus copiisque, tandem et ipse ingreditur. Cùmque esset ingressus, portas tenens apertas, amicos omnes et præfectos militum advocabat. Postquam hi *jam* intus erant, Gobryas depromtis pateris aureis, et gutturniis, et urnulis, et omnis generis ornamentis, et immensâ quâdam daricorum vi, et universis rebus pulchris, ad extremum etiam filiâ (quæ quidem erat admirandâ formâ et proceritate, habitu verò lugubri propter mortem fratris) productâ, dixit. Pecunias hæc tibi trado, Cyre; ac filiam hanc *tibi* committo, ut de eâ, sicut ipse voles, statuas. Obsecramus verò te supplices, ego quidem etiam antea, ut filii, hæc verò nunc, ut fratris ultor sis.

Ad hæc respondit Cyrus, Equidem tibi tunc etiam pollicitus sum, me ultorem tibi, si minimè mendax esses, pro viribus futurum: nunc verò cum te veracem jam videam, reus sum promissi; quin et huic polliceor eadem hæc me diis juvantibus facturum. Ac pecunias quidem istas, inquit, accipio, et huic puellæ, atque illi, cum quo nuptura est, eas dono. Unum verò munus abs te accipiens discedam, pro quo nè quidem ea quæ in Babylone sunt, ubi *sanè* plurima sunt, nec quæ sunt usquam, pro illo *inquam* tu quod mihi donasti, libentiùs habiturus sim ac discessurus, Et Gobryas miratus quid tandem illud es-

set, ac suspicatus an filiam diceret, interrogavit. Quid istud est, Cyre? Et respondens Cyrus, Multos arbitror esse homines, ait, Gobrya, qui nec impii, nec iniusti esse velint, ac sponte suâ nè quidem mentiantur aut fallant: sed quia nemo potestati eorum permittere voluerit nec magnam pecuniæ vim, nec regnum, nec castella munita, nec liberos amari dignos, *ed fit* ut prius moriantur, quàm quales sint cognosci possit: tu verò, cùm mihi jam castella munita, et omnis generis opes, et copias tuas, et filiam dignam *sanè* quam sibi quis adquirat, in manus traderis, fecisti ut apud omnes homines constet, eum me esse, qui nec in hospites impius esse velim, nec pecuniæ causâ iniustus, nec in servandis pactis, quod me quidem volente fit, fallax. Igitur hujus ego tibi, sat scito, donec vir justus ero, et, talis quoddam esse videar, laudem ab hominibus consequar, nunquam obliviscar; sed omnibus te rebus honestis *bonisque* vicissim ornare conabor. Neque verendum est tibi, inquit, filiam quod adinet, nè viro sis cariturus, qui hâc dignus sit: nam multi mihi præstantesque sunt amici, quorum quisquis *tandem* hanc duxerit, an tantas sanè habiturus sit pecunias, quantas tu largiris, vel etiam alias eis multò plures, dicere nequeo: te verò certò scire volo, esse quosdam inter eos, qui ob pecunias quas tu largiris, nè tantillo quidem magis te sint admiraturi: me autem hoc tempore suspiciunt *beatumque prædicant*, et omnes deos precantur, ut iis aliquando demonstrare liceat, se quoque nihilo minùs quàm me, fideles amicis esse, hostibus nunquam cessuros, dum vitâ fruuntur, nisi numen obstet: virtuti verò et existimationi bonæ, nè Syrorum quidem et Assyriorum omnia bona, tuis addita, prætulere: tales viros certò scias hîc jam confedisse. Hic cùm adrisisset Gobryas, Per deos immortales, inquit, indica mihi, Cyre, ubinam illi sint, quò petam ut mihi per te liceat horum aliquem sumere generum. Nihil profectò, ait *Cyrus*, opus fuerit ex me sciscitari, sed si nos sequaris, poteris ipsemet etiam alteri quemlibet horum ostendere.

Hæc loquutus, Gobryæ dextramprehendit, et surgens abiit, sudorque omnes eduxit: cùmque multum *eum* Gobryas rogasset, intus uti cœnaret, noluit; sed in castris cœnavit, et Gobryam sibi in cœnâ socium adhibuit. Cùm autem super toro herbarum frondiùmque discubisset, sic eum interrogavit, Dic mihi, Gobrya, inquit, utrùm existimas plura tibi esse stramenta, quàm cuique nostrum? Et ille, Vobis profectò, inquit, plura sunt tum stragula, tum lecti; et domus sanè vestra longè amplior est, quàm mea; quibus terra quidem et cælum domûs usum præbent; tot vobis etiam lecti sunt, quot supra terram cubilia: præterea non quas pecus gerit lanas, pro stragulis habetis, sed quæcunque virgulta tum montes tum campi submittunt. Ac Gobryas quidem tunc primùm apud eos cœnans, cùm ciborum qui adponerentur vilitatem cerneret, se suosque multò liberaliùs illis degere iudicavit. At postquam eorum in vescendo moderationem animadverterat; (in nullo enim neque cibo neque potu, Persa, *disciplinâ patriâ* liberaliter institutus, sic vel oculis commotus manifestò deprehensus fuerit, vel rapacitate, vel animo, minùs ut *rerum suarum* providus sit, quàm si cibo capiendone intentus esset: sed ut homines equestres, propterea quòd in equis non perturbantur, inter equitandum et cernere, et audire, et dicere possunt quod oportet; ita et illi par esse censeunt, ut prudentes se ac moderatos in vescendo palàm præbeant; ac prorsùs canipum belluinumque ducunt, à cibis et potu commoveri) atque se-

cum reputaverat etiam eos de rebus ejusmodi se mutuo interrogare, de quibus jucundius esset interrogari quam non *interrogari*, et falsè quædam dicere, quibus perstringi jucundius esset quam non *perstringi*; quæque jocarentur, à contumeliâ longè abesse, longè ab actione quavis turpi, longè *demum* à mutuâ animorum irritatione; *his igitur consideratis, mutatâ tandem sententiâ, Persas se suisque liberaliùs degere putabat.* Maximum verò ei visum est, quod cum in expeditione essent, nemini eorùm qui periculum idem adibant, plura putarent adponenda; sed epulum id lautissimum ducerent, si eos, quos belli socios habituri essent, quàm optimos efficerent. Cùm autem Gobryas domum iturus surgeret, dixisse perhibetur, Non ampliùs, Cyre, miror nos copiam majorem poculorum, et vestium, et auri possidere, quàm vos; sed vobis tamen minoris æstimandos esse. Quippe nobis curæ est, ut copiâ illorum adfluamus; vos *id* eniti studiosè mihi videmini, ut ipsi sitis quàm præstantissimi. Hæc cùm dixisset *Gobryas*, subjecit Cyrus, Age, Gobrya, fac adis eras manè cum equitibus armatis, ut copias tuas inspiciamus, simulque per tuam nos regionem ducas, ut sciamus, quæ pro amicorum, quæ pro hostium rebus nos habere oporteat. Et tunc quidem his dictis, uterque ad sua discessit.

Cùm autem dies illuxisset, aderat cum equitibus Gobryas, ac præibat. At Cyrus, velut eum facere par est, qui cum imperio sit, non solum itineri faciendo intentus erat, sed inter progrediendum considerabat, fierine aliquâ ratione posset, ut hostes imbecilliores redderentur, ipsi firmiores. Itaque arcessito Hyrcanio et Gobryâ, (hos enim in primis ea scire putabat, quibus sibi cognitis opus esse existimabat) Equidem arbitror, inquit, amici, me, si cum vobis, fidis *sociis*, de hoc bello consultem, nequaquam erraturum: vobis enim magis etiam cogitandum esse video, quàm mihi, nè superior nobis evadat Assyrius. Nam mihi, inquit, in his si frustrâ fuero, fortassis aliud non deerit perfugium; à vobis autem, si superior hic evaserit, omnia quæ possidetis alienatum iri video. Etenim meus hostis est, non quòd me oderit, sed quòd sibi non expedire arbitratur, nos magnos esse; eaque *una* causa est, cur bellum nobis faciat: at vos et odit, et adfectum se à vobis injuriâ ducit. Ad hæc respondit uterque, et sibi curæ esse eadem exequi, utpote qui scirent illa *quæ Cyrus dicebat*, et solliciti etiam essent, quis rerum præsentium futurus sit exitus.

Ibi tum sic orsus est *dicere*, Velim mihi significetis, ait, an vos solos Assyrius existimârit esse hostili in eum animo? an alium quendam infestum ei novistis? Imò, inquit Hyrcanius, infestissimi profectò ei sunt Cadusii, gens magna admodum et robusta: Sacæ porrò, nobis finitimi, qui multis ab Assyrio incommodis adfecti sunt; nam et illos, æquè ac nos, conatus est in potestatem suam redigere. Ergò existimatis, ait, jam libenter hos utrosque nobiscum in vafuros Assyrium; Imò etiam acriter, inquiunt, si quo modo se nobiscum conjungere possent. At quid obstat, ait, quo minus *se nobis* conjungant? *Nimirum* Assyrii, dixere, ea ipsa gens, per quam nunc iter facis. Cùm hæc audisset Cyrus, Quid enim? inquit, Gobrya, nonne tu adolescentem hunc, qui modò regno potitur, gravis cujusdam arrogantiae superbiæque accusas? Talem nempe eum, ait Gobryas, expertus sum. Utrùm tandem, inquit Cyrus, in te solum se talem præbuit, an etiam erga quosdam alios? Profectò, inquit Gobryas, erga multos etiam alios. At quibus contumeliis imbecilliores adficiat, quid adinet dicere? etiam viri cujusdam longè me potentioris

tentioris filium, qui etiam illius sodalis, sicut meus filius, erat, com-
potantem apud se comprehendit et castravit, *idque* propterea, quem-
admodum nonnulli adfirmârunt, quòd ipsius concubina eum à formæ
præstantiâ laudaverat, eamque beatam dixerat, quæ ejus esset uxor
futura; ut autem iste nunc ait, quòd ejus concubinæ pudicitiam ten-
tâffet. Ille quidem jam eunuchus est, et, patre mortuo, imperium ob-
tinet. Ergò, inquit *Cyrus*, existimas hunc quoque nos libenter con-
specturum, si *nos* arbitraretur opem sibi laturus? *Id* quidem certè sat
scio, ait Gobryas: verùm difficile, Cyre, est, ejus in conspectum veni-
re. Quid ità? inquit *Cyrus*. Quia si quis cum eo conjungere se velit,
eum necesse est præter ipsam Babylonem transire. Quid hoc tandem,
ait *Cyrus*, difficultatis habet? Quia profectò, inquit Gobryas, scio co-
pias ex eâ multò his, quas tu nunc habes, majores prodiisse: atque
adeò certò scias *velim*, hanc ipsam ob causam minùs Assyrios ad te
nunc et arma adferre, et equos adducere, quàm antea, quòd exercitùs
tuus exiguus esse visus sit iis, qui eum conspexerunt; et iste *quidem* jam
increbuit rumor; mihi que *adeò* consultius esse videtur, ut cautè pro-
fiscamur.

Hujusmodi *quædam* cùm ex Gobryâ *Cyrus* audisset, ei sic respon-
dit; Rectè, Gobrya, mihi dicere videris, qui *nos* de itinere quàm tu-
tissimè faciendo moneas. Mihi verò *negotium hoc* consideranti nulla
tutior itineris faciendi ratio ad animum accidit, quàm si ipsam ad Ba-
bylonem tendamus; si *quidem* ibi robur hostium maximum est. Nam
multos isthic esse asseris ipse: et si fidentibus quoque sint animis, etiam
terribiles nobis erunt, ut equidem arbitror. Et quidem si nusquam
nos conspiciant, sed nos, propterea quòd eos metuamus, delitescere
existiment, certò futurum scias, inquit, ut metu liberentur, quem
conceperunt, pròque hoc tanto major iis innascatur fiducia, quanto
nos diutius non conspexerint: sin autem in eos jam pergemus, multos
inveniemus plorantes adhuc illos, qui à nobis interfecti sunt; multos,
quibus erunt obligata vulnera, quæ à nostris acceperunt; omnes deni-
que memoriâ hujusce *nostrî* exercitùs audaciam, et fugam calamitatè-
que suam adhuc tenentes. Scire autem te volo, Gobrya, sic compa-
ratum esse, ut plerique mortales, cùm fiduciæ pleni sunt, eâ sint ani-
morum elatione, quæ sustineri nequeat: verùm ubi sibi metuunt,
tanto majori horribiliorique formidine teneantur, quanto plures nu-
mero fuerint. Nam de multis et adversis rumoribus *is terror* eis ad-
auctus adest, de multis et acerbis rebus, de multis etiam tristibus ex-
animatisque vultibus collectus est; adeò ut ob magnitudinem *terroris*
hujus facilè fieri nequeat, ut vel ille verbis extinguatur, vel in hostem
ducendo robur animis addatur, vel *ab eisdem* abducendo, militum
spiritus excitentur: sed quanto magis eos hortere præsentibus ut sint
animis, tanto se gravioribus in periculis esse putant. Jam verò illud
etiam quo se pacto habeat, accuratè consideremus. Nam si deinceps in
rebus bellicis *apud eos* futuræ sunt victoriæ, qui majorem hominum tur-
bam adnumerabunt, rectè tu nobis metuis, et nos reapse in periculo ver-
samur: sin, ut antea, sic etiam nunc, ex virtute dimicantium pendet
præliorum exitus, haud frustra fueris, si fidenti sis animo: nam diis ju-
vantibus multò plures apud nos invenies, qui pugnare velint, quàm apud
illos. Ut verò etiam fidentiori sis animo, hoc quoque *tecum* cogita:
sunt nempe hostes jam multò etiam minores, quàm essent, antequam à
nobis fuere victi; multò etiom minores, quàm cùm aufugerunt: nos
autem et majores nunc sumus, eam vicerimus: et firmiores, cùm no-
bis

bis vosmet adjunxeritis: noli enim nè tuos quidem jam aspernari, quando nobiscum sunt; nam cum victoribus certò scire debes, Gobrya, etiam eos, qui sequuntur exercitum, fidentibus animis pergere. Nè id quidem te lateat, inquit, posse hostes hoc etiam tempore nos videre: sed terrorem eis majorem conspecti nequaquam incutiemus, quàm si adversùs ipsos progrediamur. Cùm igitur hæc mea sit sententia, Babylonem nos rectà ducito.

Itaque sic pergentes, die quarto ad fines agri Gobryæ pervenerunt. Cùmque jam esset in hostico, constitit instructòsque apud se retinuit tum pedites tum equites, quot ipsi sufficere viderentur: reliquis equitibus excurrendi potestatem fecit, præcepitque ut armatos occiderent, reliquos cum pecudibus, quascunque cepissent, ad se deducerent. Jussit et Persas cum cæteris excurrere; eorùmque adèd multi redierunt qui ex equis deciderant, multi etiam qui prædam amplissimam adducerent. Præda autem cùm adesset, convocatis Medorum Hyrcaniorùmque principibus et Persis qui *gobryas* appellantur, sic eos adloquutus est: Gobryas, amici, nos universos hospitio exceptos liberaliter habuit. Itaque si, postquam diis, inquit, ea quæ in more sunt selegerimus, et reliquo exercitui, quantum satès erit, prædam aliam huic largiamur, rectè sanè facturi sumus, ut statim constet, conari nos benè *de nobis* promerentes *vicissim* benefaciendo vincere. Hoc ubi audissent, omnes id quidem comprobabant, laudibus celebrabant omnes: quin et unus hujusmodi quiddam protulit, Omnino, Cyre, inquit, hoc nobis faciendum est. Nam meâ quidem sententiâ, Gobryas nos mendicos quosdam esse arbitratus est, quia daricis onusti non venimus, nec aureis è pateris bibimus: at si hoc fecerimus, agnoverit sanè, posse homines etiam absque auro liberales esse. Ite igitur, inquit, atque ubi diis debita magis tradideritis, et quæ exercitui suffecerint selegeritis, cætera Gobryæ accessito date. Quamobrem acceptis illi rebus omnibus quibus opus erat, cætera Gobryæ dederunt.

Secundùm hæc ad ipsam Babylonem progressus est Cyrus, instructo exercitu eodem modo, quo *instructus* pugnæ tempore fuerat. Cùm verò Assyrii contrà non prodirent, Gobryam Cyrus *eis* adequitare et dicere jussit, etiam seipsum cum rege dimicaturum, si ille quidem egressus pro regione dimicare vellet: sin regionem *suam* non defenderet, necessariò victoribus parendum *sciret*. Et Gobryas quidem eò, unde tutò liceret *dicere*, profectus, hæc dixit: is verò quendam prodire jussit, qui in hunc ferè modum responderet: Sic ait dominus tuus, Gobrya, Non me pœnitet, quod filium tuum interfeci, sed quod præter ipsum non etiam te occiderim. Quòd si pugnare velitis, ad diem *ab hoc* trigessimum venite: nunc nobis haud vacat; jam enim adparatui *bellico* damus operam. Gobryas autem ait, Utinam nullus tibi sit unquam hujusce rei pœnitentiam agendi finis: manifestum enim est, te ab illo tempore, quo ejus te pœnitentia cepit, à me cruciari. Itaque Gobryas Assyrii responsa ad Cyrum referebat; quæ cùm hic audisset, copias abduxit; et accessito Gobryâ, Dic mihi, ait, annon tu aiebas existimare te futurum, ut ille castratus ab Assyrio nobiscum se conjungeret? Equidem *hoc*, ait, certò mihi persuasum habeo: nam multa jam *pridem* nos inter nos liberè colloquuti sumus. Quando igitur, *inquit* Cyrus, commodum tibi videtur, eum accedito; ac primùm quidem sic facito, quemadmodùm ille tibi significabit; ubi verò in congressum ejus veneris, si quidem animadvertes eum no-

bis amicum esse velle, hoc sanè moliendum erit, ut clam sit, eum nobis amicum esse: nec enim aliquis in bello amicos ullâ ratione aliâ pluribus beneficiis adfecerit, quàm si hostis esse putetur; nec inimicos ullâ ratione aliâ pluribus quis adfecerit detrimentis, quàm si amicus esse videatur. Novi equidem, ait Gobryas, id vel empturum Gadatam, ut magno aliquo malo regem hunc Assyriorum adficere posset: sed nobis etiam considerandum est, quid possit. Dic igitur, ait Cyrus, an in castellum hoc, quod est an e regionem hanc, quod *ipfi* dicitis contra Hyrcanios et Sacas excitatis muris munitum esse, ut belli *tempore* propugnaculo huic regioni sit; *in hoc*, inquit, *castellum* existimas admisissum iri à præsidii præfecto eunuchum illum, si cum copiis accedat? Prorsus, inquit Gobryas, si quidem haud suspectus, uti nunc est, ad eum veniat. Ergo, ait *Cyrus*, quàm minimè suspectus fuerit, si ego castella ipsius adoriar, tanquam ea capere velim, et ille totis viribus defendat: et capiam ego quiddam, quod ipsius sit, ille contra vel quosdam alios nostrum capiat, vel etiam nuntios eos qui mittentur à me ad illos, quos regi Assyriorum infectos esse dicitis: *ex his* qui capti fuerint, ad exercitum se proficisci dicant, ut scalas ad castellum *illud* deportent: eunuchus autem, his auditis, adesse se simulet, velut hæc indicaturum. Et Gobryas, Si res ità geratur, ait, certò scio recepturum eum, atque etiam rogaturum, ut secum maneat, donec tu recedas. Ergo, ait *Cyrus*, si semel castellum ingrediatur, an nostram illud in potestatem redigere possit? Ità videtur, inquit Gobryas, siquidem intus ille adparando juvet, ac tu foris impetu vehementiori exercitum admoveas. Ito igitur, inquit *Cyrus*; et enitere *castratum* ut *istum* hæc edoceas et re confectâ nobis præsidis sis: fidem verò neque dederis neque ostenderis ei majorem illâ quam à nobis ipse accepisti.

Secundùm hæc discessit Gobryas: et eum cùm animo gaudenti videret eunuchus, omnibus de rebus *cum eo* consensit et pactus est ut oportuit. Cùmque renuntiasset *Cyro* Gobryas, videri sibi apud eunuchum *certa jani* et firma esse omnia quæ mandasset; tum deinde postero die *Cyrus* copias admovebat, *Gadatas* contra *pro suis* propugnabat: castellum autem à *Cyro* captum, id erat, quod *Gadatas* jusserat *oppugnari*: nuntios autem, quos *Cyrus* miserat, et quò proficisci deberent præmonuerat, alios *Gadatas* elabi sivit ut copias adducerent, et scalas adferrent; de iis verò quos cepit quæstione in multorum præsentia habitâ, cùm audisset, ad quæ proficisci se dicerent, statim rebus *ad iter* adparatis, tanquam hæc enuntiaturus, noctu profectus est. Tandem cùm ei fides habita esset, velut opem laturus castellum ingreditur: ac primùm quidem unâ cum castelli præfecto *omnia* pro viribus adparabat; posteaquam verò *Cyrus* accessit, castellum *Gadatas* occupat, usus ad hoc etiam captivorum de *Cyri* copiis operâ. Quod cùm confectum esset, statim *Gadatas* eunuchus rebus in eo constitutis ad *Cyrum* egreditur, cùmque eum more adorasset, Gaudere, inquit, te *Cyre* jubeo. Gaudeo verò, subjecit *ille*: nam tu cum diis non solum me jubes, sed etiom cogis gaudere. Nam planè scias, magni me facere, quod sociis hîc *nostris* castellum hoc pacatum relinquo: tibi, verò, *Gadata*, inquit, liberorum quidem, uti videtur, procreandorum facultatem ademit *Assyrius*, amicos parandi facultatem non abstulit: sed velim tibi persuadeas, te nos hoc factò *tibimet* amicos fecisse; cum, si poterimus, haudquaquam deteriores in ope tibi ferendâ esse conabimur, quàm si filios, vel nepotes haberes. Hujusmodi verba fecit *Cyrus*:

Atque hic Hyrcanius, qui jam primùm animadverteret quid eſſet geſtum, adcurrit ad Cyrum; prehensâque ejus dextrâ, inquit, O ingens tu bonum amicis Cyre, quantam ut diis gratiam *modò* debeam effeciſti, quod tibi me conjunxerunt. Jam verò abito, inquit Cyrus, et recepto *in poteſtatem tuam* caſtello, cujus cauſâ me *tantoperè* complecteris, ita res ejus componito, nationi ut veſtræ maximo ſit commodo, et reliquis focis, inque primis, ait, huic Gadatæ, qui captum id nobis tradit. Quid igitur? inquit Hyrcanius, an ubi Caduſii Sacæque venerint, et cives mei, hunc etiam vocabimus, ut omnes, ad quos res pertinet, in commune conſulamus, quo pacto maximâ cum utilitate noſtrâ caſtello fruamur? Hæc Cyrus etiam comprobavit: cùmque conveniſſent, ad quos caſtelli cura pertinebat, hoc conſilii ceperunt, ut communiter ab iis cuſtodiretur, quibus expediret illud habere pacatum, quò iſtis belli *tempore* propugnaculo eſſet, ac munimento Aſſyriis objecto. Id ubi factum eſſet, multò alacrius et Caduſii, et Sacæ, et Hyrcanii militiae ſocietatem amplectebantur; coactûſque hinc eſt exercitus, ex Caduſiis, ad vices mille peltaſta, equitumque circiter quatuor millia; de Sacis, decies mille ſagittarii, et ad duo hippotoxotarum millia: et Hyrcanii pedites, quot poterant, cæteris adjiciendos emiſerunt; equitumque numerum ad duo millia expleverunt; nam domi antehac major equitum pars reliſta erat, quòd Caduſii et Sacæ hoſtes Aſſyriorum eſſent. At toto illo tempore, quo ſedebat *hic* Cyrus, ut caſtelli res conſtitueret, multi Aſſyriorum, qui his locis erant vicini, equos adducebant, multi deferebant arma, quòd jam finitimos omnes metuerent.

Ad Cyrum deinde accedit Gadatas, et nuntios ad ſe veniſſe dicit, *qui narrarent*, Aſſyrium, poſteaquam de caſtello inaudiſſet, graviter *moleſtèque* tuſiſſe, ſeque ad incurſionem in ipſus *Gadatæ* agrum faciendam parare; Quamobrem ſi me, Cyre, dimiſeris, ait, *ſaltem* tueri munitiones enitar, res utique cæteras minoris facio. Et Cyrus, Si ergo jam diſceſſeris, inquit, quando futurus es domi? Tertio *ſanè* die, inquit Gadatas, meâ in regione cænabo. An et Aſſyrium iſtic, ait *Cyrus*, offenſurum te jam arbitraris? Sat quidem certè ſcio, inquit *Gadatas*: *tantò magis* enim feſtinabit, quanto tu abiſſe longiùs videris. Verùm ego, ſubjecit Cyrus, quotodie, cum copiis eò pervenire poſſim? Ad hoc reſpondet Gadatas, Magnas tu jam, domine, copias habes, nec poteris meum ad domicilium minori quàm ſex ſeptemve dierum ſpatio pervenire. Tu ergo, inquit Cyrus, eò quàm celerrimè proſciſcitor: ego pro viribus iter faciam. Diſceſſit igitur Gadatas: Cyrus autem omnes ſociorum principes convocavit; et multi jam ac præclari fortèſque viri videbantur aſſeſſe; apud quos adedò orationem habuit Cyrus:

“ Pèfecit ea, focii, Gadatas, quæ nobis omnibus magni æſtimanda
 “ videbantur; et quidem priùs quàm ullo à nobis beneficio eſſet ad-
 “ feſtus. Nunc verò Aſſyrius in fines ejus incurſionem facere nun-
 “ tiatur, qui nimirum eâdem vult operâ ſupplicium de eo ſume-
 “ re, proptereâ quòd magnum ſe ab eo detrimentum accepiſſe pu-
 “ tet; et illud fortaiſſis etiam cogitat, ſi nihil ex ipſo mali iis ac-
 “ cidat, qui ad nos deſciant, et qui cum ipſo ſtant à nobis dele-
 “ antur, par eſſe creditu, breviffimo tempore ſecum velle ſtare ne-
 “ minem. Jam ergo, viri, præclarum quiddam facere videbimur,
 “ ſi alacribus animis opem Gadatæ tulerimus, homini benè *de nobis*
 “ promerenti: et juſtè ſimul fecerimus ſi gratiam referamus: et verò
 “ etiam, meâ ſententiâ, rebus noſtris reſtè conſuluerimus. Nam ſi nos
 “ palam omnibus eniti videbimur, ut eos, qui nos lædunt, lædendo

“vincamus, et benè merentes beneficiis superemus; consentaneum est, talibus ex causis futurum ut multi se nobis amicos adscribi velint, et nemo inimicum esse cupiat: sin Gadatam negligere videamur, quibus verbis, per deos *immortales*, aliis persuaserimus, ut nobis gratificentur aliquid? quì nosmet ipsos audeamus laudare? quì possit aliis quis nostrum coram intueri Gadatam, si ab eo beneficiis, tot *nempe* *ipst* numero, uno ab homine, eoque tali qui sit in statu, superemur?” In hunc modum dixit *Cyrus*: eaque consenserunt omnes acriter esse facienda.

Agite igitur, inquit, quandò hæc vobis etiam placent, relinquamus apud jumenta et vehicula, qui quàm maximè sint ad iter cum his faciendum idonei: Gobryas iis præfectus sit, eosque præcedat: est enim peritus itinerum, et ad *quævis* alia idoneus: nos, ait, cum valentissimis tum equis tum viris, trium dierum commeatu instructi, pergamus: quanto autem leviùs et viliùs nos oneraverimus, tanto sequentibus *bis* diebus *proximis* jucundiùs et pransuri, et cœnaturi, et dormituri sumus. Nunc verò, inquit, iter hoc modo instituamus: Primùm tu Chrysanta thoracatos ducito, (quandò plana et lata via est) cohortium præfectis omnibus in fronte constitutis; quippe conferti, et celerrimè et tutissimè iter fecerimus. Hæc de causâ thoracatos præire jubeo, quòd exercitùs ea pars sit maximè gravis. Gravissima verò si præeant, faciliùs omnia sequantur necesse est, quæ expeditiora sunt: cùm verò pars expeditissima noctu præeat, mirum non est divelli copias: id enim quod primâ est in acie aufugit. Post hos, ait, Artabazus Persas, qui peltastæ sunt et sagittarii, ducat: post eos Andramias Medus, peditatum Medicum: post eos, peditatum Armeniorum, Embas: post eos, Artuchas Hyrcanios: post eos, Thambradas peditatum Sacarum: post eos, Damatas Cadusios. Atque omnes hi sic ducant, ut cohortium præfectos in fronte habeant, peltastas ad dextram, ad lævam agminis sui sagittarios: nam si hoc modò incedant, etiam paratiores quemlibet ad usum fuerint. Post hos, inquit, calones *cum impedimentis* omnium sequantur; eorumque præfecti dent operam ut omnes vasa omnia sarcinâsque colligant priùs et componant, quàm somnum capiant, ac manè cum impedimentis ad locum constitutum adsint, et compositè sequantur. Post calones, inquit, Persas equites Madatas Persa ducat, et is etiam centuriones equitum in fronte habeat: centurio autem *quilibet* cohortem ducat singillatim, perinde atque peditum præfecti *faciunt*. Post hos Rambacas Medus equites itidem suos; et post eos, tu, Tigranes, tuas equestres copias: et *deinde* reliqui etiam equitum præfecti *ducant eos*, cum quibus ad nos quisque venit: post hos vos, Sacæ, ducite: ultimi quemadmodum venerunt, ita etiam copias ducant, Cadusii; tûque eorum ductor studiosè curam gerito, in hoc quidem tempore, omnium qui postremo sunt in agmine, neque permittito ut quisquam tuos sequatur equites. Date verò etiam operam vos præfecti, et omnes qui sapitis, ut cum silentio progrediamini: quippe noctu magis auribus quàm oculis singula tum percipi tum agi oportet: quin et multò majoris res est negotii sedatùque difficilior, si noctu perturbatio incidat, quàm interdiu: quapropter et silentium teneri, et ordines servari necesse est. Nocturna verò excubiæ, inquit, quoties noctu caltra vobis erunt movenda, semper quàm brevissimæ constituendæ sunt et frequentes; nè cui vigiliæ in excubiis, si diuturniores sint, in itinere noceant; cùm autem proficiscendi tempus erit, cornu signum est dandum. Vos denique rebus iis, quas quemque habere oportet,

oportet, instructi, ad viam Babylonem versùs *ineundam* adeste: quisquis autem progredi cœperit, semper à tergo *iter facientem* ad sequendum hortetur.

Secundùm hæc ibant ad tabernacula, et inter eundem colloquebantur inter se, quantum memoriâ valeret Cyrus, quàm multos ad *officii munera* instrueret, quo modo nominatim adpellatis *suis* præciperet. At Cyrus hoc studiosè faciebat: nam ei perquam mirum videbatur, eorum qui sordidas exercent artes, tenere suæ quemque artis instrumentorum adpellationes, et medico quoque tum instrumentorum tum medicamentorum omnium quibus utitur, nota esse nomina; imperatorem verò tam stolidum esse, ut ducum sub se nomina ignoraret, quibus ei tanquam instrumentis necessariò esset utendum, et cùm quid occupare, et cùm custodire, et cùm *aliquibus* animos addere, et cùm terrere vellet. Quinetiam si quem honore adficere aliquando vellet, ei decorum esse videbatur, ut nominatim *hunc* compellaret. Prætereà existimabat, eos, qui se principi notos esse arbitrarentur, tum magis expetere, ut præclarum aliquid gerentes conspicerentur, tum studiosè magis curare, ut ab omni se turpi facinore abstinere. Hoc ei quoque stolidum esse videbatur, *imperatorum*, cùm aliquid geri vellet, ita præcipere, quemadmodùm domini quidam domi *suæ* imperant, Eat aliquis ad aquam, ligna quis findat: nam cùm hoc modo *negotium aliquod famulis* mandatum est, mutuo se respicere putabat omnes neminemque imperata facere; et omnes in culpâ esse, neque tamen quenquam vel ob culpam pudore adfici, vel sibi metuere, quòd ea cum multis ipsi communis esset: his de causis cùm *aliquid* imperaret, nominatim adpellabat omnes. Atque hæc Cyri erat de his sententia:

Milites verò tum cœnati, locatis excubiis, et necessariis rebus omnibus collectis *compositisque*, quieti se dederunt. Nocte autem mediâ signum cornu datum est. Cùmque Cyrus Chryfantæ dixisset, illum in itinere mansurum ante exercitum, secum sumptis qui circa eum erant ministris, egrediebatur; et paulò post aderat Chryfantas, thoracatos ducens. Huic itaque Cyrus datis ducibus itineris, sensim ut procederet, præcepit, donec nuntius adesset, in viâ omnes esse: ipse autem eodem in loco consistens, quemlibet advenientem ordine progredi jubebat, cunctantem verò missis nuntiis arcessebat. Cùmque omnes essent in itinere, ad Chryfantam misit equites, qui dicerent, Omnes jam in viâ sunt; quare celerius ducito. Ipse profectus equo ad partem anteriorem, tacitus ordines inspectabat; et quos compositè et cum silentio videbat incedere, ad eos adequitans, quoniam essent interrogabat: et cùm cognovisset, *eos* collaudabat: si quosdam tumultuari animadverteret, compertâ causâ, motum sedare nitebatur.

Unum modò curæ ejus nocturnæ *exemplum* exponendum restat, quod ante copias universas pedites *quosdam* expeditos *eosque* non multos præmisit, qui conspicerentur à Chryfantâ, et eum conspicerent, ut auribus captando, et alio quodam modo si persentiscere aliquid possent, Chryfantæ significarent, quidquid opportunum esse videretur: *suis* autem et his erat præfectus, hos qui instruebat: et si quid esset narratu dignum, significabat; si autem, indicando minimè molestus erat. Et *hæc* quidem nocte iter hoc fecerunt: cùm verò illuxisset, quosdam Cadusiorum equites, proptereà quod eorum pedites ultimi pergerent, apud eosdem reliquit, nè ab equitibus hi nudi progredirentur: reliquos in anteriorem partem provehi jussit, quòd et holles in

eâ essent parte: ut si quid uspiam ei se opponeret, cum instructo suo robore dimicaret; sive aliqui conspecti essent, qui fugerent, ut quàm expeditissimè persequeretur. Erant etiam apud eum semper instructi, si persequendum esset, qui persequi deberent, et qui apud eum manere: universos autem ordines dissolvi nunquam patiebatur. Hoc modo Cyrus exercitum ducebat: neque tamen ipse uno tantum loco utebatur, sed aliàs alibi circumvectus inspectabat, ac si quo *suis* esset opus, *id* curabat. Atque ità quidem exercitus Cyri pergebat.

In equitatu verò Gadatæ quidam ex potentibus viris, cum eum ab Assyrio defecisse videbat, arbitratur se, si quid illi accidisset, omnia quæ possideret Gadatas ab Assyrio impetraturum; itaque quendam de iis qui sibi fidi erant ad Assyrium mittit, et eunti mandat, ut, si jam in agro Gadatæ Assyriorum copias offenderet, diceret Assyrio, posse ab eo et Gadatam et qui essent cum illo capi, si *quidem* insidias *illi* tendere vellet. Prætereà indicare iussit, quem copiarum numerum Gadatas duceret, quòdque Cyrus eum non comitaretur; viam quoque quâ accessurus esset indicavit. Dedit etiam famulis suis mandata, quo fidei plus haberetur ei, ut castellum, quod in agro Gadatæ possidebat, Assyrio cum universis in eo rebus traderent: se venturum quoque aiebat, occiso Gadatâ, si quidem posset; sin autem, veile se tamen deinceps cum Assyrio facere. Is verò, cui datum hoc erat negotii, cum equitando quàm fieri poterat celerrimè ad Assyrium pervenisset, et cujus rei causâ veniret, exposuisset: auditâ re, castellum ille mox occupat, et cum magno equitum numero et *multis* curribus in vicis *illic* frequentibus insidias locavit. Gadatas, cum propè ab his vicis abesset, exploratum quosdam præmittit. Assyrius, ut exploratores advenire animadvertit, curros duos trêsvè, cum paucis equitibus, prodire et fugere jubet, quasi qui et terri et numero pauci essent. Hæc cum exploratores viderent, et ipsi persequerentur, et Gadatæ signum dederunt. Is deceptus totis viribus insequitur. Assyrii cum Gadatam capi jam posse putarent, statim ex insidiis surgunt. His Gadatæ milites conspectis, ut par erat, fugiunt: illi contra, quemadmodum fieri solet, insequerentur. Atque hîc Gadatæ is qui struxerat insidias eum ferit, et à vulnere quidem letali aberrat; sed isto *tamen* humero, vulnus ei infixit. Hoc cum patrâisset, discedit, ut persequentibus se conjungeret: agnitus autem quis esset, alacriter unâ cum Assyriis equo concitato, regem in persequendo juvat. Atque hîc quidem illi scilicet quibus erant equi tardissimi ab iis capiebantur, qui velocissimos haberent: cumque jam equites Gadatæ omnes valdè premerentur, quòd itinere confecti essent, Cyrum cum exercitu advenientem conspiciunt: credique adeò par est eos *tunc* tanquam in portum ex tempestate cum gaudio voluptatèque adpulisse. Cyro primùm res admirationi erat, verùm ubi quid ageretur animadvertit, quamdiu quidem omnes adversi ferebantur, et ipse copias instructas in eos ducebat: cum autem hostes eo, quod erat, cognito, in fugam versi sunt, ibi tum Cyrus illos, quibus hoc negotii dederat, persequi iussit, et ipse cum cæteris subsequeretur, prout expedire putabat. Ibi verò et currus capti sunt, de quorum nonnullis aurigæ delabebantur, partim dum converterentur, partim aliis modis; aliqui etiam in potestatem ab equitibus intercepti venêre. Interficiunt etiam cum alios multos, tum illum ipsum qui Gadatam vulnerârat. Pedites verò Assyrii, qui tunc forè Gadatæ castellum obsidebant, partim in illam munitionem, quæ à Gadatâ defecerat, fugâ

se recipiunt; partim, antevendo in magnam quandam Assyrii regis urbem se conferunt; in quam et ipse cum curribus et equis confugerat.

His rebus confectis, Cyrus in regionem Gadatæ recedit; et cum eos quos oportuit captivis operam dare jussisset, confectum pergit Gadatæ visendi causâ, cognoscendique quo pacto se is ex vulnere haberet. Illi autem pergenti Gadatas obligato jam vulnere occurrit. Eum Cyrus ut vidit, gavisus est dixitque, Ad te iam visurus qui valeres. Ego verò, inquit Gadatas, iterum te profectò spectatum veni, ut videam quæ vultus tui, tali animo præditi viri, species sit; qui cum ipse nesciam quâ nunc in re mei indigeas, neque mihi sanè hæc te facturum promiseris, nec adfectus ullo à me vel tantillo sis beneficio privatim, sed *ideò duntaxat* quod tibi visus sum amicis aliquid utilitatis adferre, usque aded alacriter opem tulisti, ut jam me quod adinet, perierim; quod te, salvus sim. Per deos *immortales*, Cyre, etiam si talis essem qualis initio natus sum, liberòsque procreâssem, haud scio an filium sic erga me adfectum unquam habiturus fuerim: nam et alios *aliorum* filios novi et hunc ipsum Assyriorum modò regem, multò plus doloris *molestiæque* patri suo adtulisse, quàm tibi jam adferre possit. Ad hæc Cyrus sic respondit, Multò, Gadata, majori certè miraculo prætermisso, me jam admiraris. Et quidnam illud est? ait Gadatas. Quod, inquit, tot Persæ tibi navârunt operam, tot Medi, tot Hyrcanii; atque aded quotquot adsunt Armenii, Sacæ, Cadusii. Et Gadatas adjecto voto, Verùm his, ait, ô Jupiter, multa dii bona largiantur, et illi qui auctor est ut et hi tales sint. Ut tamen eos, quos tu, Cyre, laudas, egregiè hospitio excipiamus, accipe hæc munera, qualia *quidem* ipse dare possum: simulque permulta adduxit, ut et rem sacram facere, qui vellet, posset, et universus exercitus hospitio exciperetur, pro dignitate illarum rerum, quæ et præclarè gestæ erant et præclarè successerant.

Cadusius autem extremi custos erat agminis, nec hostium persequendorum particeps: qui *tamen* cum et ipse vellet facinus illustre quoddam edere, neque communicatâ re cum Cyro, neque ad eum delatâ in regionem Babylonem versùs excurrit. Dispersis verò ipsius equitibus, rex Assyrius cum ex urbe suâ, quò confugerat, proficisceretur, cum instructis egregiè copiis occurrit. Cumque solos esse hos Cadusios percepisset, impetum in eos facit, et tum Cadusiorum principem interficit, tum multos alios: quin et complures Cadusiorum equos capit, quâinque illi fortè tunc agebant prædam, aufert. Et Assyrius quidem *Cadusios* eò usque persequutus, quò tutum esse putabat, reversus est: Cadusii verò primi ad castra circa vesperam salvi pervenerunt. Cyrus ubi rem, sicuti gesta fuerat, cognovit, et obviam Cadusiiis prodiit, et quem vulneratum videret, *eum* recipiens, ad Gadatam mittebat, ut curaretur; ceteros in eodem tabernaculo collocabat, studiosèque cum aliis *et ipse* dabat operam ut eis necessaria suppeterent, adsumtis in partem curationis *hujus* nonnullis de Persis qui *επιδοτικοι* appellantur (nam in hujusmodi rebus *viri* boni libenter operas suas conjungunt) ipse verò gravem etiam præferabat dolorem: aded ut cœnantibus aliis, cum jam *cœnandi* tempus erat, Cyrus etiam tum cum ministris ac medicis neminem suâ quidem sponte neglectum relinqueret, sed vel ipsemet suis oculis inspiciebat *omnes*, vel, ipse si hoc perficere non posset, palam mitteret qui *eorum* curam gererent. Ac tum quidem ita se quieti dederunt: primâ autem luce cum per præcones reliquorum quidem duces, Cadusios verò universos convenire jussisset, talia quædam verba fecit:

" Humanum est, focii, *nobis* quod accidit. Nam eos, homines qui
 " sint, errare, minimè, meâ quidem sententiâ, mirum est. Verùm
 " par est fructum nos ut aliquem ex eo quod contigit capiamus, *ni-*
 " *mirum* uti discamus copias, hostium quæ sint copiis imbecilliores, ab
 " exercitu toto nunquam avellendas esse. Neque hoc dico, ait, non
 " debere *aliquem* etiam minori cum agmine illuc unquam proficisci
 " quòd sit opus, quàm illud fuerit, cum quò Cadusius modò exiit:
 " sed si quis re cum illo communicatâ, qui satîs virium ad opem
 " ferendam habeat, egreditur, fieri quidem posse ut decipiatur; at
 " *illud etiam* fieri posse, ut is qui remanet, hostes fallendo ab iis, qui
 " egressi sunt, avertat: quin et alia hostibus negotia faceffendo, ami-
 " cos in tuto collocare potest: atque itâ *fiet*, ut nè quidem is, qui seor-
 " sùm fuerit à *cæteris*, absit; sed ab *exercitûs* robore pendeat: qui verò
 " discesserit, neque *cum aliquo* communicaverit quò iturus sit, illi nihil
 " diversi accidit, quàm si solus expeditionem susceperit. At enim pro
 " *facinore* hoc, volente deo, hostes brevi ulciscemur. Sed cum primùm
 " pransi fueritis, eò vos ego ducam ubi res est gesta; simulque mortuos
 " sepeliemus, simul hostibus, si deus volet, ostendemus, illic alios ipsi
 " esse potiores, ubi se superiores evasisse censent; atque etiam *efficiemus*,
 " ut nè locum quidem illum libenter intueantur, nostros ubi focios in-
 " teremerunt: sin adversi non prodierint, incendemus eorum vicos, a-
 " grùmque populabimur; nè lætitiâ ex conspectu eorum, quæ in nos
 " patrârunt, capiant; sed intuentes mala propria mœrore adiciantur.
 " Itaque vos, inquit, alii pransum ite: vos autem Cadusii, primùm hinc
 " digressi, more vestro vobis aliquem ipsi in principem eligite, qui cum
 " diis ac nobis vestri curam gerat, ubicunque opus fuerit: *hunc* ubi dele-
 " geritis ac pransi fueritis, delectum ad me mittite." Atque hæc illi fe-
 " cerunt: Cyrus autem postquam copias eduxisset, suùmque illi, qui à Ca-
 " dusiis fuerat delectus, in acie locum tribuisset, iussit *eum* propter se *suorum*
 " aciem ducere, Quò illorum, inquit, si quidem poterimus, rursus ex-
 " citemus animos. Atque itâ *quidem* proficiscebantur: cùmque *ad locum*
 " pervenissent, et Cadusios sepeliabant, et agrum populabantur. His rebus
 " confectis, commeatum ex hostico secum ferentes, in *regionem* Gadatzæ
 " reversi sunt.

Cùm autem ad animum *Cyro* accidisset, futurum, ut qui ad se defe-
 " cerant, quòd prope Babylonem essent, miserè adfligerentur, nisi præ-
 " sens ipse semper adesset, idcirco tum eos, quotquot ex hostibus di-
 " mittebat, Assyrio dicere iussit, tum ipse caduceatorem misit qui ad eum
 " hæc deferret: se *nempe* paratum agricolis parcere, nullâque *hos* adli-
 " cere injuriâ, si *quidem* et ille eorum, qui ad se defecissent, agricolis,
 " suas ut operas facerent, permittere vellet. Ac tu quidem, ait, etiam si
 " prohibere possis, non nisi paucos prohibebis: (nam eorum, qui ad me
 " defecerunt, exiguus est ager) ego verò permitterem, amplam tibi re-
 " gionem cultam esse. Quod autem ad fructus colligendos adinet, si qui-
 " dem bellum fuerit, is qui potentior est, meâ sententiâ, *hos* colliget: sin
 " pacem *inter nos* fecerimus, tu scilicet *colliges*, ait. Si quos verò vel me-
 " orum adversus te arma sumperit, vel tuorum adversus me, ab his, in-
 " quit, pro virili pœnas uterque reposcemus. His cum mandatis cada-
 " ceatorem dimisit. Assyrii verò, cùm hæc audissent, omni studio à rege
 " contendebant, ut in his *Cyro* accederet, ac quàm minimum belli reli-
 " quum faceret. Assyrius verò, sive quòd ei gens sua persuaserat, sive
 " quod ipse sic vellet, hæc comprobavit: pactisque *adò* convenit, ut cum
 " agricolis,

agricolis pax esset, cum armatis bellum. Hæc igitur de agricolis perfecit Cyrus; jumento. um quidem pascua amicos suos, si vellent, in ditio. ne sua collocare jussit; hostium vero prædam agebant undecunque poterant, ut militia sociis jucundior esset. Nam tamen communitas pararetur nullus, tamen eadem pericula *proposita erant*: at militiam leviorẽ efficere videbatur alimenta ex hostium regione *quærendi ratio*.

Cum autem Cyrus se jam ad discessum pararet, aderat Gadatas cum alia dona multa variæque adferens adducensque, velut ex amplâ copiosâque domo, tum permultos equos suis equitibus ademptos, quibus jam propter *illas* insidias fidem non habebat. Ubi proprius accessisset, ita loquutus est, Hæc ego jam ad te adduco, Cyre, ut iis in præsentia si quid opus sit utaris. Existimes verò, inquit, *velim*, etiam alia, mea quæ sunt, esse tua. Quippe nemo est, nec erit unquam, cui ex me nato domum ego meam relicturus sim: sed necesse est, inquit, me moriente, mecum et genus nostrum et nomen extingui. Atque hæc, Cyre, sum perpeffus, ait, (deos juratus testor, qui et vident et audiunt omnia) cum tamen nihil injustum, nihil turpe, neque dixerim, neque fecerim. Simulque hæc dicens, suam cum lacrimis deploravit fortunam, neque loqui plura potuit.

Quibus auditis Cyrus calamitatem ejus miseratus, atque his verbis usus est, Equidem equos, ait, accipio: tuæ enim utilitati consulam, hominibus eos dando majori te benevolentia prosequentibus, quam quorum modò erant, uti *quidem* adparet; et Persicum equitatum (id quod jamdudum expetiverim) celeriter explebo ad decem equitum millia: reliquas autem pecunias opesque tecum avectas servato, inquit, donec *tantum* me habere videris, ut remunerando te non sim inferior: quòd si ita abeas ut plura mihi des, quam à me acceperis; nescio profecto, quo pacto *facere* possim, ut pudore non adficiar. Ad ea Gadatas, Equidem hæc tibi credo, ait: (nam ingenium tuum video) verum confideres, an *fatis* ad hæc conservanda sim idoneus. Etenim quamdiu Assyrio amici eramus, paterna sanè possessio pulcherrima esse videbatur; (quippe cum ab urbe maximâ Babylone prope ablit, quæcunque commoda ex urbe amplâ percipi possunt, hæc *omnibus* fruebamur; quæcunque autem molestiam *nobis* exhibere poterant, ab his domum hæc profecti longè aberamus) nunc cum inimici simus, manifestum est, ubi tu discesseris, futurum, ut et nobis et toti domui *nostræ* insidiæ struantur; atque *adò*, meâ sententiâ, vitam cum dolore *miseriæque* degemus, qui et omninò vicinos habituri simus hostes, eosque nobis ipsis potentiores conspecturi. Fortassè dixeris, cur ista non cogitârim prius, quam desicerem? Quia, Cyre, animus meus propter acceptam injuriam et iram, non quod esset tutissimum considerabat, sed hoc perpetuò parturiebat; ecquando licebit ulcisci hominem et diis et hominibus invisum, qui non desinit odisse, non si quis eum laadat, sed si quem se præstantiorem suspicetur. Itaque, uti opinor, cum malus ipse sit, omnes *etiam* se deteriores socios habebit. Quòd si quis *inter hos* eo præstantior visus fuerit, certus esto, Cyre, nequaquam tibi adversus *ejusmodi* virum egregium dimicandum esse, sed illius industria ad hoc machinandum sufficiet, quoniam *videlicet* pacto se præstantiorem è medio tollat. Verum ut mihi molestus sit, *in eo*, quamvis mali *ignaviæque* sibi adiut focii, facile superior est, ut opinor, futurus.

Hæc cum Cyrus audisset, visus est ei digna consideratione dicere: atque *adò* statim, Quid ergò, inquit, Gadata, nonne castella præsidiiis muni-

isti, quò tutò iis uti tibi liceat, cùm ea fueris ingressus; ipse verò *nonne* nobiscum es in expeditione, ut si dii perinde ac modò nobiscum fuerint, hic te metuat, non tu ipsum? Quin tu, tecum habens quidquid tuorum adpectu tibi iacundum sit, aut cujus consuetudine delecteris, mecum proficiscitor. *Nimirum* et tū mihi, ut equidem arbitror, admodum usui fueris, et esse tibi ego conabor, ut potero. Hæc Gadatas cùm audisset, respiravit ac dixit, Num possim res meas citiùs colligere, quàm tu discedas? nam et matrem, ait, mecum abducere volo. Poteris, inquit, profectò citiùs: etenim subsistam, donec tibi commodum esse dixeris. Itaque digressus inde Gadatas, castellis quæ communierat, unà cum Cyro præsidia imposuit, et omnia quibus ampla domus intrui commodè posset, collegit. Præterèa suorum complures secum abducebat, tum fidos, quibus delectabatur, tum quibus dissidebat; quorum alios cogebat secum uxores ducere, alios forores, ut his *quasi vinculis* eos confictos teneret. Itaque Cyrus cùm Gadatâ iisque qui circum se essent, abibat; qui et index ei viarum esset, et aquarum, et pabuli, et frumenti, ut castra semper locis in uberrimis haberet.

Cùm verò pergens iter Babyloniorum urbem adspiceret, atque ei via, quâ incedebat, ducere propter ipsa urbis mœnia videretur, arcessito Gobryâ Gadatâque, aliâne via esset interrogabat, ut tam prope ad mœnia *copias* non ducerent. Et Gobryas, Sunt, inquit, domine, permultæ quidem viæ: sed existimabam equidem te quàm proximè jam ad urbem iter facere velle, quò ipsis commonstrares exercitum tibi nunc et magnum esse et præclarum: nam cùm etiam tibi minor esset, ad murum ipsum accessisti, et vos *illi* haud multos numero spectabant: nunc autem tametsi paratus sit *Affryus*, tibi quemadmodum dixit ipsum ad pugnandum se parare, scio futurum ut, si *copias* tuas conspexerit, imparata rursùs ipsi sua videantur.

Ad hæc Cyrus ait, Videris mihi, Gobrya, mirari, quòd id temporis, quo multo cum minòri exercitu veni, ad ipsa usque mœnia duxerim; nunc majoribus copiis instructus *cas* ducere sub muros nolim. Verùm nè mireris, ait; non enim idem est adducere, et præterducere. Omnes enim sic instructas copias adducunt, uti se quàm optimè pugnâtes arbitrantur; at qui sapiunt, sic abducunt, ut quàm tutissimè, non quàm celerimè abscendant. In prætereundo autem exporrigi plaustra necesse est, et impedimenta quoque catara multùm laxari: atque hæc omnia armatis prætentis tegi oportet, nec uspiam impedimenta hostibus ab armis nuda conspici. Sic utique procedentibus *copiis*, necesse est aptos pugnæ milites juxta debiles et imbecillos collocari. Si ergo velint ex munitione conferti *hostes* in aliquos *prætereuntes*, impetum facere, ubicunque tandem manus conferent, multò validiores erunt in conflictu, quàm qui prætereunt. Et iis quidem, longo qui procedunt agmine, etiam subsidia non nisi longo ex intervallo mitti possunt: qui verò munitione *se erumpunt*, brevi spatio ad illos qui prope absunt et excurrere possunt, et rursùs abscedere. Quod si intervallo non minori interjecto præteribimus, quàm quanto nunc extensis ordinibus procedimus, multitudinem *illi* nostram conspicient, et omnis multitudo propter arma adtexta formidabilis adparet. Quòd si nobis hoc modo incedentibus aliquo loco erumpent, quia multò eos ante prospicimus, imparati minimè deprehendemur. Quin potiùs, viri, inquit, nè quidem adgredientur, cùm ipsis procul à muro recedendum erit, nisi se cum universis copiis *suas* futuros toto exercitu *nostro* superiores existimaverint: nam receptus res est plena formidinis.

midinis. Hæc cùm dixisset, visus est iis qui aderant reuè dicere, et Gobryas, ità uti iusserat, præibat. Cùmque præteriret urbem exercitus, inter abscedendum Cyrus postremum semper agmen firmiùs efficiebat.

Postquam autem hoc modo pergens diebus insequentibus ad Assyriorum Medoràmque fines peruenit, unde initium expeditionis fecerat, ubi cùm tria essent Assyriorum castella, unum eorum quod erat infirmissimum vi adortus cepit; *reliqua* duo castella, Cyro metum incutiente, suadente Gadatà, perfectum est ut custodes dederent. His rebus confectis, ad Cyaxarem mittit, atque uti ad exercitum veniret per epistolam petit, quò et de castellis captis quid esset agendum deliberarent, et quò exercitum *ipso* contemplatus, de cæteris etiam rebus consilium daret quid deinceps agendum arbitraretur: quòd si iusserit, ait, dicito me ad ipsum venturum et *istic* castra locaturum. Atque nuntius, hæc qui exponeret, abibat:

Cyrus interea Gadatæ mandat ut tabernaculum Assyrii, quod Cyaxari Medi selegerat, cum adparatu reliquo, quem habebat, instrueret elegantissimè; tum utramque mulierem in conclave tabernaculi muliebri deduceret, et cum his *etiam alteras illas* musicæ peritas, quæ Cyaxari selectæ fuerant. Atque hæc illi quidem exsequiebantur. Qui verò missus erat ad Cyaxarem, cùm mandata exposuisset, his Cyaxari auditis visum est potiùs, ut *istic* in finibus maneret exercitus. Nam et Persæ, quos Cyrus arcessiverat, aderant: qui *quidem* erant numero quadragies mille sagittarii et peltastæ. Quamobrem cùm videret hos etiam magnum Medorum agro detrimentum adferre, libentiùs his quoque liberari velle videbatur, quàm ut aliam turbam *in agrum suum* admitteret. Et cùm quidem is, qui è Persiâ copias *hæc* ducebat, Cyaxarem interrogaret, quemadmodùm Cyrus præceperat, an *hoc* ipsi opus esset exercitu, atque is sibi opus esse negaret, eodem die Cyrum ubi prope abesse audierat, ad eum exercitum *secum* ducens abibat.

Cyaxares postridiè cum iis, qui secum manserant, equitibus Medis, iter est ingressus: cùmque eum Cyrus advenire sensit, sumptis *secum* et Persicis equitibus, qui jam multi erant, et Medis omnibus, et Armeniis et Hyrcaniis, et reliquorum sociorum equis et armis instructissimis, obviam prodiit: atque *adèò* Cyaxari copias spectandas exhibuit. Cyaxares autem, ubi multos et egregios fortèsque *viros* in Cyri comitatu conspexit, secum verò et exiguam et parvi ducendam famulorum manum; *id* sibi dedecori esse putavit, *adèòque* dolor eum invasit. Cùmque Cyrus ex equo descendisset, ac de more osculaturus ipsum accederet, Cyaxares descendit quidem ex equo, sed sese avertit; nec *eum* osculatus est, sed lacrimas palam profudit. Tum verò Cyrus alios quidem omnes secedere iussit et quiescere: ipse dextrà Cyaxaris prehensâ, de viâ sub palmas quâsdam eum abduxit, et stragula *quædam* ei Medica substerni iussit, *in quæ* cùm eum collocasset et adesset *ipse*, sic interrogavit:

Dic mihi, per deos *immortales*, inquit, avuncule, quamobrem mihi irasceris? et quid rei molestæ vides, quod usque adèò seis graviter? Hic Cyaxares huiusmodi quædam respondit, Quia cùm, Cyre, exister mer inde usque ab omni hominum memoriâ tum majoribus *jam* olim *regibus* tum patre rege procreatus esse, atque *etiam* ipse rex habear, me quidem adèò vilem indignumque in modum advehi conspicio, te verò *meis* cum famulis cæterisque copiis magnum et magnificum adesse. Atque hæc, meâ sententiâ, vel ab hostibus pati grave est; sed multò,

prò Jupiter, gravius ab illis, à quibus hæc *quènquam* perpessum esse minime decebat. Equidem arbitror esse fatius decies sub terram condi, quàm aded vilem me conspici, meosque mei negligentes, me irridentes cernere. Neque enim hoc, ait, ignoro, non te solum me majorem esse, sed mihi etiam servos meos, me potentiores, occurrere, atque ita paratos esse, ut facilius me lædere possint quàm à me lædi. Atque hæc dum proferret, multò etiam magis eum superabant lacrimæ: aded ut Cyrum etiam *ed* pertraheret, ut oculi ejus lacrimis implerentur. Cùm autem paulum se cohibuisset, ita Cyrus loquutus est:

Hæc verò, Cyaxares, nec verè dicis, nec rectè judicas, si Medos arbitraris, ipse quòd hic adsim, sic instructos esse, ut ad te lædendum satis virium habeant. Te sanè et irasci et in metu esse non miror: utrùm verò jure an injuriâ eis succenseas, id *equidem* omittam: (quippe novi te graviter laturum, si me pro eis causam dicere audias) sed enim virum, qui cum imperio sit, subjectis sibi pariter omnibus succensere, magnum equidem errorem arbitror. Est enim necesse, multos inimicos fieri, cùm quis terrorem multis incutit; *necesse* etiam, ut concordiam eis omnibus injiciat, cùm quis omnibus succenset. His de causis, me certò scias *velim* hos *ad te* sine me non remisisse, quòd metuerem nè quid ob iracundiam tuam accideret, quod nobis universis dolorem adferret. Itaque deùm ope nullum hæc tibi me præsentè periculum creabunt: quòd existimas injuriâ te adfectum à me esse, id graviter admodum fero, si dum pro virili laboro ut in amicos plurima beneficia conferam, contrarium facere videar. Verùm enimverò, inquit, nè nosmet ipsos aded temerè criminemur; sed, si fieri potest, planissimè videamus qualis illa sit à me *illata* injuria. Atque ego *quidem* aequissimam inter amicos conditionem propono: nam si me constat mali quidquam fecisse, injustum me fatebor; sin me nihil admisisse maleficii manifestum sit, ac nè cogitasse quidem, annon et ipse vicissim fatebere, nullâ te adfectum à me injuriâ? Id verò necesse fuerit, ait. Quòd si autem manifestum sit etiam boni me auctorem extitisse tibi, studiosèque in id incubuisse, ut quàm plurima beneficia possem, in te conferrem; annon potius laude tibi dignus habear, quàm reprehensione? *Æquum* scilicet, ait. Age igitur, inquit Cyrus, consideremus singillatim omnia quæ à me gesta sunt; sic enim maximè perspicuum erit, quid in iis boni sit, quid mali. Ordiamur autem ab hoc, ait, principio, si et tibi sufficere videtur. Tu nimirum cùm animadvertes multos coivisse hostes, et quidem adversus te tuamque regionem *domo* progressos esse, illicò tum ad Persas publicè misisti copias auxiliares petitem, tum ad me privatim, rogans ut operam darem quò venirem ipse, copiarumque Perficarum, si quæ *ad te* irent, ductor essem. Annon in his abs te persuasus sum, adfuique viros ducens numero quàm potui maximo, eosdenique præstantissimos? Venisti verò, inquit. Ergo, ait, mihi primùm dicito, utrùm in hoc injuriam adversum te meamprehenderis, an potius beneficium? Manifestum est, inquit Cyaxares, ex his beneficium *me tuum cognovisse*. Quid verò? inquit, ubi venerunt hostes, et dimicandum adversus eos erat, an tum animadvertisti me vel laborem ullum detrectâsse, vel pepercisse periculo? Non profectò, ait, non equidem. Quid? ubi deùm ope victoria penes nos stetit, hostesque *jam* cederent, atque ego te rogarem ut communibus eos copiis insequeremur, communi operâ ulcisceremur, communem denique, siquid bene feliciterque eveniret, ex eo fructum caperemus: in his an me accusare possis,

possis, quasi proprii emolumentum plus æquo cupidum? Ad hæc quidem Cyaxares subticuit: Cyrus autem rursùm ita loquutus est, Quando tibi ad hoc tacere potius libet, quàm respondere, id mihi dicito, adfectumne te sis arbitratus injuriã quòd, cùm tibi tutum non esse videretur persequi, te quidem ipsum periculi hujus participem fieri non sum passus, sed ut equites mihi quosdam de tuis mitteres, rogavi? num enim id abs te petens injustè fecerim, præsertim qui jam ante me tibi socium belli prebuissèm, hoc abs te, inquit, demonstretur. Ad hæc itidem cùm taceret Cyaxares, At si nè ad hoc quidem inquit, respondere vis, illud deinceps dicito, an injurius fuerim quòd, cùm tu mihi responderes nolle te, qui Medos hilaritati operam dare videres ab hâc revocatos cogere *tunc* ad professionem cum periculo conjunctam: an, *inquam*, videar molestum aliquid tibi fecisse, quod irasci tibi noluerim, sed post hæc rursùm abs te id petiverim, quo sciebam nihil à te mihi dari posse levius, nihil Medis imperari facilius: rogabam enim ut eos mihi dares, qui sequi vellent. Atqui hoc cùm abs te impetrâssèm, perfeci nihil, extra quàm his *ut me sequerentur* persuadendo. Itaque eos accessi, persuasi, iisque quibus persuaseram adsumptis abii, tuo permissu. Quòd si hoc meritò culpandum existimas, nè quidem culpã vacat, uti videtur, aliquid abs te accipere, quod dederis. Sic igitur profecti sumus. At postquam discessimus, quid gestum à nobis est, quod *omnibus* notum non sit? annon hostium castra capta sunt? annon plures eorum interfecti sunt, qui contra te venerant? Quin et ex vivis hostibus annon multi spoliati sunt armis, equis multi? Fortunas verò eorum qui antehac ferebant et agebant res tuas, jam vides amicos tuos tenere et *secum* adferre partim tibi, partim tibi qui tuo *tamen* imperio subjecti sunt. Quod verò omnium maximum est et præclarissimum, vides ditionem tuam ampliolem fieri, hostium imminui: *vides* hostium castella teneri, ac tua, quæ avulsa Syri antea suam in potestatem redegerant, nunc è contrario tibi cessisse: an horum aliquid perniciosum tibi, an aliquid bonum sit, cognoscere *me* velle, equidem haud scio quomodo dixerim; quo minùs tamen audiam, nihil impedit. Quare dic, quæ tua de his sententia sit. Et hæc quidem cùm dixisset Cyrus, finem fecit: Cyaxares verò hæc ad ista respondit.

Nescio, Cyre, qui dici possit, ea quæ tu fecisti, mala esse: verùm scire te volo, inquit, hæc bona ejusmodi esse, ut quanto plurium speciem habent, tanto magis mihi sunt oneri. Nam malim equidem ditionem tuam, inquit, copiis meis ampliolem facere, quàm videre tali modo abs te augeri meam; quippe tibi hæc gerenti honesta sunt, mihi quodammodo ignominiam inurunt. Etiam opes, ait, tibi me donare malim, quàm abs te accipere, quæ tu nunc mihi das: nam iis abs te locupletari me planè sentio, quibus *ipse* pauperior fio. Atque eos sanè, meo qui sunt imperio subjecti, si modicã quãdam abs te adfectos injuriã viderem, minùs, meã sententiã, dolerem, quàm nunc, ubi magnis à te beneficiis adfecti sunt. Quòd si tibi, inquit, hæc absque judicio iniquè que cogitare videar, non ea in me, sed in te conversa omnia, qualia tibi videantur, considera. Quid enim, ait, si quis canes, quos tu aleres custodiæ tuæ tuorumque causã, *tales* commodè curando reddat, *ut* ipsum magis quàm te nôrint; an te hoc curationis genere delectaturus sit? Quòd si exiguum hoc tibi videtur, illud etiam considera; si quis tuos à *familiã* ministros, quos tu tum præsidii tum obsequii *tibi* præstandi causã *tecum* habes, ejusmodi efficiat, ut illius esse malint quàm tui; an pro hoc beneficio gratiam eï

sis habiturus? Quid verò? (quod *unum* amore maximo complectantur homines, et curæ in primis ut sibi proprium habent) si quis uxorem tuam sic obsequiis demereretur, ut eam *tandem* sui magis, quam tui, amantem efficeret; num hoc te beneficio delectaret? Longè secùs, meâ quidem, ait, sententiâ, res se habere videretur: imò fat scio injuriam eum hoc facto maximam tibi illaturum. Ut autem quod simillimum est ei, mihi quod accidit, dicam, si quis Persas eos, quos tu ad nos duxisti, sic demereretur, ut ipsum libentiùs quam te sequerentur, an eum in amicorum numero haberes? Equidem arbitror, *talem non duceres, sed infestior*em, quàm si multos eorum occideret. Quid? si amicus quispiam tuus, te amanter dicente, Accipe de rebus meis, quantum voles, posteaquam id audisset, omnia, quæ posset acciperet et discederet, tuisque adedò rebus ditatus esset is, cum tu nè modicum quidem earum fructum perciperes; an posses expertem culpæ amicum hunc existimare? Nunc verò abs te, Cyre, si non hæc, tamen his similia perpeffum me arbitror. Nam vera narras; cum ego dixissem, *licere tibi sequi* volentes tecum ducere, copiis meis omnibus acceptis discessisti, mēque solum reliquisti: jam autem quæ mei exercitùs operâ cepisti, adfers sanè mihi, ac meam copiis meis ditionem auges: atqui ego, nullius boni tecum auctor, instar feminae me *offerre* videor et exhibere, ut beneficia tum ab aliis hominibus, tum etiam ab his imperio meo subjectis accipiam: tu viri speciem habes, ego indignus *videor* imperio. Hæcine tibi, Cyre, videntur esse beneficia? Certò scias, ulla mei si te cura angeret, in primis tibi cavendum, ut nullâ re minùs me spoliare, quam auctoritate ac dignitate. Nam quid *ex eo* mihi accedit, si regio *mea* dilatetur, ipse *per ignominiam* contemptui sim? nec enim *idcirco* Medorum ego potitus sum imperio, quòd *unus* præstantior universis essem; sed potiùs quia ducerent ipsi nos in omnibus se meliores esse.

Et Cyrus, eo adhuc loquente sermonem suscipiens, Per deos *immortales*, inquit, avuncule, si quid ego tibi antehac feci, gratum quod esset, etiam tu hæc mihi gratificare, quæ à te petam: *finem scilicet* de me querendi hoc tempore facito; ubi verò periculum nostrum feceris, quo pacto erga te finis adfecti, si quidem tibi constiterit, ea quæ sunt à me gesta, tui boni causâ facta esse, me amplectentem te vicissim amplectere, beneque de te promeritum existima: sin aliter, tum demùm de me queritor. Fortassis, ait Cyaxares, rectè dicis: atque equidem hoc faciam. Quid igitur? ait Cyrus, an etiam te osculabor? Si voles, inquit. Neque me averfaberis, ut modò? Non averfabor, ait. Itaque *Cyrus* cum est osculatus. *Quod* cum Medi, Persæ, et cæteri viderent, (erant enim omnes solliciti quid de his futurum esset) statim adfecti lætitiâ et exhilarati sunt. Cyaxares autem et Cyrus conscensis equis præibant, Cyaxarémque Medi sequebantur, (sic enim nutu Cyrus eis significarat) Persæ *Cyrum*, post deinde alii *sequebantur*.

Ubi verò ad castra pervenissent, Cyaxarémque in tabernaculum paratum collocassent, *ii* quibus hoc datum erat negotii, necessària ei parabant: et Medi, quamdiu ante eam otiosus erat Cyaxares, adibant eum, nonnulli etiam sponte suâ, plerique ex mandato Cyri, dona ferentes; alius, bellum pocillatorem; alius, bonum coquum; alius, pistorem; alius, musicæ artificem; alius, pocula; vestem alius elegantem: maximâ *quidem* ex parte quilibet unum quiddam eorum, quæ ceperat, ei donabat: adedò ut Cyaxares, mutatâ sententiâ *tandem* agnosceret, neque *Cyrum* eorum abs

ab; se animos avertisse, neque ipsum minùs quàm ante Medos observare.

Cùm autem cœnæ tempus adpetiisset, Cyrum arcessivit Cyaxares ac rogavit; ut, quando jam eum ex longo temporis intervallo videret, secum cœnaret. *Cui* Cyrus, Nè me jufferis, inquit, Cyaxares. Annon vides, hos omnes qui adsunt, à nobis impulsos adeste? Quamobrem non rectè fecero, si hos negligens; voluptati meæ indulgere videar: quippe ubi se negligi putant milites, tum fortes qui sunt, multò minùs alacres evadunt, improbi multò petulantiores. Verùm tu, qui præsertim, ait, longo itinere confecto advenisti, cœnato jam: et si qui te colunt, eos vicissim complectere epulisquæ accipito, ut per eos bono sis animo: ego verò ad ea me convertam, quæ dixi: cras autem manè, inquit, hïc ad portam tuam omnes, rebus qui sunt conficiendis idonei, aderunt; ut tecum deliberemus, quidnam deinceps agendum sit. Tu verò præfens de hoc ad nos referto, videaturne ampliùs bellum esse gerendum, an opportunum sit jam exercitum dimittere. Post hæc Cyaxares cœnabat: Cyrus autem convocatis amicis, qui maximè et ad intelligendum, et ad navandum operam, si quid usus postularet, idonei erant, hujusmodi orationem habuit:

“ Quæ primùm optavimus, amici, ea deorum benignitate nobis ad-
 “ sunt. Quo enim cunque tandem pergimus, hostium agro potimur: et
 “ verò etiam hostes imminui videmus, cùm nos et numero et robore au-
 “ geamur. Quod si manere nobiscum velint focii, qui ad nos jam acces-
 “ serunt, multò etiam magis ea omnia quæ aggrediemur perficere poterim-
 “ mus, sive quid vi peragendi sit opportunitas, sive quid persuadendo sit
 “ obtinendum. Quapropter non magis mei quàm vestri muneris fuerit
 “ moliri, ut maximæ sociorum parti nobiscum manere placeat. Quem-
 “ admodum verò, cùm pugnandum est, is qui plurimos capit, fortis-
 “ simus existimatur; ità qui plurimos nostram in sententiam addu-
 “ cit, cùm consilium ineundum est, is jure tam dicendi quàm agen-
 “ di peritissimus habeatur. Neque tamen in hoc vos exercueritis, ut
 “ orationem nobis ostentetis, quâ usuri ad quemque sitis; sed ità eos
 “ parate, ut se persuasos à quolibet vestrum factis declarent.” Ac
 vobis quidem hæc, inquit, curæ sint: ego pro meâ virili curare cona-
 bor, ut milites à comœatu instructi, de expeditione deliberent.

CUM hoc modo diem hunc exegissent, cœnassentque, quieti se dederunt: postridiè autem manè ad Cyaxaris portam focii omnes conveniunt. Itaque dum Cyaxares ornaretur, qui audiret magnam multitudinem ad portam adeste, intereà ad Cyrum amici adducebant, alii quidem Cadusios, rogantes uti maneret; alii, Hyrcanios; Gobryam hic, ille, Sacas; Gadatam eunuchum adducebat Hytaspes, orantem Cyrum, uti maneret. Ibi Cyrus, qui Gadatam jam dudum interiisse nôisset præ metu nè exercitus dimitteretur, cum risu ait, Manifestum est, Gadata, te ab hoc Hytaspè persuasum ea sentire quæ dicis. Et Gadatas, sublati ad cælum manibus, jurejurando negavit ab Hytaspè sibi persuasa hæc esse, quæ sentiret: Sed scio futurum, inquit, ut vos si discedatis, meæ res prosùs perierint: proptereà, inquit, ad hunc egomet adivi, ut interrogarem num sciret quæ tua de copiis dimittendis esset sententia. Et Cyrus inquit, Ergo injustè in Hytaspem,

ut *quidem* adparet, culpam ego confero. Profectò, Cyre, ait Hyftaspes, injultè: nam ego sanè Gadatæ etiam contradicebam, fieri non posse, ut maneat, quòd arcessi te à patre dicerem. Tum Cyrus, Quid ais? inquit: et tu hoc efferre ausus es, sive ego vellem, sive non? Ego verò, inquit: nam te nimis quàm cupere video, conspicuum in Persiâ circumire, ac patri demonstrare, quo pacto singula peregeris. At tu, subjecit Cyrus, non es domum redeundi cupidus? Non profectò, inquit Hyftaspes, nec discedam sanè; sed *hic* manens imperatorio fungar munere, donec Gadatam hunc Assyrii dominum fecero.

Hujusmodi quædam illi dum seriò inter se jocarentur, intereà Cyaxares augustè ornatus prodiit, inque Medico folio confedit. Cùmque jam convenissent omnes quos oportebat, et silentio factum esset, Cyaxares in hunc modum locutus est, Quia præsens, focii, et Cyro major natu sum, par fortassis est me priore loco verba facere. Equidem arbitror, ait, nunc tempus esse, ut de eo primùm disseramus, utrum adhuc commodum esse videatur, bellum geri, an copias jam dimitti: itaque de hoc ipso dicat aliquis sententiam suam. Tum primus Hircanius dixit, Equidem nescio, focii, num verbis sit opus, ubi res ipsæ quod optimum est demonstrant. Omnes enim intelligimus, plus hostibus detrimenti nos adferre, dum unà manemus, quàm ipsi accipiamus: quo verò tempore alii ab aliis sejuncti eramus, agebant illi nobiscum, prout ipsis jucundissimum, nobis sanè gravissimum erat. Post hunc Cadusius, Nos autem quid dicamus, ait, de eo, ut domum hinc profecti separatim singuli vivamus, cùm nè militantibus quidem, ut adparet, conducatur sejunctionem fieri? Nimirum nos, cùm non magno temporis spatio seorsum à copiis universis militarem, pœnas dedimus, quemadmodum et ipsi nôstis. Post hunc Artabazus, qui se cognatum Cyri aliquando dixerat, hæc protulit, Ego verò, ait, hæstenùs, Cyaxares, ab his qui ante me dixere dissentio: aiunt nempe hi oportere nos hic manentes in expeditione versari; ego autem dico me, domi cùm essem, in expeditione versatum esse. Nam sæpè ad vim arcendam adcurreram, cùm res nostræ *ferrentur et agerentur*; atque etiam de castellis nostris, uti quibus insidiæ fruerentur, sæpè negotium mihi exhibitum est, cùm et metuerem et in præsidio essem; atque hæc meo sumptu faciebam; nunc castella eorum teneo, et ipsos non metuo, et de iis quæ hostium sunt tum epulor tum bibo. Itaque tanquam si vita domestica militia sit; hæc verò militaria, feriæ, conventum hunc equidem, ait, celebrem minimè dimittendum arbitror. Post hunc Gobryas ait, Ego verò, focii, hæstenùs Cyri dextram laudo: nihil enim eorum non præstitit, quæ promisit; at si ex hæc regione discesserit, manifestum est, Assyrium quietem habiturum, nec pœnas earum injuriarum quas vobis inferre conatus est, nec illorum quæ in me patravit, luiturum: ego autem vicissim ei pœnas iterum dabo, quòd vestræ amicitia me adjunxerim.

Post omnes hos Cyrus inquit, “ Nec ego sum, viri, nescius futurum, “ ut si copias dimittamus, nostræ quidem imbecilliores reddantur, ho- “ stium verò res rursùm incremento augeantur. Nam quibuscumque “ ipsorum arma sunt adempta, ii celeriter alia facturi sunt: quicumque “ spoliati sunt equis, celeriter alios *sibi* de integro comparabunt: pro “ interfectis alii pubescent et *iis* succedent: adeò ut minimè mirum “ *videri debeat*, si celeriter nobis rursùm negotia faceffere poterunt. Cur “ igitur ego Cyaxari, ut de copiarum dimissione ad vos referret, auctor “ fui? ”

“ fui? Nempe quia quod futurum est metuo. Video enim adversarios
 “ nobis *eos* adventare, cum quibus nos, hoc si modo in expeditione
 “ versamur, dimicare non poterimus. Nam hyems utique adpetit, ac
 “ tamen si tecta nos habeamus, non tamen equis *ea*, non ministris, non
 “ militum vulgo *suppetunt*; sine quibus bellum *hosti* facere non poterimus:
 “ commeatus autem, iis in locis in quæ nos venimus, à nobismet
 “ absumptus est; quo non accessimus, nostri metu in munitiones sub-
 “ vexerunt *hostes*: aded ut ii hunc habeant, nos capere non possimus.
 “ Quis ergo tam fortis, quisve tam robustus, ut adversus famem et frigus
 “ pugnando bellum gerere possit? Quapropter si hoc modo militaturi
 “ sumus, aio nos ultrò dimittere potius exercitum debere, quàm invitos
 “ à difficultate rerum profligari. Sin *hæc* in militiâ perseverare volu-
 “ mus, sic nobis agendum esse censeo, ut quàm celerrimè loca munita
 “ quàm plurima hostibus adimere conemur, ac nobismet quàm plurima
 “ munire: nam si ità fiat, commeatûs majorem habituri sunt copiam,
 “ qui majorem rapere copiam et recondere poterint; et obsidebuntur,
 “ qui fuerint *ex alterutris* inferiores. Jam verò nihil inter nos et in
 “ mari navigantes discriminis est: quippe navigant illi quidem semper;
 “ sed nihilo magis partem *maris jam* navigatam sibi propriam relin-
 “ quunt, quàm quæ ipsis enavigata non est. At si castella nobis acces-
 “ serint, ab hostibus ea regionem alienabunt, nobisque omnia magis
 “ erunt in tranquillo. Quod verò nonnulli vestrùm fortasse metuerint,
 “ nè procul à patrio *solo* collocentur in prædidiis, id minimè vobis for-
 “ midandum est. Nos enim qui sic *quoque* domo peregrinantes absumus;
 “ loca nos hostibus proxima custodituros vobis recipiemus: vos Assyriæ
 “ loca vobismet finitima possidete et colite. Nam si nos ea, quæ ab ipsis
 “ prope absunt tueri custodiendi poterimus, altâ vos in pace, qui loca
 “ possidete procul ab ipsis *diffita*, victuri estis: neque enim, ut arbi-
 “ tror, neglectis malis sibi proximis, insidiari vobis procul remotis po-
 “ terunt.”

Hæc ubi dicta fuerunt, cum alii omnes surgentes in ea operas suas
 et *studia* promptis se animis collaturos aiebant, tum etiam Cyaxares.
 Gadatas verò et Gobryas munitionem uterque se exstructuros aiebant,
 si potestatem ejus sibi facerent socii; ut etiam illæ sociis essent ami-
 cæ. Cyrus ergò, cum videret omnes animis esse promptis ad ea om-
 nia quæ dixisset facienda, tandem ait, Quod si igitur perficere, quæ-
 cunque dicimus conficienda esse, volumus, quam primùm machinas
 parari necesse est ad muros hostium demolandos, et fabros qui mun-
 itiones nobis excitent. Tum verò Cyaxares machinam se fabricaturum
 et suppeditaturum pollicitus est, aliam Gadatas et Gobryas, aliam Ti-
 granes; aliam Cyrus ipse curaturum se uti conficeret aiebat. His de-
 cretis, machinarum structores conquirebant, et adparabant singuli quæ
 ad machinas requirerentur; nonnullos etiam *operi* præficiant, qui ad
 hæc curanda maximè viderentur esse idonei.

Cyrus verò, quod animadverteret hæc sine morâ perfectam non iri,
 eo loco castra metatus est, quem putabat saluberrimum esse, et propter
 illa quæ advehi oporteret, accessu facillimum; et quæcunque munitione
 adhuc indigebant, sic perficiebat, ut quovis tempore qui remanerent,
 in tuto essent, quamvis cum *exercitûs* robore aliquando castris motis
 longiùs *ipse caterique ab iis* abscederent. Præterea, interrogans eos,
 quos regionem maximè cognitam haberé putabat, quibus ex locis exer-
 citus plurimum emolumentum capere posset, *sua* semper pabulatum

eduxit, tum ut res exercitui necessarias maximâ copiâ pararet, tum ut rectius valerent et robusti essent, itineribus exercitati, tum etiam ut inter ducendum ordinis servandi recordarentur. His in rebus Cyrus erat occupatus:

Et Babylone verò transfuga & captivi narrabant, Assyrium multa auri argentique talenta secum ferentem opesque alias et omnis generis ornamenta, in Lydiam esse profectum. Quamobrem militum vulgus suspicabatur, adductum metu jam pecunias eum *alibi deponendas ex regione sua* clam exportasse: Cyrus verò, qui hominem intelligeret eâ de causâ discessisse, ut si quam posset adversariorum sibi manum conflaret, et ipse presentî se animo parabat, tanquam prælium adhuc ineundum esset: explebat quoque Persarum equitatum, partim à captivis, partim ab amicis acceptis equis: nam hæc ab omnibus accipiebat, neque rejiciebat eorum quidquam, sive quis arma *ipso* elegantia daret, seu equum. Præterea currus parabat cum de iis quos ceperat, tum undecunque poterat. Ac currum quidem rationem superiori tempore Troie usitatum, & aurigam, quâ hodieque Cyrenai utuntur, sustulit & *abrogavit*: nam superiori tempore Medi & Syri & Arabes & omnes Asiatici curribus sic utebantur ut nunc Cyrenai. Existimavit autem Cyrus, partem exercitus eam quam esse præstantissimam sit verisimile, cum fortissimi *quique* sint in curribus, velut in vicem explere, neque magnum aliquod ad victoriam momentum adferre. Nam trecenti currus pugnantes quidem suppeditant trecentos, equis hi mille ducentis utuntur; iis præterea aurigæ sunt, uti par est, quibus *illi* optimi in exercitu maximè fidunt, ad trecentos: at hi sunt ii qui nihil proflus hostibus detrimenti adferunt. Hanc igitur curruum *agendorum* rationem sustulit; proque eâ bello aptos urrus instruxit, & rotis firmis, ut nè facilè comminuerentur, & axibus ængis: quippe minis everti solent omnia quæ lata sunt: fellam verò aurigis struxit, veluti turrim, ex lignis firmis; atque harum *fellarum* altitudo usque ad aurigæ cubitos pertingebat, ut equi supra fellas habenis regi possent; aurigæ verò *ipso* totos, exceptis oculis, lorice armavit. Præterea falces ferreas duum ferè cubitorum ad axes ab utràque rotarum parte adposuit, & alias infra sub axem, quæ terram respicerent; tanquam his in adversos cum curribus impetum facturis. Atque ut Cyrus id temporis hæc instituit, sic etiam hæc tempestate curribus *hisce* utuntur ii qui regis in ditione degunt. Habebat etiam permultas camelos tam ab amicis collectas, tum omnes *illas*, quæ captæ fuerant, congregatas. Et hæc quidem ita peragebantur:

Cum autem in Lydiam speculatorem quendam mittere vellet, ac quid rerum Assyrius ageret cognoscere, visus ei fuit idoneus, qui eò hanc ad rem prolicisceretur, illius formosæ fœminæ custos, Araspas. Nam huic Araspæ hujusmodi quiddam evenerat; cum mulieris *ejus* amore captus esset, coactus est eam adpellare de consuetudine. At negabat illa quidem, viroque *suo* lida erat, tameti abesset: (quippe vehementer eum amabat) non tamen Araspam apud Cyrum accusabat, amicos inter se committere verita. Sed ubi Araspas existimans has momentum aliquod ad ea, quæ volebat, consequenda adlaturas, mulieri minis intendisset, ni libens faceret, invitam esse facturam; tum verò mulier, ut quæ vim verita fuerit, *rem* non amplius occultat, sed ad Cyrum eunuchum mittit, eique mandat ut exponat omnia. Is autem ubi rem audivit, edito risu de homine qui ab amore se *nuper* in victum dixisset, Artabazum cum eunucho mittit, et Araspæ dicere jubet,

bet, vim quidem tali scœminæ adferri non debere, quo minùs autem persuadeat, si posset, non se vetare. Et Artabazus, cùm ad Araspam venisset, conviciis eum proscindebat, cùm mulierem illam depositum adpellans, tum ipsi impietatem, injustitiam, incontinentiam obijciens: adèd ut Araspas quidem præ dolore multas profunderet lacrimas, pudore opprimeretur, atque etiam metu exanimaretur, nè quid ipsi gravius à Cyro accideret.

Cyrus igitur hæc ubi cognovisset, arcessivit eum, et solus cum solo locutus est, Video te, inquit, Araspa, metuere me, et maximo pudore adfici. Verùm de his desiste; nam audio equidem deos etiam ab amore victos fuisse, et non ignoro, qualia ab amore iis etiam hominibus, qui prudentes admodùm viderentur, acciderint: atque etiam ipse de meipso animadverti ità me continentem non esse, ut si cum formosis unà sim, mihi neglectui sint. Quin hujus ego tibi rei sum auctor; quippe qui te cum illà re inexpugnabili concluderim. Et Araspas sermonem suscipiens, Enimverò tu Cyre, inquit, in his etiam sic te geris, ut in aliis; qui et clemens sis et delictis humanis ignoscas: me verò cæteri homines mœrore obruunt. Nam ex quo rumor de calamitate meâ vulgatus est, inimici mihi insultant; amici me convenientes, ut è medio me proripiam, consulunt; nè quid à te mihi accidat, ut qui magnum quoddam scelus admiserim. Et Cyrus, Atqui certò scias, inquit, Araspa, posse te per hanc *hominum de te* opinionem admodùm gratam mihi rem facere, et sociis utilitates maximas adferre. Utinam verò fiat, inquit Araspas, aliquà ut in re tibi rursùs opportunè commodem. Quòd si ergo volueris, ait, simulare quasi me fugias, atque ad hostes transire, arbitror fore ut ab hostibus tibi fides habeatur. Profectò, inquit Araspas, scio futurum equidem, ut etiam per amicos rumor excitetur, quasi te fugerim. Itaque nobis redires, ait, rebus omnibus hostium cognitis: quin etiam arbitror ità tibi fidem habituros, ut et rationum et consiliorum *suorum* te participem facturi sint; adèd ut nihil latere te possit eorum omnium quæ nos, scire cupimus. Proficiscar igitur nunc jam, inquit Araspas: nam scire debes, etiam hoc unum fidei argumentum fore, quod effugisse videbor, càm jam tibi supplicium daturus essem. An & formosam, inquit, Panthéam relinquere poteris? Duæ mihi nimirum, Cyre, ait, certè sunt animæ. Hanc philosophiam didici modò apud improbum illum sophistam, Amorem. Nam una sanè si esset anima, non et bona simul esset et mala, neque res simul honestas et turpes amaret, neque simul eadem et vellet et nollet facere: sed manifestum est, duas esse animas, et ubi quidem penes *animam* bonam imperium est, honestæ conficiuntur res; ubi verò penes malam, res suscipiuntur turpes. Nunc, quia te socium *et adjutorem* nacta est, anima bona viribus, et longè quidem, superior est. Quòd si ergo, inquit Cyrus, tibi quoque hoc iter instituendum videtur, sic erit agendum, ut apud illos etiam majorem habeas fidem: *nimirum* eis enuntiato quæ à nobis gerantur, et *quidem* sic enuntiato, ut quæ abs te dicentur, maximo sint ipsi impedimento ad ea quæ facere voluerint. Fuerit autem impedimento, si nos dixeris adparatum facere, ut alicubi agrum ipsorum invadamus: nam si hæc audient, minùs *collatis* viribus universis in unum se congregabunt locum, metuente quolibet domesticis etiam rebus. Maneto etiam, inquit, apud ipsos quàm diutissimè: nam maximè nobis opportunum fuerit ea rescire quæ faciant, ubi proximè à nobis aberunt. Iis porrò sis auctor, ut aciem, quocunque modo fuerit optimum, instru-

ante; cùm enim tu discefferis, qui nôsse ipforum quomodo acies structa sit videbere, necesse erit ut eandem ordinum rationem retineant: nam verebuntur aciem mutare; ac si quo alio modo eam sunt mutaturi, subitò perturbabuntur. Et hoc quidem modo digressus Araspas, sumptis secum fidissimis famulis, et ad quosdam prolatis iis, quæ ad negotium *conficiendum* profutura putabat, discessit:

Panthéa verò, cùm discessisse Araspam sensisset, ad Cyrum misit qui diceret, Nè tibi molestum sit, Cyre, quod Araspas ad hostes transferit; nam si potestatem mihi feceris ad maritum mittendi meum, recipio tibi, venturum amicum longè tibi Araspâ fideliozem; atque etiã scio futurum, ut tibi cum quantis maximis poterit copiis adsit. Etenim hujus quidem regis, qui modò imperat, pater ei amicus erat: at is qui jam rerum potitur etiã conatus est aliquando me ac maritum meum divellere: quamobrem fat scio, cùm eum insolenter injurium *esse* existimet, libenter ad virum talem, qualis tu es, discefferit. Hæc ubi Cyrus audisset, *ei* mandat ut ad maritum mittat: quod quidem illa fecit. Cùm verò ab uxore signa cognovisset Abradates, atque etiã animadverteret, qui cæterarum rerum status esset, libens ad Cyrum cum duobus circiter equorum millibus profectus est. Ad Persarum verò speculatores ubi pervenisset, mittit ad Cyrum, et quisnam esset significat. Cyrus statim deduci hominem ad uxorem jubet. Cùm autem hæc et Abradates se mutudò vidissent, *ipsi* inter se complexi sunt, uti par erat, ex insperato. Deinde Panthéa Cyri sanctitatem, temperantiam et commiserationem erga se commemorat. Quibus Abradates auditis ait, Quid igitur faciam, Panthéa, quo gratiam Cyro cùm tuo tum meo nomine referam? Quid aliud, inquit Panthéa, quàm ut perinde erga ipsum te gerere coneris, atque se ipse erga te gessit?

Post hæc ad Cyrum venit Abradates; eumque ubi conspexit, prehensâ ipsius dextrâ, Pro iis, ait, beneficiis, Cyre, quibus nos adfecisti, non habeo quod dicam majus, quàm quod amicum me tibi, et ministrum, et socium trado: et quacunque in re strenuam te navare operam viderim, in eâ conabor operam tibi meam exhibere quàm potero præclarissimam. Et Cyrus, Ego verò accipio, inquit; ac nunc te quidem dimitto, ut cum uxore cœnes; deinceps autem tibi etiã meo, cum tuis ac meis amicis, tabernaculo utendum erit.

Secundùm hæc cùm Cyrum Abradates videret falcatorum curruum, ac tum equorum tum equitum thoracatorum studio teneri, operam dabat, ut ex equestribus copiis suis ad centum ei currus conficeret, similes ipsius curribus; ac seipsum etiã parabat ut in curru dux eorum esset. Junxit autem currum suum *itã, ut* è temonibus quatuor et equis octo *constaret*: uxor verò ejus Panthéa de facultatibus ipsius loricam ei auream, et auream galeam confecit, itémque brachiorum tegumenta; equos autem curru junctos, totos æreis tegumentis instruxit. In his quidem conficiendis occupatus erat Abradates. Cyrus autem currum ejus cum temonibus quatuor intuitus, animadvertit fieri posse currum etiã octo temonum, ut octo boum jugis machinarum infima veheretur structura: et aberat hic *currus* cum rotis à terrâ tribus ulnis. Hujusmodi turres si cum ordinibus sequerentur, videbantur ei et phalangi suæ magno fore adjumento, et hostium aciei magno damno. Etiã structuris in hisce tum circuitus fecit tum propugnacula; et in turrim quamlibet viginti viros imposuit.

Postea verò quàm omnia, quæ ad currus pertinebant, ipsi essent confecta,

fecta, periculum vecturæ fecit; et multò facilius octò illa juga turrim cum *impositis* in eam militibus trahebant, quàm unum jugum id omne ferret, quod ei ex impedimentis imponebatur. Nam jugo impedimentorum onus, *quod ferè talenta quinque ac viginti æquabat*, imponi solebat; at cùm in turri materia tragicæ scenæ crassitudinem haberet, et viri essent viginti et arma, fiebat ut hæc in unumquodque jugum oneris minus *plausiro vehendi*, quàm talenta quindecim, conficerent. Postquam animadvertit facilem hanc esse vehendi rationem, parabat sese ut turres unà cum exercitu duceret; quippe qui in bello captationem conditionis potioris existimaret et salutis, et justitiæ, et prosperitatis esse *plenam*.

Id temporis etiam illi venêre, qui pecuniam ab Indo adferebant; ac ei renuntiârunt, Indum talia *quædam ipsi* mandata ad eum perferenda dedisse. "Gratum mihi est, Cyre, te mihi significasse, quibus tibi rebus opus esset; atque mihi tecum hospitii jus esse volo, et pecunias tibi mitto: quòd si aliis tibi sit opus, mitte qui *ad te* ferant. Præterea mandatum est iis, qui à me *ad te veniunt*, ut quicquid tu ius feris faciant." *Quæ* cùm audisset Cyrus, Præcipio igitur, ait, ut vestrùm alii iis in tabernaculis hîc remanentes in quæ vos recepistis, harum pecuniarum custodes sint, et quo ipso modo jucundissimum sit vitam degant; tres autem vestrùm ad hostes profecti, quasi *adsint* ab Indo societatis ineundæ gratiâ, et edocti illic omnia, quæ dicant faciântque, quamprimùm et mihi et Indo renuntient: atque in his si mihi egregiam operam navabitis, majores etiam hoc nomine vobis habebò gratias, quàm quòd pecunias adtuleritis. Etenim speculatores servis similes nihil aliud quod sciant renuntiare possunt, quàm quæ nota sunt universis: at ejusmodi viri quales vos estis, sæpenumerò etiam consilia perdiscunt. Quæ cùm Indi libenter audissent et hospitio tunc à Cyro liberaliter accepti fuissent, paratis compositisque rebus suis, postridiè proficiscebantur, sanctè polliciti se, ubi de hostibus quantum maximè liceret, didicissent, quàm fieri posset celerrimè redituros.

Cyrus autem cùm alia parabat ad pugnam magnificè, ut erat sanè vir talis, qui nihil exiguum gerere cogitaret, tum non solùm ea curabat, quæ focii censuissent, sed etiam contentionem inter amicos mutuam excitabat, ut eorum singuli armati pulcherrimè et equitandi, et jaculandi, et sagittandi peritissimi, laborumque patientissimi conspicerentur. Atque hæc effecit, tum ad venationes eos educendo, tum præstantissimos ubique *præmiis* et honoribus ornando: quin et præfectos eos, quos videret studiosè operam dare, ut milites ipsorum quàm optimi essent, partim collaudando exacuebat, partim eis gratificando quacunque in re posset. Quòd si rem sacram aliquando faceret festumve diem ageret, tum quoque eorum omnium, quæ homines belli causâ exercent, certamina instituebat et præmia victoribus magnificè largiebatur; multaque *adèò jam* erat in exercitu hilaritas.

Erant autem Cyro perfecta jam propemodùm omnia, quibus in expeditione uti volebat, extra machinas. Etenim Persicorum equitum numerus ad decem millia plenè jam excreverat; et falcati currus, quos ipse paraverat, centenarium jam numerum explebant; ii etiam, quos Abradates ille Susius Cyri curribus similes parandos susceperat, centum alios plenè efficiebant. Etiam Cyaxari Cyrus auctor fuerat, ut currus Medicos ad eundem modum ex Trojanâ Lybicâque curruum formâ immutaret; qui et ipsi erant omnino ad centenos numero alios. Præterea delecti;

delecti erant pro camelis milites, in singulas duo sagittarii. Et maxima quidem pars exercitus hoc erat animo, quasi qui omnino jam vicissent, et *quasi* hostium adparatus nullius essent momenti :

Cum autem, illis sic adfectis, Indi ab hostibus rediissent, quos Cyrus speculandi causam miserat, ac dicerent, Cræsum electum esse ducem et imperatorem omnium hostium; et decretum, ut omnes reges focii, suis quisque cum copiis universis, adessent; ut maximam pecunie summam conferrent, eamque impenderent ad milites conducendos, quoscunque possent, et ad danda munera, quibus oporteret: præterea conductos jam permultos esse Thracas machærophoros, Ægyptios navigiis advehi; atque *hos* aiebant esse numero ad centum viginti mille, cum scutis ad pedes usque pertinentibus, hastisque magnis, (quales etiam nunc habent) et copidibus: Cypriorum quoque copias navigiis advehi, jamque adesse Cilicas omnes et Phrygas utrosque, et Lycaonas, et Paphlagonas, et Cappadocas, et Arabas, et Phœnicas, et cum Babylonio rege Assyrios; Iones etiam et Æolenses, propèque Græcos omnes Asiam incolentes Cræsum sequi coactos esse: Cræsum porro societatis ineunda causam legatos etiam Lacedæmonem misisse; exercitum *ipsum* propter Pæctolum amnem cogi, ac progressuros *deinde* eos ad Thybarra venturos, (ubi nunc quoque barbari Syriæ inferioris incolæ, qui sub regis imperio sunt, cogi solent) omnibusque denuntiatum esse, ut res venales eò conferrent: eadem propè captivi etiam dicebant: (dabat enim operam Cyrus, ut caperentur *aliqui*, de quibus nonnihil exquirere posset; atque etiam mittebat speculatores fervorum specie, tanquam si transfagæ essent.) Hæc igitur cum Cyri exercitus audisset, et sollicitus esse quisque cœpit, uti consentaneum erat, et lento magis incedebant gradu, quam consuevisent; magna quoque pars eorum non admodum hilaris cernebatur: præterea in circulis congregabantur, et omnia plena erant se mutuò interrogantium de his rebus, et colloquentium. Cyrus autem, ubi metum pervagari exercitum animadvertit, tum copiarum præfectos convocat, tum eos omnes, qui si dejectis essent animis, damnum; si alacribus, utilitatem adlaturi viderentur. Prædixit etiam ministris, ut si quis alius quoque ex armatis adflare vellet, orationem auditurus, ne prohiberent. Ubi convenissent, in hæc sententiam locutus est:

“ Convocavi ego vos, focii, quia nonnullos vestrum video, postea-
 “ quam ab hostibus venere nuntii, similes admodum hominibus esse
 “ perterritis. Equidem miror, quenquam vestrum formidine corrip-
 “ quia dicantur hostes colligi; quod verò multò majore numero nos
 “ jam collecti sumus, quam id temporis, cum eos vinceremus, et
 “ multò nunc dei ope, quam antea, melius instructi, *adeoque* hæc cum
 “ videatis, non fidentibus *potius* vos esse animis. Dii *immortales*, ait,
 “ quid facturi tandem fuissetis, qui jam metu estis percussi, si qui nun-
 “ tium adtulissent, quæ nunc apud nos, hæc nobis adversa adventare?
 “ et primum audiretis, inquit, eos, qui prius nos vicissent rursum ve-
 “ nire, victoriam in animis habentes, quam aliquando adepti essent;
 “ deinde eos, qui tum et sagittariorum et jaculatorum velitationes fre-
 “ gissent, nunc advenire, aliosque his similes multò plures: præterea
 “ quemadmodum hi tunc armati vicissent pedites, sic nunc equites ipso-
 “ rum instructos ad equites accedere; ac rejectis arcibus et jaculis,
 “ et accepto quemque palto uno *eoque* firmiore, apud animum statuisse
 “ adequitare, ut cominus pugnam ineat; venire item currus, qui non
 “ ita constituendi sint aversi velut ad fugam, sicut prius, sed tum equos
 “ in

" in curribus cataphractos esse, tum aurigas in turribus ligneis stare,
 " quorum partes *corporis* eminentes omnes toricis ac galeis testæ sint;
 " et falces ferreas ad axes aptatas esse, quo et illi statim in adversa-
 " riorum ordines impetum faciant: præter hæc habere ipsos came-
 " los, quibus advehantur, quorum unum *vel* centum equi videre non
 " sustineant; adventare item eos cum turribus, de quibus sint opem
 " laturo suis, et vos ejaculando impedituri, quo minùs in plani-
 " tie dimicetis: hæc igitur si quis vobis nuntiaret hostibus adesse,
 " quid tandem facturi essetis, qui jam in metu estis? quando *adèò*
 " *perturbamini* adlatis nuntiis, Cræsum hostes imperatorem legisse, qui
 " tanto Syris ignavio fuit, ut cum Syri prælio victi fugerent, Cræsus
 " victos esse videns, quibus opem, ut sociis, ferre debbat, fugâ se
 " subduceret. Deinde nuntiatur sanè hostes ipsos se non idoneos *ac paros*
 " arbitrari, qui nobiscum pugnent, sed alios conducere, quasi pro eis
 " meliùs illi præliaturi sint, quàm ipsimet. Si quibus tamen hæc ità
 " cum se habeant terribilia videntur esse, nostra verò frivola, hos
 " equidem aio, viri, ad hostes ablegandos esse: nam multò magis nobis
 " profuerint, si cum illis sint, quàm si nobis adsint."

Hæc ubi Cyrus dixisset, Chryfantas ille Persa surrexit, et in hunc
 modum loquutus est: Nè tibi, Cyre, mirum sit, quosdam auditis hisce,
 quæ nuntiantur, tristes visos esse: quippe non propter metum sic ad-
 feci fuere, sed propter indignationem: perinde ac, inquit, si aliquibus
 jam et prandre cupientibus et existimantibus id futurum, opus aliquod
 denuntietur, quod necessè sit ante prandium absolvi, neminem, opinor,
 hoc audito delectatum iri: sic et nos quidem, qui fore jam putabamus
 ut opes consequeremur, posteaquam audivimus restare quoddam opus
 quod absolvendum sit, vultus *nostros* contraximus, non qui metu percel-
 leremur, sed illud etiam vellemus effectum esse. Verùm enim verò quia
 non de Syriâ solùm dimicabimus, ubi magna est frumenti copia, et
 pecudes et palmæ frugifera, sed etiam de Lydiâ, in qua vini, sicorum, olei
 magna est copia, et quam mare adluit, quo bona plura, quàm quis-
 quam viderit, advehuntur: hæc, inquit, cogitantes, non *jam* ampliùs
 indignamur, sed quàm maximè confirmatis animis fumus, ut quam pri-
 mùm etiam istis Lydiæ bonis fruamur. In hunc ille modum loquutus
 est: socii autem universi sermone delectati sunt *eùmque* probârunt.

Et Cyrus, Equidem, ait, arbitror quàm celerrimè adversus eos per-
 gendum esse; ut primùm ipsos *èò* veniendo antevertamus, *si* quidem po-
 terimus, ubi com meatum colligunt: deinde quanto celerius iverimus,
 tanto pauciora eis adesse, plura abesse inveniemus. Equidem ità cen-
 seo: quod si quis vel tutius vel faciliùs *aliquid* aliâ ratione *facturos* nos
 sentit, *janè* id doceat. Cum autem multi in eandem sententiam con-
 currentes dicerent, necessarium esse ut quàm celerrimè in hostes perge-
 rent, ac nemo contradiceret, tum verò Cyrus hujusmodi orationem est
 orsus:

" Jam dudum, socii, tum animi, tum corpora, tum arma quibus
 " utendum erit, ope dei nobis parata sunt: nunc verò com meatus
 " ad iter comportandus est, et nobis ipsis et quibuscunque utimur
 " quadrupedibus, *isque* non minor quàm viginti dierum. Etenim con-
 " siderando reperio, pluriùm quàm quindecim dierum fore viam, in
 " qua nihil com meatûs inveniemus: nam avecta sunt, partim à nobis
 " partim ab hostibus, quæcunque potuerunt. Quamobrem cibi quan-
 " tum satis sit nobis comparandum est; (nam absque hoc nec præliari.

" nec

nec vivere possimus) et vini tantum habere quemvis oportet, quantum
 satis fuerit ad consuefaciendum nos ut aquam bibamus: nam magna
 viæ pars vino caret, in quam si vel plurimum vini comportemus,
 non tamen *illud* suffecerit. Quare nè, si subito vinum nos deficiat,
 in morbos incidamus, sic faciendum erit: ad cibum jam statim
 aquam bibere incipiamus: nam hoc si jam fecerimus, mutationem
 non magnam sentiemus. Etenim quicumque potentâ vescitur, is sem-
 per mazam aquâ mistam; qui pane vescitur, aquâ subactum panem,
 comedit. Quin et elixa omnia plurimâ cum aquâ parantur. Post
 cibum verò si vini potus accedat, nihilo deterius habens animus ad-
 quiescet. Deinde de illo etiam, quod à cenâ sumitur, detrudere
 oportebit *aliquid*, donec imprudentes *quodammodo* aquæ potiores evada-
 mus. Nam quæ mutatio paulatim declinando fit, ea facit ut quæ-
 libet natura mutationes ferat: id quod deus ipse nos docet, qui pau-
 latim ab hyeme nos ad perferendum vehementes calores abducit, et
 ab æstu ad acrem hyemem: quem imitando pervenire ad id, quod
 necesse est, *jam* ante consuefacti debemus. Quin et fragulorum pon-
 dus in res necessarias infumite: necessaria enim si supersint, non
 erunt inutilia; at fragulis si carueritis, nè metuatis quin suaviter
 dormituri sitis; sin minùs, me culpate. Vestis verò cui adsit abun-
 dantior, permultùm et rectè valenti et ægrotanti prodest. Obsonia
 comportanda sunt, quæcunque maximè acida, et acria, et falsa
 fuerint, nam hæc ad cibum invitant et quàm diutissimè sufficiunt.
 Posteaquam verò ad integra *loca* pervenerimus, ubi consentaneum est
 frumentum nos jam *tandem* capturos; jam inde manuales molæ pa-
 randæ erunt, quibus panem conficiamus: nam id ex illis instru-
 mentis, quibus sit panis, levissimum est. Præterèa comparari oportet
 etiam illa, quibus homines infirmæ valetudinis indigent: nam
 horum moles est perexigua, et si talis fortuna fit, *eis* maximè opus
 erit. Oportet etiam habere lora: nam plurima tum hominibus tum
 equis loris adligata sunt; quibus attritis et fractis cessare necesse est,
 nisi vincula quis habeat. Quicumque autem et palturn polire didicit,
ei utile fuerit ascia non oblivisci. Profuerit etiam limam ferre:
 nam qui hastam acuit, is animum quoque præterèa nonnihilo exacuit.
 Inest enim *hic* pudor quidam, eum ignavum esse, qui hastam acuit.
 Oportet autem lignorum etiam habere copiam et curribus et plaustris:
 nam multis in negotiis *et operibus*, necesse est multa quoque deficere.
 Præterèa habere oportet instrumenta maximè necessaria ad hæc omnia;
 non enim ubique adsunt opifices: quod autem in diem satis fuerit,
 ad id efficiendum pauci quidam non sufficiunt. Oportet etiam sarcu-
 lum et ligonem in curru quovis habere, et in *jumento* dossuario do-
 labram et falcem; nam hæc et cuique privatim usui sunt, et pub-
 licè frequentur utilitate adferunt. Et quibus quidem ad cibos
 opus est, de iis vos duces militum gravis armaturæ illos interrogate,
 qui vobis parent: non enim prætermittendum est quidquam horum,
 quò quis indigere poterit; nam eorum indigi nos erimus. Quæ-
 cunque verò jumenta habere jubeo, vos impedimentorum præfecti
 inquirete, et qui non habet, hunc ad parandum *ea* cogite. Vos
 autem, qui vias *exercitui* sternentibus præestis, habetis à me descriptos
 eos qui ex jaculatoribus, et sagittariis, et funditoribus rejehti sunt:
 hos itaque cogere oportet, ex jaculatoribus quidem qui sunt rejehti,
 ut sumptâ securi lignum ad secandum aptâ militent; qui ex sagit-

tariis, ligone; qui ex funditoribus, sarculo: hos porrò iis instructos
 cogere oportet, ante plaustra turmatim incedere, ut si quid opus sit mu-
 niendâ viâ, statim opus adgrediamini; et ipse sciam, si mihi aliquo-
 rum opera necessaria sit, unde ad usum meum mihi sumendi sint.
 Ducam verò *nobiscum* et fabros ærarios militaris ætatis, et fabros lig-
 narios, et futores, cum instrumentis suis; ut quacunq̃ue in re hujus-
 modi etiam artificiiſ opus sit in exercitu, nihil deficiat. Et hi qui-
 dem ab armatorum *militum* ordinibus erunt soluti, quæ autem sciunt,
 mercede ei ministrantes qui velit, erunt in constituto loco. Quodd
 si quis etiam mercator sequi *castra* voluerit, ut aliquid vendat, is il-
 lorum dierum, quos antè significavimus, comeatum habere debet:
 sin aliquid vendere deprehendatur, omnibus spoliabitur. Posteaquam
 verò dies hi præterierint, quo pacto volet, vendet: et quisquis è
 mercatoribus quàm maximè rerum venalium forum augere videbi-
 tur, is et à fociis, et à me munera et honores consequetur. Quod si
 quis existimat, pecuniâ sibi ad coëmptionem rerum opus esse, is illis
 quibus notus est, quique spondeant futurum, ut cum exercitu profi-
 ciscatur, adductis, quam nos habemus accipiat. Atque hæc quidem
 prædico: si quis verò aliud quidpiam, quod factò sit opus, perspicit,
 mihi significet. At vos quidem *hinc* digressi vasa colligite: ego pro-
 fectionis causâ rem sacram faciam; cum verò res divinæ rectè se
 habebunt, signum dabimus. Debent autem adesse omnes cum iis
 quæ prædicta sunt, ad locum constitutum, apud duces suos. Vos
 verò, duces, ubi suum quisque ordinem instruxeritis, ad me conve-
 nietis omnes, ut suos singuli locos percipiatis."

His illi auditis, *ad iter* sarcinis compositis se comparabant: *Cyrus*
 verò rei divinæ dabat operam. Ubi verò sacrificia benè se habue-
 runt, cum exercitu progredi cœpit: ac primo quidem die metatus est
 castra loco, quàm potuit, proximo, ut si quis alicujus rei esset obli-
 tus, eam quæreret, et si quis esse sibi aliquâ opus animadverteret, eam
 etiam sibi compararet. Et *Cyaxares* quidem cum tertiâ parte *Me-*
dorum remansit, ut domi solitudo non esset. *Cyrus* quàm celerrimè
 poterat, faciebat iter, equites quidem primo loco constituens, et
 ante hos exploratores et speculatores anteriora semper in loca, quæ
 ad speculandum essent commodissima, præmittens: post hos agebat im-
 pedimenta, multos, ubi quidem planities esset, plaustrorum et impedi-
 mentorum globos faciens: *hos* cum à tergo sequeretur phalanx, si quid
 impedimentorum à tergo relinqueretur, præfecti qui *in ea* inciderent
 curabant, ut in progressu non impedirentur. Ubi verò angustior erat
 via, milites armati receptis in medium impedimentis, hinc et illinc in-
 cedebant; ac si quid impediret, milites ad hæc constituti *in eo* curam
 adhibebant. Plerumque verò sic cohortes iter faciebant, ut apud se *sua*
 haberent impedimenta: omnibus enim qui impedimentis ferendis ope-
 ram dabant imperatum erat, ut quisque propter cohortem suam progre-
 deretur, nisi quid rei necessariæ vetaret. Atque is etiam cui sarcinarum
 vectura curæ erat præibat, signum centurionis sui habens, quod militi-
 bus ejusdem cohortis notum esset: itaque catervatim faciebant iter, et
 vehementer intentus erat quilibet, nè qui suorum à tergo relinqueren-
 tur. Quod cum facerent, necesse non erat ut se mutuo quærerent, et
 omnia præstò magisque salva erant, et ea quibus esset opus citiùs mi-
 lites habebant.

Cæterum speculatores antegressi cum viderentur in planitie videre ho-
 mines

mines, qui et pabulum et ligna fumerent, et adspicerent itidem iumenta, quæ ejusmodi alia portarent atque *interim* pascerentur; et remotiora loca intuendo, animadvertere sibi viderentur, vel fumum vel pulverem in sublimè ferri; de his omnibus intelligebant, hostium copias alicubi esse in propinquo. Itaque speculatorum præfectus statim quendam mittit, qui Cyro ista nuntiaret. Is autem ubi hæc audiisset, mandavit illis, ut iis ipsis in speculis manerent, ac quicquid semper novi conspicerent, *sibi* renuntiarent: præterea equitum cohortem ulterius misit, mandavitque darent operam ut quosdam illorum qui erant in planitie comprehenderent, quò certius id quod esset cognoscere possent. Ac illi quidem, id quibus negotii datum erat, hoc faciebant; *Cyrus* ipse copias reliquas ibidem disponebat, ut præpararent ea quibus opus esse arbitrabatur, antequam omnino congregerentur. Ac primùm quidem edixit uti pranderent, deinde ut suis in ordinibus manerent ac providerent quod imperaretur. Pransi autem cùm essent, equitum, peditem, curruum duces, atque etiam machinarum, impedimentorum, harmamaxarum præfectos convocavit. Et hi quidem convenerunt: ii verò *interea* qui in planitiem excurrerant, homines comprehensos adducebant. Cùmque à Cyro interrogarentur ii, qui capti erant, aiebant se *hostium* ex castris esse, ac processisse partim pabulatum, partim lignatum, prætergressos primas excubias: etenim propter exercitûs multitudinem rara esse omnia. Et Cyrus his auditis, Quanto, inquit, intervallo hinc exercitus abest? Parafangas ferè duas, aiunt illi. Post hæc eos interrogans Cyrus, An de nobis erat, inquit, apud ipsos aliquis rumor? Erat profectò, inquiunt, et quidem magnus: nimirum vos adventare et prope jam adesse. Quid igitur? ait Cyrus, cùm *id* audirent, an gaudebant? (hoc autem eorum, qui aderant, causâ quærebat.) Non profectò, respondent illi, non sanè gaudebant, sed admodum etiam angebantur. Jam verò, ait Cyrus, quid agunt? Instruuntur, inquiunt; atque in hoc ipso tum heri tum nudius tertius occupati fuerunt. Et quis eos instruit, ait Cyrus? Cræsus ipse, inquiunt, et cum eo Græcus quidam, et alius quidam Medus: hic quidem à vobis venisse transfuga dicebatur. Verùm ô maxime Jupiter, inquit Cyrus, utinam eum capiam, uti cupio.

Secundùm hæc captivos abduci jussit, et ad eos qui aderant, quasi dicturus aliquid, se convertit. *Interea* quidam alius à speculatorum aderat præfecto, qui magnum equitum agmen in planitie conspici dicebat: ac nos quidem, inquit, suspicamur eos provehi studio contemplandi hunc exercitum. Nam ante hanc turmam alii equites ferè triginta celeriter advehuntur, et quidem nos ipsos versùs; fortasse quòd speculam hanc, si quidem possint, occupare velint: nos autem in istâ speculâ tantummodò decem sumus. Et Cyrus nonnullos equites ex iis quos semper circum se habebat, provedos sub *ipsam usque* speculam clam hostibus immotos *ibi* consistere jussit. Ubi verò, ait, decuria nostra speculam deseruerit, tum vos ex *insidiis* exsurgite, eosque invadite, qui speculam conscenderint. Atque ut vos magna illa non lædat turma, egredere tu, inquit, adversus hos, Hystaspa, equitibus mille adsumptis, et in conspectum hostilis agminis adverso agmine prodi. Nequaquam verò persequaris eos usque ad loca *tibi* non perspecta, sed ubi curaveris ut tuæ constanter maneant speculæ, progreditor. Quòd si qui porrectis dextris ad vos advehantur, eos amanter excipite.

Hystaspas itaque discedens arma sumebat; et *Cyri* statim ministrum, quem

quemadmodum imperârat, avehebantur. Illis autem Araspas cum famulis
 cis ipsas etiam speculas occurrit, is qui dudum explorator missus fuerat,
 Susâ mulieris custos. Et Cyrus quidem, eum ut vidit, exiliens de fellâ
 progressus est ei obviam et dextrâ *hominem* excepit: cæteri, qui nihil
horum scirent, re *istâ* erant obtupefacti, ut par est *credi*; donec Cyrus
 ait, Vir ad nos optimus venit, amici. Nam scire jam omnes homines
 hujus oportet facinora. Hic nequè ullâ re tui victus, neque formi-
 dine mei permotus discessit; sed à me missus, ut hostium rebus cognitis
 quo loco essent, certò nobis renuntiaret. Tibi quidem, Araspa, quæ
 sum pollicitus, et meminì et præstabo cum his omnibus. Vos autem
 omnes etiam æquum est, milites, hunc, ut virum fortem, honore pro-
 sequi: nam commodi nostri causâ tum periculo se obtulit, tum *sceleris*,
 quo premebatur, culpam sustinuit. Tum verò Araspam omnes salu-
 tantes amplectebantur, et dextris excipiebant. Cùm autem dixisset
 Cyrus, satis jam istorum esse; Quæ autem scire nos ex re nostrâ fuerit,
 inquit, narra nobis Araspa, neque res hostium præter veritatem exte-
 nua. Nam melius fuerit, *nos* arbitratos majora, *deinde* minora videre,
 quàm auditis minoribus, majora reperire.

Enimverò, inquit Araspas, operam dedi ut rem quàm certissimè cog-
 noscerem: nam præfens unà cum aliis aciem eorum instruxi. Tu igitur,
 inquit Cyrus, non *eorum* modò numerum, verùm etiam aciei rationem
 tenes? Teneo profectò, inquit Araspas, atque *etiam* quo pacto prælium
 inire cogitent. Tu tamen, ait Cyrus, primùm nobis *eorum* multitudi-
 nem summam exponito. Sunt igitur illi, inquit, omnes et pedites et
 equites instructi ad tricenos in altitudinem, exceptis Ægyptiis: occu-
 pant autem hi ferè spatium quadraginta stadiorum: mihi, enim, inquit
 admodum curæ fuit, ut quantum loci occuparent scirem. Ægyptii
 verò, ait Cyrus, quo pacto instructi sint, dicito: aiebas enim, exceptis
 Ægyptiis. Nimirum hos denùm millium præfecti ità instruebant, ut
 quælibet denùm millium acies in centenos esset ab omni parte disposita:
 nam domi quoque sibi hanc ordinum legem esse dicebant. Cræsus sanè
 perquam invitus eis concessit ut hoc modo instruerentur; quippe pha-
 langem suam sic extendere volebat, ut tuùm ultra exercitum quàm lon-
 gissimè porrigeretur. At quamobrem, ait Cyrus, id cupiebat? *Ea*
 profectò *de causâ*, ut exsuperante copias tuas multitudine circumdaret.
 Et Cyrus ait, At viderint isti, nè dum circumdare volunt, *ipsimet* cir-
 cumdentur. Sed enim quæ ex te didicisse *nostram* erat in rem, audivi-
 mus: vobis autem ità, viri, faciendum est: nunc quidem, posteaquam
 hinc abieritis, tum equorum arma, tum vestra inspiciate; (nam sæpe-
 numerò exiguâ re deficiente, et vir, et equus, et currus inutilis red-
 datur) cras autem manè, dum sacram ego rem peragam, primum et
 viris et equis vescendum erit, ut quidquid fieri semper opportunum
 fuerit, nihil nobis desit quo minùs id conficiamus: deinde tu, inquit,
 Araspa, cornu dextrum tene, uti nunc tenes, ac cæteri *itidem* denùm
 millium præfecti *servate* quem nunc locum obtinetis; nam ubi prope
 adest certamen cùm sit conferendum, non juncti jam equi ullo in curru
 commodè mutari possunt. Denuntiate verò cohortium præfectis et
 ductoribus manipulorum, ut in phalange consistant, singulis manipulis
 densis ad duos. Erant autem *isti* manipuli singuli *militum* viginti qua-
 tuor.

Et quidam è denùm millium præfectis, An videmur tibi, Cyre, in-
 quit, si *quidem* in tot ordinati simus, adversùs tam densam phalangem
 suffecturi?

fuffecturi? Et Cyrus, Denfiores quæ sunt phalanges, ait, quàm ut armis ad hoftes poffint pertingere, quid tibi videntur hoftibus adferre damni, fociis quid commodi? Equidem, ait, hos in centenos ordinatos gravis armaturæ milites malle in decies millenos effe difpofitos: nam hoc modo cum pauciffimis dimicarem. At quo militum numero phalangis meæ conftabit altitudo, futurum arbitror, ut tota frenua reddatur, et ad opem mutuò ferendam prompta. Jaculatores quidem poft loricatos difponam, et poft jaculatores, fagittarios. Quis enim eòs in acie primâ conftituat, qui fateantur ipfi nullam fe cominùs pugnam fuftinere poffe? At fi loricatos ante fe *hoftibus* oppofitos habeant, fuftitent: et illi quidem tela vibrando, hi fagittas emittendo fuper omnes ante *collocatos*, hoftibus perniciem facient. Quocunque autem maleficio hoftes quis infestat, eo nimirum omni focios fublevat. Poftremos verò collocabo, qui omnium ultimi vocantur. Nam quemadmodum domus nec fine lapidum lectorum compofitione firmâ, nec abfque iis qui tectum faciunt, ullam ad rem utilis eft, fic neque phalangis vel abfque primis vel abfque ultimis, fi strenui non fuerint, ullus eft ufus. At veftros ordines, uti præcipio, inftruite; ac vos peltatarum præfecti poft hos, *veftros* itidem manipulos difponite; vòsque *præfecti* fagittariorum, itidem poft peltastas. At tu, qui præfectus es ultimis omnium, extremâ efto in acie cum tuis, eifque præcipe, ut quifque fuos refpiciendo obfervet, et officium facientes adhortetur, ignaviores minitabundus acriter increpet: quòd fi quis tergum vertat, prodendi confilio, *eum* morte multet. Eft enim eorum qui principe conftituti funt loco munus, ut fequentes verbis et factis animofos efficiant: vos autem, qui poft omnes eftis collocati, *etiam* metum hoftili majorem ignavis incutere debetis. Ac vos quidem hæc facite. Tu verò Abradata, qui præfectus es iis quibus machinæ curæ funt, fic fac, ut vehicula jugalia, quæ miniftròs ac turres vehunt, quàm proximè phalangem fequantur. Tu, Dauche, qui præfectus es farcinariis *harmamaxis*, poft turres copias ejuſmodi omnes ducito; et miniftri tui vehementer in eos animadvertant, qui *vel* intempeſtivè præcefferint vel à tergo manferint. Tu, Carduche, qui *harmamaxis* mulieres vehentibus es præfectus, poſtremo eas loco poſt impedimenta conſtitue. Nam fi hæc omnia fequantur, et multitudinis opinionem præbebunt, et infidias fruendi facultatem nobis fuppeditabunt, et cogent hoſtes, fi *quidem* circumdare nos velint, ut majorem ambitum faciant: quanto autem majus ſpatium circumdando complectantur, tanto neceſſe eft imbecilliores fiant. At vos quidem ita facite: tu verò Artabaze, et tu Artagerfa, uterque mille pedites, ex his qui vobifcum funt, poſt hos habete. Túque Pharnuche, et tu Afiadata, equites illos mille, quibus præſtis uterque, nè in phalange unâ cum cæteris difponite, fed armis voſmet pone *harmamaxas* feorfum ipſi inftruite: deinde cum ducibus cæteris ad nos accedite. Sic autem paratos vos effe oportet, quaſi primi prælium fitis inituri. Tu quoque illorum qui in camelos funt *impoſiti* præfecte, pone *harmamaxas* locum obtineto; et quidquid Artagerfas imperârît, facito. Vos autem curruum duces, cum fortem duxeritis, cui veſtrâ id forte obvenerit, is ante phalangem fuos centum curru conſtituat: de cæteris curruum centuriis altera quidem ad latus dextri exercitûs procedens, phalangem ad cornu fequatur, ad lævum altera. Sic *adèò* Cyrus *omnes* disponebat:

Abradatas autem Suſorum rex, Ego, Cyre, ait, ultro in me recipio, ut hunc è regione phalangis advertæ locum obtineam, niſi quid aliud

tibi videtur. Et Cyrus hominem admiratus dextrâprehendit, ac Persæ qui cæteris erant in curribus interrogabat, An et vos hæc conceditis? Illis respondentibus, honestum non esse, hæc permittere; rem forte discernendam ipsis proposuit, et Abradatae forte id obvenit, quod ipse in se recipere statuerat, atque adeò Ægyptiis oppositus fuit. Ac tum quidem cum discessissent et curassent ea, de quibus prædixerant, cœnabant, et constitutis excubiis quieti se dabant. Postridiè manè Cyrus rem divinam faciebat: reliquus verò exercitus cum pransus esset ac libasset armabant se et *instruebant* multis et elegantibus tunicis, multis et elegantibus loriceis et galeis: equos etiam frontalibus et pectoralibus armabant: et equitum quidem equos illis armis, quæ femora; curribus verò junctos armis illis, quæ latera tegerent; adeò ut totus exercitus ære fulgeret, et florido vestium punicearum colore niteret.

Erat et Abradatae currus temonum quatuor et equorum octo pereleganter exornatus. Cumque jam thoracem more patrio lineum induere vellet, adfert ei Panthæa galeam auream et tegumenta brachiorum, et armillas latas circum internodia manuum, et purpuream tunicam, ad pedes usque demissam, extremâ in orâ rugatam, et cristam hyacinthino colore tinctam. Hæc illa fecerat, clam viro mensurâ armorum ejus diligenter initâ. Quibus ille conspectis miratus est, et Panthæam interrogavit, Tunc verò, *mea uxor*, ornatu tuo confisso hæc mihi arma confecisti? Non profectò, ait Panthæa, *ornamento* illo, quod maximi pretiæ est: nam tu, si quidem talis etiam aliis videaris, qualis esse mihi videris, maximo mihi fueris ornamento. Hæc dicens armis eum induebat, et quanquam id occultare conaretur, lacrimæ tamen ei per genas manabant.

Abradatas autem jam ante spectatu dignus, posteaquam his armis erat intructus, pulcherrimus adparebat et maximè liberali formâ præditus, quippe qui talis esset etiam à naturâ: cumque ab aurigâ inferiore habenas accepisset, jam se parabat ut in currum ascenderet. Ibi tum Panthæa, secedere jussis omnibus qui aderant, dixit, “ Enimverò, Abradata, si quæ mulier unquam maritum suum pluris quam suam æstimavit animam, agnoscere te arbitror etiam me harum unam esse. Quid ergo necesse est omnia singillatim commemorare? nam factis ea me tibi præstitisse existimo, quæ plus apud te fidei mereantur, quam verba à me nunc prolata. Sed enim tametsi hoc sim erga te animo, quem ipse nôsti, jurata tamen et meum et tuum amorem sanctè testor, malle me tecum, strenuè cum te gesseris, terrâ simul obrui, quam cum infami et ipsam infamem vivere: usque adeò equidém et te et meipsam honestissimis quibusque dignos judicavi. Quin etiam Cyro, meâ sententiâ, magnas quasdam gratias debemus, quòd redactam me ad captivæ fortunam et sibi selectam, nec ut servilis scæminam conditionis, nec ut liberam sub ignominioso nomine possidendam censuerit; sed posteaquam me accepit, tibi tanquam fratris uxorem custodiverit. Præterea, cum Araspas, custos ille meus, ab ipso desiceret, pollicita sum ei, si mihi facultatem ad te mittendi concederet, vereturum te ad ipsum longè Araspâ tum fidiorem tum meliorem.”

Hæc illa proloquuta est: cujus verbis mirificè delectatus Abradatas, et caput ejus tangens, sublatis ad cælum oculis, precatus est; Tu verò, Jupiter maxime, fac ut dignum me Panthæâ maritum, et amicum Cyro dignum ostendam, qui nobis honorem habuit. Hæc loquutus, per fores sellæ curulis in currum ascendit. Et cum inferior auriga, post
ejus

ejus adscensum, sellam *istam* occlusisset, Panthéa, quæ aliâ ratione non posset ampliùs ipsum amplecti, sellam est osculata: et Abradata quidem jam præcedebat currus, atque illa clam eo subsequēbatur, donec conversus Abradatas, eâ conspectâ, dixit, Bono sis animo Panthéa, et salve, et abi jam. Tum deinde eunuchi atque ancillæ receptam eam ad *harmamaxam* deduxerunt, et in lecto compositam tentorio texerunt. Homines verò, tametsi et Abradatas et currus *ejus* pulchrum sanè spectaculum exhiberent, priùs *tamen* eum contemplari non potuère, quàm Panthéa discessisset.

Cùm autem Cyrus ritè rem divinam fecisset, et jam instructus esset exercitus, uti mandârat, speculis aliis ante alias collocatis, duces convocavit, atque hujusmodi verba fecit: “ Dii nobis, amici ac socii, sacrificia *talia* ostendunt, qualia cùm victoriam *nobis* illam priorem largiti sunt: ego verò commonefacere vos eorum volo, quæ si memoriâ teneatis, longè meâ *quidem* sententiâ fitis ad prælium alacriùs accessuri. Nam bellicis in rebus multò magis quàm hostes estis exerciti; multò etiam diutiùs quàm hostes, eodem simul in loco et educati estis et instructi, et victoriâ simul potiti: at ex hostibus multi cum iisdem ipsis victi sunt: qui autem ex utrâque parte prælii nondum interfuerunt, eorem quotquot in hostium *exercitu* sunt, nõrunt socios sibi adstare desertores: vos verò qui à nobis estis, cum iis aleam prælii vos subituros nostis, qui sociis opem ferre cupiant. Est autem consentaneum, concordibus animis in pugnâ substitutos eos, qui mutò sibi fidunt; qui verò diffidunt, hos consultare necesse est, quo pacto virguli quamprimùm se subducere possint. Eam igitur in hostes, viri, cum armatis curribus adversùs hostium *currus* inermes; itidémque cum equitibus et equis armatis adversùs inermes cominùs pugnaturi. Adversùs pedites pugnaturi estis, quorum alii quidem tales sunt quales antehac *estis* experti: Ægyptii autem eodem armati sunt modo, eodémque ordine in acie dispositi sunt: nam majores habent clypeos, quàm ut efficere aliquid et cernere possint: et in centenos ordinati, manifestum est fore, ut alii alios quo minùs pugnare possint, paucis admodùm exceptis, impediant. Quòd si nos impellendo protrusuros se crediderint, primùm equi eis sustinendè erunt; et ferrum, cui robur ab equis accedit. Jam si quis illorum etiam *non cedendo* subsistet, quo pacto simul et adversùs equitatum et phalangem, et turres pugnare poterit? Nam in turribus collocati nostri, nobis auxilio futuri sunt, et hostes feriendo, potiùs ut de suis rebus desperent, quàm prælientur, efficiant. Quòd si re quapiam vobis adhuc opus esse putatis, ad me referte: nam diis adjuvantibus nulla res nobis deerit. Si quis etiam dicere aliquid volet, dicat; fin autem, ad rem divinam profecti, ac deos precati, quibus rem sacram fecimus, ad ordines vosmet conferte: et vestrùm quisque suos eorum commonefaciat, de quibus ego vos *admonui*; atque adèd subjectis sibi quilibet intrepidum et gestu, et vultu, et oratione semet ostendendo, imperio se dignum demonstrat.”

ILLI igitur, precati deos, ad ordines abierunt: et ministri Cyro atque iis qui cum ipso erant, in re sacrâ faciendâ adhuc occupatis, cibum ac potum adtulère. Cyrus autem *itâ*, uti constiterat, liba-

tis cibis prandebat, et semper ei, qui maximè indigeret, impertiebat: cùmque libationes et preces peregrisset, tum ipse bibit, tum cæteri, qui circum eum erant, similiter fecerunt. Secundum hæc implorato Jove patrio, ut dux et socius esset, equum ascendit, idemque eos, qui circa ipsum erant, facere iussit. Erant autem omnes illi cum Cyro, iisdem armis instructi, quibus ipse Cyrus; tunicis puniceis, loriceis æreis, æreis galeis, cristis albis, gladiis, et uno corneo quisque palto: equi tegumentis frontium, et pectorum, et laterum æreis muniti erant: ejusdem generis tegumenta equitis cujusque femora muniebant. In hoc autem duntaxat uno Cyri à reliquis differebant arma, quod reliqua colore aureo illita erant; at Cyri arma instar speculi resplendebant. Posteaquam ascendit equum, ac substitit ut respiceret quâ perrecturus esset, tonitru dextrum insonuit: et illè, Sequemur, ait, te, maxime Jupiter. Tum progredi cœpit, Chrysantâ equitum præfecto cum equitibus, dextrum; Arasambâ cum pedestribus copiis latus lævum obtinentibus. Præcepit etiam ut ad signum respicerent, et æquali gradu sequerentur: erat autem ei signum aquila aurea in hastâ sublimi extensa. Et hodie signum hoc à rege Persarum adhuc retinetur. Priùs verò quàm in hostium conspectum venirent, ter exercitum quiescendo refecit.

Ubi stadia circiter viginti processissent, hostium copias adventantes contra se jam cernere cœperunt. Cùmque jam se mutuo conspicerent, et hostes animadvertissent ipsorum longiùs quàm Persarum phalangem ab utrâque parte exporrectam esse, suam ubi stitissent phalangem, (nec enim aliter circumdare liceat) inflexerunt eam ad intercipiendum in medio hostem, ut instructo agmine suo utrinque instar literæ gamma, undique simul dimicarent. Quæ Cyrus tametsi videret, nihilo tamen magis itinere decessit, sed eodem modo præibat. Cùm autem animadvertet, procul ab ipsis utrinque flexum fieri, quo cornua flectendo extendebant, Animadvertis, inquit, Chrysanta, ubi hostes inflexionem instituant? Prorsus, ait Chrysantas, atque adedò miror sanè; cornua enim, meâ quidem sententiâ, longè à suâ phalange abstrahunt. Sic est profectò, ait Cyrus, ac longè etiam à nostrâ. Cur id? Nimirum, ait, metuunt nè, si cornua nobis propiora sint, phalange procul adhuc remotâ, impetum in eos faciamus. At quî poterunt deinde, inquit Chrysantas, aliis alii adjumento esse, cùm tam longè à se invicem absint? Manifestum est, inquit Cyrus, fore ut ubi cornua è regione laterum exercitûs nostri ascendendo constiterint, quasi in phalangem conversi pariter ex omni parte nos adgrediantur, simul undique adversum nos pugnaturi. Ergone tibi, inquit Chrysantas, rectè hoc consilii capere videntur? Rectè, ad ea quod adinet, quæ prospiciunt, inquit: ad ea verò, quæ non prospiciunt, etiam pejus sibi consulunt, quàm si adversis cornibus nos invaderent. Sed tu, Arasama, inquit, peditatum quietè ducito, sicuti me præire vides: ac tu, Chrysanta, pari cum hoc gradu copias equestres ducens sequitor. Ego verò illuc habeo, unde mihi commodum videtur ordiri prælium: et simul in transitu singula considerabo, quo pacto nobis istâ se habeant. Illuc ubi venero, cùm congressuri jam inter nos erimus, præana exordiar, ac vos subsequimini. Quando autem manus cum hostibus nos conferturi simus, facile vos sentietis, (quippe tumultus, opinor, haud exiguus futurus est) ac tum Abradates cum curribus in adversarios impetum faciet: sic enim ipsi significabitur: vos autem sequi oportebit quàm maximè contiguos curribus: nam hoc modo in hostes

plurimum perturbatos incidemus. Adero etiam ipse, et quam celerimè potero, diis volentibus, eos persequar.

Hæc loquutus, cum tesseram *militarem* hanc dedisset, JUPITER SERVATOR ET DUX, progressus est. Cùmque inter currus et loricatoros pergeret, quoties aliquos eorum qui in ordinibus erant adspiceret, aiebat modò, Quàm jucundum est, viri, vestros intueri vultus? Modò apud alios dicebat, An intelligitis, viri, certamen jam *propositum* esse non solum de hodiernâ victoriâ, sed etiam de eâ quam prius obtinuistis, et de felicitate universâ? Apud alios autem procedens aiebat, Deinceps nunquam dii nobis accusandi erunt, commilitones: nam facultatem concessere multa et egregia nobis acquirendi. At nos, milites, fortiter nosmet geramus. Rursus alios hujusmodi verbis *adfatus est*. Quasnam ad communes epulas lautiores alii alios invitare possemus, quam ad has ipsas? Nam modò facultas *vobis* est, si viri fortes esse vuleritis, multa et egregia *commoda* in vos mutuò conferendi. Rursus alios, Nôstis, opinor, milites, proposita jam esse præmia; vincentibus quidem, ut persequantur, feriant, occidant, bona possideant, præclare audiant, liberi sint, imperent; ignavis autem, his contraria scilicet. Quisquis ergo seipsum diligit, mecum prælium ineat: nam ego nihil ignaviæ, nihil turpitudinis volens admittam. Rursus ubi ad quosdam accessisset, qui prælio superiori interfuissent, aiebat, Ad vos verò, milites, quid verbis opus est? nôstis enim qualem diem *viri* fortes in præliis agant, et qualem ignavi.

Cùm autem discedens ad Abradatam accessisset, restitit: et Abradates habenis inferiori aurigæ traditis, adiit eum; et alii etiam ex eis, qui prope *ab ipso* in acie collocati erant, tum pedites tum curruum agitadores, *ad eum* adcurrabant. Rursus apud hos, cum jam advenissent, in hanc sententiam dixit Cyrus; Deus, Abradata, quemadmodum tu petebas, te tuosque dignos censuit, qui sociorum in acie primi staretis: tu verò hoc memineris, ubi jam tibi præliandum erit, Persas eos futuros qui vos et spectabunt et sequentur, neque committent, ut auxilio destituti dimicetis. Et Abradates ait, Equidem res nostras, Cyre, rectè se habere existimo: verum latera me sollicitum habent, quòd hostium cornua video porrigi firma tum propter currus, tum propter omnis generis copias; his autem nihil nos opposuimus aliud quam currus: quapropter me sanè, nisi forte locus hic mihi obtigisset, ejus puderet; adèd mihi planè tutissimè *hic* esse videor. Et Cyrus, Si res apud te rectè habent, inquit, bono sis animo quod illos adtinet: nam ego, deùm ope, tibi palam hæc hostium latera nudabo. Téque obtestor, ne prius in hostes impetum facias, quam hos *ipsos*, quos modò metuis, fugere cernas: (hujusmodi autem verba Cyrus magnificè jactabat, instante pugna: cum cæteroqui non admodum jactabundus esset) ubi verò fugientes hos conspexeris, *tum* et me jam adesse putato, et impetum in hostes facito: quippe tunc adversarios ignavissimos, et tuos fortissimos experieris. Enimverò dum tibi vacat, Abradata, currus tuos utique prætervectus, cohortare tuos ad impressionem *in hostes faciendam*, ac partim *eis* vultu animos addito, partim spe sublevato. Atque uti præstantissimi omnium, qui sunt in curribus, videamini; æmulationem ipsis injicito: nam certò scias, dicturos omnes deinceps, si hoc fiat, virtute nihil esse fructuosius. Itaque consensu curru prætervehebatur Abradatas, et hæc faciebat:

Cyrus autem progrediens, cum ad lævam pervenit, ubi Hytaspas erat

erat cum equitatûs Persici parte dimidiâ, eò nominatim compellatò, ait, Vides jam, Hytaspas, tuâ *dignum* opus in rebus conficiendis celeritate: nam si modò antevertemus hostes interficiendo, nemo nostrum peribit. Et Hytaspas eum risu ait; Enimverò de iis, qui ex adverso sunt, curæ nobis erit: tu autem de illis, qui sunt à latere, aliis mandata dederis, ut nè isti sint otiosi. Equidem ad hos, ait Cyrus, ipse pergo. Tu tamen hoc memineris, Hytaspas: cuicumque nostrum tandem victoriam deus concesserit, si quid alicubi *reliquum* ex hostibus manserit, semper cum iis, qui pugnabunt, manus conferendas esse. His dictis, procedebat. Cùmque progrediendo ad latus venisset, et ad præfectum curruum, qui istis erant, sic eum adlocutus est, Equidem vobis operam laturus venio: vos ubi fenderit nos ad partes extremas *hostem* invadere, tum et ipsi per hostes unâ perrumpere conamini: nam tutiores multò futuri estis, si extra *progressi* fueritis, quàm si *ab iis* in medio intercipiàmini. Postquam autem pergendo ponè *harmamaxas* venit, præcepit, ut Artagerfas et Pharnuchus, cum mille peditibus ac totidem equitibus, ibidem manerent. Ubi verò, inquit, me animadverteritis eos, qui ad dextrum cornu sunt, adoriri, tunc et ipsi vobis oppositos invadite: pugnabitis autem, ait, adversùs cornu, quo loco imbecillior est exercitus, et phalangem habebitis, ut firmiores sitis. Sunt etiam, uti videtis, equites hostium ultimi; adversùs hos omnino camelorum ordines immittite, nec dubitatis fore ut prius hostes ridiculos conspiciatis, quàm manus conferatis.

His Cyrus peractis, ad latus dextrum se contulit: Cræsus autem ratus jam phalangem, cum quâ ipse procebebat, ab hostibus abesse propiùs quàm illa cornua quæ protendebantur, signum extulit quo cornua monerent, nè longiùs fursùm progredierentur, sed eo se loco converterent. Cùmque subsisterent omnes, et Cyri copias intuerentur, signum iis dedit, ut in hostes pergerent. Hoc modo tres phalanges adversùs exercitum Cyri tendebant; una, ex adverso; ex *reliquis* altera ad dextrum latus, ad lævum altera: adeò ut totus Cyri exercitus magno in metu versaretur. Nam sicuti exiguus laterculus, in magno collocatus, sic Cyri copię cingebantur undique ab hostium equitibus, et gravis armaturæ militibus, et peltastis, et sagittariis, et curribus, extraquam à tergo. Sed ubi tamen Cyrus imperavit, omnes ore adverso in hostes se converterunt: et erat altum ubique silentium præ futuri *eventûs* formidine. Cùm autem Cyro jam tempus esse videretur, prænam exorsus est, et universus exercitus simul insonuit. Deinde *Enyalium* altâ voce conclamabant, et Cyrus erumpit, statimque cum equitibus hostes adgressus ex obliquo, quamprimùm cum eis manum conferuit: pedites autem eum servatis ordinibus suis celeriter subsequebantur, et *hostibus* hinc atque inde circumfundebantur, ut multò *jam* potiori, quàm illi, essent conditione. Nam cum phalange in cornu impressionem faciebant: quo factum est, ut celeriter vehemens hostium fuga fieret.

Artagerfes ut Cyrum jam rem adgressum animadvertit, et ipse ad sinistrum latus *hostes* invadit, præmissis camelis, quemadmodum Cyrus jusserat. Hos equi magno admodum ex intervallo non expectabant, sed alii consternati fugiebant, alii saltu efferebantur, alii in se invicem irruiebant. Nam solent equis talia *quædam* à camelis accidere. Artagerfes autem suos ordinatos retinens, perturbatos urgebat integris ordinibus: et currus, qui ad dextram et lævam erant, simul inmittebat.

Et multi quidem, cum currus fugerent, ab iis qui cornu *directo* sequebantur, sunt interempti; multi cum hos fugerent, à curribus incipiebantur.

Et Abradates haud amplius cunctatus est, sed cum altâ voce clamasset, Sequimini me, amici, equos immittebat in hostes, cum quidem iis minimè parceret, sed itâ stimulo foderet, ut multo sanguine respergerentur. Cum hoc etiam cæteri curruum agitatores eruperunt: et *oppositi* quidem currus hos statim fugiebant, partim receptis qui ex eis pugnarent, partim relictis. Abradates autem rectâ per eos in Ægyptiorum phalangem impetum facit: illi quoque unâ cum eo irruebant, qui proximè collocati erant. Et quidem cum aliunde sæpè perpicuum est, non esse firmiorem phalangem, quàm quæ ex amicis comilitonibus est collecta, tum illud hoc tempore manifestum fecit *hæc phalanx*. Nam et sodales ipsius et mensæ participes ejusdem *hostes* unâ cum ipso sunt adgressi: alii aurigæ cum viderent Ægyptios agmine denso impetum sustinere, currus fugientes versùs deflexerunt, et illos infsecuti sunt. Qui verò circa Abradatam erant, quâ quidem irruerant, quia Ægyptii divisi cedere non poterant, (omnibus utrinque suo loco manentibus) equorum impetu stantes impellendo everterunt, cadentes contuderunt, *nec ipsos tantummodo, sed et ipsorum* arma, et equos, et rotas. Quidquid autem falces corripuissent, id totum violento concidebatur impetu; sive arma essent, sive corpora. Atque in hoc inenarrabili tumultu, rotis propter multiplices acervos exsultantibus, *curru* excidit Abradates, atque illorum alii qui cum ipso in hostes impetum fecerant: et hi quidem hîc, officio functi virorum fortium, *vulneribus* concisi interierunt: at *hos* unâ secuti Persæ, cum eo loco, quo Abradates *hostem* cum suis invaserat, irruissent, perturbatos occidebant: quâ verò parte cladis expertes fuerant Ægyptii, (et erant hi multi numero) rectâ tendebant adversùs Persas.

Ibi tum atrox pugna hastis, jaculis, gladiis *committebatur*: et Ægyptii satè tam numero quàm armis superiores erant. Etenim hastæ ipsi erant firmæ ac longæ, (quas nunc etiam gestant) et clypei multò, quàm vel lorice vel scuta *Perfarum viminea*, magis et corpora tegunt, et ad propellendum aliquid adjumenti adferunt, humeris adfixi. Quamobrem clypeis confertis procedebant, ac propellebant. Persæ verò *eorum impetum* sustinere non poterant, quippe qui manibus extremis scuta tenebant, sed pedetentim cedebant, cum et *alios* ferirent ipsi et ferirentur, donec sub machinas se receperunt. At eò cum venissent, vicissim Ægyptii de turribus feriebantur: et ultimi omnium neque sagittarios neque jaculatores fugere sinebant, sed iis intentatis gladiis et sagittas et tela emittere cogebant. Erat autem ingens hominum cædes, ingens armorum telorumque omnis generis strepitus, ingens vociferatio, aliis mutò sibi inclamantibus, aliis cohortantibus, aliis deos implorantibus.

Interea Cyrus *hostes* sibi oppositos persequens, advenit. Cùmque Persas loco pulsos vidit, indoluit; et animadvertens nullâ ratione citiùs hostes inhiberi posse, quo minùs progredierentur ulterius, quàm si ad eorum terga circumveheretur, imperat iis quos secum habebat, uti se sequerentur, et ad *ipsorum* terga circumvehitur: cùmque irruissent averfos cædunt, ac multos perimunt. Quod cum Ægyptii sentirent, hostes à tergo esse clamabant, et inter ipsos ictus se vertebant. Tum verò et pedites et equites promiscuè præliabantur. Et quidam,

quidam, cum subter equum Cyri cecidisset et conculcicaretur, gladio ventrem equi ferit: equus autem faucibus, cum pedes variè iactaret, Cyrum excutit. Tum perspicere potuisset aliquis, quanti sit æstimandum, principem à sibi subjectis diligi. Nam statim universi clamorem sustulerunt, impetùque facto pugnabant: pellebant, pellebantur: feriebant, feriebantur. Quidam autem ex Cyri ministris cum ex equo desiliisset, eum in equum suum sustulit. At Cyrus ubi conscendisset, undique jam Ægyptios cædi vidit: nam Hytaspas cum equitatu Persarum jam aderat, *itemque* Chrysantas. Verùm hos in Ægyptiorum phalangem ampliùs irruere non sivit, sed extrinsecùs sagittas ac tela emittere iussit. Posteaquam autem circumvectus ad machinas pervenit, visum est ei quandam in turrim ascendere, quò circumspiceret, an alicubi aliæ quoque hostium copiæ subsisterent ac præliarentur. Ut ascendit, campum refertum vidit equis, hominibus, curribus: fugientibus, persequentibus: vincentibus, succumbentibus: *ex hostium verò copiis* nusquam ampliùs aliam, quæ subsisteret partem conspiceret poterat, præter Ægyptios. Hi cum summas in angustias adducti consilii planè inopes essent, undique facto circulo, ut arma conspicerentur, subter clypeos confederunt; et faciebant *illi* quidem nihil ampliùs, multa verò graviàque perpetiebantur.

Cyrus eos admiratus, et præ misericordià dolens viros fortes interire, omnes, qui undique *adversus eos* dimicabant, pedem referre iussit, nec ulli ampliùs ut *in eos* pugnaret concessit. Missio etiam caduceatore, interrogavit eos, utrùm omnes interire vellent propter eos, à quibus proditi fuissent, an servari *bonà* cum existimatione, viros *se* esse fortes. *Ad hæc* illi responderunt, Quo pacto possimus esse salvi cum existimatione *bonà*, viros nos fortes esse? Et Cyrus iterum, Quia nos, ait, vos solos conspiciamus, qui et subsistant, et dimicare velint. Quid verò deinceps, aiunt Ægyptii, rectè etiam agendo servari possimus? Ad hoc rursùm Cyrus, Si nemine, inquit, sociorum prodito, salutem consequamini, arma cum nobis tradideritis, et eorum amplexi fueritis amicitiam, qui vos conservare malunt, cum liceat interimere. His illi auditis, rursùm interrogant, Si tuam amplexi fuerimus amicitiam, quas ad res uti nobis voles? Beneficia, respondit Cyrus, conferre et vicissim accipere *volo*. Quærebant iterum Ægyptii, Quæ beneficia? Ad hoc Cyrus, Stipendium vobis, ait, illo majus dederò, quod nunc accipitis, quamdiu bellum geretur; pace verò factâ, cuicumque vestrùm mecum manere libuerit, ei et agros, et oppida, et uxores, et famulos donabo. His auditis oraverunt Ægyptii, *hoc unum* exciperetur, nè adversus Cræsum cum eo militarent: (quippe quòd illi soli se ignoscere dicerent) de cæteris iis *cum Cyro* convenit, dederuntque *adèd* et acceperunt fidem. Et qui tunc manserunt Ægyptii, nunc quoque regis in fide permanent: deditque Cyrus eis urbes in regione superiori, quæ hæc etiam tempestate urbes Ægyptiorum adpellantur, et Larissam et Cyllenem, propter Cymen, haud procul à mari, quas etiam nunc illorum posterì possident. His rebus confectis, Cyrus jam sub ipsas noctis tenebras reversus, Thyribaris castra locavit.

In hoc autem prælio soli ex hostibus Ægyptii gloriam consequuti sunt, et ex iis qui cum Cyro erant, equestres Persarum copiarum visæ sunt esse præstantissime: adèd ut illa nunc etiam armatura duret, quâ tunc equites à Cyro instructi fuere. Præterea currus illi falcati vehementer erant comprobati: adèd ut hoc etiam tempore bellicum illud curruum genus apud quemque *Persarum* regem vigeat. At cameli equis terrori

duntaxat fuerunt; neque verò ipsis insidentes ex equitibus quenquam interemerunt, neque ii ab equitibus occisi erant: nullus enim *ad eos* equus proprius accedebat. Idque *tum* quidem utile esse visum est; sed nemo tamen virorum fortium et egregiorum vel alere camelum vult, ut eo vehatur; vel ad pugnandum ex his semet exercere. Itaque receptâ formâ suâ *culi*que *pristino*, inter impedimenta *jam* degunt. Et Cyri quidem milites, ubi cœnâssent et excubias constituissent, uti par erat, quieti se dederunt.

At Crœsus statim Sardes cum exercitu profugit: cœteræ nationes, quàm remotissimè quisque poterat, initâ domum quæ duceret viâ, nocte eâ diicedebant. Cùm autem illuxisset, Cyrus confestim Sardes versùs suos duxit. Atque ubi ad Sardium mœnia pervenit, et machinas erexit quasi facturus in muros impetum, et scalas paravit. Ea dum faceret, ut in munitiones Sardianorum, quâ parte maximè præruptæ videbantur, sequenti nocte Chaldæi ac Persæ adscenderent, effecit. His ductor erat Persa quidam, qui cuiusdam ex arcis custodibus præfidiarii servus fuerat, et descensum ad flumen et adscensum itidem didicerat. Cùm cognitum esset arcem esse occupatam, Lydi omnes à muris diffugerunt quò quisque poterat. Cyrus primâ luce oppidum ingressus est, et nè quis sese ex loco moveret, edixit. Crœsus autem, seipso in regiâ incluso, Cyrum inclamabat: at Cyrus Crœsum qui custodirent reliquit: ipsèque ad arcem occupatam profectus, cùm Persas arcem, ut oportebat, custodire videret, Chaldæorum verò arma sola *conspiceret* (quòd illi ad diripienda ex arce bona excurrissent) mox præfectos eorum convocavit, eisquæ ut ab exercitu quamprimùm discederent, præcepit. Non enim, ait, tolerare possim, ut qui ordines deserunt, majoribus quàm alii commodis potiantur. Et vos quidem, ait, certò scire volo, in hoc me fuisse, ut vos qui signa mea sequimini, tales efficerem, quos universi Chaldæi felices prædicarent: verùm jam vobis minimè mirum videatur, si quis vobis hinc etiam discedentibus viribus potior occurrat. Hæc Chaldæi cùm audissent, metu percussis orabant ut irasci desineret; aiebântque se res opesque omnes velle restituere. Ille his sibi non opus esse dixit: Sed si me vultis, ait, ab indignatione desistere, date omnia, quæcunque cepistis, illis qui arcis in custodia mansêre. Nam si milites cæteri animadvertent, eos qui ordines servârunt, majora consequi commoda, præclarè se meæ res habebunt. Itaque Chaldæi sic, uti Cyrus edixerat, fecerunt; et qui obedienter sese gesserant, magnam rerum opumque variarum copiam consequuti sunt: Cyrus autem, cùm castra pro militibus suis metatus esset eo urbis loco, quò maximè opportunus ei videbatur, *eos* in armis manere ac prandere iussit.

His perfectis, Crœsum ad se adduci præcepit. Et Crœsus ubi Cyrum vidit, Salve, inquit, domine: hoc enim *nomine* tibi ut deinceps fruaris tribuit fortuna; mihi, ut *eo te* adpellem. Salve tu quoque, ait, Crœse; quandoquidem homines ambo sumus. Verùm, Cræse, inquit, velisne mihi consilium dare? Etiam, Cyre, inquit, aliquid boni tibi reperire velim: nam idem arbitrarer etiam mihi fructuosum fore. Audi ergo, Cræse, inquit: quia video milites multis laboribus perfunctos, multisque versatos in periculis nunc etiam putare se urbe *totius* Asiæ, post Babylonem, opulentissimâ potitos; æquum judico, ut aliquid utilitatis ad eos perveniat. Nam futurum intelligo, ut nisi quem laborum suorum fructum percipiant, dicto eos audientes diu non sim habiturus. Sed urbem tamen eis diripiendam concedere non est animus: nam et

urbs, meâ sententiâ, prorsûs interiret, et in direptione plurimum utilitatis caperent, qui maximè sunt improbi. Quæ ubi Cræsus audisset, Me verò dicere finito Lydis, ait, quibus ego voluero, impetrâsse me abs te, nè direptio fiat, nève permittatur ut liberi et conjuges ab eorum conspectu abstrahantur: proque hoc tibi pollicitum esse, futurum omnino, ut Lydi tibi libentes offerant, quidquid Sardibus pulchrum et præclarum sit. Nam si hæc audierint, adlaturos scio quidquid pulchræ rei vir aut mulier hic habuerit: itidémque alterum in annum multis ac pulchris rebus iterum urbs tibi referta erit. Quòd si *eam* diripueris, etiam artificia tibi, quæ bonòrum fontes esse perhibent, perierint. Præterea licet tibi, postquam hæc intuitus sis, *huc* etiam redire deque direptione consultare. Primùm autem, inquit, ad meos thesauros mitto, atque *hos* à custodibus meis tui custodes accipiant. Et hæc quidem omnia sic fieri censuit oportere Cyrus, uti Cræsus dixerat:

At ista mihi, Cræse, inquit, omnino memorato, quonam evaserint, quæ Delphico *tibi* sunt oraculo prodita: nam fertur *is* Apollo admodùm abs te cultus, téque *fertur* omnia sic agere, ut illi obtemperes. Vellem, inquit, Cyre, sic comparatæ res essent: nunc verò eum me Apollini exhibui, qui contraria omnia statim ab initio facerem. Quomodo verò? ait Cyrus, edoce: nam valdè *quidem* mira refers. Primùm, ait, posthabitâ curâ interrogandi deum si quâ re mihi opus esset, periculum feci, an vera respondere posset. At non solùm deus, inquit, sed homines etiam honesti ac boni, cùm fidem non haberi sibi animadvertent, haud amant dissidentes. Cùm verò animadverterem absurdè admodùm me agere, ac procul Delphis abessem, mitto de liberis interrogatum. Ille mihi primùm nè respondit quidem: ubi verò missis multis donariis aureis, argenteis etiam multis, permultisque cæsis hostiis, tandem eum aliquando placavi, uti *quidem* ipse arbitrabar, tunc mihi quærenti quid faciendum esset, ut liberi mihi nascerentur: respondit ille, habiturum me liberos. Ac nati quidem mihi sunt, (quippe nec in hoc mentitus est) sed nati nulli usui fuère. Nam alter *eorum* mutus mansit; alter, qui præstantissimus extitit, in ipso ætatis flore periit. Cùm his liberorum calamitatibus premerer, iterum mitto, deùmque interrogo, quid à me fieri oporteret, ut id quod esset vitæ reliquum exigere felicissimè possem: respondit ille mihi, SI TE NOSCAS, CRÆSE, VITAM FELICITER TRANSIBIS. Hoc audito oraculo, gavisus sum: arbitrabar enim eum felicitatem mihi tribuere, rem facillimam imperando. Nam alios partim cognosci posse, partim non: quis verò sit ipsemet, quemlibet hominem scire putabam. Omnique aded deinceps tempore, quamdiu quietem colui, nihil erat post mortem filii, quamobrem casus fortuitos culparem. Verùm posteaquam ab Assyrio sum persuasus, ut expeditionem adversùs vos susciperem, omnis generis adii pericula; nec ullo tamen accepto malo servatus sum. Ac nè de his quidem deum incuso. Nam ubi me ad pugnandum adversùs vos idoneum non esse animadverti, tutò, dei ope, tum ipse tum mei *mecum* evasimus. Sed rursùm nunc deliciis opulentiae præsentis diffluens, et ob eorum preces qui me rogabant ut eis præessem, et ob illa munera quæ mihi donabant, et illorum hominum operâ, qui mihi adfentando futurum dicebant ut omnes mihi parerent, et *omnium ego* mortalium maximus evaderem, modò cum imperio esse vellem; ejusmodi *inquam* verbis inflatus, ubi reges omnes undique belli me præsidem legerant, suscepi manus imperatorium, quasi essem is, qui maximus eva-

dere possem; meipsum certè ignorans, qui bello adversus te gerendo parem me tibi arbitrarer, primùm ex diis genito, deinde regibus orto, atque etiam à puero ad virtutem exercitato: at ex majoribus meis eum, qui primus regno potitus est, audio simul et regnum et libertatem esse consequutum. Hæc ergo cùm ignoraverim, meritò, inquit, pœnam subeo. Nunc autem, Cyre, inquit, meipsum nosco: an tu verò adhuc veracem Apollinem existimas, qui beatum me fore dixit, si meipsum nôsses? Te autem proptereà interrogo, quòd optimè conjecturam mihi de hoc facturus in præsentia videris: potes enim id facere. Et Cyrus, Da verò mihi, inquit, de hoc consilium, Cræse: nam ego tecum in animo considerans felicitatem tuam pristinam, misericordiâ moveor erga te, conjugemque tibi jam habere permitto, quam habuisti; et filias (audio enim esse tibi *quasdam*) et amicos, et famulos, et mensam, quali *hactenus* estis usi: pugnas autem et bella tibi adimo. Ergo, ait Cræsus, nihil tu profectò amplius deliberes, quid mihi de meâ felicitate respondeas: etenim ipse jam tibi dico, si hæc, quæ *nunc* ais, feceris, fore ut quam alii vitam beatissimam ducere solent, etiam me adficiente, hanc modò consequutus agam. Et Cyrus, Quis, ait, beatæ istius vitæ compos est? Uxor mea, inquit, Cyre: nam illi tecum pars æqua bonorum, et mollitiarum, et gaudiorum fuit; curarum verò quo pacto hæc contingerent, et belli et pugnae nihil tecum ei commune fuit. Ac tu quoque me talem efficere velle videris, qualem ego illum quam *omnium* hominum maximè diligebam: aded ut Apollini *etiam* alia munera, quibus me gratum ei præbeam mox debere mihi videar. His Cræsi verbis auditis, Cyrus *in eo* tranquillitatem animi est admiratus: deinceps *ille*, quocumque Cyrus proficisceretur, unâ ducebatur; sive aded proptereà quòd eum ad aliquam rem utilem esse putaret, seu quòd ità tutiùs arbitraretur. Ac tum quidem hoc modo quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus amicis et ducibus copiarum convocatis, eorum alios quidem constituit qui thesauros acciperent, aliis præcepit, ut de iis pecuniis, quascunque Cræsus traderet, primùm diis seligerent; quas magi *seligendas* præscriberent; deinde reliquas pecunias acceptas in arcis locarent ac plaustris imponent, *iisdemque* plaustris sorte distributis *secum eas* portarent, quocumque proficiscerentur ipsi; ut opportuno tempore, *sua* singuli pro meritis acciperent. Et hi quidem ista exsequantur:

Cyrus autem quibusdam ex ministris qui aderant arcessitis, Dicite mihi, ait, an aliquis vestrùm Abradatam vidit? miror enim, quod antehac frequenter nos accedere solitus, modò nusquam adpareat. *Ei* quidam ex ministris respondit, *Is*, domine, non vivit, sed in pugnâ mortuus est, cùm in Ægyptios currum suum immisisset; cæteri, sodalibus ejus exceptis, declinârunt, uti *quidem* perhibetur, posteaquam Ægyptiorum agmen conspexissent. Et uxor ipsius, inquit, jam mortuum sustulisse dicitur, atque impositum in *harmamaxam*, quâ ipsa vehi solita est, adtulisse huc aliquòd ad Pactolum fluvium. Aiunt et eunuchos et famulos ipsius quodam in tumulo conditorium mortuo fodere; et uxorem humi sedere, quæ maritum rebus iis ornârit, quascunque habuerit, ejusque caput *impositum* genibus teneat. Hæc ubi Cyrus audivit, femur sanè *suum* percussit, statimque in equum ubi insiliisset, sumptis *secum* equitibus mille, ad *tristem illum* casum advehitur. Gadatæ verò Gobryæque mandat, ut *secum* sumerent quicquid ornamenti mortuo viro

amico et forti conveniret, statimque subsequerentur: et si quis greges et boves et equos secum duceret, mandabat ut alias etiam pecudes eò multas ageret, ubicunque se resciret esse, quo mactari apud Abradatam possent.

Ut humi sedentem mulierem vidit et jacentem mortuum, lacrimas ob casum *tristem* profudit, ac dixit, Heu fortem ac fidam animam, abiisti ergo nobis relictis: simul dextram mortui prehendit, atque ea subsequuta est; quippe quæ ab Ægyptiis copide fuisset amputata. Cyrus *id* cùm vidit, multò etiam majori dolore adfectus est: mulier autem ejulare cœpit, acceptamque à Cyro manum osculabatur, et rursus *loco eam*, uti quidem poterat, accommodavit; dixitque, Etiam cætera, Cyre, sic se habent. Verùm quid attinet *ea* te adspicere? Atque hæc, ait, scio propter me maximè ipsi accidisse, ac fortassis etiam propter te, Cyre, nihilo minùs. Etenim stulta ego multis eum cohortata sum, efficeret, ut amicum in aliquo numero habendum tibi se declararet: et ipse *sat* scio, non quid sibi accideret, cogitabat; sed quibus facinoribus editis tibi gratificaretur. Quamobrem ipse quidem, inquit, extremum vitæ diem ità morte confecit, ut de eo nemo conqueri possit, ego verò hortatrix ei viva hîc adsideo. Cyrus aliquamdiu cum silentio lacrymas fudit, deinde dixit, Hic verò, mulier, finem præclarissimum fortitus est; nam victor diem obiit supremum: tu vero hæc à me accipito, quibus eum ornes: (nam Gobryas Gadatásque *jam* aderant, copiosum et elegantem ferentes ornatum) deinde scito, inquit, nè quidem alios honores ei defuturos, sed et monumentum *illi* complures ex dignitate vestrà aggesto tumulo conficient: et mactabuntur ei quæcunque viro forti æquum est *mactari*. Tu quoque deserta, inquit, non eris, sed ego te propter pudicitiam virtutésque *tuas* cæteras cùm aliis rebus colam, tum *alicui* commendabo, qui te quocunque voles deportabit: tantùm, ait, indicato ad quem deportari te cupias. Et Panthéa, securo sis animo, inquit, Cyre, nequaquam te celabo, ad quem pervenire velim.

Cyrus hæc loquutus discessit, tum mulieris misertus, quæ virum talem amisset, tum viri, qui relictam uxorem talem non ampliùs adspiceret. Mulier autem eunuchos secedere jussit: (donec istum ego, inquit, ex animi sententiã lamentando deslevero) nutrici dixit ut *secum* maneret eidemque præcepit, ut se, mortem ubi occubuisset, et virum unâ veste velatos obtegeret. Nutrix multis eam precata suppliciter, nè id faceret, cùm nihil proficeret, ipsamque videret indignari, sedit lacrimans. Tum *mulier*, quæ acinacem dudum *ad hoc* paratum haberet, seipsam jugulat, et capite in mariti pectus imposito moritur. Nutrix cum ejulatu ambos obtegit, quemadmodum Panthéa jusserat. Cyrus autem ubi mulieris facinus rescivit, exterritus, accessit, si quid auxilii ferre posset. Eunuchi, qui tres erant, cùm quid factum esset viderent, et ipsi strictis acinacibus, quo eos loco stare jusserat, stantes se jugulârunt. Et nunc *quoque* monumentum *istorum* usque ad eunuchos aggesto tumulo porrigi dicitur: ac superiore quidem in columnâ hujus viri et mulieris hujus nomina feruntur inscripta literis Syriacis; inferiùs autem columnas esse tres aiunt, et eis inscriptum, SCEPTUCHORUM. Cyrus ubi propiùs ad *illum* *tristem* casum accessisset, et admiratus *istam* mulierem et lamentis prosequutus, discessit: fuitque, ceu par erat, ei curæ, præclara ut illis omnia contingerent; ingénsque *adèd* monumentum, ut perhibent, aggesto tumulo factum fuit.

Secundùm hæc cùm factionibus Cares armisque adèò inter se contenderent, utpote qui domicilia munitis in locis haberent, utrique Cyrum implorabant. Cyrus autem ipse Sardibus manens machinas fabricabatur et arietes, ut eorum, qui parere nollent, mœnia solo æquaret: Adufium verò Persam, hominem cæteroqui nec imprudentum reive militaris rudem, ac valdè etiam elegantis ingenii, cum exercitu in Cariam mittit; persibenter autem tum Cilices tum Cyprii ejus in hâc expeditione signa sequuti sunt. Quæ causa fuit cur nullum satrapem Persicum Cilicibus et Cypriis unquam miserit, contentus semper indigenis eorum regibus: tributum tamen *ab istis* exigebat; et militiam, cùm erat opus, eis imperabat. Adufius autem qui ducebat exercitum, posteaquam in Cariam pervenit, aderant ab utrâque Carum parte *quidam*, parati eum *suas* intra munitiones, ad contrariæ factionis detrimentum, recipere. Adufius erga utrosque faciebat eadem: cùm diceret illos, quibuscum loquebatur, æquiora proponere, et clam adversarios haberi oportere amicitiam cum ipsis initari, quasi hoc pacto magis imparatos adversarios adgressurus esset. Præterea fidem *utrinque* dari petebat, et à Caribus quidem jusjurandum dari, se absque dolo *malo*, et Cyri Persarumque bono, intra munitiones Persas admissuros: ipsum autem jurare velle, se absque dolo *malo*, et quidem admittentium commodo, munitiones ingressurum esse. Hæc ubi confecisset, cum utrisque noctem clam alteris eandem pactus est, atque eâ in castella invehit, et munitiones amborum recepit. Cùm autem illuxisset, in medio cum exercitu confedit, et *in concionem* ex utrâque parte *ad res componendas* opportunos vocavit. Illi, se mutud intuiti, graviter rem tulere, qui partem utramque dolo circumventam existimarent. Adufius verò in hanc sententiam verba fecit, Jurjurando vobis ego, viri, fidem adstrinxi, ingressurum vestra me castella sine dolo *malo* et eorum commodo qui me admitterent. Quamobrem si alterutros vestrùm evertere velim, *ipse* me damno Carum hæc ingressum esse statuam: sin pacem inter vos conciliavero, et utrisque *confecero*, ut agrum tutò colere possitis, vestrâ cum utilitate vobis adesse me arbitrabor. Oportet igitur ex hoc die vos amicè mutuo misceri commercio, et agros colere sine metu, et inter liberos hinc inde matrimonia contrahi: quòd si contra hæc injuriam facere conatus fuerit aliquis, iis et Cyrus et nos hostes erimus. Ibi tum et portæ castelloꝝ erant apertæ, et itinera plena congregientium inter se, et agri pleni cultoribus: festos dies communiter agebant, et pacis ac lætitæ cuncta erant plena. Interea *quidam* à Cyro veniunt, qui Adufium interrogarent, equo exercitu alio vel machinis egeret: *quibus* Adufius respondit, se præfenti exercitu etiam alibi uti posse; ac simul cum hisce verbis copias abduxit, relictis in arcibus militibus præfidiariis. Cares autem supplices orabant ut maneret; *quod cùm facere* nollent, missis ad Cyrum *suas* rogabant, ut Adufium sibi satrapam mitteret.

Cyrus Hystaspam interim ablegarat, qui exercitum in Phrygiam Helleponto finitimam duceret. Posteaquam autem Adufius venit, sequi *Cyrus* eum cum exercitu jussit, quâ Hystaspes præcesserat, ut Hystaspæ magis parerent, ubi audiissent alias etiam copias accedere. Græci quidem certè maris accolæ, multis muneribus datis, id consecuti sunt, ut intra mœnia barbaros admittere necesse non haberent, sed tributum *tamen* penderent, et militatum irent quo Cyrus jussisset. Phrygum verò rex se parabat quasi loca munita tueri nec imperata facere vellet, atque ità *se facturum* denunciabat: sed postquam constituti sub ipsius imperio præfessi

præfecti ab eo defecerunt, et solus est relictus, tandem in manus Hytaspæ venit, causâ Cyri iudicio permisâ. Hytaspas relictis in arcibus firmis Perfarum præfidiis, discessit, secum præter suos Phrygum com- plures tum equites tum peltastas ducens. Cyrus autem Adusio man- data dederat, ut postquam se cum Hytaspâ conjunxisset, Phrygas eos, qui partes suas amplexi fuissent, armatos adduceret; qui verò bellum gerere studuissent, illis et equos adimerent et arma, omnésque cum fundis sequi juberent. Hæc illi quidem exsequebantur.

Cyrus autem Sardibus movit, numerofo istic peditum præsidio re- licto, Cræsum *secum* retinens, et multa multis variisque opibus onusta plaustra ducens. Accessit autem Cræsus ad Cyrū, ferens accuratè de- scripta, quæcunque singulis essent in plaustris, eâsque scripturas Cyro tradens ait, Has, Cyre, si habeas, scies, quinam rectè sit redditurus quæ vehit, et qui non *rectè*. Et Cyrus, Facis tu quidem probè inquit, Cræse, qui provideas: sed mihi sanè has vehent opes, qui digni sunt ut etiam eas possideant; adeò ut si quid suffurabuntur, sua suffurabun- tur. Dum hæc diceret, amicis et præfectis scripturas istas tradidit, ut scirent quinam ex iis, quibus essent eæ res creditæ, *salvas et integras* redderent, qui non *redderent*. Ducebat etiam secum Lydos, quibus esse curæ cerneret elegantiam armorum et equorum et curruum; et quos eniti videret ut omnia facerent quibus ipsi gratificaturos se putabant, hos secum armatos ducebat; quos autem cerneret gravatè sequi, eorum equos Persis, qui primi cum eo militatum profecti fuerant, tradidit, et arma combussit: hos verò etiam fundis instructos sequi coëgit. *Quin* et omnes inermes ex iis qui ejus in potestatem venerant, ad usum fun- darum exercere se coëgit, quòd hoc armorum genus maximè servile duceret: est enim ubi funditores, si copiis aliis adsint, mirum quantum utilitatis adferunt; ipsi verò seorsum, nè quidem omnes, *quotquot sint*, funditores, admodum paucos iis cum armis, quibus cominus pugnatur, congressos sustinuerint.

Cùm autem viâ Babylonem ducente progredere, subegit Phrygas illius majoris Phrygiæ, subegit Cappadocas, Arabas in potestatem rede- git: quorum omnium armis Persas equites instruxit, non pauciores qua- dragies millibus; multos verò captivorum equos in focios etiam univer- sos distribuit: Babylonemque venit permagno cum equitatu, permultis cum sagittariis et jaculatoribus, cum funditoribus autem innumeris. Cùmque jam apud Babylonem Cyrus esset, exercitum omnem circum urbem constituit, deinde cum amicis et iis, qui è focis ad res agendas opportuni erant, urbem ipse circumvectus est. Postquam muros con- templatus esset, ab urbe copias abducere parabat; cùm transfuga qui- dam *ex urbe* egressus ait, *Babylonios* ipsum adoriri velle, quando copias abducturus esset: nam de muro phalangem *hanc* despectantibus, inquit, visa est imbecilla esse. *Nec quidem id* ità se habuisse mirum erat: quia enim murum amplum circumdarent, necesse erat phalangem ad exiguam densitatem redigi. Hæc igitur Cyrus cùm audisset, stans in medio ex- ercitus sui, cum iis quos circum se habebat, præcepit ut gravis arma- turæ milites ab utrâque extremitate phalangem explicantes abirent prop- ter eam exercitus partem quæ subsisteret, donec utraque extremitas ad se atque ad medium perveniret. Id cùm facerent, tum iis qui subsistebant fiducia quædam continuè accedebat, quòd duplicata *jam* esset *aciè* densitas: tum illis quoque fiducia similiter accedebat, qui abscedebant: mox enim illi qui subsistebant, prope ab hostibus aberant. Cùm autem progrediendo

progrediendo extremitates utrinque conjunxissent, confitère *jam facti* firmiores, tum qui abscesserant, propter anteriores; tum anteriores, propter eos qui à tergo accesserunt. Hoc modo explicatâ phalange, necesse est primos et ultimos fortissimos esse, ignavissimos in medio collocari: aciesque hunc in modum constituta et ad dimicandum, et ad prohibendam fugam instructa commodè videbatur. Præterea equites et levis armaturæ milites qui à cornibus *procedebant*, semper eò propiùs ad imperatorem accedebant, quo phalanx duplicata densior efficiebatur. Cùm hoc sese modo conglobassent, pedetentim *inde* recedebant, quò tela de muro pertinebant: cùmque extra telorum ictus essent, conversi, ac primùm quidem modicos passus progressi, statum mutabant clypeum versùs, atque ità *consistebant*, ut murum intuerentur; quanto autem longius abscederent, tanto rariùs siebat mutatio. Posteaquam in tuto sibi esse videbantur, *conserti* continuòque ordine recedebant, donec ad tabernacula pervenirent.

Ubi jam in castris essent, Cyrus eos quos oporteret, convocavit et *hunc* sermonem habuit, Urbem, socii, undique contemplati sumus; atque equidem quo pacto quis adeò firmos et excelsos muros oppugnando capere possit, videre mihi non videor: quanto autem plures homines in urbe sunt, quando ad pugnandum non exeant, tanto citiùs fieri arbitror, ut fame in potestatem redigantur. Nisi igitur aliquem alium, quem proponatis, modum habetis, hoc *ipso nobis* istos expugnandos esse aio. Et Chryfantas inquit, Hiccinne fluvius per mediam urbem labitur, cujus latitudo stadia duo superat? Ità profectò, ait Gobryas; ac tanta quoque profunditas ejus est, ut nè duo quidem viri, alter alteri licèt institerit, supra aquam extare possint; quo fit ut fluvio sit urbs etiam munitior, quàm mœnibus. Et Cyrus, Miffa faciamus hæc, ait, Chryfanta, quæ viribus nostris potiora sunt; adhibitâ verò mensurâ, quamprimùm fossa latissima profundissimâque nobis erit ducenda, pro parte cuique suâ, quò paucissimis custodibus nobis sit opus. Sic igitur undique circa murum *spatia* dimensus, relicto à flumine intervallo, quantum sufficeret magnis propugnaculis, ingentem fossam circum murum undique duxit, terrâque *adeò illi* seipfos versùs egresserunt. Ac primùm quidem turres propter flumen extruebat, palmis fundatas, quarum non minor erat, quàm *pletbri* altitudo: (*ibi* nascuntur enim, quæ hâc majorem etiam in longitudinem excrescunt; palmæ verò cùm *aliquo* premuntur pondere, sursum incurvantur, quemadmodum *et* asini chitellarii) has autem *palmas operi* propterea subjecit, ut quàm maximè videretur id facere, quod solent qui ad urbem obsidendam sese comparent: ut tametsi flumen in fossam dilaberetur, ipsas turres non everteret. Etiam multas alias turres supra terram egressam excitabat, ut quàm plurima essent excubiæ loca. Et has quidem illi res agebant; qui autem in muro stabant, obsidionem *hanc* irridebant, quòd iis esset commeatus in annos plus viginti. Quæ Cyrus cùm audisset, in partes duodecim exercitum divisit, ut pars quælibet, unum anni mensem in excubiis esset. Babylonii rursum, his auditis, multò etiam magis irridebant, qui cogitarent secum, Phrygas et Lycios et Arabas et Cappadocas futuros contra se in excubiis, quos omnes arbitrabantur animis erga se magis esse benevolis, quàm erga Persas. Ac fossæ quidem ductæ erant.

Cyrus verò, cùm audisset celebrari Babylone festum *quendam* ejusmodi diem, quo Babylonii omnes nocte totâ potarent et commissarentur, eo die, cùm primùm in vesperasceret, magnâ hominum multitudine adhibitâ,

adhibitâ, fossarum ostia fluvium versûs aperuit. Hoc cùm factum esset, aqua noctu in fossas manabat; et alveus fluvii per urbem tendens, hominibus pervius esse cœpit. Id ubi de flumine hoc modo ei successisset, Persicis Cyrus et equitum et peditum tribunis imperat, mille suos in binos explicatos ducendo apud se adessent; reliqui focii hos à tergo sequerentur, instructi quemadmodum priûs. Et hi quidem aderant; cùm ille, in siccam fluminis partem ministris suis, tam peditibus quàm equitibus immisissis, ut explorarent an vadum fluminis permeari possit imperavit. Posteaquam illi posse permeari renuntiârunt, tum verò peditum equitumque ducibus convocatis, hujusmodi verba fecit;

“ Flumen hoc nobis, amici, viam in urbem concessit: eam nos animis
 “ præsentibus et omni timore vacuis ingrediamur, nobiscum ipsi reputan-
 “ tes, hos, quos adgressuri nunc sumus, eos esse, quos à fociiis libi ad-
 “ junctis instructos et omnes vigilantes et sobrios, armatos et in acie
 “ dispositos vicimus: jam verò adversûs eos tendamus quo tempore
 “ multi eorum dormiunt, multi sunt ebrii, universi denique inordinati:
 “ cùm autem et nos intus esse senserint, multò magis etiam, quàm nunc,
 “ inutiles futuri sunt, quia exanimati erunt. Ac si hæc in mentem
 “ alicui venit, quod sanè fertur esse formidilofum urbem intrantibus,
 “ nè testis illis conscensis hinc inde tela in nos conjiciant, id ipsum
 “ maximè vobis animos addat: nam si qui conscendent ædes, adiutor
 “ nobis est deus Vulcanus. Sunt verò eorum vestibula crematu facilia;
 “ cùm januæ palmarum è materiâ fabricatæ sint, et bitumine illitæ,
 “ quod ignem facilè incipit. Nobis autem et faces plurimæ sunt,
 “ quæ incendium ingens citò parient, et copia picis ac stuppæ, quæ
 “ citò magnam flammam eliciunt: aded ut vel celeriter necesse sit hos
 “ ex ædibus aufugere, vel celeriter exuri. Verùm agite, arma capite;
 “ diis equidem juvantibus præibo. Vos autem Gadata et Gobrya, de-
 “ monstrate nobis itinera; cùm ea vobis sint cognita: et ubi jam intus
 “ erimus, quamprimùm ad regiam ducite.” Atqui, aiebant illi qui
 erant cum Gobryâ, non mirum fuerit, si quidem nec portæ ipsius regię
 clausæ sint; urbs enim tota videtur hâc nocte commissationi esse intenta.
 Sed in excubias tamen ante regię portas incidemus; quòd eæ semper
 istè collocentur. Non negligenda res est, ait Cyrus, sed eundem, ut
 eos quàm maximè imparatos offendamus.

Hæc ubi dicta fuerunt, pergebant: si qui autem eis obviam venirent, partem cæsi peribant, partim intrò fugâ se recipiebant, partem clamorem edebant. Qui verò circa Gobryam erant, eosdem cum illis clamores edebant, velut ipsi quoque commissatores: et pergentes quâ celerimè progredi poterant, ad regiam perveniunt. Et hi quidem Gobryæ Gadatæque adjuncti portas regię clausas inveniunt; qui verò adversûs regię custodes ire iussi fuerant, magno cum impetu irruunt in eos ad ignem largum potantes, statimque hostili cum eis more agunt. Orto autem clamore ac strepitu, cùm ii, qui erant intus, tumultum sentirent, et inspicere rex juberet, quid illud esset rei, apertis aliqui portis procurrunt. Cùm portas ii, qui circa Gadatam erant, patefactas conspicerent, irruunt, et illos rursûs fugientes intrò insequuti, ac ferientes ad regem perveniunt; eumque jam erectum cum acinace, quem strictum tenebat, inveniunt. Hunc Gadatæi et Gobryani numero plures opprimunt; atque ii etiam, qui cùm ipso erant, perierunt; alius, cùm aliquid objiceret; alius, cùm fugeret; alius, cùm se quacunque re poterat tueretur. Cyrus autem cohortes equitum per vias passim dimittebat;

et edicebat, ut quos extra *domos* deprehenderent, occiderent; utque ii, qui linguæ Syriacæ periti erant, denuntiarent illis qui *adhuc* in ædibus essent, ut intus manerent: quod si quis foris deprehenderetur, eum morte multandum. Et hi quidem hæc exsequiebantur.

Gadatas autem et Gobryas accefferunt; ac deos primum venerati sunt, quod de impio rege pœnas sumpserunt; deinde manus et pedes Cyri deosculabantur, cum præ gaudio, simul et lacrimas copiose profunderent et lætitiæ signa darent. Posteaquam illuxisset ac fenissent illi, qui arces tenebant, tum urbem esse captam, tum regem occisum, arces etiam tradunt. Cyrus eas statim occupat, et præsidiorum magistrum cum militibus prædianis in illas immittit: mortuos sepeliendi potestatem propinquis facit; et præcones *palam* prædicare iussit, ut omnes Babylonii arma deferrent: in quacunque verò domo arma deprehenderentur, in eâ denuntiabant omnibus esse moriendum. Et illi quidem arma deportabant: quæ Cyrus in arces deposuit, ut in promptu essent, si quando eis esset utendum. Hæc ubi peracta fuerunt, primum arcessitis magis, quia bello capta urbs esset, præcepit, ut diis primitias manubiarum et fana seligerent: postea tum *alias* domos tum principum ædificia dividebat in eos, quos illorum, quæ gesta fuerant, socios existimabat: atque hoc modo distribuit, uti dudum fuerat decretum, optima *quæque* præstantissimis. Quod si putaret aliquis sibi minus obtigisse, mandabat ut accedens *id ipsum* doceret. Edixit etiam, Babylonii agros esse colendos, et tributa pendenda, et iis obsequia præstanda quibus singuli traditi essent: Persas verò et *Persarum* participes, et quotquot ex focis apud eum remanere vellent, iussit tanquam dominos, cum iis quos *sibi traditos* accepissent, loqui.

Secundum hæc cupiens jam Cyrus etiam se parare, quamadmodum decere regem existimaret, id de amicorum sententiâ faciendum statuit, ut quàm minimâ cum invidiâ et rariùs conspiceretur et augustiori specie. Id igitur ita effecit: primâ luce stabat in loco, quo putabat esse commodum, et admittebat *quemlibet* aliquid dicere volentem; ac postquam respondisset, dimittebat. Cum autem intellexissent homines, *Cyrum eos* expectare, infinita multitudo ad eum confluit: *jamque* conveniendi *ejus* causâ *femet* impellentium molitiones, et rixæ multiplices erant. Ministri autem *ipsum* adhibito discrimine, prout poterant, accedendi potestatem faciebant. Quod si aliquando quispiam ex amicis impellendo disiectâ *hominum* turbâ in conspectum *Cyri* prodiret, *tum verò* manum protendens istos adtrahebat, et ita dixit, Expectate, amici, donec turbam hanc dimoveamus; ac deinde per otium congregiemur. Expectabant igitur amici; et turba major usque adfluebat, donec opprimeret eum vespera, priusquam nactus esset otium in amicorum congressum colloquiumque veniendi. Itaque dicebat Cyrus, Modò quidem, viri, tempus est discedendi: cras manè adeste; nam est quod vobiscum colloquar. His auditis, libenter amici discedebant curriculum, rebus omnibus necessariis multati. Ac tum quidem ita quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus ad eundem locum aderat: quem *jam* multò major hominum adire volentium turba circumstabat, qui multò priùs etiam, quàm illi amici, advenerant. Cyrus igitur Persis hastas gestantibus ambitu magno circum se collocatis, neminem admitti iussit, præter amicos et Persarum sociorumque principes. Illi verò cum convenissent, huiusmodi Cyrus ad eos orationem habuit; “ Nihil est, amici ac focii, quod de diis queramus, quasi non perfecimus hætenus omnia,

quæcunque liceret optare: sed enim si hujusmodi quiddam est res
 magnas gerere; ut neque possis ipsi tibi vacare, neque cum amicis hi-
 lariter vivere, beatitatem sanè hanc equidem valere jubeo. Nam et
 heri utique animadvertitis, inquit, à primâ nos aurorâ cœpisse au-
 dire accedentes, neque defuisse ante vesperam: et nunc videtis hos,
 atque alios multò plures iis qui heri aderant, præstò esse, ut nobis ne-
 gotia facebant. Itaque si quis istis se submittere velit, equidem co-
 gito, exiguâ parte vobis mei copiam fore, et mihi vestri: mei sanè
 ipsius mihi, fat scio, nè tantilla quidem erit copia. Præterèa rem,
 inquit, aliam quoque ridiculam animadverto. Nam equidem ità
 sum erga vos adfectus, ut par est: at eorum, qui nos circumstant,
 vel unum aliquem vel neminem novi; et hi tamen omnes ità paratì
 sunt, ut, si vos impellendo vincant, priores etiam vobis à me, quæ
 vòluerint, impetraturi sint. Ego verò æquum arbitrarer hos, si quis
 à me petere aliquid vellet, amicos meos vos obsequio demereri, atque
 orare ut eos adduceretis. Fortasse dixerit quispiam, cur ità non ab
 initio me comparaverim, sed omnibus in medio me potius exhibuerim.
 Nimirum animadvertebam res bellicas ejusmodi esse, ut imperatorem
 non oporteat esse postremum vel intelligendis iis quæ necesse est, vel
 gerendis quæ usus postulat: et imperatores, si rarò conspicerentur,
 existimabam prætermittere multa, quæ fieri debuerant. Nunc post-
 equam bello maximi laboris confecto quiescimus, etiam meus ani-
 mus æquum censet, ut requiete aliquâ potiatur. Quare cùm ipse
 ambigam quid mihi faciendum sit, ut res nostræ et aliorum, quos
 curæ nobis esse oportet, rectè se habeant, consulat in medium aliquis,
 quid maximè commodum fore perspiciat.”

Hæc Cyri verba fuerunt: post eum surgens Artabazus, qui se ali-
 quando cognatum Cyri dixerat, Profecto, ait, rectè factum abs te,
 Cyre, qui hæc de re dicere cœperis. Nam equidem, te admodum juvene
 cœpi amicitiam tuam expetere, sed cùm te mei non egere viderem,
 adire te sum veritus. Postquàm verò me fortè rogâsses, ut quæ Cyaxares
 mandârat studiosè Medis exponerem, mecum ipse cogitabam, si prompto
 te juvissem in illis animo, futurum me tibi familiarem, mihi quæ aded
 datum iri copiam colloquendi tecum, quamdiu vellein. Et sunt illa
 quidem sic effecta, ut laudem apud te invenerint. Deinde primi am-
 plexi sunt amicitiam nostram Hyrcanii, cùm socios admodum desidera-
 remus: aded ut tantum non eos in ulnis præ caritate gestaremus. Postea
 cùm hostium castra capta essent, non tibi, oppinor, otium erat, mihi
 ut operam dares; atque ipse tibi ignoscebam. Deinde Gobryas nobis
 amicus accessit, idque aded gaudebam: itidemque Gadatas; unde fac-
 tum ut difficile esset te aliquâ ex parte frui. Cùm verò Sacæ et Cadusii
 societatem nobiscum coïssent, hi tibi meritò erant colendi; quippe
 qui et ipsi te colerent. Posteaquam autem ed reversi sumus, unde pro-
 fectionis initium factum erat, quia te videbam occupatum instruendis
 equis, curribus, machinis, existimabam te, ubi hæc curâ liberatus
 esses, otium habiturum ut mihi quoque operam dares. Sed ubi nuntius
 ille terribilis venit, homines universos contra nos colligi, maxima esse
 illa intelligebam; quæ si prosperè cederent, certò me jam scire putabam,
 fore magnam inter nos ambos consuetudinis mutæ copiam. Nunc
 tandem et ingenti prælio victoriam adepti sumus, et Sardes cum Cræso
 nobis subjectas tenemus, et Babylonem cepimus, et omnia nostram in
 potestatem redeimus: nec heri tamen, per Mithrem, accedere te po-
 tuissim.

tuissem, nisi cum multis luctatus fuisset. Verùm ubi me dextrâ prehendiisti, et apud te manere iussisti, jam tum in oculis omnium eram, qui sine cibo ac potu totum apud te diem transigerem. Nunc igitur, si quo fieri modo potest, ut qui plurimum tibi commodaverimus, plurimum te fruamur, *benè est*: sin autem, rursus ego nuntiabo verbis tuis, ut omnes à te discedant, exceptis nobis, qui amici ab initio tui fuimus. Ibi tum et Cyrus et complures alii risère; Chryfantas autem Persa surrexit, atque in hunc modum loquutus est:

“ Antehac, Cyre, meritò te oculis omnium exhibebas, cùm illis
 “ de causis quas ipse exposuisti, tum quòd nos ii non eramus, quos
 “ tu colere maximè deberes. Quippe nos etiam nostrâ ipsorum causâ
 “ tunc aderamus; at necesse erat, ut quovis pacto multitudinem tibi
 “ conciliares, ut quàm libentissimè nobiscum eosdem suscipere labo-
 “ res, et eadem adire pericula vellet. Nunc cùm non modò talis sis,
 “ sed etiam conciliare possis alios, quos opportunum fuerit, æquum
 “ est ut jam tibi quoque domus contingat: alioqui quem ex imperio
 “ fructum perciperes, si solus foci exors es, quo nullus neque sanc-
 “ tior fundus est inter homines, neque gratior, neque magis honestus
 “ et peculiaris? Præterea, inquit, non adfici nos etiam pudore putas
 “ si te videamus foris toleranter vivere, nos in ædibus degere, ac
 “ videri conditione, quàm tua sit, potiori?” Hæc cùm Chryfantas
 protulisset, ejus de his sententiam multi tuebantur. Tum deinde Cyrus regiam ingreditur, et qui pecunias ex Sardibus advexerant, hinc eas trahebant. Cùm autem ingressus esset, primùm Vestæ rem sacram fecit, deinde Jovi regi, et si cui alteri deo magi sacrificandum *suis è ritibus* indicarent. His peractis, jam alia cœpit administrare.

Cùmque in mentem ei veniret, quid in se negotii suscepisset, qui multis hominibus imperare niteretur, et habere domicilium in urbe inter illustres amplissimâ institueret, quæ sic adfecta in eum esset, ut urbs alicui maximè infesta: cùm hæc, *inquam*, expenderet, corporis sibi custodiâ opus esse existimavit. Quòd item sciret homines opprimi faciliùs non posse, quàm inter vescendum, bibendum, lavandum, in cubili et somno, circumspiciebat quosnam in his sibi maxime fidos habere posset. Arbitrabatur autem non posse fidum hominem unquam esse, qui alium magis amaret, quàm illum qui *ejus* custodiâ indigeret. Quamobrem illos, qui haberent liberos vel conjuges genio congruentes, vel amores *alios*, naturâ ferè cogi judicabat ad eos maximè diligendos: at eunuchos omnibus his carere cernens, maximi facturos putabat illos, qui ipsos locupletare plurimum possent, et auxilio defendere, si injuriis adficerentur, et honoribus ornare: à quo autem beneficiis in hos conferendis ipse superari posset, neminem fore censebat. Præterea, cùm ignobiles et pretii nullius sint apud homines cæteros eunuchi, hanc ipsam ob causam domino indigent, qui suppetias eis ferat: quippe nemo fuerit, quin potior esse velit in omnibus eunucho, si non obftet aliquid, cui vires sint majores: jam qui domino fidelis est, nihil impedit, quo minùs is locum principem teneat, licèt eunuchus sit. Quod verò maximè quis existimet eunuchos imbelles effici, nè id quidem Cyro videbatur. Huic autem argumento erant anamalia quoque cætera; siquidem *feroces et insolentes* equi si castrentur, desinunt illi quidem morderi ac insolentes esse, sed nihilominùs ad res bellicas idonei sunt: et tauri si castrentur, ex ferociâ et contumaciâ remittunt aliquid, sed robore tamen et viribus ad laborandum haud destituuntur: eodémque modo

canes castrati non ampliùs dominos illi quidem deserunt, sed ad custodiam et venationem nihilò redduntur deteriores. Sic et homines magis sedati fiunt, ubi hæc cupiditas eis est exempta; neque tamen negligentiores sunt in exsequendis iis quæ imperantur, neque minùs ad equitandum vel jaculandum idonei, neque minùs honoris cupidi. Imò tum in bellis tum in venationibus manifestè declarant, in animis ipsorum quoddam contentionis studium superesse. Documenta verò fidelitatis in dominorum interitu maxima dedere: nulli enim *alii* magis spectatæ fidei facinora designârunt in dominorum suorum calamitatibus, quàm eunuchi. Quòd si fortè nonnihil de viribus corporis existimetur in eis decedere, ferrum *tamen* imbecillos in bello robustis exæquare valet. Hæc igitur cum animadverteret, factò ab janitoribus initio, illos omnes quibus corporis sui curam committebat, ex eunuchis delegit. Quòd etiam existimaret non sufficere custodiam hanc adversùs eorum multitudinem, qui hostiliter adfecti essent; circumspiciebat, quos è cæteris maximè fidos regiæ custodes sumeret. Quòd ergo sciret Persas domi *relictos* pessimè propter inopiam visitare, laborésque totâ vitâ sustinere gravissimos, tum ob agri *Persici* asperitatem, tum quòd opus ipsi faciant; hos potissimùm istam vivendi apud se rationem amplexuros arbitratus est. Itaque decies mille satellites hastatos ex his sumit, qui et noctu et interdiu in excubiis undique circum regiam essent, quândocunque in *ipsâ* regione esset; quândò verò prodiret, hinc et illinc instructi *circum ipsum* incederent. Quia verò existimabat etiam toti Babyloni custodes, qui *ad eam tenendam* sufficerent, imponi debere; sive adèò ad urbem esset ipse, sive esset peregrè, idoneum in Babylone quoque præsidium constituit; cui stipendium etiam à Babyloniis numerari iussit, quòd eos quàm maximè inopes esse vellet, ut quàm abjectissimi fierent, ac in officio contineri facillimè possent. Et hæc quidem, quæ tunc et circum ipsum et Babylone collocata fuit custodia, nunc etiam in eodem statu manet. Preterea cum consideraret, quo pacto universum imperium conservari, atque etiam aliquâ principatùs alterius accessione augeri posset, existimabat stipendiarios non tam superiores esse reliquis sibi subiectis, quàm numero inferiores: ideòque viros fortes secum retinendos iudicabat, qui diis juvantibus sibi potentiam istam conciliâssent; et curandum, ut virtutis exercitationem non intermitterent. Nè verò videretur hoc eis imperare, sed ut ipsi censerent hæc esse optima, et *in eis* perseverarent, ac virtutem studiosè colerent, tum Persas illos, qui *δούτμοι* vocantur, convocavit, tum omnes quotquot pro tempore commodum esset, quique viderentur imprimis idonei, ut tam in laborum quàm commodorum societatem admitterentur. Ubi convenissent, orationem ejusmodi habuit:

“ Maximam diis gratiam habemus, quòd ea nobis adipisci concesserint, quibus arbitramur nos esse dignos. Est enim jam nostrâ in potestate solum amplum ac fertile, nec defunt, qui hoc colendo nos alent: sunt etiam nobis ædes, et eæ quidem instructæ. Nec est cur quisquam vestrùm hæc possidens, aliena se possidere existimet: est enim æterna lex inter omnes homines, captâ eorum urbe qui bellum *aliis* faciunt, tam corpora illorum qui sunt in urbe, quàm fortunas in eorum potestatem venire, qui urbem capiunt. Quamobrem injustè non possidebitis, quæ tenetis; sed si quid hostes retinere permiseritis, id quoque quòd non abstuleritis, clementiæ vestræ acceptum referre debebunt. Quod verò attinet ad illa, quæ agenda deinceps erunt, hæc mea sententia est, si deflectamus ad desidiam et vitam ig-

“navorum *hominum* voluptariam, (qui laborem pro re miserrimâ, vitam
 “laboris expertem pro voluptariâ ducunt) citò nos equidem nobis ipsis
 “aio parum utiles futuros, adeoque bona hæc universa citò amissuros.
 “Neque enim viros fortes fuisse sufficit ad hoc, ut fortes permaneant,
 “nisi quis assidue diligentiam, ut talis sit, adhibeat; sed ut artes etiam
 “alia, ubi neglectæ sint, minus æstimantur, et ut ipsa corpora benè
 “adfecta, cum in desidiam solvantur, malè se rursùm habere incipiunt;
 “sic et prudentia, et continentia, et fortitudo, cum quis exercitationem
 “horum remittit, exinde rursus ad improbitatem descedunt. Non
 “igitur *per inertiam cessandum nobis*, nec in id, quod in præsentia suave
 “est, prouendum. Quippe magnum equidem aliquid esse arbitror,
 “imperium parare, sed multò majus, id quod sis adeptus, conservare.
 “Nam adipisci sæpè etiam illi contigit, qui audaciam duntaxat adhibe-
 “ret, sed retinere quod adeptus sis, id non jam sine prudentiâ, nec sine
 “continentiâ, nec sine multo studio fieri solet. Quæ cum intelligamus,
 “multò jam magis virtutem exercere debemus, quàm antea, bonis
 “hisce necdum partis; hoc etiam nobis cognito, tum plurimos et invi-
 “dere, et insidiari, et hostes fieri, cum plurima quis possidet; præfer-
 “tim si ab invitis et opes et obsequium, quod nobis usu venit, habeat.
 “Deos quidem certè nobiscum futuros existimandum est: non enim in-
 “sidiis nisi hæc injustè possidemus, sed insidiis petiti pœnas sumpsimus.
 “Quod verò secundùm hoc optimum est, à nobis ipsis parari debet: est
 “autem illud, ut iis, qui nobis subjecti sunt, ipsi meliores, imperio nos
 “dignos æstimemus. Caloris quidem certè et frigoris, et ciborum, et
 “potus, et laborum, et somni partem servis etiam concedi necesse est;
 “sed ita tamen hæc ipsis impartiri nos oportet, ut declarare nos in his
 “primùm præstantiores eis conemur. Militaris verò scientiæ atque
 “exercitationis omnino nihil cum iis communicandum est, quos habere
 “volumus, ut operis suis nobis interserviant et tributum pendant; sed his
 “exercitiis nos superiores istis esse debemus, atque adeò scire, deos ho-
 “minibus hæc instrumenta libertatis et felicitatis exhibuisse: et quem-
 “admodùm arma istis ademimus, ita nos ipsos nunquam ab armis de-
 “stitui oportet; idque planè habere persuasum, illis *omnia*, quæcunque
 “velint, maximè propria esse, qui quàm proximè ab armis absint.
 “Quod si quis hujusmodi quædam cogitat, quid ergo conducit nobis,
 “quod ea, quæ cupiebamus, perfecimus, si *quidem* adhuc necesse erit
 “famem, sitim, curas, labores tolerare? Nimirum hoc cognosci opor-
 “tet, tantò plus adferre lætitiæ bona, quantò majori labore præce-
 “dente ad ea perveniatur: (labores enim fortibus viris obsonii loco
 “sunt) ad absque eo, ut aliquis indigeat ejus, quod consequitur, nihil
 “tam sumptuosè parari possit, ut suave sit. Quòd si in iis comparandis
 “quæ maximè homines expetunt, numen nos adjuvit, et ut eadem quàm
 “suavissima videantur, ipse sibi aliquis paraverit, sanè vir talis in hoc
 “meliori erit conditione, quàm *alii* quibus minùs suppetunt ad victum
 “necessaria, quod esuriens suavissimis cibus vescetur, et sitiens suavif-
 “simo potu fruetur, et requietis egens, suavissimè quiescet. Quapropter
 “*equidem* censeo debere jam nos contentis viribus bonorum virorum
 “officio fungi, ut bonis quàm optimè suavissimèque fruamur, et quòd
 “omnium est gravissimum non experiamur. Nec enim tam grave ac
 “*molestum est*, bona non adipisci, quàm acerbum, quæ sis adeptus,
 “amittere. Quin hoc etiam consideretis velim, quam adferre causam
 “possimus, cur nunc potiùs vitam ignaviorem sectemur, quàm antehac.

“ An propterea quòd cum imperio sumus? At certè non convenit,
 “ eum, qui cum imperio sit, subiectis sibi pejorem esse. An quòd esse
 “ jam feliciores videamur, quàm priùs? Et fortunæ prosperæ dicet
 “ aliquis ignaviam decere? An quia servos adepti nunc habemus, in
 “ eos animadvertemus, si fuerint improbi? At quo pacto convenit,
 “ eum, qui sit ipsemet improbus, alios improbitatis aut socordiae causâ
 “ plectere? Præterea cogitetis velim, instituisse nos multos alere,
 “ tam ædium nostrarum, quàm corporum custodes: at quomodo turpe
 “ non fuerit, nos alios salutis *nostræ* satellites parandos nobis existimare,
 “ ipsos autem nos minimè nobis esse satellites? Atqui certò sciendum
 “ est, non esse ullam aliam talem custodiam, qualis est ista, si quis pro-
 “ bum se et honestum præbeat: hoc enim unâ comitari necesse est: ei
 “ verò, qui virtute destituitur, nec aliud quidquam rectè succedere con-
 “ venit. Quid igitur esse faciendum aio, et ubi virtutem exercendam,
 “ ubi curam *operamque* adhibendam? Nihil, viri, novi proferam: sed
 “ sicut illi, qui *θύρῳται*, adpellantur, in Persiâ degunt ad curias, sic aio
 “ vobis æqualibus dignitate universis, quotquot hîc adestis, iisdem stu-
 “ diis operam dandam, quibus et illic occupati fuistis; ac vos quidem
 “ me præsentem intueri debetis et animadvertere, num in iis curandis
 “ assiduus sim, quæ *curari à me* necesse est: atque ego *vicissim* animum
 “ advertens vos contemplanor, et quos *quidem* videro præclaris et ho-
 “ nestis rebus operam dare, hos honoribus et præmiis ornabo. Quin-
 “ etiam liberi, qui nobis nascuntur, *liberaliter* hîc nobis erunt institu-
 “ endi: nam et ipsi meliores erimus, si liberis *nostris* nos ipsos *tanquam*
 “ exempla longè optima exhibere volumus; et liberi ipsi, etiamsi velint,
 “ non facillè improbi evadent, quando nihil, quod turpe sit, vel con-
 “ specturi vel audituri sunt, sed in virtutis et honesti studio dies totos
 “ consumunt.”

HUJUSMODI Cyrus oratione usus est; post quem surrexit Chrysan-
 “ atque hoc modo loquutus est: “ Equidem aliis etiam in rebus,
 “ viri, animadverti sæpiùs, nihil inter principem et patrem bonum in-
 “ teresse. Nam et patres liberis prospiciunt, nè unquam eos bona de-
 “ ficiant; et Cyrus jam mihi videtur ea nobis consulere, de quibus fe-
 “ licitatem perpetuam maximè consequuturi sumus. Quod autem minùs
 “ mihi, quàm oporteret, declârasse videtur, id equidem ignaros edocere
 “ conabor. Cogitate enim, quænam urbs hostium ab iis capi possit,
 “ qui nolint imperio parere? quæ amicorum *urbs* conservari possit ab
 “ iis, qui nolint imperio parere? qui militum contumacium exercitus
 “ victoriâ potiri possit? quonam modo faciliùs possint in præliis homines
 “ vinci, quàm ubi cæperint seorsum singuli salutis propriæ consilia ca-
 “ pere? quid aliud rei præclaræ perfici possit ab iis, qui se potioribus
 “ haud parent? quæ urbes legitimè administrant? quæve domus ser-
 “ vari queant? quo pacto naves ed perveniant, quò tendunt? Nos *ipse*
 “ ea commoda, quæ modò nobis adsunt, quàm aliâ re magis compa-
 “ ravimus, quàm principi parendo? Nam ità factum est, ut celeriter
 “ et noctu et interdium, quò erat necesse, perveniremus; et dum totis
 “ copiis principem sequeremur, nemo *vim et* impetum nostrum sustinere
 “ potuerit, eorum denique nihil semiperfectum reliquerimus, quæ *nobis*
 “ erant imperata. Ergo si parere principi maximum esse bonum mani-
 “ festè patet, ad comparandum bona *cætera*, certò sciendum vobis est,
 “ etiam

" etiam idem hoc bonum esse maximum ad conservandum ea, quæ
 " *conservari* necesse est. Et antea quidem multi nobis imperabant, cum
 " nemini nos imperaremus: nunc res omnium, quotquot adestis, sic
 " comparatae sunt, ut imperetis alii pluribus, alii paucioribus. Quem-
 " admodum igitur æquum existimatis esse, vos potestati vestrae subjectis
 " imperare, sic et ipsi pareamus eis, quibus officii ratio parere nos jubet.
 " Tantum autem inter nos et servos interesse oportet, quod servi quidem
 " *inviti suas* heris operas exhibent; nos verò si quidem liberi esse volu-
 " mus, sponte nostram facere convenit, quod maximè dignum laude vi-
 " deatur. Invenietis autem, inquit, etiam civitatem, quæ unius im-
 " perio non administratur, si magistratibus maximè parere velit, minimè
 " per vim eò posse adigi, ut hostium imperium accipiat. Quare ad
 " hanc, uti Cyrus præcipit, curiam præsto simus, nosque in iis exercea-
 " mus, quibus retinere potissimum queamus ea, quæ *conservari* oportet;
 " et operam Cyro nostram offeramus, ut eam quamcunque ad rem opus
 " hæc fuerit ipsi, utatur. Nam id quoque scire debemus, non posse
 " Cyrum quidquam reperire, cujus usus ad sua tantum, non etiam ad
 " nostra, commoda pertineat: quandoquidem eadem sanè nobis con-
 " ducunt, et iidem nobis hostes sunt."

Quæ ubi Chryfantas dixisset, alii tum Persæ tum socii complures sur-
 gebant, qui hæc oratione suâ quoque comprobarent: estque decretum,
 ut honorati semper ad portas præsto essent, et Cyro suam operam offer-
 rent, quamcunque ad rem illi visum esset, donec eos dimitteret. Quod
 quidem ita, ut tunc decretum fuit, etiam hodièque faciunt ii, qui regis
 imperio in Asiâ parent: dum portas principum officiosè frequentant. At-
 que ut hoc *toto* libro declaratum est, Cyrum sic constituisse imperium, ut
 illud et sibi et Persis conservaret, ita reges eum sequuti nunc quoque con-
 stanter iidem institutis inhærent. Accidit autem in his, quod etiam in
 aliis: cum is, qui præest rerum summæ, *vir aliquantò* melior est, etiam
 sincerius *puriusque* instituta *majorum* observantur; cum deterior *aliquis*,
 segnius. Frequentabant igitur illi honorati cum equis et hastis Cyri
 portas, quando ita decretum erat à præstantissimis virtute et *autoritate*
viris, qui unà *cum ipso* imperium *illud* everterunt. Cæterum alios cura-
 tores constituit Cyrus, qui rebus quidem aliis *administrandis* præessent,
 cum et eos haberet qui vestigalia reciperent, et qui sumptuum impensas
 facerent, et præsidēs operum, et facultatum custodes, et rerum ad victum
 necessariorum procuratores: equorum etiam et canum curatores consti-
 tuit, quos existimabat effecturos hæc anamalia suam ad usum accommo-
 datissima. Ut autem illi, quos *secum* habere vellet, in societatem con-
 servandæ felicitatis admittendos, longè optimi evaderent, hanc verò cu-
 ram aliis nequaquam mandabat, sed esse munus hoc suum arbitrabatur.
 Nōrat enim, si pugnandum aliquando esset, ex illorum numero sibi et
 parasatas et *epistatas* sumendos esse, cum quibus pericula maxima *essent*
adeunda: itidemque præfectos cohortium tam pedestrium quàm eque-
 strium ex iisdem constituendos esse intelligebat. Quòd si etiam *aliis* exer-
 citūs ducibus, præter se, opus esset, ex his *ipsis* mittendos esse sciebat:
 quin etiam nōrat, quorundam ex his operam utendum esse, ut urbium et
 totarum nationum tum custodes essent, tum satrapæ; ex iisdem quoque
 nonnullis legatorum mandandum esse officium: quod quidem inter res
 maximi momenti ad ea, quæ cuperent, absque bello impetranda duce-
 bat. Quod si quidem tales ii non essent, quales esse conveniret, quo-
 rum operam maxima plurimæque negotia essent conficienda, malè rebus

suis prospectum fore arbitrabatur: si ii tales essent, quales oporteret, omnia præclare successura putabat. Quâ in sententiâ cum esset, totus in hanc curam incubuit: quin et eandem ipsi virtutis exercitationem utendum existimabat. Nec enim fieri posse putabat, ut qui talis ipse non esset, qualem esse oporteret, is alios ad præclaras et laudabiles actiones incitaret.

Quæ cum apud animum expendiunt, otio primùm esse sibi opus statuit, si *quidem* efficere vellet, uti res eximias curâ complecti posset. Fieri quidem certè haud posse judicabat, ut proventuum curam negligeret, quod prospiceret necesse fore magnos magno in imperio sumtus facere: rursus autem, cum magnam opum copiam possideret, harum curâ semper ipsum occupari, id verò avocaturum se sciebat à curâ summæ rerum conservandæ. Quare considerans quo pacto et res familiaris rectè administrari, et *ipse* frui otio posset, rei militaris ordinem intuitus est. Nam plerumque decuriones curam decuriarum gerunt, dustores manipularii, decurionum; tribuni, manipulariorum ducum; decem nullium præfecti, tribunorum: atque ita fit, ut sit nemo cujus cura non geratur, tamen valdè multæ sint hominum myriades: cumque vult imperator exercitûs operâ uti, satis est, decem millium præfectis mandata dedisse. Quæ igitur horum est ratio, eadem Cyrus etiam res domesticas summam complexus est: quo factum, ut ipso cum paucis colloquente, neque domestica negligenterentur: atque deinceps ei plus erat otii quàm alii, qui unius domûs vel navis unius curam gereret. Atque ita rebus suis constitutis, suos etiam docuit eadem ratione uti. Et hoc quidem modo tam sibi quàm suis otium paravit.

Cœpit deinde pro præfecti auctoritate curare, ut participes rerum *tales essent*, quales oporteret. Primùm requirebat illos, quotquot aliis opus facientibus victum habere possent, si ad portas præsid non essent: quod existimaret eos, qui adessent, nihil neque sceleris neque rei turpis admitturos, partim quod *ipsi* principi adessent, partim quod intelligerent omnes actiones suas à viris præstantissimis conspici: qui verò non adessent, eos vel intemperantiæ, vel injustitiæ, vel negligentiae causâ putabat abesse. Quamobrem cum hoc primùm existimaret, etiam cogebat tales ut adessent: nam aliquem illorum quos maximè caros habebat, bona ejus, qui *portas* non frequentaret, occupare jubebat ac dicere, suas se res occupare. Hoc cum fieret, statim spoliati veniebant, quasi quibus illata esset injuria. Cyro autem longo tempore non vacabat, ut hujusmodi homines audiret: et posteaquam audierat, diu controversiæ dijudicationem differebat. Quæ cum faceret, arbitrabatur eos se ad observandum *colendamque* adsuefacere: sed minùs odiose, quàm si ipse poenas irrogando eos adesse cogeret. Hæc una docendi ratio erat, ut adessent: alia, quod facillima et maximè fructuosa præsentibus imperaret: item alia, quod nihil unquam absentibus tribueret. Præcipuus verò cogendi modus erat, ut, si nihil horum aliquem moveret, ei facultates adimeret, ac donaret alteri, quem existimaret posse *sibi* opportunè præsid esse: atque hoc modo amicum utilem pro inutili consequebatur. (Inquiri autem etiam is rex, qui nunc rerum periturus, in eos, qui, cum adesse ex officio debeant, absunt.) Ad hunc sanè modum Cyrus in absentes se gerebat:

Illos autem qui se offerrent *exhiberentque*, maximè se putabat ad præclaras et laudabiles actiones excitaturum, quandoquidem princeps eorum erat, si ipse subjectis imperio declarare se niteretur virtute in primis ornatum. Videbatur enim animadvertere, meliores *quidem* effici homines

etiam legibus scriptis; sed principem bonum arbitrabatur hominibus esse legem oculis præditam: quippe qui et ordinando jubere, et ordinis negligentem cernere ac punire posset. Ità cum sentiret, primùm se cultus divini magis hoc tempore studiosum declarabat, quia felicior evassisset. Atque tunc primùm magi constituti sunt, qui semper cum primâ luce deos hymnis celebrarent, et quotidie sacrificarent diis illis, quibus ipsi sacrificandum dicerent. Ità quidem id temporis constituta nunc permanent apud eum regem, qui quovis tempore rerum pctitur. Imitabantur igitur eum in his primùm Persæ ceteri, quòd et ipsi beatores se fore arbitrarentur, si deos ità colerent, ut is qui et felicissimus esset et imperaret: præterea futurum putabant ut, si hæc facerent, Cyro placerent.

Cyrus ipse suorum pietatem sibi quoque utilem ducebat esse, cum rationem eandem sequeretur, quam illi, qui cum religiosis potius, quam cum iis, qui commisisse aliquid impiè videntur, navigare malunt. Præterea secum reputabat futurum ut, si omnes illi rerum participes religiosi essent, minùs aliquod nefarium *facinus* tum contra se invicem, tum contra *Cyrum* ipsum designare vellent; qui benè se de iis, quos rerum participes habebat, promeritum esse arbitrabatur. Itidem cum declararet, id maximi se facere, si nec amicus nec socius læderetur, et cum acritur id quod justum esset intueretur, futurum putabat, ut alii quoque se turpibus à lucris magis abstinere, ac ratione justâ rem facere mallent. Etiam *pudore ac verecundiâ* putabat omnes magis impletum iri, si palam ipse declararet, ità se omnes revereri, ut nihil turpè nec diceret nec faceret. Atque hoc ità futurum isto argumento colligebat; nimirum homines, non dicam principem, sed illos etiam quos *alioqui* non metuunt, magis reverentur, si verecundi sint, quàm si inverecondi: et mulieres quas esse verecundas animadvertunt, *homines* intuentes vicissim revereri magis volunt. Jam verò parendi studium suis ità maximè constanter mansurum putabat; si eos, qui sine recusatione parerent, in oculis omnium magis ornaret, quàm illos, qui *vel* maximas laboriosissimâque virtutes exhibere viderentur. Cùmque sic sentiret, sic etiam facere perseverabat. Præterea moderationem suam ostendendo efficiebat, ut hæc etiam alii magis exercerent. Nam cum viderent *homines* eum, cui maxima facultas est insolenter agendi, modeste se gerere; minime volunt imbecilliores *alii* quidquam insolentius palam agere. Sic autem verecundiam ac moderationem cernebat, ut *diceret*, verecundos palam turpia fugere; moderatos, etiam illa quæ occultè *fiant*. Continentiam etiam sic exercitatum iri à suis maximè putabat, si ipse declararet, se per occasiones oblatarum voluptatum ab iis quæ honesta et bona essent non abstrahi; sed velle *potius* ante latitias laborem cum honestate *conjunctum* suscipere. Itaque talis cum esset, perfecit ut ad portas magna inferiorum esset modestia, præstantioribus cedentium, magnus erga se invicem pudor et composita morum gravitas. Neminem ibi animadvertisses vel irascentem cum vociferatione, vel insolente risu gaudentem: sed eos adspiciens existimâs reapse ad honesti *decorique* normam vivere. Et his ferè quidem agendis: conspiciendisque occupati ad portas vitam degunt:

Cæterum exercitationis bellicæ causâ venatum eos educebat, quos in his exercendos arbitrabatur; quòd venationem duceret tum bellicæ rei totius optimam exercitationem esse, tum equestris *longè* verissimam. Nam ad insidendum equis in locis quibuslibet hæc maximè reddit aptos, quòd fugientes feras sequi necesse sit: hæc item strenuos efficit maximè *quovis* ex equis *perficiendo opere*, propter contentionem studiùmque capiendi. Hic etiam

etiam maximè suos illos participes adfuefaciebat ad continentiam, et labores, et frigora, et calores, et famem, et sitim tolerandam. Ac nunc quoque tum rex tum qui cum rege vivunt in his faciendis perseverant. Quod igitur arbitraretur nemini convenire imperium, qui non esset subiectis sibi melior, etiam iis, quæ antehac exposuimus, omnibus perspicuum est: sicut illud quoque, quod suos in hunc modum exercendo, multò maximè tum ad continentiam tum bellicas artes et exercitationes ipse laborando se consuefaceret. Nam venatum quidem alios educebat, ubi nulla necessitas domi manere cogebat: ipse verò etiam cum necesse esset manere, domi feras venari solebat, quæ in septis hortorum alerentur: nec vel ipse prius unquam, quam sudasset, sumebat conam; nec equis prius, quam essent exerciti, pabulum objiciebat: ad hanc venationem sceptrigeros etiam suos invitabat. Itaque multum in omnibus præclaris actionibus et studiis ipse præstabat, multum qui cum eo versabantur, ob exercitationem illam perpetuam. Atque hujusmodi sanè exemplum ipse se præbuit. Præterea, si quos alios videret maximè rerum honestarum sectatores, eos et donis, et imperiis, et sedendi loco, et omnibus honoribus ornabat: aded ut omnibus ingens studium injiceret, quò quisque Cyro præstantissimus videretur.

Animadvertisse verò nos in Cyro id quoque putamus, quod non eo duntaxat principes existimârit præstare subiectis sibi debere, ut iis meliores essent; verum etiam illecebris quibusdam hos illis deliniendos arbitraretur. Itaque tum sibi vestem Medicam gestandam esse certo iudicio statuit, tum illi suo participum collegio periuasit, ut eandem induerent: nam si quid in alicujus corpore vitii esset, id vestitus is occultare Cyro videbatur; et illos, qui eum gestarent, quàm pulcherrimos et maximos exhibere. Habent enim hujusmodi calceos, in quibus maximè subjici clam aliquid potest, ut grandiores, quàm sint, esse videantur. Hoc etiam admittebat, ut oculis pigmenta quædam sublinerentur, quò viderentur oculos habere pulchriores, quàm essent; et ut fucus infricaretur, quò præditi colore meliori cernerentur, quàm natura concessisset. Ad hæc eos exercuit, ut palam nec exspuerent nec emungerent se; nec ad ullam rem spectandam se converterent, quasi nihil admirarentur. Hæc aded universa putabat aliquid adferre momenti ad hoc, ut subiectorum imperio suo contemptu minimè digni viderentur. Et ad hunc sanè modum eos, quibus beneficio suo magistratus mandandos esse putabat, instruxit; tum exercendo, tum illo ipso, quod eis cum majestate præesset: quos autem ad serviendum instruebat, eos nec ad se in laboribus ullis liberalibus exercendos excitabat, nec habere arma sinebat: studioseque dabat operam, nè unquam liberalium exercitationum causâ vel cibo vel potu carerent. Etenim his permittebat, quoties equitibus feras in campos adigerent, ut cibum ad venationem secum sumerent, ingenuorum verò nemini: quando item faciendum erat iter, ad aquas eos, perindè ac jumenta, ducebat. Et cum prandii tempus erat, expectabat eos donec aliquid comedissent, nè famēs ingens eos invaderet: quò fiebat ut etiam hi, non aliter ac optimates, eum patrem adpellarent; quòd curam ipsorum gereret, ut semper sine dubio mancipia manerent. Ac totum quidem imperium Persicum hoc modo firmum ut esset ac stabile, Cyrus effecit:

At sibi nè quid ab iis, quos in potestatem redegisset, accideret, nihil periculi futurum, valdè animo confidebat: (nam et imbelles eos existimabat, et nullo inter se conjunctos ordine videbat, ac præterea nemo il-

lorum propius ad ipsum neque noctu neque interdiu accedebat) quos verò præstantissimos ducebat, et armis instructos, et confertos conspiciebat, ac partim sciebat equitum duces esse, partim peditum: eorumque complures animadvertibat esse animis elatis, quasi qui ad imperandum essent idonei; quique propius ad custodes ipsius accedere solebant, quorumque multi Cyrum ipsum sæpenumerò convenirent; (quod fieri necesse erat, siquidem operâ ipsorum uti vellet) ab his igitur maximè, nè quid ei mali accideret, periculum erat, idque multis modis. Quamobrem dispiciens quo pacto ab iis quoque tutus esset, arma quidem illis adimi et reddi ad bellum ineptos, minimè probavit; quòd esse illud et cum injuriâ et cum imperii eversione conjunctum duceret: rursus eos non admittere, ac palam declarare quod fidem eis non haberet, *id belli initium esse* arbitraretur: itaque *hoc* unum istorum omnium loco judicabat et optimum esse ad securitatem suam et honestissimum, si præstantissimos illos sibi redderet amiciores quàm inter se ipsos essent. Quo igitur modo pervenisse nobis eò videatur, ut amaretur, exponere conabimur.

Primùm quovis tempore quàm poterat maximè humanitè animi declarabat; cùm existimaret, quemadmodum facile non sit eos diligere, qui odisse videantur, aut malè erga nos adfectos benevolentiam complecti, sic fieri non posse ut illi, quorum cognitus sit amor et benevolentia, iis odio sint, qui se diligere arbitrentur. Quamdiu certè quidem minùs valeret opibus ad beneficia conferenda, tum illis prospiciendo qui cum ipso versarentur, tum pro iis laborando, et palam declarando se prosperis ipsorum rebus lætari, adversas graviter ferre, venari amorem eorum nitebatur: verùm posteaquam hoc adeptus est, ut beneficus esse largiendis opibus posset, animadvertisse nobis videtur, primò quidem beneficium hominibus inter se ex eadem impensâ nullum esse gratius, quàm si quis cibum ac potum impertiatur. Id cùm ità se habere statuisset, primùm de mensâ suâ mandatum dedit, ut quibus ipse cibus vesceretur, iis similes semper sibi adponerentur, permultis hominibus suffecturi: quæcunque verò adponebantur, ea semper omnia, extra illos, quibus ipse atque convivæ vescerentur, distribuere iis ex amicis, quibus volebat ostendere se eorum meminisse, aut se iis benè velle. Præterea mittebat *cibos* iis, quos *ob diligentiam* in excubiis vel admiraretur, vel in *præstandis* obsequiis, vel aliis in actionibus: *simul* significans, non esse ignotam voluntatem ejus, qui *sibi* gratificari cuperet. *Eodem* etiam honore *ciborum* è mensâ suâ *missorum* domesticos suos adiciebat, quando aliquem laudare vellet: atque etiam cibos omnes horum domesticorum in mensâ suâ adponi curabat, quod putaret hoc eis benevolentiam quandam inditurum, sicut et canibus *usu venire solet*. Quòd si amicos aliquos à multis coli vellet, his etiam *aliquid* de mensâ suâ mittebat; hodièque aded etiam si quibus de mensâ regis mitti *aliqua* vident, eos universi magis colunt; quòd illos et honoratos esse arbitrentur, et auctoritate valere ad imperandum, si quid ipsis sit opus. Nec his solum de causis, quas iudicavimus, lætitiâ adferunt quæ à rege mittuntur, sed reapse multum præstant suavitate, quæ de mensâ regis *veniunt*. Atque hoc sanè ità esse non est mirandum: nam ut aliorum quoque artificiorum opera magnis in urbibus egregiè perficiuntur, sic etiam cibi regii longè præstantius elaborantur. Nam parvis in urbibus iidem spondam, januam, aratrum, mensam fabricantur: (atque sæpenumerò idem etiam domum extruunt, et benè secum agi putat, si hoc modo locatores inveniat operis, unde quod ipsi sufficiat alendo *paret*: fieri certè nequit, ut is, qui multis arti-

ficiis occupatur, omnia rectè faciat) at magnis in urbibus, quia multi singulis egent, vel unum cuique sufficit artificium, ut eo se alat: saepenumèrò nè unum quidem totum, sed calceos alius viriles, alius muliebres facit. Est ubi alius calceos duntaxat nervis consuendo se alit, sciendo alius; *itidem* alius tunicas tantummodò conscindendo, alius nihil horum faciendo, sed ita componendo. Quamobrem necesse est eum, qui occupatur opere minimè longo, etiam id *quàm* optimè cogi perficere. Hoc ipsum et in victu accidit. Nam cui *unus et idem* lectum sternit, mensam instruit, farinam subigit, aliàs alia obsonia parat, eum necesse est, opinor, sic habere singula, uti cesserunt: verùm ubi negotiù uni satis est, ut elixas carnes coquendas, aliù ut assandas; aliù ut elixos coquendos pisces, aliù ut assandos, curet: aliù ut panes faciendos curet, ac nè hos quidem omnis generis, sed unam ab eo *panis* speciem probatam effici satis est; *tum verò* hæc in hunc modum facta, necesse est, opinione meâ, egregiè admodùm esse singillatim perfecta. Et talia quidem cùm institueret, *suos* cibus demerendo longè *Cyrus* omnes superabat:

Ut autem *homines* demerendo aliis etiam rebus omnibus longè præstiterit, id *equidem* modò sum narraturus: nam tametsi mortales cæteros eo ipso excelleret, quod proventus plurimos perciperet; multò *tamen* etiam in hoc magis excelluit, quod unus inter homines plurima largiretur. Atque hoc quidem *itâ* à Cyro cœptum fuit; ac permanet etiam nunc apud *illos* reges multa donandi consuetudo. Quis enim palam opulentiores habet amicos, quàm *habeat* rex Persarum? Quis *illo* rege suos elegantius ornare vestitu videtur? Cujus munera *ejusmodi esse* cognoscuntur, qualia sunt regis *illius* nonnulla, armillæ, torques, equi frenis aureis insignes? non enim illic hæc habere cuiquam licet, cui rex ea non donârit. Quis alius magnitudine munerum efficere dicitur, ut fratribus ipse anteleratur, et parentibus, et liberis? Quis alius hostes suos, multorum mensium itineris intervallo distantes, *sic* ulcisci potuit, ut rex Persarum; Quis alius, cùm imperium *aliorum* evertisset, sic diem extremum obiit, ut à subiectis sibi pater adellaretur, præter *Cyrum*? At nomen illud magis ei tribui qui beneficia confert, quàm qui rapit aliena, constat. Accepimus etiam, *Cyrum* illos, qui et oculi et aures regis adpellantur, non aliâ ratione sibi conciliâsse, quàm munera largiendo et honoribus ornando: quippe dum in eos, qui nuntiabant quæcunque ipsius interesset *in tempore* cognita habere, magna beneficia conferret, efficiebat ut homines multi et auribus id captarent et notaret oculis, quo nuntiato, regi aliquid utilitatis adferrent. Hinc multos esse regis oculos, et aures multas, existimatum fuit. Quòd si quis arbitratur unum regi potiùs expetendum esse oculum, *is* rem non rectè æstimat: nam unus *aliquis* cernere pauca, *pauca* unus audire posset; et quædam quasi negligentia cæteris esset indicta, si uni *tantùm* id mandatum esset *officii*: præterea, quemcunque *regis* oculum esse animadvertent, ab eo cavendum scirent. Verùm itâ se res non habet, sed audit rex quemlibet, qui se vel audivisse vel vidisse quidpiam dignum quod curæ habeatur adfirmat. Atque itâ multæ regis aures, multi esse oculi existimantur: et ubique proferre metuunt eâ, quæ regi non conducant, tanquam si audiret ipsemet; et facere quæ non conducant *ei reformidant*, tanquam si præfens ipse adesset. Itaque non modò non ausus est ad quempiam aliquis sinistram Cyri mentionem facere, sed *etiam* itâ quilibet adfectus erat, quasi omne quibuscum quovis tempore versaretur, et oculi regis et aures essent. Quòd verò sic in eum adfecti essent homines,

ejus rei causam equidem ignoro quam potiore quis putet, quàm quòd exiguis ipse meritis beneficia rependere magna vellet.

Ac munerum quidem magnitudine eum superâsse *alios*, mirum non est, cum opulentissimus esset; at verò eum, qui esset regiâ cum dignitate, amicos officiosè studiosèque colendo vicisse, id *sanè* magis prædicari meretur. Enimverò traditum est, eum in nullâ re adedò manifesta pudoris signa dedisse, posteaquam superatus esset, atque in amicorum cultu *et obsequio*. Ac dictum quoddam ejus memoratur, quo similia perhibuerit esse boni pastoris et boni regis opera; nam debere pastorem aiebat, posteaquam jumentis felicitatem conciliâisset, *itâ deinde* illis uti (quæ quidem pecudum esset felicitas) itémque regem, posteaquam civitatibus et hominibus felicitatem conciliâisset, illis uti. Nihil mirum igitur, cum hâc esset in sententiâ, *singulari* contentione conatum esse homines universos officiosè demerendo vincere.

Præclarum certè et illud documentum Cyrus dedisse Cræso perhibetur, cum is futurum admoneret, ut multa largiendo pauper fieret; cui tamen liceret, uni quidem homini, plurimos auri domi suæ thesauros recondere. Quæsvisse tum Cyrus dicitur, Et quantam pecuniæ summam habiturum me jam fuisse arbitraris, si, quemadmodum tu jubes, aurum collegissem ab eo tempore quo cum imperio sum? Ibi Cræsum dixisse *aiunt*, Ingentem quandam summam. Et subjecisse Cyrum, Age verò, Cræse, mitte quandam cum hoc Hytaspæ, cuicumque fidei plurimum habes. Tu autem, Hytaspæ, inquit, circumito profectus ad amicos, ac dicito mihi quoddam ad negotium esse opus auro; (et reverà mihi *eo* est opus,) et præcipe, copiam pecuniæ mihi quisque suppeditet, quantam possit; scriptamque adedò *de eâ* obsignatamque epistolam Cræsi ministro ferendam tradat. Cùmque hæc, quæcunque dixerat, etiam mandâset literis atque obsignâset, dedit *eas* Hytaspæ ad amicos ferendas: et in his scripsit ad omnes, etiam Hytaspæ, tanquam amicum suum, exciperent. *Is* cum circumivisset, et Cræsi minister, literas adferret, inquit Hytaspæ, etiam mecum, rex Cyre, tibi agendum erit ut cum divite: nam permultis tibi cum muneribus adsum, propter literas tuas. Et Cyrus, Ergo jam, ait, hic quoque thesaurus unus nobis est, Cræse: cæteros autem considerato, ac subductis rationibus collige, quantæ nobis pecuniæ paratæ sint, si ad usum aliquem eis mihi sit opus. Cræsus initis rationibus multò plures reperisse fertur, quàm habiturum jam in thesauris fuisse Cyrum dixerat, si *eas* collegisset. Quod ubi patuit, dixisse Cyrus traditur, Vidésne, Cræse, mihi quoque thesauros esse? Tu verò me jubes, collectos eos apud me retinendo, invidiæ me atque odio per eos exponere, ac mercenariis custodibus præfectis fidem habere: sed ego amicos à me locupletatos arbitror mihi thesauros esse, custodésque tum mei *ipsius* tum bonorum nostrorum fideliores, quàm si præsidarios mercede conductos eis præficrem. Etiam aliud *quiddam* tibi dicam: ego nempe id, Cræse, quod cum dii indiderint in hominum animos, pariter omnes fecère pauperes, nè ipse quidem vincere possum; sed expleri pecuniis nequeo, perinde atque cæteri: verùm hoc discrimen inter me et alios plurimos esse puto, quod illi, cum pecuniæ copiâ sufficientem superante potiti fuerint, partim eam defodiunt, partim putrescere sinunt, partim numerando, metiendo, ponderando, ventilando, custodiendo sibi negotium facessunt: neque tamen *interea*, dum eam domi habent, plus comedunt quàm ferre possint (dirumperentur enim) neque plures induunt vestes, quàm gestare possint (quòd *alioqui* suffocarentur) sed opes

illa supervacaneæ negotium *ipsis* exhibent. Ego et diis inservio, et plures semper *opes* adpeto: verùm ubi eas comparavi, quas usum mihi sufficientem excedere video, his *ipsis* amicorum penuriæ medeor, et homines ditando ac beneficiis adficiendo benevolentiam ex eis amorémque mihi paro; de quibus securitatis et gloriæ fructum capio: quæ *quidem* neque putrescunt, neque nimium excrescendo vitiantur; sed gloria quo audior est, eo fit major et pulchrior et portatu levior, ac sæpenumerò etiam illos, qui eam gestant, expeditiores reddit. Atque ut hoc quoque scias, Cræse, inquit, non eos ego, qui pecunias plurimas possident, et servant plurimas, felicissimos duco; (hoc enim pacto qui muros custodiunt, felicissimi essent; cum omnia, quæ sunt in urbibus, custodiant) sed qui parare plurimas justè potest, et plurimis honestè uti, hunc ego felicissimum existimo, etiam opum respectu. Et hæc quidem Cyrus uti verbis proferebat, ità *etiam* in oculis omnium faciebat.

Præterea, cum animadvertisset hominum plerosque, dum bonâ valetudine perpetuò fruuntur, operam dare ut à rebus necessariis instructi sint, et quæ victui restè valentium usui sint, reponere: verùm ut, in morbum si inciderint, utilia suppetant, id *quia* non admodum eis esse curæ cernebat; visum est ei, in his quoque *parandis* operam esse ponendam; atque *adèò* medicos præstantissimos undique collectos secum ducebat, quòd sumptus facere vellet; ac quæcunque instrumenta quis utilia esse ipsi diceret, vel medicamenta, vel cibos, vel potum, eorum nihil erat, quod non paratum apud se reponderet. Ac si aliquando quispiam ex iis æger esset, quos curari conveniret, invisèbat *eum* et suppeditabat omnia quibus esset opus: etiam medicis gratiam habebat, cum quis fanâisset quempiam, sumptâ portione aliquâ eorum, quæ apud ipsum erant *recondita*. Hæc quidem et *alia* hujusmodi multa machinatus est, ut apud eos principatum obtineret, à quibus diligi se volebat:

Quarum autem rerum et certamina Cyrus indicebat et proponebat præmia, cum contentiones inter suos excitare de studiis præclaris et honestis vellet, ex res Cyro laudem adferebant, quòd curæ ipsi esset, ut virtus coleretur; præstantissimis sanè *quibusque* certamina hæc, inter ipsos *suscepta*, tam contentiones tum altercationes injiciebant. Præterea, Cyrus quasi legem constituit, ut quæcunque dijudicari necesse esset, sive aliquâ in lite, seu certamine, ad judices unâ current illi quibus dijudicatione opus esset. Itaque manifestum est, adversarios utrosque conjectando respicere solitos ad judices optimos et *sibi* amicissimos: victus autem victoribus invidebat, et eos, qui sententiam secundum se non tulissent, odio presequeretur: victor contra, jure se vicisse præferebat, adèoque nemini se gratiam debere putabat. Idem qui primas inter amicos Cyri tenere volebant, perinde sibi mutuò invidebant, atque alii *solent*, qui *degunt* in urbibus: adèò ut plerique vellent alius alium è medio sublatum, potiùs quàm ut invicem adjuvando commodum aliquod sibi procurarent. Et hæc quidem indicata sunt, *quo pateat*, quibus artibus *Cyrus* efficere conatus est, ut præstantissimi quique magis ipsum amarent, quàm se mutuò:

Jam verò narrabimus, quo pacto Cyrus primùm è regiâ provectus est: nam hujus ipsius egressus majestas una nobis videtur ex iis esse artibus, quæ perfecerunt ut imperium ipsius facillè contemni non posset. Primùm igitur, antequam prodiret, arcessitis ad se tam Persis quàm aliis qui essent cum imperio, vestes iis Medicas distribuit: (et amictum sanè Medicum Persæ tunc primùm induerunt) simul, inter distribuendum, dicebat,

bat, velle se provehi ad fana diis selecta, et unà cum ipsis rem sacram facere. Quamobrem ad Portas adeste, inquit, ornati vestibus istis, prius quàm sol oriatur, et sic consistite, quemadmodum Pheraulas Persa vobis ex me denuntiabit: cùmque ego, inquit, præcessero, loco vobis indicato sequimini. Quòd si cui vestrum alia quæpiam ratio videbitur elegantior, quàm ea quâ modò prodimus, is illam mihi, cùm redierimus, ostendat: nam uti vobis pulcherrimum optimùmque visum fuerit, ita singula consistui debent. Posteaquam præstantissimas vestes elegantissimas distribuerat, etiam alias vestes Medicas protulit: (perinultas enim parari curaverat, nullis parcens, sive purpurei, seu fuscì, seu punicei, seu caryccini coloris vestes essent) has autem singulos inter duces dispersit, iussit eos amicos suos istis ornare; sicut et ego, inquit, vos orno. Et quidam ex iis qui aderant, eum interrogans, Tu verò, Cyre, ait, quando ornaberis? Cui Cyrus respondens, Annon modò, inquit, ipse vobis ornari videor, dum vos orno? Nimirum, ait, si possim in vos amicos meos esse beneficus quamcunque tandem habeam vestem, in eâ videbor elegans. Atque ita quidem illi digressi amicos arcessabant ac vestibus istis ornabant:

Cyrus autem, quòd existimaret Pheraulam, hominem cæteroqui plebeium, et ingenio valere, et elegantia atque ordinis esse studiosum, minimèque negligentem in iis quæ Cyro grata facere posset, et illum ipsum qui aliquando sententiam de singulis pro dignitate ornandis oratione suâ comprobaverat: hunc arcessit ac cum eo deliberat, quo pacto effecturus esset, ut prodeundi ratio spectatu benevolis pulcherrima, infestis maximè formadabilis esset. Cùmque dispicientibus ipsis eadem visa fuissent, Pheraulam diligenter operam dare jubebat, ut in crastinum ita fieret egredientium equitatio, quemadmodum ipsis pulchrè fieri posse visum esset. Equidem, ait, quòd ad ordinem in egressu servandum attinet, omnes tibi parere iussi: verùm ut libentiùs imperanti tibi obtemperent, sumptas, inquit, tunicas has adfer satellitum hastatorum ducibus; atque etiam saga ista equestria ducibus equitum dato, et curruum ducibus alias hæc tunicas. Ac Pheraulas quidem has acceptas proferbat: eum verò duces ubi conspexissent, aiebant, Magnus tu sanè quidam es, cùm nobis etiam sis indicaturus quæ facienda sint. Non profectò, inquit Pheraulas, non id solum, uti quidem videtur, sed unà farcinas etiam portabo: non certè quidem duo ista saga adfero, alterum tibi, et huic alterum; tu verò horum utrum volueris accipe. Tum deinde is, qui sagum accipiebat, invidia obliviscebatur, statimque ipsum in consilium adhibebat, utrum sumeret. Pheraulas, ubi de meliore sago consilium dedisset, Si me indicaveris, ait, quòd optionem tibi dederim, posthac ubi aliquid administrabo, dissimilem me administrum invenies. Atque in hunc modum Pheraulas his distributis, ut iussus erat, statim curabat ea quæ ad egressum pertinent, ut singula quàm elegantissimè instructa essent.

Postera cùm advenisset dies, liquida prius erant omnia et integra, quàm illuxisset, et ordines ex utrâque viæ parte stabant, quemadmodum jam quoque subsistunt, quâ rex equitaturus est; atque intra hos ordines nemini licet ingredi, qui non sit honoratorum in numero: adstabant et flagellis instructi quidam, qui molestia quemvis auctorem cæderent. Ac primùm quidem satellites hastati ad quater mille stabant, ante portas in quaternos explicati: ex utrâque verò portarum parte millia duo. Aderant item equites omnes, et ex equis descenderant, insertis per candyas manibus,

nibus, quemadmodum hâc etiam tempestate *eam* inferunt, quoties ipsos rex adspicit. Stabant verò ad dextram Persæ, focii cæteri ad lævam viæ partem, eodemque modo curruum pars utrinque dimidia. Postquam regiæ fores aperirentur, primùm Jovi quaterni pulcherrimi tauri ducebantur, et diis cæteris quibus magi *ducendos suis è ritibus* indicârunt: nam Persæ multo magis existimant divinis in rebus artificum operâ utendum esse, quàm in aliis. Secundùm boves equi ducebantur, *ad sacrificium Soli faciendum*: post eos producebatur currus albus, cum aureo jugo, coronatus, Jovi facer: ponè hunc, Solis currus albus, et is, uti prior ille, coronatus: post illum, currus alius tertius producebatur, cujus equi puniceis *stragulis* contesti erant, et post eum viri quidam sequebantur, qui magno in foco ignem gestabant. Post hos jam Cyrus ipse prodibat in conspectum è portis in curru, cum tiarâ rectâ, et tunicâ purpureâ albo distinctâ (alii verò subalbicantem gestare non licet) et subligaculis circum crura colore hyfgino tinctis, et toto purpureo candye. Habebat et circum tiaram diadema; idémque insigne cognatis ipsius erat, *sicut* et hoc tempore illud ipsam retinent. Manus extra manicas tenebat. Præter ipsum curru vehebatur auriga, procerus quidem *ille*, sed Cyro tamen minor, sive *hoc* reapse sic esset, seu quocunque modo: multò quidem certè procerior visus est Cyrus. Eum ubi conspexissent, omnes submissè venerati sunt, sive quia fuisset imperatum aliquibus ut *venerationis hujus* initium facerent, seu quòd adparatu fuissent obstupefacti, quòdque procerus et pulcher Cyrus ipse visus esset. Ante id certè tempus Persarum nemo Cyrum *itâ* veneratus fuerat. Cùm autem currus Cyri progrediretur, præbant quater mille satellites, bis mille ad currus utrumque latus comitabantur; subsequebantur autem familiares ejus sceptrigeri in equis, ornati, palta gestantes, numero ferè trecenti. Præterea ducebantur equi frenis aureis insignes, qui Cyro nutriebantur, virtutis vestibus instrati, ad ducentos: secundùm hos spiculatores bis mille: post eos præmi facti equites, decies mille, ubique per centenos ordinati, quorum dux erat Chryfantas: post hos alii decies mille Perfici equites, eodem modo instructi, quorum dux erat Hystaspas: post eos itidem alii decies mille, quos Datamas ducebat: post hos alii, duce Gadatâ: post eos *erant* equites Medi, ac post hos Armenii, post illos Hyrcanii, post quos Cadusii, ac post Cadusios Sacæ. Post equites currus *erant* in quaternos ordinati; quos Artabates Persa ducabat.

Cùmque *jam* pergeret, homines permulti extra signa adsectabantur, quorum alius aliud quiddam à Cyro petebat. Itaque missis ad eos quibusdam ex sceptriferis, qui terni ab utroque currus latere, nuntiorum perferendorum causâ, comitabantur eum, dici eis iussit, si quid aliquis ab se posceret, is præfectis inferioribus, quocunque vellet, indicaret, eos autem aiebat rem ad se delaturos. Atque illi quidem discedentes, mox ad equites se convertebant, et quem quisque *potissimum* adiret, delibebant. Cyrus autem, quos ex amicis coli maximè ab hominibus vellet, eos, misso quodam, ad se singillatim arcessibat, et his verbis compellabat, Si quis istorum, qui adsectantur, vobis aliquid indicârunt; qui quidem nihil dicere videbitur, ei nè adtendite: qui verò justa postulare visus fuerit, *de hoc* ad me referte, ut communi consultatione res eis conficiamus. Et cæteri quidem, vocante Cyro, totis viribus adequitates obtemperabant, *suòque studio* imperium Cyri agebant, et se promptissimos ad parendum demonstrabant:

At Daipharnes quidam erat, horridiori vir indole, qui se, si minùs celeriter

celeriter pareret, visum iri magis liberum existimabat. Id cum animadverteret Cyrus, priusquam accederet, secumque colloqueretur, quendam e sceptrigeris submisit, ac dicere homini iussit, nihil amplius eo sibi opus esse: nec deinceps eum arcessebat. Ut autem is, qui posterior illo vocatus fuerat, prior præparendi studio accessit, Cyrus *obviam* proventus est, eique equum donavit, ex illorum numero, qui unâ sequebantur, et ex sceptrigeris quendam iussit deducere quod ille mandasset. Hoc verò qui cernerent, esse putabant honorificum quiddam, ac multò plures deinceps eum colebant. Cum ad delubra pervenissent, sacrum Jovi fecere, tauris integris combustis: deinde Soli, combustis *hic* equis integris. Deinde Telluri mactatis hostiis, id fecere, quod magi docuerant: postea, iis heroibus, qui terram Syriam tenerent. His peractis, quia locus amœnus erat, metam designavit ad stadiorum quinque spatium; edixitque ut tributim hinc equos totis viribus *ad cursum* emitterent. Et ipse quidem cum Persis proventus vicit; quippe cui multò maximè res equestris curæ fuerat. Inter Medos Artabates victoriam adeptus est: (huic enim Cyrus equum donaverat) inter Syros is, qui *Syris* præerat: inter Armenios, Tigranes: inter Hyrcanios, equitum præfecti filius: inter Sacas autem, privatus quidam, equo suo *hic utique* cæteros à tergo reliquit, propè dimidio spatio curriculi. Atque hinc Cyrus interrogasse juvenem dicitur, an hunc equum commutare cum regno vellet: illum respondisse, Nolle equidem *eum* cum regno commutare, verum gratiam apud virum bonum *pro equo dono dato collocatam* inire non recusarem. Et Cyrus, Equidem, ait, ostendere tibi locum volo, quod si vel conniventibus oculis *aliquid* conjicias, à viro bono non sis aberraturus. Omnino, inquit Sacas ille, ostendito mihi; ut posteaquam glebam hanc sustulero, conjiciam. Tum Cyrus ei demonstrat *locum*, ubi amici ipsius plurimi erant: is verò conniventibus oculis ictu glebæ *locum* petit, et Pheraulam adtingit, qui prætervehebatur: nam is fortè quiddam à Cyro imperatum renuntiabat: cumque ictu percussus esset, nè se quidem convertit, sed id aclusus perrexit, quod imperatum erat. Sacas, apertis oculis, quem adtigisset, interrogat. Neminem profectò, ait *Cyrus*, ex iis qui adsunt. At nè quidem, inquit adolescens *ille*, quenquam absentium. Imò verò, inquit *Cyrus*, *adtigisti* profecto illum, qui præter *istos* currus celeriter equum agitat. Qui sit igitur, ait, ut se non convertat? Nimirum furiosus quispiam est, ait *Cyrus*, uti quidem adparet. His adolescens auditis, quinam is esset, inspecturus ibat; ac Pheraulam reperit, qui mentum cum barbâ terrâ et sanguine plenum haberet: *is* enim percussus è naribus fluebat. Cumque accessisset, an ictu percussus fuisset, interrogavit. Ut vides, respondit ille. Hunc ergo tibi, ait, equum dono. Cujus rei gratiâ? quærebat Pheraulas. Hic jam Sacas rem narrabat, ac tandem aiebat, Arbitror equidem me à viro bono non aberrasse. Et Pheraulas, Opulentiori, quàm ego sum, ait, si quidem sciperes, *eum* dedisses: sed tamen eum accipiâm: deos autem precor, quorum voluntate factum est ut tu me ferires, facultatem mihi dent perficiendi, ut hujus te mihi dati muneri haud pœniteat. Et nunc quidem, ait, hoc equo meo consensu discede: ego verò ad te *mox* redibo. Atque ita quidem *inter se* illi permutatione utebantur: ex Cadusis autem Rathonices vicit. Currus etiam singulos *Cyrus* ad cursum emittit: omnibus autem victoribus et boves donabat, ut eis mactatis epularentur, et pocula. Etiam ipse quidem certè *victor* bovem, victoriæ præmium, accepit; poculorum partem suam Pheraulæ donavit, quia visus esset ipsi processionem è regiâ pulchrè ordinasse.

dinasse. Atque ut ista tunc à Cyro instituta fuit processio, sic etiam hoc tempore processio regis permanet: extra quàm quod absunt victimæ, quoties rem sacram non facit. Posteaquam his esset impositus finis, ad urbem redibant, et quibus ædes erant datæ, *suas* in ædes divertebant; quibus *datæ non erant*, in ordines.

Pheraulas autem arcessitum Sacam, qui equum ei donaverat, hospitio excepit; et cum alia præbuit adfatim, tum ubi cœnati essent, quæ à Cyro acceperat, impleta propinabat ei donabatque pocula. Sacas verò *iste* cum copiosam et elegantem vestem stragulam videret, copiosumque et elegantem adparatum, et multos quoque famulos, Dic mihi, Pheraula, inquit, an etiam domi unus ex opulentis eras? Quibus opulentis? ait Pheraulas: ex iis quidem certè qui manibus suis victum quaerunt. Etenim pater meus suis me laboribus tenuiter alens, in disciplinâ perili educavit: posteaquam verò adolescens factus sum, quia me in otio non poterat alere, rus abduxit, et opus *illic* facere iussit. Ibi ego sanè vicissim eum, dum viveret, alui tum ipse pastinando tum conferendo agellum perexiguum, non improbum tamen, sed omnium iustissimum: nam quidquid feminis accepisset, id ipsum rectè ac iustè reddebat, ac fœnus non valdè copiosum: atque aded nonnunquam singulari quâdam naturæ bonitate etiam duplum reddidit ejus quod acceperat. Hoc equidem certè pacto domi vivebam: jam verò hæc universa, quæ vides, Cyrus mihi dedit. Et Sacas *ille*, O te felicem cum alias ob res, inquit, tum ob id ipsum, quod ex paupere dives factus sis: nam arbitror tibi propterea multò jucundiores esse divitias, quòd cum pecunias vehementer expeteres, divitias adeptus sis. Et Pheraulas, Itane verò, inquit, existimas, Saca, eo me nunc jucundiùs vivere, quo plura possideam? Nescis, ait, me et edere, et bibere, et dormire nè tantillo quidem nunc suaviùs, quàm eo tempore, quo pauper eram? Hoc lucri istorum copiâ facio, quod plura mihi custodienda sunt, plura inter alios distribuenda, plurium habenda cura cum negotiorum molestiis. Nam multi à me jam famuli cibum petunt, multi potum, multi vestem: egent medicis alii: quidam vel oves à lupis laniatas adfert, vel boves in præcipitium actos, vel morbum pecudes invasisse narrat: aded ut existimem, ait Pheraulas, plus me jam doloris ex eo percipere, quòd multa possideam, quam priùs, quòd haberem pauca. Profectò, inquit *ille* Sacas, cum salva sunt, plura cernens, longè majori, quàm ego, voluptate adficeris. Et Pheraulas, Nequaquam, Saca, ait, tam jucundum est, opes possidere, quàm molestum, amittere. Verum autem dicere me intelliges: nam illorum, qui opulenti sunt, nemo præ voluptate vigilare cogitur, at eorum, qui aliquid amittunt, neminem videas, qui præ mœrore dormire possit. Nè quidem profectò eorum etiam quenquam, ait Sacas, qui aliquid accipiunt, præ voluptate dormitantem vides. Vera, inquit, narras: nam si tam jucundum esset aliquid habere, quàm accipere, longè divites pauperibus felicitate præstarent. Enimverò necesse est eum, Saca, qui multa possidet, etiam multa tum in deos, tum in amicos, tum in hospites impendere: quisquis ergo pecuniis vehementer delectatur, eum certò scias, etiam sumptum cum facit, vehementer angi. At ego non sum profectò, inquit Sacas, ex eorum numero, sed etiam felicitatem *quandam* hanc esse arbitror, ut qui multa possidet, multa etiam expendat. Quid igitur, per deos *immortales*, ait Pheraulas? non tu jam statim admodum felix factus es, et me beasti? accepta enim hæc, inquit, universa possideto, et utitor iis ex animi sententiâ; me non aliter atque

atque hospitem pascito, vel etiam vilius quam hospitem; quippe mihi sufficiet illorum esse participem, quæcunque tu habeas. Ludis *verò*, inquit Sacas. Et Pheraulas juratus ait se *ista* seridè dicere. Quin et alia tibi, Saca, insuper à Cyro impetrabo, *ut nempe* neque per obsequium frequentare te portas Cyri *necessè sit*, neque militare: sed domi tu mane opulentus; ego hæc et tuâ et meâ causâ faciam: quodd si etiam aliquid boni *vel* Cyro studiosè operam navando præterea consequar, vel ex militiâ quâdam, *id* ad te perferam, quò plura in potestate habeas; tantum, ait, hæc tu me curâ liberato: nam si ab his rebus esse mihi otioso liceat, arbitrator te et mihi et Cyro magno usui futurum. His dictis, paciscebantur hæc inter se, atque hæc fecerunt. Ac alter quidem *eorum* se jam felicem factum existimabat, quodd multarum opum dominus esset: alter etiam se felicissimum putabat, quodd procuratorem esset habiturus, qui otium ei suppeditaret ad agendum quidquid animo suo collibuisse.

Erat autem ea Pheraulis indoles, ut fodalitiis delectaretur; nec arbitrabatur ex ullius rei cultu tantum voluptatis commodive percipi, quantum ex hominis cultu *et observantiâ*. Nam existimabat hominem inter omnes animantes optimum esse ac gratissimum; quia videret, eos qui ab aliquo laudarentur, vicissim hos studiosè laudare, operamque dare, ut gratificantibus vicissim gratificentur: et quos benevolo *erga se* animo cognoscerent, eos vicissim benevolentiam complecti: quos amare se perspicerent, eos odisse nequaquam posse: parentes denique multò magis obsequiis et cultu demereri velle, quàm cætera animalia, sive illi vivorum essent in numero, seu mortem obiissent: cæteras verò animantes universas et magis ingratas et minùs beneficii memores esse, quàm homines, sentiebat. Sic igitur et Pheraulas mirificè gaudebat, quodd ipsi, aliarum rerum suarum curâ liberato, amicis operam dandi futura esset facultas; *itidemque* Sacas, quodd multa possidens, multis fruiturus esset. At Sacas quidem *hic* Pheraulam diligebat, quodd semper aliquid adferret: Pheraulas Sacam, quodd accipere omnia vellet; ac tametsi plura semper ei curanda venirent, non tamen *propterea* plus sibi negotii exhiberet. Et hi quidem hoc pacto degebant:

At Cyrus etiam cùm, factâ re sacrâ, victoriam epulo celebraret, illos amicos invitavit, quos apertè constaret et auctum eum maximè velle et animis ei summè benevolis honorem habere. Cum his invitavit et Medum illum Artabazum, et Tigranem Armenium, et equitum præfectum Hyrcanium, et Gobryam. Gadatas autem sceptrigeris ejus præerat, totaque victus ratio domestica sic erat instituta, quemadmodum ille ordinaverat: et quoties cœnabant *apud Cyrum* aliqui, nè sedebat quidem Gadatas, sed *convivi* curam gerebat: at quoties soli essent, et ipse unâ *cum Cyro* cœnabat: delectabatur enim *Cyrus* consuetudine Gadatæ: propter hæc autem à Cyro multis et magnis honoribus adsciebat, ac propter *Cyrum*, etiam ab aliis. Ad cœnam invitati cùm venissent, non fortuitò unumquemque collocabat, sed quem honore maximo dignabatur, ad lævam, quodd hæc insidiis obnoxia magis sit quàm dextra; secundum *ab hoc* ad dextram, tertium rursus ad lævam, quartum ad dextram: ac si plures etiam essent, eâdem ratione *eos collocabat*. Arbitrabatur autem utile esse, quo honore singulos ornaret, planum fieri: *quippe* quia ubi existimant homines, eum qui præstet *aliis* neque præconia neque præmia accepturum, liquidò patet, inter eos æmulationem ibi nullam existere: ubi verò præstantissimi cujusque conditio cernitur esse optima, ibi summâ cum alacritate universi certamina se suspicere declarant. Et
Cyrus

Cyrus quidem hoc modo quinam apud se maximâ essent auctoritate planum faciebat, exorsus statim à sessionis et adfistendi loco. Neque tamen esse *cuique* perpetuum locum volebat eum, quo sedere iussus fuisset; sed lege cavît, ut præclaris facinoribus progressio fieret ad locum honoratiorem; ac, si quis ignavè nequitèrque se gereret, ad minùs honorificum retrocederet. Putabat autem sibi pudendum *Cyrus*, eum *hominem* qui locum in confessu principem obtineret, non etiam conspici plurimis ab se bonis ornatum. Atque hæc ut Cyri tempore fuerunt *constituta*, ità nunc quoque servari animadvertimus.

Cùm cœnarent, minimè visum est Gobryæ mirum, magnâ copiâ res singulas esse apud hominem multis imperantem: sed id *potius*, quòd *Cyrus* in tantâ rerum magnitudine, si quid suave visus esset consecutus, id non solus absumeret; sed etiam negotium sibi exhiberet rogando, ut *amici* præsentis ejus essent participes. Quinetiam sæpenumerò videbat eum nonnullis amicis absentibus ea mittere, quibus fortè delectatus esset: quo fiebat, ut posteaquam cœnati essent, et omnia, permulta quidem illa, *Cyrus* ex mensâ huc illuc misisset, Gobryas diceret, Existimabam antehac equidem, *Cyre*, plurimùm eo præstare te *cæteris* hominibus, quòd imperatoriæ artis peritissimus esses: at nunc deos juratus testor, videri mihi plus te humanitate quàm imperatoriâ laude excellere. *Sic est profectò*, ait *Cyrus*; et quidem humanitatis, quàm artis imperatoriæ, opera demonstrare multò est gratius. Quinam *istuc?* ait Gobryas. Quòd, inquit, hæc hominibus malefaciendo demonstrare necesse est, illa benefaciendo.

Deinde, cùm largiùs biberent, *Cyrum* *Hystaspas* interrogans, Num mihi succensus sis, ait, *Cyre*, si te interrogem, quod rescire cupio? Imò verò per deos *immortales*, ait, contra succenserem tibi, si te reticere animadverterem, de quibus interrogare velles. Dic mihi igitur, inquit, an unquam arcessitus abs te, non accessi? Bona verba, subjecit *Cyrus*. Num verò lentè tibi parui? Nè id quidem. Num aliquid *mibi* abs te imperatum, non effectum dedi? Nihil habeo quod querar, ait. Quid quid autem facerem, eorum *omnium* an aliquid est, quod unquam non alacriter, neque cum voluptate facere me animadverteris? Id verò minimè omnium, ait *Cyrus*. Quid igitur est, per deos *immortales*, quo *Chryfantas* te movit, ut sede honoratori, quàm ego, collocaretur? Dicamne? inquit *Cyrus*. Omnino, subjecit *Hystaspas*. Et tu mihi rursùm non succensebis, ubi quod verum est audies? Imò verò voluptatem capiam, inquit, si me nullâ injuriâ adfici sciam. Hic ergo *Chryfantas* primùm, ait, non exspectabat donec arcesseretur, sed rerum nostrarum causâ priùs etiam, quàm arcesseretur, aderat: deinde, non id solum *faciebat*, quod imperaretur; sed quidquid animadverteret ipse, quod effectum nobis conduceret, agebat. Quoties autem ad socios aliquid dicendum erat, quæ ejus judicio me dicere decebat, de iis consilium mihi dabat suum; quæ verò præsentisceret me quidem scire socios cupere, sed pudore præpediri, quo minùs ipse de me dicerem, ea sic proferebat, quasi suam ipsius sententiam exponeret: atque adedò quid vetat, quo minùs in his mihi meipso potior fuerit? Præterea sibi semper ea, quæ adsunt, sufficere ait; mihi verò prospicere semper eum palam est, ecquid accedere possit amplius, quod utilitatem adferat: denique de meis commodis plus lætitiæ ac voluptatis ille capit, quàm ego met *capiam*. Ad hæc *Hystaspas*, Lætor, ità me Juno amet, inquit, me de his te interrogasse. Cur id potissimum? ait *Cyrus*. Quippe quia et

ipse hæc facere enitar : unum modò, inquit, ignoro, quo *scilicet* pacto efficere possim, ut manifestum sit me tuis commodis gaudere; utrùm manibus mihi plaudendum, an ridendum, vel quid agendum sit. Et Artabazus, Saltandum tibi est, ait, more Persico. Et hæc quidem *verba* risus consequutus est.

Cùm autem comptatio produceretur, Gobryam Cyrus interrogans, Dic mihi, Gobrya, inquit, modòne tibi videare libentiùs horum alicui filiam daturus, quàm id temporis quo primùm nobis consuetudine congressus es? Nùm et ego, subjecit Gobryas, verum dicam? *Ità* profectò, ait Cyrus; quippe nulla interrogatio mendacium desiderat. *Itaque* certò scias, inquit, multò me jam libentiùs *id facturum*. Possisne mihi dicere, ait Cyrus, quamobrem? Ego verò *possim*. Dic igitur. Quia cernebam eos id temporis tum labores, tum pericula, præsentibus et æquis animis tolerare; nunc etiam res secundas moderatè ferre video. Arbitror autem, Cyre, difficilius esse reperire hominem qui res secundas, quàm qui adversas, rectè ferat: nam illæ in plerisque insolentiam, hæc modestiam in omnibus, excitant. Et Cyrus, Audivistine, inquit, hoc Gobryæ verbum, Hystaspa? *Audivi* profectò, ait: ac si *quidem* ejusmodi plura dixerit, multò me magis filiæ procum habiturus est, quàm si multa mihi pocula ostendet. Profectò, inquit Gobryas, multa mihi sunt hujusmodi literis consignata, quæ tibi ego non invidebo, si filiam meam uxorem duxeris: pocula verò, ait, quia mihi non videris admittere, haud scio an Chryfantæ huic dem, quando is sedem etiam tibi surripuit. Enimverò, ait Cyrus, Hystaspa, et cæteri qui adestis, si mihi *rem* indicaveritis, quando quis vestrùm uxorem ducere conabitur, qualis et ipse vobis *in eâ* futurus sum adjutor, cognoscetis. Et Gobryas, Cui verò indicandum erit, inquit, si quis filiam nuptum dare velit? Etiam illud mihi *significatè*, ait Cyrus: nam hanc artem mirificè calleo. Quam? ait Chryfantas. Cognoscendi, *inquit*, quod conjugium cuique congruat. Et Chryfantas, Dic ergo, per deos *immortales*, ait, cujusmodi uxorem mihi pulcherrimè congruentem fore arbitreris. Primùm, inquit, parvam: nam et tu parvus es: quòd si grandem ducas, adiliire te necesse fuerit, catellorum more, si fortè rectam osculari velis. Id verò, inquit, rectè abs te providetur: nam nè tantillùm quidem ad saltandum habilis sum. Deinde, ait, sima admodùm tibi adcommoda esset. Cur illud? Quia tu, inquit, nasum aduncum habes: optimè igitur, certò scias, simæ nasi formæ congruerit adunca. Tùne ais, inquit, benè cænato, quemadmodùm jam ego *sum*, incænata fore congruentem? *Ità* profectò, ait Cyrus; nam eorum, qui pleni sunt, venter aduncus est; incœnatorum, sinus. Et Chryfantas, Possisne, obsecro te, inquit, dicere, cujusmodi uxor regi frigido commoda foret. Hic risum et Cyrus edidit, et alii itidem. Quibus simul ridentibus, Hystaspas dixit, Equidem te, Cyre, multò maximè felicem ob hoc in *istò* regno tuo dico. Quid illud est? ait Cyrus. Quod cùm frigidus sis, risum movere possis. Et Cyrus, Tu verò non magno redimeres, inquit, ut hæc abs te dicta essent, atque illi renuntiaretur, apud quam existimari te velis, quod sis urbanus? Et hæc ità quidem ultro citròque jactabantur scommata.

Secundùm hæc Cyrus mundum muliebre Tigrani protulit, quem ut uxori daret, præcepit; quòd ea virili animo militiæ mariti comes fuisset. Artabazo poculum aureum, Hyrcanio equum, cum aliis multis ac pulchris rebus, donavit. Tibi vero, Gobrya, inquit, virum dabo,

cui filiam colloces. Me igitur dabis, ait Hytaspas, ut etiam illa *Gobryæ* scripta consequar. Num tibi sunt, inquit Cyrus, facultates, quæ sint puellæ fortunis dignæ? *Sunt profectò*, ait, et multò quidem majoribus opibus. Et ubinam, inquit Cyrus, has habes facultates? Hic, ait, ubi tu confedisti, qui mihi amicus es. *Id verò* sufficit mihi, subjecit Gobryas: statimque porrectâ dextrâ, Da, Cyre, ait: nam accipio. Et prehensam Cyrus Hytaspæ dextram Gobryæ dedit; et is accepit. Multa deinde et elegantia dedit Hytaspæ munera, quæ puellæ mitteret: Chryfantam verò admotum sibi osculatus est. Et Artabazus, Profectò, Cyre, inquit, non ex eodem auro mihi poculum, et Chryfantæ munus *hoc* dedisti. At enim, ait *Cyrus*, etiam tibi daturus sum. Quando? quærebat ille. Ad annum, inquit, trigessimum. Tu verò sic te parato, ait *Artabazus*, quasi *illud* ipse *tempus* expectaturus sim, nec mortem prius obiturus. Et hoc quidem modo tum illi contubernalium convivio finis est impositus: cùm autem ipsi furgerent, etiam Cyrus surrexit, et eos ad fores usque prosequutus est.

Postridiè socios, qui sponte se conjunxerant, singulos domum remisit, exceptis iis, qui apud ipsum habere domicilia vellent: his agros et ædes dedit, quas etiam nunc posteri eorum, qui tunc remansere, possident; fuit autem plurimi ex Medis et Hyrcaniis: cùm discedentibus multa donasset, et perfecisset ut nihil illi, sive præfecti essent sive milites, querebantur, *sic eos* dimisit. Deinde militibus etiam suis pecunias, quasunque ex Sardibus ceperat, distribuit: ac decem quidem millium præfectis et ministris suis eximia *quædam* pro dignitate cujusque largiebatur, cætera *hinc inde* dividebat: et datâ parte *certâ* cuique decem millium præfecto, demandavit iis curam *aliis* distribuendi, quemadmodum illis distribuisset. Ac pecuniæ quidem cæteræ sic distributæ sunt, ut præfectus quisque in præfectos *inferiores*, sibi parentes, explorando inquireret; sex item militibus præfecti, gregariis quibus præerant militibus exploratis, pecunias ultimas cuique pro merito dederunt: atque hoc modo justam universi portionem consecuti sunt. Acceptis autem *pecuniis* hisce tunc distributis, aliqui de Cyro aiebant, Ipse multa certè possidet, cùm tam multa cuique nostram dederit. Alii dicebant, Quæ sunt *illa* multa quæ possidet? non eo est ingenio Cyrus, ut pecunias velit construere, sed majorem voluptatem dando quàm accipiendò percipit. Hos sermones *hominumque* de se sententias cùm Cyrus animadvertisset, convocatis amicis et omnibus illis, quos interesset arcessiri, in hanc sententiam loquutus est:

“ Vidi equidem nonnullos, amici, qui existimari vellent plura possidere, quàm haberent *reipsa*; quòd hoc modo futurum arbitrarentur, ut magis liberales viderentur: verùm illi vergere mihi videntur in partem instituto suo contrariam: nam eum, qui multa possidere creditur, non pro ratione facultatum amicis palam commodare, *id verò* mihi notam illiberalitatis *ei* imprimere videtur. Rursus alii quantum possideant, cæteros ignorare volunt; qui et ipsi mihi sanè videntur malè de amicis mereri: nam quia facultates eorum ignorantur, sæpè amici egentes sodalibus quid sibi opus sit non significant, sed decipiuntur. Id mihi simplicissimi videtur *hominis* esse, ut ostenis facultatibus *suis*, pro earum ratione benignitatis laudem sibi parare contendat. Quamobrem et ipse vobis monstrare volo, quasunque facultates meas videre licet; et quas videre non licet, *eas* oratione vobis exponam.”

Hæc loquutus, *alias* quidem opes, et multas et pulchras, *eis*, commostrabat; *alias verò* sic positas, ut facilè conspici non possent, commemo-

rabat; tandêmque dixit, “Hæc omnia vos nihilo magis mea quàm
 “ vestra ducere convenit: nam equidem ea colligo, non ut ipse abfu-
 “ mam, nec ut ipse conteram; (quod à me quidem fieri non posset) sed
 “ partim ut habeam, quod alicui vestrùm quovis tempore præclarum
 “ aliquod facinus edenti largiar, partim ut si quis vestrùm egere se
 “ aliquâ re arbitretur, ad me veniat, et quidquid fortè desiderat, acci-
 “ piat.” Hæc in hunc modum dicta fuerunt.

Cùm autem res ità Babylone constitutas existimaret, ut etiam inde abesse posset, iter in Persiam parabat, cæterisque *idem faciendum* denuntiabat: ac postquam satis eorum habere se putaret, quibus opus sibi fore existimabat, *Babylone* movit. Nos autem et hæc commemoraturi sumus, quàm *scilicet*, numerosus cùm esset exercitus, ordinatè tum *depositis impedimentis* castra metaretur, tum *vasis rursùm collectis* castra moveret, celestèrque se quo oporteret loco disponeret. Nam ubicunque castra rex habet, *ibi* quidem omnes qui circa regem esse solent, tentoriis sibi collocatis tam ætate quàm hyemè militant. Statim autem Cyrus hoc instituit, tentorium *nempe* ità figi ut orientem spectaret: deinde primùm quanto intervallo à tabernaculo regio abesse satellitum tentoria deberent, constituit; tum locum dextrum iis quibus esset mandata panis conficiendæ cura, assignavit; iis, qui obsoniis adparandis operam dabant, sinistrum; equis item dextrum, sinistrum jumentis cæteris: erant *sic* etiam descripta cætera, ut quisque stationem suam tum mensurâ tum loco nôset. Cùm verò vasa colligunt, quisque vasa illa componit, quorum ipsi assignatus est usus: ac rursùm alii jumentis *ea* imponunt: quo fit, ut simul omnes impedimentorum vectores ad ea veniant, quibus vehendis ipsi sunt destinati; et simul quisque suis *jumentis sua* imponat. Ità tempus idem uni tabernaculo et omnibus tollendis sufficit. Eadem est impedimenta deponendi ratio. Præterea singulis est imperatum esse facere debeant, ut omnia necessaria parentur opportunè: idcirco tempus idem et uni parti et omnibus parandis sufficit. Atque uti erat locus ministris singulis hæc necessaria curantibus conveniens, sic et armati milites in metatione castrorum locum illum habebant, qui armaturæ cuivis aptus esset, et quis is esset, nôrant, atque *adèd* universi eum sic occupabant, ut minimè de eo ambigerent. Nimirum Cyrus arbitratur etiam in familiâ præclarum esse studium collocationis aptæ: (nam *hoc modo* si aliquâ re quis indiget, planum est quò ire debeat, ut eam sumat) sed multò pulchrius existimabat esse, militares tribus aptè atque ordine disponi, cùm in usu rerum bellicarum quanto magis subitæ sunt temporis opportunitates, tanto graviores ab iis *oriuntur* offensiones, qui negligentiam suam *et tarditate* eas sibi præripi sinunt: per illos verò, qui maturè adsunt, ea fieri videbat, quæ bellicis in rebus quantivis pretii sunt: his igitur de causis aptæ hujus collocationis erat perstudiosus. Ac primus quidem ipse castrorum in medio se collocabat, quòd is locus esset quàm munitissimus: deinde circum se fideissimos *quosque*, sicut *et alias* confueverat, habebat; atque his orbe factò proximi erant tum equites tum curruum ductores. Etenim arbitratur his loco tuto esse opus, quòd ità in castris agant, ut armis illis, quibus *in hostem* pugnant, expedite uti non possint; sed longo tempore ad armandum se indigeant, si *quidem* utiliter efferre *in aciem ea* velint. Parte verò tum ipsius tum equitum dextrâ et lavâ peltastarum locus erat; sagittariorum tam ante quàm post ipsum, et post equites. Gravis armaturæ milites et qui scuta majora gestabant *suis* omnibus circumdabat, tanquam murum; ut, si necesse

esset equites separare, maximè statarii milites ante ipsos essent, tutumque spatium eis ad arma capienda præberent. Et quemadmodum gravis armaturæ milites, sic et peltastæ et sagittarii somnum instructi capiebant; ut etiam noctu, si quid usus posceret, perinde ac gravis armaturæ milites parati sunt ad feriendos eos qui cominùs invadunt, sic et sagittarii et jaculatores pro gravis armaturæ militibus, si qui *hostes* accederent, promptè sagittis et jaculis suis uterentur. Præterea *certa quædam* signa præfetti omnes ad tabernacula habebant: ministri autem, non aliter ac in urbibus illi, qui frugi sunt et *prudentes*, plurimorum domos nôrunt, et eorum præsertim, quos interest *nôsse*; sic, *inquam*, et Cyri ministri loca ducum in castris, et singulorum signa nôrunt: adeò ut si alicujus operâ Cyrus egeret, *hunc illi* non quærebant, sed viâ quàm maximè compendiariâ ad unumquemque currebant. Et quia singulæ nationes secretæ, minimèque inter se confusæ erant, multò etiam magis patebat, si quis ordinis observans esset, siue, quod esset imperatum, non faceret: atque hoc modo cùm essent comparati, futurum arbitrabatur, ut si quis vel noctu vel interdium *suis* adoriretur, in castra *sua*, tanquam in insidias, adgrediendo incideret. Ac tacticum esse non id solum arbitrabatur, si quis extendere phalangem facilè possit, vel densare, vel de cornu in phalangem redigere, vel prout hostes conspecti fuerint dextrorsum, sinistrorsum, à tergo, rectè *eam* explicare; sed etiam posse distrahere, cùm necessitas postulat, pertinere ad aciei instruendæ rationem putabat; ac partem quamlibet eo loco collocare, quo plurimùm sit profutura: et accelerare cùm opus est antevertere: hæc omnia et his similia putabat ejus esse viri qui struendæ aciei peritus esset, atque hæc pariter omnia curæ habebat: ac in itineribus quidem semper ad id quod accideret *aliter atque aliter* ordinatis copiis pergebat; sed in metatione castrorum plerumque illâ, quam diximus, dispositione utebatur.

Cùm autem progrediendo Medorum in regionem pervenissent, Cyrus ad Cyaxarem divertit. Cùmque se mutuo complexi salutassent, primùm Cyrus Cyaxari dixit, domum et curiam ei Babylone selectam esse; ut, cùm eò etiam veniret, tanquam in sua divertere posset; deinde munera quoque alia permulta et insignia ei donavit. His Cyaxares acceptis filiam ad ipsum mittit, quæ *ei* coronam auream, et armillas, et torquem, et Medicam vestem quàm fieri potuit pulcherrimam adferebat. Et puella Cyrum coronabat: Cyaxares verò ait, Hanc ipsam tibi, Cyre, uxorem trado, quæ mea est filia: pater quoque tuus patris mei filiam uxorem duxit, quâ tu natus es, atque hæc illa est, cui tu puer sæpenumerò, cùm apud nos esses, more nutricis blandiebare: cùmque interrogabatur ab aliquo, cuinam esset nuptura, Cyro *se nupturam* respondebat: addo nomine dotis Mediam universam; nec enim mihi soboles sexûs virilis ulla est legitima. Hæc erant Cyaxaris verba: cui *sic* respondit Cyrus, Equidem, Cyaxares, et genus laudo et puellam, et munera: sed in his, inquit, tibi de sententiâ patris ac matris adsentiri volo. Et quanquam hæc ita Cyrus diceret, puellæ tamen omnia donabat, quæcunque grata Cyaxari futura putabat. Atque his peractis, in Persiam iter faciebat.

Cùmque pergendo Persarum ad fines pervenisset, copias ibidem cæteras reliquit; ipse cum amicis ad urbem contendit, animantes secum ducens, quæ Persis universis tam ad sacrificia quàm ad epulas sufficerent: munera ferebat etiam qualia patri, matri, amicis cæteris dari deceret; et qualia magistratibus, senioribus iisque omnibus qui *δηότιμοι* adpellantur, convenirent: præterea cunctis in Persiâ viris ac feminis ea largiebatur,

batur, quæcunque solet hâc etiam tempestate largiri rex, cùm in Persiam venit. Deinde convocatis Cambyfes Persarum senioribus, et illis magistratibus, penes quos *illic* rerum maximarum potestas est, Cyrum etiam arcessivit, et in hanc sententiam dixit :

“ Meritò ego, Persæ, tûque *itidem* Cyre, benevolentia vos complector utroque: nam *ut* rex vobis sum, *ita* tu, Cyre, mihi filius es. “ Quamobrem æquum est, me, quæcunque animadvertere mihi videor in rem utrisque futura, in medium ea proferre. Quod enim attinet præterita, vos Cyrum auxistis, cùm exercitu tradito illum etiam ei imperatorem constitueritis: Cyrus ducis munere fungens, diis juvantibus, vobis quidem, Persæ, apud omnes homines celebritatem nominis, et honorem per Asiam universam conciliavit: præstantissimos autem eorum, qui cum eo militârunt, opulentos etiam reddidit; vulgo *militum* stipendia et victum paravit: quin et Persarum equitatu instructo perfecit, ut etiam loca *plana* et campetria Persæ sibi vindicare possint. Itaque si deinceps etiam in hâc sententiâ perstiteritis, multarum *bonarum*que rerum auctores invicem vobis eritis: sin autem vel tu, Cyre, præsentî felicitique *adèd* rerum statu elatus, perinde Persis imperare tui cum captatione commodi conabere, ut cæteris; vel vos, cives, potestatis hujus invidi, imperium ipsi abrogare tentabitis, certò scitote *vosmetipsos* mutuo vobis in multis et præclaris rebus futuros impedimento. Quapropter ut hæc non accidant, sed bona *potius*, visum est mihi, posteaquam rem sacram communiter feceritis, deosque fueritis testati, *sic vobis* paciscendum esse, ut tu quidem, Cyre, si quis vel in terram Persidem copias hostiles ducat, vel leges Persarum convellere conetur, omnibus viribus opem feras; vos verò, Persæ, si quis vel Cyrum imperio spoliare, vel eorum aliquis, qui ejus in potestatem redacti sunt, deficere conetur, tum vobis ipsis tum Cyro, prius denuntiârit, subveniatis. Atque dum equidem vixero, meum esto in Persas imperium; verùm ubi vivendi finem fecero, planum est, illud Cyri fore, si vivet. Et is quidem cùm in Persiam veniet, piè feceritis si pro vobis hostias cædet, quas ipse nunc cædo: ubi verò peregrè aberit, rectè vestra se res habebit, ut arbitrator, si is ex familiâ *nostrâ*, qui vobis optimus esse videbitur, rem divinam perferet.” Quæ Cambyfes cùm protulisset, eadem tum à Cyro, tum à Persarum magistratibus, *decreto communi facto*, sunt adprobata; et *quemadmodum* id temporis hæc pacti sunt, deosque contestati, sic et Persæ et rex inter se constanter eadem hoc etiam tempore observant. Atque his rebus peractis, Cyrus discessit :

Cùmque in Mediam pervenisset, de patris matrisque sententiâ Cyaxaris filiam uxorem ducit: quam etiam nunc perhibent fuisse perpulchram. (Nonnulli autem scriptores historiarum aiunt, matris cum eo sororem fuisse nuptam: verùm ea virgo fuisset omnino *tunc* anus.) Nuptiis celebratis, mox cùm eâ discessit. Cùmque esset Babylone, visum est ei satrapas jam mittendos esse ad nationes in ditionem redactas. Præsidiorum verò magistros in arcibus, et tribunos eorum militum, qui per regionem in excubiis erant, alteri, quàm sibi, parere nolebat: atque hæc *ita* prospiciebat, cùm cogitaret eo pacto futurum ut, si quis satraparum opibus et hominum multitudine fretus insolenter se gereret, imperiûmque detrectare niteretur, mox adversarios *in ipsâ* regione haberet. Hæc igitur facere cùm vellet, primùm convocandos judicabat, quos pro tempore commodum esset, remque his prius exponendam; ut quas ob causas mitterentur

mitterentur ii, qui mittendi essent, scirent: nam hâc ratione laturos id æquioribus animis arbitrabatur. Sin præfectus aliquis jam constitutus esset, atque hæc deinde animadverteret, graviter laturos arbitrabatur, velut existimantes hæc ideò fieri, quòd fides sibi non haberetur. Itaque convocatis iis, hujusmodi quædam loquutus est:

“Sunt nobis, amici, subactis in urbibus et præfidiarii milites et eorum præfecti, quos tunc reliquimus; atque his ego discedens præcepì nihil ut aliud curiosè instituerent agere, sed *munitiones et castella tuerentur*. His equidem magistratum non adimam, cum præclare quæ *ipsis* erant mandata conservârint; verùm alii mihi satrapæ mittendi videntur, qui *regionum* incolis præsint, acceptoque tributo, tum præfidiariis militibus stipendium persolvant, tum quidquid præterea necesse fuerit, perficiant. Etiam mihi videtur, iis, qui è vobis hîc degunt, et quibus ego negotia impono, dum ad obeunda quædam munera ad istas nationes eos mitto, istic et agros et ædes adsignandas esse; ut et tributum huc illis adferatur, et cum eò venerint, suas in ædes possint divertere.” Hæc cum dixisset, multis ex amicis in omnibus subactis urbibus donabat ædes et quos parentes haberent: atque hæc etiam tempestate posteri eorum, qui tunc illa consequuti sunt, in agrorum, quorum alii aliâ in regione siti sunt, possessione permanent: ipsi verò apud regem habitant. “De satrapis autem, inquit, ad regiones illas mittendis, ut ejusmodi sint vobis videndum est, qui meminertint huc etiam mittendum esse quidquid in quovis solo pulchri bonive fuerit: ut etiam nos qui hîc manemus *omnium* bonorum, quæ ubique proveniunt, participes simus: nam si quid uspiam rei terribilis existat, id nobis propulsandum erit.” Hæc loquutus, finem tunc dicendi fecit: ac deinde, quos ex amicis animadverteret eundi cupidos, secundùm conditiones propositas; habito delecto, eos, qui maximè viderentur idonei, satrapas misit, in Arabiam, Megazybum: in Cappadociam, Artabatam: in Phrygiam magnam, Artacamam: in Lyciam atque Ioniam, Chrysantem: in Cariam, Adufium, ut *ipsi* petierant: in Phrygiam, quæ propter Hellespontum sita est, et Æolidem, Pharnuchum. Ciliciæ verò, et Cypro, et Paphlagonibus satrapas Persicos nullos misit, quòd ultro visi essent adversùs Babylonem ejus signa sequuti: sed tamen his etiam tributa indixit adferenda. Ut autem Cyrus id temporis constituit, sic etiam nunc arcium præsidia regis *in potestate* sunt, et præfidiariorum tribuni à rege constituuntur, et apud regem descripti *census eorum* exitant. Præterea satrapis omnibus, quos emittebat, edixit, ut omnia, quæcunque se facere viderent, pro viribus imitarentur: primum equites et curruum agitadores ex illis Persis ac sociis qui comitantur ipsos, instituerent: quicumque verò et agros et palatia consequuti essent, eos ad frequentandam portam cogerent, utque temperantiæ studiosi, satrapæ semet utendos exhiberent, si quid usus posceret: etiam liberos, qui *eis* nascerentur, ad portam educarent *et instituerent*, quemadmodum apud ipsum videret: itidem satrapam, quos haberet ad portam, venatum educere debere, ac tum se tum suos ad res bellicas exercere. “Qui autem mihi, ait, pro ratione potestatis *sue* currus plurimos, plurimos etiam præstantissimosque equites effecerit, hunc ego, tanquam egregium belli socium, et tanquam præclarum custodiæ imperii tum Perfici tum mei adjutorem, honoribus ornabo. Sint apud vos etiam sessionibus, perinde atque apud me, viri præstantissimi præ cæteris honorati: *sit* et mensa, quæ sicut *et* mea, primum domesticos alat:

“deinde

“ deinde, sat bene instructa sit tum ad impertiendum amicis; tum ad
 “ honorem illi exhibendum, qui singulos in dies aliquid præclarè geret.
 “ Etiam septa vobis hortorum sunt, ac feras alite, nec ipsi unquam la-
 “ bore nullo præcedente cibum *vobis* adponite, neque pabulum equis
 “ non exercitis obijcite: non enim fieri poterit, ut unus ego virtute hu-
 “ manâ vestrum omnia bona tuear; sed necesse est ut ipse, strenuum me
 “ præbendo, cum viris fortibus à me *mittendis*, vobis auxilio sim; ac
 “ vos itidem viros esse fortes *oportet*, et cum vestris, qui et ipsi fortes
 “ sint, belli mihi socios *et adjuutores* esse. Velim hoc etiam consideretis,
 “ nihil me horum, ad quæ jam vos cohortor, servis imperare: et quæ
 “ vobis facienda esse aio, hæc ipsemet exsequi omnia studeo. Denique
 “ ut vos ego me imitari jubeo, sic etiam vos illos, qui vestro sub im-
 “ perio magistratus habent, ad vos imitandos instituite.”

Atque hæc uti tum Cyrus instituit, sic etiam hodiè cuncta regis impe-
 rio subjecta præsidia custodiuntur, et omnes magistratum portæ officiosè
 pari ratione frequentantur, omnésque tum amplæ tum exiguæ domus
 simili modo administrantur: omnes ex iis, qui adsunt, præstantissimi
 sessionibus honoris ergo supra cæteros ornantur; omnia itinera eodem
 modo instituuntur, perque paucos præfectos res multæ brevi compendio
 curantur. His indicatis, quemadmodum se gerere singuli deberent, ac
 manu militum cuique datâ, sic *eos* dimisit, ut prædiceret universis, para-
 rent sese, quod suscipienda in annum proximum esset expeditio, et lus-
 trandi milites, arma, equi, currus. Hoc etiam ab auctore Cyro pro-
 fectum, ut aiunt, nunc quoque servari animadvertimus: obit quispiam
satrapias ditionis Persicæ cum exercitu singulis annis: qui, si satraparum
 aliquis indiget auxilio, fert *ei* auxilium; si quis insolenter se gerit, *eum*,
 sanam ad mentem revocat: quod si quis vel tributa conferenda, vel in-
 colas custodiendos, vel agrum colendum minùs diligenter curat, vel
 aliquid aliud ex iis quæ sunt imperata prætermittat, hæc *ille* corrigit
 omnia: si verò nequeat, regi denuntiat: is ubi rem audit, de eo, qui
spreto imperio se petulanter gerit, deliberat; ac si sæpenumerò, de quibus
 dicitur, regis filius descendit, regis frater, regis oculus, licèt aliquando
 non conspiciantur, circitores illi sunt: nam unusquisque horum revoca-
 tur, undecunque rex jubet.

Etiam aliud quiddam excogitasse Cyrum cognovimus, quod ad magni-
 tudinem imperii *pertinet*, unde celeriter intelligeret, qui etiam rerum
 longè remotarum status esset. Cùm enim considerasset, quantum itineris
 equus agitatione diurnâ conficere viribus integris posset, equorum sta-
 bula parari curavit, quæ tantundem distarent, et in his equos constituit,
 cum illis qui eorum curam gerent: ordinavit et quolibet loco quen-
 dam qui tum ad recipiendum literas adlatas, tum ad tradendum eas
 aliis idoneus esset; quique defatigatos equos et homines exciperet, ac
 alios mitteret recentes. Atque hoc in itinere nè noctu quidem interdum
 cessare eos dicitur, sed nuntio diurno succedere nocturnum. Quæ cùm
 ita sunt, aiunt nonnulli gruum volatu celerius iter *istos* hujusmodi con-
 ficere: quod si verè non dicitur, saltem hoc manifestum est, omnium
 pedestrium itinerum, quæ homines conficiant, hoc velocissimum esse.
 Bonum est autem, ut quamprimùm aliquid animadvertitur, *etiam* cura
 quam celerimè adhibeatur.

Posteaquam annus præterisset, Cyrus exercitum Babylonem coëgit,
 habuissèque fertur ad centum viginti equitum millia, currus falcatos
 bis mille, peditum millia sexcenta. Quo adparatu factò, expeditionem
 illam

illam suscepit, quâ nationes universas sibi subjecisse dicitur, quæ ab ingressu Syriæ ad mare rubrum usque sedes suas habent. Postea suscepta in Ægyptum fertur expeditio, quâ Ægyptum subegerit. Atque adè deinceps imperium Cyri terminabat ad orientem, mare rubrum; ad septentriones, pontus Euxinus; occidentem versùs, Cyprus et Ægyptus; ad meridiem, Æthiopia. Harum autem regionum extremi fines, partim ob calorem, partim propter frigus, partim propter aquam, partim ob aquæ inopiam sunt propemodùm inhabitabiles. Ipse cum in harum medio viveret, hyberno tempore septem menses Babylone degebat; (ista quippe regio tepida est) verno, tres menses Sufis; ipsâ æstate vigente, menses duos Ecbatanis: quod quia faceret, semper in calore frigoreque verno vitam egisse dicitur. Erat autem ea hominum erga ipsum adfectio, ut natio quævis deteriore videretur esse conditione, si non Cyro mitteret quidquid ipsis egregium in regione suâ vel nasceretur, vel aleretur, vel arte perficeretur; itidem quævis urbs: et quivis homo privatus opulentum se arbitrabatur, si quid Cyro gratificaretur: nam Cyrus à singulis accipiens ea, quorum copiam illi, qui dabant, haberent: vicissim eis largiebatur ea, quorum ipsos inopes esse animadverteret.

Postquam hoc modo ætate provectiori Cyrus esse cœpisset, admòdùm senex vice jam septimâ, ex quo imperium adeptus erat, in Persiam venit. Quo tempore tum pater tum mater ipsius jamdudum, ceu credi par est, è vivis excefferant: hinc Cyrus sacrificia statuta fecit, ex instituto patrio chorum Persarum duxit, et pro more munera in omnes distribuit. Confopitus autem in regiâ, somnium hujusmodi vidit: accedere quispiam ad ipsum visus est, humanâ specie augustior, qui diceret, para te, Cyre: nam ad deos jam iturus es. Hoc somnio viso, excitatus est, propèque scire videbatur, vitæ sibi finem adesse. Quamobrem sumptis mox hostiis, Jovi patrio, et Soli, et diis cæteris in summis montium jugis, qui Persis sacrificandi mos est, rem divinam fecit, et hujusmodi usus est precatione: “Jupiter patrie, túque Sol, ac vos dii universi, accipite hæc sacra, quibus et multis præclaris que actionibus finem impono, et gratias vobis ago, quòd mihi tum in sacrificiis tum signis cælestibus, tum auguriis tum ominibus ea significâstis, quæ vel facienda vel omittenda erant. Magnas etiam vobis gratias ago, quòd et ipse curam de me vestram agnoverim, et nunquam me rebus prosperis supra conditionem humanam extulerim. Rogo autem vos, ut nunc quoque liberis, uxori, amicis, patriæ felicitatem largiamini: mihi verò peto, ut quale concessistis ævum, talem etiam exitum detis.” His peractis, cum domum revertisset, quieti se dare decrevit, et decubuit. Postquam tempus ita posceret, accedunt ii, quibus hoc erat negotii datum, atque ut lavet, hortantur. Suaviter ille se quiescere dicebat. Itidem illi, quibus id erat negotii datum, cum tempus esset, cœnam ipsi adponunt: at Cyri animus non ille quidem cibum admittebat, sed sitire videbatur, atque adè cum voluptate bibit. Eadem illi cum altero atque item tertio die accidissent, filios arcessivit; qui fortè tunc eum sequuti, in Persiâ degebant. Arcessivit et amicos et Persarum magistratus; qui jam universi cum adessent, hujusmodi orationem exorsus est:

“Instat modò, mei filii, ac vos amici omnes qui adestis, vitæ meæ finis: (ex multis id quidem indiciis certò cognosco) vos autem, ubi vitam cum morte commutavero, de me, tanquam beato, et dicere omnia et facere oportet. Nam et cum puer essem, eorum, quæ in ætate puerili præclara existimantur, fructum mihi consequutus esse videor:

" videor : et adolescens, eorum quæ habet adolescentia : et virilem
 " prorsus ad ætatem ubi perveni, eorum quæ virilis ætas habet. Quin
 " et progressu temporis vires meas unâ auctas animadvertere videbar :
 " adeo ut senectutem meam adolescentiâ nunquam imbecilliolem factam
 " fenserim, neque quidquam vel adgressum me vel expetisse, quod non
 " adsequutus sim. Amicos quidem felices per me factos vidi, hostes in
 " servitutem à me redactos ; patriam antehac nullo in Asiâ clarâ im-
 " perio, nunc dignitate principem relinquo : quæ denique sum conse-
 " quutus, eorum nihil non conservâsse me scio. Et quanquam præ-
 " terito tempore nihil non ex voto mihi succederet, tamen quia comes
 " mihi metus erat, nè quid in futurum vel viderem, vel audirem, vel
 " paterer rei gravis, non his mihi concessit, ut prorsus elato animo
 " essem, vel effusè lætarer. Nunc si moriar, vos quidem, filii, quos
 " mihi dii nasci voluere, superstites relinquo ; et patriam et amicos
 " itidem relinquo fortunatos : quâ possit itaque fieri, ut ego non merito
 " sempiternâ hominum beatum me prædicantium memoriâ celebrer ?
 " Est autem mihi jam hoc quoque declarandum, cui regnum reli-
 " quam ; nè *id* in ambiguo relictum negotia vobis faceat. Complector
 " equidem, filii, pari utrumque vestrum benevolentia : verum et con-
 " filio providere et ducis officio fungi, quacunque in re tempus *et usus*
 " postulet, eum jubeo, qui natu major est, et usum rerum plurimum,
 " prout consentaneum est, habet. Quin et ipse uti ab hâc meâ vestra-
 " que patriâ sum institutus, natu majoribus, non modo fratribus, sed
 " civibus etiam, de viâ, sedibus, dicendi loco cedendum esse ; sic vos
 " quoque, filii, ab initio institui, ut natu majoribus honorem princi-
 " pem deferatis, et vicissim minoribus honore anteeatis : quamobrem
 " ita, quæ à me dicuntur, accipite, ut qui tum prisca tum moribus re-
 " cepta atque etiam legibus consentanea proferam. Ac tuum quidem,
 " Cambyfes, regnum esto, diis *illud* ac me tibi largientibus, quantum
 " *quidem* in me est : tibi verò, Tanaoxares, *hoc* tribuo, ut Medorum, et
 " Armeniorum, et tertio loco Cadusiorum satrapa sis : quæ tibi cum
 " lægior, majus quidem imperium et regni nomen natu majori me re-
 " linquere arbitror : tibi verò felicitatem magis omnis expertem mo-
 " lestiæ. Nam quâ delectatione humanâ cariturus sis, *equidem* non
 " video ; certè omnia quæ hominibus adferre voluptatem videntur,
 " tibi sunt adfutura. Amorem verò illorum, quæ confectu difficilia
 " sunt, et multarum rerum sollicitam occupationem, et vitæ alienam
 " à quiete rationem, pungente animum æmulatione rerum à me gesta-
 " rum, et insidiarum molitionem, earundemque structurarum ab aliis mor-
 " tum ; hæc, *inquam*, necesse est illum, qui regno potietur, magis
 " quàm te, comitari : quæ, sat scito, multa objiciunt impedimenta,
 " quo minùs animo læto quis esse possit. Et tu quidem certè nôsti,
 " Cambyfes, non aureum hoc sceptrum esse, quod regnum tibi con-
 " servet, sed amici fidi regibus et verissimum et tutissimum sceptrum
 " sunt. Fidos verò nè putes homines nasci ; (quod ita iidem omnibus
 " fidi conspicerentur, sicut et cætera, quæ naturâ insita sunt, conspici-
 " vuntur esse omnibus eadem) sed fidi qui sint, eos sibi quemque efficere
 " oportet : parantur autem non vi, sed potiùs beneficentiâ. Quamobrem
 " si voles et alios quosdam tibi regni custodiendi socios adjungere, ne-
 " quaquam priùs aliunde initium facito, quàm ab eo, qui loco tecum
 " eodem ortus est. Nam et cives magis quàm exteri nobis sunt con-
 " juncti, et contubernales quàm ii, qui nobiscum eodem in contubernio
 " non

non vivunt: at verò qui eodem semine prognati, ab eadem nutriti
 matre, in eadem domo creverunt, et ab iisdem parentibus diliguntur,
 eandemque matrem et eundem patrem adpellant, quò fieri possit ut
 non sint omnium conjunctissimi? Nè igitur ea bona, per quæ dii
 fratres ad conjunctionem deducunt, frustra vobis esse concessa patia-
 mini; sed super hæc ipsa statim studia quædam alia benevolentia et
 amoris extruite; quo fiet, ut amicitia vestra semper invicta sit. Ni-
 mirum sui ipsius curam gerit, qui fratri prospicit: nam cui frater
 magnus adeò est ornamento, ut fratri? quis hominem præpotentem
 honore tanto prosequetur, quanto frater? quemnam aliquis adeò, ut
 fratrem, si frater sit magnus, injuriâ adficere formidet; Quamobrem
 nemo te celerius huic obediat, nemo alacrius ad ipsum veniat: quippe
 nec secundæ nec adversæ tristisque res hujus ad quenquam magis pro-
 priè pertinent, quàm ad te. Hæc etiam consideres velim, cuinam
 gratificando majora te consequuturum sperare debeas, quàm si grati-
 ficeris fratri? cui opem ferendo, belli focium firmiorem tibi adjunges?
 quem turpius est non amare, quàm fratrem? quemnam omnium lau-
 dabilius est observare honorando, quàm fratrem? Solus est frater,
 Cambyfes, qui si apud fratrem locum principem obtineat, nequit ad
 eum pertingere aliorum invidia. Quare vos, filii, obtestor per deos
 patrios, prosequimini vosmet mutuo honore, si quidem vos mihi gra-
 tificandi estis studiosi: non enim liquidò scire vos arbitrari debetis,
 me, posteaquam vivendi finem fecero, nihil futurum; nam nè modò
 quidem animum meum cernebatis, sed esse eum deprehendebatis ex
 iis quæ agebat. An necdum animadvertistis quos terrores illorum
 animi, qui vim et injuriam passi sunt, homicidis incutiant? quos sce-
 lerum vindices nefariis immittant? Anne permansuros fuisse putatis
 defunctorum honores, si nihil eorum animis juris ac potestatis reliquum
 esset? Equidem, filii, nequaquam persuaderi mihi unquam passus
 sum, animum, quamdiu in mortali sit corpore, vivere: cum ex eo
 exeat, mori. Nam animum video, his mortis obnoxiiis corporibus,
 quamdiu in eis degat, vitam impertiri. Nè id quidem mihi persua-
 deri potuit, animum esse insipientem, posteaquam ab hoc insipiente
 corpore separatur: sed cum à corpore secreta est pura mens et integra,
 tum eam sapientissimam esse, verò maxime consentaneum fuerit. Cum
 dissolvitur homo, non est obscurum, ad res sui generis singula com-
 migrare, extra unum animum; qui solus neque dum adest, neque
 dum discedit, cernitur. Veniat vobis in mentem, nihil esse mortis
 hominis similis somno: at per somnum maxime hominis animus divi-
 nitatem suam declarat, atque etiam futura prospicit: quippe qui
 tunc, uti quidem adparet, maxime sit liber. Quare si hæc ita sunt,
 quemadmodum ego existimo, et si animus hoc corpus relinquit, re-
 veriti animum meum, quæ vos rogo, præstate: sin hæc ita non sunt,
 sed animus et manet in corpore, et cum eo interit, vos tamen deos,
 qui immortales sunt, et intuentur et possunt omnia; quique ordinem
 universitatis hunc expertem detrimenti et senectæ, et extra omnem
 errorem positum, præ pulchritudine atque etiam magnitudine inex-
 plicabilem conservant, hos inquam veriti nihil impiè, nihil nefariè
 vel facite vel deliberate. Post deos universam etiam hominum natio-
 nem, quæ perpetuâ successione continuatur, reveremini: nam dii vos
 caligine quædam non tegunt, sed actiones vestras semper omnibus ante
 oculos versari necesse est: quæ si puræ secretæque ab injustitiâ adpa-

“ rucrint,

“ ruerint, potentes vos inter homines uniuersos reddent: sin aliquid
 “ alter in alterum injuriæ cogitaueritis, apud omnes homines fidem
 “ amittetis. Nam nemo poterit amplius uobis credere, tametsi mag-
 “ noperè cupiat, si videat adfici illum injuriâ, qui sit amicitiae jure
 “ conjunctissimus. Itaque si fatis ego vos doceo, quales uosmet erga
 “ vos præbere debeatis, *rectè est*: sin autem, ab iis etiam discite, qui
 “ ante nos existère; hæc enim optima est doctrinæ ratio. Nam multi
 “ parentes erga liberos, multi erga fratres in amore constantes mansere:
 “ nonnulli etiam his contraria inter se mutuo designarunt: utris igitur
 “ animaduerteritis ea, quæ fecerunt, profuisse; illorum si facta prætu-
 “ leritis alteris, *rectè uobis consulueritis*. Ac de his quidem jam fortasse
 “ fatis. Cæterum corpus meum, filii, cum diem supremum obiero,
 “ nec in auro condite, nec in argento, nec ullâ in re aliâ, sed terræ
 “ quamprimùm reddite. Quid enim beatius, quàm terrâ commisceri
 “ quæ omnia præclara, bona omnia profert ac nutrit? Ego cum aliàs
 “ hominum studiosus fui, tum hoc tempore libenter mihi uideor ejus
 “ rei particeps futurus, quæ in homines est benefica. Enim uerò deficere
 “ mihi uidetur animus, eâ parte, quâ, ceu consentaneum est, omnibus
 “ deficere incipit. Quamobrem si quis uestrum uel dextram meam uult
 “ contingere, uel in oculos uidentis adhuc intueri, accedat: ubi uerò
 “ uelatus fuero, nè quis hominum, filii, uos oro, corpus meum uideat,
 “ ac nè uos quidem ipsi. Perfasa quidem omnes ac socios meum ad mo-
 “ numentum uocare; quo mihi gratulenter, cui jam in tuto agenti
 “ nihil accidere mali possit, si uè *adeo* cum numine diuino fuero, siue in
 “ nihilum redigar: quotquot autem uenerint, hos beneficiis illis adfec-
 “ tos, quæcunq; in hominis fortunati *funere* solemne est exhiberi, di-
 “ mittite. Atque hoc ex me postremum meminertis. Si benefici in
 “ amicos fueritis, etiam hostes punire poteritis. Valete, filii cari,
 “ atque *idem* matri uerbis meis renuntiate: itidem omnes amici, qui
 “ adestis, et abestis, ualete.” Hæc cum loquutus esset, atque omnibus
 dextram porrexisset, uelavit se, uitamque cum morte commutauit.

Fuisse quidem regnum Cyri omnium in Asiâ præclarissimum ac maxi-
 mum, *uel* ipsum de se testatur. Terminos habuit, ab oriente, mare ru-
 brum; à septentrione, pontum Euxinum: ab occidente, Cyprum et
 Egyptum; à meridie, Æthiopiam. Tantum uerò cum esset, uno *tamen*
 Cyri arbitrio gubernabatur, qui subiectos sibi liberum instar et honore
 prosequabatur et obsequiis sibi deuinciebat; cum subiecti Cyrum *uicissim*
 tanquam patrem uenerarentur. Verum ubi Cyrus diem suum obiit, mox
 inter ipsos filios coortum est dissidium, mox urbes et nationes defecerunt,
 atque omnia in peiorem partem uersa sunt. Vera autem me dicere, à
 rebus diuinis docere incipiam. Equidem scio, prius regem ac regi sub-
 jectos etiam iis, qui *uel* extrema *facinora* designassent, siue iusjurandum
 dedissent, *id ipsum* seruasse, siue iurassent dextras, firmiter promissis ste-
 tisse. Quod si tales non fuissent, et ejusmodi de se opinionem excitassent,
 sicut hodiè que nè quidem unus fidem eis habet, quod eorum jam per-
 specta sit impietas: ita neque tunc illorum *militum* duces, qui expedi-
 tionem cum Cyro susceperunt, fides eis habuissent: jam uerò cum prisca
 de illis opinioni credidissent, seipsos *eis* tradiderunt, et ad regem de-
 ductis capita fuerunt abscissa. Multi etiam barbari, qui hanc expedi-
 tionem unâ susceperant, alii aliâ fidei pollicitatione decepti perierunt.
 Sunt etiam, quod ad hæc attinet, multò nunc deteriores. Nam antehæc
 si quis pro rege periculum adiret, uel urbem aut nationem in ejus ditio-
 nem

nam redegisset, vel aliquid aliud præclare fortiterque pro eo perfecisset, hi *scilicet* erant, qui honoribus cumularentur: nunc si quis etiam, quem-admodum Leomithres, uxore, liberis, et amicorum quoque liberis apud Ægyptium obsidibus relictis, et sanctissimo jurejurando violato, regi quod expediat, fecisse videatur: hi *verò* sunt, qui maximis honoribus ornantur. Quæ cum omnes Asiatici videant, *etiam ipsi* ad impietatem et injustitiam deflexerunt. Nam quales sunt ii, qui præsent, tales et illi plerumque solent esse, qui eorum imperio subiecti sunt. Hinc factum, ut magis jam sint nefarii, quam olim fuerint.

Pecunias verò quod adinet, hoc modo nunc magis injusti sunt: non enim duntaxat eos qui multa commiserunt delicta, sed jam illos quoque, qui nihil injusti admisere, comprehendunt, ac præter jus et æquum pecunias solvere cogunt: quo fit, ut nihilo minus ii, quorum res ampla videtur esse, sibi metuant, atque *alii*, qui multa injustè fecerunt: iidem cum potioribus congrredi recusant, neque ad copias regiam in expeditionem conflatas adjungere se audent. Quapropter omnibus licet, qui bellum ipsis faciunt, in eorum regione citra pugnam ut libitum fuerit versari, tum propter ipsorum erga deos impietatem, tum propter injurias, quas hominibus inferunt. Atque hoc modo sunt ipsorum animi prorsus jam deteriores, quam olim.

Nè corporum quidem eos illâ ratione, quâ prius, curam habere jam narrabo. Nam erat in eorum institutis, ut nec exspuerent, nec emungerentur: (perspicuum est autem, hæc ipsos non eâ de causâ sanxisse, quòd corporis humori parcendum existimarent, sed quòd laboribus ac sudore corpora firmari vellent) jam verò manet id quidem adhuc, nè vel exspuant vel emungant se, sed ut laboribus se exercent, nusquam curæ est. Enimverò erat etiam apud illos olim hoc institutum, ut semel tantum *singulis diebus* cibum fumerent; quòd tam ad expedienda negotia quam ad se in laboribus exercendos die toto uterentur; jam verò restat id quidem, ut semel duntaxat cibum capiant; sed cum eo tempore vesci incipiant, quo solent, qui maximè matutino prandent, tam diu comedere ac bibere perseverant, quamdiu solent, qui ferissimè cubitum eunt.

Erat item in eorum institutis, nè ad convivia importarentur obbæ, quòd nimirum existimarent minus tum corpora tum animos debilitari, si quis non nimium hauriat? nunc *has* non importari, restat id quidem, tantum verò bibunt, ut non importent, sed ipsi exportentur; cum *nempe* recto corpore non amplius exire possint.

Erat illud unum ex institutis patriis, quod itinera facientes neque comedebant, neque bibebant, neque quidquam eorum palam faciebant, quæ de his necessariò consequuntur: nunc autem id quidem manet adhuc, ut ab his se rebus abstinant; sed itinera tam breviter faciunt, ut nihil mirum sit, à rebus illis necessariis eos abstinere.

At verò toties etiam olim venatum ibant, ut *sola* venationes ad exercendum tam ipsos quam equos sufficerent; posteaquam verò rex Artaxerxes et ipsius familiares à vino vinci cœperunt, nec jam amplius ipsi perinde ac *prius* exhibant, nec alios ad venationes educebant: quin et illis palam invidebant, quasique se potiores oderant, quicumque laborum amantes cum equitibus suis venarentur.

Est hodièque in usu, pueros ad portas institui; verum et artem equestrem discant et exercent, *id scilicet* extinctum est; quòd eò non eant, ubi specimen edendo gloriam consequi possint. Et quòd quidem pueri audientes prius illuc judicia ex æquo judicari, justitiam discere videbantur,

tur, hoc *verò* etiam penitus perversum est: nam manifestò vident eos superiores discedere, qui largiùs dederint. Etiam illorum, quæ terrâ nascuntur, vires pueri antehac discebant, quò utilibus uterentur, à noxiis absterent; nunc ea sic edoceri videntur, uti quamplurimùm noceant: certè enim nusquam plures, quàm illic, vel extinguuntur venenis, vel perniciosè læduntur.

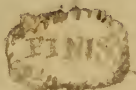
Enimverò etiam multò nunc sunt, quàm Cyri *tempore*, delicatiores. Nam eâ tempestate Persicâ quidem institutione et continentia adhuc utebantur, vestitu verò et elegantiâ Medorum: nunc à Persis *profectam laborum* tolerantiam extingui patiuntur, et Medorum mollitiem retinent. Libet autem ipsorum etiam delicias et *voluptatem* explanare. Nam primum eis non satis est, cubilia molliter sterni, sed jam spondarum pedes tapetibus imponunt, ut nè pavementum obnitatur, sed tapetes *nonnihil* cedant. Et sanè quæ ad mensam coquuntur, eorum quicquid priùs inventum fuit, nihil est detractum; et alia *quædam artificia* nova semper excogitant: idem in obsoniis fit: nam in utroque habent, qui *semper* aliquid novi conficiant. Quinetiam hyberno tempore non caput solùm, non corpus, non pedes ipsis satis est tegi; sed etiam ad extremas manus habent tegumenta quædam hirsuta et digitalia. Æstate verò nec arborum nec rupium ipsis umbræ sufficiunt, sed in his adsunt iis homines, qui *et alia* excogitant umbracula. Jam si pocula maximo numero habeant, eo ipso *tanquam ornamento* semet ostentant; at ea si palam sit comparata improbis esse artibus, nullum id iis pudorem incutit; nam et iniustitia et lucri turpis cupiditas apud eos valdè creverunt.

Etiam illud priùs erat eis in more patrio positum, ut pedites in itineribus obeundis non conspicerentur; *idque* aliâ nullâ de causâ, quàm ut rei equestris peritissimi evaderent; jam verò plus stragulorum in equis quàm in cubilibus habent: non enim tam equestris res ipsis est curæ, quàm ut molliter sedeant. Bellica sanè studia quod adinet, quæ non in illis consentaneum fuerit, nunc prorsùs eos deteriores esse, quàm olim *fuerunt*? quibus superiori quidem tempore mos patrius erat, ut quotquot agros possiderent, equites inde suppeditarent, qui militatum irent: qui verò in præfidiis degerent, *si quidem aliquando* suscipienda esset pro defensione regionis expeditio, stipendiis militarent: at nunc et ostiarios, et panis et obsoniorum opifices, et pocillatores, et balneatores, et qui *cibos in mensas* adponunt, et qui eos tollunt, et qui cubitum deducunt, et qui de somno excitant, et exornatores qui pigmenta eis illinunt infricantque, et cætera concinnè componunt; hos omnes in equites dynastæ retulerunt, ut stipendia sibi mereant. Et *hominum* quidem ex his *constata* adparet multitudo, non tamen ullus eorum in bello est usus: quod quidem ex iis ipsis, quæ usu veniunt, manifestum est: nam illorum in agro faciliùs hostes quàm amici versantur. Enimverò cùm ferentariorum ordine Cyrus eos eximeret, ac tum ipsos tum equos armaret, et cuique daret in manum paltum unum, cominùs pugnam faciebat; nunc neque ampliùs missilibus pugnant, neque cominùs congressi rem gerunt.

Idem pedites habent illi quidem, pugnam initari, scuta, et copidas, et secures, perinde ac Cyri tempore; verùm nè illi quidem manum conferere volunt. Nec falcatos quidem currus ad eos ampliùs usus, quibus à Cyro destinati fuerunt, adhibent. Nam is aurigas honoribus auctos, et ad fortitudinem institutos habuit, qui gravem in armaturam impetum facerent: hi verò *Persæ* recentiores, cùm eos qui sunt in curribus

nè quidem nòrint, inexercitatos arbitrantur pares futuròs exercitatis. Faciunt verò illi quidem impetum, sed priùs quàm intra hostes penetrent, partim inviti decidunt, partim desiliunt; aded ut ab aurigis destituti *currus et jugales* sæpenumerò plus amicis detrimenti adferant quàm hostibus. Cùm verò et ipsi intelligant, quales sint ipsorum adparatus bellici, cedunt *aliis*, neque quisquam ampliùs absque Græcis ad bellum se comparat, sive aded ipsi bellum inter se gerant, seu contra eos Græci copias educant; sed etiam adversùs Græcos *non nisi* cum Græcorum auxiliis bella *sibi* suscipienda esse statuerunt.

Arbitror equidem me jam perfecisse, quod institueram. Quippe demonstratum aio, Persas et *alios* Persis conjunctos minùs erga deòs esse religiosos, et erga cognatos magis impios, et injustiores erga cæteros, et bellicis in rebus jam magis instrenuos quàm priùs: quòd si quis contraria sententiæ meæ statuit, eorum facta modò consideret is, ea dictis à me testimonium dare comperiet.

B

Phossethai to be accustomed
or to ~~accostum~~ ~~ones~~ ~~selve~~

All in their turn or by their
turn

Phoueo eustocia Phocrovia
Pro et caro

Diateta Germanica perfino
analogia ad alle Ro

liso ~~invenio~~ consuma
Kartico patienter tolero

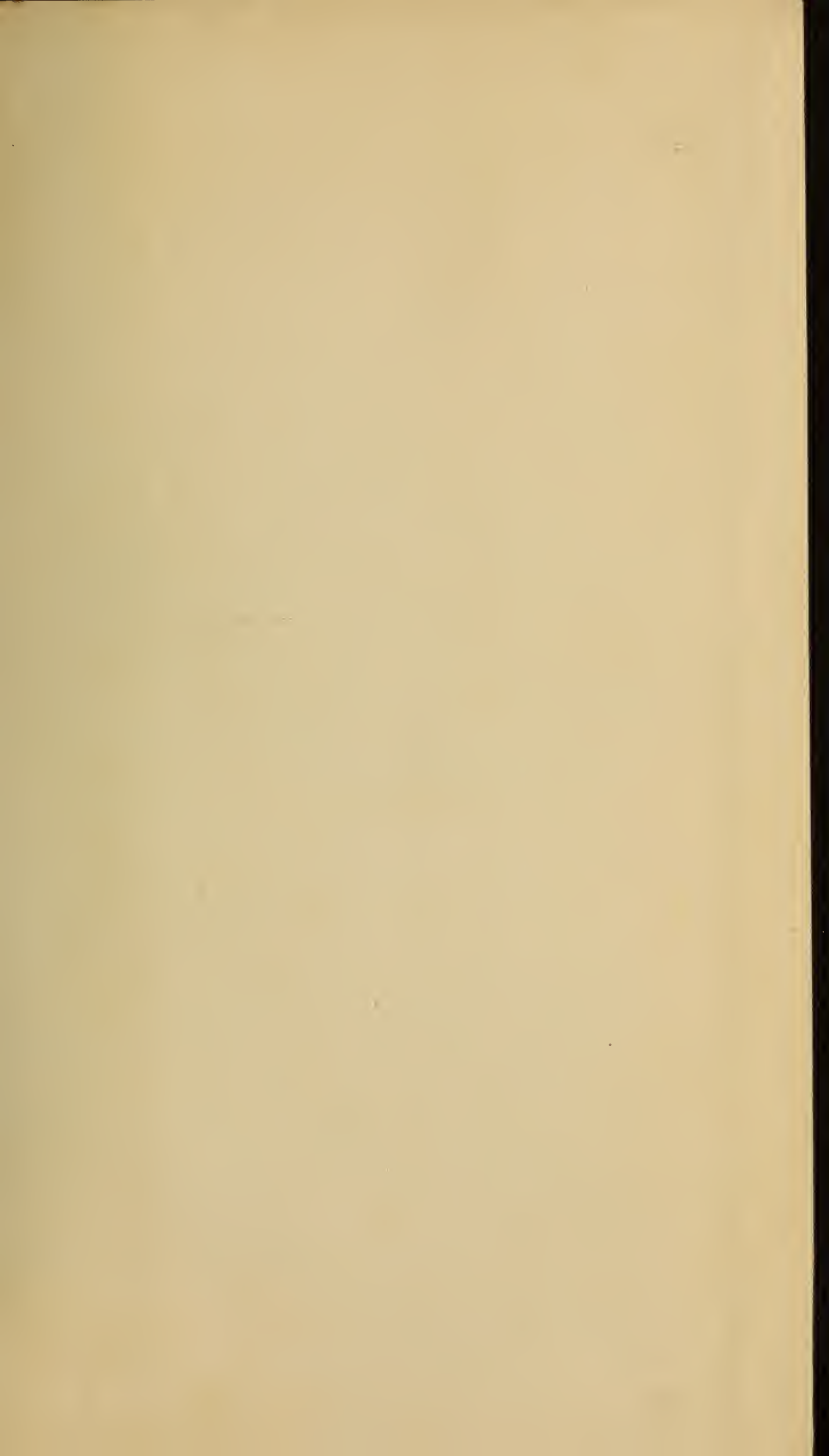
Diateta Germanica perfino

Mentoi Gerte quidem
Tamen

ma depote nunquam

denon ~~rebus~~

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: July 2006

PreservationTechnologies

A WORLD LEADER IN PAPER PRESERVATION

111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

LIBRARY OF CONGRESS

0 003 054 215 0

